

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

အဋ္ဌမကျမ်းစာ

ဂူပသိဒ္ဓိဘာသာဠိကာ

ပထမအုပ်

(ပဒဂူပသိဒ္ဓိကို နိဿယအဓိပ္ပာယ် စုံလင်စွာ
တန်ဆာဆင်ထားသဖြင့် ဆိုင်ရာစာမေးပွဲများအတွက်
တာဝန်ယူပါလိမ့်မည်။)

သာသနာ ၂၅၄၅

ကောစာ ၁၃၆၃

ဧရိန် ၂၀၀၁

နယူးဘာသာရေးတော်(ဝိ)ဆက်စဉ်ကဏ္ဍဝိဆိုက်
ကဏ္ဍဝိဆိုက်

ပုံနှိပ်မှတ်တမ်း

ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာမူခွင့်ပြုချက်

အမှတ် (၃၁/၉၇) (၁)

စာအုပ်စာတမ်း စာနယ်ဇင်း ဗျက်နှာပုံ

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခွင့်ပြုချက် အမှတ် (၁၈/ ၉၇) (၁)

- စွန့်စစ် - ၂၀၀၃-စွန့်စစ် ဩဂုတ်လ
- အုပ်စု - ၂၀၀၀
- တန်ဖိုး -
- အကြိမ် - စတုတ္ထအကြိမ်
- ကွန်ပျူတာစာစိ - နယူးဘားမား မဟာဂန္ဓာရုံ အမရပူရမြို့။
- ထုတ်ဝေသူ - ဦးမောင်မောင် (မြ- ၀၃၂၇၁)
မဟာဂန္ဓာရုံစာပေ၊ ပိန်းတန်းရပ် အမရပူရမြို့။
- ပုံနှိပ်သူ- ဦးမောင်မောင် (မြ-၀၁၈၂၄)
နယူးဘားမားအော့(ပ်)ဆက်ပီဇုကပုံနှိပ်တိုက်
မဟာဂန္ဓာရုံ အမရပူရမြို့။
- မြန်စွဲရေး- ဧရပ်ဝင်း မဟာဂန္ဓာရုံကျောင်းတိုက် အမရပူရမြို့။
၁၂၈-ပါ၊ စမ်းချောင်းလမ်း ရှင်စောပူရပ်ကွက်
စမ်းချောင်းမြို့နယ် ရန်ကုန်မြို့။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏ ဘဝသံသရာဖြစ်စဉ်အကျဉ်း

- ၁။ အရှင်ဇနကာဘိဝံသဆရာတော်လောင်း သူငယ်ကို စစ်ကိုင်းတိုင်း ရွှေဘိုခရိုင် ဝက်လက်မြို့နယ်၊ သရိုင်းရွာ ဦးဇောတီ-ဒေါ်အုန်းလှိုင်တို့မှ ၁၂၆၁-ခုနှစ် တပို့တွဲလပြည့်ကျော် (၁၄) ရက် (၁၉၀၀-ပြည့်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၇- ရက်) အင်္ဂါနေ့တွင် ဖွားမြင်သည်။
- ၂။ ၁၂၆၆-ခုနှစ်၌ ပဌမအကြိမ် ရှင်သာမဏေ ပြုတော်မူသည်။
- ၃။ ၁၂၇၅-ခုနှစ်၌ ဒုတိယအကြိမ် ရှင်သာမဏေ ပြုတော်မူသည်။
- ၄။ ၁၂၇၉-ခုနှစ်၊ သက်တော် ၁၈-နှစ်အရွယ်တွင် ပဌမကြီးတန်း စာမေးပွဲကို အောင်တော်မူသည်။
- ၅။ ၁၂၈၀-ပြည့်နှစ် တပေါင်းလပြည့်နေ့၌ ပဌမအကြိမ် ရဟန်းအဖြစ် ခံယူတော် မူသည်။
- ၆။ ၁၂၈၁-ခုနှစ်၊ နယုန်လပြည့်နေ့၌ ဒုတိယအကြိမ်၊ ၁၂၈၁-ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့် နေ့၌ တတိယအကြိမ် ရဟန်းအဖြစ် ခံယူတော်မူသည်။
- ၇။ ၁၂၈၇-ခုနှစ်၌ “ပဌမကျော်” အောင်မြင်တော်မူသည်။
- ၈။ ၁၂၈၉-ခုနှစ်၌ “သကျသီဟ စာမေးပွဲ” ခေါ် ပရိယတ္တိသာသနဟိတ ဓမ္မာစရိယ” ဘွဲ့ ရရှိအောင်မြင်တော်မူသည်။
- ၉။ ၁၃၀၃-ခု၊ ဝါဆိုဦး (၁၉၄၁-၄၂) ဂျပန်စစ်တပ်များ မြန်မာပြည်သို့ ဝင်ရောက် သိမ်းပိုက်မည့်နှစ်တွင် ယခုလက်ရှိ အမရပူရမဟာဂဇာရုံကျောင်းတိုက်နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့သီတင်းသုံးတော်မူသည်။ ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့စဉ်က သံဃာတော် ငါးပါးမျှသာရှိ၍ ပျံလွန်တော်မူချိန်တွင် သံဃာတော် ငါးရာကျော်မျှ သီတင်းသုံး လျက်ရှိသည်။
- ၁၀။ (လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက်) ၁၃၁၂-ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ (ရေးဦးစွာ) “အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ” ဘွဲ့တံဆိပ် ဆက်ကပ်ခြင်းကို ခံယူရသည်။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏ ဘဝသံသရာဖြစ်စဉ်အကျဉ်း

၁၁။ ၎င်းနှစ်မှာပင် နိုင်ငံတော်စာသင်ကျောင်းများ၌ သင်ကြားရန် မူလတန်း ဗုဒ္ဓဘာသာ လက်စွဲခေါ် သင်ခန်းစာများကို ရေးသားခဲ့သည်။

၁၂။ ၁၃၁၅-ခုနှစ်၌ (က) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြဝါဒါစရိယ သံဃနာယက၊
(ခ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ဘာရနိတ္ထာရက၊
(ဂ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ပါဠိပဋိပိသောဓက၊
(ဃ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြသာနသောဓေယျပတ္တပါဌက အဖြစ် တင်မြှောက်တော်မူခြင်းကို ခံယူရသည်။

၁၃။ ၁၃၃၇-ခုနှစ်၊ ပဲခူးမြို့၌ ကျင်းပအပ်သော ဂိုဏ်းလုံးကျွတ် အစည်းအဝေးကြီးက ရွှေကျင်ဂိုဏ်းကြီး၏ ဥပဥက္ကဋ္ဌ (ဒုတိယသာသနာပိုင်) အဖြစ် တင်မြှောက်ခြင်းကို ခံယူတော်မူသည်။

၁၄။ ၁၂၉၁-ခု၊ သက်တော် (၃၀)မှစ၍ ကျမ်းစာများကို စတင်ပြုစုတော်မူခဲ့ရာ ၁၂၉၃-ခုနှစ်တွင် ပဌမဦးဆုံး ကျမ်းစာကို ရေးသားပြီးစီးတော်မူ၍ ၁၃၃၈-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလတွင် “နောက်ဆုံးဆယ်လ ဖြတ်ဗုဒ္ဓ” ကျမ်းစာကို ရေးသားပြီးလျှင် “တစ်ဘဝသံသရာ” အမည်ဖြင့် ထေရုပ္ပတ္တိကို ကိုယ်တိုင် ရေးတော်မူခဲ့သည်။ ပဉ္စပကရဏ ဘာသာဋီကာနှင့် မူလဋီကာနိဿယ ပါဠိတော်နိဿယများကို ၁၃၃၆-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၅-ရက် (၁၈-၁၁-၇၄) တနင်္လာနေ့ ၁-နာရီအချိန် စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၃၉-ခု၊ ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂-ရက်နေ့မှာ ပြီးဆုံးခဲ့ပါသည်။ သုတ်မဟာဝါဘာသာဋီကာကို ၁၃၃၇-ခု၊ ဝါဆို လပြည့်ကျော် ၂-ရက် ကြာသပတေးနေ့ (၂၄-၇-၇၅) စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၃၉-ခု၊ နတ်တော်လဆန်း ၁၃-ရက် (၂၃-၁၂-၇၇) သောကြာနေ့ ပျံလွန်တော်မမူမီ ၅-ရက်အလိုတွင် ပြီးတော်မူခဲ့ပါသည်။ ပါဏေယျဘာသာဋီကာကိုပင် တစ်ရက်မျှသာ ရေးသားပို့ချခဲ့ပါသေးသည်။

၁၅။ ၁၃၃၉-ခုနှစ်၊ သက်တော် (၇၈) နှစ်အရောက် နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၂-ရက် (၁၉၇၇-ခု၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၇-ရက်) အင်္ဂါနေ့ ညနေ (၄) နာရီ မိနစ် (၃၀) တွင် တစ်ဘဝအတွက် ငြိမ်းတော်မူပါသည်။

နိဒါန်းအချို့

ဂုရဝေါ သိဒ္ဓိရူပါ မေ၊ သိဒ္ဓိပ္ပတ္တဿ သာသနေ၊
နမိတွာ တေ ကရိသာမိ၊ ဗျာချာနံ ရူပသိဒ္ဓိယာ။

သိဒ္ဓိပ္ပတ္တဿ-ပါရမီတော်စု၊ ပေါင်းကာပြု၍၊ သဗ္ဗညုဉာဏ်၊ ရောင်လျှံ
ကဲမောက်၊ သိဒ္ဓိပေါက်တော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏။ သာသနေ-ဂန္ထ
ဝိပဿနာ၊ သင့်ရာဝန်ထမ်း၊ ရဟန်းတို့သာ၊ နေသင့်ရာသည့်၊ သိက္ခာ ၃ ရပ်၊
သာသနာတော်မြတ်၌၊ မေ ဂုရဝေါ-ငါ၏စိတ်တွင်၊ ကျေးဇူးရှင်ဟု၊ အစဉ်
ထင်ရှား၊ ဆရာတော်ဘုရားတို့သည်၊ သိဒ္ဓိရူပါ-ရုပ်ရည်ချုံ့ချုံ့၊ ကြီးအားသွန်သဖြင့်၊
တာဝန်သီးသီး၊ ပြီးစီးသောသဘော ရှိကြပေကုန်၏။ တေ-ထိုမြတ်စွာဘုရားနှင့်၊
တရားသံဃာ၊ မြတ်ဆရာတို့ကို၊ [သိဒ္ဓိပ္ပတ္တအရ ဘုရားကို ယူသဖြင့် တရားသံဃာ
ကိုလည်း အဝိနာဘာဝနည်းဖြင့် ယူပြီးဖြစ်၏။] နမိတွာ-ကျမ်းပြီးလွယ်ကြောင်း၊
ဆုမွန်ကောင်းကို၊ တောင်းကာရည်စူး၊ ရှိခိုးဦး၍၊ ရူပသိဒ္ဓိယာ-ရူပသိဒ္ဓိ၊
မည်ရှိထင်ရှား၊ အများခေတ်သုံး၊ ဗျာကရုဏ်း၏။ ဗျာချာနံ-နိဿယည်းအဓိပ္ပာယ်၊
ခပ်လွယ်လွယ်ဖြင့်၊ အကျယ်ဆိုရာ၊ ဘာသာဋီကာကို၊ ကရိသာမိ-ဆရာသီးသီး၊
နည်းစုံမှီး၍၊ အပြီးတိထွင်၊ စီရင်ပေးအံ့သတည်း။

ရူပသိဒ္ဓိ။ ။ကစည်းကျမ်းကို ဖွင့်ကြသော ဋီကာတို့တွင် ဤရူပသိဒ္ဓိ
ကျမ်းသည် ယခုခေတ်၌ အများသုံး ကျမ်းစာဖြစ်၏။ များစွာသော ပုဒ်ပါဠိတို့၏
ရုပ်ဓာတ်အသီးသီးကို ပြီးလွယ်စေနိုင်သောကြောင့် “ပဒရူပသိဒ္ဓိ”ဟူသော
နာမည်နှင့်လည်း လိုက်လျော၏။ မိမိကား ဤကျမ်းကို ၁၄နှစ်သား အရွယ်ကပင်
လေ့လာခဲ့၍ အထက်တန်း ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာများကို လေ့လာသောအခါ
ဤကျမ်းစာနှင့် ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟကို မကြာမကြာ ကြည့်ရှု၍ သဒ္ဓါဆိုင်ရာ ပုဒ်
ပါဠိအတွက် အဖော်ပြုခဲ့ရသည့်ပြင် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ပို့ချအပ်ပြီးသော
ကျမ်းစာလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်။ ။ဤရူပသိဒ္ဓိကျမ်းကို စီရင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်
နိဂုံး၌ လာသော “ဒိပင်္ကရာချဒ္ဓမိလဝသုမတိ ဒိပလဒ္ဓပ္ပကာသော” စသည်ကို
ထောက်၍ ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်းဇာတိ ဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ ဤကျမ်းကို
ပြုဆိုက်၌ကား သီဟိုဠ်ကျွန်း ဗာလာဒိစ္စကျောင်းတိုက် စူဠာမဏိကမ္မကျောင်းတိုက်
၂ရပ်ကို အုပ်စီးလျက် အရှင်“ဗုဒ္ဓပိယ”ဟု ထင်ရှားသော ကျမ်းတတ်ဆရာတော်
တစ်ပါးဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း ခန့်မှန်းနိုင်ပါသည်။ သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ်ထင်ရှား
သော အရှင်အာနန္ဒာ၏ တပည့်ဟု ဆိုသဖြင့်လည်း အရှင်ဗုဒ္ဓပိယ၏ဆရာသည်

မူလဋီကာကျမ်းပြုဆရာ အရှင်အာနန္ဒာ ဖြစ်တန်ရာ၏။ ထိုအရှင်အာနန္ဒာကား အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏နောက် အလွန်မကြာသော ကာလ၌ ထင်ရှားသော ဆရာတော်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်လျှင် ဗုဒ္ဓပွဲယလည်း ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ် အများတွင် ပါဝင်ထင်ရှားသော ဆရာတော်တစ်ပါးဟု မှန်းဆဖွယ်ရှိပါသည်။

ဘာသာဋီကာ။ ။မည်သည့်ကာလ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ် စီရင်သည်ဖြစ်စေ ယခုခေတ်၌ ထင်ရှားနေသော ကျမ်းစာတစ်စောင်ကို ယခုခေတ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ လက်ခံနိုင်လောက်သော အဖွင့်ဗျာချာ ဘာသာဋီကာဖြင့် တန်ဆာဆင်ပေးဖို့ တာဝန်မှာ မိမိတာဝန် ဖြစ်ပေရကား ထိုရူပသိဒ္ဓိကျမ်းစာကို နိဿယအဓိပ္ပာယ် စုံလင်စွာတန်ဆာဆင်၍ “ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ” အမည်ဖြင့် ဖွင့်ပြပါအံ့။

ရေးသားပုံအစီအစဉ်။ ။ယခုကာလ၌ ပါဠိတစ်ချက် မြန်မာတစ်ချက် တွဲဖက်ထားသည်ကို “နိဿယ”ဟု ခေါ်ကြ၏။ သို့သော် “နိဿယ”ဟူသည်မှာ ဆိုင်ရာကျမ်း၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်လောက်ရုံ အမှီပြုရသောကျမ်းစာ မျိုးသာ ဖြစ်ထိုက်၏။ ထို့ကြောင့် ဤဘာသာဋီကာဝယ် နိဿယအခန်း၌ သုတ်အနက်ကို လုံးဝပြုလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။ ထိုသုတ်နက်ကို အခြေပြုသဒ္ဓါ၌ ပြထားပြီးဖြစ်၏။ ဝုတ္တိ၌လည်း လွယ်ကူသောပုဒ်များ၊ ကစွည်းဝုတ္တိနှင့် ထပ်တူကျ သော ပုဒ်များကို အနက်မပေးဘဲ ချန်လှပ်၍ ကစွည်းနိဿယ၏တာဝန်ဟု သဘောထားရတော့မည်။ အဓိပ္ပာယ်ခန်း၌ ရူပသိဒ္ဓိနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သော အဓိပ္ပာယ်များကို ထင်ရှားအောင်ဖွင့်ပြ၍ ဗဟုသုတအဖြစ်ဖြင့် မှတ်သားရမည့် အချို့အဓိပ္ပာယ်များနှင့် ကစွည်းကျမ်း၌ တိုက်ရိုက်ပါဝင်သော အဓိပ္ပာယ်များ ကိုမူ ကစွည်းဘာသာဋီကာ၏တာဝန်ဟု သဘောထား၍ ရှောင်ရှားသွားရပေ လိမ့်မည်။ ဤသို့လျှင် ကျယ်ဝန်းစွာသော ရူပသိဒ္ဓိကို နိဿယအဓိပ္ပာယ်စုံအောင် ခင်း၍ ကျမ်းရင်းစာသား၏ အဓိပ္ပာယ်များကို မကြွင်းစေဘဲ ကျဉ်းကျဉ်းနှင့် ပြီးစီးအောင် ကြီးလေးစွာ သတိဆောင်၍ စီစဉ်ထားပါသည်။

ရူပသိဒ္ဓိ လေ့လာသင့်သူ။ ။ဤ ရူပသိဒ္ဓိကို ပိုချမည်ဟု ကြံလျှင် တပည့်ဖြစ်သူမှာ ရှေးဦးစွာ သုတ်စဉ်သုတ်နက် သုတ်အဓိပ္ပာယ် တစ်သုတ်ဆိုင်ရာ ရုပ်တွက်နှင့် နာမ်ဂိုဏ်း အာချာတ်ဂိုဏ်းများကို နှုတ်တက်ရပြီးသူ ဖြစ်ပါစေ။

- ၁။ ရူပသိဒ္ဓိ၌ လိုက်ပုဒ်များကို ပြထား၏။ သုတ်စဉ်မရသေးလျှင် မည်သည့် သုတ်မှ မည်သည့်ပုဒ် လိုက်သည်ဟုမသိ၊ ထို့ကြောင့်သုတ်စဉ်ကို ရပါစေ။
- ၂။ ထို့ပြင် သုတ်နက်လောက်မျှ မရသေးလျှင် သုတ်၊ သုတ်အဖွင့်(ဝုတ္တိ)ကို အနက်ချပေးနေရသဖြင့် အချိန်ကြာသလောက် ခရီးမရောက်၊ သုတ်နက်ရ ပြီးလျှင်ကား ထိုအားလုံးအတွက် အနက်မချရတော့သဖြင့် သက်သာသည်။

- ၃။ သုတ်အဓိပ္ပာယ်မျှ သိပြီးသူမှာလည်း အဓိပ္ပာယ်မခက်ရာ၌ အထူးမပြောရ တော့ဘဲ လျင်မြန်စွာ ပေါက်ရောက်ပါလိမ့်မည်။
- ၄။ သုတ်နှင့်ဆိုင်သော တစ်ရုပ် နှစ်ရုပ်စသည် ပြီးနေသူကား ရူပသိဒ္ဓိ၌ ကျယ်ဝန်းစွာသော ရုပ်များကို နည်းပြရုံမျှဖြင့် အကုန်ပြီးနိုင်ပါလိမ့်မည်။
- ၅။ နာမ်ဂိုဏ်း အာချာတ်ဂိုဏ်းများကို ရခဲ့သူမှာ ကျယ်ဝန်းစွာသော နာမ် အာချာတ် ၂၈နန်းတို့ကို လျင်မြန်စွာလွန်မြောက်၍ ရူပသိဒ္ဓိတစ်ကျမ်းလုံးကို လအနည်းငယ်ဖြင့် ပေါက်နိုင်ပါသည်။ သုတ်စဉ်စသည်ကို မရသေးသူအား ရူပသိဒ္ဓိကိုချမိပါလျှင် “ပိုးသာကုန် မောင်ပုံ စောင်းမတတ်” ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ဤဋီကာ၏ဓိရာ။ ။ဤရူပသိဒ္ဓိကို ၁၄နှစ်သားက တက်ခဲ့၍ အကြိမ် များစွာ ပို့ချပြီးဖြစ်သော်လည်း ကျမ်းစာတစ်စောင်ဖြစ်အောင် ဖွင့်ပြရာ၌ကား တာဝန်မပေါ့လှသေးပါ။ နျာသကိုလည်းကောင်း၊ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာများကိုလည်းကောင်း၊ မဂ္ဂဗောဓ-ကလာပ်(ကာတန္တ)ဟူသော သက္ကတသဒ္ဓါ ကျမ်းများနှင့် ထောမနိဓိ အဘိဓာန်ကိုလည်းကောင်း၊ အထူးအားဖြင့် မောဂ္ဂလာန် စာကိုယ်-နိဿယသစ်ကိုလည်းကောင်း များစွာကြည့်ရှု မှီငြမ်းပြု၍ ရေးသား ရပါသည်။ သက္ကတကို မလေ့လာရသေးလျှင်လည်းကောင်း၊ မောဂ္ဂလာန် နိဿယသစ် မထွက်ပေါ်သေးလျှင်လည်းကောင်း ပါဠိဗဟုသုတမျှဖြင့် ဤ ရူပသိဒ္ဓိကို မဖွင့်ပုံပါ။

ယဒိ ဥတ္တံ အယုတ္တေတ္ထ၊ ပမာဒေန ဘမေန ဝါ၊
 ဝစော မယာ ဒယာဝန္တော၊ သန္တော သံသောဓယန္တု တံ။

တ္ထေ-ဤဘာသဋီကာ၊ အမည်သာသည့်၊ မှီရာသိပ်သည်း၊ နိဿယည်း၌၊ ပမာဒေန-သတိကင်းပေါ့၊ မေလျော့ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဘမေန ဝါ-စိတ်စက်ချောက်ချား၊ လွင့်ပါးခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အယုတ္တံ-ဖောက်ပြန်ချွတ်ယွင်း၊ ယုတ္တိကင်းသော၊ ယံ ဝစော-အကြင် စကားကို၊ မယာ-ငါသည်၊ ယဒိ ဥတ္တံ-အကယ်ရေးသား၊ ဆိုမှားအပ်မိအံ့၊ တံ ဝစော-ထိုသို့မှားလတ်၊ စကားရပ်ကို၊ ဒယာဝန္တော-ကရုဏာမူ၊ မေတ္တာပြု၍၊ ရှုလေ့ ရှုထ၊ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ သန္တော-အဘိဇ္ဈာကင်း၊ ဣဿာရှင်း၍၊ ဝမ်းတွင်း စိတ်ကောင်း၊ သူတော်အပေါင်းတို့သည်၊ သံသောဓယန္တု-မိမိစီရင်၊ ကျမ်း အသွင်သို့၊ ပြင်ဆင်ပြုကာ၊ ရှုနိုင်ကြပါစေသတည်း။

၁၃၀၅-ခု
 ပြာသိုလ

အရှင်နေကာဘိဝံသ

မှတ်ဖွယ် အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အကတ္တရိ-အကာရဏေ	၄၆၇
အကာရော ဥစ္စာရဏတ္ထော	၃၄
အက္ခရာအပေါင်းသည် ပုဒ်	၁၁
အက္ခရာ၏ ဝစနတ္ထ	၁၅
အစန္ဒမုလ္လောကိကာနိ	၅၈၉
အဇ္ဈတ္တံ၏ ဝစနတ္ထ	၅၄၉
အဇ္ဈေသနသမ္ပဒါန်	၄၀၈
အည၊ ဧကစ္စအနက်	၂၆၄
အညတရ၊ အညတမသဒ္ဓါ	၂၄၈
အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သမ္ပနိ	၃၉၈
အန္တရာ၊ အဘိတော၊ ပရိတော စသည်	၃၇၆
အန္တဋ္ဌာ	၁၉
အန္တာပေက္ခဆဋ္ဌိ	၁၇၆, ၂၅၇
အတိဒေသသုတ် ၆ မျိုး	၁၈၅
အတော နိစ္ဆန္တိ အာရမ္မာ	၂၃၄
အတေဝ(အတိ-ဣဝ)	၅၉
အတ္ထပ္ပကရဏာ လိင်္ဂါ	၇၄
အတ္ထာလာဘ	၂၉၇
အဒူရဋ္ဌသာလပနေ ဝါယံ	၁၆၅
အဒ္ဓသဒ္ဓါ	၂၃၇
အဓိကာရ ၃ မျိုး	၁၄၆
အဓိကာရလိုက်ပုံ	၅၄
အဓိကာရော၏ သဒ္ဓတ္ထ	၁၄၃
အဓိကာရောနှင့် ဝတ္ထတေ	၉၅
အဓိတ္ထိ	၅၅၃
အနဘိနေယျ	၁၃၈
အနိယမတ္ထ	၃၁၈
အနုကရဏသဒ္ဓါ	၇၃
အနုပဒိဋ္ဌာနံ ဝုတ္တယောဂတော	၁၃၇

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အနုမေယျဝိသယ	၄၃၅
အနုတ္တနာမ်, ရုဋ္ဌိနာမ်	၁၄၁
အနုဒ္ဒမာသံ	၅၄၈
အပဝဂ္ဂ	၃၉၆
အပုနဂေယျာ စသည်	၅၈၉
အဗျယိဘာဝေါ	၅၂၅
အဗျာကတာ (အညတ္တ)	၅၈၅
အဗြာဟ္မဏောဟု သမာသံဖြစ်နိုင်ပုံ	၅၇၈
အဗ္ဘအပြု၌ သရပါသလော	၇၆
အဘာဝ ၄ မျိုး	၅၄၆
အဘိဓာနလက္ခဏာ ဟိ	၆၀၃
အဘိဓေယျပ္ပယောဇနဝါကျ	၈
အဘိဓေယျဝစနော	၅၆၅
အဘိပဌမန္တကို ဆဋ္ဌိယန္တဖွင့်နိုင်	၇၆
အရိယဿ	၁၃၈
အလင်္ဂနာမ်	၂၇၂
အလံသဒ္ဒါ၏ အနက်	၃၁၉
အဝဓာရဏကမ္မဓာရဲ	၅၇၆
အဝဓာရဏတ္ထ	၃၂၆
အဝိဘတ္တိကနိဒ္ဒေသ	၁၆၈
အဝိဝဋ္ဋေန မုခေန	၃၇
အသဒ္ဒါ သဒ္ဒါ	၂၃၈
အသပံဒဝိဂ္ဂဟ	၅၂၂
အသဝဏ္ဏော၏ ဝစနတ္ထ	၅၅
အဟော၏ အနက်	၃၂၉
အာဂမော၏ ဝစနတ္ထ	၈၀
အာဒိသဒ္ဒါ၏ အနက်	၁၆
အာဒေသော၏ ဝစနတ္ထ	၆၇
အာနုပုဗ္ဗိယံ	၅၄၈
အာပစ္စယန္တာနိဒ္ဒေသာ	၂၅၈

(၆)

မှတ်ဖွယ် အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
အာရာဒေသာပဝါဒေါ	၂၀၉
အာလပန၏ဝစနတ္ထ	၃၅၀
အာလပန, သမ္မောဓန	၁၆၄
အာဝုသောကို ဗဟုဝုစ်ဆိုရကျိုး	၃၁၂
ဣတရ, အညသဒ္ဓါ	၂၄၈
ဣတရိတရယောဂ	၃၁၇
ဣတိသဒ္ဓါ၏ ပရိသမာပနတ္ထ	၃၂၇
ဣတ္ထမ္ဘုတလက္ခဏ	၃၉၄
ဣတ္ထိဂေါ, ပုံဂေါ	၂၃၃
ဣဒပ္ပစ္စယတာ	၅၃၇
ဣဿ, ဥဿူယ	၄၁၄
ဥကာရန္တ ဂေါတြဘူသဒ္ဓါ	၂၄၁
ဥပဈာဓိကိဿရဝစနေ	၅၁၃
ဥပပဒသမာသ်	၆၀၂
ဥပသဂ္ဂ၏ ဝစနတ္ထ	၃၁၃
ဥပသဒ္ဓါ သမိပ သမိပိ နှစ်နက်ဟော	၅၅၂
ဥပသုတိ	၅၅၂
ဥပါတ္တဝိသယ	၄၃၄
ဥဘ, ဥဘယ	၂၆၆
ဧကစွ, ဧကတိယ, ဧကစွိယ	၂၆၆
ဧကဝစနဋ္ဌာနသမ္ဘုတေသု	၂၄၆
ဧကသဒ္ဓါ၏ အနက်	၂၆၄
ဧကေကော စသော ဝိစ္ဆာ	၂၆၆
ဧတ္ထ, သေယျော, ဩဋ္ဌော, သောတ္ထိ	၃၂
ဧသေသော ဧတမိတိစ	၂၇၁
ဩကာရန္တ-စိတ္တဂေါသဒ္ဓါ	၂၄၁
ကစွည်းသုတ်တည်ပုံ	၃၄၉
ကတရ, ကတမသဒ္ဓါ	၂၄၇
ကတိသဒ္ဓါ ဗဟုဝစနန္တသာ	၂၈၄
ကတ္တု, ကမ္မဇေ စသည်	၄၄၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ကတ္တုကာရက၏ သတ္တိ	၃၈၄
ကထိတကံ, အကထိတကံ	၃၅၉
ကနှင့်သိအကြား အာပစ္စည်း သက်ပုံ	၂၆၃
ကမ္မကတ္တာ	၃၈၈
ကမ္မပ္ပဝစနိယ၏ ဝစနတ္ထ	၃၆၇
ကမ္မာဒိသံသဋ္ဌ, သုဒ္ဓလိင်္ဂတ္ထ	၃၄၅
ကသ္မာ၏ နာမ်-နိပါတ် နှစ်မျိုး	၃၃၁
ကရိုဏ်းအကြောင်း	၂၀
ကာရက၏ ဝစနတ္ထ	၃၅၃
ကာရကသမုစ္စည်းစသည်	၁၄၉
ကာရကဟိတ် (ဇနကဟိတ်)	၄၁၇
ကာရိတ်ကံ၌ ပါဠိတော်သွားဖြင့် စဉ်းစား	၃၆၁, ၃၆၂
ကာရိယာတိဒေသ	၁၈၀
ကိတကပယောဂေ	၄၈၈
ကိတပစ္စယပယောဂေ	၄၈၇
ကိမတ္ထံ, အတ္တတ္ထံ	၆၁၂
ကိရ၏ ဝိတ္ထာရတ္ထ	၃၃၁
ကြိယာကာရက သဉ္ဇာတော	၄၇၅
ကြိယာဇောတကော နာယံဂါထာ	၃၆၉
ကြိယာနိမိတ္တံ ကာရကံ	၁၆၇
ကြိယာပြိုင်လျှင် အနာဒရတံ	၅၀၄
ကြိယာဘိဂမ္မံ	၃၅၆
ကုဟိတိ နိပါတနေန	၂၉၁
ကိံ မေ ဧကေန တိဏ္ဍေန	၄၀၀
ဂရဟာ(ပဏ္ဍိတက)	၃၀၈
ဂရ, ဗဟု ရုပ်စဉ်	၂၀၇
ဂဿဝါ၌ ဧ၏ ဝစနတ္ထ	၁၉၀
ဂဟရှေ့မှ အာဓာရကို	၅၀၆
ဂဟေတဗ္ဗတ္ထစသော သုံးမျိုး	၃၅၆
ဂုဏ်ဒြပ်ဟော, သမာသ်နောမူ	၅၆၄

(ဘ)

မှတ်ဖွယ် အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ဂုဏဝန္တိ နပုလ္လိင်	၁၇၅
ဂုဏဝါဒိအကာရန္တ	၁၇၉
ဃောသနှင့် ဓနိတ	၄၂
စဂ္ဂဟဏံ အနုကမုနတ္ထံ	၆၅
စတုတ္ထိတပျရိသ်ဌိ မှတ်ဖွယ်	၆၀၈
စသဒ္ဒါ၏ အနက်	၁၂၀
စေ, ယဒိ အနက်	၃၃၃
ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏ အာဒေသာပေက္ခ	၁၅၅
ဆဋ္ဌိသက်ရာ ကာရိတ်	၃၆၅
ဆောင်ပုဒ်ကိုပြင်ထားပုံ	၂၇၉
ဇနိယောဂအပါဒါန်	၄၃၉
ဇီဝိတနဝံကံ၏ ဝစနတ္ထ	၅၇၁
ဈလပါရသံ(နိယမတ္ထ)	၂၀၃
ဈလသညာ ပသညာဝ	၇၈
ဌာန်အကြောင်း	၁၇
ဌာနာသန္တ၏ အဓိပ္ပာယ်	၆၁
တ, ဧတ, ဣမ, အမု	၂၅၅
တဇ္ဇာပညတ္တိ	၃၄၄
တဒတ္ထ, တုမတ္ထ	၄၂၂
တဒနုပရောဓေန (ရုပ်ပြီးဖို့)	၁၅၃
တပ္ပာနစာရေးသူ	၃၈၀
တဗ္ဗိပရိတော ပါဠိမှန်	၁၂၀
တစ်ယောက်တည်းကို မယံဟု သုံးစွဲ	၂၇၃
တ သဒ္ဒါ လိင်လိုက်ပုံ	၅၅၉
တိဒဏှကေန ပရိဗ္ဗာဇကံ	၃၉၅
တိယမု, အမုတိယ	၃၀
တုနာဒိဥသုက္ကနတ္ထ	၃၃၅
တုလျာဓိကရဏ စ-တသဒ္ဒါ	၅၅၈
တဝန္တ၊ စသည် ရှိရာ၌ သမာသ်မဖြစ်	၆၀၃
တဝေတုနာဒိပစ္စယန္တတို့ နာမ်မငဲ့ရ	၅၄၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
တေ ဣတ္ထိချာ	၂၂၁
တေ ဘိက္ခု နာနာကုလာ	၄၄၃
တံ ခေါ ပန ဘဝန္တံ ဂေါတမံ	၃၇၅
တွာဒိကို ဝိဘတ်အမည် မှည့်ရကျိုး	၂၈၅
ကျကို (စ)ပြုလျှင် အပြစ်	၇၂
ဒကာရော သန္ဓိဇော	၂၆
ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ စသည်	၅၉၁
ဒိဃ၏ ဝစနတ္ထ	၃၁
ဒုန္နယတာ၏ အနက်မှန်	၁၀
ဒုမ္မိ ဂရု	၃၃
ဒူရစသည် ယှဉ်ရာ၌ ကြိယာ ထည့်, မထည့်	၄၅၃
ဒူရတောဝ အာဂစ္ဆန္တံ	၄၅၂
ဒေဝဒတ္တဿ ကဏှာ ဒန္တာ	၅၃၄
ဒွိရတ္တံ စသည်	၅၉၅
ဒွေဘာဝနှင့် အာဂမ	၉၉
ဓာ, ကွတ္တံ, သင်္ဂါအနက်	၃၃၃
ဓာတုဝိဘတ္တိဝဇ္ဇိတမတ္ထံ	၄၃
ဓာရပ္ပယောဂ	၄၁၃
ဓုဝံ အနက်	၃၃၄
နဇော စသည် ရုပ်ပြီးပုံ	၂၂၆
န ပဉ္စမ္မာယမံဘာဝေါ	၅၄၅
နမတ္ထု ဗုဒ္ဓါနံ	၄၃၀
နဝါ, ကွစိ	၇၀
န သိသ္မိမနပုံသကာနိ (နိယမတ္ထ)	၂၀၁
နာမ်ငဲ့ရခြင်း၏အကြောင်း	၅၄၀
နာမသဒ္ဓါ၏ အနက်	၃၃၀
နာမံ၏ ဝစနတ္တနှင့် အဘိဓေယျ	၁၄၀
နာမည်ဟောသဒ္ဓါကို ပုမ္မော မငဲ့ရ	၅၇၀
နိဂ္ဂဟိတံ၏ ဝစနတ္ထ	၃၆
နိဂ္ဂဟိတန္တံ မကာရန္တံ ရွတ်နည်း	၁၂၉

(ဃ)

မှတ်ဖွယ် အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

နိစ္စတ္ထောယမာရဇ္ဈော	၁၉၁
နိစ္စမေဝစ ပုလ္လိဂေ	၁၆၃
နိစ္စဝါဒီ, အနိစ္စဝါဒီ	၁၅
နိဗ္ဗါရဏ	၅၀၁
နိဗ္ဗါရဏ ၆ မျိုး	၅၀၂
နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယ	၄၃၃
နိပ္ပန္န-အနိပ္ပန္နလိင်	၁၄၉
နိဗ္ဗတ္တနိယကံ စသည်	၃၅၄
နိမိတ္တသတ္တမိ	၅၀၆
နိမိတ္တနုဿရာနံ	၁၂၂
နိလာဒိဂုဏနာမဉ္စ	၂၇၀
နွန်၏ အနက်	၃၃၁
ပကတိကံ, ဝိကတိကံ	၃၅၇
ပကတိပြုရကျိုး	၅၃၉
ပကတိပြုရာဌာန	၈၉
ပကတိသန္နိနှင့် ပဋိသေခ	၈၉
ပကတျတ္တဇောတကာဏ္ဍိ	၂၁၇
ပစ္စက္ခံ	၃၀၅
ပစ္စက္ခမ္မောစသည်	၁၉၇
ပစ္စတ္တံ ဥပယောဂဉ္စ	၅၁၉
ပစ္စယာ ဓာတဝေါစိမေ	၃၁၀
နိစ္စည်းဆုံးသော်လည်း သမာသ်ပင်	၅၉၇
ပစ္စာသုဏ, အနုပတိဂိဏ	၄၁၆
ပစ္စေကံအက္ခရာနာမ	၁၄
ပဉ္စ, ကထန	၄၆၅
ပဋိဘာဂတ္ထ	၃၂၈
ပဋိဘာတု တံ စုန္ဒ	၃၇၈
ပတ္တနေ-ပဏိဟိတံ	၂၉၅
ပဒပူရဏ, အတ္ထပူရဏ	၃၂၀
ပဒတ္တာနတိက္ကမေ	၅၅၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ပဓာနမပ္ပဓာနေသု.....	၅၁၀
ပဘဝေါ.....	၄၃၉
ပယတ်အကြောင်း.....	၂၁
ပရလိင်္ဂါစ.....	၅၆၅
ပရသမညာ ပယောဂေ.....	၃၉
ပရာဇိယောဂေါ.....	၄၃၉
ပရိယုဒါဟာသိ.....	၁၃၈
ပသဇ္ဇေ, ပရိယုဒါသပဋိသေဓ.....	၅၈၀
ပသညဿစ.....	၂၂၃
ပဟာရောစသော သမာသ်.....	၅၉၁
ပဟိန, ဖာသု စသည်ယှဉ်ရာ.....	၄၂၉
ပါဠိပဒိကာ ပရနာမဓေယျံ.....	၃၄၁
ပါဒါဒေါစ စဝါ ဧဝါ.....	၂၇၆
ပါဠိဘာသာ.....	၁၄၅
ပုထဂေဝ, ယာဝယှဉ်ရာ အပါဒါန်.....	၄၄၃
ပုဗ္ဗပဒသေဝါယံ ပုစ္ဆာဝါတိဒေသော.....	၅၆၉
ပုဗ္ဗယောဂ.....	၄၆၃
ပုရိသေနဉ် ကံလော ကတ္တာလော(ကာရိတ်ဆိုင်ရာ).....	၃၆၄
ပေါက္ခရဏီ.....	၂၃၁
“ပြီး၏”ဟုသာ ပေး.....	၅၃
ဗဟုလိကတံ.....	၅၇၁
ဗျာကတော (ဗျာကာသိ).....	၇၀
ဗျဉ္ဇန၏ ဝစနတ္ထ.....	၃၄
ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိ (၁၀)ပါး.....	၃၈
ဗျဉ္ဇနံသည် ရလဒ်.....	၄၈
ဗျာပကောသ စသည်.....	၄၉၂
ဘတ္တဿ ပုရေ.....	၅၅၇
ဘဒန္တ, ဘဒ္ဒန္တ.....	၁၈၃
ဘဝန္တသဒ္ဓါအတွက် သုတ်ပို.....	၁၈၁
ဘိက္ခုပဘုတိတော နိစ္စံ.....	၂၀၆

(လ)

မှတ်ဖွယ် အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ဘိယျပ္ပယောဂေ	၄၂၇
ဘုမ္မာလပနံ	၅၂၀
မဃဝါသဒ္ဓါ၏ တစ်နည်း	၁၉၅
မဇ္ဈေ အန္တရေတို့၏ နိဒ္ဒါရုဏအနက်	၁၆၀
မညတိပ္ပယောဂေ	၄၂၅
မတျာ, မတျံ(ပေတျာ)	၂၃၂
မဒါတိယောဂဝိဘာဂေန	၁၂၈
မနုညံ, ဧဝမံ	၁၁၉
မနော၏ လိင်	၁၇၃
မရိယာဒ, အဘိဝိမိ	၃၀၆, ၄၄၁
မာတရံအနု	၃၇၂
မာတိပက္ခောစသည်	၂၁၂
ယထာ၏ အနက်များ	၅၅၆
ယထာဝဝတ္ထိတရူပ	၅၆
ယဒန္တ ရာလံ	၂၅၃
ယဒိစ္ဆာနာမ်	၁၄၂
ယဝတံသုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါ	၁၀၆
ယသ္မာ၊ ပေ၊ ဒတ္တေဝါ	၄၃၂
ယသာယသ္မတော ခမတိ	၄၁၀
ယဿဝါ ပရိဂ္ဂဟော တံ သာမီ	၄၇၂
ယာဝဒတ္ထ	၅၅၆
ယာဝသဒ္ဓါ၏ ပရိစ္ဆေဒနုတ္တ	၃၂၈
ယုတ္တေ၏ အနက်	၅၃
ယုတ္တော, သင်္ဂတော သမ္ပန္နော ဝါ	၅၃၁
ယုဝိနော	၁၉၄
ယေနင်္ဂဝိကာရော	၄၀၄
ယေန ဝါ ဒဿနံ	၄၄၈
“ယောကောမီ ဂစ္ဆတိ”စသော ဝါကျ	၃၆၃
ယောဂ္ဂတာ, ဝိစ္ဆာ	၅၄၇
ယော ဓာရော, တမောကာသံ	၄၉၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
ယောနံနော (ဝိနာဓိကာရ)	၂၀၂
ယောမိဿရော	၆၃,၉၃
ရက္ခဏနှင့် နိဝါရဏ	၄၄၇
ရဿဏိ ဝစနတ္ထ	၂၉
ရာဇာဒိဂိုဏ်းသွင်းပုံ	၅၉၆
လက္ခဏ၊ ဣတ္ထမ္ဘူတက္ခာန	၃၇၁
လက္ခဏနှင့် ဝိတ္ထာက္ခပုံ	၃၇၄
လပြု နိစ္စ၊ သောဠသ	၂၈၃
လဟုမတ္တာ	၂၇
လဠာနမဝိသေသော	၈၇
လိင်္ဂဉ္စ နိပစ္စတေ (ရုပ်တည်ဖို့)	၁၄၈
လိင်္ဂတ္ထအဖွင့်	၃၃၇
လိင်္ဂ, ပဒ	၄၃,၄၅
လိင်္ဂနှင့် ပါဠိပဒိက	၁၄၈
လိင်္ဂနှင့် လိင်္ဂတ္ထ	၃၄၃
ဝဂ္ဂဏိအနက်	၂၅
ဝဂ္ဂေ ယောသာယောသာနံ နိယမသုတ်(ဂေါဗလိဗဒ္ဒနည်း)...	၁၀၉
ဝစ္စလိဂီကံ	၂၇၀
ဝဇ္ဇျာ (ဝဇ္ဇော)	၂၂၉
ဝဏ္ဏခြားရာ၌ နာမ်အစီအရင်လည်း မဖြစ်	၂၆၉
ဝဏ္ဏပရေန သဝဏ္ဏော	၇၀
ဝတ္တိတ္တာနုပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဒပဝတ္တိ	၁၅၄
ဝဝတ္တိတဝိဘာသာ	၁၂၅
ဝါကျနှစ်မျိုး (လောကိက, အလောကိက)	၅၂၈
ဝိကပ္ပော	၅၈၈
ဝိစိတြာ ဟိ သမာသဝုတ္တိ	၆၁၀
ဝိဇ္ဇမာနောပိ သုက္ကာဒိ စသည်	၂၁၇
ဝိဘတ္တအပါဒါန်	၄၅၇
ဝိမတိ	၅၈၈
ဝိဘတ္တိပစ္စယန္တ	၂၄၈

(၁)

မှတ်ဖွယ် အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

ဝိဘတ္တိယုတ္တ၊ အဝိဘတ္တိယုတ္တ	၃၂၂
ဝိဝိတ္တတ္ထ	၄၆၁
ဝိသဒါကာရ ဝေါဟာရ စသည်	၃၃၉
ဝိသေသနနောက်၌ ဆဋ္ဌိသက်မှ သမ္မန်ကို ထွန်းပြ	၄၇၈
ဝိသေသနတ္ထရပဒ၏ ကမ္မဓာရဲဖြစ်ပုံ	၅၇၂
ဝိသေသနေစ	၄၀၅
ဝုတ္တတ္ထာနမပယောဂေါ	၅၆၃
ဝုတ္တိယေဝ(ပါဒပေါ စသည်)	၆၀၆
သက္ကတအလို ရှေးအဟိုက်က	၃၇၆
သင်္ချာပဓာနဖြစ်ပုံ	၂၈၁
သင်္ချာသင်္ချေယျဝစန	၂၆၇
သတ္တာမတ္တေ	၃၄၈
သတ္တိယ၊ ဒေသိယဘာသာ	၁၄၆
သတ္တနတ္တဉ္စ (နိစ္စဝိဓာနတ္တံ)	၂၁၀
သဒ္ဒပ္ပဋိရူပကာနံ	၃၃၈
သမ္ပတ္တေ	၅၄
သမ္ပဒါနံ၏ ဝစနတ္တ	၄၀၈
သမ္ပာဒေယျ၏ အနက်မှန်	၁၂
သဗ္ဗဂုဟဏံ သဗ္ဗာဒေသတ္တံ	၁၆၃
သဗ္ဗနာမ်အမည်	၂၇၁
သဗ္ဗနာမ်များ	၂၄၂
သဗ္ဗနာမာနိ၏ ဝစနတ္တ	၂၄၄
သဗ္ဗသဒ္ဒါ၏ အတ္ထုဒ္ဒါရ	၁၄၂,၂၄၃
သဗ္ဗာဒိတော သဗ္ဗာ	၄၀၃
သမ္ဘာဝနာ ကမ္မဓာရဲ	၅၇၄
သမဝါယ	၃၉၉
သမာသံစပ်ရခြင်းအကျိုး	၅၂၉
သမာသံ-တဒ္ဒိတ် အထူး	၅၂၉
သမာသံတွင်း သွင်းရကျိုး	၅၉၈
သမာသံမဖြစ်နိုင်ရာ (သဒ္ဒနီတိသုတ်)	၆၀၄

အက္ခရာစဉ်		စာမျက်နှာ
သမာသော၏ ဝစနတ္ထ	၅၂၈
သမုစ္စည်းသုံးမျိုး	၃၁၆
သမုစ္စည်း၊ သမ္ပိဏ္ဍန၊ အပေက္ခာ	၃၀၈
သရ၏ ဝစနတ္ထ	၂၇
သရဏဂတောဌ် ဝါဒန္တရ	၆၀၁
သရလောပေါမာဒေသ၊ ပေါ ပကတိ	၁၅၆
သရသန္တိ	၄၅
သရာ သရေ	၄၉
သရူပသံယုဂ်	၄၃
သရေဋ္ဌ သို့၏ အနက်	၅၀, ၅၁
သရေန ဝိယောဇယေ	၄၇
သလ္လိနော၏ မှတ်ချက်	၁၂၄
သဟ၏ သမကြိယာအနက်	၃၃၂
သဟတ္ထ	၄၀၀
သာကလ္လတ္ထေ	၅၅၇
သာဒေသဂတိကတ္တာ	၂၅၇
သာဓု၏ သမ္ပဋိန္ဒနတ္ထ	၃၂၈
သာဓု၊ ဣဗံ၊ ဟန္တတို့၏ အနက်	၃၃၀
သာဓုဘာဝဂုဏော ဣတ္ထံစသည်	၃၇၂
သာမာဂမီ မူလဘာသာ	၁၄၄
သာမိဿရာဓိပတိ	၄၉၉
သာရပုံ (သောရပုံ)	၃၀၄
သာဟစရိယနည်း	၁၅၉
သိဒ္ဓံစသည်ထားပုံ	၁၅၈
သိလိဋ္ဌကထနေ	၅၂
သုခုစ္စာရဏတ္ထံ အက္ခရလောပေါပိ	၁၂၇
သုတ္တပဒါဒိဟိ	၃၁၂
သုတ် ၆ မျိုး	၁၃၆
သုတ္တိ၊ သုဝတ္တိအနက်	၃၃၄
သုဟိတတ္ထယောဂဆဋ္ဌိ	၄၈၆

(၉)

မှတ်ဖွယ် အကွရာစဉ် မာတိကာ

အကွရာစဉ်	စာမျက်နှာ
သေသတောလောပံဉ် သေသ၏အပါဒါန်	၁၆၆
သော နပုံသကလိဂေါ(ဝ)	၅၄၃
သံယောဂရဿ	၉၇
သံယောဂ, ဝိသံယောဂ	၁၃၃
သံယောဂေါ ဇာယတေ	၃၉၀
သဝဏ္ဏနာ ၆ ပါး	၁၃
သံဝုဋ္ဌနှင့် သံဖုဋ္ဌအထူး	၂၂
သံသယတ္ထ	၃၂၅
ဟိတ် နှစ်မျိုး(ဖလသာဓန, ပယောဇက)	၄၆၅
ဟိတ်ဝင်, မဝင်သော လက္ခဏ	၅၁၁, ၅၁၂
ဟိတ်ဘတ္တိမှီစဉ် ဝိဘတ္တိသဒ္ဒါ	၁၉၃
ဟိတ် သုံးမျိုး	၅၀၇
ဟေတွတ္ထအပါဒါန်	၄၆၀
ဟေတွတ္ထ	၄၀၁

ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်

ဆဋ္ဌိ - ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်ကား၊ ရညော - မင်း၏၊ ပုတ္တော - သားတည်း၊ ရာဇပုတ္တော - မင်းသား၊ ဧဝံ၊ ရာဇပုရိသော - မင်းချင်းယောက်ျား၊ အာစရိယပူဇကော-ဆရာကို ပူဇော်သူ၊ ဗုဒ္ဓသာဝကော-ဘုရားတပည့်၊ ဗုဒ္ဓရူပံ-ဘုရားရုပ်ပုံတော်၊ ဇိနဝစနံ-ဘုရားစကားတော်၊ သမုဒ္ဒယောသော-သမုဒ္ဒရာအော်သံ၊ ဧညာနံ-စပါးတို့၏၊ ရာသိ-အစုတည်း၊ ဧညရာသိ-စပါးစု (စပါးပုံ) ပုပ္ဖဂန္ဓော - ပန်းနံ၊ ဖလရသော - သစ်သီးရည်၊ ကာယဿ-စေတသိက်အပေါင်း၏၊ လဟုတာ-ပေါ့သည်၏အဖြစ်တည်း၊ ကာယ လဟုတာ-ဖြစ်၊ မရဏဿတိ-သေခြင်းကို အောက်မေ့ခြင်း၊ ရုက္ခမူလံ-သစ်ပင်၏ အနီးအောက်၊ ဝါ-သစ်ပင်ရင်း၊ အယောပတ္တော-သံသပိတ်၊ [မနောဂိုဏ်းဖြစ်၍ “အယောပတ္တော” ဟု သမာသ်အလယ်၌ ဩ ရှိရသည်၊ “အယဿ + ပတ္တော” ဟု သီဟိုဠ်မှ၌ ဝါကျလည်း ပါ၏၊] ဧဝံ၊ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟံ - ရွှေအိုးခင်း (ရွှေဒယ်)၊ [သက္ကတအဘိဓာန်၌ “ကဋ္ဌာဟော” ဟု ပုံလိန်ရှိ၏။] ပါနီယထာလကံ-သောက်ရေခွက်၊ သပ္ပိကုဗ္ဗော-ထောပတ်အိုး။

ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊ ရာဇာ-မင်းတည်း၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ သမာသာဒိမိ-သမာသ်အစရှိသည်ကို၊ ကတေ-သော်၊ ကွစိသမာသန္တဂတာနမကာ ရန္တောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အကာရော-ပြု၊ တတော-ထိုသို့ (အ)ပြုခြင်းကြောင့်၊ သျာ စာတိ-သျာ စသုတ်ဖြင့်၊ အာတ္တံ-အာ အဖြစ်သည်၊ န ဘဝတိ-မဖြစ်၊ ဒေဝရာဇော-နတ်မင်း၊ ဒေဝရာဇာ-နတ်မင်းတို့၊ ဒေဝရာဇံ-ကို၊ ဒေဝရာဇေ-တို့ကို၊ ဣစ္စာဒိ-သည်၊ ပုရိသဿသဒ္ဓသမံ-၏၊ အတ္တာဘာဝေ-အ အဖြစ်

ဆဋ္ဌိ ၂၀၊ ရဿတ္တံ— ပူဇော် တပျူရိသ်ဖြင့် ပြီးသော “ပူဇကော”ပုဒ်သည် ဆဋ္ဌိကံကို ငဲ့သောကြောင့် “အာစရိယဿ-ဆရာကို၊ ပူဇကော-ပူဇော်တတ်သူတည်း၊ အာစရိယပူဇကော-သူ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ မရဏဿတိ၌လည်း “မရဏဿ-သေရခြင်း သဘောကို၊ သတိ-အောက်မေ့ခြင်းတည်း”ဟု ပြု၊ သ ဒွေဘော်လာ၊ ဒေဝရာဇော စသည်၌ “ဒေဝါနံ+ရာဇာ”ဟု သော အနက်၌ သမာသ်စပ်၍ တပျူရိသ်မှည့်၊ သမာသ် မှည့်၊ ဝိဘတ်ချေ၊ “ဒေဝရာဇ”ဟု ပကတိ ပြု၊ ဤအစီအရင်များကို ရည်ရွယ်၍ “သမာသာဒိမိ ကတေ”ဟု ဆိုသည်၊ ထို့နောက် “ကွစိ သမာသန္တ”စသော သုတ်ဖြင့် ရာဇ၏အဆုံး အ ကို (အ)ထပ်ပြုလျှင် ရာဇာဒိဂိုဏ်းပျက်သောကြောင့် “သျာ စ” သုတ်ဖြင့် အာ မပြုရတော့ပြီ၊ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဝင် ဖြစ်၍ “ဒေဝရာဇော-ဒေဝရာဇာ”

မရှိရာ၌(ကွစိ သမာသန္တ စသောသုတ်ဖြင့် အ-မပြုရာ၌) ဒေဝရာဇာ-သည်၊ ဒေဝရာဇာနော-တို့သည်၊ [“တေ ဒေဝရာဇာနော” ဟု အချို့ ရှိ၏။ “သော” ဟု မပါခဲ့သဖြင့် “တေ”လည်း မရှိသင့်၊ သိ၌လည်း မရှိ။] ဣစ္စာဒိ-သည်၊ ရာဇေဒဒ္ဒသမံ-၏။ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဒေဝါနံ၊ သခါ-မိတ်ဆွေတည်း၊ ဒေဝသခါ-နတ်တို့၏မိတ်ဆွေ၊ ဒေဝသခါ-နတ်တို့၏ မိတ်ဆွေတို့သည်၊ [ဤကား “ပုရိသာဒိဂိုဏ်း”] သော ဒေဝသခါ-ထို နတ်တို့၏ မိတ်ဆွေသည်၊ တေ ဒေဝသခါနော-တို့သည်၊ [ဤကား အ-မပြုသဖြင့် ရာဇာဒိဂိုဏ်းတည်း၊] ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ပုမဿ-ယောကျာ်း၏၊ လိဂ်-အသွင်တည်း၊ ပုလ္လိဂံ၊ ဧဝံ၊ ပုမ္မာဝေါ-ယောကျာ်း၏အဖြစ်၊ ပုမန္တလောပါဒိ-ပုမ၏အဆုံးသရကို ချေခြင်းအစရှိ သော အစီအရင်သည်၊(ဟောတိ)၊ ဟတ္ထိပဒံ-ဆင့်ခြေရာ၊ ဣတ္ထိရူပံ-မိန်းမရုပ်၊ ဘိက္ခုနီနိသံဃော-ရဟန်းမအပေါင်း၊ ဇမ္ဗုသာခါ-သပြေခက်၊ ဧတ္ထ-ဤ ဟတ္ထိပဒံစသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဗဒ္ဓေ-အလယ်၌၊ ဤကာရူကာရာနံ-ဤ အက္ခရာ ၂၊ အက္ခရာတို့၏၊ ရဿတ္တံ၊ ဝိဘာသာဓိကာရတော-ကြောင့်၊ ကွစိဝါကျမေဝ၊ သဟသာ-အဆော တလျှင်၊ ကမ္မဿ-အလုပ်ကို၊ ကတ္တာရော-ပြုလုပ်တတ်သူတို့၊ ဘိန္နာနံ-ကွဲပြားသူတို့ကို၊ သန္နာတာ - စေ့စပ်တတ်သူတည်း၊ ကပ္ပဿ - ကမ္ဘာ၏။

စသည်ဖြစ်၏။ ကွစိသမာသန္တသုတ်၏ အစီအရင်က မမြဲသောကြောင့် အ-မပြုသော အခါ ရာဇာဒိဂိုဏ်းထုံးစံအတိုင်း သိ ကို အာ ပြု စသည် စီရင်၍ “ဒေဝရာဇာ-ဒေဝရာဇာနော” စသည် ဖြစ်၏။ “ဒေဝသခါ”လည်း နည်းတူ။

ပုလ္လိဂံ စသည်။ ။ “ပုမလိဂံ” ဟု ပကတိ ဖြစ်သောအခါ “ပုမဿ လိဂံဒိသု သမာသေ သု” သုတ်ဖြင့် ပုမ၏အဆုံး (အ)သရကို ချေ-စသည်ဖြင့် ထိုသုတ်၌ ပြခဲ့သော ပုကောကိလော ရုပ်ကို နည်းမိုလေ။ “ပုမဿ ဘာဝေါ ပုမ္မာဝေါ”လည်း နည်းတူ။ ဟတ္ထိပဒံ စသည်၌ “ဟတ္ထိ”စသည်ဖြင့် နဂိုက ဤ-၂၊ ကာရုပုဒ်များ ဖြစ်သောကြောင့် “ဟတ္ထိ+ပဒံ”စသည် တည်ရ ပကတိပြုရသည်။ “ကွစာဒိ မဇ္ဈတ္တရာနံ”ဖြင့် အလယ် ဒိဃကို ရဿပြု၊ “ဣတ္ထိ-ဘိက္ခုနီ-ဇမ္ဗု” တို့၌လည်း နည်းတူ။ “ဟတ္ထိဿ+ပဒံ၊ ဘိက္ခုနီနံ+သံဃော၊ ဇမ္ဗုယာ+သာခါ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။

ဝိဘာသာ ပေ၊ သူရတမော— ဝိဘာသာရူက္ခတိဏ စသောသုတ်မှ ဝိဘာသာ သဒ္ဒါ လိုက်လာသောကြောင့် တစ်ချို့အရာ၌ “ကမ္မဿ+ကတ္တာရော” စသည်ဖြင့် ဝါကျသာ ရှိရသည်။ “ကမ္မကတ္တာရော၊ ဘိန္နသန္နာတာ၊ ကပ္ပတတိယဘာဂေါ၊ ပက္ခ အဋ္ဌမိ၊ မနုဿဓတ္ထိယော”ဟု သမာသ် မရှိရ-ဟူလို၊ ဤ၌ တပစ္စယန္တပုဒ်-(တတိယ- ၃ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း) စသည်ကဲ့သို့ ပူရဏအနက်ရှိသော ပစ္စည်းဆုံးသောပုဒ်-

တတိယော-၃ ခုမြောက်သော၊ ဘာဂေါ-အဖို့တည်း၊ ပက္ခဿ-ပက္ခဏိ၊ ယာစ အဋ္ဌမိ-အကြင် ရှစ်ရက်မြောက်နေ့သည်လည်းကောင်း၊ မနုဿာနံ-လူတို့ တွင်၊ ခတ္တိယော-မင်းဇာတ်ရှိသူသည်၊ သူရတမော-သာ၍ ရဲ၏။

ခတ္တိယော ကဲ့သို့သော နိဒ္ဒါရဏီယပုဒ်တို့နှင့် ဆဋ္ဌိယန္တ ရှေ့ပုဒ်သည် သမာဓိမဖြစ်ဟု ဆို၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား (သက္ကတကို မိုး၍) နှိ ပစ္စယန္တ-မာန ပစ္စယန္တ-တဒ္ဓိတ် ဘာဝပစ္စယန္တ-တိတ္တတ္ထ (ရောင်ရဲခြင်း-တင်းတိမ် အားရ (ဝ)ခြင်း အနက်ရှိသော) ပုဒ်တို့နှင့်လည်း ဆဋ္ဌိသမာဓိ မဖြစ်-ဟု ဆို၏။ အကျယ်ကို ထို မောဂ္ဂလ္လာန် သမာဓိကဏ္ဍမှာ ရှ။

[ဆောင်] တု-ပူရဏ၊ ပစ္စယန္တနှင့်၊ ဘာဝတစ်လီ၊ နိဒ္ဒါရဏီယ၊ တိတ္တတ္ထပြင်၊ မာန အန္တ၊ နောက်ပုဒ်ပါမူ၊ ဝါကျသာမှတ်၊ သမာဓိဆဋ္ဌိ၊ မဖြစ်ပြီ၊ ထို၍ ကျမ်းအထွက်။

ဆဋ္ဌိနိဒ္ဒါရဏသမာဓိ။ ။“နိဒ္ဒါရဏီယ နောက်ပုဒ်နှင့် သမာဓိမဖြစ်”ဟုရာ၌ “မနုဿာနံ ခတ္တိယော သူရော”၌ ခတ္တိယောသည် သူရောဟူသော ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့နေသောကြောင့် (“မနုဿာနံ-တို့တွင်၊ ခတ္တိယော-မင်းတည်း”ဟု အဆုံးမသတ် နိုင်ဘဲ၊ “ခတ္တိယော-သည်၊ သူရော-ရဲရင့်၏”ဟု နောက်ပုဒ်ကို ငဲ့နေသောကြောင့်) ယုတ္တတ္ထ မဖြစ်ရကား “မနုဿခတ္တိယော”ဟု နိဒ္ဒါရဏသမာဓိ မဖြစ်ဘဲ ရှိရသည်။ အကယ်၍ “ပုရိသာနံ-ယောကျ်ားတို့တွင်၊ ဥတ္တမော-မြတ်သူတည်း”ဟု နောက်ပုဒ် မငဲ့ဘဲ ကိစ္စ ပြီးနိုင်လျှင် “ပုရိသုတ္တမော”ဟု ဆဋ္ဌိနိဒ္ဒါရဏသမာဓိ ဖြစ်နိုင်သည်သာ။ “ဒွိပဒါနံ-အခြေနှစ်ချောင်းရှိသူ နတ်လူတို့တွင်၊ ဥတ္တမော၊ ဒွိပဒုတ္တမော၊ ဒေဝါနံ-သမ္ပတိ ဥပပတ္တိ ဝိသုဒ္ဓိနတ် ၃ မျိုးတို့တွင်၊ ဒေဝေါ-ဝိသုဒ္ဓိနတ် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၊ ဒေဝဒေဝေါ-ဘုရား”တို့၌လည်း နည်းတူ၊ ထို့ကြောင့် မူလပဏ္ဏာသ တဏှာသင်္ခယသုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “ဉာတညတရသာတိ-ပညာတညတရဿ၊ သက္ကော ဟိ ပညာတာန မညတရော”ဟု ဖွင့်၏။ ၍အဖွင့်အလို “ဉာတာနံ-ထင်းရှားသော နတ်တို့တွင်၊ အညတရော-တစ်ယောက် အပါအဝင်ဖြစ်သော နတ်တည်း၊ ဉာတညတရော-နတ်”ဟု ဆဋ္ဌိနိဒ္ဒါရဏသမာဓိပင် ပြုရမည်။

သတ္တမိနိဒ္ဒါရဏသမာဓိ။ ။ဆဋ္ဌိသာမက “ဉာတညတရေနာတိ-ဉာတေသု အဘိညာတေသု ပဉ္စဝဂ္ဂိယတ္ထေရေသု အညတရေန”ဟူသော မူလပဏ္ဏာသ သစ္စကသုတ် အဋ္ဌကထာကိုထောက်ပြန်လျှင် “ဉာတေသု-ထင်ရှားသောပဉ္စဝဂ္ဂိတို့တွင်၊ အညတရော-တစ်ပါး အပါအဝင်ဖြစ်သော အဿဇီထေရ်တည်း၊ ဉာတညတရော-ထေရ်”ဟု သတ္တမိနိဒ္ဒါရဏသမာဓိလည်း ပြုနိုင်သည်သာ။ နိဒ္ဒါရဏသမာဓိကို အလိုမရှိသော ဆရာတို့အလိုမူကား “ပုရိသာနံ-ယောကျ်ားတို့ထက်+ဥတ္တမော-မြတ်သူတည်း၊ ပုရိသုတ္တမော-သူ၊ ဒွိပဒုတ္တမော- အခြေနှစ်ချောင်းရှိသူ နတ်လူတို့ထက် မြတ်သော ဘုရား၊ ဒေဝဒေဝေါ - နတ်တို့ထက် မြတ်သောနတ် ဖြစ်တော်မူသော ဘုရား”ဟု

ယုတ္တတ္ထော ဣစ္ဆေဝ-လိုက်လာသော ယုတ္တသဒ္ဓါသည်ပင်၊ (ကိ-နည်း၊) ဘဠော ရညော ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တဿာတိ ဧတ္ထ-ဘဠော၊ ပေ၊ ဒေဝဒတ္တဿ ဟူသော ဤပြုယုဂ်တို့၌၊ ဘဠသမ္ပန္နော ဆဋ္ဌိတိ-“ဘဠသမ္ပန္နော ဆဋ္ဌိ”ဟု သုတ်ရှိခြင်းကြောင့်၊ အညမညာနပေက္ခတာယ-အချင်းချင်း မငဲ့သည့် အတွက်၊ အယုတ္တတ္တဘာဝတော-ယုတ္တတ္ထ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာသော-သမာသ်သည်၊ န ဘဝတိ- မဖြစ်။

ကောသလဿ ရညော ပုတ္တောတျာဒီသု ပန-ကောသလဿ ရညော ပုတ္တော အစရှိသော ပြုယုဂ်တို့၌ကား၊ သာပေက္ခတာယ-ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့ခြင်း ရှိသည့်အတွက်၊ အသမတ္တတ္တတ္တာ-စပ်ထိုက်သော အနက် မရှိကုန်သည်၏

ဝိဘတ္တအပါဒါနတ္ထ ဆဋ္ဌိသမာသ် ပြုရလိမ့်မည်၊ သို့သော် အပါဒါန+အပါဒါနိ အရ ကွဲရမည် ဖြစ်ရကား “ဒေဝဒေဝေါ”၌ ဒေဝအရ ဘုရားကို မယူဘဲ “ဒေဝါနံ-နတ်တို့ထက်”ဟု ဆိုလျှင် သင့်ဖွယ်ရှိသေး၏၊ ပုရိသ-ဒွိပဒတို့ အရ၌ကား ဘုရားကို မယူ၍ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် စဉ်းစားကြပါကုန်။

ယုတ္တတ္ထော ဣစ္ဆေဝ၊ ပေ၊ န ဘဝတိ- နာမာနံ သမာသောသုတ်မှ ယုတ္တတ္ထသဒ္ဓါ လိုက်မြဲ လိုက်လာ၏၊ ထို သဒ္ဓါသည် ဘာအကျိုးရှိသနည်း-ဟု မေး၍ “ဘဠော ရညော ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တဿ၊ ကောသလဿ ရညော ပုတ္တော”စသည်တို့၌ ယုတ္တတ္ထ မဟုတ် သောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် သမာသ်မစပ်ရ-ဟု ဖြေသည်၊ ချဲ့ဦးအံ- “ဘဠသမ္ပန္နော ဆဋ္ဌိ= ဘဠသဒ္ဓါနှင့်စပ်ရာ၌ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သက်”ဟု ပါဏိနီသုတ် ရှိ၏၊ ထိုသုတ်အရ “ရညော”၌ ဆဋ္ဌိသည် ဘဠနှင့်စပ်သော ဆဋ္ဌိတည်း၊ မိမိနောက်၌ရှိသော ပုတ္တောနှင့် စပ်သော ဆဋ္ဌိမဟုတ်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဘဠော ရညော၊ ပုတ္တော ဒေဝဒတ္တဿ”၌ ရညောနှင့် ပုတ္တောသည် (အချင်းချင်း နီးကပ်နေသော်လည်း) အချင်းချင်းငဲ့မှု မရှိရကား ယုတ္တတ္ထ မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် “ရညော + ပုတ္တော၊ ရာဇပုတ္တော” ဟု ဆဋ္ဌိသမာသ်မဖြစ်နိုင်၊ [ဤ ပုံစံကို နာမာနံ သမာသောသုတ်၏ ယုတ္တတ္ထအဖွင့်၌လည်း ပြခဲ့ပြီ၊ ထိုသုတ်၌ ယုတ္တတ္ထ သဒ္ဓါ၏ သမ္ပန္နအနက် ထင်ရှားစေလို၍ ပုံစံထုတ်ခဲ့၏။ ဤ၌ ဆဋ္ဌိသမာသ် အရာ ဖြစ်သောကြောင့် ထပ်၍ ယုတ္တတ္ထ မဖြစ်ကြောင်း ပြပြန်သည်။]

ကောသလဿ ရညော ပုတ္တော။ ။ဤ၌ ရညောနှင့် ပုတ္တောသည် (“မင်း၏ + သား”ဟု) အချင်းချင်း ငဲ့မှု စပ်မှု ရှိပါပေ၏၊ သို့သော် “ရညော”သည် ပုတ္တောအပြင် “ကောသလဿ”ဟူသော ရှေ့ပုဒ်ကိုလည်း ငဲ့နေသေးသောကြောင့် စပ်ထိုက်သော အနက်မရှိ(ယုတ္တတ္ထမဖြစ်) ပြန်ရကား “ရညော ပုတ္တော ရာဇပုတ္တော”ဟု ဆဋ္ဌိသမာသ် မဖြစ်နိုင်၊ ဋီကာ၌ “သာပေက္ခတာယ ကောသလရာဇပုတ္တောတိ န ဘဝတိ”ဟု ပါ၌ ပျက်နေသည်၊ “ကောသလဿ ရာဇပုတ္တောတိ”ဟု ရှိရမည်၊ “ကောသလော စ သော ရာဇာ စာတိ ကောသလရာဇာ၊ ကောသလရညော+ပုတ္တော၊ ကောသလရာဇ ပုတ္တော”ဟု ကား သမာသ်မဖြစ် မဟုတ်၊ ဖြစ်နိုင်သည်သာ။ [“အသမတ္တတ္တတ္တာ”ဟု ပါ၌မှန်ရှိစေ။

အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဘဝတိ-သမာသ်မဖြစ်၊ ပန-သမာသ်ဖြစ်သေးပုံကား၊ သမ္ပန္နိသဒ္ဓါနံ-သမ္ပန္နိသဒ္ဓါတို့၏၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ သာပေက္ခတ္တေ-ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (သတိ)ဝိ-ရှိပါသော်လည်း၊ ဂမကတ္တာ-ဝါကျ၏ အနက်ကို သိစေနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာသော-သမာသ်ဖြစ်သေး၏၊ ယထာ-ကား၊ ဒေဝဒတ္တဿ-ဒေဝဒတ်၏၊ ဂုရုကုလံ-ဆရာအိမ်၊ ဘဂဝတော-၏၊ သာဝကသံဃော-တပည့်သံဃာ၊ ဣတျာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း၊... ဆဋ္ဌိတပျုရိသော (နိဋ္ဌိတော)။

သမသီယတေ-စပ်အပ်၏၊ ဣတိ၊ သမတ္ထော-မည်၏၊ သံပုဗ္ဗ အသဓာတ်၊ သူဝုသာန မူဝုသာန မတော ထောစ သုတ်ဖြင့် စီရင်၍ (အတ္ထော ကဲ့သို့) “သမတ္ထော” ဟု ဖြစ်၏၊ သမတ္ထော အတ္ထော ယေသံတိ သမတ္ထတ္တာနိ-စပ်အပ်သော အနက်ရှိသောပုဒ်တို့၊ န+ သမတ္ထတ္တာနိ-အသမတ္ထတ္တာနိ၊ အသမတ္ထတ္တာနံ ဘာဝေါ အသမတ္ထတ္တတ္ထံ-ဟု ပြု။]

သမ္ပန္နိသဒ္ဓါနံ |ပေ၊ သံဃောကျာဒိ-ရှေ့ဝါကျ၌ “သာပေက္ခတာယ ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့သည့်အတွက် သမာသ်မဖြစ်”ဟု ဆိုခဲ့ရာ၌ “ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့တိုင်း၌ပင် သမာသ် မဖြစ်-ဟု မှတ်ရမည်လော”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သမ္ပန္နိ |ပေ၊ သမာသော”ဟု မိန့်သည်၊ ပုဒ်တစ်ပါးကို အမြဲငဲ့၍ သာပေက္ခဖြစ်သော်လည်း (ဝါကျတုန်းက အနက်ကို သိစေနိုင်သော) ဂမကသတ္တိရှိလျှင် သမ္ပန္နိသဒ္ဓါများသည် နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ် ဖြစ်နိုင်ပါသေး၏-ဟူလို၊ ချဲ့အံ့-သမ္ပန္နိသဒ္ဓါဟူသည် ပုဒ်တစ်ပါးကို အမြဲငဲ့နေသော သဒ္ဓါတည်း၊ ဥပမာ-“ဂုရု-ဆရာ” ဟူရာ၌ “မည်သူ၏+ဆရာနည်း”ဟု သမ္ပန်ကို မေးဖွယ်ရှိ၏၊ “သာဝက-တပည့်”ဟူရာ၌လည်း “မည်သူ၏+တပည့်နည်း”ဟု သမ္ပန်ကို မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဂုရု-သာဝက သဒ္ဓါတို့သည် သမ္ပန်ကိုငဲ့သော သမ္ပန္နိသဒ္ဓါ တို့တည်း၊ ထိုကဲ့သို့သော သမ္ပန္နိသဒ္ဓါတို့သည် သမာသ်စပ်လိုက်သည့်အခါ၌လည်း ဝါကျတုန်းကအနက်ကို သိစေနိုင်သော ဂမကသတ္တိရှိကြ၏၊ ထင်းရှားစေအံ့- “ဒေဝဒတ္တဿ ဂုရုနော+ကုလံ-ဒေဝဒတ်၏ ဆရာ၏+အမျိုး” ဤကား ဝါကျအနက်တည်း၊ ဤဝါကျအနက်၌ ဒေဝဒတ္တဿကို ဂုရု၌သာစပ်၍ “ဒေဝဒတ်၏ ဆရာ”ဟု အနက်မှတ်၊ “ဂုရုနော+ကုလံ-ဂုရုကုလံ”ဟု သမာသ်တွဲပြီးသည့်အခါလည်း “ဒေဝဒတ္တဿဂုရုကုလံ-ဒေဝဒတ်၏ ဆရာအမျိုး”ဟု ဒေဝဒတ္တဿကို ဂုရု၌သာစပ်၍ “ဒေဝဒတ်၏ဆရာ”ဟူသော ဝါကျတုန်းက အနက်ကိုပင် သိစေနိုင်၏၊ ဤသို့ သိစေနိုင်ခြင်းကို “ဂမက”ဟု ခေါ်၏၊ ဤသို့ သိစေနိုင်သော သမာသ်ကိုလည်း “ဂမကသမာသ်”ဟု ခေါ်သည်။

ဆက်ဦးအံ့- ဂမက၌ ဂမုဓာတ် (ကာရိတ်ကျေ) ဣပစ္စည်းတည်း၊ ဂမုဓာတ်သည် ပုဒ္ဓိ အနက်ကို ဟော၏၊ ဝါကျထွ်-ဝါကျအနက်ကို၊ ဂမယတိ-သိစေတတ်၏၊ ဣတိ၊ ဂမကော-မည်၏၊ ဂုရု၊ သာဝကောစသော သဒ္ဓါရ၏၊ သမာသ်ဖြစ်နေသော်လည်း ဝါကျတုန်းက အနက်ကို သိစေနိုင်သောသဒ္ဓါ - ဟူလို။ [ဤနေရာ၌ “သမာသ်

သတ္တမိ-သတ္တမိတပျူရိသ်ကား၊ ရူပေ-ရူပါရုံ၌၊ (ဥပ္ပနာ-ဖြစ်သော) သညာ-သညာတည်း၊ ရူပသညာ၊ ဧဝံ၊ ရူပသဉ္စေတနာ-ရူပါရုံ၌ဖြစ်သော သဉ္စေတနာ၊ [သိ၌ “သံသာရဒကံ-သံသာရဒ၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲ”ဟု ရှိသေး၏။] စက္ခုမှိ-စက္ခုဝတ္ထု၌၊ သန္နိဿိတံ-မှိသော၊ ဝိညာဏံ-ဝိညာဏ်တည်း၊ စက္ခုဝိညာဏံ၊ ဓမ္မေ-တရား၌၊ ရတော-မွေ့လျော်သူတည်း၊ ဓမ္မရတော၊ ဓမ္မာဘိရတိ-တရား၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊ ဓမ္မရုစိ-တရား၌အလို၊ ဓမ္မဂါရဝေါ-တရား၌ ရိုသေခြင်း၊ ဓမ္မေသု-ပါဠိတို့၌၊ နိရုတ္တိ-ထုတ်၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ ဓမ္မနိရုတ္တိ၊ ဒါနာဓိမုတ္တိ-ဒါန၌ စွဲမြဲသက်ဝင်ခြင်း၊ ဘဝန္တရကတံ-ဘဝတစ်ပါး၌ ပြုအပ်သောကံ၊ ဒဿနေ-မြင်ခြင်း၌၊ အဿာဒေါ-သာယာခြင်းတည်း၊ ဒဿနဿာဒေါ၊ အရညေ-တော၌၊ ဝါသော-နေခြင်းတည်း၊ အရညဝါသော၊ ဝိကာလေ-နေလှုံအခါ၌၊ ဘောဇနံ-စားခြင်းတည်း၊ ဝိကာလဘောဇနံ၊ ကာလေ-အချိန်၌၊ ဝဿံ-မိုးရွာခြင်းတည်း၊ ကာလဝဿံ၊ ဝနေ-၌၊ ပုပ္ဖံ-ပန်းတည်း၊ ဝနပုပ္ဖံ၊ ဧဝံ၊ ဝနမဟိသော-တောကျွဲ၊ ဂါမသူကရော - ရွာဝက်၊ သမုဒ္ဒမစ္ဆော - သမုဒ္ဒရာငါး၊ အာဝါဠကစ္ဆပေါ- တွင်းလိပ်၊ အာဝါဠမဏ္ဍုကော- တွင်းဖား၊ ကူပမဏ္ဍုကော- တွင်းဖား၊ တိတ္ထနာဝါ- ဆိပ်ကမ်းလှေ၊ ဣတ္ထိသု- မိန်းမတို့၌၊

ဖြစ်နေသော်လည်း ဝါကျတုန်းကကဲ့သို့ ဒေဝဒတ္တဿကို မိမိတည်း ဟူသော ဂုရု၌သာ စပ်ရကြောင်းကို သိစေနိုင်သောကြောင့် ဂမကမည်၏”ဟု အဓိပ္ပာယ် ပြောကြသေး၏။ “ဝါကျထူထာ ဂမကတ္တာ ဗောဓကတ္တာ”ဟူသော ဋီကာဖွင့်အတိုင်း မကျသော်လည်း သူ့နည်းနှင့်သူကား အဓိပ္ပာယ်အမှန်ပင်တည်း။] ဘဂဝတော သာဝကသံဃော၌လည်း “သာဝကာနံ+သံဃော-သာဝကသံဃော”ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ “ဘုရားရှင်၏ တပည့်တို့၏ အပေါင်း”ဟု ဘဂဝတောကို သာဝကာနံ၌ စပ်၍ ဝါကျတုန်းက ကဲ့သို့ အနက်ကို သိစေနိုင်သည်။ ဤသို့လျှင် ရှေး၌ “သာပေက္ခတာယ အသမတ္တတ္တတ္တာ န ဘဝတိ”ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း “ဂုရု-သာဝက”တို့ကဲ့သို့သော သမ္ပန္နိသဒ္ဓါတို့အတွက်မှာ သာပေက္ခ ဖြစ်စေကာမူ ဂမကသတ္တိရှိသည့်အတွက် သမာသ်စပ်ဖို့ ချွင်းချက်ပြုရသည်။ [သံဃောတျာဒိ၌ အာဒိဖြင့် “ဒေဝဒတ္တဿ ဘဂိနိပုတ္တော၊ တဿ ပါဒမူလံ-ထိုသူ၏ ခြေရင်း”ဟု ဋီကာပြ၏။]

သတ္တမိတပျူရိသ်

သတ္တမိ။ ။ ရူပေ၏နောက်၌ “ဥပ္ပနာ”ဟု ဋီကာထည့်၏။ ရုပ်တွက်ရာ၌ကား “ရူပ+သညာ”တည်၍သာ တွက်၊ “စက္ခုဝိညာဏံ”၌ကား မဇ္ဈေလောပီ တပျူရိသ် သမာသ်ဖြစ်၍ “စက္ခု+ သန္နိဿိတံ+ဝိညာဏ”ဟု တည်၊ ပကတိပြုပြီးသောအခါ “ဂုတ္တတ္တာနမပ္ပယောဂေါ”ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့် သန္နိဿိတပုဒ်ကို ချေ၊ တိုက်ရိုက်

ခုတ္တော-အပျော်ကြူးသူတည်း၊ ဣတ္ထိခုတ္တော-မိန်းမကြူးသူ၊ [သိ၌ “အက္ခ
ခုတ္တော-ကြွေအကြူးသူ”လည်း ရှိ၏။] ဆာယာသုက္ခော-အရိပ်၌ ခြောက်
သော အသား၊ အင်္ဂါရပက္ကံ-မီးကျိုး၌ ကျက်သောအသား၊ စာရကဗဒ္ဓေါ-
နောင်အိမ်၌ ဖွဲ့အပ်သူ။

ဣဓ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဝုတ္တိယေဝ-အမြဲသမာသ်သာ
တည်း၊ ယထာ-ကား၊ ဝနေ-တော၌၊ စရတိ-လှည့်လည်တတ်၏၊ ဣတိ၊
ဝနစရော၊ ကုစ္ဆိ မှိ-ဝမ်း၌၊ သယတိ-ကိန်းတတ်၏၊ ဣတိ၊ ကုစ္ဆိသယော၊
ထလေ-ကုန်း၌၊ တိဋ္ဌတိ- တည်တတ်၏၊ ဣတိ၊ ထလဋ္ဌော၊ ဧဝံ၊ ဇလဋ္ဌော-
ရေ၌၊ တည်သော သစ်ပင်၊ ပဗ္ဗ တဋ္ဌော-တောင်၌ တည်သော သစ်ပင်၊
မဂ္ဂဋ္ဌော-လမ်း၌ တည်သော သစ်ပင်၊ ပကေ-ညွန့်၌၊ ဇာတံ-ပေါက်သော
ကြာတည်း၊ ပကံဇံ၊ သိရေ-ဦးခေါင်း၌၊ ရဟတိ-ပေါက်တတ်၏၊ ဣတိ
[၎င်းဝိဂြိုဟ် သီဟိုဠ်မူ၌ မပါ။] သိရောရဟံ၊ [မနောဂိုဏ်းဖြစ်၍ သမာသ်
အလယ်၌ သြ ရှိသည်။] ဣစ္စာဒိ၊ ဣဓ-ဤဆိုအပ်လတံ့သော ပြယုဂ်၌၊ န
ဘဝတိ - သမာသ်မဖြစ်၊ ဘောဇနေ-၌၊ မတ္တညုတာ - အတိုင်းအရှည်ကို
သိသူ၏ အဖြစ်၊ ဣန္ဒြိယေသု-ဣန္ဒြေတို့၌၊ ဝုတ္တဒ္ဓါရော-စောင့်ရှောက်အပ်
သော တံခါးရှိသူ၊ [သီဟိုဠ်မူ၌ “ဝုတ္တဒ္ဓါရတာ-ရှိသူ၏အဖြစ်”ဟု ရှိ၏။]
အာသနေ-နေရာ၌၊ နိသိန္နော-ထိုင်နေသူ၊ အာသနေ-၌၊ နိသိဒိတဗ္ဗံ-
ထိုင်နေရာ၏၊ သတ္တမိတပျရိသော (နိဋ္ဌိတော)။

တဒနုပရောဓေနာတိ-တဒနုပရောဓေနဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဆိုအပ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ယထာဘိဓာနံ + ပြယုဂ်အား လျော်စွာ၊ တပျရိသေ - ၌၊
ကွစိ - အချို့ကုန်သော၊ အစ္စန္ဒာဒိသု - အစ္စန္ဒ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊

မပါသော ဝိဂြိုဟ်တို့၌ ရှေ့ပုဒ်ဝယ် သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့်ချည်း ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ နောင်ခါ အလိုလို
နားလည်ပါလိမ့်မည်။ ဝနစရော စသည်၌ နိစ္စသမာသ်ဖြစ်၍ “စရတိ”ဟု ပရိယာယ်
ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်။ ကိတိ (သဗ္ဗတော ဣတ္တဝါဝါ- သုတိ)၌ သိရောရဟော
စသော အလားတူရုပ်များ ပြီးပုံကို ပြလတံ့၊ ထိုရုပ်များ ပြီးပုံကို နည်းမှီး၍
“ဝနစရော”စသော ရုပ်များ ပြီးပုံကိုလည်း သိနိုင်ပါလိမ့်မည်။

တဒနုပရောဓေနံ ပေ၊ ဘဝတိ - တပျရိသ်သမာသ် ရိုးရာမှာ “ဘုမိ+ဂတော”
စသည်ကဲ့သို့ အမာဒိဝိဘတုန္တပုဒ်သည် ရှေ့နေ၍ ပဌမာဝိဘတုန္တပုဒ်က နောက်နေရမိ
တည်း၊ အချို့တပျရိသ်များကား “အတိ+အန္တံ”စသည်ဖြင့် (အတိနောင် သိသက် ရေ
ထားသော) ပဌမာဝိဘတုန္တပုဒ်မျိုးသည် ရှေ့နေ၍ အန္တံ စသော အမာဒိဝိဘတုန္တ

အသမာဒိဝိဘတုန္တံ - အမာဒိဝိဘတုန္တံဖြစ်သော၊ ပုဗ္ဗပဒံ - ရှေ့ပုဒ်သည်။
 [သီဟိုဠ်မှ၌ “ပုဗ္ဗပဒံ”ဟု ပါသည်။] ပရံ-နောက်၌၊ သမ္ဘဝတံ-ဖြစ်၏။
 ယထာ-ကား၊ အန္တံ-အပိုင်းအခြားကို၊ အတိက္ကန္တံ-လွန်သောအမှုတည်း၊
 အစ္စန္တံ-အပိုင်းအခြားကို လွန်သောအမှု၊ အစ္စန္တာနိ-တို့သည်။ ဝေလံ- အခါကို၊
 အတိက္ကန္တော-လွန်သောအရာတည်း၊ အတိဝေလော-အခါကို လွန်သော
 အရာ၊ ရသတ္တံ-ရသအဖြစ်သည်။ (ဟောတံ)၊ ဧဝံ-တူ၊ မာသံ-တစ်လကို၊
 အတိတော-လွန်သောအရာတည်း၊ အတိမာသော-တစ်လကို လွန်သော
 အရာ၊ ပတ္တဇီဝိကော၊ အာပန္နဇီဝိကော - အသက်မွေးခြင်းသို့ ရောက်သူ၊

ပုဒ်များက နောက်နေလျက်လည်း ရှိသေး၏။ ထို တပျရိသ်များကို အမာဒိပရ
 တပျရိသ်-အမာဒိဝိဘတုန္တံပုဒ် နောက်ရှိသော တပျရိသ်”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့
 ရှိရာ၌လည်း “တဒနုပရောဓေန (ထို ဘုရားပါဠိတောနှင့် မဆန့်ကျင်စေရ)”ဟူသော
 ပရိဘာသာနှင့်အညီ ပါဠိတော်နှင့် သင့်လျော်ညီညွတ်သောကြောင့် တပျရိသ်သမာဿ်
 အထူးအဆန်း ဟု တစ်မျိုးမှတ်ဖွယ်ရှိ၏။ သို့သော် ရုပ်တွက်ရာ၌ကား “အန္တံ + အတိ”
 ဟုပင် အမာဒိဝိဘတုန္တံပုဒ်ကို ရှေ့ထား၍ တည်း။ “အန္တံ + အတိ”ဟု ဝါကျဖြစ်စေ၊
 သမာဿ်စပ်၊ တပျရိသ်မှည့် စသည်စီရင်၍ “အန္တံအတိ”ဟု ပကတိဖြစ်ပြီးမှ တဒနု
 ပရောဓေနဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ပါဠိတော်နှင့်လျော်စွာ ပြီးစေရမည်ဖြစ်သော
 ကြောင့် တေသုပုဒ်သုတ်ကြီးဖြင့် “အန္တံအတိ”ကို “အတိအန္တံ”ဟု ရှေ့နောက်ပြန်၊
 သဗ္ဗောဓံတံဖြင့် တိကို စပြု၊ ဒွေဘော်လာ (အစ္စန္တံ)၊ နာမိင်္ဂံ စသည် စီရင်။

ဤသို့ သမာဿ်စပ်ပြီးမှ ရှေ့ပုဒ်က နောက်ရောက်ရမည်ကို ရည်ရွယ်၍ “အမာဒိ
 ဝိဘတုန္တံ ပုဗ္ဗပဒံ ပရံဘဝတံ”ဟု မိန့်သည်။ ဦးကာ၌လည်း “ဇီဝိကံ-အသက်မွေးခြင်းသို့၊
 ပတ္တော-ရောက်သူတည်း၊ ပတ္တဇီဝိကော”ဟူသော ပုံစံ၌ သမာဿ်စပ်ပြီးမှ ဇီဝိတက
 ပတ္တောကို “ပတ္တဇီဝိကော”ဟု ရှေ့နောက်ပြန်ဖို့ရန် “ဇီဝိကံ+ပတ္တော-ပတ္တဇီဝိကော၊
 အမာဒယော ပရပဒေဘိတိ သမာသေ ကတေ ပုဗ္ဗပဒပရနိပါတော”ဟု မိန့်သည်။
 သဒ္ဒနိတိ၌လည်း “ကာယဿ+ပုဗ္ဗ-ရှေ့ပိုင်းတည်း”ဟု ဝါကျခင်း၍ “ပုဗ္ဗကာယော”ဟု
 ရုပ်ပြီးစေပြီးလျှင် “အယံ ဥတ္တရပဒဿ ပုဗ္ဗနိပါတဘာဝေန ဝတ္တော-ဤကား
 ပုဗ္ဗဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ရှေ့၌ ကျရောက်စေသောအားဖြင့် ဆိုအပ်သော သမာဿ်”ဟု
 မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် “အန္တံ စသည်၌ ရှေးဦးစွာ တပျရိသ်ရိုးရာအတိုင်း အမာဒိ
 ဝိဘတုန္တံပုဒ်ကို ရှေ့ထား၍ ပဌမာဝိဘတုန္တံပုဒ်ကို နောက်ထားလျက် ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ
 ခင်း၍ သမာဿ်စပ်ပြီးမှ နောက်ပုဒ်ကို ရှေ့သို့ ကျရောက်စေရမည်”ဟု မှတ်။

အဗျယိဘောနှင့် ခွဲခြားချက်။ “အန္တံ နိဗ္ဗာန်”တို့၌ အဗျယပုဒ်များ ရှေးရှိ
 သောကြောင့် အဗျယိဘောသမာဿ်လေလား ဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိသည်။ ရှင်းလင်းချက်
 ကား-ဥပသာရ နိပါတ် (အဗျယ)ပုဒ်တို့ ရှေးရှိရုံမျှမက အဗျယပုဒ်အနက်တို့
 ပဓာနဖြစ်ရာ၌သာ အဗျယိဘောသမာဿ် ဖြစ်သည်။ အဗျယပုဒ်တို့လည်း ခြိမ်နက်ကို

အကွဲ-ဣန္ဒြေကို၊ ပတိဂတံ (နိဿိတံ)-မို့သည်တည်း၊ ပစ္စက္ခ-ဣန္ဒြေကို မှီသော၊ ဝါ-မျက်မှောက်ဖြစ်သော၊ ဒဿနံ-မြင်ခြင်း၊ ပစ္စက္ခော-ဣန္ဒြေကို မှီသော၊ ဝါ-သော၊ အတ္တဘာဝေါ-အတ္တဘော၊ ပစ္စက္ခော-သော၊ ဗုဒ္ဓိ-သိခြင်း၊ အတ္ထံ-အနက်သို့၊ အနဂတံ-အစဉ်လိုက်သော အမည်တည်း၊ အန္တတ္ထံ-အနက်သို့ အစဉ်လိုက်သော အမည်။

ကောကိလာယ - ဥဩမသည်၊ အဝကုဋ္ဌံ - စွန့်ပစ်အပ်သော တော တည်း၊ (ဝနံ-ဟု မြန်မာမူ ပို၏) အဝကောကိလံ-သော၊ ဝနံ-တော၊ ပရိစ္စတ္ထံ-စွန့်ပစ်အပ်သော တော၊ ဣတိ၊ အတ္ထော-အနက်၊ အဝမယူရံ-

မဟောကြ၊ “ဥပနဂရံ-မြို့အနီး”စသည်ကဲ့သို့ အရာဝတ္ထု အထည်ခြိမ်မဟုတ်သော ဂုဏ်အနက်ကိုသာ များသောအားဖြင့် ဟောကြသည်၊ ထို့ကြောင့် “အစ္စန္တံ-အပိုင်း အခြားကိုလွန်သော အမှု”စသည်ဖြင့် တစ်စုံတစ်ခု ခြိမ်ကို ဟောရာ၌ လည်းကောင်း “အပိုင်းအခြားကို လွန်ခြင်းကြိယာ”ဟု ကြိယာခြိမ်ကို ဟောရာ၌လည်းကောင်း အတိဥပသာရ ရှေးရိုသော်လည်း ဒုတိယာတပျူရိသ်သမာသ်သာ ဖြစ်သင့်၏၊ နိဗ္ဗာန်လည်း “နိဗ္ဗာန်”ဟူသော သဘာဝခြိမ်ကို ဟောသောကြောင့် ပဉ္စမိတပျူရိသ်သာ၊ ဤကား ဤကျမ်း၏ ခွဲခြားချက်တည်း၊ [နိဗ္ဗာန်ကို ပုဒ်စစ်၌ ပဉ္စမိအဗျယ်ဘောဟု ဆိုထား၏၊ “အဇ္ဈတ္တံ-အဇ္ဈတ္တတရား” ဟူရာ၌ကား တစ်မျိုး အဗျယ်ဘောများလည်း ခြိမ်ဟော ရှိပေသေး၏၊ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကဲ့သို့ ပုဒ်များ၌ ဝတ္ထိန္ဒာအားလျော်စွာ အဗျယ်ဘော-တပျူရိသ် ၂ မျိုးသင့်၊ ဟု သော်လည်း ကြံရာ၏။]

အစ္စန္တံ၊ ဖေ၊ အန္တတ္ထံ-အန္တတ္ထံတိုင်အောင် ဒုတိယာ တပျူရိသ်၊ ဝေလာသည် အာကာ ရန္တ ဣတ္ထိလိန်၊ ထို့ကြောင့် “ဝေလာအတိ”ဟု ပကတိပြု၍ “အတိဝေလာ”ဟု ရှေ့နောက်ပြန်ပြီး သောအခါ ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံ စသော သုတ်ဖြင့် ရသယပြု၊ (အတိ ဝေလ)၊ နာမိဉ်စသည်၊ ပတ္တဇီဝိကော အာပန္နဇီဝိကောတို့၌ ဇီဝိကာလည်း အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန်ပင်ဖြစ်၍ နည်းတူစီရင်၊ ပစ္စက္ခံကို “ပတိ+အကွဲ”ဟု ခွဲ၊ ပတိဂတံသည် ပတိ၏ ကိုယ်စားတည်း၊ ပတိဂတံကို “နိဿိတံ”ဟု ထပ်ဖွင့် ပည်၊ ပစ္စက္ခံအရ ဣန္ဒြေကိုမှီသော မြင်ခြင်းကြိယာခြိမ်ကို ရသောကြောင့် တပျူရိသ် ဟိုသည်၊ “ပစ္စက္ခံ-ဣန္ဒြေ၏ ရှေးရှု”ဟု “ရှေးရှု”ဂုဏ်မျှကို ရလျှင် အဗျယ်ဘောပင်၊ “အန္တတ္ထံ”ဟူသည် သဒ္ဒါနက်သို့ အစဉ်လိုက်သော (သဒ္ဒါနက်အားလျော်သော) နာမည် စသည်တည်း၊ ဥပမာ-“ဂစ္ဆတိတိ ဂေါ”၌ “ဂေါ”ဟူသော နာမည်သည် သွားခြင်း ကြိယာအနက်သို့ အစဉ်လိုက်သော (ထိုသွားခြင်း အနက်နှင့်လျော်သော)ကြောင့် အန္တတ္ထနာမည် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

ကောကိလာယ ဖေ၊ အဝမယူရံ-တို့သည် တတိယာတပျူရိသ်တည်း၊ “ပရိစ္စတ္ထံ”သည် အဝကုဋ္ဌံ၏ အနက်ပြုတည်း။ [“အဝကုဋ္ဌံ-မည်တွန်အပ်သော တော၊ ဝါ-ရှောင်ကွင်းအပ်သော တော”ဟု လည်း ပေးကြသေး၏၊ ထိုတွင် ရှေ့အနက်သည် “အဝကောကိလာယ - ရုက္ခော၊ သ သဒ္ဓေါ - ဥဩသ်ရှိသော သစ်ပင်”ဟူသော

ဥဒေါင်းသည်စွန့်ပစ်အပ်သော တော၊ အဇ္ဈယနာယ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်းငှာ၊ ပရိဂိလာနော-ပင်ပန်းနွမ်းနယ်သူတည်း၊ ပရိယဇ္ဈာယနော-သူ၊ ကမ္မဿ-အမှုအား၊ အလံ(သမထော)-စွမ်းနိုင်သူတည်း၊ ဣတိ၊ အလံကမ္မော-မည်၏။ ဝစနာယ-ပြောဆိုခြင်းငှာ၊ အလံ-ထိုက်သော မိန်းမတည်း၊ ဣတိ၊ အလံဝစနာ-မည်၏။ ဝါနတော-တဏှာမှ၊ နိက္ခန္တံ-ထွက်မြောက်သော တရားတည်း၊ နိဗ္ဗာနံ၊ ကိလေသေဟိ-တို့မှ၊ နိက္ခန္တော-ထွက်မြောက်သူတည်း၊ နိက္ခိလေသော၊ နိရင်္ဂဏော-အင်္ဂဏမှ ထွက်မြောက်သူ၊ ကောသမ္ဘိယာ-ကောသမ္ဘိ မြို့မှ၊ နိက္ခန္တော-ထွက်သွားသူတည်း၊ နိက္ကောသမ္ဘိ၊ ဝနတော-တဏှာတည်းဟူသော တောမှ၊ နိယျာတော-ထွက်သွားသူတည်း၊ နိဗ္ဗနော-သူ၊ အာစရိယတော - ဆရာထက်၊ ပရော - မြတ်သော ဆရာတည်း၊ ပါစရိယော - ဆရာထက် မြတ်သောဆရာ၊ (ဆရာဆရာကြီး)၊ ဧဝံပယျကော-အဘိုးထက် မြတ်သော အဘိုး၊ ဝါ-အဘေး၊ ပရဟိယျော-ယမန်နေ့မှ နောက်နေ့၊ ဝါ-တစ်ဖန် မနေ့၊ (တမြန်နေ့)။

မုဒုဗောဓဇိကာနှင့် ညီ၍ နောက် အနက်ကား “အဝကုဋ္ဌ-ဒူရကတ-ဝေးအောင်ပြုအပ်၊ အပသာရိတ-ဖဲခွာအပ်”ဟူသော ထောမနိမိနှင့် ညီ၏၊ မယူရေန အဝကုဋ္ဌ အဝမယူရံ။

အဇ္ဈယနာယ ၊ပေ၊ **အလံဝစနာ**— တို့သည် စတုတ္ထိတပျူရိသ်တည်း၊ အဓိပုဗ္ဗဏ္ဍဓာတ် ယုပစ္စည်းဖြစ်၍ ဣကို ဧ၊ ဧကို အယပြု၍ “အဇ္ဈယန”ဟု ပါဠိမှန်၊ အယမပြုဘဲ “အဇ္ဈေန”ဟု လည်း ရှိ၏။ “ပရိယာဒယော ဂိလာနာချတ္ထေ စတုတ္ထိယာ-ပရိစသည်တို့ကို ဂိလာနစသော အနက်၌ ဖြစ်မှု စတုတ္ထိယန္တပုဒ်နှင့် စပ်အပ်ကုန်၏”ဟု သက္ကတ (ဝါတ္ထိက)သုတ် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ပရိဂိလာနော”ဟုလည်း ပါဠိမှန်ရှိရမည်။ အလံကမ္မော၌ အလံကို “သမထော”ဟု ဖွင့်သော်လည်း အလံဝစနာ၌ကား အလံသဒ္ဒါသည် အရဟအနက်၌ ဖြစ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် “အလံဝစနိယာ”ဟူသော သဉ္စရိတ္တသိက္ခာပုဒ်အဖွင့် ဝိမတိဇိကာ၌ “ဝစနိယတာယ ဝတ္တဗ္ဗတာယ-ပြောဆိုစေစပ်ထိုက်သူ၏ အဖြစ်ငှာ၊ အလံအရဟာ-ထိုက်သော (ကွာရှင်းပြီးသော)မိန်းမသည်၊ အလံဝစနိယာ-မည်၏”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤ၌လည်း “အလံဝစနာ-(လင်မယား ပြတ်စဲနေသဖြင့်) စေစပ်ပြောဆိုခြင်းငှာထိုက်သော မိန်းမ”ဟု မှတ်။

ဝါနတော ၊ပေ၊ **ပရဟိယျော**— တို့သည် ပဉ္စမိတပျူရိသ်တည်း၊ အင်္ဂဏတော-ကိလေသာ အင်္ဂဏမှ၊ နိက္ခန္တော၊ နိရင်္ဂဏော၊ “နိက္ခိလေသော-ကိလေသာမရှိသူ၊ နိရင်္ဂဏော-အင်္ဂဏမရှိသူ”ဟူရာ၌ ဗဟုဗ္ဗိသမာသ်တည်း၊ “နတ္ထိ ကိလေသာ ယဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ “ဝနတော နိယျာတော နိဗ္ဗနော”ဟု ပါဠိမှန်၊ တဏှာတည်းဟူသော တောမှ ထွက်မြောက်သူတည်း၊ [“ဝနံ ဆိန္ဒထ မာ ရုက္ခံ ၊ပေ၊ နိဗ္ဗနာ ဟောထ ဘိက္ခဝေါ”ဓမ္မပဒ၊ “တဏှာတော မရှိသူ”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိလည်းသင့်၏] ပါစရိယော၌ ပသညံ(ဥပသာရခန်း၌)

ဂင်္ဂါယ-ဂင်္ဂါမြစ်၏၊ ဥပရိ-အထက်အရပ်တည်း၊ ဥပရိဂင်္ဂ၊ ဧဝံ၊ ဟေဋ္ဌာ နဒီ-မြစ်၏အောက်အရပ်၊ အန္တောသမာပတ္တိ-သမာပတ်၏အတွင်း ဖြစ်သော တရား၊ ဟံသာနံ-ဟင်္သာတို့၏၊ ရာဇာ-မင်းတည်း၊ ရာဇဟံသော-ဟင်္သာမင်း၊ ဟံသာရာဇာဝါ-လည်းရှိ၏၊ မာသဿ-တစ်လ၏၊ အဒ္ဓံ-ထက်ဝက်တည်း၊ အဒ္ဓမာသံ-ဝက်၊ မာသဒ္ဓံဝါ-၏၊ အာမလကဿ- သျှစ်သျှားသီး၏၊ အဒ္ဓံ-တည်း၊ အဒ္ဓါမလကံ-ဝက်၊ အာမလကဒ္ဓံဝါ-၏၊ ကဟာပဏဿ-တစ်ကျပ်၏၊ အနံ-ထက်ဝက်တည်း၊ အနုကဟာပဏံ-ဝက်၊ ဝါ-၅ မူး၊ အနုမာသကံ-တစ်ပဲထက်ဝက်၊ ဝါ-၂ ပြား၊ ရတ္တိယာ-ညဉ့်၏၊ အနံ-တည်း၊ အနုရတ္တံ-ညဉ့်ထက်ဝက်၊ ဝါ-သန်းခေါင်ယံ၊ ရတ္တိယာ-၏၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေ့ပိုင်းတည်း၊ ပုဗ္ဗရတ္တံ-ပိုင်း၊ ဝါ-ညဉ့်ဦးယံ၊ ရတ္တိယာ-၏၊ ပစ္ဆာ - နောက်ပိုင်းတည်း၊ ပစ္ဆာရတ္တံ - ပိုင်း၊ ဝါ - မိုးသောက်ယံ၊

တပုရအနက်ရှိ၏-ဟု ပြခဲ့၏၊ တပုရ၌ ပရံကိုလည်း ဥတ္တမံ ဟု ထောမနိမိ ဖွင့်၏၊ ဥပသာရခန်း၌လည်း ဤအတိုင်း အနက်ပြင်သင့်သည်။ မိမိဆရာထက် မြတ်သော (ဆရာ၏ ဆရာကြီးသည်) ပါစရိယတည်း၊ ထို့အတူ မိမိ အဘိုးထက် မြတ်သော ကြီးသော အဘိုး-ဘိုး၏ အဘ(ဘေး)သည် "အယျကတော ပရော"အရ "ပယျက"မည်၏၊ "ပေယျက"ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ ဟိယျောကား နိပါတ်ပုဒ် တည်း၊ ထို့ ကြောင့် ဟိယျောနောင် ပဉ္စမိရေ၍ "ဟိယျော-ယမန်နေမှ (မနေမှ) ပရော-နောက်တစ်နေ့သည်၊ ပရဟိယျော - မည်၏" ဟု ဆို၊ [သဟဿတော-တစ်ထောင်ထက်+ပရံ-ပိုလွန်သည်တည်း၊ ပရောသဟဿံ-တစ်ထောင်ထက် ပိုသည်၊ (တစ်ထောင်ကျော်) ပရောသတ်-တစ်ရာထက် ပိုသည်၊ (တစ်ရာကျော်) ပရော ပဏ္ဍာသံ-ငါးဆယ်ထက် ပိုသည်၊ (ငါးဆယ်ကျော်) မောဂ္ဂလာန် ၌ "ပရာ"နိပါတ်ဟု ဆို၍ "သဟဿတော+ပရာ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၏။]

ဂင်္ဂါယ |ဝေ၊ သမာပတ္တိ- တို့ကား ဆဋ္ဌိတပျူရိသ်တည်း၊ ဥပရိဂင်္ဂံ စသည်ကဲ့သို့ "ဥပရိပါသာဒံ၊ ဟေဋ္ဌာမဒ္ဓံ၊ အန္တောနဂရံ"ဟု အဗျယိဘောသမာသ်ခန်း၌ ပြုပြီးဖြစ်လျက် ဘာကြောင့် ဤတပျူရိသ်ခန်း၌ ပြုပြန်သနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ "အထက်၊ အောက်၊ အတွင်း"ဟု အထည်ခြစ် မပြဋ္ဌာန်းရာ၌ အဗျယိဘောဖြစ်သင့်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း... အဗျယိဘော၌ များသောအားဖြင့် ခြစ်အနက်ကို မရသောကြောင့်တည်း၊ [အဓိတ္ထိ စသော အချို့အဗျယိဘော၌သာ စကားခြစ် စသော ခြစ်အနက်ရသည်။] "ဂင်္ဂါမြစ်၏ အောက်" ဟုသာ မဆိုဘဲ "ဂင်္ဂါမြစ်၏ အောက်အရပ်" ဟု အရပ်ဒေသခြစ်ကို အရကောက်ယူရာ၌ကား အဗျယိဘော မဖြစ်သင့်၊ ထို့ကြောင့် တပျူရိသ်ခန်း၌ ပြုပြန်သည်-ဟု (ရူပသိဒ္ဓိအလို) ကြံသင့်၏၊ သို့သော် သဒ္ဓနိတိ၌ တပျူရိသ်ခန်းဝယ် မပြသောကြောင့် ဥပရိဂင်္ဂံ စသည်တို့ကို အဗျယိဘောဟု ဆိုခြင်းသာ သာ၍ ရှင်းလင်းပေမည်။

[အပရတ္တံဟုလည်း ရှိ၏။ အနက်တူပင်။] စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ အမုရတ္တံ စသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ကွစိ သမာသန္တကတာန မကာရက္ခေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရတ္တိသဒ္ဓန္တဿ-ရတ္တိသဒ္ဓါ၏/ အဆုံး ဣ၏။ အတ္တံ-အ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ) အဟဿ-နေ၏။ ပုဗ္ဗ-ရှေ့ပိုင်းတည်း၊ ပုဗ္ဗနံ-ပိုင်း၊ ဝါ-နံနက်၊ ဧဝံ, သာယနံ-နေ့၏ နောက်ပိုင်း၊ (ညနေပိုင်း) တေသုပုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အဟဿ-အဟ ၏။ အနာဒေသော-အန ပြု၊ အမာဒိပရတပျူရိသော- အမာဒိပရတပျူရိသ်သည်။ (နိဋ္ဌိတော)၊ [မြန်မာမူ၌ “အမာဒိတပျူရိသော” ဟု ရှိသည်ကား ပါ၌ပျက်။]

ကွစိ-အချို့သော၊ တပျူရိသေ-၌၊ ပဘင်္ဂရာဒိသု-ပဘင်္ဂရ အစရှိသည် တို့၌၊ ဝိဘတ္တိလောပေါ န ဘဝတိ၊ ယထာ-ကား၊ ပဘံ-အရောင်ကို၊ ကရောတိ - ပြုတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထေ - ၌၊ အမာဒယောပရပဒေဘိတိ-

ဟံသာနံ၊ ပေ၊ သာယနံ-ရာဇဟံသော စသည်၌ တပျူရိသ် ရိုးရာအတိုင်း (ရှေ့နောက် မပြန်ဘဲ) ဟံသာရာဇာ စသည်လည်း ရှိ၏။ “အမုရတ္တိ”ဟု ရှေ့နောက် ပြန်ပြီးသောအခါ ကွစိသမာသန္တ စသောသုတ်ဖြင့် ရတ္တိ၏ အဆုံးဣကို (အ)ပြု၍ “အမုရတ္တ” စသည်ဖြစ်၏။ [“အမုရတ္တ” စသည်ဖြင့် နပုံလိန် ပြထားသော်လည်း “အမုရတ္တာ မဟာနိသာ” စသည်ဖြင့် အဘိဓာန်၌ ပုံလိန်ရှိသည်။] ပုဗ္ဗဏှ စသည်၌ “ပုဗ္ဗ+အဟ” ဟု ရှေ့နောက်ပြန်ပြီးသောအခါ တေသုပုဒ္ဓိဖြင့် အဟကို “အန”ပြု၊ ပုဗ္ဗဇင်း၊ ချေ၊ ကပ်, ပုဗ္ဗန ဖြစ်၏။ အဟဿ+သာယော, သာယနော-ဆည်းဆာပိုင်းတည်း”ဟု ဆို။

မှတ်ချက်။ ။ မောဂ္ဂလာန်စာကိုယ် နိဿယတို့၌ “ပုဗ္ဗော စ+သော+အဟော စာတိ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ အဟကို ဏှပြုလျက် “ပုဗ္ဗဏှော-ရှေ့ပိုင်းနေ၊ ဝါ-နံနက်ပိုင်း၊ အပရဏှော-နောက် နေ၊ အဇ္ဇဏှော-ယနေ၊ သာယဏှော-ညနေချမ်း၊ မဇ္ဈဏှော- အလယ်နေ, (နေ့လည်, မွန်းတည့်)၊ ပဏှော-နံနက်၊ ပဏှော-နံနက်ကာလ၌”ဟု ဏှကြီးဟထိုးနှင့်ချည်း မိန့်သည်။ ထောမနိဓိ၌ကား “ပုရိဗဏှ, အပရဏှ, သာယန, မဇ္ဈန”ဟု ရှေ့၌ ရ ရှိလျှင် ဏှ, ရှေ့၌ ရ မရှိလျှင် “န”ဟု ရှိ သည်။ “မဇ္ဈနိကော”ဟု ကျမ်းစာများ၌ အတွေ့များ၏။ သုတ္တအနက်၌ ဏိက သက်၍ “မဇ္ဈနော ယေဝ မဇ္ဈနိကော”ဟု ပြု၊ ကျောက်စာ၌ “မဇ္ဈန္တိကော”ဟု ဟထိုး မဟုတ်ဘဲ ဟဆွဲထားသည်ကို “တ ဝမ်းပူ”ထင်၍ “မဇ္ဈန္တိကော”ဟု စာအကူး မှားတတ်သည်။

အလှူတ္တတပျူရိသ်

ကွစိ တပျူရိသေ၊ ပေ၊ ပဘင်္ဂရော-[အလှူတ္တ(ဝိဘတ်မကျရာဖြစ်သော) တပျူရိသ် သမာသ်များ။] အလှူတ္တသမာသ်များတွင် “ပဘင်္ဂရော ပေ၊ ဇုတိန္ဒရော” တို့သည် နိစ္စသမာသ်များ ဖြစ်၍ “ကရ” စသည်တို့၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော ကရောတိ စသော

သုတ်ဖြင့်၊ သမာသော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော
 တိ-သုတ်ဖြင့်၊ သမာသသညာ (ဟောတိ)၊ [“သမာသသညော”ဟု ရှိသည်
 ကား မကောင်း၊ သိ၌ “သညာ”ဟု ရှိသည်၊] တတော-ထိုမှနောက်၌၊ တေသံ
 ဝိဘတ္တိယော လောပါစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိလောပေ-ဝိဘတ်ချေခွင့်
 သည်၊ သမ္ပတ္တေ-ရောက်လတ်သော်၊ တတ္ထေဝ-ထိုသုတ်၌ပင်၊ စဂ္ဂဟဏေန-
 ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗပဒေ-ရှေ့ပုဒ်၌၊ ဝိဘတ္တိ လောပါဘာဝေါ-ဝိဘတ်ကျေခြင်း၏
 မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ သေသံ သမံ ပဘကံရော-အရောင်ပြုတတ်သော
 နေ၊ အမတ် - အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဒဒါတိ - ပေးတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ၊

အာချာတ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်၊ ရုပ်တွက်ရာ၌မူ “ပဘာ သဒ္ဓါပပဒ ကရ”တည်း၊
 “ကရ-ကရဏေ”ဟူသောအနက်၌ ဓာတ်မူည့်၊ [အာကာရန္တုတ္တိလိနိဖြစ်သောကြောင့်
 “ပဘာ”ဟု တည်သည်၊] ဤ ပဘကံရ စသော သမာသ်တို့သည် ဥပပဒ (ကိတ်ပုဒ်
 အနီးရှိသော) ကိတန္တတပျူရိသ်သမာသ်များလည်း ဖြစ်ကြ၏၊ အ ပစ္စည်းကလည်း
 ကံပုဒ် အနီးရှိမှ သက်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဘာနောင် အံဝိဘတ် သက်၍ “ပဘ” ဟု
 ဖြစ်ပြီးလျှင် ပြီးခြင်း (ကံပုဒ်အနီးရှိခိုက်) သဗ္ဗတော ဏျူတွာဝီ ဝါသုတ်ဖြင့် (အ)ပစ္စည်း
 သက်၊ ရ် ကို အ သို့ ကပ် “ပဘံ+ကရ” ဟု ဖြစ်၏။

ထို့နောက် (ကိတန္တတပျူရိသ် ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ နာမံဝိဘတ် မသက်ခင်
 နာမံပုဒ် မဖြစ်မီ-ကိတ်အခိုက်အတန့်၌) “ပဘံ-အရောင်ကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏”
 ဟူသော အနက်၌ အမာဒယော ပရပဒေဘိသုတ်ဖြင့် ပဘာနှင့် ကရကို သမာသ်စပ်၍
 အမာဒိတပျူရိသ်မူည့်၊ ထို့နောက် နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထောဖြင့် သမာသ်အမည်
 မူည့်၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစ သုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်ချေခွင့် ရောက်သောအခါ ထို
 သုတ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့် တားဖြစ်သောကြောင့် ပဘံ၌ ဝိဘတ်မချေရ၊ (ကရ၌ကား ချေဖို့ရာ
 ဝိဘတ်ပင် မရှိသေး၊ ပကတိစသ သရန္တဿသုတ်ဖြင့်လည်း ပဘံ၌ “ပဘာ”ဟု
 မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပကတိ ပြုဖွယ်လည်း မလို၊ ကရ၌လည်း မူလအတိုင်းမှ မဖောက်
 ပြန်သေးသောကြောင့် ပကတိပြုဖွယ် မလို၊) နာမံငဲ့၊ သိသက်၊ ဩပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို
 ကဝဂ္ဂန္တုပြု “ပဘကံရော” ပြီး၏။ [ဒုတိယာ တပျူရိသ် ကမ္မကာရော၌ ဋီကာဖွင့်ပုံနှင့်
 ကိတ် “ကတ္တရိ ကိတ်” သုတ် ကမ္မကာရောရုပ်၌ ဋီကာဖွင့်ပုံများကို ထောက်၍ ရေးသည်၊
 ဤနေရာ၌ စာကိုယ်ဆိုရုံမျှဖြင့် ထိုအစီအစဉ်များ မထင်ရှားနိုင်။]

ကရ၌ ဝိဘတ်မပါဘဲ ပုဒ်ခေါ်နိုင်ပုံ။ “ပဘံ+ကရ”ကို သမာသ်စပ်ရာ၌
 ကရပယ် ဝိဘတ် မရှိသေးသောကြောင့် “ဝိဘာတန္တံ ပဒံ”နှင့် အညီ ဝိဘတ်ဆုံးမှ ပုဒ်
 အမည်ရှိရကား ဤ“ကရ”သည် အဘယ်မှာ ပုဒ်မည်အံ့နည်း၊ ပုဒ်မမည်လျှင် ပုဒ်ချင်း
 စပ်မှ သမာသ်ဖြစ် ရကား အဘယ်မှာ သမာသ်ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၏၊
 အဖြေကား-ဝိဘတ်ဆုံးမှ ပုဒ်အမည်ရသည်ကား မှန်ပေ၏၊ သို့သော် “ပုဗ္ဗာပရာနံ
 အတ္ထူပလဒ္ဓိယံ ပဒံ”ဟု သက္ကတ၌ အဆိုတစ်မျိုး ရှိသေး၏၊ ပုဗ္ဗာပရာနံ-ရှေ့နောက်

အမတန္တဒေါ-(ဘုရားတည်း)၊ ရဏံ-ကိလေသာမြူကို၊ ဇဟာတိ-စွန့်တော်မူ
တတ်၏၊ ဣတိ၊ ရဏဉ္စဟော၊ ဇုတိ-အရောင့်ကို၊ ဓာရေတိ-ဆောင်တတ်၏၊
ဣတိ၊ ဇုတိန္တရော။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ သဟသာကတံ-အဆောတလျင် ပြုအပ်သောအမှု၊
ပရဿပဒံ-ပရဿပုဒ်၊ အတ္တနောပဒံ-အတ္တနောပုဒ်၊ ဘယတော ဥပဋ္ဌာနံ-
ဘေးအားဖြင့် ထင်ခြင်း၊ ဘယတူပဋ္ဌာနံ-ဘေးအားဖြင့် ထင်ခြင်း၊ ပရတော
ဃောသော-သူတစ်ပါးထံမှ တရားသံ၊ ဂဝံပတိ-ဂဝံပတိ မည်သော၊
ထေရော-ထေရ်၊ မနသိကာရော-နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသော-ရှေး၌
နေအပ်ဖူးသော ခန္ဓာအစဉ်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ-ပုဗ္ဗေနိဝါသကို
အမှတ်ရခြင်း၊ မဇ္ဈေကလျာဏံ-အလယ်၌ ကောင်းသောတရား၊ အန္တေဝါသိ၊

သဒ္ဓါတို့၏၊ အတ္တုပလဒ္ဓိယံ-အနက်ကို ရခြင်းသည်၊ (သတိ-ရိုသော်) ပဒံ-ပုဒ်
မည်၏ ဟူသော ပရသမညာ (သက္ကတကျမ်းတို့၏ နာမည်) အားဖြင့် ပဘံနှင့်စပ်၍
အနက်ရအပ်သော ကရသဒ္ဓါလည်း ဝိဘတ်မပါဘဲပင် ကိတ်ပုဒ်အမည် ရနိုင်၏၊
ထို့ကြောင့် ပဘံနှင့် ကရပုဒ်ကို စပ်၍ သမာသ်ဖြစ်နိုင်သည်သာ။

[ဋီကာ] “ကုန္တံ+ကာရော” တျာဒိ ဝုတ္တဝါကျံ နတ္ထိ၊ တေန ကရောတိတျာဒိ
— ကြိယာပဒေန ဝိဂ္ဂဟော၊ တေနော ကမ္မကာရောတျာဒိသု ဝိဘတျုပ္ပတ္တိ
တော ပုရေတရမေဝ ကာရာဒိသဒ္ဓေန အမာဒယော တျာဒိနာ
သမာသော၊ “ပုဗ္ဗာပရာနံ အတ္တုပလဒ္ဓိယံ ပဒ” န္တိ ပရသမညာယ-
ကာရာဒိသဒ္ဓဿ ပဒဝေါဟာရော [ဒုတိယာတပျူရိသ် အဖွင့်။]

ကိတန္တတပျူရိသ်ခေါ်ပုံ။ ။ ကာရ-ဟု ကိတ်ပစ္စည်း ဆုံးခိုက် နာမ်ဝိဘတ်
မသက်ခင်၊ ပဘံကာရကို သမာသ်စပ်ရသောကြောင့် “ကိတန္တသမာသ်”ဟု ခေါ်သည်။
နာမ်ဝိဘတ် သက်ပြီးသော ကိတ်ပုဒ်နှင့် သမာသ်စပ်၍ ကိတန္တသမာသ် ခေါ်သည်
မဟုတ်၊ နာမ်ဝိဘတ် သက်ပြီးသော ကိတ်ပုဒ်နှင့် သမာသ်စပ်ရသောကြောင့် “ကိတန္တ
သမာသ်”ဟု ခေါ်လျှင် “ဘူမိဂတော၊ သလ္လဝိဒ္ဓေါ”စသည်တို့လည်း ဂတော၊ ဝိဒ္ဓေါ
ဟူသော ကိတ်နာမ်ပုဒ်များနှင့် စပ်ရသောကြောင့် ကိတန္တသမာသ်ချည်း ဖြစ်ကုန်ရာ၏။
ထို့ကြောင့် ကိတန္တသမာသ်၌ ဝိဘတ်မသက်ခင် ကိတ်ပစ္စယန္တအစိုက်မှာ ရှေ့ပုဒ်နှင့်
သမာသ်စပ်ရသည်ဟုချည်း မှတ်။

ထထာ သဟသာ ပေ၊ သရသိဓံ—တို့ကား အလုတ္တတတိယာတပျူရိသ်စံသည်ကို
ပြသော ပုံစံများတည်း၊ “သဟ+ကတ”တည်း၊ သဟနောင် နာသက်၊ မနောဂဏာဒိတော
စသောသုတ်ဖြင့် နာတို့အပြု၊ သသရေဝါဂမောဖြင့် သံ လာ၊ ကတနောင် သိ၊ အံပြု
“သဟသာ+ကတ”ဟု ဝါကျဖြစ်၏၊ သမာသ်စပ်၍ တပျူရိသ်မှည့်၊ သမာသ်မှည့်၊
တေသံဝိဘတ္တိယော လောပါ စသုတ် ဖြင့် ကတံ၌ သိကိုသာ ချေ၊ [စ သဒ္ဓါကြောင့်
ရှေ့ပုဒ်၌ နာကို မချေရ။] ကတကို ကတဟု ပကတိပြု၊ [သဟသာ၌ကား “သဟ”ဟု

အန္တေဝါသိကော - အနီးနေတပည့်၊ [အန္တ သဒ္ဒါသည် အနီးဟော။] ဇနေသုတော-လှ၌ ထင်ရှားသူ၊ ဥရသိလောမော-ရင်၌ ပေါက်သော အမွေး၊ ကဏ္ဍောကာဠော-လည်၌ ပေါက်သော အမဲကွက်၊ သရသိဇံ-အိုင်၌ ဖြစ်သော ကြာ၊ ဣစ္စာဒိ၊ အလောပတပျရိသော-ဝိဘတ်မကျေသော အမာဒိတပျရိသ် သည်၊ (နိဋ္ဌိတော)၊ တပျရိသသမာသော နိဋ္ဌိတော။

ပကတိပြု၍ မဖြစ်၊] နာမ်ငဲ့ စသည်၊ “ပရဿပဒံ” စသော စတုတ္ထိတပျရိသ်၊ “ဘယတော ဥပဋ္ဌာနံ” စသော ပဉ္စမိတပျရိသ်၊ “ဂဝံပတိ”ဟူသော ဆဋ္ဌိတပျရိသ်၊ “မနသိကာရော” စသော သတ္တမိတပျရိသ်တို့လည်း နည်းတူ။

ထိုကွင် “ပရဿ-သူတစ်ပါးအလိုငှာ၊ ပဒံ-ပုဒ်တည်း” အရ သူတစ်ပါးအတွက် အသုံးပြု သော ဝိဘတ်များကို “ပရဿပဒံ” ခေါ်သည်ဟုမှတ်၊ “အတ္တနော-မိမိအကျိုးငှာ”ဟုဆို၊ ဘယတော၌ တောပစ္စည်းသည် ပဉ္စမိအနက်ရှိသောကြောင့် ပဉ္စမိတပျရိသ်တည်း၊ “ဂဝံပတိ”သာလို ရင်း၊ “ထေရော”ကား “ဂဝံပတိ”နာမည် ထင်ရှားအောင် အဘိဓမ္မာထည့်ခြင်း ဖြစ်သည်၊ “ဂေါ+ ပတိ”ဟု တည်ပြီးနောက်၊ နံ သက်၍ တတောနမံ ပတိမှာလုတ္တေစ သမာသေသုတ်ဖြင့် “ဂဝံ” ဖြစ်အောင် စီရင်။ [ဂဝံပတိနှင့် ထေရောကို သန္တိစပ်၍ (ဒွေဘော်လာ၍) ဂဝံပတိတ္ထေရော-ဟု လည်း ပါ၌ရှိ၏၊] ဇနေသုတော၌ သုတောကို “ပါကဠော-ထင်ရှားသူ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ဥရ သိလောမော၌ကား “ဥရသိ+ဥဋ္ဌိတော-ပေါက်သော၊ လောမော-အမွေး”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ သမာသ် စပ်ပြီးနောက် မဇ္ဈေလောဝိ ကြံ၍ “ဥဋ္ဌိတ”ပုဒ်ကို ချေ၊ “ကဏ္ဍောဋ္ဌိတော ကာလော”လည်း နည်းတူ။

ဥရသိ လောမော ကဏ္ဍောကာလောတို့ကို မောဂ္ဂလာန်စသော သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်ဟု ဆို၏၊ လောမသဒ္ဒါသည် နပုံလိန်ဖြစ်ရကား တပျရိသ်မှန်လျှင် နောက်ပုဒ်၏ မူလလိန်အတိုင်း ရှိရမြဲ ဖြစ်၍ “ဥရသိလောမံ”သာ တပျရိသ်ရှိသင့် သောကြောင့် “ဥရသိလောမော”ကို ဗဟုဗ္ဗိဟိဆိုသော ဝါဒသာ သင့်မြတ်ဖွယ်ရှိ၏၊ [“ကဏ္ဍော ဋ္ဌိတော ကာလော အဿာတိ ကဏ္ဍောကာလော၊ ဥရသိ ဥဋ္ဌိတာနိ လောမာနိ အဿာတိ ဥရသိလောမော၊ ဩဋ္ဌမုခမိဝ မုခံ ယဿာတိ ဩဋ္ဌမုခေါ”စသည်၊ မုဒ္ဒဗောဓဋီကာ၊ ယဿ-အကြင်သူ၏၊ ဩဋ္ဌမုခမိဝ-ကုလားအုတ်၏ မျက်နှာနှင့် တူသော၊ မုခံ-မျက်နှာသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ “ဩဋ္ဌမုခမုခ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ရှေ့ဩဋ္ဌမုခပုဒ်ဝယ် နောက်ဖြစ်သော မုခပုဒ်ကို ချေ၍၊ ဝါ-မဇ္ဈေလောပပြု၍ (အလယ် မုခကို ချေ၍) “ဩဋ္ဌမုခ”ဟု ပြီးရသည်။] “သရသိဇံ”ကား နိစ္စသမာသ်ပင်တည်း၊ ကမ္မဇံကဲ့သို့ ကိတ်၌ ပြီးလတ္တံ့။

ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်

အထ-တပျရိသ်သမာသ်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသော ဝုစ္စတေ၊ သော စ-ထို ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်သည်လည်း၊ ဒွိပဒေါတုလျာဓိကရဏော- ဒွိပဒတုလျာဓိကရဏလည်းကောင်း၊ ဒွိပဒေါဘိန္နာဓိကရဏော-လည်းကောင်း၊ တိပဒေါ-တိပဒလည်းကောင်း၊ ပေ၊ ဗျတိဟာရလက္ခဏောစ- ဗျတိဟာရလက္ခဏလည်းကောင်း၊ ဣတိ၊ နဝိဓော၊ တတ္ထ-ထို ဉ္စမျိုးတို့တွင်၊ ဒွိပဒေါတုလျာဓိကရဏော-ဒွိပဒတုလျာဓိကရဏမည်သော၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ-ဗဟုဗ္ဗိဟိသည်၊ ကမ္မာဒိသု-ကံ အစရှိကုန်သော၊ ဆသု-၆ ပါးသောကုန်သော၊ ဝိဘတျတ္ထေသု-ဝိဘတ်အနက် တို့၌၊ ဘဝတိ၊ တတ္ထ-ထို ၆ ပါးသော ဝိဘတ်နက်တို့တွင်၊ တာဝ-စွာ၊ ဒုတိ ယတ္ထေ-ဒုတိယာဝိဘတ်၏အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဣမံ သံဃာရာမံ-ဤသံဃာရာမံသို့၊ အာဂတာ-နသော၊ သမဏာ-တို့သည်၊ (သန္တိ၊) ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ-သည်၊ (သတိ-သော်)။

၃၅၂။ အညပဒတ္ထေသု ဗဟုဗ္ဗိဟိ။ ။သမာသျမာနပဒတော-သမာသ်စပ်အပ်သောပုဒ်တို့မှ၊ အညေသံ-အခြားကုန်သော၊ ပဌမာဒုတိယာဒိဝိဘတျန္တာနံ-ပဌမာ ဒုတိယာအစရှိသော ဝိဘတ်အဆုံးရှိကုန်သော၊ [သီဟိုဠ်မူ၌ “သပဌမာနံ-ပဌမာနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဒုတိယာဒိဝိဘတျန္တာနံ-

တတ္ထ ၊ပေ၊ **ဝိဂ္ဂဟေ**—[ဗဟုဗ္ဗိဟိ ၉ မျိုးကို စာကိုယ်ရှိတိုင်း နာမည်လောက်မျှ မှတ်ပါဦး။] အာဂတာသမဏ၌ “အာဂတာ+သမဏာ” ဟု ၂ ပုဒ်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “လာသူလည်း ရဟန်း-ရဟန်းလည်း လာသူ ဖြစ်၍ အနက်အရတူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ဒွိပဒတုလျာဓိကရဏဗဟုဗ္ဗိဟိ” ဟု ခေါ်သည်၊ ထို ဒွိပဒတုလျာဓိကရဏသမာသ်သည် (ဣမံ၌ အံဝိဘတ်၏အနက်ကဲ့သို့) ဒုတိယာ စသော ဝိဘတ် ၆ မျိုး၏ အနက်၌ ဖြစ်ရကား ၆ မျိုးပင် ပြားသည်။

သမသျမာန ၊ပေ၊ **ဗဟုဗ္ဗိဟိသညော** စ—[“သမသျမာန ၊ပေ၊ သမသျန္တေ” ဝါကျဖြင့် သမာသ်စီရင်ပုံကို ပြ၍ “သော ၊ပေ၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သညောစ ဟောတိ” ဝါကျဖြင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိ အမည်ကို ပြသည်။] “အာဂတာ+သမဏာ” ၂ ပုဒ်သည် သမာသ်စပ်အပ်သော ပုဒ်တည်း၊ “အာဂတာသမဏ” ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ ထို ၂ ပုဒ်၏အနက် မရဘဲ “သံဃာရာမ” ဟူသော အညပဒ၏ အနက်သာ ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကို အညပဒတ္ထ သမာသ် ဟု ခေါ်သည်၊ ထို အညပဒတို့ကား ပဌမာဝိဘတ်ဆုံးသောပုဒ်-ဒုတိယာ တတိယာစသော ဝိဘတ်ဆုံးသောပုဒ်အားဖြင့်(ဝိဘတ်အလိုက်) ၇ မျိုး ပြား၏။ [အည-သမာသ်ပုဒ်မှ တစ်ပါး တစ်ခြားသော+ပဒ-ပုဒ် “သမာသ်စပ်ရာတွင် မပါဝင်သောပုဒ်” ဟုလို့။]

ကုန်သော ဟု ရှိ၏။] ပဒါနံ-တို့၏၊ အတ္ထေသု-အနက်တို့၌၊ ယုတ္တတ္တာနိ-
 ပေါင်းစပ်ထိုက်သော အနက်ရှိကုန်သော၊ နာမာနိ- နာမ်ပုဒ်တို့ကို။ [သိ၌
 “သဟ-တက္ခ”] ဝိဘာသာ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ သမဿုန္တေ-သမာသ်စပ်အပ်
 ကုန်၏။ သော သမာသော-သည်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသညော စ-ဗဟုဗ္ဗိဟိအမည်
 ရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ယဿ-အကြင် ယောက်ျား၏၊ ဗဟဝေါ-များကုန်
 သော၊ ဝိဟယော-ကောက်စပါးတို့သည်၊ (သန္တိ၊ ဣတိ)သော-ထို ယောက်ျား
 သည်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ-မည်၏၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသဒိသတ္တာ-ဗဟုဗ္ဗိဟိသဒ္ဓါနှင့် တူသည်
 ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အယမ္ဗိသမာသော-ကိုလည်း၊ အနတ္တဿညာဝသေန-ဖြင့်၊
 ဗဟုဗ္ဗိဟိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ-ဗဟုဗ္ဗိဟိ
 သမာသ်သည်၊ အညပဒတ္ထပဓာနော-ပြဋ္ဌာန်းသော အညပုဒ်အနက် ရှိ၏။

အဘယ်ကို အညပုဒ်ခေါ်သနည်း။ ။ သမာသ်စပ်အပ်သော ပုဒ်မှ တစ်ပါးသော
 ပုဒ်ကို “အညပုဒ်”ဟု ခေါ်ရာ၌ ထို အညပုဒ်ဟူသည် အဘယ်ပုဒ်နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊
 အဖြေကား-“အာဂတသမဏော”သမာသ်၌ ထိုသမာသ်၏ ဟောနက်ကို ပြသော
 “သံဃာရာမော”သည် အညပုဒ်တည်း၊ “ဇိတိန္ဒြိယောသမဏော”ဟူရာ၌ ဇိတိန္ဒြိယော၏
 အညပုဒ်သည် သမဏောတည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ထိုထိုသမာသ်၏ ဟောနက်ကို
 ပြသောပုဒ်ကို အညပုဒ်ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ ကြောင့် “ဗဟုဗ္ဗိထုတ်၊ အညပုဒ်၊ လိန်
 ဝုစ်ကြည့်၍ ကိုက်” ဟူရာ၌ သံဃာရာမော ဟူသော အညပုဒ်၏ ပုလ္လိန်ဧကဝုစ်လိုက်၍
 “အာဂတသမဏော”ဟု ပုလ္လိန်ဧကဝုစ် ထားရသည်။ သံဃာရာမာ ဟု
 ဗဟုဝုစ်ရှိလျှင်ကား “အာဂတသမဏာ”ဟု ဗဟုဝုစ် ချရလတ္တံ့၊ သာဝတ္ထိဟု အညပုဒ်
 ရှိပြန်လျှင် “အာဂတ သမဏာ”ဟု ဣတ္ထိလိန် ဧကဝုစ်လည်းကောင်း၊ ဧတဝနံဟု
 နပုလ္လိန်ဧကဝုစ် ရှိပြန်လျှင် “အာဂတသမဏ”ဟု နပုလ္လိန်ဧကဝုစ်လည်းကောင်း
 ချရကြောင်း သိပါ။ ဤပြုခဲ့သော အဓိပ္ပာယ်သည် “ဧတ္ထ စ အာဂတသဒ္ဓေါ သမဏ
 သဒ္ဓေါ စ အတ္တနော အတ္ထေ အဋ္ဌတွာ ဒုတိယာ ဝိဘာတျတ္ထဘူတေ သံဃာရာမ သင်္ခါတေ
 အညပဒတ္ထေ ဝတ္တန္တိ”ဟု လာလတ္တံ့စကားတွင် “သံဃာရာမသင်္ခါတေ အညပဒတ္ထေ”
 နှင့်လည်း ညီသည်။ ဝါသဒ္ဓါ၏ အနက်ဝယ် စပ်ထားသော “ဒွေ ဝါ တယော ဝါ
 ပတ္တာ ဒုတ္တိပတ္တာ”၌လည်း ဝါသဒ္ဓါသည် အညပုဒ် မည်၏။

အမျှအယူ။ ။ “ယ-တ-ဧတ-ဣမ”ဟူသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်များကို အညပုဒ်ဟု
 ခေါ်ဝေါ်ကြသေး၏။ “အာဂတာ သမဏာ ဣမံတိ အာဂတသမဏော”၌ ဣမံကို
 အညပုဒ်ဟု ဆိုလို ကြသည်။ ထိုအယူသည် “သံဃာရာမ သင်္ခါတေ အညပဒတ္ထေ”နှင့်
 ဆန့်ကျင်၏။ ထို့ပြင်-“အညပုဒ်၏ လိန်ဝုစ်လိုက်၍ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်၏ လိန်ဝုစ်များ
 ရှိစေရမည်”ဟူသော ဥပဒေသ၌ ယ-တ-ဧတ-ဣမ တို့သည် ၃ လိန် ဆက်ဆံသော
 ကြောင့် အဘယ်မှာ လိန်ဝုစ်ခွဲခြား၍ ဖြစ်နိုင် တော့မည်နည်း။ “အာဂတာ သမဏာ
 ဣမံ”၌ ဣမံ ဟု ဧကဝုစ်ထားရခြင်းမှာလည်း “သံဃာ ရာမော”ဟူသော အဘိဓမ္မာနှင့်

စ-ဆက်၊ အယံ ဗဟုဗ္ဗိဟိ-သည်။ တဂ္ဂုဏာ ၊ပေ၊ ဝသေန-တဂ္ဂုဏာ သံဝိညာဏာ၊ အတဂ္ဂုဏာသံဝိညာဏတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိစော-၏၊ တေသု-ထို ၂ ပါးတို့ တွင်၊ ယတ္ထ-အကြင် ဗဟုဗ္ဗိဟိ၌၊ ဝိသေသနတူတော- ဝိသေသနဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အတ္ထော-အနက်ကို၊ အညပဒတ္ထဂ္ဂုဏဏေန- အညပုဒ်အနက်ကို ယူသဖြင့်၊ ဂယုတိ-တစ်ပါတည်း ယူအပ်၏၊ သော-

ကိုက်အောင် ထားရခြင်းသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် သံဃာရာမောစသော အဘိဓေယျ တို့သာ အညပုဒ်အစစ်တည်း၊ ဝိဂြိုဟ်အတွင်း၌ပါသော ယံ၊ ယေန၊ ယဿ၊ ယသ္မာ၊ ယသ္မိစသည်တို့ကား ထိုအညပုဒ်ကို အထူးပြုတတ် (ညွှန်ပြတတ်သော)ဝိသေသနတို့ သာ ဟုမှတ်၊ တစ်ချို့နေရာ၌ ခေါ်၍ လွယ်စေခြင်းငှာ ထိုအညပုဒ်၏ ဝိသေသနများကိုပင် “အညပုဒ်”ဟု ခေါ်ရသေးသည်။

[ဆောင်] ယတေ.တိ.မ, ဤလေးဝကို, အညပုဒ်ဟု, ခေါ်လေ့ပြုလည်း, အနု စိပ်ကာ, ဓိပ္ပာယ်ရှာမှု, သံဃာရာမ, စသည်ပြုလျက်, ပမာနထုတ်, ထိုသည့်ပုဒ်သာ, အညပုဒ်ခေါ်-သင့်လျော်သည်, ချင့်မြော်သူတို့, မှတ်ဖွယ်ကို။ [ယတေ.တိ.မ-ယ+တ+ဧတ+ဣမ။]

ဗဟဝေါ ၊ပေ၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ- ဤစကားဖြင့် “ဗဟုဗ္ဗိဟိ” နာမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြ၏။ ထိုတွင် “ဗဟုဗ္ဗိဟိ သဒိသတ္တာ”ဖြင့် “ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဝိယာတိ ဗဟုဗ္ဗိဟိ”ဟု ဥပမာ တဒ္ဓိတ်ကို ပြသည်။ ချဲ့အံ့- “ဗဟုဗ္ဗိဟိ”ဟူသော မူလနာမည်၌ “ဗဟု+ဝိဟိ”ဟူသော သမာသ်ပုဒ်တို့၏ အနက်မရဘဲ ယဿ ပုရိသဿဟူသော အညပုဒ်၏ အနက်သာ ရသကဲ့သို့၊ ဤသမာသ်၌ လည်း “အာဂတ+သမဏ”ဟူသော သမာသ်ပုဒ်၏ အနက် မရဘဲ “ဣမံ သံဃာရာမံ”ဟူသော အညပုဒ်၏ အနက်သာရ၏။ ဤသို့ အညပုဒ်အနက် ရခြင်းအားဖြင့် ဗဟုဗ္ဗိသဒ္ဓါနှင့် အာဂတ သမဏစသောသဒ္ဓါတို့ တူကြသည်။ ဤသို့ “ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဝိယ”ဟူသော ဥပမာတဒ္ဓိတ်အနက်အား လျော်စွာ ဗဟုဗ္ဗိဟိနာမည် ရသောကြောင့် “အန္တတ္ထသညာဝသေန”ဟု မိန့်သည်။ [အတ္ထံ-ဗဟုဗ္ဗိဟိသဒ္ဓါနှင့် တူ၏ ဟူသော အနက်သို့၊ အနဂတာ-အစဉ်လိုက်သော သညာတည်း၊ အန္တတ္ထာ-အနက် အစဉ်လိုက်သော သညာ။]

ဒုဝိစောစာယံ ၊ပေ၊ ဝသေန-တဂ္ဂုဏ၌ ဂုဏသဒ္ဓါသည် ဝိသေသနခေါ်သော ဂုဏ်ကိုဟော၏။ “အာဂတသမဏော”၌ “အာဂတ+သမဏာ”တို့သည် ဣမံ သံဃာရာမံဟူသော အညပုဒ်၏ အနက်ကိုပင် အထူးပြုကြ၏။ “သံဃအာရာမံ”ဟူသည် ရဟန်းသံဃာ မလာသော သံဃအာရာမံမဟုတ်၊ ရဟန်းများ လာရောက်အပ်သော သံဃအာရာမံ ဖြစ် သ်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “အာဂတ+သမဏ”ဟူသော သမာသ်ပုဒ် များသည် “ဂုဏ်(၊ ‘သသန)”များ ဖြစ်ကြ သည်။ တဿ-ထို အညပုဒ်၏၊ ဂုဏော- ဂုဏ် ဝိသေသနတည်း၊ တဂ္ဂုဏော-ထို အညပုဒ်၏ ဂုဏ် (ဝိသေသန)၊ ဤဝိဂြိုဟ်ဖြင့် တဂ္ဂုဏအရ သမာသ်ပုဒ်များကို ရသည်။ ထို သမာသ်ပုဒ်များ၏ အနက်များလည်း

ထို ဗဟုဗ္ဗိဟိသည်၊ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏော-မည်၏။ ယထာ-ကား၊ လမ္မကဏ္ဍမာနယာတိ-“လမ္မကဏ္ဍအာနယ”ဟူသည်တည်း၊ [လမ္မကဏ္ဍ-တွဲလျားကျသော နားရှိသူကို၊ အာနယ-ခေါ်ခဲ့လော့၊] ယတ္ထ ပန-အကြင် ဗဟုဗ္ဗိ၌ ကား၊ ဝိသေသနဘူတော-သော၊ အတ္ထော-ကို၊ အညပဒတ္တဂ္ဂဟ ဣန-ဖြင့်၊ န ဂယုတိ-တစ်ပါတည်း မယူအပ်၊ [ရှေ့ဝါကျမှ လိုက်စေသည်။]

(အကျိုးသဒ္ဓါ၏ အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖလုပစာရအားဖြင့်) တဂ္ဂုဏပင်တည်း၊ သံဝိညာဏော၌ သံသဒ္ဓါသည် သဟအနက်ကို ဟော၏။ ဝိညာဏသဒ္ဓါကား “ဝိညာပေတီတိ ဝိညာဏော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “သိစေတတ်”ဟု အနက်ထွက်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သဒ္ဓိံ ဝိညာပကော”ဟု သံဝိညာဏောကို ဖွင့်သည်။ တဂ္ဂုဏေန-ထိုအညပဒ်၏ ဂုဏ်ဖြစ်သော သမာသ်ပဒ်နက်နှင့်၊ သံဝိညာဏော-တကွသိစေတတ်သော ဗဟုဗ္ဗိဟိသည်၊ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏော- မည်၏။ သမာသ်ပဒ်၏ အနက်နှင့်တကွ မသိစေတတ်သော ဗဟုဗ္ဗိဟိသည် အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗိ မည်၏။ [သဟ ဝိညာယတီတိ သံဝိညာဏော-တကွသိအပ်သော အနက်၊ “တဂ္ဂုဏေန သံဝိညာဏော ယသ္မိတိ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏော-ထိုအညပဒ်၏ ဝိသေသနဖြစ်သော သမာသ်ပဒ်နှင့် တကွသိအပ်သော အနက်ရှိသော သမာသ်ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် ဋီကာနှင့် မညီသော်လည်း “ယတ္ထ ဝိသေသနဘူတော၊ ပေ၊ ဂယုတိ”ဝယ် ယတ္ထဟူသော အာမာရ၊ ဂယုတိဟူသော ကံဟောကြိယာတို့နှင့် ညီမျှသဖြင့် အဓိပ္ပာယ်အမှန်လည်း ရသောကြောင့် သာ၍ ကျမ်းရှင်းအာဘော်ကျသည်။]

ယတ္ထဝိသေန ၊ပေ၊ **လမ္မကဏ္ဍမာနယာတိ**—“လမ္မကဏ္ဍ”ဟူသော ဗဟုဗ္ဗိဟိ၌ “လမ္မော ကဏ္ဍော ယဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ “လမ္မောကဏ္ဍော”အရ တွဲလျားကျသော နားသည် တဂ္ဂုဏဟုခေါ်သော သမာသ်ပဒ်၏ အနက်တည်း၊ “ယဿ”ဟူသော အညပဒ်အနက်ကား ယောကျ်ားတည်း၊ ထို အညပဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော ယောကျ်ားကို ယူလျှင် သမာသ်ပဒ်နက်ဖြစ် သော တွဲလျားကျသော နားကိုလည်း (တစ်ပါတည်း)ယူပြီး ဖြစ်တော့၏။ “လမ္မကဏ္ဍအာနယ-တွဲလျားကျသော နားရှိသူ ယောကျ်ားကို ခေါ်ခဲ့”ဟု စေခိုင်းရာ၌ ယောကျ်ားကို ခေါ်လျှင် တွဲလျားကျသောနားသည် ကျန်၍ မနေရစ်၊ ထို တွဲလျားကျသောနားလည်း တစ်ပါတည်း ပါလာပုံကို ကြည့်ပါ။ ဤသို့ အညပဒ်အနက်ကို ယူသဖြင့် သမာသ်ပဒ်နက် တဂ္ဂုဏကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်သော သမာသ်သည် တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗိသမာသ် မည်၏။

ယတ္ထပန ၊ပေ၊ **ဗဟုဓနမာနယာတိ**—“ဗဟုနိ+ဓနာနိ ယဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ များသော ဥစ္စာရှိသူသည် “ဗဟုဓန”မည်၏။ “ယဿ”ဟူသော အညပဒ်၏ အနက်ကို ယူသည့်အခါ “ဗဟု+မန”ဟူသော တဂ္ဂုဏသမာသ်ပဒ်၏ အနက်ကို မယူနိုင်၊ “ဗဟုဓန အာနယ”ဟု စေခိုင်းရာ၌ ယောကျ်ားကို ခေါ်လျှင် များသော ဥစ္စာတို့မှာ မပါလာဘဲ ယောကျ်ားသာ ပါလာပုံကို ကြည့်ပါ။ ဤသို့ အညပဒ်အနက်ကို ယူသဖြင့် ဝိသေသန

သော-ထို ဗဟုဗ္ဗိဟိသည်။ အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏော-မည်၏။ ယထာ-ကား၊ ဗဟု ဓနမာနယာတိ- “ဗဟုဓနံ အာနယ” ဟူသည်တည်း။ [ဗဟုဓနံ-များသော ဥစ္စာရှိသူကို၊ အာနယ-ခေါ်ခဲ့လော။]

ဖြစ်သော သမာသ်ပုဒ်နက် (တဂ္ဂုဏ)ကို မယူနိုင်သော သမာသ်သည် အတဂ္ဂုဏ သံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗိဟိ မည်၏။

[ဆောင်] ၁။ အညပုဒ်နက်တွင်၊ သမာသ်နက်ဝင်၊ ယင်းလျှင်မှတ်ကြ တဂ္ဂုဏး
၂။ အညပုဒ်နက်တွင်၊ သမာသ်နက်မဝင်၊ ယင်းလျှင်မှတ်ကြ အတဂ္ဂုဏး

တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ ၂ မျိုး။ ။ “အညပဒတ္တတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ၊ ပယောဂ တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ” ဟု ၂ မျိုး ပြားပြန်၏။ ထိုတွင် အညပုဒ်အနက်၌ သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်နှင့်တကွ သိအပ်သော ဗဟုဗ္ဗိဟိသည် အညပဒတ္တတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗိဟိ မည်၏။ ပြခဲ့သော “လမ္မကဏ္ဍော” စသည်တည်း။ [ပယောဂသဒ္ဓါသည် “ယှဉ်ဖက်” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ယှဉ်ဖက် ဟူသည်လည်း မကွေမကွာ အတူတကွ ဖြစ်ဖက်တည်း။] ယှဉ်ဖက်အားဖြင့် သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်နှင့်တကွ သိအပ်သော ဗဟုဗ္ဗိဟိသည် ပယောဂတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏဗဟုဗ္ဗိဟိ မည်၏။ ပုံစံကား- “နီလပဋ္ဌော-ညှိသော ပုဆိုးရှိသူ၊ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခေါ-ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာ” တည်း။ ဤ၌ “နီလော ပဋ္ဌော ယဿ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသောအခါ ယဿဟူသော အညပုဒ်အနက် အရ၌ လူကောင် အထည်ကိုသာ ရ၏။ နီလပဋ္ဌောအရ ညှိသောပုဆိုးသည် ထိုလူကောင်တွင်း၌ မပါသေး။ သို့သော် “နီလပဋ္ဌံ အာနယ-ပုဆိုးညှိရှိသူကို ခေါ်ခဲ့” ဟု ဆိုလျှင် ပုဆိုး ချွတ်ထားခဲ့၍ မဖြစ်၊ ပုဆိုးနှင့် ယောက်ျားသည် မကွေမကွာ ယှဉ်ဖက်ဖြစ်ရကား ပုဆိုးလည်း တစ်ပါတည်း ပါလာရတော့သည်။ ဤသို့လျှင် “နီလပဋ္ဌော” အရ အညပုဒ်အနက်၏ ယှဉ်ဖက်ပုဆိုးနှင့်တကွ လူတစ်ကိုယ်လုံး ရသောကြောင့် ပယောဂတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိ မည်၏။

“ဗုဒ္ဓေါ+ပမုခေါ ယဿ သံဃဿ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ ယဿအရတွင် ဘုရား မပါဝင်သေး။ သို့သော် ဘုရားနှင့် သံဃာသည် အမြဲမကွာ ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သောကြောင့် “ဗုဒ္ဓပ္ပမုခေါ” ဟု သမာသ်ပြီးသည့်အခါ၌ကား အညပုဒ်အနက်ဖြစ်သော သံဃာ၏ ယှဉ်ဖက်ဘုရားလည်း ဗုဒ္ဓပ္ပမုခ အရတွင် ပါဝင်သည်။ [ဤကား ဘောဒစိန္တာကို မှီသော အဓိပ္ပာယ်တည်း။ ဤတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ နှစ်မျိုးလုံးပင် သမာသ်ပြီးသောအခါ အညပုဒ်အနက်အရ၌ သမာသ်ပုဒ်နက်များ ဝင်ကြရတော့ သည်။] - “နီလပဋ္ဌော သမ္မုဒ္ဓပ္ပမုခေါ တေျတ္ထ ပန သဟယောဂဝသေနေဝ ဂုဏီဘူတော ပဋ္ဌော သမ္မုဒ္ဓေါ စ ဂယတိ” -ဘောဒစိန္တာဒီပနီ။ [အချို့ကား- “ဗုဒ္ဓပ္ပမုခ” ဟု ၂ ပုဒ်တွဲဖက်နေရာဝယ် “ပမုခ” ဟူသော ယှဉ်ဖက်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓလည်း ရ၏-ဟု ဆို၏။ အချို့ကမူ “ဗုဒ္ဓပ္ပမုခဿ သံဃဿ ဒါနံ ဒေတီ” ဟု တစ်ဝါကျလုံး ပုံစံထုတ်၍ ဒေတီဟူသော စာစပ်ရာကြိယာကို “ယှဉ်ဖက်” ဟု ယူ၍ “ဒေတီ” ဟူသော ယှဉ်ဖက်အားဖြင့် ဘုရားကိုလည်း ရသည်-ဟု ဆိုပြန်၏။ ထိုအဓိပ္ပာယ်အားလုံးပင် အခြေအမြစ်မရှိ။]

ရှု၍ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဉ္စ၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ သဒ္ဒေဝိယ-ဗဟုဗ္ဗိဟိသဒ္ဒါဉ္စ ကဲ့သို့၊ [“သဒ္ဒေါ”ဟု ရှိသည်ကား “ဣစ”နှင့် ဝိဘတ်မတူ၍-ပါဠိပျက်။] ဝိသေသနဿ-ဝိသေသနပုဒ်၏၊ ပုဗ္ဗနိပါတော-ရှေ့၌ ကျခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ သေသံ-ကြွင်းသောအစီအရင်သည်၊ ပုဗ္ဗသမံ-ရှေးသမာသ်များနှင့် တူ၏၊ အာဂတသမဏော-လာရောက်သော ရဟန်းရှိသော၊ သံဃာရာမော- သံဃာအာရာမ်၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤပြုယုဂ်၌၊ အာဂတသဒ္ဒေါ-အာဂတသဒ္ဒါ သည်လည်းကောင်း၊ သမဏသဒ္ဒေါ စ-လည်းကောင်း၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ အတ္ထေ-အနက်၌၊ အဋ္ဌတွာ-မတည်မူ၍၊ ဒုတိယာဝိဘကျတ္တဘူတေ-ဒုတိယာ ဝိဘတ်၏ အနက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ သံဃာရာမသင်္ခါတေ-သံဃာအာရာမ်ဟု

ဣစ ၂၀။ အာဂတသမဏော သံဃာရာမော—ဗဟုဗ္ဗိဟိသဒ္ဒါ၌ “ဗဟု”ဟူသော ဝိသေသနသည် ရှေ့ကနေသကဲ့သို့ “အာဂတသမဏော”စသော ဤဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်၌ အာဂတောကဲ့သို့သော ဝိသေသနပုဒ်များ ရှေ့က နေကြရသည်။ “အညပဒတ္ထေသု ဗဟုဗ္ဗိဟိ”သုတ်ဖြင့် အာဂတာနှင့် သမဏပုဒ်တို့ကို သမာသ်စပ်၍ ဗဟုဗ္ဗိဟိအမည် မှည့်ခဲ့ပြီ။ ထို “အာဂတာ သမဏာ”ကို သမာသ်မှည့်ခြင်း၊ ယောဝိဘတ် အံဝိဘတ်ကို ချေခြင်း၊ “ပုတ္တတ္တာန မပ္ပယောဂေါ” ပရိဘာသာအရ ဣမသဒ္ဒါကို ချေခြင်း၊ ပကတိ ပြုခြင်း၊ နာမ်ခံ သိ သြ ပြုခြင်းဟူသော အစီအရင်များကိုကား မဆိုရသေး-ကြွင်းကျန် နေသေး၏။ ထိုမဆိုအပ်ဘဲ ကြွင်းသမျှ အစီအရင်များမှာ ရှေးသမာသ်များနှင့် တူပြီ ဖြစ်၍ “အာဂတသမဏော”ဟု ပြီးပြီ ဟုလို။

ဧတ္ထ စ အာဂတသဒ္ဒေါ ၂၀ ပေ ပယုဇ္ဇတိ—ဤစကားဖြင့် “အာဂတ+သမဏ”ဟု သမာသ်စပ်ထားသော ပုဒ်တို့သည် “လာရောက်သော+ရဟန်း”ဟူသော မိမိတို့ အနက်ကို ဟောကြသော်လည်း ထိုမိမိတို့ အနက်၌သာ အပြီးသတ်၍ တန့်ရပ် မနေနိုင် ကြ၊ ဣမံ သံဃာရာမံ-ဟူသော အညပုဒ်အနက်ထိအောင် ဖြစ်ကြရသည်။ ဆိုလိုရင်း မှာ-“အာဂတသမဏာတို့သည် အညပုဒ်၏ ဝိသေသနမျှသာ ဖြစ်ကြ၏။ ဝိသေသန ဟူသမျှလည်း (မဟန္တော ပုရိသော၌ မဟန္တောကဲ့သို့) ဝိသေသျှအနက်ထိအောင် ဖြစ်ကြရ၊ ဝိသေသျှအနက်ထိမှ အနက်တရပ် အပြီး သတ်၍ တန့်ရပ်ကြရသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤသို့လျှင် အာဂတသမဏသဒ္ဒါသည် သမာသ် ပြီးသည့်အခါ “ဣမံ သံဃာရာမံ”ဟူသော အညပုဒ်၏ “သံဃာရာမံ”ဟူသော အနက်၌ ဖြစ်ကြကြောင်း (သံဃာရာမံဟူသော အညပုဒ်အနက်ကို ဟောရကြောင်း) ထင်ရှားဖို့ရာ “အာဂတ သမဏော”ဟူသော သမာသ်ပြီးပုဒ်၏ အခြားမဲ့၌ “သံဃာရာမော”ဟု အပိုတစ်ပုဒ်ကို ယှဉ်စပ် ပြထားသည်။ ထို “သံဃာရာမော”ပုဒ်ကို အဘိဓမ္မေယျ (ဟောအပ်သော အနက်)ကို ပြသော ပုဒ်ဟု မှတ်။

ဒုတိယာဝိဘကျတ္တဘူတေ ၂၀။ ။ “ဒုတိယာဝိဘကျတ္တဘူတေ ၂၀။ အညပဒတ္ထေ”၌ စာရှိအတိုင်း မှတ်လျှင် “ဣမံ သံဃာရာမံ” ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ “သို့” ဟူသော

ဆိုအပ်သော၊ အညပဒတ္တေ-အညပုဒ်၏ အနက်၌၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တဒတ္တ ဇောတနတ္တမေဝ-ထို အညပုဒ် အနက်ကို ထွန်းပြခြင်း အကျိုးငှာ ပင်လျှင်၊ တဒန္တရံ-ထို “အာဂတ သမဏော”ပုဒ်၏ အခြားမဲ့၌၊ သံဃာ ရာမောတိ-ဟူ၍၊ ပဒန္တရံ-ပုဒ်တစ်ပါးကို၊ ပယုဇ္ဇတိ-ယှဉ်စပ် (ထည့်ထား) အပ်၏၊ တတော-ထို သမာသ် ပြီးသည်မှ နောက်၌၊ သမာသေနေဝ- သမာသ်သည်ပင်၊ ကမ္မတ္ထဿ-ကံ အနက်၏၊ ဝါ-ကို၊ အဘိဟိတတ္တာ- ဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဒုတိယာ-သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်တော့၊ ဣဒံသဒ္ဓဿ စ-ဣဒံသဒ္ဓါ၏လည်း၊ အပ္ပယောဂေါ- မယှဉ်ရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်၌၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း။

ကံအနက်မျှသာ ရလိမ့်မည်၊ အညပုဒ်၏ အနက်ဟူသည်မှာလည်း ထိုကံအနက်နှင့် တကွ သံဃအာရာမံဟူသော အနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဒုတိယာဝိဘတ်တုတ္ထဘူတေ”ကို မုချစကားဟု မမှတ်ဘဲ “ဒုတိယာဝိဘတ် ဆုံးသော ဣမံ သံဃာရာမံပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော”ဟု အနက်ယူပါ၊ အစိတ်ဝိဘတ်၏ အမည်ကို အပေါင်းတစ်ပုဒ်လုံးပေါ်၌ တင်စားထားသော ဧကဒေသုပ္ပစာစကား-ဟု ဆိုလိုသည်။

တတောသမာသေနေဝ |ပေ၊ ဒုတိယာ န ဟောတိ-“အာဂတသမဏော”ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ ဝါကျတုန်းက “ဣမံ”ဝယ် အံဝိဘတ်၏အနက်ကို သမာသ်ပုဒ် ကပင် အမွေခံ၍ ဟောလိုက်၏၊ ကံအနက်ကို သမာသ်ပုဒ်က ဟောပုံမှာ “အာဂတ သမဏော-လာရောက်သော ရဟန်းရှိသော သံဃာ့အာရာမံ”ဟူသော ပေးရိုးအနက်ဖြင့် မထင်ရှား၊ “လာရောက်(အပ်)သော သံဃာ့အာရာမံ”ဟု အနက်ပေးမှ “အပ်”ဟူသော ကံအနက်ကို “အာဂတသမဏော”သမာသ်ပုဒ်က ဟောကြောင်း ထင်ရှားသည်၊ ဤသို့လျှင် ဣမံ ဟူသော အညပုဒ်၏ ကံအနက်ကို မိမိထက် သတ္တိထက်သော သမာသ်ပုဒ်ကြီးက ဟောပြီးဖြစ်ရကား ဒုတိယာဝိဘတ်တည်းဟူသော မိမိဟောဖို့ရာ အနက်မရှိတော့သဖြင့် အာဂတသမဏ သံဃာရာမတို့၏နောက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ် မသက်ရ၊ လိန်အနက်ကို ထွန်းပြခြင်းငှာ ပဋ္ဌမာဝိဘတ်သာ သက်ရတော့သည်။ [ဝိဘတ်နှင့် သမာသ်ပုဒ်တွင် ဝိဘတ်သည် ဝါစကငယ် ဖြစ်၍ သမာသ်တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ်တို့က ဝါစကကြီး ဖြစ်သောကြောင့် ကံအနက်ကို ဟောရာ၌ ဝိဘတ်ထက် သမာသ်က သတ္တိထက်သည်-ဟု ဆိုသည်။]

ဣဒံသဒ္ဓဿ စ အပ္ပယောဂေါ-စသဒ္ဓါဖြင့် ရှေ့ဝါကျ၌ ပြအပ်ခဲ့သော ဒုတိယာ မဖြစ်ရပုံကို ပေါင်းသည်၊ ဒုတိယာဝိဘတ် မသက်ရရုံမက၊ အညပုဒ် အဖြစ်ဖြင့် ပြခဲ့သော ဣမသဒ္ဓါလည်း “အာဂတသမဏော (အယ်) သံဃာရမော”ဟု မယှဉ်ရ မသုံးစွဲရတော့ပြီ၊ ဘာကြောင့်နည်း။... “အာဂတသမဏ” ဟူသော သမာသ်ပုဒ်ကပင် ထို ဣမ၏ “သံဃအာရာမံ” ဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့်တည်း။ [သက္ကတ

စ-ဆက်၊ အယံ ဗဟုဗ္ဗိဟိ-ဤဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်သည်၊ အဘိဓေယျလိင်္ဂ
 ဝစနော-ဟောအပ်သော အနက် လိန်ဝုစ်နှင့်တူသော လိန်ဝုစ်ရှိ၏၊ တထာ-
 ထိုမှတစ်ပါး၊ အာဂတသမဏာ-လာရောက်သော ရဟန်းရှိသော၊ ဝါ-
 ရဟန်းတို့ လာရောက်အပ်သော၊ သာဝတ္ထိ-သာဝတ္ထိ၊ အာဂတသမဏံ-သော၊
 ဇေတဝန်-ဇေတဝန်ကျောင်း၊ ယံပထံ-အကြင်လမ်းသို့၊ အဒ္ဓိကာ-ခရီးသွား
 သူတို့သည်၊ ပဋိပန္နာ-သွားကုန်၏၊ (ဣတိ) သော အယံ-ထိုလမ်းသည်၊
 ပဋိပန္နဒ္ဓိကော-မည်၏၊ ပထော-လမ်းတည်း၊ ယံ နာဝံ- အကြင် လှေသို့၊
 ဝါဏီဇာ-ကုန်သည်တို့သည်၊ အဘိရုဋ္ဌာ-တက်စီးကုန်၏၊ (ဣတိ) သာ-
 ထို လှေသည်၊ အဘိရုဋ္ဌဝါဏီဇာ-မည်၏၊ နာဝါ-လှေတည်း၊ ကမ္မတ္ထေ-
 ကံအနက်၌၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ-ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်သည်၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း။

သဒ္ဓါကျမ်းများ၌ “ဣမ”ပုဒ်ရင်း မဟုတ်၊ ဣမံ-ပုဒ်ရင်းတည်းဟု အဆိုရှိသောကြောင့်
 “ဣဒံသဒ္ဓဿ”ဟု ဆိုထားဟန် တူသည်၊ ကစ္စည်းကျမ်းအလိုမှာ “ဣမ”ပုဒ်ရင်းပင်
 ဖြစ်သောကြောင့် “ဣမသဒ္ဓဿ စ အပ္ပယောဂေါ”ဟု ရှိသင့်မည် ထင်သည်။]

စဝံ သဗ္ဗတ္ထ-“ပဋိပန္နာ အဒ္ဓိကာ ယံပထံ သောယံ ပဋိပန္နဒ္ဓိကော ပထော”စသော
 နောက်သမာသ်များ၌လည်း “ပထော”ဟု ပုဒ်တစ်မျိုး အပိုထည့်ပြရပုံ-“ပဋိပန္နဒ္ဓိကော”
 ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ ကံအနက်-ပထဟူသော အညပုဒ်၏ အနက်ကို
 သမာသ်ပုဒ်က ဟောသောကြောင့် အံဝိဘတ်မသက် ရပုံ-အညပုဒ်ဖြစ်သော
 ယသဒ္ဓါမထည့်ရပုံ အလုံးစုံကို ဤနည်းအတိုင်း သိပါလေ-ဟု “စဝံ သဗ္ဗတ္ထ”ဖြင့်
 ညွှန်ပြသည်။

ဗဟုဗ္ဗိဟိ ပေ၊ နာဝါ-အာဂတသမဏော၌ အဘိဓေယျ (ဟောအပ်သောအနက်)
 သည် “သံဃအာရာမံ”တည်း၊ ထိုသံဃအာရာမံသည် သဒ္ဓါဆရာတို့ သတ်မှတ်အပ်
 သော သင်္ကေတ လိန်အားဖြင့် ပုလ္လိန်ရှိ၏၊ ဤနေရာ၌ သံဃအာရာမံတစ်ခုကိုသာ
 ဆိုလိုသောကြောင့် ဧကဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အဘိဓေယျ၏ လိန်ဝုစ်နှင့်တူစွာ
 “အာဂတသမဏော”ဟု ပုလ္လိန်ဧကဝုစ်ဖြင့် ထားရသည်၊ ဤသို့လျှင် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်
 ဟူသမျှ၌ အဘိဓေယျပုဒ်၏ လိန်ဝုစ်နှင့် တူကြရသည်၊ ပုလ္လိန်ဧကဝုစ်ဖြစ်သော
 “အာဂတသမဏော”မှတစ်ပါး ဣတ္ထိလိန်ဧကဝုစ် ဖြစ်သော “အာဂတသမဏာ” စသည်
 ကို ပြလို၍ “တထာ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ သာဝတ္ထိဟူသော အဘိဓေယျ၏ ဣတ္ထိလိန်
 ဧကဝုစ်နှင့်တူစွာ “အာဂတသမဏာ”ဟုလည်းကောင်း၊ နပုလ္လိန်ဧကဝုစ် ဖြစ်သော
 ဇေတဝန်နှင့်တူစွာ “အာဂတသမဏံ”ဟုလည်းကောင်း၊ ထားသည်၊ ဝိဂြိုဟ်၌ “ဣမံ
 သာဝတ္ထိ၊ ဣမံ ဇေတဝန်”ဟု အညပုဒ်ထား၊ အကယ်၍ ဗဟုဝုစ်ထားလိုလျှင်
 သံဃအာရာမံ အများကို ရည်ရွယ်၍ “အာဂတာသမဏာ ဣမေ သံဃာရာမေတိ
 အာဂတာသမဏာ-သံဃာရာမာ”ဟု ပုလ္လိန်ဗဟုဝုစ်ချ၊ ရာဇဓာနီ-မင်းနေပြည် အများကို
 ဆိုလိုလျှင် “အာဂတာ + သမဏာ + ဣမာရာဇဓာနီယောတိ အာဂတာသမဏာယော-

တတိယတ္ထေ-၌၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ-သည်၊ ယထာ-နည်း၊ ယေန သမဏေန-
 သည်၊ ဣန္ဒြိယာနိ-တို့ကို၊ ဇိတာနိ-အောင်အပ်ကုန်ပြီ၊ (ဣတိ) သော အယံ-
 ထိုရဟန်းသည်၊ ဇိတိန္ဒြိယော-မည်၏၊ သမဏော-တည်း၊ ဧဝံ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မော-
 မြင်အပ်သော တရားရှိသူ၊ ဝါ-တရားကို မြင်ပြီးသူ၊ (နောက်၌လည်း
 ဤအတိုင်းပေး၊) ပတ္တ ဓမ္မော-ရောက်အပ်သော တရားရှိသူ၊ ကတကိစ္စော-
 ပြုအပ်ပြီးသော ကိစ္စရှိသူ၊ အနေန-ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ မာရာ-တို့ကို၊
 ဇိတာ-အောင်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ သော ဇိတမာရော-၏၊ ဘဂဝါ-တည်း၊
 ပဋိဝိဒ္ဓသဗ္ဗဓမ္မော-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီးသော အလုံးစုံသော တရားရှိတော်မူ
 သော ဘုရား။

ရာဇောနိယော”ဟု ပြု၊ ဌာနအများကို ဆိုလိုလျှင် “အာဂတာ သမဏာ ဣမာနိ
 ဌာနာနိတိ အာဂတာသမဏာနိ-ဌာနာနိ”ဟု ပြုပါ၊ နောက်နောက် ပုဒ်များ၌လည်း
 ဤနည်းအတိုင်း အဘိဓမ္မေယုလိနိဝုစ်ကို အမျိုးမျိုးပြောင်းလွဲ၍ လိနိ ၃ ပါး ဝုစ် ၂
 ပါးဖြင့် ပုဒ်ထားနိုင်ပုံကို ပြောပြကြပါလေ၊ ပဋိပန္နဒ္ဓိကောသည် ပထောနှင့် တူစွာ
 ပုလ္လိနိကေဝုစ်ရှိ၏၊ အဘိရဋ္ဌ ဝါဏိဇာသည် နာဝါနှင့်တူစွာ ဣတ္ထိလိနိ ကေဝုစ်ရှိ၏။

တတိယတ္ထေ ၊ပေ၊ ပဋိဝိဒ္ဓသဗ္ဗဓမ္မော-အညပုဒ်နှင့် သမာသ်ပုဒ် တစ်စိတ်တို့
 “ကတ္တား+ကြိယာ”အဖြစ်ဖြင့် စပ်၍ရလျှင် တတိယာဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်တည်း၊ “ဇိတာနိ
 ဣန္ဒြိယာနိ ယေန”၌ ယေနသည် ကတ္တား၊ ဇိတာနိကား ထိုကတ္တား၏ ကြိယာဟု
 (ကတ္တား+ကြိယာအဖြစ်ဖြင့်) စပ်၍ ရ၏။ [“ဇိတိန္ဒြိယော-အောင်အပ်သော ဣန္ဒြိရိသူ”
 ဟူရာ၌ ဣန္ဒြိကို အောင်ပြီး (နိုင်နင်းပြီး)သော ရဟန်းကို ရသောကြောင့် ယေန၏
 ကတ္တားအနက် ထင်ရှားအောင် “ဇိတိန္ဒြိယော-ဣန္ဒြိတို့ကို အောင်နိုင်ပြီးသော
 ရဟန်း”ဟု အနက်ပေးမှ သာ၍ ကောင်းသည်။] ဗဟုဝုစ်ဆိုလိုရာ “ဇိတာနိ ဣန္ဒြိယာနိ
 ယေဟိ (အကြင်ရဟန်းတို့သည်)”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “ဇိတိန္ဒြိယာ”ဟု ဗဟုဝုစ်ချ၊ ဣန္ဒြိ
 တို့ကို အောင်ပြီးသော ဘိက္ခုနီကို ဆိုလိုလျှင် “ဇိတာနိ ဣန္ဒြိယာနိ ယာယ”ဟု ဝိဂြိုဟ်
 ပြု၍ “ဇိတိန္ဒြိယာ”ဟု ချ၊ ကညာဒိဝိဏ်းသွင်း၊ ဗဟုဝုစ်၌ “ယာဟိ”ဟု အညပုဒ်ဆို၊
 ဣန္ဒြိတို့ကို အောင်ပြီးသော စိတ်ကို ဆိုလိုလျှင် “ဇိတိန္ဒြိယံ-ဇိတိန္ဒြိယာနိ”ဟု ချ၊
 နောက်နောက် ပုဒ်များ၌လည်း နည်းတူ၊ “ဒိဋ္ဌော ဓမ္မော ယေန၊ ပတ္တော ဓမ္မော ယေန၊
 ကတံ ကိစ္စံ ယေန၊ ပဋိ ဝိဒ္ဓါ သဗ္ဗဓမ္မော ယေန”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ အညပုဒ်နှင့် သမာသ်ပုဒ်
 တစ်စိတ်တို့ သဟာဒိယောဂ-သဟာဒိယောဂဝန္တ အဖြစ်ဖြင့် စပ်၍ ရရာ၌လည်း
 တတိယာဗဟုဗ္ဗိဟိဖြစ်၏၊ “သုခေါ သံဝါ သော ယေနာတိ သုခသံဝါသော”တည်း၊
 ယေန-အကြင်သူနှင့်၊ သုခေါ-ချမ်းသာသော၊ သံဝါသော-တကွနေခြင်းသည်၊ ဝါ-
 ပေါင်းသင်းရခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ကရိဏ်း+ကြိယာ အဖြစ်ဖြင့် အညပုဒ်နှင့်
 သမာသ်ပုဒ် တစ်စိတ်စပ်၍ ရသောပုံစံကား “ဆိန္ဒော ရုက္ခော ယေနာတိ ဆိန္ဒရုက္ခော-
 ပရသု”တည်း၊ အနက်ပေး။

စတုတ္ထိယတ္ထေ ဗဟုဗ္ဗိဟိ ယထာ၊ ယဿရညော-အကြင် မင်းအား၊ သုကော-အခွန်ကို၊ ဒိန္နော-ပေးအပ်၏၊ (ဣတိ) သော အယံ-ထိုမင်းသည်၊ ဒိန္နသုကော-၏၊ ရာဇာ-တည်း၊ အဿ သမဏဿ-အား၊ ဘောဇနံ-ကို၊ ဥပနိတံ-ကပ်ဆောင်အပ်၏၊ ဣတိ၊ သော ဥပနိတဘောဇနော၊ သမဏော-တည်း၊ အဿ-ထိုနတ်အား၊ ဗလိ-ပူဇော်ဖွယ်ကို၊ ဥပဟဋ္ဌော-ကပ်ဆောင်အပ်၏၊ ဣတိ၊ သော ဥပဟတဗလိ၊ ယက္ခော-နတ်တည်း။

ပဉ္စမိယတ္ထေ ဗဟုဗ္ဗိဟိ ယထာ၊ အသ္မာဂါမာ-ဤရွာမှ၊ ဇနာ-တို့သည်၊ နိဂ္ဂတာ-ထွက်ကုန်ပြီ၊ (ဣတိ) သော အယံ၊ နိဂ္ဂတဇနော၊ ဂါမော-တည်း၊ အသ္မာ-ဤငရဲ မှ၊ အယော-ရမ်းသာတည်း၊ နိဂ္ဂတော-ထွက်၏၊ ဝါ-ကင်း၏၊ ဣတိ၊ နိရယော-မည်၏၊ [ဤ၌ “နိရယ”သဒ္ဒါ၏ ငရဲဟောကြောင်း ထင်ရှားသဖြင့် အဘိဓမ္မေယျကို မပြတော့၊ ထို့အတူ အခြားပုဒ်များ၌လည်း ထင်ရှားလျှင် အဘိဓမ္မေယျ ပြမည် မဟုတ်၊] ဧတသ္မာ-ဤ ရဟန္တာမှ၊ ကိလေသာ-တို့သည်၊ နိဂ္ဂတာ-ထွက်ကုန်၏၊ ဝါ-ကင်းကုန်၏၊ (ဣတိ)၊ သော နိက္ကိလေသော(နိက္ကေသော)-မည်၏၊ အသ္မာ-ဤအသေကောင်မှ၊ ဝိညာဏံ-သည်၊ အပေတံ-ကင်း၏၊ ဣတိ၊ သော အပေတဝိညာဏော-မည်၏၊ မတကာယော-အလောင်းကောင်တည်း၊ အသ္မာ-ဤရဟန္တာမှ၊ ဘယဘောရဝံ-ဘေးကြီး ဘေးငယ်သည်၊ အပဂတံ-ကင်း၏၊ ဣတိ၊ သော အပဂတဘယဘောရဝေါ၊ အရဟာ-တည်း။

စတုတ္ထိယတ္ထေ ပေ၊ ယက္ခော-အညပုဒ်နှင့် သမာသ်ပုဒ် တစ်စိတ်တို့ “သမ္ပဒါနံ+သမ္ပဒါနံ”အဖြစ်ဖြင့် စပ်ရလျှင် စတုတ္ထိဗဟုဗ္ဗိဟိတည်း၊ “ဒိန္နော သုကော ယဿ”၌ ယဿနှင့် ဒိန္နောတို့ သမ္ပဒါနံ+သမ္ပဒါနံ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း အဘိဓမ္မေယျဖြစ်သော မင်း၊ ရဟန်း၊ နတ် တို့သည် ပေးလှူ ပူဇော်ရာ ဖြစ်ကြသောကြောင့် “ယဿ ဒါတုကာမော”သုတ်အရ သမ္ပဒါနံ များ ဖြစ်ကြကြောင်းကိုလည်းကောင်း သတိပြုပါ။ “ဒိန္နသုကော-အခွန်ကို ပေးရာဖြစ်သော မင်း”စသည်ဖြင့် သမ္ပဒါနံအတွက် “ရာ”ဟူသော အနက် ထင်ရှားအောင် အနက်ပေး။

ပဉ္စမိယတ္ထေ ပေ၊ အရဟာ-အညပုဒ်နှင့် သမာသ်ပုဒ်တစ်စိတ်တို့ “အပဒါနံ+အပဒါနံ”အဖြစ်ဖြင့် စာစပ်၍ ရကောင်းလျှင် ပဉ္စမိဗဟုဗ္ဗိဟိတည်း၊ “နိဂ္ဂတာ ဇနာ အသ္မာ”၌ အသ္မာနှင့် နိဂ္ဂတာတို့ အပဒါနံ+အပဒါနံ ဖြစ်ပုံကို ကြည့်ပါ။ ဤ ပဉ္စမိဗဟုဗ္ဗိဟိ အားလုံးပင် “ယသ္မာ ဒပေတိ”သုတ်နှင့်အညီ ခွဲခွာရာ အပဂမနသတ္တိ ရှိကြ၏။ ခွဲခွာခွဲရာ အပဒါနံအနက် ထင်ရှားအောင် “နိဂ္ဂတဇနော-လူတို့၏+ထွက်ခွဲရာ ရွာ”ဟု အနက်ပေး။ [အပဒါနံ၊ အဓိကရဏ၊ ကရဏ ဤအနက် ၃ ပါးသည် ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲရသည့်အခါ ရှေ့ပုဒ်ကို “၏”ဟု အနက်ပြန်ရသည်။]

ဆဋ္ဌိယတ္ထေ ဗဟုဗိဟိ ယထာ၊ ယဿ ပုရိသဿ-၏။ ဆိန္နော-ပြတ်ကုန်
 သော၊ ဟတ္ထာ-လက်တို့သည်၊ (သန္တိ ဣတိ) သော အယံ၊ ဆိန္နဟတ္ထော၊
 ပုရိသော-တည်း၊ ဧဝံ၊ ပရိပုဏ္ဏသင်္ကပ္ပော-ပြည့်စုံသောအကြံ ရှိတော်မူသော၊
 ဝိဏာသဝေါ-ရဟန္တာ၊ အဿ-ထိုရဟန္တာ၏၊ ဝိဂတော-ကင်းသော၊ ရာဂေါ-
 ရာဂသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ ဝိတရာဂေါ၊ အဿ-ထို သမာဿ်၏၊ ဒွေ- ၂ ခု
 ကုန်သော၊ ပဒါနိ-ပုဒ်တို့သည်၊ (သန္တိ) ဣတိ၊ ဒွိပဒေါ၊ (၂ ပုဒ်ရှိသော
 သမာဿ်)၊ ဒွိဟတ္ထော-၂ တောင်ရှိသော၊ ပဋ္ဌော-ပုဆိုး၊ တေဝိဇ္ဇော-၃
 ပါးသော ဝိဇ္ဇာရှိသူ(ဝိဇ္ဇာ ၃ပါးရှိသူ)၊ စတုပ္ပဒေါ-၄ ချောင်းခြေ ရှိသော
 သတ္တဝါ၊ (အခြေ ၄ချောင်းရှိသော သတ္တဝါ)၊ အဿ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ ပဉ္စ-
 ငါးမျိုးကုန်သော၊ စက္ခုနိ-စက္ခုတို့သည်၊ (သန္တိ) ဣတိ၊ ပဉ္စစက္ခု-၏။
 ဘဂဝါ-ဘုရားတည်း၊ [စက္ခု ၅ ပါးကား-ဗုဒ္ဓစက္ခု၊ ဓမ္မ၊ သမန္တ၊ ဒိဗ္ဗ၊
 ပညာစက္ခု] တည်း၊] ဆဋ္ဌဘိညော-၆ ပါးသော အဘိညာဉ်ရှိသော ရဟန္တာ၊
 (အဘိညာဉ် ၆ ပါးရှိသော ရဟန္တာ)၊ ရဿတ္ထံ-ရဿပြု။

နဝင်္ဂ-၉ ပါးသော အင်္ဂါရှိသော၊ (အင်္ဂါ ၉ ပါးရှိသော)၊ သတ္တုသာသနံ-
 ဘုရားရှင်၏အဆုံးအမ၊ ဒသဗလော-ဆယ်ပါးသော အားတော်ရှိသောဘုရား၊

ဆဋ္ဌိယတ္ထေ-အညပုဒ်နှင့် သမာဿ်ပုဒ် တစ်စိတ်တို့ “သမ္ပန်+သမ္ပန္တိ”စပ်၍ ရလျှင်
 ဆဋ္ဌိ ဗဟုဗိဟိတည်း၊ “ဆိန္နော ဟတ္ထော ယဿ”၌ ယဿနှင့် ဟတ္ထတို့ (အကြင်သူ၏+
 လက်) ဟု သမ္ပန်+သမ္ပန္တိအဖြစ် စပ်ကြသည်၊ လက်တစ်ဘက် ဖြစ်စေ ၂ ဘက်လုံးဖြစ်
 စေ ဒါးခုတ်မိ၍ ပြတ်နေသူကို (လက်တိုနေသူကို) “ဆိန္နဟတ္ထ”ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့်
 တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ (ယဿဟူသော အညပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော လူတစ်ကိုယ်လုံးတွင်
 လက်ပြက်တည်းဟူသော သမာဿ်ပုဒ်အနက်လည်း ပါဝင်သော) ဗဟုဗိဟိတည်း၊
 “ပရိပုဏ္ဏော သင်္ကပ္ပေါ ယဿ”စသည်ဖြင့် တိုက်ရိုက် မပါသော ဝိဂြိုဟ်များကို ပြုလေ၊
 ပါဠိအဋ္ဌကထာ၌ အတော်လေ့လာမိသောအခါ ဤဝိဂြိုဟ်များကို အလွယ်ဖြင့် ပြုတတ်
 လိမ့်မည်၊ အနက်ကို ပိုင်နိုင်စွာ မပေးတတ်သေးခင် ဝိဂြိုဟ်ချည်း သက်သက် လေ့လာ
 နေလျှင် ပင်ပန်းသလောက် အကျိုးရမည် မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ပုဒ်တိုင်း ဝိဂြိုဟ်ပြုမှုကို
 လျစ်လျူပေအံ့၊ သို့သော် စာချဆရာတို့ကမူ တပည့်များကို ပုဒ်တိုင်းလောက်ပင်-
 ဝိဂြိုဟ်အပြုနိုင်ကြပါလေ၊ ဒွိဟတ္ထောပဋ္ဌော၌ “ဟတ္ထ”သဒ္ဒါ “အတောင်”ဟောတည်း။
 [ရတနံ၊ ကုက္ကု၊ ဟတ္ထောစ (အတောင်) အဘိဓာန်၊] ဆဋ္ဌဘိညော၌ အဘိညာပုဒ်သည်
 အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန်ဖြစ်၍ “ဆအဘိညာ”ဟု ပကတိ ပြုရသောကြောင့် ကွစာဒိ မဇ္ဈတ္တ
 ရာနံ သုတ်ဖြင့် အာကို ရဿပြုဖို့ရာ “ရဿတ္ထံ”ဟု ဆိုသည်။

အနန္တညာဏော-အဆုံးမရှိသော ဉာဏ်ရှိတော်မူသောဘုရား၊ ဧတေသံ-ဤ နတ်တို့၏၊ တီဏိ-၃ လီကုန်သော၊ ဒသ-ဆယ်ဟူကုန်သော၊ (တစ်နည်း၊ တီဏိဒသ-၃ ဆယ်ဟူကုန်သော၊) ပရိမာဏံ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ ဣတိ၊ တိဒသာ-တိဒသတို့ မည်၏၊ ဒေဝါ-နတ်တို့တည်း၊ သမာ သန္တဿ-သမာသ်အဆုံး သရ၏၊ အတ္ထံ-(အ)ပြု၊ ဣဓ-ဤ “တိဒသာ” ပုဒ်၌၊ ပရိမာဏသဒ္ဒ သန္နိဓာနတော-ပရိမာဏသဒ္ဒါ၏ အနီး၌ တည်နေခြင်း ကြောင့်၊ ဒသ သဒ္ဒေါ-ဒသ သဒ္ဒါသည်၊ သင်္ချာနေ-သင်္ချာအနက်၌၊ ဝတ္တတေ-ဖြစ်၏။ [“နဝတ္တတေ”ဟု (န)ပါသည်ကား ပါဠိပျက်။]

“နဝံ သတ္ထုသာသနံ”၌ “နဝံ”သာ လိုရင်း၊ သတ္ထုသာသနံကား အဘိဓေယျ တည်း၊ “နဝ + အင်္ဂါနိ (သုတ္တ၊ ဂေယျ စသော အင်္ဂါတို့သည်) ယဿာတိ နဝံ၊ အနန္တညာဏော၌ “နတ္ထိ အန္တော ယဿ ဉာဏဿာတိ အနန္တံ”ဟု ရှေးဦးစွာ ဗဟုဗ္ဗိဟိ တစ်မျိုးပြုပြီးမှ “အနန္တံ (အဆုံးမရှိသော) ဉာဏံ ယဿာတိ အနန္တညာဏံ”ဟု ပြု၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိ အတွင်းငုတ်သော ဗဟုဗ္ဗိဟိတည်း၊ ဉာဉ်လည်း ဒွေဘော်လာ၊ “တိဒသာ”၌ “တီဏိ ဒသ ဧတေသံတိ တိဒသာ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလိုရင်းတည်း၊ ဒသနောင် “ပရိမာဏံ” ကား ဒသ သဒ္ဒါ၏ သင်္ချာအနက် ထင်ရှားအောင် ဖွင့်ပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်၊ ချဲ့ဦးအံ့- ဒသ သဒ္ဒါသည် “ယဿ-၏၊ ဒသ-ဆယ်ပါးကုန်သော၊ ဗလာနိ-အားတို့သည်” ဟူရာ၌ အရေအတွက် သင်္ချာကို ပဓာနမဟော၊ သင်္ချေယျ (ရေတွက်အပ်သော အား)ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊ ဤ “တိဒသ”၌ ဒသကား “ဝ”ဟူသော အရေအတွက် သင်္ချာန (သင်္ချာ)ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဣဓ ပရိမာဏသဒ္ဒ သန္နိဓာနတော ဒသသဒ္ဒေါ သင်္ချာနေ ဝတ္တတေ”ဟု မိန့်သည်။

ဓောဂ္ဂုလ္လာနံ။ “ကထံ ဒသ သဒ္ဒေါ သင်္ချာနေ ဝတ္တတေ၊ ပရိမာဏ သဒ္ဒသန္နိ ဓာနာ”ဟု လည်းကောင်း၊ ကလာဟံ၌ “တြိဝံ+ဒသ ပရိမာဏဓမေသံ တြိဒသာ၊ ဒသ သဒ္ဒေါ သင်္ချာနေ ဝတ္တတေ-ပရိမာဏ သဒ္ဒ သန္နိဓာတံ”ဟု လည်းကောင်း မိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့် “န ဝတ္တတေ”ဟု တစ်ချို့စာရှိသည်ကား ပါဠိပျက်ဟု မှတ်၊ “တိ+ဒသ+ဧတ” တည်း၊ ယော ၂ လုံးနှင့် နံသက်၍ “တီဏိ ဒသ ဧတေသံ”ဟု ဝါကျဖြစ်စေ၊ ပကတိပြု သောအခါ “တိဒသ”ဟု အကာရန္တဖြစ်သော်လည်း ထိုအတိုင်းထားလျှင် သဗ္ဗနာမိဂိုဏ်း ပင် ဖြစ်မည်စိုးသောကြောင့် ထို သဗ္ဗနာမိဂိုဏ်းကို ဖျက်၍ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းဝင် ဖြစ်စေ ခြင်းငှာ “သမာသန္တဿ အတ္ထံ-ကုစိ သမာသန္တဂတာန မကာရန္တော သုတိဖြင့် သမာသ် အဆုံး ဒသ၌ (အ)သရကို (အ)ထပ်ပြု”ဟု မိန့်သည်၊ ကုစိ သမာသန္တသုတ်၌ ပြခဲ့သော ရာဇာဒိဂိုဏ်းပင်တည်း။ [၃ ကျိပ် ၃ ယောက်သော နတ်တို့ကို ဆိုလိုရာ၌ကား “တီဟိ- ၃ ယောက်တို့ဖြင့်၊ အဓိကာ-ပိုလွန်ကုန်သော၊ တိဒသာ-၃ ကျိပ်သော နတ်တို့တည်း။

ဧတေသံ-ဤသင်္ခါရ တရားတို့၏၊ အယံ-ဤအဝိဇ္ဇာဟူသော၊ ပစ္စယော-
 အကြောင်းသည်၊ (အတ္ထိ)ဣတိ-ကြောင့်၊ ဣဒံပစ္စယာ-တို့မည်၏၊ အဿ-
 ထိုကိုယ်၏၊ ကော-အဘယ်တရား ဟူသော၊ ပဘဝေါ-အမွန်အစသည်၊
 (အတ္ထိ-ရှိသနည်း၊) ဣတိ-ဤသို့ မေးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-
 ထို ကိုယ်သည်၊) ကိ ပဘဝေါ-မည်၏၊ အယံကာယော-ဤ ကိုယ်တည်း၊
 အဿ-ထိုသူ၏၊ ဝိဂတံ-ကင်းသော၊ မလံ-အညစ် အကြေးသည်၊ (အတ္ထိ)
 ဣတိ ဝိမလော၊ အဿ-ထို စန္ဒကူး၏၊ သုန္ဒရော-ကောင်းသော၊ ဂန္ဓော-
 အနံ့သည်၊(အတ္ထိ)ဣတိသုဂန္ဓံ၊ စန္ဒနံ-တည်း၊ ဧဝံ၊ သုသီလော-ကောင်းသော

(တိ တိဒသာ-ဟု ဆိုသင့်လျက် သုတ်ကြီးဖြင့် တိ ၁ လုံးကို ချေ၍) တိဒသာ-၃
 ကျိပ် ၃ ယောက်သော နတ်တို့”ဟု ဆက်၍ ဝိဂ္ဂဟ ပြုရသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ထောမနိဓိ၌ “တိအဓိကာစ တိအာဝတ္တာစ ဒသ (ပရိမာဏံ)
 ယေသံတိ တိ ဒသာ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၏၊ ယေသံ-အကြင် နတ်တို့၏၊ တိ အဓိကာစ-
 ၃ ယောက် ပိုလွန်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တိအာဝတ္တာစ-၃ ခုတို့ဖြင့် မြောက်အပ်
 သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသ-တစ်ကျိပ်တို့သည်၊ သန္တိ-ရှိကုန်၏၊ “တိ အဓိက
 တိအာဝတ္တ ဒသာ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် အဓိက အာဝတ္တ ပုဒ်တို့ကို ချေ၊ တန္တနည်းအားဖြင့်
 တိ တစ်လုံးထည်း ရှိစေ၊ ၃၃ ယောက်သော ခေါင်းဆောင်သော နတ်များကို “တိဒသာ”
 ဟု ဆို၏၊ ၃၃ ယောက်ကား--အက္ကနတ်မျိုး ၁၂၊ ရုဒ္ဒနတ်မျိုး ၁၁၊ ဝသုနတ်မျိုး ၈၊
 ဝိဿ(ဝိသု)နတ်မျိုး ၂၊ တည်း၊ [ပါဠိကိုသာ လေ့လာသူတို့ကား-သိကြားမင်း မာဃ
 လုလင် ဘဝတုန်းက ၃ ကျိပ် ၃ ယောက် အဖော်အပေါင်းတို့ နတ်ဖြစ်ကြသဖြင့် ထို
 နတ်မင်းကြီးများကိုပင် “တိဒသာ-၃ ကျိပ် ၃ ယောက်သော နတ်တို့”ဟု ဆိုလိုကြ
 သည်။]

တစ်နည်း-အဝတ္တာ(အခိုက်အတန့်)အနက်ဟော အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန် “ဒသာ”
 သဒ္ဓါဖြင့် “တိသော ဒသာ ယေသံတိ တိဒသာ”ဟု လည်း ဝိဂြိုဟ်တစ်နည်း ရှိသေး၏၊
 ယေသံ-အကြင်နတ်တို့၏၊ တိသော-ဇာတိ၊ သတ္တာ၊ ဝိနာသအားဖြင့် ၃ ပါးကုန်သော၊
 ဒသ-အခိုက်အတန့်တို့သည်၊ သန္တိ၊ ဣတိ၊ တိဒသာ-တို့မည်၏၊ ဆဋ္ဌဘိညောကဲ့သို့
 ဒသာ၌ အာကို ရဿပြု၊ လူများကဲ့သို့ “ဇာတိ-မွေးဖွားခြင်း၊ သတ္တာ-ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၊
 ဝုခိ-ကြီးပွားခြင်း၊ ပရိမာဏ-ရင့်ရော်ခြင်း၊ ခယ-ကုန်ခမ်းခြင်း၊ ဝိနာသ-ပျက်စီးခြင်း”
 ဟု ၆ မျိုး မရှိ၊ ဇာတိ သတ္တာ ဝိနာသ(ဖြစ်၊ ထင်ရှားရှိ၊ စုတေ)၃ မျိုးသော အခိုက်
 အတန့်သာ ရှိသောကြောင့် နတ်များကို “တိဒသာ”ဟု ခေါ်သည်၊ ဤနည်းကို ရူပသိဒ္ဓိ
 ပြသည် မဟုတ်၊ ဘာကြောင့် သိနိုင်သနည်း၊ “ဒသ (ပရိမာဏံ)”ဟု သင်္ချာအနက်
 ဟော ဒသကိုသာ ဆိုထားခြင်းကြောင့်တည်း။ [“ဣဒံပစ္စယာ”ရုပ်ပြီးပုံကိုလည်းကောင်း၊
 ဣဒုပ္ပစ္စယောဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ပကတိစဿ သရန္တဿသုတံ၌ ပြခဲ့၏၊ ထို၌
 တပျူရိသံဖြစ်၍ ဤ၌ ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဖြစ်ခြင်းသာ ထူးသည်၊ ကိပဘဝေါ ရုပ်ကိုလည်း ထို
 သုတ်၌ပင် ပြခဲ့ပြီ။]

သီလရှိသူ၊ သုမုခေါ-လှသော မျက်နှာရှိသူ၊ [သိ၌ “ဒုမ္မုခေါ-မလှသော မျက်နှာ ရှိသူ”] အဿ-ထို အကောင်ပုတ်၏၊ ကုစ္ဆိတော-စက်ဆုပ်အပ်သော၊ ဂန္ဓော(အတ္တိ)ဣတိ ဒုဂ္ဂန္ဓံ၊ ကုဏာပံ-တည်း၊ [မြန်မာမူဝယ် ဤနေရာ၌ “ဒုမ္မုခေါ”ရှိ၏၊ ရှေ့၌ရှိသော သီဟိုဠ်မူက သာ၍ ကောင်းသည်။] အဿ-ထိုသူ၏၊ ဒုဠု-မကောင်းသော၊ မနော-စိတ်သည်၊ (အတ္တိ) ဣတိ ဒုမ္မုနော၊ စဝံ၊ ဒုဿီလော-မကောင်းသော သီလရှိသူ၊ [သီလ မရှိသူကို ဆိုလိုသည်။] တစ်နည်း “ဒုဿီလော-ပျက်သော သီလရှိသူ” ဤနည်း၌ “ဒုဠု သီလံ ယဿ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။] အဿ-ထိုသူ၏၊ တပေါဧဝ-အကျင့်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဓနံ-ဥစ္စာသည်၊ (အတ္တိ) ဣတိ၊ တပေါဓနော၊ ယဿ-အကြင်သူ၏၊ ခန္တိသင်္ခါတံ-သည်းခံခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဗလံ-အားသည်၊ (အတ္တိ) ဣတိ၊ ခန္တိဗလော၊ ဧတဿ-ဤ သိကြား၏၊ ဣန္ဒောတိ-ဣန္ဒဟူသော၊ နာမံ-နာမည်သည်၊ (အတ္တိ) ဣတိ၊ ဣန္ဒနာမော။ [ဣန္ဒော ဣတိ၌ ဣတိကို ဝုတ္တတ္တာန မပ္ပယောဂေါ ပရိဘာသာအရ ချေ။]

ကိံ နာမော။ “ကိံ နာမံ ယဿာတိ ကိံ နာမော-အဘယ် အမည်ရှိသနည်း” လည်း နည်းတူ၊ ကောနာမော တေ ဥပဇ္ဈာယော-သင်၏ ဥပဇ္ဈာယ်သည် အဘယ် အမည် ရှိသနည်း” ဟူရာ၌ကား “ကိံနာမံ”ဟု ပကတိပြုပြီးနောက် သုတ်ကြီးဖြင့် ကိံကို ကောပြုသည်-ဟု ဆိုကြ၏။ “ကာနာမာ-အဘယ် အမည်ရှိသော မိန်းမနည်း။ ကံနာမံ-အဘယ်အမည်ရှိသော အမျိုးနည်း” ဟူရာ၌လည်း ကိံကို ကာ-ကံပြု၊ ဤသို့ “ကော နာမော”ဟု ရှိခြင်းမှာလည်း နာမ နှောင်းရာသာတည်း။ အခြားသဒ္ဒါများနှင့် တွဲရာ၌မူ “ကိံ ပဘာဝေါ”ကဲ့သို့ “ကိံ”ဟူသာ ရှိသတတ်။

သဒ္ဒနိတိ။ “ကိံ သဒ္ဒဿ သမာသမိံ၊ သဒ္ဒိံ နာမရဝေန ဝေ၊
 ကိံ နာမော ဣတိ ကောနာမော၊ ဣတိ စေဝ ဂတိ ဒွိဓာ။

ဝိမလောစသည်။ “ဝိဂတံ”ဟု ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုထားသော်လည်း ရုပ်တွက်ရာ၌ “ဝိ+မလ+ယ”တည်း၊ စသည်ဖြင့် ပုဒ်ရင်းအတိုင်း တည်ရသည်။ ဝိနောင် သိ ချေရုံသာ၊ တပေါဓနော စသည်၌ “တပ+ဧဝ+ဓန+ယ”တည်း၊ ဧဝနောင် သိချေ၊ သမာသံစသည် စီရင်ပြီးသော အခါ ဝုတ္တတ္တာန မပ္ပယောဂေါဖြင့် ဧဝ-ယ ပုဒ်တို့ကို ချေ၍ “တပဓနံ”ဟု ပကတိပြု၊ မနောဝိဏ်းဖြစ်၍ ပ ၏ အ ကို သြပြု၊ ဣန္ဒနာမော၌ လည်း “ဣန္ဒ+ဣတိ+နာမ+ယ”တည်၍ နည်းတူ စီရင်၊ ခန္တိဗလော၌ကား “ခန္တိသင်္ခါတံ+ဗလ+ယ”ဟု တည်း၊ “ခန္တိသင်္ခါတဗလ”ဟု ပကတိပြု၍ (ဧဝ ဣတိတို့ကဲ့သို့ သီးခြား တစ်ပုဒ် မဟုတ်၊ “ခန္တိသင်္ခါတ”ဟု ကမ္မဓာရဲ သမာသံပုဒ်ဖြစ်၍) မဇ္ဈေလောပီ ထုံးစံ အတိုင်း “သင်္ခါတ”ကို ချေ။ [“ခန္တိဣတိ+သင်္ခါတံ-ခန္တိသင်္ခါတံ”ဟု ပြု။]

ဆန္ဒဇာတာဒီသု-ဆန္ဒဇာတ အစရှိသည်တို့၌၊ ဝိသေသနဝိသေသိ တဗ္ဗာနံ-ဝိသေသန ဝိသေသသျှတို့၏၊ ယထိစ္ဆိတတ္တာ-(ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏) အလိုအတိုင်း ဖြစ်နိုင်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥဘယံ-၂ ပုဒ်လုံးသည်၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေ့၌၊ နိပတတိ-ကျနိုင်၏၊ ယထာ-ကာ၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဆန္ဒော-ဆန္ဒသည်၊ ဇာတော-ဖြစ်၏၊ ဣတိ၊ ဆန္ဒဇာတော-မည်၏၊ အဿ-၏၊ ဇာတော-ဖြစ်သော၊ ဆန္ဒော-ဆန္ဒသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိပိ-ထိုကြောင့်လည်း၊ ဇာတဆန္ဒော-မည်၏၊ ဧဝံ သဉ္ဇာတပီတိသောမနဿော-လွန်စွာဖြစ်သော ပီတိသောမနဿရိသု၊ ပီတိသောမနဿသဉ္ဇာတော-ပီတိသောမနဿ၏ လွန်စွာဖြစ်ရာ ဖြစ်သူ၊ မာသဇာတော-တစ်လပြည့်သော သတို့သား၊ ဇာတ မာသော-ပြည့်သောတစ်လရှိသော သတို့သား၊ ဆိန္ဒုဟတ္ထော-ပြတ်သော လက်ရှိသူ၊ ဟတ္ထစ္ဆိန္ဒော-လက်ပြတ်ရှိသူ။

“ဆန္ဒဇာတော”စသည်။ ။ဆန္ဒ+ဇာတ ၂ ပုဒ်လုံးပင် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆိုလို သည့်အတိုင်း ဆန္ဒကို ရှေ့ထားလိုလျှင် ဆန္ဒရှေ့ကျ၍ ဇာတကို ရှေ့ထားလိုလျှင် ဇာတ ရှေ့ကျ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဥဘယံ ပုဗ္ဗံ နိပတတိ”ဟု မိန့်သည်၊ မာသဇာတော၌ “ဇာတောတိ ပရိပုဏ္ဏော”ဟု ဘောဒစိန္တာဒီပနီ ဖွင့်၏၊ ကလာပံဝုတ္တိပဋိကာ၌လည်း “ဇာတော သမ္ပန္နော” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “မာသော ဇာတော ယဿာတိ မာသဇာတော=ယဿ-အကြင် သတို့သား၏၊ မာသော-တစ်လသည်၊ ဇာတော-ပြည့်ပြီ၊ ဣတိ-ထိုသို့၊ တစ်လ ပြည့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော၊ မာသဇာတော-မည်၏၊ “ဇာတော မာသော ယဿာတိ”၌လည်း “ဇာတော-ပြည့်သော၊ မာသော-တစ်လသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ- ထိုသို့၊ ပြည့်သော တစ်လရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ပေး။ [ဘောဒစိန္တာဒီပနီ၌ကား ယဿံ၌ စတုတ္ထိဟု ဆို၏၊ ဤ ရူပသဒ္ဓိနှင့် မတူ။] ဆိန္ဒုဟတ္ထောကို ရှေ့၌ ပြုပြီး ဖြစ်သော်လည်း ဆိန္ဒုနှင့် ဟတ္ထတို့ အလိုရှိသလို ရှေ့နောက် နေနိုင်သောကြောင့် ဤ၌ ထပ်ပြုပြန်သည်၊ ဟတ္ထစ္ဆိန္ဒောဟု ဒွေဘော်နှင့် ရှိစေ။

မာသဇာတော၌ ဝါဒန္တရများ။ ။“မာသံ ဇာတဿ အဿာတိ မာသဇာတော” အဿ-ထို သတို့သားသည်၊ ဇာတဿ-ဖြစ်တည်နေစဉ်၊ မာသံ-တစ်လသည်၊ အတိက္ကန္တံ-လွန်ပြီ၊ ဣတိ-ထိုသို့ ဖြစ်တည်နေစဉ် တစ်လလွန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မာသဇာတော-မည်၏၊ ဤနည်း၌ ဇာတအရ မွေးဖွားဆဲခဏကို မယူရ၊ မွေးဖွားပြီး နောက် ဖြစ်ထွန်းကြီးပွားနေစဉ်ကို ယူရမည်-ဟု ဘောဒစိန္တာစာကိုယ်နှင့် ဒီပနီ ဆို၏၊ ဤနည်း၌ “ဇာတ”ဝယ် တပစ္စည်းကို ပစ္စုပ္ပန်အနက်ကြ၍ “ဇာယမာနဿ”ဟု ဖွင့်ရ သောကြောင့် သဒ္ဓါသွား မကောင်းလှ။

ဘောဒစိန္တာ။ ။ မာသံ ဇာတဿ အဿာတိ-က္ကန္တံကျတြ အနာဒရေ၊
ဆဋ္ဌိတျေဂေ ပရေ မာသော-ဇာတော အဿာတိ ပဏ္ဍိတံ။

အသေ-ထို သတို့သားသည်၊ ဇာတသေ-ဖြစ်တည်နေစဉ်၊ မာသံ-တစ်လသည်၊ အတိက္ကန္တ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အကြ-ဤပြုယှက်၌၊ အနာဒရေ-အနာဒရအနက်၌၊ ဆဋ္ဌိ-ဆဋ္ဌိသက်၊ ဣတိ-သို့၊ ဧကေ-အချို့ဆရာတို့ ဆိုကြ၏၊ အပရေပဏ္ဍိတာ-အခြား ပညာရှိတို့ကား၊ အသေ-၏၊ မာသော-သည်၊ ဇာတော-ပြည့်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြ၏။ [နောက်ဝါဒကား ရူပသဒ္ဓိနှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် “အပရေ”အရ ရူပသဒ္ဓိဆရာ ကလာဝပုတ္တိပဋိကာ စသော ဆရာတို့ကို ယူ။]

ပုဒ်စစ် စသည်။ ။ “အပရဇ္ဈဂတာယ အာသဋ္ဌိယာ ပုရိမိကာ ဥပဂန္တဗ္ဗာ၊ မာသဂတာယ အာသဋ္ဌိယာ ပစ္ဆိမိကာ ဥပဂန္တဗ္ဗာ” ဟူသော ဝဿပနာယိကဓမ္မက မလာဝါပါဠိတော်၏ အဋ္ဌကထာ၌ကား “အပရဇ္ဈဂတာယာတိ ဧတ္ထ-အပရဇ္ဈဂတာယ (အတိက္ကန္တယ) အသာတိ အပရဇ္ဈဂတာ”ကို “အသမာနာဓိကရဏဝိသယော ဗဟိရတ္ထသမာသော”ဟု သာရတ္ထဋီကာ ဖွင့်ပုံကို ထောက်၍ “မာသော ဇာတသ အသာတိ မာသဇာတော”ကိုလည်း ဘိန္နာဓိကရဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဟု ဆိုကြသည်။ [အသမာနာဓိကရဏသမာသ်နှင့် ဘိန္နာဓိကရဏသည်လည်းကောင်း၊ (ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဟူသမျှ သမာသ်ပုဒ်မှ အပဖြစ်သော အညပုဒ်အနက် ရသောကြောင့်) “ဗဟိရတ္ထ” ဟူသည်နှင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဟူသည်လည်းကောင်း အတူပင်တည်း။]

အာသဋ္ဌိယာ-ဝါဆိုလပြည့်နေ့သည်၊ အပရဇ္ဈဂတာယ-လွန်ပြီးသော ဝါဆို လပြည့်၏နောက်တစ်ရက်ရှိလတ်သော်၊ ပုရိမိကာ-ပုရိမဝါသို့၊ ဥပဂန္တဗ္ဗာ-ကပ်ထိုက်၏၊ မာသဂတာယ-လွန်ပြီးသော ဝါဆိုလပြည့်နေ့၏ တစ်လရှိလတ်သော်၊ ဇာတသေ-မွေးဖွားပြီးသော၊ အသေ-ထိုသတို့သား၏၊ မာသော-တစ်လသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ထိုသို့၊ မွေးဖွားပြီးသော သတို့သား၏တစ်လရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော၊ မာသ ဇာတော - မည်၏၊ သတ္တာဟပရိနိဗ္ဗာတော - ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏ ၇ ရက်ရှိတော်မူသည်၊ အစိရံ ပက္ကန္တဿ အသာတိ အစိရပက္ကန္တော-ဖဲသွားပြီးသော မင်း၏ မကြာသေးသော ကာလရှိသည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပုံစံများစွာ ရှိ၏၊ ထိုပုံစံ အားလုံး၌ပင် အနက်သွားပုံမှာ အခြား ဗဟုဗ္ဗိဟိများနှင့် မတူတတ်၍ အောက်ပါ ဖွင့်ပုံ တစ်မျိုးဖြင့် စဉ်းစားဖွယ် ရှိသည်။

သိဒ္ဓန္တကောမုဒိ။ ။ “မာသော ဇာတသေ (ယသေ သော) မာသဇာတော” ဟု မဆို၊ “ယသေ သော”တို့လည်း လိုရင်းမဟုတ်၊ “မာသော+ဇာတသေ”သာ လိုရင်းဟု ဆို၏၊ ထိုဋီကာ၌လည်း “မာသော+ဇာတသေ၊ မာသဇာတော”တိ-ဟူသော၊ အကြ-ဤသမာသ်၌၊ ဝိဂ္ဂဟေ-ဝိဂ္ဂဟ်အနက်၌၊ မာသော-တစ်လသည်၊ ပဓာနံ-လိုရင်းတည်း၊ [ဝိဂ္ဂဟ်၌ “ဇာတသေ-မွေးဖွားပြီးသော သတို့သား၏+မာသော-တစ်လတည်း”ဟု အနက်ပေးရသောကြောင့် မာသသည် ဝိဂ္ဂဟ်အနက်၌ ပဓာနဖြစ်သည်-ဟူလို၊] သမာသေတု-သမာသ်ပြီးရာ၌ကား၊ ဇာတော-မွေးဖွားသူသည်၊ ပဓာနံ-လိုရင်းတည်း၊ [“မာသဇာတော”ဟု သမာသ်ပြီးသည့်အခါ၌မူ တစ်လကို မရ၊ မွေးဖွားပြီးသူကို ရသည်-ဟူလို။] တကြ-ထိုပြုယှက်၌၊ သမာသော-မာသဇာတော ဟူသော သမာသ်သည်၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ ဇနနံ-မွေးဖွားခြင်းကို၊ သက္ခိ-တိုက်ရိုက်၊ ပရိစ္ဆိန္တတိ-ပိုင်းခြား၏။

ယဿ-အကြင်သူ၏၊ ဒီဃာ-ရှည်သော၊ ဇယံ-မြင်းခေါင်း (ခြေသလုံး) သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂယု-ဝိဂြိုဟ်ပြု၍၊ သမာသာဒိမိ-ကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ [“ပုမာ ဣဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော” ခြံ စပ်၊] တုလျာဓိကရဏေတိ ပဒေတိ စ ဝတ္တတေ (မဟတံ မဟာ တုလျာဓိကရဏေ ပဒေ-သုတ်မှ' လိုက်)။

၃၅၃။ ဣတ္ထိယံ၊ ပေ၊ ပုမာဝ စေ။ ။ပရေ-နှောင်းသော၊ ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိ လိန်၌၊ ဝတ္တမာနေ-သော၊ တုလျာဓိကရဏေ-သော၊ ပဒေ-ပုဒ်ကြောင့်၊ (ပုမာ-ဣဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၌စပ်၊) ပုဗ္ဗေ-၌၊ ဘာသိတပုမာ-ဟောအပ်ဖူးသောပုလိန်ရှိသော၊

ဇနနနိဿယံ-မွေးဖွားခြင်း၏ မှီရာဖြစ်သော၊ ဒေဝဒတ္တံတု-ဒေဝဒတ်မည်သော သတို့သားကိုကား၊ ဇနနဒါရေန-မွေးဖွားခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြုသဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္ဒတိ-ပိုင်းခြား၏။ [“တစ်လ”ဟူသော အပိုင်းအခြားဖြင့် “တစ်လ+မွေးဖွားပြီးခြင်း (မွေးဖွားပြီးခြင်းသည် တစ်လပြည့်ပြီ)” ဟု မွေးဖွားခြင်း ကြိယာကိုသာ ပိုင်းခြားသည်၊ မွေးဖွားခြင်း ကြိယာ၏ မှီရာ သတို့သား ဒေဝဒတ်ကိုကား ဌာနိကြိယာ၏ နာမည်ကို ဌာနသတို့သားပေါ် တင်စား၍ ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ပိုင်းခြားသည်-ဟူလို။] ဤနည်းအလို-“မာသဇာတော-တစ်လမွေးဖွားပြီးသူ”ဟု အနက်ပေး၊ သတ္တာဟ ပရိနိဗ္ဗုတော-၇ ရက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော၊ ဝါ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ၍ ၇ ရက် ပြည့်တော်မူသောဘုရား၊ အစိရပက္ကန္တော-မကြာမီက ဖဲသွားသူ၊ အပရုရုဂတာ-နောက်တစ်နေ့လွန်ပြီးသော ဝါဆိုလပြည့်၊ ဝါ-ဝါဆိုလပြည့်ကျော်တစ်ရက်၊ ဧကာဟ မတံ-တစ်ရက်သော်ပြီးသော အလောင်းကောင်ကို၊ စသည်ဖြင့် အနက်ဆို။

“ကိ ပမာထော ကုမာရဿ၊ ကာလောကျုတ္တော ဝိဿဇ္ဇနံ၊ မာသော ဇာတဿ အဿာတိ၊ အညတာ တိသရတ္ထိယာ”

ဟူသော ဘေဒစိန္တာ ပဌမဝါဒကိုလည်း ဤနည်းကိုပင် ရည်ရွယ်၍ ဆိုဟန်တူသည်၊ ဒီပနိန္ဒိကား တစ်မျိုးဖွင့်သွားလေ၏၊ ရှုလေတော့၊ သဒ္ဓနီတိ၌ “ပဗ္ဗဇနံ ပဗ္ဗဇိတံ-ရဟန်းပြုခြင်း၊ ပက္ကမနံ ပက္ကန္တံ-ဖဲသွားခြင်း”ဟု ဘာဝသာဇနကြံ၍ “အစိရံ ပဗ္ဗဇိတံ ယဿ” စသည် ဝိဂြိုဟ်ပြုပြီးလျှင် “အစိရပဗ္ဗဇိတော-မကြာသေးသော ရဟန်းပြုခြင်း ရှိသူ၊ အစိရ ပက္ကန္တော-မကြာသေးသော ဖဲသွားခြင်း ရှိသူ”ဟု တုလျာဓိကရဏဗဟုဗွိဟိ တစ်နည်း ကြံသေး၏၊ ထိုအလို “မာသဇာတော-တစ်လမွေးဖွားခြင်း ရှိသူ၊ သတ္တာဟ ပရိနိဗ္ဗုတော- ၇ ရက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်းရှိတော်မူသော ဘုရား”ဟု အနက်ဆို။

(၃၅၃) ဣတ္ထိယံ ပေ၊ ပုမာဝဒဋ္ဌဗ္ဗော- “ဣတ္ထိယံ-နိယတဣတ္ထိလိန်၌” ဟု ပေးကြ၏၊ နိယတ ဟုတ်သည်ဖြစ်စေ၊ မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ ယခု အနိက်အတန်၌ ဣတ္ထိလိန်ဖြစ်ခြင်းသာ လိုရင်းဖြစ်ကြောင်းကို “ဘာသိတ ပုမာတိ တိ”၌ ထင်ရှားစေအံ့။ [ကြွင်းသော မုတ်ဖွယ်များကို ကစွည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

ဣတ္ထိဝါစကော-(ယခုအခါ) ဣတ္ထိလိန်ကို ဟောသော၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါသည်၊
 စေ အတ္ထိ-အကယ်၍ ရှိအံ့၊ သော-ထိုသဒ္ဓါကို၊ ပုမာဣဝ-ပုလ္လိန်ကိုကဲ့သို့၊
 ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဣတိ-ဤသို့ ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်၊ [သီဟိုဠ်မှ၌ “ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ”ဟု
 ရှိ၏၊ ကမ္မဓာရယ သညေစသုတ်၌လည်း “ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ”ဟုပင် ရှိခဲ့သည်၊]
 ပုဗ္ဗပဒေ-၌၊ ဣတ္ထိပစ္စယာဘာဝေါ-ဣတ္ထိပစ္စည်း၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊
 အယံ-ဤသုတ်သည်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိဝိသယော-ဗဟုဗ္ဗိဟိဟူသော အရာရှိ၏၊
 (ကသ္မာ-နည်း၊) ဥပရိ-အထက်၌၊ ကမ္မဓာရယသညေ စာတိ-ဟူ၍၊
 ဝက္ခမာနတ္တာ-ဆိုအပ်လတ္တံ့၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၃၅၃။ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံ ပေ၊ သု စ။ ။ ပရေသု စ-နှောင်းသည်လည်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ အပရဘူတေသု စ - မနှောင်းသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 ပစ္စယေသု စ - ပစ္စည်းတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အပစ္စယေသု စ-
 ပစ္စည်းမဟုတ်သော သဒ္ဓါတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကွစိ-၌၊ တဒ္ဓိတသမာသ
 နာမောပသဂ္ဂါဒိသု-တဒ္ဓိတံ၊ သမာသံ၊ နာမ်၊ ဥပသာရ အစရှိကုန်သော၊
 ပဒေသု-တို့၊ အာဒိမဇ္ဈတ္တရာဘာဝ-အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်
 သော၊ သရာနံ-တို့၏၊ ဇိနဝစနာနုပရောဓေန-ဖြင့်၊ ဒီဃရဿာ-ဒီဃ၊ ရဿ
 တို့သည်၊ ဟောန္တိ-တတ္ထ-ထိုဒီဃ၊ ရဿတို့တွင်၊....

ဣတိ ပုဗ္ဗပဒေ ဣတ္ထိပစ္စယာဘာဝေါ-ဤသို့ ပုလ္လိန်ကဲ့သို့ ငဲ့ညွှန်းခြင်းကြောင့်
 ဘာအကျိုးရှိသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣတိ ပေ၊ ဘာဝေါ”ဟု မိန့်၊ ပုလ္လိန်
 ငဲ့ညွှန်းခြင်းကြောင့် “ဒီဃာ”ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌ ဣတ္ထိပစ္စည်းဖြစ်သော အာသရ
 ပျောက်၍ “ဒီဃ”ဟု အာပစ္စည်း မသက်မိကအတိုင်း ဖြစ်ခြင်း အကျိုးရှိသည်-ဟုလိ။

ဗဟုဗ္ဗိဟိ ပေ၊ ဝက္ခမာနတ္တာ- ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်အရာဝယ် စီရင်ရမည်-ဟု
 သုတ်၌ တိုက်ရိုက် မဆိုသော်လည်း (ကစ္စည်းသုတ်စဉ်အတိုင်း အထက်ကျသော)
 နောက်သုတ်၌ “ကမ္မဓာရယသညေ စ”ဟု ကမ္မဓာရအရာဝယ် စီရင်လတ္တံ့ဖြစ်သော
 ကြောင့် ဤသုတ်သည် ဗဟုဗ္ဗိဟိအရာ၌ စီရင်သောသုတ်ဖြစ်ကြောင်း သိသာရကား
 “ဗဟုဗ္ဗိဟိဝိသယောယံ”ဟု ဆိုသည်။

(၃၅၃) ကွစိ တဒ္ဓိတ ပေ၊ အပရဘူတေသု စ- သုတ်၌ “ပစ္စယေသု စ”ဝယ်
 စသဒ္ဓါဖြင့် အပစ္စယေသုကိုလည်းကောင်း၊ ပရေသု စ၌ စဖြင့် အပရဘူတေသုကို
 လည်းကောင်း ဆည်း၏၊ ထိုတွင် “ပစ္စယေသု ပရေသု”ဖြင့် ကပစ္စည်း တာပစ္စည်းစသည်
 နှောင်းရာ၌ စီရင်ပုံကို ပြ၏၊ “အပစ္စယေသု ပရေသု”ဖြင့် ပစ္စည်းမှတစ်ပါး အခြား
 သဒ္ဓါနှောင်းရာ (ပါကဋ-စသည်)တို့၌ စီရင်ပုံကို ပြ၏၊ “အပရဘူတေသု”ဖြင့်
 နှောင်းသောသဒ္ဓါ မရှိသော (မဓုဝ-စသော) ပုဒ်များ၌ စီရင်ပုံကို ပြ၏၊ “တဒ္ဓိတသမာသ

ပါကဋ္ဌာနူပဃာတာဒေါ-ပါကဋ္ဌ၊ အနူပဃာတ အစရိသည့်လည်းကောင်း၊ မဓဝါဒီသု-မဓဝါ အစရိသည့်တို့လည်းကောင်း၊ ဒီဃတ္တံ-အာဒိ၊ မဇ္ဈ၊ ဥတ္တရဋ္ဌိ ဒီဃအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ အဇ္ဈဝေ-အဇ္ဈဝသဒ္ဓါ၌လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိရူပါဒေါ စ-ဣတ္ထိရူပ အစရိသည့်လည်းကောင်း၊ က၊ တာဒီသု-ကပစ္စည်း တာပစ္စည်း အစရိသည့်တို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရဿတ္တံ-အာဒိ၊ မဇ္ဈ၊ ဥတ္တရဋ္ဌိ ရဿအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်....

ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသေ စ-ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်သည်လည်း၊ သတိ-ဖြစ်လတ်သော်၊ [မြန်မာမှု၌ “ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသေ-၌၊ ပုလ္လိဂေ-သည်၊ သတိ-သော်” ဟု ပေး၊] ဥတ္တရပဒန္တဿ-နောက်ပုဒ် အဆုံးသရ၏၊ ရဿတ္တံ (ဟောတိ)၊

နာမောပသဂ္ဂါဒီသု” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤသုတ်စီရင်ရာဌာနသည် အလွန် ကျယ်ဝန်း၏။ ထို့ကြောင့် သန္တိခန်း၌ ဒီဃံ ရဿံသုတ်တို့သည် သန္တိစပ်မှုဆိုင်ရာလောကံသာ စီရင်နိုင်၍ သန္တိစပ်မှု မဟုတ်ရာ၌ ဤသုတ်၏ အရာဟု ခွဲခြားသင့်သည်။ ရူပသိဒ္ဓိပုံစံများ၌ ခွဲခြားတိုင်း မမြဲလှ၊ “မဓဝါ မညတိ ဗာလော”၏ သန္တိ၌လည်းကောင်း ဤ၌လည်းကောင်း ။ ထပ် ပါနေသည်။

ဒီဃတ္တံ ၊ပေ၊ မဓဝါဒီသု-“ပုဗ္ဗ ကဋ္ဌိ(ဆေဒနေ-ဖြစ်ခြင်းဟူသော)”ဓာတ်နောင် အပစ္စည်း သက်၍ “ပါကဋ္ဌ”ဟု ဖြစ်၏။ ဤသုတ်၌ သရတို့တွင် အစဖြစ်သော ပ ၏ (အ)ကို အာဒီဃပြု၍ “ပါကဋ္ဌော ဟု အာဒိဒီဃပုံစံ ဖြစ်၏။ ပါကဋ္ဌော-ထင်ရှားသည်။ “န+ဥပဃာတော-မညဉ်းဆဲအပ်”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ န+ဥပဃာတ”ဟူသော န နိပါတပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရုံသမာသ်၌ “သရေ အနံ”သုတ်ဖြင့် န ကို အနံ ပြုလျှင် “အနူပဃာတ”ဟုသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် သရတို့တွင် အလယ်ဖြစ်သော ဥ ကို ဒီဃပြု၍ “အနူပဃာတော”ဟု မဇ္ဈဒီဃပုံစံ ဖြစ်၏။ “မဓဝ-ပျားကဲ့သို့”ဟူရာ၌ “မဓဝ”ပုဒ်ရင်း၊ သို့သော် “မဓဝါ မညတိ ဗာလော”ဟူသော ဂါထာ၌ “ဓဝမဉ်”ဟု ဆိုလျှင် သဂိုဏ်းဖြစ်၍ ဆန်းပျက်သောကြောင့် မဓဝပုဒ် အဆုံးဝယ် “ဝါ”ဟု ဒီဃပြုထားသည်။ [ဤကား ရူပသိဒ္ဓိ ဤနေရာနှင့် သင့်သော အဓိပ္ပာယ်တည်း။ “မဓဝါ”ဟု ပုဒ်ရင်းလည်း ရှိသင့်ပုံကို သန္တိ ဒီဃံ (တတိယပိုင်း) သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ရဿံ ၊ပေ၊ ကတာဒီသု- [“အဇ္ဈဝေ”ဟု သိရှိ၏။ ဣတ္ထိရူပနှင့် တွဲထားသော သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်လျှင် “အဇ္ဈဝ ဣတ္ထိရူပါဒေါ”ဟု ရှိသင့်၏။ အဇ္ဈဝ တစ်ပုဒ်တည်း ခွဲထားလျှင် သို့ဖြင့် “အဇ္ဈဝေ”ဟုသာ သင့်၏။ အဇ္ဈဝ်ကား မရှိသင့်။] အဇ္ဈဝ၌ အာဇ္ဈဝဟု ဖြစ်ပြီးမှ အာ၌ ရဿပြုရပုံကို ဣဝိသမာဒီဟိ (တဒ္ဓိတိ)သုတ်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။ “ဣတ္ထိရူပံ”ဟု ဖြစ်ပြီးမှ အလယ်“တ္ထိ”၌ ရဿပြုရပုံကို ဆန္ဒိတပျရိသ်၌ ပြခဲ့ပြီ။ က၊ တာ နောင်းရာ၌ “ဗဟုနဒိကော”စသည်ဝယ် ဗဟုနဒိ-ဟူသော အဆုံးသရ၌လည်းကောင်း၊ ဒဏ္ဍိတာ စသည်ဝယ် ဒဏ္ဍိ ဟူသော အဆုံးသရ၌လည်းကောင်း ရဿပြုရပုံမှာ နဒိမှာ စ သုတ် - ဣတ္ထိတာဘာဝေတု သုတ်တို့၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

(ဟောတိ)၊ ဒီဃဇယော-ရှည်သောမြင်းခေါင်းရှိသော၊ ပုရိသော-ကျား၊ တထာ-ပါး၊ အဿ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ ပဟူတာ-ပြန့်ကျယ်သော၊ ဇိဝှာ-လျှာတော်သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ ပဟူတဇိဝှော-ဘဂဝါ၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ မဟတီ-ကြီးသော၊ ပညာ (အတ္ထိ) ဣတိ၊ မဟာပညော၊ မဟတံ မဟာ တုလျာဓိကရဏေ ပဒေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ မဟာဒေသော-မဟာပြု။

ဣတ္ထိယန္တိ-ဣတ္ထိယံပုဒ်သည်၊ ကိ-နည်း၊ ဓမာဓနော-ဟူသော ပုဒ်၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [ဓမာဓနော - သည်းခံခြင်းဥစ္စာရှိသူ၊] ဘာသိတပုမာတိ-သည်၊ ကိ-နည်း၊ သဒ္ဓါဓုရော၊ ပေ၊ ပညာဝိသုဒ္ဓိကော-တို့၌ တားမြစ်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [သဒ္ဓါဓုရော - သဒ္ဓါဝန်ဆောင်ရှိသူ၊]

ဗဟုဗ္ဗိဟိ၊ ပေ၊ ရဿတ္ထံ-“ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသေ သတိ ပုလ္လိဓေ”ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊ “သုခါ ပဋိပဒါ ယဿ ဈာနဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဈာန်ကိုရသော “သုခပဋိပဒံ” နပုလ္လိန် ပုဒ်၌ကား “သုခပဋိပဒါ”ဟု ပကတိပြုပြီးသောအခါ ရှေ့ပုဒ်၏ ဒီဃာကို ပုလ္လိန်ကဲ့သို့ ဝှဲ၍ ရဿဖြစ်စေပြီးလျှင် နောက်ပဋိပဒါ၌ အာကို သရော ရသော နပုံသကောသုတ်ဖြင့် ရဿပြုရသည်ဟု မြန်မာမူအလို မှတ်၊ သီဟိုဠ်မူ၌ “ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသေ ဓ သတိ ဥတ္တရပဒန္တဿ သရဿ ရဿတ္ထံ”ဟု ရှိ၏၊ ရူပသိဒ္ဓိဆရာသည် နပုံလိန်၌ ရဿပြုခွင့် ဟူသမျှကို သရော ရသော နပုံသကောဖြင့်ချည်း ပြုစေလို၏၊ ထို့ကြောင့် ဤသီဟိုဠ်မူ အတိုင်းလည်း ပုလ္လိန်သမာသ်၌သာ ဤ ကုဗာဒိသုတ်ဖြင့် ရဿပြုစေလိုသည်ဟု မှတ်၊ ဒီဃဇယော၌ ဤသုတ်ဖြင့် ရဿပြု၍ “ဒီဃဇယံ”ဟု ဖြစ်ပြီး၊ ထိုနောက် နာမ်ဝှဲ စသည် စီရင်၊ “မဟတီ+ပညာ+တံ”တည်း၊ “မဟတီပညာ”ဟု ပကတိပြု၊ ပုစ္ဆောင့်သည်အခါ ဣတ္ထိပစ္စည်း ပျောက်၍ “မဟန္တပညာ”ဟု ဖြစ်၏၊ မဟန္တကို မဟာပြု-ပညာ၌ အာကို ဤသုတ်ဖြင့် ရဿပြု၍ “မဟာပည”ဟု ဖြစ်၏။

ဣတ္ထိယန္တိ ကိ-[ဤ“ကိ”ကား ဣတ္ထိယံဘာသိတပုမိတ္ထိ-သုတ်၏ ကိတည်း၊ ကုဗာဒိ စသောသုတ်၏ ဆိုင်ရာ အစီအရင်များ “မဟာပညာ”တွင် ရပ်ခဲ့ပြီး။] “ဣတ္ထိယံ တုလျာဓိကရဏေပဒေ ပရေ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဣတ္ထိလိန်၌ဖြစ်သော တုလျာဓိကရဏ နောက်ပုဒ်နှောင်းမှ ပုစ္ဆာဝှဲရမည်၊ “ဓမာဓနော”ပြုယူ၍ “ဓမာဓဝ+ဓနံ အဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဓမာနှင့် ဓနဟူသော နောက်ပုဒ်သည် တုလျာဓိကရဏဖြစ်သောကြောင့် “တုလျာဓိကရဏေ ပဒေ ပရေ”အရ တုလျာဓိကရဏနောက်ပုဒ်ကား နှောင်းပါပေ၏၊ သို့သော် ထို ဓနံပုဒ်သည် ဣတ္ထိလိန် မဟုတ်-နပုလ္လိန်ဖြစ်နေသောကြောင့် “သီတဿ-အအေးကို၊ ဓမာ-သည်းခံနိုင်၏” စသည်ဖြင့် ဓမပုဒ်က ပုလ္လိန်ကို ဟောဖူးသော်လည်း ပုလ္လိန်မဝှဲရ၊ “ဓမာ”ဟု အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန်အတိုင်း ရှိစေရသည်-ဟူလို၊ [အဿ-ထိုသူ၏၊ ဓမာဓဝ-သည်းခံခြင်းသာဖြစ်သော၊ ဓနံ-ဥစ္စာသည်၊ (အတ္ထိ)။]

ဘာသိတပုမာတိ ကိ-“သဒ္ဓါ+ဓုရာ ဧတဿာတိ သဒ္ဓါဓုရော” ဤ၌ သဒ္ဓါနှင့် ဓုရာသည် တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်၍ ဓုရာလည်း ဣတ္ထိလိန် ဖြစ်သော တုလျာဓိကရဏ

သဒ္ဓါပကတိကော-သဒ္ဓါပကတိရှိသူ၊ ပညာပကတိကော-ပညာပကတိ
 ရှိသူ၊ ပညာဝိသုဒ္ဓိကော-စင်ကြယ်သော ပညာရှိသူ၊] စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ
 သဒ္ဓါပကတိကော စသည်တို့၌၊ ကွစိသမာသန္တဂတာနမကာရန္တောတိ-
 သုတ်ဖြင့်၊ ကပစ္စယော-ကပစ္စည်းသက်။

တုလျာဓိကရဏေ ဣစ္ဆေဝ-တုလျာဓိကရဏေ ဟူ၍ပင်/လိုက်လာခြင်း
 သည်၊ (ကိ-နည်း၊) သမဏိဘတ္တိကော၊ပေ၊ကုမာရိဘတိ (ကုမာရိဂိတိကော)-
 တို့၌၊ပေ၊၏၊ [သမဏိဘတ္တိကော-ရဟန်းမတို့၌ ဆည်းကပ်ခြင်းရှိသူ၊ ကုမာရိ
 ဘတ္တိကော-သတို့သမီးတို့၌ စားခြင်းရှိသူ၊ ကုမာရိဘတိ-သတို့သမီးတို့၌
 စားခြင်းရှိသူ၊(ကုမာရိဂိတိကော-သတို့သမီးတို့အထံ၌ သီဆိုခြင်းရှိသူ)။]

နောက်ပုဒ်နောင်းသဖြင့် “ဣတ္ထိယံ တုလျာဓိကရဏေ ပဒေ ပရေ”ဟူသော စကားနှင့်
 ညီညွတ်ပါပေ၏၊ သို့သော် သဒ္ဓါပုဒ်ကား ဣတ္ထိလိန်အမြဲဖြစ်၍ ပုလ္လိန်ကို တစ်ခါတလေမျှ
 မဟောဘူးသောကြောင့် “ဘာသိတပုမ” မဟုတ်ချေ၊ ဤသို့ သဒ္ဓါသည် ဘာသိတပုမ
 မဖြစ်သောကြောင့် “သဒ္ဓိ” ဟု ပုလ္လိန်မငဲ့ရ၊ သဒ္ဓါ-ဟု အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန်အတိုင်းပင်
 ရှိစေရသည်။ [ဧတဿ-ဤသူ၏၊ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါဟူသော၊ ဓုရာ-ဝန်ဆောင်သည်၊ (ဝါ-
 ပဓာနသည်၊) အတ္ထိ-ရှိ၏။] “သဒ္ဓါ+ပကတိ ယဿ၊ ပညာ+ပကတိ ယဿ၊ ပညာ+
 ဝိသုဒ္ဓိ ယဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ သဒ္ဓါ-ပညာဟူသော ရှေ့ပုဒ်နှင့်၊ ပကတိ-ဝိသုဒ္ဓိပုဒ်တို့
 တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်ပုံ၊ ပကတိ-ဝိသုဒ္ဓိပုဒ်တို့၏ ဣတ္ထိလိန်ဖြစ်ပုံကို သိပါ၊ ဤ သဒ္ဓါ
 ပကတိကော စသည်၌ “သဒ္ဓါပကတိ၊ ပညာဝိသုဒ္ဓိ”ဟု ပကတိပြုပြီးသောအခါ ကွစိ
 သမာသန္တသုတ်ဖြင့် ကပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသည်။

မှတ်ချက်။ “သဒ္ဓါဓုရော” ပြယုဂ်၌ ပဓာန အနက်ဟော “ဓုရ” သဒ္ဓါသည်
 (“ ပဓာနေ စန္ဒိကေ ဓုရော ” အဘိဓာန်) ပဓာနဂုဏ်ကို ဟောရာ၌ ပုလ္လိန်တည်း၊
 ပဓာနတရား ဝန်ဆောင်တရား စသော ဒြပ်ကို ဟောရာ၌ အဘိဓေယျလိန် လိုက်၍
 ၃ လိန်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “သဒ္ဓါ ဓုရာ ဧတဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-
 ဓုရာသည် သဒ္ဓါနှင့်တုလျာဓိကရဏပရပဒဣတ္ထိလိန် ဖြစ်သော်လည်း နိယတဣတ္ထိလိန်
 မဟုတ်၊ ဓုရော-ဓုရာ-ဓုရံဟု အဘိဓေယျအားလျော်စွာ ၃ လိန် ရှိနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့်
 သုတ်၌ “ဣတ္ထိယံ - နိယတဣတ္ထိလိန်၌” ဟု အနက်မပေးဘဲ “ဣတ္ထိလိန်၌” ဟု
 သာမညသာ ပေးရမည်-ဟု မှတ်။

တုလျာဓိကရဏေ ဣစ္ဆေဝ-“သမဏိသု+ဘတ္တိ ဧတဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဤ၌
 ဘတ္တိသည် ဣတ္ထိလိန် နောက်ပုဒ်ဖြစ်သော်လည်း သမဏိနှင့် တုလျာဓိကရဏ မဖြစ်၊
 [သမဏိ အရ “ရဟန်းမ” ရ၍ ဘတ္တိအရ “ဆည်းကပ်ခြင်း” ရသည်၊ ဤသို့ တုလျာဓိ
 ကရဏဖြစ်သော ဣတ္ထိလိန် နောက်ပုဒ် မဟုတ်သောကြောင့် သမဏိ၌ ပုလ္လိန်ငဲ့၍
 “သမဏ”ဟု မဖြစ်တော့ချေ၊ “သမဏိဘတ္တိ၊ ကုမာရိဘတ္တိ”ဟု ပကတိပြုပြီးသောအခါ

ပုဗ္ဗပဒသေဝ-ရှေ့ပုဒ်ကိုသာလျှင်၊ အယံ ပုဗ္ဗာဝေါတိဒေသော-ဤပုဗ္ဗော
ငဲ့ခြင်းသည် (ဟောတိ)၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဣမ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော
ပြယုဂ်တို့၌၊ န ဘဝတိ-ပုဗ္ဗော မဖြစ်၊ ဗဟုဒါသိကော-များသော ကျွန်မ
ရှိသော၊ ပုရိသော-ယောက်ျား၊ ဗဟုကုမာရိက်-များသောသတို့သမီးရှိသော၊
ကုလံ-အမျိုး။

အဿ-ထိုသူ၏၊ ဂါဏ္ဍိဝေါ-အဆစ် အဖုရှိသော၊ ဓနု-လေးသည်၊
(အတ္ထိ) ဣတိ ဝိဂ္ဂယုသမာသာဒိမှိ ကတေ (အာပစ္စယော-၌ စပ်)....။

၃၅၅။ ဓနုမှာစ။ ။ ဣဒံ-ဤသုတ်သည်၊ တိပဒံ-၃ပုဒ်ရှိ၏၊ [“ဓနုမှာ+
အာ+စ”ဟု ၃ ပုဒ်ရှိ၏၊] ကွစိ-၌၊ သမာသန္တဂတာ-သမာသ်၏ အဆုံး၌
တည်သော၊ ဓနုသဒ္ဓါ-ဓနုသဒ္ဓါမှ(နောက်၌)၊ အာပစ္စယော-အာပစ္စည်းသည်။

ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် (ဤ)ကို ရသပြု၊ ကွစိ သမာသန္တ စသောသုတ်ဖြင့် ကပစ္စည်း
သက်၊ သမဏိဘတ္တိက စသည် ဖြစ်၏၊ သဒ္ဓနိတိ၌ ကုမာရိဘတ္တိကော နောင်
“ကုမာရိဘတိ”ဟု ရှိ၏၊ ကုမာရိဂိတိကော-ဟူသော သီဟိုဠ်မူ၌ “ကုမာရိသု+ဂိတိ
ဧတဿ”ဟု ပြု၊ “ကုမာရိဘတိ”ဟူသော မြန်မာမူ၌ကား ကပစ္စည်း မသက်ရရုံသာ။

ပုဗ္ဗပဒသေဝါပေဒေသော- ဤသုတ်ဖြင့် ပုလ္လိန်ငဲ့ရာ၌ ရှေ့ပုဒ်ကိုသာ ငဲ့ရမည်၊
နောက်ပုဒ်ကို မငဲ့ရ၊ မှန်၏- “ဗဟုဒါသိကော”တို့၌ “ဗဟု+ဒါသိယော ဧတဿ” ဟု
ဝိပြုဟ်ပြု၍ “ဗဟုဒါသိ”ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ နောက်ပုဒ်ကို ငဲ့လျှင် ဒါသိ၌ ဒါသဟု
ဖြစ်၍ ကပစ္စည်းဖြင့် “ဗဟုဒါသကော”ဟု ရုပ်ဖြစ်ဖွယ် ရှိ၏၊ [ထိုအနက်ကို ဟောရာ၌
ဗဟုကဲ့သို့သော ရှေ့ပုဒ်များ၌ ပုလ္လိန် ငဲ့သည်ဖြစ်စေ၊ မငဲ့သည်ဖြစ်စေ ရုပ်နေ မထူးပြီ။
“ငဲ့ရမည်”ဟု အထင်အရှားလည်း မတွေ့ရ၊ သို့သော် ဤ သုတ်ကို ပဇ္ဇနုဂတိကနည်း
ကြံ၍ ဗဟုကို ပုလ္လိန်ကဲ့သို့ ငဲ့သင့်မည် ထင်သည်။]

ဗဟုကုမာရိကံ၌ နောက်ပုဒ်ငဲ့လျှင် “ဗဟု ကုမာရကံ” ဟု ဖြစ်ဖွယ်ရှိပုံကို သိပါ၊
“ကဒလိ-ငှက်ပျောပင်၊ ကုက္ကုဋီ-ကြက်မ”တို့လည်း ဣတ္ထိလိန်တည်း၊ “ဗဟုကဒလိကံ-
များသော ငှက်ပျောပင်ရှိသော တော၊ ဗဟု ကုက္ကုဋီကံ-များသော ကြက်မရှိသော
တော” စသည်တို့၌လည်း နောက်ပုဒ်ငဲ့လျှင် “ဗဟုကဒလကံ-ဗဟုကုက္ကုဋကံ-ဟု
မလိုရာရုပ်များ ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်၊ ထို့ပြင်- “ဒိဃဇယံဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုငဲ့၍ အပြစ်
မရှိသော်လည်း ထိုကဲ့သို့သော အာကာရန္တပုဒ်များမှာ ပုဗ္ဗော မငဲ့ဘဲပင် ကုစာဒိ
မဇ္ဈတ္တရာနံ ဖြင့် ရသပြု၍ ပြီးနိုင်သောကြောင့် နောက်ပုဒ်ကိုသာ ငဲ့စေလိုရိုး မှန်လျှင်
ဤသုတ် ဆိုရကျိုးလည်း မနပ်ဘဲ ရှိရာ၏၊ ထို့ကြောင့် “နောက်ပုဒ်ကို မငဲ့ဘဲ ရှေ့ပုဒ်
ကိုသာ ငဲ့ရမည်”ဟု မုချမှတ်ပါ-ဟူလို။ [နျာသဝါဒကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌
ပြထားသည်။]

ဟောတိ၊ စသဒ္ဓေန၊ ဓမ္မာဒိတော စ-ဓမ္မအစရှိသော သဒ္ဓါမှ(နောက်၌)လည်း (အာပစ္စယော ဟောတိ)၊ ဝမောဒဒန္တာနံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝကာရော-ဝပြု၊ ဂါဏ္ဍိဝဓန္ဓာ-အဆစ် အဖု ရှိသော လေးရှိသူ၊ ဧဝံ-တူ၊ ပစ္စက္ခဓမ္မာ-မျက်မှောက် ပြုအပ်သော တရားရှိသူ၊ ကုစိတိ ကိံ၊ သဟဿထာမဓန-ပိုချိန် တစ်ထောင်ဝန်ရှိသော လေးရှိသူ၊ ပစ္စက္ခဓမ္မော-သူ၊ ဝိဒိတဓမ္မော-သိအပ်သော တရားရှိသူ၊ (ဣတိ-တို့၌ တားမြစ်ခြင်း အကျိုးရှိ၏။)

နာနာဒုမပတိတပုပ္ဖဝါသိတသာန ဣစ္စတြ-“နာနာ၊ ဝေ၊ သာန”ဟူသော ဤပြုယုဂ်၌၊ (ဝိဂ္ဂဟော၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော) နာနပုကာရာ-အထူးထူး အပြားပြားကုန်သော၊ ဒုမာ-သစ်ပင်တို့တည်း၊ နာနာဒုမာ-အထူးထူး အပြားပြားကုန်သော သစ်ပင်တို့၊ နာနာဒုမေဟိ-တို့မှ၊ ပတိတာနိ-ကြွေကျ သည်တို့တည်း၊ နာနာဒုမပတိတာနိ- တို့၊ နာနာဒုမပတိတာနိ စ- အထူးထူး အပြားပြားကုန်သော သစ်ပင်တို့မှ ကြွေကျသည်တို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏။

၃၅၅။ ဂါဏ္ဍိဝဓန္ဓာ-“ဂါဏ္ဍိ ယဿာတိ ဂါဏ္ဍိဝံ”-အဆစ် အဖုရှိသော (အဆစ် အဖု များသော)လေး၊ ဂါဏ္ဍိဝံ ဓန အဿာတိ ဂါဏ္ဍိဝဓန္ဓာ-အဆစ် အဖု များသော လေးရှိသူ (အဇ္ဈနမင်း)၊ ရုပ်ပြီးပုံမှာ စာကိုယ်အတိုင်း ထင်ရှားပြီ၊ သို့သော် ဥကို ဝပြု ရာ၌ သန္တိစပ်သော အရာမဟုတ်သောကြောင့် ယဝကာရာစသုတ်ဖြင့် ပြုလျှင် သာ၍ သင့်မည်ထင်သည်။ [“ကဏ္ဍိဝ-ကဏ္ဍိဝ”ဟု တစ်ချို့ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ ဤပုံစံ လည်း ပါဠိပုံစံ မဟုတ်၊ သက္ကတပုံစံသာ။]

“ပစ္စက္ခော ဓမ္မော ယဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ “ပစ္စက္ခ ဓမ္မ”ဟု ပကတိဖြစ်သော အခါ ဤသုတ်၌ စဖြင့် အာပစ္စည်း သက်၍ “ပစ္စက္ခဓမ္မာ”ဖြစ်၏၊ ကုစိသဒ္ဓါ ဖြစ်သောကြောင့် “သဟဿ ထာမ ဓန”စသည်ဖြင့် အာပစ္စည်း မသက်ဘဲလည်း ရုပ်ရှိ၏။ [၄ ကျပ်သား ကို “တစ်ပိုလ်” ခေါ်၏၊ ထိုပိုလ်ဖြင့် အချိန်တစ်ထောင် (ကျပ်ချိန် ၄ ထောင်)ရှိသော ခဲ-သလွဲ စသော ဝန်ကို လေးကြိုး၌ချည်၍ လေးကိုင်းကို အထက် မြှောက်လိုက်သည့် အခါ ကြိုးလည်း မပြတ်-ကိုင်းလည်း မကြိုးဘဲ လေးညှိုး(လေးကြိုး)၌ မြားတင်ပြီး သား ဖြစ်နေ၏၊ ထိုမျှလောက် ခိုင်မာသောလေးကို “ပိုလ်ချိန်တစ်ထောင် ဝန်ကို ဆောင်သောလေး”ဟု ခေါ်၏၊ ထို လေးမျိုးကို တင်နိုင် ချနိုင်လောက်အောင် ခွန်အား ရှိသူလည်း “သဟဿထာမဓန (ပိုလ်ချိန် တစ်ထောင်ဝန်ကို ဆောင်သော လေးရှင်)” မည်၏။] ဝိဒိတဓမ္မောကို ဤ၌ ပြထားသော်လည်း “ဇိတိန္ဒြိယော” စသည်ကဲ့သို့ တတိယာဗဟုဗွိဟိဆိုလျှင် သာ၍ သင့်မည်ထင်၏။ “သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ စတ္တာရော ဒဋ္ဌဓမ္မာ ဓနုဂ္ဂဟာ (သဂါထာဝဂ္ဂ-ဘိက္ခုသ်ယုတ်)”စသည်၌ ပစ္စက္ခဓမ္မာကဲ့သို့ “ဒဋ္ဌဓမ္မာ” ဟု အာကာရန္တပုဒ်ရှိ၏၊ ထိုပုဒ်၌ “ဒဋ္ဌ ဓန ယဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “ဒဋ္ဌဓမ္မာ”ဟု ရုပ် ပြီးပြီးမှ ဓန္ဓာကို သုတ်ကြီးဖြင့် ဓမ္မာပြုသည်၊ ဒဋ္ဌဓမ္မာ-ခိုင်မြဲသော လေးရှိသူ၊ ရုပ်စဉ်ကို “သာ”ဟူသော ပုလ္လိန် အာကာရန္တပုဒ်၌ ညွှန်ပြခဲ့ပြီ။

တာနိ-တို့ဟူသည်။ ပုပ္ဖာနိစ-ပန်းတို့လည်း ဟုတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ နာနာဒုမပတိတပုပ္ဖာနိ-တို့မည်၏။ တေဟိ-ထို အထူးထူးအပြားပြားကုန်သော သစ်ပင်တို့မှ ကြွေကျကုန်သော ပန်းတို့ဖြင့်၊ ဝါသိတာ-ထုံအပ်ကုန်သည်တည်း။ နာနာဒုမပတိတပုပ္ဖဝါသိတာ-တို့၊ ယဿ ပဗ္ဗတရာဇဿ-အကြင် တောင်မင်း၏၊ နာနာဒုမ ပေ၊ ဝါသိတာ-ကုန်သော၊ သာနု-တောင်အပြင်တို့သည်။ (သန္တိ) ဣတိ၊ သောအယံ-ထို တောင်မင်းသည်။ နာနာ ပေ၊ သာနု-မည်၏။ ပဗ္ဗတော-တောင်တည်း။ အယံ ပန-ဤသမာသ်သည်ကား။ ကမ္မဓာရယ တပျူရိသဂဗ္ဘော-အတွင်း၌ ကမ္မဗျူရိ၊ တပျူရိသ်ရှိသော၊ (ကမ္မဓာရံ တပျူရိသ် အတွင်း၌တိသော) ကျေးဇူးကရဏဗဟုဗ္ဗိဟိ-တုလျာဓိကရဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိတည်း။

တထာ-တူ၊ ဗျာလမ္မော-အထူးထူး တွဲလျားကျသော၊ အမ္မုဓရော-မိုးတိမ်တည်း။ ဗျာလမ္မုဓရော-တိမ်၊ တဿ-ထိုအထူးထူးတွဲလျားကျသော မိုးတိမ်၏။ ဗိန္ဒူနိ-ရေပေါက်တို့တည်း။ ဗျာလမ္မုဓရဗိန္ဒူနိ-တို့၊ တေဟိ-ထိုအထူးထူး တွဲလျားကျသော မိုးတိမ်၏ ရေပေါက်တို့သည်။ စုမ္ဗိတော-စုပ်အပ်သည်တည်း။ ဝါ-စိမ့်ဝင်အပ်သည်တည်း။ ဗျာလမ္မုဓရဗိန္ဒူနိစုမ္ဗိတော-သည်။ ယဿ-အကြင်တောင်၏။ တာဒိသော-ထိုသို့ ရှုအပ်သော၊ ကူဇော-တောင်ထွတ်သည်။ (အတ္ထိ၊ ဣတိ) သော အယံ - ထို တောင်သည်။ ဗျာလမ္မုဓရဗိန္ဒူနိစုမ္ဗိတကူဇော-မည်၏။ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်တည်း။

နာနာဒုမ ပေ၊ တုလျာဓိကရဏဗဟုဗ္ဗိဟိ-“နာနာဒုမပတိတပုပ္ဖဝါသိတာသာနု”ကား “နာနာပေဝါသိတာ+သာနု”ဟု သမာသ်ပုဒ် ၂ ခု အရတူသောကြောင့် တုလျာဓိကရဏဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်တည်း။ ထိုဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကြီး၏ အတွင်း၌ “နာနပုပ္ဖကာရာဒုမာ၊ နာနာဒုမာ”စသော ကမ္မဓာရံ “နာနာဒုမေဟိ+ပတိတာနိ၊ နာနာဒုမပတိတာနိ”စသော တပျူရိသ်များ ပါဝင်လျက် ရှိသောကြောင့် “ကမ္မဓာရယ တပျူရိသဂဗ္ဘော”ဟု ခေါ်ထားသည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခွေးမကြီး၏ အတွင်း၌ ကိုယ်ဝန်ခွေးကလေးတွေ ပါဝင်နေသကဲ့သို့ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ကြီး၏ အတွင်း၌ ကမ္မဓာရံ တပျူရိသ်ကလေးတွေ ပါဝင်နေသည်-ဟုလို၊ “တေဟိ+ဝါသိတာ”၌ တေဟိဖြင့် “နာနာဒုမပတိတပုပ္ဖဟိ”ကို ညွှန်ပြသည်။ စကားကျဉ်းအောင် “တေဟိ”ဟု ဆိုထား သည်။ နောက် “တဿ-တာဒိသော”တို့၌လည်း ဤနည်းပင်၊ သာနုသဒ္ဒါသည် “တောင်အပြင်”ကို ဟောသော ပုလ္လိန်ဟု ထောမနိမိ ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “သာနု”၌ ဧကဝုစ်ဟု မှတ်၊ “ဗျာလမ္မုဓရဗိန္ဒူနိစုမ္ဗိတကူဇော”လည်း လွယ်ပြီ။

သတ္တမိယတ္ထေ ဗဟုဗိဟိ ယထာ၊ ယသ္မိံ ဇနပဒေ - အကြင် ဇနပုဒ်၌၊ သမ္ပန္နာနိ-ပြည့်စုံကုန်သော၊ သဿာနိ-ကောက်စပါးတို့သည်၊ (သန္တိ၊ ဣတိ) သော အယံ-သည်၊ သမ္ပန္နသသော-မည်၏၊ ဇနပဒေါ-တည်း၊ ဣမသ္မိံ-ဤအရပ်၌၊ သုလတော-လွယ်ကူစွာ ရအပ်သော၊ ဝါ-ရလွယ်သော၊ ပိဏ္ဏော-ဆွမ်းသည်၊ (အတ္ထိ)ဣတိ၊ သော၊ သုလဘပိဏ္ဏော-မည်၏၊ ဒေသော-အရပ်တည်း၊ ယသ္မိံ ရာဇဇာနိယံ-အကြင် မင်းနေပြည်၌၊ အာကိဏ္ဏာ-ရောပြွမ်းကုန်သော၊ မနုဿာ-လူတို့သည်၊ (သန္တိ၊ ဣတိ) သာ-ထိုမင်းနေပြည်သည်၊ အာကိဏ္ဏမနုဿာ-မည်၏၊ ရာဇဇာနိ-မင်းနေပြည်တည်း၊ ဧတသ္မိံ-ဤကျောင်းသင်္ခမ်း၌၊ ဗဟဝေါ-များကုန်သော၊ တာပယာ-ရသေ့တို့သည်၊ (သန္တိ)။

စတုတ္ထိနိဒ္ဒိသမာဿိ ခွဲခြားချက်။ ။ဤမျှလောက်သော စကားအစဉ်ဖြင့် ဆဋ္ဌိဗဟုဗိဟိသမာဿိ အပြီးသတ်ခဲ့ပြီ၊ ပြခဲ့သော သမာဿိများကို စိစစ်သည့်အခါ "ဒိန္နော သုကော ယဿ၊ ဥပဟဇ္ဈော ဗလိ ယဿ" စသည်ဖြင့် ခံယူမှု (ပဋိဂ္ဂါဟက လက္ခဏာ) ရှိရာ အနည်းငယ်၌သာ စတုတ္ထိသမာဿိဖြစ်ကြောင်း၊ "ဆိန္နော ဟတ္ထော ယဿ" ကဲ့သို့ သမ္ပန် သမ္ပန္နိဖြစ်ရာ များစွာတို့၌ကား ဆဋ္ဌိဗဟုဗိဟိသာ ဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏။ မြန်မာနိဿယတို့၌ ဆဋ္ဌိဖြစ်လောက်သော အရာဝယ် "အတ္ထိ၊ သန္တိ" စသော ကြိယာကို ငဲ့၍ စတုတ္ထိသံ "အား" ဟု မြန်မာပြန်ကြ၏၊ မြန်မာပြည်ဖြစ် သီလက္ခန် ဋီကာသစ်၌ပင် "ယသ္မာ ပနဿ၊ပေ၊ အပစ္စက္ခံ နာမ နတ္ထိ" ဝယ် "အဿာတိ ဝါ နတ္ထိတိ ဧတ္ထ ကြိယာပဋိဂ္ဂါဟကဝစနံ = အဿသည် နတ္ထိ၌ စပ်စိုရာ ကြိယာပဋိဂ္ဂါဟက သမ္ပဒါနံ" ဟု ဖွင့်၏။

သို့သော် "အတ္ထိ၊ နတ္ထိ" စသော ကြိယာတို့သည် သမ္ပဒါနံကို ငဲ့သည်-ဟု သမ္ပဒါနံ အခန်း၌ မဆိုခဲ့ချေ။ "ယသ္မာ ပနဿ" ၌ အဿလည်း ("ပစ္စက္ခမ္မာ" သည် ဆဋ္ဌိသမာဿိ ဖြစ်သကဲ့သို့) "အပစ္စက္ခံ သုတ္တဂေယျာဓိကံ" ၌ စပ်သော ဆဋ္ဌိဘာတည်း၊ "ထို အရှင် အာနန္ဒာ၏ မျက်မှောက်မဟုတ်သော သုတ္တဂေယျ စသည်၌ မရှိ" ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ဗဟုဗိဟိသမာဿိဝါကျမှန်လျှင် "အတ္ထိ၊ နတ္ထိ၊ သန္တိ" တို့ ထည့်ရိုးဖြစ်နေရကား ထို ကြိယာများ၌ စပ်၍ စတုတ္ထိသမာဿိ ဟု မမှတ်သင့်၊ ပဋိဂ္ဂါဟကလက္ခဏာ(ခံယူခြင်း သဘော) ပါသော အရာ၌သာ စတုတ္ထိဗဟုဗိဟိ ဖြစ်သင့်၍၊ ခံယူခြင်းသဘော မပါလျှင် ဆဋ္ဌိဗဟုဗိဟိသာဟု ခွဲခြားသင့်သည်။

သတ္တမိယတ္ထေ- ယသ္မိံဟူသော အညပုဒ်နှင့် သမာဿိပုဒ်တစ်စိတ်တို့ "အာဇာရ+ အာဇေယ" အဖြစ်ဖြင့် စပ်၍ ရလျှင် သတ္တမိဗဟုဗိဟိတည်း၊ သမ္ပန္နသသော၌ ဇနပုဒ် သည် ကောက်စပါးတို့၏ တည်ရာအာဇာရ ဖြစ်၏။ "ဗဟဝေါ ဝိဟယော ယသ္မိံ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် ဗဟုဗိဟိအရ ဇနပုဒ်ကို ရ၏။ "ဗဟဝေါ ဝိဟယော ယဿ" ဟု ဆဋ္ဌိ သမာဿိပြုလျှင် ကောက်စပါးတို့၏ အရှင်ဖြစ်သူ လူရ၏၊ အားလုံးပုဒ်များ လွယ်ပြီ၊ "ရာဇာ + ဝိယတေ ယသ္မိံတိ ရာဇဇာနိ" ဟု ထောမနိမိ ရှိရကား ရာဇဋ္ဌာနိ မဟုတ်၊

ဣတိ၊သော၊တာပသာ-ရသေ့တို့သည်၊(သန္တိ) ဣတိ၊သော၊ဗဟုတာပသော-မည်၏။ အဿမော-ကျောင်းသင်္ခမ်းတည်း။ အသ္မိ-ဤကိုယ်၌၊ ဥပစိတ်-ဆည်းပူး အပ်သော၊ မံသလောဟိတ်-အသားအသွေးသည်၊(အတ္ထိ) ဣတိ တံ၊ ဥပစိတ် မံသလောဟိတ်-မည်၏။ သရိရံ-ကိုယ်တည်း။ အသ္မိ-ဤမြို့၌၊ ဗဟဝေါ၊ သာမိနော-ဥစ္စာရှင်တို့သည်၊ (သန္တိ) ဣတိ တံ၊ ဗဟုသာမိကံ-မည်၏။ နဂရံ-တည်း။

အသ္မိ-ဤနေပုဒ်၌၊ ဗဟုနဒိယော၊ (သန္တိ) ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ သမာသာဒိမိ ကတေ (ကပစ္စယော ဟောတိ-၌စပ်) သမာသန္တဂ္ဂဟဏံ၊ ကပစ္စယော စ-ကပစ္စယသဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထတေ။

၃၅၆။ နဒိမှာ စ။ ။သမာသန္တဂတာ-သော၊ နဒိမှာ-နဒိမည်သော ဤ၊ ဥ၊အက္ခရာမှနောက်၌၊ ကပစ္စယော-သည်၊ ဟောတိ၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ တုအန္တဝ-တုပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဓါမှနောက်၌လည်း၊(ကပစ္စယော ဟောတိ)၊ ဝစနံ-ဤသုတ်ကို ဆိုခြင်းသည်၊ နိစ္စတ္ထံ-အမြဲ ကပစ္စည်းသက်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ နဒိတိ-နဒိ ဟူသောအမည်သည်၊ ဣတ္ထိ ဝါစကာနံ-ဣတ္ထိလိန်ကို ဟောကုန်သော၊ ဤကာရုကာရာနံ-ဤအက္ခရာ၊ ဥ၊အက္ခရာတို့၏။ ပရသမညာ-တစ်ပါးသော သက္ကတကျမ်းတို့၏ အမည် တည်း။ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဗျာဒိနာ-ကွစာဒိ မဇ္ဈတ္တရာနံ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ နဒိသညဿ-နဒိအမည်ရှိသော (ဤ) အက္ခရာ၏။ ကပစ္စယေ - ကြောင့်၊ ရသတ္ထံ (ဟောတိ)၊ ဗဟုနာဒိကော -

ရာဇောနိ သာ၊ “ယသံ-အကြင် နေပြည်၌၊ ရာဇာ-မင်းကို၊ မိယတေ-ထားအပ်၏” ဟု ပေး၊ “အဿမ” ဟူသည် ကျောင်းတစ်ဆောင်၏အမည် မဟုတ်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်း-စင်္ကြံ စသည် ရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းဝိုင်းတစ်ခုလုံး၏ အမည်တည်း။ သာမိကို သက္ကတ၌ “သွာမီ” ဟု ရေး၏။ ပါဠိ၌ ဝဆွေပျောက်၍ ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲသည့်အခါ ထို ဝဆွေအစား ဒွေတော်လာရသည်။ ထို့ကြောင့် “ဗဟုသာမိကံ” ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ။

(၃၅၆) နိစ္စတ္ထံ ဝစနံ-“ဗဟုနဒိကော” စသည်၌ ကွစိသမာသန္တ စသောသုတ်၌ ကာရာသဒ္ဓါဖြင့် ကပစ္စည်းသက်လျှင် ပြီးကောင်းသော်လည်း ထိုသုတ်၌ ကွစိသဒ္ဓါပါခြင်း ကြောင့် ထိုသုတ်အစီအရင်သည် မမြဲ၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်ကို ဆိုခြင်းသည် နဒိ မည်သော ဤ ဥတို့ နောက်၌ အမြဲ ကပစ္စည်းသက်ရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ ဆိုလိုရင်းကား- “သိဒ္ဓေ သတိပိ အာရဇ္ဈော နိယမာယ ဝါ ဟောတိ အတ္တန္တရဝိညာပနာယ ဝါ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဤသုတ်ကို ထပ်၍ ဆိုသဖြင့် နိယမ (အမြဲ ကပစ္စည်း သက်ရခြင်း) အကျိုးရှိသည်-ဟူလို။

များသောမြစ်ရှိသော၊ ဇနပဒေါ-ပုဒ်၊ ဧဝံ၊ ဗဟုဗျောက်-များသော သပြေပင် ရှိသော၊ ဝနံ-တော၊ ဗဟုနာရိကောတိ-ဗဟုနာရိကော ပြယုဂ်သည်။ ဆဋ္ဌိ ဗဟုဗ္ဗိဟိနာ-ဆဋ္ဌိ ဗဟုဗ္ဗိဟိဖြင့်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီး၏။ အသ္မိ-ဤအရပ်၌၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အဿ-ဤအရပ်၏။ ဗဟဝေါ-ကုန်သော၊ ကတ္တာရော-အလုပ်သမားတို့သည်။ (သန္တိ) ဣတိ၊ ဗဟုကတ္တာကော-မည်၏။ ဒေသော-အရပ်တည်း၊ ဧဝံ၊ ဗဟုဘတ္တာကော-များသော အရှင်ရှိသောအရပ်။

နဒီတိ စေတ္ထ |ပေ၊ ပရသမညာ-ကလပ်၌ “ဤဒုတ်ကြွချော့ နဒီ (ဤ ဥ ဣတ္ထိရာ နဒီ)”ဟု သုတ်တည်၍ ဣတ္ထိလိန်ဟော ဤ ဥတို့ကို “နဒီ”ဟု နာမည်မှည့်၏။ ထို့ကြောင့် နဒီ ဟူသော နာမသည် ဣတ္ထိလိန် ဤ ဥတို့ကို မှည့်သော သက္ကတကျမ်းလာ နာမည် တည်း။ သို့ဖြစ်၍ “နဒီမှာ စ”သုတ်၌ နဒီ အရ နဒီသဒ္ဓါတစ်ခုကိုသာ မယူရ၊ နဒီ-နာရိ-ကုမာရိ-ဇမ္ဗူ-ဝရ စသော ဣတ္ထိလိန် ဤ ဥကာရန္တသဒ္ဓါစုကို ယူရမည်။ ထို နဒီ နာမည်တွင် ကတ္တ၊ ဘတ္တ၊ ကုသို၊ ဥကာရန္တ ပုလ္လိန်သဒ္ဓါ မပါသောကြောင့် ထိုသဒ္ဓါစု ကိုကား နဒီမှာ စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဆည်းယူရမည်ဟု “စသဒ္ဓေန တုအန္တာ စ”ဟု ရူပသဒ္ဓိ မိန့်သည်။ [မြန်မာမူ၌ “ကတ္တအန္တာ စ”ဟု ရှိသည်ကား “ဘတ္တ”စသော ပုဒ်များ၌ မန့်သောကြောင့် “တုအန္တာ စ”ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူ ကောင်း၏။ ဤ ကတ္တ၊ ဘတ္တ၊ စသော တုပစ္စယန္တပုဒ်များနောင် ကပစ္စည်း အမြဲသက်စေလိုသောကြောင့် ကွစိ သမာသန္တသုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် ကပစ္စည်း မသက်ဘဲ နိစ္စဝိဓိပြသော ဤသုတ်၏ စသဒ္ဓါဖြင့်သာ သက်စေသည်-ဟု မှတ်။]

တတော |ပေ၊ စဝံ ဗဟုကတ္တာကော —“ဗဟုနဒီက”ဟု ဖြစ်သောအခါ ကွစာဒိ မဇ္ဈတ္တရာနံသုတ်ဖြင့် ရသပြု၊ ဗဟု+ဇမ္ဗူယသ္မိတိ ဗဟုဗျောက်၊ ဗဟုနာရိကောပုဒ်ကား များသောမိန်းမရှိသော ယောက်ျားကို ရသောကြောင့် သတ္တမိဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် မဟုတ်။ “ဗဟု+နာရိယော ယဿာတိ ဗဟုနာရိကော”ဟု ဆဋ္ဌိဗဟုဗ္ဗိဟိဖြင့် ပြီးသည်။ ဆဋ္ဌိခန်း၌ ပြခဲ့သော “ဗဟုဒါသိကော၊ ဗဟုကုမာရိကံ (ကုလံ)”တို့၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့် ကပစ္စည်း သက်၊ “ဗဟုဝဇကံ-များသောမိန်းမရှိသောအမျိုး၊ ဗဟုဗြဟ္မဗန္ဓုကော-များသော ပုဏ္ဏေးမရှိသောရွာ”တို့လည်း နည်းတူ၊ ဗြဟ္မဗန္ဓု-ပုဏ္ဏေးမ။

“ဗဟုကတ္တာကော”စသည်ကား စသဒ္ဓါ၏ပုစံတည်း။ သတ္တမိ-ဆဋ္ဌိဗဟုဗ္ဗိဟိ ၂ မျိုး ရနိုင်၍ “အသ္မိ၊ အဿ”ဟု ပြသည်။ မှန်၏-အရပ်ဒေသကို အလုပ်သမားတို့၏တည်ရာ ဟု သဘောပိုက်လျှင် သတ္တမိ သင့်၍၊ ထိုရပ်ကွက်၏အလုပ်သမားများဟု သမ္မန္တိ သဘောထားလျှင် ဆဋ္ဌိဗဟုဗ္ဗိဟိ သင့်သည်။ ဗဟုဘတ္တာကောလည်း ၂မျိုး ရပင်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၌ကား-ဗဟုကတ္တာကောအရ အလုပ်သမားများစွာ လုပ်ရသော ပြာသာဒ်ကို အရကောက်၍ “ဗဟဝေါ ကတ္တာရော ဧတဿ ပါသာဒဿ”ဟု ဆဋ္ဌိ သမာသ်သာ ပြသည်။

ဘိန္နာဓိကရဏော-ဘိန္နာဓိကရဏဗဟုဗ္ဗိဟိသည်။ ယထာ-နည်း၊ အဿ-
 ထိုသူ၏၊ ဧကရတ္တိ-တစ်ညဉ့်မျှ၊ ဝါသော-နေခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ၊
 ဧကရတ္တိဝါသော-မည်၏၊ အဿ-၏၊ သမာနေန-တူသော၊ ဧနေန-လူနှင့်၊
 သဒ္ဓိ-တကွ၊ ဝါသော အတ္ထိ ဣတိ သမာနဝါသော၊ ပုရိသော-တည်း၊
 အဿ-၏၊ ဥဘတော-၂ပါးသော ကံကြောင့်၊ (သမုဋ္ဌိတံ-ဖြစ်ပေါ်သော)
 ဗျဉ္ဇနံ-ဗျည်းသည်၊ အတ္ထိ ဣတိ၊ ဥဘတောဗျဉ္ဇနကော-မည်၏၊ အဿ-
 ၏၊ ပါဏိမိ-လက်၌၊ ဆတ္တံ-ထီးသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ ဆတ္တပါဏိ-၏၊
 ပုရိသော-တည်း၊ [ဆတ္တပါဏိ-လက်၌ ထီးရှိသူ၊ ဝါ-ထီးလက်စွဲသူ၊] ဧဝံ၊
 ဒဏှပါဏိ-လက်၌ တုတ်ရှိသူ၊ ဝါ-တုတ်ကိုိုင်သူ၊ သတ္တပါဏိ-လက်၌
 လက်နက်ရှိသူ၊ ဝဇီရပါဏိ-လက်၌ ဝရဇိန်ရှိသူ၊ ဓဂ္ဂဟတ္ထော-လက်၌
 သန်လျက်ရှိသူ၊ သတ္တဟတ္ထော-လက်၌ လက်နက်ရှိသူ၊ အဿ-ထိုသူ၏၊
 ဒါနေ-အလှူ၌၊ အဇ္ဈာသယော-အလိုသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ၊ ဒါနဇ္ဈာသယော၊
 ဒါနာဓိမုတ္တိကော-ဒါန၌ စွဲမြဲစွာ သက်ဝင်ခြင်းရှိသူ၊ ဗုဒ္ဓဘတ္တိကော-ဘုရား၌
 ဆည်းကပ်ခြင်းရှိသူ၊ သဒ္ဓမ္မဂါရဝေါ-သူတော်ကောင်းတရား၌ ရိုသေခြင်း
 ရှိသူ၊ ဣစ္စာဒိ။

တိပဒေါ- တိပဒဗဟုဗ္ဗိဟိသည်။ ယထာ- နည်း၊ ယေဟိ- အကြင်
 ယောက်ျားမြတ်တို့သည်။ ပရက္ကမေန- လုံ့လကြောင့်၊ အဓိဂတာ- ရအပ်
 သော၊ သမ္ပဒါ-ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ၊ တေ၊ ပရက္ကမာဓိဂတ
 သမ္ပဒါ-တို့မည်သည်။ ဘဝန္တိ-ကုန်၏၊ မဟာပုရိသာ-ယောက်ျားမြတ်တို့
 တည်း၊ ဧဝံ၊ ဓမ္မာဓိဂတဘောဂါ-တရားသဖြင့် ရအပ်သော စည်းစိမ်ရှိသူတို့၊

ဘိန္နာဓိကရဏဗဟုဗ္ဗိဟိ - ဧကရတ္တိအရ ညဉ့်ရ၍၊ ဝါသောအရ နေခြင်းကြိယာ
 ရသဖြင့် သမာသ်ပုဒ် ၂ ခုသည် တည်ရာအနက်ချင်း မတူကြ၊ ဤသို့ သမာသ်ပုဒ်ချင်း
 အနက် အရမတူသော သမာသ်သည် ဘိန္နာဓိကရဏဗဟုဗ္ဗိဟိ မည်၏၊ “ဘိန္နံ
 အဓိကရဏံ ယဿာတိ ဘိန္နာဓိကရဏော” သမာနဝါသော၌ “သမာနေန သဒ္ဓိ ဝါသော
 ယဿ”သာ လိုရင်းတည်း၊ ဧနေနကား သမာနအရကို ထင်ရှားရုံသာ ထည့်အပ်သော
 ပုဒ်ဖြစ်သည်၊ သဒ္ဓိကိုလည်း ဝုတ္တတ္ထာနမပူယောဂေါဖြင့် ချေ၊ ဥဘတောဗျဉ္ဇနကောကား
 တောပစ္စည်း မကျေသော အလှူတ္တသမာသ်တည်း၊ ကွစိသမာသန္တဖြင့် ကပစ္စည်းလည်း
 သက်ရမည်၊ နောက်၌ ကပစ္စည်း ပါသမျှဝယ် ဤနည်းချည်းမှတ်၊ “ဒါနေ+အဓိမုတ္တိ
 ယဿ၊ ဗုဒ္ဓေ+ဘတ္တိ ယဿ၊ သဒ္ဓမ္မ+ဂါရဝေါ ယဿ”ဟု ပြု၊ [မိန်းမဖြစ်ထိုက်သော
 ကံနှင့် ယောက်ျားဖြစ်ထိုက်သော ကံ၊ ၂ မျိုး ပါလာ၍ မိန်းမအင်္ဂါ-ယောက်ျားအင်္ဂါ
 ၂ မျိုးလုံး တစ်လှည့်စီ ထင်ရှားပေါ်နေသူကို “ဥဘတောဗျည်း”ဟု ခေါ်သည်။]

ယေန-အကြင်သူသည်၊ ပတ္တတော-သပိတ်မှ၊ ဩနီတော-ဖယ်အပ်သော၊
 ပါဏိ-လက်သည်။ (အတ္တိ၊ ဣတိ) သော အယံ-ထိုသူသည်၊ ဩနီတပတ္တ
 ပါဏိ-မည်၏၊ အဿ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ သီဟဿ-ခြင်္သေ့၏၊ ပုဗ္ဗဒ္ဓံ ဝိယ-
 ရှေ့ထက်ဝက်ကိုယ်ကဲ့သို့သော၊ ကာယော-ကိုယ်သည်၊ (အတ္တိ) ဣတိ
 သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓကာယော-မည်တော်မူ၏၊ အသ္မိ-ဤတော၌၊ မတ္တာ-မှန်ယစ်
 ကုန်သော၊ ဗဟဝေါ-များကုန်သော၊ မာတင်္ဂါ-ဆင်တို့သည်၊ (သန္တိ) ဣတိ၊
 မတ္တဗဟုမာတင်္ဂံ - မည်၏၊ ဝနံ-တောတည်း၊ ဣစ္စာဒိ။

နနိပါတပုဗ္ဗပဒေါ - နနိပါတပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိသည်၊ ယထာ - နည်း၊
 ဧတဿ-ဤဘုရားရှင်၏၊ သမော-တူသူသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ၊အသမော-
 ၏၊ ဘဂဝါ-တည်း၊ ဣဓ-ဤပြုယုဂ်၌၊ အတ္တံ နဿ တပုရိသေတိ သုတ္တေ-
 ၌၊ အတ္တံ နဿာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ နဿ-န၏၊ အတ္တံ(ဟောတိ)၊
 ဧဝံ၊ အပုဗ္ဗိပုဂ္ဂလော-ပြိုင်ဘက်ပုဂ္ဂိုလ်ရှိတော်မမူသောဘုရား၊ အပုတ္တကော-
 သားမရှိသူ၊ အဟေတုကော-ဟိတ်မရှိသောတရား၊ ကွစိသမာသန္တဣစ္စာဒိနာ-
 ကွစိသမာသန္တ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ကပစ္စယော-သက်၊ ဧတေသံ-ဤ
 သူတို့၏၊ သံဝါသော-အတူနေခြင်း(ပေါင်းသင်းခြင်း)သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊
 ဣတိ အသံဝါသာ-တို့ မည်၏၊ [သီဟိုဠ်မှ၌ “နတ္ထိ သံဝါသော ဧတေနာတိ
 အသံဝါသော”ဟု ရှိ၏၊] ဧတ္ထ-ဤဇနပုဒ်၌၊ ပုဗ္ဗိ-မိုးရွာခြင်းသည်၊ န ဝိဇ္ဇတေ၊
 ဣတိ၊ အပုဗ္ဗိကော-၏၊ ဇနပဒေါ-တည်း၊ အဘိက္ခကော-ရဟန်း မရှိသော၊

တိပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ - “ပရက္ကမေန+အဓိဂတာ+သမ္ပဒါ”ဟု ၃ ပုဒ်ရှိသောကြောင့်
 “တိဏိ+ပဒါနိ ယဿ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “တိပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ” မည်၏၊ ဓမ္မေန(တရား
 သဖြင့်)+အဓိဂတာ+ဘောဂေါ ယေဟိတိ ဓမ္မာဓိဂတဘောဂါ၊ သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓကာယော၌
 ဝိဂြိုဟ်တွင်းရှိ “ဝိယ”ပုဒ်ကို ပုတ္တတ္ထာနမပွယောဂေါဖြင့် ချေ။

နနိပါတပုဗ္ဗပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ - နနိပါတ်ရှေးရှိသော သမာသ်တည်း၊ “န+ဧတ+သမ”
 တည်၊ န နောင် သိချေ၊ “န+ဧတဿ+သမော”ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ ဝိဂြိုဟ်၌ “နတ္ထိ”မှာ
 န၏ ကိုယ်စားသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်တွက်ရာ၌ “န”သာ တည်ရသည်၊ “နသမ”ဟု
 ပကတိပြုပြီးသောအခါ “အတ္တံ နဿ” ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နကို အ-ပြု၊ “နတ္ထိ+
 ပဋိပုဂ္ဂလော (ပဋိ-ဆန့်ကျင်ဘက်၊ ပြိုင်ဘက်ဖြစ်သော+ပုဂ္ဂလော-ပုဂ္ဂိုလ်သည်)
 ဧတဿ၊ နတ္ထိ+ပုတ္တော ယဿ၊ နတ္ထိ+ဟေတူ ယဿ”ဟု ပြု၊ အသံဝါသော၌ “သော
 စ ပုတ္တပုဂ္ဂကာရော သံဝါသော တေန ပုဂ္ဂလေန (ထိုဝါရာဇိကကျပြီး ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်) သဒ္ဓိ
 နတ္ထိ”ဟူသော ပါရာဇိကဋကထာကို ထောက်လျှင် “နတ္ထိ+သံဝါသော ဧတေနာတိ
 အသံဝါသော”ဟူသော သီဟိုဠ်မှကောင်း၏၊ “သံဝါသော စ တဟိ(ထိုပါရာဇိကကျသူ၌)

ဝိဟာရော-ကျောင်း၊ 'ဧတဿ-ဤဘုရားရှင်ထက်၊ ဥတ္တရော-လွန်မြတ်သူသည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ အနတ္တရော-၏၊ သရေ အန်တိ-သုတ်ဖြင့်၊ အန်-အန်ပြု၊ တပ္ပရိသဂ္ဂဟဏံ-တပ္ပရိသသဒ္ဓါသည်၊ ဥပလက္ခဏံ-မှတ်သားကြောင်း သဒ္ဓါတည်း၊ အထ ဝါ-တစ်နည်းကား၊... တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ နဿ-န၏၊ အန်-အန်အပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဧဝံ၊ အဿ-ထိုဝိညာဉ်၏၊ အန္တော-အဆုံးသည်၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ အနန္တံ-၏၊ ဧတေသံ-ထိုရဟန္တာတို့၏၊ အာသဝါ-တို့သည်၊ န ဝိဇ္ဇန္တိ၊ ဣတိ၊ အနာသဝါ-တို့ မည်၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ပဌမာယတ္ထေ-ပဌမာဝိဘတ်၏အနက်၌၊ သဟပုဗ္ဗပဒေါ-သဟရှေ့ပုဒ်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသည်၊ ယထာ-နည်း၊ ယော-အကြင်တရားသည်၊ ဟေတုနာဟိတ်နှင့်၊ သဟ၊ ဝတ္တတေ၊ ဣတိ၊ (သော) သဟေတုကော-မည်၏၊ သဟေတုဝါ- သဟေတုလည်း ရှိ၏၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ သဟသဒ္ဓဿ-၏၊

နတ္ထိ"ဟူသော ပရိဝါ(ဂါထာသင်္ဂဏိက)ကို ထောက်လျှင် "နတ္ထိ သံဝါသော တဟိတိ အသံဝါသော"ဟု သတ္တမိဗဟုဗ္ဗိဟိလည်း ဖြစ်သင့်၏၊ "ဤသူ၏+သံဝါသ"ဟု သမ္ပန်+သမ္ပန္နိ မဖြစ်နိုင်ရကား "နတ္ထိ သံဝါသော ဧတေသံ"ကို ဆင်ခြင်သင့်၏၊ စတုတ္ထိမှာ သာဠိပင် မသင့်။

သရေ အန်၊ပေ၊ နဿ အန်—အနတ္တရော၌ "န ဥတ္တရ"ဟု ပကတိပြုပြီးသောအခါ "သရေ အန်"ဖြင့် နကို အန်ပြုလျှင် ထိုသုတ်၌ "တပ္ပရိသေ"ပုဒ်က လိုက်လျက်ရှိသောကြောင့် ဤ ဗဟုဗ္ဗိဟိအရာဝယ် စီရင်နိုင်ပါမည်လော-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "တပ္ပရိသဂ္ဂဟဏံ ဥပလက္ခဏံ"ဟု မိန့်သည်၊ ထို သရေ အန်သုတ်၌ (ရှေ့သုတ်မှ) လိုက်လာသော တပ္ပရိသ သဒ္ဓါသည် ဥပလက္ခဏနည်းမျှသာ ဖြစ်၍ တပ္ပရိသံမဟုတ်သော အခြားသမာသ်၌လည်း အန်ပြုနိုင်ပါ၏-ဟုလို၊ [ဤနေရာ၌ "ဥပလက္ခဏဟူသည် သမာသ်ကို မှတ်ပြသော ဥပလက္ခဏနည်းတည်း၊ နကို အန်ပြုလျှင် ဝါကျ၌ မပြုရ၊ တပ္ပရိသံသမာသ်ကဲ့သို့သော သမာသ်အရာ၌သာ ပြုရမည်-ဟုလို၊] ဤပြခဲသော စကားရပ်၌ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်အရာဝယ် ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် ယူနေရသောကြောင့် တိုက်ရိုက် မဖြစ်နိုင်သေးရကား "အထ ဝါ"ဟု တစ်နည်း ပြရပြန်သည်၊ ဤနည်းအလို သရေ အန်ဖြင့် မပြုဘဲ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် နကို အန်ပြုရသည်။

သဟပုဗ္ဗပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ — သဟေတုကော၌ "သဟ+ဟေတု၊ ယ"တည်း၊ သဟနောင်သိချေ၊ "သဟ+ဟေတုနာယော"ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ "သဟဟေတု"ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် သဟကို သပြု၊ ကွစိသမာသန္တ စသော သုတ်ဖြင့် ကပစ္စည်းသက် "သဟေတုက"ဖြစ်၏၊ ကပစ္စည်း မသက်ဘဲ "သဟေတု"လည်း ပြီး၏၊ ဤသို့ အညပုဒ်၌ "ယော"ဟူသော ပဌမာဝိဘကျနပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော တရားကို

သာဒေသော-လည်းကောင်း၊ ကွစိသမာသန္တ ဣစ္စာဒိနာ-ကွစိသမာသန္တ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ကပစ္စယော စ-လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ ဣမေ-ဤတရားတို့သည်၊ ပီတိယာ-ပီတိနှင့်၊ သဟ၊ ဝတ္တန္တိ၊ ဣတိ၊ သပ္ပိတိကာ-တို့ မည်၏၊ ဧဝံ(ဣမေ-တို့သည်)၊ ပစ္စယေဟိ-အကြောင်းတို့နှင့်၊ သဟ၊ ဝတ္တန္တိ၊ ဣတိ၊ သပ္ပစ္စယာ-တို့ မည်၏၊ သကိလေသော-ကိလေသာတို့နှင့် တကွဖြစ်သောတရား၊ သဥပါဒါနော-ဥပါဒါန်တို့နှင့် တကွဖြစ်သောတရား၊ သပရိဝါရော-အခြံအရံနှင့်တကွဖြစ်သူ၊ (ယော-အကြင်သစ်ပင်ကို)၊ မူလေန-အမြစ်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဥဒ္ဒတော-နုတ်အပ်၏၊ (ဣတိ) သမူလုဒ္ဒတော-မည်၏၊ ရုက္ခော-သစ်ပင်တည်း။

ဥပမာနုပုဗ္ဗပဒေါ-ဥပမာနုပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိသည်၊ တာဝ-ဆဋ္ဌိယတ္ထမှ ရှေးဦးစွာ၊ ပဌမာယတ္ထေ - ပဌမာဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ ဘဝေ - ဖြစ်၏။

ရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဟပုဒ် ရှေးရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း “ပဌမာယတ္ထေ သဟပုဗ္ဗပဒေါ” ဟု မိန့်သည်။ နောက်ပုဒ်များ၌ လွယ်ပြီ၊ သပ္ပိတိကော စသည်၌ ဒွေဘော် လာရုံသာ၊ သဟ+ပရိဝါရေန+ယော ဝတ္တတေတိ သပရိဝါရော၊ “သမူလုဒ္ဒတော” ကိုကား စဉ်းစားရန် ရှိ၏။ “ဥဒ္ဒတော-နုတ်အပ်” ဟုရာ၌ နုတ်အပ်သောသစ်ပင်ကို ရနေသော ကြောင့် အညပုဒ် ထည့်ဖွယ် လိုမည် မထင်၊ သဟ+မူလေန ယံ ဝတ္တတေတိ သမူလံ၊ ယံ-အကြင်နုတ်ခြင်းသည်၊ မူလေန-အမြစ်နှင့်+သဟ ဝတ္တတေ၊ ဣတိ၊ တံ-ထို နုတ်ခြင်း သည်၊ သမူလံ-မည်၏၊ ဤမျှသာ ပဌမာဗဟုဗ္ဗိဟိ ဖြစ်နိုင်သည်။ “သမူလံ-အမြစ်နှင့်တကွ၊ ဥဒ္ဒတော-နုတ်အပ်သောသစ်ပင်တည်း၊ သမူလုဒ္ဒတော-အမြစ်နှင့်တကွ နုတ်အပ်သောသစ်ပင်” ဟုရာ၌ကား ဒုတိယာ (သို့မဟုတ် ပဌမာ)တပျူရိသံသာ ဖြစ်သင့်မည် ထင်သည်။ သဒ္ဓနီတိ၌လည်း သဟပုဗ္ဗပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ အရာဝယ် ဤပုံစံ ပါလျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဖြစ်နိုင်မည့်နည်းကို ကြံစည်ကြပါကုန်။]

သဟပုဒ်ကို သ မပြုဘဲ “သဟမစ္ဆေရာ-မစ္ဆေရနှင့်တကွဖြစ်သော ပရိဒေဝ သောက တို့ဟုလည်း သဒ္ဓနီတိ ပြသေး၏၊ ပိဋက၌ အတွေ့များသော “သဒေဝကံ (လောကံ) သမာရကံ၊ သဗြဟ္မကံ၊ သဿဏဗြာဟ္မဏီ” (ပစံ) သဒေဝမနုဿံ” တို့လည်း ဤ ဗဟုဗ္ဗိဟိပုဒ်များပင်တည်း။ “သဟ+ဒေဝေဟိ ယောတိ သဒေဝကော (လောကော)” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း “သဟသမဏဗြာဟ္မဏေဟိ ယာတိ သဿမဏဗြာဟ္မဏီ (ပစာ)” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ထို့ပြင် သဟသဒ္ဓါ၏ ဝိဇ္ဇမာနအနက်ဖြင့် “သလောမကော-အမွှေးရှိသောငှက်၊ သပက္ကကော-အတောင်ရှိသောငှက်” ဟု ပြယုဂ်များ ရှိသေး၏၊ ဝိဂြိုဟ်ကိုကား- “သဟ+လောမေန (ယော-အကြင်ငှက်သည်) ဝတ္တတေတိ သလောမကော” ဟုပင် ကလာပ်ဝုတ္တိ ပြုသည်။ မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ကား “ဝိဇ္ဇမာနာနိ+လောမာနိ အဿ” ဟု ပြု၏။

[သီဟိုဠ်နှင့် "ဘဝ" ဟု ပါသည်။] ဥပမာနောပမေယျဘာဝပသိဒ္ဓတ္ထံ-ဥပမာန၊ ဥပမေယျအဖြစ်၏ ထင်ရှားခြင်းအကျိုးငှာ၊ ဣဝသဒ္ဓပ္ပယောဂေါ-ဣဝသဒ္ဓါကို ယှဉ်စပ်ရခြင်းသည်။ (ဟောတိ)။ ကာယဗျာမာန-ကိုယ်၊ အလံတို့၏။ သမပ္ပမာဏတာယ-တူသောပမာဏရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ယောရာဇကုမာရော-အကြင် မင်းသားသည်။ နိဂြောဓော ဣဝ-ပြည်ညောင်ပင်ကဲ့သို့၊ ပရိမဏ္ဍလော-ထက်ဝန်းကျင် ဝန်းဝိုင်း၏၊ (ဣတိ) သော အယံ-ထိုမင်းသားသည်။ နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလော-မည်၏။ ရာဇကုမာရော-တည်း။ ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါတိ-ဟု ပရိဘာသာ လာသောကြောင့်၊ ဣဝ သဒ္ဓဿ-၏။ အပ္ပယောဂေါ (ဟောတိ)။ အယံ-ဤသူသည်။ သင်္ခေါ ဝိယ-ခရသင်းကဲ့သို့၊ ပဏ္ဍာရော-ဖြူ၏။ ဣတိ၊ သင်္ခံပဏ္ဍာရော-မည်၏။ အယံ-ဤသူသည်။ ကာကော ဝိယ-ကျီးကဲ့သို့၊ သူရော-ရဲ၏။ ဣတိ၊ ကာကသူရော-မည်၏။ အယံ-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်။ ပရမတ္ထဒဿနတော-ပရမတ္ထကို မြင်တော်မူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စက္ခုဣဝ-မျက်လုံးကဲ့သို့၊ ဘူတော-ဖြစ်တော်မူ၏။ ဣတိ စက္ခုဘူတော-၏။ ဘဂဝါ-တည်း။ ဧဝံ၊ အတ္တဘူတော-အနက်သဖွယ် ဖြစ်တော်မူ၏။ ဓမ္မဘူတော-တရားသဖွယ် ဖြစ်တော်မူ၏။ ဗြဟ္မဘူတော-မြတ်သောမဂ်တရားသဖွယ် ဖြစ်တော်မူ၏။ အယံ-ဤလူမိုက်သည်။

ဥပမာနပုဗ္ဗပဒမဟုဗ္ဗိဟိ - "နိဂြောဓော ဣဝ" ကဲ့သို့ ရှေး၌ ဥပမာနပုဒ် ရှိသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသည် ပဋ္ဌမာဝိဘတ်အနက်၊ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်အနက်အားဖြင့် ၂ မျိုးရှိရာ ပဋ္ဌမာဝိဘတ်နက်ကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုသောကြောင့် "ဥပမာနပုဗ္ဗပဒေါ ပဋ္ဌမာယတ္ထေ တာဝ" ဟု မိန့်။ "နိဂြောဓ+ဣဝ+ပရိမဏ္ဍလ" တည်၊ သိ ၃ လုံးသက်။ သမာသ်စပ်မှု စသည်ပြု၍ ဝိဘတ်ချေပြီးသောအခါ၊ ဝုတ္တတ္ထာနမပ္ပယောဂေါဟူသော ပရိဘာသာအရ "ဣဝ" ပုဒ်ကို ချေ။ "နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလ" ဟု ဖြစ်၏။ ဤ၌ "ဣဝ-ဝိယ" တို့ကို ထည့်၍ ဝိဂြိုဟ်ပြုရခြင်းသည် "နိဂြောဓ၏ ဥပမာနဖြစ်ကြောင်း၊ ပရိမဏ္ဍလ၏ ဥပမေယျဖြစ်ကြောင်း" ကို ထင်ရှားစေခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

မှတ်ချက်။ ။ဤပဋ္ဌမာဝိဘတ်ကျေသော ဥပမာနပုဗ္ဗပဒမဟုဗ္ဗိဟိကို ဆရာတို့ နှစ်သက်တော်မမူကြ၊ ဘာကြောင့်နည်း- "ပရိမဏ္ဍလော-ထက်ဝန်းကျင်ဝန်းဝိုင်း" ဟူရာ၌ ဝန်းဝိုင်းနေသော မင်းသားကို ဆိုလိုလျှင် "နိဂြောဓော ဣဝ ပရိမဏ္ဍလော နိဂြောဓပရိမဏ္ဍလော" ဟု ဥပမာပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရဲ ဖြစ်သင့်၏။ "ပရိမဏ္ဍလော" အရ ဝန်းဝိုင်းသော ကိုယ်ကိုသာ ဆိုလိုလျှင် "နိဂြောဓော ဣဝ ပရိမဏ္ဍလော ယဿ-ပြည်ညောင်ပင်ကဲ့သို့ ဝန်းဝိုင်းသော ကိုယ်ရှိသူ" ဟု ဆဋ္ဌိဗဟုဗ္ဗိဟိ ဖြစ်သင့်၏။ သင်္ခံပဏ္ဍာရော-ကာကသူရော တို့လည်း ဥပမာကမ္မဓာရဲပင် ဖြစ်သင့်၏။ စက္ခုဘူတော စသည်၌လည်း "စက္ခု ဟုတ္တ

အန္ဓော ဝိယ-အကန်းကဲ့သို့၊ ဘူတော-ဖြစ်၏၊ ဣတိ၊ အန္တိဘူတော-၏၊ ဗာလော-တည်း၊ အယံ-ဤမိစ္ဆာအယူသည်၊ မုဉ္ဇပဗ္ဗဇမိဝ-ဖြူဆန်မြက် ပြိန်းမြက်ကဲ့သို့၊ ဘူတာ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ၊ မုဉ္ဇပဗ္ဗဘူတာ-၏၊ ကုဒိဗ္ဗိ-စက်ဆုပ်အပ်သော မိစ္ဆာအယူတည်း၊ အယံ-ဤ သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ တန္တကုလကမိဝ-ချည်ထွေးကဲ့သို့၊ ဇာတာ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ၊ တန္တကုလက ဇာတာ-၏။

ဆဋ္ဌိယတ္ထေ-ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏အနက်၌၊ ယံဿ-အကြင် မြတ်စွာဘုရား၏၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောဝိယ-ရွှေ၏အဆင်းနှင့်တူသော၊ ဝဏ္ဏော-အဆင်းတော်သည်၊ (အတ္ထိ၊ ဣတိ) သော အယံ၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော-မည်တော်မူ၏၊ ဘဂဝါ-တည်း၊ ဥတ္တရပဒလောပေါ-နောက်ပုဒ်ကျေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ အဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ နာဂဿ-ဆင်ပြောင်၏၊ (ဂတိဝိယ-သွားခြင်းနှင့်တူသော)၊ ဂတိ - သွားခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ၊ နာဂဂတိ-၏၊ ဧဝံ၊ သီဟဂတိ-

ဘူတော စက္ခုဘူတော” ဟု သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရဲသော်လည်းကောင်း၊ “စက္ခု-၅ ပါးသော စက္ခုသို့+ဘူတော ပတ္တော-ရောက်တော်မူ၏၊ ဣတိ စက္ခုဘူတော” ဟု ဒုတိယာ တပျရိသ်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏၊ အတ္ထဘူတော စသည်၌ကား သမ္ဘာဝနာ ကမ္မဓာရဲသာ သင့်၏၊ အန္တိဘူတော စသည်၌ ဥပမာကမ္မဓာရဲ သင့်သည်၊ [“အန္တိဘူတ” ပြီးသောအခါ ပစ္စယာဒနိဋ္ဌာသုတ်ဖြင့် အန္တနောင် (ဤ) ပစ္စည်းသက်၊] ဤသို့လျှင် ကမ္မဓာရဲတပျရိသ် ထိုက်သည်အားလျော်စွာ သင့်သောကြောင့် ဥပမာရေးရှိသော ပဋ္ဌမာ ယတ္ထ ဆိုသည်ကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ၊ ရူပသိဒ္ဓိ ဋီကာဆရာကိုယ်တိုင်လည်း မနှစ်သက်၍ “အယံ ပဋ္ဌမတ္ထော ဥပမာနပုဗ္ဗပဒေါ မဟာနိရုတ္တိယံ အညပဒတ္ထဝသေန ဘာသိတတ္တာ ဣဓာဝိ အညပဒတ္ထေယေဝ ဝုတ္တော” ဟု မိန့်လေသည်၊ “မဟာနိရုတ္တိမှာ အညပဒတ္ထ ဆိုလို့ ဤရူပသိဒ္ဓိမှာလည်း ဆိုရသည်၊ သိပ်ကြီး မကောင်းလှ” ဟုလို။

ဆဋ္ဌိယတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိ။ ။ ယခုစာတို့၌ “သုဝဏ္ဏဿ ဝဏ္ဏော ဝိယ” ဟု ရှိ၏၊ သဒ္ဓနိတိ၌ “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော ဝိယ ဝဏ္ဏော ယဿ” ဟု ရှိ၏၊ သဒ္ဓနိတိရှိတိုင်း ကောင်းသည်၊ ဘာကြောင့်နည်း... “ဥတ္တရပဒလောပေါ” ဟု ဆိုသောကြောင့်တည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့- သုဝဏ္ဏဿ-ရွှေ၏၊ ဝဏ္ဏော-အဆင်းတည်း၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော-ရွှေ၏အဆင်း၊ ဤကား ဗဟုဗ္ဗိဟိ မဟုတ်သေး၊ ဆဋ္ဌိတပျရိသ်သာ၊ ထိုနောက်မှ “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောဝိယ+ဝဏ္ဏော+ယ” တည်၊ “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော+ဝိယ+ဝဏ္ဏော+ယဿ” ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ သမာသ်စသည် စီရင်၍ “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော+ဝဏ္ဏော+ဝဏ္ဏော” ဟု ပကတိပြုပြီးသောအခါ “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော” ဟူသော ရှေ့ပုဒ်ဝယ် “ဝဏ္ဏော” ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေရသောကြောင့် “ဥတ္တရပဒလောပေါ” ဟု မိန့်သည်၊ တချို့အရာ၌ကား “ပုဗ္ဗပဒေ ဥတ္တရပဒလောပေါ-ရှေ့ပုဒ်၌ ရှိသော နောက်ပုဒ် ကို ချေ” ဟု အထင်အရှားပင် ဆိုသည်၊ အကယ်၍ “သုဝဏ္ဏဿ + ဝဏ္ဏော + ဝိယ +

ခြင်သို့၏ သွားခြင်းနှင့်တူသော သွားခြင်းရှိတော်မူသောဘုရား၊ နာဂဝိက္ကမော-ဆင်၏ ကြွလှမ်းခြင်းနှင့်တူသော ကြွလှမ်းခြင်း ရှိတော်မူသောဘုရား၊ သီဟဝိက္ကမော-ခြင်သို့၏၊ ပေ၊ ဘုရား၊ သီဟဟန-ခြင်သို့၏ မေးနှင့်တူသော မေးရှိတော်မူသောဘုရား၊ အဿ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ ဧဏီဿ-ဧဏီမည်သော သားကောင်၏၊ ဇယံဝိယ-သလုံးမြင်းခေါင်းနှင့်တူသော၊ ဇယံ-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ ဧဏီဇယံ၊ အဿ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ သီဟဿ-ခြင်သို့၏၊ ပုဗ္ဗဒ္ဓဝိယ-ရှေ့ထက်ဝက်နှင့်တူသော၊ ကာယော-ကိုယ်တော်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ သီဟပုဗ္ဗဒ္ဓကာယော-၏၊ အဿ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ ဗြဟ္မဿရောဝိယ-ဗြဟ္မာမင်း၏ အသံနှင့်တူသော၊ အဋ္ဌဂံသမန္နာဂတော-အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သရော-အသံတော်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ ဗြဟ္မဿရော-၏။

ဝဏ္ဏော+ယဿ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုလိုလျှင် ဖြစ်နိုင်ပါ၏။ သို့သော် “သုဝဏ္ဏ+ဝဏ္ဏ+ဝဏ္ဏ” ဟု ပကတိပြုသည့်အခါ ဥတ္တရလောပ မဖြစ်၊ အလယ် “ဝဏ္ဏ”ပုဒ်ကို ချေရသောကြောင့် “မဇ္ဈေလောပ”သာ ဖြစ်နိုင်သည်။ နောက် “ဝဏ္ဏ”ပုဒ်ကို ချေပါတော့လား...ဟုအံ့၊ ဝဏ္ဏ ၂ ပုဒ်တွင် ရှေ့ ဝဏ္ဏသည် ဥပမာမျှသာ ဖြစ်၍ အပဓာနတည်း၊ နောက်ဝဏ္ဏသာလျှင် ဘုရားရှင်၏ အဆင်းဟော ဥပမေယျ ဖြစ်၍ ပဓာနတည်း၊ ထို့ကြောင့် အပဓာနကိုသာ ချေပစ်ရမည်၊ ပဓာနကို ချေပစ်ရိုး မရှိ၊ ထို့ကြောင့် နောက် “ဝဏ္ဏ”ကို မချေသင့်။ [ဤရုပ်နေပုံသည် သက္ကတတို့၌ ပြလေ့ရှိသော “သြဋ္ဌမုခ” ရုပ်နေပုံနှင့်တူ၏။ သြဋ္ဌမုခမိဝ မုခံ ယဿာတိ သြဋ္ဌမုခေါ-ကုလားအုပ်၏ မျက်နှာနှင့်တူသော မျက်နှာရှိသူ။]

နာဂဿ ဝိယ ပေ၊ နာဂဂတိ- “နာဂဿ ဝိယ အဿ ဂတိ”ဟု ဂတိတစ်ပုဒ်ကို မထည့်ဘဲလည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုနိုင်၏။ သို့သော် “နာဂဿ ဝိယ-ဆင်နှင့်တူသော၊ ဂတိ-သွားခြင်း”ဟု ဆိုရာ၌ သွားခြင်းကြိယာသည် ဆင်ကောင်ကြီးနှင့် မတူနိုင်သောကြောင့် “နာဂဿ ဂတိ ဝိယ”ဟု နောက်က “ဂတိ”ကို ရှေ့သို့ လိုက်၍ ပေးမှ အဓိပ္ပာယ်အမှန် ရနိုင်၏။ “နာဂဿ ဂတိ ဝိယ အဿ ဂတိတိ နာဂဂတိ”ဟု ပြုရ “သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော” ကဲ့သို့ ရှေ့ဂတိကို ချေ၊ သဒ္ဓနီတိ၌ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောနှင့် အလားတူဟုပင် ညွှန်း၏။ ဤ စကားစဉ်အရ-သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏောကဲ့သို့ တစ်ပုဒ်ကို ချေရသောနည်း၊ နာဂဂတိကဲ့သို့ နောက်တစ်ပုဒ်ကို အနက်၌ လိုက်ပေးသောနည်းဟု ဆဋ္ဌိယတ္ထ ဥပမာမဟုဗ္ဗိတိ၌ ဝိဂြိုဟ် ပြုနည်း ၂ မျိုးရှိသည်ဟု မှတ်။

စဝံ သီဟဂတိ- စသည်တို့လည်း တူပြီ၊ နာဂဝိက္ကမော စသည်၌ “ဝိပုဗ္ဗ၊ ကမု= ပဒဝိက္ခေပေ”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် “ဝိက္ကမော-ကြွလှမ်းခြင်း”ဟု ပေးသည်၊ ထောမနိမိ၌ “ဧဏ” သဒ္ဓါသည် “ကဏှမိဂ - နက်သော သားကောင်”ဟု ဆို၏၊ ထိုသားကောင်မကို “ဧဏီ”ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် ဤ၌ “ဧဏိဿ”ဟု ရှိသောကြောင့်

ဝါသဒ္ဓတ္ထေ-ဝါသဒ္ဓါ၏ အနက်၌၊ သင်္ချောဘယပဒေါ-သင်္ချောဘယပဒ ဗဟုဗ္ဗိဟိသည်၊ ယထာ-နည်း၊ ဒွေ ဝါ-၂ လုံးသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တယော ဝါ-၃ လုံးသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပတ္တာ-သပိတ်တို့တည်း၊ ဒွတ္တိပတ္တာ-၂ သပိတ်၊ ၃ သပိတ်တို့၊ ဒွေကဋ္ဌာနမာကာရော ဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဒွိသဒ္ဓန္တဿ-ဒွိသဒ္ဓါ၏ အဆုံး ဣ၏၊ အာတ္တံ-အာ အပြု၊ ရဿတ္တံ-ပြု၊ ဒွိဟံ ဝါ-၂ ရက်သော်လည်းကောင်း၊ တိဟံ ဝါ- ၃ ရက်သော်လည်းကောင်း၊

ထိုသားကောင်နက် အထီးကိုပင် “ဧဏိ” ဟု ဆိုလိုဟန် တူသည်။ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ သစ်၌ “ဧဏိမိဂ-တောဆိတ်နက်” ဟု မိန့်၏။ “ဧဏိဇယံ” ဟု ဆိုပြီးသောအခါ ဇယံ၌ အာကို ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် ရသပြု၊ ဗြဟ္မဿရော၌ “အဋ္ဌဂံသမဗ္ဗာဂတော” ကား အုထိုည့်အပ်သော ပုဒ်တည်း၊ ရုပ်တွက်ရာ၌ ထိုပုဒ်ကို ထည့်ဖွယ်မလို၊ ဘုရား အသံတော်၏ အင်္ဂါရစ်ပါးကို အဘိဓာန် (၁၂၉)ဂါထာမှာ ရှု။

သင်္ချောဘယပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ— “ဒွိ+တယော” စသော သင်္ချာ ၂ ပုဒ်စီရှိသော ဗဟုဗ္ဗိဟိ သည် “သင်္ချောဘယပဒ” ဗဟုဗ္ဗိဟိ မည်၏။ “သင်္ချာဉာယံ + ပဒံ ယဿာတိ သင်္ချောဘယပဒေါ” ဤ ဗဟုဗ္ဗိဟိ၌ “ယော-ယံ” စသော သဗ္ဗနာမ် အညပုဒ်များ မထည့်ရ၊ ဝါသဒ္ဓါသည်ပင် (သမာသ်ပြီးရာတွင် မပါဝင်သဖြင့် သမာသ်ပုဒ်မှတစ်ပါး သော) အညပုဒ် ဖြစ်သည်။ ထို ဝါသဒ္ဓါ၏အနက်၌ သင်္ချာ ၂ ပုဒ် ရှိသောကြောင့် “ဝါသဒ္ဓတ္ထေ သင်္ချောဘယပဒေါ ယထာ” ဟု မိန့်သည်။ ဆက်ဦးအံ့-ဝါသဒ္ဓါ၏အနက်ကို သက္ကာဋီကာတို့၌ “ဝိကပ်မဟုတ်-သံသယတ္ထ” သာဟု ဆိုကြ၏။ သို့သော် ပါဠိသုံး၌မူ ဝိကပ်အနက်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ထင်ရှားစေအံ့— “ဒွတ္တိပတ္တာပုရာ-၂ သပိတ်ပြည့်သော်လည်း ဖြစ်ကုန်၊ ၃ သပိတ် ပြည့်သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော မုံ့တို့ကို၊ ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ-ခံယူအပ် ခံယူနိုင်ကုန်၏” ၌ သံသယ (ယုံမှားခြင်း) အနက် မသင့်၊ ၂ သပိတ်ပြည့် ခံလိုလျှင် ၂ သပိတ်ပြည့် ခံနိုင် ကြောင်း၊ သို့မဟုတ် ၃ သပိတ်ပြည့် ခံလိုလျှင်လည်း ၃ သပိတ်ပြည့် ခံနိုင်ကြောင်းကို ပြသော ဝိကပ်အနက်သာ ဖြစ်သင့်သည်။ ဤသို့ ဝိကပ်အနက် ဖြစ်သင့်သော်လည်း “တစ်နက်တည်း၌ ဆုံးဖြတ်ချက် မချနိုင်ဘဲ ၂ သပိတ်က တစ်ဖက်၊ ၃ သပိတ်က တစ်ဖက် ဤသို့ နှစ်ဖက်လုံးကို ဝါသဒ္ဓါက ဟောသောကြောင့် ဝါသဒ္ဓါသည် သံသယ အနက် ရှိ၏-ဟု ဆိုဟန်တူသည်။ [ပါဠိသုံး၌မူ တကယ့်ကို ယုံမှားသော အရာ၌သာ “သံသယ” ဟု ဆိုသည်။]

ဒွတ္တိပတ္တာကို “ဒွိ+ဝါ+တိ+ဝါ+ပတ္တာ” ဟု တည်၊ ဒွိ တိ ပတ္တာတို့နောင် ယော သက်၊ ဝါနောင် သိသက်၊ ဈေ၊ (ဧကဝုဇ်သက်ရကြောင်းကို သဗ္ဗာသမာပုသောသုတ် ကစွည်း ဘာသာဋီကာမှာ ရှု)။ “ဒွေ+ဝါ+တယော+ဝါ+ပတ္တာ” ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ သမာသ် စသည် စီရင်၍ ပုတ္တာတ္ထာနမပ္ပယောဂေါဖြင့် ဝါ ၂ ပုဒ်ကို ဈေ၊ (ဒွိတိပတ္တာ) ဒွေကဋ္ဌာနမာကာရော ဝါ ဖြင့် ဣကို အာပြု (ဒွါတိပတ္တာ) ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် ရသပြု (ဒွတိပတ္တာ)

ဒွိဟတိဟံ- ၂ ရက်၊ ၃ ရက်၊ ဆ ဝါ-၆ ခွန်းသော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပဉ္စ
ဝါ-၅ ခွန်းသော်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါစာ-စကားတို့တည်း၊ ဆပဉ္စဝါစာ-
၆ ခွန်း၊ ၅ ခွန်းသော စကားတို့၊ ဧဝံ၊ သတ္တဋ္ဌမာသာ-၇ လ၊ ၈ .လတို့၊
ဧကယောဇနဒွိယောဇနာနိ-တစ်ယူဇနာ၊ ၂ ယူဇနာတို့။

ဒိသန္တရာဋ္ဌတ္ထော-ဒိသန္တရာဋ္ဌတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိသည်။ ယထာ-နည်း၊ [သိ၌
“ဒိသန္တရာဋ္ဌတ္ထေ-၌”ဟု ရှိ၏။ “ယထာ-ဥဒါဟံရုဏ်ကား”ဟု ပေး၊] ယံ-
အကြင် အရပ်သည်၊ ပုဗ္ဗဿာစဒိသာယ-အရှေ့အရပ်၏လည်းကောင်း၊
ဒက္ခိဏဿာစဒိသာယ-တောင်အရပ်၏လည်းကောင်း၊ အန္တရာလံ-အလယ်
အပိုင်းအခြားကို ယူတတ်၏။ (ဣတိ) သာအယံ-ထိုအကြားအရပ်သည်၊
ပုဗ္ဗဒက္ခိဏာ- မည်၏၊ ဝိဒိသာ- အရှေ့တောင်ထောင့် အရပ်တည်း၊ ဧတ္ထ-
ဤ ပြုယုဂ်တို့၌၊ တုလျာဓိကရဏပဒပရတ္တာဘာဝါ - တုလျာဓိကရဏပုဒ်

တံ ဒွေဘော်လာ၊ နာမိင်္ဂ၊ ယောသက်၊ “သတ္တ ဝါ အဋ္ဌ ဝါ မာသာ၊ ဧကယောဇနံ ဝါ
ဒွိယောဇနံ ဝါ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ “ဧကယောဇနဒွိယောဇနာနိ”ဟူသော မြန်မာမူ၌ “ဧက
ယောဇနဒွိယောဇနာဒိ”ဟုလည်း သိဟိုဋ်မူ ရှိ၏။ ထိုအလို “ဧဝံ-တူ၊ သတ္တဋ္ဌမာသာ၊
ဧကယောဇနဒွိယောဇနာဒိ-သတ္တဋ္ဌ၊ ပေ၊ ဒွိယောဇနံ စသည်တည်း”ဟု ပေး။

သက္ကတပုံစံ။ ။ “ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ပရိမာဏံ ဧသံတိ ဒွတ္တယော” ဧသံ-ထိုဝတ္ထု
တို့၏၊ ဒွေ ဝါ-၂ ခုသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တယော ဝါ-သော၊ ပရိမာဏံ-အတိုင်း
အရှည်သည်၊ (အတ္ထိ)ဣတိ ဒွတ္တယော-ဒွတ္တိတို့ မည်၏၊ ဤသို့ “ပရိမာဏ”ပုဒ်ကိုထည့်၍
ဆဋ္ဌဗဟုဗ္ဗိဟိပြု၏၊ ဒွတ္တိတို့လည်း ပါဠိကဲ့သို့ “ပတ္တ-မာသ”စသော သင်္ချေယျပုဒ် မပါ၊
သင်္ချာချည်းသာတည်း၊ ထိုအတူ “တိစတုရော-၃ခု ၄ခု အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရာတို့၊
ပဉ္စဆ-၅ခု ၆ခုအတိုင်းအရှည်ရှိသော အရာတို့၊ ဧကဒွေ-တစ်ရက် ၂ ရက်တို့” ပါဠိ၌
လည်း “ဒွေတယော ဘိက္ခု သမ္ဗန်တဗ္ဗာ၊ ဒွေတိသော ရတ္ထိယော သယတိ” စသည်ကို
တွေ့ရ၏။ ထို၌ ဒွေတယော စသည်တို့သည် ဤ သင်္ချောဘယဗဟုဗ္ဗိဟိဖြစ်လျှင်
“ဒွတ္တယော-ဒွတ္တိသော”ဟု ရှိမှ သက္ကတပုံစံများနှင့် သာ၍ ညီညွတ်ဖွယ် ရှိသည်။

ဒိသန္တရာဋ္ဌတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိ။ ။ “အန္တရံ(မဇ္ဈသီမံ)-အလယ်အပိုင်းအခြားကို၊ အာရာတိ
(ဂဏှာတိ)-ယူတတ်၏”ဟူသော ထောမနိမိဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ၊ အရပ် ၂ ခုတို့၏ အလယ်
စပ်ကြားအရပ်သည် “အန္တရာလ” မည်၏၊ [အန္တရာပုဒ်၊ အာပုဗ္ဗ ရာဓာတ်ဖြင့် ပြီးသော
“အန္တရာရ” မှ ရက် လပြု၍ “အန္တရာလ” ဟု ဖြစ်၏၊ လနှင့်ဋ္ဌ တူသောကြောင့် ယခုစာတို့၌
ဋ္ဌဖြင့် ရှိသည်၊] ဒိသာနံ-အရပ် ၂ ခုတို့၏၊ အန္တရာဋ္ဌ-အလယ်အကြားသည်၊ ဝါ-
အထောင့်သည်၊ ဒိသန္တရာဋ္ဌ-မည်၏၊ ထိုအရပ် ၂ ခုတို့၏ အလယ်စပ်ကြား(အထောင့်)
အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသည် “ဒိသန္တရာဋ္ဌ အတ္ထော ယဿ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ
“ဒိသန္တရာဋ္ဌတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိ” မည်၏။

နောင်းသည်၏အဖြစ် မရှိခြင်းကြောင့်၊ ပုဗ္ဗာဝါတိဒေသော-ပုဗ္ဗောကို ငဲ့ညွှန်းခြင်းသည်၊ န-မရှိ၊ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒိသန္တရာဠတ္ထေ-ဒိသန္တရာဠတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိဋ္ဌိ၊ ပုဗ္ဗပဒဿ-ရှေ့ပုဒ်၏၊ ရဿတ္တံ-ပြု၊ ဧဝံ-တူ၊ ပုဗ္ဗတ္တရာ-အရှေ့မြောက်ထောင့်အရပ်၊ အပရဒကွိဏာ-အနောက်တောင်ထောင့်အရပ်၊ ပစ္ဆိမုတ္တရာ-အနောက်မြောက်ထောင့်အရပ်။

ယဒါ ပန-အကြင်အခါ၌ကား၊ ဒကွိဏာစ-တောင်အရပ်လည်း ဟုတ်၏၊ သာ-ထိုတောင်အရပ်ဟူသည်၊ ပုဗ္ဗာ စ-အရှေ့အရပ်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ကမ္မဓာရယသမာသော-ကမ္မဓာရုံသမာသ်သည်၊ ဟောတိ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ပုဗ္ဗာဝါတိဒေသော-ပုဗ္ဗောငဲ့ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊ ကသ္မာ-နည်း၊) ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနတ္တာ-နောက်ပုဒ်အနက် ပြဋ္ဌာန်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ သဗ္ဗနာမိကဝိဓာနမ္ပိ-သဗ္ဗနာမ်၌ဖြစ်သော အစီအရင်သည်လည်း၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ဘဝတိယေဝ-ဖြစ်သည်သာ၊ ယထာ-ကား၊ ဒကွိဏပုဗ္ဗဿ၊ပေ၊ သံ ဣတိ-ဟူသည်တည်း၊ [ဒကွိဏပုဗ္ဗဿ-တောင်အရှေ့အရပ်အား၊ ၏၊ ဒကွိဏပုဗ္ဗဿ-၌။]

ဒကွိဏဿာစ |ပေ၊ **ပစ္ဆိမုတ္တရာ**-“ဒကွိဏဿာစ ဒိသာယ”၌ “ဒိသာယ”ကား အပို ထည့်ပါဋ်တည်း၊ အန္တရာဠ်လည်း “အတ္ထိ” စသည်ကဲ့သို့ ထည့်ပါဋ်ပင်၊ “ပုဗ္ဗာ(သ) ဒကွိဏာ (သ) ယ (သိ)”ဟု ဝိဘတ်သက်၍ “ပုဗ္ဗဿာစ ဒကွိဏဿာစ ယံ”ဟု ဝါကျ ပြီးစေ၊ သမာသ်စသည် စီရင်၍ “ပုဗ္ဗာဒကွိဏာ”ဟု အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန်အတိုင်း ပကတိပြု၊ [ပုဗ္ဗာနှင့် ဒကွိဏာသည် အနက်အရ မတူကြ၍ တုလျာဓိကရဏ မဖြစ်ရကား ဣတ္ထိယံဘာသိတံ”စသော သုတ်ဖြင့် ပုလ္လိန် မငဲ့ရ၊ ထို့ကြောင့်] ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံ စသောသုတ်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်၌ အာကို ရဿပြု (ပုဗ္ဗဒကွိဏာ) နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ ရေး၊ ထို့နောက် ဣတ္ထိလိန်ရုပ်ကို “ဗဟုဗ္ဗိဟိမိစ”သုတ် အမှာအတိုင်း စဉ်ရာ၏၊ “ပုဗ္ဗဿာစ ဥတ္တရဿာစ+အပရဿာစဒကွိဏဿာစ+ပစ္ဆိမဿာစဥတ္တရဿာစ ယဒန္တရာဠ်”ဟု ပြု။

ယဒါ ပန၊ပေ၊ နိစ္စံ ဘဝတိယေဝ - ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် မပြုဘဲ (“အထောင့်ဖြစ်၍ အရှေ့လည်းကျ တောင်လည်းကျ”သဖြင့်) ကမ္မဓာရုံဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် “ပုဗ္ဗဒကွိဏာ”သည် ကမ္မဓာရုံသမာသ်လည်း ဖြစ်နိုင်ပြန်၏၊ ကမ္မဓာရုံ ဖြစ်လျှင် ရှေ့နောက် ၊ ပုဒ်တို့ တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်သောကြောင့် “ကမ္မဓာရယသညေစ” သုတ်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်ကို ပုလ္လိန်ငဲ့ပြန်သည်။ [ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနတ္တာ-ဟိတ်သည် ပုဗ္ဗော ငဲ့ခြင်း၏ အကြောင်းမဟုတ်၊ ကမ္မဓာရုံသမာသ် ဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊] ထိုသို့ ကမ္မဓာရုံသမာသ် ဖြစ်လျှင်ကား “ဗဟုဗ္ဗိဟိမိစ”သုတ်ဖြင့် တားမြစ်ခွင့် မရှိတော့ ရကား “ပုဗ္ဗဒကွိဏဿာ” စသော သဗ္ဗနာမ် အစီအရင်များ အမြဲ ဖြစ်နိုင်တော့သည်။

ဗျတိဟာရလက္ခဏော-ဗျတိဟာရလက္ခဏဗဟုဗ္ဗိဟိသည်။ ယထာ-နည်း၊
 ဣဒံ ယုဒံ-ဤရန်ပွဲသည်။ ကေသေသု-ဤဘက်လူ၏ ဆံပင်တို့၌လည်း
 ကောင်း၊ ကေသေသု-ထိုဘက်လူ၏ ဆံပင်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဂဟေတွာ-
 ဆွဲကိုင်၍၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကေသာကေသိ-မည်၏။
 ဣဒံ ယုဒံ-ဤရန်ပွဲသည်။ ဒဏ္ဍေဟိ-ဤဘက်လူ၏ တုတ်တို့ဖြင့်လည်း
 ကောင်း၊ ဒဏ္ဍေဟိ-ထိုဘက်လူ၏ တုတ်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဟရိတွာ-
 ရိုက်နှက်၍၊ ပဝတ္တတိ၊ ဣတိ၊ ဒဏ္ဍာဒဏ္ဍိ-မည်၏။ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံတျာ
 ဒိနာ-ဖြင့်၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ဒိဃော-ဒိဃပြု၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊
 အန္တဿ-အဆုံးသရ၏။ ဣကာရော-ဣပြု၊...ပဌမာဝိဘတျတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိ-
 ပဌမာဝိဘတ၏ အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗိဟိတည်း၊...ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသော-
 သည်။ နိဗ္ဗိတော-ပြီ။

ထိုသို့ ဖြစ်နိုင်ပုံကို ဥဒါဟရဏံ ပြလို၍ “ယထာ-ဒက္ခိဏပုဗ္ဗဿာ၊ သံ”ဟု မိန့်သည်။
 ပုဗ္ဗတ္တရာ စသည်၌လည်း “ပုဗ္ဗာ စ သာ ဥတ္တရာ စ” စသည်ဖြင့် ဝိပြုဟ်ပြု။

ဗျတိဟာရလက္ခဏဗဟုဗ္ဗိဟိ။ ။ ဝိ+အတိ+ဟရဓာတ်၊ ဏပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော
 ဗျတိဟာရသဒ္ဒါသည် “ပရိဝတ္တေ-အဖန်ဖန်ဖြစ်သော၊ ပရံပရဇကဓာတ်ယကြိယာ
 ကရဏေ-အပြန်အလှန်တူသော ဓာတ်ရှိသော အမူအရာကို ပြုခြင်းအနက်၌ ဖြစ်၏”ဟု
 ထောမနိမိ ဆို၏။ ရန်ဖြစ်မှုဟူသည် ရန်ဖြစ်ခြင်းကြိယာအားဖြင့် တူသောဓာတ်ရှိသော
 (သဘောတူသော) ကြိယာကို ပြုခြင်းလည်း ဟုတ်၏။ အပြန်အလှန် အဖန်ဖန် ရိုက်ခြင်း
 ဆွဲခြင်း စသည်လည်း ဟုတ်၏။ ထိုကဲ့သို့ အပြန်အလှန် အဖန်ဖန်ဖြစ်သော အမူအရာကို
 ပြုခြင်း အမှတ်အသားရှိသော သမာသ်သည် (ရန်ဖြစ်ခြင်း အမှတ်အသားရှိသော
 သမာသ်သည်) “ဗျတိဟာရောလက္ခဏံ ယဿ”ဟူသော ဝိပြုဟ်အရ “ဗျတိဟာရလက္ခဏ
 ဗဟုဗ္ဗိဟိ”မည်၏။

ကေသေသု၊ ပေ၊ **အန္တသိကာရော**- [“သိကာရော”ဟု သိမူရှိ၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်၌
 လည်း “စိ-ဝိတိဟာရေ”ဟု စအနုဗန်ရှိသော ဣပစ္စည်း သက်၏။] “ဣဒံ ယုဒံ ပဝတ္တတိ”
 ၌ ယုဒံကား “သံဃာရာမံ”ကဲ့သို့၊ ပဝတ္တတိကား အတ္ထိကဲ့သို့ ထည့်အပ်သော ပုဒ်များ
 တည်း။ ရုပ်တွက်ရာ၌ “ကေသ+ကေသ+ဂဟေတွာ+ဣမ”တည်း။ ဂဟေတွာ နောင်
 သိချေ၊ ဣမနောင် သိသက်၊ ဣဒံဖြစ်အောင် စီရင် “ကေသေသု ကေသေသု ဂဟေတွာ
 ဣဒံ”ဟု ဝါကျပြီးစေ၊ သမာသ်စသည် စီရင် “ဝုတ္တတ္ထာနမပယောဂေါဖြင့် ဂဟေတွာ
 ဣမတို့ကို ချေ၊ ကေသကေသ”ဟု ပကတိဖြစ်၏။ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် အလယ်၌
 ဒိဃ၊ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် အဆုံးသရကို ဣပြု၍ “ကေသာကေသိ” နာမိဌံ၊ သိသက်၊ သိချေ
 “ကေသာကေသိ”ဟု နပုလိန်ရုပ် ဖြစ်၏။ ဒဏ္ဍာဒဏ္ဍိ ပြီးပုံလည်း နည်းတူ။ [“ဣဒံယုဒံ-
 ဤစစ်ပွဲ”ဟု ပေးရိုး ရှိ၏။ ဆံပင်ဆွဲ၍ ရန်ဖြစ်မှုကို “စစ်ပွဲ”ဟု မခေါ်လောက်၍ “ရန်ပွဲ”ဟု
 ပေးသည်။ “မုဋ္ဌာမုဋ္ဌိ-လက်သီးချင်းထိုး၍ ရန်ဖြစ်ပွဲ”လည်း ဒဏ္ဍာဒဏ္ဍိအတိုင်းတည်း။]

အထ-ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာဿ၏အခြားမဲ့၌၊ ဒွန္နသမာသော ပုစ္ဆတေ၊ သော စ-ထိုဒွန္နသမာဿသည်လည်း၊ ဣတရိတရယောဂသမာဟာရတ္ထဘောဒေန-ဣတရိတရယောဂအနက်ရှိသော ဒွန္န၊ သမာဟာရအနက်ရှိသော ဒွန္နတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိစော၊ တတ္ထ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ တာဝ-သမာဟာရမှ ရှေးဦးစွာ၊ ဣတရိတရယောဂေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ) သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာန ဣတိ- “သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာန” ဟု တည်ပြီးသော၊ ဣဓ-ဤ ရုပ်၌၊ ဥဘယတ္ထာပိ - ၂ ပါးစုံ၌လည်း၊ ပဌမေကဝစနံ - သည်လည်းကောင်း၊

မောဂ္ဂလ္လာနံ။ ။“တတ္ထ ဂဟေတွာ တေန ပဟရိတွာ ယုဒ္ဓေ သရူပံ”ဟု သုတ်တည် ၏။ [တတ္ထ ဂဟေတွာ-ထို၌ ကိုင်၍၊ တေန ပဟရိတွာ-ထိုဖြင့် ရိုက်နှက်၍၊ ယုဒ္ဓေ-ရန်ပွဲ စစ်ပွဲ စသည်၊ အညပဒတ္ထေ-အညပုဒ်အနက်သည်၊ သတိ-ရိုသော်၊ သရူပံ-သုတိတူသော၊ အနေကံ-များသော၊ သတ္တဗျန္တံ-သတ္တဗျန္တပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ တတိယန္တံ-လည်းကောင်း၊ ဧကတ္တံ ဟောတိ-သမာဿဖြစ်၏(သုတ်နက်)။] ပုံစံကား- “ကေသာကေသိ” စသည်ပင်တည်း၊ “ကာယဉ္စ ကာယဉ္စ ဂဟေတွာ ယုဒ္ဓံ ပဝတ္တံ” ကိုယ်အချင်းချင်း ကိုင်၍ နာမိလုံးပွဲ၌ “တေန ဂဟေတွာ-ထိုဖြင့် ကိုင်၍” မဟုတ် သောကြောင့် သမာဿမဖြစ်၊ “ရထေ စ ရထေ စ ဌတွာ ယုဒ္ဓံ ပဝတ္တံ” ရထားချင်း၌ တည်၍ စစ်ထိုးရာ၌ “ဂဟေတွာ-ပဟရိတွာ” မဟုတ်၍ သမာဿမဖြစ်၊ “ဟတ္ထေ စ ဟတ္ထေ စ ဂဟေတွာ သင်္ချံ (မိတ်ဆွေအဖြစ်သည်) ပဝတ္တံ” လက်အချင်းချင်း၌ ဆွဲ၍ မိတ်ဆွေဖြစ်ရာ၌ ယုဒ္ဓမဟုတ်၍ သမာဿမဖြစ်၊ “ဒဏ္ဍေဟိ စ မုသလေဟိ စ ပဟရိတွာ ယုဒ္ဓံ ပဝတ္တံ”၌ တစ်ဖက်က တုတ်ကိုင်၍ တစ်ဖက်က လက်ရိုက်ကိုင်၍ ရန်ဖြစ်ရာ၌ ဒဏ္ဍနှင့် မုသလတို့ သရူပ မဟုတ်၍ သမာဿမဖြစ်-ဟု မောဂ္ဂလ္လာနမိန့်သည်။ [သဟပုဗ္ဗပဒမ စ၍ (ဥပမာနဆဒ္ဓိယတ္ထမှတစ်ပါး) အညပုဒ်၌ ပဌမာဝိဘတ်ဆုံးသော ကြောင့် “ပဌမာယတ္ထဗဟုဗ္ဗိဟိ”မည်သော သမာဿများကား ပြီးပြီ။]

ဒွိသမာဿိ

ဣတရိတရယောဂဒွန္နံ။ ။[ဣတရိတရယောဂ၊ သမာဟာရတို့၏ အဓိပ္ပာယ်သည် နောက်ထပ် ထင်ရှားလတ္တံ့၊] “သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ”ပုဒ်၌ “သာရိပုတ္တ” သဒ္ဓါသည် (သာရိပုတ္တော မဓံ ဒေသေတိ-စသည်ကဲ့သို့ အရှင်သာရိပုတြာတည်းဟူသော တစ်နက် တည်းကို မဟော) အရှင်မောဂ္ဂလ္လာနံတည်းဟူသော အနက်ကိုလည်း ဆည်းယူလျက် ရှိ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာနသဒ္ဓါလည်း ထိုအတူပင် အရှင်သာရိပုတြာတည်းဟူသော အနက် ကိုလည်း ဆည်းယူလျက် ရှိ၏၊ [သာရိပုတ္တသဒ္ဓါသည် မောဂ္ဂလ္လာနံအနက်ကို ဆည်းယူ တတ်သော သမုစ္စယသဒ္ဓါ၊ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာနံဟူသော အနက်ကား ဆည်းယူအပ်သော သမုစ္စတဗ္ဗ အနက်တည်း၊ ထိုအတူ မောဂ္ဂလ္လာနသဒ္ဓါလည်း အရှင်သာရိပုတြာ အနက်ကို ဆည်းယူတတ်သော သမုစ္စယသဒ္ဓါ၊ အရှင်သာရိပုတြာဟူသော အနက်ကား

သမုစ္စယဇောတနတ္ထံ-သမုစ္စည်းအနက်ကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှာ၊ စသဒ္ဒ ပွယောဂေါ စ-စသဒ္ဒါကို ယှဉ်စပ်ရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ သာရိပုတ္တော စ-သာရိပုတြာလည်း၊ မောဂ္ဂလ္လာနော စ-လည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ-သည်(သတိ)၊ [“သမာသော ဘဝတိ ဒ္ဒန္တသညော ၈”၌ စပ်။]

၃၅၇။ နာမာနံ သမုစ္စယော ဒ္ဒန္တော။ ။ဧကဝိဘတ္တိကာနံ-တူသောဝိဘတ် ရှိကုန်သော၊ ယုတ္တတ္တာနံ-ကုန်သော၊ နာနာ နာမာနမေဝ-အထူးထူးသော နာမ်တို့၏ပင်လျှင်၊ ယော သမုစ္စယော - အကြင် ပေါင်းစည်းအပ်သော

သမုစ္စတဗ္ဗအနက်တည်း-ဟု ဆိုလိုသည်။] ဤသို့လျှင် သာရိပုတ္တသဒ္ဒါ မောဂ္ဂလ္လာန သဒ္ဒါတို့၏ အပြန်အလှန်ဆည်းယူခြင်း၊ ကြိယာကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှာ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ တွင်း၌ သမုစ္စယဇောတနဖြစ်သော စသဒ္ဒါကို သွင်းရသည်။ ထို့ကြောင့် “သာရိပုတ္တ+ စ+မောဂ္ဂလ္လာန+စ”တည်း။ သိ ၄ လုံး သက်၊ ၂ လုံးချေ။ “သာရိပုတ္တော စ+မောဂ္ဂလ္လာနော စ”ဟု ဝါကျပြီးစေ။

နာနာနာမာနံ ။ပေ၊ ဒ္ဒန္တသညော စ-“နာနာ နာမာနမေဝ ။ပေ၊ သမာသော ဟောတိ” ဝါကျဖြင့် သမာသံစပ်ပုံ အစီအရင်ကို ပြ၍ “ဒ္ဒန္တသညော စ”ဖြင့် ဒ္ဒန်အမည်ကို ပြသည်။ “နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္တော”သုတ်မှ နာမာနံပုဒ်ကို လိုက်စေလျှင် ပြီးကောင်း ပါလျက် “နာမာနံ”ဟု ထပ်ပြန်ခြင်းသည် သဒ္ဒါပို၏။ ထိုသဒ္ဒါပိုဖြင့် “အခြားသမာသံ ထုံးစံကဲ့သို့ နာမ် ၂ ပုဒ်သာမက၊ နာမ်ပုဒ်အများသည်ပင် ဒ္ဒန်သမာသံဖြစ်နိုင်၏”ဟူသော အနက်ပိုကို ပြ၏။ နာနာ နာမာနမေဝ၌ ဧဝဖြင့်ကား နာမ်မဟုတ်သော ကြိယာပုဒ်တို့ကို (သမာသံမလုပ်ရ)ဟု တားမြစ်သည်။ [“နာနာ နာမာနမေဝါတိ အဝဇာရဏံ ကြိယာ နိဝတ္တနတ္ထံ”(ဋီကာ)၊ ယုတ္တတ္တာနံ အရ သမဏနှင့် ဗြာဟ္မဏတို့ အနက်ကွဲပါလျက် ယုတ္တတ္တဖြစ်နိုင်ပုံမှာ ဧကတ္ထိဘာဝစောဒနာခန်း၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

ဧကဝိဘတ္တိကာနံ။ ။ဤပါ၌ဖြင့် “အချို့သော သမာသံများ၌ ရှေ့ပုဒ် ပဌမာ- နောက်ပုဒ်၌ ဝိဘတ် ၇ သွယ် စသည်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်-နောက်ပုဒ်တို့ ဝိဘတ် မတူသော်လည်း သမာသံဖြစ်ကြ၏။ ဤ၌ကား တစ်ဝါကျထဲ၌ ဝိဘတ်တူသော နာမ်ပုဒ်များကိုသာ ဒ္ဒန်သမာသံစပ်နိုင်သည်”ဟု ပြသည်။ ထို့ကြောင့် “သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ” ဤ၌ ဒေသေန္တိသို့ စပ်ဖို့ရာ ပဌမာဝိဘတ်ချင်း တူကြ၍ “သာရိပုတ္တော စ မောဂ္ဂလ္လာနော စ”ဟု ဝါကျမထားဘဲ “သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ”ဟု ဒ္ဒန်သမာသံ ထားနိုင်သည်။ “သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနော အာမန္တေသိ”၌ အာမန္တေသိကြိယာဝယ် ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ဖို့ရာ ဒုတိယာဝိဘတ်ချင်း တူကြ၏။ ထို့ကြောင့် “သာရိပုတ္တံ စ မောဂ္ဂလ္လာနံ စ”ဟု ဝါကျ မထားဘဲ “သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနော”ဟု ဒ္ဒန်သမာသံဖြင့် ထားသည်။ ဤသို့လျှင် “စာစပ်ရာ တူမှ-ဝိဘတ်တူနိုင်၊ ဝိဘတ်တူမှလည်း ဒ္ဒန်သမာသံဖြစ်နိုင်သည်”ဟု မှတ်။ “ဧကဝိဘတ္တိကာနံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဝိဘတ်တူမှသာ ပမာနတည်း၊ ဝုစ်ကား တူတူ-

အနက်သည် (အတ္ထိ)၊ သော-ထိုပေါင်းစည်းသော အနက်သည်၊ ဝိဘာသာ-
ဖြင့်၊ သမာသော-သမာသ်သည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ ဒွန္နသညော စ-ဒွန္နအမည်
ရှိသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ သမုစ္စယော နာမ-
သမုစ္စည်း မည်သည်၊ သမ္ပိဏ္ဍနံ-ပေါင်းခြင်းတည်း။

မတူတူ အရေးမကြီး၊ ထို့ကြောင့် သားအများ သမီးတစ်ယောက် “ပုတ္တာ စ ဓိတာ စ
ပုတ္တဓိတရော”ဟုလည်းကောင်း၊ မယားတစ်ယောက် သားသမီးအများကို “ပုတ္တာ စ
ဒါရော စ ပုတ္တဒါရော”ဟုလည်းကောင်း သမာသ်တွဲနိုင်သည်။

ယော သမုစ္စယော, သော သမာသော-ဤ၌ ရဟန်း ပုဏ္ဏား ၂ နက်လုံး၏
တကွတပြားစီ မဖြစ်ဘဲ ပေါင်းစည်းမိခြင်း လုံးမိခြင်း အနက်သည် သမုစ္စယ မည်၏။
“သမုစ္စယနံ သမ္ပိဏ္ဍနံ-ပေါင်းမိခြင်း၊ လုံးစည်းမိခြင်းသည်။ သမုစ္စယော-မည်၏”
ဤသို့လျှင် “ယော သမုစ္စယော” အရ လုံးလုံးစည်းစည်းဖြစ်ခြင်း အနက်ကို ရသော်လည်း
သမာသ်တွဲစပ်မှုဟူသော သဒ္ဒါအစီအရင်မှာ အနက်၌ စီရင်၍ မဖြစ်၊ သမဏဗြာဟ္မဏ
ဟူသော သဒ္ဒါ၌သာ စီရင်၍ ဖြစ်သောကြောင့် “ယော သမုစ္စယော” အရ အနက်ကို
အကြောင်းပြု၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် သဒ္ဒါတိုင်အောင်ယူ၊ ဥပမာ-“အဂ္ဂိသိနိ”
သုတ်၌ “အဂ္ဂိသ-မီး၏”ဟု အနက်ကို ယူလျှင် ဣနိပြု၍ မဖြစ်သောကြောင့် “အဂ္ဂိသ-
အဂ္ဂိသဒ္ဒါ၏”ဟု သဒ္ဒါကို ယူရသကဲ့သို့တည်း။

[ငြိကာ] သမုစ္စယော သမာသောတိ-(ပုဒ်တို့ဖြင့်), အတ္ထော ပုတ္တော(အနက်ကို
အကယ်၍ကား ဆိုအပ်ပါပေ၏)၊ တထာပိ အတ္ထေ အသမ္ဘဝါ တဒတ္ထ
သဒ္ဓေယေဝ ဘဝတိ၊ ယထာ-အဂ္ဂိသိနိတိ။

သမုစ္စယော နာမ သမ္ပိဏ္ဍနံ- ကစွည်းသုတ်တို့၏ထုံးစံအားဖြင့် သမုစ္စည်းနှင့်
သမ္ပိဏ္ဍနံသည် (ဧဝါဒိဿရိသုတ်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း) ကွဲပြားခြားနားသော်လည်း ထို
ခြားနားမှုမှာ သုတ်၏ ထုံးစံတစ်မျိုးသာတည်း၊ အခြားကျမ်းဂန်ဆိုင်ရာ၌မူ သမုစ္စည်းနှင့်
သမ္ပိဏ္ဍနံ သဘောတူပင်၊ ထို့ကြောင့် “သမုစ္စယော နာမ”စသည် မိန့်သည်၊ တခြားစီ
နေသော ဝတ္ထု ၂ ခု ၃ စသည်တို့ ပေါင်းနေသည်ကို “တစ်ခုတည်း တစ်စည်းတည်း
ဖြစ်သည်-လုံးလုံးစည်းစည်းရှိသည်”ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြ၏၊ ထိုကဲ့သို့ လုံးလုံးစည်းစည်း
တစ်စုတစည်းဖြစ်အောင် ပြုမှုကို (ပုဂ္ဂိုလ်၏ပယောဂစိုက်မှုကို ငဲ့၍) “ဆည်းသည်=
ဆည်းခြင်း”ဟု ခေါ်ရသည်၊ ဥပမာ-ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပယောဂစိုက်မှုကို မငဲ့လျှင် “ကွဲသည်၊
ကွာသည်” စသည်ဖြင့် ပဌမကွာရာနှင့် သုံးစွဲ၍ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဗျာပါရစိုက်မှုကို ငဲ့ရာ၌
“ခွဲသည်၊ ခွာသည်”စသည်ဖြင့် ဒုတိယကွာရာနှင့် မြန်မာသုံးရိုး ရှိသကဲ့သို့တည်း။

ဆည်းပုံအမျိုးမျိုး။ ။ ကြိယာ၌ ခြစ်အများကို ပေါင်းဆည်းသော “ကြိယာဒဗ္ဗ
သမုစ္စည်း”လည်းရှိ၏၊ ပုံစံကား-“ဗုဒ္ဓံ ဝရံ စ ဘဇေသု-ဘုရားကိုလည်းကောင်း၊ ဆရာကို
လည်းကောင်း ဆည်းကပ်လော”တည်း၊ ဤ၌ ဆည်းကပ်ခြင်း ကြိယာ၌ “ဘုရား-

ပန-ဆက်၊ သော-ထိုသမုစ္စည်းသည်၊ အတ္ထဝသေန-အနက်၏အစွမ်းဖြင့်၊ ကေဝလသမုစ္စယော-ကေဝလသမုစ္စည်းလည်းကောင်း၊ အန္ဓာစယော-အန္ဓာစည်းလည်းကောင်း၊ ဣတရိတရယောဂေါ-ဂလည်းကောင်း၊ သမာဟာရော-ရလည်းကောင်း၊ ဣတိ၊ စတုဗ္ဗိဓော-၏၊ တတ္ထ-ထိုငှ ပါးတို့တွင်၊ ကေဝလသမုစ္စယေ-ကေဝလသမုစ္စည်း၌လည်းကောင်း၊ အန္ဓာစယေ စ-၌လည်းကောင်း၊ သမာသော န ဘဝတိ-သမာသ်မဖြစ်၊ (ကသ္မာ) ကြိယာသာပေက္ခတယ-ကြိယာကို ငဲ့ခြင်းရှိသည့်အတွက်၊ နာမာနံ-တို့၏၊ အညမည-ချင်း၊ အယုတ္တတ္ထဘာဝတော-ယုတ္တတ္ထ မဖြစ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ယထာ-ကား၊ စီဝရံ-သင်္ကန်းကိုလည်းကောင်း၊ ပိဏ္ဏပါတဉ္စ-ဆွမ်းကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စယံ-ဆေးပစ္စည်းကိုလည်းကောင်း၊ သယနာသနံ-အိပ်ရာနေရာကိုလည်းကောင်း၊ အဒါသိ-လှူပြီ၊ ဒါနံ-ဒါနကို၊ ဒေဟိ-လှူလော၊ သီလဉ္စ - သီလကိုလည်း၊ ရက္ခာဟိ - စောင့်ရှောက်လော၊

ဆရာ”ဟူသော ခြစ် ၂ ပါးကို ဆည်းသည်၊ ခြစ်၌ ခြစ်အများကို ပေါင်းဆည်းသော “ဒဗ္ဗ ဒဗ္ဗ သမုစ္စည်း”လည်းရှိ၏၊ ပုံစံကား-“ရညော ဂဇော စ အသော စ-မင်း၏ ဆင်နှင့်မြင်း”တည်း၊ ဤ၌ မင်းခြစ်၌ ဆင်မြင်းဟူသော ခြစ် ၂ ပါးကို ပေါင်းဆည်းသည်၊ ခြစ်၌ ဂုဏ်အများကို ပေါင်းဆည်းသော “ဒဗ္ဗဂုဏသမုစ္စည်း”လည်း ရှိ၏၊ ပုံစံကား-“ပဋေ သုက္ကော စ ရတ္တော စ-ပုဆိုးသည် ဖြူလည်း ဖြူ၊ နီလည်း နီ၏”တည်း၊ ဤ၌ ပုဆိုးခြစ်၌ အဖြူ-အနီ ဂုဏ် ၂ ပါးကို ဆည်းသည်၊ ဂုဏ်၌ ခြစ်ကို ပေါင်းဆည်းသော “ဂုဏဒဗ္ဗသမုစ္စည်း”လည်း ရှိ၏၊ ပုံစံကား-“ရတ္တော ပဋေ စ ကုဏ္ဍလံ စ-အနီသည် ပုဆိုးလည်း ရှိ၏၊ နားသောင်းလည်း ရှိ၏”တည်း၊ ဤ၌ အနီဂုဏဝယ် ပုဆိုးနှင့်နားသောင်း ခြစ် ၂ ခုကို ဆည်းသည်၊ ဤသို့လျှင် ဆည်းပုံ ၄ မျိုး ရှိသည်။

သမုစ္စည်း ၄ မျိုး။ ။ ကေဝလသဒ္ဓါသည် “မရောမယုက်၊ သက်သက်၊ သန့်သန့်” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် အန္ဓာစယ-ဣတရိတရ-သမာဟာရ သဘောတို့နှင့် မရောသော သမုစ္စည်းကို “ကေဝလသမုစ္စည်း”ဟု ခေါ်၏၊ အန္ဓာစယသမုစ္စည်း၊ ဣတရိတရယောဂသမုစ္စည်း၊ သမာဟာရသမုစ္စည်းတို့ကို နာမ်(စနိပါတ် အနက်)၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ထို၌ ပြခဲ့သော “သမုစ္စယာန္ဓာစယ” စသည်တို့တွင် သမုစ္စယကိုပင် ဤ၌ “ကေဝလသမုစ္စည်း”ဟု ဆိုသည်။

ကေဝလံ သမုစ္စယ ၊ပေး ရက္ခာဟိ- “စီဝရံ ပိဏ္ဏပါတဉ္စ ၊ပေး၊ အဒါသိ”သည် ကေဝလသမုစ္စည်း၏ပုံစံ၊ [ဂါထာပြည့်စုံအောင် “အဒါသိ ဥဇ္ဇဘူတေသု၊ ဝိပ္ပသန္နေန စေတသာ”ဟု ဆက်၊ ဤသို့ ဂါထာပြယုဂ်ဖြစ်သောကြောင့် “စီဝရံ ပိဏ္ဏပါတဉ္စ၊ ပစ္စယံ သယနာသနံ အဒါသိ”ဟု စ တစ်လုံးတည်း ရှိသည်၊ ထို စ ကို “စီဝရံ စ ပစ္စယံ စ၊ သယနာသနံစ”ဟု အနက်၌ ယှဉ်ပေးနိုင်သည်၊] ဤပုံစံ၌ စီဝရံသည် အဒါသိကို ငဲ့၏၊ (“သင်္ကန်းကို”ဟု ဆိုလျှင် ထို “သင်္ကန်းကို”တွင် စကားမပြတ်ဘဲ “ပေး၏”ဟု

ဣတရီတရယောဂေ-ဣတရီတရယောဂသမုစ္စည်း၌လည်းကောင်း၊ သမာဟာရေ စ-စ္စည်း၌လည်းကောင်း၊ သမာသော ဘဝတိ-သမာသ်ဖြစ်၏။ (ကသ္မာ)၊ တတ္ထ-ထိုဣတရီတရယောဂ၊ သမာဟာရတို့၌၊ နာမာနံ-တို့၏။ အညမညံ-အချင်းချင်း၊ ယုတ္တတ္ထဘာဝတော-ပေါင်းစပ်အပ်သောအနက် ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဒွေဒွေ-၂ ခု ၂ ခုကုန်သော၊ ပဒါနိ-ပုဒ်တို့တည်း၊ ဒွန္နာ-၂ ပုဒ် ၂ ပုဒ်တို့၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဒွန္နာ-အစုံ အစုံအနက်ရှိကုန်သော သဒ္ဓါတို့သည်၊ ဒွန္နာ-

စကားအဆက် ရှိနေသေးသည်ကို “ငဲ့သည်”ဟု ဆိုသည်။ ပိဏ္ဍပါတ် စသော ၃ ပုဒ်လည်း အဒါသိကို ငဲ့၏။ ဤသို့လျှင် “စိဝရံ ပိဏ္ဍပါတဉ္စ ပစ္စယံ သယနာသနံ”တို့သည် မိမိတို့ အချင်းချင်း “သမုစ္စယ+သမုစ္စေတဉ္စ”အဖြစ်ဖြင့် ငဲ့ကြ စပ်ကြသော်လည်း မိမိတို့ အချင်းချင်းမှတစ်ပါး “အဒါသိ”ဟူသော ကြိယာပုဒ်တစ်ပါးကိုလည်း ငဲ့နေကြသေးသောကြောင့် ယုတ္တတ္ထ မဖြစ်ရကား “စိဝရံပိဏ္ဍပါတပစ္စယသယနာသနာနိ”ဟု ဒွန်သမာသ် မဖြစ်နိုင်၊ တချို့ကား “စိဝရံ ပိဏ္ဍပါတံ စ ပစ္စယံ သယနာသနံ”တို့သည် မိမိတို့ချင်း အလျဉ်း မငဲ့ကြ”ဟု ဆို၏၊ စဉ်းစားကြပါကုန်၊ [စိဝရံ ပိဏ္ဍပါတံ စသည်တို့ သမာသ် ဖြစ်နိုင်သော နည်းကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

“ဒါနံ ဒေဟီ၊ သီလဉ္စ ရက္ခာဟီ”ကား အန္ဓာစယသမုစ္စည်း၏ပုံစံ၊ [“ဒါနံ”ဝယ် “ဒါနဉ္စ”ဟု ပါ၌ရှိသော်လည်း ထိုသို့ မရှိထိုက်ပုံကို နာမ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊] ဤပုံစံ၌ ဒါနံနှင့် သီလံသည် အချင်းချင်း အလျဉ်းမငဲ့ကြ၊ ဒါနံသည် “ဒေဟီ”ဟူသော ကြိယာကို၊ သီလံလည်း “ရက္ခာဟီ”ဟူသော ကြိယာကိုသာ ငဲ့သောကြောင့် ယုတ္တတ္ထ မဖြစ်ရကား “ဒါနဉ္စ သီလဉ္စ ဒါနသီလံ”ဟု သမာသ်မဖြစ်။ [ဤအန္ဓာစယသမုစ္စည်းကို သက္ကတကျမ်းတို့၌ “ဘိက္ခံစရ၊ ဂါဝေါ စ အာနယ”ဟု ပုံစံထုတ်၏၊ ဘိက္ခံစရ-ထမင်းတောင်းသွားလော (ဤ၌ “စ”မပါ)၊ ဂါဝေါ စ အာနယ-နွားတို့ကိုလည်း (တွေ့လျှင်)ဆောင်ခဲလော၊ ဤ၌ ထမင်းတောင်းခြင်းသည် လိုရင်းပဓာနကိစ္စတည်း၊ နွားဆောင်မှုကား (အဆင်သင့်တွေ့မှ ဆောင်ရမည့်) အပဓာနကိစ္စတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဘိက္ခံစရ”ဟု စေခိုင်းရာ အနိက်၌ “နွားဆောင်ခြင်း”ကို အလျဉ်းမငဲ့၊ “ဂါဝေါ စ အာနယ”ဟု ထပ်မံ ခိုင်းရာ၌ကား ရှေ့ဝါကျဖြင့် ပြအပ်သော ထမင်းတောင်းခြင်းကို ငဲ့၏၊ ဆည်း၏၊ ဤသို့ နောက် ဝါကျသည် ရှေ့ဝါကျကို ငဲ့သော်လည်း ဂါဝေါသက်သက်ကား ဘိက္ခံကို အလျဉ်းမငဲ့၊ အာနယ ကြိယာကိုသာ ငဲ့၏၊ ဘိက္ခံကလည်း ဂါဝေါကို မငဲ့၊ စကြိယာကိုသာ ငဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် ဘိက္ခံနှင့် ဂါဝေါတို့ “ဘိက္ခဂေါ”ဟု သမာသ်မဖြစ်။]

ဣတရီတရ ယေ၊ ယုတ္တတ္ထဘာဝတော-ဣတရီတရယောဂသမုစ္စည်း သမာဟာရ သမုစ္စည်းတို့၌ကား ပုဒ်တစ်ပါးကို မငဲ့ဘဲ မိမိတို့ အချင်းချင်း ငဲ့စပ်၍ ယုတ္တတ္ထဖြစ်သောကြောင့် သမာသ်ဖြစ်၏၊ နောက်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့၊ ထိုတွင် ဤ “သမဗေဒြာဟူဏ”ဟူသော ဒွန်သည် ဣတရီတရယောဂသမုစ္စည်းဖြစ်သော ဒွန်တည်း။

ဒွန္တတို့မည်၏။ [သိမ့်၌ “ဒွေစ ဒွေစာတိ ဒွန္တော၊ ဒွန္တဋ္ဌော ဝါ ဒွန္တော” ဟု ရှိ၏။] ဒွန္တသဒိသတ္တာ-ဒွန္တသဒ္ဓါနှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ သမာသောဝိ-ကိုလည်း၊ အနတ္တသညာယ-ဖြင့်၊ ဒွန္တောတိ၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၏။ ဒွန္တော-ဒွန်သမာဿ်သည်။ ဥဘယတ္ထပဓာနော-ပြဋ္ဌာန်းသော ၂ ပုဒ်အနက် ရှိ၏။

ဒွေ ဒွေ ပဒါနိ ဒွန္တာ-ပဒါနိကား-တော်နက်ကို ပြသော အဘိဓမ္မေယျပုဒ်တည်း၊ ရုပ်စီရင်ရာ၌ မလို၊ ဤနည်း၌ ဒွန္တာပုဒ်သည်ပင် ဒွန်သမာဿ်ပုဒ်ဖြစ်၍ “ဒွေစ ဒွေစ ဒွန္တာ” ဟု ဋီကာဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။ “ဒွိ(ယော) စ(သိ) ဒွိ(ယော) စ(သိ)” ၌ ယောသု ဒွန္တံ ဒွေစသုတ်ဖြင့် ယောနှင့်တကွ ဒွိကို ဒွေပြု၊ စနေောင် သိတို့ကို ချေ၊ “ဒွေစ ဒွေစ” ဖြစ်စေ၊ သမာဿ်စသည် စီရင်၍ “ဒွိဒွိ” ဟု ပကတိပြု၊ ဝိသတိ ဒသေသု ဗာဒ္ဒိဿတု၌ တုသဒ္ဓါဖြင့် နောက် ဒွိကို ဒိပြု၊ ကွစိသမာသန္တစသောသုတ်ဖြင့် ဒိ၏ ဣကို (အ)ပြု(ဒွိဒ)၊ (ဒွန္တော-ဟူသော ပုဒ်ကိုပင် နိပါတနလုပ်၍) ဤ “ဒွန္တော” ဟူသော နိပါတနဖြင့် ဒွိ၏ ဣကို (အ)ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတဉ္စသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်လား၊ ဝဂ္ဂန္တ(န်)ပြု၍ (ဒွန္တ) နာမ်ငဲ့၊ ယောကို အာပြု။

ဒွန္တော ဝါ ဒွန္တာ-“ဒွန္တ+အတ္တ” မှ ဣကို (ဋ+ဋ္ဌတွဲလျက်) ၌ပြု၍ “ဒွန္တ” ဟု ဆိုသည်။ အတ္တကထာမှ အဋ္ဌကထာ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ “ဒွန္တော+အတ္တော ယေသံတိ ဒွန္တော-အစုံအနက်ရှိသောသဒ္ဓါတို့” ဟု ဆို၊ ဤ “ဒွန္တော ဝါ ဒွန္တာ” ပါဠိဖြင့် “ဒွန္တ” အရ အစုံအနက်ကိုသာ ဟောနိုင်သော်လည်း ဤနေရာ၌ အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရဏပစာရအားဖြင့် သဒ္ဓါတို့လည်း “ဒွန္တ” ဟု ဆိုနိုင်ကြောင်းကို ပြ၏။ တစ်နည်း “ဒွန္တော ယဿ အတ္တိတိ ဒွန္တော” ဟု အဿတ္ထိဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဒွန္တအရ အစုံအနက်ရှိသော သဒ္ဓါကို ရ၏။

ဒွန္တသဒိသတ္တာပေဒွန္တောတိ ဝုစ္စတိ-“ဒွေဒွေပေဒွန္တာ” ဟူသော ရှေ့စကား ၂ ရပ်ဖြင့် ဒွန်သမာဿ်ကို မရသေး။ ဒွန္တ မည်သော သဒ္ဓါတစ်ခုကိုသာ ရသေး၏။ ဒွန်သမာဿ်ရအောင်ကား “ဒွန္တော ဝိယာတိ ဒွန္တော” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဆင့်ရမည်-ဟုလို၊ [ဒွန္တသဒိသတ္တာ၌ “သဒိသ” ပုဒ်ဖြင့် ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။] “အယံ-ဤ သမာဿ်သည်။ ဒွန္တောဝိယ-ဒွန္တသဒ္ဓါနှင့်တူ၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဒွန္တော-မည်၏” ဟုပေး။

ဥဘယပစ္စတ္ထ ပေ၊ ဒွန္တော-ဤစကားကား ဒွန်သမာဿ်၏ ဒွန္တ သဒ္ဓါနှင့် တူပုံကို ခိုင်မြဲစေသော ဒဋ္ဌိကရဏဝါကျတည်း။ “မဟာပုရိသော” စသော အခြားသမာဿ်များ၌ ၂ ပုဒ်ပေါင်းစပ်မှ “ယောကျ်ားမြတ်” စသော တစ်နက်သာ ရကြ၍ နောက်ပုဒ်အနက် ဖြစ်စေ၊ ရှေ့ပုဒ်အနက်ဖြစ်စေ၊ အညပုဒ်အနက်ဖြစ်စေ အနက်တစ်ခုသာ ပဓာနဖြစ်ကြသည်။ သမဏဗြာဟ္မဏာ စသော သမာဿ်များ၌ကား “ရဟန်း+ပုဏ္ဏား” ၂ မျိုးလုံးကို ရ၍ ၂ နက်လုံး ပဓာနဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဒွန်သမာဿ်သည် (သမီး ခင်ပွန်းတစ်စုံ၊ သင်္ကန်းတစ်စုံ စသော) စုံတွဲအနက် ၂ ခုကို ဟောသောကြောင့် ဒွန္တသဒ္ဓါနှင့်တူသည်-ဟုလို၊ [အနက် ၂ ခုကို ရ၍ “ဒွန္တ” မည်၏ဟူသော စကားလည်း များသောအားဖြင့် (ယောဘုံယျနည်းအားဖြင့်) ဆိုသောစကားတည်း။ ၃ ပုဒ် ၄ ပုဒ် စသည် သမာဿ်တွဲရာ၌ ၃ နက် ၄ နက် စသည်လည်း ရနိုင်ကြောင်းကို သိပါ။]

နနစ-တောဒနာဦးအံ့၊ ဥဘယပဒတ္ထပဓာနတ္ထေ-၂ ပုဒ်အနက် ပြဋ္ဌာန်းသည်၏အဖြစ်သည်။ သတိ-သော်၊ ဒွန္ဓေ-ဒွန်သမာသ်ဦး၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဧကတ္ထိဘာဝေါ-တူသောအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ သိယာ-ဖြစ်နိုင်ပါတော့အံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာ၊ ဝုစ္စတေ-အဖြေကို ဆိုအပ်၏။ သဒိသာဒိ အတ္ထေပိ-သဒိသအစရှိသော အနက်၌လည်း၊ သဒ္ဒပုဝတ္ထိ သမ္ဘဝေန-သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ ဖြစ်သင့်သည့်အတွက်၊ ဒွိန္နံ ပဒါနံ-၂ပုဒ်တို့၏၊ ဧကက္ခဏေယေဝ-တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏ၌ပင်၊ အတ္ထဒ္ဒယဒီပကတ္တာ-အနက်၂ပါးလုံးကို ပြနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိရောဓေ-ဆန့်ကျင်ဘက်သည်။ န-မဖြစ်။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ တေသံ-ထိုပုဒ်တို့၏၊ တံ အတ္ထဒ္ဒယဒီပနံ-ထိုအနက်၂ပါးလုံးကို ပြနိုင်ခြင်းသည်၊ ဒွန္နဝိသယမေဝ-ဒွန်ဟူသော အရာရှိသည်သာတည်း။

နန စ၊ပေ၊ ဧကတ္ထိဘာဝေါ သိယာ-ဒွန်သမာသ်သည် ဥဘယပဒတ္ထ(အနက် ၂ ပါးလုံး) ပဓာနဖြစ်လျှင် အနက် ၂ ပါးကို ရနေသောကြောင့် အဘယ်မှာ ဧကတ္ထိဘာဝဖြစ်နိုင်တော့မည်နည်း၊ [“အနက်အားဖြင့် တူမှ ဧကတ္ထိဘာဝ-ဟု ခေါ်၏၊ ဒွန်သမာသ်ဦး ၂ နက်လုံးကို ရနေလျှင် ၂ ပုဒ်လုံး၏ အနက်သည် အတူ မဖြစ်နိုင်ရကား ဧကတ္ထိဘာဝ မဖြစ်၊ ဧကတ္ထိဘာဝ မဖြစ်လျှင် “ဧကတ္ထိဘာဝေါ သမာသလက္ခဏံ” နှင့် ဆန့်ကျင်နေသည် မဟုတ်ပါလော့”ဟု စောဒနာလိုရင်း ဖြစ်သည်။]

ဝုစ္စတေ၊ သဒိသာဒိ၊ပေ၊န ဝိရောဓေ-အဗြာဟ္မဏောပုံစံ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါသည် ပုဏ္ဏားတုဟူသော သဒိသအနက်ကို ဟော၏၊ အဗျာကတာ၌ ဗျာကတသဒ္ဒါသည် ဗျာကတမည်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှတစ်ပါးဟူသော အညအနက်ကို ဟော၏၊ အကုသလသဒ္ဒါသည် ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်(အကုသိုလ်) ဟူသော ဝိရဒ္ဒအနက်ကို ဟော၏။ [ဤ“သဒိသာဒိ အတ္ထေပိ သဒ္ဒပုဝတ္ထိသမ္ဘဝေန”ဖြင့် သဒ္ဒါတို့သည် (တစ်ရံတစ်ခါ၌ သူ့အကြောင်းအားလျော်စွာ) ရိုးရာဟောနက်မှ တခြား သဒိသစသော အနက်များကိုလည်း ဟောနိုင်သေးကြောင်းကိုသာ ပြသည်။ ဤ ဒွန်ပုဒ်တို့ သဒိသစသော အနက်၌ ဖြစ်ကြ၏-ဟု ဆိုလိုသည် မဟုတ်။]

ဤဒွန်သမာသ်ဦးလည်း “သမဏဗြာဟ္မဏာ”ဝယ် သမဏသဒ္ဒါသည် “ရဟန်း”ဟူသော ရိုးရာတစ်နက်အပြင် “ပုဏ္ဏား”ဟူသော အနက်ကိုလည်း တစ်ပြိုင်နက် ဟောနိုင်၏၊ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါလည်း “ပုဏ္ဏား”ဟူသော ရိုးရာတစ်နက်အပြင် “ရဟန်း”ဟူသော အနက်ကိုလည်း တစ်ပြိုင်နက် ဟောနိုင်၏၊ ထိုသို့ ဟောနိုင်လျှင် သမဏ၏ဟောနက် တစ်စုံကိုပင် ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါက ဟော၊ ဗြာဟ္မဏ၏ ဟောနက်တစ်စုံကိုပင် သမဏသဒ္ဒါက ဟောသဖြင့် ထိုသဒ္ဒါ ၂ ခု၏ ဟောနက်သည် တူနေရကား ဧကတ္ထ ဖြစ်ကြသည်။ ဤသို့ ၂ပုဒ်လုံးက အနက် ၂ခုကို တစ်ပြိုင်နက် သဘောတူ ပြနိုင်သောကြောင့်

ဟိ-ထင်ရှားအောင် ပြဋ္ဌိးအံ့၊ ဘူသဒ္ဓေါ-သည်၊ အနဘဝအဘိဘဝါဒိကေ-
 ခံစားခြင်း လွမ်းမိုးခြင်း အစရှိကုန်သော၊ အတ္ထေ-တို့ကို၊ အန္တဘိအာဒိဥပသဂ္ဂ
 သဟိတော-အန အဘိ အစရှိသော ဥပသရတို့နှင့် တကွ ဖြစ်သည်၊
 (သမာနော)ဝ-ဖြစ်သော်သာ၊ ဝါ-ဖြစ်မှသာ၊ ဒီပေတိ ယထာ-ပြနိုင်သကဲ့သို့၊
 ကေဝလော-သက်သက်သော ဘူသဒ္ဓါသည်၊ န ဒီပေတိ ယထာ-မပြနိုင်
 သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဂဝါဿကံတျာဒိသု-ဂဝါဿကံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊
 ဂဝါဒီနံ-ဂေါ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့၏၊ အဿာဒိသဒ္ဓန္တရသဟိတာနမေဝ-
 အဿ အစရှိသောသဒ္ဓါတစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော်သာ၊ အတ္ထဒ္ဓယဒီပနံ-
 သည်၊ (ဟောတိ)၊ ကေဝလာနံ-သက်သက် ဂေါအစရှိသော သဒ္ဓါတို့၏၊
 အတ္ထဒ္ဓယဒီပနံ- သည်၊ န-မဖြစ်၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ တံ-ထိုတစ်ပြိုင်နက်
 အနက် ၂ ပါးကို ပြခြင်းသည်၊ ဒွန္တဝိသယမေဝ-ဒွန်ဟူသောအရာ ရှိသည်
 သာ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော အရာ၌၊ န-မဟုတ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-
 မှတ်ထိုက်၏။ [သိဟိန္ဒိမ္မုဋ္ဌိလည်းကောင်း၊ သဒ္ဓန္တဝိဋ္ဌိလည်းကောင်း “ဒဋ္ဌဗ္ဗံ”
 ဟု ပါ၏၊ “တဉ္စ”ဟုကား မပါကြ။]

၂ ပုဒ်အနက် ရသော်လည်း ဧကတ္ထိဘာဝလက္ခဏာနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်ပါ-ဟု
 ဖြေသည်။

တက္ခဒ္ဓန္တဝိသယမေဝ |ပေ၊ ဒီပနံ-["ဒီပကတ္တာ"ဟု မြန်မူ၊ "ဒီပနာ"ဟု သိမူ
 "ဒီပနံ"ဟု သဒ္ဓန္တိတိ ရှိ၏၊ တဉ္စနှင့် အရတူသောကြောင့် သဒ္ဓန္တိတိ ရှိတိုင်းသာ
 ကောင်းသည်၊] ထို ၂ ပုဒ်တို့၏ အနက် ၂ ပါးကို သဘောတူ တစ်ပြိုင်နက် ပြနိုင်ခြင်း
 သည် ဒွန်အရာ၌သာ ဖြစ်၏၊ အခြားအရာများ၌ကား ထိုကဲ့သို့ ပြနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်၊
 ["ဒွန္တဝိသယမေဝ-ဒွန်ဟူသောအရာ ရှိသည်သာ"ဟု ဆိုခြင်းနှင့် "ဒွန်အရာ၌သာ
 ဖြစ်၏"ဟု ဆိုခြင်းသည် သဘောတူပင်တည်း၊ "ဒွန္တဝိသယေဝ"ဟု သ္မိဝိဘတ်ဖြင့် ရှိလျှင်
 "န သဗ္ဗတ္ထ"ဟူသော ပြောင်းပြန်စကားနှင့် သာ၍ လိုက်လျောဖွယ် ရှိ၏။]

ယထာဟိ၊ပေ၊န သဗ္ဗတ္ထာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-[ဤစကားကား "တဉ္စ ဒွန္တဝိသယမေဝ၊ပေ၊
 ဒီပနံ"ဟူသော ရှေ့စကားကို ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားအောင်ပြသော တပ္ပာကဋီကရဏ
 ဝါကျ၊ တစ်နည်း-ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျသည် ရှေ့အဖြေစကားနှင့်
 မဆိုင်၊တဉ္စ ဒွန္တဝိသယမေဝ စသော နောက်စကားနှင့်သာ ဆိုင်တော့သည်-ဟုမှတ်]
 ဘူသဒ္ဓါသည် အနဘဝ(ခံစားခြင်း) အဘိဘဝ(လွမ်းမိုးခြင်း)အနက်တို့ကို ပြနိုင်၏"ဟု
 ဆိုသော်လည်း (န ကေဝလော) သူချည်းသက်သက် မပြနိုင်၊ အန အဘိတို့နှင့်တကွ
 ဖြစ်ရမှ ပြနိုင်သည်၊ ထို့အတူ သဒ္ဓါသည် "တစ်ပြိုင်နက် အနက် ၂ ရပ်ကို ပြနိုင်သည်"ဟု
 ဆိုသော်လည်း "ဂဝါဿကံ"စသော ဒွန်အရာ၌သာ ဂေါသဒ္ဓါ တစ်ခုတည်းက "ဗ္ဗား+
 မြင်း"ဟူသော အနက် ၂ ခုကို၊ အဿသဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက "မြင်း+ဗ္ဗား"ဟူသော အနက်
 ကို ပြနိုင်သည်၊ (န ကေဝလာနံ) အဿနှင့် မတူဘဲ ဂေါချည်းသက်သက်လည်းကောင်း၊

အထဝါ- တစ်နည်းကား၊ ဒွိန္ဒပိ -၂ ပုဒ်လုံးတို့၏လည်း၊ ယထာဝုတ္တ သမုစ္စယဒီပကတ္တာ-အကြင် အကြင်ဆိုအပ်ပြီးသော သမုစ္စည်းအနက်ကို ပြတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒွန္ဒပိ-၌လည်း၊ ဧကတ္ထိတာ-တူသော အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကောစိ- တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ဝိရောဓော-ဆန့်ကျင်ဘက်သည်၊ န-မရှိ။

တတော- ထိုမှနောက်၌၊ သမာသသညာဝိဘတ္တိလောပါဒိ- သမာသ် အမည်၊ ဝိဘတ်ချေခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ ပုတ္တနယမေဝ- ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ၊ သမာသေနေဝ - သမာသ်သည်ပင်။

ဂေါနှင့်မတွဲဘဲ အဿချည်းသက်သက်လည်းကောင်း အနက် ၂ ခုကို မပြနိုင်၊ ထို့ကြောင့် တစ်ပြိုင်နက် အနက် ၂ ခုကို သဒ္ဓါတစ်ခုတည်းက ပြနိုင်ခြင်းသည် ဒွန်အရာ၌သာ ဖြစ်၏-ဟု မှတ်။

အထဝါ ပေ၊ န ကောစိ ဝိရောဓော-“သဒိသာဒိ အတ္ထေပိ၊ပေ၊အတ္ထဒွယဒီပကတ္တာ န ဝိရောဓော”ဟူသော ပဌမအဖြေသည် ဗာဟိရကဗျာကရုဏ်း(သာသနာတော်မှ အပ ဖြစ်သော သက္ကတသဒ္ဓါ)ဆရာတို့၏ အလိုအားဖြင့် ပြအပ်သော အဖြေတည်း၊ ထို အဖြေမှ တစ်မျိုးတစ်စုံ ဧကတ္ထိဘာဝဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “အထဝါ”စသည်ကို မိန့်သည်၊ ထို၌ “ယထာဝုတ္တသမုစ္စယ”ဟူသည် “နာမာနံ သမုစ္စယော ဒွန္ဒော”အရ၌ ပြခဲ့သော ဒွန်သမာသ်အရာဝယ် အလိုရှိအပ်သော ဣတရီတရယောဂသမုစ္စည်းအနက်- သမာဟာရသမုစ္စည်းအနက်တည်း၊ ဒွန်သမာသ် ဟူသမျှသည် ထို သမုစ္စည်းအနက် ၂မျိုးတွင် တစ်မျိုးမျိုးကို ပြမြဲ ဖြစ်၏။

ချဲ့ဦးအံ- “သမဏဗြာဟ္မဏာ”ဟူသော ဣတရီတရယောဂဒွန်၌ “ရဟန်းလည်း- ရဟန်းလဲ-ရဟန်းရော (ရဟန်းအနက်ထဲ၌ ပုဏ္ဏားအနက် ရောခြင်းကို ဆိုသည်)ဟု အနက်ပေးရသော သမဏသဒ္ဓါသည် ပုဏ္ဏားကို ဆည်းခြင်းဟူသော သမုစ္စည်းအနက် ကို ဟော၏၊ “ပုဏ္ဏားလည်း၊ လဲ၊ ရော”ဟု အနက်ပေးရသော ဗြာဟ္မဏသဒ္ဓါလည်း ရဟန်းကို ဆည်းခြင်းဟူသော သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဤသို့လျှင် ၂ပုဒ်လုံးပင် သမုစ္စည်းအနက်ကို ပြခြင်းအားဖြင့် ဧကတ္ထ ဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒွန်သမာသ်၌ ဥဘယပဒတ္တ ပမာနဖြစ်သော်လည်း “ဧကတ္ထိဘာဝေါ သမာသလက္ခဏံ” နှင့်ကား အနည်းငယ်မျှ ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်ပါ။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ဒွန်သမာသ်ကို “စတ္ထသမာသ် (စသဒ္ဓါ၏ သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟောသောသမာသ်)”ဟု အမည်ပေး၏၊ ဤအဖြေသည် ထိုမောဂ္ဂလ္လာန် အမည်ပေးပုံနှင့် သာ၍ သင့်လျော်သည်။]

တတော၊ပေ၊ အပ္ပယောဂေါ-“သာရိပုတ္တောစ+မောဂ္ဂလ္လာနောစ”ဟု ဝါကျတည် ပြီးနောက် “နာမာနံ သမုစ္စယော ဒွန္ဒော”သုတ်ဖြင့် သာရိပုတ္တောနှင့် မောဂ္ဂလ္လာနောကို သမာသ်စပ်၍ ဒွန်ဟု အမည်မှည့်၊ ထိုသမာသ်စပ်မှု ဒွန်မှည့်မှုကို ပြုပြီးနောက် သမာသ် အမည်မှည့်ခြင်း၊ ဝိဘတ်ချေခြင်း၊ ပကတိပြုခြင်း၊ နာမိင့်ခြင်း စသော အစီအရင်တို့မှာ

စတ္တဿ-စသဒ္ဒါ၏သမုစ္ဆည်းအနက်ကို၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဟောအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုတ္တတ္တာနမပယောဂေါတိ-ဟူသောပရိဘာသာကြောင့်၊ စသဒ္ဒဿ-၏၊ အပယောဂေါ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣဒ္ဒန္တေ-ဤဒ္ဒန်သမာသ်၌၊ အစွိတတရံ-သာ၍ ပူဇော်အပ်သော အနက်ရှိသောပုဒ်သည်၊ ပုဗ္ဗ-ရှေ့၌၊ နိပတတိ-ကျ၏၊ ပရဿေဝ-နောက်ပုဒ်၏သာ၊ လိင်္ဂဉ္စ-လိင်္ဂသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ဣတရိတရယောဂဿ-ဣတရိတရယောဂဒ္ဒန်၏၊ အဝယဝပဋ္ဌာနတ္တာ-အစိတ် အစိတ်ပြဋ္ဌာန်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောဝိဘတ်တို့၌၊ ဗဟုသစနမေဝ-ဗဟုဝုစ်ချည်းသာ၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ-သာရိပုတြာမောဂ္ဂလ္လာန်တို့၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေ-တို့ကို၊ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ သမဏော စ-ရဟန်းလည်း၊ ဗြာဟ္မဏော စ-ပုဏ္ဏားလည်း၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ - တို့၊ ဧဝံ, ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ -

ဆိုပြီးအတိုင်းပင်တည်း၊ “သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာန”ဟူသော သမာသ်ပုဒ်သည်ပင် စတ္တ (သမုစ္ဆည်းအနက်)ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ဝုတ္တတ္တာန စသော ပရိဘာသာဖြင့် စ၂လုံးကိုလည်း ချေရမည်။

ဣဒ္ဒန္တေ၊ **ပေ၊ လိင်္ဂဉ္စ**-ဒ္ဒန်သမာသ်၌ ပူဇော်အပ်သော အနက်ချင်းတူလျှင် သာ၍ ပူဇော်အပ်သော အနက်ကို ဟောသောပုဒ်သည် ရှေ့က နေ၏၊ ထို့ကြောင့် အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန်ထက် အရှင်သာရိပုတြာက ပဋမအဂ္ဂသာဝက ဖြစ်၍ ရှေ့နေ၏၊ ဗြာဟ္မဏထက် သမဏသည်လည်းကောင်း၊ (အိမ်ပိုင်ရှိသူ မှန်လျှင် တစ်အိမ်မျှကို ပိုင်သူပင်ဖြစ်စေ “ဂဟဿ+ပတိ” အရ “အိမ်ရှင်”မည်၏၊ ထိုအိမ်ရှင်ကို “သူကြွယ်”ဟု မြန်မာပြန်ထားကြသည်။) ထိုဂဟပတိထက် ဗြာဟ္မဏသည်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏထက် (ဇာတ်၊ အစိုးရခြင်းအားဖြင့်သာသော) ဓတ္တိယသည်လည်းကောင်း၊ (လသည် လစဉ် အသစ် အသစ်ဖြစ်၍ လူတို့ချစ်နှစ်သက်အပ်သောကြောင့်) နေထက် လသည်လည်းကောင်း၊ အဘထက်(ပို၍ ကျေးဇူးများသော) အမိသည်လည်းကောင်း သာ၍ ပူဇော်အပ်ရကား ရှေ့နေကြရသည်၊ ဤဒ္ဒန်၌ နောက်ပုဒ်လိင်္ဂကိုသာ လိုက်ရသည်၊ (နောက်ပုဒ်လိင်္ဂအတိုင်း လိင်္ဂရှိသည်။) ထို့ကြောင့် မာတာ(ဣတ္ထိလိင်္ဂ) ဝိတာ(ပုလ္လိန်)ဟု လိင်္ဂကွဲရာ၌ ဝိတာအတိုင်း “မာတာပိတရော”ကို ပုလ္လိန်ဟု မှတ်၊ ဇာယာပတိဟု လိင်္ဂကွဲရာ၌ ပတိ၏လိင်္ဂလိုက်၍ ပုလ္လိန်ဟု မှတ်။

ဣတရိတရယောဂဿ၊ **ပေ၊ ဗဟုဝစနမေဝ**-[ဣတရိတရယောဂ၏ အနက်ကို စနိပါတ်အဖွင့်၌ ပြစုံပြီး] သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ၌ သာရိပုတ္တသည် မောဂ္ဂလ္လာနကို အထူးပြုသော ဝိသေသန အပဓာန မဟုတ်၊ ပဓာနပုဒ်ပင်တည်း၊ မောဂ္ဂလ္လာနလည်း သာရိပုတ္တ၏ ဝိသေသနမဟုတ်-ပဓာနပင်၊ ဤသို့ အသီးသီး ကိုယ်စီကိုယ်စီ ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ပူးပေါင်းစုစည်း၍ တစ်ခုတည်း မဖြစ်နိုင်ရကား ဝိဘတ်အားလုံး၌ “သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနာ” စသည်ဖြင့် ဗဟုဝုစ်ချည်း ဖြစ်ကြရသည်၊ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းသွင်း၍ ဗဟုဝုစ်ရပ်ချည်း စဉ်လေ၊ [“သမဏော စ + ဗြာဟ္မဏော စ” စသည်ဖြင့်

ပုဏ္ဏားသူကြွယ်တို့၊ စတ္တိယဗြာဟ္မဏာ-မင်းပုဏ္ဏားတို့၊ ဒေဝမနုဿာ-နတ်
 လူတို့၊ စန္ဒိမသူရိယာ-လနေတို့၊ မာတာစ-အမိလည်း၊ ပိတာစ-အဘလည်း၊
 မာတာပိတရော-မိဘတို့၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒွန္ဓေ-ဒွန်သမာသ်၌၊
 မာတုအာဒိပုဗ္ဗပဒု-ကာရဿ-မာတု အစရှိသော ရှေ့ပုဒ်ရှိ ၂ အက္ခရာ၏၊
 အာကာရော-အာ အပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဧဝံ၊ ပိတာပုတ္တာ-သားအဘတို့။

ဇာယာ စ-မယားလည်း၊ ပတိ စ-လင်လည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဇာယာ
 ပတိ-မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့သော၊ ဣမ-ဤရုပ်၌၊ [“တုဇံဇာနိ ဣစ္စေတေ
 အာဒေသာ”၌ စပ်၊] ကွစိတိ ဝတ္ထတေ။

၃၅၈။ ဇာယာယ ပေ၊ ပတိနိ။ ။ပရေ-သော၊ ပတိသဒ္ဓေ-ပတိသဒ္ဓါ
 ကြောင့်၊ ကွစိ-၌၊ ဇာယာသဒ္ဓဿ-၏၊ တုဒံဇာနိဣတိ-တုဒံ၊ ဇာနိ ဟူကုန်
 သော၊ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ၊ တုဒမ္ပတိ၊ ဇာနိပတိ၊ ဇာယမ္ပတိကာ-
 မယားလင်တို့၊ ဇတ္ထ-ဤ ဇာယမ္ပတိကာ ပြယုဂ်၌၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော-နိဂ္ဂဟိတ်
 လာခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ကွစာဒိနာ-ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံ အစရှိသော
 သုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံစ-လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)။ [ဤသုတ်၏အဓိပ္ပာယ်ကို
 ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ အကျယ်ပြထားသည်။]

ကွစိ-အချို့ဒွန်၌၊ အပ္ပသရံ-နည်းသော သရရှိသော ပုဒ်သည်၊ ပုဗ္ဗ-၌၊
 နိပတတိ-၏၊ (ယထာ)ဟု တချို့ ပါ၏၊ စန္ဒောစ-လလည်း၊ သူရိယောစ၊
 စန္ဒသူရိယာ၊ နိဂမာစ-နိဂုံးတို့လည်း၊ ဇနပဒါစ-ဇနပုဒ်တို့လည်း၊ နိဂမ
 ဇနပဒါ-တို့၊ သုရာစ-နတ်တို့လည်း၊ အသုရာစ-အသုရာတို့လည်း၊ ဂရုဉာ
 စ-ဂဠုန်တို့လည်း၊ မနုဇာစ-လူတို့လည်း၊ ဘုဇဂါစ-နဂါးတို့လည်း(မြေတို့
 လည်း)၊ ဂန္ဓဗ္ဗာစ-ဂန္ဓဗ္ဗနတ်တို့လည်း၊ သုရာသုရ ပေ၊ ဂန္ဓဗ္ဗာ-တို့။

နောက်ပုဒ်များ၌ ဝိဂ္ဂဟပြု၊ “စန္ဒိမာ စ (ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း) သူရိယော စ”ဟု ရှေ့ပုဒ်၌
 ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်းဖြစ်သော်လည်း နောက်ပုဒ် လိုက်၍ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းပင် ဖြစ်ရသည်။
 “စန္ဒိမန္တသူရိယ” ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် နှုချေ၊ မာတာပိတရောကား
 သတ္တာဒိဂိုဏ်းတည်း၊ “မာတာပိတု” ပကတိပြုပြီးသည့်အခါ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် မာတု
 ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၏ ၂ကို အာ ပြု၍ “မာတာပိတု” ဖြစ်၏၊ နာမိင် ယောသက်၍
 သတ္တာဒိဂိုဏ်း ထုံးစံအတိုင်း စီရင်။ [ဒွန်၌ ရှေ့ ၂ ကို အာ ပြုသော်လည်း “သတ္တာနော+
 ဒဿနံ” စသော တပျူရိသ်သမာသ်၌ကား ရှေ့ ၂ ကို အာရ ပြု၍ “သတ္တာရဒဿနံ”
 စသော ရုပ်များ ဖြစ်ပုံကို အညေသွာရတ္တံသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ အာရ မပြုဘဲ “သတ္တာဒဿနံ”
 စသည်လည်း ရှိသည်ပင်။]

ကွစိ-အချို့ဒွန်၌၊ ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏာနံ-ဣဝဏ်၊ ဥဝဏ် အဆုံးရှိသောပုဒ်တို့၏၊ ပုဗ္ဗနိပါတော-ရှေ့ကျခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ယထာ-ကား၊ အဂ္ဂိ စ-မီးလည်း၊ ဓူမော စ-အခိုးလည်း၊ အဂ္ဂိဓူမာ-မီးအခိုးတို့၊ ဧဝံ၊ ဂတိပုစိဘုဇ ပဌဟရကရသယာ-သွားခြင်း၊ သိခြင်း၊ စားခြင်း၊ ရွတ်ဆိုခြင်း၊ ဆောင်ခြင်း၊ ပြုခြင်း၊ အိပ်ခြင်း အနက်ရှိသောဓာတ်တို့၊ ဓာတဝေါ စ-ဓာတ်တို့လည်း၊ လိင်္ဂီနိ စ-လိင်္ဂီတို့လည်း၊ ဓာတုလိင်္ဂီနိ-တို့။

ကွစိ-အချို့ဒွန်၌၊ သရာဒိအကာရန္တံ-အစဉ် သရရှိသော အကာရန္တပုဒ်သည်၊ ပုဗ္ဗံ နိပတတိ၊ ယထာ၊ အတ္ထော စ-အကျိုးလည်း (အနက်လည်း)၊ ဓမ္မော စ-အကြောင်းလည်း (ပါဠိလည်း)၊ အတ္ထဓမ္မာ-တို့၊ ဧဝံ၊ အတ္ထသဒ္ဓါ-အနက်သဒ္ဓါတို့၊ သဒ္ဓတ္တာ ဝါ-“သဒ္ဓတ္တာ”ဟုလည်း ရှိ၏။

ပန-အဖို့တစ်ပါးကား၊ သမာဟာရေ-သမာဟာရဒွန်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) စက္ခု စ-မျက်စိလည်း၊ သောတဉ္စ-နားလည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ နာမာနံ သမုစ္စယော ဒွန္ဓောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဒွန္ဓသမာသံ-ဒွန်သမာသံကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ဝိဘတ္တိလောပမှိ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ နပုံသကလိင်္ဂိန္တိ ဧကတ္တဉ္စာတိ စ ဝတ္တတေ။

ကွစိ အပ္ပသရံ ပုဗ္ဗံ နိပတတိ-စန္ဒ၌ သရ ၂ လုံး၊ သူရိယ၌ သရ ၃ လုံးရှိရာ၊ သရနည်းသော ပုဒ်သည် ရှေ့ကျ၏၊ ပုံစံကို ကြည့်လေ။ [ဤစကားအရ “အစိတတရ ကြောင့် ရှေ့ကျခြင်း၊ သရနည်းသောကြောင့် ရှေ့ကျခြင်း-ဟု အကြောင်း၂မျိုးမှတ်။]

ကွစိ၊ ပေ၊ ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏာနံ ပုဗ္ဗနိပါတော-သရချင်း တူနေပြန်လျှင် အဂ္ဂိသည် ဣဝဏ္ဏန္တ၊ ဓူမသည် အကာရန္တဖြစ်၍ ဣဝဏ္ဏန္တအဂ္ဂိသည် ရှေ့ကျသကဲ့သို့၊ ဣဝဏ္ဏန္တ ပုဒ်များ ရှေ့ကျတတ်၏၊ ဓာတုလိင်္ဂီနိ၌လည်း ဥဝဏ္ဏန္တဓာတုသဒ္ဓါက ရှေ့ကျသည်။

ကွစိ သရာဒိ၊ ပေ၊ နိပတတိ-အကာရန္တချင်း တူနေပြန်လျှင်လည်း “အတ္ထ”ကဲ့သို့ အစဉ် သရရှိသောပုဒ်သည် ရှေ့နေတတ်၏၊ သို့သော် ကွစိသဒ္ဓါမြစ်၍ မမြဲသောကြောင့် “သဒ္ဓေါ စ အတ္ထော စ သဒ္ဓတ္တာ စ”ဟုလည်း ကမောက္ကမ(အစဉ်မကျဘဲ) ရှိပြန်သည်၊ ထို့အတူ “ရှေးရှေးစည်းကမ်းများလည်း ကွစိသဒ္ဓါကြောင့် မမြဲ”ဟု မှတ်။

သမာဟာရေ ပန — ဤ “သမာဟာရ” သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို နာမ် (စနိပါတ်) ခန့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ “စက္ခုသောတ”၌ “မျက်စိနှင့်နား”ဟု အနက် ၂ ခုလုံး ပဓာနဖြစ်သော်လည်း ထိုအနက် ၂ ခုကိုပင် ပေါင်းစု၍ တစ်ခုတည်း ပြုထားသောကြောင့် ဧကပုစ ချည်းသာ ရုပ်ရှိလတ္တံ့။

၃၅၉။ တထာ ဒွန္ဓေ ပေ၊ ဝသဘာဂတ္ထာဒီနဉ္စ။ ။ဒိဂုသမာသေ-ဌိ၊
 ဧကတ္တံ-တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္ထဉ္စ-
 နပုံလိင်္ဂရှိသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊
 တထာ-တူ၊ သမာဟာရဒွန္ဓသမာသေပိ-သမာဟာရဒွန္ဓသမာသ်ဌိလည်း၊
 ပါဏိတူရိယယောဂုသေနင်္ဂတ္ထာနံ-ပါဏိယင်္ဂ၊ တူရိယင်္ဂ၊ ယောဂင်္ဂ၊ သေနင်္ဂ
 အနက်ရှိသော သဒ္ဓါတို့၏လည်းကောင်း၊ ခုဒ္ဒန္တေကဝိဝိဓေဝိရုဒ္ဓဝိသဘာဂတ္ထ
 ဣစ္စေဝမာဒီနံ-ခုဒ္ဒန္တေက၊ ဝိဝိဓေဝိရုဒ္ဓ၊ ဝိသဘာဂအနက်ရှိသော သဒ္ဓါ အစရှိ
 သည်တို့၏လည်းကောင်း၊ [“သဘာဂတ္ထာနံ ဣစ္စေဝမာဒီနဉ္စ”ဟု ဖြန့်မာမူ
 ရှိ၏၊ ဒီနဉ္စဉ္စ ဓဖြင့် ပေါင်းဖွယ်အနက် မရှိ၊ “သဘာဂတ္ထ ဣစ္စေဝမာဒီနဉ္စ”ဟု
 သီဟိုဠ်မူအတိုင်းရှိမှ ရှေ့ ပါဏိပေ၊သေနင်္ဂတ္ထကို ပေါင်းဖွယ် ရှိသည်၊]
 ဧကတ္တံ-လည်းကောင်း၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္ထံ စ-လည်းကောင်း၊ ဟောတိ။

ပါဏိနော စ-သတ္တဝါတို့လည်း၊ တူရိယာနိ စ-တူရိယာတို့လည်း၊
 ယောဂ္ဂါနိစ-လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာတို့လည်း၊ သေနာစ-စစ်တပ်တို့လည်း၊ ဣတိ-
 ဤဝစနတ္ထကြောင့်၊ ပါဏိပေ၊သေနာ-တို့ မည်၏၊ တာသံ-ထို သတ္တဝါ၊
 တူရိယာ၊ လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာ၊ စစ်တပ်တို့၏၊ အင်္ဂါနိ-အစိတ်အင်္ဂါတို့တည်း၊
 ပါဏိပေ၊သေနင်္ဂါနိ-တို့၊ ဒွန္ဓတော-ဒွန်ပုဒ်မှ၊ ပရတ္တာ-နောက်၏အဖြစ်
 ကြောင့်၊ င...သဒ္ဓေါ-အင်္ဂသဒ္ဓါကို၊ ပစ္စေကံ-အသီးအသီး၊ အဘိသမ္ပဇ္ဈတေ-
 စပ်အပ်၏၊ ခုဒ္ဓါစ-သေးငယ်ကုန်သည်လည်း ဟုတ်၏၊ တေ-တို့ ဟူသည်။

တထာ ဒွန္ဓေပေ၊နပုံသကလိင်္ဂတ္ထဉ္စ-“ဒိဂုသေကတ္တံ၊ တထာ ဒွန္ဓေ ပါဏိ ပေ၊
 ဒီနဉ္စ”ဟု သုတ်ရှိသောကြောင့် တထာသဒ္ဓါဖြင့် ရှေ့သုတ်၌ ပြုအပ်သော ဒိဂုသမာသ်ကို
 ပြန်၍ ညွှန်းသည်။ ဒိဂုသမာသ်၏ ဧကတ္တ နပုံသကတ္တ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤဒွန်သမာသ်
 ဌိလည်း ဧကတ္တ နပုံသကတ္တ ဖြစ်သည်-ဟုလို။

ပါဏိနော စ ပေ၊ တဒါဒယော- ဤစကားစကား သုတ်၌ပါသော “ပါဏိ
 တူရိယယောဂုသေနင်္ဂခုဒ္ဒန္တေကဝိဝိဓေဝိရုဒ္ဓဝိသဘာဂတ္ထာဒီနံ”ပုဒ်ကို အစိတ် အစိတ်
 ဝိဂြိုဟ်လုပ်ပြသော စကားစုတည်း၊ ထိုတွင် “ပါဏိပေ၊သေနင်္ဂ”တို့ကို စကားတစ်ရပ်
 ခွဲပြခြင်းသည် အင်္ဂါချင်း တူသောကြောင့်တည်း၊ “ခုဒ္ဒန္တေက”စသော ၃ မျိုးမှာ အလားတူ
 မရှိ၍ တစ်ခုစီ သီးခြားပြသည်။

ပါဏိနော စ ပေ၊ မဘိသမ္ပဇ္ဈတေ။ ။ “ပါဏိတူရိယယောဂုသေနာ”ကို စာကိုယ်
 ရှိတိုင်း ဒွန်သမာသ်တွ်၊ “တာသံ အင်္ဂါနိ”ဝယ် “တာသံ”ဖြင့် “ပါဏိတူရိယယောဂုသေန”
 ကို ညွှန်ပြ၍ “ပါဏိတူရိယယောဂုသေနာနံ+အင်္ဂါနိ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုပါ-ဟု ဆိုလိုသည်။
 “ပါဏိတူရိယယောဂုသေနာ”သည် ဒွန်ပုဒ်၊ အင်္ဂသဒ္ဓါကား ထိုဒွန်ပုဒ်၏ နောက်၌ရှိသော

ဇန္တုကာ စ-သတ္တဝါတို့လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ခုဒ္ဒဇန္တုကာ-တို့ မည်၏။ ဝိဝိဓေန-အထူးထူးသော၊ အာကာရေန-အခြင်းအရာဖြင့်၊ ဝိရုဒ္ဓါ-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။ ဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓါ-တို့၊ နိစ္စဝိရောဓိနော-အမြဲဆန့်ကျင်ခြင်း ရှိသော သတ္တဝါတို့၊ ယေသံ-အကြင်တရားတို့၏၊ သမာနော-တူသော၊ ဘာဂေါ-အဖို့သည်၊ (အတ္တိ ဣတိ) တေ-ထိုတရားတို့သည်၊ သဘာဂါ-တို့ မည်၏။ တေသုပုဒ္ဓိတျာဒိနော-ဖြင့်၊ သမာနဿ-သမာနသဒ္ဓါ၏၊ သာ ဒေသော-သပြု၊ လက္ခဏတော-လက္ခဏာအားဖြင့်၊ ဝိဝိဓာစ-အထူးထူး အပြားပြားတို့လည်း ဟုတ်၏။ တေ-ထိုအထူးထူး အပြားပြားတို့ဟူသည်၊ ကိစ္စတော-ကိစ္စအားဖြင့်၊ သဘာဂါစ-တူသော အဖို့ရှိကုန်သည်လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝိသဘဘာဂါ-တို့မည်၏။ [ကိစ္စတော၏ နောက်၌ “စ” ရှိလျှင် ပါဠိပုံ၊] ပါဏိတူရိယယောဂ္ဂသေနဂါနိ စ-သတ္တဝါ၊ တူရိယာ၊ လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာ၊ စစ်တပ်တို့၏ အင်္ဂါတို့တည်း။ ခုဒ္ဒဇန္တုကာစ-သေးငယ်သော

ပုဒ်တည်း။ “ဒန္တတော ပရံ သုယျမာနံ၊ တံပစ္စေကမဘိသမ္ပဇ္ဈတေ” ဟု ပရိဘာသာ ရှိသော ကြောင့် ထို ဒွန်၏ နောက်၌ ရှိသော အင်္ဂပုဒ်ကို ဒွန်အတွင်းရှိ ပုဒ်တိုင်း၌ ယှဉ်စပ်၍ “ပါဏိအင်္ဂံ၊ တူရိယအင်္ဂံ၊ ယောဂ္ဂအင်္ဂံ၊ သေနာအင်္ဂံ” ဟု မှတ်ရမည်-ဟုလျှ်း ဤအဓိပ္ပာယ် ကို ရည်ရွယ်၍... “ဒွန်၏ နောက်၌ ရှိသောပုဒ်၊ ယှဉ်လိုက် ပုဒ်တိုင်းသာ” ဟု နိယာမ ဆိုကြသည်။ [ဒန္တတော-မှ၊ ပရံ-၌၊ ယံ-အကြင် သဒ္ဓါကို၊ သုယျမာနံ-ကြားအပ်၏၊ တံ-ကို၊ ပစ္စေကံ အဘိသမ္ပဇ္ဈတေ-၏။]

မှတ်ချက်။ ။ သေနင်္ဂမှ အင်္ဂသဒ္ဓါကို “ပါဏိယင်္ဂံ တူရိယင်္ဂံ” စသည်ဖြင့် အသီးအသီး စပ်ရသောကြောင့် ပါဏိယင်္ဂံနှင့် တူရိယင်္ဂံ စသည်ကို ဒွန်မတွဲရ၊ တူရိယင်္ဂံနှင့် ယောဂ္ဂင်္ဂံ စသည်ကိုလည်း ဒွန်မတွဲရ၊ ပါဏိယင်္ဂံချင်း-တူရိယင်္ဂံချင်း စသည်သာ ဒွန်တွဲရသည်။ ထို့ကြောင့် “စက္ခုစ+ပဏဝေါစ၊ စက္ခုပဏဝံ” စသည်ဖြင့် ဒွန်မတွဲရဟု မှတ်။ [အင်္ဂါချင်း မဟုတ်ဘဲ၊ အင်္ဂါရှိသူ ခြင်္ချင်းကား “မုဒိဂီကရထိကာ-မုရိးစည် တီးသူ၊ ရထားစီး သူရဲကောင်းတို့” ဟု ဣတရိတရယောဂဒွန် ဖြစ်နိုင်သေး၏-ဟုကား သရလောဋီကာ၌ ခွင့်ပြုသတတ်။]

ခုဒ္ဓါစ၊ ပေဝိသဘာဂါ။ ။ ခုဒ္ဒဇန္တုကာ စသည်တို့၏ ပုဒ်နေပုံကို စာကိုယ်အတိုင်း သိသာပြီ။ နိစ္စဝိရောဓိနော” ကား ဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓါပုဒ်၏အဘိဓေယျ(ဟောနက်)ကို ပြသောပုဒ် တည်း။ သဘာဂါ၌ “သမာနော ဘာဂေါ ယေသံ” ဟူသောဝိဂြိုဟ်အရ “သမာနဘာဂ” ဟု ဆိုလိုလျက် တေသုပုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် သမာနသဒ္ဓါကို “သ ပြု၍ “သဘာဂ” ဟု ပြီးသည်။ ဝိသဘာဂါ၌-ဝိသဒ္ဓါသည် “ဝိဝိဓ” အနက်ဟောတည်း။ ဝိဝိဓဟူရာ၌ “လက္ခဏာချင်း မတူဘဲ အကွဲကွဲ အပြားပြား ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ လက္ခဏာချင်း မတူသော် လည်း ကိစ္စအားဖြင့် တူပြန်ရကား “သဘာဂ - သဘောတူသည်” ဟု ဆိုရပြန်သည်။

သတ္တဝါတို့လည်း၊ ဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓဝိသဘာဂါ စ-အထူးထူး ဆန့်ကျင်ဘက်၊ လက္ခဏာကွဲပြား သဘောတူသောတရားတို့လည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒုန္နော-ဒွန်သမာဿိ ဖြစ်၏။ ဣဓ-ဤ ဒွန်သမာဿိပုဒ်ကြီး၌၊ ဗဟုတ္တာ-များကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗနိပါတဿ-ရှေ့ကျခြင်း၏၊ အနိယမော-မမြဲခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ယေသံ-အကြင်သဒ္ဓါတို့၏၊ တေ-ထိုသတ္တဝါ၊ တူရိယာ၊ လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာ၊ စစ်တပ်တို့၏အင်္ဂါ....သေးငယ်သောသတ္တဝါ....အထူးထူး ဆန့်ကျင်ဘက်၊ လက္ခဏာကွဲပြား သဘောတူသော တရားဟူကုန်သော၊ အတ္တာ-အနက်တို့သည်၊ (သန္တိ၊ ဣတိ)၊ တေ-ထိုသဒ္ဓါတို့သည်၊ ပါဏိပေ၊ ဝိသဘာဂတ္တာ-တို့ မည်၏၊ ယေသံ-အကြင် သဒ္ဓါတို့၏၊ တေ-ထို ပါဏိတူရိယ ယောဂု သေနင်္ဂ ခုဒ္ဒန္တေက ဝိဝိဓ ဝိရုဒ္ဓ ဝိသဘာဂတ္ထ သဒ္ဓါဟူကုန်သော၊ အာဒယော-အစတို့သည်၊ (သန္တိ၊ ဣတိ)၊ တေ-ထို သဒ္ဓါတို့သည်။

ထို့ကြောင့် လက္ခဏာတောသည် ဝိဝိဓ၏ ဝိသေသန၊ ကိစ္စတောသည် သဘာဂါ၏ ဝိသေသန-ဟု မှတ်၊ ခုဒ္ဒန္တေက (သေးငယ်သောသတ္တဝါ)စသည်ဖြင့် ခေါ်ရပုံမှာ ပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

ပါဏိတူရိယ၊ပေ၊ဝိသဘာဂါတိ ဒုန္နော။ ။ “ပါဏိပေ၊ဝိသဘာဂါ” ဤပုဒ်လည်း ဒွန်သမာဿိပုဒ်ကြီးပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် စကား၄ရပ် ခွဲခြား၍ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း “ပါဏိတူရိယယောဂုသေနင်္ဂါနိစ+ခုဒ္ဒန္တေက စ+ဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓါ စ+ဝိသဘာဂါ စ-ပါဏိ၊ပေ၊ ဝိသဘာဂါ” ဟု ဒွန်သမာဿိပြုပါ-ဟူလို၊ ဤဒွန်သမာဿိပုဒ်၌ (အစွိတတရ၊ ဣဝဏ္ဏန္တ၊ ဥဝဏ္ဏန္တ၊ သရာဒိ အကာရန္တ မဟုတ်ကြသဖြင့် စိစစ်ဖွယ် မလို) “ကွစိ အပ္ပသရ ပုဗ္ဗနိပါတတိ” ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် အပ္ပသရဖြစ်သော ခုဒ္ဒန္တေက စသောပုဒ်တို့ ရှေ့ကျသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် အပ္ပသရ မဟုတ်သော (သရတွေ ပို၍ များသော) “ပါဏိတူရိယယောဂုသေနင်္ဂါနိ” ပုဒ်က ရှေ့နေရသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣဓ ဗဟုတ္တာ ပုဗ္ဗနိပါတဿ အနိယမော” ဟု မိန့်၊ “သမဏဗြာဟ္မဏာ၊ စန္ဒိမသုရိယာ” စသည်ကဲ့သို့ ပုဒ် ၂ခုစီတွဲသော ဒွန်၌သာ အစွိတတရ စသော ပုဒ်များ၏ ရှေ့ကျခြင်း ဥပဒေသကို မှတ်သားရသည်။ ၃ပုဒ် ၄ပုဒ် စသည်ဖြင့် ပုဒ်အများ ဒွန်တွဲရာ၌ကား ထိုဥပဒေသကို လိုက်နေဖွယ် မလို-ဟု ဆိုလိုသည်။

တေ အတ္တာ ယေသံ၊ပေ၊တဒါဒယော-“တေ အတ္တာ”၌ “တေ”ဖြင့် “ပါဏိတူရိယ၊ပေ၊ ဝိသဘာဂါ”ကို ညွှန်းသည်။ “ပါဏိတူရိယယောဂုသေနင်္ဂါဒုဒ္ဓန္တေကဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓဝိသဘာဂါ+အတ္တာ+ယေသံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုပါ-ဟူလို၊ “တေ အာဒယော ယေသံ တဒါဒယော”၌ တ၂ပုဒ်ဖြင့် “ပါဏိ၊ပေ၊ ဝိသဘာဂတ္တာ”ကို ညွှန်းသည်။ “ပါဏိတူရိယယောဂုသေနင်္ဂါဒုဒ္ဓန္တေကဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓဝိသဘာဂတ္တာ+အာဒယော+ယေသံတိ ပါဏိတူရိယယောဂုသေနင်္ဂါဒုဒ္ဓန္တေကဝိဝိဓဝိရုဒ္ဓဝိသဘာဂတ္တာဒယော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုပါ-ဟူလို။

တဒါဒယော-ထိုအာဒိတို့ မည်၏။ ပါ-ပါဏိတူရိယယောဂ္ဂသေနင်္ဂဒုဒ္ဒန္တက
ဝိဝိဝေရဒ္ဒဝိသဘာဂတ္ထာဒိတို့ မည်၏။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ အညောညလိင်္ဂဝိသေသိတသချ်ာပရိမာဏတ္ထပစန
စဏ္ဍာလတ္ထဒိသာတ္ထာဒိနဉ္စ-အချင်းချင်း လိန်သည် အထူးပြုအပ်သောသဒ္ဒါ၊
သချ်ာအနက်ရှိသော သဒ္ဒါ၊ ပရိမာဏအနက်ရှိသော သဒ္ဒါ၊ မုဆိုး တံငါ
ဒွန်စဏ္ဍားအနက်ရှိသောသဒ္ဒါ၊ ဒိသာအနက်ရှိသောသဒ္ဒါတို့၏လည်း၊ ဒွန္ဓေ-
ဒွန်၌၊ ဧကတ္ထံ-သည်လည်းကောင်း၊ နပုံသကတ္ထဉ္စ-လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)။

ဣတိ-ဤသို့၊ ပါဏျင်္ဂတ္ထဘာဝတော-သတ္တဝါ၏အင်္ဂါဟူသော အနက်
ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စက္ခုသောတသဒ္ဒါဒီနံ-တို့၏၊ ဣမိနာ-ဤ
သုတ်ဖြင့်၊ ဧကတ္ထံ-ကိုလည်းကောင်း၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္ထဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊
ကတွာ-၍၊ သမာသတ္တာ-သမာသ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမဗျပဒေသေ-ကို၊
ကတေ-သော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သိအစရှိသော ဝိဘတ်သက်ခြင်းသည်လည်း
ကောင်း၊ အမာဒေသာဒိ-အံပြုခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်လည်း
ကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ စက္ခုသောတံ-မျက်စေ့ နား၊ ဟေ စက္ခုသောတ-အို
မျက်စေ့ နား၊ စက္ခုသောတံ-ကို၊ စက္ခုသောတေန-ဖြင့်၊ ဧဝံ-တူ၊ သဗ္ဗတ္ထ-
အလုံးစုံသောဝိဘတ်တို့၌၊ ဧကဝစနမေဝ-ဧကဝုစ်ချည်းသာ။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန၊ပေ၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္ထဉ္စ- “ဝိသဘာဂတ္ထဒိနဉ္စ” ဟု သုတ်၌ အာဒိ
သဒ္ဒါ ပါ၏။ ထိုအာဒိဖြင့် အချင်းချင်း လိန်မတူသော အနက်များကို ဟောသော သဒ္ဒါ၊
သချ်ာအနက် ပရိမာဏအနက်ဟောသဒ္ဒါ၊ ပစန စဏ္ဍာလ အနက်ဟောသဒ္ဒါ၊ အရပ်
ဆယ်မျက်နှာဟူသော ဒိသာအနက်ဟောသဒ္ဒါ စသည်ကို ယူသည်။ ထိုသဒ္ဒါများကို
ဒွန်တွဲရာ၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့် ဧကတ်နပုံး စီရင်ပါ-ဟူလို၊ ထိုအနက်များ၏ အကျယ်
ကို ပုံစံ၌ ပြအံ့။

[ဆောင်] လိန်ချင်းဆန်ကျင်၊ သချ်ာသဒ္ဒါ၊ ပရိမာဏ၊ ပစနနှင့်၊ စဏ္ဍာလမှ၊
ဆယ်ခုဒိသတ်၊ အာဒိမှတ်၊ ဧကတ်နပုံး ငဲ့သတည်း။

ဣတိ ပါဏျင်္ဂတ္ထဘာဝတော၊ပေ၊ ဧကဝစနမေဝ-မျက်စိနှင့် နားလည်း သတ္တဝါ
တို့၏ ကိုယ်အင်္ဂါ(အစိတ်အပိုင်း)များတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပါဏိတူရိယ” စသောသုတ်၏
ဥပဒေအရ ဤသုတ်ဖြင့် “စက္ခုသောတ”ကို ဧကတ်နပုံးငဲ့၊ နာမိငဲ့၊ သိသက်၊ အံပြု၊
စက္ခုသောတံ၊ အာလုပ်၌ သိကို ဟေ စိတ္တ ကဲ့သို့ စီရင်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် စိတ္တာဒိဂိုဏ်း
ဧကဝုစ်အတိုင်း စီရင်ရမည် ဖြစ်၍ “သျာဒျုပ္ပတ္တိအမာဒေသာဒိ” ဟု အာဒိပါသော သိဟိဋ္ဌိ
မူသာ ကောင်းသည်။

မုခဉ္ဇ-ခံတွင်းလည်း၊ နာသိကာစ-နာခေါင်းလည်း၊ မုခနာသိကံ-ခေါင်း၊ သရော ရသော နပုံသကေတိ-ဖြင့်၊ အန္တဿ-အဆုံးသရ၏၊ ရဿတ္တံ , (ဟောတိ)၊ ဟနုစ-မေးလည်း၊ ဂိဝါစ-လည်ပင်းလည်း၊ ဟနဂိဝံ-ပင်း၊ ဧဝံ, ကဏ္ဍနာသံ-နား နာခေါင်း၊ ပါဏိပါဒံ-လက်ခြေ၊ ဆဝိမံသလောဟိတံ- အရေ အသား အသွေး၊ ဟတ္ထပါဒါ, မံသလောဟိတာနိ•ဈာဒိနံ ပန-ဟတ္ထ ပါဒါ, မံသလောဟိတာနိ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၏ကား၊ ဣတရီတရ ယောဂေန- ဣတရီတရယောဂဒွန်ဖြင့်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ပါဏျဂ်တ္ထေ-ပါဏျဂ်တ္ထဒွန်၌၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း။

တူရိယဂ်တ္ထေ-တူရိယာ၏အင်္ဂါဟူသော အနက်ရှိသော ဒွန်၌၊ ယထာ- ကား၊ ဂိတဉ္စ-သိဆိုခြင်းလည်း၊ ဝါဒိတ္ထံစ-တီးမှုတ်ခြင်းလည်း၊ ဂိတဝါဒိတ္ထံ- ခြင်း၊ သမ္ဗုဉ္စ-မောင်းတီးခြင်းလည်း၊ ဝါ-ကြေးနောင်တီးခြင်းလည်း၊ တာဠုဉ္စ- လက်ခုပ်တီးခြင်းလည်း၊ သမ္ပတဉ္စ-ခြင်း၊ သမ္ပတိ-သမ္ပဟူသည်၊ ကံသ တာဠု-မောင်းတီးခြင်းတည်း၊ တာဠုန္တိ-ဟူသည်၊ ဟတ္ထတာဠု-လက်ခုပ်တီး ခြင်းတည်း၊ သင်္ခါစ-ခရသင်းလည်း၊ ပဏဝေါ စ-ထက်စည်လည်း၊ ဒိုဏ္ဍိမော စ-ပတ်သာလည်း၊ ဝါ-စည်တိုလည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သင်္ခါ စ- ခရသင်းတို့လည်း၊ ပဏဝါ စ, ဒိုဏ္ဍိမော စ၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊

နာသိကာသည် အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန်ဖြစ်၍ ပကတိပြုသောအခါ “မုခနာသိကာ” ဟု ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သရော ရသောသုတ်ဖြင့် အဆုံး အာကို ရဿပြုရုံသာ၊ ဂိဝါ နာသာတို့လည်း အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန်ပင် ဖြစ်၍ နည်းတူစီရင်၊ ဟတ္ထပါဒံ စသည်ကား “ပါဒေါ”ဟု ပုလ္လိန်ဖြစ်သောကြောင့် “ဟတ္ထပါဒံ”ဟု ပကတိ ဖြစ်၏။ “ဆဝိစ+မံသဉ္စ+ လောဟိတဉ္စ”ဟု ပြု၊ ဤ“ဟတ္ထပါဒံ, ဆဝိ မံသ လောဟိတ”တို့၌ “ဟတ္ထပါဒါ-လက် ခြေတို့သည်၊ အနဿဝါ-အလိုမလိုက်ကြကုန်”စသည်ဖြင့် ဗဟုဝစ်ပါဠိများ၌ကား ဤသုတ် အစီအရင် မမြဲသောကြောင့် ဣတရီတရယောဂဒွန်ပုဒ်-ဟု မှတ်။

တူရိယဂ်တ္ထ — တီးမှုအပ်သော ပစ္စည်း ဟူသမျှသည် (သဘင်သည်တို့၏ အသုံးအဆောင် မဟုတ်သော်လည်း) တူရိယာပင်တည်း၊ ထို တူရိယာအပေါင်း၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခု တစ်ခုကို “တူရိယ+အင်္ဂံ”ဟု ခေါ်၏။ ထို တူရိယအင်္ဂံ အနက် ရှိသော သဒ္ဒါသည် တူရိယဂ်တ္ထ မည်၏။ [တူရိယဂ်၌ တီးမှုတ်အပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထု သာမက တီးမှုတ်ခြင်း ကြိယာကိုလည်း သဟစရဏနည်း (တကွဖြစ်ဘက်နည်း) ဌာန၏ အမည်ကို ဌာနီ တီးမှုတ်ခြင်း၌ တင်စားသော ဌာနပစာရနည်းတို့ဖြင့် ယူရမည်။ ထို့ကြောင့် ဂိတ ဝါဒိတ္ထ တို့ကိုပါ ထည့်သွင်းထားသည်။] သင်္ခပဏဝဒိုဏ္ဍိမံ၌ ဧကဝုစံ ဗဟုဝုစံ ဝိဂြိုဟ် ၂ မျိုး ပြုနိုင်သောကြောင့် ၂ နည်း ပြသည်။ ထိုတွင် “ဘေရီ”မည်သော စည်ကြီးသည် ရှေ့နောက်သွယ်၍ ခါးအလယ်၌ တုတ်၏၊ [မုဒိကံသဏ္ဍာနာတိ ဘေရီဝိယ မဓေဇ ဝိတ္ထတာ ဥဘောသု ကောဇီသု သံကောစိတာ ဟောတိ၊ (တောရသကဏ်ဋီကာ)၊]

သင်္ခသဏဝိဋ္ဌိဏ္ဍိမံ-မည်၏၊ ပဏဝါဒယော-ပဏဝ အစရှိကုန်သော၊ ဒွေပိ-
၂ မျိုးတို့သည်လည်း၊ ဘေရိဝိသေသာ-စည်အထူးတို့တည်း။

ယောဂ္ဂင်္ဂတ္ထေ-လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာ၏ အင်္ဂါဟူသော အနက်ရှိသော ဒွန်ဌ်၊
ယထာ-ကား၊ ဖာလောစ-ထွန်သွားလည်း၊ ဝါ-ထယ်သွားလည်း၊ ပါဇနန္ဓ-
နှင်တံလည်း၊ ဖာလပါဇနံ-တံ၊ ယုဂန္ဓ-ထမ်းပိုးလည်း၊ နင်္ဂလဉ္စ-ထွန်တုံး
လည်း၊ ဝါ-ထယ်တုံးလည်း၊ ယုဂနင်္ဂလံ-တုံး၊ သေနင်္ဂတ္ထေ-စစ်တပ်၏အင်္ဂါ
ဟူသော အနက်ရှိသောဒွန်ဌ်၊ (ယထာ-ကား၊) ဟတ္ထိနောစ-ဆင်တို့လည်း၊
အဿာစ-မြင်းတို့လည်း၊ ဟတ္ထိအဿံ-ဆင်မြင်း၊ ရထာစ-ရထားတို့လည်း၊
ပတ္တိကာ စ-ခြေလျင်စစ်သားတို့လည်း၊ ရထပတ္တိကံ-သား၊ အသိ စ-
သန်လျက်လည်း၊ စမ္ပန္ဓ-မြားကာလည်း၊ အသိစမ္ပန္ဓ-ကာ၊ စမ္ပန္တိ-စမ္ပဟူသည်၊
သရဝါရဏဖလကံ-မြားကို ကာသော သားရေပြားတည်း၊ ဓနုစ-လေးလည်း၊

ပဏဝ မည်သော ထက်စည်ကား ခါးသေး၏၊ ဒွိဏ္ဍိမ မည်သော စည်တို့ (ပတ်သာ)ကား
စည်ကြီး (ဘေရိ)နှင့် ပုံတူသော စည်အငယ်စားတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ပဏဝါဒယော
ဒွေပိ ဘေရိဝိသေသာ"ဟု မိန့်သည်။

ယောဂ္ဂင်္ဂတ္ထ — ယောဂ္ဂ သဒ္ဒါ၌ "ယာဉ်" ဟူသော အနက်ကို သုံးရိုးရှိသော်လည်း
မောဂ္ဂလ္လာန် ပဉ္စိကာ၌လည်းကောင်း၊ ထိုနိဿယသင်္ခသဏ္ဍိလည်းကောင်း ယောဂ္ဂင်္ဂ အရ
ကသိဘဏ္ဍ (လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာ)ဟု မိန့်သည်။ ထိုအနက်သာလျှင် ပုံစံများနှင့် လျော်၏။
"ယုဂါနံ-ထမ်းပိုးတို့၏၊ ဟိတာ-စီးပွားဖြစ်သော နွားတို့သည်၊ ယောဂ္ဂါ-တို့ မည်၏၊
ယောဂ္ဂါနံ-နွားတို့၏၊ ဣဒံ-ဥစ္စာသည်၊ ယောဂ္ဂံ-မည်၏"ဟု သာရတ္ထဝိလာသိနီ ဝိဂြိုဟ်
ပြု၍ ယောဂ္ဂ အရ "ကသိကမ္ပ-လယ်ထွန်မှု"ကို ကောက်ယူသတတ်၊ "ယောဂ္ဂါနိ"ဟု
ဗဟုဝုစံဖြင့် သုံးစွဲသော ဤရူပသိဒ္ဓိအလို "ယောဂ္ဂါနံ+ဣမာနိ+ယောဂ္ဂါနိ"ဟု ဝိဂြိုဟ်
ပြု၍ လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာ အများကို ယူ၊ ယောဂ္ဂါနံ-လယ်ထွန်ဘဏ္ဍာ များစွာတို့၏ +
အင်္ဂ-အစိတ်အပိုင်း (အင်္ဂါ)သည်၊ ယောဂ္ဂင်္ဂ-မည်၏။ ထို ယောဂ္ဂင်္ဂ အနက်ဟော "ဖာလ"
စသည်ကို "ယောဂ္ဂင်္ဂတ္ထ"ဟု ဆိုသည်။ [ဖာလ၏ အနက်မှန်ကို ကစွဲဌ်ဘာသာဋီကာ၌
ပြထား၏။]

အသိ စ |ပေ၊ **သေနင်္ဂတ္ထေ**-ဆင်တပ်၊ မြင်းတပ်၊ ရထားတပ်၊ ခြေလျင်တပ် ဤ
၄ရပ်ကို စစ်အင်္ဂါဟု ခေါ်၏။ ထိုစစ်အင်္ဂါတို့၏ အသုံးအဆောင်ဖြစ်သော သန်လျက်
စသည်ကိုလည်း သဟစရဏ(တက္ကဖြစ်ဘက်)နည်းအားဖြင့် သေနင်္ဂအရ၌ သွင်းယူ၊
ဆင် မြင်း ရထား ခြေလျင်များကို ဒွန်တွဲရာဝယ် "ဆင်အများ-မြင်းအများ-ရထား
အများ-ခြေလျင်စစ်သားအများဖြစ်မှ သမာဟာရဒွန်ဖြစ်သည်။ ဆင်တစ်စီး မြင်းတစ်စီး
မျှ ဖြစ်မှ ဣတရိတရယောဂတည်း"ဟု သက္ကတ၌ ခွဲခြား၏။ ထို့ကြောင့် "ဟတ္ထိနော စ

ကလာပေါ စ-တောက်လည်း၊ ဓနုကလာပံ-လေး၊ တောက်၊ ကလာပေါတိ-
ကလာပေါ ဟူသည်။ တူဏီရံ-တောက်တည်း။

ခုဒ္ဒန္တကတ္ထေ-ငယ်သောသတ္တဝါဟူသော အနက်ရှိသော ဒုနိ၌၊ (ယထာ-
ကား၊) ချံသာ စ-မှက်တို့လည်း၊ မကာသာ စ-ခြင်တို့လည်း၊ ချံသမကသံ-
မှက်ခြင်၊ ဧဝံ၊ ကုန္တကိပိလိကံ-ပိုးရွခြပုံး၊ ကိဋ္ဌပဋိဂံ-ပေါက်ဖတ် နံကောင်၊

အသာ စ"ဟု ဗဟုဝဒ်ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။ ဆင်တစ်စီး မြင်းတစ်စီးသာ ဖြစ်မှု "ဟတ္ထိ စ
အသော စ ဟတ္ထိအသာ"ဟု ဣတရိတရယောဂဒွန် ပြုပါ-ဟူလို။ [သေနဂါနံ
ဗဟုတ္ထေ-ဟတ္ထိနော စ အသာ စ ဟတ္ထိအသံ"၊ ဗဟုတ္ထတိကိ-ဟတ္ထိ စ အသော
စ ဟတ္ထိအသာ" မုဒ္ဒဗောဓဋီကာ။]

ထိုစစ်တပ်၏ အသုံးအဆောင်များအတွက်ကား "အသိ စ စမ္မဉ္စ"ဟု ဧကဝုစ်ပင်
ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ ပြုရမည်။ ထိုတွင် "စမ္မ"ဟူသည် တစ်ဖက်စစ်တပ်မှ ပစ်အပ်သော မြားကို
ကွယ်ကာသော သားရေပြားတည်း။ ထို့ကြောင့် "စမ္မန္တိ-သရဝါရဏဖလကံ"ဟု မိန့်
သည်။ ဤ၌ "ဖလကံ"ဆိုသော်လည်း "ပျဉ်ချပ်"မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ဖလ(ဖလက)ကို
"စမ္မမယေ သတ္တပဋိဃာတနိဝါရဏေ"ဟုလည်းကောင်း၊ "ဖလကပါဏီ"၌လည်း
"ဖလကော ပါဏီမိ ယဿ-စမ္မိ(မြားကာရှိသ၌)"ဟုလည်းကောင်း ထောမနိမိ ဆို၏။
ဤစကားဖြင့် မြားကို ကာကွယ်ဖို့ရာ လက်ကိုင်သားရေပြားတစ်မျိုးကို "စမ္မ-ဖလက"ဟု
ခေါ်ကြောင်း သိသာပြီ။ မြားထည့်ရာ မြားပုံးကို "တောက်"ဟု ရှေးက သုံးသည်။ ကလာပ
နှင့် တူဏီရသဒ္ဓါတို့ကား "တောက်"ဟု ခေါ်သော မြားပုံး၏ ပရိယာယ်တည်း။

ရုပ်တွက်။ ။ "အသိ စ စမ္မဉ္စ"စသော ဧကဝုစ်ဝါကျများ၌ စကျသောတံအတိုင်း
တည်း။ "ဟတ္ထိနော စ"စသော ဗဟုဝုစ်ဝါကျများ၌ကား "ဟတ္ထိ+စ+အသံ+စ"တည်း။
ဟတ္ထိနှင့်အသံနောင် ယော ၂လုံးသက်၊ နာမ်ရုပ်တွက်၊ စနောင်ကား ဆရာတို့က
လိင်္ဂတ္ထကို ထွန်းပြရုံမျှ အကျိုးငှာ ဧကဝုစ် သိကိုသာ သက်စေလိုကြ၏။ ရှေးကမူ
ဟတ္ထိ စသော တွဲဖက်ပုဒ်နှင့်အတူ ယောဝိဘတ်ကိုပင် သက်စေလို၏။ ထိုဝိဘတ်များကို
သဗ္ဗာသမာဝုသောဖြင့် ချေ၊ ပကတိပြုသည့်အခါ နဂိုတည်ရင်းအတိုင်း (ဤ)ကာရန္တ
ဖြင့် "ဟတ္ထိ"ဟု ပကတိပြု၊ (ဟတ္ထိအသံ) ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် ဤကို ဣ ရသ
ပြုပါ၊ ပတ္တိကာသည် ဣတ္ထိလိနံ အာကာရန္တ ဖြစ်၍ "ရထ+စ+ပတ္တိကာ+စ"ဟု တည်း။
ရထပတ္တိကာဟု ပကတိပြု၊ နာသိကာကဲ့သို့ အာကိုလည်း ရသပြု။

ခုဒ္ဒန္တကတ္ထ-သတ္တဝါကျမ်းတို့၌ "၁-အရီး လုံးလုံးမပါသော သတ္တဝါသည်
ခုဒ္ဒန္တက မည်၏၊ ၂-တစ်နည်း၊ "ကမျှားနီ"ကဲ့သို့ တကယ်သေးငယ်၍ ရုတ်တရက်
မမြင်နိုင်၊ အားထုတ်၍ ကြည့်မှ မြင်ရသော သတ္တဝါသည် ခုဒ္ဒန္တက မည်၏၊ ၃-
တစ်နည်း၊ တစ်လက်ဖက် အတွင်း၌ အကောင်ရေ တစ်ရာလောက် ဝင်နိုင်သော
ပိုးကောင်ကလေးများသည် ခုဒ္ဒန္တက မည်၏၊ ၄-တစ်နည်း၊ မြေပါအထိ (ထိုအောက်
သေးငယ်သော) သတ္တဝါကလေးတွေသည် ခုဒ္ဒန္တက မည်၏၊ ဤ ၄ နံပါတ်ဝါဒကို

ကိဋ္ဌသရီသပံ-ပေါက်ဖတ် ကင်း၊ တတ္ထ-ထိုပုဒ်တို့တွင်၊ ကုန္တ-ကုန္တတို့ ဟူသည်၊ သုခုမကိပိလိကာ-သိမ်မွေ့သေးငယ်သော ပိုးရွတ်တည်း၊ ကိဋ္ဌ- ကိဋ္ဌတို့ဟူသည်၊ ကပါလပိဋကပါဏာ-အိုးခြမ်းကွဲနှင့်တူသော ကျောက်ကုန်း ရှိသော ပိုးကောင်တို့တည်း။

ကေစိဝါဒဟု ဆို၏။ ထိုခုဒ္ဒန္တက အနက်ကို ဟောသော သဒ္ဒါစုသည် ခုဒ္ဒန္တကတ္ထ မည်၏။

**ခုဒ္ဒန္တ သိယာနဗ္ဗိ၊ အထ ဝါ ခုဒ္ဒကောဝ ယော၊
သတံ ဝါ ပသတေ ယေသံ၊ ကေစိ အာနကုလာ ဣတိ။**

အနဋ္ဌိ-အရိုးမရှိသော သတ္တဝါသည်၊ အထ ဝါ-တစ်နည်း၊ ယော-အကြင်သတ္တဝါ သည်၊ ခုဒ္ဒကောဝ-(အားစိုက်၍ ကြည့်မှ မြင်ရလောက်အောင်) အဟုတ်သေးငယ်၏၊ သော-ထိုသတ္တဝါသည်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ယေသံ-အကြင် ပိုးကောင်တို့၏၊ သတံ- တစ်ရာသည်၊ (ဝါ-များစွာသည်) ပသတေ-တစ်လက်ဖက်တွင်း၌ တည်နိုင်၏၊ တေ- ထိုသတ္တဝါ ပိုးကောင်ကလေးတို့သည်၊ ခုဒ္ဒန္တ-မည်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်၏၊ ကေစိ- အချို့တို့ကား၊ အာနကုလာ-မြေပါအထိ၊ ခုဒ္ဒန္တ-မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ ဆိုကြကုန်၏။

ကုန္တ သုခုမကိပိလိကာ-ကိပိလိကာ သဒ္ဒါသည် “ခြပုံး”ကဲ့သို့ သေးငယ်သော သတ္တဝါကို ဟောလျှင် “သုခုမကိပိလိကာ”အရ သာ၍ သေးငယ်သော “ပိုးရွ”ကို ဟောသည်ဟု နှလုံးပိုက်၍ “ကုန္တ-ပိုးရွ+ကိပိလိကာ-ခြပုံး”ဟု ဆိုကြသည်။ [မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌မူ “ခြ၊ ပရွက်”ဟု ပြန်၏။] ကိဋ္ဌ-ကပါလပိဋကပါဏာ-ကိဋ္ဌကို “ပေါက်ဖတ်=ဘောက်ဖတ်”ဟု ပြန်ကြ၏။ ကစည်းသပြေကန်နိဿယသစ်၌ “သု. အမွေးနှင့် လူကို ထိလျှင် နာကျင်စေတတ်သော သစ်ရွက်၌ ကပ်နေတတ်သော ကြက်မောက်ဆူးများလို အမွေးရှိသော ပိုးစိမ်းကောင်တစ်မျိုး”ဟု ဆို၏။ “ပိုးစိမ်းကောင်” ဟူသော စကားနှင့် “ကပါလပိဋကပါဏာ-အိုးခြမ်းကွဲနှင့်တူသော ကျောက်ကုန်းရှိသော ပိုးကောင်”ဟူသော စကား၂ ရပ်တို့ ထပ်-မထပ်ကို စဉ်းစားသင့်၏။ ထောမနိဓိ၌ ပိုးလောက်ထက်ကြီးသော သတ္တဝါတစ်မျိုးဟု ဆို၏။

ဤ ခုဒ္ဒန္တကတို့လည်း “ဟတ္ထိ အဿ ရထ ပတ္တိက”တို့ကဲ့သို့ အများချင်း ဒွန်တွဲ ရာ၌သာ ဤ သမာဟာရဒွန် ဖြစ်၏၊ တစ်ကောင်ချင်း ဒွန်တွဲရာ၌မူ အသမာဟာရခေါ် ဣတရီတရယောဂဒွန် ဖြစ်သည်။ [ခုဒ္ဒန္တကာနံ အတြာပိ ဗဟုတ္တမေဝ-“ဥံသာ စ မကသာ စ ဥံသမကသံ”၊ ဗဟုတ္တတိကိ-“ဥံသော စ မကသော စ ဥံသမကသာ”၊... မုဒ္ဒဗောဓဋိကာ၊] ထို့ကြောင့် “ဥံသာ စ မကသာ စ”ဟု ဗဟုဝစ်ဝါကျ လုပ်သည်၊ ဥံသ(ဒံသ)ကို “ဝနမက္ခိကာ”ဟု ထောမနိဓိဆို၏။ ဒံသ ဓာတ်သည် “ကိုက်ခြင်း”အနက် ကို ဟောရကား ကိုက်တတ်သော “ဝနမက္ခိကာ”ဟူသည် “မှက်”သာ ဖြစ်ထိုက်၏၊ မက္ခိကာ ကို ထောက်၍လည်း “မက် = မှက်”ဟု သုံးနှုန်းခဲ့ဟန် တူသည်။ သက္ကတ၌

ဝိဝိဓဝိရဒ္ဓတ္ထေ-အထူးဆန့်ကျင်ဘက် အနက်ရှိသောဒွန်၌၊(ယထာ-ကား၊) အဟိစ-မြေလည်း၊ နကုလောစ-မြေပါလည်း၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အဟိစ-မြေတို့လည်း၊ နကုလောစ-မြေပါတို့လည်း၊ အဟိနကုလံ-ပါ။ ဧဝံ, ဗိဋ္ဌာရ မူသိကံ-ကြောင်, ကြွက်၊ အန္တဿ-အဆုံးသရ၏၊ ရဿတ္တံ၊ ကာကောလူကံ-ကျီး, ခင်ပုတ်၊ သပ္ပမဏ္ဍုကံ-မြေ, ဖား၊ ဂရုဠသပ္ပံ-ဂဠုန်, နဂါး။

မသဓာတ်ဖြင့် “မသက”ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ “မကသ”ဟု ရှေ့နောက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓနိတိ၌ “မကသောတိ မသကော”ဟု ပရိယာယ်ဖွင့်သည်၊ မသကကို ဟိန္ဒူလို “မသာ”ဟု ခေါ်သော “ကိဋ္ဌဘောဒ-ပိုးကောင်ငယ်အထူး”ဟု ဖွင့်၏၊ သို့သော် စိဝရ ပစ္စဝေက္ခဏာ၌ “ဥသ မကသ ဝါတာတပ သရီသပ သမ္ပဿာနံ”ဟု ကိုက်ခဲတတ်သော သတ္တဝါအဖြစ်ဖြင့် လာရကား “ခြင်”ဟု မြန်မာပြန်ခြင်းသည် သင့်မြတ်လှပေ၏၊ “မကသကုဋ်-ခြင်ထောင် (ခြင်ကို ကာကွယ်သော အိမ်ငယ်)”ဟုလည်း ပါဠိသုံးရှိ၏၊ “ကုန္တော ကိပိလ္လိကာစ, ကိဋ္ဌာစ သရီသပါစ”ဟု ဗဟုဝစ်ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ သရီသပသဒ္ဓါသည် မြေ, ကင်းမြီးကောက် စသည်”ကို ဟောသော်လည်း မြေသည် ခုဒ္ဒဇန္တက မဟုတ်သော ကြောင့် ကင်းကိုသာ ယူ။

ဝိဝိဓဝိရဒ္ဓ-“ဝိရဒ္ဓ-ဆန့်ကျင်”ဟု ရာ၌ “အပူနှင့်အအေး, နေရိပ်နှင့်နေပူ”ကဲ့သို့ သဘောမတူရုံမျှ မဟုတ်, အမြဲ ရန်ဘက်ဖြစ်နေသော ဆန့်ကျင်မှုကိုသာ ယူရမည်၊ ထို့ကြောင့် “ဝိဝိဓ=အထူးထူး (အမျိုးမျိုး)”ဟု ဝိသေသန ကူမသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် ရှေ့နား၌ “ဝိဝိဓဝိရဒ္ဓါ, နိစ္စဝိရောဓိနော”ဟု ဖွင့်ခဲ့သည်၊ ပုံစံကိုလည်း “အဟိနကုလံ” စသည်ဖြင့် “ကမ္ဘာရန်”ဖြစ်ခဲ့ကြသော သတ္တဝါစုကိုသာ ထုတ်သည်။ [“ဝိရောဓော-ဝေရံ, နတု သဟာနဝဋ္ဌာနံ(အတူတကွ တစ်နေရာတည်း၌ မတည်နိုင်ရုံမျှ မဟုတ်)၊ တေနာဟ-န ဆာယာ တပေါ၊ သဿတိကော ကိ” (အမြဲ ရန်ဘက်ဆိုတာ ဘာလဲ)၊ ဒေဝါသုရာ (နတ်နှင့် အသုရာတို့ တစ်ရံတစ်ခါ ရန်ဘက်ဖြစ်သော်လည်း အမြဲမဟုတ်၍ ဤဝိဝိဓဝိရဒ္ဓတွင် မပါဝင်)”—တတွဗောဓိနိ။] ဤဝိရဒ္ဓတ္ထံ အများ(ဗဟုတ္ထ)ဖြစ်မှ-ဟု သတ်မှတ်ချက် မရှိရကား “အဟိစ နကုလောစ, အဟိစ နကုလောစ” စသည်ဖြင့် ဧကဝုစ် ဗဟုဝစ် ၂ မျိုးလုံးပင် ဝိဂြိုဟ်ပြုနိုင်သည်။

အန္တဿ ရဿတ္တံ- မူသိကာပုဒ်ကို ဣတ္ထိလိန် အာကာရန္တဟု အယူရှိကြဟန် တူသောကြောင့် “အန္တဿ ရဿတ္တံ”ဟု ဆိုဟန်တူသည်၊ သရော ရသော နပုံသကေ ဖြင့် အာကို ရဿ ပြုပါ-ဟူလို၊ သို့သော် “မူသိကော တွာခု ဥန္တုရော”ဟု အဘိဓာန်၌ ပုလ္လိန်ဖြင့် ရှိသောကြောင့် “အန္တဿ ရဿတ္တံ”ကို ဆင်ခြင်ထိုက်၏၊ ဂရုဠသပ္ပံ၌ သရ နည်းသော သပ္ပကို ရှေ့ထား၍ “သပ္ပဂရုဠ”ဟု ရှိသင့်မည် ထင်သည်၊ “ကွစိ အပ္ပသရံ”ဟု ကွစိဖြင့် ဆိုသောကြောင့် ထို ဥပဒေ မမြဲဟုသော်လည်း မှတ်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ “နာဂ သုဝဏ္ဏံ-နဂါး, ဂဠုန်”ဟု သရနည်းသော “နာဂ”ကိုပင် ရှေ့ထားသည်။

ဝိသဘာဂတ္ထေ-လက္ခဏာကွဲလျက် ကိစ္စတူအနက်ရှိသော ဒွန်၌၊ (ယထာ-
 ကား၊) သီလဉ္စ-သီလလည်း၊ ပညာဏဉ္စ-ပညာလည်း၊ သီလပညာဏံ-ညာ၊
 သမထောစ-သမထလည်း၊ ဝိပဿနာစ၊ သမထဝိပဿနံ၊ ဧဝံ၊ နာမရူပ-
 နာမ်ရုပ်၊ ဟိရောတ္တပ္ပံ-အရက်အကြောက်၊ သတိသမ္ပဇဉေ-သတိ၊ သမ္ပဇဉေ၊
 လောဘမောဟံ-ဟ၊ ဒေါသမောဟံ-ဟ၊ အဟိရိကာနောတ္တပ္ပံ-ပ၊ ထိနမိဒ္ဓံ-
 ဒွ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စံ-စွ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ အံမောနိဂ္ဂဟီတံ ဈာလပေဟီတိ ဧတ္ထ-
 ဤသုတံ၌၊ အံမောတိ နိဒ္ဒေသဒဿနတော- “အံမော” ဟု ညွှန်ပြမှုကို မြင်ရ
 ခြင်းကြောင့်၊ ကတ္တစိ-အချို့ သမာဟာရဒွန်၌၊ နပုံသကလိဂံတ္တံ-နပုံလိန်
 အဖြစ်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-သို့၊ ဒဗ္ဗဗ္ဗံ-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊
 အာဓိပစ္စပရိဝါရော၊ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ၊ ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိယံတျာဒိ-အစရှိသော
 ပြယုဂ်သည်၊ သိဇ္ဈတိ-ပြီး၏။

ဝိသဘာဂတ္ထ- သီလသည် အေးမြခြင်းသဘော ရှိ၏၊ ပညာကား သိခြင်းလက္ခဏာ
 ရှိ၏၊ ဤသို့ လက္ခဏာချင်းကွဲပြားသည်ကို “ဝိ(ထူးခြားကွဲလွဲသည်)” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့
 ကွဲလွဲသော်လည်း ကိလေသာကို ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုခြင်းဟူသော လုပ်ငန်းကိစ္စအားဖြင့်
 သဘောတူကြသောကြောင့် “သဘာဂ” ဟု ဆိုသည်၊ သမထ ဝိပဿနာ စသည်တို့၏
 လက္ခဏာချင်း မတူပုံကို အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ စသည်၌ ရှု၊ သမထနှင့်ဝိပဿနာ
 လည်း ကိလေသာပယ်ခြင်း ကိစ္စ၌ တူကြ၏၊ နာမနှင့် ရူပသည် (“နာမရူပပစ္စယာ
 သဠာယတနံ” အရ) သဠာယတန၏အကြောင်းဖြစ်ဖို့ ကိစ္စ၌ တူကြ၏၊ ဟိရိနှင့်ဩတ္တပ္ပ
 သည် (သတ္တလောကကြီးကို စောင့်ရှောက်တတ်သော လောကပါလတရား ဖြစ်ရကား)
 ထိုစောင့်ရှောက်မှုကိစ္စ၌ တူကြ၏၊ လောဘနှင့်မောဟသည် အကုသိုလ်၏မူလဖြစ်ခြင်း
 ကိစ္စ၌ တူကြ၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် အဘိဓမ္မာ၌ လေ့လာ၍ သိကြပါလေ၊ နာမဉ္စရူပဉ္စ၊
 ဟိရိစ ဩတ္တပ္ပဉ္စ၊ သတိစ သမ္ပဇဉဉ္စ၊ လောဘောစ မောဟောစ စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု။

အံမောနိဂ္ဂဟီတံ၊ ပေ၊ သိဇ္ဈတိ- “အံစ မောစ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဣတရိတရယောဂဒွန်
 ဆိုလျှင် “အံမော” ဟု ဗဟုဝုစံချသင့်၏၊ “အံမော” ဟု ဧကဝုစံချသဖြင့် သမာဟာရဒွန်
 ဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏၊ သို့သော် နပုံးမငဲ့ဘဲ “အံမော” ဟု ပုလ္လိန်ထားပြန်သဖြင့် အချို့
 သမာဟာရဒွန်၌ နပုံးမငဲ့ဘဲလည်း ပြီးနိုင်သည်-ဟု မှတ်ထိုက်သည်၊ ထို့ကြောင့် “အာဓိ
 ပစ္စဉ္စ-အစိုးရသူ၏အဖြစ်လည်း၊ ပရိဝါရော စ-အခြံအရံလည်း၊ အာဓိပစ္စပရိဝါရော-
 အရံ” ဟု ပုလ္လိန်ရုပ်သည်လည်းကောင်း၊ “ဆန္ဒောစ-ဆန္ဒလည်း၊ ပါရိသုဒ္ဓိစ-ပါရိသုဒ္ဓိ
 လည်း၊ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ၊ ပဋိသန္ဓိစ-ပဋိသန္ဓေအခါလည်း၊ ပဝတ္တိစ-ပဝတ္တိအခါလည်း၊
 ပဋိသန္ဓိပဝတ္တိ” ဟု ဣတ္ထိလိန်ရုပ်သည်လည်းကောင်း သမာဟာရဒွန်ပုဒ်ဖြစ်လျက်
 ဧကတံငဲ့ရုံမျှဖြင့် ပြီးရလေသည်၊ “သမာဟာရဒွနေပိ ကတ္တစိ ပုလ္လိဂံမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဓဝိဒူ” ဟု
 ဋီကာတို့ ဖွင့်လေ့ရှိသော စကားလည်း ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်သော စကားပင်တည်း။
 [“အာဓိပစ္စပရိဝါရော” သည် မြန်မာမူ၌ မပါ၊ ကျနေဟန်တူသည်။]

အညောညလိင်္ဂဝိသေသိတာနံ-အချင်းချင်းလိန်သည် အထူးပြုအပ်ကုန်သော သဒ္ဓါတို့၏၊ ဒွန္ဓေ-ဌ၊ (ယထာ-ကား၊) ဒါသီစ-ကျွန်မလည်း၊ ဒါသောစ-ကျွန်ယောက်ျားလည်း၊ ဒါသိဒါသံ-ကျား၊ ကွစာဒိနာ-ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံ စသောသုတ်ဖြင့်၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ရဿတ္တံ (ဟောတိ)၊ ဣတ္ထိစ-လည်း၊ ပုမာစ-လည်း၊ ဣတ္ထိပုမံ-ကျား၊ [နောက်ပုဒ်ကျမှ "စံ" ဟု ညွှန်သောကြောင့် ဤပုဒ်၌ ဝိပြိုဟ်ရှိသော သီမူသာ ကောင်းသည်၊] စံ၊ ပတ္တစီဝရံ-သပိတ်၊ သင်္ကန်း၊ သာခါပလာသံ-သစ်ခက်၊ သစ်ရွက်၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ သင်္ချာပရိမာဏတ္တာနံ-သင်္ချာ၊ ပရိမာဏအနက်ရှိသော သဒ္ဓါတို့၏၊ ဒွန္ဓေ(ယထာ)၊ ဧကကဉ္စ-ဧကကလည်း၊ ဒုကဉ္စ-ဒုကလည်း၊ ဧကကဒုကံ၊ သင်္ချာဒွန္ဓေ-သင်္ချာဒွန်၌၊ အပ္ပသင်္ချာ-နည်းသောသင်္ချာသဒ္ဓါသည်၊ ပုဗ္ဗံ-ဌ၊ နိပတတိ-၏၊ စံ၊ ဒုကတိကံ-ဒုကတိက၊ တိကစတုက္ကံ-က္က၊ စတုက္ကပဉ္စကံ-က၊ ဒီဃောစ-အရှည်လည်း၊ မဇ္ဈိမောစ-အလတ်လည်း၊ ဒီဃမဇ္ဈိမံ-လတ်။

အညောညလိင်္ဂဝိသေသိတာနံ-ဝိသဘာဂတ္တာဒိနံ၌ အာဒိ၏ ပုံစံများကို ပြလို၍ "အညောည" စသည်မိန့်၊ ဒါသိဒါသံ၌ ဒါသီသည် ဣတ္ထိလိန်သဒ္ဓါ-ဒါသောကား ပုလ္လိန်သဒ္ဓါတည်း၊ ဤသို့ လိန်မတူကြသော သဒ္ဓါစုကို "အညောညလိင်္ဂဝိသေသိတ"ဟု ခေါ်၏၊ [အညောည-အချင်းချင်း၊ ဝါ-အပြန်အလှန်+လိင်္ဂဝိသေသိတ-လိန်သည် အထူးပြုအပ်၊ ဝါ-လိန်သည် မတူ ကွဲပြားအောင် ပြုအပ်သော သဒ္ဓါ၊] "ဒါသီ"ဟု ဤကာရန္တ ပကတိဖြစ်သောအခါ "ဒါသိဒါသ"ဝယ် အလယ်(-)ကို ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံ ဖြင့် ရသပြု၊ ဣတ္ထိပုမံ၌ ထိုလည်း နည်းတူ၊ "ပတ္တောစ+စီဝရဉ္စ၊ သာခါစ+ပလာသောစ"ဟု နောက်ပုဒ်များ၌လည်း လိန်မတူပုံကို သိ၊ "ဧရာစ+မရဏဉ္စ၊ ဧရာမရဏံ"ကိုလည်း ဤ၌ ယူသင့်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား ပါဏျင်္ဂတ္ထ၌ သွင်းသည်။

သင်္ချာပရိမာဏတ္တာနံ-တစ်ခုတည်းကို "ဧကက"၊ ၂ခု အပေါင်းစသည်ကို "ဒုက" စသည် ခေါ်၏၊ ထိုသဒ္ဓါစုသည် သင်္ချာအနက်ဟောချည်း ဖြစ်၍ "သင်္ချာဒွန်"မည်၏၊ ဤသင်္ချာဒွန်၌ ၁ သင်္ချာနှင့် ၂ သင်္ချာ ၂ခုကို တွဲလျှင် အနည်းသင်္ချာဟောသော ဧက သင်္ချာသည် ရှေ့နေ၏၊ မြန်မာလိုလည်း "၁ခု ၂ခု၊ ၃ခု ၄ခု" စသည်ဖြင့် အနည်းသင်္ချာကို ရှေ့ထားလေ့ရှိသည်၊ "ဒီဃမဇ္ဈိမံ"ကား ပရိမာဏတ္ထဒွန်တည်း၊ ရှည်သော ပမာဏ၊ အလယ် အလတ် ပမာဏကို ပရိမာဏဟု ခေါ်သည်၊ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ပရိမာဏအတွက် ပုံစံကို သီးခြား မပြသဖြင့် သင်္ချာနှင့်ပရိမာဏကို "သင်္ချာအတိုင်းအရှည်" တစ်နက်တည်း ယူဟန်တူသည်၊ ရူပသိဒ္ဓိဋီကာ၌ကား "သင်္ချာစ ပရိမာဏဉ္စ သင်္ချာပရိမာဏံ"ဟု ၂နက် ခွဲပြသည်။]

ပစနစဏ္ဍာလတ္တာနံ-ပစနအနက် စဏ္ဍာလအနက်ရှိသော သဒ္ဓါတို့၏။ ဒွန္ဓေ(ယထာ)၊ ဩရတ္တိကာစ-ဆိတ်သတ်သမားတို့လည်း၊ သူကရိကာစ-ဝက်သတ်သမားတို့လည်း၊ ဩရတ္တိကသူကရိကံ-သမား၊ ဧဝံ၊ သာကုနိကမာဂဝိကံ-ငှက်မုဆိုး၊ သားမုဆိုး၊ သပါကော စ-ခွေးသားစားသူလည်း၊ စဏ္ဍာလောစ-စဏ္ဍာလလည်း၊ သပါကစဏ္ဍာလံ-လ၊ ပုတ္တုသဆဝဉာဟကံ-ဘင်ကျုံးသမား၊ သူကောင်ဖုတ်သမား၊ ဝေနရထကာရ - နီးရွှေသမား၊

ပစနစဏ္ဍာလတ္တာနံ— ဋီကာ၌ “ပစနာစ စဏ္ဍာလာစ ပစနစဏ္ဍာလာ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုတွင် “ပစန” ဟူသည် သူ့အသက်ကို ညှဉ်းဆဲ နှိပ်ကွပ် ပူပန်စေတတ်သော မုဆိုးတံငါလူမျိုးတည်း၊ [ပစတောတိ-ဒဏ္ဍေန ပိဋေန္တဿ၊ တဒေန္တဿဝါ]—သီလကွန်(သာမညဖလသုတ်)၌ကထာ၊ “ပစနံ ဒဟနံ(ပူလောင်စေခြင်း)ဝိဗာဓနံ(နှိပ်စက်ခြင်း)တိ အာဟ-ဒဏ္ဍေနပိဋေန္တဿ” ဋီကာဟောင်း၊] ဤစကားအရ “ပစန္တိတိ ပစနာ” ဟု ပြု၊ ပစန္တိ-(မီးဖြင့် ချက်သကဲ့သို့) သူတစ်ပါးကို ပူလောင်တတ်၊ နှိပ်စက် သတ်ဖြတ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ပစနာ၊ “စဏ္ဍာလ” ဟူသည် အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် ယုတ်ညံ့သူတည်း၊ ထောမနိဓိ၌ “သနာမချာတေ ဇာတိဘေဒေ (မိမိနာမည်အတိုင်း “စဏ္ဍာလ” ဟု ထင်ရှားသော ဇာတ်အထူး၌) ဟုလည်းကောင်း၊ “သုဒ္ဓေနပြာဟူဏိယံ ဥဟဒိတေ သံကိဏ္ဍဝဏ္ဏေ(သုဒ္ဓယောကျ်ားနှင့် ပုဏ္ဏားမတို့မှ ပေါက်ဖွားသော ရောပြွမ်းသောအမျိုး၌)” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ဤနေရာ၌ကား ရှေ့အနက်အရ ယုတ်ညံ့သော ဇာတ်ရှိသော လူတစ်မျိုးကို “စဏ္ဍာလ” ဟု မှတ်၊ ထိုသူများ၏ အလုပ်ကား “ဘင်(မစင်)ကျုံးခြင်း” စသော အောက်တန်းအလုပ်များတည်း၊ [စဏ္ဍေ-ကြမ်းကြုတ် ယုတ်ညံ့သော အလုပ်၌၊ အလံ-စွမ်းနိုင်သူသည်၊ စဏ္ဍာလော-မည်၏။]

“ဩရတ္တိက” စသော ပုဒ်ပြီးပုံသည် တဒ္ဓိတ်၌ ထင်ရှားလတ္တံ့၊ သပါက၌ “သာ” သည် “ခွေး” ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ သာနံ-ခွေးကို၊ ပစတိ-ညှဉ်းဆဲ သတ်ဖြတ် စားသောက်တတ်၏။ ဣတိ၊ သပါကော-ခွေးသားစားသူ၊ ဤ“သပါက”လည်း စဏ္ဍာလမျိုးတွင် ပါဝင်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သပါကာ-သုနဓမံသခါဒဂကစဏ္ဍာလာ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဩရတ္တိက စသည်ကား ပစနတ္ထဒ္ဓနံ၊ သပါက စသည်ကား စဏ္ဍာလဒ္ဓနံဟု ခွဲ၊ ထောမနိဓိ၌ “ပုဂံ(ကုစ္ဆိတ်)-စက်ဆုပ်အပ်သူ၏အဖြစ်သို့၊ ကသတိ-ရောက်တတ်၏” အရ ပုတ္တုသ-စဏ္ဍာလေ” ဟု ရှိ၏။ ဘင်(မစင်)ကို ကျုံးပစ်သူ ဖြစ်၍ စက်ဆုပ်ဖွယ်သို့ ရောက်သူ-ဟု ဆိုဟန်တူသည်။ ပါဠိ၌ “ပုတ္တုသ” ဟု ရှိ၏။ “ပုဏ္ဏတိ ကရိသဿ (ကျင်ကြီး၏) နာမံ၊ တံ ကုသေန္တိ အပနေန္တိ ပုတ္တုသာ” ဟုလည်း ပါဠိဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ ဆဝ-သူသေကောင်ကို+ဉာဟကံ-မီးဖုတ်သူ (“သူဘရာဇာ” ဟု ယခု ခေါ်ကြသော သုသာန်၌ နေသူတည်း)။

“ဝေဏနာ-ဝါးဖြင့်၊ ဇီဝတိ-အသက်မွေးတတ်၏” အရ ဝါးကို နီးဖြာ၍ တောင်းစသည် ရူးလုပ်သူသည် ဝေဏ(ဏကို နုပြု၍ “ဝေန”) မည်၏။ အဘိဓာန်၌ “ဝေနော ဝိလိဝ ကာရောစ၊ နဋကောရော သမာ တယော” ဟု နီးသမား(ကျူထရံသည်)အနက်ဟော

သားရေနယ်သမား၊ တတ္ထ-ထိုဝေနေရထကာရတို့တွင်၊ ဝေနာ-ဝေနေတို့ ဟူသည်၊ တစ္ဆကာ-နီးရွှေသမားတို့တည်း၊ ရထကာရာ-တို့ဟူသည်၊ စမ္မ ကာရာ-သားရေနယ်သမားတို့တည်း။ [သီဟိုဠ်မူ၌ “ဗဟုဝုဏ်ချည်း ရှိသည်။ “ဩရဗ္ဗိကာ” စသည်ဖြင့် ဗဟုဝုဏ်ဝိဂြိုဟ် ပြုခဲ့သောကြောင့် ဗဟုဝုဏ်ရှိခြင်းသာ ရှေ့နောက် ညီသည်။ “ကုန္တ” စသည်၌လည်း ဗဟုဝုဏ်ပင် ပြခဲ့သည်။]

ဒိသတ္တာနံ-ဒိသာအနက်ရှိသော သဒ္ဓါတို့၏၊ ဒုန္ဒေ(ယထာ)၊ ပုဗ္ဗာစ- အရှေ့အရပ်လည်း၊ အပရာစ-အနောက်အရပ်လည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ဒုန္ဒ သမာသံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိဘတ္တိလောပဉ္စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကတွာ- ရှိ၊ ဣဓ-ဤသုတ်၌၊ အာဒိဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ဧကတ္ထေ-ကိုလည်းကောင်း၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္ထေ စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ သရော

၃ပုဒ်သာ လာ၏။ “ဝေနာတိ တစ္ဆကာ”ဟု ဖွင့်ပုံမှာ နားမလည်နိုင်အောင် ရှိသည်။ အဘိဓာန်၌ “တစ္ဆကာ ဝဗ္ဗကီ မတော”ဟု တစ္ဆကာကို “လက်သမား”ဟုသာ ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ထို “တစ္ဆကာ”ဟူသည်ကို စိစစ်ကြပါလေကုန်။ [ကြံအခွဲ ခွာသော ဓားကို “ဥစ္ဆတစ္ဆကာသတ္တက”ဟု ခေါ်သောကြောင့် ဤ “တစ္ဆကာ” သဒ္ဓါလည်း ကြံခွဲ ခွာသကဲ့သို့ နီးကို စိတ်ဖြာသူကို “တစ္ဆကာ”ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်-ဟု သော်လည်း ကြံ။]

ရထကာရော၏ သဒ္ဓါအနက်မှာ “ရထားလုပ်သူ”ဟုသာ ထွက်သော်လည်း ထောမနိဓိ အဘိဓာန်၌ “ရထနိမ္မနကာရဏေ-ရထားကို ဖန်ဆင်း ပြုလုပ်တတ်သော၊ ဝဏ္ဏသင်္ကရ ဘေဒေ-(အမျိုးမစစ်သော) အမျိုးရောသူ အထူး၌”ဟု ဖွင့်၏။ ရထားကို ပြုပြင်ရာ၌ သားရေဖြင့် ပြုပြင်ရသောကြောင့် ထိုရထကာရကိုပင် “စမ္မကာရ”ဟု ပရိယာယ် ဆိုပြန် သည်။ [ရထေသု စမ္မေန မာနနကရဏတော ရထကာရာ စမ္မကာရာ ဝုတ္တာ - သဂါထာဝဂ် သံယုတ်ဋီကာ စသည်။] ထိုသားရေလုပ်သမားများတွင် ဖိနပ်ချုပ်သူတို့ လည်း ပါဝင်ရကား “ရထကာရောဝ စမ္မဿ၊ ပရိကန္တံ ဥပါဟနံ၊ ဥပါဟနံ-ဖိနပ်ကို၊ ဝါ-ဖိနပ်ဖြစ်အောင်၊ ပရိကန္တံ-ဖြတ်တောက် ခုတ်လှီးသော၊ ရထကာရော-သားရေ လုပ်သမားသည်၊ ဝါ-ဖိနပ်ချုပ်သမားသည်၊ စမ္မဿ-သားရေ၏၊ အဂယျုပဂံ- မယုထိုက်သော အပိုင်းကို၊ ဧဟတိဂ္ဂုဝ-စွန့်သကဲ့သို့”ဟု ကာမဇာတ် စသည်၌ မိန့်တော် မူသည်။ ထို့ကြောင့် “ရထကာရာ၊ စမ္မကာရာ”ဟု ဖွင့်၏။ “ရထားကို ပြုပြင်သူတို့၊ ဝါ-သားရေလုပ်သူ၊ ဖိနပ်ချုပ်သူတို့”ဟု ပေး။

ဒိသတ္တာနံ-ဒိသာပုဒ်က ဣတ္ထိလိနိဖြစ်၍ “ပုဗ္ဗာစ အပရာစ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ သမာသံ စသည် စီရင်၍ ဝိဘတ်-စနိပါတ်တို့ကို ချေပြီးနောက်၊ “ပုဗ္ဗာစအပရာ”ဟု ပင်ကတိပြု၊ ဤသုတ်၌ အာဒိဖြင့် ဧကတံနပုံးငဲ့၊ သရော ရသောသုတ်ဖြင့် အဆုံး အာကို ရဿ၊ ဗွိဒ္ဓင်း၊ ချေ၊ ကပ် (ပုဗ္ဗာပရ)၊ နာမိငဲ့ စသည် စီရင်၊ “ပုရတ္ထိမာစ ပစ္ဆိမာစ၊ ဒက္ခိဏာစ ဥတ္တရာစ၊ အဓရာစ ဥတ္တရာစ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ [“အဓတ္တရာ”ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊

ရသော နပုံသကေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရသတ္တံ-ပြု၊ ပုဗ္ဗာပရံ-အရှေ့အနောက် အရပ်၊ [ဟေ ပုဗ္ဗာပရံ-အို အရှေ့ အနောက်အရပ်၊ ပုဗ္ဗာပရံ-ကို၊] ပုဗ္ဗာပရေန-ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗာပရဿ-အား၊ ဣစ္ဆာဒိ-တည်း၊ ဧဝံ၊ ပုရတ္ထိမပစ္ဆိမံ-အရှေ့အနောက် အရပ်၊ ဒက္ခိဏုတ္တရံ-တောင်မြောက်အရပ်၊ အဓရုတ္တရံ-အောက်အထက် အရပ်။ [အချို့စာ၌ “ဟေ ပုဗ္ဗာပရ (အာလုပ်) ပုဗ္ဗာပရံ (အံ)” မပါ၊ ကျနေဟန် တူသည်။]

နပုံသကလိင်္ဂန္တိ ဧကတ္တန္တိ ဒွန္နေတိ စ ဝတ္တတေ။

၃၆၀။ ဝိဘာသာ ဟေ၊ ဧနပဒါဒိနဉ္စ။ ။ ဒွန္နေသမာသေ-၌၊ ရုက္ခတိဏ ပသု ဓန ဓည ဧနပဒါဒိနံ-သစ်ပင်၊ မြက်၊ သားကောင်၊ ဥစ္စာ၊ စပါး၊ ဧနပုဒ်အနက်ဟောသဒ္ဓါ အစရှိသည်တို့၏၊ ဧကတ္တံ၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္တံ စ-လည်းကောင်း၊ ဝိဘာသာ-ဖြင့်၊ ဟောတိ၊ ဧကတ္တာဘာဝေ-ဧကတ် မဖြစ် လတ်သော်၊ ဗဟုဝစနံ-ဗဟုဝစ်သည်လည်းကောင်း၊ ပရသေဝ-နောက်ပုဒ် ၏သာလျှင်၊ လိင်္ဂဉ္စ-လိင်္ဂသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ တတ္ထ-ထိုရုက္ခတိဏ

“အခေ”နိပါတ်ချည်းသက်သက် “အောက်အရပ်”ဟူသော ဒိသာအနက်ကို မဟောနိုင်၊] ဒက္ခိဏံ၊ ဥတ္တရ၊ အဓရ-ဟု သဗ္ဗနာမ် ပုဒ်စုကို ဒွန်တွဲပြရာ ဌာနဖြစ်၍ “အဓရုတ္တရံ”ဟု ရှိရမည်။

၃၆၀။ ဝိဘာသာ ဟေ၊ ဒိနဉ္စ-“တထာ ဒွန္နေ”စသော ရှေ့သုတ်လာပုဒ်တို့၌ အမြဲဧကတ်နပုံ ငဲ့ရကား ဤသုတ်လာပုဒ်တို့၌ ဧကတ်နပုံငဲ့ မမြဲဟု ပြလို၍ ဝိဘာသာ သဒ္ဓါနှင့်တကွ ဤသုတ်ကို အားထုတ်ရပြန်သည်။ နပုံဧကတ် ငဲ့လျှင် သမာဟာရဒွန်၊ နပုံဧကတ် မငဲ့လျှင် ဣတရီတရယောဂဒွန်ဟု ခွဲ၊ ရှေ့သုတ်နှင့် ဤသုတ်၌ (သုတ်ရင်း အာဒိတို့ပါ) (ယူအပ်သောပုဒ်များမှ တစ်ပါးသော ပုဒ်များ၌ ဣတရီတရယောဂဒွန်သာ တွဲရမည်-ဟုလည်း ခွဲခြားပါ။ သို့သော် ဤအခွဲလည်း မှတ်သားဖြစ်ရုံသာ၊ “စီဝရ ပိဏ္ဍပါတိကိလာနပစ္စယဘေသဇ္ဇပရိက္ခာရံ” ပုဒ်၌ကား သမာဟာရမျိုးတွင် မပါဝင် ဘဲလျက် ဣတရီတရယောဂ-သမာဟာရ ၂ မျိုးပင် ပါဠိရှိပြန်သည်။ “သာရိပုတ္တောစ မောဂ္ဂုဏ္ဏာနောစ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂုဏ္ဏာနာ”ဟူသော ဣတရီတရယောဂဒွန်မျိုးနှင့် အလားတူပါလျက် “ခဏ္ဍော စ တိသော စ ခဏ္ဍတိသံ၊ အဘိဘူ စ သမ္ဘဝေါ စ အဘိဘူသမ္ဘဝံ”ဟု သမာဟာရဒွန်ပုဒ်ကိုလည်း တွေ့ရပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါကျမ်း သုတ်ဖြင့် ခွဲခြားထားသော်လည်း မှတ်သားဖြစ်ရုံ (ယေဘုယျနည်းအားဖြင့်)ခွဲခြားခြင်း-ဟု မှတ်၊ နပုံဧကတ် မငဲ့သည့်အခါ ဣတရီတရယောဂ ထုံးစံအတိုင်း နောက်ပုဒ် လိင်္ဂသို့လည်း လိုက်ရ၊ ဗဟုဝစ်ချည်းလည်း ချိရသည်ဟု ပြလို၍ “ဧကတ္တာဘာဝေ ဗဟုဝစနံ ပရသေဝ လိင်္ဂဉ္စ”ဟု မိန့်သည်။

အစရှိသည်တို့တွင်၊ ရုက္ခာနံ-သစ်ပင်အနက်ဟော သဒ္ဓါတို့၏၊ ဒွန္နေ-ဥှိ၊ (ယထာ)၊ အဿတ္ထာစ-ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်တို့တည်း၊ ကပိတ္ထာစ-သီးပင်တို့လည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ-ဥှိ၊ သမာဟာရေ-သမာဟာရဒွန်ဥှိ၊ ဒွန္နသမာသာဒိမိ-ဒွန်သမာသ် အစရှိသည်ကို၊ ကတေ-သော်၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဝိကပ္ပေန-ဖြင့်၊ ဧကတ္ထံ နပုံသကလိင်္ဂတ္ထု (ဟောတိ)၊ အဿတ္ထကပိတ္ထံ-ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်၊ သီးပင်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အဿတ္ထကပိတ္ထာ-တို့၊ ဧဝံ၊ အဗ္ဗပနသံ-သရက်ပင်၊ ပန္နပင်၊ အဗ္ဗပနသာ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ခဒိရပလာသံ-ရှားပင်၊ ပေါက်ပင်၊ ခဒိရပလာသာ ဝါ၊ ဝေဿကဏ္ဍကံ-မျောက်ငိုပင်၊ အင်ကြင်းပင်၊ ဝေဿကဏ္ဍကာ ဝါ။

ရုက္ခာနံ ဒွန္နေ—“သစ်ပင်”ဟူရာ၌ ရုက္ခ၏ ဟောနက်ဖြစ်သော သစ်ပင်သာမန်မဟုတ်၊ နာမည်ထူး ရသော အဿတ္ထ စသော သစ်ပင်များတည်း၊ ထိုသို့ သစ်ပင်ကို ဟောရာ၌လည်း အနက်တူ သဒ္ဓါ ၂ ခုကို ဒွန်မတွဲရ၊ ဥပမာ-“ကော်လောစ-ဆီးပင်လည်း၊ ဗဒရောစ-ဆီးပင်လည်း၊ ကောလဗဒရံ”ဟု မတွဲရ၊ ဘဒကြောင့်နည်း... ဒွန်ဟူသည် အနက် ၂ ခုကို စသဒ္ဓါဖြင့် ပေါင်းဆည်းသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့်ပင် “အရက္ခံ ဒွန်တွဲ၊ အရတူ ကမ္မဓာရံ ယူ”ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြသည်၊ ဤရုက္ခတိဏစသည်တို့တွင် ရုက္ခဟောနှင့် တိဏဟော စသည်တို့လည်း ဒွန်မတွဲရ၊ ရုက္ခချင်းချင်း-တိဏချင်းချင်း စသည်သာ ဒွန်တွဲရမည်၊ နောက် တိဏ စသည်တို့လည်း မြက်သာမန်ကို မဆိုလို၊ မြက်ဝိသေသကိုသာ ဆိုလိုကြောင်း-မြက်ဟော သဒ္ဓါချင်းသာ ဒွန်တွဲရကြောင်း အနက်တူ ပရိယာယ်သဒ္ဓါ ၂ ခုကို ဒွန်မတွဲရကြောင်းများကို သိလေ။

[မိနိန္ဒုဗုဒ္ဓိ] ရုက္ခာဒိဂ္ဂဟဏေန ဣဟရုက္ခာဒိဝိသေသဝါစီနံ ဂဟဏံ၊ ကထံ၊ ယသ္မာ၊ ကြဟိ ရုက္ခာဒိဟိ ဒွန္နော ပစ္စေကံ ဝိသေသိယတေ၊ တေနေသံ ဝိဘဘာသာ တုလျဇာတိယေသေဝါ၊ ဝတိဋ္ဌတေ၊ ဝိဗ္ဗပေသု တုလျဇာတိယေသေဝိ၊ န သရူပေသု၊ တေသံ ဒွန္နာဘာဝတော။

အဿတ္ထကို ဘုရားပွင့်ရာ ညောင်ပင်ဖြစ်သောကြောင့် (ဗုဒ္ဓဟေတု-ဘုရားဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း)ဟု ကြံ၍ “ညောင်ဗုဒ္ဓဟေ”ဟုလည်းကောင်း၊ “အဿတ္ထော ဗောဓိစဒ္ဓိသု”ဟု ဗောဓိနှင့် ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့် “ဗောဓိညောင်”ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ကြ၏၊ ကပိတ္ထကို အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ “သီးပင်”ဟု ပေး၏၊ “ကပိ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ထိုအသီးကို မျောက်များ ကြိုက်တတ်၍ မျောက်၏တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် “ကပိဋ္ဌ (ဋ္ဌကို ထွ ပြု၍) ကပိတ္ထ”ဟု ခေါ်သတတ်၊ “ကပိတ္ထ-ညောင်ကြပ်”ဟု အပေးများသည်၊ “ဧဝေါစ အဿ ကဏ္ဍောစ”၌ “သာလော အဿ ကဏ္ဍော”ဟု အဘိဓာန် ပရိယာယ်ဆိုသောကြောင့် “အင်ကြင်း”ဟု ပေးသည်၊ ဧဝေါကို “မျောက်ငိုပင်”ဟု ပေးကြသည်။

တိဏာနံ-မြက်ဟောသဒ္ဓါတို့၏၊ ဒုန္နေ(ယထာ)၊ ဥသီရာနိစ-ပန်းရင်းတို့လည်း၊ ဝီရဏာနိစ-မြက်မွှေးတို့လည်း၊ ဥသီရဗီရဏံ-မွှေး၊ ဏာဝါ-၏၊ ဧဝံ၊ မုဉ္ဇပဗ္ဗဇံ-ဖြူဆံမြက်၊ ဗြိတ်မြက်၊ ဇာနိဝါ၊ ကာသကုသံ-သက်ကယ်မြက်၊ သမန်းမြက်၊ သာ ဝါ။

ပသုနံ-သားကောင်ဟောသဒ္ဓါတို့၏၊ ဒုန္နေ(ယထာ)၊ အဇာစ-ဆိတ်တို့လည်း၊ ဧဋ္ဌကာစ-သိုးတို့လည်း၊ အဇေဋ္ဌကံ-ဆိတ်၊ သိုး၊ အဇေဋ္ဌကာ ဝါ၊ ဟတ္ထိစ-ဆင်တို့လည်း၊ ဂါဝေါစ-နွားတို့လည်း၊ အဿာစ-မြင်းတို့လည်း၊ ဝဠဝါစ-မြင်းမလည်း၊ ဟတ္ထိဂဝဿဝဠဝံ-မ၊ ဝဠဝါ ဝါ-၏၊ ကုစာဒိနာ-ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနိစသော သုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံ-ပြု၊ ဩသရေ စာတံ-ဖြင့်၊ အဝါဒေသောစ-အဝလည်း ပြု၊ ဂေါမဟိသံ-နွား၊ ကျွဲ၊ သာ ဝါ၊ ဧဏေယျဝရာဟံ-တောဆိတ်နက်၊ ဝက်၊ ဟာ ဝါ၊ သီဟဗျဏ္ဏတရစ္ဆံ-ခြင်္သေ့၊ ကျား၊ အောင်း၊ ဣ ဝါ။

ဓနနံ-ဥစ္စာဟောသဒ္ဓါတို့၏၊ ဒုန္နေ (ယထာ)၊ ဟိရညဉ္စ-ငွေလည်း၊ သုဝဏ္ဏဉ္စ-ရွှေလည်း၊ ဣ၊ ဣ ဝါ၊ ဧဝံ၊ ဇာတရူပရဇေတံ-ရွှေ၊ ငွေ၊ တာနိဝါ၊ မဏိမုတ္တသင်္ခံ-ဝေဠုရိယံ-ပတ္တမြား၊ ပုလဲ၊ ခရသင်း၊ ကြောင်မျက်ရွဲ၊ ယာဝါ၊ ဝညာနံ-စပါးဟောသဒ္ဓါတို့၏၊ ဒုန္နေ(ယထာ)၊ သာလိစ-သလေးတို့လည်း၊

တိဏပသု။ ။ “ဝီရဏ-မြက်မွှေး”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿသစ်ပေး၏။ “ဝီရဏ-ဗြိတ်(ဗြိတ်)မြက်”ဟု ပေးကြသည်။ ပသုဒ္ဓန်၌ “ဟတ္ထိအဿ”တို့သည် ရှေ့သုတ်လာ သေနင်္ဂနှင့် ထပ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ထို ဟတ္ထိ အဿတို့သည် သေနင်္ဂဖြစ်သော်လည်း သမဟာရ မမြဲကြောင်း ပြလို၍ ဤ၌ ယူပြန်သတတ်။ [“ပသုဂ္ဂဟဏံ ဟတ္ထိအဿာဒိနံ သေနင်္ဂတ္တာ နိစ္စေ သမ္ပတ္တေ” - သိဒ္ဓန္တကောမုဒိ။] “ဝဠဝါ အဿာ”ဟု အဘိဓာန်၌ ပရိယာယိလာသောကြောင့် “မြင်းမ”ဟု ပေးသည်။ ပကတိပြုသောအခါ “ဟတ္ထိဂေါ အဿဝဠဝါ”ဟု ပြု၊ ကုစာဒိသုတ်ဖြင့် တို့၌ ရဿပြု၊ ဝဠဝါ၌ အာကိုကား (မုခနာသိကာ တုန်းကကဲ့သို့) သရော ရသောသုတ်ဖြင့် ရဿပြု၊ ဩသရေ စဖြင့် ဂေါ၌ ဩကို အဝပြု၍ “ဟတ္ထိဂဝဿဝဠဝံ”ဟု ဖြစ်သည်။ ဧဏေယျကို မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ်၌ “သမင်”ဟု သာမန်ဆို၏။ အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌မူ “တောဆိတ်နက်”ဟု ဆိုခဲ့သည်။ [“ဧဏိဇယံ”၌ ဤပုဒ်ကို ပြခဲ့ပြီ။]

ဓနဒ္ဓန်။ ။ ဟိရညကို “ကဟာပဏ-အသပြာ”ဟု ဋီကာဖွင့်သော်လည်း ဟိရည သဒ္ဓါသည် “ကတာကတံ-အထည်ဝတ္ထု ပြုအပ်ပြီး၊ မပြုအပ်သေးသော၊ ဝါ-အယဉ် အရိုင်းဖြစ်သော၊ ကဉ္စနရုပ်ယံ-ရွှေငွေကပ်ရခုသည်၊ ဟိရညံ-မည်၏”ဟု အဘိဓာန် ရှိရကား ဤနေရာ၌ သုဝဏ္ဏနှင့် တွဲထားသောကြောင့် ငွေသာမန်ကို ယူသင့်သည်။

ယဝါစ-မုယောတို့လည်း၊ ဝံ၊ ဝါ ဝါ၊ ဧဝံ၊ တိလမုဂ္ဂမာသံ-နှမ်း၊ ပဲနောက်၊ ပဲကြီး၊ သာ ဝါ၊ ဇနပဒါနံ-ဇနပုဒ်ဟော သဒ္ဓါတို့၏၊ ဒွန္ဓေ (ယထာ)၊ ကာသီ စ-ကာသီတိုင်းတို့လည်း၊ ကောသလာစ-ကောသလတိုင်းတို့လည်း၊ လံ၊ လာဝါ၊ ဝဇ္ဇိ စ-ဝဇ္ဇိတိုင်းတို့လည်း၊ မလ္လာ စ-မလ္လာတိုင်းတို့လည်း၊ လ္လံ၊ လ္လာဝါ၊ အင်္ဂါ စ-အင်္ဂတိုင်းတို့လည်း၊ မဂဇာ စ-မဂဇတိုင်းတို့လည်း၊ ဓံ၊ ဇာ ဝါ။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန - ဖြင့်၊ အညောညပဋိပက္ခဓမ္မာနံ - အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောရှိသော အနက်ဟောသဒ္ဓါတို့၏လည်းကောင်း၊ သကု နုတ္တာနဉ္စ- ငှက်ဟူသော အနက်ရှိသော သဒ္ဓါတို့၏လည်းကောင်း၊ ဒွန္ဓေ- ဌံ၊ ဧကတ္တံ၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္ထဉ္စ ဟောတိ၊ ကုသလဉ္စ - ကုသိုလ်လည်း၊ အကုသလဉ္စ၊ ကုသလာ ကုသလံ၊ ကုသလာကုသလာ ဝါ-လည်း ရှိ၏။ဧဝံ၊ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ-အပြစ်ရှိသောတရား၊ အပြစ်မရှိသောတရား၊ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇာ ဝါ၊ ဟိနပဏီတံ-အယုတ်၊ အမြတ်၊ ဟိနပဏီတာ ဝါ၊ ကဏှသုက္ကံ-အမည်း၊ အဖြူ၊ ကဏှသုက္ကာ ဝါ၊ သုဒဒကွံ-ချမ်းသာ၊ ဆင်းရဲ၊ သုဒဒကွာနိ ဝါ၊ ပဋိဃာနနယံ (ပဋိဃာ+အနနယံ) မုန်းခြင်း၊ ချစ်ခြင်း၊ ပဋိဃာနနယာ ဝါ၊

ဇနပဒါ။ ။ “ပုံဗဟုတ္တေ ကုရူသက္ကာ” စသည်ဖြင့် ဇနပုဒ်ဟောသဒ္ဓါတို့သည် ပုလ္လိန် ဗဟုဝစ် အမြဲဟု အဘိဓာန်ဆိုသောကြောင့် “ကာသီစ-ကာသီတိုင်းတို့လည်း”ဟု ဗဟုဝစ်ချည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ပါဠိတော်များ၌ “ကာသီသု ဇနပဒေ” စသည်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်ဝယ် ဗဟုဝစ်ဖြင့် အမြဲ ထားလေ့ရှိသည်။ ဤ“ဇနပဒ”ဟူသည်လည်း နယ်ပယ်(ဒီစကြိုတ်)ဒေသတစ်ခုပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ကာသီတိုင်း စသော နယ်ပယ် ဒေသများကိုပင် “ဇနပဒ”ဟု ဆိုထားသည်။ [ဇနာ ပဒ္ဒန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ဧတ္တာတိ ဇနပဒေါ=လူအများ၏ သွားရောက်ရာ နယ်မြေ။]

အာဒိဂ္ဂဟဏေန ၊ပေ၊ **နပုံသကလိင်္ဂတ္ထဉ္စ** - ဇနပဒါဒီနံ၌ အာဒိဖြင့် အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ဟောသဒ္ဓါ၊ ငှက်ဟောသဒ္ဓါများကို ယူ၊ ထိုသဒ္ဓါများ၏ ဒွန်၌ လည်း ဝိကပ်အားဖြင့် ဧကတ် နပုံဖြစ်သည်။ “အညောညပဋိပက္ခ-အချင်းချင်း(အပြန် အလှန်) ဆန့်ကျင်ဘက်”အနက်များကို ရှေ့သုတ်ဝယ် ဝိဝိဓ ဝိရဒ္ဓ အဖြစ်ဖြင့်လည်း ယူခဲ့ပြီ။ သို့သော် ရှေ့သုတ်၌ ဆန့်ကျင်ခြင်းသည် “အဟိ+နကုလ”ကဲ့သို့ “မြွေခြစ်+ မြွေပါခြစ်”စသည်ဖြင့် ခြစ်ချင်း ဆန့်ကျင်ခြင်းတည်း။ ဤသုတ်၌ ဆန့်ကျင်ခြင်းကား “ကုသလ+အကုသလ”ကဲ့သို့ “ကုသိုလ်၏အပြစ်မရှိခြင်း-ကောင်းကျိုးပေးခြင်းဂုဏ်၊ အကုသိုလ်၏ အပြစ်ရှိခြင်း-မကောင်းကျိုးပေးခြင်းဂုဏ်” စသည်ဖြင့် ဂုဏ်အားဖြင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ဤဂုဏ်ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ကို ဟောသောပုဒ်များ၏

ဆာယာတပံ - အရိပ်၊ နေပူ၊ ဆာယာတပါ ဝါ၊ အာလောကန္တကာရံ (အာလောက+အန္တကာရံ)-အလင်း၊ အမှောင်၊ အာလောကန္တကာရာ ဝါ၊ ရတ္တိစ-ညဉ့်လည်း၊ ဒိဝါစ-နေ့လည်း၊ ရတ္တိဒိဝံ-ညဉ့်နေ့၊ ရတ္တိဒိဝါ ဝါ၊ အဟဉ္စ-နေ့လည်း၊ ရတ္တိ စ၊ အဟောရတ္တံ-နေ့ညဉ့်၊ အဟောရတ္တာ ဝါ၊ ကွစိ သမာသန္တ ဣစ္စာဒိနာ-ကွစိ သမာသန္တ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ အာကာရိကာရာနံ-အာ အက္ခရာ ဣအက္ခရာတို့၏၊ အတ္တံ-အ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ သကုနာနံ-ငှက်ဟောသဒ္ဒါတို့၏၊ ဒုန္နေ(ယထာ)၊ ဟံသာစ-ဟသံာတို့လည်း၊ ဗကာစ-မျိုင်းဖြူတို့လည်း၊ ဟံသဗကံ၊ ဟံသဗကာ ဝါ၊ ဧဝံ၊ ကာရဏ္ဍဝစက္ကဝါကံ-ဝမ်းဘဲ၊ စက္ကဝက်၊ ကာရဏ္ဍဝစက္ကဝါကာ ဝါ၊ မယူရကောဉ္စံ-ဥဒေါင်း၊ ကြိုးကြာ၊ မယူရကောဉ္စာ ဝါ၊ သုကသာလိကံ-ကျေး၊ သာလိကာ၊ သုကသာလိကာ ဝါ၊ သမာဟာရဒ္ဒန္တော-သည်၊ (နိဋ္ဌိတော)။

ဒွန်၌ ဝိကပ်အားဖြင့် ဧကတ်နပုံးငဲ့၍ အမြဲ ရန်ဘက်ဖြစ်လျက် ဒြပ်ဆန့်ကျင်ဘက် အနက်ကို ဟောသောပုဒ်များ၌ ရှေ့သုတ်ဖြင့် အမြဲ ဧကတ်နပုံး ငဲ့ရသည်-ဟု ခွဲခြားပါ။ သကုနတ္ထ-အရ “ငှက်” ဟု ရာ၌လည်း ဟင်းစားကောင်းသော “ဝမ်းဘဲ” စသည်ကိုသာ ယူကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝုဏ်ဆန့်ကျင်ဘက်၊ ဟင်းမျိုးငှက်၊ ထည့်စွက် ဝိဘာသာ” ဟု ဆရာတို့ မိန့်တော်မူကြသည်။

“သာဝဇ္ဇဉ္စ+အနဝဇ္ဇဉ္စ” စသည်ဖြင့် “ကဏ္ဍသုက္ကံ” တိုင်အောင် “ပါပံ-ပုည” ကို ငဲ့၍ နပုလ္လိန်ဖြင့်ချည်း ဝိဂြိုဟ်ပြု။ ဒုက္ခပုဒ်သည် နပုလ္လိန် ဖြစ်၍ “သုဓဒုက္ခာနိ” ဟု သိမ္မအတိုင်း ရှိစေ၊ “ပဋိယောစ+အနနယောစ၊ ဆာယာစ+အာတပေါစ၊ အာလောကောစ+အန္တကာရော စ” ဟု ပြု။ “ဒိဝါ” သည် အာကာရန္တနိပါတ်တည်း၊ “ရတ္တိ+စ+ဒိဝါ+စ” တည်း။ သိ ငှလုံးချေ၊ “ရတ္တိဒိဝါ” ဟု ပကတိပြု။ “အဟ+စ+ရတ္တိ+စ” တည်း။ ဟနောင် သိ အံပြု၊ ကျန် သိကို ချေ၊ “အဟရတ္တိ” ဟု ပကတိပြု။ ကွစိသမာသန္တသုတ်ဖြင့် ဒိဝါ၏ အာကို လည်းကောင်း-ရတ္တိ၏ ဣကိုလည်းကောင်း(အ)ပြု၊ ထို့နောက် ဧကတ်နပုံးငဲ့ စသည် စီရင်၊ အဟရတ္တိ၌ကား “အဟ” သဒ္ဒါက မနောဂိုဏ်းဖြစ်၍ ဝိဘတ် ချေပြီးလျှင်ပြီးခြင်း “ဧတေသမော လောပေ” သုတ်ဖြင့် ဟ၏ အ ကို ဩပြု။ [“အဟဉ္စ” ၌ မနောကဲ့သို့ သိကို ဩ ပြု၍ “အဟော စ” ဟုလည်း ရှိနိုင်သည်။] သကုနတ္ထဒွန်၌ “ကာရဏ္ဍဝါ စ” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု။ “ဟံသောစ+ဗကောစ” ဟု ဧကဝုစလည်း ဖြစ်နိုင်ဖွယ် ရှိ၏။ သာလိကာပုဒ်ကား ဣတ္ထိလိန်တည်း၊ “သုကာစ သာလိကာယောစ” ဟု ပြု၍ “သုကသာလိကာ” ဟု ပကတိဖြစ်သည့်အခါ ဧကတ်နပုံးငဲ့၍ (နပုလ္လိန်ဖြစ်သောကြောင့်) သရော ရသော နပုသကေသုတ်ဖြင့် အဆုံး အာကို ရသပြု။ “သာလိကာကရဝိကောစ” ဟု အဘိဓာန်ရှိရကား ထိုသာလိကာဟူသည် ကရဝိက်ငှက်တည်း။

စ-ဆက်ဦးအံ့၊ စေတ္တ ဒွန္နေ-ဤဒွန်သမာသ်ဉ္စ၊ ယေဘုယျေန-များသော အားဖြင့်၊ ကွစိ-ဉ္စ၊ အစိတပုသရ်-ပူဇော်အပ်သောအနက်ဟော သဒ္ဓါ၊ နည်းသောသရရှိသော သဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏကံ-ဣဝဏ် ဥဝဏ်အဆုံးရှိသော သဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ သရာဒိအကာရန္တံ-အစဉ် သရရှိသော အကာရန္တသဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေ့ဉ္စ၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ ဗဟူသု-၂ ပုဒ်ထက်များသော ဒွန်ပုဒ်တို့ဉ္စ၊ အနိယမော-မမြဲသည်၊ ဘဝေ-၏၊...ဒွန္တသမာသော-သည်၊ နိဋ္ဌိတော-ပြီ။

သင်္ဂဟ အယံ သမာသော-ဤသမာသ်သည်၊ ပုဗ္ဗတ္ထရုဘယညတ္ထပဓာ နတ္တာ-ပုဗ္ဗပဒတ္ထပဓာန၊ ဥတ္ထရပဒတ္ထပဓာန၊ ဥဘယပဒတ္ထပဓာန၊ အညပဒတ္ထပဓာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စတုဗ္ဗိဓော-၏၊ ဒီဂုကမ္မဓာရယေဟိ-

ယေဘုယျေန စေတ္တ |ပေ၊ ဘဝေ- ဤဂါထာကား “ဣဓ ဒွန္နေ အစိတတရ် ပုဗ္ဗ နိပတတိ”စသည်ဖြင့် ရှေ့၌ ပြခဲ့သော အကျယ်ကို အကျဉ်းချုပ်သော သင်္ဂဟဂါထာ တည်း၊ သို့သော် ဤဂါထာ၌ “သရ်ာ ဒွန္နေ အပ္ပသရ်ာ ပုဗ္ဗ နိပတတိ”ဟူသော စကားကို အကျဉ်းချုပ်သော ဝါကျ မပါသေး၊ ထို့ကြောင့် ...

“အစိတပုသရ် ပုဗ္ဗံ၊ ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏကံ ကွစိ၊
ဒွန္နေ သရာဒိကာရန္တံ-မပ္ပသရ်ာ ပုရေ ကတံ၊
ဧသော ပဒဒ္ဓယေ ဝုတ္တော၊ ဗဟူသုနိယမော ဘဝေ”

ဟု ဆရာတို့ ဖြည့်တော်မူကြသည်။ “သရာဒိ+အကာရန္တံ+အပ္ပသရ်ာ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ [အပ္ပသရ်ာ-နည်းသော သရ်ာဟောပုဒ်ကို၊ ပုရေ ကတံ -ရှေး၌ ပြုအပ်၏၊ ဧသော-ဤအမှတ်အသားကို၊ ပဒဒ္ဓယေ-“သမဏဗြာဟ္မဏာ”စသော ၂ပုဒ်တို့ ဒွန်ဉ္စ၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်၏၊ ဗဟူသု-(“သုရာ သုရ ဂရုဒ မနဓ ဘုဓဂ ဂန္ဓဗ္ဗာ”ကဲ့သို့ ၃ ပုဒ်မှ စ၍) များသောပုဒ်တို့ဉ္စကား၊ အနိယမော-မမြဲသည်၊ ဘဝေ-၏၊] “အစိတပုသရ်”စသည်ဖြင့် မှတ်သားရာ၌လည်း ကွစိသဒ္ဓါ ဝါကျတိုင်း ပါသောကြောင့် မမြဲပင်တည်း၊ သို့သော် များသောအားဖြင့်ကား ဤ ဥပဒေသအတိုင်း ရှိတတ်၍ သတ်မှတ်ပြရသည်၊ ထို့ကြောင့် ပင် “ယေဘုယျေန စေတ္တ”ဟု ယေဘုယျသဒ္ဓါဖြင့် ပြတော်မူသည်၊ ဤသတ်မှတ်ချက် ကို သက္ကတသဒ္ဓါကျမ်းတို့ပင် ပြလျက်ရှိရကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း မူလဋီကာ၌လည်း “အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဟေတုက္ကမေန ဖလေ ဝတ္တဗ္ဗေ သုဂတိဒုဂ္ဂတိဂါမိနောတိ ဝစနံ သဒ္ဓလက္ခဏာ၊ဝိရောဇ္ဇော၊ ဒွန္နေ ဟိ ပုဖိတဿ ပုဗ္ဗနိပါတော”ဟု သဒ္ဓါဥပဒေသကိုပင် အလေးပြု၍ ဖွင့်ပြတော်မူသည်၊ [အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဒုဂ္ဂတိ ရောက်၍ တဏှာကြောင့် သုဂတိ ရောက်ရသောကြောင့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော အကြောင်းနှင့် အစဉ်သင့်အောင် “ဒုဂ္ဂတိသုဂတိ”ဟု ဆိုသင့်လျက် “ပူဇော်အပ် ကောင်းမြတ်သော ဘဝဖြစ်၍ အစိတ (ပုဖိတ)ဖြစ်သောကြောင့် သုဂတိကို ရှေ့ထား၍ ဆိုသည်” ဟုလိ။]

ဒီဂု ကမ္မဓာရဲသမာသ်တို့နှင့်တကွ၊ ဆဗ္ဗိဓောစ-၆ ပါး အပြားလည်း ရှိ၏။ အဗျယိဘာဝေါ-သည်၊ ဒုဝိဓော-၏။ ကမ္မဓာရယော-သည်၊ နဝဓာ-၉ ပါး ပြား၏။ ဒီဂု-သည်၊ ဒုဓာ(ဒွိဓာ)-၂ပါးပြား၏။ တပျရိသော-သည်၊ အဋ္ဌဓာ- ၈ ပါး ပြား၏။ ဗဟုဗ္ဗိဟိ-သည်၊ နဝဓာ-သည်၊ ဘဝေ-၏။ ဒွန္ဓော-သည်၊ ဒွိဓာ-၏။ သမာသော-သမာသ်သည်၊ စတုရဋ္ဌဓာ-၄ ခုဖြင့် မြောက်အပ်သော ၈ ပါး ပြား၏။ ဝါ-၃၂ ပါး ပြား၏။ ဣတိ-အပြီးတည်း၊ ဣတိ-ဤကား၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ-၌၊ စတုတ္ထော-သော၊ သမာသကဏ္ဍော-တည်း။

သင်္ဂဟ။ ။[သိဟိန္ဒုမူ “သမာသော.ယံ”ဟု ရှိ၏။ “အယံ သမာသော” ဋီကာဖွင့်နှင့် ညီသည်။] “ပုဗ္ဗတ္တရဘယညတ္ထ”စသော ဂါထာတို့ကား ပြခဲ့သော သမာသ်များကို အကျဉ်းချုပ်ပြသော သင်္ဂဟဂါထာတည်း။ အဗျယိဘောသည် ပုဗ္ဗပဒတ္ထပဓာနသမာသ်၊ တပျရိသ်သည် ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနသမာသ်၊ ဒွန်သည် ဥဘယပဒတ္ထပဓာနသမာသ်၊ ဗဟုဗ္ဗိဟိသည် အညပဒတ္ထပဓာနသမာသ်တည်း။ ဤသို့ အနက်အရ ပဓာနဖြစ်ပုံ အားဖြင့် သမာသ် ၄ မျိုး ပြား၏။ တပျရိသ်တစ်စိတ်ဖြစ်သော ကမ္မဓာရဲ ဒီဂုသမာသ် ၂ ခုကို သီးခြားပြုလျှင် သမာသ် ၆ ပါး ဖြစ်သည်။ [ဤ ကမ္မဓာရဲ ဒီဂုလည်း တပျရိသ် ကဲ့သို့ ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနသမာသ်တွင် ပါဝင်သည်။]

[ဆောင်] ဗျယိသမာသ်၊ ရှေ့နက်မှတ်လော၊ ကမ်-တပ်-ဒီဂု၊ နောက်နက် ရှုရှ်၊ ဗဟုဗ္ဗိတွက်၊ အညနက်နှင့်၊ နောက်ဆက် ဒွန္ဓာ၊ ဥဘယာသည်၊ မှတ်ပါ ပဓာနအနက်တည်း။

ဒုဝိဓော ၊ပေ၊ စတုရဋ္ဌဓာတိ—[“စတုရဋ္ဌဓာ-ဗာတ္ထိသဝိဓော”ဟု ဋီကာဖွင့်သော ကြောင့် “စတုရဋ္ဌကာ”ဟု မရှိရ၊ သိဟိန္ဒုမူအတိုင်း “စတုရဋ္ဌဓာတိ”ဟု ရှိရမည်။] ဥပသဂ္ဂပုဗ္ဗက၊ နိပါတပုဗ္ဗကအားဖြင့် အဗျယိဘော ၂ မျိုး ပြား၏။ ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒ စသောအားဖြင့် ကမ္မဓာရဲ ၉ ပါး ပြား၏။ သမာဟာရ-အသမာဟာရအားဖြင့် ဒီဂု ၂ ပါး ပြား၏။ တပျရိသ်ကား (ဒုတိယာတပျရိသ် စသော ၆ ပါး၊ အဗြာဟ္မဏော စသော ပဋ္ဌမာတပျရိသ် ၁, ပတာင်္ဂရော စသော အလုတ္တတပျရိသ် ၁, ပေါင်း) ၈ ပါး တည်း။ ဗဟုဗ္ဗိဟိသည် တုလျာဓိကရဏ (ဒွိပဒ), ဘိန္နာဓိကရဏ, တိပဒဗဟုဗ္ဗိဟိ စသောအားဖြင့် ၉ ပါး ပြား၏။ ဒွန်သည် ဣတရိတရယောဂ-သမာဟာရအားဖြင့် ၂ ပါး ပြား၏။ အဗျယိဘောမှ စ၍ “၂+၉+၂+၈+၉+၂” ပေါင်းလျှင် ၄× ၈ လီ ဖြစ်၏။ သမာသ်ပေါင်း ၃၂ ပါး ပြားသည်-ဟူလို၊ ဤသမာသ် ၆ ပါး၏ လိန်အနေအထားကို အခြေပြုသဒ္ဓါ၌ပင် ပြခဲ့ပြီ။

သမာသ်ဘာသာဋီကာ
မြီးမြီ။

တဒ္ဒိတ်ဘာသာဋီကာ

အထ-သမာသကဏ္ဍ၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝိဘကျန္တဝိဘတ်အဆုံးရှိသော၊ နာမတောဇဝ-နာမ်ပုဒ်မှ(နောက်၌)ပင်၊ အပစ္စာဒိအတ္တဝိသေသေ-အပစ္စ အစရှိသော အနက်အထူး၌၊ တဒ္ဒိတုပုတ္တိ-တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း၏ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နာမတော-နာမ်အခန်းမှ၊ ပရံ-၌၊ တဒ္ဒိတဝိဇာနံ-တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းကို စီရင်ရာအခန်းကို၊ ပဒိဿတေ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ [မြန်မာမူ “အာရမ္ဘိယတေ-အားထုတ်အပ်၏”] တတ္ထ-ထို “အထ နာမတော ဇဝ စသော ဝါကျ၌၊ တသ္မာ တိဝိမ လိင်္ဂတော-ထို ၃ပါး အပြားရှိသော လိင်္ဂမှ၊ ပရံ-နောက်၌၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ဟိတာသဟိတာ-တကွဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့တည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တဒ္ဒိတာ-တဒ္ဒိတ်တို့ မည်၏၊ ဧဝံ-ဤ တဒ္ဒိတ အမည်သည်၊

အထ၊ပေ၊တဒ္ဒိတဝိဇာနံ ပဒိဿတေ—“ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စ” ၌ ဝသိဋ္ဌဿသည် ဝိဘတ် ဆုံးသော နာမ်ပုဒ်တည်း၊ ထို “ဝသိဋ္ဌဿ” ကဲ့သို့ ဝိဘကျန္တနာမ်ပုဒ်၏ နောက်၌ အပစ္စ စသော အနက်အထူးဝယ် (ဝါဏပစ္စေ-စသောသုတ်ဖြင့်) ဏ အစရှိသော တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း များ ဖြစ်ကြ-သက်ကြရသည်၊ ထိုသို့ နာမ်ပုဒ်နောက်၌ သက်ရသော ပစ္စည်းများကို စီရင်ရာအခန်းကိုလည်း နာမ်အခန်းနောက်၌ ပြုခြင်းသည် လူကြီး လူကောင်းစကား ပီသ၍ သြစိတျဂုဏ်(လောက၌ သင့်တင့်သော အဆင်ပြေသောဂုဏ်)ရှိသော စကား ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် နာမ်ပုဒ်နောင်သက်သော ပစ္စည်းများကို စီရင်ရာ တဒ္ဒိတ်ခန်းကို နာမ်အခန်း၏ နောက်၌ ငါတို့ တွေ့မြင်အပ်ပေသည်။ [မြန်မာမူ၌ “အာရမ္ဘိယတေ” ဟု ရှိသော်လည်း “ပဒိဿတေ”ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ သင့်မြတ်သကဲ့သို့ ထင်၏၊ ရှင်းပြအံ့-နာမ်အခန်း၏နောက်၌ တစ်ဆက်တည်း အားထုတ်၍ မဖြစ်၊ သမာသ်ခန်း ခြား၍ နေသေး၏၊ ထို့ကြောင့် သမာသ်ခန်းအစ၌ “နာမာနန္တရံ သမာသော ဝုစ္စတိ”ဟု အနန္တရသဒ္ဒါဖြင့် ပြသကဲ့သို့ ဤ၌ အနန္တရသဒ္ဒါဖြင့် မပြဘဲ “နာမတော ပရံ”ဟု ဆိုထား သဖြင့် “နာမတော ပရံ တဒ္ဒိတဝိဇာနံ ပဒိဿတေ-နာမ်အခန်း၏နောက်မှာ တဒ္ဒိတ်ခန်း ကို တွေ့မြင်အပ်၏”ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ သာ၍ သင့်မြတ်သကဲ့သို့ ထင်သည်။]

တတ္ထ တသ္မာ ၊ပေ၊ အဝိဝစနံ—“တတ္ထ တသ္မိ အာဒိဝါကျေ”ဟု ဋီကာ ဖွင့်၏၊ အစဝါကျဟူသည် “အထ နာမတော”စသော ရှေ့ဝါကျပင်တည်း၊ ထိုရှေ့ဝါကျ၌ပါသော “တဒ္ဒိတ” ၏ ဝစနတ္ထနှင့် သရုပ်အရကို ပြလို၍ “တတ္ထ၊ပေ၊တဒ္ဒိတာ နာမ”ဟု မိန့်သည်၊ ထိုတွင် ပဋ္ဌမဝိဂြိုဟ်၌ တဒ္ဒိတကို “တ+ဟိတ”ဟု ခွဲ၊ “တသ္မာ+ဟိတာ၊ တဒ္ဒိတာ”ဟု ပဋ္ဌမိတပျရိသ်ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ တသ္မာဖြင့် တိဝိမလိင်္ဂကို စွဲ၊ (တသ္မာပုဒ်က အပါဒါနီကို ငဲ့သော အပါဒါနီပုဒ်ဖြစ်၍) ပရံ ဟုတ္တာကိုလည်း ထည့်၊ ဟိတာ အရလည်း “အစီးအပွား” ဟူသော အနက်ကို မယူရ၊ သဟိတ (တကွဖြစ်ခြင်း-ဆက်စပ်၍ဖြစ်ခြင်း)အနက်ကို ယူပါ-ဟု ပြလို၍ “သဟိတာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ [“တ + ဟိတ”ဟု ပကတိပြုပြီးနောက်

ဏာဒိပစ္စယာနံ-ဏ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့၏။ အဓိဝစနံ-အမည်တည်း။
ဝါ-တစ်နည်း။ တေသံ နာမိကာနံ-ထိုနာမ်ပုဒ်တို့၏။ ဟိတာ-စီးပွားတို့သည်။
ဥပကာရာ-ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပစ္စည်းတို့သည်။ တဒ္ဒိတာ- တို့ မည်၏။
ဣတိ - သို့။ အန္တတ္တဘူတပရသမညာဝသေနာပိ - အန္တတ္တဖြစ်၍ ဖြစ်သော

သုတ်ကြီးဖြင့် (သို့မဟုတ် “တဒ္ဒိတသမာသကိတကာ နာမံ ဝါ တဝေတုနာဒိသု စ” သုတ်
ဝယ် တဒ္ဒိတ ဟူသော ပုဒ်ကိုပင် နိပါတနသဘော လုပ်၍ ထိုနိပါတနဖြင့်) ဟိ ကို ဓိ
ပြု၊ “ယ တ သဒ္ဒါ၊ ရှေ့ရှိရာဝယ်၊ နောက်မှာ ဒွေဘော်၊ လာသော်လည်းရှိ၊
မလာဘ်မူ၊ ယ တ၏နောက်၊ ဗိန္နုရောက်” နှင့်အညီ တ နောက်၌ နိဂ္ဂဟိတဉာဏသုတ်ဖြင့်
နိဂ္ဂဟိတ်လား၊ မဒါ သရေ၌ မဒါ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် (ဒိ)ပြု။]

တသ္မာ တိဝိဇ္ဇေတော။ ။ “တတ္ထံ သုဒ္ဓသမာသတဒ္ဒိတပစ္စယနာမဝသေန
(သုဒ္ဓနာမံ၊ သမာသနာမံ၊ တဒ္ဒိတပစ္စည်းရှိသော နာမံတို့၏ အပြားအားဖြင့်) တိဝိဇ္ဇ
နာမံ” ဟု နာမတော ဧဝံ နာမံ ၃ မျိုးကို ဋီကာ ခွဲပြ၏။ နာမံနှင့် လိန်လည်း သဘောတူ
ဖြစ်ရကား ဤ “တိဝိဇ္ဇေတော” အရလည်း ထို ၃ မျိုးပင် ရ၏။ [“တိဝိဇ္ဇေတံ” ဟု ဆိုသဖြင့်
ပုံ-နပုံ-ဣတ္ထိလိန်များကို မမှတ်မှားလင့်၊ ထိုလိန်နောင်ကား ပစ္စည်းသက်၍ မဖြစ်။
နောက်၌လည်း ပစ္စည်းသက်ရာ လိန်ကို ဓာတုလိင်္ဂဟိ ပရာပစ္စယာဖြင့် ပြုလိမ့်ဦး
မည်။] ထိုတွင် သမာသံ တဒ္ဒိတတို့နှင့် မရော၍ သက်သက်ဖြစ်သော ကိတ်နာမံများ
လည်း သုဒ္ဓနာမံအရ၌ ပါဝင်ကြသည်။ “ပေါရိသံ” စသည်၌ “ပုရိသ” ဟူသော သုဒ္ဓလိန်
နောင် တဒ္ဒိတံ ဇာပစ္စည်း သက်၊ “ရာဇပုရိသတ္ထံ” စသည်၌ “ရာဇပုရိသ” ဟူသော
သမာသံလိန်နောင် တဒ္ဒိတံ ဣပစ္စည်းသက်၊ “ဒဏ္ဍိတ္ထံ” စသည်၌ “ဒဏ္ဍိ” ဟူသော တဒ္ဒိတံ
လိန်နောင်မှာပင် တဒ္ဒိတံ ဣပစ္စည်း ထပ်၍ သက်ပြန်သည်။ ထိုသုဒ္ဓနာမံ သမာသံနာမံ
တဒ္ဒိတံနာမံ အားလုံးပင် ဆိုခဲ့ပြီးသော နာမံအစန်း၌ ပါဝင်ခဲ့ရကား “တသ္မာ” ဖြင့် ဆိုခဲ့
ပြီးသော နာမံအားလုံးကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤသို့လျှင် ထိုလိန် ၃
မျိုးမှ နောက်၌ ဆက်စပ်(သက်အပ်)သောကြောင့် “တသ္မာ (ပရ ဟုတွာ) ဟိတာ” အရ
ဇာ စသော ပစ္စည်းများကို “တဒ္ဒိတ” ဟု ခေါ်ရသည်။

[**ဋီကာ**] “တိဝိဇ္ဇေတော” ကို ယေဘုယျနည်း (များသော)အားဖြင့် ဆိုသည်။ “ဧဟိ
ပသိကော” စသည်၌ကား လိန်မဟုတ်သော “ဧဟိ ပဿ” အာချာတ်ပုဒ်နောက် ၌ပင်
ဏိကပစ္စည်း သက်သေး၏။ [“တိဝိဇ္ဇေတော ယေဘုယျဝသေန ဝုတ္ထံ၊ တဒ္ဒိတပုပ္ဖတ္ထိ
ပန အလိင်္ဂအာချာတေဟိ ပိ ဧဟိ ပသိကောတုာဒိသုပိ ဟောတိယေဝ”]။

တေသံ ဝါ၊ ပေ၊ တဒ္ဒိတာ နာမံ-ဤနည်း၌ “တ+ဟိတ” ဟုပင် ခွဲ၊ “တေသံ+ဟိတာ၊
တဒ္ဒိတာ” ဟု ဆန္ဒိတပျာရိသံပြု၊ တေသံအရ ဆိုခဲ့ပြီး နာမံပုဒ်စုကို ပြန်၍စွဲပါဟု ပြလို၍
“နာမိကာနံ” ဟု ဖွင့်၊ ဟိတာ အရ ဆိုခဲ့ပြီးသော သဟိတ အနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “ဥပ
ကာရာ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုနာမံတို့အား ကျေးဇူးများသဖြင့် ထိုနာမံတို့၏ +စီးပွားဖြစ်သော

ပရသမညာ၏အစွမ်းဖြင့်လည်း၊ ဣာဒိပစ္စယာဝ-ဏ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်ပင်၊ တဒ္ဓိတာ နာမ-တို့ မည်၏။

ဝသိဋ္ဌဿ-ဝသိဋ္ဌ၏၊ အပစ္စံ-သားတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ-သည်၊ (သတိ-သော်)၊ [“ဏပစ္စယော ဟောတိ”၌စပ်၊] လိင်္ဂဉ္စ နိပစ္စတေတိ ဣတော-ဤသုတ်မှ၊ လိင်္ဂဂဟဏံ-လိင်္ဂသဒ္ဓါသည်၊ အနုဝတ္တတေ။

ပစ္စည်းများကို “တဒ္ဓိတ” ခေါ်သည်-ဟူလို၊ ထင်ရှားစေအံ့- “ဝသိဋ္ဌဿ” ဟူသော နာမ်ပုဒ်သည် ဝသိဋ္ဌမည်သူကိုသာ ဟောနိုင်၏၊ တဒ္ဓိတ် ဏ ပစ္စည်းနှင့် တွဲရသောအခါ၌ကား “ဝသိဋ္ဌ၏သား” ဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်၏၊ ဤသို့လျှင် ဏပစ္စည်းအတွက်ကြောင့် ဝသိဋ္ဌပုဒ်မှာ အနက်တည်းဟူသော စီးပွား တိုးတက်လာသည်၊ အနက်က စီးပွားဖြစ်လျှင် ဏပစ္စည်းစသော သဒ္ဓါလည်း စီးပွားပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဏစသော ပစ္စည်းများကို “တေသံ+ဟိတာ” အရ တဒ္ဓိတဟု ခေါ်ရပြန်သည်။

အန္တက္ကတပရသမညာဝသေနာပိ-အပိသဒ္ဓါဖြင့် ရှေ့ဝိကပ်၌ ပြခဲ့သော သကသမညကို ပေါင်းသည်၊ ဤနောက်နည်းအရ တဒ္ဓိတအမည်သည် သက္ကတသဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ပင် လာရင်းစွဲဖြစ်သော အမည်ဖြစ်၍ ပရသမညာ (တစ်ပါးသော သက္ကတကျမ်းတို့၏နာမည်)တည်း၊ ပရသမညာလည်း ဃ-ပ-ဈ-လတို့ကိုသို့ ရုဋ္ဌိသည် မဟုတ်၊ (“တေသံ သျှာဒျန္တပဒါနံ ဟိတော တဒ္ဓိတော” ဟု သိဒ္ဓန္တစန္ဒိကာဋီကာ စသည်၌ ဖွင့်ပြထားသည်အတိုင်း) ဝိဂြိုဟ်နက်နှင့် လိုက်ရောသော နာမည်ဖြစ်သည်ဟု ပြလို၍ “အန္တက္ကတပရသမညာဝသေန” ဟု မိန့်သည်။

အပစ္စတဒ္ဓိတ်

ဝသိဋ္ဌဿ အပစ္စန္တိပေ၊ဏပစ္စယော-“ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်ရှိသော် “ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ” ဟူသော အနက်၌ ဏပစ္စည်း သက်ရသည်-ဟူလို၊ ဤဝိဂြိုဟ်ကို ထောက်၍ ရုပ်တွက်ရာ၌ “ဝသိဋ္ဌ+အပစ္စံ” တည်း၊ သ+သိဝိဘတ်သက်၊ သိကို အံပြု၍ “ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ” ဟု တဒ္ဓိတ်ဝါကျ ပြီး၏-ဟု ဆို၍ ရုပ်တွက်ကြ၏၊ ထိုရုပ်တွက်ပုံသည် “သမတ္တာနံ ပဌမာ ဝါ၊ သမတ္တာနံ-စပ်ခြင်းရှိသော (တဿ+အပစ္စံ) ၂ ပုဒ်တို့တွင်၊ ပဌမာ-ပဌမဖြစ်သော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်မှ နောက်၌၊ ဝါ၊ ပစ္စယော-ဝိကပ်ပစ္စည်း သက်” ဟူသော ပါဏိနိ ပရိဘာသာသုတ်နှင့် ညီ၏၊ “ပဌမပုဒ်မှ နောက်၌ သက်-ဒုတိယ အပစ္စံနောက်၌ မသက်နှင့်” ဟု ဆိုသဖြင့် ရုပ်တွက်ရာဝယ် ၂ ပုဒ်တွဲ၍ တည်ထားကြောင်း ထင်ရှားသည်၊ ပဋိကာပဒိပ အလိုအားဖြင့်ကား “အပစ္စံ သဒ္ဓါကို ရုပ်တွက်ရာ၌ မရေးဘဲ “ဝသိဋ္ဌဿ” ဟူသာ တည်၍ “ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ” အနက်၌ ဏပစ္စည်း သက်-ဟု အပစ္စံ သဒ္ဓါကို နှုတ်ဖြင့်သာ ထည့်၍ ဆိုရမည်” ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ်၌ မှာထားလျက် ရှိသည်။ [“ဝါဏောပစ္စေ” ဟု မဆိုဘဲ “ဝါဏပစ္စေ” ဟု ဆိုရုံကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။]

၃၆၁။ ဝါဏပစ္စေ။ ။တဿ-ထိုသူ၏၊ အပစ္စံ-သားတည်း၊ ဣစ္စေ တသ္မိံ အတ္ထေ-ဤအနက်၌၊ ဆဋ္ဌိယန္တတော-ဆဋ္ဌိဝိဘတ် အဆုံးရှိသော၊ လိင်္ဂံမှာ-လိင်္ဂံမှ နောက်၌၊ ဝိကပ္ပေန ဏပစ္စယော ဟောတိ၊ သော စ-ထို ဏ ပစ္စည်းသည်လည်း၊ [“ပရော ဟောတိ”၌ စပ်။]

၃၆၂။ ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ။ ။ဓာတုဟိ-ဓာတ်တို့မှလည်း ကောင်း၊ လိင်္ဂေဟိစ-လိင်္ဂတို့မှနောက်၌လည်းကောင်း၊ ပစ္စယာ-ပစ္စည်း ဝိဘတ်တို့သည်၊ ပရာဝ-နောက်ဖြစ်ကုန်၍သာ၊ ဟောန္တိ-သက်ကုန်၏၊ ဣတိ ပရိဘာသတော-ဤသို့ ပရိဘာသာလာခြင်းကြောင့်၊ ဆဋ္ဌိယန္တယေဝ-ဆဋ္ဌိ ဝိဘတ်အဆုံးရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ အပစ္စတ္ထသမ္ပန္နိလိင်္ဂတော-အပစ္စ

ဆဋ္ဌိယန္တတော ၊ပေ၊ အတ္ထေ- သုတ်၌ “ဝါဏပစ္စေ”ဟုသာ ရှိသော်လည်း “အပစ္စံ- သား”ဟုရာ၌ “မည်သူ၏ သားနည်း”ဟု ရှေ့သမ္ပန္နိကို မေးဖွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “တဿ+အပစ္စမိစ္စေ တသ္မိံ အတ္ထေ”၌ “အဿ”ဟု ရှေ့သမ္ပန္နိကို ထည့်ရသည်၊ ထိုသို့ တဿ ဟု ထည့်နိုင်လျှင် တဿကဲ့သို့ (“ဝသိဋ္ဌဿ”စသော) ဆဋ္ဌိယန္တလိင်္ဂနောင် ဏပစ္စည်းသက်ကြောင်း ထင်ရှားရကား “ဆဋ္ဌိယန္တတော”အနက်ရသင့်၍ ထည့်ရပြန် သည်၊ “ဆဋ္ဌိယန္တတော-တဿ”တို့သည် ရသင့်၍ ထည့်ရသော ပက္ခိပနဝတ္တိများ ဖြစ်သည်-ဟုလို၊ ကျန်ပုဒ်များကား သုတ္တဝတ္တိနှင့် အနုဝတ္တနဝတ္တိများတည်း။

သော စ၊ပေ၊ ပရော ဟောတိ-ဝါဏပစ္စေသုတ်၌ “ဆဋ္ဌိယန္တတော လိင်္ဂံမှာ”ဟုသာ ဆိုခဲ့သောကြောင့် “ဝသိဋ္ဌဿ”ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တလိင်္ဂံမှ ရှေ့၌ သက်ရမည်-နောက်၌ သက်ရမည်ဟု မသိသာသေးရကား “ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာပစ္စယာ”ဟူသော ဤသုတ်က “လိင်္ဂံမှ နောက်၌ သက်”ဟု ပရိဘာသာ ပြုပြန်သည်။ [“ဟောတိ ဝါ”ဟု မြန်မာမူ၌ ဝါရှိသည်ကား အပိုတည်း၊ ဘာကြောင့်နည်း-ဓာတုလိင်္ဂေဟိသုတ်သည် ပစ္စည်းသက် သောသုတ် မဟုတ်၊ ပရိဘာသာပြုသော သုတ်တည်း၊ ပရိဘာသာပြုရာ၌ “ဝိကပ်”ဟု ဆိုဖွယ် မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဏပစ္စည်း၏ ဝိကပ်သက်ကြောင်းကိုလည်း ဝါဏပစ္စေသုတ်ဖြင့် ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။]

၃၆၂။ ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ- ဓာတုအရ ဘူစသော ပကတိဓာတ်နှင့် စ၊ ဆ၊ သ စသော ပစ္စည်းဆုံးသော ဓာတုပစ္စယန္တသဒ္ဓါများကို ယူ၊ တိတိက္ခ စသော ဓာတုပစ္စယန္တ သဒ္ဓါများနောင် အန္တ စသော ပစ္စည်းများ သက်၍ “တိတိက္ခန္တော”စသည် ဖြစ်ရာ၌ ဤသုတ်ဖြင့် ပရိဘာသာပြုရသည်၊ လိင်္ဂံအရ၌ကား သုဒ္ဓနာမ် ဥပသာရ နိပါတ် နှင့် နာမိဝေရသော သမာသ်၊ တဒ္ဒိတ်၊ ကိတ်ပစ္စည်း၊ ကိစ္စပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိပစ္စည်းဆုံးသော သဒ္ဓါစုကို ယူ၊ ပရာ ပစ္စယာတွင် ပစ္စယာအရ၌ကား ပစ္စည်းအမျိုးမျိုးနှင့် နာမိဝိဘတ် အာချာတ်ဝိဘတ်တို့လည်း ပါဝင်ကြသည်၊ ဘာကြောင့်နည်း- လိင်္ဂ ဓာတ်တို့ နောင် သက်ရခြင်း တူသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စယအရ ဝိဘတ်နှင့် ပစ္စည်း

အနက်၏ သမ္ပန္နိဖြစ်သော လိန်မှ၊ ပရော-နောက်ဖြစ်၍၊ ဟောတိ-သက်၏။
 [“ဝါ”ပါလျှင် အပို] ဧတသ္မာ-ဤ ဣစသည်မှ၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ (အတ္ထော-
 အပစ္စ အစရှိသော အနက် အထူးသည်။) ဧတိ-ဖြစ်လာတတ်၏။ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ ပစ္စယော-ပစ္စည်းမည်၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ အနေန-ဤ ဣစသည်
 ဖြင့်၊ အတ္ထာ-အပစ္စစသော အနက်အထူးတို့ကို၊ ပတိယန္တိ-သိအပ်ကုန်၏။
 ဣတိ၊ ပစ္စယော၊ ဝုတ္တတ္တာနမပ္ပယောဂေါတိ-ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့်၊ အပစ္စ
 သဒ္ဓဿ- ၏၊ အပ္ပယောဂေါ- မယှဉ်ရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ တေသံ
 ဝိဘတ္တိယောံ လောပါ စေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိလောပေါ စ-ဝိဘတ်
 ကျေခြင်းသည်လည်း၊ (ဟောတိ)။

(၃၆၃) တေသံ ဣော လောပံ။ ။ ဣအနုဗန္ဓာနံ-ဣ အနုဗန် ရှိကုန်
 သော၊ တေသံ တဒ္ဓိတပစ္စယာနံ-ထိုတဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းတို့၏၊ ဣကာရော-ဣ
 အက္ခရာသည်၊ လောပံ အာပစ္စတေ။

အားလုံးကို ယူ၊ [“ပရာပစ္စယာတိ ဧတ္ထ-သျာဒိတျာဒိဝိဘတ္တိဘူတာ တဒ္ဓိတကိတကိစ္စ
 ဣတ္ထိပစ္စယဓာတုပစ္စယကာရာ-ဒိ (အက္ခရေဟိ ကာရသုတ်ဖြင့် သက်သော ဣာရ
 စသော) ပစ္စယဘေဒါ စ သဗ္ဗေပိ ပစ္စယာ ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-“ဋီကာ။]

အပစ္စတ္တသမ္ပန္နိလိင်္ဂိတော ဆဋ္ဌိယန္တယေဝ-“ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စ”၌ ဝသိဋ္ဌနှင့်
 အပစ္စ၏ “ဇနက+ဧည (ဖြစ်စေတတ်သော အဘ+ဖြစ်စေအပ်သော သား)”အဖြစ်ဖြင့်
 စပ်ခြင်းသည် သမ္ပန်မည်၏။ ထိုသမ္ပန်ရှိသော ဝသိဋ္ဌ+အပစ္စတို့ကား သမ္ပန္နိချည်းတည်း၊
 ဝသိဋ္ဌသည် အပစ္စ၏ သမ္ပန္နိ၊ အပစ္စလည်း ဝသိဋ္ဌ၏ သမ္ပန္နိတည်း၊ ထို့ကြောင့်
 “ဝသိဋ္ဌဿ”ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်ကို အပစ္စသမ္ပန္နိလိင်္ဂိ (အပစ္စနှင့် စပ်ခြင်းရှိသော
 လိင်္ဂ)ဟု ဆိုသည်။

ပဋိစ္စ ပစ္စယော-ဤစကားကား “ပရာ ပစ္စယာ”ဟု သုတ်၌ ပါသော ပစ္စယ၏
 ဝိဂြိုဟ်တည်း၊ ထိုတွင် ပဋ္ဌမနည်း၌ “ပတိ+အယ”ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ ပတိသဒ္ဓါသည် ပတိစ္စ
 အနက်ဟော၊ အယ သဒ္ဓါကား ဣဓာတ် (သိုမဟုတ် ဧတိ) အ ပစ္စည်းတည်း၊
 “ပတိစ္စ ဧတသ္မာ ဧတိ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ အနက်ထူး၏ စွဲမှီ၍ ဖြစ်ခဲ့ရာ
 (ပေါ်လာခဲ့ရာ) ဖြစ်သောကြောင့် ဣ စသည်ကို “ပစ္စယ”ဟု ခေါ်သည်။ ဒုတိယနည်း၌
 ပတိပုစ္စ ဣဓာတ် အ ပစ္စည်းပင်၊ “ဣ-ဂတိမိ၊ ယေဂတျတ္တာ တေ ဗုဓုတ္တာ”နှင့် အညီ
 ဣဓာတ်သည် ဂတိအနက် ရှိ၏။ ဂတိအနက်ရှိလျှင် ဗုဒ္ဓိ(သိခြင်း)အနက်လည်း ရှိ၏။
 ထို့ကြောင့် “ပတိယန္တိ ဣယန္တိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ဣ စသည်ကို မြင်လျှင် အပစ္စ
 စသော အနက်ထူးကို သိရသောကြောင့် “ပတိယန္တိ အနေန”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ
 အနက်ထူးကို သိရကြောင်းဖြစ်၍ ဣ စသည်ကို “ပစ္စယ”ဟု ခေါ်ရသည်။

၃၆၄။ ဝုဒ္ဓိဒိံ ပေ၊ သဏေ စ။ ။ ပရေ-သော၊ သဏကာရပစ္စယေ-
 ဏအက္ခရာရှိသော ပစ္စည်းကြောင့်၊ အသံယောဂန္ထဿ-သံယုဂ်အဆုံးမရှိ
 သော၊ အာဒိသရဿ ဝါ-အစသရ၏လည်းကောင်း၊ အာဒိဗျဉ္ဇနဿ ဝါ-
 အစဗျဉ်း၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သရ၏လည်းကောင်း၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိံ အပြုသည်၊
 ဟောတိ၊ အဿ-ထိုသရ၏၊ သံယောဂေါ-သံယုဂ်ဟူသော၊ အန္တော-အဆုံး
 သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ သံယောဂန္တော-မည်၏၊ တဒညော-ထိုသံယောဂန္တမှ
 တစ်ပါးသော သရသည်၊ အသံယောဂန္တော-မည်၏။

ဝုတ္တတ္ထာန ပေ၊ လောပမာပစ္စတေ-“ဝသိဋ္ဌဿ+ဏ+အပစ္စံ”ဟု ဖြစ်ရာ၌ ဝုတ္တတ္ထာန
 မပ္ပယောဂေါဟူသော ပရိဘာသာဖြင့် အပစ္စပုဒ်ကို ချေ၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ
 စဖြင့် သနှင့် သိ၏ ကာရိယ အံကို ချေ၊ (သ အာဂံမှာ သဝိဘတ်ချေရာ၌ အလိုလို
 ပါသွား၏) တေသံ ဏော လောပံဖြင့် (ဏိ)အနုဗန်ကို ချေ၊ “ဝသိဋ္ဌ+အ”ဟု ကျန်သည်။
 [ဤ၌ “ဝသိဋ္ဌ”ဟု ပကတိပြုဖို့ရန် မပါသော်လည်း ပကတိစသေ သရန္တဿသုတ်၌
 တံတိုက်ပစ္စည်းနှင့်စပ်သော လိန်များကိုလည်း ပကတိပြုရမည်-ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့်
 လည်းကောင်း၊ ဏေယျောကတ္တိကာဒိဟိသုတ်၏ ရုပ်များ၌ ပကတိအစီအရင်ကို
 ပြသောကြောင့်လည်းကောင်း “ဝသိဋ္ဌ”ဟု ပကတိပြု။]

၃၆၄။ အာဒိသရဿ၊ ပေ၊ ပရေ- သုတ်ကို ၂ နည်းခွဲ၍ ဝုတ္တိဖွင့်ထားသည်။
 ပဋ္ဌမနည်းဝယ် အာဒိသရဿ ဝါ၌ ဝါသဒ္ဓါသည် အတ္တန္တရဝိကပ္ပန (အနက်တစ်မျိုးကို
 စီရင်ခြင်း) အနက်ရှိ၏၊ ထို ဝါ၏အတွက် “အာဒိဗျဉ္ဇနဿ ဝါ”ဟု အနက်တစ်မျိုး
 ထွက်လာရသည်။ ထိုတွင် အာဒိသရဿဖြင့် အစ၌ သရရှိသော “ဥဋ္ဌမ္ပိက”စသော
 ပြယုဂ်များကို ပြ၏၊ အာဒိဗျဉ္ဇနဿဖြင့် အစ၌ဗျဉ်းရှိသော “ဝသိဋ္ဌ”စသော ပြယုဂ်များကို
 ဝုဒ္ဓိံပြုရာ၌ ဗျဉ်းကို မပြု၊ ထိုဗျဉ်း၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သရကို ပြသောကြောင့် “အာဒိ
 ဗျဉ္ဇနဿ+အယံ၊ အာဒိဗျဉ္ဇနော-အစဗျဉ်း၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သရ”ဟု ဋီကာ ဝိပြိုဟ်
 ပြသည်။

သံယောဂေါ၊ ပေ၊ အသံယောဂန္တော-ဤကား သုတ်၌ ပါသော အသံယောဂန္ထဿ၏
 ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ ဤ၌ “အန္တ”ဟု ဆိုသော်လည်း လိန်၏အဆုံး (“ဝိသိဋ္ဌ၊ ဥဋ္ဌမ္ပိ” ၃လုံး
 ရှိရာဝယ် နောက်ဆုံး ဋ္ဌ-မ္ပ တို့ကို) အန္တဟု မဆိုလို၊ ဝ၏နောက်၌ “သိ”-ဥ၏နောက်၌
 “ဋ္ဌ”ကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိံပြုရမည် သရအဆုံး (နောက်၌ကပ်လျက်ရှိသော) အက္ခရာကိုသာ “အန္တ”
 ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ကုမ္ပိကံ-အက္ခိကော ပြယုဂ်များ၌ “ကု-အ”တို့သည် မိမိ
 နောက်၌ “မ္ပ-က္ခိ” သံယုဂ်ရှိသော သံယောဂန္တတို့တည်း။ [“ဝိဒ္ဓိန္ဒံ ဗျဉ္ဇနာနံ ဧကတြ
 သဏ္ဍိတိ သံယောဂေါ”ဟု ပရသမညာသုတ်၌ ဆိုခဲ့ပြီ။] ဝသိဋ္ဌ-ဥဋ္ဌမ္ပိ တို့၌ အစ
 သရ၏ နောက်၌ ကပ်လျက်ရှိသော “သိ-ဋ္ဌ”တို့ဝယ် သံယုဂ်မရှိသောကြောင့် “ဝ-
 ဥ”တို့သည် အသံယောဂန္ထများတည်း။

အထဝါ-ကား၊ အယံ ဝါ သဒ္ဓေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော၊ တဒါ စ-
 ထိုအခါ၌ကား၊ ပရေ-သော၊ သဏကာရေ-ဏအက္ခရာရှိသော၊ တဒ္ဓိတ
 ပစ္စယေ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကြောင့်၊ ပကတိဘူတေ-ပကတိဖြစ်၍ဖြစ်သော၊
 လိင်္ဂေ-၌၊ သရာနံ-သရတို့တွင်၊ အသံယောဂန္ထဿ-သော၊ အာဒိသရဿ-
 အစသရ၏၊ ဝုဒ္ဓိ ဟောတိ၊ ဣတိ အတ္ထော-သည်၊ (ဟောတိ)။

ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတော-ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ ဝါသဒ္ဓါကြောင့်၊ ဝါသိဇ္ဇာ
 ဒီသု-ဝါသိဇ္ဇအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ အယံ ဝုဒ္ဓိ-ဤဝုဒ္ဓိသည်၊ နိစ္စာ-မြဲ၏၊
 သြဋ္ဌမ္ပိကောဒီသု-တို့၌၊ အနိစ္စာ-မမြဲ၊ နီလပိတာဒေါ-နီလ ပိတ အစရှိသော
 ပြယုဂ်၌၊ န-မဖြစ်။ စသဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ- စသဒ္ဓါသည်၊ အဝဓာရဏတ္ထံ-
 နိဝတ္တာပနအဝဓာရဏအနက် ရှိ၏။

အထ ဝါပေပရေတုတ္ထောတ- ဤနည်း၌ အာဒိသရဿ ဝါ၌ ဝါသည် ဝဝတ္ထိတ
 ဝိဘာသာအနက် ရှိ၏၊ ဤသို့ ဝါ၏ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာအနက်ရှိရာ အခါ၌ “ဏအနုဗန်
 ရှိသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကြောင့် ဝသိဋ္ဌ-ဥဋ္ဌမ္ပဟု ရုပ်တည်ထားရသော ပကတိလိနိပုဒ်၏
 အစသရကို ဝုဒ္ဓိပြု ဟု အနက်မှတ်၊ ဝသိဋ္ဌ၌ “အ-ဣ-အ”ဟု သရ ၃ လုံးရှိရာ အစ
 (အ)သရသည် အာဒိသရတည်း၊ ဥဋ္ဌမ္ပ၌ “ဥ-ဥ-အ”ဟု သရ ၃ လုံး ရှိရာ အစ ဥသည်
 အာဒိသရတည်း၊ ဤသို့ လိနိ၏ အစသရကို “အာဒိသရ”ဟု ယူသောကြောင့် ရှေ့နည်း
 ကဲ့သို့ ဝါသဒ္ဓါက “အာဒိဗျဉ္ဇနဿ”ဟု အနက်တစ်မျိုး မပြုရတော့ပြီ-ဟူလို။

ဝါသိဇ္ဇာဒီသုပေဝိဘာသတော- ဤဂါထာကား ထိုဝါသဒ္ဓါ၏ နိစ္စ-အနိစ္စ-အသန္တ
 ဝိမိ ၃ မျိုး ပိုင်းခြားပုံကို ပြသောဂါထာတည်း။ ဝါသိဇ္ဇော စသည်၌ နိစ္စဝိမိ (ဤသုတ်
 ဖြင့် အမြဲ ဝုဒ္ဓိပြု)၊ သြဋ္ဌမ္ပိကော စသည်၌ “ဥဋ္ဌမ္ပိကော”ဟုလည်း ရှိသေးသောကြောင့်
 အနိစ္စဝိမိ၊ နီလ-ပိတ် ပြယုဂ်များ၌ “ဏရာဂါ တဿေဒ”စသော သုတ်ဖြင့် ဏပစ္စည်း
 သက်ပါလျက် “နေလံ၊ ပေတံ”ဟု ဝုဒ္ဓိအစီအရင် မရှိ၍ အသန္တဝိမိတည်း။

စသဒ္ဓဂ္ဂဟဏမဝဓာရဏတ္ထံ- ဤကား ပထမနည်းအရ စသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ပြသော
 စကားတည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-ဒုတိယနည်းအလို “ဥဋ္ဌမ္ပိက-နီလ”ပုဒ်တို့၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုရဟု
 ဝါသဒ္ဓါက ပိုင်းခြားထားလျှင် ရှိပါစေတော့၊ ပဋ္ဌမနည်းအလို ထိုပုဒ်တို့၌ အဘယ်နည်း
 ဖြင့် ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ ရှိရသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “စသဒ္ဓါပေတ္ထံ”ဟု မိန့်သည်။
 ပဋ္ဌမနည်းအလို စသဒ္ဓါသည် နိဝတ္တာပနအဝဓာရဏအနက် ရှိရကား ထို စသဒ္ဓါက
 ဥဋ္ဌမ္ပိက နီလ စသည်တို့၌ ဝုဒ္ဓိအပြုကို နစ်စေသောကြောင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုဘဲ ပြီးရသည်-
 ဟူလို၊ [“ဝါသဒ္ဓဿ ပကတိဝိကပ္ပပက္ခေ (အစ၌ ဗျဉ်းရှိသော ပကတိကို ဝိကပ်ပြုသော
 ပက္ခန္ဓာ၊ ပဋ္ဌမနည်း၌-ဟူလို)၊ စသဒ္ဓဂ္ဂဟဏမဝဓာရဏတ္ထံ၊ ကတ္ထမိ နိဝတ္တနတ္ထံ တျတ္ထော”-
 ဋီကာ။] ဤနည်းအလို “စ-အချို့အရာ၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုလည်း ရှိသေး၏”ဟု သုတ်နက်ဆို၊
 ဒုတိယနည်း အလိုအားဖြင့်ကား စ အတွက် အနက်သီးခြား မရှိ၊ ဝါစာသိလိဋ္ဌမျှသာ
 ဖြစ်သည်။

တၢ်သၢ် ဝုဒ္ဓိယာ - ထို ဝုဒ္ဓိ၏။ အနိယမပုသဏေ - မည်သည့် ဝုဒ္ဓိဟု မသတ်မှတ်ခြင်းကြောင့် ကပ်ငြိလျှဉ်းပါးဖွယ်သည်။(သတိ-သော်) နိယမတ္ထံ- သတ်မှတ်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ပရိဘာသံ-ပံရိဘာသာသုတ်ကို၊ အာဟ-မိန့်ပြီ။

- ၃၆၅။ အယုဝဏ္ဏာနဉ္စာယော ဝုဒ္ဓိ။ ။တေသံ အကာရဏုဝဏ္ဏုဝဏ္ဏာန မေဝ-ထို အ အက္ခရာ ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့၏သာလျှင်၊ ယထာက္ကမံ၊ အာဇဩ ဣတိ-အာ ဇ ဩ ဟူကုန်သော၊ ဇတေ-ဤသရတို့သည်၊ ဝုဒ္ဓိယော-ဝုဒ္ဓိ တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ စသဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ အဝုဒ္ဓိသမ္ပိဏ္ဏနတ္ထံ-ဝုဒ္ဓိမပြုခြင်းကို ပေါင်းခြင်းအနက် ရှိ၏။ ဝါ၊ အဝဓာရဏတ္ထံ-နိဝဏ္ဏာပနအဝဓာရဏအနက် ရှိ၏။ ဣစ-ဣလည်း၊ ဥစ-ဥလည်း၊ ယု-ဣ ဥတို့၊ ယုဇေ-ဣဥတို့သည်ပင်။

တေသံ ။ပေ၊ ဝုဒ္ဓိယော ဟောန္တိ- အယုဝဏ္ဏ(အ၊ ဣဝဏ္ဏ၊ ဥဝဏ္ဏ)ဟူသော ဝုဒ္ဓိ ပြုရာ ဥ ဌာနနှင့် အာယော (အာ၊ ဇ၊ ဩ)ဟူသော ဝုဒ္ဓိ ၃ ရပ်ကို "ယထာက္ကမံ"အရ အစဉ်အတိုင်း ဟပ်၍ အ ကို အာ၊ ဣဝဏ်ကို ဇ၊ ဥဝဏ်ကို ဩပြုပါ-ဟူလို၊ ဘာကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ပြုရသနည်းဟူမူ၊ ဌာနာသန္တ ဖြစ်သောကြောင့်တည်းဟု မှတ်၊ [ဌာနာသန္တ ဖြစ်ပုံကို ကုစာသဝဏ္ဏသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။] ထို ဝုဒ္ဓိသဒ္ဓါသည် "တိုးတက်ကြီးပွားခြင်း" အနက်ကို ဟောရကား ဣ မှ ဤ-ဥ မှ ဥ ဖြစ်ခြင်းတို့ကိုလည်း "ဝုဒ္ဓိ" ခေါ်သင့်သည် မဟုတ်လော-ဟူအံ့၊ "ဝုဒ္ဓိ"ဟူသော နာမည်သည် အာ ဇ ဩတို့၏ ပုဗ္ဗာစရိယသညာ (ရှေးဆရာတို့ မှည့်အပ်သော နာမည်)ဖြစ်သောကြောင့် ဣ-ဥတို့မှ ဤ ဥဖြစ်ခြင်းများ ကို ဝုဒ္ဓိဟု မခေါ်ရ၊ "ဒိယ"သာ ခေါ်ရသည်။

စသဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ ။ပေ၊ အဝဓာရဏတ္ထံ- ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါသုတ်၌ ပဌမနည်းကို လိုက်၍ ဤသုတ်လာ စသဒ္ဓါကို အဝုဒ္ဓိသမ္ပိဏ္ဏနအနက် ရှိ၏ဟု ပဌမနည်း ဖွင့်သည်။ "ဥဋ္ဌမ္ပိကော-နီလံ-ဝိတ်" စသည်တို့၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုဖို့ရန် စသဒ္ဓါဖြင့် အဝုဒ္ဓိကို ပေါင်းဆည်း ပေးသည်-ဟူလို၊ ရှေ့သုတ်လာ စသဒ္ဓါနှင့်သဘောတူပင်၊ ဤနည်းအလို "အယုဝဏ္ဏာန- တို့၏၊ အာယော-အာ ဇ ဩဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ စ-ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်သည် လည်း ရှိသေး၏"ဟု အနက်ပေး၊ ရှေ့သုတ်၌ ဒုတိယနည်းကို လိုက်၍ ဤသုတ်လာ စသဒ္ဓါကို "အဝဓာရဏတ္ထံ"ဟု တစ်နည်း ဖွင့်ပြန်သည်။ ဤ၌ အဝဓာရဏတ္ထ ဟူသည် မိမိဆိုင်ရာ "အယုဝဏ္ဏ"တို့မှတစ်ပါးသော သရကို တားမြစ်ခြင်းအနက်တည်း၊ ချဲ့အံ့- ရှေ့သုတ်၌ ဒုတိယနည်းအရ ဥဋ္ဌမ္ပိက နီလ စသည်ဝယ် ဝုဒ္ဓိ မပြုရဟု အနိစ္စ အသန္တ ဝိမိကို ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၍ ဤသုတ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့် အဝုဒ္ဓိကို ပေါင်းဆည်းဖွယ် မလိုတော့ပြီ၊ ဤသုတ်၌ စသဒ္ဓါကား အာ ဇ ဩ ဝုဒ္ဓိပြုလျှင် အယုဝဏ္ဏ(အ၊ ဣဝဏ်၊ ဥဝဏ်)တို့ ကိုသာ ပြုပါ၊ အယုဝဏ္ဏမှ တစ်ပါးသော အာ ဇ ဩတို့ကို ဝုဒ္ဓိထပ်၍ မပြုပါနှင့်-ဟု တားမြစ်သည်။

ဝဏ္ဏာ-ဝဏ္ဏတို့တည်း၊ ယုဝဏ္ဏာ-ဣ ဥဝဏ္ဏတို့၊ အ စ-အလည်း၊ ယုဝဏ္ဏာ စ-တို့လည်း၊ အယုဝဏ္ဏာ-အ၊ ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့၊ အာ စ-အာလည်း၊ စစ၊ ဩစ၊ အာယော-အာ ဧ ဩတို့၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝုဒ္ဓိဂ္ဂဟဏံ-ဝုဒ္ဓိသဒ္ဓါသည်၊ နေဂမဇာနပဒါတျာဒီသု- “နေဂမဇာနပဒါ” အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဥတ္တရ (ပဒ)ဝုဒ္ဓိဘာဝတ္ထံ-နောက်ပုဒ်၏ ဝုဒ္ဓိဖြစ်ခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

[ငြိကာ] အဝဓာရဏတ္ထံတိ- ယတော (အကြင် “အယုဝဏ္ဏာနံ” ပုဒ်မှ နောက်၌)၊ ဧဝကာရော-ဧဝအနက်ရှိသော စသဒ္ဓါသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တတော-ထို အယုဝဏ္ဏမှ၊ အညတြ နိဝါရဏံ(တစ်ပါးသော “အာ ဧ ဩ” တို့၌ တားမြစ်ခြင်းသည်) အဝဓာရဏံ၊ ဣဒံ ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါတိ ဧတ္ထ ဝါသဒ္ဓဿ ဒုတိယဗျာချာနံ(ဒုတိယအဖွင့်ကို) သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ပုရိမဗျာချာနေ ဝုဒ္ဓိယော န ဟောန္တိတိ ဝုဒ္ဓိယာ အဘဝသမ္ပိဏ္ဏနတ္ထံ၊ [ဝုဒ္ဓိယာ အဘဝသမ္ပိဏ္ဏနတ္ထနှင့် အဝုဒ္ဓိသမ္ပိဏ္ဏနတ္ထသည် သဘောတူပင်။]

ဣစ ဥစ၊ ပေ၊ အာယော- “အယုဝဏ္ဏာနံ၊ အာယော” တို့၏ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ “ယု” ကို “ဣစ ဥစ” ဟု ဒွန်စနတ်ပြု၍ “ဣဥ” ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ “ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါ” သုတ်ဖြင့် ဣကို ယပြု၊ ဣတရေတရယောဂဒွန်ဖြစ်၍ ဗဟုဝစ် ယောသက်- “ဘိက္ခု” ကဲ့သို့ “ယု” ဟု ဖြစ်၏၊ ယုနောင် ဝဏ္ဏသဒ္ဓါသည် ဒွန်ပုဒ်နောင် ထိုင်သောကြောင့် (“ဒွန်၏နောက်၌၊ ရှိသောပိုဒ်၊ ယှဉ်လိုက် ပုဒ်တိုင်းသာ” နှင့်အညီ) “ဣဝဏ္ဏ-ဥဝဏ္ဏ” ဟု ပုဒ်တိုင်းလိုက်၍ စပ်၊ အာယောကိုလည်း “အာစ+စစ+ဩစ” ဟု ဒွန်တွဲ၍ “အာဧဩ” ဟု ပကတိဖြစ်သောအခါ “ယမေဒန္တဿာဒေသော” သုတ်၌ (အန္တ မဟုတ်၍ သုတ်ရင်းဖြင့် မပြုဘဲ) “ယမေ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဧကို ယပြု၍ “အာယော” ဟု ဖြစ်၏၊ နာမိင့် ယော သက်၍ သဗ္ဗာသမာဝုသောသုတ်ဖြင့် ရေ။

ပုန ဝုဒ္ဓိ၊ ပေ၊ ဝုဒ္ဓိဘာဝတ္ထံ-ဝုဒ္ဓါဒိသရဿဝါသုတ်မှ ဝုဒ္ဓိသဒ္ဓါအလိုက်ခံလျှင် ပြီးနိုင်လျက် ဤသုတ်၌ ဝုဒ္ဓိသဒ္ဓါကို ထပ်ဆိုခြင်းသည် သဒ္ဓါပိုလွန်၏၊ ထိုသဒ္ဓါလွန်ဖြင့် “နေဂမ ဇာနပဒါ” စသော ပြယုဂ်တို့ဝယ် နောက်ပုဒ်ကိုလည်း ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းတည်းဟူသော အနက်ပိုကို ပြုခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ ချဲ့အံ့- “နဂမာစ ဇနပဒါစ နိဂမဇနပဒါ” ဟု ရှေးဦးစွာ ဒွန်တွဲ၊ နိဂမဇနပဒေသု-နိဂံ- ဇနပုဒ်တို့၌၊ ဇာတာ-မွေးဖွားသူတို့သည်၊ နိဝါသိနော- အမြဲနေလေ့ရှိသူတို့သည်၊ နေဂမဇာနပဒါ-တို့ မည်၏၊ ဤ၌ “နိဂမဇနပဒေသု” နောင် ဇာတအနက်၌ (တစ်နည်း၊ နိဝါသိအနက်၌) ဣပစ္စည်းသက်၍ ဇာတ စသည်ချေ၊ ဝုဒ္ဓါဒိသရဿဝါသုတ်ဖြင့် နိဉ္စ ဧဝုဒ္ဓိ ပြု၊ ဧ၌ အာဝုဒ္ဓိကိုကား တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် ပြု၊ “နေဂမဇာနပဒ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသို့လျှင် “ဇနပဒ” စသော နောက်ပုဒ်၌ ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းကို သိစေဖို့ရာ ဤသုတ်၌ ဝုဒ္ဓိသဒ္ဓါကို ထပ်၍ မိန့်ပြန်သည်၊ “အင်္ဂမဂဓေသု ဇာတာ အင်္ဂမာဂမိကာ၊ ပုရိမဇနပဒေသု(ရှေ့ဇနပုဒ်တို့၌) ဇာတာပေါရိမဇာနပဒါ” စသည်တို့ကို လည်း နေဂမဇာနပဒါဒိသု၌ အာဒိဖြင့်ယူ။ [“ဥတ္တရပဒဝုဒ္ဓိဘာဝတ္ထံ” ဟူရာ၌ ဤသုတ်ဖြင့်

၈-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ အယုဝဏ္ဏာနန္တိ-အယုဝဏ္ဏာနံ ဟူသော၊ ဌာနနိယမဝစနံ-ဝုဒ္ဓိပြုရာဌာနကို သတ်မှတ်ကြောင်းစကားသည်။ အာယောနံပိ-အာဇာသတို့၏လည်း၊ ဝုဒ္ဓိဘာဝပွသင်္ဂနိဝတ္တနတ္ထံ-ဝုဒ္ဓိဖြစ်ခြင်း၏ ကပ်ငြိဖွယ်ကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုး ရှိ၏။...ဟိ-မှန်၏။ ဣဟ-ဤဝုဒ္ဓိပြုရာ၌၊ ကတဝုဒ္ဓိနံ- ပြုအပ်ပြီးသော ဝုဒ္ဓိအဖြစ်ရှိသော သရတို့၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝါ-ထပ်၍၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းသည်။ န ဟောတိယထာ-မဖြစ်တော့သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ သဘာဝဝုဒ္ဓိနံ-ပင်ကိုသဘောအတိုင်း ဝုဒ္ဓိဖြစ်ပြီးကုန်သော၊ အာယောနံ-အာ ဧ သြတို့၏၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ န-မဖြစ်။

တတော-ထိုသို့ သတ်မှတ်ခြင်းကြောင့်၊ အကာရဿ-၏၊ အကာရော-အာ အက္ခရာဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိသည်၊ (ဟောတိ)၊ သရလောပေါ၊ ပေါ၊ ပကတိတိ- သုတ်ဖြင့်၊ သရလောပပကတိဘာဝါ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ နယေ ပရံ

နောက်ပုဒ်ကို ဝုဒ္ဓိ ပြုရမည်-ဟု မမှတ်သင့်၊ ဤသုတ်သည် ဝုဒ္ဓိပြုသောသုတ် မဟုတ်၊ ပရိဘာသာပြုသော သုတ်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် (‘‘ဝုဒ္ဓိယံ တာဝ ကောဏ္ဍညော၊ အင်္ဂမာဂဓိကော’’ဟု တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်၏ ဋီကာဖွင့်သောကြောင့်) နောက်ပုဒ်ကို တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် ပြု။]

ဧတ္ထ စ အယုဝဏ္ဏာနန္တိပေဝုဒ္ဓိ န-ဤသုတ်၌ ‘‘အယုဝဏ္ဏာနံ’’သည် ဝုဒ္ဓိပြုရာဌာနကို သတ်မှတ်ပြသောစကားတည်း၊ ‘‘အာ ဧ သြဝုဒ္ဓိများကို ပြုရာဌာနသည် အ-ဣဝဏ်-ဥဝဏ်တည်း’’ ဟူလို၊ အ-ဣဝဏ်-ဥဝဏ်မှတစ်ပါးသော အာ-ဧ-သြတို့ကိုကား ဝုဒ္ဓိပြုရာဌာန မဟုတ်သောကြောင့် ‘‘အာ-ဧ-သြဝုဒ္ဓိ ထပ်၍ ပြုပြီးမည်လော’’ဟု တွေးတောလျှဉ်းပါးဖွယ် မရှိ၊ ဤ ‘‘ဌာနနိယမ’’ စကားဖြင့် ထို လျှဉ်းပါးဖွယ်ကို တားမြစ်လိုက်ပြီ။

‘‘ယထာ ဟိ ကတဝုဒ္ဓိနံ’’စသော ဂါထာကား ထိုစကား၏ ဌာနနိယမ ဖြစ်ပုံကို ခိုင်လုံအောင်ပြသော ဒဋ္ဌိဝါကျတည်း၊ ဝသိဋ္ဌ၌ ဝါသိဋ္ဌဟု ဝုဒ္ဓိပြုပြီးနောက် ထပ်၍ ဝုဒ္ဓိမပြုရတော့သကဲ့သို့ ထိုအတူ နဂိုသဘောအတိုင်း ဝုဒ္ဓိဖြစ်နေသော ‘‘နာဝိကော’’၌ အာသုရ၊ ‘‘ဧဏေယျော-ဧဏီမည်သော သားကောင်၏ဥစ္စာ’’၌ ဒေသရ၊ ဂေါတမော-ဂေါတမ၏သား’’၌ သြသရများကို ဝုဒ္ဓိ ထပ်၍ မပြုရ၊ ကျက်ပြီးထမင်းကို ထပ်၍ ချက်ခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိသကဲ့သို့ ထပ်၍ ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိတော့ပြီ-ဟူလို။ [ဤ ‘‘ဧတ္ထ စ’’ စသော စကားလည်း အယုဝဏ္ဏာနံ စ၌ စသဒ္ဓါ၏ အဝုဒ္ဓိသမ္ပိဏ္ဏာန အနက်ကို ရည်ရွယ်သည် မဟုတ်၊ အဝဓာရဏအနက်ကိုသာ ရည်ရွယ်သည်။ အဝုဒ္ဓိသမ္ပိဏ္ဏာနအနက်ကို ရည်ရွယ်လျှင် ထို စသဒ္ဓါက အာ ဧ သြတို့ကို ဝုဒ္ဓိ ထပ်၍ မပြုရဟု တားမြစ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အယုဝဏ္ဏာနံဟူသော ဌာနနိယမစကားဖြင့် တားမြစ်ဖွယ် မလိုတော့ချေ။

ယုတ္တေဟိ-သုတ်ဖြင့်၊ ပရနယနံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ တဒ္ဒိတတ္တာ-တဒ္ဒိတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒ္ဒိတပေဒိနာ-ဖြင့်၊ နာမဗျပဒေသေ ကတေ ပုရေဝိယ သျာဒျုပ္ပတ္တိ၊ ဝါသိဋ္ဌော-ဝသိဋ္ဌ၏သား၊ ဝသိဋ္ဌဿ ပုတ္တော ဝါ-ဝသိဋ္ဌဿ ပုတ္တောဟု ဝါကျလည်း ရှိ၏။ ဝါသိဋ္ဌာ - ဝသိဋ္ဌ၏ သားတို့၊ ဣစ္စာဒိ - ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်စဉ်သည်၊ ပုရိသသဒ္ဓသမံ - ပုရိသသဒ္ဓါနှင့် တူ၏။

တတောပေပုရိသသဒ္ဓသမံ— တတောဖြင့် “အယုဝဏ္ဏာနဉ္စာယော ဝုဒ္ဓိ”ဟူသော ပရိဘာသာသုတ်၏ သတ်မှတ်ခြင်းကို ညွှန်ပြသည်။ ထိုသုတ်က “အ ကို အာဝုဒ္ဓိ ပြုရမည်”ဟု သတ်မှတ်ခြင်းကြောင့် ဝသိဋ္ဌ၌ ဝ၏ အ ကို အာဝုဒ္ဓိပြု-ဟူလို၊ ဤ၌ တဒ္ဒိတ် ဣပစ္စည်း ဆုံးနေသောကြောင့် ပစ္စည်းအနက်ဖြစ်သော ကရုဏသတ္တိက (ကရိုဏ်းအနက်က) စိုးအုပ်နေရကား ခြစ်ကို ဟောနိုင်သောနာမ် မဟုတ်သေးချေ။ ထို့ကြောင့် ခြစ်ဟောနာမ်ဖြစ်အောင် တဒ္ဒိတသမာသ စသောသုတ်ဖြင့် ဝါသိဋ္ဌဟူသော တဒ္ဒိတ်ပစ္စယန္တသဒ္ဓါကို နာမ်ငဲ့၊ “ဘော ဝါသိဋ္ဌ၊ ဝါသိဋ္ဌာ-ဘောန္တော ဝါသိဋ္ဌာ၊ ဝါသိဋ္ဌ-ဝါသိဋ္ဌ စသော ရုပ်များလည်း ပုရိသအတိုင်း ဖြစ်၏။ [ဝါသိဋ္ဌာ၏နောက်၌ ဝသိဋ္ဌဿ ပုတ္တော ဝါ”ဟု သီဟိုဠ်မူ၌ ဝါနှင့် ရှိ၏။ နောက်သုတ်၌ “ဝစ္ဆာယနော-ဝစ္ဆာနော၊ ဝစ္ဆဿ ပုတ္တော ဝါ”ဟု ရှိသောကြောင့် ဝါသဒ္ဓါ ပါသော သီဟိုဠ်မူသာ ရှေ့နောက် ညီသည်။ သုတ်၌ “ဝါဇပစ္စေ”ဟု ဝါသဒ္ဓါ ရှိသောကြောင့် “ဝါသိဋ္ဌော”ဟု တဒ္ဒိတ်အပြင် “ဝသိဋ္ဌဿ ပုတ္တော”ဟု ဝါကျလည်း ရှိနိုင်သည်-ဟူလို၊ ပါဠိသုံးအားဖြင့် “ဝါသေဋ္ဌ”ဟု ရှိရာ၌ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် သိ၌ ဣကို စပြု။]

အပစ္စသဒ္ဓါ၏အနက်။ ။ န ပတန္တိ ပိတရော အနေနာတိ အပစ္စံ၊ ပစ္စ၌ ပတဓာတ် ဣပစ္စည်း၊ ယဝတ်သုတ်ဖြင့် တူကို စပြု၊ ဒွေဘော်လာ၍ “ပစ္စ”ဟု ဖြစ်၏။ “ဣ ဣတ္တန၊ ဥပစ္စည်းမှာ၊ နပုံသာ”နှင့်အညီ သဒ္ဓထုံးစံအတိုင်း(သဒ္ဓလိန်လိုက်၍) နပုံလိန်ဖြင့် အပစ္စံဟု ရှိရသော်လည်း အနက်အရမှာမူ သားသမီးတို့သာ သက္ကတသဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ယူကြ၏။ အနေန-ဤသားသမီးဖြင့်၊ ပိတရော-မိဘတို့သည်၊ န ပတန္တိ-မလဲ မကျ ကုန်၊ (သားထောက်သမီးခံ ရှိနေသောကြောင့် မိဘများမှာ ပစ္စည်းဥစ္စာ မဆုတ်ယုတ်နိုင်၊ အောက်ကျ နောက်ကျ မဖြစ်နိုင်ကုန်-ဟူလို) ဣတိ၊ တံ-ထို သား သမီး ဟူသော အစဉ်အဆက်သည်၊ အပစ္စံ-အပစ္စ မည်၏။ [အပစ္စံ-သားသမီး၊ တောက်-သားသမီး၊ အမရကောသ၊ မနုဿဝဂ်၊ ဥပ ဂါတာ။]

ဤသို့ သက္ကတသဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ သားသမီးကိုသာ(တချို့ကျမ်း၌ သားစဉ်မြေးဆက် ကိုပါ) အပစ္စ၏ ဟောနက်ဟု ယူကြသော်လည်း မဂဓသဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ “အပစ္စံ-အမျိုး”ဟုလည်း ဆိုသေး၏။ “န ပတန္တိ ပိတရော”ကိုလည်း “မိဘတို့ ငရဲမကျကုန်”ဟု သက္ကတ၌ တစ်နည်း ဖွင့်ပြသေး၏။ သားသမီး မရသူတို့သည် လူမျိုးဖြစ်ပစ်ရာ ရောက်၍ အပြစ်ရှိသောကြောင့် သေလျှင် ပုမမည်သော ငရဲ၌ ကျရမည်၊ သားသမီး ရသူတို့ကား ငရဲ မကျနိုင်”ဟု သာသနာပ လူတချို့ အယူရှိကြသတတ်၊ ထို့ကြောင့် သားသမီးသည် မိဘတို့ ငရဲမကျကြောင်း ဖြစ်၍ အပစ္စ မည်သော ဟူ၏။

တဿ-ထိုဝသိဋ္ဌ၏၊ နတ္တုပနတ္တာဒယောပိ-မြေး၊ မြစ် အစရှိသူတို့သည် လည်း၊ တဒုပစာရတော-ထိုဝသိဋ္ဌအမည်ကို တင်စားခြင်းအားဖြင့်၊ ဝါသိဋ္ဌာယေဝ-ဝါသိဋ္ဌ မည်ကုန်သည်ချည်းသာ၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော၊ ဂေါတ္တတဒ္ဒါတေ-ဂေါတ္တတဒ္ဒါတံ၌၊ ပဌမပကတိယေဝ (ပကတိယာ+ဧဝ)- ပဌမပကတိလိန်မှ နောက်၌သာလျှင်၊ ပစ္စယော- ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ-၏။

တဿ နတ္တု၊ ဩပေ၊ ဝါသိဋ္ဌာယေဝ- [“နတ္တုပနတ္တ”ဟု မရှိရ၊ နတ္တုဟု သတ္တဝါပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သောကြောင့် “နတ္တု ပနတ္တာဒယော”ဟု သီဟိုဠ်မူအတိုင်း ရှိရမည်၊] နတ္တု-မြေး၊ ပနတ္တု-မြစ်၊ တောမန်ခိဋ် “ဝိသေသအနက်၌ ကုဋ္ဌပစ္စည်းသက်၍ အလွန်အစွမ်း သတ္တိရှိသော ထို အမျိုး၏ အစလည်းဖြစ်သော ရသေ့တစ်ဦးကို “ဝသိဋ္ဌ-ဝသိဋ္ဌ” ခေါ်သည်”ဟု ဖွင့်၏။ ထို ရသေ့လည်း နောင်ခါ မယားယူ၍ သား သမီးကို ဖြစ်စေသည်။ ထို ဝသိဋ္ဌ၏ သားကို “ဝါသိဋ္ဌ” ဟု ခေါ်လျှင် ဝသိဋ္ဌ၏ မြေး၊ မြစ်တို့ကို ဘယ်သို့ ခေါ်မည်နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တဿ ဩပေ၊ တဒုပစာရတော ဝါသိဋ္ဌာယေဝ” ဟု မိန့်သည်။ အကြောင်းမူလ အဘ၏ ဝသိဋ္ဌ အမည်ကို အူကျိုး သား၌ တင်စားသော ကာရဏပစာရအားဖြင့် သားကိုလည်း “ဝသိဋ္ဌ”ဟု ခေါ်နိုင်ပြန်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ထို ဒုတိယ ဝသိဋ္ဌ၏ သား (ပဌမ ဝသိဋ္ဌ၏ မြေး)သည် “ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ဝါသိဋ္ဌ အမည် ရနိုင်ပြန်၏။ ပဌမဝသိဋ္ဌ၏ မြစ်-ဒုတိယ ဝသိဋ္ဌ၏ မြေးကို ဆိုလိုပြန်လျှင်လည်း ဤနည်းအတိုင်း ပဌမဝသိဋ္ဌ၏ မြေးကို “ဝသိဋ္ဌ”ဟု ဥပစာ တင်စား၍ (ဤ ဒုတိယ တင်စားရာ၌ အဆက်ဆက် တင်စားအပ်သော ပရမုရကာရဏပစာတည်း) “ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ”အရ မြစ်ဖြစ်သူလည်း ဝါသိဋ္ဌပင်မည်၏။ ဤနည်း အတိုင်း ဆက်ကာ ဆက်ကာ “ဝသိဋ္ဌ” နာမည် တင်စားလျှင် နောက် နောက် ဝသိဋ္ဌအနွယ်ဝင် အားလုံးပင် ဝါသိဋ္ဌချည်း အမည်ရကြသည်။

[ဋီကာ] တဒုပစာရတောတိ- ဝသိဋ္ဌောပစာရတော၊ ပုတ္တာနံပိ ပိတုဂေါတ္တာပစာရော (အဘနာမည်ကို တင်စားခြင်းသည်) လောကေ သိဒ္ဓေါ၊ ဩပေ၊ ဧဝံ ဝါသိဋ္ဌပုတ္တာဒယောပိ ဝသိဋ္ဌဿ+ပုတ္တာ ဝါသိဋ္ဌာ ဣစ္စေဝ ဝုစ္စန္တိ။

ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ ဂေါတ္တတဒ္ဒါတေ ဩပေ၊ ဟောတိ- [အနွယ်အဆက်ကို ဟောသော အပစ္စတဒ္ဒါတံကိုပင် “ဂေါတ္တတဒ္ဒါတံ”ဟု ခေါ်သည်။ ပဌမပကတိဟူသည် အရင်းမူလအစ ဖြစ်သူကို ဟောသော “ဝသိဋ္ဌ”ကဲ့သို့သော ပကတိလိန်တည်း။] အလုံးစုံသော ဂေါတ္တတဒ္ဒါတံ၌ မြေး မြစ်စသည်ကို ဟောလိုသော်၊ ဤဆိုခဲ့ပြီးသော (ဝသိဋ္ဌနာမည်ကို သား မြေး စသည်အပေါ်၌ တင်စားသောနည်းဖြင့်) ဝသိဋ္ဌကဲ့သို့သော အရင်းမူလ ပကတိလိန်၏ နောက်၌သာ ပစ္စည်းသက်ရမည်။ ဥပမာ-သားကို ဟောလိုလျှင် ဝသိဋ္ဌ နောင် ဣပစ္စည်းသက်၍ ဝါသိဋ္ဌ၊ မြေးကို ဟောလိုလျှင် ဝါသိဋ္ဌဟူသော ဒုတိယပကတိ နောင် ဣာယနစသည် သက်၍ “ဝါသိဋ္ဌာယန” စသည် မဖြစ်စေရ၊ မြေး မြစ် စသည်ကို

ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိလိနံ၌၊ ဣပစ္စယန္တတ္တာ-ဣပစ္စည်း အဆုံးရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဝဏိကဏေယျဣန္ဒြဟိတိ- သုတ်ဖြင့်၊ ဝါသိဋ္ဌသဒ္ဓတော - နောက်၌၊ ဤပစ္စယော-သက်၊ သရလောပါဒိ-ရှေ့သရချေခြင်း အစရှိသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ဣတ္ထိပစ္စယန္တတ္တာ-ဣတ္ထိပစ္စည်း အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒ္ဓိတသမာသဣစ္စာဒိသုတ္တေ-၌၊ စဂ္ဂဟဏေနနာမဗျပဒေသေကတေ သျာဗျုပ္ပတ္တိ၊ ဝါသိဋ္ဌိ-ဝသိဋ္ဌ၏သမီးဖြစ်သော၊ ကညာ-သတို့သမီး၊ ဝါသိဋ္ဌိ၊ ဝါသိဋ္ဌိယော-ဝသိဋ္ဌ၏သမီးတို့၊ ဣစ္စာဒိ-သည်၊ ဣတ္ထိသဒ္ဓသမံ-ဣတ္ထိသဒ္ဓါနှင့် တူ၏၊ နပုံသကေ-၌၊ ဝါသိဋ္ဌိ-ဝသိဋ္ဌ၏အမျိုး၊ အပစ္စံ-အမျိုးတည်း၊ ဝါသိဋ္ဌာနိ(အပစ္စာနိ)-ဝသိဋ္ဌ၏အမျိုးတို့၊ [သီဟိုဠ်မှ၌ “အပစ္စာနိ” မပါ]ဣစ္စာဒိစိတ္တသဒ္ဓသမံ၊ ဧဝံ-တူ၊ ဥပရိပိ-အထက်၌လည်း၊ တဒ္ဓိတန္တဿ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဓါ၏၊ တိလိဂံတာ-၃ လိန် ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ဟောရာ၌လည်း ဝသိဋ္ဌဟူသော ပဌမပကတိ၏ နောက်၌သာ ပစ္စည်း သက်ရမည်-ဟူလို၊ [“ဝါသိဋ္ဌ”သည် ဝသိဋ္ဌမှ ဖြစ်ခဲ့ရသောကြောင့် ဒုတိယပကတိလိန်တည်း၊ ထိုဝါသိဋ္ဌကို ထောက်၍ ဝသိဋ္ဌကို ပဌမပကတိ”ဟု ခေါ်သည်၊ ဤပဌမပကတိကို “မူလပကတိ”ဟု သက္ကတ၌ သုံးစွဲ၏၊ “အပစ္စသာမညဝစနိစ္ဆယံ မူလပကတိယာ ဧဝ-မျိုးနွယ်အစဉ်အဆက် သာမညကို ဆိုလိုရာ၌ မူလပကတိလိန် နောက်၌သာ ပစ္စည်းသက်”-ကာတန္တုတ္တိပဋိကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ မြေးစသည်ကို ဟောလိုရာ၌ ပဌမဝသိဋ္ဌ၏ အမည်ကို သားစသည်အပေါ်၌ တင်စားသော ဤနည်းသည် “အပစ္စပုဒ်က သားနှင့် သမီးကိုသာ ဟော၏”ဟု ယူဆသော ဋီကာတို့နည်းတည်း၊ “န ပတတိ န ဆိဇ္ဇတိ ဝံသော ဧတေနာတိ အပစ္စံ၊ ဧတေန-ဤ သားစဉ်မြေးဆက် စသောအစဉ်ကြောင့်၊ ဝံသော-အနွယ်သည်၊ န ပတတိ န ဆိဇ္ဇတိ-မပြတ်၊ ဣတိ အပစ္စံ” ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “အပစ္စံသဒ္ဓါသည် သားစဉ်မြေးဆက် စသောအနွယ်ကို ဟော၏”ဟု ယူကြသော မုဒ္ဓဗောဓဋီကာ စသည်တို့ အလိုအားဖြင့်ကား ဥပစာတင်စားဖွယ် မလို၊ “အပစ္စံ-မြေးတည်း၊ မြစ်တည်း”စသည်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ပင် အနက်ပေးနိုင်သည်။

[**မုဒ္ဓဗောဓဋီကာ**] န ပတတိ န ဆိဇ္ဇတိ ဝံသော ဧတေနာတိ အပစ္စံ၊ ပုတ္တပပတ္တာဒိ သိဿပသိဿာဒိ သန္တာနော (သား မြေးစသော၊ တပည့် တပန်းစသောအစဉ်ရ၏) ၊ပေ၊ ဗောန ပုတ္တပေါတ္တပပေါတ္တာဒေါ (သား မြေး မြစ် စသည်၌လည်းကောင်း) ဧဝံ ကညာယံ(ဤအတူ သမီးမြေးမြစ်မ စသည်၌လည်းကောင်း)အပစ္စပစ္စယော ဘဝတိ၊ တတော စ အပစ္စပစ္စယတော ပုန အပစ္စပစ္စယော န ဘဝတိ (ထိုအပစ္စပစ္စည်းဆုံးသော “ဝါသိဋ္ဌ” စသည်မှ နောက်၌ ထပ်၍ အပစ္စပစ္စည်း မသက်ရ)။

ဘာရဒ္ဒါဇဿ-ဘာရဒ္ဒါဇ၏။ ပုတ္တော-သားတည်း။ ဘာရဒ္ဒါဇော-သား။ ဝေဿာမိတ္တဿ-ဝေဿာမိတ္တ၏။ ပုတ္တော, ဝေဿာမိတ္တော။ ဂေါတမဿ-ဂေါတမ၏။ ပုတ္တော, ဂေါတမော။ စ-ဆက်။ ဧတ္ထ-ဤ ဘာရဒ္ဒါဇော အစရိသော ပြယုဂ်တို့၌။ အယုဝဏ္ဏတ္တာဘာဝါ-အ အက္ခရာ လူဝဏ် ၂ဝဏ် အဖြစ်၏မဟုတ်ခြင်းကြောင့်။ အာကာရာဒီနံ-အာအက္ခရာ အစရိသည်တို့၏။ ဝုဒ္ဓိ-သည်။ န ဟောတိ။ ဝသုဒေဝဿ-ဝသုဒေဝ၏။ အပစ္စံ-သားတည်း။ ဝါသုဒေဝေါ-သား။ ဗာလဒေဝေါ-ဗလဒေဝ၏သား။ စိတ္တကောဗျာဒီသုပန-စိတ္တကော အစရိသော ပြယုဂ်တို့၌ကား။ သံယောဂန္တတ္တာ-သံယုဂ်အဆုံး ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝုဒ္ဓိ-သည်။ န ဘဝတိ။

ဝစ္ဆဿ-ဝစ္ဆ၏။ အပစ္စံ-တည်း။ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ-၌။ ဣမိ-ဣပစ္စည်းသည်။ သမ္ပတ္တေ-ရောက်လတ်သော်။ [“ဏာယနဏာနက္ခန္ဓေတေ ဟောန္တိ”၌ စပ်။] ဝါဏပစ္စေတိ ဣတော-သုတ်မှ။ ဝါတိ-ဝါပုဒ်သည်။ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော။ တဒ္ဓိတဝိဓာန-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကို စီရင်ရာသုတ်၌။ ဝါ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းသက်ရာ သုတ်၌။ ဝတ္တတေ-၏။ တေန-ထိုကြောင့်။ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောတဒ္ဓိတ်၌။ ဝါကျုဝုတ္တိယော-ဝါကျု, ဝုတ္တိတို့သည်။ ဘဝန္တိ။ အပစ္စေတိ(ပဒံ)-အပစ္စေ ဟူသောပုဒ်သည်။ ယာဝ သံသဠဂ္ဂဟဏာဝ-သံသဠသဒ္ဓါတိုင်အောင်သာ လျှင်။ ဝတ္တတေ-၏။

ဘာရဒ္ဒါဇဿ ပေ၊ ဝုဒ္ဓိ န ဘဝတိ- ဘာရဒ္ဒါဇော, ဝေဿာမိတ္တော, ဂေါတမော တို့၌ (ဘာ-ဝေ-ဂေါ) “အာ-ဧ-ဩ”ဟု သဘာဝုဒ္ဓိ ဖြစ်နေသည့်အတွက် အ-ဣဝဏ်- ၂ဝဏ် မဟုတ်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိမပြုရ။ ဤ“ဧတ္ထ စ အယုဝဏ္ဏတ္တာဘာဝါ ပေ၊ န ဝုဒ္ဓိ ဟောတိ”ဟူသော စကားဖြင့် ရှေ့၌ မိမိပြခဲ့သော “အယုဝဏ္ဏတ္တာနန္တိ ဌာနနိယမဝစနံ အာယောနန္တိ ဝုဒ္ဓိဘာဝပသင်္ဂနိဝတ္တနတ္ထံ” ဟူသော စကားကို ပြန်၍ ခိုင်မြဲစေသည်။ ဝါသုဒေဝေါ, ဗာလဒေဝေါတို့၌ကား ဝုဒ္ဓိပြုရသည်။ “စိတ္တကော-စိတ္တ၏သား”စသည် ကား စိတ္တဝယ် တွ၌ သံယုဂ်ဖြစ်သောကြောင့် ဣ ကံ ဧ ဝုဒ္ဓိ မပြုရ။

ဝစ္ဆဿ၊ပေ၊ဝတ္တတေ-“ဝစ္ဆဿ အပစ္စံ”၌ အပစ္စအနက်ဖြစ်သောကြောင့် ရှေ့သုတ်ဖြင့် ဣပစ္စည်းသက်ခွင့် ရောက်နေရာ, ထိုဣပစ္စည်း သက်ခြင်းကို တားမြစ်၍ ဤသုတ်ဖြင့် ဏာယန ဏာနပစ္စည်းသက်ပါ-ဟူလို၊ ဝါဏပစ္စေသုတ်မှ ဝါသဒ္ဓါသည်တဒ္ဓိပစ္စည်းသက် သော သုတ်တိုင်းသို့ လိုက်၏။ ထို့ကြောင့် ဝါသဒ္ဓါက ဝိကဝိပြုသဖြင့် တချို့အရာ၌ တဒ္ဓိတ် ပစ္စည်း မသက်ဘဲ “ဝစ္ဆဿ ပုတ္တော”ကဲ့သို့ ဝါကျုလည်း ရှိ၏။ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း သက်၍ “ဝစ္ဆယနော”ဟု ဝုတ္တိလည်း ရှိ၏။ [ဤ၌ “ဝုတ္တိ”ဟူသည် သမာသံစပ်သကဲ့သို့ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းနှင့် နာမ်ပုဒ်တို့၏ စပ်ခြင်းတည်း။] ဝါသဒ္ဓါသည် တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း စီရင်ရာ

၃၆၆။ ဘာယနဏာနဝစ္ဆာဒိတော။ ။ တဿ အပစ္စံ ဣစ္စေ တသ္မိံ အတ္ထေ၊
 ဝစ္ဆကစ္စဣစ္စေဝမာဒိတော-ဝစ္ဆ ကစ္စ ဤသို့ အစရှိသော၊ ဆဋ္ဌိယန္တတော-
 သော၊ ဂေါတ္တဂဏတော-အနွယ်ဟော သဒ္ဓါအပေါင်းမှ(နောက်၌)၊
 ဘာယနဏာနဣတိ-ဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဝါ ဟောန္တိ၊ သဗ္ဗတ္ထ-
 အလုံးစုံသော ပစ္စည်းတို့၌၊ ဣကာရာနုဗန္ဓော-ဣအနုဗန်သည်၊ ဝုဒ္ဓတ္ထော-
 ဝုဒ္ဓိပြုရခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ ပုဗ္ဗသမံ-
 ရှေ့ပုဒ်များနှင့် တူ၏၊ သံယောဂန္တတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိအဘာဝေါ-ဝုဒ္ဓိ
 မဖြစ်ခြင်းသည်သာ၊ ဝိသေသော-ထူး၏၊ ဝစ္ဆယနော ဝစ္ဆာနော-ဝစ္ဆ၏သား၊

သုတ်တိုင်း၌ လိုက်သော်လည်း အပစ္စေပုဒ်ကား ထိုကဲ့သို့ မလိုက်၊ ယေန ဝါ
 သံသဋ္ဌံသုတံ၌ သံသဋ္ဌသဒ္ဓါတိုင်အောင်သာ လိုက်သည်။ [“သံသဋ္ဌတိုင်အောင်”ဟူရာ၌
 မရိယာဒါဝမိ ဖြစ်သောကြောင့် သံသဋ္ဌကို လိုက်ရာနယ်၏ အပိုင်းအခြားဟု မှတ်၊
 “သံသဋ္ဌကို လွှမ်း၍ မလိုက်၊ သံသဋ္ဌ၏ ရှေ့နားဖြစ်သော ဣရဝိဓေါဒိတောသုတ်
 ဆုံးရုံသာ လိုက်သည်”ဟူလို။]

ဝစ္ဆကစ္စ၊ပေ၊ ဂေါတ္တဂဏတော-“ဝစ္ဆ၊ ကစ္စ”စသော နာမည်သည် ထိုအနွယ်၌ အစ-
 ယောကျ်ားတစ်ဦး၏ နာမည်တည်း၊ အနွယ်ဟူသည်လည်း အခြား အမျိုးအစဉ်အဆက်နှင့်
 မသက်ဆိုင်ဘဲ ထိုအမျိုးသားအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော သာမညသဘောတစ်မျိုး
 ဖြစ်သည်၊ ဥပမာ-ဂေါတမသဒ္ဓါသည် ထိုအနွယ်ဝင်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော သာမည
 သဘောတစ်မျိုး ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ ထိုအနွယ်များလည်း ထိုအနွယ်တွင် ထင်ရှားခဲ့သော
 လူတစ်ယောက်မှ စ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်၊ ထိုအနွယ်ဟောသဒ္ဓါကို “ဂေါတ္တ”သဒ္ဓါဟု
 ဆိုသည်။

သဗ္ဗတ္ထဣကာရာ ပေ၊ ဝုဒ္ဓတ္ထော- ဣအနုဗန်များ ချေပစ်ရမည် ဖြစ်ပါလျက်
 ဘယ်အကျိုးငှာ ထည့်ထားပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သဗ္ဗတ္ထ” စသည်
 မိန့်၊ ဣအနုဗန် မရှိသော ဣမ၊ ဣယစသော ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ ရှေ့သရကို ဝုဒ္ဓိမပြုရ၊
 ဣအနုဗန်ပါသော ပစ္စည်းများ နှောင်းရာ၌ကား ရှေ့သရကို ဝုဒ္ဓိပြုရသည်၊ ထို့ကြောင့်
 “ဣ-ဣာယန” စသော ဣအနုဗန် ပါသမျှပစ္စည်းစု၌ ဣအနုဗန်သည် ချေပစ်ရမည်
 ဖြစ်သော်လည်း ဝုဒ္ဓိပြုဖို့ရာ အမှတ်အသားအဖြစ်ဖြင့် ထည့်ထားရသည်-ဟူလို။

သေသံ ပုဗ္ဗသမံ ပေ၊ ဝိသေသော-“ဝစ္ဆယ+အပစ္စံ”ဟူသော အနက်၌ ဣာယန
 ဣာနုပစ္စည်း တစ်ခုခု သက်ခြင်းကို ပြုပြီးပြီ၊ ထိုမှ ကြွင်းသော အပစ္စသဒ္ဓါကို မယှဉ်
 စေရခြင်း၊ ဣအနုဗန် ချေရခြင်း၊ ရှေ့သရကို ချေ၍ နောက်သရသို့ ကပ်ရခြင်း၊ နာမိဒေ၍
 ဝိဘတ်သက်ရခြင်း စသော အစီအရင်များမှာ “ဝါသိဋ္ဌော”ရုပ်နှင့် တူပြီး ဣတ္ထိလိန်အရာ၌
 လည်း ဝါသိဋ္ဌိကဲ့သို့ ဝစ္ဆယနီ၊ ဝစ္ဆာနီဟု ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဝစ္ဆ၌ သံယောဂန္တ ဖြစ်သော
 ကြောင့် ဝုဒ္ဓိမပြုရခြင်းကား ဝါသိဋ္ဌောရုပ်မှ ထူးခြားသည်။

ဝစ္ဆဿ ပုတ္တော ဝါ-လည်း ရှိ၏။ ဧဝံ-တူ၊ ကစ္ဆဿ-ကစ္ဆ၏။ ပုတ္တော-
 တည်း။ ကစ္ဆယနော၊ ကစ္ဆာနော-သား၊ မောဂ္ဂလ္လာဿ-မောဂ္ဂလ္လာန်ပုတ္တော-
 ၏။ ပုတ္တော၊ မောဂ္ဂလ္လာယနော၊ မောဂ္ဂလ္လာနော၊ ဧဝံ-တူ၊ အဂ္ဂိဝေဿာယနော၊
 အဂ္ဂိဝေဿာနော-အဂ္ဂိဝေဿ၏သား၊ ကဏှာယနော၊ ကဏှာနော-ကဏှ၏
 သား၊ သာကဠာယနော၊ သာကဠာနော-သာကဠ၏သား၊ [မုဇ္ဈာယနော-မုဇ္ဈ၏
 သား၊ (သီဟိုဠ်မုဋ် မရှိ၊)] ကုဉ္ဇာယနော၊ ကုဉ္ဇာနော- ကုဉ္ဇ၏သား၊ ဣစ္ဆာဒိ-
 တည်း။ အယံ-ဤဂိုဏ်းသည်။ အာကတိဂဏော-အာကတိဂိုဏ်းတည်း။

ကစ္ဆဿ ပုတ္တော ၊ပေ၊ **ကစ္ဆာနော**—“ကစ္ဆဿ အပစ္စံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုစေလိုရင်းပင်
 တည်း။ သို့သော် ထို အပစ္စံအရ “သားကို ရသည်”ဟု တစ်ခါတည်း ပြလို၍ “ကစ္ဆဿ
 ပုတ္တော”ဟု ဆိုထားသည်။ ဘုရားလက်ထက်တော်က ဧတဒဂ်ရ အရှင်မဟာကစ္ဆာယန
 ထေရ်သည် ဤ “ကစ္ဆာယန” အနွယ်ဝင်တည်း။ ဣတ္ထိလိန်၌ “ကစ္ဆာယနိ၊ ကစ္ဆာနိ”ဟု
 ဖြစ်၏။ [ကစ္ဆည်းကျမ်းဆရာတော် အရှင် “ကစ္ဆာယန” ကား ကစ္ဆာယနအနွယ်ဝင်ဖြစ်လျှင်
 မုချ “ကစ္ဆာယန” မည်၏။ အနွယ်ဝင်မဟုတ်ဘဲ ဘုရားလက်ထက်တော်က အရှင်မဟာ
 ကစ္ဆာယနနှင့် ရုပ်အဆင်း စသည်တူလျှင် သဒိသုပစာတည်း။ တစ်စုံတစ်ခုမျှ မတူသူကို
 ကစ္ဆာယနဟု မှည့်ရာ၌ အထင်ရဋ္ဌိသာ။]

မောဂ္ဂလ္လာယနော—“မုဂ္ဂလ္လာဿ-မုဂ္ဂလမည်သူ၏။ အပစ္စံ-သားတည်း။ မောဂ္ဂလ္လာနော-
 သား၊ မုဂ္ဂလနောင် ကျပစ္စည်းသက်၊ ဝုဒ္ဓိပြု၊ အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စသုတ်မျိုးဖြင့်
 လ၏ အ သရကို ချေ၊ လျှကို လပြု၊ ဒွေဘော်လာ၍ “မောဂ္ဂလ္လာ”ဟု ပြီးကြောင်းကို
 မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစံ၌ မိန့်သည်။ ဤစကားဖြင့် ပဌမ “မုဂ္ဂလ” မည်သူ၏ သားမြေး
 အစဉ်အဆက်ကို “မောဂ္ဂလ္လာ”ဟု တွင်ကျယ်ခဲ့ပြီးနောက် ထိုအနွယ်တွင် နာမည်ကျော်ကြား
 ထင်ရှားသူတစ်ယောက် ပေါ်ပေါက်ပြန်ရကား ထိုသူ၏ ဒုတိယအဆက်အနွယ်များကို
 “မောဂ္ဂလ္လာယန-မောဂ္ဂလ္လာန”ဟု ခေါ်ရပြန်သည်ဟု မှတ်၊ ဒုတိယအဂ္ဂသာဝကထေရ်သည်
 ဤ မောဂ္ဂလ္လာန အနွယ်ဝင်တည်း။ မောဂ္ဂလ္လာန်ကျမ်းပြု ဆရာတော် စသည်တို့၏
 “မောဂ္ဂလ္လာန” အမည်ကို ကစ္ဆည်းကျမ်းဆရာအမည် ဖြစ်ပုံကဲ့သို့ မှတ်။ [“အဂ္ဂိဝေဿာ
 ယနော” စသည်ကို “အဂ္ဂိဝေဿဿ+အပစ္စံ” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ကဏှာယနော၌
 “ကဏှ” မည်သောသူငယ် မွေးဖွားပုံ-ထို ကဏှမှ စ၍ ကဏှာယနအနွယ် ဖြစ်လာပုံကို
 သီလက္ခန် အမ္ပဋ္ဌသုတ်ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ၌ ရှု။]

အာကတိဂဏောယံ—အာကရိယတေ ဗျဉ္ဇိယတေ ဧတာယာတိ အာကတိ၊ ဧတာယ-
 ဤအခြင်းအရာဖြင့်၊ ဇာတိ-ဇာတ်ကို၊ အာကရိယတေ ဗျဉ္ဇိယတေ-ထင်ရှားပြအပ်၏။
 ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ အာကတိ-မည်၏။ (ထောမနိဓိဝိဂြိုဟ်)၊ နွားတို့၏ တစ်ကောင်နှင့်
 တစ်ကောင်တူသော အခြင်းအရာသည် နွားဇာတ်ကို ထင်ရှားပြသကဲ့သို့၊ ရုပ်ပြီးပုံတူသော
 အခြင်းအရာသည်လည်း ထိုရုပ်များ၏ ဇာတ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သောကြောင့် အာကတိ

ကတ္တိကာယ-ကတ္တိကာနတ်သမီး၏၊ အပစ္စ-တည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ) [“ဏေယျပစ္စယော ဟောတိ” ဝါ ၁။]

၃၆၇။ ဏေယျောကတ္တိကာဒီဟိ။ ။ အယံ အာဒိသဒ္ဓေါ-ဤအာဒိသဒ္ဓါ သည်၊ ပကာရေ-အတူဟူသောအနက်၌ (ဝတ္ထတိ)၊ တဿာ-ထိုသူမ၏၊ အပစ္စ-တည်း၊ ဣစ္စေ တသ္မိံ အတ္ထေ-၌၊ ကတ္တိကာ၊ ဝိနတာ၊ ရောဟိဏိ၊ ဣစ္စေဝမာဒီဟိ-ကုန်သော၊ ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိလိနံ၌၊ ဝတ္ထမာနေဟိ လိင်္ဂေဟိ ဏေယျပစ္စယော ဝါ ဟောတိ၊ ဝိဘတ္တိလောပေ - သော်၊ ပကတိစသ

မည်၏။ ဇာတ်တူနားဟူသမျှ ဂေါအမည် ရံသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ရုပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရာ အားဖြင့် တူသော သဒ္ဓါအပေါင်းလည်း “အာကတိယာ-အခြင်းအရာတူအားဖြင့်၊ ဂဟေတဗ္ဗော-ပေါင်းယူအပ်သော၊ ဂဏော-သဒ္ဓါအပေါင်းတည်း” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ အာကတိဂိုဏ်း မည်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဂေါမဟိံသာဒယောဝိယ-ဇာတ်တူနား ဟူသမျှကို သိမ်းယူနိုင်သော ဂေါသဒ္ဓါ-ဇာတ်တူကျဟူသမျှကို သိမ်းယူနိုင်သော မဟိံသာ သဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့ အာကတိယာ ဂဟေတဗ္ဗော ဂဏော အာကတိဂဏော” ဟု မိန့်သည်။ ဤ စကားစဉ်အရ “ရုပ်ပြီးပုံအခြင်းအရာ တူသောအားဖြင့် ပေါင်းယူအပ်သော သဒ္ဓါ အပေါင်းသည် အာကတိဂိုဏ်း” ဟု မှတ်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအဓိပ္ပာယ်အရ ပုရိသာဒီဂိုဏ်း-ဘူဝါဒီဂိုဏ်း စသော ဂိုဏ်းများ လည်း ရုပ်ပြီးပုံအခြင်းအရာ တူသောသဒ္ဓါအပေါင်း ဖြစ်၍ “အာကတိဂိုဏ်း” ပင်တည်း။ သို့သော် ပုရိသာဒီဂိုဏ်း-ဘူဝါဒီဂိုဏ်းဟု နာမည်ထူးဖြင့် ထင်ရှားပြီးဖြစ်သောကြောင့် အာကတိဂိုဏ်းဟု မခေါ်ရတော့ချေ။ ထိုသို့ မထင်ရှားသော ဂိုဏ်းကိုသာ “အာကတိဂိုဏ်း” ဟု ခေါ်ရတော့သည်။ ထိုအာကတိဂိုဏ်းများကား ကွစိသမာသန္တသုတ်ဖြင့် ပြခဲ့သော ရာဇာဒိ အာကတိဂိုဏ်း စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး ရှိ၏။ ဤ၌ ဝစ္စနှင့် ရုပ်ပြီးပုံအခြင်းအရာ အားဖြင့် တူသောသဒ္ဓါအပေါင်း ဖြစ်၍ ဤဂိုဏ်းကို “ဝစ္စာဒိအာကတိဂိုဏ်း” ဟု ခေါ်သင့် သည်။ [“အာဂတိဂဏော” ဟု တတိယကွရ “ဂ” နှင့် ရှိသည်ကား သက္ကတကျမ်းတို့နှင့် လည်းကောင်း၊ “ဂေါမဟိံသာဒယော” စသော အဓိပ္ပာယ်ပြစကားနှင့်လည်းကောင်း မည်၍ ပါဠိပျက်။]

၃၆၇။ အာဒိသဒ္ဓါယံ ပကာရေ-အကွရာပါဒယောသုတ်၌ ဖွင့်ပြခဲ့သော အာဒိ သဒ္ဓါ၏ အနက်များတွင် ဤ အာဒိသည် ပကာရအနက် ရှိ၏။ ပကာရသဒ္ဓါကား “ဘေဒ-အပြား၊ သာဒိသျ-အတူ” ဟု ၂ နက်ရှိရာ ဤနေရာ၌ “အတူ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ကတ္တိကာသဒ္ဓါကဲ့သို့ ဣတ္ထိလိနံရှိခြင်း တူသည်ကို “အတူ” ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် “ကတ္တိကာ - ဝိနတာ - ရောဟိဏိ ဣစ္စေဝမာဒီဟိ ဣတ္ထိယံ ဝတ္ထမာနေဟိ လိင်္ဂေဟိ” ဟု ဝုတ္တိဖွင့်သည်။ ဤ၌ “ဣတ္ထိယံ” အရ ဣတ္ထိလိနံဟူသည် “အဝိသဒါကာရ” ဟု ခေါ်ရသော လိနံတည်း။ “လိင်္ဂေဟိ” အရ “လိနံ” ဟူသည်ကား “ကတ္တိကာ” ဟူသော နာမ်တည်း။

သရန္တဿာတိ-ဖြင့်၊ ပကတိဘာဝေါ-သည်။ (ဟောတိ)၊ ကတ္တိကေယျော-
 ကတ္တိကာနတ်သမီး၏သား၊ ကတ္တိကာယပုတ္တော ဝါ-၏၊ ဧဝံ၊ ဝိနတယာ-
 ဂဠုန်မ၏၊ အပစ္စံ၊ ဝေဒတေယျော၊ ဣကာရဿ-ဝိဉ္ဇိ ဣ၏၊ ဧကာရော-
 ဧအက္ခရာဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ ရောဟိဏိယာ-ရောဟိဏိနတ်သမီး၏၊
 ပုတ္တော-တည်း၊ ရောဟိဏေယျော-သား၊ ဂင်္ဂါယ-ဂင်္ဂါမြစ်၏၊ အပစ္စံ
 (ပုတ္တော)-သားတည်း၊ ဂင်္ဂေယျော-သား၊ ဘဂိနိယာ-အစ်မ၊ နှမ၏၊ ပုတ္တော-
 သားတည်း၊ ဘဂိနေယျော-သား၊ ဝါ-တူ၊ နဒိယာ-နဒီမည်သောမိန်းမ၏၊
 ပုတ္တော-တည်း၊ နာဒေယျော-သား၊ ဧဝံ၊ အန္တေယျော-အစ်မအကြီးဆုံး၏
 သား၊ [အန္တိကို “ဧဋ္ဌဘဂိနီ-အစ်မအကြီးဆုံး”ဟု ထောမနိမိ ဖွင့်၏၊]
 အာဟေယျော-မြွေမ၏သား၊ ကာပေယျော-မျောက်မ၏သား၊ သုစိယာ-
 စင်ကြယ်သောမိန်းမ၏၊ အပစ္စံ-တည်း၊ သောစေယျော-သား၊ စ-ဆက်၊
 ဧတ္ထ-ဤ သောစေယျော ပြုယုဂ်၌၊ ဥကာရဿ-သု ဌ ဥ ၏၊ ဩကာရော၊
 ဝုဒ္ဓိ၊ ဗာလာယ-အမိုက်မ၏၊ အပစ္စံ၊ ဗာလေယျော-သား၊ ဣစ္စာဒိ။

ဒက္ခဿ-ဒက္ခရသေ့၏၊ အပစ္စံ-တည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)၊ ဣမိ-
 ဣပစ္စည်းသည်။ သမ္ပတ္တေ-ရောက်လတ်သော်၊

ကတ္တိကေယျော ၊ပေ၊ ဗာလေယျော-“ကတ္တိကေယျော”ကို ထောမနိမိ၌ “ကတ္တိကာနံ
 အပစ္စံ တပွာလိတတ္တာ၊ ခန္ဓေ သိဝပုတ္တေ” ဟု ဖွင့်၏၊ ကြတ္တိကာကြယ်တို့သည် စောင့်
 ရှောက်အပ်သောကြောင့် “ကတ္တိကာနံ အပစ္စံ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ သိဝ၏သားဖြစ်သော
 ခန္ဓ (ခဒဲ)နတ်သားတည်း-ဟူလို၊ သို့သော် “ကတ္တိကာယ”ဟု ဧကဝုစ်ရှိသောကြောင့်
 “ကတ္တိကာနတ်သမီး၏”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယအတိုင်း ပေးရတော့သည်။ “သုဗ္ဗဏ္ဍမာတာ
 ဝိနတာ-ဂဠုန်၏အမိသည် ဝိနတာ မည်၏”ဟု အဘိဓာန်လာသောကြောင့် ဝေဒတေယျ
 ကို “ဂဠုန်”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ ရောဟိဏိကို “ဝသုဒေဝနတ်၏မယားဖြစ်သော ဗလဘဒြ၏
 မိခင်”ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “ရောဟိဏေယျ”ဟူသည် ဗလဘဒြနတ်တည်း၊ ဂင်္ဂေယျ
 (ဂါဂင်္ဂေယျ)ကို “ဂင်္ဂါမြစ်ဝှမ်း၌ မွေးဖွားသော ကုရမင်း၏အန္တယ် ဖြစ်၍ သာန္တနမင်း၏
 သားဖြစ်သော ဘီမမင်း”ဟု ထောမနိမိဖွင့်၏၊ နာဒေယျော၏ အဖွင့်၌ လူသတ္တဝါဟော
 မတွေ့ရ၊ ဂင်္ဂေယျောကို နည်းမှီး၍ ပြုယုဂ်လုပ်ဟန်တူသည်၊ အန္တေယျော၌ “အန္တိ”ကို
 အကြီးဆုံးအစ်မဟု ဖွင့်၏၊ အဟိယာ ပုတ္တော အာဟေယျော-မြွေမ (နဂါးမ)၏သား၊
 “ကာမေယျော”ဟု မြန်မာမှု ရှိ၏၊ သီဟိုဠ်၌ “ကာပေယျော”ဟု ရှိ၏၊ “အဟိ-မြွေမ၊
 ကပိ-မျောက်မ”တို့သည် ဤကာရန္တ ဣတ္ထိလိန်တည်း။

၃၆၈။ အတော ထိ ဝါ။ ။တဿ-ထိုသူ၏။ အပစ္စံ ဣစ္ဆေ တသ္မိံ အတ္ထေ အကာရန္တတော လိင်္ဂံမှာ ဣပစ္စယော ဝါ ဟောတိ။ ဒက္ခိ-ဒက္ခရသေ၏သား၊ ဒက္ခိ၊ ဒက္ခယော-တို့၊ ဒေါဏဿ-ဒေါဏ၏။ အပစ္စံ၊ ဒေါဏိံ၊ ဧဝံ၊ ဝါသဝိ-သိကြားမင်း၏သား၊ သကျပုတ္တိ-သာကီမင်းသားဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၏သား၊ နာဠပုတ္တိ-နာဠပုတ္တ၏သား၊ ဒါသပုတ္တိ-ဒါသပုတ္တ၏သား၊ ဒါရဝိ-ဒရ-၏သား၊ ဝါရုဏိ-ဝရုဏ၏သား၊ ကဏ္ဍိ-ကဏ္ဍ၏သား၊ ဗာလဒေဝိ-ဗလဒေဝ၏သား၊ ပါဝကီ-မီး၏သား၊ ဇိနဒတ္တဿ-ဇိနဒတ္တ၏။ အပစ္စံ ပုတ္တော- သားတည်း၊ ဇေနဒတ္တိ- ဇိနဒတ္တ၏သား၊ သုဒ္ဓေါဒနိ- သုဒ္ဓေါဒန၏သား၊ အာနုရုဒ္ဓိ-အနုရုဒ္ဓ၏သား၊ ဣစ္စာဒိ။

ပုန ဝါဂ္ဂဟဏေန-တစ်ဖန် ဝါသဒ္ဓါဖြင့်၊ အပစ္စတ္ထေ-၌၊ ဣကပစ္စယော- သည်လည်းကောင်း၊ အာဒိတိအာဒိတော-အဒိတိ အစရှိသော သဒ္ဓါမှ နောက်၌၊ ဣပစ္စယောစ-သည်လည်းကောင်း၊(ဟောတိ)၊ ယထာ-ကား၊ သကျပုတ္တဿ-သာကီမင်းသားဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ပုတ္တော- သားတည်း၊ သကျပုတ္တိကော-သာကီမင်းသားဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ သား၊ တေသုပုဒ္ဓိတျာဒိနာ-တေသုပုဒ္ဓိအစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ကကာရဿ-

၃၆၈။ အတော ထိ ဝါ။ ။ဒက္ခ-ဒေါဏ စသော အကာရန္တလိင်္ဂံနောင် (ဝါဏပစ္စေသုတ်ဖြင့် ဣပစ္စည်းသက်ခွင့် ရောက်လတ်သော် ထိုသုတ်ကို တားမြစ်၍) ဤသုတ်ဖြင့် ဣပစ္စည်း သက်ရသည်။ ဒက္ခကို ရသေ့တစ်ဦး၏နာမည်ဟု ထောမနိမိ ဖွင့်၏။ ဒေါနအဖွင့်ကိုကား မတွေ့ရ။ ဝါသဝသဒ္ဓါသည် သိကြားဟောတည်း၊ သကျပုတ္တော၌ သီလက္ခန္ဓာ အမွဋ်သုတ်မှာ လာသည့်အတိုင်း ဩက္ကာမုခ စသော မင်းများကို “သကျ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုအခါမှ စ၍ သကျအနွယ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုသကျအနွယ်ဖြစ်သော သုဒ္ဓေါဒန မင်း၏သားတော် ဘုရားရှင်သည် “သကျဿ+ပုတ္တော”အရ “သကျပုတ္တ” မည်၏။ ထိုဘုရားရှင်၏ သာဝကအစဉ်အဆက်ကား “သကျပုတ္တဿ+အပစ္စံ”အရ “သကျပုတ္တိ-သကျပုတ္တိက-သကျပုတ္တိယ”ဟု အမည်ရသည်။ “နိဂန္တနာဠပုတ္တ”ဟု ထင်ရှားသော တိတ္ထိ ဖိ ယောက်တွင် ပါဝင်သူတစ်ယောက်ကို “နာဠပုတ္တ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုနာဠပုတ္တ၏ သာဝကအစဉ်အဆက်ကိုလည်း “နာဠပုတ္တိ-နာဠပုတ္တိက”ဟု ခေါ်သည်။ [“နာဠပုတ္တ” ၌ “နာဠပုတ္တ” ရှိ၏။] ဒါသပုတ္တသည် ကျွန်ကိုလည်းကောင်း၊ တံငါကိုလည်းကောင်း ဟော၏။ ထိုသူ၏ သားကို ဒါသပုတ္တဟု ခေါ်၍ ထိုဒါသပုတ္တ၏ သားကို “ဒါသပုတ္တိ”ဟု ခေါ်သည်။ ဒါရဝိကို အဖွင့်မတွေ့ရ။ ဝါရုဏိ စသည်ကား ထင်ရှားပြီ။

ပုန ဝါဂ္ဂဟဏေန- ဝါဏပစ္စေသုတ်မှ ဝါသဒ္ဓါလိုက်လာပါလျက် ဤသုတ်၌ ဝါကို ဆိုခြင်းကြောင့် သဒ္ဓါပိုရကား ထိုသဒ္ဓါပိုဖြင့် သကျပုတ္တ စသော အကာရန္တနောင် ဣပစ္စည်းနှင့် အဒိတိ စသည်မှ နောက်၌ ဣပစ္စည်း သက်ခြင်းဟူသော အနက်ပိုကို သိရသည်။ လိုက်သော ဝါသည် တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း သက်ခြင်း၏ မမြဲကြောင်း ဝိကပ်ပြု၍

ကအက္ခရာ၏။ ယကာရော (ဟောတိ)။ သကျပုတ္တိယော-သား၊ ဧဝံ၊ နာဠပုတ္တိကော- နာဠပုတ္တိ၏သား၊ ဇေနဒတ္တိကော- ဇေနဒတ္တိ၏သား၊ ဝိမာတုယာ-ဆန့်ကျင်ဘက်မိခင်၏။ ပုတ္တော-သားတည်း။ ဝေမာတိကော- ဆန့်ကျင်ဘက်မိခင်၏သား။ [မိထွေး၏သားဖြစ်သော ညီ။]

အဒိတိယာ-အဒိတိနတ်သမီး၏။ ပုတ္တော-တည်း။ ဣတိ အတ္ထေ-ဦး၊ ဣပစ္စယော-ဣပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)။

၃၆၉။ အဝတ္ထော ယေ လောပဉ္စ။ ။ပရေ-နှောင်းသော၊ တဒ္ဒိတ ဘူတေ-တဒ္ဒိတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ယပစ္စယေ-ကြောင့်၊ အဝတ္ထော-အဝဏ် သည်။ လောပံ အာပဇ္ဇတေ၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ ဣဝတ္ထောပိ-လည်း၊ (လောပံ အာပဇ္ဇတေ)၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဣကာရလောပေါ၊ ယဝတ် ပေ၊ ဇကာရတ္တန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ တျကာရသံယောဂဿ-သံယုဂ်ဖြစ်သော တျ အက္ခရာ၏။ စကာရော-စ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ ပရဒ္ဓေဘာဝေါတိ- သုတ်ဖြင့်၊ ဒွတ္တိ-လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)။ အာဒိဇ္ဇော-အဒိတိ၏သား၊ ဧဝံ၊ ဒိတိယာ-ဒိတိ၏။ ပုတ္တော-တည်း။ ဒိဇ္ဇော-သား။

တိုက်ရိုက်ပါသော ဝါသဒ္ဓါက ဣက ဣပစ္စည်း သက်ဖို့ရန် အတ္တန္တရဝိကပုနအနက် ရှိသည်-ဟူလို၊ သကျပုတ္တိနောင် ဝါသဒ္ဓါဖြင့် အပစ္စအနက်၌ ဣကပစ္စည်း သက်၍ သကျပုတ္တိကောဟုလည်းကောင်း၊ “တေသုဝုဒ္ဓိ”သုတ်၌ ဝိကာရအရ ကကို ယပြု၍ “သကျပုတ္တိယော”ဟုလည်းကောင်း ပြီးသည်။ “ဝိသဒ္ဓါသည် ဝိဝိဓ-အထူးထူး(မတူ- ထူးခြား-ကွဲပြား)”ဟူသော အနက်ကို ပေး၏။ မိမိ မိခင်နှင့် မတူသော မိထွေးသည် “ဝိမာတာ” မည်၏။ ထို မိထွေး၏ သားဖြစ်သော ညီကို “ဝိမာတုယာ + အပစ္စံ” အရ “ဝေမာတိက”ဟု ခေါ်သည်။ [နာဠပုတ္တိကော စသည်ဖြင့် “က”နှင့် သီဟိုဠ်မူ ရှိ၏။ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ကကို ယ မပြုရတော့ပြီ၊ အခြားကျမ်းများ၌ကား ကကို ယ မပြုဘဲ “ဏိယ”ပစ္စည်းလည်း သက်သည်။]

၃၆၉။ နောက်၌ အသုရာတို့၏မိခင်ကို “ဒိတိ”ဟု ဆိုလတ္တံ့။ ထိုဒိတိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော နတ်သမီးကို “အဒိတိ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုနတ်သမီးကား ကဿပနတ်၏မယား ဖြစ်သတတ်၊ ထို အဒိတိနတ်သမီး၏သားကား အာဒိဇ္ဇတည်း။ ထိုအာဒိဇ္ဇသဒ္ဓါသည် နေနတ်သားကိုလည်းကောင်း၊ နတ်သား ဟူသမျှကိုလည်းကောင်း ဟောသည်ဟု ထောမနိမိ ဆိုသောကြောင့် ဤနေရာ၌ နတ်သားဟူသမျှကို “အာဒိဇ္ဇ”ဟု ခေါ်၏။ ရုပ်ပြီးပုံ အစဉ်မှာ စာကိုယ်အတိုင်း သိသာပြီ။ “ဒိတိယာ အပစ္စံ (ပုတ္တော) ဒိဇ္ဇော” ဤ၌ ဒိတိ- ဟူသည် အသုရာတို့၏မိခင်တည်း။ ဤ “ဒိတိ”လည်း ကဿပ၏မယားဟုပင် ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “အဒိတိ”ကို (လင်တူဖြစ်၍) ဒိတိ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဟု ဆိုဟန်တူသည်။ ဒိတိနောင် ဣပစ္စည်းသက်၍ အာဒိဇ္ဇကဲ့သို့ “ဒိဇ္ဇ”လည်း ပြီးသည်။ [ဋီကာ၌ “အာဒိဇ္ဇော စ

ကုဏ္ဍနိယာ- ကုဏ္ဍနီ မည်သော မိန်းမ၏။ ပုတ္တော၊ ဣတိ အတ္ထေ-
ဌံ၊ ဣပစ္စယေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရေသုတိ-ကွစိ၊
အာဒိမဇ္ဈတ္တရေသုဟူသော ပုဒ် ၂ ခု အပေါင်းသည်။ ဝတ္ထမာနေ-လိုက်လတ်
သော်၊ [အာဒိဝုဒ္ဓိ-ဌံ စပ်။]

၃၇၀။ တေသု ဝုဒ္ဓိံ ပေ၊ ဒေသာ စ။ ။ အဝိဟိတလက္ခဏေသု-
မစီရင်အပ်သေးသော သုတ်ရှိကုန်သော၊ တေသု အာဒိမဇ္ဈတ္တရေသု-ထိုအစ၊
အလယ်၊ အဆုံးတို့၌၊ ဇိနဝစနာနပရောဓေန-ဘုရားပါဠိတော်နှင့် မဆန့်ကျင်
သောအားဖြင့်၊ ကွစိ-ဌံ၊ ဝုဒ္ဓိလောပအံကမဝိကာရဝိပရိတအာဒေသာ-ဝုဒ္ဓိ
ပြုခြင်း၊ ချေခြင်း၊ လာခြင်း၊ ဝိကာရပြုခြင်း၊ ဝိပရိတ်ပြုခြင်း၊ အာဒေသပြုခြင်း
တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ သံယောဂန္တေပိ-သံယုဂ်အဆုံး ရှိပါ
သော်လည်း၊ အာဒိဝုဒ္ဓိ-အစ၌ ဝုဒ္ဓိအပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣကာရလောပေ-
ဣအက္ခရာ ကျေပြီးသော်၊ နျဿ-ယပင့်ရှိသော န၏၊ ဉဒေသော (ဟောတိ)၊

ဒေဝေါ၊ ဒိစ္စောစ အသုရော”ဟု ရှိသင့်၏။ “အဒိတိ စ ဒေဝေါ၊ ဒိတိ စ အသုရော”ကား
ပါဠိပျက်ဟန်တူသည်။]

၃၇၀။ အတောဏိဝါသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် “ကုဏ္ဍနိယာ+အပစ္စံ”ဟူသော အနက်၌
ဣပစ္စည်းသက်၊ အပစ္စ စသည်ချေ၍ “ကုဏ္ဍနိ+ယ” အဝတ္ထော ယေ လောပဉ္စသုတ်၌
စသဒ္ဓါဖြင့် နိဉ္စံ (ဤ)ကို ချေ၍ “ကုဏ္ဍနျ”ဟု ဖြစ်၏။ “တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် ကုဉ္စံ ဥကို
ဩဝုဒ္ဓိပြု၊ ယဝတံ စသောသုတ်ဖြင့် နျကို ဥ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ နာမိင့် စသည်။

တေသု အာဒိပေ၊ အာဒေသာ ဟောန္တိ-ဝုဒ္ဓိစသော အရာဝယ် အခြားသုတ်များဖြင့်
မပြီးနိုင်လျှင် ဤသုတ်က ပြီးအောင် စီရင်နိုင်၍ စီရင်ရာနယ် ကျယ်သောကြောင့်
“သုတ်ကြီး”ဟု ခေါ်ကြ၏။ ထင်ရှားစေအံ့-ကောဏ္ဍညောဉ္စံ “ကုဏ္ဍနျ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ
“ဏ္ဍ”ဟု သံယုဂ်ဖြစ်နေသောကြောင့် “ကု”ကို ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါသုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုနိုင်၊
ထို့ကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုရသည်။ ဤသို့လျှင် အခြားသုတ်များဖြင့် မပြီးနိုင်သော
ဝုဒ္ဓိ စသည်ဝယ် ဤသုတ်က ပြီးအောင် စီရင်၏။ အခြားသုတ်များဖြင့် ပြီးနိုင်သော
အရာ၌လည်း ပဇ္ဇနုဂတိကနည်းအားဖြင့် ဤသုတ်က ပြီးစေနိုင်သည်ပင်။

ဝုဒ္ဓိံ။ ။ “အယုဝတ္ထာနဉ္စာယော ဝုဒ္ဓိံ”နှင့် အညီ အ-ဣဝဏ်-ဥဝဏ်တို့ကို အာ-စ-
ဩ ပြုခြင်းသည် ဝုဒ္ဓိမည်၏။ ကောဏ္ဍညောဉ္စံ အာဒိဝုဒ္ဓိ(အစဋ္ဌာန၌ ဝုဒ္ဓိပြုခြင်း)တည်း၊
အင်္ဂမာဂမိကောဝယ် မာဉ္စံ မဇ္ဈေဝုဒ္ဓိတည်း၊ ဥတ္တရဝုဒ္ဓိကို ဋီကာဉ္စံ မပြု။

လောပ။ ။ “လောပေါ ဝိဇ္ဇမာနဿ ဝိနာသော=ထင်ရှားရှိသောအက္ခရာ၏ ကျေပျောက်
ပျက်စီးခြင်းသည် လောပ မည်၏။ -“ထိနံဘာဝေါ ဒုရာဇာနော=မိန်းမတို့၏သဘောကို
သိနိုင်ခဲ၏”၌ ဣတ္ထိနံပုဒ်မှ ဣကို ဤသုတ်ဖြင့် ချေခြင်းသည် အာဒိလောပ။ “ကတ္တံ၊
ကာမော”မှ နိဂုဟိတံကို ချေ၍ “ကတ္တုကာမော”ဖြစ်ရာ၌ မဇ္ဈေလောပ၊ [ဝိညာဏာနဉ္စံ မှ

ကောဏ္ဍညော-ကုဏ္ဍနီ၏ သား၊ ကုရုနော-ကုရုမင်း၏၊ ပုတ္တော၊ ကောရဗျော၊
ဧတ္ထဝိ- ဤ ပြယုဂ်၌လည်း၊ တေနော- ထို တေသု ဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့်ပင်၊
ဥကာရဿ-ဥအက္ခရာ၏၊ အဝါဒေသော (ဟောတိ)၊ ဘာတုနော-အစ်ကို၏၊
ပုတ္တော ဘာတဗျော။

န ချေ၍ ဝိညာဏဉ္စဖြစ်ခြင်း- “ဒွါသဋ္ဌိ” မှ သ ချေ၍ ဒွဋ္ဌိဖြစ်ခြင်း- “မာတုယာ” မှ ဥချေ၍
“မကျာ” ဖြစ်ခြင်းများလည်း မဇ္ဈေလောပပင်၊] “ပဋိသင်္ခါယ ယောနိသော” ၌ ပဋိသင်္ခါယမှ
ယကို ချေ၍ ပဋိသင်္ခါဖြစ်ရာ၌ ဥတ္တရလောပတည်း။

အာဂမ။ ။ အဝိဇ္ဇာမာနဿ-ထင်ရှားမရှိသေးသော အက္ခရာ၏၊ ဥပုတ္တိ-ဖြစ်ပေါ်
လာခြင်းသည်၊ အာဂမော-မည်၏၊ ဥတ္တိဝယ် ဝလာ၍ “ပုတ္တိ” ဖြစ်ရာ၌ အာဒိအာဂမ၊
“ဣဿရယ်” ဝယ် ဣလာ၍ ဣဿရိယံ ဖြစ်ရာ၌ မဇ္ဈေအာဂမ၊ “ပုရိမဇာတိ” ဝယ် နိဂ္ဂဟိတံ
လာ၍ “ပုရိမံ” ဟု ဖြစ်ရာ၍ ဥတ္တရအာဂမတည်း။ [နိဂ္ဂဟိတဉ္စ-ဟူသော သဒ္ဓိသုတ်ဖြင့်
လည်း နိဂ္ဂဟိတံ လာနိုင်သောကြောင့် ပဇ္ဇန္တဂတိကနည်းဟု မှတ်။]

ဝိကာရ။ ။ ဝိဇ္ဇမာနဿေဝ-ထင်ရှားရှိနေသော အက္ခရာ၏ပင်၊ အညထာတ္တံ-
တစ်မျိုးတစ်ဖုံ၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ သံယောဂဝိသံယောဂကရဏာနိစ-သံယုဂ်
ရှိအောင် ပြုခြင်း၊ သံယုဂ်ကင်းအောင် ပြုခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝိကာရော-မည်၏၊
“အနိဏ-ကြွေးမြီမရှိသူ” ၌ န ကို ဏ၊ ဣ ကို အ ပြု၍ “အဏဏ” ဟု ဖြစ်ရာ၌ မဇ္ဈေ
ဝိကာရ၊ [သကီဒါဂါမိမှ “သကဒါဂါမိ” ဖြစ်ရာ၌လည်း မဇ္ဈေဝိကာရပင်၊] “န ပဇယော
ဝဏ္ဏပလံ ပုရာဏံ-ရှေးဖြစ်သော အဆင်းအားကို မစွန့်ရာ” ၌ “နပုဇယော” ဟု ပ ကို ပွ
ပြုခြင်းသည် ဝိသညောဂကို သံယောဂဖြစ်အောင် ပြုသော မဇ္ဈေဝိကာရတည်း။

မှတ်ရတ်။ ။ ဒွေဘော်လာ၍ သံယောဂဖြစ်အောင် ပြုခြင်းသည် အာဂမ၌ ပါဝင်၏၊
ပဋိသန္ဓာရုတုဿာကဲ့သို့ တ တစ်လုံးချေမှုဟူသော ဝိသညောဂပြုခြင်းလည်း လောပ၌
ပါဝင်၏၊ ဤ၌ကား ပကို ပွပြုခြင်း၊ ဣ ၂ လုံးကို တ ၁ လုံးပြုခြင်းဟူသော ဝိကာရကို
တစ်နည်းပြသည်-ဟု မှတ်။

ဝိပရိတာ။ ။ ဩကာရဿ-၏၊ ဥကာရတ္တံ-ဥအဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိပရိယယော
စ-အက္ခရာရှေ့နောက်ပြန်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိပရိတော-မည်၏၊ တဗ္ဗိပရိတပပဒ
သုတ်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဥဂ္ဂတေ၌ ဥသည် ဩ၏ ဝိပရိတ်တည်း၊ ဒိဂ္ဂ၌ ဒိဂေါမှ ဩ
ကို ဥပြုခြင်းလည်း ဝိပရိတ်ပင်၊ အနုပဒိဋ္ဌာနံသုတ်၌ ပြခဲ့သော အယိရောမု ရနှင့် ယကို
ရှေ့နောက်ပြန်၍ “အရိယော” ဖြစ်ရာ၌လည်း ဝိပရိတ်တည်း၊ ဤဝိပရိတ် ၂ မျိုးလုံးပင်
သုတ်များဖြင့် ပြီးနိုင်သောကြောင့် ပဇ္ဇန္တဂတိကနည်းဟု မှတ်။

အာဒေသ။ ။ သရကို သရတစ်မျိုး ပြောင်းလွဲခြင်း၊ သံယောဂပြုခြင်း၊ ဝိသညောဂ
ပြုခြင်းဟူသော ဝိကာရမှ ကြွင်းသော ပြုစီရင်မှုသည် အာဒေသ မည်၏၊ ထို့ကြောင့်
တိရသမှ တိကို တေပြု၍ တေရသ-ပဉ္စဝိသတိမှ ဉ္စကို ဣပြု၍ ပဏ္ဍဝိသတိတို့သည်
အာဒိအာဒေသ၊ ဥ ကို အဝ ပြု၍ ကောရဗျသည် မဇ္ဈေအာဒေသ၊ က ကို ယ ပြု၍

ဥပဂုဿ-ဥပဂု၏၊ အပစ္စံ-တည်း၊ ဣတိ၊ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။ [သီဟိုဠ်မူနှင့် သက္ကတတို့၌ “ဥပဂု” ဟု ရှိသည်။]

၃၇၁။ ဣဝေါပဂ္ဂါဒီဟိ။ ။တဿ အပစ္စံ ဣစ္ဆေတသ္မိံ အတ္ထေ၊ ဥပဂု မန ဣစ္ဆေဝမာဒိဟိ-ဥပဂု၊ မန ဤသိံ၊ အစရိကုန်သော၊ ဥကာရန္တေဟိ-နံသော၊ ဂေါတ္တဂဏေဟိ၊ ဣဝပစ္စယော ဝါ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဣတ္ထ-ဤ သုတ်၌၊ အာဒိသဒ္ဓဿ-၏၊ ပကာရဝါစကတ္တာ(သိ၌ “ဝါစိတ္တာ”) -အတူ ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥကာရန္တတောယေဝ-ဥကာရန္တမှ နောက်၌သာ၊ အယံ-ဤ ဣဝပစ္စည်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဩပဂဝေါ-ဥပဂု၏သား၊ ဩပဂဝီ-ဥပဂု၏သမီး၊ ဩပဂဝံ-ဥပဂု၏အမျိုး၊ မနုနော-မနမင်း၏၊ အပစ္စံ-တည်း၊ မာနဝေါ-မနမင်း၏သား၊ မာနသောတိ-မာနသောဟူရာ၌၊ ဣပစ္စယေ-ဣပစ္စည်းကိုလည်းကောင်း၊ သာဂမေ စ-သလာခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ကတေ-သော်၊ ရူပံ-ရုပ်ဖြစ်၏၊ “ဘဂ္ဂုနော-ဘဂ္ဂု၏၊ ပဏ္ဍုနော-ပဏ္ဍု၏၊ ဥပဝိန္ဒုဿ-ဥပဝိန္ဒု၏” ဟု ပေး၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။ [မုဒ္ဒဗောဓ၌ ဣပစ္စည်းဖြင့် “ဩပဝိန္ဒဝိ” ဟုလည်း တွေ့ရ၏။]

ဝိဝေါယ-မှဆိုးမ၏၊ အပစ္စံ၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌။

၃၇၂။ ဣဝရဝိဝေါဒိတော။ ။အပစ္စတ္ထေ ဝိဝေါဒိတော ဣဝရပစ္စယော ဝါ ဟောတိ၊ ဧတိဿာ-ဤသူမ၏၊ ဝိဂတော-ကင်းသော၊ ဓဝေါ (ပတိ)-

သက္ကပုတ္တိယသည် ဥတ္တရအာဒေသတည်း။ [ဋီကာဖွင့်ပုံအတိုင်း ဤ ဝုဒ္ဓိစသည်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြထားသည်၊ ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ကစွည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

ကုရုနော ၊ပေ၊ ဘာတဗျော-“ကုရုနော+အပစ္စံ” အနက်၌ အတောဏီ ဝါသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဣပစ္စည်း သက်မှု စသည်ကို စီရင်၍ “ကုရု+ယ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဝုဒ္ဓါဒိသရဿဝါဖြင့် ကု၏ ဥကို ဩဝုဒ္ဓိပြု၊ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ဥကို အပ် ပြု၊ ဝိကို ယသို့ ကပ်၊ ဒေါဓဿစ၌ စဖြင့် ပကို ဗပြုလျှင် “ကောရဗျ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဘာတဗျ လည်း နည်းတူ၊ အာ၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုရခြင်းသာ ထူးသည်။

၃၇၃။ မာနသောတိ ၊ပေ၊ ရူပံ- မနုနောင် ဣပစ္စည်း သက်၊ “မာန+အ” ဟု ဖြစ်သောအခါ သုတ်ကြီးဖြင့်ဖြစ်စေ၊ သသရေ ဝါဂမောသုတ်၌ မနောဂိုဏ်း မဟုတ်၍ အလိုက်ကို ကြဉ်သော ဝိနာဓိကာရယောဂဝိဘာဂဖြင့်ဖြစ်စေ (သံ)လာလျှင် “မာနသ” ဟု ဖြစ်၏၊ မောဂ္ဂုလ္လာနံ၌ကား သဏံပစ္စည်း သက်၍ ရုပ်တွက်သည်။ [“မနုသော” ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ ဣပစ္စည်းသက်လျှင် ဝုဒ္ဓိပြုရမည်ဖြစ်၍ “မာနသော” ဟု ရှိရမည်၊ မနုဿ ပြီးပုံနှင့်တကွ အခြား မှတ်ဖွယ်ကို ကစွည်းဋီကာမှာ ရှု။]

လင်သည်။ (အတ္ထိ)။ ဣတိ၊ ဝိဓဝါ-မည်၏။ ဝေဓဝေရော-မုဆိုးမ၏သား၊ ဗန္ဓကီယာ-လင်ငယ်နေသော မိန်းမ၏။ အဘိသာရိဏီယာ-ရည်းစား၏ ချိန်းချက်ရာသို့ သွားသောမိန်းမ၏။ ပုတ္တော-သည်။ ဗန္ဓကေရော-မည်၏။ သမဏဿ (ဥပဇ္ဈာယဿ)-ဥပဇ္ဈာယ်ရဟန်း၏။ ပုတ္တဋ္ဌာနိယတ္တာ-သား အရာ၌ တည်သူ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုတ္တော-တည်း။ ဣတိ၊ သာမဏေရော-မည်၏။ နာဠိကေရော-နာဠိကာမည်သော မိန်းမ၏သား၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။ အပစ္စတဒ္ဒိတ်-အပစ္စတဒ္ဒိတ်သည်။ (နိဋ္ဌိတ်)။

၃၇၂။ ဝိဓဝါဒိတော၌ အာဒိဖြင့် ဇောရပစ္စည်းသက်၍ ပြီးကောင်းသော ဗန္ဓကီ၊ သမဏ၊ နာဠိကေရတို့ကို ယူ၊ ဝိဓဝါ၌ ဝေ သဒ္ဒါသည် “ပတိ-လင်”အနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ဝေဝါ (ပတိ)”ဟု ဖွင့်သည်။ ကင်းသောလင်ရှိသော လင်နှင့်ကင်းသော၊ (မုဆိုးမဖြစ်နေသော) မိန်းမသည် ဝိဓဝါ မည်၏။ ထိုမုဆိုးမ၏သားသည် “ဝေဓဝေရ” မည်၏။ [“သုက္ကစ္ဆဝိ ဝေဓဝေရော”ဟူသော မဟာကဏ္ဍဇာတ်၌ “ဝေဓဝေရ”ကား “မုဆိုးမသား” အနက်ကို မဟော၊ မုဆိုးမကို သွားလာသော ယောက်ျားကို ဟော၏။ ဝိဓဝါ သဒ္ဒါပပဒ “ဤရ”ဇာတ်ဖြင့် ပြီးသောပုဒ်တည်း။ ဝိဓဝံ-မုဆိုးမကို၊ ဤရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ-သွားလာတတ် ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဝေဓဝေရော-တို့ မည်၏။ “ဝိဓဝံ-ဤရတိ ဂစ္ဆတိတိ ဝေဓဝေရော”ဟူသော ဋီကာလည်း ဤ“ဝေဓဝေရော”ကို မှတ်ချက်သဘောအားဖြင့် ဖွင့်ခြင်းသာတည်း။ သုတ်၌ ပါသော “ဝေဓဝေရော”ကို ဖွင့်ခြင်း မဟုတ်၊ သဒ္ဒါနိတိ၌ “ဝိဓဝါယ အတ္ထိကော ဝေဓဝေရော-မုဆိုးမကို အလိုရှိသူ”ဟု တစ်နည်း ဖွင့်ပြသေး၏။]

ဗန္ဓကီယာ အဘိသာရိဏီယာ— ဤ၌ ဗန္ဓကီကို “အဘိသာရိဏီ”ဟု ဖွင့်ခြင်းသည် ဆင်ခြင်ဖွယ်တည်း။ အဘိဓာန်၌ “ကုလဋ္ဌာတု စ ဗန္ဓကီ=သယောက်လင် (လင်ငယ်) နေသော မိန်းမ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဝတ္ထိနီ တု သင်္ကေတံ၊ ယာတိ ယာ သာဘိသာရိဏီ-လင်လိုချင်၍ ရည်းစား၏ ချိန်းချက်ရာ အရပ်သို့ လိုက်သွားသော မိန်းမ”ဟုလည်း ကောင်း ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ဗန္ဓကီနှင့် အဘိသာရိဏီသည် အချင်းချင်း ပရိယာယ် မဟုတ်ချေ။ [“ဗန္ဓကီ”ကား ပါဠိပျက်၊] “ဗန္ဓကေရော-လင်ငယ်နေသော မိန်းမ၏သား”။

သမဏဿ၊ပေ၊သာမဏေရော— သာသနာတော်၌ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည် မိဘ၏ အရာ၌ တည်၏။ ထို့ကြောင့် “သမဏ”ဟု သာမညရိသော်လည်း ဥပဇ္ဈာယ်သမဏကို ယူစေလို၍ “ဥပဇ္ဈာယဿ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုဥပဇ္ဈာယ်၏သားအရာ၌ တည်သောကြောင့် “သမဏဿ+အပစ္စံ”အရ “သာမဏေရ”မည်ကြသည်။ “သမဏီယာ-ဥပဇ္ဈာယ်ရဟန်းမ ၏+အပစ္စံ-သမီးတည်း”အရ သာမဏေရီ-သာမဏေမဟု ဣတ္ထိလိန် ဖြစ်၏။ [ဋီကာ၌ “သမဏေန-ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာရဟန်းသည်၊ ဤရေတဗ္ဗော (ပဝတ္တေတဗ္ဗော)-ဖြစ်စေထိုက် သူသည်၊ သာမဏေရော-မည်၏” ဟု ဖွင့်သည်ကား ဤသုတ်၏အတွက် မဟုတ်၊ သမဏ သဒ္ဒါပပဒ ဤရဇာတ်ဖြင့် ရုပ်တစ်မျိုး ပြီးနိုင်ပုံကို ပြသော မှတ်ချက်သာ။]

အနေကတ္တတဒ္ဒိတ်

တိလေန-နှမ်းဖြင့်၊ သံသဋ္ဌ-ရောအပ်သော အစာတည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

၃၇၃။ ယေန ဝါပေ၊ထီကော။ ။ယေနဝါ-အကြင်ဝတ္ထုဖြင့်မူလည်း၊ သံသဋ္ဌ-ရောနှောအပ်၏၊ ယေနဝါ-အကြင်ဝတ္ထုဖြင့်မူလည်း၊ တရတိ-ကူး၏၊ ယေနဝါ-ဖြင့်မူလည်း၊ စရတိ-လှည့်လည်၏၊ ယေနဝါ၊ ဝဟတိ-ရွက်ဆောင်၏၊ တတိယန္တတော-တတိယာဝိဘတ်အဆုံးရှိသော၊ တတော လိင်္ဂံမှာ-ထိုလိင်္ဂံမှ နောက်၌၊ သံသဋ္ဌာဒီသု-သံသဋ္ဌ အစရှိကုန်သော၊ တေသု အတ္ထေသု-ထိုအနက်တို့၌၊ ဏိကပစ္စယော ဝါ ဟောတိ၊ တေလိကံ-နှမ်းဖြင့် ရောအပ်သော၊ ဘောဇနံ-ဘောဇနီတည်း၊ တိလေန-ဖြင့်၊ အဘိသင်္ခတံ-စိမ့်အပ်သောဘောဇနီ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ တေလိကီ-နှမ်းဖြင့် ရောစပ်အပ်သော၊ ယာဂု-ယာဂု၊ ဂုဋ္ဌေန-တင်လဲဖြင့်၊ သံသဋ္ဌ-ရောအပ်သော အစာတည်း၊ ဂေါဋ္ဌိကံ-အစာ၊ ဧဝံ၊ ယာတိကံ-ထောပတ်ဖြင့် ရောစပ်အပ်သောအစာ၊ ဒါခိကံ-နို့ခမ်းဖြင့် ရောအပ်သောအစာ၊ မာရိစိကံ-ငရုတ်သီးဖြင့် ရောအပ်သော အစာ၊ လောဏိကံ-ဆားဖြင့် ရောအပ်သောအစာ၊ နာဝါယ-လှေဖြင့်၊

၃၇၃။ တံတော တတိယန္တတော လိင်္ဂံမှာ-သုတ်၌ “ယေန”ကို “သံသဋ္ဌ-တရတိ-စရတိ-ဝဟတိ” ၄ ပုဒ်နှင့်စပ်၊ ထို“ယေန”ဖြင့် “တိလေန-ဂုဋ္ဌေန၊ပေ၊သိသေန”ဟု ပုံစံ၌ ပြထားသော တတိယန္တလိင်္ဂံကို ညွှန်ပြသည်။ ထိုတတိယန္တဖြစ်သော “တိလေန”စသော လိင်္ဂံမှ နောက်၌ “သံသဋ္ဌ-တရတိ- စရတိ-ဝဟတိ” အနက်များဝယ် ဏိကပစ္စည်း သက်သည်။ [ဤတဒ္ဒိတ်၌ ရုပ်တွက်ပုံမှာ မခက်တော့ပြီ၊ “တိလေန+သံသဋ္ဌ”ဟု ဝါကျ ဖြစ်စေပြီးနောက် အပစ္စတဒ္ဒိတ်ကို မှီ၍ ရုပ်တွက်လေ။]

တေလိကံ ဘောဇနံ ပေ၊ အတ္ထော-“ဘောဇနံ”သည် တေလိကံ၏ အဘိဓေယျ (ဟောနက်)ပြ စကားတည်း၊ “နှမ်းဖြင့် ရောအပ်သော အစာ”ဟူသည် နှမ်းဖြင့် စိမ့်ပြုလုပ် အပ်သော (နှမ်းဖြူးထားသော ကောက်ညှင်းစသော) အစာတည်း-ဟု သိစေလို၍ “တိလေန အဘိသင်္ခတံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက် ပြုပြန်သည်။ [ဏဝဏိကဏေယျဏန္တဟိ သုတ်ဖြင့် ဏိကပစ္စယန္တနောင် ဤပစ္စည်း သက်ရကား ဣတ္ထိလိင်္ဂံ၌ “တေလိကီ”ဟု သိဟိုဋ္ဌိမှုအတိုင်း ရှိစေ၊ “ပဉ္စသတိကာ (ပဉ္စသတိကာသင်္ဂါယနာ)”ဟု ရှိသောကြောင့် အာပစ္စည်းဖြင့် “တေလိကာ”ဟု ရှိလျှင်လည်း ပါဌ်မှားမဟုတ်၊] ယတံ-ထောပတ်၊ ဒဓိ (နပုလ္လိန်)-နို့ခမ်း၊ မရိစံ-ငရုတ်သီး၊ လောဏံ-ဆား၊ [ကျေသောပုဒ်ကို စွဲ၍ တဒ္ဒိတ် နာမည် တပ်လေ့ရှိသောကြောင့် သံသဋ္ဌပုဒ် ကျေသော တဒ္ဒိတ်ကို “သံသဋ္ဌတဒ္ဒိတ်”ဟု ခေါ်၏၊] သံသဋ္ဌကို အဘိသင်္ခတံဟု ရူပသိဒ္ဓိဖြင့်ရာ၌ မှတ်ဖွယ်အဓိပ္ပာယ်ကို ကစွည်း ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။

တရတိ-ကူးသွားတတ်၏။ ဣတိ နာဝိကော-မည်၏။ ဥဋ္ဌုမ္မေန-ဖောင်ဖြင့်၊ တရတိ ဣတိ ဩဋ္ဌုမ္မိကော၊ ဝုဒ္ဓိအဘာဝပက္ခေ-ဝုဒ္ဓိမဖြစ်ရာ အဖို့၌၊ ဥဋ္ဌုမ္မိကော-ဥဋ္ဌုမ္မိကောဟု ဖြစ်၏။ ဧဝံ၊ ကုလ္လိကော-ဖောင်ဖြင့် ကူးသွားသူ၊ ဂေါပုစ္ဆိကော-နွားမြီးဖြင့် ကူးသွားသူ၊ သကဋ္ဌေန-လှည်းဖြင့်၊ စရတိ-လှည့်လည်တတ်၏။ ဣတိ၊ သာကဋ္ဌိကော-(လှည်းသမား) မည်၏။ ဧဝံ၊ ပါဒိကော-ခြေဖြင့် လှည့်လည်သူ (ခြေလျင်သွားသူ)၊ ဒဏ္ဍိကော-တုတ်ဖြင့် လှည့်လည်သူ (တုတ်ထောက်၍ လှည့်လည်သူ)၊ ဓမ္မေန-အသင့်အားဖြင့်၊ စရတိ (ပဝတ္တတိ)-ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ဓမ္မိကော၊ သီသေန-ဦးခေါင်းဖြင့်၊ ဝဟတိ-ရွက်ဆောင် တတ်၏။ ဣတိ၊ သီသိကော၊ ဝါဂ္ဂဟဏေန-ကြောင့်၊ ဤကာရာဿ-သီဉ်(ဤ)အက္ခရာ၏။ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ န ဟောတိ၊ ဧဝံ အံသိကော၊ ဓမ္မိကော-ပရုံးဖြင့် ထမ်းဆောင်သူ၊ ဟတ္ထိကော-လက်ဖြင့် ယူဆောင်သူ၊ အင်္ဂုလိကော-လက်ချောင်းဖြင့် ယူဆောင်သူ၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝါဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊

တရတိတဒ္ဒိတ်။ ။ “နဝိကော၊ပေ၊ဂေါပုစ္ဆိကော”တို့သည် တရတိအနက်၌ ထိကပစ္စည်းသက်၍ တရတိပုဒ်ကျေသော “တရတိတဒ္ဒိတ်”တည်း။ ဥဋ္ဌုမ္မ-ဟူသည် ပေါ့ပါးသော သစ်ချောင်းများကို စိုရိုက်၍ ပြုလုပ်ထားသော “ဖောင်”တစ်မျိုးတည်း။ ကုလ္လ-ဟူသည်ကား ဝါး-ကျူ စသည်ကို နွယ်စသည်ဖြင့် တုပ်နှောင်၍ ဖွဲ့ထားသော ဝါးဖောင်ကျူဖောင်တည်း။ [လဟုကေ ဒါရုဒဏ္ဍေ ဂဟေတွာ ကဝါတဖလကေ ဝိယ(တံခါးရွက်ပျဉ်ချပ်တို့ကိုသို့) အညမညံ သမ္ပန္နေ ကာတံ အာဏိယော ကောဋ္ဌေတွာ နာဝါသဓေပေန ကတံ ဥဋ္ဌုမ္မံ၊ ဝေဠုနဋ္ဌာဒိကေ သဗံရိတွာ ဝလ္လိအာဒိပီ ကလာပဝသေန ဗန္ဓိတွာ ကတံ ကုလ္လံ၊ (သုတ်မဟာဝါ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ဋီကာ)၊] အမြီးဟော ပုစ္ဆုသဒ္ဓါသည် ပုံး-နပုံးတည်း၊ ဂေါပုစ္ဆော၊ ဂေါပုစ္ဆံ-နွားမြီး၊ နွားမြီးဆွဲ၍ ကူးသွားသူကို “ဂေါပုစ္ဆိက”ဟု ခေါ်သည်။ [ဤ တရတိတဒ္ဒိတ် စသည်၌ “နာဝါ+တရ”ဟု မတည်ဘဲ “နာဝါယ+တရတိ”ဟု တစ်ခါတည်း ဝါကျပြီးပြီး အနေအားဖြင့် ရုပ်တွက်ပါ။ မောဂ္ဂလ္လာန်ရုပ်တွက်ပုံအတိုင်း ဆိုလျှင် ထို သံသဋ္ဌ-တရတိ စသော နောက်ပုဒ်များကိုပင် ရုပ်တွက်ရာ၌ ရေးဖွယ်မလို။]

စရတိတဒ္ဒိတ်။ ။ ပါဒေါ-ခြေ၊ ဒဏ္ဍော-တုတ်၊ ဓမ္မေနကို “ဉာယေန”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ စရတိကိုလည်း “လှည့်လည်” အနက်ကို မယူဘဲ ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ယူစေလို၍ “ပဝတ္တတိ”ဟု ဖွင့်သည်။ တရားသဖြင့် ဖြစ်သူ၊ သင့်တော်သော နည်းလမ်းဖြင့် ဖြစ်သူကို “ဓမ္မိက”ဟု ခေါ်သည်။ [တရားကျင့်သူကို ဟောသော “ဓမ္မိက”သဒ္ဓါကား ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်၊ နောက်သုတ်နှင့်သာ ဆိုင်၏။ “ဓမ္မံ စရတိတိ ဓမ္မိကော”ဟု ပြု။]

ဝဟတိတဒ္ဒိတ်။ ။ “ဝါဂ္ဂဟဏေန ဤကာရာဿ (သီဉ်၌ “ဣဝ-ဤပြုယုဂ်၌”ဟု ရှိ၏)။ “ဝုဒ္ဓိ န ဟောတိ” ဟုရာ၌ “ဝုဒ္ဓါဒိသရာဿ ဝါ”သုတ်လာ ဝါသဒ္ဓါကို ဆိုသည်။

အညတ္ထေသုပိ-အခြား အနက်တို့၌လည်း၊ ဣကပစ္စယော (ဟောတိ)၊ ပရဒါနံ-သူတစ်ပါးမယားကို၊ ဂစ္ဆတိ-သွားလာတတ်၏၊ ဣတိ ပါရဒါရိကော၊ ပထ-လမ်းကို၊ ဂစ္ဆတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ ပထိကော။

ဝိနယံ-ဝိနည်းကို၊ အဓိတေ-သရဇ္ဈာယ်တတ်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အဝေစ္စ-ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍၊ အဓိတေ-၏၊ ဣတိ၊ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ) [“ဣကပစ္စယော ဟောတိ”၌ စပ်၊] ဣကောတိ ဝတ္ထတေ။

၃၇၄။ တမဓိတေ ၊ပေ၊ ဓိဝိကတ္ထေသု စ။ ။ဣဒံ-ဤသုတ်သည်၊ စတုပဒံ-၄ ပုဒ်ရှိ၏၊ တံ-ထိုကျမ်းဂန်ကို၊ အဓိတေ-သရဇ္ဈာယ်တတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-ဤအနက်၌လည်းကောင်း၊ တေန ကတာဒိသု-ထိုဖြင့် ပြုအပ်အစရှိကုန်သော၊ အတ္ထေသု စ - လည်းကောင်း၊ တမိ-ထို၌၊ သန္နိဓာနော-

သိသိကော၌ ဣအနုဗန်ရှိသောပစ္စည်းလည်း နှောင်း-သိ၌ (ဤ)လည်း ရှိရကား ထိုသုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုသင့်သော်လည်း ဝါသဒ္ဓါမြစ်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိမပြုရ-ဟူလို၊ အံသော-ခန္ဓာတို့သည် “ပနံ” အနက်ဟောချည်းတည်း၊ ဟတ္ထော-လက်၊ အဂ္ဂံလိ (ဣတ္ထိလိနံ)-လက်ချောင်း။

ပုန ဝါဂ္ဂဟဏေန ၊ပေ၊ ပထိကော— ဝါဏပစ္စေသုတ်မှ လိုက်သော ဝါရိလျက် ဝါသဒ္ဓါကို ထပ်၍ ဆိုသဖြင့် သဒ္ဓါပိုရကား ထိုဝါသဒ္ဓါသည် သံသဒ္ဓစသော အနက်များမှ အခြားသော ဂစ္ဆတိစသော အနက်၌လည်း ဣကပစ္စည်း သက်ဖို့ရန် အတ္တန္တရဝိဟပ် (အနက်တစ်မျိုးကို စီရင်ခြင်း) အနက် ရှိသည်-ဟူလို၊ လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဓါကား ဣကပစ္စည်း မမြဲသောကြောင့် “တေလိကံ” ဟူသော တဒ္ဒိတ်အပြင် “တိလေန+သံသဒ္ဓံ” စသော ဝါကျလည်း ရှိနိုင်ဖို့ရန် ဝိကပ်ပြုသည်။

၃၇၄။ ဝိနယ ၊ပေ၊ ဝိဂ္ဂဟေ—ဝိနည်းမတတ်သေးခင် သင်နေသူ (ရွတ်အံနေသူ) သည် “ဝိနယံ အဓိတေ”အရ ဝေနယိက မည်၏၊ အဓိတေ၌ “အဓိပုဗ္ဗ ဣဓာတ်”သည် သရဇ္ဈာယ် (ရွတ်အံ)ခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ ဝိနည်းတတ်သိပြီးနောက် မကြာ မကြာ ရွတ်အံနေသူသည် “ဝိနယံ အဝေစ္စ အဓိတေ”အရ ဝေနယိက မည်၏၊ “ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍ သိ၍ သရဇ္ဈာယ်သူ” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ သက္ကတဗျာကရဏ်းတို့၌ “ဝေတ္တာဗိတေ ဝါ” ဟု ပြုလေ့ရှိ၏၊ ထိုတွင် ဝေတ္တိသည် ဝိဒတိ(သိ၏)ကြိယာနှင့် ညီမျှ၏၊ ထိုအလို “ဝိနယံ+ဝိဒတိတိ ဝေနယိကော၊ ဝိနယံ+အဓိတေတိ ဝါ ဝေနယိကော” ဟု ဝိဂြိုဟ် ၂ မျိုး ပြုသင့်၏၊ ဤရူပသိဒ္ဓိ၌ “အဝေစ္စ အဓိတေ” ဟူသောနည်းလည်း “ဝေတ္တိ” နှင့် သဘောတူ၏၊ ထို့ကြောင့် “အဝေစ္စ အဓိတေ ဝါ” သည် သက္ကတ၌ “ဝေတ္တာဗိတေ ဝါ” ကိုပင် ကူးမှားလေရောသလားဟု တွေးဆဖွယ် ရှိသည်။ [သီလက္ခန္ဓ် အမွဋ္ဌသုတ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း “ဗျာကရဏံ အဓိတေ၊ ဝိဒတိ စာတိ” ဟု ပါဠိမှန် ရှိရမည်၊ ဋီကာသစ်၌ ပါဠိပျက် အနက်ပျက်၏။]

စွဲကပ်တည်နေသောအနက်၊ တတ္ထ-ထို၌၊ နိယုတ္တော-ယှဉ်သောအနက်၊ တံ-ထိုသည်၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ သိပ္ပံ-အတတ်၊ တံ-ထိုသည်၊ အဿ-၏၊ ဘဏ္ဍာ-ဘဏ္ဍာ၊ တံ၊ အဿ၊ ဇီဝိကာ-အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း၊ ဣစ္စေတေသု အတ္ထေသု စ-ဤအနက်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဒုတိယာဒိဝိဘတျန္တေဟိ-ဒုတိယာဒိဝိဘတ်အဆုံးရှိကုန်သော၊ လိင်္ဂေဟိ ဇာကပစ္စယောယ ဝါ ဟောတိ၊ ဝေဒနယိကော-ဝိနည်းကို သရဇ္ဈာယ်သူ၊ ဧဝံ၊ သုတ္တန္တိကော-သုတ္တန်ကို သရဇ္ဈာယ်သူ၊ အဘိဓမ္မိကော-အဘိဓမ္မာကို သရဇ္ဈာယ်သူ။

ဗျာကရဏံ-ဗျာကရဏ်းကျမ်းကို၊ အဓိတေ-သင်အံတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ဇာကပစ္စယာဒိမ္ပိ-ဇာကပစ္စည်း အစရှိသည်ကို၊ ကတေ-သော်။ [“မာ ဝုဒ္ဓိ၊ ဝုဒ္ဓိ အာဂမော”တို့၌စပ်။] ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါ သံယောဂန္တဿ သဏေစာတိ-သုတ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊

စတုပဒမိဒံ-“တံ+အဓိတေ+တေနကတာဒိ+ပေတ္ထေသု+စ” ဤသို့အားဖြင့် ဤသုတ်သည် ၄ ပုဒ်ရှိ၏။ တေနကတာဒိ၌ တေနနှင့်ကတသည် (တေန၌ နာဝိဘတ်မကျေသော) အလုတ္တသမာသ်ဖြစ်၍ “တေနကတာဒိမှ ဇီဝိကတ္ထေသု”အထိ သမာသ်ပုဒ်ကြီးတစ်ပုဒ်သာတည်း။

တမဓိတေ၊ ပေ၊ ဇာကပစ္စယော-“တံ”ဖြင့် ဝိနယ်စသော ဒုတိယာဝိဘတ်ဆုံးသော လိန်ကို ညွှန်ပြ၏။ တေနဖြင့် “ကာယေန”စသော တတိယန္တလိန်ကို ညွှန်ပြ၏။ ဤတေနမှ တသဒ္ဓါသည် ဝိဘတ်ပြင်၍ သန္တိဓာန စသည်၌လည်း လိုက်၏။ ထို့ကြောင့် တတ္ထ စသည်ဖြင့် ထည့်၍ ဝုတ္တိဖွင့်နိုင်သည်။ ထို တတ္ထ စသည်တွင် တတ္ထဖြင့် “သရိရေ” စသော သတ္တဗျန္တလိန်ကို ညွှန်ပြ၏။ တမဿ၌ တံဖြင့် ဝိဏာ စသော ပဌမန္တလိန်ကို ညွှန်ပြ၏။ ဤသို့ ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်များ ဆုံးလျက်ရှိသော လိန်မှ နောက်၌ “အဓိတေ”စသော အနက်ဝယ် ဤသုတ်ဖြင့် ဇာကပစ္စည်းသက်။ [သန္တိဓာနသဒ္ဓါကို သူချည်းသက်သက် နပုလိန်၊ ဇီဝိကာကို ဣတ္ထိလိန်-ဟု ထောမနိမိ ဆိုသောကြောင့် “တမဿ သန္တိဓာနံ၊ တမဿ ဇီဝိကာ ဟု ရှိသင့်၏။] “သုတ္တန္တိ အဘိဓမ္မံ အဓိတေ သုတ္တန္တိကော၊ အဘိဓမ္မိကော”ဟု ပြု၊ ရုပ်တွက်ပုံမှာ သိသာပြီ။

ဗျာကရဏံ အဓိတေ-ဗျာကရဏ၌ ဝိ-အာပုဗ္ဗ ကရဓာတ်၊ ယုပစ္စည်းတည်း။ ဣဝတ္ထော ယံ နဝါသုတ်ဖြင့် ဣကို ယပြု-ဝကို ဗပြု၍ “ဗျာ”ဟု ဖြစ်၏။ တံ တံ သဒ္ဓံ တဒတ္တဉ္စ ဗျာကရောတိ အာစိက္ခတိ စတေနာတိ ဗျာကရဏံ (သီလက္ခန်ဋီကာ)။ ထိုထိုသဒ္ဓါကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း ဆိုကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါကျမ်းသည် ဗျာကရဏ မည်၏။ တစ်နည်း-ဗျာကရီယန္တေ ဗျုပ္ပာဒိယန္တေ ပတိပါဒိယန္တေ သဒ္ဓါ ယေနာတိ ဗျာကရဏံ (ထောမနိမိ)၊ ယေန - အကြင် ကျမ်းဖြင့်၊ သဒ္ဓါ- တို့ကို။

၃၇၅။ မာယူနမာဂမော ဌာနေ။ ။ဌာနေ-သင့်လျော်ရာဌာန၌၊ အာဒိဘူတာနံ-အစဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ အသံယောဂန္ဓာနံ-ကုန်သော၊ ဣဥက္ကတိ-ဣဥဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ-ဤသရတို့၏၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ မာ ဟောတိ-မဖြစ်၊ တဩဝ-ထိုဝုဒ္ဓိပြုရမည့် အရာ၌ပင်၊ ဝုဒ္ဓိအာဂမောစ-ဧ ဩဝုဒ္ဓိ လာခြင်းသည်သာ၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဧကာရဝုဒ္ဓါဂမော-ဧဝုဒ္ဓိလာ။

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ဌာနေတိ-ဌာနေဟူ၍၊ ဝစနာ-ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ယူနံ-ဣဥတို့၏၊ အာဒေသဘူတတော-အာဒေသဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ယဝေဟိ-ယ ဝ တို့မှ၊ ပုဗ္ဗေဝ-ရှေ့၌သာ၊ ဧဩဝုဒ္ဓိယော-ဧဩဝုဒ္ဓိတို့သည်၊ အာဂမာ-လာကုန်သည်၊ ဟောန္တိ။

ဗျာကရိယန္တေ၊ ပေ၊ ပတိပါဒိယန္တေ-မှန်ကန်သော သဒ္ဓါဖြစ်အောင် ပြီးစေအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ၊ တံ-ထိုကျမ်းသည်၊ ဗျာကရဏံ-မည်၏၊ သဒ္ဓါကို မှန်ကန်အောင် ပြတတ်သော သဒ္ဓါကျမ်းကို ဗျာကရဏံ ဟု ခေါ်၏၊ ပါဏိနိဗျာကရဏိ၊ ကာတန္တ(ကလာပ)ဗျာကရဏိ၊ မုဒ္ဒဗောဓဗျာကရဏိ-သွာရသွတဗျာကရဏိ၊ စသည်ဖြင့် ယခုတိုင် ထင်ရှားသော သဒ္ဓါကျမ်းတည်း၊ ပါဠိသဒ္ဓါကျမ်းများလည်း “ကစ္စာယနဗျာကရဏံ” စသည်ဖြင့် နာမည်ရနိုင်သည်ပင်၊ ထိုဗျာကရဏကို သင်အံ့သူသည်လည်းကောင်း၊ တတ်ကျွမ်းသူသည်လည်းကောင်း “ဝေယျာကရဏိကံ” မည်၏။

ဣဥက္ကစ္စေတေသံ ၊ပေ၊ ဌာနေ- [ယူနံကို “ဣဥက္ကစ္စေတေသံ”ဟု ဖွင့်၊ ယူကို “ဣ+ဥ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပါ-ဟူလို၊ အာဒိဘူတာနံစသည်ကား ဝုဒ္ဓါဒိသရဿဝါမှ လိုက်သော ပုဒ်များတည်း၊ ဗျာကရဏံကို သက္ကတ၌ “ဗျာကရဏံ”ဟု ဝ+ယတံ၍ ရေး၏၊ ထိုအရေးအတိုင်းသာ ရုပ်စီရင်ရာ၌ မှန်ကန်သည်၊ ဘာကြောင့်နည်း...ဗျာအတိုင်းမှန်လျှင် ဗကို တစ်ဖန် ဝပြုရမည်ဖြစ်၍ ဗမှ ဝပြန်ရိုး မရှိသောကြောင့်တည်း၊] “ဗျာကရဏံ+အဓိတေ”ဟူသောအနက်၌ “တမဓိတေ”သုတ်ဖြင့် ဇာတိပစ္စည်းသက်၊ ဇာ အနုဗန် စသည် ချေ၊ (ဗျာကရဏိက) ဤ၌ ဣသရ မရှိတော့ချေ၊ သို့သော် ဗျာ၌ ယသည် ဝိမှ ဣကို ပြုထားသော ယတည်း၊ “တဒါဒေသာ တဒိဝ ဘဝန္တိ=ထိုအာဒေသတို့သည် ထိုမူလအာဒေသီကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၏”ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ၊ ထို အာဒေသ “ယ”ကိုပင် မူလအာဒေသီဖြစ်သော “ဣ”ဟု မှတ်၊ မာယူနမာဂမော ဌာနေသုတ်ဖြင့် ထိုဣ၏ ဝုဒ္ဓိအပြုကို တားမြစ်၍ ဝုဒ္ဓိပြုရမည့် အရာဝယ် ဧဝုဒ္ဓိလာ၊ ပရေဒ္ဓဘာဝေါ ဌာနေသုတ်ဖြင့် ယ ဒ္ဓေဘော်လာ၊ “ဝေယျာကရဏိကံ” နာမိင့် စသည်စီရင်။

ဌာနေတိ ၊ပေ၊ အာဂမာ- သုတ်၌ “ဌာနေ-သင့်လျော်ရာ ဌာန၌”ဆိုသောကြောင့် သင့်လျော်ရာ ဌာန “၌”သာ ထို ဝုဒ္ဓိကို တားမြစ်၍ ဝုဒ္ဓိ လာသည်၊ တွေ့ရာ မြင်ရာဌာန၌ ဝုဒ္ဓိလာသည် မဟုတ်”ဟု သိသာပြီ၊ ထိုဌာနဟူသည် အဘယ်နည်း-ဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် ဤ ဂါထာကို မိန့်သည်၊ ဤသုတ်၌ “ဌာနေ”ဟု ဆိုထားသောကြောင့်

ဝုဒ္ဓိတော-ဝုဒ္ဓိမု နောက်၌၊ [“ဝုဒ္ဓိတော”ဟု တချို့ရှိ၏။ ဝုဒ္ဓဓာတ် တိပစ္စည်း ဖြင့် ပြီးသောကြောင့်၊ “ဝုဒ္ဓိတ”ဟု ကိတ်ပုဒ် မရှိနိုင်ပုံကို ညော့ပကာရေ သုတ်၌ ရုပ်များ ပြီးပုံကို ကြည့်ပါ။ “ဝုဒ္ဓိတော”ဟု တောပစ္စည်းဖြင့်ကား သင့်သကဲ့သို့ ရှိ၏။ သီဟိုဠ်မူ၌ကား ထိုပုဒ် လုံးဝ မပါ။ နိဿယဟောင်း၌ “ဝုဒ္ဓါဂတေ-ဝုဒ္ဓိလာပြီးသော်”ဟု ရှိ၏။] ယကာရဿ-၏။ ဒွိဘာဝေါ (ဟောတိ)။ ဝေယျာကရဏိကော-ဗျာကရဏ်းကျမ်းကို သင်အံ့သူ၊ နျာယံ-နျာယကျမ်းကို၊ အဓိတော၊ နေယျာယိကော-သူ၊ ဧဝံ၊ တက္ကံကော-တက်ကျမ်းကို သင်အံ့သူ၊ ဝေဒိကော-ဝေဒကျမ်းကို သင်အံ့သူ၊ နေမိတ္တိကော-နိမိတ်ကျမ်းကို သင်အံ့သူ။

ကာယေန- ကာယဒွါရဖြင့်၊ ကတော- ပြုအပ်သော၊ ပယောဂေါ- ပယောဂတည်း၊ ကာယိကော-ဂါ၊ ကာယေန-ဖြင့်၊ ကတံ-သော၊ ကမ္မံ-အမှု တည်း၊ ကာယိကံ-မူ၊ ဝစသာ-ဝစီဒွါရဖြင့်၊ ကတံ၊ ကမ္မံ၊ ဝါစသိကံ-မူ၊ ဧဝံ၊ မာနသိကံ- မနောဒွါရဖြင့် ပြုအပ်သော အမှု၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ

ဣ ဥတို့၏ အာဒေသဖြစ်သော ယ ဝတို့၏ ရှေ့ဌာန၌ ဧ ဩဝုဒ္ဓိ လာသည်။ ဌာနဟူသည် ထိုဣ ဥတို့၏ အာဒေသဖြစ်သော ယ ဝတို့၏ ရှေ့ဌာနပင်တည်း-ဟူလို၊ ဝေနယိကော ဩဠုဒ္ဓိကော စသည်ကား ဝိ-ဥတို့၏ နောက်၌ ကပိဇိရာ သရ မရှိသောကြောင့် ဣ ဥတို့ကို ယံ-ဝံ ပြုလိုရန် လျှင်းပါးဖွယ် မရှိရကား ဝုဒ္ဓိပြုရာဌာန မဟုတ်ကြောင်း အထူး ဆိုဖွယ် မလိုပြီ။ [“ဝိ အာ ကရဏ”မှ ဝိ၌ ဣကို ဣဝဏ္ဏော ယံ နဝါဖြင့် ယပြု၊ “ဒု အာရ”မှ ဒု၌ ဥကို ဝမောဒုဒန္တာနံ၌ (ပုဒ်အဆုံး မဟုတ်၍) “ဝမောဒုနံ” ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဝ ပြုသည်။ ထိုတွင် ယ၏ ရှေ့၌ (ဣကို ဝုဒ္ဓိ မပြုရသဖြင့် ထိုဝုဒ္ဓိအစား ဧဝုဒ္ဓိ လာ၏။ ဝ၏ ရှေ့၌ (ဥကို ဩဝုဒ္ဓိ မပြုရသဖြင့် ထိုဝုဒ္ဓိအစား) ဩဝုဒ္ဓိ လာသည်-ဟု ယ ဝနှင့် ဧ ဩ အစဉ်အတိုင်း ဟပ်ပါ။]

နျာယ၊ပေ၊နေမိတ္တိကော-နျာယသည် “နိပုဗ္ဗ အယဓာတ် ဏာပစ္စည်း” နိ+အာယ ဟု ဖြစ်သောအခါ ဣကို ယပြု၍ “နျာယ”ဟု ဖြစ်၏။ နေယျာယိကော ရုပ်ပြီးပုံမှာ ဝေယျာကရဏိကောနှင့် တူ၏။ “တက္ကံ၊ ဝေဒံ၊ နိမိတ္တံ အဓိတော-အဝေစ္စ အဓိတေ ဝါ”ဟု နောက်ပုဒ်များကို ဝိဂြိုဟ်ပြု။

ကာယေန ပေ၊ န ဟောတိ-ဤကား သုတ်၌ “တေနကတ”၏ ပုံစံများတည်း၊ ကာယေန+ကတော၊ ကာယိကော”သာ လိုရင်း “ပယောဂေါ”ကား “ကတော၊ ကာယိကော” တို့၏ အဘိဓေယျပုဒ်တည်း။ ထိုအဘိဓေယျအနက်က ပုံလိနိဖြစ်၍ “ကာယိကော”ဟု ပုံလိနိ ရှိရသည်။ ကမ္မံ-သံဂီတိဟူသော အဘိဓေယျ၏ လိနိသို့ လိုက်၍ နပုံလိနိ၊ ဣတ္ထိလိနိ ချရပုံကို သိပါ။ “တေန+ကတ=ထိုဖြင့်+ပြုအပ်”ဟူသော အနက်နှင့် လိုက်အောင် “ကာယေန+ကတော” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသည်။

ဝါစသိကံ၊ မာနသိကံ ပြုယုဂ်တို့၌၊ သသရေ ဝါဂမောတိ သုတ္တေ-၌၊ အနုဝတ္တိတာဒိသဒ္ဓေန-လိုက်စေအပ်သော အာဒိသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပစ္စယေ-ပစ္စည်း သည်၊ ပရေပိ-နောင်းသော်လည်း၊ [သိ၌ “ပစ္စယသရေပိ-ပစ္စည်း သရ နောင်းရာ၌လည်း”ဟု ရှိ၏၊ သာ၍ ကောင်းသည်၊] သာဂမော-(သ)လာ၊ ထေရေဟိ-ထေရ်တို့သည်၊ ကတာ-သော၊ သင်္ဂီတိ-သံဂါယနာသည်၊ ထေရိကာ-မည်၏၊ ဧဝံ၊ ပဉ္စသတိကာ-ငါးရာသောထေရ်တို့ ပြုအပ်သော သံဂါယနာ၊ သတ္တသတိကာ- ခုနစ်ရာသောထေရ်တို့ ပြုအပ်သော သံဂါယနာ၊ ဣတ္ထ-ဤပြုယုဂ်တို့၌၊ ဏာဝဏိကာဒိသုတ္တေ-သုတ်၌၊ အနုဝတ္တိတ ဝါဂူဟဏေန-ကြောင့်၊ ဤပစ္စယော-ဤပစ္စည်းသည်၊ န ဟောတိ။

သန္နိဓာနတ္ထေ-သန္နိဓာန အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ သရီရေ-ကိုယ်၌၊ သန္နိဓာနာ- ပေါင်းဆုံသော၊ ဝါ- တည်သော၊ ဝေဒနာ- ဝေဒနာသည်၊ သာရီရိကာ-မည်၏၊ သာရီရိကံ-ကိုယ်၌တည်သော၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခ၊ ဧဝံ၊ မာနသိကာ-စိတ်၌ တည်သောဝေဒနာ၊ မာနသိကံ-စိတ်၌တည်သောဒုက္ခ။

ဣတ္ထ စ၊ ပေ၊ သာဂမော။ ။ ဝါစသိကံ မာနသိကံတို့၌ ဝစသာ၊ မနသာတို့နောင် ဏိက သက်၊ ဏ အနုဗန်-ဝိဘတ်တို့ကို ရှေ့၍ ပကတိပြုသောအခါ “ဝစ+၀က၊ မန+ ၀က”ဟု ဖြစ်၏၊ ဝုဒ္ဓါဒိသရဿဝါဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊ သ သရေ ဝါဂမောသုတ်၌ လိုက်လာ သော အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် (သံ)လာလျှင် “ဝါစသိကံ၊ မာနသိကံ”ဟု ဖြစ်၏။ [ဤ“မန-ဝစ” တို့သည် မနောဂိုဏ်းပင် ဖြစ်သော်လည်း နောက်သရများက ဝိဘတ်၏ အာဒေသသရ မဟုတ်၊ ပစ္စည်းသရ ဖြစ်နေသောကြောင့် မနောဂဏာဒိတော သို့ နာနမိအာ-သုတ်မှ သသရေဝါ စသော သုတ်သို့ လိုက်စေအပ်သော အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် “သံ”လာဟု ဆိုသည်၊ သသရေ ဝါဂမော သုတ်ရင်းကား ဝိဘတ်၏ အာဒေသဖြစ်သော သရနောင်းရာ၌သာ “မနသာ-ဝစသာ”စသည်ဖြင့် (သံ)လာသည်။

ဣတ္ထ ဏာဝဏိကာဒိသုတ္တေ၊ ပေ၊ န ဟောတိ။ ။ “ထေရိကာ” စသည်တို့၌ ဏိက ပစ္စည်း ဆုံးသောကြောင့် “ဏာဝဏိကဏေယျ”စသော သုတ်ဖြင့် (ဤ)ပစ္စည်း သက်ခွင့် ရှိသော်လည်း နဒါဒိတော ဝါ ဤ-သုတ်မှ လိုက်စေအပ်သော ဝါသဒ္ဓါကြောင့် (ဝါ သဒ္ဓါ၏ ဝိကပ်ပြုမှုကြောင့်) (ဤ)ပစ္စည်း မသက်ဘဲ၊ ဣတ္ထိယမတောသုတ်ဖြင့် အာ ပစ္စည်း သက်ထားသည်၊ “ပဉ္စသတေန၊ သတ္တသတေန+ကတာ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ [သံ- သဘောတူ တရားတို့ကို ပေါင်း၍+ဂါယနာ-ရွတ်ဆိုခြင်းကို “သံဂါယနာတင်ခြင်း”ဟု ခေါ်သည်။]

သန္နိဓာနတ္ထေ ၊ ပေ၊ မာနသိကံ—သုတ်၌ “သန္နိဓာန”အရ ပုံစံတည်း၊ “သန္နိဓာနာတိ သင်္ဂတိဘူတာ (ပေါင်းဆုံသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော) သန္နိဟိတာ (တည်နေသော)”ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ကိုယ်၌ ဝေဒနာဖြစ်လျှင် ထိုဝေဒနာသည် ကိုယ်၌ ပေါင်းမိသည် မည်၏၊

နိယုတ္တတ္ထေ-နိယုတ္တအနက်၌(ဥဒါဟရဏံ)၊ ဒွါရေ-တံခါး၌၊ နိယုတ္တော-
 ယှဉ်သူတည်း၊ ဒေါဝါရိကော-သူ၊ ဧတ္ထ-ဤပြယုဂ်၌၊ မာယုနမာဂမောဋ္ဌာနေ
 တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝကာရတော-ဝ အက္ခရာမှ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေ့၌၊ ဩကာရာဂမော-
 ဩလာ၊ ဧဝံ၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကော-ဘဏ္ဍာအိမ်၌ ယှဉ်သူ(ဘဏ္ဍာတိုက်စိုး)၊
 နာဂရိကော-မြို့၌ယှဉ်သူ(မြို့စောင့်)၊ နဝကမ္မိကော-အမှုသစ်၌ ယှဉ်သူ
 (နဝကမ္မလုပ်သူ)၊ အာဒိကမ္မိကော-အစအမှု၌ယှဉ်သူ(အလုပ်ကို စ၍လုပ်သူ)၊
 ဩဒရိကော-အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း၌ ယှဉ်သူ(ဝမ်းရေးအတွက်လုပ်သူ)၊
 ရထိကော-ရထား၌ ယှဉ်သူ(ရထားမောင်းသမား)၊ ဥပါယေ-သင့်သော
 အကြောင်း၌၊ နိယုတ္တော-ယှဉ်သူတည်း၊ ဩပါယိကော-သူ၊ စေတသိ-
 စိတ်၌၊ နိယုတ္တော-ယှဉ်သောတရားတည်း၊ စေတသိကော-ရား။

ကိုယ်၌တည်နေသည် မည်၏။ ထို့ကြောင့် ကိုယ်၌ ဒုက္ခတစ်ခုရောက်လျှင် ထိုဒုက္ခလည်း
 ကိုယ်၌ ပေါင်းမိ-တည်နေသည် မည်၏။ စိတ်ဝေဒနာ-စိတ်ဒုက္ခလည်း နည်းတူ၊ ဝေဒနာ
 ကို ငဲ့၍ “သာရိရိကာ-မာနသိကာ”ဟု ဣတ္ထိလိနိ ချ၏။ ဒုက္ခကို ငဲ့၍ သာရိရိကံ-
 မာနသိကံဟု ချသည်။ ရှေ့၌လည်း “ကာယိက မာနသိက”ဟု ဆိုခဲ့ပြီ။ ကျေသော
 ပုဒ်ကို စွဲ၍ ရှေ့မာနသိကကို ကတတဒ္ဒိတ်၊ ဤမာနသိကကို သန္နိဓာနတဒ္ဒိတ်ဟု မှတ်။

နိယုတ္တတ္ထေ ၊ပေ၊ စေတသိကော—သုတ်၌ “နိယောဂ”အရ ပုံစံတည်း၊ ဤတဒ္ဒိတ်
 များကို “နိယုတ္တတဒ္ဒိတ်”ဟု ခေါ်သည်။ ဒေါဝါရိကော၌ ရှေးဦးစွာ ဒွါရပုဒ်၏ အရင်း
 အမြစ်ကို သိရာ၏။ “ဒေ အရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတ္တာတိ ဒွါရံ” [ဒေ-တံခါးရက် ၂ဖက်
 တို့သည်၊ ဝါ-ဝင်သူ ထွက်သူ ၂ ဖက်လူတို့သည်၊ ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌၊ အရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ
 ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။] ဒွိသဒ္ဓူပပဒ အရဓာတ် ဣပစ္စည်း၊ ဒွိကို ဝိသတိ ဒသေသု ဗာ
 ဒွိဿ တု၌ တုသဒ္ဓါဖြင့် ဒုပြု(ဒု+အာရ)၊ ဝမော ဒူနံ(ယောဂဝိဘာဂ)ဖြင့် ဥကို ဝပြု
 (ဒွါရ)ဟု ဖြစ်၏။ “ဒွါရေနိယုတ္တော”ဟူသော အနက်၌ ထိက ပစ္စည်း ဖြစ်၍ “ဒွါရ+
 ၂က= ဒွါရက”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ မာယုနမာဂမောဋ္ဌာနေသုတ်ဖြင့် (“ဒု+အာရ”အနိကံ၌
 ဥကို ဩဝုဒ္ဓိ မပြုရသဖြင့် ထို ဝုဒ္ဓိပြုမည့် အရာ၌) ဩဝုဒ္ဓိ လာ၊ ဒေါဝါရိက ဖြစ်၏။
 [ဒွါကို အမှန်အတိုင်း ရေးလျှင် ဒနှင့် ဝကို ရှေ့နောက်ကပ်၍ ရေးရမည်ဖြစ်သောကြောင့်
 ဩဝုဒ္ဓိ လာသည်အခါ ဝ၏ ရှေ့၌ လာလျှင် ဒနှင့် ကပ်ပြီး “ဒေါ”ဟု ဖြစ်တော့သည်။]
 “ဘဏ္ဍာ ဂါရေနိယုတ္တော”စသည်ဖြင့် ဝိပြုဟ်ပြုစေလို၍ “ဧဝံ ဘဏ္ဍာဂါရိကော”ဟု
 မိန့်သည်။ စေတသိကော၌ စေတောသည် စိတ္တံနှင့် အနက်တူ မနောဂိုဏ်းဝင်
 တစ်ပုဒ်တည်း။ စေတသိနောင် နိယုတ္တအနက်၌ ထိကပစ္စည်း သက်၍ ဣအနုဗန်နှင့်
 ဝိဘတ်ချေမှု စသည်ကို ပြုပြီးသောအခါ “စေတ+၂က”ဟု ဖြစ်၏။ ထို့နောက်
 မာနသိကကဲ့သို့ (သံ) လာ၍ “စေတသိက”ဟု ဖြစ်သည်။

သိပ္ပတ္တေ-သိပ္ပအနက်၌(ဥဒါဟရဏံ)၊ ဝိဏာဝါဒနံ-စောင်းတီးခြင်းသည်။ ဝိဏာ-ဝိဏာ မည်၏။ အဿ-ထိုသူ၏။ ဝိဏာ-စောင်းတီးခြင်းဟူသော၊ သိပ္ပံ-အတတ်သည်(အတ္ထိ၊ ဣတိ)၊ ဝေဏိကော-မည်၏။ ဧဝံ၊ ပါင ၁ဝိကော-ထက်စည်တီးခြင်းအတတ် ရှိသူ (ထက်စည်တီးတတ်သူ)၊ နောက်၌ ဤနည်းအတိုင်း ပေး၊ မုဒိဂေါ-မုရိုးစည်၊ ဝံသာ-ဖြေ (ပလွေ၊ နံ)။ [ထေး၊ မနိဓိ၌ “ဝါဒျဘောဒ-တီးမှုတ်အပ်သော တူရိယာအထူး” အနက်ဝယ် ဣတ္ထိလိန်ဟု ဆို၏။]

ဘဏ္ဍာတ္တေ-ဘဏ္ဍာအနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ အဿ-ထိုသူ၏။ ဂန္ဓော-နံသာဟူသော၊ ဘဏ္ဍံ-ဘဏ္ဍာသည်။ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ ဂန္ဓိကော-မည်၏။ ဧဝံ၊ တေလိကော-ဆီဘဏ္ဍာရှိသူ(ဆီကုန်သည်)၊ ဂေါဠိကော-တင်လဲဘဏ္ဍာရှိသူ၊ [သူစိကော-အပ်ဘဏ္ဍာရှိသူ(သိမ့်၌ မရှိ)၊ နောက်ပုဒ်များ၌ ဤနည်းအတိုင်းပေး၊ ပူဝါ(ပူပါ)-မုန့်၊ ပဏ္ဍိ-သစ်ရွက်၊ တမ္ပူလီ-ကွမ်း၊ [“နာဂလတာ တု တမ္ပူလီ” အဘိဓာန်၊] လောဏံ-ဆား။

ဇီဝိကတ္တေ-ဇီဝိကာအနက်၌(ဥဒါဟရဏံ)၊ ဥရတ္တံ-သိုးကို၊ ဟန္တာ-သတ်၍၊ ဇီဝတိ-အသက်မွေးတတ်၏။ ဝါ-တစ်နည်း၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဥရဗ္ဗော-သိုးသတ်ခြင်းဟူသော၊ ဇီဝိကာ-အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသည်။ (အတ္ထိ)၊

သိပ္ပတ္တေ-လက်စသည်ဖြင့် ပြုအပ်သော လက်မှုပညာကို “သိပ္ပ”ဟု ခေါ်၏။ ဝိဏာ အရ “စောင်း”ကိုသာ ရသော်လည်း ထိုစောင်း၌ တည်သော တီးခြင်းကြိယာကိုပါ ဌာနပစာရ(ဌာန စောင်း၏ အမည်ကို ဌာနီ တီးခြင်း၌ တင်စားသော)နည်းအားဖြင့် “ဝိဏာ”ဟု ယူစေလို၍ “ဝိဏာဝါဒနံ ဝိဏာ”ဟု မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဝိဏာ အဿ သိပ္ပံ”၌ “ဝိဏာ-စောင်းတီးခြင်း”ဟု အနက်ပေးနိုင်သည်။ ဤ တဒ္ဒိတ်ကို ကျေသော ပုဒ်များစွဲ၍ “အဿသိပ္ပတဒ္ဒိတ်”ဟု ခေါ်ကြ၏။ သိပ္ပတ္တေကို ထောက်၍ “သိပ္ပတဒ္ဒိတ်”ဟု ခေါ်လျှင်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ “ဝိဏာ+အဿ+သိပ္ပံ”ဟု ဝါကျပြီးစေး ဤသတ်ဖြင့် သိပ္ပအနက်၌ ဇာကပစ္စည်း သက်၊ ဇာ အနုဗန်၊ ဝိတတ်၊ တ-ပုဒ်၊ သိပ္ပပုဒ်တို့ကို ရှေ့၍ “ဝိဏာ”ဟု ပကတိပြု။ ဇာ ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်၊ ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါဖြင့် (ဤ)ကို ဧဝုဒ္ဓိပြု၊ ဝေဏိက ဟု ဖြစ်၏။ နာမိဌံ စသည် စီရင်၊ ပါဏဝိက စသည်၌လည်း “ပဏဝေါ အဿ သိပ္ပံ” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု။

ဘဏ္ဍာတ္တေ-ရောင်းဝယ်အပ်သော ကုန်ပစ္စည်းများကို “ဘဏ္ဍာ”ဟု ဆိုသည်။ အဿ ဘဏ္ဍာတဒ္ဒိတ်၊ တစ်နည်း-“ဘဏ္ဍာတဒ္ဒိတ်”တည်း။ “တေလံ အဿ ဘဏ္ဍံ” စသည်ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်၌ လိန်မှန်အောင် ထား၊ ဘဏ္ဍကား နပုံလိန်တည်း။ ဂုဠော-တင်လဲ၊ ကြံသကာ၊ ထန်းလျက်၊ ဂေါဠိကော-တင်လဲကုန်သည်။ “ပူပါ”ဟု သက္ကတ၌ ရှိ၏။ ပူဝါ-ဟု စာ၌ အရိ များ၏။ ပ ကို ဝ ပြုဟန်တူသည်။

ဣတိ၊ ဩရစ္ဆိကော-၏။ ဧဝံ၊ မာဂဂိကော-သားကောင်ကို သတ်၍ အသက်မွေးတတ်သူ။ ဝါ-သားကောင်သတ်ခြင်းဟူသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ရှိသူ (သားသတ်သမား သားမုဆိုး)။ ဧတ္ထ - ဤ ပြုလုပ်၌၊ ဝကာရာဂမော-ဝ လာ၊ သူကရော-ဝက်၊ သကုနော-ငှက်၊ မတ္ထော-ငါး၊ (ရှေ့အတိုင်း အနက်ပေး)။ ဣစ္ဆာဒိ-တည်း။

တေနကတာဒိတိဧတ္ထ-တေနကတာဒိဟူသောဤပါဠိ၌၊ အာဒိဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ တေန-ထိုဖြင့်၊ ဟတံ-သတ်အပ်၏။ တေန-ဖြင့်၊ ဗန္ဓ-နှောင်ဖွဲ့အပ်၏။ တေန၊ ကိတံ-ဝယ်အပ်၏။ တေန၊ ဒိဗ္ဗတိ-ကစား၏။ အဿ-ထိုသူ၏။ သော အာဂုဓော-ထိုလက်နက်သည်(အတ္တိ)၊ အဿ-၏။ သော အာဗာဓော-ထို အနာသည်။ (အတ္တိ)။ [တရိယျစာ၌ “သော” ကျသည်။] တတ္ထ-ထို၌၊ ပသန္နော-ကြည်ညိုသူ၊ တဿ-ထိုသူ၏။ သန္တကံ-ဥစ္စာ၊ အဿ-ထို၏။ တံ ပရိမာဏံ-ထိုအတိုင်းအရှည်သည်။ (အတ္တိ)။ တဿ-ထို၏။ ရာသိ-အစုအပုံ၊ တံ-ထိုကို၊ အရဟတိ-ထိုက်၏။ အဿ-ထိုသူ၏။ တံ သီလံ-ထိုအလေ့သည်။ (အတ္တိ)။ တတ္ထ-ထို၌၊ ဇာတော-မွေးဖွားသူ၊ တတ္ထ-ထို၌၊ ဝသတိ-နေ၏။ တတြ-ထို၌၊ ဝိဒိတော-ထင်ရှား၏။ တဒတ္တာယ-ထိုအကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တတိ-ဖြစ်၏။ တတော-ထိုမှ၊ အာဂတော-လာ၏။ တတော-ထိုမှ၊ သမ္ပူတော-ကောင်းစွာ ဖြစ်၏။ အဿ-ထို၏။ တံ ပယောဇနံ-ထိုအကျိုးသည်။ (အတ္တိ)။ ဣတိ ဝေမာဒိအတ္ထေ(စ)-ဤသို့ အစရှိသော အနက်၌လည်း၊ ဣကပစ္စယော ဟောတိ။

ဇီဝိကတ္ထေ — သိုးကို သတ်၍ အသားကို ရောင်းလျက် အသက်မွေးသူသည် သိုးသတ်ခြင်းဟူသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ရှိသူပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိဂြိုဟ်၂မျိုး ပြထားသည်။ “ဇီဝိကတ္ထတဒ္ဒိတံ”ဟု အမည်ပေး၊ “ဥရဗ္ဗော မေဏ္ဍမေသာ စ”ဟု အဘိဓာန် ရှိသောကြောင့် “ဥရဗ္ဗော အဿ ဇီဝိကာ”ဟု ရှိစေ၊ ရုပ်တွက်သည့်အခါ “ဥရဗ္ဗံ ဟန္တာ ဇီဝတီ”ဟု ဖြစ်စေ၊ ဥရဗ္ဗော အဿ ဇီဝိကာ-ဟု ဖြစ်စေ ဝါကျအတိုင်း တည်၍ ဥရဗ္ဗ နောင် ဣကပစ္စည်းသက်၊ ဣ အနုဗန်စသည် အားလုံးချေပြီးသောအခါ ဥရဗ္ဗ+“က” ဟု ကျန်၏။ ဩဝုဒ္ဓိပြု၍ ဩရစ္ဆိကဟု ပြီးသည်။

မောဂ္ဂလ္လာန် ရုပ်တွက်သကဲ့သို့ ဥရဗ္ဗံ (ဥရဗ္ဗော)ဟု တစ်ပုဒ်တည်းသာ တည်၍ နှုတ်ဖြင့် “ဥရဗ္ဗံ ဟန္တာ ဇီဝတီ”ဟူသောအနက်၊ တစ်နည်း-“ဥရဗ္ဗော အဿ ဇီဝိကာ”ဟူသောအနက်၌ ဣက ပစ္စည်းသက်ဟု ဆို၍ ရုပ်တွက်လျှင် နေရာတိုင်း၌ သာ၍ ရှင်း၏။ မဂေါ-သားကောင်၊ “မဂ+“က”ဟု ဖြစ်သောအခါ ဝုဒ္ဓိပြု၊ တောသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဝိလာ၍ “မာဂဂိက”ဟု ဖြစ်၏။ သာကုနိက-ငှက်မုဆိုး၊ မတ္ထိက-တံငါသည်။

ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဇာလေန-ပိုက်ကွန်ဖြင့်၊ ဟတော-သတ်အပ်
 သော ငါးတည်း၊ ဇာလိကော-ငါး၊ ဝါ၊ ဇာလေန-ဖြင့်၊ ဟနတိ-သတ်တတ်
 ၏။ ဣတိ ဇာလိကော-မည်၏။ (ပိုက်ကွန်ဖြင့် ငါးကို သတ်တတ်သော
 ငါးဖမ်းသော တံငါသည်တည်း)။ ဧဝံ၊ ဗာလိသိကော-ငါးမျှားချိတ်ဖြင့်
 သတ်အပ်သော ငါး၊ တစ်နည်း-ငါးမျှားချိတ်ဖြင့် သတ်တတ်သော တံငါ
 သည်၊ ဝါကရိကော(ဝါဂုရိကော)-ပိုက်ဖြင့် သတ်အပ်သော သားကောင်၊
 တစ်နည်း-ပိုက်ဖြင့် သတ်တတ်သော မုဆိုး၊ [“ဝါဂုရာ၊ ဝါကရာ=ပိုက်။]

သုတ္တေန-ချည်ဖြင့်၊ ဗန္ဓော-နောင်ဖွဲ့အပ်သူတည်း၊ သုတ္တိကော-သူ၊
 ဝရတ္တာယ-သားရေလွန်ကြိုးဖြင့်၊ ဗန္ဓော-နောင်ဖွဲ့အပ်သော၊ နာဂေါ-ဆင်
 တည်း၊ ဝါရတ္တိကော-ဆင်၊ ဝတ္တေန-အဝတ်ဖြင့်၊ ကိတ်-ဝယ်အပ်သော၊
 ဘဏ္ဍ-ဘဏ္ဍာတည်း၊ ဝတ္တိကံ-ဏ္ဍာ၊ ဧဝံ၊ ကုမ္ဘိကံ-တစ်ကုမ္ဘစပါးဖြင့် ဝယ်
 အပ်သောဘဏ္ဍာ၊ ဖာလိကံ-ထွန်သွားဖြင့် ဝယ်အပ်သောဘဏ္ဍာ၊ [“ဖာလေန
 ကိတ်” ဋီကာဝိဂြိုဟ်။] သောဝတ္ထိကံ-ရွှေဖြင့် ဝယ်အပ်သော ဘဏ္ဍာ၊
 သာတိကံ-တစ်ရာဖြင့် ဝယ်အပ်သောဘဏ္ဍာ။

အက္ခေန-အန်စာဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗတိ-ကစားတတ်၏၊ ဝါ-အောင်နိုင်လိုတတ်၏၊
 ဣတိ အက္ခိကော-မည်၏။ [ဒိဂဓာတ်သည် “ကိဋ္ဌာ-ကစားခြင်း၊ ဝိဇိဂီသာ-
 အောင်နိုင်လိုခြင်း” စသည်ဖြင့် အနက်များစွာ ရှိ၏။ ထိုတွင် ဋီကာ၌ “ဒိဗ္ဗတိ
 ကိဋ္ဌတိ”ဟု ဖွင့်၏။ အန်စာဖြင့် သူတစ်ပါးကို အောင်နိုင်လိုသောကြောင့်
 ဝိဇိဂီသာအနက်လည်း သင့်ရာ၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား “အက္ခေနဇိတံ (အောင်
 နိုင်အပ်သော ဝတ္ထုသည်) အက္ခိကံ”ဟု ရှိ၏။] ဧဝံ၊ သာလာကိကော-
 စာရေးတန်ဖြင့် ကစားသူ၊ အောင်နိုင်လိုသူ၊ [“သာလာကာယ-စာရေးတန်ဖြင့်၊
 ဝါ-မဲလိပ်ဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗတိ”ဟု ပြု။] တိဏ္ဍကော-တည်သီး၊ အမ္မဖလံ-
 သရက်သီး။

တေနကတာဒီဟိ ။ပေ၊ ဟောတိ-သုတ်၌ “တမဓိတေ တေနကတာဒီ”ဟု ရှိရာ
 ထိုအာဒိဖြင့် “တေန ဟတ်၊ တေန ဗန္ဓံ”စသော အနက်များ၌ ဖော်ပြပစ္စည်း သက်၏။
 ကျေလေသောပုဒ်ကို စွဲ၍ “ဟတတဒ္ဒိတ်၊ ဗန္ဓတဒ္ဒိတ်” စသည်ဖြင့် အမည်မှည့်၊ ယထာ
 စသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ဥဒါဟရဏ် ပြသည်။ ထိုပုံစံများကား ထင်ရှားပြီ၊ ရုပ်လည်း
 သြရတ္တိကော၌ မှာထားခဲ့သည့်အတိုင်း “ဇာလေန”ဟု တည်း၊ “ဇာလေန ဟတော”ဟူသော
 အနက်၌ ဖော်ပြ ပစ္စည်းသက်-ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် အဆိုအတိုင်း ရုပ်တွက်လျှင် သာ၍
 ရှင်း၏။

အဿ-ထိုသူ၏၊ စာပေါ-လေးဟူသော၊ အာဝုဓော-လက်နက်သည်၊
 (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ စာပိကော၊ ဧဝံ၊ တောမရိကော-လုံလက်နက်ရှိသူ၊ ဝါ-
 မိန်းလက်နက်ရှိသူ၊ (တောမရော-လုံ၊ မိန်း)၊ မုဂ္ဂရော-တင်းပုတ်၊ မုသလော-
 ကျည်ပွေ့။...အဿ-၏၊ ဝါတော-လေဟူသော၊ အာဗာဓော-အနာသည်၊
 (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ ဝါတိကော၊ ဧဝံ၊ သေမိကော-သလိပ်နာရှိသူ၊ (သေမှော-
 သလိပ်)၊ ပိတ္တံ-သည်းခြေ။...ဗုဒ္ဓေ-ဘုရား၌၊ ပသန္နော-ကြည်ညိုသူတည်း၊
 ဗုဒ္ဓိကော-ဘုရား၌ ကြည်ညိုသူ၊ ဧဝံ၊ ဓမ္မိကော၊ သံဃိကော။...ဗုဒ္ဓဿ-
 ဘုရား၏၊ သန္တကော-ဥစ္စာတည်း၊ ဗုဒ္ဓိကော၊ ဧဝံ၊ ဓမ္မိကော၊ သံဃိကော-
 သံဃာ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝိဟာရော-ကျောင်း၊ သံဃိကာ-သော၊ ဘူမိ-
 မြေ၊ သံဃိကံ၊ စီဝရံ-သင်္ကန်း၊ ပုဂ္ဂလိကံ-ပုဂ္ဂိုလ်၏ဥစ္စာ။ [၃ လိန်ရှိကြောင်း
 ပြလိုသောကြောင့် “ဝိဟာရော-ဘူမိ-စီဝရံ”ဟု အဘိဓမ္မေယျ ထည့်သည်၊
 သန္တကတဒ္ဒိတ် အရာဝယ် “ဗုဒ္ဓဿ အယံ ဗုဒ္ဓိကော၊ သံဃဿ ဣဒံ သံဃိကံ”
 ဟု ဣဒံတဒ္ဒိတ်လည်း ရှိ၏။]

အဿ-ထိုဝတ္ထု၏၊ ကုမ္ဘော-တစ်ကုမ္ဘာဟူသော၊ ပရိမာဏံ-အတိုင်းအရှည်
 သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ ကုမ္ဘိကံ၊ [ဆယ်အမွဏရှိသော စပါးသည် တစ်ကုမ္ဘာ၊
 ၁၁ စိတ်သည် တစ်အမွဏ၊] ဧဝံ၊ ခါရိကံ-တစ်ခါရီအတိုင်းအရှည်ရှိသော
 ဝတ္ထု၊ ဒေါဏော-တစ်စိတ်၊...ကုမ္ဘဿ-တစ်ကုမ္ဘာ၏၊ ရာသီ-အစုအပုံတည်း၊
 ကုမ္ဘိကော-ပုံ၊ ကုမ္ဘံ-တစ်ကုမ္ဘာကို၊ အရဟတိ-ထိုက်၏၊ ဝါ-တန်၏၊ ဣဟိ၊
 ကုမ္ဘိကော၊ ဧဝံ၊ ဒေါဏိကော-တစ်စိတ်၏အစု၊ ဝါ-တစ်စိတ်ထိုက်သော
 ပစ္စည်း၊ အဋ္ဌမာသိကော-ရှစ်ပဲ၏အစု၊ ဝါ-ရှစ်ပဲထိုက်သောပစ္စည်း၊
 ကဟာပဏော-တစ်ကျပ်၊ အာသီတိကာ-ရှစ်ဆယ်တန်သော၊ ဂါထာ-
 ဂါထာ၊ [အသီတိ-ရှစ်ဆယ်၊] နာဂုတိကာ-ကိုးဆယ်တန်သော ဂါထာ၊
 [နဂုတိ-ကိုးဆယ်၊] သာတိကံ-တစ်ရာတန်သော၊ သာဟဿိကံ-
 တစ်ထောင်တန်သောဝတ္ထု၊ သန္နိဋ္ဌံ-မြင်ခြင်းကို၊ အရဟတိ-ထိုက်၏၊ ဣတိ၊
 သန္နိဋ္ဌိကော၊ ဧဟိ-လာလော၊ ပဿ-ရှုလှည့်လော၊ ဣတိ-ဤသို့ဖြစ်သော၊
 ဣမံ ဝိမိ-ဤအစီအရင်ကို၊ အရဟတိ-၏၊ ဣတိ၊ ဧဟိပဿိကော-မည်၏။

သန္နိဋ္ဌိကော-ဒဿနံ-မြင်ခြင်းသည်၊ ဒိဋ္ဌံ-မည်၏၊ ဒိဋ္ဌမေဝ-မြင်ခြင်းသည်ပင်
 (သံအနက် အထူး မရှိ၍)၊ သန္နိဋ္ဌံ-မည်၏၊ မဂ်တရားသည် မိမိကို (ဖြစ်စေသောအား
 ဖြင့်) မြင်သူကိုသာ ဝဋ်ဘေးမှ ကာကွယ်နိုင်၏၊ နိဗ္ဗာန်နှင့် ဖိုလ်တရားလည်း မိမိကို
 (မျက်မှောက်ပြုသောအားဖြင့်) မြင်သူကိုသာ ဝဋ်ဘေးမှ ကာကွယ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်

သီလတ္ထေ-သီလအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ပံသုကူလဓာရဏံ-ပံသုကူ
 သင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းသည်။ ပံသုကူလံ-မည်၏။ အဿ-ထိုသူ၏။ တံ-
 ထိုပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းဟူသော၊ သီလံ-အလှေသည်။ (အတ္ထိ)၊
 ဣတိ၊ ပံသုကူလိကော-မည်၏။ ဧဝံ၊ တေစီဝရိကော-တိစီဝရိကံဆောင်လှေ
 ရှိသူ။ ဧကာသနေ-တစ်ခုတည်းသောနေရာ၌၊ ဘောနေသီလော-စားလှေ
 ရှိသူသည်။ ဧကာသနိကော-မည်၏။ ရုက္ခမူလေ-သစ်ပင်အနီး၌၊ နိဝါသန
 သီလော-နေလှေရှိသူသည်။ ရုက္ခမူလိကော- မည်၏။ တထာ- ထို့အတူ။

ထိုတရားများသည် မြင်ခြင်းကို ထိုက်သော (မြင်ထိုက်သော-မြင်မှ အကျိုးပေးသော)
 တရားများ ဖြစ်ရကား “သန္နိဋ္ဌံ အရဟတိ” အရ သန္နိဋ္ဌိက မည်၏။

ဧဟိ ပဿိကော-ဧဟိနှင့် ပဿသည် အာချာတ်ကြိယာတည်း။ ထိုကြိယာနောင်
 ဣတိ နိပါတ်နှင့်တကွ “ဧဟိ ပဿ ဣတိ အရဟတိ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ပဿဟူသော
 အာချာတ်ပုဒ်နောင် ဇာတ်ပစ္စည်း သက်သည်-ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ [“ဧဟိ-လာလော၊ ပဿ-
 ရှုလှည့်လော၊ ဣတိ-ဤသို့ ဖြစ်သော အစီအရင်ကို”ဟု ပေး၊] ရုပ်တွက်ရာ၌ “ဧဟိ+
 ပဿ+ဣတိ အရဟတိ”တည်၍ တွက်လိုလျှင် ဤသုတ်ဖြင့် ပဿနောင် ဇာတ်ပစ္စည်း
 သက်၊ ထုံးစံအတိုင်း ဇာ အနုဗန်ဇေ၊ ဣတိ နိပါတ်-အရဟတိတို့ကိုကား ဝုတ္တတ္တာန
 မပ္ပယောဂေါဖြင့် ချေ၊ [“ဧဟိပဿာတိ ဣတိ သဒ္ဓေန သဟ ဝါကျံ ကတွာ အာချာတ
 တောပိ ဇာတ်ပစ္စယော”-ဋီကာ၊] တစ်နည်း- “ဧဟိ ပဿ”တို့သည် နဂိုက အာချာတ်ပုဒ်
 ဖြစ်သော်လည်း ဧဟိ ပဿိကော ၌ ပါသော “ဧဟိ ပဿ”တို့ကား အာချာတ်ပုဒ်ကို
 အတုပြုအပ်သော အနုကရဏ နာမ်ပုဒ် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဧဟိ ပဿ-ဧဟိ ပဿ
 ဟူသော အစီအရင်ကို၊ အရဟတိ-၏”ဟု အနက်ပေး၊ ဤနည်း၌ အာချာတ်ပုဒ်နောင်
 ဇာတ်ပစ္စည်း သက်သည် မဟုတ်၊ အနုကရဏဖြစ်သော နာမ်ပုဒ်နောင်ပင် သက်၏။
 [“ဧဟိပဿသဒ္ဓေါ စာယံ ဧဟိပဿာတိ ဧဝံ ပဝတ္တဿ ဣဒါဒ္ဓုပဒသမုဒါယဿာ-န
 ကရဏော”-ပဋိကာ။]

သီလတ္ထေ-သီလဟူသည် အလှေအလော ဝါသနာတည်း။ ထိုသီလသည် အထည်ခြစ်
 မဟုတ်၊ ပံသုကူသင်္ကန်း စသည်ကား အရာဝတ္ထုခြစ်တည်း။ ဤသို့လျှင် ပံသုကူသင်္ကန်း
 ခြစ်နှင့် သီလသည် အရမတူ (တုလျာဓိကရဏ)မဖြစ်သောကြောင့် “ပံသုကူလ”အရ
 ပံသုကူသင်္ကန်းခြစ်ကို မယူဘဲ ထိုသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်း (ဝတိရုံသုံးစွဲခြင်း)ကြိယာကို
 ဌာနပစာရအားဖြင့် ယူရမည်-ဟု သိစေလို၍ “ပံသုကူလဓာရဏံ ပံသုကူလံ”ဟု မိန့်သည်။
 [ပံသုကူသင်္ကန်းသည် ဌာန၊ ထိုသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းကား ဌာန၌ မှီသော ဌာနီတည်း။
 “ပံသုကူလဓာရဏံ ပံသုကူလန္တိ ဥပစာရတော ဝုတ္တံ”ဋီကာ၊] တစ်နည်း- “ပံသုကူလ
 ဓာရဏံ”ဟု ဆိုလိုလျက် “ဓာရဏ”ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ “ပံသုကူလံ”ဟု မိန့်သည်။
 [“ပံသုကူလာဒိဓာရဏံ ပံသုကူလာဒိဥတ္တရပဒလောပေန ... သစ္စဝိဘင်း မူလဋီကာ၊]
 “တံသီလမဿ”ဖြင့် “ပံသုကူလံ သီလံ တဿ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ကို ပြသည်။

အာရည်ကော-တော၌ နေလေ့ရှိသူ၊ သောသာနိကော-သုသာန်၌ နေလေ့ရှိသူ။

ဇာတတ္ထေ- ဇာတ အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ အပါယေ- အပါယ်၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သူတည်း၊ အာပါယိကော-သူ၊ ဧဝံ၊ နေရယိကော-နိရုံ (ငရုံ)၌ ဖြစ်သူ၊ သာမုဒ္ဒိကော-သမုဒြာ၌ ဖြစ်သော၊ မစ္ဆော-ငါး၊ ဝဿေသု-မိုးဥတု တို့၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သောရောဂါစသည်သည်၊ ဝဿိကော-မည်၏၊ ဝဿိကံ- မိုးဥတု၌ဖြစ်သော၊ ပုပ္ဖံ-ပန်း၊ သာရဒိကော-သရဒဥတု၌ဖြစ်သော အနာ စသည်၊ ဟေမန္တိကော-ဟေမန္တ(ဆောင်း)ဥတု၌ဖြစ်သော အနာစသည်၊ ဝါသန္တိကော-ဝသန္တဥတု၌ ဖြစ်သော အနာ စသည်၊ ဇာတုဒ္ဒသိကော-၁၄ ရက်မြောက်၌ဖြစ်သော ဥပုသ်စသည်၊ ရာဇဂဟေ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌၊ ဇာတော-မွေးဖွားသူတည်း၊ ရာဇဂဟိကော-သူ၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝသတိ-နေတတ်၏၊ ဣတိ၊ ရာဇဂဟိကော-မည်၏၊ ဇနော-လူတည်း၊ မဂဓေသု-မဂဓတိုင်းတို့၌၊ ဇာတော၊ ဝါ၊ ဝသတိ၊ ဣတိ၊ မာဂဓိကော၊ မာဂဓိကာ-မဂဓတိုင်းတို့၌ မွေးဖွားသော မိန်းမ၊ ဝါ-မဂဓတိုင်းတို့၌ နေသော မိန်းမ၊ မာဂဓိကံ-တို့၌ ပေ၊ အမျိုး၊ သာဝတ္ထိယံ-သာဝတ္ထိမြို့၌ ပေ၊ သာဝတ္ထိကော၊ ကာပိလဝတ္ထိ ကော-ကာပိလဝတ်မြို့၌ မွေးဖွားသူ၊ ဝါ-နေသူ၊ ဝေသာလိကော-ဝေသာလီ မြို့၌ မွေးဖွားသူ၊ နေသူ။

● တိစီဝရံကော ပေ၊ သောသာနိကော—“တိစီဝရံ”အရ သင်္ကန်း ၃ ထည်ကို ဆောင်ခြင်းတိုင်အောင် ယူ၊ “တိစီဝရံ သီလံ အဿ”ဟု ပြု၊ “ဧကာသနေ ဘောဇန သီလော”စသည်တို့လည်း ဝိဂြိုဟ်ပြခြင်းသာတည်း၊ “ဧကာသနံ ဖြင့် တစ်နေရာတည်း၌ စားခြင်းကြိုသာကို ယူ၊ “ဧကာသနံ သီလံ အဿ”ဟု ပြု၊ “ရက္ခမူလံ”အရ ရက္ခမူလ၌ နေခြင်းကို ယူ၊ “ရက္ခမူလံ သီလံ အဿ”ဟု ပြု၊ အရည-သုသာနတို့ အရလည်း ထို၌ နေခြင်းတိုင်အောင် (ဌာနပစာရအားဖြင့်) ယူပါ။ [ဤ သီလတ္ထံ၌ ဖိကပစ္စည်းသက်ပုံကို ထောက်၍ “တသီလတဒ္ဒိတ်”လည်း ရှိသည်-ဟု မှတ်။]

ဇာတတ္ထေ—“ဇာတတ္ထေ”ဟု အစချီထားသော်လည်း ရာဇဂဟိကော စသည်၌ ဝသတိ အနက်ကိုပါ ပြုလတ္တံ့ဖြစ်၍ “တတ္ထ ဇာတော-တတ္ထ ဝသတိ” ၂ မျိုးလုံး၏ ပုံစံကို ပြသည်-ဟု မှတ်၊ မွေးဖွားခြင်း-ဖြစ်ခြင်း ၂ မျိုးလုံးပင် ဇာတ၌ ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် “မွေးဖွားသူ-ပေါက်ဖွားသူ-ဖြစ်သောပန်း” စသည်ဖြင့် သင့်သလို အနက်ပေး၊ မိုးကာလ တို့၌ ဖြစ်တတ်သော ရောဂါ စသည်ကို ယူစေလို၍ ဤ ဇာတတဒ္ဒိတ်၌ ဝဿိကော စသည်ကို ပြထားသည်၊ ဘုရားအလောင်း နန်းပြာသာဒ် စသည်ကို ယူစေလိုရာ၌ကား “ဝဿံ- မိုးဥတု၌ နေခြင်းကို၊ အရဟတိ- ထိုက်၏၊ ဣတိ ဝဿိကော” စသည်ဖြင့်

ဝိဒိတေ-ဝိဒိတအနက်၌၊(ဥဒါဟရဏံ)၊ လောကေ-လောက၌၊ ဝိဒိတော-ထင်ရှားသောတရားသည်၊ လောကိကော-မည်၏၊ လောကာယ-လောကအကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိပိ-လည်း၊ လောကိကော-မည်၏၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ မာတိတော-အမိမှ၊ အာဂတံ-လာသောနာမည်တည်း၊ မာတိကံ-မည်၊ ပိတိတော-အဘမှ၊ အာဂတံ-သော၊ နာမံ-တည်း၊ ပေတ္တိကံ- နာမည်၊... သမ္ဘူတထွေ-သမ္ဘူတအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ မာတိတော-မှ၊ သမ္ဘူတံ-ဖြစ်သော ဥစ္စာတည်း၊ မတ္တိကံ-ဥစ္စာ၊ ဧဝံ၊ ပေတ္တိကံ-အဘမှ ဖြစ်သောဥစ္စာ၊... (တဿ-ထို ကံ၏)၊ ဥပမိ-ခန္ဓာဟူသော၊ ပယောဇနံ-အကျိုးသည်၊ (အတ္တိ၊ ဣတိ) သြပမိကံ-မည်၏။

အရဟတိ အနက်၌ ဤပြုလုပ်များကို ထုတ်နိုင်သည်။ “ဝသန္တေ ဇာတော ဝါသန္တိကော” ဟု ဝ ဌှိ ဝုဒ္ဓိရှိရမည်။ “စတုဒ္ဒသေ+ဇာတော စာတုဒ္ဒသိကော၊ ကပိလဝတ္ထုမ္ပိ ဇာတော ကပိလဝတ္ထိကော၊ ဝေသာလိယံ ဇာတော ဝေသာလိကော” စသည်ပြု။

ဝိဒိတေ— [သိဟိန္ဒုမ္ပုဉ် “ဝိဒိတေ” ဟု အချိစကား မပါ၊ ဝိဒိတ အနက်သာမက “တဒတ္တယ သံဝတ္တတိ၊ တတော အာဂတော” တို့၏ ပုံစံများလည်း ပြုလတ္တံ့၊] လောက၌ ထင်ရှားသော (လောက၌ အများသိဖြစ်သော) တရားဟူသမျှသည် လောကိက မည်၏၊ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ကကို ယပြု၍ “လောကိယ” လည်း ဖြစ်၏၊ လောကအကျိုးငှာဖြစ်သော (လောက၌ အကျိုးပေးသော ကောင်းမှုစသော) အရာ ဟူသမျှလည်း လောကိက မည်၏၊ “သဂ္ဂါယ-နတ်ပြည်အလိုငှာ၊ သံဝတ္တတိတိ သောဝဂ္ဂိကော” လည်း နည်းတူ၊ နတ်ပြည် အလိုငှာ ဖြစ်သော (နတ်ပြည်၌ အကျိုးပေးသော) ကောင်းမှုသည် သောဝဂ္ဂိက မည်၏၊ [သဂ္ဂသဒ္ဓါသည် “သု+အဂ္ဂ” မှ ဖြစ်လာ၏၊ ဝမောဒုဒန္တာနံ၌ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဥကို ဝ ပြု၍ မာယူနမာဂမောဋ္ဌာနေဖြင့် ဝ ၏ ရှေ့၌ သြလာလျှင် “သောဝဂ္ဂိက” ဟု ဖြစ်သည်၊] ပုန+တဝေါ-နောက်ထပ်ဘဝ(နောင်ဘဝ)သည်၊ ပုနတ္တဝေါ-မည်၏၊ ပုနတ္တဝါယ-နောင်ဘဝ အကျိုးငှာ၊ သံဝတ္တတိ ဣတိ ပေါနောဘဝိကော-မည်၏၊ ဏိအနုဗနံပစ္စည်းကြောင့် ဝုဒ္ဓိပြု၍ “ပေါ” ဟု ဖြစ်၏၊ သုတ်ကြီးဖြင့် (သို့မဟုတ်) စတေသ မော လောပေ ယောဂ ဝိဘာဂဖြင့် န ၏ အ ကို သြပြုလျှင် “နော” ဟု ဖြစ်၏၊ သြဒိယ ရှေ့က ရောဂံလျှင် ဝ်လည်း အလိုလို ပျောက်၍ “ပေါနောဘဝိကာ” ဟု ပါဠိမှန် ဖြစ်ကြောင်း ဆရာတို့ ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

တထာ မာတိတော !ပေ၊ ဧဝံ ပေတ္တိကံ—“မာတိတော အာဂတံ မာတိကံ !ပေ၊ ပေတ္တိကံ နာမံ” တို့၌ မာတု ပိတုနောင် အာဂတ အနက်၌ ဣကပစ္စည်း သက်ရုံသာ၊ ဝေသန္တရူဇာတ်ဝယ် “နာမံ” ကို အရကောက်ရာ၌ “န မယံ မတ္တိကံ နာမံ၊ နာပိ ပေတ္တိက သမ္ဘဝံ” ဟု ရှိ၏၊ “ဣဒံ တေ တာတ သုဒိန္န မာတု မတ္တိကံ ဓနံ၊ အညံ ပေတ္တိကံ= ချစ်သား သုဒိန္န...၍ ရွှေပုံ ငွေပုံ ၂ ပုံသော ဥစ္စာကား သင့်မိခင်၏ အမိမှ လာသော ဥစ္စာဖြစ်သည်၊ အဘမှ လာသော ဥစ္စာကား တခြား ရှိသေး၏” ဟူသော သုဒိန္နကဏ္ဍ၌

သကတ္တေပိ-သကတ္တဉ်လည်း(ဏီကော-သည်၊ ဟောတိ) အသင်္ခါရော
ယေဝ- သင်္ခါရ မရှိသော စိတ်သည်ပင်၊ အသင်္ခါရိကံ- မည်၏၊ ဧဝံ၊
သသင်္ခါရိကံ-သင်္ခါရ ရှိသောစိတ်၊ နာမမေဝ-နာမ်ပုဒ်သည်ပင်၊ နာမိကံ-
မည်၏၊ ဧဝံ၊ အာချာတိကံ - အာချာတ်ပုဒ်၊ ဩသဂ္ဂိကံ - ဥပသာရပုဒ်၊

မတ္တိက ဝေတ္တိကဟုပင် ရှိသည်။ သို့ဖြစ်လျှင် မာတိကဟု ပြီးသောအခါ (တ)ဒွေဘော်
လာ၊ မာဉ္ဇ ဝေတ္တိကဟု ပြီးသောအခါ ရှေးဦးစွာ စေတုဒ္ဓိပြုပြီးမှ (တ)ဒွေဘော်လာ၊
သမ္ဘူတအနက်၌ ရုပ်ပြီးပုံလည်း နည်းတူ။

“ဥပမိ တဿ ပယောဇနံ ဩပမိကံ”ဟု တဿနှင့်တကွ ပါဠိမှန် ရှိစေ၊ ဥပမိသဒ္ဓါ
သည် ခန္ဓုပမိ ကိလေသုပမိ စသည်ကို ဟော၏။ ဤ၌ ဥပပတ္တိဘဝဟူသော ဝိပါကံ
ခန္ဓာသည် ဥပမိတည်း။ ထို ဥပမိ အကျိုးပေးသော ကံသည် ဩပမိကံ မည်၏။
[“ဩပမိကံတိ-ဥပမိဝိပါကံ ပုည” (သတ္တသံယုတ် အဋ္ဌကထာ)။]

သကတ္တေပိ- တေနကတာဒိဉ် အာဒိအရ “တဒဿ ပယောဇနံ” တိုင်အောင် ပြုပြီး၍
“ဧပမာဒိအတ္တေ”၌ အာဒိအရ သကတ္တ-တတြာတ္တိအနက်တို့ကိုလည်း ပြလိုသောကြောင့်
“သကတ္တေ” စသည်မိန့်၊ “အသင်္ခါရ”ဟူသော မိမိ ပင်ကိုပုဒ်သည် သက မည်၏။ ထို
ပင်ကိုပုဒ်၏ “သင်္ခါရမရှိသောစိတ်”ဟူသော အနက်သည် သကတ္တ မည်၏။ ထိုသကတ္တ၌
ဏီကပစ္စည်း သက်သောကြောင့် အသင်္ခါရိကံကို သကတ္တတၢ်ဟု ခေါ်၏။ သတ္တိက
တၢ်ဟုလည်းကောင်း၊ သုတ္တတၢ်ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ကြသေး၏။ သတ္တေ (သ
အတ္တေ)-မိမိဟူသော (သင်္ခါရပုဒ်၏) အနက်၌၊ ပဝတ္ထံ-ဖြစ်သောတၢ်ဟုလည်း (ပစ္စည်း
သည်)၊ သတ္တိကံ-မည်၏။ သောယေဝ အတ္တော-အသင်္ခါရပုဒ်၏ ထိုအနက်သည်ပင်၊
(သော+အတ္တော မှ ဩကို ဝ ပြု၍) သုတ္တော-မည်၏။ ထို သုတ္တ၌ ပစ္စည်းသက်သော
ကြောင့် သုတ္တတၢ်ဟုလည်း မည်စည်။ “အသင်္ခါရော+ဧဝံ”ဟု ဝါကျတည်၍ တမဓိတေ
စသော သုတ်ဝယ် တေနကတာဒိဉ် အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် သကတ္တ၌ ဏီကပစ္စည်း သက်၊ ဏီ
အနုဗန် စသည် ရေး၊ “အသင်္ခါရ”ဟု ပကတိပြု၊ စသည် စီရင်၊ နာမိကံ စသည်လည်း
နည်းတူ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤသို့လျှင် သကတ္တ၌ ဏီကပစ္စည်း သက်သောကြောင့် “နိယျာတိ
စတေနာတိ နိယျာနံ၊ နိယျာနမေဝ နိယျာနိကံ-ယထာ ဝေနယိကော”ဟု လောကုတ္တရာ
စိတ်ဖွင့် မူလဋီကာ မိန့်သည်။ ဤ၌ ဝေနယိကောသည် “ဝိနယံ+အဓိတေ” ဝိဂြိုဟ်အရ
ပြီးသောပုဒ် မဟုတ်၊ “ဝိနယမေဝ ဝေနယိကော”ဟု သကတ္တ၌ ဏီကပစ္စည်း သက်၍
ပြီးသောပုဒ်တည်း။ [ဝိနယာဒိမှာ ဏီကော၊ ဥပါယဿ ရသော စ။ ပဌမန္တော
ဝိနယာဒိတော သကတ္တေ ဏီကော ဘဝတိ ဝါ၊ ဥပါယသဒ္ဓဿ ဏီကော ရသော၊
ဝိနယော ဧဝ ဝေနယိကော ပေ၊ ဥပါယော ဧဝ ဩပယိကံ (ပါဠိ ရဿ ပြု)။
မောဂ္ဂုလ္လာန်နိဿယသင်္ခါရံ..... ကျမ်းစာတို့၌ကား ရဿ မပြုဘဲ “ဩပါယိကံ”ဟု အရှိ
များ၏။]

နေပါတိကံ-နိပါတ်ပုဒ်၊ ဧတေသံ-ဤနတ်တို့၏၊ စတုမဟာရာဇေ-
နတ်မင်းကြီး ၄ ယောက်၌၊ ဘတ္တိ-ဆည်းကပ်ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊
စာတုမဟာရာဇိကာ-တို့ မည်၏၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ အညတ္ထေပိ-အခြားအနက်
၌လည်း၊ ယောဇေတဗွံ-ယှဉ်စေရာ၏။

ကသာဝေန-ဖန်ရည်ဖြင့်၊ ရတ္တိ-ဆိုးအပ်သော အဝတ်တည်း၊ ဣတိ၊
ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

၃၇၆။ ယရာဂါ ပေ သု စ။ ။ ရာဂတ္ထဝါစကာ-ဆိုးရည် အနက်ကို
ဟောသော၊ လိင်္ဂံမှာ- လိန်မှ (နောက်၌)၊ တေန- ထို ဆိုးရည်ဖြင့်၊ ရတ္တိ-

အသုံးများသော သကတ္ထတဒ္ဒိတ်အချို့

ယာဝါဒိမှာ ကော။ ။ ယာဝေါ ဧဝ ယာဝကော ပေ၊ အာဠကော၊ ဉာတကော၊
ဘိက္ခုကော၊ တနကော၊ ပေါတကော။

သီတုထေဟိ ဥတုမှိ။ ။ ဥတုအနက်ကို ဟောရာ၌ သီတ ဥဏှနောင် သကတ္ထ၌
ကပစ္စည်း သက်၊ သီတော ဧဝ သီတကော (အအေးဥတု)၊ ဥဏှကော၊
[ဥတုကို မဟောရာ၌ “သီတော ဝါယော-အေးသောလေ” ဟု ကပစ္စည်း
မသက်ရ၊] ထို့ပြင်- “လောဟိတကော-ပတ္တမြားနီ၊ နှာတကော-ရေချိုးသူ၊
ကာဠကော-အမဲ။

အဟမာဒိဝတ္ထေဟိ ကာရော။ ။ အဟံ၊ အစရှိသော ဝတ္ထနောင် သကတ္ထ၌ ကာရ
ပစ္စည်းသက်၊ အဟမေဝ အဟံကာရော၊ ဧဝကာရော၊ ဥကြာရော၊
သဗ္ဗကာရော၊ တုကာရော၊ ကကာရော။

ရူပနာမေဟိ ဓေယျော၊ ဘာဂါ တု ယော စ။ ။ ရူပနာမသဒ္ဓါနောင် သကတ္ထ၌
ဓေယျပစ္စည်း၊ ဘာဂနောင် ယ ပစ္စည်းလည်း သက်၊ ရူပဓေယျံ၊ နာမဓေယျံ၊
ဘာဂဓေယျံ၊ ဘာဂံ။ [“အသင်္ခါရိကံ၊ ဝိနယမေဝ ဝေနယိကော” စသည်
တို့၌ကား တမဓိတေသုတ်ဖြင့် ဣက ပစ္စည်းသက်။]

စတုမဟာရာဇေ ဘတ္တိ ဧတေသံ- “စတ္တာရော မဟာရာဇာနော စတုမဟာရာဇံ” ဟု
ရှေးဦးစွာ ဒီဂုသမာသံတွ်၊ [စတုနောက် ဒွေဘော်ရောက်မြဲ ဖြစ်၍ “စတုမဟာရာဇံ” လည်း
ရှိ၏၊] ထို့နောက် တကြ ဘတ္တိအနက်၌ (စတုမဟာရာဇေ ဘတ္တိ ဧတေသံ-ဟူသော
ဝိဂ္ဂဟအနက်၌) ဣကပစ္စည်းသက်၍ “စာတုမဟာရာဇိကာ” ဟု ဖြစ်သည်။ ဓတရဋ္ဌ
စသော “စတုလောကပါလ” ခေါ် နတ်မင်းကြီး ၄ ယောက်၌ ဆည်းကပ် စားကြရသော
စတုမဟာရာဇံဘုံသား နတ်များတည်း၊ ထို့အတူ ဘုရား၌ ဆည်းကပ် ကိုးကွယ်သူသည်
“ဗုဒ္ဓေ ဘတ္တိ ဧတေသံ” အရ ဗုဒ္ဓိက(ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်)မည်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဣကပစ္စည်း
သည် အနက်များစွာ၌ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဝေမညတ္ထေပိ ယောဇေတဗွံ” ဟု မိန့်သည်။

ဆိုးအပ်၏။ ဣစ္စေတသ္မိ အတ္ထေ စ-ဤအနက်၌လည်းကောင်း၊ တဿာတိ-
 တဿဟူသော၊ ဆဋ္ဌိယန္တတော-ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်မှ(နောက်၌)၊ ဣဒံ ဣစ္စေတသ္မိ
 အတ္ထေစ-ဣဒံဟူသော ဤအနက်၌လည်းကောင်း၊ အညတ္ထေသုစ-အခြား
 အနက်တို့၌လည်းကောင်း၊ ဏပစ္စယော ဝါ ဟောတိ၊ ကာသာဝံ-ဖန်ရည်ဖြင့်
 ဆိုးအပ်သော၊ ဝတ္ထံ-အဝတ်၊ ဧဝံ၊ ကာသာယံ-ဖန်ရည်ဖြင့်ဆိုးအပ်သော
 အဝတ်၊ ကုသုမ္ဘေန-ဝတ်ပန်းဖြင့်၊ ဝါ-ဆူးပန်းပွင့်ဖြင့်၊ ရတ္တံ-တည်း၊
 ကောသုမ္ဘံ-အဝတ်၊ ဟလိဒ္ဓိယာ-နန်းဖြင့်၊ ပေ၊ ဟာလိဒ္ဓံ၊ [ပါဠိ-ချိပ်ရည်
 ဖြင့် ဆိုးအပ်သောအဝတ်] ဟု နိဿယပေး၏။ ချိပ်ရည်အနက်ဟော "ပဋ္ဌင်္ဂ"
 သဒ္ဓါ အတိဓာန်၌ မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ကစ္စာယနဝဏ္ဏနာဖွင့်သော်လည်း ဆင်ခြင်၊
 သိမ့်၌ "ပတ္တင်္ဂ-သစ်ရွက်ဖြင့် ဆိုးအပ်သောအဝတ်" ဟု ရှိ၏။ မဉ္ဇိဋ္ဌ(မဉ္ဇေဋ္ဌ)-
 ထန်းကျင့်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သောအဝတ်၊ ကုကုမံ-မာလာကုကျီကျူဖြင့် ဆိုးအပ်
 သော အဝတ်၊ နီလေန-ညိုသော ဆိုးရည်ဖြင့်၊ ရတ္တံ-တည်း၊ နီလံ-အဝတ်၊
 ဧဝံ၊ ပီတံ-ရွှေသော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သောအဝတ်။

၃၇၆။ ရာဂတ္ထ၊ ပေ၊ တေန ရတ္တမိစ္စေတသ္မိ- ရာဂသဒ္ဓါသည် "ဆိုးရည်" ဟူသော
 အနက်ကို ဟော၏။ ထိုဆိုးရည်အနက်ကို ဟောသော "ကသာဝ-ကသာယ-ကံသုမ္ဘ" ။
 စသည်သည် ရာဂတ္ထဝါစကလိန်တည်း။ "တေန ရတ္တံ" ၌ တေနဖြင့် "ကသာဝေန" စသော
 တတိယန္တလိန်များကို ညွှန်ပြသည်။ ကသာဝ-စသော ရာဂတ္ထဝါစကလိန်နောင်
 "ကသာဝေန+ရတ္တံ" စသော အနက်၌ ဏပစ္စည်းသက်၊ ဤ"ရာဂတ္ထ၊ ပေ၊ တေန ရတ္တမိစ္စေ
 တသ္မိ အတ္ထေ" သည် သုတ်၌ ပါသော "ရာဂါ" ပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း။ သုတ်၌ "ရာဂါ" အရ
 "ဆိုးရည်အနက်" ကို မယူဘဲ ဆိုးရည်အနက်ကို ဟောသော သဒ္ဓါကို (ကာရဏပစ္စာရ
 အားဖြင့်) ယူပါဟု သိစေလို၍ "ရာဂတ္ထဝါစကာ" ဟု ဖွင့်သည်။

တဿာတိ၊ ပေ၊ ဣဒံစိစ္စေ၊ ပေ၊ အညတ္ထေသု စ- ဤကား သုတ်၌ပါသော "တဿေဒံ
 (တဿ+ဣဒံ)" ၏အဖွင့်တည်း။ ထို၌ "တဿာတိ ဆဋ္ဌိယန္တတော" ဖြင့် "မဟိံသဿ"
 စသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်များကို ညွှန်ပြသည်။ "မဟိံသဿ" ကဲ့သို့သော ဆဋ္ဌိယန္တလိန်နောင်
 ဣဒံအနက်၌ ဏိကပစ္စည်း သက်၊ "အညတ္ထေသု စ" အရကို "အညတ္ထဂ္ဂဟဏေန ပန"
 စသည်ဖြင့် ပြလတ္တံ့။

ကာသာဝံ၊ ပေ၊ ပီတံ- ကာသာဝံ ရုပ်ပြီးပုံ ထင်ရှားပြီ၊ ကသာယသဒ္ဓါလည်း "ဖန်ရည်"
 အနက်ဟောတည်း။ "ကသာယေန+ရတ္တံ" ဟု ပြု၊ "ထန်းကျင့်နွယ်" ဟု အနက်ပြန်ရသော
 သဒ္ဓါကို မဉ္ဇိပုဒ်နောင် အတိသယ (ဝိသေသ) အနက်၌ ဣဒ္ဓပစ္စည်း သက်၍ "မဉ္ဇိဋ္ဌာ" ဟု
 ထောမနိမိ၌ ပြု၏။ မဉ္ဇိသဒ္ဓါကား မဉ္ဇရီနှင့် အနက်တူ(ပွင့်တံ အခိုင်)ဟူသော အနက်
 ဟောတည်း။ များသော ပွင့်တံ အခိုင်ရှိသော နွယ်ကို "မဉ္ဇိဋ္ဌာ-ထန်းကျင့်၊ ဝါ-နီပါးဆေး"
 ဟု ခေါ်သတတ်၊ "မဉ္ဇိဋ္ဌာယ-ထန်းကျင့်နွယ်ရည်ဖြင့်၊ ရတ္တံ-သည်၊ မဉ္ဇိဋ္ဌံ-မည်၏"
 သိဟိုရ၌ တေသုဂုဒ္ဓိဖြင့် ဣကို စ ပြု၍ "မဉ္ဇေဋ္ဌံ" ဟု ရှိ၏။

ဣဒမတ္ထေ-ဣဒံ အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဣဒံ-ဤ အသားသည်၊ မဟိံသဿ-ကျွဲ၏(ဥစ္စာတည်း)၊ မာဟိံသံ-ကျွဲ၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ မံသံ-အသား၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဒဓိသပ္ပိစမ္မာဒိကံ-နို့ဓမ်း၊ ထောပတ်၊ အရေ အစရှိသည်တည်း၊ ဣဒံ-ဤအသားသည်၊ သူကရဿ-ဝက်၏(ဥစ္စာတည်း)၊ သောကရံ-ဝက်သား၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဣဒံ ပကရဏံ-ဤကျမ်းသည်၊ ကစ္စာယနဿ-ကစ္စည်းထေရ်၏(ကျမ်းတည်း)၊ ကစ္စာယနံ-ကစ္စည်းထေရ်၏ကျမ်းဖြစ်သော၊ ဗျာကရဏံ - ဗျာကရဏ်းကျမ်း၊ ဧဝံ၊ သောဂတံ-

အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ “ကုကံမံ-ဂုံဂံ”ဟု ပေး၏၊ ဂုံဂံကိုပင် “မာလာကျိကျူ” ဟု ခေါ်ဟန်တူသည်။ နီလံ ပီတံတို့၌ ဣအနုဗန်ရှိသော ပစ္စည်းနှောင်းသော်လည်း ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါသုတံ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝါသဒ္ဓါမြစ်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုဘဲ (နေလံ၊ ပေတံ-ဟု မပြုဘဲ) ရှိနိုင်သည်။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား-အညီဂုဏ်၏ နီလအမည်ကို ဂုဏ်၏တည်ရာ အဝတ်ခြစ်၌ တင်စား၍ ဂုဏုပစာ-ဌာနပစာရအားဖြင့် အဝတ်ကိုလည်း “နီလ”ဟု ဆိုနိုင်သည်။ “ဣပစ္စည်း သက်ဖွယ် မလို၊ ဣပစ္စည်း၏အနက်ကို နီလပုဒ်ရင်းကပင် ဥပစာအားဖြင့် ဟောနိုင်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ပီတံလည်း နည်းတူ၊ ဤမောဂ္ဂလ္လာန်အဆိုသည် “နီလဝဏ္ဏယောဂတော နီလံ ဝတ္ထံဝိယ”ဟု ဈာန်ခန်း၌ ဖွင့်လှေ့ရှိသော အဋ္ဌကထာများနှင့် ညီပေသည်။]

ဣဒမတ္ထေ— “မဟိံသဿ-ကျွဲ၏၊ ဣဒံ-ဥစ္စာတည်း”ဟု ပေးရိုးရှိ၏။ သို့သော် “ဣဒံ”ပုဒ်သည် “ဣဒံ-ဣမာနိ”စသည်ဖြင့် သဗ္ဗနာမ်၌ လာသောပုဒ်တည်း၊ နပုံလိန်အရဝယ် “ဣဒံ”ဟု ဆို၍ ပုံလိန်၊ ဣတ္ထိလိန်အရာ၌ “အယံ”ဟု ဆိုရသည်။ ထို ဣဒံ-အယံတို့လည်း သန္တက သဒ္ဓါနှင့် အနက်တူ မဟုတ်ကြ၊ ထို့ကြောင့် “ဣဒံ-အယံ-ဥစ္စာတည်း”ဟု ပေးရိုးအနက်ကို မသုံးဘဲ “ဣဒံ-ဤအသားသည်” စသည်ဖြင့် အဘိဓေယျကို ကြည့်၍ အနက်ပေးသည်။ “မဟိံသဿ-ကျွဲ၏”ဟုသာ သဒ္ဓါနက် ရှိသော်လည်း “မဟိံသဿ”ဟူသော သမ္ပန်သည် သမ္ပန္နိကို အမြင်သောကြောင့် “ဥစ္စာတည်း”ဟု သမ္ပန္နိကို ထည့်၍ ပေးနိုင်သည်။ ဤသို့ အနက်ပေးခြင်းသည်.... “ဣဒံတိ သာမညတော နပုံသကန်ဒ္ဓေသေန ဆဂလကံ နိဒ္ဓိသတိ၊ ဣဒံ ဆဂလကဇာတံတိ အတ္ထော၊ အယံ ဆဂလကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”-ဟူသော ဒုတိယဒုဒ္ဓဒေါသသိက္ခာပုဒ်၏ အဖွင့် တေရသကဏ်ဋီကာနှင့် ညီ၏။ မှန်၏-“အညဘာဂဿ ဣဒံ၊ အညဘာဂိယံ”ဟူသော အဋ္ဌကထာ၏၊ ဣဒံတဒ္ဓိတံ၌ “ဣဒံ-ဤဆိတံဖိုသည်”ဟု စွဲဖို့ရာ “ဣဒံ ဆဂလကဇာတံ”ဟု ဖွင့်ခြင်း ဖြစ်သည်။

“မဟိံသဿ ဣဒံ မာဟိံသံ”၏နောက်၌ “မံသံ”သည် အဘိဓေယျတည်း၊ “မာဟိံသံ”အရ “အသား”သာမက ကျွဲမှဖြစ်သော နို့ဓမ်း စသည်အားလုံးပင် ရနိုင်သောကြောင့် “ဒဓိသပ္ပိစမ္မာဒိကံ ဝါ”ဟု တစ်နည်း ပြပြန်သည်။ [သိ၌ “ဝါ”ပါသည်။] ဤနည်းအလို

မြတ်စွာဘုရား၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ သာသနံ-သာသနာတော်။ [သီဟိုဠ်မှ၌
“သောဂတော-သော၊ ဓမ္မော-တရား၊ သောဂတော-သော၊ သံဃော-
သံဃာ” ဟုလည်း ရှိသေး၏။

ဣဒံ-ဤဝေဒဝါကျသည်၊ ဣသိဿ-ရသေ့၏(ဥစ္စာတည်း)၊ ဣတိ
အတ္ထေ-ဤ၊ ဣပစ္စယေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ ဝုဒ္ဓိမ္မိ-သည်၊ သမ္ပတ္တေ-သော်၊
သဏေတိ ယူနံတိ အာဂမောတိ ဌာနေတိ စ ဝတ္တတေ။

၃၇၇။ အာတ္တဉ္စ။ ။ ဌာနေ-ဤ၊ ပရေ၊ သဏကာရပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ဣဥ
ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ စတေသံ အာဒိသရာနံ-ဤ အစသရတို့၏၊ အာတ္တဉ္စ-
အာအဖြစ်သည်လည်း၊ ဟောတိ၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ ရိကာရာဂမော စ-ရိ
အက္ခရာလည်း လာ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဣကာရဿ-၏၊ အာတ္တံ-အာပြု။

“ဣဒံ-ဤရှိခမ်း စသည်သည်၊ မဟိသဿ-ကျွဲ၏ဥစ္စာတည်း” ဟု ပေး၊ “သူကရဿ
ဣဒံ” စသည်လည်း နည်းတူ၊ သီမူ၌ “သောကရံ” မရှိ၊ “သူကရံ” ဟုပင် ရှိ၏၊ ကစ္စည်း
(သဒ္ဓါကြီး) ကျမ်းသည် အရှင်ကစ္စည်းထေရ် ဖွင့်ပြအပ်သော ကျမ်းဖြစ်သောကြောင့်
အရှင်ကစ္စည်းထေရ်၏ဥစ္စာ မည်၏၊ ထိုအတူ ဘုရားရှင် တည်ထားအပ်သော သာသနာ
တော်လည်း သုဂတ၏ ဥစ္စာပင်တည်း၊ သီဟိုဠ်မှ၌ တွေ့ရသော “သောဂတော-ဓမ္မော-
သောဂတော-သံဃော” တို့၌ “သုဂတဿ အယံ၊ သောဂတော” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ လိန်အား
လျော်စွာ “အယံ” ဟု ထားသော်လည်း ဣဒံတဒ္ဒိတ်တွင် ပါဝင်ရသည်။ [သက္ကတ၌
ဣမ ပုဒ်ရင်း မဟုတ်၊ “ဣဒံ” ပုဒ်ရင်းဖြစ်ကြောင်း ပြခဲ့ပြီ။]

ဣသိဿ+ဣဒံ-“အာရိသန္တိ-ဝေဒဝါကျ (ဝေဒကျမ်း၌ ပါသော ဝါကျ)” ဟု ဋီကာ
ဖွင့်သောကြောင့် “ဣဒံ-ဤဝေဒဝါကျသည်” ဟု ပေးသည်၊ “အဋ္ဌက” စသော ရသေ့တို့
စီရင်အပ်သောကြောင့် ဝေဒကျမ်းလာ စကားစုသည် “အာရိသံ” မည်သတတ်၊ ဣဒံ
အနက်၌ ဣသိဿနောင် “ဏရာဂါ တဿေဒမညတ္ထေသု စ” သုတ်ဖြင့် ဣပစ္စည်း သက်
ပြီးနောက် ဣအနုဗန်စသည် ချေ၍ ပကတိပြုပြီးသောအခါ “ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါ” သုတ်ဖြင့်
ဣကို ဧဝုဒ္ဓိပြု၍ ရောက်နေသော်လည်း ထိုဝုဒ္ဓိ အပြုကို တားမြစ်၍ ဤ“အာတ္တဉ္စ”
သုတ်ဖြင့် ဣကို အာပြု၊ ဣအပြု၏အခြားမဲ့၌ ရိလာ၊ (အာရိသံ) နာမိင့်၊ သိ အံ ပြု၍
“အာရိသံ” ဟုသာ သီမူ၌ ရှိသည်၊ “အာရိသံ” ဟု ရှိသည်ကား ပါ၌ပျက်။ [ဘာဝတဒ္ဒိတ်
၌သာ ဣပစ္စည်း သက်၍ “အာရိသံ” ဟု ရှိနိုင်လတ္တံ့။]

ဣဥက္ကဇ္ဈေ ပေ၊ ဣဇာ-သင့်လျော်ရာဌာန၌ (ဣ)အနုဗန်ရှိသော ပစ္စည်းနောင်းရာ၌
ဣသိ-ဥသဘတို့၌ကဲ့သို့ အစဖြစ်သော ဣဥသရတို့ကို အာပြု၊ အာတ္တဉ္စ၌ စဖြင့် ရိလည်း
လာ၊ ဣဥက္ကဇ္ဈေတေသံ အာဒိသရာနံသည် “ယူနံ” ၏ အဖွင့်၊ “သဏကာရပေပရေ” သည်
“သဏေ” ၏ “ရိကာရာဂမော” ကား အာဂမော၏ အဖွင့်တည်း။

ဌာနာဓိကာရတော-ဌာနသဒ္ဓါ လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ဣသုသဘဥဇာဒိနံ-
 ဣသိ၊ ဥသဘ၊ ဥဇအစရှိသည်တို့၏၊ အာတ္တံ-သည်လည်းကောင်း၊ ဣသိသု
 တု-ဣသိသဒ္ဓါ၏ကား၊ အာတ္တာနန္တရေ-အာအဖြစ်၏ အခြားမဲ့၌၊ ရိကာရာ
 ဂမော စ-လည်းကောင်း၊ ဘဝေ-၏၊အာရိသံ-ရသေ့၏ဥစ္စာဖြစ်သော
 ဝေဒဝါကျ၊ ဣဒံ-ဤ ဌာနသည်၊ ဥသဘဿ-ဥသဘ၏ ဥစ္စာတည်း၊
 အာသဘံ-ဥသဘ၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဌာနံ-ဌာန၊ အာသဘီ-ဥသဘ၏ဥစ္စာ
 ဖြစ်သော၊ ဝါစာ-စကား။

အညတ္တဂူဟဇေန ပန-ဖြင့်ကား၊ အဝိဒူရောဘဝေါ-အနီး၌ ဖြစ်သည်၊
 တတြ-ထို၌၊ ဘဝေါ-ဖြစ်သည်၊ တတြ-ထို၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သည်၊ တတော-
 ထိုမှ၊ အာဂတော-လာသည်၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ သောနိဝါသော-ထိုနေရာ
 သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တဿ-ထိုသူ၏၊ ဣဿရော-အစိုးရသူ၊ ကတ္တိကာဒိဟိ-
 ကြတ္တိကာနက္ခတ် အစရှိသည်တို့နှင့်၊ နိယုတ္တော-ယှဉ်သော၊ (မာသော-
 လ)၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ သာဒေဝတာ-ထိုနတ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ [“သာဿ
 ဒေဝတာ” ဟု သိ၌ ရှိသည်၊] တံ-ထိုကို၊ အဝေစ္စ-ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍၊

ဌာနာဓိကာရ ဝေ၊ ဘဝေ—မာယုနမာဂမော ဌာနေသုတ်မှ ဌာနသဒ္ဓါ လိုက်လာ၏၊
 ထိုဌာနသဒ္ဓါဖြင့် “အာပြုသင်္ဃိရာ-ရိလာသင်္ဃိရာ ဌာန ဟုတ်မှ အာပြုရမည်-ရိလာရမည်၊
 ဌာနမဟုတ်လျှင် အာမပြုရ-ရိ မလာရ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဣသိ-ဥသဘ-
 ဥဇ” စသည်တို့၏ ဣဥတို့သာ အာပြုရာဌာန ဖြစ်၏၊ ဣသိသဒ္ဓါတစ်စုတည်းအတွက်
 အာ အပြု၏ အခြားမဲ့ ၌သာ ရိလာရာဌာန ဖြစ်သည်-ဟု မှတ်၊ ဥဇာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့်
 မုဒုကို ယူ၊ “မဒုဝံ” ဟု လာလတ္တံ့။ [“ဣသိဏုသဘဇာဒိနံ” ဟု ပါ၌ပြင်၍ “ဣသိ-ဣဏ-
 ဥသဘ-ဥဇ-(အာဒိ ဖြင့် မုဒု)” တို့ကိုလည်း ယူကြသေး၏၊ ဣဏဿ+ဘာဝေါ၊ အာဏျံ-
 ကြေးမြိ၏အဖြစ်။]

ဥသဘဿ ဝေ၊ ဝါစာ—မြတ်သူကို “ဥသဘ” ဟု ခေါ်၏၊ ထို“ဥသဘ၏အရာ”
 ဟူသည် မကြောက်မရွံ့ ရဲဝံ့ခြင်း-ဘေးအန္တရာယ်ကြောင့် မတုန်မလှုပ်ခြင်းတည်း၊
 “ဥသဘဿ” နောင် ဣဒံအနက်၌ ဏပစ္စည်းသက်၍ (ဏံ)အနုပဓ်စသည် ဈေးပြီးနောက်၊
 ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါသုတ်ဖြင့် သြဝုဒ္ဓိပြုခွင့် ရောက်လတ်သော် ထိုဝုဒ္ဓိအပြုကို တားမြစ်၍
 ဤသုတ်ဖြင့် ဥကို အာပြု၊ အာသဘံ(ဌာနံ)ဟု ဖြစ်၏၊ ဝါစာကို ငဲ့၍ “အာသဘီ” ဟု
 ဖြစ်၏၊ ဏဝဏိကဏေယျဏန္တဟိဖြင့် ဤပစ္စည်းသက်၊ မရွံ့မကြောက် ခြင်္သေ့ဟောက်သို့
 ရဲရဲတောက်စကားကို (ရဲရဲခြင်းဂုဏ်နှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ဂုဏုပစာရအားဖြင့်၊ တစ်နည်း-
 အကြောင်းရဲရဲခြင်း၏အမည်ကို အကျိုးစကား၌ တင်စား၍ ကာရဏုပစာရအားဖြင့်)
 အာသဘီ-ဟု ခေါ်သည်။ [“ဥသဘဿ ဣဒံတိ ဟိ အာသဘံ၊ သူရဘာဝေါ၊ တေန
 ယုတ္တတ္တာ ပနာယံ ဝါစာ အာသဘီတိ ဝုစ္စတိ” သီလက္ခန်ဋီကာသစ်။]

အဓိတေ-ရွတ်အံ၏။ တဿ-ထို၏။ ဝိသယော-အရာဖြစ်သော။ ဒေသော-အရပ်။ တသ္မိံ ဒေသေ-ထိုအရပ်၌။ အတ္ထိံ၊ တေန-ထိုဖြင့်။ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်၏။ တံ-ထိုကို။ အရဟတိ-ထိုက်တန်၏။ တဿ-ထို၏။ ဝိကာရော-အထူးပြုအပ်သောအရာ။ အဿ-ထို၏။ တံ ပရိမာဏံ-ထိုအတိုင်းအရှည်သည်။ အတ္ထိံ၊ [သိ၌ “တမဿ ပရိမာဏံ အတ္ထိံ”ဟု ရှိ၏။ နောက်၌ လာမည့်ပုံစံနှင့် ညီသည်။] ဣတိ ဣစ္စေဝမာဒိသု-ဤသို့ အစရှိကုန်သော။ အတ္ထေသု စ-အနက်တို့၌လည်း။ ဣပစ္စယော-သက်။

ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဝိဒိသာယ-ဝိဒိသာမြို့၏။ အဝိဒူရေ-အနီး၌။ ဘဝေါ-ဖြစ်သော။ ဂါမော-ရွာတည်း။ ဝေဒိသော-ရွာ၊ ဥဒုမ္မရဿ-ရေသဖန်းပင်၏။ အဝိဒူရေ ဘဝံ-သော၊ ဝိမာနံ-ဗိမာန်တည်း။ [ဥဒုမ္မရံ-မာန်။... ဘဝတ္ထေ-ဘဝအနက်။ (ဥဒါဟရဏ်)၊ မနသိ-စိတ်၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သော၊ သုခံ-သုခတည်း။ မာနသိကံ-ခ၊ သာဂမော-(သ)လာ၊ [“မန+က”ဟု ဖြစ်သောအခါ ပုဒ်ပြု၍ သသရေ ဝါ ဂမောဖြင့် (သိ)လာ-ဟူလို၊] သရေ-ရေအိုင်၌။ ဘဝေါ-သော၊ သကုနော-ငှက်တည်း။ သာရသော-ငှက်။ သာရသာ-အိုင်၌ ဖြစ်သော၊ သကုနီ-ငှက်မ၊ သာရသံ-သော၊ ပုပုံ-ပန်း၊ ဥရသိ- ရင်၌။ ဘဝေါ- သော၊ ပုတ္တော- သားတည်း။ သြရသော- သား။

အညတ္တဂူဟဏေန ပေ၊ ဣပစ္စယော-“ဣရာဂါတဿေဒမညတ္ထေသု စ”သုတ်၌ “တဿေဒ”၏ ပုံစံတို့ကို ပြပြီး၍ (ဆိုအပ်ပြီးသော ရတ္တအနက် ဣဒိအနက်တို့မှ တစ်ပါးသော) အညအနက်များကို ပြလိုသောကြောင့် အညတ္တဂူဟဏေန-စသည်ကို မိန့်သည်။ ထို အညတ္တဟူသည် အဝိဒူရဘဝ-တကြဘဝ စသောအနက်များ ဖြစ်သည်-ဟူလို။ [ဤ၌ သိဟိုဠ်နှင့် မြန်မာမူသည် အချို့နေရာ၌ ရှေ့နောက် မတူဘဲ ရှိ၏။]

ယထာ၊ ဝိဒိသာယ-ပေ၊ သြဒုမ္မရံ-အညတ္တ၏ ဥဒါဟရဏ်များကို အစဉ်အတိုင်း ထုတ်ပြလို၍ “ယထာ”ဟု မိန့်သည်။ “ဝိဒိသာယ-ဝိဒိသာမြို့၏”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ သစ် ပေး၏။ ဝိဒိသာမြို့၏ အနီးဖြစ်သော တောကို “ဝေဒိသံ”ဟု သုတ္တန်ပါတ်၌ ရှိ၏။ “ဝိဒိသာယ-အထောင့်အရပ်၏”ဟု ပေးကြသည်ကား “အထောင့်အရပ်၏+အနီးရွာ” မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဆင်ခြင်။ အဝိဒူရ သဒ္ဒါကို “အဝိဒူရဉ္စ သာမန္တံ” စသည်ဖြင့် အနီးဟောပရိယာယ်၌ အဘိဓာန်ပြသောကြောင့် “အနီး”ဟု ပေး။ [“မနိးမဝေ”ဟု ပေးကြသည်ကား အဓိပ္ပာယ် မရှိ။]

ဘဝတ္ထေ-မနော-သရော-ဥရောတို့သည် မနောဂိုဏ်းသဒ္ဒါများတည်း။ ထို့ကြောင့် (သိ)လာလျက် မာနသံ စသည် ဖြစ်၏။ သားသမီးများသည် ရင်ခွင်၌ ပိုက်၍ ကြီးပွားစေရသောကြောင့် သြရသ (ရင်၌ ဖြစ်သူများ) မည်၏။ “မိတ္တေ” နောင် ဘဝအနက်၌

(ကသ္မာ-နည်း) ဥရသိ-ရင်၌၊ သံဝဓိတတ္တာ-ကြီးပွားစေအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ မိတ္တေ-မိတ်ဆွေ၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော ချစ်ခြင်းတည်း၊ မေတ္တာ-ခြင်း၊ မေတ္တိ ဝါ-မေတ္တိဟုလည်း ရှိ၏၊ ပုရေ-မြို့၊ ဘဝါ-သော၊ ဝါစာ-စကားတည်း၊ ပေါရီ-မြို့၌ ဖြစ်သောစကား။

ဇာတာဒီသု- ဇာတအနက် အစရှိသည်တို့၌၊ (ဥဒါဟရဏံ- ကား၊) ပါဝုသေ-မိုးဥတု၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သော၊ မေယော-မိုးတည်း၊ ပါဝုသော-မိုး၊ ပါဝုသာ-မိုးဥတု၌ ဖြစ်သော၊ ရတ္တိ-ည၌၊ ပါဝုသံ-သော၊ အဗ္ဘံ-တိမ်တိုက်၊ သရဒေ-သရဒဥတု၌၊ ဇာတော-သော၊ မာသော-လ တည်း၊ [သီဟိုဠ်မှ၌ “ရောဂေါ-ရောဂါတည်း”ဟု ရှိ၏၊] သာရဒေါ-လ၊ သာရဒါ ရတ္တိ၊ သာရဒံ ပုပုံ၊ ဧဝံ၊ သိသိရော-သိသိရဥတု၌ ဖြစ်သော လ(ရောဂါ)၊ ဟေမန္တော-ဟေမန္တဥတု၌ ဖြစ်သောလ စသည်၊ ဝသန္တော-ဝသန္တဥတု၌ ဖြစ်သောလ စသည်၊ ဂိမော-ဂိမုဥတု၌ ဖြစ်သောလ စသည်၊ မထုရာယံ-မထုရာပြည်၌၊ ဇာတော-မွေးဖွားသော၊ ဇနော-လူတည်း၊ မာထုရော-လူ၊ မာထုရာ-မထုရာပြည်၌မွေးဖွားသော၊ ဂဏိကာ-ပြည့်တန်ဆာမ၊ မာထုရံ-သော၊ ဝတ္ထံ-အဝတ်၊ မာထုရာယ-မှ၊ အာဂတော-လာသူတည်း၊ မာထုရော-သူ၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ မထုရာ-မထုရာပြည်ဟူသော၊ နိဝါသော-နေရာသည်၊ (အတ္တိ)၊ ဣတိ၊ မာထုရော-မည်၏၊ မထုရာယ-ကို၊ ဣဿရော-အစိုးရသော၊ ရာဇာ-မင်းတည်း၊ မာထုရော-မင်း၊ သဗ္ဗတော ကောတိ ဇတ္ထ-သုတ်၌၊ ပုန သဗ္ဗတော ဂဟဏေန- နောက်ထပ် သဗ္ဗတော သဒ္ဓါပိုဖြင့်၊

ဏပစ္စည်းသက်၍ “မိတ္တ”ဟု ဖြစ်သောအခါ (သံယောဂန္တ ဖြစ်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါ-သုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုဘဲ) တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း သက်၍ မေတ္တာ၊ ဤပစ္စည်း သက်၍ မေတ္တိဟု ဖြစ်၏၊ နာမ်ငဲ့ စသည် စီရင်၊ မြို့သူ မြို့သားတို့၏ အသုံးအနှုန်းဖြစ်သော ယဉ်ကျေးသော စကားသည် မြို့ပြ၌ ဖြစ်သောကြောင့် “ပေါရီ” မည်၏။

ဇာတာဒီသု-အာဒိဖြင့် အာဂတ၊ နိဝါသ၊ ဣဿရ အနက်များကို ယူ၊ ကာလဒေသအလိုက် ပေါ်ပေါက်ခြင်း-မွေးဖွားခြင်း သဘောရှိသော ဖြစ်ခြင်းကို “ဇာတ”ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသို့မဟုတ်သော ဖြစ်ခြင်းဟူသမျှကို “ဘဝ”ဟု ခေါ်သည်၊ “မာထုရကော” စသည်၌ “မာထုရော”ဟု တဒ္ဒိတ်ပြီးပြီးနောက် “သဗ္ဗတော ကော” သုတ်၌ သဗ္ဗတောသဒ္ဓါပိုဖြင့် (ကံ-ဗျည်းချည်း မဟုတ်ဘဲ၊ အ သရနှင့်တကွ) က အက္ခရာ လာ၍ “မာထုရကော” ဟု ပြီး၏။ [သဗ္ဗတောသဒ္ဓါ ပိုကြောင်းကို ထို (၂၂၄)သုတ် ပြန်ကြည့်။]

တဒ္ဒိတ်တော်ဝိ-တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းမှ နောက်၌လည်း၊ ကွစိ-အချို့အရာ၌၊ သသရ
 ကကာရာဂမော-သရနှင့် တကွ က အက္ခရာ လာ၊ မာထရကော-
 မထရပြည်၌ မွေးဖွားသူ၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဇာတော-သူတည်း၊ ပေ၊ ဣတိ၊
 ရာဇဂဟော-မည်၏၊ ရာဇဂဟကော ဝါ-ရာဇဂဟကောလည်း၊ ရှိ၏၊ ဧဝံ၊
 သာဂလော-သာဂလပြည်၌ မွေးဖွားသူ စသည်၊ [သာဂလကော ဝါ-လည်း
 ရှိ၏၊ ၎င်းပုဒ် သီမူ၌ မရှိ၊] ပါဠိလိပုတ္တော-ပါဠိလိပုတ်ပြည်၌ မွေးဖွားသူ
 စသည်၊ [“ပါဠိလိပုတ္တကော ဝါ” သီ၌ မရှိ၊] ဝေသာလိယံ-ဝေသာလီပြည်၌၊
 [“ဝိသာလိယံ” ရှိလျှင် ပါဠိပျက်၊] ဇာတော-တည်း၊ ဣတိအာဒိအတ္ထေ-
 ဤသို့ အစရှိသော အနက်၌၊ [အာဂတ-နိဝါသ-ဣဿရ အနက်များကို
 အာဒိဖြင့် ယူ၊] ဝေသာလော-မည်၏၊ ဝေသာလကော ဝါ-လည်း ရှိ၏၊
 [“ကုသိနာရေ ဇာတော” သီ၌ မပါ၊] ကောသိနာရေ-ကုသိနာရ်၌ မွေးဖွား
 သူ စသည်၊ ကောသိနာရကော ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ [“ဧဝံ” သီ၌ မပါ၊]
 သာကေတော-သာကေတပြည်၌ မွေးဖွားသူ စသည်၊ သာကေတကော ဝါ၊
 ကောသမ္ဗော-ကောသမ္ဘီပြည်၌ မွေးဖွားသူ စသည်၊ ကောသမ္ဘကော ဝါ၊
 ဣန္ဒပတ္တော-ဣန္ဒပတ္တတိုင်း၌ မွေးဖွားသူ စသည်၊ ဣန္ဒပတ္တကော ဝါ၊
 ကပိလ္လော-ကပိလ္လမြို့၌ မွေးဖွားသူ စသည်၊ ကပိလ္လကော ဝါ၊ [“ကပိလ္လ
 (ပဉ္စာလနဂရေ)”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ပဉ္စာလမြို့ကိုပင် “ကပိလ္လ” ခေါ်သည်
 ဟု မှတ်၊] ဘရုကစ္ဆော-ဘာရုကစ္ဆရွာ၌ မွေးဖွားသူ စသည်၊ ဘာရုကစ္ဆကော
 ဝါ၊ [“ဘာရုကစ္ဆံ နာမ ပဋ္ဌနဂါမော(ဆိပ်ကမ်းရွာ)”ဟု သုပ္ပာရကဇာတ်၌
 ဆို၏၊] နဂရေ-မြို့၌၊ ဇာတော-သူတည်း၊ ပေ၊ ဣတိ၊ နာဂရေ-မည်၏၊
 နာဂရကော ဝါ၊ ဧဝံ-တူ၊ ဇာနပဒေါ-ဇနပုဒ်၌ မွေးဖွားသူ စသည်။

ပန-အထူးကား၊ ဇနပဒနာမေသု-ဇနပုဒ်ဟော နာမ်ပုဒ်တို့၌၊ သဗ္ဗတ္ထ-
 အလုံးစုံတို့၌၊ ဗဟုဝစနမေဝ- ဗဟုဝစံချည်းသာ၊ ဘဝတိ-၏၊ အဂေါသု-

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ (က)ကို ပစ္စည်းဟု မဆို၊ အာဂုံ (အပိုလာသော အက္ခရာ)ဟု
 ဆို၏၊ ရှေ့ သကတ္တပစ္စည်းကို ပြရာ၌ကား “ပေါတကော”၌ ကကို သကတ္တပစ္စည်းဟု
 ဆိုခဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် သမာသ်အဆုံး၌ ကကို သမာသန္တ (က)ပစ္စည်းဟုလည်းကောင်း၊
 တဒ္ဒိတ်အဆုံး၌ ကကို က အာဂုံဟုလည်းကောင်း၊ ကိတ်နှင့် သုဒ္ဓနာမ်တို့၏ နောက်၌
 က ကို သကတ္တ က ပစ္စည်းဟုလည်းကောင်း ခွဲရလျှင် သင့်မည် ထင်၏၊ ကစ္စည်း၊
 ရူပသိဒ္ဓိတို့၌ကား ထိုကဲ့သို့ ခွဲခြားချက် မရှိ၊ ဟိနကော ပေါတကောတို့၌ ကလည်း
 အာဂုံဟုပင် ဆိုသည်။

အင်္ဂတိုင်းတို့၌၊ [တိုင်း-တစ်တိုင်းကိုပင် “ဇနပုဒ်”ဟု ခေါ်သည်။] ဇာတော-
 မွေးဖွားသူသည်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂဟိ-အင်္ဂတိုင်းတို့မှ၊ အာဂတော-
 လာသူသည်လည်းကောင်း၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ အင်္ဂါ-အင်္ဂတိုင်းဟူကုန်သော၊
 နိဝါသော-နေရာသည်၊ (အတ္တိ)၊ သော-ထိုအင်္ဂတိုင်းဟူသော နေရာရှိသူ
 သည်လည်းကောင်း၊ [အဿနိဝါသတဒ္ဓိတ် မှန်သမျှ၌ ရှေ့ပုဒ်ဝယ် ပဌမာ
 ချည်း ရှိခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် “အင်္ဂေသု”ဟု ရှိသောမူ၌ ပါဠိပျက်၊] အင်္ဂါနံ-
 အင်္ဂတိုင်းတို့ကို၊ ဣဿရောဝါ-အစိုးရသူသည်လည်းကောင်း၊ အင်္ဂါ-အင်္ဂ
 မည်၏၊ အင်္ဂကော ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ မာဂဓော-မဂတိုင်းတို့၌ မွေးဖွားသူ၊
 ဝါ-မဂတိုင်းမှ လာသူ၊ ဝါ-မဂတိုင်းဟူသော နေရာရှိသူ၊ ဝါ-မဂတိုင်း
 ကို အစိုးရသူ၊ [ဤသို့ချည်း နောက်၌ အနက်ပေး၊ ကောသလတိုင်း၊
 ကမ္မောဇတိုင်း၊ သုဝီရတိုင်း၊ သိန္ဓုတိုင်း (“သိန္ဓုသူ+ဇာတော” စသည်အရ “လူ၊

ဇနပုဒ်နာမေသု၊ ပေဗဟုဝစနမေဝ— တနင်္သာရီတိုင်း၊ ပဲခူးတိုင်း စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်
 သကဲ့သို့ ထိုထိုနယ်ကြီးများကို “ရှဋ္ဌ”ဟု ခေါ်၏၊ ဇနပုဒ်ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ထိုနယ်ပယ်
 ဇနပုဒ်အများကို စုပေါင်း၍ “ပုရ-တိုင်းပြည်”ဟု ခေါ်၏၊ မင်းနေပြည်တစ်ခုကိုမူ “မြို့”
 ဟု ခေါ်သည်။ ထိုတွင် ဇနပုဒ်ကို ဟောသော နာမ်ပုဒ်အားလုံး၌ပင် ဗဟုဝုစ်ချည်းသာ
 တည်း၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ ထိုဇနပုဒ်ကို ပိုင်စားသော မင်းသားအများ၏ နာမည်ကို
 ဇနပုဒ်(တိုင်း)ပေါ် တင်စား၍ “အတင်ရဋ္ဌိ၊ ဌာနျူပစာ” နာမည် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊
 ထင်ရှားစေအံ့- “မဂ”ဟူသော နာမည်ရင်းသည် ထို မဂဇနပုဒ်စား မင်းသားအများ၏
 နာမည်တည်း၊ ထိုမင်းသားများကို “မဂဇာ”ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် နာမည်တပ်ရသည်။ ထို
 “မဂဇာ”ဟူသော ဗဟုဝုစ်နာမည်ကို တိုင်းပေါ်၌ တင်စား ထိုက်သောအခါ “တိုင်း”
 တစ်တိုင်းတည်းသာ ဖြစ်သော်လည်း “မဂဇာ”ဟု ဗဟုဝုစ် နာမည်ပင် ဖြစ်ရသည်။
 “ကောသလာ” စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ၊ ဤသို့ ဇနပုဒ် (တိုင်း)ဟော သဒ္ဓါတို့၌
 ဗဟုဝုစ်ချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် “အင်္ဂေသု၊ အင်္ဂဟိ၊ အင်္ဂါ၊ အင်္ဂါနံ”ဟု ဗဟုဝုစ်ချည်း
 ရှိရသည်-ဟုလို။

[အဗ္ဗဋ္ဌသုတ္တဋ္ဌ] ကောသလေသု ဇနပုဒေတိ - ကောသလာ နာမ ဇာနပုဒိနိနာ
 (ဇနပုဒ်ပိုင်စားရှိကုန်သော) ရာဇကုမာရာ၊ တေသံ နိဝါသော
 ဧကောပံ ဇနပဒေါ ရဋ္ဌိသဒ္ဓေန ကောသလာတိ ဝုစ္စတိ၊ တသ္မိ
 ကောသလေသု ဇနပဒေ။

မှတ်ချက်။ ။ ကောသလေသုကဲ့သို့ ရဋ္ဌိ(တင်စားအပ်သော)သဒ္ဓါတို့သည် မတင်စား
 မီက ရှိရင်းစွဲ ဖြစ်သော လိနံ-သင်္ချာများသို့ လိုက်လေ့ရှိကြ၏။ နောက် ပဓာနပုဒ်၏
 လိနံ-သင်္ချာသို့ လိုက်လေ့ မရှိကြ၊ ထို့ကြောင့် “တသ္မိ ကောသလေသု ဇနပဒေ-ကောသလ
 မည်ကုန်သော ဇနပုဒ်၌”ဟု “ကောသလေသု”ကို ဗဟုဝုစ်ထား၍ တစ်ခုတည်းဖြစ်သော

သိန္ဓောမြင်း” ၂ မျိုးလုံး ရ၏။ “သိန္ဓု+အ” ဟု ဖြစ်သောအခါ တေသုဂုဒ္ဓိဖြင့် ဥကို အဝပြု။ အဿကတိုင်း၊ ကလိင်္ဂတိုင်း၊ ပဉ္စာလတိုင်း၊ သက္ကတိုင်း၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ သုရဋ္ဌေ-သုရဋ္ဌတိုင်း၌၊ ဇာတော-သည်လည်းကောင်း၊ ပေ၊ သုရဋ္ဌဿ-ကို၊ ဣဿရော ဝါ-သည်လည်းကောင်း၊ သောရဋ္ဌော-မည်၏။ သောရဋ္ဌကော-ဝါ-ရှိ၏။ ဧဝံ၊ မဟာရဋ္ဌော-မဟာရဋ္ဌတိုင်း၌ မွေးဖွားသူ စသည်၊ မဟာရဋ္ဌကော ဝါ-လည်း ရှိ၏။ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

နက္ခတ္တယောဂ-နက္ခတ်နှင့်ယှဉ်ခြင်းအနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ပုဏ္ဏစန္ဒ ယုတ္တာယ-ပြည်သောလနှင့် ယှဉ်သော၊ ကတ္တိကာယ-ကတ္တိကာ(ကြတ္တိကာ) နက္ခတ်နှင့်၊ ယုတ္တာ - ယှဉ်သော၊ မာသော - တန်ဆောင်မုန်းလသည်။

ဇနပုဒ်ကို ဧကဝုဏ်အတိုင်း ထားသည်။ ဗြဟ္မဇာလသုတ် “အမ္မလဋ္ဌိကာယံ (အမ္မလဋ္ဌိကာ ဥယျာဉ်၌) ရာဇာဂါရဏေ ဧကရတ္တိဝါသံ ဥပဂစ္ဆိ” ဟူသော ပါဠိတော်၌လည်း နပုလ္လိန် ဖြစ်သော ဥယျာဉ်ကို မလိုက်ဘဲ “အမ္မလဋ္ဌိကာ” ဣတ္ထိလိန်အတိုင်းပင် ရုဋ္ဌိနာမည်ကို ပြ၏။ “လဋ္ဌိကာ” ဟူသော ဣတ္ထိလိန်သဒ္ဒါသည် “န-ပျို့” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ သရက်ပင်ပျို့သည် အမ္မလဋ္ဌိကာ မည်၏။ ထိုသရက်ပင်ပျို့၏ အနီး၌ ဖြစ်သော ဥယျာဉ် ကား ရုဋ္ဌိ (အတင်ရုဋ္ဌိ၊ အနီးရှိသော သရက်ပင်၏ အမည်ကို အနီးဖြစ်သော ဥယျာဉ်၌ တင်စားအပ်သော သမိပျူပစာရ)အားဖြင့် အမ္မလဋ္ဌိကာ မည်သည်။

[သုတ်ဋီကာ] အမ္မလဋ္ဌိကာယ အဝိဒ္ဓရေ ဘဝတ္တာ ဥယျာဉ် အမ္မလဋ္ဌိကာ၊ ယထာ- ဝရဏာ နဂရံ၊ ဂေါဒါဂါမော၊ [ရေတက်ပင် အများကို “ဝရဏာ” ဟု ဗဟုဝုဏ်ဖြင့် နာမည် ခေါ်၏။ ထိုရေတက်ပင် အများ၏ အနီးအပါးဖြစ်သော မြို့သည်လည်း နဂရ တစ်ခုတည်းပင် ဖြစ်စေကာမူ ဝရဏာဟူသော ဗဟုဝုဏ်နာမည်ကို တင်စား၍ “ဝရဏာ+ နဂရံ” ဟု ခေါ်ထား၏။ ဂေါဒါဟု ဣတ္ထိလိန်ဖြင့် ထင်ရှားသော ဂေါဒါဝရီဖြစ်၏။ နာမည်ကို မြစ်ကမ်းရွာ၌ တင်စား၍ မြစ်ကမ်းရွာကိုလည်း “ဂေါဒါ+ဂါမော” ဟု ဣတ္ထိလိန်အတိုင်း ခေါ်ဝေါ်ရသည်-ဟူလို၊] ဤထက် အကျယ်ကို မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ် ဏာဒိကဏ္ဍ (၁၉)သုတ်အဖွင့်မှာ ရှု၊ ဋီကာဖွင့်များ အဋ္ဌကထာအာဘော် မကျပုံကို သေချာစွာ ပြထား သည်။

တထာ သုရဋ္ဌေ၊ပေ၊မဟာရဋ္ဌကော ဝါ- သုရဋ္ဌေ၊ မဟာရဋ္ဌတို့သည် “တိုင်း” ဟု အမည်ရသော်လည်း ဇနပုဒ်နာမည်တွင်ကား မပါဝင်ကြ။ ထို့ကြောင့် “တထာ” ဟု ချီပြီးလျှင် “သုရဋ္ဌေ” စသည်ဖြင့် ဧကဝုဏ်ထားသည်။ ဇာတောနောင် “ပေ” ဟု သိဟိဋ္ဌိမှ၌ ရှိ၏။ ထိုပေယျာလဖြင့် “အာဂတော၊ အဿနိဝါသော” အနက် ၂ ခုကို ညွှန်ပြသည်။

ကတ္တိကာယ ပေ၊ ကတ္တိကော- ဤ၌ “ကတ္တိကာယ+ယုတ္တာ၊ ကတ္တိကော” သာ လိုရင်းတည်း။ “ပုဏ္ဏစန္ဒယုတ္တာယ” သည် ကတ္တိကာယ၏ ဝိသေသန (ထိုလအတွက်

ကတ္တိကော-ကတ္တိက မည်၏။ စန္ဒယုတ္တေန-သော၊ မဂသိရေန-မဂသိရ မည်သော၊ နက္ခတ္တေန-နှင့်၊ ယုတ္တော-သော၊ မာသော-နတ်တော်လသည်။ မာဂသိရော-မည်၏။ ဧဝံ၊ ဖုဿေန-ဖုဿ(ဖုဿ)နက္ခတ်နှင့်၊ ယုတ္တော၊ မာသော-ပြာသိုလသည်။ ဖုဿော-မည်၏။ မဃာယ-မဃာနက္ခတ်နှင့်၊ ယုတ္တော၊ မာသော-တပို့တွဲလသည်။ မာဃော-မည်၏။ [ဤအတိုင်းချည်း ပေး၊] ဖဂ္ဂနိနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော တပေါင်းလ၊ စိတ္တ (စိတြ)နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော တန်ခူးလ၊ အဿယုဇော (သီတင်းကျွတ်လ)တိုင်အောင် ဆို။

အဿ-ထိုသူ၏၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဗုဒ္ဓဟူသော၊ ဒေဝတာ-နတ်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဧဝံ၊ သောဂတော-သုဂတနတ်ရှိသူ၊ “မဟိန္ဒနတ်ရှိသူ၊ ယမနတ်ရှိသူ၊ သောမနတ်ရှိသူ” ဟု ပေး၊...ဗျာကရဏံ-ကို၊ အဝေစ္စ-ဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍၊

ကတ္တိကာနက္ခတ်၏ ထူးခြားသောနက္ခတ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပြသော ဝိသေသန)တည်း၊ မာသောကား ဟောနက် အဘိဓမ္မယုပြတည်း၊ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့၌ အခြားနက္ခတ် တို့သည် လနှင့်(စန်းနှင့်) နီးကပ်စွာ မယှဉ်ဘဲ ကတ္တိကာနက္ခတ်သာ လ(စန်း)နှင့် နီးကပ်စွာ ယှဉ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ကတ္တိကာနက္ခတ်သည် ထိုတန်ဆောင်မုန်းလအတွက် ထူးခြားသော အမှတ်အသား ဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ ထိုကတ္တိကာနက္ခတ်နှင့်ယှဉ်သော တန်ဆောင်မုန်းလသည် “ကတ္တိက” အမည်ရ၏။ [ဤ၌ ကတ္တိကာနက္ခတ်ဖြင့် မှတ်သား အပ်သည်ကို “ယှဉ်သည်”ဟု ဆိုသည်။] “ကတ္တိကာယ+ယုတ္တော”ဟု တည်၍ ထို “ကတ္တိကာယယုတ္တော”ဟူသော အနက်၌ “ဏရာဂါတဿေဒမညတ္ထေသု စ”သုတ်ဖြင့် (ထိုသုတ်၌ “အညတ္ထ” အရဖြင့်) ဏပစ္စည်းသက်၊ ဏံအနုဗန်စသည် ချေ၊ ကတ္တိကာဟု ပကတိပြု၊ (ကတ္တိကာ+အ)ကခွင်း ချေ၊ ကပ် “ကတ္တိက”ဟု ဖြစ်၏။

“မဂသိရေန+ယုတ္တော”စသည် တည်၍ တွက်၊ “မဃာယံ”၌ “မဃာဟိ”ဟု သီမူရှိ၏။ မဃာနက္ခတ်၌ ကြယ် ၅ လုံး ရှိသောကြောင့် ဗဟုဝစ်လည်း ဆိုနိုင်၏။ အားလုံး မဃာချည်း မည်သောကြောင့် ဇာတ်ကို ငဲ့၍ ဧကဝုစ်လည်း ဆိုနိုင်၏-ဟု ထောမနိဓိ၌ ပြသည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိ ၂ မျိုးလုံး အသင့်ချည်း၊ အာသဠော-အာသဠိ၊ သာဝဏော-သာဝဏီတို့သည် လိန် ၂ မျိုးရှိကြောင်း ပြ၏။ (ဤ)ပစ္စည်းသက်၍ “ဠိ၊ ဏီ”ဖြစ်သည်။ “ပုဗ္ဗာသဠ၊ ဥတ္တရာသဠ”ဟု ၂ မျိုး ရှိသောကြောင့် “ဥတ္တရာသဠာယ”ဟု ဆိုသော်လည်း လိုရင်းမှာ “အာသဠာယ”တည်း။ “ဘဒ္ဒေန”အရာဝယ် “ပေါဠပဒေန”ဟု သီမူရှိ၏။ ပေါဠပဒ နက္ခတ်ကို ဘဒ္ဒပဒ ဘဒြပဒနက္ခတ်ဟု ထောမနိဓိဆိုသောကြောင့် “ဘဒ္ဒပဒေန ယုတ္တော ဘဒ္ဒပဒေါ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ သို့မဟုတ် “ပေါဠပဒေန ယုတ္တော ပေါဠပဒေါ”ဟု သီမူအတိုင်းလည်း ကောင်း၏။ [ထောမနိဓိနှင့်မောဂ္ဂလ္လာန်တို့၌ လပြည့်ညဉ့်ကို “ဖုဿေန လက္ခိတာ”အရ ဖုဿဟု ခေါ်၍ ထိုညဉ့်ရှိသော တစ်လကို “ဖုဿိ ယဿ အတ္ထိ”အရ “ဖုဿ”စသည် မည်၏-ဟု ဆိုသည်။]

အဓိကတော-သင်အံ့သူတည်း၊ ဝေယျာကရဏော-သူ၊ ဧဝံ, “မဟုတ်ကျမ်း၊ နိမိတ်ကျမ်း၊ အင်္ဂုရိန္ဒာကျမ်း၊ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာကျမ်းကို သင်အံ့သူ”ဟု ပေး၊ ... ဝသာတီနံ-ဝသာတီမည်သော မင်းသားတို့၏၊ ဝိသယော-နိုင်ငံဖြစ်သော၊ ဒေသော-အရပ်သည်၊ ဝါသာတော-မည်၏၊ အသ္မိံ ပဒေသေ-ဤအရပ်၌။

ဗုဒ္ဓေါ အဿ ဒေဝတာ စသည်။ ။ ဗုဒ္ဓကို နတ်ကဲ့သို့ ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်သူသည် “ဗုဒ္ဓ” မည်၏။ [အဿ-၏၊ ဒေဝတာ-ကိုးကွယ်ရာနတ်ကား၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဘုရားတည်း” ဟုလည်း ပေးကြ၏။].... “ဝေယျာကရဏော” ရုပ်ပြီးပုံမှာ ဝေယျာကရဏိကောအတိုင်း တည်း။ “ဏိကနှင့်ဏ” ဟု ပစ္စည်းချင်းသာ ထူးသည်။ “အဝေစ္စ အဓိကော” ၏ အဓိပ္ပာယ်လည်း ထို၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဝသာတီနံ ဝိသယော ဒေသော-ဝိသယသဒ္ဓါသည် “ဝိသယော-ရွာအပေါင်း (နယ်ပယ်)ကို လဒ္ဓေါ-ရအပ်ပြီ”၌ ရွာအပေါင်း (နယ်ပယ်)ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ “စက္ခုဝိသယော-စက္ခုမြေ၏အရာဖြစ်သော၊ ရူပံ-ရူပါရုံ”၌ ကုန္ဒိယကယု (ကုမုန္တုဖြင့် ယူအပ်သော အာရုံ)ဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း၊ “ဒေဝဒတ္တဿ-၏၊ ဝိသယော-အရာဖြစ်သော(အမြဲမပြတ် လေ့ကျက်အပ်သော)၊ အနုဝါကော-အနုဝါက မည်သော ဝါကျ”၌ အစ္စာသီလိတ (စင်စစ် အလေ့အလာပြုအပ်သော ကျမ်းစာ)အနက်၌လည်းကောင်း၊ “မစ္စာနံ-ငါးတို့၏၊ ဝိသယော-အရာဖြစ်သော၊ ဇလံ-ရေ၊ ဤ၌ အညတ္တာဘာဝ ဝိသယာဓာရဟု ခေါ်အပ်သော အညတ္တာဘာဝအနက်၌လည်းကောင်း ဖြစ်၏။ ထိုအနက်တို့တွင် “ဒေသော”ဟူသော ပါဠိကို ထောက်၍ ဂါမသမုဒါယ (ရွာအပေါင်း)အနက်၌ ဤဝိသယသဒ္ဓါ ဖြစ်၏ဟု သိသာ၏။ [ဋီကာ၌ကား “အနုညတြဘာဝေါ (အညတ္တာဘာဝေါ) ဝိသယော”ဟု ဖွင့်ရာ၌ ဝိသယ အမျိုးမျိုးကို မခွဲခြားဘဲ “အာရုံဝိသယ-ဒေသဝိသယ” ၂ မျိုးမျှသာ ခွဲခြား၍ ထို ၂ မျိုးတွင် မင်း၏ အာဏာနဲ့ရာ နယ်ပယ်ကိုပင် (အခြားနယ်၌ ထိုမင်း၏ အာဏာ မနဲ့သောကြောင့်) အနုညတြဘာဝ ယူသည်-ဟု မှတ်။]

ဒေသသဒ္ဓါလည်း “ညွှန်ပြခြင်း”ဟူသော ကြိယာအနက်ကို တချို့နေရာ၌ ဟောနိုင်သော်လည်း ဝိသယောဟူသော ဝိသေသနကြောင့် အရပ်ဒေသဟူသော အနက်သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိသယော”ချည်း “ဒေသော”ချည်း တစ်ပုဒ်တည်း မဆိုဘဲ “ဝိသယော ဒေသော”ဟု ၂ပုဒ် တွဲဖက်၍ “တဿ+ဝိသယောဒေသော”ဟု ပစ္စည်းအနက်ကို ပြသည်။ ဤနယ်ပယ်ဒေသ၏ အရှင်သည် “မင်း”သာ ဖြစ်ထိုက်ရကား “ဝသာတီနံ-ဝသာတီမင်းတို့၏”ဟု ပေးသော မောဂ္ဂုဏ္ဏာန်နိဿယသစ် အလိုသာ ပါဠိမှန် အနက်မှန် ဖြစ်ထိုက်၏။ “ဝသာဒါနံ-ခြင်္သေ့တို့၏”ဟု ပေးကြသော ပါဠိအနက်ကိုကား စဉ်းစားထိုက်သည်။ [ဤ၌ “ဒေသော”သည် ဝိသယောအတွက် အဘိဓမ္မေယျ ထည့်ခြင်းသာ၊ လိုရင်းမှာ “ဝသာတီနံ ဝိသယော”သာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝသာတီနံ ဝိသယော ဝါသာတော၊ ဧဝံ-ဂန္ဓာရိနံ ဝိသယော ဂန္ဓာရော” စသည်ဖြင့် “ဒေသော” မပါဘဲ သက္ကတသဒ္ဓါတို့၌ ဆိုသည်။]

ဥဒုမ္မရာ-ရေသဖန်းပင်တို့သည်၊ သန္တိ၊ ဣတိ၊ ဩဒုမ္မရာ-မည်၏။ ဒေသော-အရပ်၊...သဟဿေန-တစ်ထောင်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်သော ကျုံးသည်။ သာဟဿီ-မည်၏။ ပရိက္ခာ-ကျုံး၊ [တူးစ ငွေတစ်ထောင် ကုန်ကျသော ကျုံး-ဟူလို၊] ပယသာ-နို့ရည်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော နို့ဃနာသည်။ ပါယာသံ-မည်၏။...သဟဿံ-တစ်ထောင်ကို၊ အရဟတိ-ထိုက်တန်၏။ ဣတိ၊ သာဟဿီ-မည်၏။ ဂါထာ-ဂါထာ၊... အယသော-သံ၏။ ဝိကာရော-(တစ်မျိုးပြုအပ်သော) ခွက် စသည်သည်။ အာယသော-မည်၏။ ဧဝံ၊ သောဝဇ္ဇော-ရွှေခွက် စသည်။ အဿ-ထိုရေ၏။ ပုရိသော-ယောက်ျား တစ်ရပ်ဟူသော၊ ပရိမာဏံ-အတိုင်းအရှည်သည်။ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ ပေါရိသံ-၏။ ဥဒကံ-ရေ။ [သိၣ် “သုဂတေ-ဘုရား၌၊ ပသန္နော-ကြည်ညိုသူသည်၊ သောဂတော-မည်၏”ဟု ရှိသေး၏။]

စဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ တတ္ထ-ထို၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သည်။ တတ္ထ၊ ဝသတိ၊ တဿ-ထို၏။ ဟိတံ-စီးပွား၊ တံ-ထိုကို၊ အရဟတိ-ထိုက်၏။ ဣတိ အာဒိသု-ဤသို့ အစရှိသောအနက်တို့၌၊ ဏေယျပစ္စယော(စ)-လည်းသက်၊ ဗာရာဏသီယံ-၌၊ ဇာတော-မွေးဖွားသူ၊ ဝါ၊ ဗာရာဏသီယံ ဝသတိ၊ ဣတိ၊ ဗာရာဏသေယျကော-မည်၏။ ပုရေဝိယ-ရှေ့(မာထုရကောစသည်)၌ကဲ့သို့။

ပါယာသံ ပေ၊ ပေါရိသံ—ပယော၊ အယောတို့သည် မနောဂိုဏ်းဖြစ်၍ “ပယ+အ၊ အယ+အ”ဟု ဖြစ်သောအခါ မာနသံကဲ့သို့ (သံ)လာသည်။ [“ပါယ+အာသ”ဟု ခွဲ၍ “ပါယော စ-သောက်သည်၊ သောက်အပ်၏။ အာသော စ-စားလည်း စားအပ်၏။ ဣတိ ပါယာသော(သောက်၍လည်း ဖြစ်၊ လက်ကော်၍လည်း စားနိုင်သောနို့ဃနာ)”ဟုလည်း ကျမ်းဂန်တို့၌ ဆို၏။ ပြစ်နေသည်ကို “ဃန-တစ်ခဲနက်”ဟု ခေါ်သည်။] သံသပိတံ စသော ခွက်သည် သံကို တစ်မျိုးတစ်၏ဖုံ ပြုအပ်သော ခွက်တည်း။ ဝိ-တစ်မျိုး+ကာရော-ပြုအပ်သည်။ “ဝိကာရော-အထူးတည်း”ဟု ပေးကြသည်မှာ သဒ္ဒါနက်ပျောက်၍ အဓိပ္ပာယ်လည်း မထိရောက်ချေ။ “ပုရိသော ပမာဏံ”၌ ပုရိသော အရ ယောက်ျား၏ တစ်ရပ် ပမာဏတိုင်အောင် (ဌာနပစာရအားဖြင့်) ယူ၍ လူ့တစ်ရပ်နက်သော ရေကို “ပေါရိသံ-တစ်ရပ် တစ်သူရှိသောရေ”ဟု ခေါ်သည်။

စဂ္ဂဟဏေန—“ဏရာဂါ၊ ပေ၊ မညတ္တေသု စ”၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဇာတ အစရှိသောအနက်၌ “ဗာရာဏသီ+ဧယျံ”သခွင်း၊ ချေ့ကပ်၍ “ဗာရာဏသေယျ”ဟု ဖြစ်သောအခါ “မာထုရကော” စသည်၌ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သဗ္ဗတော ကောသုတ်ဖြင့် က လာ၍ “ဗာရာဏသေယျကံ”ဟု ဖြစ်၏။ စမ္ပေယျကော စသည်၌လည်း နည်းတူ၊ ဂဏေယျံ-ဝါနေယျံ စသည်၌ကား

ကကာရာဂမော-က အက္ခရာ လာ၊ ဧဝံ၊ စမ္ပေယျကော-သူ၊ သာဂလေယျကော-သာဂလပြည်၌ မွေးဖွားသူ၊ နေသူ၊ [“သာလေယျကော”ဟု တချို့ ရှိ၏။ “ဂ” ကျဟန် တူသည်။ “ကောသမ္ပုဇ္ဇေနိယောတက္က-သိလာ စမ္မာစ သာဂလံ”ဟု စမ္မာနှင့် သာဂလကို နီးကပ်စွာ အဘိဓာန်၌ တွေ့ရသည်။] မိမိလေယျကော-မိမိလံပြည်၌ မွေးဖွားသော၊ နေသော၊ ဇနော-လူ၊ ဂင်္ဂေယျကော-ဂင်္ဂါမြစ်၌ ပေါက်ဖွားသော၊ မစ္ဆော၊ သိလာယံ-ကျောက်၌၊ ဇာတံ-ဖြစ်သော ပန်း-စသည်သည်။ သေလေယျကံ-၏၊ ကုလေ-အိမ်၌၊ [အမျိုး၏ “ကုလ” အမည်ကို ဌာနပစာအားဖြင့် နေရာ အိမ်၌ တင်စားသည်။] ဇာတော-ပေါက်ဖွားသော၊ သုနခေါ-ရွေးတည်း၊ ကောလေယျကော-ရွေး၊ ဝနေ၊ ဇာတံ-သော၊ ပုပ္ဖံ-ပန်းတည်း၊ ပါနေယျံ-ပန်း၊ ဧဝံ၊ ပဗ္ဗတေယျာ-တောင်ပေါ်၌ မွေးဖွားသော၊ မနုဿော-လူ၊ [တောင်သူလူရိုင်း၊] ပဗ္ဗတေယျာ-တောင်၌ ဖြစ်သော၊ နဒီ၊ ပေါဩသဓံ-ဆေး၊ ပထဿ-လမ်း၏၊ ဟိတံ-စီးပွားဖြစ်သောရိက္ခာသည်၊ ပါထေယျံ-၏၊ သပတိဿ-ဥစ္စာရှင်၏၊ ဟိတံ-စီးပွားဖြစ်သော၊ ဓနံ-ဥစ္စာသည်၊ သာပတေယျံ-မည်၏၊ ပဒီပေယျံ-ဆီမီး၏၊ စီးပွားဖြစ်သော၊ တေလံ-ဆီ၊ မာတု-မိခင်၏၊ ဟိတံ-စီးပွားသည်၊ မတ္တေယျံ-၏၊ ဧဝံ၊ ပေတ္တေယျံ-အဘ၏၊ စီးပွား၊ ဒက္ခိဏံ-အလှူကို၊ အရဟတိ-ခံထိုက်၏၊ ဣတိ၊ ဒက္ခိဏေယျာ-၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

က-လာဗ္ဗယ် မလို၊ “ပထဿ+ဟိတံ”စသည်၌ “ဟိတ-စီးပွား”ဟူသည် “ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဟိတံ”အရ ထိုထို အကျိုး၏ ဖြစ်ကြောင်း(အကြောင်း)တည်း၊ [“ဟိတံ - အကျိုးစီးပွား” ဟု အကျိုး ထည့်ပေးခြင်းသည် မကောင်း၊ ဟိတသဒ္ဓါ အကျိုးဟော မဟုတ်၊ အကြောင်းဟောသာ၊] ထို့ကြောင့် “လမ်း၏+စီးပွား”ဟူသည် လမ်းခရီးအား ကျေးဇူးများသော (ခရီးသွားရာ၌ သုံးစားဖို့ ဖြစ်သော) ရိက္ခာတည်း။

သာပတေယျံ- သံ-ဥစ္စာ+ပတိ-အရှင်၊ သဿ+ပတိ သပတိ-ဥစ္စာ၏အရှင် (ဥစ္စာရှင်)၊ “သပတိဿ+ဟိတံ”အရ ဥစ္စာရှင်၏စီးပွား (ဥစ္စာရှင်အား ကျေးဇူးများသော ဥစ္စာ)ဟူသည် ရွှေ ငွေ စပါး စသော ဥစ္စာများတည်း၊ ထို့အတူ ဆီမီး၏ အစီးအပွား ဟူသည် ဆီတည်း၊ မတ္တေယျံ-ပေတ္တေယျံ ဟု သီဟိုဠ်မှ ရှိ၏၊ ရုပ်ပြီးပုံမှာ မတ္တိကံ ပေတ္တိကံနှင့် အတူပင်၊ ပစ္စည်းသာ ကွဲသည်၊ မေတ္တေယျံ ဟု ရှိသည်ကား (မာတုမှ မေတ္တ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မတ္တိကံ စသည်၌ ပြခဲ့သော သာကေတို့နှင့် မညီသောကြောင့်လည်းကောင်း) ပါဠိပျက်။ [ဋီကာ၌ “မိတ္တေ+ဇာတော-မိတ်ဆွေ၌ ဖြစ်သောတရား၊ မိတ္တာနံ+ဟိတော-မိတ်ဆွေတို့၏ စီးပွားဖြစ်သူ၊ မိတ္တံ အရဟတိတိ

၃၇၈။ ဇာတာဒီနမိဗိယာ စ။ ။ဇာတ ဣစ္စေဝမာဒီနံ-ဇာတ အစရှိ ကုန်သော၊ သဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ အတ္ထေ-၌၊ ဣမ ဣယ ဣတိ၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဝါ ဟောန္တိ၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သော လူ စသည်သည်၊ ပစ္ဆိမော-မည်၏၊ ပစ္ဆိမာ-သော၊ ဇနတာ-သတ္တဝါအပေါင်း၊ ပစ္ဆိမံ စိတ္တံ၊ အန္တေ-အဆုံး၌ပေ၊ အန္တိမော-အဆုံး၌ ဖြစ်သော ဘဝ စသည်၊ အန္တိမံ-အဆုံး၌ ဖြစ်သော စိတ်၊ ဧဝံ၊ မဇ္ဈိမော-အလယ်၌ ဖြစ်သူ၊ [ပစ္ဆိမော ရှိလျှင် ပါဌ်ပျက်၊] ပုရိမော-ရှေ့၌ ဖြစ်သူ၊ ဥပရိမော-အထက်၌ ဖြစ်သူ၊ ဟေဋ္ဌိမော-အောက်၌ ဖြစ်သူ၊ ပစ္စန္တိမော-အစွန်၌ဖြစ်သောနေပုဒ်၊ [မဇ္ဈိမော ရှိလျှင်ကား ပါဌ်ပျက်၊] ဂေါပိကော-ဖမျက်၌ ဖြစ်သော အနာ စသည်၊ ဂန္တိမော-အထုံးအဖွဲ့၌ ဖြစ်သော အရာ။

မေတ္တေယျော"ဟု ရှိသေး၏၊ မေတ္တာ၌ ပြခဲ့သည်အတိုင်း ဣကို ပြေ၊] "ဒက္ခန္တိ ဝဗ္ဗန္တိ ဧတာယ"နှင့် အညီ ကြီးပွားချမ်းသာကြောင်းဖြစ်သော အလျှူသည် ဒက္ခိဏာ မည်၏၊ ထို အလျှူကို ခံထိုက်သော (ထိုအလျှူ၏ အကျိုးကို တိုးပွားအောင် လယ်ယာမြေကောင်း နှင့် တူသော) ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒက္ခိဏေယျ မည်၏။

၃၇၉။ ပစ္ဆိမော၊ ပစ္ဆိမာ၊ ပစ္ဆိမံ— တို့ကား ဇနော(ပုံလွန်)၊ ဇနတာ(ဣတ္ထိလိန်)၊ စိတ္တံ(နပုံလိန်)ဟူသော အဘိဓေယျအားလျော်စွာ ၃ လိန် ရှိနိုင်ကြောင်း ပြသော ပုံစံများ တည်း၊ ရှေ့နောက် ပုံစံများ၌လည်း ဤသို့ လိန်အားလျော်စွာ ပုံစံပြပုံကို သိပါ၊ "ပစ္ဆာ-ဥပရိ-ဟေဋ္ဌာ"တို့သည် (၌ဟူသော) သတ္တမိအနက်၌ ဖြစ်သော နိပါတ်တို့တည်း၊ "ပစ္ဆာ-ဥပရိ-ဟေဋ္ဌာ+ဇာတော"ဟု ပိဂ္ဂိုဟ်ပြု၊ "မဇ္ဈေ-ပုရာ-ပစ္စန္တေ+ဇာတော၊ မဇ္ဈိမော"စသည်၊ ဂေါပေ-ဖမျက်၌+ဇာတော-ဖြစ်သော အနာ စသည်သည်၊ ဂေါပိမော-မည်၏၊ "ဂန္တေ+ဇာတော ဂန္တိမော"လည်း နည်းတူ၊ ဂေါပိမော၊ ဂန္တိမော"ဟု တွဲ၍ပြသော ရူပသိဒ္ဓိဆရာကား ပါရာဇိကဏ် ကုလဒုသကသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ လာသော "ဂန္တိမ-ဂေါပိမ-ဝေဓိမ-ဝေဋ္ဌိမ-ပရိမ-ဝါယိမ"ဟူသော သီကုံးအပ်သော ပန်းအထူး ၆ မျိုးတွင် "ဂန္တိမ-ဂေါပိမ"ကို ပြလိုဟန်တူ၏၊ သို့သော် ထို၌ ပါသော ဂေါပိမ၌ ဣမပစ္စည်းသည် ဇာတအနက်ဟော မဟုတ်၊ ဂေါပုသဒ္ဓါသည် ချည်မျှင် စသည်ဖြင့် ပန်းညှာတို့ကို ထိုးသိခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဂေါပုနံ ဂေါပွေ၊ ဂေါပေန-ထိုးသိခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော ပန်းအထူးတည်း၊ ဂေါပိမံ-မည်၏၊ ဤသို့ နိဗ္ဗတ္တအနက်၌ "ဣမ"ပစ္စည်း သက်၏။ ["ဂန္တေန+နိဗ္ဗတ္တံ၊ ဂန္တိမံ၊ ဒေသနဗယာ သေသေသုပိ" တေရသကဏ်ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ မောဂ္ဂုလ္လာနံဝယ် မဇ္ဈိမော စသည်၌ ဣမပစ္စည်းကို ဘဝအနက်ဟောဟု ဆို၍ "မဇ္ဈေ+ဘဝေါ"စသည်ဖြင့် ပြ၏၊ သြရေ ဘဝေါ သြရိမော-ဤဘက်ကမ်း၌ဖြစ်သည်။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဣယပစ္စယေ-၌၊(ဥဒါဟရဏံ)၊ မနုဿဇာတိယာ-
 လူဇာတ်၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သောယောက်ျားတည်း၊ မနုဿဇာတိယော-ကျား၊
 မနုဿဇာတိယာ-လူဇာတ်၌ ဖြစ်သော မိန်းမ၊ မနုဿဇာတိယံ-လူဇာတ်၌
 ဖြစ်သော အမျိုး၊ ဧဝံ၊ အဿဇာတိယော-မြင်းဇာတ်၌ ဖြစ်သူ၊ ဟတ္ထိ
 ဇာတိယော-ဆင်ဇာတ်၌ ဖြစ်သူ၊ ဗောဓိသတ္တဇာတိယော-ဘုရားအလောင်း
 ဇာတ်၌ ဖြစ်သူ၊ ဒဗ္ဗဇာတိယော-ပညာရှိဇာတ်၌ ဖြစ်သူ၊ သမာနဇာတိယော-
 တူသောဇာတ်၌ ဖြစ်သူ၊ လောကီယော-လောက၌ ဖြစ်သော တရား၊
 ဣစ္စာဒိ-တည်း။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ တတ္ထ-ထို၌၊ နိယုတ္တော-ယှဉ်သည်၊ အဿ-ထို
 သူ၏၊ တံ-ထိုအရာသည်၊ အတ္ထိ၊ တတ္ထ-ထို၌၊ ဘဝေါ-ဖြစ်၏၊ ဣတျာ
 ဒိသုပိ-ဤသို့၊ အစရှိသော အနက်တို့၌လည်း၊ ဣမဣယပစ္စယာ ဟောန္တိ၊
 စသဒ္ဓေန ဣကပစ္စယော စ၊ အန္တေ-အဆုံး၌၊ နိယုတ္တော-ယှဉ်သူတည်း၊
 အန္တိမော၊ ယော၊ ကော-သူ၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ပုတ္တော အတ္ထိ၊ တသ္မိံ-၌၊
 ဝိဇ္ဇတိ၊ ဣတိ ပုတ္တိမော၊ယော၊ကော-မည်၏၊ အဿ-ထိုဝေါဟာရစသည်၏။

ပါရေ ဘဝေါ ပါရိမော-ထိုဘက်ကမ်း၌ ဖြစ်သည်၊ အပ္ပန္နရေ ဘဝေါ၊ အပ္ပန္နရိမော-
 အတွင်း၌ ဖြစ်သည်၊ ပုရတ္တာ(နိပါတ်ပုဒ်) ရှေး၌(အရှေ့၌)+ဘဝေါ ပုရတ္ထိမော၊ ဗာဟိရံ
 (နိပါတ်)-ပြင်ဘက်၌ + ဘဝေါ၊ ဗာဟိရိမော၊ ဤပုံစံတို့ကိုလည်း ထိုနိဿယသစ်၌
 ပြထားသည်။

တထာ ဣယပစ္စယေ-များသောအားဖြင့် ဇာတသဒ္ဓါသည် အာဇာရ(၌ ဟူသော)
 အနက်နှင့် စပ်သောကြောင့် “မနုဿဇာတိယာ-၌”ဟု ပေးလိုက်သည်၊ “လောကော+
 ဇာတော”ဟု ဧကန်ဝိဂြိုဟ် ပြုရမည့် “လောကီယော”ကို ထောက်၍လည်း “၌”ဟုပင်
 ပေးခွင့်ရှိသည်၊ “မနုဿဇာတိ” နောင် ဇာတအနက်၌ ဣယပစ္စည်း သက်၍ “မနုဿ
 ဇာတိယော၊ ယာ၊ ယံ”ဟု အဘိဓမ္မေယျအားလျော်စွာ ၃ လိနိ ဖြစ်၏၊ ဒဗ္ဗသဒ္ဓါသည်
 “ဗုဒ္ဓေါ စ ဒဗ္ဗဝိဒ္ဓသု”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ “ပညာရှိ” အနက်ဟောတည်း။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန ပေ၊ စ သဒ္ဓေန ဣကပစ္စယော စ-သုတ်၌ တိုက်ရိုက်ပါသော
 ကြောင့် ဣမ-ဣယပစ္စည်း သက်မှုမှာ သုတ်ရင်းဖြင့်ပင် ပြီး၏၊ အနက်ကိုသာ ဇာတ
 အနက်-မဟုတ်ဘဲ နိယုတ္တ စသော အနက်ဖြစ်၍ ဇာတာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့် ယူရသည်၊
 ထို့ကြောင့် “အာဒိဂ္ဂဟဏေန ပေ၊ ဣမဣယပစ္စယာ ဟောန္တိ”ဟု မိန့်သည်၊ ဣကပစ္စည်း
 ကား သုတ်၌ တိုက်ရိုက် မပါ၊ ဣမိယာ စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဆည်းယူအပ်သော ပစ္စည်း
 တည်း၊ ထို့ကြောင့် “စသဒ္ဓေန ဣကပစ္စယော စ”ဟု မိန့်သည်၊ အန္တိမော အန္တိယော
 အန္တိကော စသည်တို့ကား ထို ၃ ပစ္စည်း၏ ပုံစံတည်း။

ကပ္ပော-ရဟန်းတို့အား အပ်အောင်ပြုခြင်းသည်။ အတ္တိ၊ ဣတိ၊ ကပ္ပိယော-မည်၏။ အဿ-ထိုရသေ့၏။ ဇဋ္ဌာ-ဆံကျစ်သည်။ အတ္တိ၊ ဣတိ၊ ဇဋ္ဌိယော။ အဿ-ထိုသမာဓိ၏။ ဟာနဘာဂေါ-ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အဖို့သည်။ အတ္တိ၊ ဣတိ၊ ဟာနဘာဂိယော။ ဧဝံ၊ ဝိတိဘာဂိယော-တည်တံ့ခြင်း အဖို့ရှိသော သမာဓိ၊ ဗောဓိဿ-မဂ်ဉာဏ်၏။ ပက္ခေ-အသင်းအပင်း၌၊ ဝါ-ပက်၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သောတရားတို့တည်း။ ဗောဓိပက္ခိယာ-တို့၊ ပဉ္စဝဂ္ဂေ- ၅ ယောက်အစ၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တည်း။ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ-တို့၊ ဧဝံ၊ ဆဗ္ဗဋ္ဌိယာ- ၆ ယောက် အစ၌ ဖြစ်သော ရဟန်းတို့၊ ဥဒရိယံ-ဝမ်း၌ ဖြစ်သော အစာသစ်၊ ဣဒံ-ဤဥစ္စာသည်။ အတ္တနော-မိမိ၏ဥစ္စာတည်း။ အတ္တနိယံ-မိမိဥစ္စာ၊ န ကာရာဂမော-န အက္ခရာ လာ။

စသဒ္ဓဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ကိယ၊ ယ၊ ဣ၊ ပစ္စယာ စ-ကိယပစ္စည်း၊ ယပစ္စည်း၊ ဣ၊ ပစ္စည်းတို့သည်လည်း။ (ဟောန္တိ)၊ ဇာတိယာ-ပဋိသန္ဓေ၌၊ နိယုတ္တော-

ကပ္ပိယော။ ။ ကပ္ပသဒ္ဓါသည် သမဏဝေါဟာရ(ရဟန်းများ၏ အသုံးအနှုန်းဖြစ်သော ဝိနည်းနှင့်လျော်စွာ အပ်စပ်အောင်ပြုခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ထိုအပ်စပ်အောင် ပြုခြင်းရှိသော(အပ်စပ်သော) ပရိက္ခရာ စသည်သည် ကပ္ပိယ မည်၏။ ထိုကပ္ပိယပရိက္ခရာ စသည်ကို ပြုတတ်သူကို "ကပ္ပိယကာရက"ဟု ခေါ်၏။ ယခုကာလ၌ကား "ကာရက"ကို ဖြုတ်၍ "ကပ္ပိယ"ဟု ခေါ်နေကြသည်။

ဟာနဘာဂိယ။ ။ ဟာန=ဆုတ်ယုတ်ခြင်း+ဘာဂ=အဖို့၊ ပဉ္စမဈာန်သမာဓိကို ရပြီးနောက် ထိုဈာန်ကို အထပ်ထပ် မဝင်စားဘဲ ပစ်ထားလျှင် (ရပြီး စာကို ပစ်ထားမိ၍ မေ့သကဲ့သို့) ထိုဈာန် ယုတ်လျော့ ပျောက်သွားတတ်၏။ ထိုသမာဓိသည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အဖို့ရှိသော (ဆုတ်ယုတ်ဖို့ ဖြစ်နေသော)ကြောင့် ဟာနဘာဂိယ မည်၏။ ထိုဈာန်ကို ဝင်စားသော်လည်း အထက်ဈာန်ရဖို့ အားမထုတ်လျှင် တည်တံ့ဖို့သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိတိဘာဂိယ မည်၏။ ဤသို့ ဘာဂအတွက် ကောဋ္ဌာသ(အဖို့)အနက် ကြံလိုက်ခြင်းသည် "ဟာနဘာဂိယာဒိဝသေနာတိ-ဟာနကောဋ္ဌာသိကာဒိဝသေန"ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာအတိုင်းတည်း။ ရူပသဒ္ဓိဋီကာ၌ကား "ဟာနဿ-ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းကို၊ ဘဇနံ သေဝနံ-မှီဝဲခြင်းသည်။ ဟာနဘာဂေါ-မည်၏"ဟု ဘာဂအတွက် သေဝနအနက်ကြံ၍ "ဟာနဘာဂိယော အရ သမာဓိကို မယူဘဲ "ဝိပက္ခသေဝိနော ဂုဏေ"ဟု ဖွင့်လေသည်။ သမာဓိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ကာမဇွန့်နီဝရဏဖြစ်ကြောင်း တရားစုကို မှီဝဲသူ၏ မကောင်းဂုဏ်ကို "ဟာနဘာဂိယ"ဟု ဆိုလိုသတတ်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် သီလနိဒ္ဒေသ၌ပြသော ဟာနဘာဂိယသီလကို ရည်ရွယ်၍ ဖွင့်ဟန် တူသော်လည်း ထို၌ "ဟာနဘာဂိယ"အရ သီလကို ရသောကြောင့် ထိုအတိုင်း မကျေချေ။ ["အတ္တ + ဝိယ" ဟု ဖြစ်သောအခါ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် န အက္ခရာ လာ၍ အတ္တနိယံ ဖြစ်၏။ မောဂုလ္လာန်၌ကား တစ်ခါတည်း "နိယ"ပစ္စည်း သက်သည်။]

ယှဉ်သူတည်း၊ ဇာတိကိယော-သူ၊ ဧဝံ၊ အန္တကိယော-ကန်းသူ၏အဖြစ်၌ ယှဉ်သူ၊ ဇစ္စန္ဓေ-သန္ဓေကန်း၏အဖြစ်၌၊ နိယုတ္တော-တည်း၊ ဇစ္စန္ဓကိယော-သူ၊ အယံ-ဤဥစ္စာသည်၊ သဿ-မိမိ၏(ဥစ္စာတည်း)၊ ဣတိ သကိယော၊ ဧဝံ၊ ပရကိယော-သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာ။

ယပစ္စယော-ယပစ္စည်းသည်၊ သာဓုဟိတဘဝဇာတာဒိအတ္ထေသု-သာဓု၊ ပေ၊ ဇာတ အစရှိသော အနက်တို့၌၊ (ဟောတိ)၊ ယထာ-ကား၊ ကမ္မနိ-အမှု၌၊ သာဓု-ကောင်းသော စိတ်တည်း၊ ကမ္မည-စိတ်၊ သဘာယံ-အစည်းအဝေးသဘင်၌၊ သာဓု-ကောင်းသော စကားတည်း၊ သမ္ဘ-ကား၊ ယဝတံ တလနာဒိနာ-ယဝတံ တလန အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဥကာရာဒိ-ဥအပြု အစရှိသော အစီအရင်သည်၊(ဟောတိ)၊ [သန္နိ(၄၂) သုတ်အဖွင့် ပြန်ကြည့်၊] ဧဝံ၊ မေဓာယ-ယဇ်၏၊ ဟိတံ-အစီးအပွားတည်း၊ မေဇ္ဈ-ပွား၊ [“ယတံ-ထောပတ်တည်း”ဟု သီဟိုဠ်မူ၌ အဘိဓမ္မေယျ ပါသည်၊] ပါဒါနံ-ခြေတို့၏၊ ဟိတံ-စီးပွားဖြစ်သော၊ တေလံ-ခြေနယ်ဆီတည်း၊ ပဇ္ဇ-ဆီ၊ ရထဿ-ရထား၏၊ ဟိတာ-စီးပွားဖြစ်သော လမ်းတည်း၊ ရစ္ဆာ-လမ်း၊ ဂါမေ-ရွာ၌၊ ဘဝေါ-ဖြစ်သော အကျင့်တည်း၊ ဂမ္မော-ကျင့်၊ [“ဂမ္မော ဟိနော ပေါထုဇ္ဇနိကော” ဓမ္မစကြာ၊] ဂဝေ-နွားမ၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သော နို့ရည်စသည် တည်း၊ ဂဗျံ-နို့ရည် စသည်၊ ဩသရေ စာတိ သုတ္တေ-၌၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊

စသဒ္ဓဂ္ဂုပေဏုပစ္စယာ— [မြန်မာမူ၌ “ကိယဏုပစ္စယာ စ”သာ ရှိ၍ “ယ” ကျသည်၊ “ဇာတိယာ”၏ အရာ၌ မောဂ္ဂုလ္လာနံဝယ် “ဇာတိယံ”ဟု ရှိ၏၊ “အန္တ”သဒ္ဓါသည် ကန်းသူ ကိုသာ ဟောသော်လည်း အန္တ၌ ဘာဝပုဓာန-တစ်နည်း ဘာဝလောပကြံ၍ “ကန်းသူ၏ အဖြစ်၌”ဟု ပေးသည်၊ ဇစ္စန္ဓေလည်း နည်းတူ၊ မှန်၏-“အန္တ၊ အန္တကိယ” ၂ ပါးလုံးပင် ကန်းသူတို့ ဟောရကား “အန္ဓေ-ကန်းသူ၌၊ နိယုတ္တော-ယှဉ်သော ကန်းသူ”ဟု ဆိုလျှင် အဓိပ္ပာယ် မရသောကြောင့် “အန္ဓေ-ကန်းသူ၏အဖြစ်(မျက်စိကွယ်ခြင်း)၌”ဟု ဆိုမှ အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

ယပစ္စယော၊ပေ၊ဇာတာဒိအတ္ထေသု— ပြခဲ့သော ၃ ပစ္စည်းတွင် ယပစ္စည်း၏ ပုံစံကို ပြလို၍ (သီဟိုဠ်မူ၌) “ယပစ္စယော”စသည်ကို မိန့်သည်၊ “ဏုပစ္စယော”ဟု မြန်မာမူ ရှိသည်ကား “စသဒ္ဓေန ယပစ္စယော ရူပသဒ္ဓိယံ ဝုတ္တော”ဟူသော ဗာလာဝတာရဋီကာ ဟောင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ “တတြ+သာဓု၊ ယတိ”ဟူသော ကလာပံနှင့်လည်းကောင်း မညီရုံသာမက၊ ကမ္မညစသော ပုံစံအားလုံးပင် ဝုဒ္ဓိမရောက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထောမနိဓိ၌ “မဇ္ဈံ”ပုဒ်ဝယ် “ယတိ”ပစ္စည်းဟု ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း “ယပစ္စယော” သာ သင့်သည်၊ “ဧဝံ မေဓာယ ဟိတံ”၌ ဧဝံကား သမ္ဘကဲ့သို့ ယဝတံသုတ်ဖြင့် စီရင်ပုံကို

ယပစ္စယေ-ယပစ္စည်းသည်။ ပရေပိ-နောင်းသော်လည်း၊ အဝါဒေသော-
 အဝ အပြုသည်။ (ဟောတိ)၊ ကဝိမိ-ကဗျာဖွဲ့သူ၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သောအစီအကုံး
 တည်း၊ ကဗျံ-ကုံး။ [ထောမနိမိ၌ “ကဝိနော ကမ္မံ ကဗျံ”ဟု ရှိ၏။] ဒိဝိ-
 နတ်ပြည်၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်တို့တည်း၊ ဒိဗျာ-တို့၊ ထနတော-
 သားမြတ်မှ၊ ဇာတံ-ဖြစ်သော နို့ရည်တည်း၊ ထညံ-ရည်၊ ဓနာယ-ဥစ္စာ
 အလို့ငှာ၊ သံဝတ္ထတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ၊ ခေညံ-မည်၏။ [“ထနာယ”စသည်
 ရှိသော မူ၌ ပါ၌ပျက်။]

ဏျော-ဏျပစ္စည်းကား၊ ပရိသာယံ-ပရိသတ်၌၊ သာဓု-ကောင်းသော
 အစေအပါးတည်း၊ ပါရိသဇ္ဇော-ပါး၊ ဒကာရာဂမော-ဒ အက္ခရာ လာ၊
 သမဏာနံ-တို့၏၊ ဟိတာ-စီးပွားတို့တည်း၊ သာမညာ-ရဟန်းတို့၏စီးပွား
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနာ-လူတို့၊ ဗြာဟ္မဏာနံ-တို့၏၊ ဟိတာ-စီးပွားတို့တည်း၊
 ဗြာဟ္မညာ-တို့၊ အရူပေ-အရူပဘုံ၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သောတရားတို့တည်း၊
 အာရပ္ပာ-တို့၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ရာဇပုတ္တာနံ-တို့၏၊ သမူဟော-တည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)

၃၇၉။ သမူဟတ္ထေ ကဏ်ဏာ။ ။ဆဋ္ဌိယန္တတော-ဆဋ္ဌိဝိဘတ်အဆုံးရှိ
 သော လိန်မှ(နောက်၌)၊ တေသံ-ထိုမင်းသား စသည်တို့၏၊ သမူဟော-
 အပေါင်းတည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ကဏ်ဏဣတိ-ကဏ်၊ ထ ဟူကုန်
 သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ရာဇပုတ္တကော-မင်းသားတို့၏ အပေါင်း၊

ညွှန်ပြသည်။ “အဿမေဓော” စသည်၌ကဲ့သို့ မေဓာသဒ္ဓါသည် ယဇ်ပူဇော်ခြင်းကို
 ဟော၏။ ထောပတ်ကို ထည့်၍ မီးနတ်အား ပူဇော်ရသောကြောင့် ထောပတ်သည် ယဇ်၏
 စီးပွားဖြစ်သည်။ ခြေကို ဆီသုတ်ရသောကြောင့် ဆီသည် ခြေ၏စီးပွား ဖြစ်၏။ ရုစ္စာ
 တိုင်အောင် ယဝတ်သုတ်ဖြင့် စီရင်ရသည်။ အဝဇ္ဇော ယေ လောပဉ္စဖြင့် ဓာ စသည်၌
 အာ စသည်ကို ချေရဦးမည်ကိုလည်း သတိပြု၊ ဂဗျံ၌ “ဂေါ+ယ”ဟု ဖြစ်သောအခါ
 သြသရေ စ၌ စဖြင့် အဝ ပြု၊ ဝ ကို ဗ ပြု။

ဏျောပရိသာယံ ။ပေ၊ အာရပ္ပာ- ဤပြုယုဂ်များ၌ ဝုဒ္ဓိရောက်သောကြောင့် ဏျ
 ပစ္စည်းသာ ဖြစ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဏျောပရိသာယံ”ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်မူသာ သင့်သည်။
 ဗာလာဝတာရဋီကာ၌လည်း “ဧတေန စသဒ္ဓေန ဏျော စ၊ ပရိသာယံ သာဓု ပါရိသဇ္ဇော”
 စသည်ဖြင့် ဆိုသည်။ “ပရိသာယံ”ဟု ဖြစ်သောအခါ ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊
 တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် (ဒိ)ဗျဉ်းလာ၍ “ပါရိသာယံ”ဟု ဖြစ်လျှင် ယဝတ်သုတ်ဖြင့် ချက်
 ပြု၊ ဒေဘောလံ၊ ကုဓာဒိဓမ္မုတ္တရာနံဖြင့် သာ၌ ရဿပြု၊ ပါရိသဇ္ဇ ပြီး၏။ သာမညာ
 စသည်ကား ထင်ရှားပြီ။

ရာဇပုတ္တကံ ပါ-လည်း ရှိ၏။ ရာဇပုတ္တော-ပေါင်း၊ ဧဝံ၊ မာနုဿကော၊ မာနုဿော-လူတို့၏အပေါင်း၊ မာဓရကော၊ မာဓရော-ချိုဆီမိုသော အရသာတို့၏အပေါင်း၊ ပေါရိသကော၊ ပေါရိသော-ယောက်ျားတို့၏အပေါင်း၊ ဝုဒ္ဓါနံ-ကြီးသူတို့၏၊ သမူဟော၊ ဝုဒ္ဓကော၊ ဝုဒ္ဓေါ၊ [“ဗုဒ္ဓါနံ”စသည်လည်း ရှိ၏။] ဧဝံ မာယူရကော၊ မာယူရော-ဥဒေါင်းတို့၏အပေါင်း၊ (ကာပေါတကော)၊ ကာပေါတော-ခိုတို့၏အပေါင်း၊ ကောကိလော-ဥဩတို့၏အပေါင်း၊ မာဟိသကော၊ မာဟိသော-ကျွဲတို့၏အပေါင်း၊ ဩဋ္ဌကော-ကုလားအုပ်တို့၏အပေါင်း၊ ဩရုဗ္ဗကော-သိုးတို့၏အပေါင်း၊ အဋ္ဌန္တံ-ရှစ်ခုတို့၏၊ ပေ၊ ရာဇာနံ-မင်းတို့၏၊ ဘိက္ခာနံ-ထမင်းတို့၏၊ သိက္ခာနံ-သိက္ခာတို့၏၊ ဒွန္တံ-၂ ခုတို့၏၊ သမူဟော၊ ဒွယံ-၂ ခုတို့၏အပေါင်း၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဣကာရဿ-၏။... အယာဒေသော-အယပြု၊ ဧဝံ၊ တိဏ္ဍံ၊ ပေ၊ တယံ-၃ ခုတို့၏အပေါင်း၊ ဣစ္စာဒိ။

သမူဟတ္ထေတိ ဝတ္ထတေ။

၃၈၀။ ဂါမာပေတာ။ ။ဂါမာဒိဟိ-ဂါမအစရှိသော သဒ္ဓါတို့မှ နောက်၌၊ သမူဟတ္ထေ-၌၊ တာပစ္စယော ဟောတိ၊ ဂါမာနံ-ရွာတို့၏၊ ပေ၊ ဂါမတာ-ရွာတို့၏အပေါင်း၊ ဧဝံ၊ ဇေတာ-လူတို့၏အပေါင်း၊ ဗန္ဓုတာ-ဆွေမျိုးတို့၏အပေါင်း၊ သဟာယတာ-အပေါင်းအဖော်တို့၏ အပေါင်း၊ နာဂရတာ-မြို့သူ မြို့သားတို့၏ အပေါင်း၊ တာတိယောဂဝိဘာဂေန-“တာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ သကတ္ထေပိ-သကတ္ထ၌လည်း၊ တာ-တာပစ္စည်း သက်၊

“ရာဇပုတ္တနံ” နောင် သမူဟအနက်၌ ကဏ်ပစ္စည်း သက်၊ ဏ်အနုဗန် ချေ-စသည် စီရင်၍ ရာဇပုတ္တကော၊ နပုလိန်ဖြင့် ရာဇပုတ္တကံဟု ဖြစ်၏။ ဏာပစ္စည်း သက်လျှင် ရာဇပုတ္တော စသည် ဖြစ်၏။ “မာထုရကော” ဟု စာကိုယ် ရှိ၏။ ထိုအတိုင်း မှန်လျှင် “မာထုရာနံ-မထုရာ ပြည်သူပြည်သားတို့၏၊ သမူဟော မာထုရကော-မာထုရော” ဟု အနက်ပေးသင့်၏။ ဋီကာ၌ “မဓုရာနံ သမူဟော” ဟု ရှိသောကြောင့် “ချိုဆီမိုသော အရသာတို့၏အပေါင်း” ဟု ဆိုလိုက်သည်။ ဗုဒ္ဓါနံ၌ “ဝုဒ္ဓါနံ” ဟု သိဟိုင့်မှု ရှိ၏။ ဒွယံ၌ “ဒွိ+အ” ဟု ဖြစ်သောအခါ တေသုဝုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ဣကို အယပြု၊ တယံလည်း နည်းတူ။ [မောဂ္ဂလ္လာနံ၌ကား ဥဘ ဒွိ တိ သဒ္ဓါတို့နောင် အံသ(အဖို့အစု) အနက်၌ “အယ” ပစ္စည်း သက်၏။ ဥဘယံ၊ ဒွယံ-၂ ဖို့ရှိသော အပေါင်း၊ တယံ-၃ ဖို့ရှိသော အပေါင်း၊ “ဥဘော အံသာ အသာတိ ဥဘယံ” စသည်ပြု၊ မုဒ္ဓဗောဓ်၌ကား အဝယဝ (အစိတ်အစိတ်)ဟူသော အနက်၌ အယ ပစ္စည်း သက်၏။ “ဒွယံ-၂ ခုသော အစိတ်ရှိသော အပေါင်း” စသည် ပေး။]

ဒေဝေါယေဝ-နတ်သည်ပင်၊ ဒေဝတာ-ဒေဝတာ မည်၏၊ တာပစ္စယန္တဿ-
တာပစ္စယန္တပုဒ်၏၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂတာ-ဣတ္ထိလိင်္ဂရှိသည်၏အဖြစ်
သည်၊ (ဟောတိ)။

၃၈၁။ တဒဿ ဌာနမိယော စ။ ။ တံ-ထိုအရာသည်၊ အဿ-ထို
ယစ်ခြင်း စသည်၏၊ ဌာနံ-တည်ရာအကြောင်းတည်း၊ ဣစ္စေတသ္မိံ အတ္ထေ
ဆဋ္ဌိယန္တတော ဣယပစ္စယော ဟောတိ၊ မဒနဿ-ယစ်မှူးခြင်း၏၊ ဌာနံ-
တည်ရာ အကြောင်းတည်း၊ မဒနိယော၊ မဒနိယာ၊ မဒနိယံ-အကြောင်း၊
ဗန္ဓနဿ-နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၏၊ ဌာနံ-တည်း၊ ဗန္ဓနိယံ၊ ဧဝံ၊ မုစ္ဆနိယံ-တွေဝေခြင်း
၏ တည်ရာအကြောင်း၊ ရဇနိယံ-တပ်မက်ခြင်း၏ [နည်းတူဆက်၊] ဂမနိယံ-
သွားခြင်း၏၊ ဒုဿနိယံ-မနှစ်သက်ခြင်း၏၊ ဥပါဒါနိယံ-ဥပါဒါန်တို့၏၊

၃၈၀။ တာပစ္စည်း နှောင်းရာ၌ ပုဒ္ဓိမရောက်သောကြောင့် “နဂရေ ဇာတာ၊ နဂရရာ”
ဟု ဣပစ္စည်းဖြင့် မြို့သူမြို့သားကို ရစေပြီးမှ “နဂရရာနံ သမုဟော နဂရတာ”ဟု
တာပစ္စည်း ဆင့်ထားသည်ဟု မှတ်၊ တာ- ဟူသော ဒွိဓကရဏယောဂဗိဘာဂဖြင့်
သကတ်အနက်၌ တာပစ္စည်း သက်၍ “ဒေဝေါယေဝ+ဒေဝတာ”ဟု ဖြစ်၏၊ တာပစ္စည်း
ဆုံးသော သဒ္ဒါတို့သည် အမြဲ ဣတ္ထိလိင်္ဂ ရှိရကား “ဒေဝေါယေဝ”ဟု မူလက ပုလ္လိန်
ရှိသော်လည်း တာပစ္စည်း သက်သောအခါ “ဒေဝတာ”ဟု ဣတ္ထိလိင်္ဂ ရှိရသည်၊ ဤ
သကတ္တပစ္စည်းနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။

၃၈၁။ “တိဋ္ဌတိ ဣတ္တတိ ဌာနံ”အရ မူးယစ်ခြင်း စသည်၏ တည်ရာဌာနဟူသည်
မြန်မာလို “မူးယစ်စရာ၊ နှောင်ဖွဲ့စရာ၊ တွေဝေစရာ၊ တပ်မက်စရာ၊ သွားစရာလမ်း၊
စိတ်ပျက်စရာ၊ စွဲလမ်းစရာ၊ ကြည်ညိုစရာ ဘုရားအာရုံ စသည်တည်း၊ ထိုတည်ရာဌာန
သည်ပင် မူးယစ်ခြင်း စသည်၏ အကြောင်းလည်း ဟုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဌာနံ-ကာရဏံ”
ဟု ဋီကာ ဖွင့်သည်၊ ထိုအဖွင့်လည်း “အာသဝါ တိဋ္ဌန္တိ ဧတေသုတိ အာသဝဋ္ဌာနိယာ
ပေ၊ ယသ္မာ နေသံ (ထိုအာသဝတို့၏) တေ (ထိုကျူးလွန်ခြင်းတို့သည်) ကာရဏာ
ဟောန္တိတိ အတ္ထော”ဟူသော ပါရာဇိကဏ် ဝေရဉ္စကဏ္ဍအဋ္ဌကထာနှင့် ညီပေသည်။

မဒနဿ ပေ၊ ပဿာဒနိယံ— အာသဝေါ(အရက်) သုရာ(သေရည်) မနွံ(သေရည်
အရက်) ဤသို့သော အဘိဓမ္မေယျကို ငဲ့၍ “မဒနိယော၊ ယာ၊ ယံ”ဟု ၃ လိင်္ဂထားသည်၊
ယစ်မှူးခြင်း၏ တည်ရာ (ယစ်မှူးကြောင်း)ဟူသည် သေရည် အရက် စသည်တည်း၊
“ဗန္ဓနိယံ”ဟူသည် ကာမဂုဏ်အာရုံတည်း၊ ထိုကာမဂုဏ်အာရုံသည် မာရ်နတ်က ပုထုဇဉ်
စိတ်ကို ဖွဲ့တုတ်ဖို့ရာ လက်နက်တစ်မျိုး ဖြစ်၍ “ဗန္ဓနိယံ”မည်၏၊ ဋီကာ၌ကား “ဗန္ဓနံ”
အရ သင်္ဂ (ငြိတွယ်ခြင်း)ကို ယူစေလိုသောကြောင့် “သင်္ဂါ သင်္ဂါ တဿ ဗန္ဓနဿ”ဟု
ဖွင့်သည်၊ သို့သော် ဗန္ဓနသဒ္ဒါသည် ငြိတွယ်ခြင်းဟူသော အကမ္မကကြိယာကို မဟော၊
ဗဗ္ဗန-ဟူသော ရုပ်ကဿ “ဖွဲ့မိ ငြိတွယ်ခြင်း”အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဋီကာဖွင့်ကို

ပသာဒနိယံ-ကြည်လင်ခြင်း၏တည်ရာအကြောင်း၊ စသဒ္ဒေန၊ ဟိတာဗျတ္ထေ
ဝိ-ဟိတ အစရှိသော အနက်၌လည်း၊ (ဣယော-ဣယပစ္စည်း သက်)၊
ဥပါဒါနာနံ-တို့၏၊ ဟိတာ-စီးပွားဖြစ်သော တရားတို့တည်း၊ ဥပါဒါနိယာ-
တို့၊ ဣစ္စာဒိ။

၃၈၂။ ဥပမတ္ထာယိတတ္ထံ။ ။ဥပမတ္ထေ-ဥပမာအနက်၌၊ (“ဥပမာဝါစိ
လိင်္ဂတော-ဥပမာဟောလိန်မှ နောက်၌”ဟု သိမ့်၌ ပါ၏။) အာယိတတ္ထ
ပစ္စယော-အာယိတတ္ထပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဓူမောဝိယ-အခိုးကဲ့သို့၊
ဒိဿတိ - မြင်အပ်၏၊ ဣတိ၊ ဓူမာယိတတ္ထံ၊ ဧဝံ, တိမိရာယိတတ္ထံ -
အမိုက်မှောင်ကဲ့သို့ မြင်အပ်သောအရာ။

စဉ်းစားသင့်သည်။ ဒုဿနိယံ-အရ မနှစ်သက်ခြင်း စိတ်ပျက်ခြင်း၏ တည်ရာဟူသည်
အနိဋ္ဌာရုံ (မကောင်းသောအာရုံ)တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဒုဿနိယံ=အနိဋ္ဌာရမဏ”ဟု
ဋီကာဖွင့်သည်။ ဒုဿနိယံ-ဟု ရှိသည်ကား ဋီကာနှင့် မညီ။

စသဒ္ဒေန၊ ဩ၊ ဥပါဒါနိယာ-မိယော စဉ်း စ ကို “တံ, တဿ, ဌာနံ-တည်း၊
ဣတိ အတ္ထေ စ-ဤအနက်၌လည်း”ဟု အတ္ထေနောင် ထိုင်စေပြီးလျှင် ထိုစသဒ္ဒါဖြင့်
ဌာနအနက်မှတစ်ပါး ဟိတ စသော အနက်များကို ဆည်းယူသည်။ “ဥပါဒါနိယာ-
ဥပါဒါနံတို့၏စီးပွား”ဟူသည် မာတိကာအကောက်၌ တွေ့ရသော လောကီတရားများ
တည်း၊ ဟိတာဒိဋ္ဌိ အာဒိဖြင့် အာရမဏအနက်ကို ယူ-ဟု ကြိုသင့်၏။ “ဥပါဒါနံ+ဟိတံ,
တေသံ ဝါ အာရမဏန္တိ ဥပါဒါနိယံ”-သဒ္ဒနီတိ၊ ဥဒရိယံ စသည်ကား တဝအနက်ဖြစ်၍
ဇာတာဒိနမိမိယာ စသတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။ [“မဒနိယံ” စသည်၌ အနိယပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော
“မဒနိယံ” စသော ကိတ်ပုဒ်ဟုလည်း မောဂ္ဂလ္လာန် ဆို၏။]

၃၈၂။ ဥပမတ္ထေ ဩ၊ အာယိတတ္ထပစ္စယော- အလားတူအနက်သည် အတူရှိသော
အနက်တစ်မျိုးကို နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း (မလိုရာအနက်တို့မှ ပိုင်းခြားကြောင်း)ဖြစ်သော
ကြောင့် ဥပမာ မည်၏။ “ဘုရားရှင်၏ မျက်နှာတော်သည် လမင်းနှင့် တူ၏”ဟူရာ၌
လမင်းသည် ဘုရားမျက်နှာတော်ကို နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း (အခြားသော အရာဝတ္ထုတို့မှ
ပိုင်းခြားကြောင်း) ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် လမင်းသည် ဥပမာ(ဥပမာန) မည်၏။ ထိုကဲ့သို့
သော ဥပမာအနက်၌ ဥပမာဟော ဖြစ်သော ဓူမောကဲ့သို့ လိန်နောင် အာယိတတ္ထပစ္စည်း
သက်သည်။

ဓူမော ဝိယ ဩ၊ ဓူမာယိတတ္ထံ- အရှင်ဂေါဓိကသည် လောကီသမာပတ်ကို
ရသော်လည်း ဂိလာန ဖြစ်သောကြောင့် မကြာ မကြာ ဈာန်လျှောလေသည်။ အခါ
တစ်ပါး၌ ဈာန်မလျှောဘဲ သေရလျှင် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဂတိမြဲ၏-ဟု နှလုံးပိုက်၍ ဈာန်အား
ကောင်းတုန်းမှာပင် မိမိ လည်မျိုကို ဓားဖြင့် လှီး၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လေရာ ရဟန္တာ

တဒဿ ဌာနန္တိ ဝတ္တတေ။

၃၈၃။ တဒ္ဓိသိတတ္ထေ လော။ ။ တံ-ထိုအရာကို၊ နိဿိတံ-မို့၏။ ဣတိ အတ္ထေ-ဌ်လည်းကောင်း၊ တံ-ထိုအရာသည်၊ အဿ-ထို၏။ ဌာနံ-တည်ရာ တည်း။ ဣတိ အတ္ထေ စ-ဌ်လည်းကောင်း၊ လော ဟောတိ၊ ဒုဋ္ဌ-မကောင်း သော အရာကို၊ နိဿိတံ-မို့သော အမှုစသည်သည်။ ဝါ၊ ဒုဋ္ဌ-မကောင်းမူ၏။ ဌာနံ-တည်ရာသည်၊ ဒုဋ္ဌလ္လံ-မည်၏။ ဒုဋ္ဌလ္လာ-သော၊ ဝါစာ-စကား၊ လဿ- လ၏။ ဒွိဘာဝေါ၊ စဝံ၊ ဝေဒလ္လံ-နှစ်သက်ခြင်းကို မို့သော သုတ္တန်။

အဿ-ထိုသူ၏။ အဘိဇ္ဈာ-အဘိဇ္ဈာဟူသော၊ ပကတိ-ပင်ကိုသဘော သည်။ (အတ္ထိ)။ ဝါ၊ အဿ-၏။ ဗဟုလာ-များသော၊ အဘိဇ္ဈာ-သည်။ (အတ္ထိ)။ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

အဖြစ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံလေသော်၊ မာရ်နတ်သည် အရှင်ဂေါမိက၏ ဝိညာဉ်ကို ရှာရာ၌ မီးခိုးကဲ့သို့သော အရာ၊ အမှောင်ကဲ့သို့သော အရာသည် အရပ်ဆယ်မျက်နှာသို့ ပျံနှံ့လျက် ရှိလေသည်ကို “ရူမာယိတတ္တံ တိမိရာယိတတ္တံ ဂစ္ဆတေဝ” ဟု ဆိုသည်။ ရူမာယိတတ္တံ- အခိုးတိမ်တိုက်နှင့် တူသော အခိုးသည်။ တိမိရာယိတတ္တံ-အမှောင်တိုက်နှင့် တူသော အမှောင်သည်။ ဂစ္ဆတေဝ-တစ်သွားတည်း သွားနေ၏။ “ရူမောဝိယ” တည်း။ ဤသုတ်ဖြင့် အာယိတတ္တပစ္စည်း သက်၊ ဝုတ္တတ္တာနမပယောဂေါဖြင့် ဝိယကို ချေ၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စဖြင့် ဝိဘတ်ချေ။ “ရူမာယိတတ္တံ” စသည် ဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ “ရူမောဝိယ ဒိဿတိ” ဟု ဆိုအပ်သော်လည်း ဒိဿတိကို ရုပ်တွက် ရာ၌ မလို၊ အခိုးတိမ်တိုက်နှင့် တူသဖြင့် “အခိုးကဲ့သို့ မြင်အပ်သည်” ဟု အဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားရုံမျှသာ ထည့်အပ်သော ပါဠိတည်း။ မောဂုဏ္ဍာန်၌ကား “ရူမောဝိယ အာစရတိ” ဟူသော အနက်၌ ရူမော နောင် ကတ္တုပမာနာ ဒါစာရေ ကဲ့သို့သော သုတ်ဖြင့် အာယပစ္စည်း သက်၍ “ရူမာယ” ဟူသော နာမဓာတ်နောင် ကတ္တာအနက်၌ တပစ္စည်း သက်၍ “ရူမာယိတ” ဟု ဖြစ်ပြီးမှ သကတ္တ၌ဖြစ်စေ၊ ဘာဝအနက်၌ ဖြစ်စေ တ္တပစ္စည်း သက်၍ “ရူမာယိတတ္တံ-အခိုးတိမ်တိုက်ကဲ့သို့ ပြုတတ်သောအခိုး၊ တိမိရာယိတတ္တံ- အမှောင်တိမ်တိုက်ကဲ့သို့ ပြုတတ်သော အမှောင်” ဟု တစ်မျိုးမိန့်လေသည်။

၃၈၃။ ဒုဋ္ဌ+နိဿိတံ၊ ပေ၊ ဒုဋ္ဌလ္လံ- ဒုဋ္ဌသဒ္ဓါသည် နိပါတ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဒုဋ္ဌ နောင် အံကို ချေ၍ “ဒုဋ္ဌ-ကို” ဟုလည်းကောင်း၊ သကို ချေ၍ “ဒုဋ္ဌ-၏” ဟုလည်းကောင်း ပေးနိုင်သည်။ ဒုဋ္ဌနောင် နိဿတအနက်၌ ဖြစ်စေ၊ ဌာနအနက်၌ ဖြစ်စေ “လ” ပစ္စည်း သက်၊ ဒွေဘော်လာ၊ ဒုဋ္ဌလ္လံ ဖြစ်၏။ ဝေဒလ္လံ၌ ဝေဒသဒ္ဓါ “တုဋ္ဌံ-နှစ်သက်ခြင်း” အနက် ဟောတည်း။ ဝေဒံ နိဿိတံ ဝေဒဿ ဌာနံ ဝါ” ဟု ပြု။ [ဒုသဒ္ဓါ ဒုသိတအနက်ဟော၊ ထူလသဒ္ဓါ “ရုံ့ရင်း” အနက်ဟောကြံ၍ ဒွေဘော်လာပြီးလျှင် တ္တံ ကို ဋ္ဌ ပြုသောနည်းလည်း ကျမ်းဂန်၌ ရှိ၏။ “ဒုဋ္ဌလ္လံ-ကိလေသာသည်လည်း ဖျက်ဆီးအပ်၊ ရုံ့ရင်းလည်း ရုံ့ရင်း သော” ဟု ပေး။]

၃၈၄။ အာလုတဗ္ဗဟုလေ။ ။အသု-ထိုသူ၏၊ ဗဟုလံ-များသော၊ တံ-ထိုအရာသည်။ (အတ္ထိ)၊ ဣစ္စေ တသ္မိံ အတ္ထေ၊ ပဌမာဒိဝိဘတျန္တတော အာလုပစ္စယော ဟောတိ၊ အဘိဇ္ဈာလု-အဘိဇ္ဈာသဘောရှိသူ၊ ဝါ-များသော အဘိဇ္ဈာ ရှိသူ၊ အဘိဇ္ဈာလု၊ အဘိဇ္ဈာလဝေါ-တို့၊ ဧဝံ၊ သီတာလု-များသော အအေးရှိသူ၊ ဓဇာလု-များသော အလံရှိသော ရထား၊ ဒယာလု-များသော သနားခြင်း ရှိသူ။

သဗ္ဗတော ကောတိ ဧတ္ထ ပုန သဗ္ဗတောဂဟဏေန ကကာရာဂမော၊ [၃၇၆ သုတ်၌ အနက်ဆိုခဲ့ပြီ။] အဘိဇ္ဈာလုကော-များသော အဘိဇ္ဈာရှိသော ယောကျ်ား၊ အဘိဇ္ဈာလုကာ-များသော၊ပေါမိန်းမ၊ အဘိဇ္ဈာလုကံ-(အမျိုး)၊ ဧဝံ၊ သီတာလုကော-သူ၊ ဒယာလုကော-သူ၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဟီနောဝ-ယုတ်သူသည်ပင်၊ [တချို့စာ၌ “ဝ” မပါ။] ဟီနကော-မည်၏။

၃၈၄။ တဗ္ဗဟုလေ- တဒေဝ-ထိုအဘိဇ္ဈာ စသည်သည်ပင်၊ ဗဟုလံ-များသည် တည်း၊ တဗ္ဗဟုလံ-ထိုများသော အဘိဇ္ဈာ စသည်၊ ဤ“တဗ္ဗဟုလေ”အရ အဘိဇ္ဈာ စသည်ကို ရသော်လည်း “ထိုအဘိဇ္ဈာရှိသူ”ဟူသော အနက်တိုင်အောင် ဌာနပစ္စာရ (ဌာနီ အဘိဇ္ဈာ စသည်၏ အမည်ကို ဌာန လူ စသည်၌ တင်စားသော)အားဖြင့် ယူ၊ မှန်၏- အာလုပစ္စည်းသည် “များသော အဘိဇ္ဈာ”ဟူသော အနက်၌ မသက်၊ “အဘိဇ္ဈာရှိသူ” ဟူသော အသတ္တိအနက်၌သာ သက်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝုတ္တိ၌လည်း “တဒသဗဟုလံ” ဟု အသု ထည့်၍ ဖွင့်သည်၊ ထိုအနက်၌ “အဘိဇ္ဈာ”ကဲ့သို့သော ပဌမန္တပုဒ်နောင် အာလုပစ္စည်း သက်။

အဘိဇ္ဈာ အသု ပကတိ ပေါ၊ အဘိဇ္ဈာလု- ပင်ကိုသဘောရင်းအတိုင်း အဘိဇ္ဈာ ရှိနေသူသည် အဘိဇ္ဈာ အားကြီးသူ၊ အဘိဇ္ဈာများသူပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အဘိဇ္ဈာ အသု ပကတိ၊ အဘိဇ္ဈာ အသု ဗဟုလာ”ဟု ဝိဂြိုဟ် ၂ မျိုး ပြသည်။ အဘိဇ္ဈာ-ဟူသည် “သူတစ်ပါး စည်းစိမ်ကို ငါ့ဥစ္စာဖြစ်လျှင် ကောင်းလေစွ”ဟု မတရား လိုချင်တတ်သော ဝိသမလောဘ (ရိုးရိုးတန်းတန်း လိုချင်မှု မဟုတ်ဘဲ၊ မတရားလောဘ)တည်း၊ ရုပ်ကို ဝိဂြိုဟ်အတိုင်းသော်လည်း တည်၍ တွက်၊ သို့မဟုတ် “အဘိဇ္ဈာ”ဟုချည်း တည်၍ ဤသုတ်ဖြင့် “အဘိဇ္ဈာ အသု ပကတိ”ဟူသော အနက်၌ အာလုပစ္စည်း သက်-ဟု သော်လည်း ဆို၍ တွက်၊ “အဘိဇ္ဈာလု၊ လဝေါ”တို့ကား “ဘိက္ခု-ဘိက္ခုဝေါ”တို့ကဲ့သို့ ဗဟုဝုတ်ရပ်များတည်း၊ သီတာလု စသည်လည်း နည်းတူ၊ အအေးကို သည်းမခံနိုင်သူ သည် သီတာလု မည်၏။ အလွန်သနားတတ်သူသည် ဒယာလု မည်၏။

သဗ္ဗတော ကောတိ ဧတ္ထ- ကအက္ခရာ လာလျှင် အဘိဇ္ဈာလုကော စသည် ဖြစ်၏။ [သီဟိုဠ်မှ၌ “အဘိဇ္ဈာဝေ၊ အဘိဇ္ဈာလုကော”ဟု ရှိ၏။ “ဟီနောဝ ဟီနကော”ဟုလည်း ရှိသည်။] ထိုသို့ ရှိသော်လည်း “ကပစ္စယော”ဟု မဆိုဘဲ “သဗ္ဗတော ကော” သုတ်၌

ဧဝံ, ပေါတကော-ငယ်ရွယ်သူ၊ ကုမာရကော-သတို့သား၊ မာဏဝကော-
 လုလင်၊ မုဒုကော-နုညံ့သူ၊ ဥဇုကော-ဖြောင့်မတ်သူ၊ အပ္ပမတ္တကံ-နည်းသော
 အတိုင်းအရှည်ရှိသော သီလ၊ သီလမတ္တကံ-သီလသာဖြစ်သော သီလ၊
 ဣစ္စာဒိ။

ယဒနုပပန္နာနိပါတနာ သိဇ္ဈန္တိတိ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပဋိဘာဂကုစ္ဆိတ
 သညာ-နကမ္မာဒျတ္ထေသု-ပဋိဘာဂ၊ ကုစ္ဆိတ၊ သညာ၊ အနုကမ္မာ အစရှိသော
 အနက်တို့၌၊ ကပစ္စယော-ကပစ္စည်း သက်၊ ပဋိဘာဂတ္ထေ-အတူဟူသော
 အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဟတ္ထိနော ဣဝ-ဆင်တို့ကဲ့သို့တည်း၊ ဟတ္ထိကာ-
 ဆင်ရုပ်တို့၊ ဧဝံ, အဿကာ-မြင်းရုပ်တို့၊ ကုစ္ဆိတတ္ထေ-စက်ဆုပ်အပ်
 ဟူသောအနက်၌၊(ဥဒါဟရဏံ)၊ ကုစ္ဆိတော-စက်ဆုပ်အပ်သော၊ သမဏော-
 ရဟန်းတည်း၊ သမဏကော-ဟန်း၊ ဧဝံ, ဗြာဟ္မဏကော-စက်ဆုပ်အပ်သော
 ပုဏ္ဏား၊ [မုဒ္ဒကော-စက်ဆုပ်အပ်သော လူအ (သီမုဋ် မပါ)၊] မုတ္တကော-
 စက်ဆုပ်အပ်သော ဦးပြည်း(ကတုံး)၊ ပဏ္ဍိတကော-စက်ဆုပ်အပ်သော
 ပညာရှိ၊ ဝေယျာကရဏကော-စက်ဆုပ်အပ်သော ဗျာကရဏ်းတတ်သူ၊....

သဗ္ဗတောသဒ္ဓါပိုဖြင့် က လာ-ဟု ဆိုသောကြောင့် သကတ္တတဒ္ဓိတ် မဆိုလို၊ အဘိဇ္ဈာလု-
 ဟိန တို့နောင် က လာရုံ သက်သက်သာ-ဟု မှတ်၊ ပေါတံ စသည်နောင်လည်း (က)
 လ၊ အပ္ပမတ္တ စသည်၌ မတ္တာသဒ္ဓါသည် "အပ္ပေဝဓာရဏေ မတ္တံ"ဟူသော အဘိဓာန်လာ
 ၂ နက်တွင် အဝဓာရဏအနက်ဟု ကြံ၍ "အပ္ပမေဝိတိ အပ္ပမတ္တကံ"ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊
 "အနည်းငယ်သာဖြစ်သော သီလ၊ ဩရမတ္တကံ-အောက်တန်းစားဖြစ်သော သီလ"ဟု
 ပေးရလိမ့်မည်၊ သို့သော် "အပ္ပမတ္တကံ ခေါ် ဘိက္ခဝေ ဩရမတ္တကံ သီလမတ္တကံ"ဟူသော
 ဗြဟ္မဇာလသုတ် ပါဠိတော်၏ အဋ္ဌကထာ၌ "မတ္တာ ဝုစ္စတိ ပမာဏံ, အပ္ပံ မတ္တာ, ဩရံ
 မတ္တာ ဧတဿာတိ"ဟု ဖွင့်သောကြောင့် နိဿယ၌ ထိုအတိုင်း ပေးလိုက်သည်၊ သီလ
 မတ္တကံ၌ကား မတ္တာသဒ္ဓါ အဝဓာရဏအနက်ပင်၊ [ဤ အဝဓာရဏတ္ထကိုပင် "ဝိသေသ
 နိဝတ္တိအတ္ထ-အထူးကို တားဖြစ်သော သာမညအနက်"ဟုလည်း ဆိုကြသည်၊] အပ္ပမတ္တ-
 ဟု ဖြစ်သောအခါ (က)လာ၍ အပ္ပမတ္တကံ စသည် ဖြစ်၏-ဟု ရူပသိဒ္ဓိအလို မှတ်၊
 သို့သော် ထို က အက္ခရာကို သဗ္ဗတော ကောသုတ်ဖြင့် မလာစေဘဲ သမာသံပုဒ်နောင်
 ဖြစ်၍ ကုစိသမာသန္တသုတ်ဖြင့် (က)ပစ္စည်း သက်ရလျှင် သာ၍ သင့်မည် ထင်သည်။

ယဒနုပ ပပ၊ ပုတ္တကော- "ဟတ္ထိနော"ဟု တည်၊ ဟတ္ထိနော ဣဝ-ဟူသောအနက်၌
 ယဒနုပပန္နာ နိပါတနာ စသောသုတ်ဖြင့် ကပစ္စည်း သက်, ဝိဘတ်ချေ၊ ဟတ္ထိ-ဟု
 ဤကာရန္တပကတိပြု၊ ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာန်ဖြင့် ရသပြု(ဟတ္ထိက), နာမ်ငဲ့, ယောကို အာပြု၊

သညာယံ-နာမည်ဟူသော အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ကတကော-ပြုအပ်
သော ခွက်၊ ဘဠကော-စာရင်းငှား၊... အနုကမ္မာယံ-သနားခြင်းအနက်၌၊
(ဥဒါဟရဏံ-ကား)၊ ပုတ္တကော-သနားစဖွယ်သားငယ်။

ဟတ္ထိကာ-ဆင်နှင့်တူသော အရုပ်တို့၊ ဝါ-ဆင်ရုပ်တို့၊ အဿကာလည်း နည်းတူ၊
[“ဣမေ နော ဟတ္ထိကာ အဿာ၊ ဗလိဗဒ္ဓါ စ နော ဣမေ=ဤဟာတို့ကား ငါတို့ရဲ့
ဆင်ရုပ် မြင်းရုပ် နွားလားရုပ်ကြီးတွေ” ဝေဿန်ဇာတ်] ကုစ္ဆိတအနက်ကို ကျမ်းဂန်တို့၌
ဂရဟာ (ကဲ့ရဲ့ခြင်း)အနက်ဟု ဆို၏၊ [“မုတ္တကာ သမဏကာတိ စ ဂရဟာယံ ကသဒ္ဓေါ”
အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်ဋီကာ] “သမဏော”တည် “ကုစ္ဆိတော သမဏော”ဟူသော အနက်၌ ကပစ္စည်း
သက် စသည်။

သညာယံ။ ။ “ကတကော-ပဒုမ္မာကြာချပ်သဏ္ဍာန်ရှိသော ဆူးကို ထစေ၍ ပြုအပ်
သော ခြေပွတ်”ဟု နိဿယဟောင်း၌ ပေး၏၊ သို့သော် ထိုအနက်၏ အထောက်ဖြစ်သော
“ကတကံ နာမ ပဒုမကဏ္ဍိကာကာရံ ပါဒဗိသနတ္ထံ ကဏ္ဍကော ဥဋ္ဌာပေတွာ ကတံ”
ဟူသော စုဋ္ဌဝါ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ၌ “ကတကံ နာမ”ဟု နပုလ္လိန်ဖြင့် ပြထား
သောကြောင့် ဤ “ကတကော”ဟူသော ပုလ္လိန်ရုပ်၏ သာမက မဖြစ်နိုင်၊ “ခပေါင်း
ရေကြည်ပင်”ကို ဟောသော “ကတကော”လည်း ကသဒ္ဓုပပဒ တကမာတ်ဖြင့် ပြီးသော
ကြောင့် ဤနေရာနှင့် မဆိုင်၊ [က-ရေကို+တက-ကြည်စေတတ်သော သစ်ပင်]၊
သို့ဖြစ်၍ “ကတကော-ကတမလ္လကံ (ပြုလုပ်အပ်သော ခွက်)”ဟူသော ဋီကာနက်ကိုသာ
ပေးသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား “မောရောဝိယ-ဥဒေါင်းနှင့် တူ၏၊ ဣတိ၊ မောရကော-
(ဥဒေါင်းနှင့်တူသော) မောရကမည်သော ငှက်”ဟု သညာအနက်၏ ပုံစံပြသည်၊ သာ၍
ရှင်း၏ ။

အနုကမ္မာယံ။ ။ အနုကမ္မိတော-သနားအပ်သော (သနားစဖွယ်သော)၊ ပုတ္တော-
တည်း၊ ပုတ္တကော-သနားစဖွယ်သားငယ်၊ ဝါ-သားကလေး၊ လူကလေး၊ ပုတ္တောနောင်
အနုကမ္မာအနက်၌ ကပစ္စည်း သက်။ [မောဂ္ဂလ္လာန်ဇာကိုယ်နှင့် နိဿယသစ်တို့၌ အခြား
အနက်များကိုလည်း ပြသေး၏၊ အညာတတ္ထ-မသိအပ်သော မထင်ရှားသော အနက်၌
လည်း ကပစ္စည်း သက်၏၊ “ကဿာယံ အဿကော=ဤမြင်းကား ဘယ်သူ၏မြင်းလဲ”
“ရဿ-အပု အတို”အနက်၌လည်း သက်၏၊ မနုဿကော-လူပု၊ ရုက္ခကော-သစ်ပင်
ပုတို၊ ကုစ္ဆိတအနက်၌ကား-“ကုစ္ဆိတံ ဝိနီလံ ဝိနီလကံ”ဟု ထုတ်၏၊ “ဝိနီလကံ-ဖြူ နီ
ရောလျက် ညိုမည်းကွက်၍ စက်ဆုပ်ဖွယ် အလောင်းကောင်”ဟူသော အဖွင့်တို့နှင့်
ညီပေသည်၊ အပု အနက်၌လည်း သက်၏၊ အပွကံ တေလံ တေလဏံ-အနည်းငယ်
သော ဆီ၊ ဃတကံ-ထောပတ်နည်းနည်း၊ ခုဒ္ဒကအနက်၌လည်း သက်၏၊ ရထကန္တိ
ခုဒ္ဒကရထံ- (ရထားငယ်)၊ ဝဂံကံ-ထွန်ငယ်၊ ခနုကံ-လေးငယ်၊ ဤသို့ စသည်
တည်း။]

တထာ-တူ၊ ကိယတေ-တတော - ကိ၊ ယ၊ တ၊ ဧတ တို့မှ နောက်၌၊ ပရိမာဏာထွေ-အတိုင်းအရှည်အနက်၌၊ တွက်ဝန္တပစ္စယာ-တွက်ပစ္စည်း၊ ဝန္တပစ္စည်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ အဿ-ထိုဝတ္ထု၏၊ ကိ ပရိမာဏံ-ဘယ်လောက်အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိသနည်း)၊ ဣတိ-ထိုသို့ မေးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကိတ္တကံ-မည်၏၊ ဧဝံ၊ ယတ္တကံ-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၊ တတ္တကံ-ထိုမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည်၊ ဧတ္တကံ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသည်၊ ဝန္တမိ-ဝန္တပစ္စည်းကြောင့်၊ အာတ္တဉ္စ-အာအဖြစ်သည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ အဿ-ထိုအရာ၏၊ ယံပရိမာဏံ-အကြင်အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ ယာဝါ-မည်၏၊ ယာဝန္တော-အကြင်မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော အရာတို့၊ ဂုဏဝန္တသမံ-ဂုဏဝန္တသဒ္ဓါနှင့် တူ၏၊ ဧဝံ၊ တာဝါ-ထိုမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော အရာသည်၊ တာဝန္တော-တို့၊ ဧတာဝါ-ဤမျှ ပေ၊ သည်၊ ဧတာဝန္တော-တို့၊ ဣစ္စာဒိ။

တထာ, ကိယတ ပေ၊ တွက်ဝန္တပစ္စယာ—တထာဖြင့် ယဒနပပနာ စသော သုတ်ကြီးကို ညွှန်ပြသည်။ “ကိ”တည်း၊ ထိုသုတ်ကြီးဖြင့် ပရိမာဏအနက်၌ တွက်ပစ္စည်း သက်၊ ကိဟု ပကတိပြု၊ ဗျူနေစသုတ်ဖြင့် နိဂုဟိတ်ချေ၊ ကိတ္တက-ဟု ဖြစ်၏၊ ဧတ္တကံ၌ “ဧတ+တ္တက”ဟု ဖြစ်သောအခါ ဤသုတ်ကြီးဖြင့်ပင် ဧတကို ဧပြု-ဟု ဋီကာ ဆို၏။ [မောဂုလ္လာန်၌ ကိနောင် အခြားပစ္စည်းများကိုလည်း ပြသေး၏၊ ရတိပစ္စည်း သက်၊ ရိအနုဗန်နှင့်တကွ ဣကို ချေ၊ ကတိဟု ဖြစ်၏၊ ဤကတိပုဒ်သည် နိစ္စ ဗဟုဝုစံ ဖြစ်၍ ယောသက်၊ ချေ၊ ကတိ-အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သနည်း၊ “ကတိ+ဝဿာနိ ယဿာတိ ကတိဝဿော-ဘယ်မျှလောက် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော နှစ်တို့ ရှိသူနည်း၊ ဘယ်နှစ်နှစ် ရှိသူနည်း”၌လည်း ကတိသည် ဗဟုဝစနန္တပင်၊ ရိဝပစ္စည်း သက်၍ “ကိဝ-အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသနည်း၊ ကိဝနောင် ဝိဘတ်များကို ချေ၊ ကိဝနိပါတ်လည်း ဟူ၏၊ ရိဝတကပစ္စည်း သက်၍ “ကိဝတက”ဟုလည်းကောင်း၊ ရိဝန္တပစ္စည်း သက်၍ “ကိဝန္တော”ဟုလည်းကောင်း ဖြစ်၏။]

ဝန္တမိ, အာတ္တဉ္စ—အာကို ဤသုတ်ဖြင့်ပင် ပြု-ဟု နိဿယဟောင်း ဆို၏၊ ယံ-ဟူသော ပဌမာဝိဘာတုန္တနောင် ပရိမာဏအနက်၌ ဝန္တသက်၊ ဝိဘတ် ချေ၊ ယဟု ပကတိ ပြုပြီးနောက် ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ယ၏ အ ကို အာပြု (ယာဝန္တ) နာမိငဲ့၍ ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း ရုပ်တွက်လေ၊ တာဝါ စသည်လည်း နည်းတူ၊ ဤအစီအရင်အတိုင်းဆိုလျှင် ကျမ်းဂန်တို့၌ “တောဝတာ စ အမေဟိ သမ္မတံ ပုညသမ္ပဒံ စသည်ဖြင့် တော၌ ဒွေဘော် မပါဘဲ ရှိရ လိမ့်မည်၊ ဧတ္တာဝတာ-ဟု ရှိပြန်လျှင်လည်း ဒွေဘော်လာရသာ၊ “ယာဝတာ, တာဝတာ, ဧတ္တာဝတာ”တို့ကိုကား အပိုင်းအခြားအနက်ဟော (ပရိစ္ဆေဒတ္ထ)နိပါတ်ဟုလည်း အဘိဓာန် ဆိုသည်၊ သဗ္ဗနောင် ဝန္တပစ္စည်း သက်၊ အာပြု၍ “သဗ္ဗာဝန္တံ-အလုံးစုံ အစိတ်အပိုင်း ရှိသော၊ လောက်-သတ္တလောကကို” စသည်လည်း ရှိ၏၊ ဤသို့ ယာဝါ စသည်၌

သုဝဏ္ဏဿ-ရွှေ၏၊ ဝိကာရော-တစ်မျိုးတစ်ဖုံပြုလုပ်သော ရထားတည်း၊
ဝါ၊ သုဝဏ္ဏေန-ဖြင့်၊ ပကတော-ပြုအပ်သော ရထားတည်း၊ [ပကတ်-
ရှိသည်ကား “ရထော” နှင့် မလျော်၊] ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ).....

၃၈၅။ တပ္ပကတိဝစနေ မယော။ ။တပ္ပတိဝစနတ္ထေ-တပ္ပကတိသဒ္ဓါ၏
အနက်၌၊ မယပစ္စယော-မယပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ တဿ-ထိုဝိကာရ၏၊
သာ-ထိုရွှေ အစရှိသော၊ ပကတိ-ပင်ကိုသည်၊ ဝါ-အထည်ကိုယ်သည်၊
(အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ တပ္ပကတိ-မည်၏၊ ဝိကာရော-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြုလုပ်သော

ဝန္တပစ္စည်းသက်၍ အာပြုခြင်းသည် “သဗ္ဗဝတောတိ-အကာရဿ အာကာရော ကတော”
ဟု ဖွင့်သော သာမညဖလသုတ်ဋီကာ စသည်နှင့် ညီညွတ်ပေပြီ၊ သို့သော် မောဂ္ဂဏ္ဏာန်၌
ကား အာဝန္တပစ္စည်းဖြင့် ရုပ်ပြီး လွယ်စေ၏၊ ထို၌ အခြား ပစ္စည်းများလည်း ပြသေး၏၊
အာဝတကပစ္စည်းဖြင့် “ယာဝတကော-အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသောကိုယ်၊ တာဝ
တကော-ကိုယ်”၊ “ယာဝတိကော ယာဝတိကာ”ဟု ရှိရာ၌ကား ယာဝနိပါတ်နောင်
ပရိမာဏအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ တအက္ခရာ လာဟု ဆို၏။ [“ယာဝတိဟံ ဇာနံ
ပင်္ဂုဏ္ဍာဒေတိ၊ တာဝတိဟံ ။ပေ၊ ပရိဝတ္ထဗ္ဗံ” ။ယာဝတိ၊ တာဝတိပုဒ်များကိုလည်း တွေ့ရ၏၊
“ယတ္တကာနိ အဟာနိ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ယာဝတာနိပါတ်နောင် ပရိမာဏအနက်၌
(ဤ)ပစ္စည်း သက်သည်-ဟု ကြံသင့်၏၊ ယာဝတိလည်း သင်္ချာသဘော သက်သော
ကြောင့် “ယာဝတိဟံ”ကိုလည်း သမာဟာရဒိဂုသမာသ်ဟု ကြံ၍ “ယာဝတိ+အဟာနိ၊
ယာဝတိဟံ”ဟု ပြု။]

၃၈၅။ ဤသုတ်၌ မြန်မာမူ သီဟိုဠ်မူ ကွဲပြားရုံသာမက၊ ထိုမူ ၂ မျိုးလုံးပင် ဋီကာ
ဖွင့်ပုံနှင့်လည်း မညီ၊ သို့သော် သီဟိုဠ်မူ ရှိပုံက စာနေပိုသောကြောင့် ထိုမူအတိုင်းပင်
နိဿယပေးထားသည်။ [“သုဝဏ္ဏဿ+ဝိကာရော၊ သုဝဏ္ဏေန ပကတောတိ ဝိဂ္ဂဟော၊ပေ၊
မယပစ္စယော ဟောတိ၊ သာ ပကတိ အဿာတိ တပ္ပကတိ-ဝိကာရော၊ တဿ ဝစနေ၊
အထဝါ-ပကရိယတိတိ”စသည်ဖြင့် သီဟိုဠ်မူ ရှိသည်။]

သုဝဏ္ဏဿ ဝိကာရော၊ သုဝဏ္ဏေန ပကတော— ၎င်းတို့ကား သုဝဏ္ဏမယော၏
ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုးတည်း၊ ဝိကာရော၌ “ဝိ-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ+ကာရော-ပြုလုပ်သော ရထား”
ရွှေသားအတိုင်း မဟုတ်ဘဲ ရွှေသားကို ရထားဖြစ်အောင် တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြုလုပ်အပ်
သည်ကို “ဝိကာရ”ဟု ခေါ်၏၊ ဤ “သုဝဏ္ဏဿ+ဝိကာရော” အရ ရွှေအတိပြီးသော ရထား
ကို ယူ၊ “သုဝဏ္ဏေန ပကတော” အရ ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်သော ရထားကို ယူ၊ ထို ၂ နည်း
လုံး၏ အချုပ်မှာ ရွှေရထားပင်တည်း။

တပ္ပကတိဝစနတ္ထေ မယပစ္စယော— “တပ္ပတိဝစနတ္ထေ=တပ္ပကတိသဒ္ဓါ၏အနက်”
ဟူသည် ဝိကာရအနက်-ပကတအနက်တည်း၊ မှန်၏-“သာ ပကတိ အဿာတိ
တပ္ပကတိ-ဝိကာရော၊ပေ၊တပ္ပကတိဝစနံ”တို့သည် သုတ်၌ပါသော တပ္ပကတိဝစနပုဒ်၏

အရာတည်း၊ တဿ-ထိုဝိကာရကို၊ ဝစနေ-ဆိုလိုရာ၌၊ (မယော ဟောတိ)၊ အထဝါ-ကား၊ ပကရိယတိ-ပြုလုပ်အပ်၏၊ ဣတိ၊ ပကတိ-မည်၏၊ တေန-ထို ရွှေစသည်ဖြင့်၊ ပကတိ-ပြုအပ်သော အရာသည်၊ တပ္ပကတိ-မည်၏၊ တပ္ပကတိယာ-ထိုဖြင့် ပြုအပ်သောအရာကို၊ ဝစနံ(ကထနံ)-ဆိုခြင်းသည်၊ တပ္ပကတိဝစနံ-မည်၏။

သုဝဏ္ဏမယော-ရွှေ၏ ဝိကာရဖြစ်သော၊ ဝါ-ရွှေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော၊ ရထော-ရထား၊ သောဝဏ္ဏမယော ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ [တောသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဥကို သြဝုဒ္ဓိပြု၊] သုဝဏ္ဏမယာ-သော၊ ဘာဇေနဝိကတိ-အိုးခွက်အထူး၊ သုဝဏ္ဏမယံ-သော၊ ဘာဇေန-အိုးခွက်၊ ဧဝံ၊ ရူပိယမယံ-ငွေ၏ ဝိကာရဖြစ်သော ခွက်၊ ဝါ-ငွေဖြင့် ပြုအပ်သောခွက်၊ [နောက်၌လည်း နည်းတူ ဆို၊] ရဇတမယံ- ငွေခွက်၊ ဇတုမယံ-ချိပ်ခွက်၊ ဒါရုမယံ-သစ်သားခွက်၊ မတ္တိကာမယံ-မြေခွက်၊ [“မတ္တိကာ”ဟု အာကာရန္တအတိုင်း ရှိစေ၊] ဣဒ္ဓိယာ-တန်ခိုးကြောင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော သပိတ် သင်္ကန်းတည်း၊ ဣဒ္ဓိမယံ။

မနတော-စိတ်ကြောင့်၊ နိပ္ပန္နာ-ဖြစ်ကုန်သော ကုသိုလ်စသောတရားတို့သည်၊ [“ကုသလာဒိဓမ္မာ” ဋီကာ၊] မနောမယာ-တို့ မည်၏၊ အယသာ-သံဖြင့်၊ ပကတံ-ပြုအပ်သော ခွက်စသည်သည်၊ အယောမယံ-မည်၏၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤပြယုဂ်တို့၌၊ မနောဂဏာဒီနန္တိ-မနောဂဏာဒီနံပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-လိုက်လတ်သော်၊

ဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ ထိုတွင် “သာ ပကတိ အဿ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဖြင့် “တပ္ပကတိ”အရ ထိုရွှေစသော အထည်ကိုယ် ပကတိရှိသော (ထိုအထည်ကိုယ်မှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ဖြစ်လာသော) ရထားစသော ဝိကာရကို ရ၏၊ ထို့ကြောင့် တပ္ပကတိဝစနတ္ထဟူသည် ဝိကာရအနက်တည်း-ဟု မှတ်၊ အထဝါ-“ပကရိယတိတိ ပကတိ၊ တေန ပကတိ တပ္ပကတိ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဖြင့် တပ္ပကတိအရ ထိုရွှေစသည်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ရထားစသည်ပင် ရ၏၊ ဤနည်း၌ တပ္ပကတိဝစနတ္ထဟူသည် ပကတအနက် (ရွှေစသည်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်-ဟူသော အနက်)ပင်တည်း။

သုဝဏ္ဏမယော- “သုဝဏ္ဏဿ+ဝိကာရော”ဟူသော ဝါကျဝယ် သုဝဏ္ဏဿနောင် ဝိကာရအနက်၌ ဖြစ်စေ၊ “သုဝဏ္ဏေန ပကတံ”ဝါကျဝယ် သုဝဏ္ဏေနနောင် ပကတအနက်၌ ဖြစ်စေ မယပစ္စည်းသက်၊ ဝိဘတ်စသည်ချေ၊ သုဝဏ္ဏဟု ပကတိပြု၊ စသည်၊ ရူပိယမယံ စသည်၌လည်း နည်းတူ၊ “ပြုအပ်”ဟူသည် “ဖြစ်စေအပ်”ပင်တည်း၊ “ဖြစ်စေအပ်”ဟူသည်လည်း တစ်စုံတစ်ခုဖြစ်အောင် လုပ်ခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပကတအနက်၌ နိပ္ပန္န နိဗ္ဗတ္တတို့လည်း ပါဝင်ရကား “ဣဒ္ဓိယာ နိဗ္ဗတ္တံ”စသော ဝိဂြိုဟ်ဝယ် နိဗ္ဗတ္တအနက်ကိုလည်း တပ္ပကတိဟုပင် ဆိုလိုသည်၊ မနသာ နိပ္ပန္နာ စသည်လည်း နည်းတူ။

၃၈၆။ စတေသ-မော လောပေ။ ။ဝိဘတ္တိလောပေ-ဝိဘတ်ချေခြင်းကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ စတေသံ မနောဂဏာဒီနံ-ဤမနောဂိုဏ်းအတူရှိသော သဒ္ဒါတို့၏၊ အန္တော-အဆုံးသရသည်၊ သြတ္တံ-ဩ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတေ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ သြကာရော-ဩပြု။ ... ဂဝေန-နွားသည်၊ ပကတံ-ပြုအပ်သော ကျင်ကြီးတည်း၊ ဂေါမယံ-နွားသည် ပြုအပ်သော၊ ကရိသံ-ကျင်ကြီး၊ ဝါ၊ ဂေါဏာ-နွားမှ၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော ကျင်ကြီးတည်း၊ ဂေါမယံ-ကြီး၊ မယောတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ သကတ္ထေပိ-သကတ်အနက်၌လည်း၊ မယပစ္စယော-မယပစ္စည်းသက်၊ ဒါနမေဝ-ဒါနသည်ပင်၊ ဒါနမယံ-မည်၏၊ သီလမယံ-သီလ၊ ဣစ္စဒါ... သံသဋ္ဌာဒိအနေကတ္တတဒ္ဒိတ်-သံသဋ္ဌ အစရှိသော အနေကတ္တတဒ္ဒိတ်သည်၊ (နိဗ္ဗိတံ)။

၃၈၆။ စတေ သမောလောပေ— “မနတော” နောင် နိပ္ပန္နအနက်၌ မယသက်၊ ဝိဘတ်ချေ၊ မနဟု ပကတိပြု၊ ဤသို့ ဝိဘတ်ချေပြီးသည်ကို “လောပေ=ဝိဘတ္တိလောပေ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ ဝိဘတ် ချေပြီးနောက် “မန-အယ” ဟူသော မနောဂိုဏ်းသဒ္ဒါတို့၏ အဆုံး(အ)သရကို သြပြု၍ “မနောမယ-အယောမယ” ဟု ဖြစ်သည်။ [“စတေသံ+ဩ+လောပေ” ဟူသော သုတ်၌ သြဝယ် ပဋ္ဌမာ သိဝိဘတ်ကျေသောကြောင့် “အန္တော သြဟောတိ” ဟု ပဋ္ဌမာအတိုင်း ဝုတ္တိ ဖွင့်သင့်သော်လည်း “သစ္စန္တော ဝစနပဝတ္တိ-မိမိဆန္ဒ အားဖြင့် သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း ရှိနိုင်၏” ဟူသော ဉာယ(နည်းရှိသော)ကြောင့် “သြတ္တံ အာပဇ္ဇတေ” ဟု ဖွင့်သည်။]

ဂေါမယံ၌ “ဂဝေန” နောင် ပကတအနက်၌ (တစ်နည်း-ဂေါဏာနောင် နိဗ္ဗတ္တအနက်၌) မယပစ္စည်း သက်၊ ဝိဘတ်ချေ၊ ဂေါ-ဟု ပကတိပြု၊ ဂေါဏာ၌လည်း ဂေါတည်၍ သုဟိနာသု စ၌ စဖြင့် သွာကြောင့် ဂေါဏပြု၊ ပကတိပြုသောအခါ “ဂေါ” ဟု ပကတိ ဖြစ်၏၊ ဂေါမယံ-နွားချေး၊ ဒါနမယံ၌ ဒါနံ+စေ တည်း၊ “မယော” ဟူသော ဒွိဓာကရဏယောဂဝိဘာဂဖြင့် သကတ္တ၌ မယပစ္စည်း သက်၊ [ပုဗ္ဗစေတနာကို “ဒါန” အရ ယူ၍ ထို ဒါနစေတနာကြောင့် ဖြစ်သော ဗုဗ္ဗစေတနာကို “ဒါနမယ” ဟု ယူလျှင် “ဒါနတော နိဗ္ဗတ္တံ ဒါနမယံ” ဟု မယ ပစ္စည်းအနက် ရှိသေး၏။] သီလမယံ ဘာဝနာမယံ တို့လည်း နည်းတူ။

သံသဋ္ဌာဒိ အနေကတ္တတဒ္ဒိတ်— “ယေန ဝါ သံသဋ္ဌံ” သုက်မှ စ၍ သံသဋ္ဌအနက် စသည်၌ သက်ရသော “ဏိက” စသော ပစ္စည်းများသည် (အပစ္စအနက်၌ သက်သော ဏ စသောပစ္စည်း၊ ဘောအနက်၌ သက်သော ဣစသော ပစ္စည်းများကဲ့သို့ တစ်နက်တည်းသာ မက) သံသဋ္ဌ တရတိ စရတိ စသော များသော အနက်ရှိသောကြောင့် အနေကတ္တတဒ္ဒိတ် မည်၏။

ဘာဝတန္တိတ်

အလသဿ-ပျင်းရိသူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်းတည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

၃၈၇။ ဏျတ္တတာ ဘာဝေတု။ ။တဿ-ထိုအရာ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်းတည်း၊ ဣစ္စေတသ္မိံ အတ္ထေ-၌၊ ဆဋ္ဌိယန္တတော-၌၊ ဏျတ္တတာ ဣတိ-ဏျ၊ ဣ၊ တာ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဝါ ဟောန္တိ၊ တုသဒ္ဒ ဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ တ္တနဏေယျာဒိပစ္စယာ-တ္တံနပစ္စည်း၊ ဏေယျ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဧတသ္မာ-ဤသဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်မှ၊ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဓါ- အသိဉာဏ်သဒ္ဓါတို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်လာကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ အသိဉာဏ် သဒ္ဓါတို့၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော-ထိုသဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်သည်) ဘာဝေါ-ဘာဝ မည်၏၊ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ္တံ-သဒ္ဓါဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းကို၊ ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ ယဿ ဂုဏဿ ၊ပေ၊ ဏျတ္တတာဒယောတိ- ယဿ ဂုဏဿ၊ပေ၊တာဒယော ဟူ၍၊ ဝုတ္တဉ္စ-ပါဏိနိဋ္ဌိလည်း ဆိုအပ်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊

၃၈၇။ ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဓါ ဧတသ္မာ- [သဒ္ဓါကျမ်း၌ စိတ်ဖြင့် သိခြင်းကိုလည်း ဗုဒ္ဓိဟု ခေါ်၏၊] အသိဉာဏ်သဒ္ဓါတို့၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်းသည် “ဘာဝ” မည်၏၊ ထို ဘာဝကို သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ဟုလည်း ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ္တံ ဝုစ္စတိ” သည် ဘာဝ၏ အဘိဓမ္မာကို ပြသော စကားတည်း၊ [သဒ္ဒဿ-၏၊ ပဝတ္တိ-တည်း၊ သဒ္ဒပဝတ္တိယာ-သဒ္ဓါဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏၊ နိမိတ္တံ-အကြောင်းတည်း၊ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ္တံ- ကြောင်း။]

ချဲ့ဦးအံ့- လူတစ်ယောက်သည် ပျင်းရိ၏၊ ထိုထို အလုပ်ကို မလုပ်ချင်၊ ထိုသူ၏ ပျင်းမှုပျင်းရာကို မြင်ရသူတို့မှာ “ဤသူဟာ ပျင်းရိသူပဲ”ဟု အသိဉာဏ်(ဗုဒ္ဓိ) ဖြစ်ပေါ် လာ၏၊ ထိုသို့ သိသူတိုင်းကပင် ထိုသူ့အပေါ်၌ “အလသ-ပျင်းသူ”ဟူသော သဒ္ဓါကို လည်း သုံးစွဲ ပြောဆိုပေလိမ့်မည်၊ ဤစကားစဉ်အရ ပျင်းမှုပျင်းရာ ဖြစ်နေသော အမူအရာ ကြိယာသည် ပဋ္ဌမအဆင့်၊ ထိုပျင်းမှုပျင်းရာကြိယာမှ တစ်ဆင့်တက်၍ ပျင်းတဲ့အကောင်ပဲ ဟု သိသော ဗုဒ္ဓိနှင့် အလသသဒ္ဓါတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကား ဒုတိယအဆင့်ဟု မှတ်၊ ဤသို့လျှင် ပျင်းမှုပျင်းရာကြိယာသည် အသိဉာဏ်သဒ္ဓါတို့၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ “ဘာဝ”လည်း ဟုတ်၏၊ အလသသဒ္ဓါ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်လည်း ဟုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဘာဝနှင့် သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ္တံကို သဘောတူဟု မှတ်၊ ဤ“ဘဝန္တိ ဧတသ္မာ ဘာဝေါ”ဟူသော အပါဒါနသာဓကအရ “ဘာဝေါ-ဖြစ်ခဲ့ရာ”ဟု အနက်ပေးရ သည်၊ ထိုဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်းသည် ဗုဒ္ဓိနှင့် သဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်းလည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ဘဝန္တိ ဧတေနာတိ ဘာဝေါ”ဟု ကရဏသာဓကဝိဂြိုဟ် ပြု၍ “ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း” ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။

ယဿ ဂုဏဿ-အကြင် ဝိသေသနဖြစ်သော ဂုဏ်၏။ ဘာဝါ-ရှိခြင်းကြောင့်၊ ဒဗ္ဗေ-ဒြပ်၌၊ သဒ္ဓသန္နိဝေသော-သဒ္ဓါ၏ သက်ဝင်တည်နေခြင်းသည်။ (ဟောတိ)၊ တဒဘိဓာနေ-ထိုဝိသေသနဂုဏ်ကို ဆိုလိုရာ၌၊ ဣတ္ထ တာဒယော-ဣ၊ ဣ၊ တာ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်။ (ဟောန္တိ)။]

ဂုတ္တဉ္စ၊ ယဿ ဂုဏသံပေါတာဒယောတိ- ဤ ပါဏိနိသာကေလည်း ဆိုခဲ့ပြီး အဓိပ္ပာယ်အတိုင်းပင်တည်း။ ထင်ရှားစေအံ့-ယဿ ဂုဏဿ ၌ ဂုဏဟူသည် "အတ္တနော ဒဗ္ဗံ ဂုဏေတိ ပကာသေတိ" ဟူသော ဝိပြိုဟ်အရ မိမိတည်ရာ ဒြပ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော ဝိသေသနတည်း။ ဂုဏ်နှင့် ဝိသေသနကို သဘောတူဟု ဆိုလိုသည်။ မှန်၏-ထို ပြခွဲသော လှ၌ အပျင်းဂုဏ်ထူး ရှိ၏။ ထိုအပျင်းဂုဏ်က အခြားလူတို့မှ ထူးခြားအောင် ထိုသူ့ကို "ပျင်းတဲ+လူ" ဟု ဝိသေသနပြုလျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနကိုပင် ဂုဏ်ဟု (ဤသဒ္ဓါအရာ၌) မှတ်၊ ထိုဂုဏ်ဝိသေသန၏ ရှိခြင်းကြောင့် (ထိုဂုဏ်ရှိသော) ဒြပ်၌ "အလသော" စသော သဒ္ဓါသည် သက်ဝင်တည်နေ၏။ [ထိုဝိသေသနဂုဏ်ကြောင့် ထိုထိုဒြပ်၌ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုဖို့ရာ သဒ္ဓါဖြစ်ပေါ်လာသည်ကိုပင် "ဒြပ်၌ သဒ္ဓါသက်ဝင် နေသည်" ဟု ဆိုလိုသည်။] ထိုအရင်းခံ ဂုဏ်ဝိသေသနကို (ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က) ဆိုလိုရာ၌ ဣ၊ ဣ၊ တာ စသော ဘာဝပစ္စည်းများ သက်ကြရသည်။

**"ယဂ္ဂုဏဿ သဗ္ဗာဝေန၊ ဒဗ္ဗေ သဒ္ဓေါ ပဝတ္တတိ၊
သတိ တဗ္ဗစနေ ဘာဝ-ပစ္စယော သမုဒိရိတော။"**

ဟူသော ရှေးဆရာတို့ ဂါထာလည်း ဤပါဏိနိသာကေနှင့် တစ်ထပ်တည်းပင်တည်း။ [ယဂ္ဂုဏဿ-အကြင်ဝိသေသနဂုဏ်၏။ သဗ္ဗာဝေန-ဒြပ်၌ ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့်၊ ဒဗ္ဗေ-ဒြပ်၌၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါသည်၊ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ တဗ္ဗစနေ-သဒ္ဓါဖြစ်ကြောင်း ထိုဝိသေသနဂုဏ်ကို ဆိုလိုခြင်းသည်။ သတိ-ရှိသော်၊ ဘာဝပစ္စယော-ဣ၊ ဣ၊ တာ စသော ဘာဝပစ္စည်းကို၊ သမုဒိရိတော-ဆိုအပ်၏။]

သကတံအပြား။ ။ သဿ ဒေသော သကော၊ သကောဇေ အတ္ထော သကတ္ထော၊ ဒေသော-ဤအနက်ကား၊ သဿ-မိမိဟူသော သဒ္ဓါ၏ ဥစ္စာတည်း။ သကော-မိမိဟူသော သဒ္ဓါ၏ ဥစ္စာ၊ သကောဇေ-မိမိဟူသော သဒ္ဓါ၏ ဥစ္စာသည်ပင်။ အတ္ထော-အနက် တည်း။ သကတ္ထော-မိမိဟူသော သဒ္ဓါ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော အနက်၊ ဤဝိပြိုဟ်အရ သဒ္ဓါ ဟူသမျှ၌ မူလအရင်းခံဖြစ်သော အနက်သည် သကတ္ထ မည်၏။ ထိုသကတံကား "သုတိ-ဇာတိ- ဂုဏ- ဒဗ္ဗ-သမ္ပန္န- ကြိယာ- ကြိယာကာရကသမ္ပန္န" အားဖြင့် ရ ပါး ရှိ၏။ [သဒိသဘော စသည်ကို ထည့်၍ ရှစ်ပါးဟုလည်း ဆို၏။]

[ဘေဒစိန္တာ] သုတိဇာတိဂုဏောဒဗ္ဗံ၊ သမ္ပန္နော စ ကြိယာ တထာ၊
ကြိယာကာရကသမ္ပန္နော၊ ဇျေဝံ သတ္တဝိဇော ထဝါ၊
နေယျော အဋ္ဌဝိဇော သာဒိ-သျာဒိနာ စ သကတ္ထကော။

ကျတ္တတ္တနန္တရံ-ကျပစ္စည်း၊ တပစ္စည်း၊ တနပစ္စည်း အဆုံးရှိသောပုဒ်တို့၏။ နိစ္စံ-အမြဲ၊ နပုံသကလိင်္ဂတ္ထံ-နပုံလိင်္ဂရှိကုန်သည်၏အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ)။ တာပစ္စယန္တဿ-တာပစ္စည်း အဆုံးရှိသောပုဒ်၏။ သဘာဝတော-သဘော အားဖြင့်၊ (အာ ဤ ဣနိ ပစ္စည်း မပါဘဲသာလျှင်)၊ နိစ္စံ၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂတာ-

ထိုသကတ်အားလုံးကို “ဝိသေသန၊ ဂုဏ်၊ ဘာဝ၊ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်”ဟု ခေါ်ရ၏။ ဘာဝပစ္စည်းများလည်း ထိုသုတိ ဇာတိ စသော သကတ်များကိုပင် ဟောသည်။ [ထို သုတိ စသည်တို့၏ အကျယ်ကို ဘေဒစိန္တာမှာ ရှု၊ “ဇာတိ-ဂုဏ်-ကြိယာ၊ ခြင်-နာမ်၊ ငါးတန် ဘာဝပြား”နှင့် အညီ၊ ဘာဝပစ္စည်း၏ ဟောနက်ကို ၅ မျိုးရှိ၏ဟု ပြောရိုး ရှိရာ၌ကား သုတိ-သမ္ပန္န-ကြိယာ ကာရက သမ္ပန်တို့ကို အသုံးနည်းပါး၍ ချန်ထားသည် ဟု မှတ်၊ သကတ် ၇ ပါးတွင် ဇာတိ-ဒဗ္ဗတို့၌ နာမဘာဝ ပါဝင်သောကြောင့် သကတ် ၇ ပါးကို ပြရာ၌ နာမကို သီးခြား မပြဘဲ ထားသည်။]

ခြင်အမျိုးမျိုး။ ။ “ယဿ ဂုဏဿ၊ ပေ၊ ဒဗ္ဗေ သဒ္ဒသန္ဓိဝေသော”၌ ဒဗ္ဗအရ ခြင် ဟူသည်လည်း အများသိနေသော လူ-အိမ်-ရွာ စသော ထင်ရှားတွေ့မြင်ရသော အရာဝတ္ထုများသာမက၊ ထိုသကတ်တို့၏မှီရာ ဝိသေသျှဟူသမျှကို ခြင်ဟု (သဒ္ဒါကျမ်း၌) ဆိုသည်။ ဧတ္ထ-ဤဝိသေသျှ၌၊ ဝိသေသာ-အထူးပြုတတ်သော သကတ်တို့သည်။ ဒဝန္တိ- ဖြစ်ရကုန်၏။ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဒဗ္ဗံ-ခြင်မည်၏။ ထိုခြင်လည်း ဇာတိ-ဂုဏ်-ကြိယာ- ဒဗ္ဗဟု ၄ မျိုး၊ တစ်နည်း-“နာမ”ထည့်၍ ၅ မျိုးလောက် ပြောရိုးရှိ၏။ သို့သော် ထိုသကတ် ၇ ပါးတွင် သုတိကို ချန်ထား၍ ကျန် အနက်များမှာ ခြင်လည်းဖြစ်နိုင်ပြန်သည်။

[ဘေဒစိန္တာ] ဒဝန္တေတ္ထ ဝိသေသာတိ၊ ဒဗ္ဗံ တံ ဟု၊ စတုဗ္ဗိဓံ၊ ဇာတိဂုဏ်ကြိယာဒဗ္ဗ-ဘေဒေနေဝ ပတိဇ္ဇတော။

ခြင်ပေါ်ဘောဆင့် သကတ်ရ။ ။ ဤခြင်အမျိုးမျိုးကို ဟောသောသဒ္ဒါ၌ ဘောဟော ပစ္စည်းဆင့်လျှင် သကတ်ဟု ခေါ်သော (သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်လည်း မည်သော) ဝိသေသန ဂုဏ်ကို ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ခြင်ပေါ်မှာ၊ ဘောဆင့်လာ၊ ဂုဏ်သာ ထိုပုဒ်အရတည်း”ဟု ရှေးဆရာတို့ မိန့်ကြသည်။ ဤနိယာမ၌ “ခြင်ဟူသည် ဇာတိ-ဂုဏ် စသော ခြင် ၅ မျိုး တည်း။ ဂုဏ်ဟူသည် ပြစ်သော သကတ်များတည်း”ဟု မှတ်၊ ပုံစံကို နောက်၌ “မနုဿတ္တံ မနုဿတာ-ဇာတိ”စသည်ဖြင့် တွေ့ရလတ္တံ့။

ကျတ္တတ္တနန္တရံ၊ ပေ၊ နိစ္စမိတ္ထိလိင်္ဂတာ— ကျပစ္စယန္တံ “အာလသျံ”စသည်၊ တပစ္စယန္တံ “ပံသုကူလိကတ္ထံ”စသည်၊ တနပစ္စယန္တံ “ပုထုဇ္ဇနတ္တနံ”စသည်ဖြင့် အမြဲ နပုံလိင်္ဂ ရှိရ၏။ စိတ္တာဒိဂိုဏ်းဝင်ချည်းတည်း၊ တာပစ္စယန္တံ “ပံသုကူလိကတာ” စသည်ဖြင့် အမြဲ ဣတ္ထိလိင်္ဂ ရှိ၍ ကဿဒိဂိုဏ်းဝင်ချည်းတည်း၊ ထိုသို့ ဣတ္ထိလိင်္ဂဖြစ်ရာ၌ “အာ”စသော ဣတ္ထိဇောတက ပစ္စည်းများသက်၍ ဣတ္ထိလိင်္ဂကို ထွန်းပြနေဖွယ် မလို၊ ပင်ကိုသဘော အတိုင်းပင် ဣတ္ထိလိင်္ဂရှိသည်ဟု သိစေလို၍ “သဘာဝတော”ဟု မိန့်သည်။

ဣတ္ထိလိန်ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ (ဟောတီ)၊ အယံ ဣပစ္စယော-ဤ ဣပစ္စည်းသည်။ ဂုဏဝစနေ-ဂုဏဝိသေသနကို ဆိုလိုလတ်သော်၊ ဗြာဟ္မဏာဒီဟိ-ဗြာဟ္မဏ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ (ဘဝတိ-ဖြစ်၏။) တတ္ထ-ထိုဣပစ္စည်းသက်ရာ၌၊ [“ထို အလသပုဒ်၌”ဟု နိဿယဟောင်း ပေး၏။] အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စုတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဝဏ္ဏလောပေါ-အဝဏ်ကျေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အာဒိဝုဒ္ဓိ-အစသရ၏ ဝုဒ္ဓိအပြုသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတီ)၊ အာလသျံ-အလသသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်း၊ ဝါ-ပျင်းသူ၏ အဖြစ်၊ ဧဝံ၊ အာရောဂျံ-အရောဂသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်း၊ ဝါ-အနာမရှိသူ၏အဖြစ်၊ ဥဒဂ္ဂဿ-ဥဒဂ္ဂသဒ္ဒါ၏၊ ဝါ-တက်ကြွသူ၏၊ ဘာဝေါ-သည်၊ ဩဒဂျံ-မည်၏၊ သခိနော-သခသဒ္ဒါ၏၊ ဝါ-မိတ်ဆွေ၏၊ ဘာဝေါ-သည်၊ သချံ-မည်၏၊ အဏဏဿ-အဏဏသဒ္ဒါ၏၊ ဝါ-ကြေးမြီ မရှိသူ၏၊ ဘာဝေါ-သည်၊ အာဏဏျံ-မည်၏၊ ဝိဝေါယ-ဝိဝေါသဒ္ဒါ၏၊ ဝါ-မုဆိုးမ၏။

ဣပစ္စယောယံ ဟေ ဗြာဟ္မဏာဒီဟိ—ဤဝါကျ၌ “ဂုဏဝစနေ”သည် အထူးအဆန်း မဟုတ်၊ ရှေး “ယဿ ဂုဏဿ”ဟု ပြခဲ့သော ဝိသေသနဂုဏ်တည်း၊ ထိုဝိသေသနဂုဏ်ကို ဆိုလိုရာ၌ ဤ ဣပစ္စည်းသည် ဗြာဟ္မဏစသော သဒ္ဒါများနောင် သက်၏၊ ဆိုလိုရင်းကား “ဝိသေသနဂုဏ်ကို ဆိုလိုရာ၌ ဣပစ္စည်းသက်လျှင် ဗြာဟ္မဏ စသော သဒ္ဒါများ နောင်သာ သက်သည်၊ ပံသုကုလိကစသော သဒ္ဒါများနောင် မသက်”ဟူလို။

တတ္ထ အဝဏ္ဏော ဟေ အာလသျံ—ထိုသို့ ဣပစ္စည်း သက်ရာ၌ အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စုသုတ်ဖြင့် ရှေ့ အဝဏ်ကို ချေ၊ ဝုဒ္ဓါဒိသရဿဝါဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၍ အာလသျံ အာရောဂျံ စသော ရုပ်များ ဖြစ်သည်။ “အလသဿ”ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်နောင် ဘာဝအနက်၌ ဤသုတ်ဖြင့် ဣပစ္စည်းသက်၊ ဏိအနုဗန်၊ ဝိဘတ်ချေ၊ [“အလသဿ+ဘာဝေါ”ဟု တည်လျှင် ဘာဝပုဒ်ပါ ချေ။] အလသ-ဟု ပကတိပြု၊ (အာလသျံ) နာမ်ငဲ့၊ သိ အံပြု၊ “ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ ဧတသ္မာတိ ဘာဝေါ”နှင့် ညီအောင် “အလသဿ-အလသ သဒ္ဒါ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်းတည်း၊ အာလသျံ-အလသ သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်း”ဟု ကျနစွာ အနက်ပေး။

မှတ်ချက်။ ။ ဤအနက်ပေးပုံ၌ “အလသ”သဒ္ဒါသည် ပျင်းသူကိုသာ ဟောရင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ပျင်းသူ”ဟူသော အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ သဒ္ဒါကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဟောနိုင်ရကား “အလသဿ-အလသသဒ္ဒါ၏”ဟု ပေးသည်။ ဆရာတို့ကား “အလသဿ-ပျင်းသူဟု သိသောဉာဏ်၏၊ ဘာဝေါ-တည်း”ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။ ဤကျမ်း၌ကား “သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ္တ”ပုဒ်ကို ထောက်၍ “ဘာဝေါ”အရ သဒ္ဒါ ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းသာ လိုရင်းဖြစ်သည်ဟု နှလုံးပြုကာ “အလသသဒ္ဒါ၏”ဟုသာ ပေးသည်။ [“အလသဿ-ပျင်းရိသူ၏၊ ဘာဝေါ-အဖြစ်တည်း”ဟူသော ပေးရိုးအနက်မှာ အလွယ်တကူပေးခြင်းသာဟု မှတ်။]

ဘာဝေါ-သည်။ ဝေဓေျ-မည်၏။ ဒုဗ္ဗလဿ-ဒုဗ္ဗလသဒ္ဓါ၏။ ဝါ-အားမရှိသူ၏။ ဘာဝေါ၊ ဒုဗ္ဗလျံ၊ ဗာလဿ-ဗာလသဒ္ဓါ၏။ ဝါ-လူမိုက်၏။ ဘာဝေါ၊ ဗာလျံ၊ စပလဿ-စပလသဒ္ဓါ၏။ ဝါ-လျှပ်ပေါ်လော်လီသူ၏။ ဘာဝေါ၊ စာပလျံ။ [နောက်၌ “သဒ္ဓါ၏။ ဝါ-၏”ဟု ၂ နက်ပေးလေ။ ရိုးရာအနက်သာ ပြတော့အံ့။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဝိယတ္တဿ(ဗျတ္တဿ)-ထင်ရှားသူ၏။ ဝါ-ပညာရှိ၏။ ဘာဝေါ-အဖြစ်သည်။ ဝေယတ္တိယံ-မည်၏။ မစ္စရဿ-ဝန်တိုသူ၏။ ပေ၊ ဧဝံ၊ ဣဿရိယံ-အစိုးရသူ၏အဖြစ်။ အာလသိယံ-ပျင်းရိသူ၏အဖြစ်။ မုတ္တိယံ-ဦးပြည်း၏အဖြစ်။ [“မုတ္တိယံ-ပျင်းအသူ၏အဖြစ်” သိ၌ မပါ။] ဧတ္ထ (ဝေယတ္တိယံတိအာဒိသု)-ဤ ဝေယျတ္တိယံ ‘အစရှိသည်တို့၌၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ယမိ-ယပစ္စည်းကြောင့်၊ ဣကာရာဂမော-ဣလာ။

ပဏ္ဍိတဿ-ပညာရှိ၏။ ဘာဝေါ-တည်း။ ပဏ္ဍိတျံ-အဖြစ်။ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ယဝတံ၊ ပေ၊ ဧကာရတ္တန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ တျကာရသံယောဂါဒိနံ-

● ဝံ အာရောဂျံ၊ ပေ၊ စာပလျံ— အနာကင်းခြင်းသည် ဂုဏ်တစ်မျိုးတည်း။ ထိုဂုဏ်ကြောင့် “အာရောဂ” သဒ္ဓါ ဖြစ်ပေါ်လာရကား “အရောဂဿ+ဘာဝေါ၊ အာရောဂျံ” အရ အနာကင်းခြင်းဂုဏ်ကို ရ၏။ နောက်ပုဒ်များ၌လည်း ဘာဝအရကို ထိုက်သလို ရှာပါ။ ဩဒဂုံ၌ “ဥဒဂူ+ယ”ဟု ဖြစ်၍ ဝုဒ္ဓိပြုပြီးနောက် ဂု၏ သရကို ချေ၊ ယသို့ ကပ်ပြီးသော အခါ အဂျာဂါရုံကဲ့သို့ ဂတစ်လုံးကို ချေ၊ သချ်၌ကား ဝုဒ္ဓိမရောက်ရ၊ နတ္ထိ ဣဏံ ယဿာတိ (“န+ဣဏံ” မှ နကို အန်ပြု၍ “အနိဏ” တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် နကို ဣ-ဣကို အပြု၍) “အဏဏ”ဟု ဖြစ်၏။ [သိမ္မု၌ကား “အနဏ”ဟု ရှိ၏။] ဝေဓေျ၌ “ဝိဝေါ+ယ”ဟု ဖြစ်သောအခါ အဝဏ္ဏော ယေသုတ်ဖြင့် ရှေ့ အာကို ချေ၊ ဒေါဓဿစ၌ ဝကို ဗပြု။

တထာ၊ ပေ၊ ဣကာရာဂမော— ဝိယတ္တဿနောင် ဣသက်၊ ဏံအနဗန် စသည် ချေ၊ ဧဝုဒ္ဓိပြု “ဝေယတ္တ+ယ”ဟု ဖြစ်၊ (နဂိုက ဣဖြစ်သော်လည်း (ယ)သာ ကျန်သောကြောင့် ယပစ္စည်းဟု ခေါ်)။ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ယပစ္စည်းကြောင့် ရှေ့၌ ဣလာ၊ “ဝေယတ္တိယ”ဟု ဖြစ်၏။ “ဣဿရဿ-အလသဿ-မုတ္တဿ-မူဠဿ+ဘာဝေါ၊ ဣဿရိယံ” စသည်၌လည်း နည်းတူ။ [သိမ္မု၌ “ဗျတ္တဿ ဘာဝေါ ဝေယတ္တိယံ”ဟု ရှိ၏။ ဝိပဗ္ဗအဓူဓာတ် တပစ္စည်းဖြင့် “ဝ+အတ္တ”ဟု ဖြစ်သောအခါ (ယ)လာလျှင် ဝိယတ္တ၊ ဖမလောဘံ ဣကို ယပြုလျှင် ဗျတ္တ-ဟု ဖြစ်သောကြောင့် ပါဌ်အနက် သဘောတူပင်။ သို့သော် ဗျတ္တနောင် ဣပစ္စည်းသက်ရာ၌ကား မာယုနဗာဂမော ဌာနေသုတ်ဖြင့် ဝနင့်ယ-အကြား၌ ဧ ဝုဒ္ဓိလာ၊ ဝနင့် ဗမာ အတူပင်တည်း သက္ကတ၌ ဗျတ္တကိုပင် ဝနင့် ယ တွဲ၍ ရေးသည်။]

ကျသံယုဂ် အစရှိသည်တို့၏။ [တနှင့်ယ တွဲနေသည်ကို “တျ”သံယုဂ်ဟု
 ခေါ်သည်။] စလဥ ဧကာရာဒေသာ-စလဥ ဧအပြုတို့သည် (ဟောန္တိ)၊ ဒွိတ္တံ-
 ဒွေဘော်လာ၊ ပဏ္ဍိတံ-ပဏ္ဍိတံဟု ဖြစ်၏။ ဗဟုသုတဿ-များသောသုတရှိသူ
 ၏။ ပေ၊ ဗဟုသုတံ-မည်၏။ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဥကာရဿ-ဥ၏။
 အကာရေ-(အ)ပြု၊ ဧဝံ၊ ပေ၊ ရောဟိတံ-ပုရောဟိတံ၏အဖြစ်၊ အဓိပတိဿ-
 အကြီးအကဲ၏၊ ပေ၊ မုဋ္ဌသံတိဿ-ပျောက်သော သတိရှိသူ၏။ ဝါ-မေ့လျော့
 သူ၏။ ပေ၊ မုဋ္ဌသန္တံ၊ ဣဝဏ္ဏလောပေါ-ဣဝဏ်ကို ချေ၊ ကုသလဿ-
 ကျွမ်းကျင်သူ၏။ ဘာဝေါ၊ ကောသလ္လံ၊ ဧဝံ၊ ဝေပုလ္လံ-ပြန်ပြောသည်၏
 အဖြစ်၊ သမာနာနံ-တူသောအရာတို့၏။ ဘာဝေါ၊ သာမညံ၊ ဂိလာနဿ-
 မကျန်းမာသူ၏၊ ပေ၊ ဂေလညံ၊ ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာဒိသုတ္တေန-ဖြင့်၊ သံယောဂေ-
 သံယုဂ်ကြောင့်၊ ရဿတ္တံ-ရဿ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ)၊ သုဟဒဿ-
 ကောင်းသော စိတ်နှလုံးရှိသူ၏။ ဘာဝေါ၊ သောဟန္တံ၊ ဧဝံ၊ ဝေသာရန္တံ-
 ရဲရင့်သူ၏အဖြစ်၊ ကုသီဒဿ-ပျင်းရိသူ၏။ ဘာဝေါ၊ ကောသန္တံ၊ တေသု
 ဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဤကာရဿ-ဤအကွရာ၏။ အကာရေ-(အ)ပြု၊
 တထာ-ပါး၊ ပုရိသဿ-ယောက်ျား၏။ ဘာဝေါ၊ ပေါရိသံ၊ ဣတိအာဒီသု-
 တိုဌ်၊ ယဝတံ တလနာဒိသုတ္တေ-ဌ်၊ ကာရဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ယဝတံ-ယ
 အကွရာ ရှိကုန်သော၊ သကာရကစဉ်ပဝဂ္ဂါနံ-သ အကွရာ၊ က ဝဂ်၊ စ ဝဂ်၊

ပဏ္ဍိတဿ၊ ပေ၊ ဣဝဏ္ဏလောပေါ— ဤပြုယုဂ်တို့၌ စာကိုယ်အတိုင်း ရုပ်ပြီးနိုင်ပြီ၊
 သုဘံ၊ သတိတို့ဝယ် ဒွေဘော်လိုကြောင်းကို သန္နိဒွေဘော်ခန်း ပြန်ကြည့်။ “ဗဟု+သုတံ
 ယဿာတိ ဗဟုသုတော၊ မုဋ္ဌံ “မုသ-နဿနေ(ပျောက်ခြင်း)ဟူသော ဓာတ်၊ တပစ္စည်း
 တည်း၊” မုဋ္ဌာ(ပျောက်သော) သတိ ယဿာတိ မုဋ္ဌသတိ၊ “လွတ်သော သတိရှိသူ”ဟု
 ပေးကြသည်ကား မုဋ္ဌံ မုစဓာတ်ဟု ထင်မှားသောကြောင့်တည်း၊ “မုဋ္ဌသတိ+ယ”၌
 အဝဏ္ဏော ယေ လောပဋ္ဌံ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဣချေ၊ တျကို စပြု၊ စဒွေဘော်လာ၊ မုဋ္ဌဿစ
 ပြီး၏။

ကုသလဿ၊ ပေ၊ ရဿတ္တံ— အကွရာစသည်၌ ကျွမ်းကျင်နားလည်မှုကို “အကွရ
 ကောသလ္လဉာဏ်”စသည် ခေါ်၏။ ထိုနားလည်မှုကို “လိမ္မာ”ဟု မဆိုထိုက်၊ ထို့ကြောင့်
 “ကုသလဿ-ကျွမ်းကျင်သူ၏”ဟု ပေးသည်။ ဝိပုလဿ-ပြန်ပြော (များပြား)သော
 အရာ၏။ ဘာဝေါ၊ ဝေပုလ္လံ၊ “သမာနာနံ”ဟု သိဟိဋ်မုဋ္ဌံ ရှိ၏။ အရာဝတ္ထု ၂ခု စသည်တို့
 တစ်ခုနှင့်တစ်ခု တူမျှခြင်းကို “သာမည”ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “သမာနာနံ”ပါဌ်သာ
 အမှန်တည်း၊ “သမဏာနံ-ရဟန်းတို့၏”ဟု ရှိသောပါဌ်ကား နောက်၌ လာလတ္တံ့ဖြစ်၍
 ဤနေရာနှင့် မလျော်သော ပါဌ်ပျက်၊ “သာမည-ဂေလာည”ဟု ဖြစ်သောအခါ ကုစာဒိ
 မဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် အာကို ရသပြု။

ဋ္ဌဝဂ်၊ ပဝဂ်တို့၏။ သကာရကစဋ္ဌပဝဂ္ဂါဒေသာ-သအက္ခရာပေပဝဂ်အပြု
 တို့သည်၊(ဟောန္တိ)၊ သုမနဿ-ကောင်းသောစိတ်၏။ ဝါ-ကောင်းသောစိတ်
 ရှိသူ၏။ ဘာဝေါ-သည်။ သောမနဿ-မည်၏။ ဧဝံ၊ ဒေါမနဿ-မကောင်း
 သော စိတ်၏အဖြစ်၊ ဝါ-မကောင်းသောစိတ် ရှိသူ၏အဖြစ်၊ သောဝစဿ-
 လွယ်ကူသော စကားရှိသူ၏အဖြစ်၊ ဒေါဝစဿ-ခက်ခဲသောစကား ရှိသူ၏
 အဖြစ်၊ ဧတ္ထ - ဤ သောမနဿ စသော ပြယုဂ်တို့၌၊ သကာရာဂမော-

သုဟဒဿပေပဝဂ္ဂါဒေသာ— “သုဋ္ဌ+ဟဒယံ ယဿ”အရ ကောင်းသော စိတ်နလုံး
 ရှိသူကို “သုဟဒယော”ဟု ဆိုလိုလျက် သုတ်ကြီးဖြင့် ဟဒယကို ဟဒပြု၍ “သုဟဒေါ”ဟု
 ဖြစ်၏။ ဒျကို ဧပြေ စသည် စီရင်၍ “သောဟန္တံ”ဟု ဖြစ်၏။ ဝိသာရဒဿ-ရဲရင့်သူ၏။
 ဘာဝေါ၊ ဝေသာရန္တံ။ “ကုစ္ဆိတ်-စက်ဆုပ်ဖွယ်ရာ၊ သီဒတိ-ဆုတ်နှစ်တတ်၏”အရ လုပ်ငန်း
 ကိစ္စ ရှိလျှင် တွန့်ဆုတ် တွန့်ဆုတ် လုပ်တတ်သူ လူဖျင်းကို “ကုသီဒေါ”ဟု ခေါ်၏။
 [ဒကို တပြုမှ “ကုသီတော”ဟု ဖြစ်၏။ “ကုသီယတိ (အက္ခောသီယတိ)-ဆဲရေးအပ်၏။
 ဣတိ ကုသီတော”ဟု ရှိရာ၌ ကုသဓာတ် တပစ္စည်းဖြင့်လည်း တစ်နည်း ပြီးနိုင်၏။
 ဤနေရာ၌ကား “ကုသီဒ”ကိုသာ ပြလိုရင်းတည်း။] ထို့ကြောင့် “ကုသီဒဿ”ဟု ရှိသော
 သီဟိုဠ်မှ ကောင်းသည်။ သို့မှလည်း ဒျကို ဧပြေ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် (ဤ)ကို အ-ပြု၍
 “ကောသဇ္ဇ”ဟု ဖြစ်နိုင်မည်။ ယောက်ျားပီပီ ရဲရင့်မှုကို “ပေါရိသ-ပုရိသအစစ်၏
 ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ”ဟု ဆိုသည်။ “ပုရိသဿ ကမ္မံ၊ ပေါရိသံ-ယောက်ျားပီသသူ၏
 အလုပ်”ဟု ကမ္မအနက်၌ ဣသက်၍လည်း ပြီးနိုင်၏။ ယဝတံသုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့်
 သျကို သပြေ၊ ဒွေဘော်လာ။ [“သကာရကစဋ္ဌပဝဂ္ဂါနံ”၌ မြန်မာမူဝယ် “ဋ္ဌ” မပါ။
 ဝေယျာဝစ္စံ၌ ယပင့် ရှိသော ဋ္ဌကို ဋ္ဌ ပြုသောကြောင့် သီဟိုဠ်မှအတိုင်း ပါခြင်းသာ
 ကောင်း၏။ ဤ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် ပေါရိသံ၌သာ စီရင်မည် မဟုတ်၊ နောက်ပုံစံများ၌လည်း
 စီရင်လိမ့်မည်။]

သုမနဿပေသကာရာဂမော— “သုန္တရံ+မနော”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုလျှင် ကောင်းသော
 စိတ်သည် “သုမန”မည်၏။ “သုန္တရံ မနော ယဿ”ဟု ပြုလျှင် ကောင်းသောစိတ်ရှိသူ
 သည် “သုမန”မည်၏။ “ဒုဋ္ဌ+မနော၊ ဒုမ္မနော၊ ဒုဋ္ဌ+မနော ယဿာတိ ဒုမ္မနော”ဟု ပြု၊
 သုခံ ဝစော ဧတသ္မိတိ သုဝစော၊ ဧတသ္မိ-ဤသူ၌၊ သုခံ-လွယ်ကူသော၊ ဝစော-ဆုံးမ
 စကားသည်။ (အတ္ထိ)၊ ပြောဆို ဆုံးမ၍ လွယ်ကူသူသည် “သုဝစ” မည်၏။ “ဒုက္ခံ
 ဝစော ဧတသ္မိ”အရ ပြောဆိုဆုံးမခက်သူသည် ဒုဗ္ဗစ မည်၏။ “ဒုမ္မနဿ-သုဝစဿ-
 ဒုဗ္ဗစဿ ဘာဝေါ”ဟု ဝိဂ္ဂိဟ်ပြု၊ သုမနဿနောင် ဘာဝအနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်၊
 ဣအနုဗန် ချေ။ “သုမန+ယ”ဟု ဖြစ်၊ (မန-ဝစ ပုဒ်တို့က မနောဂိုဏ်းဖြစ်သော်လည်း
 သရမနောင်းသောကြောင့် သသရေ ဝါဂမောဖြင့် မလာဘဲ) တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် သံ လာ၊
 ယဝတံ သုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် သျ ကို သ ပြေ၊ သံ ဒွေဘော်လာ၊ သောမနဿ စသည်
 ဖြစ်၏။

သအက္ခရာ လာ၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ နိပကဿ-ပညာရှိ၏။ ဘာဝေါ၊ နေပက္ကံ၊ ဒွိတ္တံ-ဒွေဘော်လာ၊ ဧဝံ၊ အာဓိက္ကံ-အလွန်အက်၏အဖြစ်၊ ဒုတ္တဂဿ-ဘုန်းမရှိသူ၏။ ပေ၊ ဝါဏီဇဿ-ကုန်သည်၏။ ဘာဝေါ၊ ဝါဏီဇံ၊ [“ကုစာဒိနာ-ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံ စသော သုတ်ဖြင့်၊ ရဿတ္တံ-သည်၊ (ဟောတိ)”ဟု သီမူ ရှိ၏၊] ရာဇိနော-မင်း၏။ ဘာဝေါ၊ ရုဇံ၊ သရူပဿ-တူသောသဘော ရှိသော ဝတ္ထု၏။ ဘာဝေါ၊ သာရပုံ၊ ဧဝံ၊ ဩပမ္ပံ-ဥပမာ၏အဖြစ်၊ သောခုမ္ပံ-သိမ်မွေ့သူ၏အဖြစ်။

တထာ နိပကဿ၊ပေ၊ဝါဏီဇံ—နိပကော၌ “နိပုဗ္ဗ၊ ပေ=ဝိသောသနေ”ဟူသောဓာတ် နောင် ဈာပစ္စည်း ကြံမူ “ပဋိပက္ခံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဟူသမျှကို၊ နိပယတိ (ဇယတိ)ကိုသို့ ဧကို အယပြု) ဝိသောသေတိ-ခြောက်သွေ့စေနိုင်၏။ ဣတိ နိပကော-ပညာရှိသူသည် ဆန့်ကျင်ဘက်လုပ်သူကို အခြောက်တိုက်ဖြစ်အောင် တတ်နိုင်ကြသည်”ဟုလို၊ နိပုဗ္ဗ ပါဓာတ် ကြံမူ “ပဋိပက္ခတော အတ္တာနံ ပါတိ ရက္ခတီတိ နိပကော-ပညာရှိသူသည် မိမိကိုယ်ကို ဆန့်ကျင်ဘက် ရန်သူမှ စောင့်ရှောက်နိုင်သည်”ဟုလို၊ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ဋီကာ)၊ ထိုပညာရှိ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပညာကို “နေပက္ကံ”ဟု ခေါ်သည်။ “နိပက+ယ”ဟု ဖြစ်သည်အခါ ဧဝုဒ္ဓိပြု၊ အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စသုတ်ဖြင့် က၏ အ ကို ချေ၊ ယဝတံ၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် ကျကို ကပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ “အဓိကဿ ဘာဝေါ အာဓိက္ကံ”လည်း နည်းတူ၊ ဒုတ္တဂဿ ဒုသဒ္ဓါသည် အဘာဝအနက်ဟော၊ နတ္ထိ ဘဂေါ ယဿာတိ ဒုပ္ပဂေါ-ဘုန်းကဲ မရှိသူ၊ ဒု၌ ဝုဒ္ဓိ၊ ဂျကို ဂပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ “ဝါဏီဇံ-ကုန်သည်၏ဖြစ်ကြောင်း” ဟူသည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်း အမှုအရာ ကြိယာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝါဏီဇာနံ ကမ္ပံ ဝါဏီဇံ”ဟု ကမ္မအနက်၌လည်း ဈာပစ္စည်း သက်နိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ “ပုနတ္ထဝ”နောင် ထိက သက်၍ “ပေါနော”ဟု ဖြစ်သောအခါ ဩဒိဃ၏ နောက်၌ ဒွေဘော် မရောက်ရသဖြင့် (ဗ)အလိုလို ပျောက်၍ “ပေါနောဘဝိကာ”ဟု ပါဌ်မှန် ဖြစ်ကြောင်းကို ဆရာတို့ ဆုံးဖြတ်ကြသည်ဟု ပြခဲ့ပြီ၊ သို့ဖြစ်လျှင် “ဒေါမနဿ”စသည်၌ ဒုနောင် ဒွေဘော်ရောက်မြဲအတိုင်း “ဒုမ္မနော၊ ဒုဗ္ဗဇော၊ ဒုတ္တဂေါ”ဟု ဖြစ်ပြီးသောပုဒ်နောင် ဈာပစ္စည်း သက်၍ “ဒေါ”ဟု ဝုဒ္ဓိဖြစ်သောအခါကျမှ ဒွေဘော်ပျောက်၍ “ဒေါမနဿံ၊ ဒေါဝစသံ၊ ဒေါဘဂ္ဂံ” ဖြစ်သည်ဟု ကြံရလျှင် သာ၍ ကောင်းမည် ထင်သည်။

ရာဇိနော ဘာဝေါ ရုဇံ၊ပေ၊သောခုမ္ပံ—၎င်းပါဌ်၏ ရှေ့၌ သီဟိုဠ်မူဝယ် “ကုစာဒိနာ ရဿတ္တံ”ဟု တွေ့ရ၏။ ဆိုလိုရင်းကား-“ရာဇ+ယ”မှ ယပင်ရှိသော ဧကို ပြု၍ ဒွေဘော် လာပြီးသောအခါ “ရာဇ္ဇ”ဟု ဖြစ် ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် ရာ၌ ရဿပြုမှ “ရုဇံ”ပြီးသည်-ဟုလို၊ “သမာနံ ရူပံ (သဘောသည်) ယဿ”အရ တူသောသဘောရှိသော (သဘော တူသော) အရာ ဟူသမျှသည် သရူပ မည်၏။ ထိုသရူပ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (တစ်ခုနှင့် တစ်ခု သင့်လျော်လျောက်ပတ်သောအရာ)သည် သာရပုံ မည်၏။ “ဥပမာယ ဘာဝေါ”အရ

တထဿ-မှန်ကန်သည်၏။ ဘာဝေါ၊ တစ္ဆံ၊ ဒုမ္မေဿ-ပညာမရှိသူ၏။
 ပေါ၊ သမဏဿ-ရဟန်း၏။ ပေါ၊ ဧဝံ၊ ဗြာဟ္မညံ-ဗြာဟ္မဏ၏အဖြစ်။
 နိပုဏဿ-သိမ်မွေ့သူ၏။ ဘာဝေါ၊ နေပုညံ၊ တစ္ဆံတျာဒီသုပိ-တစ္ဆံ အစရှိ
 သည်တို့၌လည်း၊ ကာရဂ္ဂဟဏေနေဝ-ယဝတံသုတံ၌၊ ကာရသဒ္ဓါဖြင့်ပင်၊
 ယဝတံ-ယအက္ခရာရှိကုန်သော၊ ထမဏကာရာနံ-ထ၊ ဓ၊ ဏအက္ခရာတို့၏။
 ဆဗျဉ္ဇကာရာဒေသာ-တို့သည်။ (ဟောန္တိ)။

တ္တတာပစ္စယေသု-တ္တတာပစ္စည်းတို့၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ပံသုကူလိကဿ-
 ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်လေ့ရှိသော ရဟန်း၏။ ဘာဝေါ၊ ပံသုကူလိကတ္တံ၊
 ဧဝံ၊ ပံသုကူလိကတာ-ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်လေ့ရှိသော ရဟန်း၏
 အဖြစ်၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ တေစီဝရိကတ္တံ၊ တေစီဝရိကတာ-တိစီဝရိကံ
 ကို ဆောင်လေ့ရှိသော ရဟန်း၏အဖြစ်၊ ဩဒရိကတ္တံ၊ ဩဒရိကတာ-
 အသက်မွေးကြောင်း၌ ယှဉ်သူ၏အဖြစ်၊ (ဝမ်းရေးအတွက် လုပ်သူ-ဝမ်းစာ
 ရှာသူ၏ အဖြစ်-ဟုလို)၊ ဤနေရာဝယ် သီမုဉ်း “အမနုဿတ္တံ၊ တာ-
 ဘိလူးတို့၏အဖြစ်”ဟု ရှိသေး၏။ မနုဿတ္တံ၊ တာ-လူ၏အဖြစ်၊ ဇာတိ-
 ဇာတ်တည်း၊ နိလတ္တံ၊ တာ-အဝတ်ညို၏ အဖြစ်၊ ဂုဏော-ဂုဏ်တည်း။

ဥပမာဝတ္ထု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဟူသည် ဥပမေယျဝတ္ထုနှင့် အလှူဂုဏ် စသည်အားဖြင့်
 တူနေခြင်းသဘောတည်း။ ထိုတူခြင်းသဘောကို ဩပမ္မံဟု ခေါ်သည်။ ဤအလို “ဥပမာ”
 အရ ဥပမာနဝတ္ထုကို ယူ၊ [ဥပမာ အရတူခြင်း ညီမျှခြင်းကို ယူလျှင်ကား “ဥပမာယေဝ
 ဩပမ္မံ”ဟု ဣပစ္စည်း သကတ္ထ ဖြစ်ရာ၏။] ဩဝုဒ္ဓိ ပြု၊ ဗျ ကို မ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ။
 “သုခုမဿ ဘာဝေါ သောရမ္မံ”လည်း နည်းတူ၊ ဤမျှတိုင်အောင်သော စကားဖြင့်
 “ပေါရိသံ တျာဒီသုပေါသကာရကစဋပဝဂ္ဂါဒေသာ အရ ပုံစံများ ပြခဲ့ပြီ။

တထဿ၊ပေါ၊ဆဗျဉ္ဇကာရာဒေသာ- “တစ္ဆံ စသည်တို့၌လည်း ယဝတံသုတံ၌ ကာရ
 သဒ္ဓါဖြင့်ပင် ယပင်ရှိသော (ထ) စသည်ကို (ဆ) စသည်ပြု”ဟု သီစေလို၍ တစ္ဆံတျာဒီ
 သုပိ-ဟု (ပေါရိသံတျာဒီသုကို ပြန်၍ ပေါင်းသော သမ္မိဏ္ဍနအနက်ဟော အပိနှင့်
 တကွ) မိန့်သည်။ “တထ+ယ၊ ဒုမ္မေဓ+ယ၊ သမဏ+ယ”ဟု ဖြစ်သောအခါ ထို ကာရ
 သဒ္ဓါဖြင့်ပင် ဆ-ဗျ-ဉ္ဇပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ဤ၌ “သမဏဿ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော
 မကောင်းမှု ရှိသူ၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းတည်း”ဟု ဆိုလျှင် အရိယာမဂ်သည် သာမည
 မည်၏။ “သမဏ အမည်ရသူ၏+ဖြစ်ကြောင်း”ဟု ဆိုလျှင် ရဟန်းပြုခြင်း ကြိယာသည်
 (တစ်နည်း-ရဟန်းဇာတ်သည်) သာမည မည်၏။ [နေပုညံကဲ့သို့ “ပိသုနဿ-ချောပစ်
 ကုန်းတိုက်တတ်သူ၏။ ဘာဝေါ ပေသုညံ”လည်း ရှိ၏။ သို့သော် န ဖြစ်၍ ယဝတံ
 သုတ်ရင်းဖြင့် ဗျ ကို ဉ ပြုရမည်။ ပိသုနဿနောင် ဏိယ-ဏေယျပစ္စည်း သက်၍
 “ပေသုနိယံ၊ ပေသုနေယျ-ချောပစ်ကုန်းတိုက်မှု”လည်း ရှိ၏။]

ယာစကတ္တံ၊ တာ-တောင်းတတ်သူ၏အဖြစ်၊ ကြိယာ-ကြိယာတည်း၊ ဒဏ္ဍိတ္တံ၊ တာ-တုတ်ရှိသူ၏အဖြစ်၊ ဒဗ္ဗံ-ဒြပ်တည်း၊ သစ္စဝါဒိတာ-အမှန်ကို ဆိုလေ့ရှိသူ၏အဖြစ်၊ ပါရမီတာ-ပါရမီ၏အဖြစ်၊ [အနက်ဖြစ်ရုံ ပေးသည်။]

တ္တာပစ္စယေသု၊ ပေဋ္ဌဒရိကတာ— “ပံသုကူလိက” စသည်တို့ကို မာယုနမာဂမော ဌာနေသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ “ပံသုကူလိကဿ” စသည်နှင့် တာ-တာပစ္စည်း သက်၍ ပံသုကူလိ ကတ္တံ စသည် ဖြစ်၏၊ “မနုဿတ္တံ၊ တာ-ဇာတိ”၌ “ဇာတိ”ကား အဘိဓေယျတည်း၊ နောက်၌ ဂုဏော-ကြိယာ-ဒဗ္ဗံတို့ကိုလည်း အဘိဓေယျဟု မှတ်၊ “မနုဿတ္တံ-လူ၏ အဖြစ်”ဟု အနက်ပေးခြင်းမှာ အလွယ်ပေးခြင်းသာ၊ “လူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ”ဟု ပေးခြင်းလည်း မကျနသေး၊ မုန့်၏-“လူ၏ဖြစ်ကြောင်း”ဟု ဆိုလျှင် လူဖြစ်ဖို့ အကြောင်း ဖြစ်သော ရှေးကုသိုလ်ကံသာ ရ၍ လူ့ဇာတ်ကို မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဓါ ဧတသ္မာ” ဟူသော ဝိဂ္ဂိုဟ်နှင့်အညီ “မနုဿဿ-လူဟု သိသောဉာဏ်၊ မနုဿသဒ္ဓါ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခဲ့ရာဖြစ်ကြောင်း”ဟု ပေးမှ ဇာတ်ကို ရမည်။

ရုဉ္ဇိအံ— မျက်စိ နား နှာ အင်္ဂါ ခြေ လက် ဖြစ်ပုံအားဖြင့် လူတစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် တူသော အခြင်းအရာသည် ဇာတ်မည်၏၊ ထိုအခြင်းအရာကို ကြည့်၍ ဤသတ္တဝါသည် မနုဿ(လူ)ပဲဟု အသိဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ စကားပြောသောအခါ “မနုဿော”ဟူသော ပါဠိသဒ္ဓါလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဤ၌ မနုဿပဲ ဟူသော အသိ ဉာဏ်နှင့် မနုဿသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်းရင်းမှာ အခြားလူများနှင့် အရာရာတူသော အခြင်းအရာပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မနုဿတ္တံအရ တစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက်တူသော အခြင်းအရာဟူသော လူ့ဇာတ် ရသည်၊ “ဂေါတ္တံ-ဂေါဟု သိသောဉာဏ်၊ ဂေါသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်း”ဟူရာ၌ နွားဇာတ် ရပုံ စသည်ကိုလည်း သိပါ။

နီလတ္တံ၊ တာ၊ ဂုဏော— “နီလော-ညိုသောအဝတ်” စသည်၌ ညိုသောအဝတ် တစ်ထည်ကို မြင်ရာဝယ် ထိုညိုသော အဆင်းကို မြင်ရသူမှာ “ညိုသောအဝတ်”ဟု သိသောဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ “နီလော အယံ-ဤအဝတ်ကား အညို”ပဲ စသည်ဖြင့် နီလသဒ္ဓါလည်း စကားပြောသောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဤသို့ “ညိုသောအဝတ်”ဟု သိသောဉာဏ်၊ နီလသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်း”ဟူသည် အညိုဂုဏ်ပင်တည်း၊ “သူက္ကတ္တံ-ဖြူသော နွား၏အဖြစ်” စသည်ကိုလည်း နည်းတူ စိစစ်လေ။

ယာစကတ္တံ၊ တာ၊ ကြိယာ— လူတစ်ယောက်ကား သူတစ်ပါးအိမ် စသည်၌ လှည့်လည်တောင်းရမ်းနေ၏၊ ထိုသူ၏ လှည့်လည်တောင်းရမ်းနေခြင်း အမူအရာကြိယာ သည် “သူတောင်းစား”ပဲဟု သိသောဉာဏ်နှင့် “အယံ ယာစကော-ဤသူ သူတောင်းစား” ဟု ယာစကသဒ္ဓါလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဤသို့ “ယာစကတ္တံ-ယာစကဟု သိသောဉာဏ်၊ ယာစကသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်း”ဟူသည် ထိုသူ၏ တောင်းရမ်းခြင်း အမူအရာ ကြိယာတည်း၊ “ဂန္တတ္တံ-သွားတတ်သော နွား၏အဖြစ်၊ ပါစကတ္တံ-ချက်တတ်သော စဗိုသည်၏အဖြစ်” စသည်ကိုလည်း စိစစ်လေ။

ကတညုတာ-ပြုအပ်ဖူးသော ကျေးဇူးကို သိသူ၏အဖြစ်၊ ကုစာဒိနာ-ကုစာဒိ မဇ္ဈတ္တရာနံ စသော သုတ်ဖြင့်၊ တာပစ္စယေ-တာ ပစ္စည်းကြောင့်၊ (သိမူ၌ "ဝိ" မပါ၊) ရသတ္ထံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ အပ္ပိစ္ဆတာ-အလိုမရှိသူ၏ အဖြစ်။

ဒဏ္ဍိတ္တံ၊ တာ၊ ဒဗ္ဗံ—လူအများ ထိုင်နေရာဝယ် လူတစ်ယောက်ကား တုတ်ကို ကိုင်ထား၏၊ အထက်လူကြီးက "ထိုလူစုလူဝေး၌ တုတ်ကိုင်သူကို ခေါ်ချေစမ်း"ဟု ခိုင်းလိုက်သောအခါ လူငယ်တစ်ယောက် သွား၍ ရှာဖွေလေသော် ထိုသူ ကိုင်ထားသော တုတ်ကို မြင်၍ "ဤသူသည် ဒဏ္ဍိ(တုတ်ကိုင်သူ)တည်း"ဟု အသိဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်ပြီး နောက် "အာဂုသော ဒဏ္ဍိ တံ ပက္ခောသတိ=ငါ့ရှင် ဒဏ္ဍိ၊ မင့်ကို ခေါ်နေတယ်"ဟု ပြောဆိုရာ၌ ဒဏ္ဍိသဒ္ဓါ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဤသို့ "ဒဏ္ဍိတ္တံ-ဒဏ္ဍိပဲဟု သိသောဉာဏ်၊ ဒဏ္ဍိသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်း"ဟူသည် တုတ်ခြိပ်ပင် ဖြစ်၏၊ ဝိသာဏိတ္တံ-ဦးချို ရှိသော နွား၏အဖြစ် စသည်ကိုလည်း စိစစ်ပါလေ။

နာမဘာဝ။ ။နာမည်ကို ရသော နာမဘာဝလည်း ရှိသေး၏၊ လူတစ်ယောက်ကို "စိတ္တ"ဟု မှည့်ထား၏၊ အများကလည်း စိတ္တဟု ခေါ်ကြ၏၊ ကာလကြာသော် "စိတ္တ=စိတ္တ"ဟု ထင်ရှား၍ အများသိ ဖြစ်လာ၏၊ ထိုသူကို မြင်ရ ကြားရသူတိုင်းဝယ် "ဤသူ စိတ္တ"ပဲဟု သိသောဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ စကားပြောသောအခါ "အယ် စိတ္တော-ဤသူ စိတ္တတည်း" စသည်ဖြင့် စိတ္တသဒ္ဓါလည်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဤသို့ "စိတ္တတ္ထံ-စိတ္တဟု သိသောဉာဏ်၊ စိတ္တသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်း"ဟူသည် ဇာတ်-ဂုဏ်-ကြိယာ-ဒြပ်များ မဖြစ်နိုင်၊ စိတ္တ-ဟူသော နာမည်ပင်တည်း၊ ထိုနာမဘာဝကို ဇာတ်၊ ဒဗ္ဗန္တံ ထိုက်သလို သွင်းနိုင်သောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိ၌ သီးခြား မပြောတော့ချေ၊ ဤသို့လျှင် ဘာဝပစ္စည်း၏ ဟောနက်များသည် (ပြောရိုးဆိုစဉ်အားဖြင့်) "ဇာတ်-ဂုဏ်-ကြိယာ-ဒြပ်-နာမိ" ဟု ၅ တန် ရှိ၏၊ အခြားသော သုတ်-သမ္ပန်-သဒ္ဓိသဘော စသည်များလည်း ရှိပေသေး၏၊ ဘောဒစိန္တာ-သဒ္ဓါစစ်တို့မှာ ရှုပါလေ။

သစ္စဝါဒီတာ ပါရမီတာ— "မှန်ကန်သော စကားကို ပြောလေ့ရှိသူ"ဟု သိသော ဉာဏ်၊ "သစ္စဝါဒီသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာအကြောင်း"ဟူသည် မှန်ကန်သောစကားကို ပြောဆိုခြင်း ကြိယာတည်း။ "သစ္စဝါဒီနော ဘာဝေါ"ဟု ပြု၊ "ပရမဿ-မြတ်သော တုရားအလောင်း၏၊ ဘာဝေါ၊ ပါရမီတာ"ဟု ဋီကာ၌ တွေ့ရ၏၊ သို့သော် "ပရမ" နောင် တာပစ္စည်း သက်ရံမျှ ဖြင့် "ပါ"ဟု ဝုဒ္ဓိလည်း မဖြစ်နိုင်၊ မိလည်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် စာကိုယ်နှင့်တကွ ပါဠိပျက်နေဟန် တူသည်၊ ပါရမီပုဒ်ကို နောက်သုတ်၌ တွေ့ရလတ္တံ့၊ ထို၌ ပါရမီတာ ပြီးပုံကို ပြမည်။

ကတညုတာ— "ကတညုနော ဘာဝေါ"အရ သူ့ကျေးဇူးကို သိတတ်သောဉာဏ် သည် ကတညုတာ မည်၏၊ ဒဏ္ဍိတာမှ စ၍ ကတညုတာ တိုင်အောင် "ဒဏ္ဍိ-သစ္စဝါဒီ-ပါရမီ-ကတညု"ဟု ပကတိ ဖြစ်၏၊ ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် တာပစ္စည်းကြောင့် ရသ ပြု၍ "ဒဏ္ဍိတာ" စသည် ဖြစ်၏။

အသံသဂ္ဂတာ-ရောနှောခြင်း မရှိသူ၏အဖြစ်၊ နိဒ္ဒါရာမတာ-အိပ်ခြင်း၌ မွေ့လျော်သူ၏အဖြစ်၊ လဟုတာ-ပေါ့သည်၏အဖြစ်၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

တ္တနပစ္စယေ-တ္တန ပစ္စည်း၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ပုထုဇ္ဇနဿ-ပုထုဇဉ်၏၊ ဘာဝေါ၊ ပုထုဇ္ဇနတ္တနံ၊ ဝေဒနတ္တနံ-ဝေဒနာ၏အဖြစ်၊ ဇာယတ္တနံ-မယား၏ အဖြစ်၊...ဏေယျေ-ဏေယျပစ္စည်း၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ [သိ၌ "ဏေယျော" ဟု ရှိ၏။] သုစိဿ-စင်ကြယ်သူ၏၊ ဘာဝေါ၊ သောစေယျံ၊ ဧဝံ၊ အာဓိပတေယျံ-အကြီးအကဲ၏အဖြစ်၊ ကဝိဿ-ကဗျာတတ်သိ ပညာရှိ၏၊ ဘာဝေါ၊ ကာဝေယျံ၊ ထေနဿ-ခိုးတတ်သူ၏၊ ဘာဝေါ၊ ထေယျံ၊ မဟာဝုတ္တိနာ-တေသုဝုတ္တိသုတ်ကြီးဖြင့်၊ နကာရဿ-နအက္ခရာကို၊ လောပေါ-ချေ။

ဏျတ္တတာတိယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ကမ္မနိ-ကမ္မအနက်၌လည်းကောင်း၊ သကတ္ထေစ-သကတ်အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဏျာဒယော-ဏျအစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဝိရာနံ-ရဲရင့်သူတို့၏၊ ဘာဝေါ-အဖြစ်သည်၊ ဝါ၊ ကမ္မံ-အလုပ်သည်၊ ဝိရိယံ-မည်၏၊ ပရိဘဋ္ဌဿ-ရွာသူသားငယ်ကို ချီပွေ့ မွေးမြူတတ်သူ၏၊ ကမ္မံ-အလုပ်သည်၊ ပါရိဘဋ္ဌံ-မည်၏၊ ပါရိဘဋ္ဌဿ-ရွာသူသားငယ်ကို ချီပွေ့မွေးမြူတတ်သူ၏အလုပ်၏၊ ဘာဝေါ-အဖြစ်သည်။

အပ္ပိစ္ဆတာပေ၊ ဣစ္စာဒိ- "အပ္ပာ ဣစ္ဆာ ယဿ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရသော်လည်း လိုချင် မက်မောခြင်း မရှိသူကို "အပ္ပိစ္ဆ" ဟု ခေါ်၏။ ထို အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းကား အလောဘပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ခြင်း အမူအရာ ကြိယာတည်း။ "အသံသဂ္ဂဿ ဘာဝေါ" အရ သူတစ်ပါးနှင့် မရောဘဲ တစ်ယောက်တည်းနေခြင်း အမူအရာ ကြိယာသည် အသံသဂ္ဂတာ မည်၏။ "ဘဿေ အာရာမော ယဿာတိ ဘဿာရာမော၊ ဘဿာရာမဿ ဘာဝေါ" အရ စကားများစွာ ပြောဆိုခြင်း၌ မွေ့လျော်ခြင်း ရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဟူသည် စကားများခြင်း ကြိယာတည်း။ "နိဒ္ဒါယ အာရာမော ယဿ" စသည်အရ အိပ်ခြင်း၌ မွေ့လျော်ခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသည် အအိပ်ကြီးခြင်း အမူအရာကြိယာတည်း။

တ္တနပစ္စယေ၊ ပေ၊ ဇာယတ္တနံ- "ဝေဒနာယ ဘာဝေါ၊ ဝေဒနာ+တ္တနံ"၊ "ဇာယာယ-မယား၏၊ ဘာဝေါ၊ ဇာယာ+တ္တနံ" ဟု ဖြစ်သည့်အခါလည်း နာ-ယာတို့၌ ရဿပြု၊ ["ဇာယတ္တနေဝါ ဇာရတ္တနေဝါ" ၌ "ဇာရဿ-လင်၏၊ ဘာဝေါ၊ ဇာရတ္တနံ" ဟု ပြု။]

ဏေယျေ၊ ပေ၊ နကာရဿ လောပေါ- အဓိပတိနော-အကြီးအကဲ၏၊ ဘာဝေါ၊ အာဓိပတေယျံ၊ "ကာဝေယျံ-ကဝိ၏ဖြစ်ကြောင်း" ဟူသည် ကဗျာဖွဲ့စိတ်သောဉာဏ် တည်း။ "ထေယျံ-ခိုးသူ၏ဖြစ်ကြောင်း" ဟူသည် ခိုးယူကြောင်းစိတ်တည်း။ "ထေန+ဇေယျံ" ဟု ဖြစ်သောအခါ သုတ်ကြီးဖြင့် (န) ချေ။

ပါရိကဋ္ဌတာ-မည်၏။ ဧဝံ၊ သောဝစဿတာ-လွယ်ကူသောစကားရှိသူ၏ အလုပ်၏အဖြစ်၊ ဘိသဇဿ-ဆေးဆရာ၏။ ကမ္မံ-အလုပ်သည်၊ ဘောသန္တံ-မည်၏။ ဗျာဝဋ္ဌဿ-အားစိုက်သူ၏။ ကမ္မံ-သည်၊ ဝေယျာဝစ္စံ-မည်၏။ သဋ္ဌဿ-စဉ်းလဲသူ၏။ ဘာဝေါ-အဖြစ်သည်၊ ဝါ၊ ကမ္မံ-သည်၊ သာဠေယျံ-မည်၏။

ကျတ္တတာတိ၊ ပေ၊ သာဠေယျံ— ဘာဝေတုကို ဖြုတ်၍ “ကျတ္တတာ” ဟူသော ဒွိဓာ ကရဏယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကမ္မအနက်၊ သကတိအနက်၌လည်း ကျစသော ပစ္စည်းသက်၊ ဝိရာနံနောင် ကမ္မအနက်၌ဖြစ်စေ၊ ဘာဝအနက်၌ဖြစ်စေ ကျပစ္စည်းသက်၍ ဝေယျတ္တိယံ စသည်ကဲ့သို့ ပြီးစေ၊ “ပရိဘူတိ-ရွာသူသားငယ်တို့ကို ချီပွေ့တတ် မွေးမြူတတ်၏” ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် ဒကာ ဒကာမတို့၏ ကလေးများကို အထိန်းကဲ့သို့ ရင်ခွင် ပခုံး စသည်ဖြင့် ချီပွေ့ယုယတတ်သော ရဟန်းသည် ပရိဘူတံ မည်၏။ [ပရိပုဗ္ဗံ “ဘဠု= ပေါသနေ” ဟူသော ဓာတ်၊ အလစည်း] ထိုရဟန်း၏ အမှုလုပ်ငန်းဖြစ်သော “ပါရိဘူတံ” ဟူသည် ချီပွေ့ယုယခြင်း အမှုအရာကြီးတည်း။ ထိုပါရိဘူတံကြီးဖြစ်ကြောင်း “ပါရိဘူတံ” ကား ထိုကလေး၏ မိဘများက မိမိကို ကြည့်ညှိ လှူဒါန်းစေလိုသော စိတ်၏ အမှုအရာကြီးတည်း။ [ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌— “ယော ဟိ ကုလဒါရကေ ဓာတိဝိယ အကေန ဝါ ခန္ဓေန ဝါ ပရိဘူတိ၊ ပေ၊ တဿ ပရိဘူတဿ ကမ္မံ ပါရိဘူတံ၊ ပါရိဘူတဿ ဘာဝေါ ပါရိဘူတံ” ဟု မိန့်သည်။]

ဧဝံ သောဝစဿတာ။ ။ “သောဝစဿံ” ရုပ်ပြီးပုံကို ရှေး၌ ပြခဲ့ပြီ။ သို့သော် ထို ကျပစ္စည်းကား ဘာဝအနက်ဟောတည်း။ “ကောင်းသော စကားရှိသူ၏ အမှု” ဟူသည်လည်း ဆုံးမစကားကို နားထောင်သော လိုက်နာသော အမှုအရာကြီးတည်း။ သောဝစဿတာ ဟူသည်ကား ထိုနားထောင်သော အမှုအရာကြီး၏ ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းသော ကုသိုလ်ကြီးတို့ဖြစ်တည်း။

ဘိသဇဿ ကမ္မံ ဘောသန္တံ။ ။ သီဟိုဠ်မူ၌ “ဘိသဇဿ” ဟု ရှိ၏။ ဘိသဇပုဒ်လည်း ဆေးဆရာအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ကောင်းပေသည်။ “ဘိသဇ၏အမှု” ဟူသည် “ဆေးကုမှု” ဖြစ်သော်လည်း ဤနေရာ၌ ဆေးကုမှုနှင့် အတူပါသော ဆေးကို သဟစရဏ နည်းအားဖြင့် ဘောသန္တံဟု ခေါ်။

ဗျာဝဋ္ဌဿ ဘာဝေါ ဝေယျာဝစ္စံ။ ။ ဤ၌ “ဗျာ” မှ “ဝေယျာ” ဖြစ်ပုံကို “ဝေယျာ ကရဏော” ၌ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း မှတ်၊ “ဝေယျာဝဠုယ” ဟု ဖြစ်သောအခါ ယပင်ရှိသော ငူကို ယဝတံသုတံ၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် ငူပြုပြီးနောက် (ဘဠော ဘဇ္ဇော ဖြစ်သကဲ့သို့) ဒေါဓဿစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် (တစ်နည်း “ဇ္ဇော ငူဿ” ဟူသော သုတ္တဝိဘာဂဖြင့်) ငူကို စွ ပြု၊ သာဠေယျံကား ထင်ရှားပြီ၊ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲမှုဟူသည် မိမိမှာ မရှိသော ဂုဏ်ကို ငှိုလေ့လာဆောင်ခြင်း အမှုအရာတည်း။ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းကား စဉ်းလဲသောအားဖြင့် ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါယ်တည်း။

သကတ္ထေ-သကတ်အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ ပန-ဥဒါဟရဏံကား၊) ယထာဘူတမေဝ-ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်းပင်၊ ယထာဘူစွံ-မည်၏။ ကရဏာ ယေဝ-သနားခြင်းသည်ပင်၊ ကာရည်-မည်၏။ ပတ္တကာလံဇေ-လျှောက်ပတ် သောအခါရှိသော ကံသည်ပင်၊ ပတ္တကလ္လံ-မည်၏။ အာကာသာနန္တမေဝ- အနန္တကောင်းကင်သည်ပင်၊ အာကာသာနန္တံ-မည်၏။ ကာယပါဂုညမေဝ- ကာယပါဂုညသည်ပင်၊ ကာယပါဂုညတာ-မည်၏။ ဣစ္စာဒိ။

ဝိသမဿ-မတူသောဝတ္ထု၏။ ဘာဝေါ-အဖြစ်တည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (ကတေ)၊ ဣတာတိ စ ဘာဝေတိ စ ဝတ္တတေ။

၃၈၈။ ဏ ဝိသမာဒိဟိ။ ။တဿ-ထိုအရာ၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်းတည်း၊ ဣစ္စေ တသ္မိံ အတ္ထေ-၌၊ ဝိသမဏ္ဍေဝမာဒိဟိ-ဝိသမ ဤသို့ အတူရှိကုန်သော၊ ဆဋ္ဌိယန္တေဟိ-၌၊ ဏပစ္စယော ဟောတိ၊ ဣတာစ- ဣပစ္စည်း၊ တာပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ)၊ [“အာကတိဂဏောယံ”ဟု

သကတ္ထေ၊ပေ၊ကာယပါဂုညတာ— သကတ္တ၏အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးခဲ့ပြီ၊ ယံ ယံ ဘူယံ ယထာဘူတံ-အကြင် အကြင် ဟုတ်မှန်သော အနက် (ဝိစ္ဆာ အဗျယ်ဘောသမာသံ) ယထာဘူတံ ဇေ ဟူသော အနက်၌ “ဏှတ္တတာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဈာသက်၊ စသည်၊ “ဘူစွံ” ဖြစ်သောအခါ ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် ရသပြု၊ “ကရဏာ+ယံ”ဟု ဖြစ်သောအခါ အဝဏ္ဏော ယေ လောပဉ္စဖြင့် အာကို ချေ၊ ဈာကို ဥပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ “ပတ္တကာလ+ယံ”၌ ယပင့်ရှိသော လကို လပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ “ပတ္တော ကာလော ယဿ” အရ လျှောက်ပတ်သောအခါရှိသော (ပြုချိန်ရောက်နေသော) ကံသည်၊ “ပတ္တကာလ” မည်၏။ [ဤပတ္တကလ္လပုဒ်အတွက် မှတ်ချက်ကို သန္နိ(ဝဂ္ဂန္တံ ဝါ ဝဂ္ဂေ)သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

“အာကာသ+အနန္တံ=အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်”ဟူရာ၌ ဈာပစ္စည်း ဖြင့် “အာကာသာနန္တံ”ဟု ဖြစ်၏။ တေသုဂုဒ္ဓိသုတ်ဖြင့် န ကံ နိဂ္ဂဟိတံပြု၊ ယဝတံဖြင့် တျကို စပြု၊ နိဂ္ဂဟိတံကို ဝဂ္ဂန္တံ “ဉံ”ပြု၊ ကာယပါဂုညံ ဇေ-ဟူသော အနက်၌ တာ ပစ္စည်း သက်၊ ဇေပုဒ်နှင့် ဝိဘာတ်တို့ကို ဆိုင်ရာဖြင့် ချေ၊ ဣစ္စာဒိ၌ အာဒိဖြင့် “ကုတော လက္ခာ အလန္တိယံ (အလန္တမေဝ + အလန္တိယံ)၊ ဟိရိဩတ္တပ္ပိယံ ဓနံ (ဩတ္တပ္ပမေဝ + ဩတ္တပ္ပိယံ)”တို့၌ ဈာ (တစ်နည်း-ဣယ) ပစ္စည်း သက်ရသော ပုံစံ စသည်ကို ယု။

၃၈၈။ [အာကတိဂဏော၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှေ့ (၃၆၅)သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဝေသမံ.ကိ “နာနတ္ထံ-မတူထူးခြား ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်”ဟု ဂူဟဒ္ဒကသုတ် မဟာနိဒ္ဒေသ အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့် “ဝေသမံ-မတူသည်၏အဖြစ်”ဟု ပေး၊ ဈာပစ္စည်းဖြင့် မျက် (မ)ပြု၊ ဒွေဘော်လာ၍ “ဝေသမံ”ဟုလည်း ရှိ၏။]

သီဟိုဠ်မှ ရှိ၏။ အယံ-ဤဂိုဏ်းသည်။ အာကတိဂဏော-အခြင်းအရာတူ
 သောအားဖြင့် ယူအပ်သော ဂိုဏ်းတည်း။] ဝေသမံ၊ ဝိသမတ္တံ၊ ဝိသမတော-
 မတူသည်၏အဖြစ်။ သုစိဿ-စင်ကြယ်သောဝတ္ထု၏။ ဘာဝေါ၊ သောစံ၊
 သုစိတ္တံ၊ သုစိတာ။ ဂရုနော-အလေးပြုအပ်သူ၏။ ဘာဝေါ၊ ဂါရဝေါ။ အာဒိ
 ဝုဒ္ဓိ-အစ၌ ဝုဒ္ဓိပြု။ ဩသရေ စာတိ သုတ္တေ-၌။ စသဒ္ဒဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်။
 ဥကာရဿ စ၊ အဝါဒေသော-အဝ ပြု။ ပဋ္ဌနော-လိမ္မာသူ၏။ ဘာဝေါ၊
 ပါဠဝံ၊ ပဋ္ဌတ္တံ၊ ပဋ္ဌတာ-အဖြစ်။

ဥဇုနော-မြောင့်မတ်သူ၏။ ဘာဝေါ-သည်။ အဇ္ဇဝံ-မည်၏။ မုဒုနော-
 နုည့်သူ၏။ ဘာဝေါ၊ မဒ္ဒဝံ-မည်၏။ ဣစ္စတြ-ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊
 အာတ္တဉ္ဇာတိ-သုတ်ဖြင့်။ ဏမိ-ဏပစ္စည်းကြောင့်။ ဣကာရကာရာနံ-ဣ
 အက္ခရာ ဥအက္ခရာတို့၏။ အာတ္တံ-အာအဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒွိဘာဝေါ-

ဂါရဝေါ—အလေးပြုအပ်သော ဆရာ စသည်ကို ဟောရာ၌ “ဂရု=ဂုရု” ဟု ပါဠိ၂မျိုး
 ရွတ်ကြ၏။ ထိုတွင် သဒ္ဒနိတိ-သီလက္ခနီဋီကာသစ်တို့၌ အာဝုဒ္ဓိပြု၍ “ဂါရဝံ” ဟု ရပ်ရှိ
 သောကြောင့် ပါဠိအရာဝယ် “ဂရု” ဟု ရှိရမည်။ ဥကို ဩဝိပြု၍ “ဂေါရဝံ” ဟု ရှိသော
 ကြောင့် သက္ကတဝယ် “ဂရု” ဟု ရှိရမည်-ဟု ဆို၏။ သို့သော် “ပုမေ အာစရိယာဒိမိ၊
 ဂုရုမာတာ ပိတူသ္မပိ၊ ဂုရုတိသု မဟန္တေ စ၊ ဒုဇ္ဇရာ လဟုကေသု စ” ဟု အဘိဓာန်၌
 ဆရာစသည်ကို ဟောရာဝယ် “ဂရု” ဟု လာသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ဥဇုနော ဘာဝေါ
 အာဇ္ဇဝံ” စသည်၌ ဥကိုလည်း အာပြုသောကြောင့်လည်းကောင်း “ဂရု” သာ အမှန်ဟု
 ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ၌ ဆုံးဖြတ်၏။ ရူပသိဒ္ဓိဆရာကား အထူးမပြတ် “အာဒိဝုဒ္ဓိ” ဟု ဆိုသော
 ကြောင့် “ဂရု” ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။ ဂရုသဒ္ဓါသည် “အာစရိယတ္ထဝါစီ ရူဠီ” ပုဒ်တည်းဟု
 ကြံ၍ “ဂရုနော-အလေးပြုအပ်သော ဆရာ၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း မေတ္တာ ကရုဏာ
 စသောဂုဏ်၊ သီလစသောဂုဏ်သည်။ ဂါရဝေါ-မည်၏။ “ဂါရဝေါ စ နိဝါတော စ”
 စသော မင်္ဂလသုတ်၌ကား “ဂရုကာရ-အလေးပြုတတ်သူ” ဟု ဆိုလိုလျက် ကာရပုဒ်ချေ၍
 ဂရုမည်၏။ “ဂရုနော-အလေးပြုတတ်သူ၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း (ရိသေခြင်းအမူအရာ)
 ကြံယာသည်။ ဂါရဝေါ-မည်၏” ဟု မှတ်။ ရုပ်ပြီးပုံမှာ စာကိုယ်အတိုင်း သိသာပြီ။

ဥဇုနောပေမဒ္ဒဝံ ဣစ္စတြ— [မြန်မာမှု၌ “ဣစ္စာဒိ” ဟု ရှိ၏။ ဣစ္စတြ-ဟု ရှိသော
 သီမူသာ ကောင်းသည်။] အဇ္ဇဝံ မဒ္ဒဝံ ပြယုဂ်တို့၌ ဏပစ္စည်း သက်၊ ဏ်အနုဗန် ချေ၍
 “ဥဇု+အ၊ မုဒု+အ” ဟု ဖြစ်သောအခါ “အာတ္တဉ္ဇ” သုတ်ဖြင့် အစ ဥ ကို အာ ပြု၊ ဩသရေ
 စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဇ ဒုတို့၏ ဥ ကို အဝပြု၊ ဒွေဘော်လာ (အာဇ္ဇဝံ၊ မဒ္ဒဝံ၊) ကွစာဒိ
 မဇ္ဈတ္တရာန်ဖြင့် အာကို ရသယပြု၊ အဇ္ဇဝံ-မဒ္ဒဝံဟု ဖြစ်၏။ [“ဣကာရကာရာနံ အာတ္တံ” ၌
 “ဣကာရု-ကား လာလတ္တံ့သော အာရိသံ အတွက်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဣစ္စတြ-ဤသို့
 အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌” ဟု ဣတိအတွက် အာဒိအနက် ကြံလိုက်သည်။]

လည်းကောင်း၊ သံယောဂေ-သံယုဂ်ကြောင့်၊ အာဒိရဿတ္တဉ္စ-အစသရ၏ ရဿအဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊(ဟောတိ)၊ ဥဇတာ-ဖြောင့်မတ်သူ၏အဖြစ်၊ မုဒုတာ-နုည့်သူ၏အဖြစ်၊ ဧဝံ၊ ဣသိဿ-ရသေ့၏၊ ဘာဝေါ၊ အာရိသံ-မည်၏၊ အာသဘံ-ဥသဘ၏အဖြစ်၊ ကုမာရဿ-သတို့သား၏၊ ဘာဝေါ၊ ကောမာရံ၊ ယုဝဿ-ပျိုရွယ်သူ၏၊ ဘာဝေါ၊ ယောဗ္ဗနံ၊ မဟာဝုတ္တိနာ-တေသုဝုတ္တိသုတ်ကြီးဖြင့်၊ နကာရာဂမော-နအက္ခရာလော၊ ပရမာနံ-မြတ်သော အလောင်းတော်တို့၏၊ ဘာဝေါ-သည်၊ ဝါ၊ ကမ္မံ-အမှုသည်၊ ပါရမီ-မည်၏၊ ဒါနာဒိကြိယာ-ဒါန အစရှိသော အမှုအရာတည်း၊ ဣဝဏီကာဒိသုတ္တေန-ဣဝ ဏီက အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဤပစ္စယော-ဤပစ္စည်းသက်၊ သမဂ္ဂါနံ-ညီညွတ်သူတို့၏၊ ဘာဝေါ၊ သာမဂ္ဂိ-ဖြစ်။

၃၇၉။ ရမဏီယာဒိတော ကဏ်။ ။ဘာဝတ္ထေ-ဘောအနက်၌၊ ရမဏီယ ဣစ္စေဝမာဒိတော-ရမဏီယ အစရှိသောသဒ္ဒါတို့မှနောက်၌၊ ကဏ်ပစ္စယော-ကဏ်ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ တ္တတာစ၊ (ဟောန္တိ)၊ ရမဏီယဿ-မွေ့လျော် ဖွယ်၏၊ ဘာဝေါ၊ ရာမဏီယကံ၊ ရမဏီယတ္ထံ၊ ရမဏီယတာ-မည်၏၊ ဧဝံ၊ မာနုညကံ၊ မနုညတ္ထံ၊ မနုညတာ-စိတ်ကို လွန်စွာ နှစ်သက်စေတတ်သော

ဣသိဿနောင် ဣသကံ၊ အနုဗန်ဈေ၊ ဝိဘတ်ဈေ (ဣသိ+အ) အတ္တဉ္စသုတ်ဖြင့် ဣကို အာပြု၊ ရိအက္ခရာလည်း လာ (အာရိသိ+အ) ဣဝဏ္ဏော ယံ န ဝါဖြင့် ဣကို ယပြု၊ သျှကို ယဝတ်၌ ကာရသဒ္ဒါဖြင့် သပြု၊ ဒွေဘော်လာလျှင် “အာရိသံ”ဟု သီဟိုဠ် မှအတိုင်း ပြီး၏၊ သျှ ကို သ မပြုလျှင် “အာရိသျှ”ဟု မြန်မာမှအတိုင်း ပြီး၏၊ အာသဘံ ၌ကား ဥကို အာပြုရုံသာ၊ ယုဝဿနောင် ဣသကံ၊ (ယုဝ+အ) ဝုဒ္ဓါဒိသရဿ ဝါဖြင့် သြဝုဒ္ဓိပြု၊ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် န-လာ (ယောဝန) ဝဒွေဘော်လာ၊ ဒေါဓဿ စဉ် စဖြင့် ဝ ၂ လုံးကို ဝ ၂ လုံး ပြု၊ ယောဗ္ဗနဟု ဖြစ်၏။

ပါရမီ- နိဗ္ဗာန်ကို ရည်စူး၍ ဒါန သီလ စသည်ကို ပြုခြင်းအမှုအရာကြိယာကြောင့် ထို ပြုသူကို “ပရမ=မြတ်သူ”ဟု ခေါ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ပရမာနံ ဘာဝေါ”အရ ပရမ သဒ္ဒါ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းသည် ဒါန သီလ စသော ကုသိုလ်ကို ပြုခြင်း အမှုအရာကြိယာတည်း၊ တစ်နည်း-ဒါန သီလ စသော ကောင်းမှုလုပ်ငန်းသည် မြတ်သူ တို့၏ လုပ်ငန်းဖြစ်ရကား “ပရမာနံ ကမ္မံ”အရလည်း ပါရမီ မည်၏။ [ကျမ်းဂန်တို့၌ “ပရမာနံ + ဣဒံ-မြတ်သူတို့၏ ဥစ္စာ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ပါရမီ”ဟု ဆိုသေး၏။] ပါရမ ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ဣဝဏီကဏေယျဏန္တဟိသုတ်ဖြင့် ။ ပစ္စည်းသက် သုတ္တ အနက်၌ တာ ပစ္စည်း သက်လျှင် “ပါရမီယေဝ ပါရမီတာ”ဟု ဖြစ်၏၊ အချင်းချင်း ညီညွတ်မှုကြိယာသည် သမဂ္ဂသဒ္ဒါ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်၍ “သမဂ္ဂါနံ ဘာဝေါ”အရ သာမဂ္ဂိ မည်၏။

အာရုံ၏အဖြစ်၊ ပိယရူပကံ၊ တွံ၊ တာ-ချစ်အပ်သော သဘောရှိသောတရား
၏အဖြစ်။ ကလျာဏကံ၊ တွံ၊ တာ-ကောင်းသည်၏အဖြစ်၊ စောရကံ-
ခိုးတတ်သူ၏အဖြစ်၊ စောရိကာ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ စောရတ္ထံ၊ တာ-ဖြစ်၊
အမုက်၊ တွံ၊ တာ-ထက်ဝက်၏အဖြစ်၊ ဣစ္စာဒိ၊ ဘာဝတဒ္ဓိတ်-ဘာဝတဒ္ဓိတ်
သည်၊ (နိဋ္ဌိတ်)။

ဝိသေသတဒ္ဓိတ်

သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ဣမေ-ဤသူတို့သည်၊ ပါပါ-ယုတ်မာသူတို့တည်း၊
အယံ-ဤသူကား၊ ဣမေသံ-ဤသူတို့ထက်၊ ဝိသေသေန-အထူးအားဖြင့်၊
ပါပေါ-ယုတ်မာသူတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

၃၈၉။ ရမဏိယဿ ပေ၊ ရမဏိယတာ— “ရမိတဗ္ဗော-မွေ့လျော်ထိုက်၏၊ ဝါ-
မွေ့လျော်ဖွယ် ကောင်း၏၊ ဣတိ၊ ရမဏိယော-မည်၏၊ မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော
လောက စသည်တည်း၊ ရမဏိယဿ-မွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော လောက၏၊ ဘာဝေါ-
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သာယာတင့်တယ်သော ဂုဏ်သည်၊ ရာမဏိယကံ-မည်၏၊ ရမဏိ
ယဿ နောင် ကဏ်ပစ္စည်း သက်၊ ဏ်အနုဗန်ချေ၊ ရ၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဤသို့ ဘာဝအနက်၌
ကဏ်ပစ္စည်း သက်ခြင်းသည် “ရာမဏိယကန္တိ-ရမဏိယဘာဝံ” ဟု ဖွင့်သော သုတ်
မလာဝါ ပါယာသိရာဇညသုတ္တဋ္ဌကထာ စသည်နှင့် လျော်၏။

“ယတ္ထ အရဟန္တာ ဝိဟရန္တိ၊ တံ ဘူမိရာမဏိယကံ=အကြင် မြေအရပ်၌ ရဟန္တာများ
သီတင်းသုံးတော်မူကြ၏၊ ထိုမြေအရပ်သည် မွေ့လျော်ဖွယ် ကောင်း၏” ဟူသော ဓမ္မပဒ
အရဟန္တာဝဂ်၌မူ “တံ ဘူမိရာမဏိယကန္တိ-သော ဘူမိပဒေသော ရမဏိယော ဧဝ” ဟု
အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့် သကတ္တ၌ ကဏ်ပစ္စည်းသက်ဟု ကြံသင့်၏။ [ထိုပါဠိ၌
“ရာမဏေယျကံ” ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်ဟန် တူသည်၊ သဒ္ဓနိတိ၌ကား “ရမဏိယာ
ဧဝ ရာမဏေယျာ” ဟု သကတ္တ၌ ဣပစ္စည်း သက်၍၊ ဘူမိ စ သာ ရာမဏေယျာ စာတိ
ဘူမိရာမဏေယျာ” ဟု သမာသံ တွဲလျက် သမာသန္တ၌ ကပစ္စည်းဟု ဆိုလေသည်၊
ဆင်ခြင်၊] ဘာဝအနက်၌ ဣ တာ ပစ္စည်း သက်လျှင် “ရမဏိယတ္တံ-တာ” ဟု ဖြစ်၏။

မာနုညကံ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ— မနုညပုဒ်၏အနက်ကို သန္တိ-ပုထသုဗျဉ္ဇနသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊
ပိယံ ရူပံ (သဘောသည်) ယသာတိ ပိယရူပေါ=ချစ်အပ်သော သဘောရှိသောတရား၊
“စောရဿ ဘာဝေါ စောရကံ” ဟု ဖြစ်သောအခါ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဣ လာ၊ အာ ပစ္စည်း
သက်၍ “စောရိကာ-ခိုးတတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ခိုးခြင်းအမူရာကြိယာ)”
ဟုလည်း ရှိ၏။

၃၉၀။ ဝိသေသေ၊ပေ၊ယိဋ္ဌာ။ ။ဝိသေသတ္ထေ၊ တရတမဏ္ဍသိကဏ္ဍယ
 ဣဋ္ဌကုတိ-တရ၊ တမ၊ ဣသိက၊ ဣယ၊ ဣဋ္ဌ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ
 ဟောန္တိ။ ပါပတရော-အထူးယုတ်မာသော ယောကျ်ား၊ ပါပတရော-အထူး
 ယုတ်မာသော မိန်းမ၊ ပါပတရံ-အထူးယုတ်မာသော အမျိုး၊ တတောပိ-
 ထိုအထူးယုတ်မာသူထက်လည်း၊ အဓိကော-သာလွန်သူသည်၊ ပါပတမော-
 မည်၏၊ ပါပတမာ-သာလွန်ယုတ်မာသောမိန်းမ၊ ဝါ-အယုတ်မာဆုံးမိန်းမ၊
 ပါပတမံ-မျိုး၊ ပါပိယော၊ ယာ၊ယံ၊ ပါပိဋ္ဌော၊ ဋ္ဌာ၊ ဋံ(အနက်တူ)၊ ဧဝံ၊ ပဋ္ဌ
 တရော-အထူးလိမ္မာသူ၊ ပဋ္ဌတမော-သာလွန်၍ လိမ္မာသူ၊ ဝါ-အလိမ္မာဆုံး၊
 ပဋ္ဌိသိကော၊ ယော၊ ဋ္ဌော-အထူး လိမ္မာသူ၊ သဗ္ဗေသံ-အလုံးစုံတို့ထက်၊ အတိ
 သယေန-အလွန်အကဲအားဖြင့်၊ ဝရော-မြတ်သူသည်၊ ဝရတရော-မည်၏။

သဗ္ဗေ၊ပေ၊ ပါပေါတိ ဝိဂ္ဂဟေ— “ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ”ဟု ဆိုသော်လည်း “ပါပတရော”
 စသည်ကို “သဗ္ဗေ ဣမေ ပါပါ” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုရမည်ဟု ဆိုလိုရင်း မဟုတ်၊
 ဤနေရာ၌ ဆိုလိုအပ်သော အဓိပ္ပာယ်အနက်ကို ဖော်ပြသော ဝါကျကို “ဝိဂ္ဂဟေ”ဟု
 ဆိုသည်၊ လူ့ယုတ်မာအများ ရှိရာဝယ် သာ၍ ယုတ်မာသူကို “ပါပတရံ”ဟု ခေါ်၏။
 ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေ ဣမေ ပါပါ-ဤသူအားလုံး လူ့ယုတ်မာချည်းတည်း”ဟု ရှေးဦးစွာ
 စကား ခင်းပြသည်၊ “အယ် ဣမေသံ ဝိသေသေန ပါပေါ”သာ လိုရင်းတည်း၊ ထိုတွင်
 လည်း “အယ်”သည် “ယော-သော”တို့ကဲ့သို့ အပိုထည့်ရသော ပုဒ်တည်း၊ “ဣမေသံ”
 လည်း “ဘာထက်+ထူးသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဤသူတို့ထက်”ဟု အပိုထည့်ပါ၍ပင်၊
 လိုရင်းဝိဂြိုဟ်မှာ “ဝိသေသေန ပါပေါ”သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် နောက်၌ “ဝိသေသေန
 အန္တိကောတိ နေဒိယော”စသည်ဖြင့် လိုရင်းဝိဂြိုဟ်မျှကိုသာ ပြလတ္တံ့၊ ရပ်တွက်ရာ၌ကား
 “ဝိသေသေန”ကိုပင် ထည့်၍ တည်ဖွယ် မလို၊ “ပါပေါ”ဟု တည်၍ ဤသုတ်ဖြင့်
 ဝိသေသအနက်၌ တရပစ္စည်း သက်၊ ဝိဘတ်ဈေ၊ ပကတိပြု၊ နာမိဋံ စသည်တွက်လေ။

တတောပိ အဓိကော ပါပတမော— “တတောပိ အဓိကော”ကား တမပစ္စည်းသည်
 တရပစ္စည်းထက် သာလွန် ထူးကဲသော အနက်ကို ဟောကြောင်းပြသော အဓိပ္ပာယ်ပြု
 ဝါကျသာတည်း၊ ဝိဂြိုဟ်မှာ “ဝိသေသေန ပါပေါ”ပင်၊ ဤစကားအရ “အများထက်
 ထူးကဲသော အနက်၌ တရပစ္စည်း သက်၍ ထိုထူးကဲသော အရာထက်ပင် သာ၍
 ထူးကဲပြန်သော (အထူးကဲဆုံးဖြစ်သော)အနက်၌ တမပစ္စည်း သက်”ဟု မှတ်၊
 ထို့ကြောင့်ပင် “ကာမစိတ်ကို ဟိန၊ ရူပစိတ်ကို ဥက္ကဋ္ဌ၊ အရူပစိတ်ကို ဥက္ကဋ္ဌတရ”ဟု
 နာမည်တပ်၍ လောကုတ္တရာစိတ်ကို “ဥက္ကဋ္ဌတမ”ဟု နာမည်တပ်သည်။ [ဒုဒ္ဒဗောဓ
 ၌ကား “၂ ယောက်တွင် သာလွန်သူကို ဟောရာ၌ တရပစ္စည်း၊ အများတွင်
 သာလွန်သူကို ဟောရာ၌ တမပစ္စည်း”ဟု ခွဲထား၏။

ဝရတမော-သာလွန်မြတ်သူ၊ ဝါ-အမြတ်ဆုံး၊ (ဝရိသိကော၊ ဝရိယော) ဝရိဋ္ဌော-သူ၊ ဧဝံ၊ ပဏီတတရော-အထူး မွန်မြတ်သောတရား၊ ပဏီတ တမော-သာလွန်၍ မွန်မြတ်သောတရား၊ ဝါ-အမွန်မြတ်ဆုံးတရား။

သဗ္ဗေ ဣမေ ဝုနာ-ကြီးသူတို့တည်း၊ အယံ ဣမေသံ ဝိသေသေန ဝုနော- ကြီးသူတည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ-ဌံ၊ ဣယဣဋ္ဌပစ္စယာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ။

၃၉၁။ **ဝုနုဿ ဧဝေ ဣယိဋ္ဌေသု။** ။ဣယဣဋ္ဌဣတိ-ဣယ၊ ဣဋ္ဌ ဟူကုန်သော၊ ဧတေသု ပစ္စယေသု- တို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗဿေဝ- သော၊ ဝုနုသဒ္ဓဿ-ဝုနုသဒ္ဓါ၏၊ ဧဝေ-ဧအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဇေယျော၊ ဇေဋ္ဌော-အထူးသဖြင့် ကြီးသူ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤပြုယုဂ်တို့၌၊ သရလောပါဒိ သုတ္တေ-သရလောပေါ အစရှိသောသုတ်၌၊ တုဂ္ဂဟဏေန-တုသဒ္ဓါကြောင့်၊

ပါပိသိကော၊ပေ၊အတိသယေန ဝရော- ဣသိကနှင့် ဣယ ဣဋ္ဌပစ္စည်းများကိုကား ဝိသေသအနက်ဟောဟူသာ ဆိုကြ၏၊ ဣသိကထက် ဣယ-ဣဋ္ဌအနက်က သာသည်ဟု အဆို မရှိချေ၊ ထို့ကြောင့် "ဝိသေသေန ပါပေါတိ ပါပိသိကော-ပါပိယော-ပါပိဋ္ဌော" ဟုချည်း ပြု၊ ဝိသေသအနက်နှင့် အတိသယအနက်သည် သဘောတူ၏၊ ထို့ကြောင့် "အတိသယေန ဝရော၊ ဝရတရော"စသည်ဖြင့်လည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။

မောဂ္ဂုလ္လာနံ။ ။ဤ အတိသယအနက်ဟော ပစ္စည်းနှောင်လည်း အတိသယတ္ထ ပစ္စည်း ထပ်၍ သက်နိုင်၏ဟု ဆို၏၊ "အတိသယေန ပါပိဋ္ဌော-ပါပိဋ္ဌတရော=အလွန် အက်အားဖြင့် အထူးယုတ်မာသူ(အလွန်အလွန် ယုတ်မာသူ)သည် ပါပိဋ္ဌတရ မည်၏။" ဤ အတိသယအနက်၌ ဧဝေယုပစ္စည်းလည်း သက်သည်ဟု မောဂ္ဂုလ္လာနံနိဿယ မိန့်၏၊ "ကုတော နိဇေယျန္တိ-တယာ နိစတရဘာဝေါ (သာ၍ နိမ့်ကျသူ၏အဖြစ်သည်) ပန မယံ ကုတော"တည်း။

"အောက်"ပေးပုံကို စဉ်းစား။ ။အယုတ်အနိမ့်ကို ဟောရာ၌ "မည်သူအောက် ယုတ်သူ" စသည်ဖြင့် "အောက်"ဟု သုံးစွဲရိုး ရှိသော်လည်း "တတောပိ အဓိကော ပါပတမော"၌ အဓိကောပုဒ်ကို ထောက်လျှင် "တတောပိ-ထိုသူအောက်လည်း"ဟု ပေး၍ မလျော်၊ "ထိုသူထက်လည်း"ဟု ပေးမှသာ လျော်၏၊ မကောင်းရာ၌ သာလွန်သူ ကို "သူထက်ကဲသူ"ဟုလည်း "ထက်"သုံးလေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိဘတ္တအပါဒါန်ခန်း၌ သုံးလေ့ရှိသော "အောက်"ဟူသော အသုံးကို စဉ်းစားကြပါလေ။

၃၉၁။ **ဝုနုဿ ဧဝေ ဣယိဋ္ဌေသု-** ဝုနောနှောင် ဝိသေသေ တရတမိသိကိယိဋ္ဌာ သုတ်ဖြင့် ဣယပစ္စည်းသက်၊ ဝိဘတ်ချေ၊ ဝုနုဟု ပကတိပြု၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဝုနုကို ဧ ပြု(ဧ+ဣယ) [သရလောပေါဖြင့် ရှေ့သရချေလျှင် နောက်ကုကို ပကတိပြုရမည်ဖြစ်၍

လောပံ-ရှေ့သရချေခြင်းကို၊ အကတွာ-မပြုမူ၍၊ သရာ သရေ လောပန္တိ-
သုတ်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗသရေ-ကို၊ လုတ္တေ-ချေအပ်ပြီးသော်၊ ကွစာသပဏ္ဍံ လုတ္တေတိ-
သုတ်ဖြင့်၊ ဧကာရော-ဧ ပြု။

ဣယိဋ္ဌေသုတိ-ဣယိဋ္ဌေသုသဒ္ဓါသည်၊ အဓိကာရော-တည်း၊ ဇောတိစ-
ဇောဟူသော ပုဒ်သည်လည်း၊ ဝတ္တတေ-၏။

၃၉၂။ ပသတ္တဿ သော စ။ ။ဣယိဋ္ဌေသု-တို့ကြောင့်၊ သဗ္ဗဿေဝ
ပသတ္တသဒ္ဓဿ-ပသတ္တသဒ္ဓါ၏၊ သာဒေသော-သ အပြုသည်၊ [သီဟိုဠ်မူ၌
“သသဒ္ဓါဒေသော-သဟူသော သဒ္ဓါအပြုသည်”]ဟောတိ၊ ဇောစ-ဧအပြု
သည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ အယဉ္ဇ-ဤသူသည်လည်း၊ ပသတ္ထော-ချီးမွမ်းအပ်
သူတည်း၊ အယဉ္ဇ-သည်လည်း၊ ပသတ္ထော-တည်း၊ သဗ္ဗေ၊ ဣမေ-တို့သည်၊
ပသတ္တာ-ချီးမွမ်းအပ်သူတို့တည်း၊ အယံ-ဤသူကား၊ ဣမေသံ-ဤသူတို့
ထက်၊ ဝိသေသေန-ဖြင့်၊ ပသတ္ထော-သူတည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊
သေယျော၊ သေဋ္ဌော၊ ဇေယျော၊ ဇေဋ္ဌော-မည်၏။

၃၉၃။ အန္တိကဿ နေဒေါ။ ။ပေ၊ ဝိသေသေန-အထူးအားဖြင့်၊
အန္တိကော-နီး၏၊ ဣတိ နေဒိယော နေဒိဋ္ဌော-မည်၏။

၃၉၄။ ဗာဠဿ သာဓော။ ။ပေ၊ ဝိသေသေန၊ ဗာဠော-ပြင်းထန်၏၊
ဣတိ သာဓိယော၊ ဋ္ဌော-၏။

၃၉၅။ အပ္ပဿ ကဏိ။ ။ပေ၊ ဝိသေသေန၊ အပ္ပော-နည်း၏၊ ဣတိ
ကဏိယော ကဏိဋ္ဌော-၏။

ဧပြုခွင့် မရ၊ ထို့ကြောင့် သရလောပေါသုတ်လာ တုသဒ္ဓါဖြင့် မြစ်၍ ရှေ့သရကို
မချေရ၊] သရာ သရေ လောပံ ဖြင့် ရှေ့သရကို ချေ၍ နောက်သရကို ဧအသဝဏ်ပြု၊
ယံဒေဘော်လာ၊ ဇေယျော၊ ဣဉ္ဇပစ္စည်း သက်လျှင် ဇေဋ္ဌော ပြီး၏။

၃၉၂။ ပသတ္တဿ သော စ- “အယဉ္ဇ ပသတ္ထော အယဉ္ဇ ပသတ္ထော”ကား
အားလုံး ချီးမွမ်းအပ်သူချည်း ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားအောင် ပြသော အခြေခံစကားတည်း၊
ထိုအခြေခံစကားအလိုက် “သဗ္ဗေ ဣမေ ပသတ္တာ”ဟု ဆက်ရသည်၊ ထိုစကား၂ရပ်
လုံးပင် “အယံပေပသတ္ထော”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်၏ အခြေခံစကားချည်းတည်း၊ ရုပ်တွက်
ပုံမှာ ထင်ရှားပြီ။

၃၉၄၊ ၅။ ဤ ၂ သုတ်အဆိုအရ အထူးနည်းသော အလွန်နည်းသော အနက်ကို
ဟောရာ၌ မုဒ္ဒဇ (ဏိ) ဖြင့် “ကဏိယော-ကဏိဋ္ဌော” ဟုလည်းကောင်း၊ အလွန်
ငယ်ရွယ် သူကို ဟောရာ၌ ဒန္တဇ (န) ဖြင့် “ကနိယော-ကနိဋ္ဌော” ဟုလည်းကောင်း

ဝိသေသေန-ဖြင့်၊ ယုဝါ-ပျိုနုသူတည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ကဏ်ဣတိ-ကဏ်ဟူသောပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ (ရှေ့သုတ်မှ လိုက်)။

၃၉၆။ ယုဝါနဉ္စ။ ။ပေ၊ တေသုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဣကာရဿ-ဣ အက္ခရာ၏၊ နကာရော-နပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ကနိယော၊ ကနိဋ္ဌော-အထူး ငယ်ရွယ်သူ၊ ဝါ-အလွန်ငယ်သူ (ညီငယ်)။

၃၉၇။ ဝန္တမန္တဝိနဉ္စ လောပေါ။ ။ပေ၊ သဗ္ဗေ ဣမေ၊ ဂုဏ်ဝန္တော-ဂုဏ်ရှိသူတို့တည်း၊ အယံ ဣမေသံ ဝိသေသေန၊ ဂုဏဝါ-ဂုဏ်ရှိသူတည်း၊ ဣတိ ဂုဏိယော ဂုဏိဋ္ဌော-မည်၏၊ ဝိသေသေန၊ သတိမာ-သတိရှိသူတည်း၊ ဣတိ သတိယော သတိဋ္ဌော-၏၊ ဝိသေသေန၊ မေဓာဝီ-ပညာရှိသူတည်း၊ ဣတိ မေဓိယော မေဓိဋ္ဌော-၏၊ ဣစ္စာဒိ။ [“ဝိသေသတဒ္ဓိတံ-ဝိသေသတဒ္ဓိတံ သည်၊ (နိဋ္ဌိတံ)” အချို့မူ၌ ရှိသည်။]

အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်

ယဿ-အကြင်သူ၏၊ မေဓာ-ပညာသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တသ္မိ-ထိုသည့်၊ (မေဓာ-သည်)၊ ဝိဇ္ဇတိ-ရှိ၏၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

ခွဲခြားထားသော်လည်း သက္ကတအဘိဓာန်၌မူ ဒန္တဇ(န)ဖြင့် “ကနိဋ္ဌော”ဟုချည်း ရှိ၏၊ ယုဝါသဒ္ဓါသည် “လူပျို”ဟူသော အနက်ကို မဟော၊ “ဒဟရော စ ယုဝါ သုသု”ဟု လူငယ်သာမန်ကို ဟော၏၊ ကနိဋ္ဌာ-နမငယ်၊ နမကလေး၊ [ယုဝသဒ္ဓါ တစ်ခုတည်း ဖြစ်ပါလျက် “ယုဝါနဉ္စ”ဟု ဗဟုဝန်နိဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုခြင်းသည် ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသနည်း ရှိကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့်တည်း၊ ဝိပလ္လာသနည်း ၆ မျိုးကို ကစွည်းဘာသာ ဋီကာမှာ ရှု။]

ဝန္တမန္တဝိနဉ္စ လောပေါ။ ။ဝန္တပစ္စည်း သက်၍ပြီးသော ဂုဏဝါနောင် ဣယပစ္စည်း သက်၊ ဝိဘတ်ချေ၊ ပကတိပြုလျှင် “ဂုဏဝန္တ+ဣယ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဝန္တ ချေ၍၊ ဣစ္စာဒိ ချေ ကပ်လျှင် ဂုဏိယောဟု ဖြစ်၏၊ သတိယော-မေဓိယော စသည် လည်း နည်းတူ၊ ဝန္တပစ္စည်း စသည် သက်သော သုတ်များကို အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်၌ တွေ့ရလတ္တံ့။

၃၉၈။ မေဓာ ယဿ၊ပေ၊ဝိဂ္ဂဟေ- “ယဿ အတ္ထိ”အရာ၌ “အဿ အတ္ထိ”ဟုလည်း နေနိုင်၏၊ ထို“အဿ+အတ္ထိ”အနက်၌ ဝိ စသော ပစ္စည်းသက်သောကြောင့် မေဓာဝီ စသည်ကို “အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်” ဟု ခေါ်၏၊ အဿ+အတ္ထိ အနက် ရှိသောကြောင့် “အဿတ္ထတ္ထ(အဿတ္ထိအတ္ထ)”တဒ္ဓိတ်ဟုလည်း ခေါ်သည်၊ တသ္မိ ဝိဇ္ဇတိ အနက်၌ ဝိ စသောပစ္စည်းသက်သောကြောင့် “တသ္မိ ဝိဇ္ဇတျတ္ထတဒ္ဓိတ်”ဟု ခေါ်လိုက် ခေါ်နိုင်သေး၏။

၃၉၈။ တဒဿတ္ထိတိ ဝီ စ။ ။ ပဌမာဝိဘတျန္တာ-ပဌမာဝိဘတ်အဆုံး ရှိသောပုဒ်မှ နောက်၌၊ အဿ-ထိုအရာ၏၊ တံ-ထိုဟာသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဝါ၊ တသ္မိ-ထိုအရာ၌၊ (တံ-ထိုဟာသည်၊) ဝိဇ္ဇတိ-၏၊ ဣစ္ဆေတေသု အတ္ထေသု- ဤအနက်တို့၌၊ ဝိပစ္စယော-ဝိပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ အယံ- ဤ ဝိပစ္စည်းသည်၊ မေဓာမာယာသဒ္ဓေဟိ-မေဓာ မာယာသဒ္ဓါတို့မှ (နောက် ၌)၊ (ဟောတိ)၊ မေဓာဝိ-ပညာရှိယောက်ျားသည်၊ မေဓာဝိနော-တို့သည်၊ [ဒဏ္ဍိကဲ့သို့ရုပ်စဉ်၊] ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိလိန်၌၊ ဤကာရန္တတ္တာ-ဤကာရန္တ၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ပတိဘိက္ခုရာဇိကာရန္တေဟိ ဣနိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဣနိ-ဣနိ ပစ္စည်း သက်၊ မေဓာဝိနိ-ပညာရှိမိန်းမသည်၊ မေဓာဝိနိယော-တို့သည်၊ နပုံသကေ-၌၊ မေဓာဝိ-ပညာရှိသော၊ ကုလံ-အမျိုးသည်၊ ဧဝံ၊ မာယာဝိ- မာယာရှိသော ယောက်ျား၊ မာယာဝိနိ-မာယာရှိသော မိန်းမ၊ မာယာဝိ- မာယာရှိသော၊ စိတ္တံ-စိတ်။

စဂဟဏေန-ဖြင့်၊ သော ဣလဝအာလာဒိပစ္စယာစ-သောပစ္စည်း၊ ဣလ၊ ဝ၊ အာလ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ)၊ ယထာ-ကား၊ ယဿ-အကြင်သူ၏၊ သုမေဓာ-ကောင်းသော ပညာသည်၊ အတ္ထိ၊ ဝါ၊ တသ္မိ- ၌၊ (သုမေဓာ) ဝိဇ္ဇတိ၊ ဣတိ သုမေဓသော-သုမေဓသော မည်၏။

သို့သော် “အဿတ္ထိတဒ္ဒိတ်၊ အဿတ္ထတ္ထတဒ္ဒိတ်” နာမည် ရပြီးဖြစ်၍ “တသ္မိံ ဝိဇ္ဇတုတ္ထ” ဟူသော နာမည် မဖြစ်တော့ချေ။ [၃၇၅၌ “မည်သူ မည်ဝါ-မည်သည်အရာ” ဟု မထင်ရှားဘဲ အားလုံးအတွက် ညွှန်ပြသောအရာ ဖြစ်၍ “အဿ-ထိုအရာ၏၊ တံ- ထို ဟာသည်” ဟု သာမည ပေးလိုက်သည်။]

မေဓာမာယာသဒ္ဓေဟိ စာယံ- ဤ ဝိပစ္စည်းသည် မေဓာ မာယာ ၂ ပုဒ်နောင်သာ သက်၏၊ ရုပ်တွက်ရာ၌ “မေဓာ ယဿ အတ္ထိ” ဟုလည်းကောင်း၊ “မေဓာ တသ္မိံ ဝိဇ္ဇတိ” ဟုလည်းကောင်း ဝါကျရုပ်လုပ်၍ တွက်လေ့ရှိကြ၏။ မေဓာနောင် ဝိပစ္စည်း သက်ပြီး နောက်မှ ယဿ အတ္ထိ စသည်ကို ချေကြသည်။ သို့သော် “မေဓာဝိတိ မေဓာသဒ္ဓတော ယဿ အတ္ထိ၊ တသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတိတိ အတ္ထေ ဣမိနာ ဝိပစ္စယံ ကတွာ” ဟု ရုပ်ကျယ် တွက်လေ့ရှိသော နာသ၌ပင် “မေဓာ”တည်၊ ယဿ အတ္ထိဟူသော အနက်၌၊ တစ်နည်း- “တသ္မိံ ဝိဇ္ဇတိ-ဟူသော အနက်၌ တဒဿတ္ထိတိ ဝီ စသုတ်ဖြင့် မေဓာနောင် ဝိပစ္စည်း သက်၊ နာမိဌံ၊ သိသက်၊ ချေ” ဟု ရုပ်တွက်ပြထားသည်။ ထို့ကြောင့် ယဿ အတ္ထိ စသည်ကို ထည့်၍ ရေးသား ရုပ်တွက်ဖွယ် မလို၊ ဆိုင်ရာပုဒ်ကို တည်၍ ဝိဂြိုဟ်နက်ကို နှုတ်ဖြင့်သာ ဆိုလျက် ဆိုင်ရာပစ္စည်း သက်ခြင်းသာ ရှင်းလင်းသည်။ အခြား တဒ္ဒိတ် ရုပ်များ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ သို့ရာဝယ် ပုဒ်နှင့်ပစ္စည်း ချဉ်းစပ်မှ တဒ္ဒိတ် ဖြစ်သော ကြောင့် “မေဓာ-တပေါ်”စသည်ဖြင့် ဝိဘတျန္တ ပုဒ်ပြီးအနေအားဖြင့် ရုပ်တည်ရမည် ကိုကား သတိပြုပါ။

ရဿတ္ထံ-ရဿအဖြစ်သည်။ (ဟောတိ)။ ဧဝံ, လောမသော-အမွေးရှိသူ၊ အဿ-ထိုသစ်ပင်၏၊ ပိစ္ဆံ-အစေးသည်၊ အတ္ထိ, တသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတိ၊ ဣတိ ပိစ္ဆိလော-မည်၏။ ဧဝံ, ဖေနိလော-အသီး၌ အမြှုပ်ရှိသော ပတီးနက်ပင်၊ တုဏ္ဏိလော-နှုတ်သီးရှိသော ဝက်၊ ဇဋ္ဌိလော-ဆံကျစ်ရှိသော ရသေ့၊ အဿ-

ဓဂ္ဂဟထေန၊ပေ၊က္ကစာဒိ—ဝိစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် “သော”စသောပစ္စည်းသက်၊ “သုမေဓာ” တည်, သုမေဓာ အဿ အတ္ထိ, တသ္မိံ ဝါ ဝိဇ္ဇတိ-ဟူသော အနက်၌ တဒဿတ္ထိတိ ဝိစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် သောပစ္စည်းသက် (သုမေဓာ+သော) “သုမေဓာ”၌ ပကတိပြု၊ ကုစာဒိ မဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် ဓာ၌ အာကို ရဿပြု, နာမ်ငဲ့, သိချေ, ပြီး၏။ ရူပသိဒ္ဓိဋီကာ၌ “ဝဂ္ဂါ ပဉ္စ ပဉ္စသော မန္တော” သုတ်ဝယ် ပဉ္စပဉ္စနောင် အဿတ္ထိအနက်၌ “သော”ပစ္စည်းသက်ဟု ဆို၏။ နာမ်ငဲ့ ယောဝိဘတ်ကို ချေ၊ ဤသို့ ရူပသိဒ္ဓိနှင့် နျာသအလို “သော”ဟုပင် ဆိုရမည်။

သပစ္စည်း သာ။ ။သို့သော် ဣတ္ထိလိနံ၌ “ဝန္တေ တေ ပိတရံ ဘဒ္ဒေ, တိမ္မရံ သူရိယဝစ္ဆသေ၊ပေ၊ပိတရံ တေ သုမေဓသေ”ဟူသော သုတ်မဟာဝါ သက္ကပဉ္စသုတ်၌ “ဝစ္ဆသေ-သုမေဓသေ”ဟု အာလုပ်ပုဒ်ရှိ၍ “ဝစ္ဆသာ-သုမေဓသော”ဟု ကညာကဲ့သို့ အာကာရန္တပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, “ဗဟူနိ နရသီသာနိ, လောမသာနံ ဗြဟာနိစ”ဟု မူလပဏ္ဏာသ သဗ္ဗာသဝသုတ်၌ “လောမသာနိ”ဟု စိတ္တာနိကဲ့သို့ ရုပ်ရှိ သောကြောင့်လည်းကောင်း လိနံ ၃ ပါးရကောင်းသော သပစ္စည်းသာ ဧကန်ဖြစ်သင့်၏။ သဒ္ဓနိတိလည်း “သ”ပစ္စည်းကိုပင် နှစ်သက်သည်။ “လောမသာယာတိ-ပေ၊လောမံ ဧတိဿာ (ဤပရိစ္ဆိဇ်မ၏) အတ္ထိတိ လောမသာ၊ လိင်္ဂတ္ထယေပိ ဟိ သပစ္စယေန ပဒသိဒ္ဓိ မိစ္ဆန္တိ သဒ္ဓဝိဒူ”ဟူသော သီလက္ခန် မဟာသီဟနာဒသုတ် ဋီကာသစ်လည်း သပစ္စည်း ကိုပင် သဘောတူသည်။ လောမာနိ ယဿ အတ္ထိတိ လောမသော=အမွေးများစွာ ပေါက်သူ၊ (ပုရိသာဒိဂိုဏ်းရုပ်စဉ်)။

ပိစ္ဆိလော, ဖေနိလော။ ။ပိစ္ဆသဒ္ဓါ “အစေး”ကို ဟောသောကြောင့် အစေးရှိသော အရာဝတ္ထုအားလုံးပင် အဿတ္ထိအနက်၌ ဣလပစ္စည်းသက်၍ “ပိစ္ဆိလ”မည်၏။ လက်ပံ ပင်ကို ဟောရာ၌ “ပိစ္ဆိလာ သိမ္မလီ ဒိသု”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဣတ္ထိလိနံတည်း။ ဖေနိလ၌ ဖေနသဒ္ဓါ “အမြှုပ်”အနက်ဟောတည်း။ အသီး၌ အမြှုပ်ရှိသောကြောင့် ပတီးနက်ပင်ကို “ဖေနိလော”ဟု ခေါ်သတတ်။ “ဖေနံ အဿ အတ္ထိ”ဟု ပြု။

တုဏ္ဏိလော။ ။တုဏ္ဏိလဇာတ်၌ ဝက်ညီနောင်ကို မဟာတုဏ္ဏိလ-စူဠတုဏ္ဏိလဟု နာမည်မှည့်ပုံ ထောက်၍ “တုဏ္ဏံ-နှုတ်သီးသည်။ ယဿ အတ္ထိ”အရ ဝက်ကို “တုဏ္ဏိလ” ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုဟန် တူသည်။ ဝက်ဟော ပရိယာယ်ကား “သူကရော, ဝရာဟော”ဟု ၂ ပုဒ်သာ ရှိ၏။ သက္ကတအဘိဓာန်၌ ချက်အနက် ဝမ်းအနက်ကို ဟောသော “တုန္နိ” သဒ္ဓါနောင် ဘပစ္စည်း-လပစ္စည်းသက်၍ “တုန္နိဘော-တုန္နိလော-ကြီးသောချက်ရှိသူ၊ ဝါ-ကြီးသောဝမ်းဗိုက်ရှိသူ”ဟု ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ သက္ကတ “တုန္နိလ”သည်ပင် မာဂဓ၌

ထိုသူ၏၊ ကေသာ-ဆံပင်တို့သည်၊ အတ္ထိ-ရိုကုန်၏၊ ဣတိ ကေသဝေါ-မည်၏၊ ဝါစာလော-စက်ဆုပ်ဖွယ် စကားရှိသူ (စကားများသူ)၊ ဣစ္စာဒိ။

“တုတ္ထိလ”ဟု ဖြစ်လေရောသလားဟု စဉ်းစားဖွယ်ရှိ၏၊ သို့သော် ဣလပစ္စည်း၏ ပုံစံကို ပြသော အရာဖြစ်၍ ရူပသိဒ္ဓိအလိုအားဖြင့် နှုတ်သီးဟော တုဏှ နောင် ဣလပစ္စည်း သက်သည်ဟု ဆိုရတော့သည်၊ ဧဋိလောလည်း ဆံကျစ်ဟော “ဧဋှ” သဒ္ဓါနောင် ဣလပစ္စည်းတည်း။

ကေသဝေါ။ ။ ကေသာ(ဗဟုဝစ် ပဌမာ ယောဝစနန္တ)နောင် ဝ ပစ္စည်း သက်၍ ကေသဝေါ ဖြစ်၏၊ သီလဝေါ-သီလရှိသော နဂါး(သီလဝနဂါးမင်း) “အတ္ထံ ယဿ အတ္ထိ”အရ အဏှဝေါ-ရေရှိသော သမုဒြာ၊ ဂါဏ္ဍိဝံ-အဆစ်အဖုရှိသော (ဓနု-လေး) “ဂါဏ္ဍိ(ဂါန္တိ)၊ သော အဿ အတ္ထိ” စသော မုဒ္ဒဗောဓဋိကာနှင့် အညီတည်း၊ “ဂါဏ္ဍိ (မေဏှသိဂ်) အဿ အတ္ထိ”ဟု ပြုသော ပယောဂသိဒ္ဓိအလိုမူ “ဆိတ်ချိုရှိသောလေး”ဟု ပေးသင့်၏၊ ဤကား ဝ ပစ္စည်း၏ ပုံစံများတည်း၊ “မာနဝေါ-(ယစ်မူး ထောင်လွှား မော်ကြားသော) မာန်မာနရှိသူ”ဟူရာ၌လည်း မာနနောင် ဝပစ္စည်းဖြင့် တစ်နည်း ပြီး၏။ [အခြားတစ်နည်း ပြီးပုံကို ဣဝေါပဂ္ဂါဒိဟိသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဝါစာလော။ ။ ဣတ္ထိလိန် ဝါစာ နောင် အာလပစ္စည်း သက်၍ စကားရှိသူ၊ စကားများသူကို ဟောသော “ဝါစာလော”ဟု ဖြစ်၏၊ “ဝါစာ ယဿ အတ္ထိ”ဟု ပြု၊ [ကဲ့ရဲ့ဖွယ် စကားများသူကိုသာ “ဝါစာလော”ဟု ဆိုလိုသည်၊ (“ကစ္ဆိတာ ဝါစာ ဝိဇ္ဇတေ ယဿာတိ ဝါစာလော”ဟု သာရသုတ် ဝိပြိုဟ်ပြု၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း “နိန္ဒာယ မိလဿာဒိလောပေ ပရော ကွစိတိ”ဟု ဆိုသောကြောင့် နိန္ဒာအနက်၌ ဣလသက်၍ နောက် ဣကို “ပရော ကွစိ”သုတ်ဖြင့် ချေသည်၊) ချီးမွမ်းဖွယ် စကားကြွယ်သူကိုကား “ဝါစာမိ” သက္ကတ၌ “ဝါဂ္ဂိန်”ဟု (မိပစ္စည်း=ဂိန်ပစ္စည်းဖြင့်) ပြီး၏၊] “သုရမံ အဿ အတ္ထိတိ သုခုမာလော=သိမ်မွေ့သောသဘောရှိသူ။

အာလာဒိပစ္စယာ စ။ ။ အာလာဒိ၌ အာဒိဖြင့် “တုန္တိတော၊ ဝဋိဘော-ကြီးသော ချက်ရှိသူ၊ ဝလိဘော-တွန့်သော အရေရှိသူ”စသည်၌ တပစ္စည်းသက်၊ “သာမိ၊ သုဝါမိ-ဥစ္စာရှိသူ၊ အရှင်”ဟူရာ၌ ဥစ္စာအနက်ဟော “သံ”သဒ္ဓါနောင် အာမိပစ္စည်း-ဥဝါမိပစ္စည်း သက်၊ သံ ယဿ အတ္ထိ”ဟု ပြု၊ “လက္ခဏော-ကြက်သရေရှိသူ”ဟူရာ၌ လက္ခဏာနောင် ဣပစ္စည်းသက်၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ကိစ္စ၌ ဤကို အ-ပြု၊ “အင်္ဂနာ-ကောင်းသောအင်္ဂါရှိသော မိန်းမ၊ ဝလိနော-တွန့်သောအရေ ရှိသူ”ဟူရာ၌ အင်္ဂံ၊ ဝလိနောင် နပစ္စည်း သက်၊ “ဖလိနော-အသီးရှိသော သစ်ပင်၊ မလိနော-အညစ်အကြေးရှိသူ”ဟူရာ၌ ဖလ၊ မလ နောင် ဣနပစ္စည်းသက်၊ ပဗ္ဗံ (အဆစ်) ယဿ အတ္ထိ-ဝင်္ဂံ (ကောက်သောသဏ္ဍာန်) ယဿ အတ္ထိ”အရ ပဗ္ဗ-ဝင်္ဂံတို့နောင် (တ)ပစ္စည်းသက်၍ “ပဗ္ဗတော၊ ဝင်္ဂံတော (ဝင်္ဂံ တောင်)”ဟု ဖြစ်၏၊ တပနောင် ဣပစ္စည်း သက်၊ (သံ) လာ၍ “တာပသော-ရသေ့၊

အဿ-ထိုသူ၏၊ တပေါ-ခြိုးခြံသောအကျင့်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဝါ၊ တသ္မိ (တပေါ) ဝိဇ္ဇတိ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)၊ တဒဿတ္ထိတိ-တဒဿတ္ထိဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ အဓိကာရေ-တည်း။

၃၉၉။ တပါဒိတော သိ။ ။အဿ-ထိုဥစ္စာရှင်၏၊ တံ-ထိုဥစ္စာသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣစ္စေတသ္မိ အတ္ထေ-၌၊ တပဏ္ဍေဝမာဒိတော-တပ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့မှ(နောက်၌)၊ သီပစ္စယော-သီပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ သဿ-သ၏၊ ဒ္ဓိတာဝေါ-(ဟောတိ)၊ တပဿိ-အကျင့်ရှိသော ရသေ့သည်၊ တပဿိနော-တို့သည်၊ [ဒဏ္ဍိကံသို့ ရုပ်စဉ်၊] တပဿိနိ-အကျင့်ရှိသော ရသေ့မ၊ [ဒဏ္ဍိနိ ကဲ့သို့ စဉ်၊] တပဿိ-အကျင့်ရှိသော အမျိုး၊ [သုခကာရ်ကဲ့သို့ စဉ်၊] ဧဝံ, တေဇသီ-တန်ခိုးရှိသူ၊ ယသဿိ-အခြံအရံရှိသူ၊ ဝါ-အကျော်အစောရှိသူ၊ မနဿိ-မြင့်မြတ်သောစိတ်ရှိသူ၊ ပယသဿိ-ရေရှိသောအိုင်၊ [ပယသဒ္ဓါ “ရေ-နို့ရည်” အနက်ဟော။]

အဿ-ထိုသူ၏၊ ဒဏ္ဍော-တုတ်သည်၊ အတ္ထိ၊ ဝါ၊ တသ္မိ (ဒဏ္ဍော) ဝိဇ္ဇတိ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

၄၀၀။ ဒဏ္ဍာဒိတော ဣကဏ္ဍိ။ ။အာဒိသဒ္ဓေါ-သည်၊ ပကာရတ္ထော-အတူဟူသော နက်ရှိ၏၊ အဿ-၏၊ တံ-သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣစ္စေတသ္မိ အတ္ထေ-၌၊ ဒဏ္ဍာဣစ္စေဝမာဒိတော-ဒဏ္ဍာအတူရှိသော၊ အဝဏ္ဏန္တာ-အဝဏ်အဆုံးရှိသော

တာပသိ-ရသေ့မ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အဿတ္ထိအနက်၌ မပြုအပ်သော ပစ္စည်းများကို ယူ၊ [“ဖလိတော-ကောင်းစွာဖြစ်သော အသီးရှိသော သစ်ပင်၊ ပုပ္ဖိတော-ကောင်းစွာဖြစ်သော အပွင့်ရှိသော သစ်ပင်၊ သုခိတော-လွန်စွာဖြစ်သော သုခရှိသူ၊ ဒုက္ခိတော-သူ၊ ဗျာဓိတော-လွန်စွာဖြစ်သော အနာရှိသူ” စသည်၌ကား “သဇ္ဇာတံ ဖလံ ဧတဿာတိ ဖလိတော” စသည် ပြု၍ “ပစ္စယာဒနိဋ္ဌာနိပါတနာ” သုတ်ကြီးဖြင့် ဣတ ပစ္စည်း သက်။]

၃၉၉။ တပါဒိတော- အာဒိဖြင့် မနောဂိုဏ်းဝင် သဒ္ဓါစုကို ယူ၊ သက္ကတ၌ မနောဂိုဏ်းသဒ္ဓါစုဝယ် “မနသံ-တပသံ” စသည်ဖြင့် သ်(သဗျည်း)ဆုံးလျက်ရှိသော ကြောင့် (ဤ)ပစ္စည်းမသက်ဘဲ ထိုသဗျည်းပါအောင် သီပစ္စည်း သက်ရသည်၊ “မနသ္မိ”ဟု ဝဆွဲ ရှိသောကြောင့်လည်း ဝ၏အစား ဒွေဘော်လာရသည်၊ [သဒ္ဓနိတိ၌ “တေဇသီ” ပုဒ် ဝယ် ဒွေဘော်မပါဘဲလည်း ရှိ၏၊ သက္ကတအလိုအားဖြင့်ကား ဒွေဘော်ရှိရမည်သာ။]

၄၀၀။ ဒဏ္ဍာဒိတော- အာဒိသဒ္ဓါသည် ပကာရ(အတူ)အနက် ရှိ၏၊ ထိုကြောင့် “ဒဏ္ဍ” ကဲ့သို့ အဝဏ္ဏန္တချင်း တူသော မာလာ-ဆတ္တ စသည်ကို ယူ၊ ပုံလိန် ဟူသမျှ

သဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ဣကဏ္ဍိ-ဣတိ-ဣက၊ ဤဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ
 ဟောန္တိ၊ ဒဏ္ဍိကော၊ ဒဏ္ဍိ-တုတ်ရှိသူသည်၊ ဒဏ္ဍိနော-တို့သည်၊ ဒဏ္ဍိနိ-
 တုတ်ရှိသော မိန်းမသည်၊ ဧဝံ၊ မာလိကော၊ မာလိ-ပန်းရှိသူသည်၊ မာလိနိ-
 ပန်းရှိသော မိန်းမသည်၊ ဆတ္တိကော၊ ဆတ္တိ-ထီးရှိသူ၊ ရူပိကော၊ ရူပိ-
 ရုပ်ရှိသူ၊ ကေသိကော၊ ကေသိ-ဆံပင်ရှိသူ၊ ဉာဏိ-ဉာဏ်ရှိသူ၊ ဟတ္ထိ-
 နှာမောင်းရှိသော ဆင်၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

၄၀၁။ မဇ္ဇာဒိတော ရော။ ။ အဿ၊ တံ၊ အတ္ထိ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ မရ
 အာဒိတော-မရ အစရှိသော သဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ရပစ္စယော-ရပစ္စည်းသည်၊
 ဟောတိ၊ အဿ-ထိုတင်လဲ၏၊ မရ-ချို့သောအရသာသည်၊ အတ္ထိ၊ ဝါ၊
 တသ္မိ-ထိုတင်လဲ၌၊ မရ-သည်၊ ဝိဇ္ဇတိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မရရော-မည်၏၊
 ဂုဠော-တင်လဲတည်း၊ [ပုရိသာဒိရုပ်စဉ်၊] မရရ-ချို့သော အရသာရှိသော၊
 သက္ခရာ-သကာ၊ [ကညာဒိရုပ်စဉ်၊] မရရ-ချို့ဆီမ့်သော အရသာရှိသော၊
 ခီရ-နို့ရည်၊ [စိတ္တာဒိရုပ်စဉ်၊ လိန် ၃ မျိုးရအောင် “ဂုဠော၊ သက္ခရာ၊ ခီရ-
 ဟု အဘိဓမ္မေယျ အမျိုးမျိုးပြထားသည်၊] ဧတဿ-ဤဆင်၏၊ ကုဉ္ဇာ(ဟန)-
 မေးတို့သည်၊ သန္တိ-ရှိကုန်၏၊ [သိ၌ “သန္တိ”ရှိသည်၊] ဣတိ၊ ကုဉ္ဇရော-
 မည်၏၊ သဗ္ဗသ္မိ-သတ္တဝါအားလုံးကို၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-ဆိုအပ်သော်၊ ဝါ-ဆိုလိုသော်၊
 အဿ-ထိုသူ၏၊ မုခံ-ခံတွင်းသည်၊ ဝါ-မျက်နှာသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊

ဒဏ္ဍိနှင့် အတူစဉ်၊ ဣတ္ထိလိန် နပုလ္လိန်ဟူသမျှ ဒဏ္ဍိနိ-သုခကာရိနှင့် အတူစဉ်၊ ပေါက္ခရ
 သဒ္ဒါ “ရေ-ကြာ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ “ပေါက္ခရံ တသ္မိ ဝိဇ္ဇတိ”အရ “ပေါက္ခရံ”
 ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ဣနိပစ္စည်းသက်၍ “ပေါက္ခရံဇာတိ” ဖြစ်ကြောင်း နာမ်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ၊
 ကုမုဒိနိ-ကုမုဒြာကြာရှိသော အိုင်၊ ပဒုမိနိ-ပဒုမာကြာရှိသော အိုင်၊ ဥပုလိနိ-ကြာညို
 ကြာဖြူ ကြာနီရှိသော အိုင်-စသည်၌လည်း ကုမုဒနောင် ဤပစ္စည်းဖြင့် ကုမုဒိ စသည်
 ဖြစ်ပြီးမှ ဣနိပစ္စည်း သက်၍ ပြီးသည်။]

၄၀၁။ မရရော- “မရ-ပျားရည်”ဟူရာ၌ မရသဒ္ဒါ “ပျားရည်”ခြစ်ကို ဟော၏၊
 “မရ-ချို့ဆီမ့်သော အရသာ”ဟူရာ၌ အရသာဟောတည်း။ ထိုခြစ်-အရသာ ၂ နက်
 တို့တွင် အရသာဟော မရနောင် ရပစ္စည်း သက်သည်၊ အကယ်၍ ခြစ်ဟောနောင်
 သက်လျှင် “မရ အသ္မိ”ဗာဠေ(ဤအိုး၌) ဝိဇ္ဇတိ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ပျားရည်အိုးသည်
 မရရ မည်ရာ၏၊ ထိုအနက်မျိုးကိုလည်း မရရသဒ္ဒါက ဟောရိုး မရှိချေ။

ကုဉ္ဇရော- “ဆင်၏မေး”အနက်ကို ဟောရာ၌ “ကုဉ္ဇာ”ဟု ပုလ္လိန်ရှိ၏၊ ထိုကြောင့်
 “ကုဉ္ဇာ ဟူသော ဗဟုဝစနန္ဒပုဒ်ကို “ဟန”ဟု ဗဟုဝစဖြင့်ပင် ဖွင့်၍ “သန္တိ”ဟု ဗဟုဝစ
 ကြိယာဖြင့် ပြသော သီဟိုဠ်မှသည် ရှေ့နောက် ညီ၏၊ “ကုဉ္ဇာ(ဟန) ဧတဿ အတ္ထိ”
 ဟု ရှိလျှင်လည်း ကောင်းသည်သာ၊ [“ကု(ပထဝီ)-မြေကို၊ ဧရယတိ-(ဖျက်ဆီးသော

မုခရော၊ [အခြားနည်းအားဖြင့် အနက်ပေးပုံကို အဓိပ္ပာယ်မှာ ပြထား၏။] အဿ-ထိုသစ်ပင်၏၊ သုသိ-အပေါက်(အခေါင်း)သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ သုသိရော-မည်၏၊ ဧဝံ၊ ရုစိရော-အရောင်ရှိသော နေ၊ နဂရော-သစ်ပင် ရှိသော ဇနပုဒ်။

အားဖြင့်) ဆွေးမြေ့စေတတ်၏၊ ကုဋေ-တောင်အပြင်၌၊ ရမတိ-မွေ့လျော်တတ်၏ "ဟု ဝိဂြိဟ်ပြုလျှင်၊ တဒ္ဒိတ်မဟုတ်၊ ကိတ်ပုဒ်တည်း။]

မုခရော၏အနက်တစ်မျိုး။ ။ "သဗ္ဗသ္မိ" ဝတ္တဗ္ဗေ"ဖြင့် စကားကောင်းကို ဆိုရာ၌သာ နှုတ်ရှိသည် မဟုတ်၊ ထိုသူ့မှာ စကားမကောင်းကို ဆိုရာ၌လည်း နှုတ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် "သဗ္ဗသ္မိ-အကောင်းအဆိုး အမျိုးစုံဖြစ်သော၊ ဝတ္တဗ္ဗေ-ဆိုထိုက်သော စကားဟူသမျှ၌၊ အဿ-၏၊ မုခ-ခံတွင်း(နှုတ်)သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏"ဟု ပေး၊ စကားများသူ စကားပေါသူ ဖြစ်၍ ကောင်းသည်ကိုလည်း ပြော-မကောင်းသည်ကိုလည်း ပြောတတ်သူဟု ဆိုလို သည်။ မောဂ္ဂလ္လာန် ပဉ္စိကာ၌လည်း "မုခမဿ အတ္ထိတိ သဗ္ဗသ္မိ" ဝတ္တဗ္ဗေ"ဟုပင် ရှိ၏။ ရှေးနိဿယ၌ကား "သဗ္ဗသ္မိ-မြေ့ကို၊ ဝတ္တဗ္ဗေ-သော်၊ အဿ-ထိုမြေ့အား"ဟု ပေး၏။ မုခရသဒ္ဓါ မြေ့အနက်ကို မဟောသောကြောင့် ပါဠိပျက် အနက်ပျက်တည်း။ ["မုခ (မုခဗျာပါရံ) ရာတိ အာဒတ္တေတိ မုခရော-နှုတ်၏ ဗျာပါရဖြစ်သော စကားကို ယူတတ်သူ"ဟူသော ထောမနိဓိ၌ကား တဒ္ဒိတ်မဟုတ်၊ ကိတန္တသမာသ်ပုဒ်တည်း။]

သုသိရော- သုသိ(ဣတ္ထိလိန်)သည် အပေါက်(အခေါင်း)အနက်ကို ဟော၏။ အပေါက်ရှိသော အရာ(သစ်ပင် စသည်)ကို ရ၏။ နိဿယဟောင်း၌ကား "အဿ- ထိုဦးခေါင်းအား"ဟု ပေး၏၊ ဦးခေါင်းဟောရာ၌ "သုသိရံ သီသံ"ဟု နပုလ္လိန်ဖြစ်သော ကြောင့် "သုသိရော"ဟူသော ပုလ္လိန်ရုပ်နှင့် ထိုအနက်မသင့်။

ရုစိရော- သုသိရော နောက်၌ "ရုစိရော"ဟု သီမူရှိ၏။ "ယထာပိ ရုစိရံ ပုပ္ဖံ" စသည်ဖြင့် အရောင်ဟော ရုစိနောင် ရပစ္စည်း သက်သော ပါဠိရှိ၍ ကောင်းပေသည်။ မြန်မာမူ၌ကား "အပ်"ဟူသော အနက်ဟော သူစိနောင် ရပစ္စည်းဖြင့် "သုစိရော- အပ်ရှိသူ"ဟု ရှိ၏။ တချို့က "သုစိရော-စင်ကြယ်ခြင်း ရှိသူ"ဟုလည်း ပေး၏။

နဂရော- "မြို့"ဟူသော အနက်ကို ဟောရာ၌ "နဂရံ-နဂရိ(ပုရံ နဂရမိတ္ထိ ဝါ)"ဟု နပုလ္လိန်-ဣတ္ထိလိန်တည်း။ ဤ၌ "နဂရော"ဟု ပုလ္လိန်ရှိ၍ "ဇနပဒေါ"ကို ငဲ့ထားသည် ဟု ကြုံ၊ နဂသဒ္ဓါသည် သစ်ပင်အနက်၊ တောင်အနက်ကို ဟော၏။ တစ်နည်း- "န ဂစ္ဆတိတိ နဂေါ" အရ ထိုထို ဤဤ မသွားတတ်သော ကျောက်ကို "နဂ"ဟု ခေါ်၏။ ထိုကျောက်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ပြာသာဒ်အစရှိသော နတ်ကွန်း နတ်နန်းရှိသော ကြောင့်လည်း ဇနပုဒ်ကို နဂရော၊ မြို့ကို နဂရံဟု ခေါ်သည်။ ["နဂါ ပါသာဒါဒယော ပါသာဏမယာ (ကျောက်ဖြင့် ပြုအပ်ကုန်သော) ဒေဝတာလယာ (နတ်တို့ တည်ရာ နတ်ကွန်းတို့သည်) အသ္မိ သန္တိတိ နဂရံ"-မောဂ္ဂလ္လာန် ပဉ္စိကာ။]

အဿ-တိုသူ၏၊ ဂုဏော အတ္ထိ၊ ဝါ တသ္မိံ (ဂုဏော) ပိဇ္ဇတိ ဣတိ ပိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

၄၀၂။ ဂုဏာဒိတော ဝန္တူ။ ။အဿ တံ အတ္ထိ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဂုဏော ဣစ္ဆေမာဒိတော-ဂုဏာဤသိုအစရှိသောသဒ္ဒါတို့မှ(နောက်၌)၊ ဝန္တူပစ္စယော ဟောတိ၊ ဝိဘတ္တိလောပေ-ဝိဘတ်ချေခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ နာမဗျပဒေသေ စ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ သျာဗျပ္ပတ္တိ-သက်၊ ဂုဏဝန္တူ+သိ-ဟုဖြစ်ပြီးသော်၊ သဝိဘတ္တိဿာတိ-သဝိဘတ္တိဿပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ နန္တုဿာတိ စ-နန္တုဿပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဓိကိစ္စ-လိုက်စေ၍၊ [“နန္တုဿာတိ စ အဓိကိစ္စ”ဟု သိမူ ရှိ၏၊ အမှဿ မမံ သဝိဘတ္တိဿသေ-နန္တုဿန္တော သုတ်တို့မှ လိုက်စေသည်။] အာသိမိတိ-အာသိမိသုတ်ဖြင့်၊ အာတ္တိ-အာပြု၊ ဂုဏဝါ-ဂုဏ်ရှိသော၊ ပုရိသော-ယောက်ျား၊ သေသံ-ကြွင်းသော ပုဒ် အပေါင်းကို၊ ညေယျံ-သိအပ်၏၊ ဝါ-သိလောက်ပြီ၊ ဂဏဝါ-ဂိုဏ်းရှိသူ၊ ကုလဝါ-အမျိုးကောင်းရှိသူ၊ ဣစ္ဆာဒယော-ဤသို အစရှိသောသဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း၊ ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိလိနိဌံ၊ ဣဝါပေန္တုဟိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဤပစ္စယော-ဤပစ္စည်းသက်၊ ဝါတိ-ဝါပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-လိုက်လတ် သော်၊ [နဒါဒိတော ဝါ ဤသုတ်မှ လိုက်သည်။] နန္တုဿာတမိကာရေတိ- သုတ်ဖြင့်၊ တကာရော-တ၊ ပြု၊ ဂုဏဝတီ၊ ဂုဏဝန္တူ-ဂုဏ်ရှိသော မိန်းမ၊ ဣစ္ဆာဒိ၊ နပုံသကေ-၌၊ [သိ၌ “နပုံသကေ”ဟု ပါသည်။] အံနပုံသကေတိ- သုတ်ဖြင့်၊ သဝိဘတ္တိဿ၊ နန္တုဿ-၏၊ အမာဒေသော-အံပြု၊ ဂုဏဝံ-ဂုဏ် ရှိသော အမျိုး၊ ဣစ္ဆာဒိ-တည်း။

၄၀၂။ ဝိဘတ္တိလောပေ နာမဗျပဒေသေ— ရုပ်တွက်ရာ၌ “ဂုဏ”တည်း၊ သိသက် ဩပြု၊ ဂုဏောနောင် အဿတ္ထိအနက်၌ ဤသုတ်ဖြင့် ဝန္တူပစ္စည်း သက်၊ ဂုဏော၌ သိကို တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါ စဖြင့် ချေ၊ ဂုဏဟု ပကတိပြု၊ ဂုဏဝန္တူကို နာမ်၌ သိသက်လျှင် “ဂုဏဝန္တူ+သိ”ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း ထုံးစံအတိုင်း စီရင်၍ ဂုဏဝါဟု ပြီးစေ။

သေသံ ညေယျံ၊ ဧဝံ ဂဏဝါ ကုလဝါ ဣစ္ဆာဒယော— ဂုဏဝန္တူ ဂုဏဝန္တော စသော ရုပ်များကို နာမ်၌ ပြန်ပြီး ဖြစ်၍ သိလောက်ပြီ-ဟုလို၊ “ဂဏော ယဿ၊ ကုလ ယဿ အတ္ထိ”အရ ဂဏဝါစသော ဝန္တူပစ္စယန္တုပုဒ် ဟူသမျှ၌ ဤနည်းအတိုင်း ရုပ်ပြီးပုံကို သိပါ။ “ဝေဒနာဝါ-ဝေဒနာရှိသောတရား၊ သညာဝါ”တို့၌ ဝေဒနာ သညာ ဟူသော မူလနာမည် မပျောက်စေရန် “နာ-ညာ”ဟု ရှိရသည်။ “ပညဝါ-ပညာရှိသူ” ဟူရာ၌ကား “ပညာ” ဟူသော နာမည်က လိုရင်း မဟုတ်သောကြောင့် ညာ၌ ရဿ

အဿ-ထိုသူ၏၊ သတိ-သတိသည်၊ အတ္ထိ၊ ဝါ တသ္မိံ (သတိ) ဝိဇ္ဇတိ
ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)၊ တဒဿတ္ထိတိ-တဒဿတ္ထိပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ-
၏၊ [၃၉၈-သုတ်၌ “တဒဿတ္ထိတိ အဓိကာရော” ဟု ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်
“တဒဿတ္ထိတိ ဝတ္တတေ” သည် ပိုဟန်တူ၏။]

၄၀၃။ သဘျာဒီဟိ မန္တူ။ ။အဿ တံ အတ္ထိ ဣတိ အတ္ထေ၊ သတိ
ဣစ္ဆေဝမာဒီဟိ-သတိ ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ အဝဏ္ဏန္တရဟိတေဟိ-
အဝဏ္ဏန္တလိန်မှ ကင်းကုန်သော၊ ပဌမာဝိဘတျန္တေဟိ-ပဌမာဝိဘတ်အဆုံး
ရှိကုန်သော၊ လိဂေဟိ-လိန်တို့မှ(နောက်၌)၊ မန္တူပစ္စယော ဟောတိ၊ သေသံ-
သည်၊ ဂုဏဝန္တသမံ-ဂုဏဝန္တသဒ္ဓါနှင့် တူ၏၊ သတိမာ-သတိရှိသော
ယောကျ်ား၊ သတိမတိ၊ သတိမန္တိ-သတိရှိသော မိန်းမ၊ သတိမံ-သတိရှိသော
စိတ်၊ စိတ်မာ-ဆောင်ရွက်နိုင်သော လုံ့လရှိသူ၊ ဂတိမာ-ပညာရှိသူ၊ ဣစ္စာ
ဒယော-ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့သည်၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း။

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ [ဣကာရန္တနောင် မန္တူ သက်သောပုံစံမှတစ်ပါး၊
ဥကာရန္တနောင် သက်သော ပုံစံကား-ဟူလို၊] အဿ-ထိုသူ၏၊ အာယု-
အသက်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ အာယုမန္တူ ဣတိ-အာယု+
မန္တူ ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ အတြ-ဤပြယုဂ်၌။

၄၀၄။ အာယုသုကာရာသမန္တုမ္ပိ။ ။မန္တုမ္ပိ-ကြောင့်၊ အာယုဿ-
အာယု သဒ္ဓါ၏၊ ဥကာရော- သည်၊ အသံ- အသံ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊

ပြုရသည်၊ ဂုဏဝါဒီဂိုဏ်း ရုပ်စဉ်လေ။ [“ဧဝံ ဂဏဝါ ကုလဝါ ဣစ္စာဒယော” ဟု
အချို့ ရှိ၏၊ နာမ်-ဂုဏဝါဒီဂိုဏ်း၌ နံမို့ တံဝါသုတ် အဆက်ဝယ် “ဂုဏဝန္တေသု” ဟု
ရုပ်စဉ် ဆုံးပြီးနောက် “ဧဝံ ဂဏဝါ ကုလံဝါ ဗလဝါ” စသည်ဖြင့် ပြထားသောကြောင့်
ဤ၌လည်း “ဧဝံ ဂဏဝါ” စသည်ဖြင့် ရှိသင့်သည်။]

၄၀၅။ အဝဏ္ဏန္တရဟိတေဟိ—အဝဏ္ဏန္တလိန်နောင် ဒဏ္ဍာဒိတော ဣက ဤ၊
ဂုဏာဒိတော ဝန္တသုတ်ဖြင့် ပစ္စည်း သက်သောကြောင့် ဤသုတ်က အဝဏ္ဏန္တမှ
တစ်ပါးသောလိန်နောင် မန္တူပစ္စည်း သက်သည်၊ သတိမာ-အာယသ္မာ-ဂေါမာ စသည်
တည်း။ [ဤသုတ်က အဝဏ္ဏန္တမှတစ်ပါး လိန်အားလုံးကို သိမ်းယူသောကြောင့် “ဒဏ္ဍာ
ဒိတော ဣက ဤ” သုတ်၌ အဝဏ္ဏန္တလိန်ကိုသာ ယူခဲ့သည်။]

၄၀၆။ [မြန်မာမူ၌ “အသ ဟောတိ” ဟု ရှိ၏၊ သိမူ၌ “အသံ ဟောတိ” ဟု သရမပါဘဲ
ရှိ၏၊ သံကို မသို့ ကပ်ရဦးမည် ဖြစ်၍ သရမပါခြင်းသာ ကောင်း၏၊ မောဂ္ဂုဏ္ဏာန်၌
လည်း အာယုပုဒ်ကို “အာယသံ” ပြုသည်။]

ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အသာဒေသော-အသံပြု၊ အာယသ္မာ-ရည်သော အသက်ရှိသူ၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ သမံ-ဂုဏဝန္တသဒ္ဓါနှင့် တူ၏။... အဿ-ထိုသူ၏၊ ဂါဝေါ-နွားတို့သည်၊ သန္တိ၊ ဣတိ၊ ဂေါမာ-မည်၏၊ ဂေါမန္တော-နွားရှိသူတို့သည်၊ ဂေါမတိ၊ ဂေါမန္တိ-နွားရှိသော မိန်းမ၊ ဂေါမံ-နွားရှိသော၊ ကုလံ-အမျိုး၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

အဿ-ထိုသူ၏၊ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။...

၄၀၅။ သဒ္ဓါဒိတော ဏ။ ။အဿ တံ အတ္ထိ ဣစ္စေတသ္မိံ အတ္ထေ၊ သဒ္ဓါ ပညာဣစ္စေဝမာဒိတော-သဒ္ဓါ၊ ပညာ ဤသို့ အစရှိသော သဒ္ဓါမှ (နောက်၌)၊ ဏပစ္စယော ဟောတိ၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါရှိသော၊ ပုရိသော-ကျား၊ သဒ္ဓါ-သော၊ ကညာ-သမီး၊ သဒ္ဓံ-သော၊ ကုလံ-အမျိုး၊ ဧဝံ၊ ပညော-ပညာရှိသူ၊ အမစ္ဆရော-ဝန်တိုခြင်းရှိသူ မဟုတ်၊ တထာ-ပါး၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဗုဒ္ဓံ (ဗုဒ္ဓိ)-သိတတ်သောဉာဏ်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ၊ ဗုဒ္ဓေါ-မည်၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ အဿတ္ထိတဒ္ဒိတ်-သည်၊ (နိဋ္ဌိတံ)။

သေသံ သမံ- ဥကို အသံအပြုမှ ကြွင်းသော သိနှင့်တကွ နှုကို အာပြု၍ အာယ သ္မာ ဟု ဖြစ်အောင် စီရင်မှုနှင့် အာယသ္မန္တော စသော ရုပ်-အာယသ္မန္တိ စသော ဣတ္ထိလိန် ရုပ်များကို “သေသံ သမံ”ဟု ညွှန်းသည်။ နပုလ္လိန်ရုပ်ကား “အာယသ္မံ”ဟု ဖြစ်နိုင် သော်လည်း ရှိခဲ့၏။ မှန်၏-ဤ “အာယသ္မာ”ပုဒ်သည် တကယ် အသက်ရှည်သူကိုသာ ဟောသည်မဟုတ်၊ ပိယသမုဒါစာရ (ချစ်ချစ်ခင်ခင် မြတ်မြတ်နိုးနိုး ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း) ပသံသာ(ချီးမြှောက်၍ ခေါ်ကြောင်း)သဒ္ဓါဖြစ်၍ အသက်ငယ်ရွယ်သူကိုပင် “အာယသ္မာ” ဟု ခေါ်နိုင်သည်။ အမျိုးကိုကား ထိုကဲ့သို့ ခေါ်ခွင့် မရှိ၍ နပုလ္လိန်ရုပ် ရှိဖို့ ခဲယဉ်းသည်။ “ဂေါမာ”ကား ဩကာရန္တနောင် မန္တသက်ရာ ပုံစံတည်း၊ ရုပ်ပြီးပုံ ထင်ရှားပြီ။

၄၀၅။ သဒ္ဓါ ကညာ- ဣတ္ထိလိန်ကို ဟောရာ၌ “သဒ္ဓါ ယဿာ (အကြင် သတို့ သမီး၏) အတ္ထိ”ဟုလည်းကောင်း “သဒ္ဓါ တဿံ (ထိုသတို့သမီး၌) ဝိဇ္ဇတိ”ဟုလည်း ကောင်း ဝိဂ္ဂိဟံပြု၊ ရှေ့၌လည်း ဣတ္ထိလိန်အရာဝယ် “အဿာ-တဿံ”ဟုချည်းထည့်၊ နပုလ္လိန်ဝိဂ္ဂိဟံမှာ ပုလ္လိန်နှင့် မထူးပြီ။ ပညာ ယဿ အတ္ထိတိ ပညော၊ “ပညာ-ပညာ ရှိသောမိန်းမ၊ ပညံ-ပညာရှိသောအမျိုး၊ “မစ္ဆရံ ယဿ အတ္ထိတိ မစ္ဆရော”ဟု ဖြစ်ပြီးမှ “န+မစ္ဆရော၊အမစ္ဆရော”ဟု ကမ္မဓာရသမာသံတွဲ၊ “ဗုဒ္ဓံ(ဗုဒ္ဓိ) အဿ”၌ ဗုဒ္ဓိသည် ဗုဒ္ဓိ၏ အဖွင့်မဟုတ်လျှင် “ဗုဒ္ဓံ ဗုဒ္ဓိ ဝါ အဿ”ဟု ဝါသဒ္ဓါ ပါရာ၏။ ထိုသို့ မပါသောကြောင့်ပင် ဗုဒ္ဓိကို ဗုဒ္ဓိ၏အဖွင့်ဟု မှတ်၊ ဗုဒ္ဓိနောင်ကား မန္တပစ္စည်းဖြင့် “ဗုဒ္ဓိမာ”ဟုသာ ရှိရာ၏။ [အဿတ္ထိတဒ္ဒိတ်တို့ ပစ္စုပ္ပန်ဟောပုံနှင့် “အဿ”ကို “အား”ဟု မပေးဘဲ “၏”ဟု ပေးရ ခြင်း၏အကြောင်းနှင့် ကြွင်းသောမှတ်ဖွယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။]

သင်္ချာတစ်ခွဲ

ပဉ္စနံ-၅ခုတို့၏၊ ပူရဏော-ပြည့်ကြောင်းတည်း၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

၄၀၆။ သင်္ချာပူရဏေ မော။ ။အနေန-ဤအနက်ဖြင့်၊ သင်္ချာ-သင်္ချာသည်၊ ပူရယတိ-ပြည့်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပူရဏော-မည်၏၊ သင်္ချာယ-သင်္ချာ၏၊ ပူရဏော-ပြည့်ကြောင်းတည်း၊ သင်္ချာပူရဏော-သင်္ချာ၏ပြည့်ကြောင်း၊ တသ္မိံ သင်္ချာပူရဏတ္ထေ-ထိုသင်္ချာ၏ပြည့်ကြောင်းအနက်၌၊ ဆဋ္ဌိယန္တတော-၌၊ မပစ္စယော ဝါ ဟောတိ၊ [သိ၌ “ဟောတိ ဝါ”ဟု ရှိ၏၊] ပဉ္စမော-၅ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝဂ္ဂေါ-အစု၊ [သိ၌ “ဝဂ္ဂေါ”ဟု အဘိဓမ္မေယျ ပါသည်၊] ပဉ္စနံ-၅ ခုတို့၏၊ ပူရဏီ-ပြည့်ကြောင်းတည်း၊ ပဉ္စမိ-ကြောင်း၊ နဒါဒိတော ဝါ ဤတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဤပစ္စယော-သက်၊ ဣတ္ထိယမတော အာပစ္စယောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာပစ္စယေ-အာပစ္စည်း သက်လတ်သော်၊ [ပစ္စယေ-ဟု သီမူရိ၏၊] ပဉ္စမာ-ပဉ္စမာဟု ဖြစ်၏၊ ပဉ္စမာ-၅ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝီရိယပါရမီ-ဝီရိယပါရမီ၊ ပဉ္စမံ-သော၊ ဈာနံ-ဈာန်၊ ဧဝံ၊ သတ္တမော၊ မီ၊ မာ၊ မံ-၇ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း၊ အဋ္ဌမော ပေ၊ ဒသမံ၊ ဣစ္စာဒိ။

၄၀၆။ ပူရယတိပေ၊ သင်္ချာပူရဏော- ဤဝါကျကား “သင်္ချာပူရဏေ”ပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟသံဝဏ္ဏနာတည်း၊ ဤဝိဂ္ဂဟအရ “သင်္ချာ၏ပြည့်ကြောင်းအနက်”ဟု ပေးရသည်။ ၄ ခု ရှိပြီးသော အစဉ် နောက်ထပ်တစ်ခု ထည့်လျှင် ၅ ခု ပြည့်၏။ “၅ ခု ပြည့်ကြောင်း ဝတ္ထု”ဟူသည့် နောက်ထပ် တစ်ခုတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပဉ္စမောအရ ၅ ခုလုံးကို မရ၊ ၅ ခု ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော တစ်ခုကို ရသည်။ ထို ၅ ခုပြည့်ကြောင်း ဝတ္ထုသည်ပင် ၄ ခု အပေါ်မှာ မြောက်လျက် မြင့်လျက် ရှိသောကြောင့် “ပဉ္စမော-၅ ခုမြောက်”ဟုလည်း အနက်ပေးကြသည်။

ပဉ္စမိ ပဉ္စမာ- ပဉ္စနံဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်နောင် ပူရဏအနက်၌ ဤသုတ်ဖြင့် မပစ္စည်းသက်၊ နိဝိဘတိဓရေ၊ ပဉ္စ-ဟု ပကတိပြု (ပဉ္စမ) နာမ်နှင့် သိ ကို ဩ ပြု၍ ပဉ္စမော (ဝဂ္ဂေါ)ဟု ပုလ္လိန်ပုရိသာဒိဂိုဏ်းရပ် ဖြစ်၏။ (ဤ)ပစ္စည်း သက်လျှင် ပဉ္စမိဟု လည်းကောင်း၊ အာပစ္စည်း သက်လျှင် ပဉ္စမာဟုလည်းကောင်း ဣတ္ထိလိနံ နဒါဒိ-ကညာဒိရုပ် ဖြစ်၏။ ပဉ္စမာနောင် “ဝီရိယပါရမီ”ကား အဘိဓမ္မေယျ (ဟောနက်)ပြသော ပုဒ်တည်း။ ပဉ္စမံ ဈာနံ၌ ဈာနံလည်း အဘိဓမ္မေယျပင်။

မှတ်ချက်- ဧက (တစ်ခု)သင်္ချာကား ပြည့်ကြောင်းအနက် မဖြစ်နိုင်၍ ဧကကို အထူး မပြုပြီး ထို့ကြောင့် “ပဉ္စမအကြိမ်မြောက်”ဟု “မြောက်”နှင့် တွဲ၍ မသုံးစွဲသင့်။

သင်္ချာပူရဏေတိ-သည်၊ အဓိကာရော-တည်း။

၄၀၇။ စတုစ္ဆေဟိ ထဋ္ဌာ။ ။သင်္ချာပူရဏေတ္ထေ၊ စတုဆက္ကစ္ဆေတေဟိ- စတု၊ ဆဟူသော ဤသဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ ထဋ္ဌက္ကတိ-ထ ဋ္ဌဟူကုန်သော၊ စတေ ပစ္စယာ ဝါ ဟောန္တိ၊ [သိ၌ “ဝါ” ပါသည်။] စတုန္နံ-၄ ခုတို့၏၊ ပူရဏော-တည်း၊ စတုတ္ထော-ကြောင်း၊ ဒွိတ္ထံ-ဒွေဘော်လာ၊ စတုတ္ထိ၊ စတုတ္ထာ၊ စတုတ္ထံ-၄ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း၊ ဆန္နံ-၆ ခုတို့၏၊ ပူရဏော၊ ဆဋ္ဌော၊ ဆဋ္ဌိ၊ ဋ္ဌာ၊ ဋ္ဌံ-၆ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဆဋ္ဌော ဧဝံ-၆ ခုမြောက်သည်ပင်၊ ဆဋ္ဌမော-ဆဋ္ဌမ မည်၏။

ဆာဟံ၊ သဋ္ဌာယတနံ ကုစ္စတြ-ဟူသော ဤပြယုဂ်၌။...

၄၀၈။ သ ဆဿ ဝါ။ ။သင်္ချာနေ-သင်္ချာအရာ၌၊ ဆဿ-ဆ၏၊ သကာရာဒေသော-သအပြုသည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ ဇီဝိတံ- အသက်ရှည်ရာ ကာလသည်၊ သာဟံ-၆ ရက်တည်း၊ ဆာဟံ ဝါ-ဆာဟံ လည်း ရှိ၏၊ သဋ္ဌာယတနံ-၆ ပါးသော အာယတန။

ဒွိ-တိ-စတု-ဆ သင်္ချာတို့၏ ပူရဏအနက်၌ မပစ္စည်း မသက်ဘဲ၊ အခြားပစ္စည်း တစ်မျိုးစီ သက်လတ္တံ့၊ ထို့ကြောင့် ဒွိ စသော သင်္ချာတို့ကို ချန်လှပ်၍ ဧဝံ “သတ္တမော” စသည်ဖြင့် ပြသည်၊ ဤ(မ)ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးရသော သင်္ချာပုဒ်တွေ များသောကြောင့် မပစ္စည်းကိုပင် သင်္ချာတဒ္ဒိတ်၌ ခေါင်းတပ်၍ အစဆုံး ပြထားသည်။

၄၀၇။ “စတု ဆနင်၊ သန္တကိပြု၊ သဗျည်းစုနောက်၊ ဒွေဘော်ရောက်၏” နှင့်အညီ “စတုစ္ဆေဟိ၊ စတုတ္ထော၊ ဆဋ္ဌော” စသည်ဖြင့် ဒွေဘော်နှင့် ရှိရသည်၊ ဆဋ္ဌော၌လည်း ဆန္နံနောင် ဋ္ဌပစ္စည်း သက်၊ နံဝိဘတ် ချေ၊ (ဆဋ္ဌ) ဋ္ဌဒွေဘော် လာသည်၊ ကုတ္ထိလိန်၌ “စတုန္နံ ပူရဏံ စတုတ္ထာ” ဟုလည်းကောင်း၊ နပုလ္လိန်၌ “စတုန္နံ ပူရဏံ စတုတ္ထံ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဝိဂြိုဟ်ပြုရမည်ကို ပုဒ်တိုင်းမှာ သတိပြု။

ဆဋ္ဌမော-“ဧဝံ ဆဋ္ဌော ဧဝံ ဆဋ္ဌမော” ဟု သီဟိုဠ်မှ ရှိ၏၊ ဧဝံကား “ဆန္နံ ပူရဏော” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ကို ညွှန်းသည်၊ “ဆဋ္ဌောဧဝံ” ဟူသော သကတအနက်၌ သင်္ချာပူရဏေ မောသုတ်ဝယ် “မော” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် မပစ္စည်းသက်၊ “ဆဋ္ဌမော-၆ ခု မြောက်” ဟု ဖြစ်၏၊ ဆဋ္ဌမာ-၆ ခုမြောက်သော၊ ခန္တိပါရမီ-ခန္တိပါရမီ၊ မောဂုဏ္ဍာန်၌ ကား “ဆာ-၄ ဋ္ဌမာ” ဋ္ဌမပစ္စည်း တစ်ခါတည်း သက်သည်။ [“ဆဋ္ဌမ” ပုဒ်ကို စုတ္တိယ၌ မသုံးရ၊ ဂါထာ၌သာ သုံးရမည်ဟုလည်း ခွဲခြားကြ၏။]

၄၀၈။ “ဆ + အဟာနိ၊ ဆ + အာယတနာနိ” ဟူသော ဒီဂုသမာသံဝါကျဖြင့် ဆာဟံ၊ (ဋ္ဌ အက္ခရာ လာ၍) “ဆဋ္ဌာယတနံ” ဟု ပြီးသော ဒီဂုသမာသံလည်း သင်္ချာ

ဒွိန္ဒ-၂ ခုတို့၏၊ ပူရဏော ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။...

၄၀၉။ ဒွိတိဟိ တိယော။ ။သင်္ချာပူရဏတ္ထေ၊ ဒွိတိဣစ္ဆေတေဟိ-
တိယပစ္စယော ဝါ ဟောတိ။

ဝိပရိဏာမေန-ဝိဘတ်ပြောင်းလွဲသောအားဖြင့်၊ ဒွိတိဣစ္ဆိ-ဒွိ၊ တိဣစ္ဆံ
ဟူသောပုဒ်သည်၊ (ဝတ္ထုမာနေ-သော်)၊ [“ဒွိ တိဟိ”မှ ဝိဘတ် ပြင်၍ “ဒွိ
တိဣစ္ဆံ”ဟု လိုက်သည်-ဟူလို။]

၄၁၀။ တိယေ ဒုတာပိ စ။ ။ပရေ၊ တိယပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ဒွိတိဣစ္ဆေ
တေသံ-ဒွိ တိဟူကုန်သော ဤသဒ္ဓါတို့၏၊ ဒုတဣစ္ဆာဒေသာ-ဒု၊ တဟူကုန်
သော ဤအာဒေသတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဒုတိယော-၂၊ ယောက်မြောက်သော၊
ပူရိသော-ကျား၊ ဒုတိယာ-၂ ခုမြောက်သော၊ [“ဝိဘတ္တိ-ဝိဘတ်”ဟု သီဟိုဠ်မှု
ရှိသည်၊] ဒုတိယံ-၂ ခုမြောက်သောစိတ်၊ ဧဝံ၊ တိဣစ္ဆံ-တို့၏၊ ပူရဏော-
တည်း၊ တတိယော-ကြောင်း၊ တတိယာ၊ ယံ-၃ ခုမြောက်၊ အပိဂ္ဂဟဏေန-
ဖြင့်၊ အညတ္တာပိ-အခြားပုဒ်နှောင်းရာ၌လည်း၊ ဒွိသဒ္ဓါသ-၏၊ ဒုအာဒေသော
ဟောတိ၊ စသဒ္ဓေန၊ ဒိ စ-ဒိလည်း ပြု၊ ဒွေ-၂ ခုကုန်သော၊ ရတ္ထိယော-

ရှေ့ရှိသောကြောင့် ဤသင်္ချာခန်း၌ သွင်းပြသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် “သင်္ချာနေ”ဟု ဂုတ္တိ
၌လည်း ထည့်နိုင်သည်၊ “ဆ+အဟ”ဟု ဖြစ်သောအခါ ဤသုတ်ဖြင့် ဆကို သပြေ၊
သာဟံဟု ဖြစ်၏၊ ဝါ မြစ်၍ (သ)မပြုသောအခါ “ဆာဟံ”ဟုလည်း ဖြစ်၏၊ [“အသ
ဇီဝိတံ”ကိုတွဲဖက်ဖြစ်၍ ထည့်ပြသည်၊] “ဆ+အာယတန”ဟု ဖြစ်သောအခါ ဆကို သပြေ။

၄၀၉။ ဒွိတိဟိ တိယော—သက္ကတ၌ “တိယ”ဟု ဒီသဖြင့် “ဒွိတိယော၊ ကြိတိ
ယော”စသည် ရှိ၏၊ ရှေး ပါဠိများ၌ ဒုတိယ တတိယဟု တိ၌ ရသဖြင့် အတွေ့များ၏၊
ထို့ကြောင့် “တိယ=တိယ” ၂ မျိုးလုံးပင် အသင့်ချည်းဟု မှတ်။

၄၁၀။ အပိဂ္ဂဟဏေန၊ ပေ၊ ဒီဂ— [ဒုတိယော တတိယော စသည်ပြီးပုံ ထင်ရှားပြီး၊]
“အပိဂ္ဂဟဏေန အညတ္တာပိ”အရ ဒုတာပိဝယ် အပိသဒ္ဓါကို တိယေနောင် ထိုင်စေ၍
“တိယေပိ-တိယပစ္စည်းကြောင့်လည်း”ဟု ပေး၊ တိယေဟူသော နိမိတ်နောင် ထိုင်သော
ထိုအပိဖြင့် တိယပစ္စည်းမှတစ်ပါး အခြားသော ရတ္ထ-ဝိစေသော နိမိတ်ကို ဆည်းသည်၊
“ဒုတာစ-ဒုတ အပြုတို့သည်လည်း”ဟု ပေး၍ ထိုဒု-တကာရိယနောင် ထိုင်သော
စသဒ္ဓါလည်း ဒီအပြုဟူသော အခြား ကာရိယကို ဆည်းသောကြောင့် “စသဒ္ဓေန
ဒိစ”ဟု ဆိုသည်၊ “ဒွိရတ္ထ”ဟု ဒီဂုသမာသံပြီးသောအခါ ဤသုတ်၌ အပိသဒ္ဓါဖြင့်
ဒွိကို ဒုပြု၊ “ဒွေ+ဝိဓာ ယဿာတိ ဒုဝိဓံ၊ ဒွေ+အင်္ဂါနိ ဒုဝင်္ဂံ၊ ဒွေ+ဂုဏာ ဒုဂုဏံ၊ ဒွေ+
ဂါဝေါ ဒီဂ”ဟု သမာသံတွဲ၍ ဆိုင်ရာသမာသံပြီးသောအခါ ဒု-ဒိ ပြုလေ။

ညဉ့်တို့တည်း၊ ဒုရတ္တံ-၂ ညဉ့်၊ ဒုဝိဓံ-၂ ပါး အပြားရှိ၏။ ဒုဝင်္ဂံ-၂ပါးသော အင်္ဂါ၊ (ဒီရတ္တံ-၂ ညဉ့်) ဒီဂုဏံ-၂ ထပ်၊ ဒီဂု-၂ ကောင်သော နွား။

၄၁၁။ တေသမဗျူပ ပေ၊ တိယာ။ ။အဗျူပပဒါနံ-အဗျူပသော အနီးပုဒ်ရှိကုန်သော၊ တေသံ စတုတ္ထဒုတိယတတိယာနံ-ထို စတုတ္ထ၊ ဒုတိယ၊ တတိယသဒ္ဒါတို့၏။ အဗျူပပဒေန-အဗျူပသော အနီးပုဒ်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ အဗျူပ၊ ဒီဝဗျူပ၊ ဒီယဗျူပ အဗျူပတိယာဒေသာ-တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ အဗျူပပဒါဒါနသမတ္တာ-အဗျူပသော အနီးပုဒ်ကို ယူခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်၊ အဗျူပဗျူပကာ-အဗျူပသဒ္ဒါ ရှေးရှိကုန်သော၊ စတုတ္ထဒုတိယာ ဒယော-စတုတ္ထ ဒုတိယ အစရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ တေသံ သဒ္ဒေန-တေသံ သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဂယုန္တေ-ယူအပ်ကုန်၏။

အဗျူပ-အခွဲဖြင့်၊ စတုတ္ထော-၄ ခုတည်း၊ အဗျူပော-အခွဲဖြင့် ၄ ခု၊ ဝါ-၃ ခုခွဲ၊ အဗျူပ-ဖြင့်၊ ဒုတိယော-၂ ခုတည်း၊ ဒီဝဗျူပ၊ ဒီယဗျူပ-အခွဲဖြင့် ၂ ခု၊ ဝါ-၁ ခုခွဲ၊ အဗျူပ-ဖြင့်၊ တတိယော-၃ ခုတည်း၊ အဗျူပတိယော-အခွဲဖြင့် ၃ ခု၊ ဝါ-၂ ခုခွဲ။

၄၁၁။ တေသံ စတုတ္ထ ပေ၊ အဗျူပပဒါနံ— “စတုတ္ထေဟိ ထဋ္ဌာ၊ ဒွိတိဟိ တိယော” သုတ်၌ “စတုတ္ထ-ဒုတိယ-တတိယ”ဟု အစဉ်ရှိခဲ့သောကြောင့် ထိုအစဉ်အတိုင်း “တေသံ”၌ တသဒ္ဒါက ပြန်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် “တေသံ စတုတ္ထဒုတိယတတိယာနံ”ဟု ဖွင့်ရသည်။ အနံ ဥပပဒံ ယေသံ (စတုတ္ထ ဒုတိယ တတိယာနံ)တိ အဗျူပပဒါ=အဗျူပ အနီးပုဒ်ရှိသော စတုတ္ထ စသည်တို့။

●တ္ထစ၊ အဗျူပပဒါပေ၊ ဒုတိယာဒယော— သုတ်၌ “အဗျူပပဒေန”ဟု ရှိ၏။ ထို “အဗျူပပဒ”သဒ္ဒါကို ယူခြင်း၏အစွမ်းကြောင့် “စတုတ္ထ-ဒုတိယ-တတိယ သက်သက် မဟုတ်၊ အဗျူပသဒ္ဒါနှင့် တွဲဖက်နေသော အဗျူပစတုတ္ထ၊ အဗျူပဒုတိယ၊ အဗျူပတတိယသဒ္ဒါ ဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်။ ထို့ကြောင့် သုတ်၌ ပါသော တေသံသဒ္ဒါဖြင့် အဗျူပသဒ္ဒါ ရှေးရှိသော စတုတ္ထ ဒုတိယ တတိယသဒ္ဒါတို့ကို စွဲယူဖို့ရာ “တေသံ စတုတ္ထ ဒုတိယ တတိယာနံ အဗျူပပဒါနံ”ဟု ဖွင့်ရသည်-ဟူလို။

အဗျူပ စတုတ္ထော အဗျူပော— အဗျူပသဒ္ဒါသည် တွဲဖက်သင်္ချာ၏ ထက်ဝက်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “အဗျူပော”အရ “၃ ခုခွဲ” ရ၏။ ထိုသို့ ၃ ခုခွဲရအောင် “စတုတ္ထော”၌ ထပ်စွည်းလည်း ပူရဏအနက်၌ မသက်ဘဲ “သင်္ချာပူရဏေ”ဟူသော အလိုက်ကို ကြည့်၍ “စတုတ္ထေဟိ ထဋ္ဌာ”သုတ်ဖြင့် သကတ္တ၌ ထပ်စွည်းသက်-ဟု ကြံကြသည်။ ထို့ကြောင့် “အဗျူပ-အခွဲဖြင့်၊ စတုတ္ထော- (၄ ခုမြောက်-ဟု မပေးဘဲ)

ဧကဉ္စ-တစ်ခုလည်း၊ ဒသစ-ဆယ်ခုတို့လည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ဒုန္န သမာသေ-ဒွန်သမာသ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဧကေန-တစ်ခုဖြင့်၊ အဓိကာ- လွန်ကုန်သော၊ ဒသ-ဆယ်ခုတို့တည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ တပျုရိသသမာသေ ဝါ-ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကတေ-ပြုအပ်သော်၊ [“ဧကာရသ၊ ဧကာဒသ ” တို့၌စပ်၊ ဤသို့၊ ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် ဧကာရသ-ဧကာဒသ ဖြစ်သည်-ဟူလို။]

သင်္ချာနေတိ-သင်္ချာနေပုဒ်သည်၊ ဝတ္ထမာနေ-သော်၊(ဧကာဒိတော ဒသရ သင်္ချာနေသုတ်မှ လိုက်)၊ ဒွေကဋ္ဌာနမာကာရော ဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာတ္တိ- အာအဖြစ်သည်၊(ဟောတိ)၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော-၏၊

၄ ခုတည်း”ဟု ပေးသည်။ အမေ့န၌ နာဝိဘတ်လည်း ဝိသေသနအနက်၌ သက်၊ “အမေ့န စတုတ္ထော-အခွဲဖြင့် ၄ ခုတည်း၊ ၄ ခုအပြည့် မဟုတ်၊ ၃ ခုအပြည့်တွင် နောက်ထပ် တစ်ဝက် ထည့်ထားသော ၃ ခုခွဲ”ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ သဟတ္ထ၌ နာဝိဘတ်ဟု ကြံ၍ “အမေ့န-အခွဲနှင့်တကွ”ဟု ပေးရိုး ရှိ၏။ ထိုအနက်အတိုင်း “အမေ့န စတုတ္ထော-အခွဲနှင့်တကွ ၄ ခု”ဟူသည် ၄ ခုခွဲသာ ဖြစ်ရာ၏။ ဥပမာ- “အမူဟူသော အနီးပုဒ်နှင့်တကွ စတုတ္ထကို အမူမပြု”ဟူရာ၌ စတုတ္ထ သဒ္ဓါချည်းမက၊ အမူသဒ္ဓါလည်း အပိုပါသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ထက်ဝက်နှင့်တကွ ၄ ခု ဟူရာ၌ ၄ ခုချည်းမက၊ ထက်ဝက်လည်း အပိုပါရာ၏။ ထို့ကြောင့် “အခွဲနှင့်တကွ” ဟူသော အနက်ကို ဆင်ခြင်သင့်သည်။ [အခြားတစ်နည်း ကြိစ္ဆယ်ကို ကစွည်းဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

ဒိဝဗု စသည်။ ။ “အမေ့န ဒုတိယော”စသည် ဝိဂြိုဟ်ပြုရသော ဒုတိယ-တတိယ တို့၌လည်း တိယပစ္စည်းကို သကတ္ထ၌ သက်သည်ဟု ကြံ၊ “အမေ့န ဒုတိယော”ဟူသော တတိယာတပျုရိသ်အနက်၌ “အမူ ဒုတိယ”ဟု ဖြစ်သောအခါ ဤသုတ်ဖြင့် ဒိဝဗု- ဒိယမူ ပြု၊ နာမိင့်၊ သီသက်၊ ဩပြု။ အမူတိယလည်း ဤနည်းအတိုင်းတည်း၊ အမူ တေယျောဟု ရှိရာ၌ကား သကတ္ထ၌ ဣပစ္စည်း သက်၊ တေသုဒ္ဓိဖြင့် တိ ဌ ဣ ကို ဇုဒ္ဓိ ပြု။

ဧကဉ္စ၊ ပေ၊ ကတေ- ဧက အစ ဒသ တိုင်အောင် သင်္ချာသဒ္ဓါတို့သည် တစ်ပုဒ်နှင့် တစ်ပုဒ် ရောစပ် မြှောက်ပွားရသော သမ္ပန္န-မိဿက-ဂုဏိတသင်္ချာများ မဟုတ်ကြ။ နဂိုသင်္ချာတ(အမှတ်အသား)အတိုင်းပင် ဧကသည် (၁)ဟူသော အနက်ကို ပေ၊-ဒသ သည် (၃၀)ဟူသော အနက်ကို ဟောကြသော အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဓါ-သင်္ချာတသင်္ချာများ တည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုဧကစသော သင်္ချာများအတွက် ရုပ်အနေအထားမှာ နာမိဝိဘတ် သက်၍ ဆိုင်ရာသုတ်ဖြင့် စီရင်ရုံမျှဖြင့် ပြီးရကား ထိုသင်္ချာများနောင် ပူရဏအနက်၌ “မ”ပစ္စည်း သက်ပုံကိုသာ ပြခဲ့သည်။ ဧကာဒသ စသော သင်္ချာများကား တစ်ပုဒ်နှင့် တစ်ပုဒ် ရောစပ်ခြင်း စသည်ကို ပြုမှ ပြီးသောကြောင့် ထိုသင်္ချာသဒ္ဓါတို့ ပြီးပုံကို ရှေးဦးစွာ ပြပြီးမှ ထိုသင်္ချာတို့နောင် တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း သက်ပုံကို ပြလိုရကား “ဧကဉ္စ”

စ-ဆက်၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ဝါသုတိ-ဝါသဒ္ဓါသည်၊ ဒသေ-ဒသသဒ္ဓါကြောင့်၊ ဒွေကဋ္ဌာနံ-ဒွိ၊ ဧက၊ အဋ္ဌသဒ္ဓါတို့၏၊ နိစ္စ-မြဲသော၊ အာတ္တံ-အာအဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာနုဂတိယာ-နဂုတိတိုင်အောင်သော သဒ္ဓါကြောင့်၊ ဒွိဿ-ဒွိသဒ္ဓါ၏၊ နဝါ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ အာတ္တံ-လည်းကောင်း၊ ဣတရေသံ-ဒွိမှတစ်ပါးသော ဧက အဋ္ဌသဒ္ဓါတို့၏၊ (ဝိသကျာဒိသု-ဝိသတိ အစရှိသည်တို့ကြောင့်) အသန္တံ-မရှိသော၊ အာတ္တံ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဒီပေတိ-ပြ၏။

ကောဒိတော ဒသ ရ သင်္ချာနေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရတ္တံ-ရ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊...ရာဒေသော-ရ အပြုသည်၊ ဝဏ္ဏမတ္တတ္တာ-ဝဏ္ဏမျှ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝဏ္ဏမတ္တပသင်္ဂီ-ဒဝဏ္ဏမျှကို ပြုရမည်လော၊ သဝဏ္ဏမျှကို ပြုရမည်လောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ အပိ-သို့သော်လည်း၊ နိမိတ္တာသန္တဘာဝတော-ကောဒိတောဟူသော နိမိတ်နှင့် နီးကပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒသဿ-ဒသသဒ္ဓါ၏၊ ဒသေဝ-ဒ၏ သာလျှင်၊ (ရာဒေသော-ရ အပြုသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။)

စသည်ကို မိန့်၊ ဆက်ဦးအံ့-“ကောဒသ”ဟု ပြီးအောင် စာကိုယ်အတိုင်း ဒွန်သမာသ် ဖြစ်စေ၊ တပျရိသ်သမာသ်ဖြစ်စေ ထုံးစံအတိုင်း တွက်၊ ထို့နောက် ဒွေကဋ္ဌာနမာကာရော ဝါသုတိဖြင့် ဧက၏ အဆုံးသရကို အာပြု “ကောဒသ”ဟု ဖြစ်၏။ [ဤမျှဖြင့် မပြီးသေး၊ ဝိဘတ်သက်၍ ပြီးပုံကို ပြဦးလတ္တံ့။]

ဝဏ္ဏိတပေဒီပေတိ ဝါသုတိ—ဒွေကဋ္ဌာနမာကာရော ဝါသုတိကို နှစ်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီးသော်လည်း ရုပ်စီရင်ရာတွင် ပါဝင်နေသောကြောင့် ဤတဒ္ဒိတ်ခန်း၌ ပြရပြန်သည်။ ထိုသို့ ပြရာဝယ် ဝါသဒ္ဓါ၏ အနက်ကျယ်ကို ထိုနှစ်ခန်း၌ မပြခဲ့ရသေးသောကြောင့် ဤ၌ ပြလိုရကား “ဒွေကဋ္ဌာနံ” စသည်ကို မိန့်၊ ဝဏ္ဏိတဝိဘာသာအနက်ရှိသော ဝါသဒ္ဓါကြောင့် ဒသသဒ္ဓါနှောင်းရာ၌ အမြဲ အာပြု၍ “ဒွါဒသ-ကောဒသ-အဋ္ဌာရသ”ဟု ဖြစ်၏။ ဝိသတိ အစ နဂုတိ တိုင်အောင် သင်္ချာနှောင်းရာ၌ ဒွိကိုသာ အာပြု၏။ ထိုသို့ ပြုရာ၌လည်း ဝိကပ်(အနိစ္စ)ဖြစ်သောကြောင့် “ဒွါဝိသတိ၊ ပေဒါနဂုတိ” ဟုလည်းကောင်း၊ ဒွေဝိသတိ၊ ပေ ဒွေနဂုတိ”ဟုလည်းကောင်း ရှိရသည်။ ဝိသတိစသည်နှောင်းရာ၌ ဒွိမှတစ်ပါး အခြားသော ဧက အဋ္ဌတို့ကိုကား လုံးဝအာမပြု။ (“အသန္တံ-အာအပြု မရှိ” ဟုလို့) ထို့ကြောင့် ကောဝိသတိ၊ အဋ္ဌာဝိသတိ စသည် မရှိဘဲ “ကောဝိသတိ၊ အဋ္ဌာဝိသတိ”စသည်သာ ရှိရသည်။

ရာဒေသော၊ ပေဒီပိတ္တာသန္တဘာဝတော—ကောဒိတော ဒသ ရ သင်္ချာနေသုတ်၌ “ဒသ-ဒသသဒ္ဓါ၏၊ ရ-ရ အပြု”ဟု ဆိုသော်လည်း ရ အပြုက ဝဏ္ဏတစ်လုံးတည်း (ရိဗျည်းတစ်လုံးတည်း) ဖြစ်သောကြောင့် “ဒသသဒ္ဓါတစ်ခုလုံးကို ရ-ပြုသည်” ဟုကား ထင်မှားဖွယ် မရှိတော့ချေ။ ဘာကြောင့်နည်း - “သဒ္ဓါတစ်ခုကို အခြား သဒ္ဓါတစ်ခု

တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ ဗဟုဝစနံ-ဗဟုဝစဖြစ်သော၊ ယော-ယော
ဝိဘတ်သက်၊ ပဉ္စာဒိနမကာရောတိ- သုတ်ဖြင့်၊ သဝိဘတ္တိဿ- သော၊
အန္တဿ-အဆုံးသရ၏၊ အတ္တံ-အ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဧကာရသ၊
ဧကာဒသ-ဧကာရသ၊ ဧကာဒသ ဟု ပြီး၏၊ လိင်္ဂတ္ထယေဝိ-လိင်္ဂ ၃ ပါး
အပေါင်း၌လည်း၊ သမာနံ-ရုပ်တူ၏။

ဝါတိ ဝတ္ထတေ (သဆဿ ဝါ သုတ်မှ လိုက်)။...

၄၁၂။ ဧကာဒိတော ဒသဿီ။ ။ပူရဏတ္ထေ-သင်္ချာ၏ပြည့်ကြောင်း
အနက်၌၊ ဧကာဒိတော-ဧက အစရှိသော သင်္ချာသဒ္ဓါမှာ၊ ပုရဿ-သော၊
ဒသဿ-ဒသသဒ္ဓါ၏၊ အန္တေ-အဆုံး၌၊ ဤပစ္စယော-ဤပစ္စည်းသည်၊ ဝါ
ဟောတိ။...ဒသဿ-ဆင့်ယန္တဖြစ်သော ဒသသဒ္ဓါ၏၊ ပစ္စယာယောဂါ
(ပစ္စယ+အယောဂေါ)-“ဤ”ဟူသော ပစ္စည်းနှင့် မစပ်မယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊
အတ္တတော-သမတ္တိယတ္တအားဖြင့်၊ အန္တေတိ-အန္တေဟူသောအနက်ကို၊ လဒ္ဓိ-

ဖြစ်အောင် ပြုရာ၌ အာဒေသီနှင့် အာဒေသသဒ္ဓါချင်း ညီမျှမှု သင့်တင့်၍၊ ဒသသဒ္ဓါ
တစ်ခုကို ရှိ ဗျည်းပြုလျှင် မညီမျှသဖြင့် မသင့်တင့်သောကြောင့်တည်း၊ (ဤကား
ဂါထာ၏အဓိပ္ပာယ် မဟုတ်သေး၊ ဂါထာမှ အပိုထွက်သော အဓိပ္ပာယ်တည်း။)

ရာဒေသော၊ပေ၊ဝတ္ထမတ္တပသဂီသီယာ- ရအပြုက ဝတ္ထ(ဗျည်း)တစ်လုံးတည်းဖြစ်
သောကြောင့်(ဒသ၂လုံးတွင်) ဒဗျည်းကို ရပြုရမည်လော-သို့မဟုတ် သဗျည်းကို ရပြုရ
မည်လောဟူသော တွေးတောဖွယ်ရှိလေသည်။ [ပသဂီဝိကို ပသဂီ+အပိ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်။]

အပိ ဒသဿ ဒသေဝ ပေ၊ ဘာဝတော- ထိုသို့ တွေးတော ယုံမှားဖွယ်
ရှိသော်လည်း ဒကို ရပြုဖို့ဘက်က သာ၍ သင့်လျော်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း- “ဧကာဒသ”
ဟု ရှိရာ၌ ဧကသည့် “ဧကာဒိတော”အရ ပဉ္စမိနိမိတ်တည်း၊ ထိုသို့ နိမိတ်ဖြစ်သော
ဧကသဒ္ဓါနှင့် ဒဗျည်းကသာ နီးကပ်လျက် ရှိသောကြောင့်တည်း၊ “ဧကာဒိတော-ဧကမှ
နောက်ဖြစ်သော (ဧကမှ နောက်၌ ကပ်လျက်နေသော)ဗျည်း”ကား “ဒ”တည်း၊ ထိုသို့
နိမိတ်နှင့် ကပ်လျက်နေသောကြောင့် “ဒ”ကိုသာ ရ ပြုရသည်-ဟုလို။ [ထို့နောက်
နာမိင်၊ ယော သက်၍ ဧကာရသ ဖြစ်အောင် တွက်၊ လိင်္ဂ ၃ ပါးလုံး ဧကာရသ၊
ဧကာဒသ ချည်းတည်း။]

၄၁၂။ ဒသဿ၊ပေ၊ အတ္တတော- “ဧကာဒိတော ဒသဿီ”ဟု သုတ်၌လည်း
“အန္တေ”သဒ္ဓါ မပါ၊ ရှေ့မှလည်း လိုက်ဖို့ရာ မရှိပါဘဲ အဘယ်ကြောင့် ဝုတ္တိ၌ “အန္တေ”
ဟူသော အနက်ကို ထည့်စွက် ဖွင့်ပြနိုင်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဒသဿ
ပေ၊အတ္တတော”ဟူသော ၂ ပါဒကို မိန့်သည်၊ “ဒသဿ+”=ဒသသဒ္ဓါ၏+“ပစ္စည်း”ဟု
ဆိုလျှင် အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှိသောကြောင့် ဒသဿဟူသော ဆင့်ယန္တပုဒ်ကို (ဤ)၌

ရအပ်၏။ တဒန္တဿ-ထို ဤပစ္စယန္တသဒ္ဓါ၏။ သဘာဝေန-ဣတ္ထလိန်ကို ထွန်းပြနိုင်သော သဘောသတ္တိအားဖြင့်၊ ဣတ္ထိယံယေဝ-ဣတ္ထိလိန်၌သာလျှင်၊ သမ္ဘဝေါ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊...ဧကာဒသန္တံ-တစ်ဆယ့်တစ်ယောက် တို့၏။ ပူရဏီ-ပြည့်ကြောင်း(မိန်းမ)သည်၊ ဧကာဒသီ-မည်၏၊ [“ဣတ္ထိ-မိန်းမတည်း”ဟု သိ၌ အဘိဓမ္မေယျ ပါ၏။] အညတြ-အခြားလိန်တို့၌၊ ဧကာ ဒသမော-တစ်ဆယ့်တစ်ယောက်မြောက်သော ယောက်ျား၊ ဧကာဒသမံ-တစ်ဆယ့်တစ်ခုမြောက်စိတ်။

စာစပ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ချဲ့အံ့-ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်တို့သည် အာဒေသ-အာဂမ-လောပတို့နှင့်သာ ဆက်စပ်နိုင်၏။ မှန်၏-“အမုဿ+မမံ သဝိဘတ္တိဿ သေ” ဤ၌ အမုဿ ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်သည် “မမံ”ဟူသော အပြုအာဒေသနှင့် ဆက်စပ်၏။ သာဂမော (“သဿ+အာဂမော”)ဟူရာ၌ “သဿ”ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်သည် အာဂမနှင့် စပ်၏။ “သရ လောပေါ(သရာနံ+လောပေါ)”ဟူရာ၌ “သရာနံ”ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်သည် လောပနှင့် စပ်သည်။ ဤသို့ ဆဋ္ဌိယန္တပုဒ်တို့သည် အာဒေသ စသည်တို့နှင့် စပ်ရိုး ရှိ၍ ပစ္စည်းနှင့် စပ်ရိုးမရှိသောကြောင့် “ဒသဿ+”၌ “ဒသဿ”ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တ လည်း “ေ”ဟူသော ပစ္စည်းနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဒသဿ ဟူသော ဆဋ္ဌိယန္တ ပုဒ်ကို အန္တာပေက္ခဆဋ္ဌိကြံ၍ ထိုဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏ သာမတ္ထိယတ္ထအားဖြင့် ဝုတ္တိ၌ “အန္တေ” ဟူသော အနက်ကို ရနိုင်သည်။ [“ဒသဿ”၌ သဝိဘတ်က အန္တာပေက္ခ ဆဋ္ဌိဖြစ်၍ “ဒသဿ-ဒသသဒ္ဓါ၏ အဆုံး၌”ဟူသော အနက်ကို ဟောစွမ်းနိုင်၏။ ဤသို့ ဟောစွမ်း နိုင်ခြင်းကိုပင် “အတ္ထတော-သာမတ္ထိယတ္ထ”ဟု ခေါ်သည်။]

တဒန္တဿ ၊ပေ၊ သမ္ဘဝေါ- (ဤ)ပစ္စယန္တဆုံးသော “ဧကာဒသီ”စသော ပုဒ်သည် နဂိုသဘောအတိုင်းပင် ဣတ္ထိလိန်ကို ထွန်းပြနိုင်၏။ [“သဘာဝေန”၌ သဘာဝဟူသည် သတ္တိပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သတ္တိ သဘာဝေန”ဟု ဖွင့်သည်။] ဤသို့ (ဤ) ပစ္စယန္တပုဒ်ရင်းကပင် (အာ-ဤ-ဣနီ ဣတ္ထိဇောတကပစ္စည်း မသက်ရဘဲ) နဂိုသဘော အတိုင်း ဣတ္ထိလိန်ကို ထွန်းပြနိုင်သောကြောင့် ဧကာဒသီစသော ပုဒ်တို့သည် (ပုံ-နပုံ၌ မဖြစ်ကြ) ဣတ္ထိလိန်၌သာ ဖြစ်ကြရသည်။

အညတြ ၊ပေ၊ ဧကာဒသမံ- ပုံလိန် နပုံလိန်များ၌ (ဤ)ပစ္စည်း မသက်ကြောင်း ပြလို၍ “အညတြ ဧကာဒသမော-မံ”ဟု မိန့်သည်။ “ဧကာဒသန္တံ ပူရဏော ဧကာ ဒသမော”ဟု ပြု၍ သင်္ချာပူရဏေ မောသုတ်ဖြင့် မပစ္စည်း သက်၊ “ဧကာဒသန္တံ ပူရဏံ ဧကာဒသမံ”လည်း နည်းတူ။ [ယဒနုပပန္နာ-စသော သုတ်ကြီးဖြင့် ပူရဏအနက်၌ (အ)ပစ္စည်း သက်လျှင် “ဧကာဒသော-တစ်ဆယ့်တစ်ရက်တို့၏ ပြည့်ကြောင်းနေ၊ စာတုဒ္ဓသော-၁၄ ရက်မြောက် ဥပုသ်၊ (စာ၌ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊) ပန္နရသော-၁၅ ရက်မြောက် ဥပုသ်”ဟု ရုပ်ဖြစ်၏။]

ဒွေစ-၂ ခုတို့လည်း၊ ဒသစ-တို့လည်း၊ ဣတိဝါ-ဤဒွန်သမာသ်အနက်၌ လည်းကောင်း၊ ဒ္ဒိဟိ အဓိကာ ဒသ၊ ဣတိ ဝါ-ဤတပျရိသ်သမာသ်အနက်၌ လည်းကောင်း၊ ဒွိဒသ-ဒွိဒသ ဟု ဖြစ်သော၊ ဣစ္စတြ-ဤရုပ်၌၊ [ဗာဒေသော၊ ရာဒေသော တို့၌စပ်၊] ဝါတိ ဝတ္တတေ(သ ဆဿ ဝါသုတ်မှ လိုက်၊) ဝိသတိ ဒသေသု ဗာဒွိဿတူတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဗာဒေသေ-ဗာ ပြုပြီးသော်၊ [သိ၌ “ဗာဒေသေ” ဟု ရှိ၏၊] ဒဿ-ဒ၏၊ ရာဒေသော-ရပြု၊ ဗာရသ-၁၂ ခုတို့၊ [ဒွိဒသ ဟု သမာသ်ပြီးသည့်အခါ ဗာပြုပြီးနောက် “ကောဒိတော ဒသရ သင်္ချာနေသုတ်ဖြင့် ဒကို ရပြု(ဗာရသ) နာမ်၌ ယောသက် စသည်။]

အညတြ-ဗာအပြုမှ တစ်ပါးသောအရာ၌၊ အာတ္တံ-အာပြု၊ ဒွါဒသ-တို့၊ [ဗာ မပြုလျှင် “ဒွေကဋ္ဌာနမာကာရော ဝါ”ဖြင့် အာပြု၍ “ဒွါဒသ” ဟု ဖြစ်သည်-ဟူလို၊] ဒွါဒသနံ-၁၂ ခုတို့၏၊ ပူရဏော-သည်၊ ဗာရသမော၊ ဒွါဒသမော၊ ဒွါဒသိ မည်၏၊ [ဒွါဒသနောင် ပူရဏီအနက်၌ “ပစ္စည်း သက်၍ ဒွါဒသီဟု ဖြစ်၏၊ “ဒွါဒသနံ ပူရဏ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။]

တယော စ-၃ ခုတို့လည်း၊ ဒသ စ၊ ဣတိ ဝါ-၌လည်းကောင်း၊ တိဟိ အဓိကာ ဒသ၊ ဣတိ ဝါ-၌လည်းကောင်း၊ တေရသ-တေရသ ဟု ဖြစ်၏၊ တေသုဝုဒ္ဓိ လောပါဂမာဒိနာ-တေသုဝုဒ္ဓိ လောပါဂမ စသော သုတ်ဖြင့်၊ အာနဝုတိယာ-နဝုတိ တိုင်သော သင်္ချာကြောင့်၊ တိဿ-တိ၏၊ တေ အာဒေသော-တေ ပြု၊ [သမာသ်အခိုက်၌ “တိဒသ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဒကို ရပြု၊ သုတ်ကြီးဖြင့် တိကို တေပြု-ဟူလို၊] တေရသမော၊ တေရသီ-တစ်ဆယ့်သုံးခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်း၊ [“တေရသနံ+ပူရဏော၊ တေရသနံ+ပူရဏီ” ဟု ပြု။]

ဝတ္ထာရော စ-၄ ခုတို့လည်း၊ ဒသ စ၊ ပေ၊ စတုဒ္ဒသ-စတုဒ္ဒသ ဟု ဖြစ်ပြီး သော၊ ဣစ္စတြ-ဤရုပ်၌၊ ဂဏနေတိ စ ဒသဿာတိ စ [သီဟိုဠ်မူ၌ “တိစ” ဟု ရှိ၏၊] ဝတ္ထမာနေ-သော်၊ စတူပ၊ ပေ၊ နဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ တုလောပေါ-တုကျေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ စုစောစ-စုအပြု၊ စောအပြုသည်လည်း ကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ စုဒ္ဒသ၊ စောဒ္ဒသ၊ စတုဒ္ဒသ-၁၄ ခုတို့၊ [ယောသက်၍ ပဉ္စာဒိနမကာရောဖြင့် စီရင်၊ နောက် ပဉ္စဒသ စသည်လည်း နည်းတူ၊] စုဒ္ဒသမော စတုဒ္ဒသမော-၁၄ ယောကျ်ာတို့၏ ပြည့်ကြောင်းယောကျ်ား၊ စတုဒ္ဒသီ-မ၊ စာတုဒ္ဒသီ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ [တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် စာ၌ ဝုဒ္ဓိပြု။]

ပဉ္စမ၊ပေ၊ပဉ္စဒသ၊ ဣစ္စကြ-၌၊ တေသုဝုဒ္ဓိလောပါဒိနာ-ဖြင့်၊ ပဉ္စသဒ္ဓဿ-
 ၏၊ ဒသဝီသေသု-ဒသဝီသသဒ္ဓါတို့ကြောင့်၊ ပန္နပဏ္ဏအာဒေသာပိ-ပန္န၊
 ပဏ္ဏ အပြုတို့သည်လည်း၊(ဟောန္တိ)၊ [ဒသကြောင့် ပန္န၊ ဝီသတိကြောင့်
 ပဏ္ဏ ပြု၊ အပိကြောင့် “မ-ပြုသည်လည်း ရှိ၏”] အဋ္ဌာဒိတော စာတိ-သုတ်
 ဖြင့်၊ ရတ္တံ-ရ ပြု၊ ပန္နရသ၊ပေ၊ ပဉ္စဒသီ-၁၅ ယောက်မြောက် မိန်းမ။

ဆစ ဒသစ၊ ဣတိဝါ-၌လည်းကောင်း၊ ဆဟိ အဓိကာ ဒသ၊ ဣတိဝါ-
 လည်းကောင်း၊ သမာသေ-ကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ဆဿာတိ-ဆဿ
 ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-လိုက်လတ်သော်၊ ဒသေ သော နိစ္စဉ္ဇာတိ-သုတ်ဖြင့်၊
 သော-သပြု၊ သင်္ချာနံတိ ဝါတိ စ ဝတ္တတေ(“ဝတ္တမာနေ”ဟု ရှိလျှင် သာ၍
 ကောင်းသည်။) လဒရာနံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ လတ္တံ-လပြု၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ-
 ဤ လဒရာနံသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါသည်၊ ဝဝတ္တိတဝိဘာသတ္ထော-၏၊ ဝဝတ္တိတ
 ဝိဘာသတော-ဝဝတ္တိတဝိဘာသာ ဝါသဒ္ဓါကြောင့်၊ သောဠသေ-သောဠသ
 ရုပ်၌၊ ဒဿ-ဒ၏၊ အယံ၊ ဠော-ဤ ဠအပြုသည်၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ ဟောတိ၊
 စတ္တာလီသေစ-စတ္တာလီသရုပ်၌လည်းကောင်း၊ တေရသေစ-လည်းကောင်း၊
 (ရဿ-ရ ၏။) အယံ ဠော-သည်၊ ဝါ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ဟောတိ၊ အညတြ-
 ဒသ၊ ပန္နရသ စသော အခြားရုပ်တို့၌၊ အယံ ဠော-သည်၊ န စ ဟောတိ-
 မဖြစ်သည်သာ။

လဠာနံ-လငယ် လကြီးတို့၏၊ ကွစိ-အချို့အရာ၌၊ အဝီသေသော-အထူး
 မရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊(ဟောတိ)၊ သောဠသ-တစ်ဆယ့်ခြောက်ခုတို့၊
 [တေဠသ (တေရသ)-တစ်ဆယ့်သုံးခုတို့၊ စတ္တာလီသံ၊ စတ္တာရီသံ-၄၀၊]
 သောဠသမော - တစ်ဆယ့်ခြောက်ယောက်မြောက်သော ယောက်ျား၊
 သောဠသီ-မ။

ဠာနိစ္စံ၊ပေဝိဘာသတော— [သီဟိုဠ်နှင့် “ဒဿ”အရာဝယ် ဝါသ (ဝါ+အဿ)ဟု
 ရှိ၏၊ အဿအတွက် ဒ-ရ ၂ မျိုးလုံး အခွဲခက်၍ “ဒဿ”ဟု ရှိသော မြန်မာမှုအတိုင်း
 အနက်ပေးသည်။] ဤဝါသဒ္ဓါ၏ အနိစ္စဝိစိသေသည်ကို နာမ် ဤသုတ်၌လည်း ပြထား၏၊
 ထိုအတိုင်းပင် အဓိပ္ပာယ် မှတ်၊ လငယ် ဠကြီးတို့ တချို့ရုပ်၌ မထူးသောကြောင့်
 စတ္တာလီသံ၌ လငယ်နှင့် ရှိနိုင်သည်။ သောဠသ နောက်၌ “တေဠသ၊ စတ္တာလီသံ၊
 စတ္တာရီသံ”တို့သည် သင်္ချာအစဉ် မဟုတ်သော်လည်း ဠအပြု မမြဲကြောင်း ပြယုဂ်
 ဖြစ်၍ ဤ၌ ပြထားသည်။ စတ္တာလီသံ၊ စတ္တာရီသံဟု ၂ ရုပ် ပြသကဲ့သို့ “တေဠသ၊
 တေရသ”ဟု ၂ ရုပ် ပြထားလျှင် သာ၍ ကောင်းမည်။

ဝါတိ-ဝါပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒသတိ-ကိုလည်းကောင်း၊ ရုတိ-ရပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ သင်္ချာနေတိ-ကိုလည်းကောင်း၊ အဓိကိစ္စ-လိုက်စေ၍၊ အဋ္ဌာဒိတော စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရတ္တိ-ရ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ အဋ္ဌာရသ၊ အဋ္ဌာဒသ-တစ်ဆယ့်ရှစ်ယောက်တို့၊ အာတ္တိ-အအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ အဋ္ဌာရသန္တံ-တို့၏၊ ပူရဏော-သည်၊ အဋ္ဌာရသမော၊ အဋ္ဌာဒသမော-မည်၏၊ ဧဝံ၊ သတ္တရသ၊ သတ္တဒသ-တစ်ဆယ့်ခုနစ်ယောက်တို့၊ သတ္တရသမော၊ သတ္တဒသမော-တစ်ဆယ့်ခုနစ်ယောက်တို့၏ပြည့်ကြောင်း၊ အဋ္ဌာဒိတောတိ-အဋ္ဌာဒိတောဟူသော သုတ်သည်၊ ကိမတ္ထိ-နည်း၊ စတုဒ္ဒသ-စတုဒ္ဒသပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ခြင်းအကျိုး ရှိ၏၊ [အဓိပ္ပာယ်ကို နာမ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဧကေန-တစ်ခုဖြင့်၊ ဥနာ-ယုတ်လျော့သော၊ ဝိသတိ-၂၀ တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တပျရိသော-တပျရိသ်သမာသ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဧကူနဝိသတိ-တစ်ခုယုတ် နှစ်ဆယ်၊ ဝါ-တစ်ဆယ့်ကိုးခု၊ ဧကူနဝိသတာဒယော-ဧကူနဝိသတိ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကို၊ အာနဂုတိယာ-နဂုတိသဒ္ဓါတိုင်အောင်၊ ဧကဝစနန္တော-ဧကဝစအဆုံးရှိကုန်၏ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂါစ-ဣတ္ထိလိင်္ဂါရှိကုန်၏ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ-ကုန်၏၊ တေစ-ထိုဧကဝစနန္တော၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂါအဖြစ်တို့သည်လည်း၊ သင်္ချာနေ-သင်္ချာပဓာနအရာ၌လည်းကောင်း၊ သင်္ချေယျစ-သင်္ချေယျပဓာနအရာ၌လည်းကောင်း၊ ဝတ္တန္တေ-ဖြစ်ကုန်၏။

ဝါ ဒသ ရ သင်္ချာနေတိ— သိမ့်၍ အတိုင်း ပါဠိရှိ၏၊ မြန်မာမူ၌ “ကောဒိတော ဒသ ရ သင်္ချာနေတိ” ဟု ရှိ၏၊ ကောဒိတောပုဒ် မလိုက်သောကြောင့် သိမ့်အတိုင်းသာ ကောင်း၏၊ ထို “ဝါ-ဒသ-ရ-သင်္ချာနေ” တို့ လိုက်ကြောင်းကို နာမ်၌လည်း ဤသုတ်၌ ပြခဲ့သည်၊ အဋ္ဌာရသ၏ နောက်၌ “အဋ္ဌာဒသ” ဟု မြန်မာမူ၌ မရှိ၊ လိုက်သော ဝါသဒ္ဓါကြောင့် အဋ္ဌာဒိတောစသုတ်၏ ရ အပြု မမြဲရကား “အဋ္ဌာဒသ” ဟု (သိမ့်အတိုင်း) ရှိရဦးမည်၊ ဥပမာ- “၁၇” ဟော သင်္ချာ၌ ထိုဝါကြောင့်ပင် “သတ္တရသ၊ သတ္တဒသ” ဟု ၂ ရုပ် ပြသကဲ့သို့တည်း။

ဧကေန၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ— “ဥနာ+ဝိသတိ၊ ဥနဝိသတိ” ဟု ရှေးဦးစွာ ကမ္မရာရဲသမာသ် တွဲ၊ ထို့နောက် “ဧကေန+ဥနဝိသတိ” ဟု တတိယာတပျရိသ်သမာသ် တွဲရမည်၊ စာကိုယ်၌ “ဧကေန+ဥနာ+ဝိသတိ” ဟု ၃ ပုဒ်လုံး တစ်ခါတည်း တွဲပြသည်မှာ လဟုက နည်းအားဖြင့် အလွယ်တကူ ပြုခြင်းတည်း-ဟု မှတ်၊ ဧကူနဝိသတိ-ဟု တပျရိသ် သမာသ်ပြီးသောအခါ နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ ချေ၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂါ ဧကဝစချည်း ရုပ်စဉ်။

သင်္ချာနနနှင့် သင်္ချေယျ။ ။ “သင်္ချာယတိ ဧတေနာတိ သင်္ချာနံ၊ ဧတေန-ဤ ၁-၂ စသော သင်္ချာဖြင့်၊ သင်္ချာယတိ=ရေတွက်အပ်၏” နှင့် အညီ၊ ၁-၂-၃၊ ပေ၊ ၁၉-၂၀ စသော ရေတွက်ကြောင်း သင်္ချာသည် သင်္ချာန ဓာတ်၏၊ ရဟန်း ၂ ပါး၊ ၃ ပါး၊ ပေ၊ ၁၉ ပါး၊

ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ သင်္ချာနေ ဝတ္တန္တေ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ဘိက္ခုနံ-
တို့၏၊ ဧကူနဝိသတိ-တစ်ပါးယုတ် ၂၀ သည်၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏၊ ဘိက္ခုနံ၊
ဘောတိ -ဧကူနဝိသတိ-အို တစ်ပါးယုတ် ၂၀၊ တိဋ္ဌတု-ရပ်တော်မူပါ၊
ဘိက္ခုနံ၊ ဧကူနဝိသတိ-ကို၊ ပဿ-ရှုလော၊ ဘိက္ခုနံ၊ ဧကူနဝိသတိယာ-
သည်၊ ကတံ-ပြုအပ်၏၊ ဣစ္စာဒိ။

၂၀ စသော အသုံးအနှုန်းများသည် ထိုသင်္ချာကို (သင်္ချာကို) နောက်ထားသောအားဖြင့်
လိုရင်းပဓာနပြု၍ သုံးနှုန်းခြင်းတည်း၊ “သင်္ချာယတေတိ သင်္ချေယျာ” နှင့်အညီ
ရေတွက်အပ်သော အရာဝတ္ထုသည် သင်္ချေယျ မည်၏၊ “၂ ပါးသော ရဟန်းပေ၊ ၂၀
သော ရဟန်း” စသော အသုံးအနှုန်းများသည် ထို သင်္ချေယျကို နောက်ထားသော
အားဖြင့် လိုရင်းပဓာနပြု၍ သုံးနှုန်းခြင်းတည်း။

တေစ သင်္ချာနေ သင်္ချေယျစ ဝတ္တန္တေ—“တေစ”၌ တေအရကို ဧကဝစနန္တ-
ဣတ္ထိလိင်္ဂအဖြစ်ကို ပြန်၍ စွဲရမည်၊ “တေစ-ထို ဧကူနဝိသတိ စသော သင်္ချာတို့သည်
လည်း” ဟု မစွဲသင့်၊ ဘာကြောင့်နည်း-အားလုံးသော သင်္ချာသဒ္ဒါတို့သည် “ဘိက္ခုနံ
ဒွေ-ရဟန်းတို့၏ ၂ ပါးတို့(ရဟန်း ၂ ပါးတို့)” ဟု သင်္ချာပဓာနအရာ၌လည်းကောင်း၊
“ဒွေ ဘိက္ခု-၂ ပါးကုန်သော ရဟန်းတို့” ဟု သင်္ချေယျပဓာနအရာ၌လည်းကောင်း
ဖြစ်နိုင်ရကား “ထို ဧကူနဝိသတိ စသော သင်္ချာသဒ္ဒါတို့ကိုသာ သင်္ချာပဓာန အရာ၌
လည်းကောင်း၊ သင်္ချေယျပဓာနအရာ၌လည်းကောင်း ဖြစ်ကုန်၏” ဟု ခွဲခြား၍ မဆိုသင့်
သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “တေ” အရ ဧကူနဝိသတိ စသော သင်္ချာတို့၏ ဧက
ဝစနန္တအဖြစ်၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂအဖြစ်ကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသည်ဟု ကြိုသည်၊ သင်္ချာပဓာန အရာ၌
လည်းကောင်း၊ သင်္ချေယျပဓာနအရာ၌လည်းကောင်း ထို ဧကူနဝိသတိ စသော သင်္ချာ
သဒ္ဒါတို့၏ ဧကဝစနန္တ ဣတ္ထိလိင်္ဂ အဖြစ်သည် မြဲ၏၊ သင်္ချေယျပဓာန အရာဝယ်
ရေတွက်အပ်သော ဝတ္ထုက ၁၉ ယောက်စသည် ဖြစ်၍ များသော်လည်း ဧကဝစနန္တ
သာတည်း၊ ရေတွက်အပ်သော ဝတ္ထုက “ရဟန်း-စိတ်” စသည်ဖြင့် ပုလ္လိန် နပုလ္လိန်
ဖြစ်သော်လည်း “ဧကူနဝိသတိယာ” စသည်ဖြင့် ဣတ္ထိလိင်္ဂသာ ဖြစ်သည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ ရူပသိဒ္ဓိအလိုအတိုင်း ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြရသော်လည်း “ဒွါသဋ္ဌိသု
သောမနဿ (သင်္ဂြိုဟ်)၊ ဆန္ဒဝတီနံ ပါသဏှာနံ (ကစည်းဝတ္ထိ)” တို့၌ ဒွါသဋ္ဌိသု-
ဆန္ဒဝတီနံ ဟူသော ဗဟုဝစနန္တရုပ်များကိုလည်း တွေ့ရသေးသောကြောင့် သင်္ချေယျ
ပဓာနအရာ၌ ဧကဝစနန္တရုပ် အမြဲမဟုတ်ရကား များသောအားဖြင့်သာ ဧကဝစနန္တရုပ်
ဖြစ်သည်ဟု မှတ်၊ သင်္ချာပဓာန အရာ၌မူ ဧကူနဝိသတိ စသည်တို့ (ဝဂ္ဂဘေဒ
မဟုတ်လျှင်) ဧကဝစနန္တ မြဲ၏။ [ဝဂ္ဂဘေဒအကြောင်းကို နောက်၌ သိရလတ္တံ့။]

ယဒါ သင်္ချာနေပေ၊ ဣစ္စာဒိ—“ဘိက္ခုနံ ဧကူနဝိသတိ=ရဟန်းတို့၏+၁၉ ပါး၊
ရဟန်း ၁၉ ပါး” ဟူရာ၌ ၁၉ ဟူသော အရေအတွက်သည် လိုရင်းပဓာနဖြစ်၏၊ “တိဋ္ဌတိ၊
တိဋ္ဌထ၊ ပဿ၊ ကတံ” ဟူသော ကြိယာပုဒ်တို့ကား လိင်္ဂတ္ထ-အာလပနတ္ထ စသည်

သင်္ချေယျ ပန-သင်္ချေယျပဓာန၌ကား၊ ဧကူနဝိသတိ-သော၊ ဘိက္ခဝေါ-
 တို့သည်၊ တိဋ္ဌန္တိ-တည်ကုန်၏၊ ဧကူနဝိသတိ-သော၊ ဘောန္တော ဘိက္ခဝေါ-
 အို ရဟန်းတို့၊ တိဋ္ဌထ-ရပ်ကြပါကုန်၊ ဧကူနဝိသတိ-သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊
 ပဿ-လော၊ ဧကူနဝိသတိယာ-သော၊ ဘိက္ခုဟိ၊ ကတံ-၏၊ ဣစ္စာဒိ၊
 ဝိသတာဒီသုပိ-ဝိသတိအစရှိသော သင်္ချာသဒ္ဓါတို့၌လည်း၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊
 ယောဇေတဗ္ဗံ-ယှဉ်စေရာ၏၊ ဧကူနဝိသတိယာ-တစ်ပါးယုတ် ၂၀ ၏၊
 ပူရဏော-ပြည့်ကြောင်းသည်၊ ဧကူနဝိသတိမော-မည်၏။

ဒသစ-ဆယ်ခုတို့လည်း၊ ဒသစ-လည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ ဒွန္ဒသမာသံ၊
 ကတွာ-၍၊ ဒသ ဒသတိ-ဒသ ဒသဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-ဆိုထိုက်ရာ၌၊ သရူပါန
 မေကသေသ္မသကိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဧကသေသေ-ဧကသသ်ကို၊ ကတေ-သော်၊
 ဒသသဒ္ဓတော-မှ နောက်၌၊ ပဌမာဗဟုဝစနံ-သော၊ ယော-ယောဝိဘတ်
 သက်၊ ဒသယော ဣတိ-ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣဓ-ဤ ရုပ်၌၊ [“ဝိအာဒေသော၊

ထင်ရှားအောင် အပိုထည့်အပ်သော ကြိယာများတည်း၊ ဣစ္စာဒိ၌ အာဒိဖြင့် “ဘိက္ခုနံ
 ဧကူနဝိသတိယာ-အား၊ ဒေဟိ-လှူလော၊ ဘိက္ခုနံ ဧကူနဝိသတိယာ-မှ၊ အပေတိ-
 ဖဲ၏၊ ဘိက္ခုနံ ဧကူနဝိသတိယာ-၏၊ သန္တကံ-ဥစ္စာ၊ ဘိက္ခုနံ ဧကူနဝိသတိယာ၊ ဧကူန
 ဝိသတိယံ-၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏”ဟု စပ်ပုဒ်ကြိယာကို သင့်တော်သလို ထည့်၍ ဧကူန
 ဝိသတိယာ (သတ္တမိ၌ “ဧကူနဝိသတိယံ”နှင့်တကွ) ဧကဝုစ်ချည်း ဣတ္ထိလိန်ချည်း
 ရုပ်ဖြစ်ပုံကို သိရာ၏။

သင်္ချေယျ ပန၊ပေ၊ဣစ္စာဒိ။—“ဘိက္ခဝေါ”စသည်ဖြင့် သင်္ချေယျ(ရေတွက်အပ်သော
 ဝတ္ထု)ကို ပဓာနပြုသောအရာ၌ “ဘိက္ခဝေါ”ဟု သင်္ချေယျခြစ်က များ၍ ပုလ္လိန်ဖြစ်သော်
 လည်း “ဧကူနဝိသတိ”စသည်ဖြင့် ဣတ္ထိလိန် ဧကဝုစ်ချည်းသာ ဖြစ်ကြသည်၊ ဣစ္စာဒိ၌
 အာဒိအရ “ဧကူနဝိသတိယာ ဘိက္ခုနံ ဒေဟိ”စသည်ဖြင့် သိလေ၊ ဝိသတိ-စသော
 သင်္ချာသဒ္ဓါတို့၌လည်း နဝနဂုတိ (၉၉)တိုင်အောင် ဤနည်းချည်းတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ “ဧကူနဝိသတိ ဘိက္ခဝေါ”စသည်၌ “ဧကူနဝိသတိ”စသော ဝိသေသန
 တို့သည် ဣတ္ထိလိန်ဧကဝုစ်ဖြစ်၍ “ဘိက္ခဝေါ”ဟူသော ဝိသေသယျတို့ကား ပုလ္လိန်
 ဗဟုဝုစ်များ ဖြစ်ကြသည်၊ ဤအရာကို ထောက်၍ “ဝိသတိ-၂၀ သော၊ စိတ္တာနိ-
 စိတ်တို့”စသည်ဖြင့် ဝိသေသန ဝိသေသယျတို့သည် တစ်ရံတစ်ခါ၌ လိန်ချင်း ဝုစ်ချင်း
 မတူဘဲလည်း ရှိနိုင်သည်ဟု မှတ်၊ သို့သော် ဝိဘတ်ချင်းကား (“သင်္ဂဟိတေန
 အသင်္ဂဟိတံ” ကဲ့သို့သော အနည်းငယ်အရာမှ တစ်ပါး များစွာသော အရာတို့၌)
 တူကြမြဲ-ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။

[ဆောင်] ဝိသေသန၊ ဝိသေသျ၊ ပဒ ၂ ဝါး၊ လိန်ဝုစ်ပြားလည်း၊
 ဝိဘတ်ကားမှ၊ တူမြဲဟူ၏။

ဤသဉ္ဇ "တိုၣ်ဉ် ဝပ်] သရူပါနမေကသေသောတိ ဝတ္တတေ။ ["သရူပါန" အတွက် ဝတ္တိ ဖွင့်လိမ့်မည် မဟုတ်သည့်ပြင်, အကျိုးလည်း မများသော ကြောင့် "သရူပါန" လိုက်ခြင်းကို စဉ်းစားသင့်၏။ ကစ္စည်းဝတ္တိဉ်ကား "သရူပါန" ပါသည်။]

၄၁၃။ ဂဏနေပေတိတုတိ။ ။ပရေသု, ယောသု-ယောဝိဘတ်တို့ ကြောင့်၊ ဂဏနေ-ဂဏန်းသင်္ချာအရာ၌၊ ဒသဿ-ဒသသဒ္ဒါ၏၊ သမ္ပန္နိနံ- သမ္ပန္နိ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကတေကသေသာနံ-ပြုအပ်ပြီးသော ဧကသေသ်ရှိကုန် သော၊ ဒွိကတိကပေ၊နဝကာနံ-၂ ခုအပေါင်း၊ ၃ ခုအပေါင်း၊ ၄ ခုအပေါင်း၊ ၅ ခုအပေါင်း၊ ၆ ခုအပေါင်း၊ ၇ ခုအပေါင်း၊ ၈ ခုအပေါင်း၊ ၉ ခုအပေါင်း တို့၏၊ ယထာက္ကမံ, ဝီတိ၊ပေ၊နဝက္ကစ္စာဒေသာ-ဝီ အပြု, တိ အပြု, စတ္တာရ အပြု, ပညာအပြု, ဆအပြု, သတ္တအပြု, အသ အပြု, နဝအပြုတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ယောနဉ္စ-ယောဝိဘတ်တို့၏လည်း၊ ဤသံပေ၊ဥတိ လူတိ-ဤသံ, အာသံ, ဌိ, ရိ, တိ, ဤတိ, ဥတိ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ၊ လူတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ [သီဟိုဠ်မူ၌ "ဟောန္တိတိ" ဟု ရှိသည်၊] ဒွိဒသတ္ထ ဝါစကဿ-ဒသ ၂ ခု အနက်ကို ဟောသော၊ ဒသဿ-ဒသ သဒ္ဒါ၏၊ ဝီအာဒေသော ဟောတိ၊ ယောဝစနဿ စ-၏လည်း၊ ဤသဉ္ဇ-ဤသံအပြု သည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ သရလောပါဒိ။

၄၁၃။ ဒသစ၊ပေ၊ဗဟုဝစနံယော- ဧကုနဝိသတိ (၁၉)တိုင်အောင် သင်္ချာများကို ပြုပြီး၍ "ဝိသံ(၂၀)"စသော သင်္ချာသဒ္ဒါများကို ပြုလိုသောကြောင့် "ဒသစ"စသည်ကို မိန့်၊ ဝိသံကို "ဒသ+စ+ဒသ+စ"ဟု သမာသ်ဝါကျ ဖြစ်ပြီးနောက် သမာသ်ထုံးစံအတိုင်း သမာသ်စပ်၍ ဒွန်မှည့်, သမာသ်မှည့်, စနိပါတ်တို့ကို ချေ၍ "ဒသ ဒသ"ဟု ပကတိပြု (ဤ ဒသ ၂ ခုကား "၂၀"ဟူသော အနက်ကို ဟောနိုင်ပြီ၊ သို့သော် ဤ ဒသ ၂ ခု တွဲနေသော ရုပ်များ ပါဠိတော်၌ မရှိရကား) သရူပါနမေကသေသုသကံသုတ်ဖြင့် ဒသ ၂ ခုကို ဒသ တစ်ခုကြွင်းပြု, ပဌမာဗဟုဝစ ယောသကံ (ဒသ+ယော)။

ဒသဿ သမ္ပန္နိနံ၊ပေ၊ယထာက္ကမံ- "၂ ခုအပေါင်း၊ ၃ ခုအပေါင်း"စသည်သည် ပုရိသ စသည်တို့၏ အပေါင်းမဟုတ်, "ဒသသဒ္ဒါ၏အပေါင်း"ဟု သီစေလို၍ "ဒသဿ သမ္ပန္နိ"ဟု မိန့်သည်။ "ဒသ၏သမ္ပန္နိဖြစ်သော-ဒသနှင့်စပ်သော ၂ ခုအပေါင်းစသည်" ဟုလို၊ ဤ၌ ယထာက္ကမံသည် ကစ္စည်း၌ ယထာသင်္ချာနှင့် အတူပင်တည်း၊ ကြွင်း အဓိပ္ပာယ်များကို အခြေပြုနှင့် ကစ္စည်းဘာသာဋီကာတို့၌ ပြထားပြီ။

ဒွိဒသတ္ထ၊ပေ၊သရလောပါဒိ- "ဒသ+ယော"ဟု ဖြစ်ပြီးသော ရုပ်၌ ဤသုတ်ဖြင့် ဒသ ၂ ခုအပေါင်းဖြစ်သော ဒသ တစ်ခုကို ဝီပြု-ယောကို ဤသံပြု (ဝီ+ဤသံ) ဝိ၌ "ဤ" ချေဝံဤသို့ကပ်, "ဝိသံ"ဟုကား ဖြစ်ပြီး သို့သော် ဝိသံဟု တဒ္ဒိတ်ရပ် ဖြစ်ပြီးနောက်

သင်္ချာနန္ဒိ ဝါတိ အန္တေတိ စ ဝတ္တတေ။

၄၁၄။ တိစ။ ။ကာသံ သင်္ချာနံ-ထိုသင်္ချာသဒ္ဓါတို့၏၊ အန္တေ-အဆုံး၌၊ တိကာရာဂမော ဝါ ဟောတိ၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော၊ [ထို့နောက် “တေန” ဟု ရှိ၏၊ ဂါထာ၌ “ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတော” ဟု ဟိတ် ပါနေသောကြောင့် ထို “တေန” သည် အပိုပင်၊] ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတော- ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ ဝါသဒ္ဓါကြောင့်၊ ဝိသတိသာနံ-ဝိသ တိသသဒ္ဓါတို့၏၊ အန္တေ-၌၊ ဝိဘာသာ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ တိအာဂမော-တိလာခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ အညတ္ထ-အခြားသင်္ချာ၏ အဆုံး၌၊ (တိအာဂမော-သည်၊) န စ ဟောတေဝ-မဖြစ်သည်သာ။

ဗျဉ္ဇနေစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ နိဂ္ဂဟိတလောပေါ-နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ၊ ပုန- တစ်ဖန်၊ တဒ္ဒိတတ္တာ-တဒ္ဒိတ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမဗျပဒေသေ-နာမိဉ်ပြီး သော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဝိသတိ-၂၀၊ ဝိသံ ဝါ-ဝိသံဟုလည်း ရှိ၏၊ ဝိသတိ-၂၀ သော၊ ဘိက္ခု-တို့၊ ဝိသံဝါ-၏၊ ဣစ္စာဒိ- တည်း၊ ဝိသတိမော-နှစ်ဆယ်၏ပြည့်ကြောင်း။

ဝိဘတ်မသက်ရသေး၍ နောက်ထပ် နာမိဉ်ပြီးလျှင် ဝိဘတ်သက်ဦးလတ္တံ့၊ ထိုအခါကျမှ “ဝိသံ” ဟု ရုပ်ပြီးလိမ့်မည်။

၄၁၄။ ဝိဘာသာ၊ပေ၊ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတော— ဝဝတ္ထိတ ဝါသဒ္ဓါကြောင့် ဝိသံ တိသံနောင် ဝိကပ် တိလာ၍ “ဝိသတိ-တိသတိ” ဟု ဖြစ်၏၊ တိ မလာလျှင် ဝိသံ- တိသံ ဟု ဖြစ်၏၊ ဝိသံ တိသံမှ အခြားသော သင်္ချာ၏ အဆုံး၌ကား တိ-မလာ၊ [ဤ၌ ဝါသဒ္ဓါသည် အနိစ္စဝိဓိနှင့် အသန္တဝိဓိကိုသာ သတ်မှတ်၏၊ နိစ္စဝိဓိကား ဤသုတ်၌ မရှိ။]

ဗျဉ္ဇနေ စာတိ၊ပေ၊ဝိသံ ဝါ— ဝိသံဟု ပြခဲ့ပြီး၊ ထို့နောင် ဤသုတ်ဖြင့် တိ လာ (ဝိသံတိ) ဗျဉ္ဇနေ စဟူသော သန္တိသုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ် ချေ (ဝိသတိ) နာမိဉ်၊ သိသက်၊ ချေ၊ ဝိသတိ-၂၀ သည်၊ “အဝိဘတ်ဖြင့် ဝိသတိ၊ နာ စသည်ဖြင့် ဝိသတိယာ၊ သို့ဖြင့် ဝိသတိယံ” ဟု ဧကုနဝိသတိအတိုင်း စဉ်၊ နဂုတိ၊ နဝနဂုတိတိုင်အောင် ဤနည်းချည်း တည်း၊ တိ-မလာလျှင် ဝိသံဟု ဖြစ်ပြီးနောက်၊ နာမိဉ်၊ သိသက်၊ ချေ၊ အံဖြင့်လည်း ဝိသံ၊ နာ စသည်ဖြင့် ဝိသာယ၊ သို့ဖြင့် ဝိသာယံ ဟု ဖြစ်၏၊ ရုပ်ပြီးပုံကို တိသံ စသည်၌ ပြအံ့၊ [“အဋ္ဌဝိသတိယံ ဒွယံ စသော ပြယုဂ်ရှိ၍ သင်္ချာ သဗ္ဗနာမ်ဟုလည်း အယူရှိသောကြောင့် သဗ္ဗနာမ်ထုံးစံအတိုင်း သို့၌ အာယုပြုသောရုပ် မပြတ်ထားသည်၊] “ဘိက္ခုနံ ဝိသတိ ဝိသံဝါ” သည် သင်္ချာပဓာနပုံစံ၊ “ဝိသတိ ဘိက္ခု ဝိသံဝါ” ကား သင်္ချေယျ ပဓာနပုံစံတည်း။ [ဝိသံနှင့် စပ်၍ နိပ္ပန္နအဖြစ် ငဲ့ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဧကဝိသတိ-၂၁ ပါးသော၊ ကုသလစိတ္တာနိ-
 ကုသိုလ်စိတ်တို့၊ ဧကဝိသံဝါ - ၏၊ ဧကဝိသတိမော - ၂၁ ပါးတို့၏
 ပြည့်ကြောင်း၊ [“ဧကေန+အဓိကာ+ဝိသတိ, ဧကဝိသတိ, ဧကဝိသတိယာ+
 ပူရဏော, ဧကဝိသတိမော”စသည်ပြု] ဗာဝိသတိ-၂၂ ပါး၊ ဗာဝိသံဝါ-
 ၏၊ ဗာဝိသတိမော-၂၂ ပါးတို့၏ပြည့်ကြောင်း၊ ဒွါဝိသတိ, ဒွါဝိသံဝါ,
 ဒွါဝိသတိမော-ဒွါဝိသတိ၊ပေ၊မောဟု ဖြစ်၏။ [ဒွေကဋ္ဌာနမာကာရောဝါ
 သုတ်ဖြင့် ဒွိ၏ ဣကို အပြုလျှင် ဒွါဝိသတိ စသည် ဖြစ်၏-ဟူလို။]

တေဝိသတိ-၂၃ ပါး၊ တေဝိသံဝါ-၏၊ တေဝိသတိမော-ကြောင်း၊ စတု
 ဝိသတိ-၂၄ ပါး၊ စတုဝိသံဝါ, စတုဝိသတိမော၊ [ဝဒ္ဒေဘော်လာ၍ ဗုဒ္ဓပြုလျှင်
 “စတုဗ္ဗိသတိ”စသည်လည်း ဖြစ်သေး၏၊] ပဏ္ဍဝိသတိ-၂၅ ပါး၊ ပဏ္ဍဝိသံ
 ဝါ, ပဏ္ဍဝိသတိမော၊ [ပဉ္စဝိသတိဟု ဖြစ်သည့်အခါ တေသုဂ္ဂဒ္ဓိဖြင့် ပဉ္စကို
 ပဏ္ဍပြု၊ သိမုဋ်ကား ပဏ္ဍု ပြု၍ “ပဏ္ဍဝိသတိ”ဟု ရှိသည်၊] ပဉ္စဝိသတိ-
 ၂၅ ပါး၊ ပဉ္စဝိသံဝါ, ပဉ္စဝိသတိမော၊ ဆဗ္ဗိသတိ-၂၆ ပါး၊ ဆဗ္ဗိသံဝါ,
 ဆဗ္ဗိသတိမော၊ [ဆဝိသတိဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဝဒ္ဒေဘော်လာ ဗုဒ္ဓပြု] သတ္တ
 ဝိသတိ-၂၇ ပါး၊ သတ္တဝိသံဝါ, သတ္တဝိသတိမော၊ အဋ္ဌဝိသတိ-၂၈ ပါး၊
 အဋ္ဌဝိသံဝါ, အဋ္ဌဝိသတိမော၊ ဧကူနတိသတိ-တစ်ခုယုတ် ၃၀၊ ဧကူနတိသံ
 ဝါ, ဧကူနတိသတိမော။

ဒသစ-ဆယ်ခုတို့လည်း၊ ဒသစ, ဒသစ, ဣတိ-ဤအနက်၌၊ ဒသ ဒသ
 ဒသဣတိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တဗ္ဗေ-ဆိုထိုက်ရာ၌၊ ဧကသေသေ ကတော၊ ဂဏနေ
 ဒသသာတျာဒိနာ-ဂဏနေ ဒသဿ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ တိဤသမာ
 ဒေသ-တိ အပြု၊ ဤသံ အပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ [သိ၌ “တိဤသမာ
 ဒေသ” ဟု ရှိသည်၊] ကုစာဒိနာ-ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံစသော သုတ်ဖြင့်၊
 ရဿတ္တံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမောစ-နိဂ္ဂဟိတ်လည်း လာ၊
 သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ ဝိသတိသမံ-ဝိသတိသဒ္ဓါနှင့် တူ၏။

ဒသစ၊ပေ၊တိသာယ ဣစ္စာဒိ။ ။[သိဟိဋ်မုဋ် “ဒသစ ဒသစ ဒသစာတိ ဒသ
 ဒသ ဒသာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ”ဟု ရှိ၏၊ ထိုအတိုင်း ရှိမှလည်း ကောင်းသည်၊] ဤသို့ ဒွန်
 သမာသံ ပြု၍ ဒသ ၃ ခု တည်လတ်သော်၊ ဧကသေသံ ပြု၍ ဒသတစ်ခု ရှုန်၊ ယော
 သက်၊ ဂဏနေ ဒသဿသုတ်ဖြင့် ဒသကို တိပြု၊ ယောကို ဤသံပြု(တိ+ဤသံ)တံခွင်း၊
 ချေ၊ကပ်(တိသံ)၊ ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် တိ၌ -ကို ရသပြု၊သန္နိဝိုင်း နိဂ္ဂဟိတဉ္စဖြင့်
 ဖြစ်စေ၊ တေသုဂ္ဂဒ္ဓိဖြင့် ဖြစ်စေ တိနောင် နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊(တိသံ) ထို့နောက် ဝိသတိကဲ့သို့

တိသတိ၊တိသံ-၃၀၊ တိသ-၃၀ သော၊ ဝဿာနိ-နှစ်တို့၊ နိဂ္ဂဟိတလောပေါ-
 နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ၊ [တိသံ၌ သံဝယ် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဗျဉ္ဇနေစသုတ်ဖြင့် ချေ-
 ဟူလို၊] တိသံ-၃၀ ကို၊ တိသာယ-၃၀ ဖြင့်၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ဧကတ္ထိသတိ-
 ၃၁ ခု၊ ဧကတ္ထိသံဝါ-၏၊ ဗာတ္ထိသံ၊ ဒွတ္ထိသံ-၃၂ ခု၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

စတုဒသတ္ထဝါစကဿ-၄ ခုသော ဒသသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ဟောသော၊
 ကတေကသေသဿ-ပြုအပ်ပြီးသော ဧကသေသံရှိသော၊ ဒသဿ-ဒသ
 သဒ္ဓါ၏၊ စတ္တာရ-စတ္တာရပြု၊ ယောဝစနဿ-၏၊ ဤသံ-ဤသံပြု၊ စတ္တာ
 လိသံ-၄၀၊ လဒရာနန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ရဿ-ရ၏၊ လတ္တံ-လပြု၊ [ဒသ-လတ္တံ့ဟု
 မြန်မာမူ၌ ပါ၌ပျက်၏၊ စတ္တာရိသံ-ဟု ဖြစ်ရာမှ ရကို လပြုဟု ဆိုလိုသည်၊]
 တာလိသံဝါ-၏၊ [ရုပ်ပြီးပုံကို နာမ်(၂၅၆) စတုပဒသ လောပေါစသော

တိလာ၍ သံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ (တိသတိ) နာမ်ငဲ့၊ သိသက်၊ ချေ၊ တိသတိ တိသတိယာ
 စသည်ဖြင့် ရုပ်စဉ်။ [သိဟိုင့်မှုဝယ် ရဿတ္တံ၏ နောက်၌ (အန္တေ နိဂ္ဂဟိတဉ္စာတိ
 သင်္ချာဌာနေ သမ္ပပူတဿ တိသဒ္ဓဿ အန္တေ) “နိဂ္ဂဟိတာဂမောစ”ဟု ပါ၌ပုံ တွေ့ရ၏၊
 အန္တေ နိဂ္ဂဟိတဉ္စာသုတ်သည် သင်္ချာ၏အဆုံး “ပဉ္စဒသိ”စသည်၌သာ နိဂ္ဂဟိတိလာ၍
 “တိသံ”ကဲ့သို့ သင်္ချာ၏အလယ်၌ မလာနိုင်၊ ထို့ကြောင့် “အန္တေ နိဂ္ဂဟိတဉ္စာ”၌ အန္တေ
 မပါတ် သဒ္ဓိသုတ်ကို ရည်ရွယ်၍ “နိဂ္ဂဟိတဉ္စာတိ”ဟု ရှိမှသာ ထိုသိဟိုင့်မှုအတိုင်း
 သင့်လျော်မည်။]

တိသံ တိသာယ။ ။ [“နိဂ္ဂဟိတလောပေါ”နောက်၌ “တိသာ”ဟု မြန်မာမူရှိ၏၊
 သိဟိုင့်မှု၌ကား မရှိချေ၊ တိသဟု ဖြစ်ပြီးနောက် အာပစ္စည်း သက်၍ ပြီးနိုင်သော်လည်း
 သိဝိဘတ်ဖြင့် “တိသာ”ရုပ်ကို ဖါဠိ၌ တွေ့ခဲ့၏၊ ထို့ကြောင့်လည်း သိဟိုင့်မှု၌ မရှိဟန်
 တူသည်။ “တိသံ”ကား တိသဟု ဖြစ်ပြီးနောက် အံဝိဘတ်ဖြင့် ပြီး၏၊ ဝိသံ တိသံဟု
 ပုဒ်ရင်းကပင် သဘာဝအားဖြင့် ဣတ္ထိလိန်ကို ထွန်းပြပြီး ဖြစ်၍ ပဌမန္တ ဒုတိယန္တရုပ်
 များ၌ အာပစ္စည်း သက်ဖွယ် မလို၊ သို့သော် တိသာယ စသော ရုပ်များ၌ကား “တိသံ”
 ဟု ဖြစ်သည့်အခါ အာပစ္စည်း သက်၊ နာမ်ငဲ့၊ နာ စသည် သက်၍ အာယ ပြုရသည်။
 [“တိသာယာတိ ဣတ္ထိယမတော အာပစ္စယော၊ ဃတော နာဒိနန္တိ အာယာဒေသေ စ
 ကတေ ရုပ်” ဋီကာ၊] သို့၌ “တိသာယံ”ဟု ရှိစေ။

ဧကတ္ထိသတိ၊ပေ၊ဒွတ္ထိသံ- “ဧကေန+အဓိကာ တိသတိ”စသည် ပြု၊ တ်ဒွေဘော်
 လာ၊ ဝိသတိ ဒသသေ ဗာဒိဿတု၌ တုသဒ္ဓါဖြင့် ဒွိကို ဗာပြု၍ ဗာတ္ထိသံ၊ ဒွေကဋ္ဌာန
 မာကာရောဝါဖြင့် ဒွိ၏ ဣကို အာပြု၊ တ်ဒွေဘော်လာ၊ ရဿလည်း ပြု၍ ဒွတ္ထိသံဟု
 ဖြစ်၏၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေလျှင် “ဗာတ္ထိသံ၊ ဒွတ္ထိသံ”ဟုလည်း ဖြစ်၏၊ သိမူ၌ “ဒွတ္ထိသံ-
 တေတ္ထိသံ ဣစ္စာဒိ”ဟု ရှိသည်။

သုတ်ကို ကြည့်၊] စတ္တာလီသတိမော-၄၀ ၏ပြည့်ကြောင်း၊ ဧကစတ္တာလီသံ-၄၁၊ ဒွါစတ္တာလီသံ-၄၂၊ [သိ၌ “ဒွါစတ္တာလီသံ” ဟုလည်း ပါသေး၏၊ ထို့နောက်လည်း “တေစတ္တာလီသံ-၄၃” ဟု ပါ၏၊] တေစတ္တာလီသံ-၄၃၊ ဣစ္စာဒိ။

ပဉ္စဒသတ္တဝါစကဿ-၅ ခုသော ဒသသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ဟောသော၊ ဒသဿ-ဧကသေသံ ဒသသဒ္ဒါ၏၊ ပညာ-ပညာပြု၊ ယောဝစနဿ-၏၊ အာသံစ-အာသံလည်းပြု၊ ပညာသံ-၅၀၊ တေသုဒ္ဒိလောပါဒိနာ-ဖြင့်၊ ပဏ္ဏာဒေသော-ပဏ္ဏပြု၊ ပဏ္ဏာသံဝါ-၏၊ ဧကပညာသံ-၅၁၊ ဒွေပညာသံ၊ ဒွိပညာသံ-၅၂။

ဆဒသတ္တဝါစကဿ-၆ ခုသော ဒသသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ဟောသော၊ ဒသဿ-၏၊ ဆ-ဆပြု၊ ယောဝစနဿ-၏၊ ဌိအာဒေသော-ဌိပြု၊ သဆဿဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သကာရဒေသော-သအက္ခရာပြု၊ (ဋ္ဌိဒွေဘော်လာ) သဌိ-၆၀၊ ဒွါသဌိ၊ ဒွေသဌိ၊ ဒွိသဌိ-၆၂၊ တေသဌိ၊ တိသဌိ-၆၃၊ [ဧကသဌိ-၆၁၊ စတုသဌိ-၆၄၊ စသည်ကို မထူး၍ မပြု။]

သတ္တဒသတ္တဝါစကဿ၊ ဒသဿ-၏၊ သတ္တ-သတ္တပြု၊ ယောဝစနဿ-၏၊ ရိ-ရိပြု၊ တိစ-တိလည်း ပြု၊ သတ္တရိ၊ သတ္တတိ-၇၀၊ ဒွါသတ္တရိ၊ ဒွါသတ္တတိ-၇၂၊ တေသတ္တတိ-၇၃၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။ [ဒွိသတ္တတိ-ရိ၊ ဒွေသတ္တတိ-ရိ၊ တိသတ္တတိ-ရိ တို့လည်း ရှိ၏။]

အဋ္ဌဒသတ္တဝါစကဿ၊ ဒသဿ-၏၊ အသ-အသပြု၊ ယောဝစနဿ-၏၊ ဤတိအာဒေသောစ-ဤတိလည်းပြု၊ အသီတိ-၈၀၊ ဧကာသီတိ-၈၁၊ [“ဧက + အသီတိ” ကို ဧကာသီတိ ဟု သန္နိ စပ်သည်၊] ဒွေအသီတိ-၈၂။

ဒွါစတ္တာလီသံ တိစတ္တာလီသံ— မောဂ္ဂလ္လာန်၌ စတ္တာလီသ စသည်နှောင်းရာဝယ် ဒွါ၏ ဣကို အ ဧ ပြု၍ “ဒွါစတ္တာလီသံ၊ ဒွေစတ္တာလီသံ၊ ဒွေပညာသံ” စသည်ကိုလည်း ပြု၏၊ ကစွန်းကျမ်းအလို တိကို တေပြုသကဲ့သို့ ဒွိကိုလည်း ဒွေပြုသင့်၏။

ပဉ္စဒသတ္တဝါစကဿ— ပဉ္စ-ငါးခုကုန်သော၊ ဒသ-ဒသသဒ္ဒါတို့တည်း၊ ပဉ္စဒသ-၅ ခုသော ဒသသဒ္ဒါတို့၊ ပဉ္စဒသာနံ-၅ ခုသော ဒသသဒ္ဒါတို့၏၊ အတ္ထော-၅၀ ဟူသော အနက်သည်၊ ပဉ္စဒသတ္ထော-မည်၏၊ ပဉ္စဒသတ္တဿ-ကို၊ ဝါစကော-ဟောသော (ဧကသေသံ) ဒသသဒ္ဒါတစ်ခုသည်၊ ပဉ္စဒသတ္တဝါစကော-မည်၏၊ ဒသ ၅ ခုကို ဧကသေသံပြုထားသော ဒသသဒ္ဒါတစ်ခု ရ၏၊ ရှေ့ “ဒွါဒသတ္တဝါစကဿ” စသောပုဒ်နှင့် “ဆဒသတ္တဝါစကဿ” စသော နောက်နောက်ပုဒ်များ၌လည်း နည်းတူ။

[ဒွါသိတိလည်း ရှိနိုင်၏။] တေအသိတိ-၈၃၊ စတုရာသိတိ-၈၄၊ ကွစာဒိနာ-
ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံ စသောသုတ်ဖြင့်၊ ဒိယော-ဒိယပြု၊ [“စတု+အသိတိ”ကို
ဒိယပြု၍ “စတု+အသိတိ” ဖြစ်၏။ ယဝမဒနဖြင့် ရ်လာ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဌ်ကား
တိနောင် “ယံ” လာ၍ “တိယာသိတိ-၈၃” ဟုလည်း ရှိ၏။]

နဝဒသတ္တဝါစကဿ ဒသဿ၊ နဝ-နဝပြု၊ ယောဝစနဿ၊ ဥတိစ-
ဥတိ လည်းပြု၊ နဂုတိ-၉၀၊ ဒွါနဂုတိ၊ ဒွေနဂုတိ၊ ဒွိနဂုတိ-၉၂၊ တေနဂုတိ၊
တိနဂုတိ-၉၃၊ ဆန္ဒဂုတိယာ-၉၆ ဖြင့်၊ ဆန္ဒဂုတိနံ-၉၆ ပါးကုန်သော၊
ပါသဏ္ဍာနံ-ပါသဏ္ဍာအယူတို့တွင်။ [ဤ“ဆန္ဒဂုတိနံ”ဖြင့် ဝိသတိ အစ နဂုတိ
တိုင်အောင် ဧကဂုစံဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း ရံခါဗဟုဂုစံလည်း ရှိသေးကြောင်း
ကို ပြသည်။]

ဂဏနေတိ ဒသဿာတိ စ ဝတ္တတေ၊ [ဤသို့ “ဒသသဒ္ဓါလိုက်သည်” ဟု
ဆိုထားသော်လည်း ဋီကာဌ်မှ “န စေတ္တ ဒသဂ္ဂဟဏံ အနုဂတ္တေတဗ္ဗံ၊ သုတ္တေ
ယေဝ ဒသ ဒသကံတိ ဝုတ္တတ္တာ၊ တေနောဟ-ဝုတ္တိယံ(ကစည်းဝုတ္တိဌ်)
ဂဏနေ ပရိယာပန္နဿ ဒသ ဒသကဿ သတံ ဟောတိတျာဒိ” ဟု ဒသသဒ္ဓါ
မလိုက်စေထိုက်ကြောင်းကို ဆိုသည်။ ဤသို့ စာကိုယ်မှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ဋီကာ
ဆိုပုံကို ထောက်၍ စာကိုယ်နှင့် ဋီကာဆရာ တစ်ဦးတည်း မဟုတ်ကြောင်း
သိသာပြီ။]

၄၁၅။ ဒသ ဒသကံ၊ပေ၊ယောမိ။ ။ယောမိ-ယောဝိဘတ်ကြောင့်၊
ဂဏနေ-ဌ်၊ ပရိယာပန္နဿ-အကျုံးဝင်သော၊ [ဂဏန်းသင်္ချာဌ် ပါဝင်သည်ကို
“ဂဏနေ ပရိယာပန္န” ဟု ဆိုသည်။] ဒသ ဒသကတ္တဝါစကဿ-ဒသဆယ်ခု
အပေါင်း၏အနက်ကို ဟောသော၊ ဒသသဒ္ဓဿ-ဧကသေသံ ဒသသဒ္ဓါ၏၊
သတံ-သတံအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ သတ ဒသကတ္တဝါစကဿ-သတဆယ်ခု
အပေါင်း၏ အနက်ကို ဟောသော၊ သတဿ-ဧကသေသံ သတသဒ္ဓါ၏။

၄၁၅။ ဒသ ဒသကတ္တံ၊ပေ၊ သတံ ဟောတိ- [ဋီကာဌ် “ဒသ ပရိမာဏာနိ
အဿာတိ ဒသကံ” ဟု ပြု၏။ ထိုအလို “ဒသ ဒသကံ-ဆယ်ခု အတိုင်းအရှည်ရှိသော
ဒသသဒ္ဓါအပေါင်း” ဟု အနက်ပေး၊] “ဒသ+စ” ဟု ဆယ်ခု တည်း၊ ဝိဘတ်သက်၊ ဒွန်
သမာသံစပ်၊ “ဒသ” ဆယ်ခု ပကတိပြု၊ ဧကသေသံပြု၊ နာမိဋ်၊ ယောသကံ (ဒသ+
ယော)၊ ဤဒသသဒ္ဓါသည် ဒသဆယ်ခုကို ပေါင်းထားသော ဧကသေသံဒသတည်း၊
ဤသုတ်ဖြင့် ထိုဒသကို သတံပြု၊ ယောကိုလည်း ဤသုတ်ဖြင့်ပင် ချေ၊ နာမိဋ်၊ ဗျဉ္ဇနေ
စ သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတံကို ချေ၊ သိသုတ်ဖြင့် သိကို အံ ပြု။

သဟဿံ-သဟဿံ အပြုသည်။ ဟောတိ၊ ဣမိနာ နိပါတနေန-ဤနိပါတန ဖြင့်၊ ယောလောပေါ-ယောဝိဘတ်ကို ချေ၊ တဒ္ဒိတတ္တာ ပုန နာမဗျပဒေသေ သျာဒုပုတ္တိ၊ နိဂ္ဂဟိတဿ-ကို၊ လောပေါ-ချေ၊ သိန္တိ-သိဟူသော သုတ်ဖြင့်၊ အမာဒေသော-အံပြု၊ [သီဟိုဠ်မှ၌ “အမာဒေသဒိ” ဟု ရှိ၏၊ အံပြုပြီးနောက် “ခွင်း၊ ချေ၊ ကပ်” ကို အာဒိဖြင့် ပြဟန်တူသည်။] ယောဇနာနံ-ယူဇနာတို့၏၊ သတံ-တစ်ရာ၊ သဟဿံ-တစ်ထောင်၊ သတံ-သတံသဒ္ဒါသည်၊ နပုံသကံ-နပုံလိန် ရှိ၏၊ ဧကဝစနန္တ-ဧကဝစအဆုံးလည်း ရှိ၏၊ သဟဿံ-သဟဿံ သဒ္ဒါလည်း၊ တထာ-ထိုအတူတည်း။

ဝဂ္ဂဘေဒေ-အစု ကွဲပြားရာ၌၊ သဗ္ဗတ္ထ-ဝိသတိ စသော အလုံးစုံသော သင်္ချာ၌၊ [ဋီကာနှင့် သီဟိုဠ်မှ၌ “သဗ္ဗတ္ထ” ဟု ရှိသည်။] ဗဟုဝစနမ္ပိ-ဗဟုဝစ သည်လည်း၊ ဘဝတိ-၏၊ ဒွေ-၂ခုကုန်သော၊ ဝိသတိယော-၂ဝ တို့၊ (ဒွေ+ဝိသတိယော-၂ ဆယ် ၂ လီတို့ ဟုလည်း ပေး၊) တိသာဒိသုပိ-တိသံ အစရှိ သည်တို့၌လည်း၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ သတာနိ-အရာတို့၊ (ဒွေ+သတာနိ-တစ်ရာ ၂ လီတို့၊ နှစ်ရာတို့)၊ ဗဟူနိ-များစွာကုန်သော၊ သတာနိ-တို့၊ ဒွေ-ကုန်သော၊ သဟဿာနိ-တစ်ထောင်တို့၊ (ဒွေ+သဟ သာနိ-တစ်ထောင် ၂ လီတို့၊ ၂ ထောင်တို့)၊ ဗဟူနိ၊ သဟဿာနိ-တို့။

သတဒသကတ္ထ၊ပေါသဟဿံ— “သတ+စ” ဆယ်ခုတည်း၊ သိသက်၍ ရှေ့နည်း အတိုင်း သတဆယ်ခု ပကတိပြု၊ ဧကသေသံပြု၊ နာမ်ငဲ့၊ ယောသက်၊ [ဤ၌ သတ ဆယ်ခုအပေါင်း ဖြစ်၍ ဧကဝစ မသက်ဘဲ ဗဟုဝစသက်သည်။] ဤသုတ်ဖြင့် သတ ဆယ်ခုအပေါင်း ဖြစ်သော ဧကသေသံ သတ တစ်ခုကို သဟဿံပြု၊ ဤသုတ်ဖြင့်ပင် ယောကို ချေ။ [နျာသအဆိုကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

ယောဇနာနံ၊ပေါတထာ သဟဿံ— “ယောဇနာနံ” ကား သတံ၏ သမ္ပန်ကို ထည့်ပြ သော ပါဠိတည်း၊ သတံ၊ သဟဿံသာ လိုရင်း၊ သတံမှ စ၍ (ကောဋီ ၃ ခုနှင့် အက္ခောဘိဏီ ချန်) အသင်္ချေယျံ တိုင်အောင် နပုံလိန် ရှိ၍၊ ကောဋီစသော အားလုံး သင်္ချာတို့ (ဝဂ္ဂဘေဒ မဟုတ်ကြလျှင်) ဧကဝစချည်းသာ၊ ထို့ကြောင့် “သတံ-စအံ၊ အသင်္ချေဆုံး၊ နပုံ၊ ဧကဝစ” ဟု ဆိုသည်။

ဝဂ္ဂဘေဒေ၊ပေါဗဟူနိ သဟဿာနိ— “နှစ်ဆယ်၊တစ်ရာ၊တစ်ထောင်၊တစ်သောင်း” စသည် “နှစ်ဆယ်တစ်၊ တစ်ရာတစ်၊ တစ်ထောင့်တစ်ရာ၊ တစ်သောင်းတစ်ထောင်” စသည်တို့မှာ နှစ်ဆယ်လုံး၊ နှစ်ဆယ်တစ်လုံး၊ တစ်ရာလုံး၊ တစ်ရာတစ်ဆယ်လုံး စုရုံးထားသော ဝဂ္ဂ (အစု)သင်္ချာတည်း၊ ထိုသို့ တပေါင်းတရုံး တလုံးတစည်းတည်း

သတဿ-အရာ၏၊ ဒွိကံ-၂ ခု အတိုင်းအရှည်ရှိသော အပေါင်းတည်း၊ ကုတိ အတ္ထေ-၌၊ ဆဋ္ဌိတပျူရိသံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ သတဒ္ဒိကံတိ-သတဒ္ဒိကံ ဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-ဆိုထိုက်ရာ၌၊ ဒွိကာဒိနံ တဒုတ္တရပဒါနဉ္စ နိပစ္စန္ဓေတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တိယံ-ကစွည်းဝုတ္တိ၌၊ ဝစနတော-ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ဣမိနာဝ နိပါတနေန- ဤနိပါတနသုတ်ဖြင့်ပင်၊ ဥတ္တရပဒဿ-ဒွိကဟူသော နောက်ပုဒ်၏၊ ပုဗ္ဗ နိပါတော-ရှေ့၌ ကျခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ကကာရလောပေါ စ-က အက္ခရာ ကျခြင်းသည်လည်းကောင်း၊(ဟောတိ)၊ ဒွိသတံ-၂ ရာ၊ ဧဝံ၊ သတဿ-၏၊ တိကံ-၃ ခုအတိုင်းအရှည်ရှိသော အပေါင်းသည်၊ တိသတံ- မည်၏၊ တထာ-တူ၊ စတုဿတံ-၄ ရာ၊ ပေးဒသသတံ-ဆယ်ရာ၊ သဟဿံ-

ဖြစ်၍ ဧကဝစ်သင်္ချာ ထားရသည်၊ ၄၀ ကို ၂၀ စီ ခွဲလိုက်သည်အခါ ၂ ခု ၂ ပုံ ဖြစ်၍ ဝဂ္ဂဘေဒ (အစု+ကွဲပြား) ဖြစ်၏၊ နှစ်ရာကို တစ်ရာစီ ခွဲပြန်လျှင်လည်း တစ်ရာ ၂ ပုံ ဖြစ်၏၊ ဤသို့ ဝဂ္ဂဘေဒဖြစ်ရာ၌ကား ၂ ကွဲ ၃ ကွဲ စသည် ကွဲပြားနေသောကြောင့် ဝိသတိ စသော သင်္ချာအားလုံး၌ပင် ဗဟုဝစ်သင်္ချာချည်း ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “အစု ကွဲတုံ၊ အားလုံးနံ၊ မှတ်ကုန် ဗဟုဝစ်”ဟု ဆိုသည်၊ “ဒွေ+ဝိသတိယော-၂၂ တို့” စသည်ဖြင့် မပေးမိစေနှင့်၊ ၂၂ ဟု ပေးလျှင် ဝဂ္ဂဘေဒမဟုတ်၊ “၂၂”တစ်စုသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဒွေ+ဝိသတိယော-ဝိသတိ ၂ ခုတို့၊ နှစ်ဆယ် ၂ လီတို့”ဟု ပေး၊ “စတ္တာရိ+ အသင်္ချေယျာနိ-၄ အသင်္ချေတို့၊ အသင်္ချေ ၄ လီတို့”ဟု ရာ၌လည်း ဝဂ္ဂဘေဒပင်တည်း၊ ဤ သတံ စသည်တို့ ရုပ်စဉ်ကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။

မှတ်ချက်။ ။နိဒ္ဒေသ၌ “ဒွါဝိသတိယော-၂၂ တို့၊ တေဝိသတိယော-၂၃ တို့” စသည်ကို ဝဂ္ဂဘေဒဟု ဆိုမှား၏၊ “အဋ္ဌတ္ထိသ သတ္တတ္ထိသ၊ ဒွါဝိသ ပနုရသေတိ” စသည်ဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်၌ပင် ဧကဝစနန္တ သုံးစွဲထားပုံကို တွေ့နိုင်သည်။

သတဿဒ္ဒိကံ ။ပေ၊ ဒွိသတံ— သတံ သဟဿံ သင်္ချာများ၏ ပြီးပုံကို သိရပါပြီ၊ ၂ ရာ စသည်ကို ဟောသော “ဒွိသတံ”စသော သင်္ချာများ၏ ပြီးပုံကို အတယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သတဿ ဒ္ဒိကံ” စသည်ကို မိန့်၊ “သတဿ+ဒ္ဒိကံ”ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသံဝါကျပြု၍ တပျူရိသံစသည် မှည့်၊ ဝိဘတ်ချေ (သတ ဒ္ဒိက) နာမ်ငဲ့ သိ အံပြု (သတဒ္ဒိကံ) ဤသုတ်၏ ကစွည်းဝုတ္တိ၌ “ဒွိကာဒိနံ တဒုတ္တရ ပဒါနဉ္စ နိပစ္စန္ဓေ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် သတဒ္ဒိကံကို “ဒွိကသတံ” ဟု ရှေ့နောက်ပြု၊ ဤသုတ်ဖြင့်ပင် ကကိုလည်း ချေ၊ ဒွိသတံ ဖြစ်၏။ [“တဒုတ္တရပဒါနံ- ထိုသတ သဟဿတို့၏ နောက်ပုဒ်ဖြစ်ကုန်သေး၊ ဒွိကာဒိနံစ-ဒွိက တိက အစရှိသော ပုဒ်တို့၏လည်း၊ (ရူပါနိ-ရုပ်တို့ကို)၊ နိပစ္စန္ဓေ-ပြီးစေအပ်ကုန်၏” ဟူသော ဤ ကစွည်းဝုတ္တိ အမိန့်အတိုင်း ဒွိသတံ ဟု ပြီးအောင် ဤသုတ်ဖြင့် စီရင်ရသည်။

တစ်ထောင်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ အထဝါ-တစ်နည်းကား၊ ဒွေ-၂ ခုကုန်သော၊ သတာနိ-အရာတို့တည်း၊ ဒွိသတ်-၂ ရာ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒိဂုသမာသော-ဒိဂုသမာသ် ဖြစ်၏၊ တိသတ် စတုသုတံ ဣစ္စာဒိ-အစရှိသော သင်္ချာသည်၊ ဧဝံ-ဤအတူတည်း။

၄၁၆။ ယာဝ တဒတ္တရိ ဒသဂုဏိတဉ္စ။ ။တာသံ သင်္ချာနံ-ထို သတ သင်္ချာ၊ သဟဿသင်္ချာတို့၏၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်သော၊ ဥတ္တရိ-အထက်သင်္ချာသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) တာဝ-ထိုအထက်သင်္ချာရှိသလောက်၊ ဒသဂုဏိတဉ္စ-ဆယ်ခုဖြင့် မြောက်အပ်သည်ကိုသာလျှင်၊ ကာတဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၏၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ဒကာရော-သည်၊ သန္နိဇဇော-သန္နိဉ္စ ဖြစ်၏၊ [တဒတ္တရိ ဉ္စ “ဒ”သည် သန္နိအရာဝယ် လာထားသော ဒ တည်း-ဟူလို၊] ဒသဿ-ဆယ်ခုဟူသော၊ ဂဏနဿ-ဂဏန်း၏(အထက်၌)၊ ဒသဂုဏိတံ-ဆယ်ခုဖြင့်

စဝံ သတဿတိကံ— တိသတ် စသည်၌ ဤနည်းအတိုင်း သတတိကံ စသည်ကို တိသတ် စသည် ပြီးအောင် စီရင်ရ၏၊ နောက်ဆုံး၌ “သတဿ+ဒသကံ, သတဒသကံ” ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ဒသကနှင့် သတကို ရှေ့နောက် ပြန်၍ က ကိုလည်း ချေလျှင် “ဒသသတံ”ပြီး၏၊ ဤ “ဒသသတ”ဟူသည် တစ်ထောင်ပင်တည်း-ဟု အမှာစကားချပ် ညှပ်လို၍ “သဟဿံ ဟောတိ”ဟု မိန့်သည်၊ ဒွိသဟဿံ စသည်၌လည်း “သဟဿဿ+ဒွိကံ, ဒွိသဟဿံ” စသည်ဖြင့် ပြီး၏။

အထဝါ, ဒွေသတာနိ ဒွိသတ်— ပြခဲ့သော နည်းကား ကစ္စည်းဂုတ္တိနည်း ဖြစ်၍ မိမိသဘောကျ တစ်နည်း ပြလိုသော ရူပသိဒ္ဓိဆရာသည် အထဝါ စသည်ကို မိန့်၊ “ဒွေ+သတာနိ”ဟု ဒိဂုဝါကျတည်၍ ဒိဂုသမာသ်ထုံးစံအတိုင်း ရုပ်တွက်လျှင် “ဒွိသတ်” ဟု ဒိဂုသမာသ် ပြီး၏၊ “တိဏိ သတာနိ, တိသတ်”စသည် ပြု၊ ဤနည်းကား ရုပ်ပြီးပုံ သန့်ရှင်း၍ ဆိုလိုရင်း အနက်လည်း “၂ ရာ, ၃ ရာ”စသည်ဖြင့် ထင်ရှားသည်၊ ဤသို့ သမာသ်စပ်၍ ပြီးနိုင်သမျှ သင်္ချာပုဒ်များကို သမာသ်ဟုပင် ဆိုထိုက်၏၊ မောဂ္ဂုလ္လာန် ၌လည်း သမာသ်ခန်းမှာပင် ပြ၏၊ ဒွိကို ဒိပြု၍ “ဒိသတ်, ဒိသဟဿံ” ရုပ်များကိုလည်း တွေ့ရသည်။

၄၁၆။ ယာဝပေဒသဂုဏိတဉ္စ ကာတဗ္ဗံ— “တာသံ သင်္ချာနံ”အရ ရှေ့သုတ်၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော သတ-သဟဿ သင်္ချာ ၂ ခုကို ပြန်၍ စွဲသည်၊ “ယာဝ တဒတ္တရိ တာဝ” အရ ထို သတ, သဟဿ တို့၏ အထက်၌ ရှိသမျှ သင်္ချာဟူသည် (ရူပသိဒ္ဓိအလို အားဖြင့်) ဒသသဟဿမှ စ၍ ဒသသတသဟဿတိုင်ရုံသော သင်္ချာများသာတည်း၊ မှန်၏-“ခု, ဆယ်, ရာ, ထောင်, သောင်း, သိန်း, သန်း”ဟု ဆိုလျှင် သင်္ချာတစ်ဌာန ဆုံး၏၊ ထို့နောက် “ကုဋေခု, ကုဋေဆယ်, ကုဋေရာပေ, ကုဋေသန်း”ဟု သင်္ချာတစ်ဌာန ဖြစ်ပြန်၏၊ ထို့ကြောင့် သဟဿမှ အထက်သင်္ချာဟူသည် သူဋ္ဌာနတွင် ပါဝင်သော “ဒသသတသဟဿ”တိုင်ရုံသော သင်္ချာသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် စာကိုယ်၌ တစ်သန်း

မြောက်အပ်သော သင်္ချာသည်။ သတံ-တစ်ရာသည်။ ဟောတိ ယထာ-
 ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သတဿ-တစ်ရာ၏(အထက်၌)၊ ဒသဂုဏိတံ-
 သည်။ သဟဿံ-တစ်ထောင်သည်။ ဟောတိယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့လည်း
 ကောင်း၊ (တထာ-ထို့အတူ)၊ သဟဿဿ-တစ်ထောင်၏(အထက်၌)၊ ဒသ
 ဂုဏိတံ-သည်။ ဒသသဟဿံ-တစ်သောင်းသည်၊(ဟောတိ)၊ ဣဒံ-ဤ
 တစ်သောင်းကို၊ နဟုတံတိပိ-နဟုတံဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။
 [“နိယုတံတိပိ”ဟုလည်း ရှိ၏။] ဒသသဟဿဿ-၏(အထက်၌)၊ ဒသဂုဏိ
 တံ-သည်။ သတသဟဿံ-တစ်သိန်းသည်၊(ဟောတိ)၊ တံ-ထိုတစ်သိန်းကို။

တိုင်ရုံသာ မြောက်ပုံကို ပြု၍၊ ဋီကာ၌လည်း “ယာဝ ကောဋိပရိယန္တဂဏနံ အတ္ထိ” ဟု
 ဖွင့်သည်။ [ဤ၌ “ယာဝ”သည် မရိယာဒါဝဓိတည်း။ ကောဋိကို အပိုင်းအခြား ပြုသည်။
 ကောဋိကား ဥတ္တရိ အရ၌ မပါ-ဟု မှတ်။] ကစ္စည်းဝုတ္ထိ အလိုမှ “တဒုတ္တရိ” အရ
 အသင်္ချေယျတိုင်အောင် ယူဖွယ်ရှိ၏။ “ဥတ္တရိ”ဟု ရှိသင့်ကြောင်းကိုလည်း ကစ္စည်း
 ဘာသာဋီကာမှာ ရှု။

မှတ်ချက်။ ။ “ဒသဂုဏိတဉ္စ ကာတဗ္ဗံ”ဟူသောစကားကို ထောက်၍ ဤသုတ်သည်
 ရုပ်စီရင်သော ဝိဓိသုတ် မဟုတ်၊ မြောက်ပွားပုံကို ပြသော ပရိဘာသာသုတ်တည်း-ဟု
 သိသာပြီ။ ဂုဏိတဉ္စ ဖဿဒါလည်း ဧဝတ္ထတည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဒသဂုဏိတမေဝ
 ကာတဗ္ဗံ”ဟု ဖွင့်၍ ထိုဒေဝဖြင့် “န နိပ္ပာဒိတံ-ရုပ်ပြီးအောင် စီရင်ရမည် မဟုတ်”ဟု
 နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကို ပြသည်။

ယထာ ဒသဿ ဂဏနဿ၊ ပေ၊ ဒသသဟဿံ- “ဒသဿ-ဒသသဒ္ဓါ၏”ဟု ရှေး၌
 ပေးခဲ့ရလှပြီ ဖြစ်၍ ဤဒသဿကို ထိုကဲ့သို့ ပေးမှာ စိုးသောကြောင့် ဂဏနဿ ဟု
 ဝိသေသနထည့်သည်။ ယထာမှ စ၍ သတဿ ဒသဂုဏိတံ သဟဿံတိုင်အောင်ကား
 ရှေ့သုတ်၌ ပြခဲ့သော သတသင်္ချာ သဟဿသင်္ချာတို့ မြောက်ပွားပုံကို ဥပမာအဖြစ်ဖြင့်
 ပြသော ဥပမာနဝါကျတည်း။ ဤသုတ်အတွက်မှာ “သဟဿဿ ဒသဂုဏိတံ”စသော
 ဥပမေယျဝါကျသာ လိုရင်းဖြစ်သည်။ ဘာကြောင့်နည်း...သတသင်္ချာ သဟဿသင်္ချာ
 တို့ကို ရှေ့သုတ်၌ ပြပြီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယာဝတဒုတ္တရိ”ဟု သဟဿ
 သင်္ချာမှ အထက်ကိုသာ သုတ်၌ ပြထားသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ [“ယထာ
 သတဿ ဒသဂုဏိတံ သဟဿံ၊ တထာ သဟဿဿ ဒသဂုဏိတံ ဒသသဟဿံတိ
 ယောဇနာ”- ဋီကာ။]

ဣဒံ နဟုတန္တိပိ- ဤစကားကား “ဒသသဟဿ(တစ်သောင်း)ကို နဟုတ
 ဟုလည်း ခေါ်သည်”ဟု အခေါ်တစ်မျိုးကို ပြသော အမှာစကားချပ်တည်း။ နိယုတံ-
 ဟုလည်း ရေးသားကြ၏။ ကျမ်းစာတို့၌ကား “နဟုတ”ဟု အတွေ့များ၏။ သို့သော်
 ကောဋိပကောဋိ၏ နောက်၌လည်း “နဟုတ”ဟု လာဦးလတ္တံ့ဖြစ်၍ တစ်သောင်းဟော
 သင်္ချာကို “နယုတ”ဟု ဆိုခြင်းက သာ၍ ရှင်းမည်။ “နိယုတ”ဟုလည်း တချို့စာ၌

လက္ခန္ဓိပိ-လက္ခ ဟူ၍လည်း၊ ဝုစ္စတိ၊ သတသဟဿဿ-ဌံ၊ ဒသဂုဏိတံ-
သည်၊ ဒသသတသဟဿံ-တစ်သန်းသည်၊ (ဟောတိ)။

ယဒနုပပန္နာ နိပါတနာ သိဇ္ဇန္တိတိ-သုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

၄၁၇။ သကနာမေဟိ။ ။ အနိဒ္ဓိဋ္ဌနာမဓေယျာနံ-မပြအပ်သေးသော
နာမည်ရှိကုန်သော၊ ယာသံ ပန သင်္ချာနံ-အကြင်သင်္ချာတို့၏၊ ယာနိ ရူပါနိ-
အကြင်ရုပ်တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တာသံ-ထိုသင်္ချာတို့၏၊) တာနိ-ထိုရုပ်
တို့ကို၊ သကေဟိ နာမေဟိ-မိမိနာမည်တို့ဖြင့်၊ နိပစ္စန္တေ-ပြီးစေအပ်ကုန်၏။

တွေ့ရ၏။ [သတသဟဿံ၏ နောက်၌ “တံ လက္ခန္ဓိပိ ဝုစ္စတိ”လည်း တစ်သိန်းကို
“လက္ခ”ဟုလည်း ခေါ်ကြောင်း ပြသော အမှာစကားပင်။]

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ “ဒသ+သဟဿာနိ၊ ဒသသဟဿံ”ဟု ဖြစ်စေ၊ “ဒသန္တံ+သဟဿာနံ
သမာဟာရော၊ ဒသသဟဿံ”ဖြစ်စေ ဒီဂုဿမာသံဝိဂ္ဂြဟံ ပြု၍ ဒီဂုဿံအတိုင်း
ရုပ်တွက်၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဒီဂုတပျူရိသော ယေဝ ဝိသေသော=(မိသကတပျူရိသံ
၂ မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် ဤသမာသံတို့ကား ဒီဂုတပျူရိသံတည်း၊) ဤသို့ ဒီဂုတပျူရိသံ
ဖြစ်ခြင်းသာလျှင် သတံ-သဟဿံတို့မှ ထူးခြားသည်”ဟု မိန့်သည်။ “ဒသဟိ+ဂုဏိတံ+
သဟဿံ၊ ဒသသဟဿံ”ဟု ဂုဏိတ အလယ်ပုဒ် ကျေသော မဇ္ဈေလောပိတပျူရိသံ
လည်း သင့်သည်သာ၊ အထက်သင်္ချာ ၂ ခု၌လည်း “သတာနိ+သဟဿာနိ၊ သတာနံ+
သဟဿာနံ သမာဟာရော”ဟုလည်းကောင်း၊ “ဒသ + သတသဟဿာနိ၊ ဒသန္တံ+
သတသဟဿာနံ သမာဟာရော”ဟုလည်းကောင်း ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုးစီ ပြုလေ။

၄၁၈။ အနိဒ္ဓိဋ္ဌပေါနိပစ္စန္တေ- ယဒနုပပန္နာ စသော တစ်သုတ်လုံး လိုက်လာသည်ဟု
ဆိုသော်လည်း ထိုသုတ်လာ ပုဒ်များကို ဝုတ္တိ၌ တိုက်ရိုက် မတွေ့ရ၊ အဓိပ္ပာယ်တူသော
ပုဒ်များကိုသာ တွေ့ရ၏၊ ထိုအဓိပ္ပာယ်တူသော ပုဒ်များကိုပင် ထိုသုတ်မှ လိုက်လာသော
ပုဒ်များ၏ အဖွင့်ဟု မှတ်ရတော့မည်။ ထို့ကြောင့် ဝုတ္တိ၌ “ယာသံ”သည် ယဒနုပပန္နာ
ယံ၏ အဖွင့်၊ အနိဒ္ဓိဋ္ဌနာမဓေယျာနံသည် အနုပပန္နာ၏ အဖွင့်၊ ယာနိ ရူပါနိလည်း
ယံ၏ အဖွင့်၊ တာနိကား ယာနိရှိ၍ ထည့်အပ်သော အဖွင့်၊ သကေဟိ နာမေဟိကား
သကနာမေဟိ၏ အဖွင့်၊ နိပစ္စန္တေကား နိပါတနာသိဇ္ဇန္တိ၏ အဖွင့်တည်းဟု မှတ်။

ဤသုတ်၏ ဆိုလိုရင်းကား- ဝိသတိမှ စ၍ ဒသသတသဟဿ (တစ်သန်း)
တိုင်အောင်သော သင်္ချာတို့ကို ဂဏနေ ဒသဿ စသော သုတ်တို့ဖြင့် ပြခဲ့ပြီ၊ ထို
သင်္ချာတို့သည်- ဒသ ၂ ခုထို ဧကသေသံ ပြု၍ ဝိသံဖြစ်အောင် စီရင်ခြင်း၊ ဒသနှင့်
သဟဿကို သမာသံတွဲ၍ ဒသသဟဿံ စသည်ဖြစ်အောင် စီရင်ခြင်းကြောင့် ပြီးရ
သော သင်္ချာများ ဖြစ်၏၊ ကောဋီစသော သင်္ချာ ၂၀ ကို မပြရသေး၊ ထို မပြရသေးသော
ကောဋီစသည်တို့ကား ထိုဝိသတိစသည်ကဲ့သို့ စီရင်နေဖွယ် မလို၊ နဂိုနာမည်အတိုင်းပင်
“ကောဋီ၊ ပကောဋီ” စသည်ဖြင့် ပြီးစီးကြသည်-ဟုလို။

သတသဟဿာနံ-တစ်သိန်းတို့၏။ သတံ-တစ်ရာသည်။ ကောဠိ-ကုဋေ မည်၏။ ဣတ္ထိလိင်္ဂါစ-ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဧကဝစနန္ဒာစ- ဧကဝုဗ္ဗအဆုံးရှိသည်လည်းကောင်း၊(ဟောတိ)၊ ဝဂ္ဂဘေဒေ-ဌ၊ ဗဟုဝစနန္ဒ- ဗဟုဝုဗ္ဗသည်လည်း၊ ဘဝတိ-၏။

ကောဠိသတသဟဿာနံ-ကုဋေတစ်သိန်းတို့၏။ သတံ-သည်၊ ပကောဠိ- ပကုဋေ မည်၏။ ပကောဠိသတသဟဿာနံ-တို့၏။ သတံ-သည်၊ ကောဠိ ပွကောဠိ-ကောဠိပကုဋေ မည်၏။ ဧဝံ, နဟုတံ-နဟုတ၊ နိန္ဒဟုတံ-နိန္ဒဟုတ ပေ၊ အသချေယျံ-အသချေ၊ ဣတိ-ဤသည်တည်း။

ဣစ္စေဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ကောဠိပွဘုတို့နံ-ကောဠိ အစရှိကုန်သော၊ ဝိသ သင်္ချာနံစ-၂၀ သော သင်္ချာတို့၏လည်း၊ ဌာနတော-ဌာနတစ်ခုမှ၊ ဌာနံ- ဌာနတစ်ခုကို၊ ယထာက္ကမံ-တိုင်း၊ သတလက္ခဝုဏံ-သိန်းအရာဖြင့် မြောက် အပ်၏ဟူ၍၊ မတံ-သိအပ်၏။

ဣတ္ထိလိင်္ဂါပေဘဝတိ- ကောဠိသည် ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ဧကဝုဗ္ဗ ရှိ၏။ ပကောဠိ၊ ကောဠိ ပကောဠိနှင့် နောက်ဌာလာမည့် အက္ခရာတို့လည်း ဣတ္ထိဧကဝုဗ္ဗရှိသည်ပင်၊ ထို့ကြောင့် "ကောဠိ ၃ လီ, ခေါဘိတိ, ဣတ္ထိဧကဝုဗ္ဗ"ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဝဂ္ဂဘေဒဖြစ်သည့်အခါ ဌာနကား "ဒေ+ကောဠိယော-၂ ကုဋေတို့" စသည်ဖြင့် ဗဟုဝုဗ္ဗလည်း ရှိ၏။

သတသဟဿာနံ သတံ ကောဠိပေအသချေယျံ- "သတသဟဿာနံ သတံ" တို့သည် ရုပ်ပြီးပုံကို ပြသောစကား မဟုတ်၊ တစ်သိန်းကို တစ်ရာဖြင့် မြောက်လျှင် တစ်ကုဋေ ဖြစ်သည်ဟု မြောက်ပွားပုံကို ပြသောစကားတည်း။ ကုဋေခု, ကုဋေဆယ် စသည်ဖြင့် ကုဋေသိန်းထိအောင် သွား၍ ထိုကုဋေတစ်သိန်းကို တစ်ရာဖြင့် မြောက်လျှင် ပကုဋေ ဖြစ်ပြန်၏။ ဤသို့ ကောဠိမှ စ၍ အသချေယျံတိုင်အောင်သော သင်္ချာ ၂၀ ကို ဌာနပေါင်း ၂၀ ဟု မှတ်၊ ထို ၂၀ တွင် ကောဠိဌာနမှ ပကောဠိဌာနကို သိန်းတစ်ရာဖြင့် မြောက်၍ တက်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ကောဠိသိန်းတစ်ရာသည် ပကောဠိ မည်၏။ အဆုံး၌ မဟာကာထာနသိန်းတစ်ရာသည် အသချေယျ မည်၏-ဟု မှတ်။

ဣစ္စေဝံပေယထာက္ကမံ- ဤဂါထာကား ဆိုခဲ့ပြီးသော မြောက်ပွားပုံအတိုင်း ဌာန တစ်ခုမှဌာနတစ်ခုကို သိန်းတစ်ရာဖြင့် မြောက်၍မြောက်၍ တက်ရကြောင်း အကျဉ်းချုပ် ပြသော သင်္ချာဂါထာတည်း။ ဤသို့ သိန်းတစ်ရာဖြင့် မြောက်၍ တက်ရခြင်းမှာလည်း အဋ္ဌကာထာတို့၌ပင် သိန်းတစ်ရာဖြင့် မြောက်ပုံကို ပြထားသောကြောင့်တည်း။ "ယထေဝ ဟိ သတံ သတသဟဿာနံ(တစ်ရာသောသိန်းတို့သည်။ ဝါ-သိန်းတစ်ရာတို့သည်) ကောဠိ ဟောတိ၊ ဧဝံ သတံ သတသဟဿကောဠိယော(ကုဋေသိန်းတစ်ရာတို့သည်) ပကောဠိ နုဗ္ဗ ဟောတိ" စသည်တည်း။...ဗြဟ္မသံယုတံ ပဋ္ဌမဂ် ဒသမသုတ္တဋ္ဌကာ။

သန်းသင်္ချာ အသုံးမရှိ။ ။ဤသို့ အဋ္ဌကာထာနှင့် သင်္ချာကျမ်းတို့ဝယ် သိန်းတစ်ရာ ဖြင့် မြောက်လေ့ရှိခြင်းမှာလည်း ဒသသတသဟဿံ ဟူသော "သန်း" သင်္ချာကို

စတဿ-ဤအစု၏။ ဒွေ-၂ ခုကုန်သော၊ ပရိမာဏာနိ-အတိုင်းအရှည် တို့သည်။ (သန္တိ)၊ ဣတိ၊ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။

၄၁၈။ ဒွါဒိတော ကော နေကတ္ထေ စ။ ။အနေကတ္ထေ-သကတ္ထ၊ ပရိမာဏတ္ထစသော များသောအနက်၌၊ ဒွိက္ကစ္စေဝမာဒိတော-ဒွိအစရှိသော၊ ဂဏနတော-ဂဏန်းသင်္ချာမှ နောက်၌၊ ကပစ္စယော-ကပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဒွိကော-၂ ခု အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ရာသိ-အစုအပေါင်း၊ ဒွိကံ-၂ ခုအတိုင်း အရှည်ရှိသောအပေါင်း၊ ဧဝံ၊ တိကံ-၃ ခု အတိုင်းအရှည်ရှိသော အပေါင်း၊ ပေ၊ သဟဿကံ-တစ်ထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော အပေါင်း၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊... သင်္ချာတဒ္ဒိတ် (နိဋ္ဌိတ်)။

ကျမ်းစာတို့၌ သုံးစွဲလေ့မရှိခြင်းကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အဘိဓာန်၌လည်း “သတံ သဟဿံ နိယုတံ၊ လက္ခံ ကောဋီ ပကောဋီစ-(ရာ-ထောင်-သောင်း-သိန်း-ကုဋေ-ပကုဋေ)” စသည်ဖြင့် အစဉ်ပြသည်။ အကယ်၍ ဒသသတသဟဿ(သန်း)သင်္ချာ သုံးစွဲရိုးရှိလျှင် တစ်သန်းကို ဆယ်ဖြင့် မြောက် တစ်ကုဋေ၊ ကုဋေတစ်သန်းကို ဆယ်ဖြင့် မြောက် ပကုဋေ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အသင်္ချေယျ တိုင်အောင်ပင် ရာဖြင့် မမြောက်ဘဲ ဆယ်ဖြင့် မြောက်နိုင်သည်။

အဋ္ဌကထာမြောက်ပုံတစ်မျိုး။ ။ထို ဗြဟ္မသံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌ အဗျဒတိုင်အောင် သာ သိန်းတစ်ရာဖြင့် မြောက်၍ နိရဗျဒမှ အထက်ကို ၂၀ ဖြင့် မြောက်၏။ [“သတံ သတသဟဿ နိန္ဒဟုတာနိ အဗျဒံ၊ တတော ဝိသတိဂုဏံ နိရဗျဒံ၊ ဧသနယော သဗ္ဗတ္ထပိ (အသင်္ချေယျတိုင်အောင် ဤနည်းအတိုင်း ၂၀ ဖြင့် မြောက်လေ။)”] ဤသို့ အဋ္ဌကထာ၌ နိရဗျဒမှ အထက်ကို ၂၀ ဖြင့် မြောက်ပြခြင်းမှာလည်း “သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဝိသတိ အဗျဒါ နိရယာ၊ ဧဝမေကော နိရဗျဒေါ နိရယော” ဟု နိရဗျဒစသော ငရဲတို့၏ သက်တမ်းကို “အဗျဒငရဲသက် ၂၀ သည် နိရဗျဒငရဲသက် တစ်သက် မည်၏” စသည်ဖြင့် ပဒမငရဲသက်တိုင်အောင် ပြထားပုံကို နည်းမှီး၍ မြောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့လျှင် သဒ္ဒါကျမ်းတို့နှင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ နိရဗျဒမှ အထက်သင်္ချာများဝယ် မြောက်ပုံ မတူကြဟု မှတ်။

၄၁၉။ အနေကတ္ထေ—“သကတ္ထ ပရိမာဏတ္တာ ဒိဝသေန အနေကသ္မိ အတ္ထေ” ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် သကတ်အနက် ပရိမာဏအနက် စသော များသောအနက်ကို “အနေကတ္ထ” ဟု မှတ်၊ ထိုတွင် သကတ်အနက်၌ “ဒွေယေဝ ဒွိကံ” ဟု ပြု၊ ဒွိကံ-၂ ခု၊ “ဒွေ ပရိမာဏာနိ ယဿ” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ကား ပရိမာဏအနက်၌ ကပစ္စည်း သက်ပုံကို ပြသော ဝိဂြိုဟ်တည်း၊ ဒသ ဒသကံသုတံ၌ “ဒသ ပရိမာဏာနိ အဿာတိ ဒသကံ” ဟု ဖွင့်သော ဋီကာလည်း ဤပရိမာဏအနက်ကို ရည်ရွယ်သည်။ [ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ဖြင့် သင်္ချာတဒ္ဒိတ် ပြီးပြီ၊ ကြွင်းကျန်သေးသော မှတ်ဖွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

အဗျယတဒ္ဒိတ်

ဧကသ္မိံ ဝါရေ-တစ်ကြိမ်၌၊ ဘုဒ္ဓတိ-စား၏၊ ဒွေ ဝါရေ-၂ ကြိမ်တို့ တိုင်တိုင်၊ ဘုဒ္ဓတိ-၏၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ (သတိ)။...

၄၁၉။ ဧကဒိတော သင်္ကဿ ကုတ္တံ။ ။ဧကဒ္ဒိတိဣစ္စေဝမာဒိတော-ဧက, ဒ္ဒိ, တိအစရှိသော၊ ဂဏနတော-ဂဏန်းသင်္ချာမှ (နောက်၌)၊ သင်္ကဿ-သင်္ကဿဒွါ၏၊ ဌာနေ-အရာ၌၊ ဝါရတ္ထေ-အလှည့်အကြိမ်ဟူသော အနက်၌၊ ကုတ္တံပစ္စယော- ကုတ္တံ ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဧကကုတ္တံ- တစ်ကြိမ်၊ (ဘုဒ္ဓတိ)၊ ဒ္ဒိကုတ္တံ-၂ ကြိမ်၊ ဘုဒ္ဓတိ-၏၊ သဗ္ဗာသမာဓုသောတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ သိလောပေါ-သိချေ၊ ဧဝံ, တိကုတ္တံ-၃ ကြိမ်ပေါသတကုတ္တံ-အကြိမ် တစ်ရာ၊ သဟဿကုတ္တံ-အကြိမ်တစ်ထောင်၊ ဗဟုကုတ္တံ-အကြိမ်များစွာ၊ ကတိကုတ္တံ-အကြိမ် မည်မျှနည်း။

၄၁၉။ သင်္ကဿ ဌာနေ ဝါရတ္ထေ- “ဧကဒိတော သင်္ကဿ”ဟု သုတ်ရှိသောကြောင့် “သင်္ကဿ ဌာနေ”ဟု ဌာနေသဒ္ဒါ ထည့်ပြီးလျှင် ကုတ္တံပစ္စည်းကား ဝါရအနက်၌ သင်္ကဿဟု ပြလို၍ “ဝါရတ္ထေ”ဟု ဖွင့်သည်။ “သင်္ကဿ ဌာနေ”ဟု ဆိုသော်လည်း သင်္ကဿဒွါ တိုက်ရိုက်ပါရဦးမည်ဟု မမှတ်လင့်၊ သင်္ကဿဒွါ ရှိထိုက်သော နေရာဝယ် သင်္ကဿဒွါ မရှိတော့သဖြင့် ဝါရအနက်၌ (အကြိမ်ဟူသော အနက်၌) ကုတ္တံပစ္စည်း သက်ရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဧကကုတ္တံကို ဧက တည်, ဤသုတ်ဖြင့် ဝါရ အနက်၌ ကုတ္တံပစ္စည်း သက်, နာမ်ငဲ့, သိသက်, (အဗျယပုဒ် ဖြစ်၍) “သဗ္ဗာသမာဓုသော ဖြင့် ချေ”ဟု ဆို၍ ရုပ်တွက်။ [ကစ္စည်း၌မူ သမာသ်နာမ်ဟု ဆိုသောကြောင့် သေသတော လောပံဖြင့် သိကို ချေရသည်။]

ရူပသိဒ္ဓိဖွင့်ရပုံ။ ။ဤရူပသိဒ္ဓိဆရာသည် ကစ္စည်းကို ဖွင့်ရသောကြောင့် ကစ္စည်း သုတ် နေပုံကိုလည်း လက်မလွှတ်နိုင်၊ “ဝါရသင်္ချာယ ကြိတွသ်”ဟု ကလာပ်၌ ဝါရ အနက်ဝယ် ကြိတွသ် (ကုတ္တံပစ္စည်းနှင့် တူသော ပစ္စည်းတစ်မျိုး)သက်ဟု ဆိုထား သဖြင့် ကလာပ်ဆိုပုံကိုလည်း သဘောကျလျက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “သင်္ကဿ ဌာနေ”ဟု ကစ္စည်းသုတ်အလိုကျ ဖွင့်ပြီးလျှင် “ဝါရတ္ထေ”ဟု ကလာပ်အလိုကျအောင်လည်း ဖွင့်ပြရလေသည်။ သို့သော် ကစ္စည်းသုတ် အလိုမှာ သင်္ကဿဒွါကို ကုတ္တံပြုလိုသော ကြောင့် ကစ္စည်းအဘော်ကား မကျတော့ချေ။

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ “ဧကသ္မိံ ဝါရေ ဘုဒ္ဓတိ”၌ ဘုဒ္ဓတိကား စပ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် နာညံ့အပ်သော ကြိယာတည်း။ “ဧကသ္မိံ ဝါရေ”သာ ဧကကုတ္တံ၏ ဝိဂ္ဂဟဖြစ်သည်။ “ဝိဂ္ဂဟ” ဆိုသော် လည်း “ဂစ္ဆတိတိ ဂေါ” စသည်ကဲ့သို့သော ဝိဂ္ဂဟ်မျိုး မဟုတ်, ဧကကုတ္တံ၏ အနက်ကို အခြားအနက်များနှင့် မရောအောင် ဖွင့်ပြသော အဖွင့်သာတည်း။ ဘာကြောင့်နည်း... ဧကကုတ္တံစသည်တို့က အဗျယခေါ် နိပါတ်ပုဒ်တွင် ပါဝင်၍ နိပါတ်ပုဒ်များကိုကား

ဧကေန-တစ်ခုသော၊ ဝိဘာဂေန-ဝေဖန်အပ်သော အဖို့အစုဖြင့်၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ(သတိ)[ဤဝိဂ္ဂဟလည်း အနက်ဖွင့်သာ၊] မဏ္ဍုကကတိယာ-မဏ္ဍုက ဂတိကအဓိကာရနည်းဖြင့်၊ သင်္ချာဂဟဏံ အနုဝတ္ထုတေ၊ [သင်္ချာပူရဏေ မော-သုတ်မှ သင်္ချာသဒ္ဓါသည် သကနာမေဟိသုတ်သို့လည်း လိုက်လျက် ရှိ၏၊ ထိုသင်္ချာသဒ္ဓါသည် တေသံ ဣော လောပသုတ်ကို ခုန်ကျော်၍ ဤ သုတ်သို့ လိုက်ရသောကြောင့် “မဏ္ဍုကကတိယာ” ဟု ဆိုသည်။]

၄၂၀။ ဝိဘာဂေ စာ စ။ ။ဝိဘာဂတ္ထေ-ဝိဘာဂအနက်၌၊ ဧကောဒိ သင်္ချာတော-ဧကအစရှိသော သင်္ချာသဒ္ဓါမှ နောက်၌၊ ဓာပစ္စယော ဟောတိ၊ စသဒ္ဓေန၊ ဧကဒ္ဓိတော-ဧကသဒ္ဓါ၊ ဒ္ဓိသဒ္ဓါတို့မှ(နောက်၌)၊ (ဧကဒိတော- ဟု ရှိလျှင် ပါဠိပျက်)၊ ဇ္ဈစ-ဇ္ဈပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ သုတ္တာဒိတော- သုတ္တာအစရှိသော သဒ္ဓါမှ(နောက်၌)၊ သောစ-သောပစ္စည်းသည်လည်း ကောင်း၊(ဟောတိ)၊ ဧကော-တစ်ပါးသော အဖို့အစုဖြင့်၊ ဒ္ဓိဟိ-၂ ခုကုန်သော၊

ဝိဂြိုဟ် မပြုရဟု အဆိုရှိသောကြောင့်တည်း။ ဤအနက်ဖွင့် ဝိဂ္ဂဟလည်း စဉ်းစားဖွယ် ရှိ၏။ ထင်ရှားစေအံ့- “ဧကက္ခတ္တံ ဒိဝသဿ ဘောဇနံ ဘုဒ္ဓတိ-တစ်နေ့လျှင် တစ်ကြိမ် ထမင်းကို စား၏” စသည်၌ ဧကက္ခတ္တံဝယ် “ဌ” ဟု အဓိကရဏအနက် မဖြစ်သင့်၊ “တစ်ကြိမ်” ဟူသော လိင်္ဂတ္ထုမျှသာသော်လည်းကောင်း၊ ဘုဒ္ဓနိက္ခိယာကို အထူးပြုသော ကြိယာဝိသေသန (ဒုတိယာ ဧကဝစနန္တ) သော်လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဧကသ္မိံ ဝါရေ” ဟူသော ဝိဂ္ဂဟကို စဉ်းစားသင့်၏။ သဒ္ဓနိတိ၌ကဲ့သို့ ဘုဒ္ဓတိကြိယာကို မငဲ့ဘဲ “ဧကဝါရော” ဟု ပဌမန္တ ဝိဂ္ဂဟသော်လည်းကောင်း၊ မောဂ္ဂဇ္ဈာန်၌ကဲ့သို့ “ဧကဝါရံ” ဟု ဒုတိယန္တ ဝိဂ္ဂဟသော်လည်းကောင်း ပြုသင့်သည်။

ဒွိက္ခတ္တံ စသည်၌ “ဒွေ+ဝါရေ” စသော ဝိဂ္ဂဟကား သင့်မြတ်ပါပေသည်။ ထိုဝိဂ္ဂဟ အတိုင်း ဒွိက္ခတ္တံနောင် ဒုတိယာ ယော သက်သင့်သည်ဟု ထင်၏။ ရူပသိဒ္ဓိကား အဗျယ(နိပါတ်)ဖြစ်၍ သိဝိဘာတ်ပင် သက်သည်။ ဗဟု-ကတိတို့၌ “အများ” ဟူသည် လည်း သင်္ချာပင်၊ “ကတိ” ဟု မေးခြင်းလည်း အရေအတွက်သင်္ချာကို မေးခြင်းပင်၊ ထို့ကြောင့် သင်္ချာအရာ၌ ဗဟု-ကတိတို့ကို သွင်းပြုသည်။ “ဗဟု+ဝါရေ-များစွာသော အကြိမ်တို့တိုင်တိုင်၊ ကတိဝါရေ-ဘယ်နှစ်ကြိမ်တို့တိုင်တိုင်နည်း” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု။

၄၂၀။ ဧကေန ဝိဘာဂေန- “အမွေခွဲပေးခြင်း” ကဲ့သို့ ပဋ္ဌည်းတစ်ခုကို ၂ခု ၃ခု စသည်ဖြင့် ခွဲခြားပေးမှုကို “ဝေဖန် ခွဲခြားသည်” ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြ၏။ ဤ၌ကား “ဝိဘာဇီယတေ-ဝေဖန်(ခွဲခြား)အပ်၏” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သော အဖို့အစုကို ဝိဘာဂဟု ခေါ်၏။ တစ်ပုံတည်း ပုံထားအပ်သော အစုလည်း တစ်ဖို့တစ်စု ဖြစ်၍ ဝိဘာဂအနက်ပင်တည်း။

ဝိဘာဂေဟိ-ဝေဖန်အပ်သော အဖို့အစုတို့ဖြင့်၊ ဒွိဓာ-၂ ဖို့ ၂ စုတို့ဖြင့်၊ ဒုဓာဝါ-လည်း ရှိ၏။ [ဤ၌ “ဒွေဓာ” ဟု မရှိရ၊ နောက်၌ “ဒွေဓာ တေဓာဝါ” ဟု ရှိလိမ့်မည်။ တိဟိ၊ ဝိဘာဂေဟိ၊ တိဓာ-၃ ဖို့ ၃ စုတို့ဖြင့်၊ ဒွေဓာ၊ တေဓာဝါ ဟုလည်း ရှိ၏။ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဣကာရဿ-၏၊ ဧကာရော-ဧပြ၊ ဧဝံ၊ စတုဓာ-၄ ဖို့ ၄ စုတို့ဖြင့်၊ ပေ၊ သဟဿဓာ-တစ်ထောင်သော အဖို့အစုတို့ဖြင့်၊ ကတိဓာ-ဘယ့်လောက် အဖို့အစုတို့ဖြင့်၊ ဗဟုဓာ-များစွာသော အဖို့အစုတို့ဖြင့်။

ဇ္ဈပစ္စယေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဧကဓာ-တစ်ဖို့တစ်စုဖြင့်၊ ဝါ-တံပေါင်းတည်း၊ ကရောတိ-ပြု၏။ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဧကဇ္ဈံ-မည်၏။ ဧဝံ၊ ဒွေဇ္ဈံ - ၂ ဖို့ ၂ ခု၊ ဝါ - ၂ ဖြာ၊ သောပစ္စယေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊

ရုပ်တွက်ရာ၌ “ဧကေန+ဝိဘာဂေန” ဟု ဝါကျပြုဖွယ် မလို၊ “ဧကာဒိသင်္ချာတောဓာပစ္စယော” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဧက” တည်း၊ ဤသုတ်ဖြင့် “ဧကေန+ဝိဘာဂေန” ဟူသော အနက်၌ ဓာပစ္စည်း သက်၊ နာမ်ငဲ့၊ ဖြင့်-ဟု အနက်ပေးကြောင့် နာသက်၊ ဈေ၊ ဒွိဓာ စသည်၌ ဗဟုဝစ် ဟိသက်၍ ဈေ၊ ဝိသတိ ဒသေသု ဗာဒိဿတု၌ တု သဒ္ဓါဖြင့် ဒွိကို ဒု ပြု၊ ဒုဓာ၊ ဒွိဓာ-တိဓာ ဖြစ်ပြီးမှ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဣ ကို ဧ ပြု၊ ဒွေဓာ၊ တေဓာ-ဟု ဖြစ်၏။

“ဒွိဓာ-၂ ပါး အပြားအားဖြင့်” စသည်ဖြင့် ပေးရာ၌လည်း “၂ စု-၂ ပုံ” ကွဲပြားနေသည်ကိုပင် “အပြား” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဝိဘာဂအနက်ပင်တည်းဟု မှတ်၊ “၂ပါး ပြားကုန်၏” ဟု ပေးရာ၌ကား ပဌမာ ယော သက်၍ ဈေသင့်သည်။ “ဒွိဓာ-၂ ပါးအပြား ရှိကုန်၏” ဟု အဿတ္ထိအနက် ပေးလေ့ရှိကြသေး၏။ သို့သော် ထိုအနက်၌ ဓာပစ္စည်း သက်ရမည်ဟု မိန့်တော်မမူကြ၊ “ဒွိဓာ” ကို “ဒုဝိဓာ-၂ ပါး အပြားရှိကုန်၏” ဟု ဖွင့်ခြင်း မှာလည်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ ဖြစ်သင့်သည်။ [“သဟဿေန ဝိဘာဂေဟိ သဟဿဓာ၊ ကတိဟိ ဝိဘာဂေဟိ ကတိဓာ” ဟု ပြု။]

စသဒ္ဓေန ဧကဒ္ဒိတော ဇ္ဈ စ— [“ဧကာဒိတော” ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ အာဒိဖြင့် အများအပြား ယူဖွယ် မရှိ၊ “ဧကဒ္ဒိတော” ဟု သီဟိုဠ်မှသာ ကောင်း၏။ သဒ္ဓနိတိ၌လည်း “ဧကဒ္ဒိဟိဇ္ဈော” ဟု သုတ်တည်သည်။] “ဧကဓာ ကရောတိတိ ဧကဇ္ဈံ” ၌ ကရောတိကား စပ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ထည့်ပါဠိသာ၊ “ဧကဓာ” သာ လိုရင်း၊ ထို ဓာပစ္စည်းလည်း ဝိဘာဂအနက်၌ သက်သောကြောင့် ဇ္ဈပစ္စည်းလည်း ဝိဘာဂအနက်၌ပင် သက်၊ ဧကနောင် “ဧကဓာ” ဟူသော အနက်၌ ဝိဘာဂဓာ စသုတ်၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဇ္ဈပစ္စည်းသက်၊ [တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် နိဂ္ဂဟိတံ လာဦးမှ “ဧကဇ္ဈံ” ဟု ဖြစ်မည်၊ ထို့နောက် ဝိဘာဂကိုကား သိဖြစ်စေ အဖြစ်စေ သဗ္ဗာသမာဝုသောဖြင့် ဈေရမည်သာ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား “ဇ္ဈ” ပစ္စည်းသက်၏၊ ရှင်းပါပေသည်။] ဒွိဇ္ဈံဟု ဖြစ်သည်အခါ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဣကို ဧပြု (ဒွေဇ္ဈံ)၊ ယောသက်၊

သုတ္တေန-မာတိကာဟူသော၊ ဝိဘာဂေန-အဖို့အစုဖြင့်၊ သုတ္တသော-မာတိကာ
ဟူသော အဖို့အစုအားဖြင့်၊ ဧဝံ၊ ဗျဉ္ဇနသော-သဒ္ဓါဟူသော အဖို့အစုအားဖြင့်၊
ပဒသော-ပုဒ်ဟူသော အဖို့အစုအားဖြင့်၊ အတ္ထသော-အနက်ဟူသော အဖို့
အစုအားဖြင့်၊ ဗဟုသော-များသောအဖို့အစုတို့ဖြင့်၊ သဗ္ဗကာရေန-အလုံးစုံ
သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ သဗ္ဗသော-အားဖြင့်၊ ဥပါယသော-ဥပါယ်အား
ဖြင့်၊ ဟေတုသော-အကြောင်းအားဖြင့်၊ ဌာနသော-တစ်ခဏချင်းအားဖြင့်၊
ယောနိသော-အသင့်အားဖြင့်။

၄၂၁။ သဗ္ဗနာမေဟိ ပကာရဝစနေ တု ထာ။ ။သဗ္ဗနာမေဟိ-
သဗ္ဗနာမ်တို့မှ နောက်၌၊ ပကာရဝစနေတ္ထေ-ပကာရသဒ္ဓါ၏အနက်၌၊ ထာ
ပစ္စယော-ထာ ပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ တုသဒ္ဓေန၊ ထတ္တာပစ္စယော စ-
ထတ္တာ ပစ္စည်းလည်း သက်၊ သာမညဿ-သာမညကို၊ ဘေဒကော-ခွဲခြား
တတ်သော၊ ဝိသေသော-အထူးသည်၊ ပကာရော-ပကာရ မည်၏၊ တဿ-

ချေ၊ “န+ဒွေဇ္ဇံ အဒွေဇ္ဇံ၊ အဒွေဇ္ဇံ ဝစနံ ယေသံ (ဗုဒ္ဓါနံ)တိ အဒွေဇ္ဇဝစနာ၊ တစ်နည်း-
န ဒွေဇ္ဇံ ဝစနံ ယေသံတိ အဒွေဇ္ဇဝစနာ=၂ မျိုးပြားသောစကား ရှိတော်မူကြကုန်”
ဟု ပေး။

သုတ္တာဒိတော သော စ-“သုတ္တသော-မာတိကာအားဖြင့်”ဟု ဆိုလျှင် ပဒဘာဇနီမှ
ကွဲပြားသော တစ်ဖို့တစ်စုပင် ဖြစ်သောကြောင့် သောပစ္စည်းသည် ဝိဘာဂအနက်၌ပင်
သက်၏၊ ထို့ကြောင့် “သုတ္တေန ဝိဘာဂေန”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်၊ နာမ်ငဲ့၊ နာသက်၊ ချေ၊
“သဗ္ဗကာရေန သဗ္ဗသော”၌ကား အာကာရအနက်၌ သောပစ္စည်း သက်၏၊
ဥပါယသော စသည်၌ “အဖို့အစု”အနက် ဖြစ်ဖို့ရန် ခဲယဉ်း၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် သဒ္ဓနိတိ၌
ကေဝလတတိယတ္ထ(ဝိဘာဂစသော အနက်များနှင့် မရောသော သက်သက် တတိယာ
အနက်ရှိသော) သောပစ္စည်းဟု မိန့်သည်၊ ထို့ပြင်-ဤ “သော”ပစ္စည်းသည် “ဝိစ္ဆာ”
အနက်၌လည်း သက်သေး၏၊ “ပဒသော ဓမ္မံ ဝါစေယျ”(ပါတိမောက်)၌ ပဒသော-
အဖို့အစု အဖို့အစုအားဖြင့်၊ “ဓဏ္ဍသော-အပိုင်း အပိုင်း၊ ဆိန္ဒု-ဖြတ်ခြင်းကို၊ ဣစ္ဆာမိ-
၏၊”(ဒါဒသနိပါတ် ဘဒ္ဒသာလဇာတ်၊) “စတုပထေ-လမ်း ၄ ခွ၌၊ ဗိလသော-အစု
အစုအားဖြင့်၊ ဝိဘဇိတွာ-ခွဲခြား၍ (သတိပဋ္ဌာနသုတ်) စသည်တည်း။

၄၂၁။ သာမညဿ၊ပေပကာရော- ၂ မျိုး ၃ မျိုး စသည်ဖြင့် အများနှင့် ရောနှော
ဆက်ဆံနေသော အနက်သည် သာမည မည်၏၊ “သမာနဿ+ဘာဝေါ သာမည”ဟု
ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထိုသာမညအနက်ကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မရောအောင် ခွဲခြားတတ် အထူးပြုတတ်
သော အနက်သည် ပကာရ မည်၏၊ ဥပမာ-စာသင်ရာ၌ လုံ့လရှိမှု-မရှိမှု ၂ မျိုးနှင့်
ဆက်ဆံနေခြင်းသည် သာမညတည်း၊ “ယထာ ကုသလော၊ တထာ ဥဂ္ဂဏှ-အကြင်
အပြားအားဖြင့် (သင်လျှင်) ကျွမ်းကျင်၏၊ ထိုအပြားအားဖြင့် သင်ယူလော” ဟု ရာ၌

ထိုပကာရအနက်ကို၊ အဘိဓာနေ-ဟောရာ၌၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ သော ပကာရော-ထိုအထူးအပြားသည်၊ တထာ-ထိုအထူးအပြားသည်၊ တံပကာရ-ကို၊ တထာ-ကို၊ တေန ပကာရေန-ဖြင့်၊ တထာ-ဖြင့်၊ ယေန ပကာရေန-အကြင် အထူးအပြားဖြင့်၊ ယထာ-ဖြင့်၊ ဧဝံ၊ သဗ္ဗထာ-ခပ်သိမ်းသော အထူးအပြားဖြင့်၊ အညထာ-တစ်ပါးသော အထူးအပြားဖြင့်၊ ဣတရထာ-ဆိုအပ်ပြီးမှ တခြားသောအထူးအပြားဖြင့်၊ ဥဘယထာ-၂ပါးသော အထူးအပြားဖြင့်၊ ထတ္တာပစ္စယေ-၌၊(ဥဒါဟရဏံ)၊ တေန ပကာရေန-ဖြင့်၊ တထတ္တာ-ဖြင့်၊ ဧဝံ၊ ယထတ္တာ - အကြင် အထူးအပြားဖြင့်၊ အညထတ္တာ - တစ်ပါးသော အထူးအပြားဖြင့်၊

လုံ့လရှိခြင်းသည် လုံ့လမရှိခြင်းမှ ထူးခြားသော အနက်တည်း၊ ယထာ တထာ၌ ထာ ပစ္စည်းသည် ထိုလုံ့လရှိခြင်းဟူသော ပကာရအနက်၌ သက်၏၊ ထို့ကြောင့် “ယထာ-အကြင် လုံ့လရှိခြင်းဟူသော အပြားအားဖြင့် (သင်လျှင်)၊ ကုသလော-ကျွမ်းကျင် တတ်မြောက်၏၊ တထာ-ထိုလုံ့လရှိခြင်းဟူသော အပြားအားဖြင့်၊ ဥဂ္ဂဏ-သင်ယူလော” ဟု ပေးရာ၏။

တဿာဘိဓာနေတုတ္ထော— ဤကား သုတ်၌ပါသော “ပကာရဝစနေ”၏ အဖွင့်တည်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသော ပကာရအနက်ကို “တဿ”ဟု ညွှန်း၍၊ သုတ်၌ ဝစနေကို “အဘိဓာနေ”ဟု ဖွင့်သည်၊ “ပကာရဝစနေ-အထူးအပြားအနက်ကို ဟောရာ၌”ဟု သုတ်နက်ပေး၊ ဝုတ္တိအဖွင့်၌ “ပကာရဝစနေတ္ထေ”ဟူသည်လည်း “အထူးအပြား” အနက်ပင်တည်း။

သော ပကာရော တထာ— ဝိဂ္ဂဟဟူသည်မှာ လိုရာအနက်ကို ဖွင့်ပြသော ဝါကျ အတိုစားကလေး ဖြစ်၍ ဤ၌ “သော+ပကာရော”သည် တထာ၏ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ ရုပ်တွက်ရာ၌ “တ”တည်း၊ ဤသုတ်ဖြင့် “သော ပကာရော”ဟူသော အနက်၌ ထာပစ္စည်း သက်၊ နာမိင်္ဂ၊ သိသက်၊ ချေ၊ တံ ပကာရံ တထာ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် တထာနောင် အံသက်၊ ချေ၊ တေန ပကာရေန တထာ၌ နာသက်၊ ချေ၊ ဤနည်းအတိုင်း “တသ္မိံ ပကာရေ တထာ”၌ သ္မိံသက်၊ ချေ၊ ယထာ စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ထတ္တာပစ္စယေ— တုသဒ္ဓါဖြင့် သက်ရသော ထတ္တာပစ္စည်း၌ “တေန ပကာရေန”ကို ရှု၍ “တ”နောင် တုသဒ္ဓါဖြင့် ထတ္တာပစ္စည်း သက်ပြီးနောက် နာမိင်္ဂ၊ နာသက်၊ ချေ၊ ယထတ္တာ အညထတ္တာတို့၌လည်း နည်းတူ၊ ဤ ထတ္တာပစ္စည်းကား ပါဠိတော်၌ အသုံး မထင်ရှား၊ တထာ စသည်နောင် ဘာပအနက်၌ တ္ထပစ္စည်း သက်၍ “တထာ+ဘာဝေါ၊ တထတ္တံ၊ အညထာ+ဘဝေါ၊ အညထတ္တံ” ရုပ်မျိုးသာ ရှိသည်ဟု သဒ္ဓနိတိ မိန့်သည်၊ “ဋီတဿ-တည်နေသော သင်္ခတတရား၏၊ အညထတ္တံ-တစ်မျိုးတစ်ဖုံ၏ အဖြစ်သည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏” စသည်တည်း။

ကော ပကာရော-အဘယ်အထူးပြားသနည်း၊ ဣတိ အတ္ထေ, ...

၄၂၂။ ကိမိမေဟိ တံ။ ။ပကာရဝစနတ္ထေ-၌၊ ကိ ဣမဏ္ဍန္တေတေဟိ-
ကိသဒ္ဓါ၊ ဣမသဒ္ဓါတို့မှ(နောက်၌)၊ တံပစ္စယော-တံပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊
ကိဿ က ဝေ စာတိ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ စသဒ္ဓေန၊ ကိဿ-ကိသဒ္ဓါ၏၊
ကာဒေသော-ကပြု၊ ကထံ-အဘယ်အထူးအပြားနည်း၊ ကံပကာရံ-အဘယ်
အထူးအပြားကို၊ ကထံ-ကို၊ ကေန ပကာရေန-ဖြင့်၊ ကထံ-ဖြင့်၊ အယ်
ပကာရော-ဤအထူးအပြားသည်၊ ဣတ္ထံ-သည်၊ ပေ၊ အနေန ပကာရေန-
ဖြင့်၊ ဣတ္ထံ-ဖြင့်၊ ဣမဿိ တံ ဒါနိဟတောဓေသု စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဣမ
သဒ္ဓဿ-၏၊ ဣကာရော-ဣပြု၊ ဒိတ္ထံ။

ဟိ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤ ရုပ်တို့၌၊ ကုတ္တံအာဒိ တံ ပရိယောသာန
ပစ္စယန္တာနံ-ကုတ္တံ၊ အစ၊ တံ အဆုံးရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့၏၊
အဗျယတဒ္ဒိတတ္တာ-အဗျယတဒ္ဒိတ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမဗျပဒေသံ-ကို၊
ကတွာ၊ ပေဝိတတ္ထိလောပေါ၊ ကုစိတော ပဉ္စမုတ္တေတိအာဒိနာ-ကုစိတော
ပဉ္စမုတ္တေ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တတောအာဒိပစ္စယန္တာစ-ဆိုအပ်ပြီးသော
တောအစရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဓါတို့ကိုလည်း၊ ဣဓေဝ အဗျယ
တဒ္ဒိတေ-ဤအဗျယတဒ္ဒိတ်၌ပင်၊ သင်္ဂယုန္တိ-သိမ်းယူအပ်ကုန်၏။

၄၂၂။ ကထံ စသည်တို့၏ ရုပ်ပြီးပုံမှာ စာကိုယ်အတိုင်း သိသာပြီ၊ “ဣတ္ထန္တာမော
ဘိက္ခူ”စသည်၌ လာသော ဣတ္ထံသဒ္ဓါကား ဧဝံ၏ ကာရိယဟု သဒ္ဓနိတိ ဆို၏၊ “ဧဝံ
နာမံ ယဿာတိ ဣတ္ထန္တာမော”ဟု ဝိဂြိဟ်ပြု၍ “ဧဝံ နာမ”ဟု ပြီးသည့်အခါ ဧဝံကို
ဣတ္ထံ ပြုရမည်တဲ့၊ သို့သော် နာမ်နိပါတ်ခန်း၌ “ဧဝံ၊ ဣတိ၊ ဣတ္ထံ ဣစ္စေတ နိဒဿနေ”
ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိအလိုမှ ဧဝံနှင့် အနက်တူသော ဣတ္ထံနိပါတ်တစ်မျိုးပင်၊
ထို့ကြောင့် “ဣတ္ထံ နာမံ ယဿာတိ ဣတ္ထန္တာမော=ဤသို့ အမည်ရှိသောရဟန်း”ဟု ပေး။

●တ္ထ ဟိ၊ ပေ၊ သင်္ဂယုန္တိ- ကုတ္တံ၊ အစ တံ အဆုံးရှိသော ပစ္စယန္တသဒ္ဓါစသည် အဗျယ
တဒ္ဒိတ်ဖြစ်၍ ဧကကုတ္တံ၊ စသည် ဖြစ်သောအခါ နာမ်ငဲ့ရဦးမည်၊ ထို့နောက် ဆိုင်ရာ
ဝိဘတ်သက်၍ ချေ၊ နာမ်၌ ပြခဲ့သော “သဗ္ဗတော-သဗ္ဗတြ”စသည်၌ တော-တြစသော
ပစ္စယန္တသဒ္ဓါစကိုလည်း အဗျယတဒ္ဒိတ်၌ သွင်းယူရသည်၊ မောဂ္ဂုလ္လာနိ၌လည်း တော
စသော ပစ္စည်းစကို တဒ္ဒိတ်ခန်း၌ပင် ပြသည်။ [အဗျယတဒ္ဒိတ်တွင် ပါဝင်ကြသော
“သဗ္ဗတော”စသည်၌ “သဗ္ဗ”တည်း၊ တောပစ္စည်း သက်သကဲ့သို့၊ ဤအဗျယတဒ္ဒိတ်
ပုဒ်ရ၌လည်း “ဧက”စသည်တည်း၊ ကုတ္တံ၊ စသည်သက်၍ ရုပ်တွက်ပြခဲ့သည်၊ ပုဒ်နှင့်
ပစ္စည်း ချဉ်းမှ တဒ္ဒိတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ ဝိဘကျန္တမဟုတ်သော “ဧက”စသည်
ကိုပင် နာမ်ပုဒ်ဟု မှတ်။]

၄၂၃။ ယဒနပပန္နာ နိပါတနာ သိဇ္ဈန္တိ။ ။ ယေသဒ္ဓါ-အကြင်သဒ္ဓါတို့သည်၊ သဒ္ဓလက္ခဏေန-ဤသဒ္ဓါကျမ်းလာသုတ်ဖြင့်၊ [သိမူ၌ “လက္ခဏေန-သုတ်ဖြင့်” ဟု ရှိ၏။] အနပပန္နာ-မပြည့်စုံ မလုံလောက်ကုန်၊ အက္ခရာဒိတော-အက္ခရာအစရှိသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ နာမောပသဂ္ဂနိပါတတော ဝါ-နာမ်၊ ဥပသာရ၊ နိပါတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမာသတဒ္ဓိတတော ဝါ-သမာသံ တဒ္ဓိတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနိဒ္ဓိန္ဒြလက္ခဏာ-မညွှန်ပြအပ်သော သုတ် ရှိကုန်၏၊ တေ-ထိုသဒ္ဓါတို့သည်၊ နိပါတနာ-ဤ နိပါတနသုတ်ဖြင့်၊ သိဇ္ဈန္တိ-ပြီးစီးကုန်၏။

၄၂၃။ ယဒနပပန္နာ နိပါတနာ သိဇ္ဈန္တိ-ယံကို “ယေသဒ္ဓါ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ယံကို နိပါတ်ဟုသော်လည်းကောင်း၊ ပုလ္လိန်ဗဟုဝုစ်ဖြင့် “ယေ” ဟု ဆိုသင့်လျက် လိင်္ဂဝစနဝိပလ္လာသနည်းအားဖြင့် နပုလိန်ကေဝုစ် ဆိုထားသည်ဟုသော်လည်းကောင်း ကြ၊ ယေ၏ စွဲစွဲရာ “သဒ္ဓါ” ဟု ထည့်သည်၊ ဥပပန္နသဒ္ဓါသည် “ပြည့်စုံ လုံလောက်” ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ အနပပန္နသဒ္ဓါသည် ကရိုဏ်းကို ဝဲသောကြောင့် “လက္ခဏေန” ဟု ထည့်သည်၊ “ဤသဒ္ဓါကျမ်း၌ လာသော သုတ်ဖြင့် အကြင်သဒ္ဓါတို့ မပြည့်စုံ မလုံလောက်ကြ” ဟုလို၊ “မပြည့်စုံ မလုံလောက်” ဟူသည် ထိုသဒ္ဓါတို့ကို စီရင်ဖို့ရာ တည်ထားအပ် ညွှန်ပြအပ်သောသုတ် မရှိခြင်းတည်း-ဟု သိစေလို၍ “အနိဒ္ဓိန္ဒြလက္ခဏာ” ဟု လက္ခဏေန အနပပန္နာကို ထပ်၍ ဖွင့်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-ပိဋကတော်၌ ပြယုဂ်ရှိပါလျက် ထိုရုပ်များကို စီရင်သောသုတ် (ဤကဏ္ဍည်းကျမ်း၌) တိုက်ရိုက်မပါခဲ့သော် ဤ နိပါတနသုတ်ကြီးဖြင့် ပြီးအောင် စီရင်ပါလေ-ဟုလို၊ ထိုသို့ စီရင်ရာဌာနကို ပြလို၍ “အက္ခရာဒိတော” စသည်ကို မိန့်၊ [“တဒ္ဓိတာဒိတော ဝါ” ဟု အာဒိဖြင့် ရှိသည်ကား မကောင်း၊ သိမူ၌လည်း မပါ၊ အာချာတ် ကိတ်အရာဝယ် ကုစိဓာတု-ပစ္စယာဒနိဋ္ဌာဟူသော သုတ်ကြီးများ ရှိသောကြောင့် ထိုအာဒိဖြင့် အာချာတ် ကိတ်ကိုလည်း မယူနိုင်။]

အက္ခရာဒိတော- “ရတနံ-စေတီယာနိ-ဓတို့ယာ-သိနေဟော-ကိလေသော-ကိရိယာ” တို့၌ ရှေ့သရကို ချေဖို့ရာသုတ် မရှိ၊ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ရှေ့သရ(အက္ခရာ)ကို ချေ၍ “ရတံ၊ စေတျာနိ၊ ဓတျာ၊ သေဟော၊ ဣတေသော” ရုပ်များ ဖြစ်ရသည်။ အက္ခရာဒိ၌ အ-ဒိဖြင့် ပဒ-ဗျဉ္ဇနကို ယူ၊ သကေဟိ-သာမိ-သတ္တောပုဒ်တို့ကို သုဝကေဟိ-သုဝါမိ-သတ္တဝေါဖြစ်အောင် ဤသုတ်ကြီးဖြင့် စီရင်၊ ဒီဃာယု၌ ယံဗျည်းကို ဤသုတ်ဖြင့် ဝိဗျည်း ပြု၍ ဒီဃာဝု ဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည် အက္ခရာ-ပုဒ်-ဗျည်းအရာဝယ် သုတ်ငယ်တို့ဖြင့် မပြီးသမျှ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် စီရင်ရသည်။

သမာသတဒ္ဓိတတော- “ဝါစာဇဝ ပထော၊ ဝါစာပထော=သိလိုသူ၊ သိစေလိုသူ တို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော စကား” ဟူသော သမာသံအရာဝယ် ဝါစာကို ဗျုပ္ပတ္တိရာသုတ် မရှိ၊ ဤသုတ်ဖြင့် စီရင်၍ “ဗျုပ္ပထော” ဟု ဖြစ်ရသည်။ တဒ္ဓိတ်အရာ၌လည်း အဇ္ဇစသော ရုပ်များပြီးဖို့ရာသုတ် မရှိ၊ ထိုရုပ်တို့၏ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ပြီးစီးရပုံကို ပြလို၍

တာဝ-ရေးဦးစွာ၊ တဒ္ဒိတ်တော-တဒ္ဒိတ်အားဖြင့်၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား)၊
 ကာလေ-အခါဟူသော အနက်၌၊ ဣမသ္မာ-ဣမသဒ္ဒါမှ နောက်၌၊ ဇ္ဇ-ဇ္ဇ
 ပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ သမာနာ-ပရတော-သမာန၊ အပရသဒ္ဒါတို့မှ
 နောက်၌၊ ဇ္ဇုစ-ဇ္ဇုပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ သိယာ-ဖြစ်၏၊ ဣမသဒ္ဒါ-
 ၏၊ အကာရောစ-အ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ သမာနသ-သမာနသဒ္ဒါ၏၊
 သောစ-သ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ သိယာ-၏။

ဣမသ္မိ ကာလေ-ဤအခါ၌၊ အဇ္ဇ-ဤအခါ၌၊ ဝါ-ယခုအခါ၌၊ ဝါ၊ အသ္မိ
 ဒိဝသေ-ဤနေ့၌၊ အဇ္ဇ-ဤနေ့၌၊ ဝါ-ယနေ့၊ သမာနေ ကာလေ-တူသော
 အခါ၌၊ သဇ္ဇု-တူသောအခါ၌၊ ဝါ-ယခုချက်ချင်း၊ ဝါ-နေ့ချင်း၊ အပရသ္မိ
 ဒိဝသေ-နောက်နေ့၌၊ အပရဇ္ဇု-နောက်နေ့၌၊ နိပါတေဟိ စ-နိပါတ်ပုဒ်တို့မှ
 နောက်၌လည်း၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘဝတ္ထေ-ဘဝအနက်၌၊ တနပစ္စယော-သက်၊
 အဇ္ဇ-ယနေ့၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သည်တည်း၊ အဇ္ဇတနံ-ယနေ့၌ ဖြစ်သည်၊ အဇ္ဇ-
 ယနေ့ အနက်၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သော ဝိဘတ်သည်၊ အဇ္ဇတနီ-မည်၏၊ သွေ-
 နက်ဖြန်၌၊ ဘဝံ-ဖြစ်သည်တည်း၊ သွာတနံ-နက်ဖြန်သည် ဖြစ်သည်၊ ဧဝံ၊
 ပုရာတနံ-ရှေး၌ ဖြစ်သည်၊ ဟိယျော-ယမန်နေ့၌၊ ဝါ-မနေ့က၊ ဘဝံ-တည်း၊
 ဟိယျတ္တနံ-သည်၊ ဟိယျော-ယမန်နေ့ အနက်၌၊ ဘဝါ-ဖြစ်သောဝိဘတ်
 သည်၊ ဟိယျတ္တနီ-မည်၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ အဗျယတဒ္ဒိတ် (နိဋ္ဌိတ်)။

“တဒ္ဒိတ်တော တာဝ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဣမသ္မိ ကာလေ-စသည်ကား ပုံစံတည်း၊
 ထိုတွင် “ဣမသ္မိ ကာလေ-အသ္မိ ဒိဝသေ”တို့သည် ဝိဂြိုဟ်မဟုတ်၊ အနက်ကို ဖွင့်သော
 ဝါကျတစ်မျိုးသာတည်း၊ ဒိဝသ (နေ့)ဟူသည်လည်း ကာလပင်၊ ဣမနောင် ဤသုတ်
 ဖြင့် ကာလအနက်၌ ဇ္ဇ ပစ္စည်း သက်၊ ဣမကိုလည်း အ-ပြု၊ နာမိဉ်၊ သ္မိသက်၊ ချေ၊
 အဇ္ဇ၊ သမာနနောင် ကာလအနက်၌ ဇ္ဇု သက်၊ သမာနကို သ ပြု၊ အပရနောင် ဇ္ဇု
 သက်၍ အပရဇ္ဇု ဖြစ်၏။

နိပါတေဟိ စ။ ။ အဇ္ဇဟု ပြီးသောအခါ အဗျယ (နိပါတ်)ပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့်
 “နိပါတေဟိ”ဟု ဆိုသည်၊ အဇ္ဇ စသော နိပါတ်တို့နောင် ဘဝအနက်၌ ဤသုတ်ဖြင့်
 တနပစ္စည်း သက် (အဇ္ဇတနံ)၊ နဒါဒိတော ဝါ ဤသုတ်ဖြင့် (ဤ)ပစ္စည်း ထပ်လျှင်
 (အဇ္ဇတနီ)ဟု ဖြစ်၏၊ နာမိဉ်၊ သိသက်၊ အံပြုလျှင် အဇ္ဇတနံ၊ ဩပြုလျှင် အဇ္ဇတနော
 ဟုလည်း ဖြစ်၏၊ “သွေ-တန” ဖြစ်သောအခါ ဤသုတ်ဖြင့်ပင် ဧကို အာပြု၊ သွာတနံ-
 နက်ဖြန်၌ ဖြစ်သော ကောင်းမှု၊ သွာတနာယ-နက်ဖြန်၌ ဖြစ်သော ကောင်းမှုအလိုငှာ၊
 စသည်။

တဒ္ဒိတ်-တဒ္ဒိတ်သည်၊ သာမညဝုတ္တိဘာဝတ္ထုဗျယတော-သာမညဝုတ္တိ တဒ္ဒိတ်၊ ဘာဝတ္ထုတဒ္ဒိတ်၊ အဗျယတဒ္ဒိတ်အားဖြင့်၊ တိဓာ-၃ မျိုး ပြား၏။ တကြ-ထို ၃ မျိုးတို့တွင်၊ အာဒိ-အစဖြစ်သော သာမညဝုတ္တိတဒ္ဒိတ်သည်၊ အပစ္စာ-နေကတ္ထု-ဿတ္တိသင်္ချာတော-အပစ္စတဒ္ဒိတ်၊ အနေကတ္ထုတဒ္ဒိတ်၊ အဿတ္တိတဒ္ဒိတ်၊ သင်္ချာတဒ္ဒိတ်အားဖြင့်၊ စတုဓာ-၄ ပါး ပြား၏။

ဣတိ-ဤကား၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ-၌၊ ပဉ္စမော-၅ ခန်းမြောက်သော၊ တဒ္ဒိတ ကဏ္ဍော-တဒ္ဒိတ်ခန်းတည်း။

ပုရာနောင် တနပစ္စည်းသက်၍ “ပုရာတန”ဟု ဖြစ်၏။ သန-စိရံ နိပါတ်တို့နောင် တနပစ္စည်း သက်၍ “သနန္တနော-ရှေး၌ ဖြစ်သည်။ စိရန္တနော-ကြာမြင့်သောကာလ၌ ဖြစ်သည်”ဟုလည်း ရှိ၏။ “ပုရာဏော-ရှေး၌ ဖြစ်သည် (အဟောင်း)”ဟူရာ၌ကား တန မဟုတ်၊ ဣပစ္စည်းဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ဆို၏။ ဟိယျောနောင် တနပစ္စည်း သက်၊ “ဟိယျသ်”ဟု သက္ကတ၌ ရှိသောကြောင့် ဒွေဘော်လာ၊ ဤသုတ်ကြီးဖြင့်ပင် ယျော၌ ဩကို အ-ပြု (ဟိယျတ္တန) ဤပစ္စည်း သက်၊ ဟိယျတ္တနိ-ဟု ဖြစ်၏။ [“အချ”ဟု သက္ကတ ရှိသောကြောင့် အဇ္ဇတနိ၌ ဒွေဘော် မလာရတော့ပြီ၊ အချ၌ ချကို ပြု၊ ဒွေဘော်လာလျှင် “အဇ္ဇ”ဟု ပါဠိ ဖြစ်၏။] ဤသုတ်ဖြင့် ပြီးရသော အခြား ပစ္စည်း များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။

သာမညဝုတ္တိ ၊ပေ၊ တိဓာ-ဘာဝအနက်ရှိသော တဒ္ဒိတ်သည် ဘာဝအနက် တစ်မျိုးသာ ရှိ၏။ အဗျယတဒ္ဒိတ်လည်း အဗျယပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှား၏။ ထိုမျိုးမှ ကြွင်းသော တဒ္ဒိတ်သည် အနက်များစွာနှင့် ဆက်ဆံ၍ သာမညဖြစ်သောကြောင့် “သာမညတော ဝုတ္တိ ယဿ”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ သာမညဝုတ္တိ မည်၏။

တကြာဒိ ၊ပေ၊ သင်္ချာတော-သာမညဝုတ္တိတဒ္ဒိတ်ကား “အပစ္စတဒ္ဒိတ်၊ သံသဋ္ဌ စသည်ဖြင့် များသော အနက်ရှိသော အနေကတ္ထုတဒ္ဒိတ်၊ အဿတ္တိတဒ္ဒိတ်၊ သင်္ချာ တဒ္ဒိတ်”အားဖြင့် ၄ ပါးပြားပြန်သည်။ [သိဟိဋ္ဌ်မှ၌ “နေကတ္ထုတ္တုတ္တုသင်္ချာတော”ဟု ရှိ၏။ “အနေကတ္ထုတဒ္ဒိတ်၊ အတ္ထုတ္တ (အတ္တိအနက်ရှိသော)တဒ္ဒိတ်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤအပြားတွင် “ပကတိတဒ္ဒိတ်”ဟု သိခြား မပါ၊ အနေကတ္ထုတဒ္ဒိတ်တွင် ပကတိ တဒ္ဒိတ်လည်း ပါဝင်ပြီ-ဟု မှတ်။]

တဒ္ဒိတ်ဘာသာဋီကာ
-ပြီးပြီ။

အာချာတ်ဘာသာဋီကာ

အထ-တဒ္ဒိတကဏ္ဍ၏ အခြားမဲ့၌၊ အာချာတ် ဝိဘတ္တိယော-အာချာတ် ဝိဘတ်တို့ကို၊ ကြိယဝါစီဟိ-ကြိယာကို ဟောကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-ဓာတ်တို့ မှ၊ ပရာ-နှောင်းကုန်သည် (ဖြစ်၍)၊ ဝုစ္စန္တေ-ဆိုအပ် ကုန်၏၊ တတ္ထ-ထို “အထ အာချာတ်ဝိဘတ္တိယော” အစရှိသော ဝါကျ၌၊ ကြိယံ-ကြိယာကို၊ အာစိက္ခ တိ-ဟောတတ်၏၊ ဣတိ၊ အာချာတ်-အာချာတ် မည်၏၊ ကြိယာပဒံ- ကြိယာဟောသော ပုဒ်တည်း၊ ဟိ-မှန်၏၊ ကာလ ကာရက ပုရိသ ပရိဒီပကံ

အထ ပေ၊ ဝုစ္စန္တေ— “ပကတိ လိင်္ဂဓာတွေဝ၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာ ပန ပစ္စယော” ဟူသည်နှင့်အညီ သဒ္ဒါပုဒ်များ၌ ပကတိ+ပစ္စယကို ခွဲခြားတတ်မှ “ဤ အနက်သည် ပကတိ၏အနက်၊ ဤအနက်ကား ပစ္စယ၏အနက်” ဟု နားလည်နိုင် မည်။ ထို့ကြောင့် နာမ်စသော ရှေးကဏ္ဍများ၌ လိင်္ဂဟူသော ပကတိနှင့် နာမ်ဝိဘတ်-တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်း ဟူသော ပစ္စယတို့ကို ပြခွဲပြီး၊ ယခုအခါ ဓာတ်ဟူသောပကတိနှင့် အာချာတ်ဝိဘတ် ဟူသော ပစ္စယတို့ကို ခွဲခြားပြလိုသော အရှင်မဟာ ကစ္စည်းထေရ်သည် အာချာတ် ကဏ္ဍကို ပြတော်မူခဲ့သည်အားလျော်စွာ အရှင်ဗုဒ္ဓပိယ ဆရာလည်း အာချာတ်ကဏ္ဍကို ဖွင့်ပြတော်မူလိုသောကြောင့် “အထ အာချာတ်ဝိဘတ္တိယော” အစချီသော ဝါကျကို မိန့်တော်မူသည်။ ထိုဝါကျ၌ “အာချာတ် ဝိဘတ္တိယော” ဖြင့် ပစ္စယကိုပြ၏။ “ဓာတူဟိ” ဖြင့်ပကတိကိုပြ၏။ “ကြိယာဝါစီဟိ” ကား ထိုဓာတူဟိပုဒ် ၏ ဝိသေသနတည်း၊ ထိုဝိသေသနဖြင့် ကိတ်၌လာမည့် (ကိတ်ပစ္စည်းဆုံးသော) ဓာတ်တို့ကဲ့သို့ ခြပ်ကိုဟော သည်မဟုတ်၊ “ကြိယာကို ဟောသောဓာတ်များ” ဟု ဆိုလိုသည်။

တတ္ထကြိယံပေကြိယာပဒံ—“အထ အာချာတ် ဝိဘတ္တိယော” စသောရှေ့ဝါကျ၌ အာချာတ်+ဝိဘတ္တိ+ဓာတူတို့ကို အကျယ်ချဲ့လို၍ တတ္ထ စသည်ကိုမိန့်၊ ထိုအကျယ် စကားရပ်၏နယ်ကား ဤတတ္ထမှစ၍ ဓာတူ၏အကျယ်ကိုပြသော “သကတ္ထေဏေဏ ယန္တာ စုရာဒယော” တိုင်အောင်တည်း၊ ထို ဝိတ္ထာရဝါကျကြီးဝယ် “အာချာတ်” ဟူသော စကားကို ချဲ့ပြလိုသောကြောင့် “ကြိယံ အာစိက္ခတိ ပေ၊ ကြိယာ ပဒံ” ဟု မိန့်သည်။ အာချာတ်၌ အာပုဗ္ဗ “ချာ-ကထနေ” ဟူသောဓာတ် တပစ္စည်း၊ ကထနနှင့် အာစိက္ခဏမှာ အနက်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “အာစိက္ခတိတိ အာချာတ်” သည် ချာဓာတ်၏ အနက်ဖြင့် ဝိဂြိဟ်ပြုသော ဓာတွတ္ထဝိဂ္ဂဟတည်း၊ သူ့ဓာတ်ရင်းအတိုင်း ဝိဂြိဟ်ပြု လိုလျှင် “အာချာယတိတိ အာချာတ်” ဟုပြု၊ “ကြိယံ-ကို၊ အာချာယတိ-ဟော တတ်၏” ဟုပေး၊ “ကြိယာပဒံ” ကားအာချာတ်၏ အရကိုပြသော အဘိဓေယျတည်း၊ ဂစ္ဆတိ ပစတိ စသော (သွား ခြင်း ချက်ခြင်း စသော ကြိယာဟော) ပုဒ်များကို “အာချာတ်” အရ၌ ယူရမည်-ဟူလို။

ကြိယာလက္ခဏ မာချာတ်ကန္တိ-“ကာလ ပေ၊ မာချာတ်ကံ” ဟူ၍၊ ပုတ္တ-
 (ဗုဒ္ဓနိရုတ္တိ) ၌ ဆိုအပ်ပြီ။ [ကာလ ကာရက ပုရိသ ပရိဒီပကံ-ကာလ၊
 ကာရက၊ ပုရိသကိုပြတတ်သော၊ ကြိယာ လက္ခဏံ-ကြိယာအမှတ် အသား
 ရှိသော ပုဒ်သည်၊ အာချာတ်ကံ-အာချာတ် ပုဒ်မည်၏။] တတ္ထ-ထို ကာလ၊
 ကာရက၊ ပုရိသ ပရိဒီပကံ အစရှိသော သာဓကပါ၌။ ကာလောတိ-
 ကာလဟူသည်။ အတိတာဒယော-အတိတ် အစရှိသော ကာလတို့ တည်း။
 ကာရကမိတိ-ကာရကဟူသည်။ ကမ္မ ကတ္တူ ဘာဝါ-ကံ၊ ကတ္တာ၊ ဘောတို့
 တည်း။ ပုရိသာတိ-ပုရိသတို့ဟူသည်။ ပဌမ မဇ္ဈိမုတ္တမာ-ပဌမ၊ မဇ္ဈိမ၊ ဥတ္တမ
 ပုရိသတို့တည်း။ ကြိယာတိ-ဟူသည်။ ဂမန ပစနာဒိကော-သွားခြင်း
 ချက်ခြင်းအစရှိသော၊ ဓာတွတ္တော-ဓာတ်နက် တည်း။ ဧတဿ-ဤပုဒ်၏။
 ကြိယာ-ကြိယာဟူသော၊ လက္ခဏံ (သညာဏံ)-အမှတ်အသားသည်။
 (အတ္ထိ)၊ ဣတိ၊ ကြိယာလက္ခဏံ-မည်၏။ အတိလိင်္ဂ-လိင်္ဂ ၃ ပါးလည်း
 မရှိ၊ [တစ်ချို့စာ၌ “အလိင်္ဂ” ဟု တိမ်ပါ။] စ-သာဓကကား၊ ယံ တိကာလံ

ပုတ္တ ပေ၊ မာချာတ်ကန္တိ-ဤကား “အာချာတ်”အရ ကြိယာပဒကို ရ၏ဟူသော
 စကား၏ သာဓကတည်း။ ဤသာဓကဝယ် “ကြိယာလက္ခဏံ အာချာတ်ကံ” သည်
 လိုရင်း၊ ချဲ့ဦးအံ-“ကြိယာ လက္ခဏံ အာချာတ်ကံ=ကြိယာဟူသော အမှတ်အသား
 ထင်ရှားပါသော ပုဒ်သည် အာချာတ်ပုဒ်မည်၏” ဟူရာ၌ အာချာတ်ပုဒ်၏ အနက်
 များဝယ် ကြိယာအနက်သည် တံခွန်အလံကိုသို့ အထင် အရှား ထူးခြားလျက်ရှိ၏။
 ဥပမာ-“ဂစ္ဆတိ-သွား၏” ဟူရာ၌ သွားတတ်သူဖြစ်သည် မထင်ရှားဘဲ “သွားခြင်း
 ကြိယာ”သာ ထင်ရှားသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် ကြိယာလက္ခဏံ ဟူသောသာဓက
 စကားနှင့်ကြိယာပဒိ ဟူသော သာဓကစကားတို့ တစ်သားတည်းညီညွတ်ကြပေသည်။
 [အာချာတ်ကံ၌ “အာချာတမေဝ အာချာတ်ကံ” ဟု သုတ္တတဒ္ဓိတိပြု။] ကြိယာကို
 ပဓာနအားဖြင့်ဟောသော အာချာတ်ပုဒ်သည် ကာလ၊ ကာရက၊ ပုရိသ တို့ကိုလည်း
 အပဓာနအားဖြင့် ပြသေး၏-ဟု သိစေလို၍ “ကာလကာရကပုရိသပရိဒီပကံ” ဟု
 ဗုဒ္ဓနိရုတ္တိ မိန့်သည်။

တတ္ထ ကာလောတိ ပေ၊ ကြိယာလက္ခဏံ-ဤစကားရပ်ကား “ကာလ ကာရက
 ပေ၊ ကြိယာလက္ခဏံ” ဟူသောသာဓကကိုပင် အကျယ်ပြသော (ရူပသိဒ္ဓိဆရာ၏)
 ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း။ ကာလဟူသည် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ၃ ပါးတည်း။
 [ဂါထာ၌ “တိကာလံ” ကိုထောက်၊ ထို ၃ ပါး၏သရုပ်ကို ဝတ္ထမာန်မှာ ပစ္စုပ္ပန်စသော
 နောက်သုတ်များ၌ ထင်ရှားလတ်။] ကာရက ပုရိသတို့ ထင်ရှားပြီ။ ကြိယာလက္ခဏံ၌
 ကြိယာဟူသည်ကား သွားခြင်း-ချက်ခြင်းစသော ဓာတ် နက်တည်း။ “ဂမု=ဂတိမိ၊
 ပစ=ပါဂေ၊ ဘူ=သတ္တယံ” စသည်ဖြင့် ထိုထိုဓာတ်ကျမ်းဝယ် “ဂတိ- ပါဂ-သတ္တာ”
 စသော ဓာတ်နက်များကိုပြ၏။ ထိုဓာတ်နက်များကို ကြိယာခေါ်သည်-ဟူလို။

၊ပေ၊ ဝုစ္စတီတိ-ဟူ၍၊ ဧတံ-ဤ ဂါထာ စကားကို၊ ဝုတ္တံပိ-ရှေးဆရာတို့လည်း ဆိုအပ်ပြီ၊ [ယံ-အကြင်ပုဒ်သည်၊ တိကာလံ-ကာလ ၃ ပါးရှိ၏၊ တိပုရိသံ-ပုရိသံ ၃ ပါးရှိ၏၊ ကြိယာဝါစိ-ကြိယာကို ဟောတတ် ၏၊ တိကာရကံ-ကာရက ၃ ပါးရှိ၏၊ အတိလိင်္ဂံ-လိင်္ဂံ ၃ ပါး ရှိ၏၊ ဒွိဝစနံ-ဝုစံ ၂ ပါးရှိ၏၊ တံ-ထိုပုဒ်ကို၊ အာချာတန္တိ-အာချာတ်ပုဒ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတီ-ဆိုအပ်၏။]

ကာလာဒိဝသေန-ကာလအစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဓာတွတ္ထံ-ဓာတ်နက်ကို၊ ဝိဘဇန္တိ-ဝေဘန်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ၊ ဝိဘတ္တိယော-တို့ မည်၏၊ တျာဒယော-တိအစရှိသည်တို့သည်၊ တာပန-ထိုဝိဘတ်တို့သည် ကား၊ ဝတ္တမာနာ-ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်လည်းကောင်း၊ ၊ပေ၊ ဘဝိဿန္တိ-ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်လည်းကောင်း၊ ကာလာတိဝိဘတ္တိစ-လည်းကောင်း၊ ဣတိ အဋ္ဌဝိဓာ ဘဝန္တိ၊ ကြိယံ-ကြိယာကို၊ ဓာရေန္တိ-ဆောင်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ၊

ကြိယာ+လက္ခဏံ သညာဏံ ၊ပေ၊ လက္ခဏံ-[“သညာဏံ”ကား လက္ခဏံ၏ အဖွင့်တည်း၊ လက္ခဏသဒ္ဒါသည် မှတ်သားအပ်သော သဘောကိုလည်းကောင်း၊ မှတ်သားကြောင်းလက္ခဏာကို လည်းကောင်း ဟောရာ၊ ဤ၌ နောက်အနက်ကိုသာ ယူစေလို၍ သညာဏံ ဟုဖွင့်သည်။] အာချာတ်ပုဒ်မှန်လျှင် ကာလ ကာရက ပုရိသ ဟူသော အနက်တွေ ပါစေကာမူ ကြိယာအနက်သည် တံခွန်အလံကဲ့ အထင်ရှား ဆုံးဖြစ်ရကား “ကြိယာဟူသော အမှတ်အသား ရှိသည်” ဟုလို။

အတိလိင်္ဂဉ္စ-ဣတ္ထိလိင်္ဂစသော လိင်္ဂံ ၃ ပါးလုံး အာချာတ်ပုဒ်၌ မရှိ၊ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိဆရာ၏ အယူတည်း၊ ဗာလာဝတာရ-သမ္ပန္နစိန္တာ စသည်တို့၌ကား “ဧကမန္တံ နိသိဒိ၊ သာဓုကံ သုဏာထ မုဒုံ ပစတိ” စသည်၌ “ဧကမန္တံ စသောကြိယာ ဝိသေသနများသည် ကြိယာနှင့် အလားတူစွာ နပုလ္လိန်ရှိကြ၏”ဟု ဆို၏၊ ထို စကားဖြင့် “အာချာတ်ကြိယာများ၌ နပုလ္လိန်ရှိသည်”ဟုဆိုလိုသတတ်။

[ဘောဒစိန္တာ] ဗာလာဝတာရ သမ္ပန္န-စိန္တာဒိသု နပုံသကံ၊ ဒုတိယေက ဝစနန္တံ ,ယံတံ တဂ္ဂတိ တိရိတံ။

ယံ-အကြင် ဝိသေသနသည်၊ ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊ တဂ္ဂတိ-ထိုကြိယာ၌ ဖြစ်သော နပုလ္လိန်ရှိ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တံ-ထိုကြိယာဝိသေသနကို၊ ဗာလာတာရ သမ္ပန္နစိန္တာဒိသု-တို့၌၊ နပုံသကံ-နပုံလိင်္ဂံရှိ၏ဟုလည်းကောင်း၊ ဒုတိယေကဝစနန္တံ-ဒုတိယာဧကဝုစံ အဆုံးရှိ၏ ဟုလည်းကောင်း၊ ဤရိတ်-ဆိုအပ်ပြီ။

ဝုတ္တုဒ္ဓိစေတံ ၊ပေ၊ ဝုစ္စတီ- ဤကား “ကာလောတိ အတိတာဒယော” မှ စ၍ “အတိလိင်္ဂဉ္စ” တိုင်အောင်သော စကားရပ်၏ သာဓကတည်း၊ အဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားပြီ၊ [အာချာတ် ဟူသော နပုံလိင်္ဂံနှင့်လျော်အောင် “သုဓကာရိ ဒါနံ”ကဲ့သို့ “ကြိယာဝါစိ” ဟု ရသဆုံးလျက်ရှိစေ။]

ဓာရေန္တိ-ဆောင်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဓာတဝေါ-ဓာတုတို့မည်၏။ ဘူဝါဒယော-ဘူအစရှိသည်တို့လည်းကောင်း၊ ခါဒိဓာတုပစ္စယန္တာစ-ခ အစရှိသော ဓာတုပစ္စယန္တ သဒ္ဓါတို့လည်းကောင်းတည်း။ [“ခါဒိဓာတုပစ္စယန္တာစ ” ဟုသိဟိုဠိ မှုဉ္စ ဝါသည်။] တေပန-ထိုဓာတ်တို့သည်ကား၊ အတ္ထဝသာ-အနက်၏အစွမ်းဖြင့်၊ သကမ္မကာ-ကံနှင့်တကွဖြစ်သော ဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊ အကမ္မကာစ-ကံမရှိသော ဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊ ဣတိ၊ ဒွိဓာ-၂ ပါးအပြားအားဖြင့်။

ကာလာဒိ ပေ၊ အဋ္ဌဝိဓာ ဘဝန္တိ-အထ အာချာတ် ဝိဘတ္တိယော-စသော ပဌမဝါကျ၌ “အာချာတ်” အရကို အကျယ်ပြုပြီး၍ “ဝိဘတ္တိယော” အရကို အကျယ်ပြုလိုသောကြောင့် “ကာလာဒိ ပေ၊ အဋ္ဌဝိဓာ ဘဝန္တိ” ဟုမိန့်၊ ဤဝိဘတ္တိယော၏ ဝိဂ္ဂဟကို နာမ်အစဉ်လည်း ပြခဲ့ပြီ၊ ထို၌ လိန်အရာဖြစ်၍ “ကမ္မာဒိဝသေန လိင်္ဂတ္ထံ” ဟု ဝိသေသနပုဒ် ကံပုဒ်များကို ထည့်ခဲ့၏။ ဤ၌ ဓာတ်အရာဖြစ်သောကြောင့် “ကာလာဒိဝသေန” ဟူသော ဝိသေသန “ဓာတွတ္ထံ” ဟူသော ကံပုဒ်ကို ထည့်ရသည်။ ဝိဂ္ဂဟ လိုရင်းမှာ “ဝိဘဇန္တိ” သာတည်း။ တျာဒယောကား ဝိဘတ္တိ၏ သရုပ်ကို ပြသောစကားတည်း။ ကာလာဒိဝသေန၌ အာဒိအရ ပြခဲ့သော ကာရက ပုရိသတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဧကတ္ထ-ဗာဟုတ္ထ (ဧကဝုဗ် ဗဟုဝုဗ် သရုံ) ကိုလည်းကောင်း ယူ။

ချဲ့အံ့-ဂမုဓာတ်၏ အနက်သည် ဂတိအနက်တည်း။ ဝိဘတ်မပါဘဲ “ဂမု” ဟု သာဆိုလျှင် ဂတိ အနက်ကိုသာ သိရ၏။ ဂစ္ဆတိ ဟုတိဝိဘတ်နှင့် တွဲဖက်ဆိုသည့် အခါ၌ကား ပစ္စုပ္ပန်ကာလ-ကတ္တုကာရက-ဧကဝုဗ်အနက်ကို လည်းသိရ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် တိ-အန္တိ စသောသဒ္ဓါတို့ သည် ဓာတ်နက်ဖြစ်သော ကြိယာတစ်ခုတည်းကို ကာလအမျိုးမျိုး-ကာရကအမျိုးမျိုး-ဝုဗ်အမျိုး မျိုးအားဖြင့် ခွဲဖြားဝေဘန်တတ်ကြရကား “ဝိဘဇန္တိ” ဟူသော ဝိဂ္ဂဟ် အရ “ဝိဘတ္တိ” မည်ကြရ သည်။ ထို ဝိဘတ်ကား ဝတ္ထမာန် စသောအားဖြင့် ရှစ်မျိုးပြား၏။

ကြိယံ ဓာရေန္တိ ပေ၊ အကမ္မကာ ဓာတိ-ဝိဘတ္တိယောကို အကျယ်ပြုပြီး၍ (ကြိယာ ဝါစိဟိ အရ ကြိယာဟောကြောင်းကိုကား “ကြိယာ လက္ခဏံ” ပါ၌ဖြင့် ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၍ မချဲ့တော့ဘဲ) ဓာတုဟိကို ချဲ့ပြလိုသောကြောင့် “ကြိယံ ဓာရေန္တိ” စသည်ကို မိန့်။ [“ကြိယံ ဓာရေန္တိတိ ဓာတဝေါ” နောက်၌ “ဘူဝါဒယော-ခါဒိဓာတုပစ္စယန္တာစ” ဟုရှိမှ ဋီကာဖွင့်ပုံနှင့်ညီမည်။ တိတိက္ခ-ဇိယစ္ဆ စသောသဒ္ဓါတို့လည်း သည်းခံခြင်း ဆာလောင်ခြင်း စသော ကြိယာကို ဟောသောကြောင့် ဓာတုအမည် ရကြ၏။ ခ စသောပစ္စည်းကိုလည်း ဓာတုပစ္စယဟု နောက်၌ နာမည်မှည့်လိမ့်မည်။] “ကြိယံ+ဓာရေန္တိ” အရ ကြိယာကိုဆောင်ခြင်းဟူသည် ကြိယာအနက်ကို ဟောနိုင်ခြင်း=ကြိယာ အနက်ရှိခြင်းတည်း။ ထိုဓာတ်တို့သည် သကမ္မကာဓာတ်-အကမ္မကာဓာတ် ဟု ၂ မျိုးပြား၏။ သဟ ကမ္မေန ယေ ဝတ္တန္တိတိ သကမ္မကာ၊ နတ္ထိ ကမ္မံ ယေသန္တိ အကမ္မကာ၊ “ယေ-အကြင်ဓာတ်တို့ သည်၊ ကမ္မေန-ကမ္မံ စသောကံနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝတ္တန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ ” စသည်ဖြင့် အနက်ပေး။

ဘဝန္တိ၊ တကြ-ထို ၂ ပါးတို့ တွင်၊ ယေ ဓာတဝေါ-အကြင် ဓာတ်တို့သည်၊ ကမ္မာပေက္ခ-ကံကို ငဲ့သော၊ ကြိယံ-ကို၊ ဝဒန္တိ-ဟောကုန်၏၊ တေ-ထိုဓာတ် တို့သည်၊ သကမ္မကာ-သကမ္မကာဓာတ်တို့ မည်၏၊ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ကဋ် ကရောတိ၊ပေ၊ သြဒနံ ပစတိ တျာဒယော-ကဋ် ပေ၊ ပစတိ အစရှိသည် တို့တည်း၊ ယေ-အကြင်ဓာတ်တို့သည်၊ ကမ္မနိရပေက္ခ-ကံကိုငဲ့ခြင်းမရှိသော၊ ကြိယံ ဝဒန္တိ၊ တေ-ထိုဓာတ်တို့သည်၊ အကမ္မကာ-အကမ္မကာဓာတ်တို့မည်၏၊ ယထာ-ကား၊ အစ္ဆတိ၊ သေတိ၊ တိဋ္ဌတိ တျာဒယော-အစ္ဆတိ ပေ၊ အစရှိသည်တို့တည်း။

တေပန-ထိုဓာတ်တို့သည်ကား၊ ဝိကရဏပစ္စယဘေဒန-ဝိကရဏ ပစ္စည်းတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ သတ္တဝိဓာ-၇ မျိုးအပြားရှိကုန်သည်၊ ဘဝန္တိ၊ ကထံ-အဘယ်သို့ ၇ မျိုးပြားကုန်သနည်း၊ အ၊ ဝိကရဏာ-အ၊ ဟူသော

တကြ သကမ္မကာ ပေ၊ ပစတိ တျာဒယော-ကရဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော ပြုခြင်းကြိယာ သည် ကံကိုငဲ့၏၊ “ငဲ့” ဟူသည်ကား ကံပါမု အနက်အဓိပ္ပာယ် ပြည့်စုံ ၏၊ ကံမပါလျှင် “မည်သည့် အရာကို ပြုသည်” ဟု မသိရ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် မပြည့်စုံ၊ ဤသို့ ကံပါမု အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြည့် စုံသောကြိယာကို ကံငဲ့သောကြိယာဟု ခေါ်သည်၊ ကံ ငဲ့သောကြိယာကို ဟောသောဓာတ်သည် သကမ္မကာ(ကံရှိသော) ဓာတ်မည်၏၊ ကရောတိ ဂစ္ဆတိ ပစတိ စသည်၌ “ကရ-ဂမု-ပစ” စသော ဓာတ်များတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကဋ်-ဂါမံ-သြဒနံ” ဟုကံနှင့်တကွ ပုံစံကို ပြရသည်။ [“ကဋ်- ဖျာ၊ သင်ဖြူးကို” ဟု ပေး။]

အကမ္မကာ ပေ၊ တိဋ္ဌတိတျာဒယော-အစ္ဆတိ၌ “အာသ=ဥပဝေသနေ (ကပ်ဝင်- နေထိုင် ခြင်း)” ဟူသောဓာတ်တည်း၊ ထိုအာသဓာတ်၏ နေခြင်းကြိယာသည် “မည်သည့်နေရာကို+နေ သည်” ဟု ကံကို မငဲ့ , “မည်သည့် နေရာ၌+နေသည်” ဟုအာဓာရကိုသာ ငဲ့၏၊ ကံမပါဘဲ အနက်အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံ၏၊ သေတိ၌ “သိ-သယေ (အိပ်ခြင်း)” တိဋ္ဌတိ၌ ဌာ-တည်ခြင်း”ဟူသော ကြိယာများလည်း ကံကိုမငဲ့ , “မည်သည့်အိပ်ရာ၌+အိပ်ခြင်း, မည်သည့်နေရာ၌+တည်ခြင်း”ဟု အာဓာရကိုသာ ငဲ့ကြသည်၊ ဤသို့ ကံကိုမငဲ့သော ကြိယာကိုဟောသော “အာသ, သိ, ဌာစသော ဓာတ် များသည် အကမ္မကာဓာတ်များတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အစ္ဆတိ” စသည်ဖြင့်ကံမပါဘဲ ပုံစံ ထုတ်ရသည်။ [“အစ္ဆတိ-နေ၏, သေတိ-အိပ်၏, တိဋ္ဌတိ-ရပ်၏, တည်၏” ဟု ပေး။]

တေပန သတ္တဝိဓာ ဝိကရဏပစ္စယဘေဒန-ဤကား ဓာတုဟိအရ အကျယ် ပြသောစကား၌ ဓာတ် ၇ မျိုး ကွဲပြားကြောင်းကို ဆက်ပြသော ဝါကျတည်း၊ ဓာတ် ၇ မျိုးကွဲပြားရ ခြင်းမှာလည်း ထို ဓာတ်တို့နှောင်သက်သော ဝိကရဏပစ္စည်းတို့က ၇ မျိုး ကွဲပြားခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်၊ ဆိုလိုရင်းမှာ-ဝိကရဏ ပစ္စည်းက ၇ မျိုး ပြားခြင်း

ဝိကရဏပစ္စည်းရှိသော ဓာတ်တို့သည်၊ ဘူဝါဒယော-ဘူဝါဒိဓာတ်တို့မည်၏။ နိဂ္ဂဟိတ ပုဗ္ဗက အဝိကရဏာ-နိဂ္ဂဟိတ်ရေးရှိသော “အ” ဟူသော ဝိကရဏ ရှိသောဓာတ်တို့သည်၊ ရုဓာဒယော-ရုဓာဒိဓာတ်တို့မည်၏။ ယဝိကရဏာ-ယဟူသော ၊ပေ၊ တို့သည်၊ ဒိဝါဒယော-ဒိဝါဒိဓာတ်တို့မည်၏။ ဇုဏာ ဥဏာ ဝိကရဏာ-ဏှ၊ ဏာ၊ ဥဏာဟူသော ၊ပေ၊ တို့သည်၊ သွာဒယော-သွာဒိဓာတ် တို့မည်၏။ နာ၊ပ္ပ၊ဏှာ ဝိကရဏာ-နာ၊ပ္ပ၊ဏှာဟူသော ၊ပေ၊ တို့သည်၊ ကိယာ ဒယော-ကိယာဒိဓာတ်တို့မည်၏။ [“ကိ+အာဒယော”မှ ဤကို ဈလ္လန မိယုဝါသရေဝါဖြင့် ဣယပြု] သြ ယိရ ဝိကရဏာ-သြ၊ယိရဟူသော ၊ပေ၊ တို့သည်၊ တနာဒယော-တနာဒိဓာတ်တို့ မည်၏။ [တစ်ချို့စာ၌ “ယိရ” ကျသည်။] သကတ္ထေ-သကတ်အနက်၌၊ ဇော၊ဏ ယန္တာ-ဇော၊ဏယပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ဓာတ်တို့သည်၊ စုရာဒယော-စုရာဒိဓာတ်တို့မည်၏။

ကြောင့် ထို ဝိကရဏပစ္စည်းအပြားအားဖြင့် ဓာတ်အမျိုးအစားလည်း ၇ မျိုးပြားရသည်- ဟူလို၊ ဝိကရိယန္တိ ဓာတဝေါ ဧတေဟိတိ ဝိကရဏာ (အဝုတ္တ ကတ္တုသာဓန)၊ ဧတေဟိ- ဤပစ္စည်းတို့သည်၊ ဓာတဝေါ-တို့ကို၊ ဝိကရိယန္တိ-အထူးထူး အပြားပြား ခြားနားအောင် ပြုအပ်ကုန်၏။ ဣတိ-ဤသို့ ဓာတ်တို့ကို ခြားနားအောင် ပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်- ဝိကရဏာ-တို့မည်၏။ ဝိပုဗ္ဗကရဓာတ် ယုပစ္စည်း၊ ဝိဥပသာရသည် ဝိဝိဓ (အထူးထူး) အနက်ဟော၊ ဓာတ်တို့ကို တစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုးမတူအောင် ခွဲခြားတတ် သော ပစ္စည်းများ-ဟူလို၊ ထိုပစ္စည်းများကား ဘူဝါဒိတော အ-စသော သုတ်တို့ဖြင့် သက်အပ်သော (အ)အစ၊ ဇာယ အဆုံး ၁၇ ပစ္စည်းတည်း။ [ရုဓာဒိတောသုတ်၌ စ ဖြင့် ယူရသော ဣ-ဤ-ဧ-ဩတို့ပါယူသည်။]

အ,ဝိကရဏာ ၊ပေ၊ စုရာဒယော-ဤကား ၇ မျိုးပြားပုံကို အကျယ်ပြုသော စကားတည်း။ “ဘူဝါဒိတော အ” သုတ်ဖြင့် အ-ဟူသောဝိကရဏပစ္စည်းရှိသော (အပစ္စည်းသက်၍ ပြီးရသော) ဓာတ်အပေါင်းသည် ဘူဝါဒိဓာတ်မည်၏။ ဤဘူဝါဒိ ဓာတ်အပေါင်းကိုပင် “ဘူဝါဒိဂိုဏ်း” ဟု ခေါ်စမှတ်ပြုရသည်။ ဤသို့အားဖြင့် ကစ္စည်း သုတ်စဉ် ရှု၍ “ရုဓာဒိတော နိဂ္ဂဟိတ ပုဗ္ဗဥ-ဒိဝါဒိတော ယော” စသော အစဉ်အတိုင်း ရုဓာဒိဓာတ် (ရုဓာဒိဂိုဏ်း) စသည်မည်ပုံကိုလည်း သိပါ။ သကတ္ထေ ဇော ဇာယန္တာ၌ “သကတ္ထေ” ကား ကာရိတ်ဇော ဇာယ ပစ္စည်းများကို တားမြစ်သော စကားတည်း။ ဟေတွတ္တံ၌ သက်ရသော ကာရိတ်ဇော ဇာယမဟုတ်၊ တွဲဘက်ဓာတ်၏ အနက်၌ ဖြစ်သော (သကတ်အနက်၌ပင် သက်ရသော) ဇော ဇာယပစ္စည်းများ-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့်ပင် “စောရေတိ-ခိုးစေ၏” ဟု မပေးဘဲ “ခိုး၏” ဟု စုရဓာတ်နက် အတိုင်း သာ ပေးရသည်။ [ဂဟာဒိဂိုဏ်းဟု သီးခြားမပြုခြင်း၏ အကြောင်းကို ဂဟာဒိတော ပု ဇာ-သုတ်၌ပြအံ့။]

တတ္ထ-ထို ဓာတ်တို့တွင်၊ ပဌမ-ရှေးဦးစွာ၊ အ၊ ဝိကရဏေသု-အ ဟူသော ဝိကရဏပစ္စည်း ရှိကုန်သော၊ ဘူဝါဒီသု-ကုန်သော၊ ဓာတုသု-ဓာတ်တို့တွင်၊ ပဌမဘူတာ-ပဌမဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အကမ္မကာ-အ ကမ္မကဖြစ်သော၊ ဘူလူတိ-ဘူ ဟူသော၊ ဧတသ္မာ ဓာတုတော-ဤဓာတ်မှ၊ ပရာ-နောင်းကုန် သည် (ဖြစ်၍)၊ ဘျာဒယော-တိအစရှိသော ဝိဘတ်တို့ကို၊ ယောဇီယန္တေ- ယှဉ်စေအပ်ကုန်၏။

ဘူ-ဘူဓာတ်သည်၊ သတ္တယံ-(ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထု၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ) ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းအနက်၌၊(ဝတ္တတေ-ဖြစ်၏)၊ ဘူလူတိ-ဘူ ဟူသော၊ အယံ ဓာတု- ဤဓာတ်သည်၊ သတ္တယံ--ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းဟူသော၊ အတ္ထေ- အနက်၌၊ ဝတ္တတေ-ဖြစ်၏၊ ကြိယာသာမညဘူတေ-သာမညကြိယာဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဘဝနေ-ဖြစ်ခြင်းအနက်၌၊ ဝတ္တတေ-၏၊ လူတိအတ္ထော-ဤကား

တတ္ထ ပဌမံ ယေ၊ ယောဇီယန္တေ-ဒိဝါဒီစသော ဓာတ်တို့၏ ရှေးဦးစွာ ဖြစ် သောကြောင့် “ပဌမံ ဘူဝါဒီသု ဓာတုသု” ဟုလည်းကောင်း၊ ထိုဘူဝါဒီဓာတ်သည် ဘူ-ဟူ-ပစ-ဂမ္မ စသောအားဖြင့် အများရှိ၏၊ ဒိဝါဒီဂိုဏ်း၌ ဒီဝဓာတ်သည် ပဌမဖြစ်သကဲ့သို့ ဘူဝါဒီ ဂိုဏ်း၌လည်း ဘူဓာတ်သည် ပဌမဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပဌမဘူတာ ယေ၊ ဘူလူစေတသ္မာ”ဟုလည်း ကောင်း၊ ဤဘူဓာတ်သည် သကမ္မက အကမ္မက ၂ မျိုးတွင် အကမ္မကဖြစ်၍ အကမ္မကာဟုလည်း ကောင်း မိန့်သည်၊ မှန်၏- “ဘဝတိ-ဖြစ်၏” ဟု ရာ၌ “မည်သည် အရာကို +ဖြစ်၏” ဟု ကံကိုမငဲ့၊ “မည်သည်အရာသည်+ဖြစ်၏”ဟု ကတ္တားကိုသာ ငဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် ဘူဓာတ်သည် အကမ္မကဓာတ် တည်း၊ “ဓာတုလိဂေဟိ ပရာပစ္စယာ” နှင့်အညီ ထိုအကမ္မကဖြစ်သော ဘူဓာတ်နောင် တိစသော ဝိဘတ်များကို ယှဉ်စေရ-သက်စေရသည်။

ဘူ-သတ္တယံ ယေ၊ ဘျာတ္ထော-“ဘူ” ကားဓာတ်၊ သတ္တယံ-ကားထိုဓာတ်၏ အနက်၊ “ဘူ လူစွယ် ယေ၊ ဝတ္တတ”ကား သုတ်ကို ဝုတ္တိဖွင့်သကဲ့သို့ “ဘူ-သတ္တယံ” ၏အဖွင့် တည်း၊ ကြိယာ သာမည ယေ၊ ဘျာတ္ထော-ကား ဘူ-သတ္တယံ ၏ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကို ပြသော ဥရေကတ္ထ (အဖြောင့်အနက်ပြ) ဝါကျတည်း၊ သတ္တယံ၌ သန္တနောင် တာပစ္စည်း၊ သန္တကို သန္တ သဒ္ဒယသော သုတ်၌ စသဒ္ဒါဖြင့်သပြ၊ တံ ဒုဘောလံ (သတ္တာ) နာမိငဲ့ သို့ကို ယံပြု၍ ပြီးသော တဒ္ဒိတ်နာမ်ပုဒ်တည်း၊ သန္တယ- ထင်ရှားသောဝတ္ထု၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ထင်ရှားခြင်း ဖြစ်ခြင်း) ကြိယာသည်၊ သတ္တာ-မည်၏၊ “ဖဿော+ဘဝတိ=ဖဿ+ဖြစ်၏”ဟူ ရာ၌ ဖဿ ဥပါဒ်လျှင် ထိုဖဿသည် အထင်အရှားရှိ၏၊ ထိုသို့ အထင်အရှားရှိခြင်းကို “ဖြစ်ခြင်း” ဟု ဆိုသည်၊ “မနုဿော+ဘဝတိ=လု+ဖြစ်၏” စသည်၌လည်း လု၏ ထင်ရှားပေါ်လာ ခြင်းကို “ဖြစ်ခြင်း” ဟုဆိုသည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပရမတ္ထတရားဖြစ်စေ လူစသော ပညတ်တရားဖြစ်စေ လောကအမှတ်အသားအတိုင်း ထင်ရှားရှိခြင်းကို “သတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။

အနက်၊ ဘူဏ္ဏတိ-ဘူဟူ၍၊ ဌိတေ-တည်လတ်သော်၊ [“ဓာတုသညာ ဟောန္တိ” ဌိ စပ်၊ တစ်နည်း-“ဓာတုသညာ ဟောန္တိ” နောင် “ဣတိ ဓာတုသညာ” ဟု ထည့်ပြီးလျှင် “ဣတိ-ဤ” သက်ဖြင့်၊ ဓာတုသညာ-ဓာတ်အမည်သည်၊ (ဟောတိ) ဟု ပေး၍ ထို“ဓာတုသညာ” ဌိစပ်။]

၄၂၄။ ဘူဝါဒယော ဓာတဝေါ။ ။ဘူဏ္ဏစွေဝမာဒယော-ဘူ အစရှိ ကုန်သော၊ ကြိယာ ဝါစိနော-ကြိယာကို ဟောကုန်သော၊ ယေ သဒ္ဓဂဏာ-အကြင် သဒ္ဓါအပေါင်းတို့သည်၊ (သန္တိ) တေ-ထို သဒ္ဓါအပေါင်းတို့သည်၊ ဓာတုသညာ-ဓာတ် အမည်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ယေသံ-အကြင် သဒ္ဓါ

ကြိယာ သာမညဘူတေ ဘဝနေ။ ။ထိုသတ္တာကြိယာသည် ကြိယာအားလုံး နှင့် ဆက်ဆံသော သာမညကြိယာတည်း၊ ချဲ့အံ့-“ဂစ္ဆတိ-သွား၏” ဟူရာ၌ သွားခြင်း ကြိယာ၏ ထင်ရှားဖြစ်နေခြင်းကို “ဂစ္ဆတိ” ဟုဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဂစ္ဆတိ-ဂမနံ ဘဝတိ=သွားခြင်းဖြစ်၏” ဟု ဂမနကြိယာသည် သတ္တာ (ဘဝန) ကြိယာနှင့် ဆက်ဆံ၏၊ “ပစတိ-ချက်၏” ဟူရာ၌လည်း ချက်ခြင်းကြိယာ၏ အထင်အရှား ဖြစ်ခြင်းကို “ပစတိ” ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “ပစတိ-ပစနံ ဘဝတိ=ချက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏” ဟု ပစနကြိယာနှင့် သတ္တာကြိယာသည် ဆက်ဆံလျက်ရှိပြန်၏၊ ဤသို့လျှင် “ရက္ခ” သဒ္ဓါသည် (မန်ကျည်းပင် ညောင်ပင် စသည်မကျန်) သစ်ပင်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသကဲ့သို့ ဘူဓာတ်၏ သတ္တာကြိယာလည်း ကြိယာအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသည်။ [ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာ ကတ္တရိစသုတ်နှင့် တွဲကြည့်ပါ။]

မှတ်ချက်။ ။“ဘူ-သတ္တာယံ၊ ဂမု-ဂတိမိ” စသည်ဖြင့် “သတ္တာယံ၊ဂတိမိ” စသော ဓာတ်နက်များကို ပြလေ့ရှိ၏၊ ထိုသို့ ဓာတ်နက်ကို ပြခြင်းသည် ဓာတ်ဟု သမ္မု ထိုထိုကြိယာကို ဟောကြောင်း သိစေရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ထို့ပြင်-ဘူသဒ္ဓါသည် သတ္တာကြိယာကို ဟောခိုက်၌သာ ဘူဝါဒယော ဓာတဝေါဖြင့် ဓာတ်အမည်ရ၏၊ “ဘူ-မြေ” ဟူသော ဒြပ်နက်ကိုဟောရာ၌ ဓာတ် အမည်မရ၊ ဂမုလည်း ဂတိကြိယာကို ဟောခိုက်၌သာ ဓာတ်အမည်ရ၏၊ “ဧဂမု-သွားကုန်ပြီတဲ့” စသည်ဖြင့် ကာလ ကာရက ပုရိသ်နှင့်တကွကြိယာကို ဟောရာ၌ ဓာတ်အမည်မရ၊ ပစလည်း ပါကကြိယာကို ဟောခိုက်၌သာ ဓာတ်အမည်ရ၏၊ “ပစ-ချက်လော” ဟူရာ၌ ဓာတ်အမည်မရ၊ (အာချာတ်ပုဒ်ဖြစ်လေပြီ)၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဓာတ်နက်ကို ပြရခြင်းသည် ကြိယာ ကိုဟောကြောင်း- ထိုကြိယာကို ဟောခိုက်၌သာ ဓာတ်အမည်ရကြောင်း သိစေရခြင်း အကျိုးရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် “အနုဘဝတိ-ခံစား၏” ဟူသော ရုပ်၌လည်း ဓာတ် အမည်မှည့်နိုင်ဖို့ရာ “ဘူ-သတ္တာယံ” ဟုပင် ဓာတ်နက်ဆိုရသည်။

[ဆောင်] ထိုထိုဓာတ်တွက်၊ ဓာတ်အနက်မှာ၊ ကြိယာထိုထို၊ ဟောဆိုနိုင်ကြောင်း၊ ၎င်းတစ်ချက်၊ သက်သက်ကြိယာ၊ ဟောခိုက်သာလျှင်၊ မှန်စွာဓာတု၊ အမည်ပြုဟု၊ ၂ ခုကျိုးမျှ၊ စဉ်းစားရ၊ မှတ်ကြဓာတ်တိုင်းပင်။

အပေါင်းတို့၏၊ ဘူ-ဘူ ဟူသော၊ အာဒိ-အစသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ တေ-
ထို သဒ္ဒါအပေါင်းတို့သည်၊ ဘူဝါဒယော-ဘူဝါဒိ တို့မည်၏၊ အထဝါ-ကား၊
ယေသံ-တို့၏၊ ဘူဝါ-ဘူဓာတ် ဝါဓာတ်ဟူသော၊ အာဒိ(ပကာရာ)-
အတူတို့သည်၊ (သန္တိ) ဣတိ၊ တေ၊ ဘူဝါဒယော။

ဘူဝါဒိသု-ဘူဝါဒိတို့၌၊ အယံ ဝကာရော-ဤဝအက္ခရာကို၊ အာဂမ
သန္တိဇော-အာဂမသန္တိ၌ ဖြစ်၏ဟူ၍၊ ဥ ယျော-သိအပ်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊
သကမ္မာ.ကမ္မကတ္တတော-သကမ္မကကြိယာအနက်၊ အကမ္မကကြိယာအနက်
အားဖြင့်၊ ဘူဝါပကာရာ-ဘူ၊ ဝါအတူရှိသော သဒ္ဒါအပေါင်းတို့သည်၊ ဓာတု-
ဓာတ်တို့မည်၏။

ကွစိ ဓာတု တျာဒိတော-ကွစိဓာတု အစရှိသော သုတ်မှ၊ ကွစိတိ
ဝတ္တတေ။

၄၂၄။ ဘူ+အာဒိ ယေသံ တေ ဘူဝါဒယော-သုတ်၌ လာသော “ဘူဝါဒယော”
၏ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ ဘူဝါဒိကို “ဘူ+အာဒိ” ဟုပုဒ်ဖြတ်၍ ယဝမဒန စသောသုတ်ဖြင့် ဝ
အက္ခရာ လာသည်၊ ဤသို့ ဝ လာရခြင်းသည် အာဂမသန္တိအရာ၌ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်
“ဘူဝါဒိသု ဝကာရေယံ၊ ဥ ယျော အာဂမသန္တိဇော” ဟုဂါထာ၌ ဆိုသည်၊ ဤစကား
အရ “ဘူဝါဒယော-ဘူအစရှိသော သဒ္ဒါအပေါင်းတို့သည်” ဟု သုတ်နက်ပေး။

အထဝါ၊ ဘူဝါအာဒိ ပကာရာ ပေ၊ ဒယော-ဤနည်း၌ “ဘူဝါဒိ” ကို “ဘူဝါ+
အာဒိ” ဟုပုဒ်ဖြတ်၊ “ပကာရာ” ကား အာဒိ၏အဖွင့်တည်း၊ အာဒိသဒ္ဒါ၏ မရိယာဒ-
ပကာရ စသော အနက်များတွင် ပကာရ(အတူ) အနက်ရှိသည်-ဟူလို၊ [“ ဘူဝါတျာဒိ”
ဟု ပါဠိပျက်ရှိတတ်၏၊ သိမ္မံ “ဘူဝါ+အာဒိ”ဟု ရှိသည်၊] ဘူ+ဝါ ဟု ဓာတ် ၂ မျိုး
ပြရာတွင် ဘူသည် အကမ္မက ကြိယာကို ဟောသောဓာတ်များအတွက် ခေါင်းဆောင်၊
ဝါဓာတ်ကား သကမ္မကကြိယာကို ဟောသောဓာတ်များအတွက် ခေါင်းဆောင်တည်း၊
[ဝါဓာတ်သည် ဂတိ ဗန္ဓန(ဂန္ဓန) အနက်ကို ဟောသော သကမ္မကဓာတ်တည်း၊ ထို့
ကြောင့် သကမ္မကဓာတ်များအတွက် ဝါဓာတ်ကို ခေါင်းဆောင်ပြု၍ ဆိုသည်ဟုကြံ၊]

ဤသို့ ဘူနှင့်အကမ္မကကြိယာ ဟောခြင်းတူသော သဒ္ဒါအပေါင်းသည်လည်း
ကောင်း၊ ဝါနှင့် သကမ္မကကြိယာ ဟောခြင်းတူသော သဒ္ဒါအပေါင်းသည်လည်း
ကောင်း ဤသုတ်ဖြင့် ဓာတ်အမည်ရကြသည်ဟူလို၊ “ဘူဝါ ပကာရာဝါ ဓာတု၊ သကမ္မာ
ကမ္မကတ္တတော” ဟူသောဂါထာလည်း ဤဝိဂ္ဂဟ၏ သင်္ဂဟစကားတည်း၊ ဤနည်း
အလို “ဘူဝါဒယော-ဘူ၊ ဝါအတူရှိသောသဒ္ဒါ အပေါင်းတို့သည်” ဟုသုတ်နက်ပေး၊
[ဤစကားစဉ်အရ ရပ်တွက်ရာ၌ “ဘဝတိကို ဘူတည်၊ဘူ+ သတ္တယံ ဟူသောအနက်၌
ဘူဝါဒယော ဓာတဝေါ သုတ်ဖြင့် ဘူကို ဓာတ်အမည်မှည့်”ဟု ဆိုရသည်ဟုမှတ်။]

၄၂၅။ ဓာတုဿန္တော လောပေါ နေကဿရဿ။ ။အနေက |ပေ၊
 ဟောတိ၊ ကွစိဂဟဏံ-သည်၊ မဟိယတိ သမထောတျာဒိသု-မဟိ |ပေ၊
 ထော အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နိဝတ္တနတ္ထံ-တားမြစ်ခြင်း အကျိုးရှိ၏၊
 [တျာဒိသုဒ္ဓိအာဒိဖြင့် ကေလာယတိ စသည်၌ “ကေလေ” ဓာတ်စသည်တို့ကို
 ယူ၊ အကျယ်ကို ကစွည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။] ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အနေ
 ကဿရတ္တာဘာဝါ (သရတ္ထ+အဘာဝါ)-များသောသရရှိသည်၏အဖြစ်
 မရှိခြင်းကြောင့်၊ (အနေကသရဓာတ် မဟုတ်ခြင်းကြောင့်)၊ ဣဓ-ဤ ဘူ
 ဓာတ်၌၊ ဓာတုန္တလောပေါ-ဓာတုန်ကျေခြင်းသည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်။

တတော-ထို “ဘူ” ဟု တည်ပြီးသည်မှနောက်၌၊ ဓာတွာဓိကာရ
 ဝိဟိတာနေက ပစ္စယပ္ပသင်္ဂေ-ဓာတ်အရာ၌ စီရင်အပ်သော များစွာသော
 ပစ္စည်းတို့၏ ကပ်ငြိဖွယ်သည်၊ (သတိ-သော်၊) ဝတ္တိန္တာနုပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဓပ္ပဋိ
 ပတ္တိတိ-ဟူ၍၊ ကတွာ-ပရိဘာသာပြု၍၊ ဝတ္တမာနဝစနိန္တယံ-ဝတ္တမာန်
 ဝိဘတ်ကို ဆို လိုလတ်သော်၊ [၄၂၇ သုတ်၌ “ဝတ္တမာနာ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ”သို့
 လှမ်းစပ်။]

ဝတ္တမာနာ တိအန္တိ |ပေ၊ ဧမေ။ ။တျာဒယော-တိအစရှိကုန်သော၊
 ဒွါဒသ-၁၂ လုံးသော ဝိဘတ်တို့သည်၊ ဝတ္တမာနသညာ-ဝတ္တမာန်အမည်
 ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ တျာဒိနံ-တိအစရှိသော ဝိဘတ်တို့

၄၂၅-တတော ဓာတွာဓိကာရ |ပေ၊ ပသင်္ဂေ-ဘူကို ဓာတ်ဟု အမည်မှည့်ခဲ့ပြီ၊
 ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာပစ္စယာ သုတ်သည် ဓာတ်နောင် ခ စသောပစ္စည်းနှင့် တိစသော
 ဝိဘတ်များပင် သက်ခွင့်ပြုထား၏၊ ဓာတုဟိ ဇောဏယ စသောသုတ်ကလည်း ဇော
 ဏယစသော ပစ္စည်းများသက်၏၊ ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမိ ဇော သုတ်ကလည်း ဇောပစ္စည်း
 သက်ပြန်၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်၏အရာ၌ စီရင်အပ်သော ပစ္စည်းတွေ အများပင် ရှိလေ
 သည်၊ ထို့ကြောင့် ဘူဓာတ်နောင် ထိုများစွာသော ပစ္စည်းဝိဘတ်တို့ ငြိကပ်ပါဝင်လျက်
 (သက်ခွင့်ကြံလျက်) ရှိရကား “ထိုပစ္စည်း ဝိဘတ်အားလုံးပင် သက်ရလေမည်လား”
 ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသည်၊ သို့သော်....

ဝတ္တိန္တာနု |ပေ၊ ဝတ္တမာနဝစနိန္တယံ- “ဝတ္တိန္တာနု ပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဓပ္ပဋိပတ္တိ” ဟု
 ပရိဘာသာရှိသောကြောင့် ထိုပရိဘာသာကို ဤနေရာ၌ အသုံးပြု၍ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က
 ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်ကို ဆိုလိုလတ်သော် (တိ အန္တိ စသော ၁၂ လုံးကို “ဝတ္တမာနာ တိ
 အန္တိ” စသောသုတ်ဖြင့် ဝတ္တမာန် အမည်မှည့်ပြီးနောက်) ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ သုတ်ဖြင့်
 ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် သက်ရသည်။ [ဝတ္တိန္တာနု ပုဗ္ဗိကာသဒ္ဓပ္ပဋိပတ္တိ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို
 နာမ် (၆၅) သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

၏။ ဝတ္တမာနတ္ထဝိသယတ္တာ-ဝတ္တမာန်အနက်ဟူသော သက်ရာရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝတ္တမာနသည်-သည်း၊ (ဟောတိ)။

၄၂၇။ ကာလေ။ ။အယံ-ဤသုတ်သည်။ အဓိကာရော-နောက်သုတ် တို့၌ ယှဉ်စေထိုက်သော သုတ်တည်း။ ဝါ-လိုက်သုတ်တည်း။ ဣတော-ဤအရာမှ၊ ပရံ-၌၊ ဘျာဒိံ-ဝိဘတ္တိဝိဓာနေ-တိအစရှိသော ဝိဘတ်တို့ကို စီရင်ရာဖြစ်သော၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောသုတ်၌၊ ဝတ္တတေ-လိုက်၏။

၄၂၈။ ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ။ ။ပစ္စုပ္ပန္နေ-ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော၊ ကာလေ-ကြိယာကို၊ ဂမ္ပမာနေ-သိအပ်သော်၊ ဝတ္တမာနာ ဝိဘတ္တိ-ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် သည်၊ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ကာလောတိ-ကာလဟူသည်။ ကြိယာ-ကြိယာတည်း။ ကရဏံ-ပြုခြင်းသည်။ ကာရော-ကာရမည်၏။ ရကာရဿ-ရ အက္ခရာ၏၊ လကာရော-လအက္ခရာပြု၊ ကာလော-ကာလော

၄၂၆။ ဝတ္တမာနတ္ထဝိသယတ္တာ ဝတ္တမာနသည်-“ဝတ္တမာနတ္ထ ဝိသယတ္တာ” ဟိတ်ဖြင့် “ဝတ္တမာနေ-ဝတ္တမာန်အနက်၌+ဘဝါ-ဖြစ်သော ဝိဘတ်တည်း။ ဝတ္တမာနာ-ဝတ္တမာန်အနက်၌ ဖြစ်သော ဝိဘတ်” ဟူသော ဘဝတဒ္ဓိတ်ကိုပြသည်။ မှန်၏-“ဝတ္တမာန် အနက်ဟူသော ဟောရာရှိသည်” ဟုဆိုခြင်းနှင့် “ဝတ္တမာန်အနက်၌+ဖြစ်သည်” ဟူသော ဆိုခြင်းသည် သဘောတူပင်တည်း။ ဝတ္တမာန်အနက်ဟူသည် “ဖြစ်ဆဲကြိယာ” ဟူသောအနက်တည်း။ ယောကာလော-အကြင်ကြိယာ သည်၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်ဆဲ၊ ဣတိ၊ သောကာလော၊ ဝတ္တမာနော-မည်၏။ “ဖြစ်ဆဲကြိယာ” ဟူသည်လည်း သွားခြင်း စသော ကြိယာတစ်ခုခုကို စတည်ပြီးနောက် ထိုကြိယာ လက်စမသတ်(မပြီး ပြတ်) သေးသမျှ ဖြစ်နေသောကြိယာတည်း။ ဤ “ဝတ္တမာနတ္ထ ဝိသယတ္တာ” ဟူသောဟိတ်ဖြင့် တိ စသောဝိဘတ်တို့၏ ဝတ္တမာန်အမည်သည် အန္တတ္ထအမည်ဖြစ်သည်-ဟု လည်း သိစေသည်။

၄၂၇။ ဣတော ပရံ ဘျာဒိံ ။ပေ၊ ဝတ္တတေ-ဝတ္တမာနာပစ္စုပ္ပန္နေ သုတ်မှ စ၍ (ကစ္စည်းသုတ်စဉ်အတိုင်း) ကြိယာတိပဋေတိတေ ကာလာတိပစ္စုပ္ပန် သုတ်တိုင်အောင် သုတ် များသည် ဘျာဒိဝိဘတ္တိ ဝိဓာန (တိစသော ဝိဘတ်သက်သော) သုတ်များတည်း။ ဤကာလေ သုတ်သည် ထိုသုတ်အားလုံးသို့ လိုက်၏။

၄၂၈။ ကာလောတိ စေတ္ထ ။ပေ၊ ကာလော-ကာလသဒ္ဓါသည် “အခါ ကာလ” ဟူသောအနက်ကို ဟောရိုးဖြစ်သော်လည်း “ပစ္စုပ္ပန္နေ ကာလေ” ၌ ကာလသဒ္ဓါကား “ကြိယာ” အနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကာလောတိ စေတ္ထ ကြိယာ” ဟုမိန့်သည်။ “ကာလသဒ္ဓါ သည် ကြိယာအနက်ကို ဟောနိုင်လောက်အောင် အဘယ်သဒ္ဓါနည်းဖြင့် စီရင်မည်နည်း” ဟု မေး ဖွယ်ရှိ၍ “ကရဏံ ။ပေ၊ ကာလော” ဟုမိန့်ပြန်သည်။ “ကရဏံ ကာရော” ဟု ဘာဝသာဓန ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ကရဓာတ် ဏပစ္စည်း၊ ကိရိယာသဒ္ဓါလည်း

တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကြိယာယ-ကြိယာကို၊ ဂဗျမာနာယ-သိအပ်သော်၊ (ဝါ-
 သိအပ်ရာ၌) ဝိဘတ္တိနံ-ဝိဘတ်တို့ကို၊ ဝိဓာနတော-စီရင်ခြင်း၏ အစွမ်းသတ္တိ
 ကြောင့်၊ တျာဒိဝိဘတ္တိယော-တံ အစရှိသော အာချာတ်ဝိဘတ်တို့သည်၊
 ဓာတုဟိဇဝ-ဓာတ်တို့မှနောက်၌သာ၊ ဘဝန္တိ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ သိဒ္ဓိ-
 ပြီး၏။-

ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ ဣဓ-ဤအာချာတ်အရာ၌၊ ကာလဿ-ကြိယာ၏၊
 အတိတာ၊ ပေ၊ ကာလာတိပတ္တိဝသေန-အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊
 အာဏတ္တိ၊ ပရိကပ္ပ၊ ကာလာတိပတ္တိတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆဓာ-ဇ
 ပါးအပြားအားဖြင့်၊ ဘိန္နတ္တာ- ပြားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပစ္စုပ္ပန္နေတိ-
 ဟူ၍၊ ဝိသေသေတိ-အထူးပြု၏။

“ကရဏံ ကရိယာ”ဟု ပင် ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ကရဓာတ် ရိရိယပစ္စည်းဖြင့်ပြီး၏၊ ဤစကား
 အရ ကာရောနှင့် ကိရိယာသည် အနက်တူကြောင်း သိသာပြီ၊ ထိုကာရော၌ ရကို
 (“မဟာသာရော-မဟာသာလော” ကဲ့သို့) လပြုလျှင် ကာလောဟု ပြီး၏၊ ဤသဒ္ဓါ
 နည်းဖြင့် ကာလသဒ္ဓါသည် ကြိယာ ဟူသောအနက်ကို ဟောနိုင်သည်။

တသ္မာ, ကြိယာယ၊ ပေ၊ တျာဒိဝိဘတ္တိယော-ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ သုတ်၌
 ကာလအတွက် ကြိယာဟူသော အနက်ကိုယူရခြင်းကြောင့် အဘယ်စကား ကျရောက်
 ပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “တသ္မာ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ တသ္မာ-ထိုသို့၊ ဝတ္ထမာနာ
 ပစ္စုပ္ပန္နေ သုတ်၌ ကြိယာ ကို “ကာလ” ဟုခေါ်ရခြင်းကြောင့်၊ ထိုကြိယာကို သိအပ်သော
 အရာဝယ် တိစသောဝိဘတ်များကို (ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ သုတ်က) စီရင်ရကား “တိစ
 သော ဝိဘတ်များသည် ဓာတ်တို့၏ နောက်၌သာ သက်ကြရ၏” ဟူသော စကား
 သည်ကျရောက်လျက်ရှိတော့၏-ဟုလို။

ဆက်ဦးအံ့- ပြီးခဲ့သမျှ ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့သည် တဒ္ဓိတ်ဆုံးသည့်တိုင်အောင်
 လိန့်နောင်သာ သက်ကြရ၏၊ ဤသုတ်သို့ လိုက်ဖို့ရာ ဓာတုသဒ္ဓါလည်း (ကစ္စည်း
 သုတ်စဉ် အတိုင်းအားဖြင့်) မပါခဲ့သေး၊ ထို့ကြောင့် တိစသော အာချာတ် ဝိဘတ်များ
 လည်း လိန့်နောင်ပင် သက်ကြရလေမည် လောဟု တွေးတောဖွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့်
 တသ္မာစသောစကားဖြင့် “ဓာတ်နောင် သက်ရသည်” ဟူသော စကား-ကျကြောင်းကို
 ဆိုရပေသည်။ [ကောက်ချက်ချ၍ရသော အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုးကို “စကားကျ” ဟု ခေါ်၏၊
 ထိုစကားကျကို ပြရာ၌ သိဒ္ဓိပုဒ်ဖြင့် ထားလေ့ရှိသည်။]

ဣဓ ပန၊ ပေ၊ ဝိသေသေတိ-ရှေ့သုတ်မှ ကာလသဒ္ဓါ လိုက်လာသောကြောင့်
 “ပစ္စုပ္ပန်”ဟုသာ သုတ်တည်၍ “ကာလေ-ကြိယာအနက်ကို၊ ဂဗျမာနေ-သော်၊
 ဝတ္ထမာနာ - သည်၊ ဟောတိ” ဟူသောအနက်သည် ပြီးနိုင်ပြီ မဟုတ်ပါလော၊
 အဘယ့်ကြောင့် “ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ” ဟု ကာလဟူသောလိုက်ပုဒ်ကို ပစ္စုပ္ပန္နေ ဟူသော

တံတံ ကာရဏံ-ထိုထို အကြောင်းကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ ဥပ္ပန္နော-ဖြစ်သောကြိယာသည်၊ ပစ္စုပ္ပန္နော-မည်၏၊ ပဋိလဒ္ဓ သဘာဝေါ-ရအပ်သော ထင်ရှားရှိသော ကြိယာတည်း၊ န တာဝအတိတော-လွန်ပြီးမဟုတ်သေး၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤကား အနက်။

ဝိသေသနဖြင့် အထူးပြုရပါသကဲ့သို့ ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဣမ ပန” စသည်မိန့်၊ ကာလ၏ အနက်ဖြစ်သောကြိယာသည် ဤအာချာတ်အရာဝယ် အတိတ် အနာဂတ် စသော အားဖြင့် ၆ မျိုးပြားသောကြောင့် အတိတ်စသည်ကို နစ်စေ ဖို့ရာ “ကာလေ” ဟူသော လိုက်ပုဒ်ကို “ပစ္စုပ္ပန္နော” ဟုဝိသေသနဖြင့် ကုမရသည်-ဟုလို၊ [အတိတ် စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဆိုင်ရာသုတ်၌ ထင်ရှားလတ်။]

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ အတိတ် အနာဂတ်စသော ကာလ ၆ မျိုးကို ခွဲပြခြင်းသည် “ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နော” သုတ်မှ “ကြိယာတိပန္နော တိတေ ကာလာတိပတ္တိ” တိုင်အောင် သုတ်များ၌ လာသော ကြိယာတို့ကို ခွဲပြခြင်းတည်း၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုသုတ်တို့၌ပါသော “အာသိဋ္ဌကြိယာ အနုမတိကြိယာ များကိုကားဘုကြောင့် မပြပါလိမ့်မည်နည်း” ဟုစဉ်းစားဖွယ်ရှိ၏၊ ပစ္စမိ ဝိဘတ်၏ သက်ရာခြင်း တူသောကြောင့် အာဏတ္တိဖြင့် အာသိဋ္ဌကိုယူ၍၊ သတ္တမိဝိဘတ်၏ သက်ရာခြင်းတူသောကြောင့် ပရိကပ္ပဖြင့် အနုမတိကို ယူသည်ဟု စဉ်းစားမိသည်၊ ချဲ့အံ့-ပစ္စမိ၏ သက်ရာကြိယာများသည် သုတ်၌ပါသော အာဏတ္တိ အာသိဋ္ဌအပြင်သပထ-အက္ကောသ စသည်ဖြင့် များစွာရှိ သေး၏၊ ထိုကြိယာအများတွင် အာဏတ္တိကြိယာ တစ်ခုကိုသာ ဥပလက္ခဏ နည်းအားဖြင့် မှတ်၍ ပြထား သည်၊ သတ္တမိကြိယာလည်း အနုမတိ-ပရိကပ္ပ-သမ္ပန္နာ-ပတ္တနာ စသောအားဖြင့် များ၏၊ ထိုတွင် ပရိကပ္ပ တစ်ခုကိုသာ ဥပလက္ခဏနည်း အားဖြင့် မှတ်၍ ပြသည်၊ ကြိယာရှိသမျှကို အကုန်ပြလျှင် ၆ မျိုးမက အများအပြားပင် ရှိနိုင်သည်-ဟုစဉ်းစားမိပေသည်၊ [သဒ္ဓနီတိပဒမာလာ၌ကား ဤအာဏတ္တိနှင့် ပရိကပ္ပတို့ကိုသာ ခေါင်းတပ်၍ ပြခြင်းကို “ကထာသီသမတ္တံ-စကား၏ ဦးခေါင်း မျှသာ” သာဟုဆို၏၊ ထို၌လည်း ဥပလက္ခဏနည်းကိုပင် “ကထာသီသ” ဆိုသည် ဟုမှတ်၊ သီသ-ဟုလာတိုင်း ပဓာနနည်းချည်း မဖြစ်နိုင်။]

ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်ပုံ။ ။ ရှေ့၌ “တိကာလံ” ဟုဆိုခဲ့ပြီးလျှင် ဤနေရာ၌ ကာလ (ကြိယာ) ၆ ပါးပြားသည်-ဟု ပြသော ရူပသိဒ္ဓိအဆိုသည် ရှေ့နောက်ဆန့်ကျင် သကဲ့ရှိသော်လည်း ရှေ့၌ ကြိယာအပြားကို ပြလိုရင်းမဟုတ်၊ အာချာတ်ပုဒ်တို့၏ ဟောနက်၌ ကာလ ၃ ပါးရှိ ကြောင်းကိုသာ ပြလိုရင်းဖြစ်သောကြောင့် ရှေးဆရာတို့ ဂါထာအတိုင်း တိကာလံ ဟုပင်ဆိုခဲ့ရ သည်၊ ထိုကြောင့် သူ့နေရာနှင့်သူ အဓိပ္ပာယ် သင့်အောင် ပြရသောကြောင့် ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင် သည်ဟု မမှတ်ထိုက်။

တံတံ ကာရဏံ ပေ၊ အတိတောတုတ္ထော-ဤကားသုတ်၌ပါသော ပစ္စုပ္ပန္နောပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟနှင့် သရုပ်ကိုပြသော စကားတည်း၊ ပစ္စုပ္ပန္နော၌ “ပတိ+ဥပ္ပန္နော” ဟုခွဲ၊ ပတိသဒ္ဓါ

ပစ္စုပ္ပန် သမိပေပိ-ပစ္စုပ္ပန်၏ အနီးဖြစ်သော အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာ၌ လည်း၊ တဗ္ဗောဟာရု-ပစာရတော-ထို ပစ္စုပ္ပန် ဝေါဟာရကို တင်စားသော သမိပျူပစာရအားဖြင့်၊ ဝတ္ထမာန်-ဝတ္ထမာန် ဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတိ-သက် နိုင်၏။)

သည်ပဋိစ္စ အနက်ဟောတည်း-ဟု သိစေလိုရကား “ပဋိစ္စ” ဟုပြု၍ ပဋိစ္စ၏ ကံပုဒ် ကို “တိတ် ကာရဏံ” ဟု ထည့်သည်။ ဖြစ်ဆဲကြိယာ မှန်သမျှသည် ထိုထိုအကြောင်း တစ်စုံတစ်ရာကို စွဲ၍ ဖြစ်သည် ချည်းတည်း။ ဥပမာ-သွားဖို့ရာ အကြောင်းကိစ္စတစ်ခု ပေါ်လာလျှင် ထိုအကြောင်းကိစ္စကိုစွဲ၍ သွားခြင်းကြိယာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ကိစ္စမရှိဘဲ မိမိဘာသာ သွားလိုသော ဆန္ဒဖြစ်ပေါ်လာလျှင် လည်း ထိုဆန္ဒသည်ပင် သွားခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။ ဤသို့လျှင် ထိုထိုအကြောင်းကို စွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသောကြိယာကို “ပစ္စုပ္ပန်” ဟုခေါ်၏။

“ပဋိလဒ္ဓသဘာဝေါ” ကား ထိုပစ္စုပ္ပန်၏ သရုပ်ကိုပြသော စကားတည်း။ “ပစ္စုပ္ပန် ကြိယာ” ဟူသည် ပရမတ်သဘောအားဖြင့် ဖြစ်စေ လောက၌ အသိအမှတ်ပြုအပ်သော ပညတ်သဘော အားဖြင့် ဖြစ်စေ အထင်အရှားရှိနေသော အထင်အရှားသိအပ် ရအပ်သော သဘောတစ်မျိုး ဖြစ်သည်-ဟုလို၊ [ပဋိလဒ္ဓ-သိအပ် ရအပ်သော (မြင်ရ ကြားရ စိတ်ဖြင့်သိရသည်ကိုပင် ပဋိလဒ္ဓ ဟု ဆိုသည်) + သ-ထင်ရှားရှိသော+ဘာဝ- ကြိယာ။] ထိုသိအပ် ရအပ်သော ထင်ရှားရှိနေသော ကြိယာသည် လွန်ပြီး-ချုပ်ပြီး- ပြီးပြီးလည်းမဟုတ်စေရ၊ လွန်ပြီးဖြစ်လျှင် အတိတ်ကြိယာဖြစ်သွား လိမ့်မည်-ဟုပြလို၍ “နတာဝ အတိတော” ဟုမိန့်ရပြန်သည်။ အချုပ်ကား-“ထိုထိုအကြောင်းကို စွဲ၍ အထင်အရှား ဖြစ်ဆဲလည်းဟုတ်၊ ပြီးလည်းမပြီးသေးသော ကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန်မည်၏” ဟု မှတ်။ [နိစ္စပ္ပဝတ္တိ-စသော ဝတ္ထမာန်အပြားနှင့် အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာများကို ဤသုတ်၏ ကစူည်းဘာသာဋီကာမှာရှု။]

ပစ္စုပ္ပန်သမိပေပိ။ **ပေ၊ ဝတ္ထမာန်**-ဤပါဠိဖြင့် ဥပစာဝတ္ထမာန် တစ်မျိုးကိုပြသည်။ ရဲ့ဦးအံ့-“ပစ္စုပ္ပန်သမိပေပိတိ ဝတ္ထမာန်ကာလဿ အာသန္ဓေ အတိတကာလေစ အနာဂတ ကာလေစ ဝတ္ထမာန်ဝိဘတ္တိ ဟောတိ” ဟူသော ဋီကာအရ အတိတ် သမိပ ဝတ္ထမာန်-အနာဂတ သမိပဝတ္ထမာန် ၂ မျိုးကို သိရ၏။ ထို ၂ မျိုးတွင် အရုပ်တစ်ပါး မှလာခဲ့၍ ထိုင်နေသည့် ထိုင်ခြင်း ကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန်တည်း။ ထိုထိုင်ခြင်းကြိယာသည် သမိပိ၊ လာခုံခြင်းကြိယာကား ထိုင်ခြင်း ကြိယာ၏ အနီးဖြစ်သောကြောင့် သမိပတည်း။ ထို ထိုင်ခြင်းကြိယာ၏ ပစ္စုပ္ပန်အမည်ကို လာခြင်း အတိတ်ကြိယာ အပေါ်၌တင်စား၍ “ကတော အာဂစ္ဆသိ-ဘယိက လာခုံသနည်း” ဟု ပစ္စုပ္ပန် ကြိယာဖြင့် ပြောဆိုခြင်းကား သမိပျူပစာ (သမိပိ၏ နာမည်) တည်း။ “ကုဟိ ဂစ္ဆသိ-ဘယိသွား မလှိုလံ” ၌လည်း မသွားမှီ ပြင်ဆင်နေခြင်းကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန် သမိပိတည်း။ သွားလတ် ကြိယာ ကားသမိပတည်း။ မသွားမှီ ပြင်ဆင်နေခြင်း စသောကြိယာ၏ ပစ္စုပ္ပန်အမည်ကို သွားလုံ အနာဂတ် ကြိယာ၌ တင်စားခြင်းသည် သမိပျူပစာတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ နိစ္စပ္ပဝတ္တိ စသော ဝတ္ထမာန် ၄ မျိုးကို ပြသောကျမ်းဂန်တို့၌ ဥပစာမတင်ဘဲ သမိပဝတ္ထမာန်ဟူသော သီးခြားနာမည်ကို ပြကြသည်။ ဤ ရူပသိဒ္ဓိကား

အတိတေပိ-ဝေးသော အတိတ်ကြိယာ၌လည်း၊ တံ ကာလဝစနိစ္ဆယာ (ဝစနိစ္ဆယ)- ထိုအတိတ်၌ ဖြစ်ဆဲကာလကို ဆိုလိုခြင်းကြောင့်၊ (ဝတ္တမာနာ- သည်၊ ဟောတိ)။

တသ္မိံ ပစ္စုပ္ပန္နေ-ထို ပစ္စုပ္ပန်အနက်၌၊ ဝတ္တမာနာ ဝိဘတ္တိ-ဝတ္တမာန် ဝိဘတ် ကို၊ ကတွာ-၍၊ တဿာ-ထိုဝတ္တမာန် ဝိဘတ်၏၊ ဌာနာနိယမေ-သက်ရာ ဌာနကို မသတ်မှတ်ရသေးသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လတ်သော်၊) ဓာတုလိင်္ဂေဟိ

ထို ၄ မျိုးကို မပြသောကြောင့် ထို သမိပဝတ္တမာန် ပုံစံများကိုပင် ဥပစာတင်စားထား သောကြောင့် သမိပုဏ္ဏဝတ္တမာန်ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။ [ဤသမိပဝတ္တမာန်၌ ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်က ဝတ္တမာန်ဖြင့် မဆိုလိုလျှင် “ကဒါ အာဂတော၊သိ-ဘယ်တုန်းကလာခဲ့ သနည်း” ဟုမေးရာ၌ “ဣဒါနေဝါ.ဟံ အာဂစ္ဆံ (ဟိယုတ္တနိ) အာဂစ္ဆံ (အဇ္ဇတ္တနိ) အာဂတော (အတိတ်တပစ္စည်း)” ဟု အတိတ်ဝိဘတ် ပစ္စည်းများဖြင့် သုံးစွဲနိုင်၏။ အနာဂတ်၌လည်း “ကဒါ ဂမိဿသိ-ဘယ်တော့ သွားမလဲ”- “ဣဒါနိ ဂမိဿာမိ- ယခု သွားမလို့” ဟုလည်းကောင်း “ဂါမိ-သွားလတံ” ဟုလည်းကောင်း အနာဂတ် ဝိဘတ် ထိ ပစ္စည်းများဖြင့် သုံးစွဲနိုင်သည်ဟုလည်းမှတ်။]

အတိတေပိ တံ ကာလဝစနိစ္ဆယာ-[ဂါထာဖြစ်၍ ဇရိုဏ်းရအောင် “ဝစနိစ္ဆယာ” ဟု အက္ခရာ သင်္ကန်း (“စ္ဆယာ”-၌ အာနှင့် အကိုပြောင်းရွှေ့မှု) ပြုထားသော်လည်း “ဝစနိစ္ဆယာ”ဟု ပုဒ်ရင်းအတိုင်း အနက်မှတ်။] ဤ၌ပြခဲ့သော သမိပဝတ္တမာန်မျိုး မဟုတ်သော ဝေးသောအတိတ်ကို “အတိတေပိ” ဟုဆိုသည်။ “ဂစ္ဆာမိ အမ္မရေ တဒါ- ထိုသုဓမ္မာ ဖြစ်ရာအခါ၌ ကောင်းကင်၌ သွားတော်မူခဲ့၏။” ဤစကားကား ဘုရားဖြစ်မှ မိန့်တော်မူအပ်သော စကားတည်း။ ဘုရားဖြစ်သည့် အခါ ထိုကောင်းကင်ကြွသွားမှု ကြိယာသည် အလွန်ဝေးသော အတိတ်ဖြစ်၏။ သို့သော် ထို အတိတ်တုန်းက သွားဆဲ ကြိယာကို စိတ်ဖြင့်မှန်း၍ ဝတ္တမာန်ဖြင့် ဆိုလိုသောကြောင့် “ဂစ္ဆာမိ”ဟု ဝတ္တမာန်ဖြင့် သုံးစွဲနိုင်သည်။ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးနောက် သံဂါယနာ တင်ချိန်ကျမှ “ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ”ဟု သုံးစွဲရာ၌လည်း ဤဝတ္တမာန်ပင်တည်း။ ဤ “တံ ကာလ ဝစနိစ္ဆာ” ဝတ္တမာန်ကို တံ ကာလပေက္ခ (ထိုအတိတ်၌ သွားဆဲကြိယာ နေဆဲကြိယာကို စိတ်ဖြင့် ငဲ့အပ်သော) ဝတ္တမာန်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ [ဤဂါထာ၌ နိဿယဟောင်းဝယ် အဓိပ္ပာယ် ချို့ယွင်း လောက်အောင် အနက်ပေးထား၏၊ သတိပြုကြလေ၊ ယာဝပုရာ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်ရာဝယ် အနာဂတ်၌ ဝတ္တမာန်သက်ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ ၌။]

တသ္မိံ ၊ဝေ၊ ပရသပဒဝစနိစ္ဆယံ-“ဝတ္တမာနာပစ္စုပ္ပန္နေ” သုတ်ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန် အနက်၌ ဝတ္တမာန်သက်သောအခါ “မည်သည့်နေရာဌာန၌ သက်ရမည်” ဟု ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်၏ သက်ရာဌာနကို မသတ်မှတ်ရသေးသည်ကို “တဿာ ဌာနာနိယမေ (ဌာန+ အနိယမေ)” ဟု မိန့်သည်။ ထိုသို့ ဌာနမသတ်မှတ်ရသေးသော ကြောင့် “ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရပစ္စယာ” ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့် “ဓာတ်မှနောက်ဖြစ်သော ဌာန၌ ဝတ္တမာန်

ပရာပစ္စယာတိ-ဟူ၍၊ ပရိဘာသတော-ကြောင့်၊ ဓာတုတော ပရံ၊ ဝတ္ထမာန် ပစ္စယေ-ဝတ္ထမာန်ဝိဘတ်ဟူသော ပစ္စည်းတို့ကို၊ ကတွာ-၍၊ တေသံ-ထို ဝတ္ထမာန်ဝိဘတ်တည်းဟူသော ပစ္စည်းတို့၏၊ အနိယမပ္ပသင်္ဂေ-မည်သည့် ဝိဘတ်ဟု မမှတ်အပ်သေး၍ လျဉ်းပါးဖွယ်သည်၊ သတိ-သော်၊ ဝတ္တိစ္ဆာ၊ ဗေ၊ ပဋိပတ္တိတိ-ဟူ၍ ပရိဘာသာ လာသောကြောင့်၊ ပရဿပဒ ဝစနိစ္ဆာယံ- ပရဿပဒံ ဝိဘတ်ကို ဆိုလိုလတ်သော်... [နောက်သုတ် “ပရဿ ပဒံ ကတွာ” ၌ လှမ်းစပ်။]

၄၂၅။ အထ ပုဗ္ဗာနိ ဗေ၊ ပဒါနိ။ ။အထ(တဒ္ဓိတာနန္တရံ)-တဒ္ဓိတ်၏ အခြားမဲ့၌၊ ဝုဇ္ဇမာနာနံ-ဆိုအပ်လတ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗာသံ-ကုန်သော၊ ဝတ္ထမာနာဒိနံ-ဝတ္ထမာန်အစရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌဝိဓာနံ-ရှစ်သွယ် အပြား ရှိကုန် ဝိဘတ်သက်”ဟု သက်ရာဋ္ဌာနကို သတ်မှတ်ပေးရသည်။ ထိုဋ္ဌာနကို သတ်မှတ်ပေးသော ပရိဘာသာသုတ်အရ ဓာတ်နောင် ဝတ္ထမာန် ပစ္စည်းများကို သက်ရသည်။ [“ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ” သုတ်၌ ဝိဘတ်နှင့်ပစ္စည်း ၂ မျိုးလုံးကို “ပစ္စယ” ဟု နာမည်တပ်ထားသောကြောင့် ထိုသုတ်နှင့်ညီအောင် ဝတ္ထမာန်ဝိဘတ်ကိုပင် “ဝတ္ထမာန် ပစ္စယေ” ဟု ပစ္စယနာမည်ဖြင့် သုံးစွဲထားသည်။]

ထို ဝတ္ထမာန်ဝိဘတ်လည်း ၁၂ လုံးရှိရကား ထို ၁၂ လုံးတွင် မည်သည့်ဝိဘတ်သက်- ဟု သတ်မှတ်ချက် မရှိသေး၊ ထိုသို့သတ်မှတ်ချက် မရှိသေးသောကြောင့် ထိုဝတ္ထမာန် အားလုံးပင် “ဝတ္ထမာနာ ပစ္စယုန္တေ” သုတ်အရ ငြိတွယ်ပါဝင်လာခွင့် ရှိသည်ကို “တေသံ အနိယမပ္ပသင်္ဂေ” ဟု ဆိုသည်။ [ထိုပသင်္ဂကို သဒ္ဓါနက်အားဖြင့် “ငြိကပ်ခြင်း” ဟု လည်းကောင်း၊ အများသတ်မှတ်ထားသော သင်္ဂေတအနက်အားဖြင့် “လျဉ်းပါးခြင်း” ဟု လည်းကောင်း၊ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်ကား “အလျဉ်းသင့် ပါဝင်လာခြင်း” ဟု လည်းကောင်း ဆိုလိုသည်။]

ထိုသို့ ငြိကပ်ပါဝင်လာခွင့် ရှိသော်လည်း “ဝတ္တိစ္ဆာ နုပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဓပ္ပဋိပတ္တိ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်ဆိုလိုရာ ဝိဘတ်သက်ခွင့်ရှိသောကြောင့် ဤနေရာ၌ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က ပရဿပဒံဝိဘတ်ကို ဆိုလိုလျှင် နောက်လာမည့် “ကတ္တရိ ပရဿပဒံ” သုတ်ဖြင့် ပရဿပဒံသာ သက်ရသည်။

၄၂၆။ အထ ပုဗ္ဗာနိ ဗေ၊ ပရဿပဒသညာ-“ထိုသို့ ပရဿပဒံ သက်ရမည်ဆိုလျှင် အဘယ်ဝိဘတ်များသည် ပရဿပဒံအမည်ရကြသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ပရဿပဒံ အမည်မှည့်သော “အထ ပုဗ္ဗာနိ” စသော သညာသုတ်ကို ဤနေရာ၌ ထုတ်ပြရသည်။ အထသဒ္ဓါသည် “အဓိကာရ-မင်္ဂလ-နိပ္ပန္န-အဝဓာရဏ-အနန္တရ” စသောအားဖြင့် အနက်များစွာရှိရာ ဤသုတ်၌ပါသော အထသဒ္ဓါသည် “အနန္တရ” အနက်ရှိ၏ဟု သိစေလို၍ အထကို “တဒ္ဓိတာနန္တရံ” ဟုဖွင့်သည်။ “ဝုဇ္ဇမာနာနံ ဗေ၊ အဋ္ဌဝိဓာနံ” တို့ကား ဖြစ်သင့်၍ ထည့်အပ်သော ပက္ခိပန ပုတ္တိတည်း။

သော၊ ဝိဘတ္တိနံ-ဝိဘတ်တို့၏၊ ပုဗ္ဗကာနိ-ရှေ့၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ယာနိယာနိ ဆပဒါနိ-အကြင်အကြင် ခြောက်ပုဒ်တို့သည်၊ (သန္တိ)၊ အတ္ထတော-အနက် ခြပ်အားဖြင့်၊ အဋ္ဌစတ္တာလီသမတ္တာနိ-၄၈ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ တာနိတာနိ (ဆပဒါနိ)-ထိုထို ၆ ပုဒ်တို့သည်၊ ပရဿ ပဒသညာနိ-ပရဿ ပုဒ် အမည်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အဒုဒိမိ- အစဉ်၊ ဆန္ဒ- ၆ ပုဒ်တို့၏၊ ပရဿ ပဒသညာ-အမည်သည်၊ (ဟောတိ)။

ပရဿတ္တာနိ-သူတစ်ပါး၏ အနက်ရှိကုန်သော၊ ပဒါနိ-ပုဒ်တို့သည်၊ ပရဿ ပဒါနိ-ပရဿပုဒ်တို့မည်၏၊ တဗ္ဗာဟုလ္လတော-ထိုသူတစ်ပါး အနက်ဟောပုဒ်တို့ များကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တဗ္ဗောဟာရော-ထို “ပရဿပဒ” ဟူသော ဝေါဟာရသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏)။

ဝိဘတ္တိနံပုဒ်၌ နိဝိဘတ်အတွက် “တို့တွင်” ဟု နိဒ္ဒါရဏအနက်ပေးကြ၏။ သို့သော် ရှစ် ပါးသော ဝိဘတ်အပေါင်းတွင် ဝတ္ထုမာန်ဖြစ်စေ ပဉ္စမိ စသည်ဖြစ်စေ တစ်ခုခုကို ထုတ်ရာ၌သာ နိဒ္ဒါရဏဖြစ်သင့်၏။ ဤ၌ကား “ပုဗ္ဗကာနိ ဆပဒါနိ” ဟုရှေးရှေး ၆ ပုဒ်ကို ထုတ်ပြသောကြောင့် နိဒ္ဒါရဏအနက် မဖြစ်သင့်၊ “ဝိဘတ်တို့၏ ၄၈ပုဒ်” ဟု (မနုဿဿသိသံ” ကဲ့သို့) အပေါင်းသမူဟ သမ္ပန်သာ ဖြစ်သင့်သည်။ ထိုဝိဘတ် ၈ မျိုးတို့၏ ရှေးရှေး ၆ပုဒ်စီကိုသာ ယူလျှင် ၆x ၈= ၄၈ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဘတ်ခြပ် (ဝိဘတ်လုံးရေ) ၄၈ ရှိရကား “အတ္ထတော အဋ္ဌစတ္တာလီသ မတ္တာနိ” ဟုမိန့်သည်။

ပရဿတ္တာနိ ၊ပေ၊ ပရဿပဒါနိ-ဤကား သုတ်၌ပါသော ပရဿပဒါနိ၏ ဝိဂ္ဂဟတ္ထတည်း၊ “ပရဿတ္တာနိ+ပဒါနိ” ဟူသောဝိဂြိုဟ်အရ “ပရဿတ္ထပဒါနိ” ဟုဖြစ်သင့်လျက် ပရဿတ္ထဟူသော ရှေ့ပုဒ်ဝယ် အတ္ထဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ “ပရဿပဒါနိ”ဟု ဖြစ်သည်။ ပရဿတ္တာနိကိုလည်း “ပရဿ+အတ္ထော ယေသံတိ ပရဿတ္တာနိ” ဟုပြု၊ ယေသံ-အကြင်ပုဒ် တို့၏၊ ပရဿ-သူတစ်ပါး၏၊ အတ္ထော-အနက်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ၊ တာနိ-ထိုပုဒ်တို့သည်၊ ပရဿတ္တာနိ-တို့မည်၏၊ ဤ၌လည်း “ပရတ္တာနိ” ဟုဖြစ်သင့်လျက် (ပရဿပဒ-၌ သဝိဘတ် မကျေသကဲ့သို့) ဝိဘတ်မကျေသောကြောင့် “ပရဿတ္တာနိ” ဟုဖြစ်ရသည်။ ဤ“ပရဿတ္တာနိ”အရ “သူတစ်ပါးအနက်ရှိသော (အခြားသူဟူသော အနက်ကိုဟောသော) ပုဒ်များသည် ပရဿပုဒ် မည်၏” ဟု ဆိုလိုသည်။

တဗ္ဗာဟုလ္လတော တဗ္ဗောဟာရော-နာမယောဂ၊ တုမယောဂဖြစ်သော “တိ-အန္တိ၊ သိ-ထ” ကဲ့သို့ ရှေးရှေး ၄ ပုဒ်သည် မိမိမှတစ်ပါးသော “သူ” ဟူသောအနက် “သင်” ဟူသော အနက်များကို ဟောကြသဖြင့် ပရဿပုဒ်မည်လျှင် ရှိပါစေတော့၊ အမှယောဂ ဖြစ်သော “မိ-မ” ကဲ့သို့သော နောက်နောက် ၂ ပုဒ်ကား မိမိ (ကိုယ့်ကို) ဟူသော အတ္ထအနက်ကို ဟောပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ပရဿပုဒ်ဟု အမည်ရပါသနည်း-ဟု

ဓာတူဟိ ဣ ဣယ ဣစ္စာဒိတော-အစရှိသောသုတ်မှ၊ ဓာတူဟိတိ-
ပုဒ်သည်။ ဝတ္ထုမာနေ-သော်၊ [ပရဿပဒံ ကတွာံ ဖပံ။]

၄၃၀။ ကတ္တရိ ပရဿပဒံ။ ။ကတ္တရိ ကာရကေ-ကတ္တုကာရကကို၊
အဘိဓေယျေ-ဟောအပ်သော်၊ သဗ္ဗဓာတူဟိ-တို့မှ(နောက်၌)၊ ပရဿပဒံ
ဟောတိ၊ ဣတိ- ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပရဿပဒံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ တဿာပိ-
ထိုပရဿပဒံ၏လည်း၊ အနိယပုသင်္ဂေ-မည်သည့်ပုဒ်ဟု မသတ်မှတ်အပ်
သေးသဖြင့် ငြိကပ် ပါဝင်လာဖွယ်သည်။ (သတိ)၊ ဝတ္တိစ္ဆာဝသာ-ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်
အလို၏အစွမ်းဖြင့်၊ [၄၃၂သုတ် “ပဌမပုရိသံ ကတွာ” ၌ လှမ်းစပ်။]

မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တဗ္ဗာဟုလ္လတော တဗ္ဗောဟာရော”ဟု မိန့်သည်။ မိ-မကဲ့သို့
နောက်နောက် ၂ ပုဒ်သည် (အတ္တ) မိမိအနက်ကို ဟောစေကာမူ ၂ ပုဒ်သာရှိ၍ ပရအနက်
ဟောပုဒ်က “တိ-အန္တိ-သိ-ထ” ဟု ၄ ပုဒ်ရှိသဖြင့် များသောကြောင့် နောက်နောက်
၂ ပုဒ်လည်း ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် မည်ရတော့သည် ဟုလို။

တေသံ-ထို ပရအနက်ဟောသောပုဒ်တို့၏ +ဗာဟုလ္လံ-များသည်၏အဖြစ်
(များနေခြင်း)သည်။ တဗ္ဗာဟုလ္လံ-မည်၏၊ တေသံ-ထို ပရအနက်ဟောပုဒ်တို့၏ +
ဝေါဟာရော-ခေါ်ဝေါ်အပ်သော နာမည်သည်။ တဗ္ဗောဟာရော-မည်၏၊-ရှားပင်တွေ
များ၍ အခြားအပင်လည်း အနည်းငယ်ပါသော သစ်ပင်အပေါင်းကို ယေဘုယျ
နည်းအားဖြင့် “ခဒိရဝန-ရှားတော” ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ပရဿပုဒ် တွေများ၍
အတ္တအနက်ဟောပုဒ်လည်း အနည်းငယ်ပါသော ပုဒ်အပေါင်းကို ယေဘုယျနည်း
အားဖြင့် ပရဿပဒံဟု ခေါ်ရသည်။ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိ အလိုတည်း၊ သက္ကတကျမ်းတို့
အဆိုကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။

၄၃၀။ ကတ္တရိ ကာရကေ ဖေ၊ ဝတ္တိစ္ဆာဝသာ ။ “ကတ္တရိ ကာရကေ အဘိဓေယျ” ၌
“ကတ္တုကာရက (ကတ္တားအနက်)ကို ဟောအပ်သော်” ဟု ရာ၌ “ကတ္တားအနက်ကို
ဟောရမည့် အရာဝယ်” ဟုဆိုလိုသည်။ အချုပ်မှာ-“ကတ္တားအနက်၌ ပရဿပုဒ် ဝိဘတ်
သက်သောသုတ်”ဟု မှတ်။ [ဝတ္ထုမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နသုတ်က ဝတ္ထုမာန်ဝိဘတ် သက်
သော်လည်း ပရဿပုဒ် အတ္တနောပုဒ် ၂ မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်နေသောကြောင့် ပရဿပုဒ်
သာ သက်စေလိုရာ၌ ဤသုတ်ဖြင့် ထပ်၍ သက်ရပြန်သည်။] ပရဿပုဒ် ၆ လုံးတွင်
လည်း မည်သည့်ပုဒ်ဟု ခွဲခြားသတ်မှတ်ချက် မရှိသေးသည်ကို “အနိယမ” ဟုဆို၏။
ထိုသို့သတ်မှတ်ချက် မရှိသေးသဖြင့် ပရဿပုဒ် ၆ ပါးလုံးပင် “ပရဿပုဒ်” ဟူသော
စကား၌ ငြိကပ်ပါဝင်လာဖွယ်ရှိသည်ကို “ပသင်္ဂံ” ဟုဆိုသည်။ ထိုသို့ ပရဿပုဒ်အားလုံး
ပါဝင်လာဖွယ်ရှိသော်လည်း “ဝတ္တိစ္ဆာနဗ္ဗိကာ သဒ္ဓပုဂ္ဂိုလ်” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ
ပဌမပုရိသံကို ဆိုလိုသောကြောင့် “နာမမိ ပယုဇ္ဇမာနေပိ” စသောသုတ်ဖြင့် ပဌမပုရိသံ
ဖြစ်သော ပရဿပုဒ်သာ သက်လိမ့်မည်။

ဝိပရိကာမေန-အားဖြင့်၊ ပရဿပဒါနန္တိ စ-ပရဿပဒါနံပုဒ် သည်လည်းကောင်း၊ အတ္တနောပဒါနန္တိ စ-လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ-၏။ [အထ ပုဗ္ဗာနိ ဝဘတ္တိနံ ဆ ပရဿပဒါနိ၊ ပရာနျတ္တနော ပဒါနိသုတ်တို့မှ ပဒါနိဟူသော ပဌမန္တ ပုဒ်တွေသည် ဆဋ္ဌိယန္တဖြစ်အောင် ဝိဘတ်ပြောင်း၍ “ပရဿပဒါနံ-အတ္တနော ပဒါနံ ” ဟုလိုက်သည်။]

၄၃၁။ ဒွေ ဒွေ ပေ၊ ပုရိသာ။ ။ပရဿပဒါနံ-ပရဿပုဒ်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အတ္တနောပဒါနဉ္စ-အတ္တနောပုဒ်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တာသံ ဝိဘတ္တိနံ-တို့၏။ ဒွေဒွေ ဝစနာနိ-ဧကဝုဗ် ဗဟုဝုဗ် ၂ ပုဒ်၂ ပုဒ်တို့သည်၊ ယထာက္ကမံ၊ ပဌမ မဇ္ဈိမုတ္တမ ပုရိသသညာနိ-ပဌမပုရိသံ၊ မဇ္ဈိမပုရိသံ၊ ဥတ္တမပုရိသံ အမည်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ တံယထာ-ထိုပုရိသံတို့ အဘယ်နည်း၊ တိ အန္တိ ဣတိ-တိ၊ အန္တိ ၂ ပုဒ်တို့သည်၊ ပဌမပုရိသာ-ပဌမပုရိသံတို့ မည်၏၊ ပေ၊ ဥတ္တမပုရိသာ၊ အတ္တနောပဒေသုပိ-အတ္တနောပုဒ်တို့တွင်လည်း၊ တေ အန္တေ ဣတိ-တေ၊ အန္တေ ၂ ပုဒ်တို့သည်၊ ပဌမ ပုရိသာ-၏၊ ပေ၊ ဥတ္တမပုရိသာ၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ သေသာသု-ဝတ္တမာန်မှ ကြွင်းကုန်သော၊ သတ္တသု-ခုနစ်သွယ်ကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိသုပိ-တို့၌လည်း၊ [သိဟိဋ္ဌိမုဋ္ဌိ “ဝိ” ပါသည်၊] ယောဇေတဗ္ဗံ-ယှဉ်စေရာ၏၊ ဣတိဧဝံ-ဤသို့၊ အဋ္ဌဝိဘတ္တိ ဝသေေန- ရှစ်သွယ်သော ဝိဘတ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆန္ဒဝတိဝိဓေ-ဇြိ အပြားရှိသော၊ အာချာတပဒေ-အာချာတ် ဝိဘတ်ဟူသောပုဒ်တွင်၊ ဒွတ္တိသ ဒွတ္တိသ-၃၂ ပုဒ် ၃၂ ပုဒ်သည်၊ ပဌမ မဇ္ဈိ မုတ္တမပုရိသာ-ပဌမပုရိသံ၊ ပေ၊ ဥတ္တမပုရိသံတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤ သုတ်ဖြင့်၊ ဝတ္တမာန ပရဿပဒါဒိမိ-ဝတ္တမာန် ပရဿပုဒ်၏အစဉ်၊ ဒွိန္ဒံ-တိအန္တိ ၂ ပုဒ်တို့၏၊ ပဌမပုရိသသညာ-ပဌမပုရိသံဟူသော အမည်သည်၊ (ဟောတိ)။

၄၃၁။ တာသံ ပေ၊ ပဌမပုရိသသညာ။ ။ပဌမပုရိသံ ပရဿပုဒ် သက်လတ်ဖြစ်သောကြောင့် ရှေးဦးစွာ ပဌမပုရိသံစသောအမည်ကို ပြလိုရကား ဤသုတ်ကို ဤနေရာ၌ ထုတ်ပြရသည်၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဝတ္တမာန်ပရဿပုဒ် ၆ လုံးတွင် အစဖြစ်သော တိ-အန္တိ ၂လုံးကို ပဌမပုရိသံဟုမုဋ္ဌိ၊ [တံယထာ-“တိ အန္တိ ဣတိ ပဌမပုရိသာ” စသည်ကား ပဌမပုရိသံစသည် အမည်ရသော ဝိဘတ်များ၏ သရုပ်ကို ထုတ်ပြသော စကားတည်း၊ “ဧဝံ သေသာသု၊ ပေ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ” ဟူသော စကားအရ “တု-အန္တု ဣတိ ပဌမပုရိသာ” စသည်ဖြင့် နောက်နောက်ဝိဘတ်တို့၌လည်း ယှဉ်စပ် ကြပါလေ၊ ပဌမပုရိသံ စသည်ခေါ်ပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ၌။]

၄၃၂။ နာမမိ ဖေ၊ ပဌမော။ ။တုမှာမှ သဒ္ဓဝဇ္ဇိတေ-တုမှ၊ အမှသဒ္ဓါသည် ကြံ့အပ်သော၊ တုလျာဓိကရဏ ဘူတေ-ကြိယာပုဒ်နှင့် တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ သာဓက ဝါစကေ-ကာရကကိုဟောသော၊ နာမမိ-နာမသဒ္ဓါကို၊ ပယုဇ္ဇမာနေပိ-ယှဉ်စပ်အပ်သော်လည်းကောင်း၊ အပယုဇ္ဇမာနေပိ-မယှဉ်စပ်အပ်သော်လည်းကောင်း၊ ဓာတူဟိ-ဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ ပဌမပုရိသော-သည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပဌမပုရိသံ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ တဿာပိ-ထိုပဌမပုရိသံ၏လည်း၊ အနိယမပ္ပသင်္ဂေ-ဧကဂုဏ် ဗဟုဂုဏ်ဟု မသတ်မှတ်အပ်သေးသဖြင့် ငြိကပ်လျဉ်းပါးဖွယ်သည်၊ (သတိ-ဖြစ်လတ်သော်)၊ ကြိယာသာဓကဿ-ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော၊ ကတ္တာနော-ကတ္တာ၏၊ ဧကတ္တေ-တစ်ခုတည်း အဖြစ်ကို၊ ဣစ္ဆိတေ-ဆိုလို အပ်သော၊ ဧကမိဝတ္ထဗ္ဗေ ဧကဝစနန္တိ-ဟူ၍ ပရိဘာသာလာသောကြောင့်၊ ဝတ္ထမာန ပရဿပဒ ပဌမပုရိသေက ဝစနံ-ဝတ္ထမာန်၊ ပရဿပုဒ်၊ ပဌမပုရိသံ၊ ဧကဂုဏ်ဖြစ်သော၊ တိ-တိဝိဘတ်သက်။

၄၃၂။ တုမှာမှ ဖေ၊ နာမမိ-နာမိဝိဘတ်သက်ရာ သဒ္ဓါဟူသမျှသည် “နာမ” သဒ္ဓါချဉ်းတည်း၊ ထို့ကြောင့်-တုမှ-အမှသဒ္ဓါတို့လည်း အခြားနေရာ၌ “နာမ” ပင် အမည်ရကြ၏၊ သို့သော် “တုမှေ မဇ္ဈိမော၊အမှေ ဥတ္တမော” ဟု တုမှ-အမှသဒ္ဓါတို့ကို သီးခြားဆိုလတ်ဖြစ်သော ဤနေရာ၌ကား ဤသုတ်၌ပါသော “နာမမိ” အရ တုမှ-အမှကိုချန်၍ (ပါရိသေသနည်းအားဖြင့်) ကျန်နာမသဒ္ဓါများကိုသာ ယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် “တုမှာမှ သဒ္ဓဝဇ္ဇိတေ-နာမမိ” ဟုဖွင့်သည်၊ တုလျာဓိကရဏနှင့် ပယုဇ္ဇမာန စသည်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ကစွည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။

သာဓကဝါစကေနာမမိ။ ။သာဓကနှင့် ကာရကသဒ္ဓါသည် “ကြိယာကိုပြီး စေတတ်သောသတ္တိ” အနက်ကိုချဉ်း ဟောသောကြောင့် အနက်တူ၏၊ ဤသာဓက ဝါစကေ” ဟူသောဝိသေသနဖြင့် ကာရကကိုဟောသော နာမသဒ္ဓါကိုသာ ဤနေရာ၌ ယူရမည်၊ “အနဘဝတိ-ခံစား၏” စသည်၌ အနဥပသာရသည် နာမသဒ္ဓါတွင် ပါဝင်ရုံ မက၊ ကြိယာနှင့် တွဲဖက်၍ ကြိယာအနက်ကို ဟောသဖြင့် ကြိယာနှင့် တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်သော်လည်း ကာရကကို မဟောသောကြောင့် နာမမိအရ၌ ထိုဥပသာရ နာမသဒ္ဓါ မျိုးနှင့် နိပါတ်ဟူသမျှကို မယူရဟု တားမြစ်သည်၊ [တုမှာမှ သဒ္ဓဝဇ္ဇိတေ-ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် တွဲ-အဟံစသော နာမသဒ္ဓါများကို တားမြစ်၏၊ တုလျာဓိကရဏ ဘူတေ-ဟူသောဝိသေသနဖြင့် တုလျာဓိကရဏ မဖြစ်သော မဂ္ဂ ပုရိသေန စသော နာမသဒ္ဓါကို တားမြစ်၏၊ သာဓကဝါစကေ-ဟူသော ဝိသေသနဖြင့် ကာရကကို မဟောသော ဥပသာရနိပါတ်နှင့် အကာရကကို ဟောသောနာမသဒ္ဓါစုကို တားမြစ် သည်-ဟု မှတ်။]

ပရောတိ၊ ပစ္စယောတိ၊ ဓာတူဟိတိစ၊ အဓိကားရော၊ တထာ ကတ္တရိဓာတိ
ဣတော-မှ၊ ကတ္တရိတိ-ကတ္တရိပုဒ်သည်။ ဝိကရဏပစ္စယ ဝိဓာနေ-ဝိကရဏ
ပစ္စည်းကို စီရင်ရာဖြစ်သော၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသောသုတ်၌၊ (“ဘူဝါဒိတော
အ” ကဲ့သို့ ရှာဒေဒိတော နိဂ္ဂဟိတုပုဗ္ဗဉ္စ-စသော ဝိကရဏ ပစ္စည်းသက်ရာသုတ်
တိုင်း၌) ဝတ္တတေ-၏။

၄၃၃။ ဘူဝါဒိတော အ ။ ။ပရေသု-ကုန်သော၊ ကတ္တရိ-ကတ္တား
အနက်၌၊ ဝိဟိတေသု-စီရင်အပ်ကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု-တို့ကြောင့်၊
ဘူဣစ္စေဝမာဒိတော-ဘူအတူရှိသော၊ ဓာတုဂဏတော-ဓာတ်အပေါင်းမှ၊
 (“ဘူဝါဒိ ဂဏိကဓာတ်မှ” ဟူလို) ပရော-နောက်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊
အပစ္စယော-အပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ-၏။...သဗ္ဗဓာတုကမ္မိယေဝ-သဗ္ဗဓာတ်
ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌သာ၊ အယံ-ဤ(အ)ပစ္စည်းကို၊ ဣဿတေ-အလိုရှိအပ်၏။

ပဌမပုရိသံ ၊ပေ၊ တိ-ဤနေရာ၌ ဝိဘတ်သက်သောသုတ် ၃ သုတ်ကို ပြန်၍
သတိပြုရာ၏။ ဝတ္တမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ သုတ်ဖြင့် ဝတ္တမာန်ဝိဘတ် သာမညကိုသာ
သက်နိုင်သောကြောင့် ကတ္တရိ ပရဿပဒံ သုတ်ကို ပြရပြန်၏။ ထိုသုတ်ဖြင့်လည်း
ပရဿပဒံ သာမညကိုသာ သက်နိုင်သောကြောင့် နာမမှီ စသော ဤသုတ်ကို ပြရပြန်
၏။ ဤသုတ်အရ ပရဿပဒံ ၆ လုံးတွင် တိ-အန္တိ ဟူသော ရှေ့ ၂ လုံးနှင့် သက်ဆိုင်နေ
ပြန်သောကြောင့် ထိုဝိဘတ် ၂ ပါးလုံး ငြိကပ်ပါဝင်လာဖွယ် ရှိပြန်ရကား “ဝတ္တိစ္ဆာနု
ပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဓပုဋ်ပတ္တိ” နှင့်အညီ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က ကတ္တား၏ တစ်ခုတည်းအဖြစ်ကို ဆိုလို
လတ်သော် (ကြိယာလည်း တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့်) “ဧကမှီ ဝတ္တဗ္ဗေ ဧကဝစနံ”
ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ တိဝိဘတ်သာ သက်ခွင့်ရတော့သည်။ [“ကတ္တုဇော
ဧကတ္တေ ဝတ္တုဗ္ဗိစ္စိတေ...တိ-ကတ္တား၏ တစ်ခုတည်းအဖြစ်ကို ဆိုလိုလျှင် တိဝိဘတ်
သက်” ဟူရာ၌ တိဝိဘတ်က ပုရိသောဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ တစ်ခုတည်းအဖြစ်ကို
ဟောသကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ်ရနေ၏။ အမှန်ကား-ကတ္တား၏ တစ်ခုတည်းအဖြစ်ကို
ဆိုလိုလျှင် ထိုကတ္တား၏ ဘူစသောကြိယာနက်လည်း တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့်
ထိုကြိယာ၏ တစ်ခုတည်းအဖြစ်ကို ဆိုလိုရာ၌ တိဝိဘတ် သက်ရသည်-ဟုမှတ်။]

၄၃၃။ ကတ္တရိ ဝိဟိတေသု ၊ပေ၊ ပစ္စယေသု-[ပစ္စယ-အရ “မာန-အန္တိ”
ပစ္စည်းကိုယူ၊] “ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ အပစ္စယော ဟောတိ-အပစ္စည်းသက်” ဟု
ဆိုလျှင် အပစ္စည်းကိုယ်တိုင် ကတ္တားအနက်ကို ဟောရာရောက်၏။ “ကတ္တရိ ဝိဟိတေသု
ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု ပရေသု” ဟု ဆိုသောကြောင့် (အ)ပစ္စည်းသည် ကိုယ်တိုင် ကတ္တား
အနက်ကို မဟောနိုင်၊ တိ စသောဝိဘတ်-အန္တိစသောပစ္စည်းတို့က ကတ္တားအနက်ကို
ဟောသောအခါ ထိုတိ-အန္တိ စသော ဝိဘတ်ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ ရုပ်ပြီးစေခြင်း အကျိုးငှာ
အပစ္စည်းသက်ရသည်-ဟု သိသာသည်။ ဝိကရဏပစ္စည်းသက်ရာ နောက်သုတ်များ၌
လည်း ဤနည်းချည်းတည်း။

အသံယောဂန္ထဿာတိ ဝုဒ္ဓိတိစ ဝတ္ထုတေ၊...

၄၃၄။ အညေသုစ။ ။ကာရိတတော-ကာရိတ်ပစ္စည်းမှ၊ အညေသု၊ ပစ္စယေသု-တို့ကြောင့်၊ အသံယောဂန္ထာနံ-သံယုဂ်အဆုံးမရှိကုတ်သော၊ ဓာတူနံ-တို့၏၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိသည်၊ ဟောတိ၊ စဂ္ဂဟဏေန၊ ဣပစ္စယဿာပိ-ဣပစ္စည်း၏လည်း၊ ဝုဒ္ဓိ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ယဋ္ဌာဒိနံ ဝါတိက္ကတော- သုတ်မှ၊ ဝါသဒ္ဓေါ-ကို၊ အနုဝတ္ထုတဗ္ဗော-လိုက်စေထိုက်၏၊ သောစ-ထို ဝါ သဒ္ဓါသည်လည်း၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်။

သဗ္ဗဓာတုကမ္ပိ ယေဝါယမိဿဓော-ဟိယျတ္တန်စသော သဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ် ၄ သွယ်နှောင်းရာ၌သာ အပစ္စည်းသက်ခြင်းကို အလိုရှိအပ်၏။ ပရောက္ခာ စသော အသဗ္ဗဓာတ် ၄ သွယ် နှောင်းရာ၌ သက်ခြင်းကို အလိုမရှိအပ်။ ဘာကြောင့်နည်း-“ပစ္စယော ရူပသိဒ္ဓိမတ္ထောဝ-ပစ္စည်းသည် ရုပ်ပြီးကြောင်းမျှသာဖြစ်၏၊ ထိုထို အနက်ကို သီးခြား မဟောနိုင်” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ တိ စသောဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ အပစ္စည်း မသက်လျှင် ပစတိ ကဲ့သို့သောရုပ်များ၌ စ၏မိုရာသရ မရှိသောကြောင့် “ပစ+တိ” ဟုသာ ဖြစ်၍ “ပစတိ” ဟုမပြီးရာ၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ပြီးစေဖို့ရာ အပစ္စည်းသက်ခြင်းကို အလိုရှိအပ်၏။ ပစ္စန္ဒိ၌ အန္တိ ဝိဘတ်ဝယ် မိုရာ အသရ-ရနိုင်သော်လည်း အချို့သဗ္ဗဓာတ် နှောင်းရာ၌ သက်၍ အချို့သဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ် နှောင်းရာ၌ မသက်ပြန်လျှင် စာသင် ငယ်တို့ အမှတ်ခက်ဖွယ် ရှိသောကြောင့် ပဇ္ဇနုဂတိကနည်းအားဖြင့် အပစ္စည်းသက်မြဲ သက်၍ သရလောပေါ သုတ်ဖြင့်ချေ၊ ပရောက္ခာ စသော အသဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ် နှောင်းရာ ၌ကား မိုဖို့ရာ “အ-၂” စသော သရဝိဘတ်များ ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း “တ္ထ-မှ” ကဲ့သို့ သရဝိဘတ်မဟုတ်ရာ၌လည်း “ဣကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကမ္ပိ” သုတ်ဖြင့် ဣသရလာ၍ “ပစိတ္ထ” စသည်ဖြင့် ရုပ်ပြီးနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း အပစ္စည်း သက်ခွင့် မရှိတော့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် သဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ် ၄ သွယ် နှောင်းရာ၌သာ အပစ္စည်း ကို အလိုရှိအပ်သည်။

၄၃၄။ စဂ္ဂ ပေ၊ ဣပစ္စယဿာပိ ဝုဒ္ဓိ-အညေသုစ၌ စသဒ္ဓါသည် အနတ္တ သမုစ္စည်း (တိုက်ရိုက် မဆိုအပ်သော အနက်ကို ဆည်းခြင်း) အနက်ရှိ၏။ သုတ်ရင်းက ဓာတ်ကို သာ ဝုဒ္ဓိပြု၏။ ထို စသဒ္ဓါကား ဓာတ်မဟုတ်သော ဣပစ္စည်း၏ ဝုဒ္ဓိအပြုကို ဆည်းယူသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “အဘိသုဏောတိ” ၌ ဣကို ဝုဒ္ဓိပြု၍ “ဏော” ဟုဖြစ်ရသည်။

ဧတ္ထ စ ပေ၊ ဆေတွာဒိသု ဝါသိယာ-ယဋ္ဌာဒိနံဝါ ဟူသော (ကစ္စည်းသုတ်စဉ် အတိုင်း) ရှေ့သုတ်မှ ဝါသဒ္ဓါသည် ဤသုတ်သို့လိုက်၏။ ထို ဝါလည်း ပါဠိပြုယုဂ် အားလျော်စွာ သုတ်အစီရင်ကို သတ်မှတ်ခြင်း ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ အနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်....

ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏန္တာနံ-ဣဝဏ်၊ ဥဝဏ်အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဓာတုနံစ-ဇိ၊ နိ၊ သု၊ ဘူအစရှိသော ဧကဿရ ဓာတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ လဟုပန္တာနံ-ကပ် ရောက်သော အဆုံးဝဏ္ဏရှိသည့် လဟုရှိကုန်သော၊ ဓာတုနဉ္စ-ဣသ၊ ကုသ အစရှိသော အနေကဿရ ဓာတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဣဝဏ္ဏ ဝဏ္ဏာန မေဝ-ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့၏သာ၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိသည်၊ ဟောတိ၊ ပရဿ- အခြား သော အ အက္ခရာ၏၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်။

ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏန္တာနံ။ ။ဣဝဏ္ဏန္တ ဖြစ်သော ဇိ-နိစသောဓာတ်၊ ဥဝဏ္ဏန္တ ဖြစ်သော သု-ဘူစသော ဓာတ်တို့၏ ဣဝဏ် ဥဝဏ်ကိုသာ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဇေတိ၊ နေတိ၊ သဝတိ၊ ဘဝတိ ဟုဖြစ်လတ်။

လဟုပန္တာနံ။ ။ဥပဂတော+အန္တော ယဿာတိ ဥပန္တော၊ လဟု+ဥပန္တော ယေသံတိ လဟုပန္တာ၊ ယဿ-အကြင်လဟုသရ၏၊ ဥပဂတော-ကပ်ရောက်သော၊ အန္တော-အဆုံးဝဏ္ဏသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ သော-ထိုလဟုသရသည်၊ ဥပန္တော-မည်၏၊ ယေသံ-အကြင်ဓာတ်တို့၏၊ ဥပန္တော-ကပ်ရောက်သော အဆုံးဝဏ္ဏရှိသော၊ လဟု- လဟုသရသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ တေ-ထိုဓာတ်တို့သည်၊ လဟုပန္တာ-တို့မည်၏၊ ဣသ- ကုသဓာတ်တို့၌ သအက္ခရာသည် ဥပန္တ (ရှေ့သရ၏ အနီးသို့ကပ်သော အဆုံးဝဏ္ဏ) တည်း၊ ထိုအဆုံးဝဏ္ဏရှိသော ဣ-ကုတို့၌ သရများကား လဟုပန္တ (ကပ်ရောက်သော အဆုံးဝဏ္ဏရှိသော လဟုသရ) များတည်း၊ ဣသ-လိဟ-ကုသစသော ဓာတ်များကား လဟုပန္တ ဓာတ်များတည်း၊ ထိုဓာတ်များ၏ ဣ-ဥသရကို ဝုဒ္ဓိပြု၍ “ဧသတိ၊ လေဟတိ၊ အက္ခောသတိဟု ဖြစ်လတ်။ [ဤလဟုပန္တ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို “လဟုသုပန္တဿ” ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်၏ ပဉ္စိကာကို မှီ၍ရေးသည်၊ စာသွားရင်း မတူတတ်သဖြင့် “လဟုပန္တ” အရ ဓာတ်ရအောင်လည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ “လဟုပန္တ” ဟုဆိုသဖြင့် အဆုံး၌ ဝဏ္ဏရှိရသေးသော ကြောင့် အက္ခရာ ၂လုံး ၃လုံးရှိသော ဓာတ်များကို “လဟုပန္တ” ဟု သိသာပြီ၊ [ကိလေ သော၌ ကိလိသဓာတ်သည် အက္ခရာ ၃လုံးရှိ၏၊] ဤလဟုပန္တ အရ အနေကသရဓာတ် တို့ကို ယူသဖြင့် ရှေ့ “ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏန္တာနံ” အရ ဇိစသော ဧကဿရဓာတ် များဖြစ်ကြောင်း ကိုလည်းသိရပြန်သည်၊ “ဓူပတိ-ပူလောင်၏” ၌ ဓူပဓာတ်သည် ကပ်ရောက်သော အဆုံးဝဏ္ဏရှိ၍ ဥပန္တဖြစ်သော်လည်း ဓူ၌ လဟုမဟုတ်၍ဝုဒ္ဓိမပြုရ။

ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏာနမေဝ ။ဝေ၊ ပရဿန-ဇိ-နိ-သု-ဘူဟူသော ဧကဿရဓာတ် တို့၌ ဣဝဏ် ဥဝဏ် ၄ လုံးကိုလည်းကောင်း၊ လဟုပန္တဖြစ်သော ဣသ-ကုသဓာတ်တို့၌ ဣ-ဥ ၂လုံးကိုလည်းကောင်း ပေါင်း၍ “ဣဝဏ္ဏဝဏ္ဏာနမေဝ” ဟုဆိုသည်၊ မေဝ၌ ဇဝ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တကို ပြလို၍ “ပရဿ န” ဟုမိန့်၊ ပြခဲ့သော ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့မှ တစ်ပါးသော အ အက္ခရာကိုကား ဤသုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိမပြုရ-ဟုလို၊ [ကာရကော- စသည်၌ ကာရိတ်ဏျူစည်းကြောင့် အကိုအာဝုဒ္ဓိပြုသော်လည်း ထိုဝုဒ္ဓိမှာ ဤသုတ်၏ အရာ မဟုတ်၊ အသံယောဂန္တဿ ဝုဒ္ဓိကာရိတေသုတ်၏ အရာတည်း။]

ယ ဣ ဣာ နာ နိဋ္ဌာဒိသု-ယ၊ ဣ၊ ဣာ၊ နာ၊ နိဋ္ဌပစ္စည်း အစရှိသည်တို့ကြောင့်၊ ယုဝဏ္ဏာနမ္ပိ-ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့၏လည်း၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ န-မဖြစ်၊ အ၊ ဝိကရဏေ-ဝိကရဏ အပစ္စည်းကြောင့်၊ တုဒါဒိဿ-တုဒါဒိဂဏိက ဓာတ်၏၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ န-မဖြစ်၊ ဆေတွာဒိသု-ဆေတွာ အစရှိသောပြယုဂ် တို့၌၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ ဝါ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ သိယာ-ဖြစ်၏။

တဿာပိ-ထိုဝုဒ္ဓိ၏လည်း၊ အနိယမပ္ပသင်္ဂေ-မည်သည့် ဝုဒ္ဓိဟု မသတ်မှတ်အပ်သဖြင့် ငြိကပ်လျဉ်းပါးဖွယ်သည်၊ (သတိ)၊ အယုဝဏ္ဏာနဉ္စာယော ဝုဒ္ဓိတိ-ဟူ၍၊ ပရိဘာသတော-ကြောင့်၊ ဥကကရဿ-ဥအက္ခရာ၏၊ သြကာရော-သြအက္ခရာဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု။

ယုဝဏ္ဏာနံပိ ၊ပေ၊ ဝုဒ္ဓိ န-“သံယောဂန္တ မဟုတ်သော ဣဝဏ်ဥဝဏ်တိုင်းကိုပင် ဝုဒ္ဓိပြုရမည်လော” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယုဝဏ္ဏာနမ္ပိ” စသည်ကိုမိန့်၊ ဣဝဏ် ဥဝဏ်ပင်ဖြစ်သော်လည်း ယစသော ပစ္စည်းနှောင်းရာတို့၌ ဝုဒ္ဓိမပြုရ-ဟူလို၊ ယပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ “ဇီယတိ-အောင်အပ်၏၊ နိယတိ-ဆောင်အပ်၏၊ သူယတိ-ကြားအပ်၏၊ အဘိဘူယတိ-လွမ်းမိုးအပ်၏” ဟု ဝုဒ္ဓိ မပြုဘဲ ရှိရသည်။ [“အဘိဘဝိယတေ” ဟုလည်း ဆိုကြသေး၏၊ ရူပသိဒ္ဓိအလို ထိုရုပ်မရှိရာ၊ ဒိဗ္ဗတိ (ဒိဝု+ယ+တိ) စသော ဒိဝါဒိရုပ်များ၌ကား ဗ္ဗ၌ သံယုဂ်ဖြစ်၍ သံယောဂန္တဖြစ်သောကြောင့်ပင် ဒိ၌ ဝုဒ္ဓိမပြု။]

သုဏောတိ၊ သုဏာတိ၊ ဇိနာတိ၊ တို့၌ ဣ-ဣာ-နာပစ္စည်းတို့ကြောင့် သု-ဇိတို့ ဝယ် ဝုဒ္ဓိမပြု၊ အတီတေ တ တဝန္တ တာဝိသုတ်ဖြင့် သက်ရသော တ-စသောပစ္စည်းကို နိဋ္ဌပစ္စည်းဟု ခေါ်လတ်၊ ထို နိဋ္ဌပစ္စည်းကြောင့်လည်း “ဇိတော၊ ဇိတဝါ၊ ဇိတာဝိ-အောင်ပြီ” ၌ ဝုဒ္ဓိမပြု၊ နိဋ္ဌာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် ကိတ်၌ ပြုလတ်သော ကိတကပစ္စည်းများကို ယု-ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ သို့သော် ကိတ်ပိုင်း၌ ပြမည့် ကိတကပစ္စည်းတို့တွင် အ-ယု ပစ္စည်းတို့လည်း ပါ၏၊ ထိုပစ္စည်းများနှောင်းရာ၌ “ဇေယော-နယော-သဝနံ-ဘဝနံ” စသည်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုသောကြောင့် နိဋ္ဌာဒိ၌ အာဒိအရ ဘောကံဟော တပစ္စည်းနှင့် တိ ပစ္စည်းစသည်ကို ယုသင်မည်ထင်သည်၊ အဘိဘူတော-ဂီတိ-စသည်တည်း။

တုဒါဒိဿာ.ဝိကရဏေန -“တုဒ-ဗျဓနေ” စသည်ဖြင့် တုဒ-ဒုဒ-ဖုသ-ဝိသ-ဒိသ-လိခဓာတ်တို့ကို “တုဒါဒိ” ဟုပြုလတ်၊ ထို တုဒါဒိဓာတ်များကား ဘူဝါဒိဂိုဏ်း ဝင်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိကရဏအပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ ထို တုဒါဒိဓာတ်များဝယ် ဝုဒ္ဓိမပြုရ၊ တုဒတိ စသည်ဖြင့်သာ ရှိရသည်၊ အ-ဝိကရဏ မနှောင်းဘဲ ကိတ်ပစ္စည်း နှောင်းရာ၌ကား “ပတောဒေါ၊ ပဝေသနံ” စသည်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုနိုင်၏။

ဆေတွာဒိသု ဝါသိယာ-တွာပစ္စည်း စသည်နှောင်းရာ၌ “ဆိန္နိတွာ=ဆေတွာ၊ ဘိန္နိတွာ=ဘေတွာ၊ ဇိတွာ=ဇေတွာ၊ ဆိန္နိတု၊ ဆေတ္တု” စသည်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုသေး၏၊ ဤ “ဝါ+သိယာ”ဖြင့် အနိစ္စဝိစိကိုလည်းကောင်း၊ န-ဖြင့်မြစ်ရာ “ပရဿနံ” စသည်၌ အသန္တဝိစိကိုလည်းကောင်း၊ ဣဝဏ္ဏုဝဏ္ဏန္တာနဉ္စ-စသည်၌ နိစ္စဝိစိကိုလည်းကောင်း ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ပိုင်းခြားကန့်သတ်သည်။

ဝိပရိဏာမေန-ဝိဘတ် ပြောင်းလွဲသောအားဖြင့်၊ ဓာတုနန္ဒိ-သည်၊
|ဓာတုဟိ ဣ ဣယစသောသုတ်မှ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်ပြင်၍ “ဓာတုနံ” ဟု၊
ဝတ္တမာနေ-သော်။

၄၃၅။ ဩ အဝ သရေ။ ။ပရေ သရေ၊ ဓာတုန္တဿ-ဓာတ်အဆုံး
ဖြစ်သော၊ ဩကာရဿ-၏၊ အဝါဒေသော ဟောတိ၊ သရလောပေါ
မာဒေသက္ကစာဒိနာ-ဖြင့်၊ .သရလောပါဒိမိ-သရချေခြင်း အစရှိသည်ကို၊
ကတေ-သော်၊ နယေပရံ ယုတ္တေတိ-ဖြင့်၊ ပရနယနံ-ကို၊ ကာတဗ္ဗံ-ပြုရာ၏၊
သောပုရိသော- ထိုယောကျ်ားသည်၊ သာဓု-သူတော်ကောင်းသည်၊ ဘဝတိ-
ဖြစ်၏၊ သာကညာ-သည်၊ သာဓု ဘဝတိ၊ တံစိတ္တံ-ထိုစိတ်သည်၊ သာဓု-
စိတ်ကောင်းသည်၊ ဘဝတိ။

ဟိ-မှန်၏၊ ဧတ္ထ-ဤပြုယုဂ်တို့၌၊ အာချာတေန-အာချာတ်ပုဒ်သည်၊
ကတ္တုနော-၏၊ ဝါ-ကို၊ အဘိဟိတတ္တာဝ-ဟောအပ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်
ပင်၊ ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ တတိယာ-တတိယာဝိဘတ်သည်၊ န
ဟောတိ-မဖြစ်၊ လိဂ်တ္ထပန-လိန့်အနက်ကိုကား၊ အပေက္ခိယ-ငဲ့၍၊ ပဌမာ-
ပဌမာ ဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ-၏။

၄၃၅။ ဩကာရဿ ဓာတုန္တဿ-“ဓာတုန္တဿ” ဟု ဓာအများရှိ၏၊ ဓာတုနံပုဒ်
လိုက်လာ၍ ထိုနံကိုလည်း အန္တာပေက္ခ ဆဋ္ဌိ ကြံပြီးလျှင် “ဓာတုနမန္တဿ” ဟု မူရင်းဖြစ်
ကောင်း ဖြစ်လိမ့်မည်၊ သို့မှလည်း “ဓာတုနံ” ဟု လိုက်လာရကျိုး နပ်မည်။

သရလောပေါ ။ပေ၊ ကာတဗ္ဗံ-ဩကို ဤသုတ်ဖြင့် အပြုသောအခါ ဝဉ္စ
သရ ပါသေးသတုံ၊ ထို့ကြောင့် “ဘဝ+အ+တိ” ဟု အပစ္စည်းနောင်းရာ၌ ဝ၏အကို
သရလောပေါဖြင့် ချေပြီးမှ၊ ဝ်ကို နောက်အပစ္စည်းသို့ ကပ်ရမည်-ဟု ဆိုသည်၊
သို့သော် သုတ်၌ “အဝ” ဟု ဝဉ္စအသရနှင့် ဆိုခြင်းကို ဥစ္စာရဏတ္ထ (ရွတ်ဆိုရုံ) ဟုကြံ၍
ဩကို အပြု သောအခါ ဝဉ္စ သရမပါဘဲ “အဝ” ဟု ပြုလျှင် နောက်၌ ကပ်ဖွယ်သရ
အဆင်သင့်ရှိသောကြောင့် သာ၍ ရုပ်ပြီးလွယ်မည်၊ နှာသဉ္စလည်း ရှေ့သရ ချေဖို့ရန်
မပြု၊ “အဝါဒေသံ ကတွာ နေတဗ္ဗေ နိတေ (ကပ်သင့်သော သရကို ကပ်လျှင်) ရူပံ”
ဟုသာ မိန့်၏၊ ကလာပဉ္စလည်း “ဧ အယ်(၃၅), ဩအဝံ (၃၇)” ဟု သုတ်တည်၍
နယတိ, လဝထံ စသည်ကို ပုံစံ ထုတ်၏၊ ထို၌ကား ယဝတို့၌ သရမပါကြောင်း
ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် သရလောပေါ စသည်ဖြင့် ရှေ့သရချေခြင်းကို စဉ်စားသင့်၏။

သော ပုရိသော ။ပေ၊ သာဓု ဘဝတိ-“သော ပုရိသော, သာကညာ, တံစိတ္တံ”
ဟု ၃ မျိုးပြခြင်းကား ဘဝတိ ဟူသော အာချာတ်ကြိယာ၌ လိန့်ကြောင့် ရုပ်မထူး
ကြောင်း ထင်ရှားအောင် ကတ္တား၌ လိန့် ၃ မျိုးပြခြင်းဖြစ်သည်၊ “ဘဝတိ” အရ
“အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “သာဓု” ဟု ထည့်ရသည်။

ဧတ္ထ ဟိ ဝေ၊ န ကတ္တရိ တတိယာ—“ပုရိသော+ဘဝတိ=ယောကျာ်း+ဖြစ်၏” ဟူရာ၌ ယောကျာ်း၏ ဖြစ်စွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် ကတ္တာကာရက (ကတ္တားနက်) မည်၏။ ထိုဖြစ်စွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် ပုရိသော+ဘဝတိ ၂ ပုဒ်လုံး၏ အနက်ပင် တည်း။ ထိုသို့ ၂ ပုဒ်လုံး၏ အနက်ဖြစ်သော်လည်း သတ္တိဟူသော ကတ္တားအနက်သည် ဘဝတိကြိယာကြောင့်သာ ထင်ရှား၏။ ပုရိသောချည်းကား မထင်ရှားနိုင်။ ထို့ကြောင့် အပယုဇ္ဇမာနဖြစ်သော ဝါကျတို့၌ ကတ္တားပုဒ်မပါဘဲပင် ကြိယာပုဒ်က ကတ္တားအနက်ကို ဟောနိုင်လေသည်။ [“မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ=လမ်းသွား၏” စသည်၌ ကတ္တားပုဒ်မပါဘဲပင် ကတ္တားအနက်ကို ဂစ္ဆတိပုဒ်က ဟောနိုင်ပုံကို ကြည့်ပါ။] ဤသို့ ဘဝတိဟူသော အာချာတ်ကြိယာပုဒ်က ကတ္တားအနက်ကို တာဝန်ခံ၍ ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် “ပုရိသ” ပုဒ်က ကတ္တားအနက်ကို ဟောပြုဖွယ် မလိုတော့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ပုရိသ၌ “ကတ္တရိစ” သုတ်ဖြင့် ကတ္တားအနက်၌ တတိယာဝိဘတ် သက်ဖွယ်မလို။

ပဌမာ ဟောတိ ဝေ၊ ပေက္ခိယ—အဝတ်မပါလျှင် လူပုရိတ်သတ်ထဲ မဝင်ပုံ သကဲ့သို့၊ ဝိဘတ်မပါလျှင်လည်း ထိုထိုဝါကျတွင် ပုဒ်တစ်ခုအဖြစ်ဖြင့် မပါဝင်နိုင်ချေ။ ဝိဘာတုန္တံ+ပဒံ၊ ဝိဘတ်ဆုံးမှ ပုဒ်ခေါ်ရသည်ကို သတိပြု။ ထိုသို့ ဝိဘတ် တစ်ခုခု သက်ရဦးမည်ဖြစ်ရာ၊ အံ စသောဝိဘတ်တို့မှာ ကံစသောအနက်ရှိမှ သက်နိုင်ကြ၏။ ပဌမာဝိဘတ်ကား ထိုသို့ သီးခြားအနက်ကို မဟောနိုင်ဘဲ၊ နဂိုလိနံပုဒ်၌ ရှိသော လိနံအနက်ကိုသာ ထွန်းပြနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ပုရိသ၌လည်း လိနံအနက်ကို ထွန်းပြရုံ အကျိုးငှာ ပဌမာဝိဘတ်သာ၊ ထိုပဌမာဝိဘတ်၏ ဧကဝုဗ္ဗံ ဗဟုဝုဗ္ဗံ ၂ မျိုးတွင်လည်း တစ်ခုတည်းကို ဆိုလိုသောကြောင့် ဧကဝုဗ္ဗံသိဝိဘတ်သာ သက်ခွင့်ရတော့သည်။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဟောရာ ဟောရာ ပဌမာ” ဟု ဆိုရိုးပြုကြသည်။ “အာချာတ်-ကံတိဟူသော ကြိယာပုဒ်က ကတ္တားကိုဟောရာ၌ ကတ္တားပုဒ်ဝယ် ပဌမာ ဝိဘတ်သက်၊ ကံကိုဟောရာ၌ ကံပုဒ်ဝယ် ပဌမာဝိဘတ်သက်”ဟု ဆိုလိုသည်။

ရုပ်ကျယ်တွက်ပုံ။ ။ဤစကားအစဉ်ဖြင့် ဘဝတိရုပ် ပြီးပြီ၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌ ပြခဲ့သော အစဉ်အတိုင်း ရုပ်ကျယ်တွက်ပုံကို ပြဦးအံ့။...ဘဝတိကို “ဘူ” တည်၊ ဘူ-ဘူသဒ္ဓါ သည်၊ သတ္တာယံ-ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်၌၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-ဤအနက်၌၊ ဘူဝါဒယော ဓာတဝေါသုတ်ဖြင့် ဘူကို ဓာတ်အမည်မှည့်၊ ဓာတုဿန္တော လောပေါနေကသရဿသုတ်ဖြင့် ဘူ၏ဥကို ချေသင့်သော်လည်း အနေ ကဿရဓာတ် မဟုတ်သောကြောင့် မချေရ။ “ဝတ္တိန္တာနုပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဓပုဗ္ဗိပတ္တိ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ပစ္စုပ္ပန်အနက်ကို ဆိုလိုရကား ဝတ္ထမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ သုတ်ဖြင့် ဝတ္ထမာနိဝိဘတ်သက်၊ ထိုဝိဘတ်ကိုလည်း ဓာတ်၏ရှေ့ ဓာတ်၏နောက် ၂ မျိုးတွင် မည်သည့်ဌာန၌ သက်အပ်၏-ဟု မသတ်မှတ်ရသေး၍ လျဉ်းပါးဖွယ်ရှိ လတ်သော် “ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရပစ္စယာ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဓာတ်၏ နောက်၌သက်၊ ထိုဝတ္ထမာနံ ၁၂ လုံးတွင် မည်သည့်ဝိဘတ်သက်-ဟု မသတ်မှတ် အပ်သေး၍ လျဉ်းပါးဖွယ်ရှိလတ်သော် ပရဿပုဒ်ကို ဆိုလိုရကား၊ ကတ္တရိ ပရဿ ပဒံသုတ်ဖြင့် ပရဿပုဒ် ဝိဘတ်သက်၊ ထိုပရဿပုဒ် ၆ လုံးတွင်လည်း မည်သည့် ပရဿပုဒ်ဟု မသတ်မှတ်အပ်သေး၍ လျဉ်းပါးဖွယ် ရှိလတ်သော် ပဌမပုရိသ်ကို ဆိုလိုရကား၊

ကြိယာယ-ကြိယာ၏၊ ဧကတ္ထေ-တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သည်။ သတိဝိ-
 ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ကတ္တုနံ-ကတ္တားတို့၏၊ ဗဟုတ္တာ-များကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့် ဗဟုမိ ဝတ္ထုဗွေ ဗဟုဝစနန္တိ-ဟူ၍ ပရိဘာသာ လာသောကြောင့်၊
 ဝတ္ထုမာန ပရဿပဒ ပဋ္ဌမပုရိသ ဗဟုဝစနံ-သော၊ အန္တိ-အန္တိဝိဘတ်သက်၊
 ပုရေဝိယ-ရှေ့ဘဝတို့၌ကဲ့သို့၊ အပစ္စယ ပုဒ္ဓိ အဝါဒေသာ-အပစ္စည်း၊ ပုဒ္ဓိ၊
 အဝ အပြုတို့သည်လည်းကောင်း၊ သရလောပါဒိ-သရချေခြင်း အစရှိသော
 အစီရင်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ တေပုရိသာ-တို့သည်၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်

နာမမိ ပယုဇ္ဇမာနေပိ တုလျာဓိကရဏေ ပဋ္ဌမောသုတ်ဖြင့် ပဋ္ဌမပုရိသ်သက်၊ ထိုပဋ္ဌမ
 ပုရိသ် ၂ ပုဒ်တွင် ဧကဝုဓ် ဟုဝုဓ်ဟု မသတ်မှတ်အပ်သော်၍လျှဉ်းပါးဖွယ်ရှိလတ်သော်
 “ဧကမိ ဝတ္ထုဗွေ ဧကဝစနံ” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ တစ်နက်တည်းကို ဆိုလိုရကား
 ဧကဝုဓ် တိဝိဘတ်သက်၊ ဘူဝါဒိတော အသုတ်ဖြင့် ဘူဓာတ်နောင်(အ)ပစ္စည်းသက်၊
 အညေသုစသုတ်ဖြင့် ဘူ၏ဥကို သြပုဒ်ပြု၊ သြအဝသရေသုတ်ဖြင့် သြကို အဝပြု၊
 သရလောပေါစသောသုတ်ဖြင့် ဝ၏အကိုချေ၊ ဝ်ကိုအသိုကပ်၊ ဘဝတိပြီး၏၊ ...ဤကား
 ရုပ်အကျယ်တွက်ပုံတည်း။ ဤနည်းထက်ပင် သာလွန်ကျယ်ဝန်းစွာ လိုက်သတ်များကို
 ဆို၍လည်းကောင်း ဆိုင်ရာနာမည်ကို မှည့်၍လည်းကောင်း တွက်ကြသေး၏။

မှာထားချက်။ “ရုပ်တွက်” ဟူသည် ဓာတ်-ဝိဘတ်-ပစ္စည်းများကို ခွဲခြား
 တတ်အောင်လည်းကောင်း ထိုဓာတ်ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့ အသီးအသီး ဟောပြအပ်သော
 အနက်ကို နားလည်အောင်လည်းကောင်း တွက်ပြုရခြင်းဖြစ်၏။ သုတ်တို့ကား ထိုဓာတ်
 ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့ဖြစ်လာပုံ ပြောင်းလဲသွားပုံကို သိဖို့ရာ ဥပဒေသကို သွန်ပြုရသာတည်း။
 ထိုကြောင့် တိဝိဘတ်သက်ရာ၌ ကတ္တုရိ ပရဿပဒ-နာမမိ ပယုဇ္ဇမာနေပိ စသောသုတ်
 များကိုလည်းကောင်း ဝတ္ထိန္ဒာနုပုဗ္ဗိကာ စသော ပရိဘာသာကိုလည်းကောင်း စိတ်ဖြင့်
 မှန်း၍ ဝတ္ထုမာနာ ပစ္စုပ္ပန္နေ တစ်သုတ်တည်းဖြင့်ပင် အပြီးသက်နိုင်ဖွယ်ရှိ၏။ အခြား
 သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဤသို့ တစ်သုတ်တည်းဖြင့်ပင် အပြီးသက်သည်။ ကာလေ-စသော
 လိုက်သတ်များကိုလည်း ရုပ်တွက်ရာ၌ ထည့်၍ဆိုနေသဖြင့် အကျိုးမများလှ၊ သုတ်နက်
 ရနေသူအတွက်မှာ ထိုလိုက်ပုဒ် လိုက်သတ်ကို ဆိုခြင်းသည် အပိုသာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
 တိုတိုကျဉ်းကျဉ်း လိုရင်းရောက်အောင် ရုပ်အကျဉ်းတွက်ပုံကိုသာ လေ့လာကြရာ၏။
 ပြခဲ့သော ရုပ်ကျယ်တွက်ပုံကိုကား အစဉ်နည်းရရှိမျှသာ တွက်ပြရာသည်။ ရုပ်အကျဉ်း
 တွက်ပုံကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။ ထိုတွက်နည်း အကျဉ်းကိုပင် အတော်လေ့လာပြီး
 ဖြစ်၍ ထိုထို ဥပဒေသသုတ်များကို ကြေပွန်ပြီးသူအတွက်ကား “ဘဝတိ၌ ဘူဓာတ်၊
 တိဝိဘတ်၊ အပစ္စည်း ဥကိုသြပုဒ်၊ သြကိုအဝပြု ဟုခွဲခြားပြရုံမျှဖြင့် ရုပ်တွက်ခြင်းကိစ္စ
 ပြီးသည်” ဟုဆိုသင့်ပေသည်။

သတိဝိ ကြိယာ ၊ပေ၊ ကတ္တုနံ ဗဟုတ္တာ-“ဘဝတိ” ဟူရာ၌ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်
 ယောက်ျားများစွာ၏ ဖြစ်ခြင်း စသည်ဖြင့်(ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်) တစ်မျိုးတစ်စားထည်းသာ၊

ကုန်၏။ အပယုဇ္ဇမာနေပိ-နာမသဒ္ဓါကို တိုက်ရိုက်မယုဉ်အပ်ရာ၌လည်း၊
ဘဝတိ၊ ဘဝန္တိ-ဘဝတိ၊ဘဝန္တိ ဟုဖြစ်၏။

ပယုဇ္ဇမာနေပိတိ တုလျာဓိကရဏေတိစ ဝတ္ထမာနေ။

၄၃၆။ တုမှေ မဇ္ဈိမော။ ။[နာမမိ ပယုဇ္ဇမာနေပိ-သုတ်ကို နည်းမှီး၍
အနက်ပေး၊] ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဝတ္ထမာန ပပေ၊ ဝစနံ-သော၊ သိ-သိ
ဝိဘတ်သက်၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ ပုရိမသမံ-ရှေ့ဘဝတိနှင့်
တူ၏၊ တွံ-သင်သည်၊ ဘဝသိ-ဖြစ်၏၊ တုမှေ-တို့သည်၊ ဘဝထ-ကုန်၏၊
အပယုဇ္ဇမာနေပိ-လည်း၊ ဘဝသိ၊ ဘဝထ-ဟုဖြစ်၏၊ တုလျာဓိကရဏေတိ-
ပုဒ်သည်၊ ကိမတ္ထံ-နည်း၊ ဟယာ ပစ္စတေ သြဒနော-ဟူသောပြယုဂ်၌ မဇ္ဈိမ
ပုရိသံ မသက်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

တသ္မိယေဝ-ထို ပယုဇ္ဇမာနေပိ၊ တုလျာဓိကရဏေ ၂ ပုဒ်သည်ပင်၊
အဓိကာရေ-လိုက်လတ်သော်....

၄၃၇။ အမှေ ဥတ္တမော။ ။ပေ၊ မိ-မိဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စယဝုဒ္ဓိ
အဝါ ဒေသာ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ [“ဒေသော”ဟု မြန်မာမူ၌ ဧကဝုစံချည်း
ရှိ၏၊ အသမာဟာရဒ္ဓန်ဖြစ်၍ ဗဟုဝုစံချည်း သိမူ၌ရှိသည်။]

၄၃၈။ အကာရော ပေ၊ မေသု။ ။ ပေ၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဘဝါမိ-
၏၊ မယံ ဘဝါမ-ကုန်၏၊ ဘဝါမိ၊ ဘဝါမ ဝါ-ဟုလည်းရှိ၏။

ဝိဘတ္တိနန္တိ ဆာတိစ ဝတ္ထတေ။

၄၃၉။ ပရာဏျတ္တနော ပဒါနိ။ ။ [အထ ပုဗ္ဗာနိ ဝိဘတ္တိနံသုတ်ကို
မှီး၍ အနက်ပေး၊ ဋီကာ၌ “ပရာဏိတိတ္ထေ ဣမိနာ နိပါတနေန နဿ ဣတ္ထံ”
ဟု ဆိုသောကြောင့် “ပရာဏျတ္တနော ပဒါနိ”ဟု ဣဖြင့်ရေးသည်၊ “ပရ+
ယော”၌ ယောကို နိပြု၍ “ပရာနိ” ဟုရှိရာမှ ရနောင်ဖြစ်၍ နကို ဣပြုသည်၊
ထိုသို့ ဣပြုရာ၌လည်း အခြားသုတ်ဖြင့် ပြုဖြယ်မလို၊ ဤသုတ်၌လာသော
“ပရာနိ” ဟူသော နိပါတနစကားဖြင့်ပင် နကို ဣပြုနိုင်သည်-ဟုလို။]

သို့သော် ဖြစ်တတ်သော ကတ္တားတွေက များသောကြောင့် ဤယောကျ်ား၏ ဖြစ်ခြင်း
ထိုယောကျ်ား၏ ဖြစ်ခြင်း၊အခြားယောကျ်ား၏ဖြစ်ခြင်း စသည်ဖြင့် သူဖြစ်ခြင်းနှင့်သူ
ခွဲလိုက်သောအခါ ဖြစ်ခြင်းကြိယာတွေလည်း များပြားလာလေသည်၊ ထိုသို့ ကြိယာတွေ
များလာသည့်အခါ “ဗဟုမိ ဝတ္ထဗ္ဗေ” စသော ပရိဘာသာအရ ဗဟုဝုစံ အန္တိဝိဘတ်
သက်၍ “ဘဝန္တိ”ဟု ဖြစ်ရသည်၊ အပစ္စည်းသက်ခြင်း စသည်မှာ ဘဝတိ အတိုင်းသာ။

ဓာတူဟိတိ အတ္တနော ပဒါနီတိစ ဝတ္တတေ။ [ဋီကာ၌ “ဓာတူဟိ ဣဏယ ဣစ္စာဒိတော ဓာတူဟိ”ဟု ဆိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတ်၌ “ဓာတူဟိ”ဟု ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း “ဓာတူဟိ အတ္တနော ပဒါနီတိစ ဝတ္တတေ”ဟု သီဟိုဠ်ဗုဒ္ဓအတိုင်းရှိစေ။]

၄၄၀။ ကတ္တရိစ။ ။ ကတ္တရိစ ကာရကေ-ကတ္တုကာရကကိုလည်း၊ အဘိဓေယျ-ဟောအပ်သော်၊ ဓာတူဟိ-ဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ အတ္တနော ပဒါနိ- အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ စဂ္ဂဟဏ်-သည်၊ ကတ္တစိ- အချို့သော အသဓာတ် စသည်၌၊ နိဝတ္တနတ္ထိ-တားမြစ်ခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစိအရင်ကို၊ ပရဿ ပဒေ-ပရဿပုဒ်၌၊ ဝုတ္တနယေ နေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်၊ ဝေဒိတမ္ပ-၏၊ ဘဝတေ-ဖြစ်၏၊ ပေ၊ ဘဝါမေ။

ပစ-ပစဓာတ်သည်၊ ပါကေ-ချက်ခြင်း၌၊ ဝါ-ကျက်ခြင်း၌၊ ဝတ္တတိ-၏၊ (ဣတိ အတ္ထေ-ဤအနက်၌) ဓာတုသညာယံ-ဓာတ်အမည်ကို၊ (ဣတာ ယံ-ပြီးသော်)၊ ဓာတုန္တလောပေါ-ချေ၊ ဝုတ္တနယေနေဝ-ဖြင့်ပင်၊ ဘျာဒျုပ္ပတ္တိ-တိအစရှိသော ဝိဘတ်သက်၊ ဧတ္ထ-ဤပစဓာတ်၌၊ ဣဝဏ္ဏပဏ္ဏာနံ-ဣဝဏ် ဥဝဏ်တို့၏၊ အဘာဝါ-မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ အဘာဝေါစ-ဝုဒ္ဓိမဖြစ်ခြင်းသာ၊ ဝိသေသော-ထူး၏၊ သောဒေဝဒတ္တော-ထိုဒေဝဒတ်သည်၊ ဩဒနံ-ထမင်းကို၊ ပစတိ-ချက်၏၊ ပစန္တိ-ချက်ကုန်၏၊ ပေ၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ ပစာမေ-ချက်ကုန်၏။

၄၄၀။ စဂ္ဂဟဏ် ကတ္တစိ နိဝတ္တနတ္ထိ-“အတ္တနော ပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိ၊ ကတ္တရိစ”ဟု သုတ်စဉ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တရိစ၌ စသဒ္ဓါသည် ရှေ့သုတ်၌လာသော ဘာဝ-ကမ္မအနက်ပေါ်၌ ပေါင်းသော သမ္ပိတ္တနအနက်-အချို့ဓာတ်တို့၌ အတ္တနောပုဒ် သက်ခြင်းကို တားမြစ်သော နိဝတ္တပနာဓာရဏအနက်ဟု ၂ နက်ထွက်၏၊ ထို့ကြောင့် သမ္ပိတ္တနအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ “ကတ္တရိစ ကာရကေ”ဟု ဖွင့်ခဲ့ပြီးလျှင် အဝဓာရဏ အနက်ကို ရည်ရွယ်၍ “ကတ္တစိ နိဝတ္တနတ္ထိ”ဟု ဖွင့်ပြန်သည်၊ အသဓာတ်၌ “အတ္ထိ-သန္တိ” စသည်ဖြင့် ပရဿပုဒ်ဝိဘတ်သာ သက်၍ “အသတေ၊ အသန္တေ” စသည်ဖြင့် အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ် မသက်ရသောကြောင့် “ကတ္တစိ နိဝတ္တနတ္ထိ”ဟု မိန့်သည်၊ ဤစကားအရ “အချို့ဓာတ်များ၌ အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်မရှိနိုင်”ဟု သတိပြုခဲ့ပါ။

ပစ-ပါကေ-ကြိယာသည် ဗျာပါရကြိယာ-လေကြိယာ အားဖြင့် ၂ များပြား၏၊ ဆန်ဆေးမှု၊ မီးမွှေးမှု၊ ထင်းထည့်မှု၊ ထမင်းရေငံ့မှု စသောကြိယာသည် လှလှ ပယောဂ စိုက်ရသော ဗျာပါရကြိယာတည်း။ ထို ဗျာပါရကြိယာကို “ချက်ခြင်း” ဟု ခေါ်၏။

ပဌမပုရိသာဒီနံ-ပဌမပုရိသ် အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ ဧကဇ္ဈပု
ဝတ္ထိပုသင်္ဂေ-တစ်ပေါင်းဖြစ်ခြင်း၌ ငြိကပ်လျဉ်းပါးဖွယ်သည်၊ (သတိ-သော်၊)
ပရိဘာသံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ။

၄၄၁။ သဗ္ဗေသ ၊ပေ၊ ပုရိသော။ ။ သဗ္ဗေသံ-ကုန်သော၊ ပဌမ
မဇ္ဈိမာနံ-ပဌမ မဇ္ဈိမသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဌမုတ္တမာနံ-ပဌမ ဥတ္တမ
သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ မဇ္ဈိမုတ္တမာနံ-ကုန်သော၊ တိဏ္ဍဝါ-၃ ပါးလုံး
သော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ပုရိသာနံ-ပုရိသ်တို့၏၊ ဧကတော.ဘိဓာနေ-
တစ်ပေါင်းထည်း ဆိုခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗေ-ပြုထိုက်သော်၊ ပရောပုရိသော-
နောက်ပုရိသ်ကို၊ ယောဇေတဗ္ဗော-ယှဉ်စေထိုက်၏၊ စ-ဆက်၊ အယံ-ဤ

ထမင်း၏ နူးနပ်ခြင်းသည် ချက်ခြင်း၏ အကျိုးဖြစ်သော ဖလကြိယာတည်း၊ ထို
ဖလကြိယာကို ကျက်ခြင်း ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပစတိ-ချက်၏၊ ပစ္စတိ-ကျက်၏”
ဟု အနက်ပေးနိုင်သည်၊ ထိုတွင် ဗျာရကြိယာသည် ချက်တတ်သူ ကတ္တား၌ တည်၏၊
ဖလကြိယာကား ချက်အပ်သော ကံ (သြဒန စသည်) ၌တည်၏၊ ထိုကြိယာ ၂ မျိုးလုံး
ပင် ပစတိ၏ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် “ပစ-ပါကေ-ချက်ခြင်း၊ ကျက်ခြင်း၌” ဟု
၂ နက်ပေးသည်။

ပဌမပုရိသာဒီနံ ၊ပေ၊ ပရိဘာသမာဟ- နာမမိ ပယုဇ္ဇမာနေပိ-စသော ၃ သုတ်က
နာမသဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်ရာ၌ ပဌမပုရိသ်-တုမှသဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်ရာ၌ မဇ္ဈိမပုရိသ်-အမှ သဒ္ဓါနှင့်
ယှဉ်ရာ၌ ဥတ္တမပုရိသ် သက်ဟု ဆိုသောကြောင့် “သောစ တွဉ္ဇ စသည်ဖြင့် ကတ္တား
၂ခု ၃ခု ရှိရာ၌ “ပစတိ သိ”စသည်ဖြင့် ပုရိသ်ဟုခေါ်အပ်သော ဝိဘတ်တို့ ၂လုံးတွဲ
၃လုံးတွဲ သက်ရလေမည်လားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏၊ မှန်၏-“သောစ တွဉ္ဇ”ဟု
ကတ္တားရှိရာ၌ သောစကိုင့်၍ တိဝိဘတ်, တွဉ္ဇကိုင့်၍ သိဝိဘတ်သက်လျက် “သောစ
တွဉ္ဇ ပစတိ သိ”ဟု ပုရိသ် (ဝိဘတ်) ၂ခုတွဲ သက်ရလေမည်လား-ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏၊
“သောစ အဟဉ္ဇ ပစတိ မိ, တွဉ္ဇ အဟဉ္ဇ ပစသိ မိ, သောစ တွဉ္ဇ အဟဉ္ဇ ပစတိ သိ
မိ”ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိပုံကိုလည်း သိလေ၊ ဤသို့ “ပုရိသ်ချင်း ရောယှက်၍ သက်ရလေမည်
လား”ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိရာ၌ ထိုသို့ မယုံမှားဖို့ရာ “သဗ္ဗေသ မေကာဘိဓာနေ”စသော
ပုရိသ်ချင်း မရောအောင် ရှင်းပြသည့် ပုရိသ်ရှင်း ပရိဘာသာ သုတ်ကို မိန့်တော်မူသည်။

၄၄၁။ သဗ္ဗေသံ ၊ပေ၊ ဧကတောဘိဓာနေ-ရှေ့၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း “သောစ
အဟဉ္ဇ”ဟု ကတ္တားရှိရာ၌ “ပစတိ သိ”ဟု ပဌမနှင့် မဇ္ဈိမပုရိသ် ၂ပါးကိုသော်
လည်းကောင်း, “သောစ အဟဉ္ဇ”ဟု ကတ္တားရှိရာ၌ “ပစတိ မိ”ဟု ပဌမနှင့် ဥတ္တမပုရိသ်
၂ပါးကို သော်လည်းကောင်း, “တွဉ္ဇ အဟဉ္ဇ”ဟု ရှိရာ၌ “ပစသိ မိ”ဟု မဇ္ဈိမနှင့်
ဥတ္တမပုရိသ် ၂ပါးကိုသော်လည်းကောင်း, “သောစ တွဉ္ဇ အဟဉ္ဇ”ဟု ရှိရာ၌ “ပစတိ
သိ မိ”ဟု ပုရိသ် ၃ပါးလုံးကိုသော် လည်းကောင်း တစ်ပေါင်းထည်း ဆိုခြင်းကို
ပြုထိုက်သော်၊ (တစ်ပေါင်းထည်း ဆိုရမလို ဖြစ်နေသော်)....

နောက်ပုရိသ်ကို၊ ဧကကာလာနံ-တူသောကာလရှိသော ကြိယာတို့ကို၊ အဘိ
ဓာနေဇဝ-ဆိုလိုရာ၌သာ၊ (ယောဇေတဗ္ဗော-၏။)

သောစ ပစတိ တွဉ္စ ပစသီတိ-ဟူ၍၊ ပရိယာယပ္ပသင်္ဂေ-အလှည့်ကျ
အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း၌ လျှဉ်းပါးဖွယ်သည်၊ (သတိ-သော်၊) တုမေ ပစထာတိ-
ထဟူ၍၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ ဧဝံ-တူ၊ သောစ ပစတိ အဟဉ္စ ပစာမိတိ-ဟူ၍၊
(ပရိယာယပ္ပသင်္ဂေ သတိ)၊ မယံ ပစာမာတိ-ဟူ၍၊ ဘဝတိ-၏၊ [မပါသော
ပုဒ်များကို လိုက်ပုဒ်ဟုမှတ်၊] တထာ-ပါး၊ တွဉ္စ ပစသီ၊ အဟဉ္စ ပစာမိတိ-
ဟူ၍၊ ပရိယာယပ္ပသင်္ဂေ သတိ၊ မယံ ပစာမာတိ-ဟူ၍၊ ဘဝတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ-
အလုံးစုံသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဧဝံ-တူ၊ ယောဇေတဗ္ဗော-ယှဉ်စေရာ၏။

ပရော ပုရိသော ယောဇေတဗ္ဗော-ထိုကဲ့သို့ ပုရိသ် ၂ပါး ၃ပါး တစ်ပြိုင်နက်
မဆိုဘဲ နောက်ပုရိသ်တစ်ခုကို ယှဉ်စေထိုက်သည်၊ ယှဉ်စေရ သက်စေရမည်၊ ထိုသို့
သက်ရာ၌လည်း “သောနှင့် တွံ” ဟု ကတ္တား ၂ခု ဖြစ်၍ များသောကြောင့် “ပစထ”ဟု
ဗဟုပုဒ် ချကြသည်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် နောက်ပုရိသ် ယှဉ်စေရပုံသည် ပုံစံ၌
ထင်ရှားလတ်။

ဧကကာလာနံ ပေ၊ စာယံ-ကြိယာက ကာလချင်း တူရာ၌သာ ဤပရော ပုရိသ်ကို
သုံးစွဲရသည်၊ ကာလမတူလျှင် မသုံးစွဲရ၊ ချဲ့ဦးအံ့-သူ၏ ချက်ခြင်းကြိယာလည်း ပစ္စုပ္ပန်၊
သင်-ဟုဆိုအပ်သူ၏ ချက်ခြင်းကြိယာလည်း ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်မှ “သောစ တွဉ္စ ပစထ”ဟု
သုံးစွဲနိုင်၏၊ သူ၏ချက်ခြင်းက ပစ္စုပ္ပန်၊ သင်၏ချက်ခြင်းက အဟိတိဖြစ်လျှင် “သောစ
တွဉ္စ ပစထ”ဟု မသုံးစွဲနိုင်၊ သောစ ပစတိ တွဉ္စ အပစော (သူလည်းချက်၏၊ သင်လည်း
ချက်ပြီး) ဟု ဝါကျခွဲ၍သာ သုံးစွဲရသည်။ [ကြိယာတစ်မျိုးထည်းသော်မှ ကာလချင်း
မတူရုံမျှဖြင့် ပရော ပုရိသ်ကို မသုံးစွဲနိုင်လျှင်၊ ကြိယာချင်း မတူဘဲ “သောစ ပစတိ၊
တွဉ္စ ဂစ္ဆသိ”ဟု ရှိနေမှု အဘယ်မှာ ပရောပုရိသ်ကို သုံးစွဲနိုင်တော့အံ့နည်း၊ ထို့ကြောင့်
“ဧက ကာလာ ဘိဓာနေဝ”ဟု ကာလတူရမည့် အကြောင်းကိုသာ ပြသည်၊ ကြိယာ
တူရမည့် အကြောင်းကိုကား အထူးပြနေဖွယ် မရှိတော့ပြီ-ဟုလို။]

သောစ ပစတိ ပေ၊ တုမေ ပစထာတိ ဘဝတိ-“သူလည်းချက်၏၊ သင်လည်း
ချက်၏”ဟူရာ၌ ထိုသူ ၂ ယောက်၏ ချက်ခြင်းကြိယာသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလချင်း
တူနေ၏၊ ထိုအကြောင်းကို ပါဠိလို ပြောလျှင် “သောစ ပစတိ”ဟု ပြောပြီးမှ “တွဉ္စ
ပစသိ”ဟု ပြောရမည်လားဟု လျှဉ်းပါးဖွယ်ရှိ၏၊ ဤသို့ တစ်ဝါကျပြီးမှ၊ တစ်ဝါကျ
ပြောရလေမည်လား”ဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိသည်ကို “ပရိယာယပ္ပသင်္ဂေ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့
ယုံမှားဖွယ်ရှိရာ၌ “ပစထ”ဟုဖြစ်၏၊ “ပစထ”ဟု ကြိယာတစ်ခုထည်းသာ ချရမည်၊
“သောစ ပစတိ၊ တွဉ္စ ပစသိ”စသည်ဖြင့် တစ်လှည့်စီ ဆိုနေဖွယ် မလို-ဟုလို၊ ဤပုံစံ၌
“သောစ ပစတိ၊ တွဉ္စ ပစသိ”တို့သည် ဤသုတ်၌ ပုံစံမဟုတ်သေး၊ ယုံမှားဖွယ်ရှိပုံကို
သာ ပြသောဝါကျတည်း၊ “တုမေ ပစထ”၌ တုမေလည်း “ပစထ” နှင့် သင့်လျော်သော

ဧကာဘိဓာနေတိ-သည်၊ ကိမတ္ထံ-နည်း၊ သောစ-ထိုသူသည်လည်း၊ ပစတိ-၏၊ တုဉ္ဇ-လည်း၊ ပစိဿသိ-ချက်လတ်၊ အဟံ-သည်၊ ပစိ-ချက်ပြု၊ ဧတ္ထ-ဤပြုယူဂ်တို့၌၊ ဘိန္နကာလတ္တာ-ပြားသောကာလ ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ မယံ ပစိမှာတိ-ဟူ၍၊ န ဘဝတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-ဤသို့ သိစေခြင်း အကျိုးရှိ၏။

ဂမု-ဂမုဓာတ် သည်လည်းကောင်း၊ သပ္ပ-သပ္ပဓာတ် သည်လည်းကောင်း၊ ဂတိမိ-ဂတိအနက်၌၊ ဝတ္ထန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ပုံရေဝိယ-ရှေ့ဘူဓာတ်၌

ကတ္တာကို အပိုထည့်ပြခြင်းသာ၊ ဤသုတ်၏ ပုံစံမဟုတ်၊ ဤသုတ်၏ ပုံစံကား "ပစထ" ကြိယာသာတည်း၊ ထိုပစထ၏ ကတ္တာလည်း ရှေ့ယုံမှားဖွယ်ရှိရာ၌ ပြခဲ့သော "သောစ တုဉ္ဇ" ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "သောစ တုဉ္ဇ ပစထ" သာ ဤသုတ်၌ ဆိုလိုရင်းဟုမှတ်။

ကာတန္တုပုတ္တိ။ ။ "သော ပစတိ၊ တံ ပစသိ၊ အဟံ ပစာမိတိ-ဟူရာ၌၊ ပစာမိ တျေဝ-ပစာမိ ကြိယာ တစ်ခုသာ၊ ပပျေတိ-ရောက်၏၊ အပဝတ္တိယံ-(ဟိုကတ္တာ့ငဲ့ရ မလို၊ သည်ကတ္တာ့ ငဲ့ရမလို ဖြစ်နေသောကြောင့်) ပုရိသ်တို့၏ လုံးလုံး မဖြစ်ခြင်းသည်၊ သတိယံဝါ-ရှိသော်လည်းကောင်း၊ ပရိယာယေ-(ပစတိပြီးမှ ပစသိ၊ ပစသိပြီးမှ ပစာမိဟု) တစ်လှည့်စီ ဖြစ်ခွင့်သည်၊ ပတ္တေဝါ-ရောက်သော်လည်းကောင်း၊ (ထိုကဲ့သို့ မဖြစ်ဖို့ရာ) အယံ ပရိဘာသာ-ဤပရိဘာသာသုတ်ကို၊ ကတာ-စီရင်အပ်ပြီ။

ဧဝံ သောစ ပေ၊ မယံ ပစာမ- "သောစ ပစတိ၊ အဟန္တ ပစာမိ" ဟု တစ်ဝါကျပြီးမှ တစ်ဝါကျ ဆိုရလေမည်လား-ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိရာ၌ ထိုကဲ့သို့ မဆိုရ၊ "သောစ အဟန္တ ပစာမ" ဟု အဟံကို ငဲ့၍ နောက်ပုရိသ်ဖြစ်သော အမှယောဂ ဥတ္တမပုရိသ်ကို ယှဉ်စေရ သည်၊ "တုဉ္ဇ ပစသိ၊ အဟန္တ ပစာမိ" ဟု တစ်လှည့်စီ ဆိုရလေမည်လား-ဟု တွေးတော ဖွယ်ရှိရာ၌လည်း "တုဉ္ဇ အဟန္တ ပစာမ" ဟု ယှဉ်စေရသည်၊ "သောစ ပစတိ၊ တုဉ္ဇ ပစသိ၊ အဟန္တ ပစာမ" ဟု ၃ဝါကျတို့ တစ်လှည့်စီ ဆိုရမလို ဖြစ်နေရာ၌လည်း "သောစ တုဉ္ဇ အဟန္တ ပစာမ" ဟု ပရောပုရိသ်ကို ယှဉ်စေရသည်၊ ဤနည်းအတိုင်း အတ္ထနောပုဒ် များ၌လည်းကောင်း၊ ပဉ္စမိ စသော ဝိဘတ်များ၌လည်းကောင်း ပရော ပုရိသ် ချရပုံကို သိလေ။

ဧကာဘိဓာနေတိ ပေ၊ န ဘဝတိ- သုတ်၌ "ဧကာဘိဓာနေ-တစ်ပေါင်းထည်း ဆိုလိုရာ၌" ဟု ရှိ၏၊ ထိုပုဒ်ကို "ဧကတော ဧကန္တံ-တစ်ပေါင်းထည်း+အဘိဓာနံ- ဆိုခြင်း" ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ထိုသို့ တစ်ပေါင်းထည်း ဆိုခြင်းမှာလည်း ကာလချင်းတူမှ ဆို၍ ဖြစ်သည်၊ ကာလချင်း မတူလျှင် တစ်ပေါင်းထည်း ဆို၍မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် "ဧကာဘိဓာနေ" သဒ္ဓါသည် ပစ္စုပ္ပန်၌ "သောစ ပစတိ"-အနာဂတ်၌ "တုဉ္ဇ ပစိဿသိ"- အတိတ်၌ "အဟံ ပစိ" ဟူရာဝယ် ကာလချင်း မတူသောကြောင့် "ပစိမှာ" ဟု ဧကာဘိဓာန မဖြစ်ဟု ပြရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ [ဤပရော ပုရိသ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်များကို ကစွည်း ဘာသာဋီကာ၌ ရှု]

ကဲ့သို့၊ ဓာတုသညာယံ-ကို(ကတယံ-သော်၊) ဓာတုန္တ လောပေါ-ချေ၊
ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိစ-တိ အစရှိသော ဝိဘတ်လည်းသက်။

၄၄၂။ ဂမိဿန္တော ဣဝါ သဗ္ဗာသု။ ။ သဗ္ဗာသု ဝိဘတ္တိသု၊ဂမုက္ကတိ-
ဂမုဟူသော၊ ဧတဿ ဓာတုဿ-၏၊ အန္တော-အဆုံးဖြစ်သော၊ မကာရော-
သည်၊ ဝါ-စွာ၊ ဣော-စွ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ သဗ္ဗဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ မာနန္တ
ယကာရိတ ပစ္စယေသုစ-မာန အန္တပစ္စည်း၊ ယပစ္စည်း၊ ကာရိတံပစ္စည်း တို့
ကြောင့်လည်း၊ (ဣော-စွ ပြု)။

အယံ ဝါသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝဝတ္တိတ ဝိဘာသတ္ထော-၏၊ တေန-ကြောင့်၊
အယံ ဝါသဒ္ဓေါ-သည်၊ မာနန္တေသု-မာန၊ အန္တ ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ကတ္တရိ-
ကတ္တားအနက်၌၊ နိစ္စံ-နိစ္စဖြစ်သော၊ ဝိဓိစ-အစီအရင်ကိုလည်းကောင်း၊
အညတ္ထ-အခြားဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ အနိစ္စံ-အနိစ္စဖြစ်သော၊ ဝိဓိစ-
ကိုလည်းကောင်း၊ ပရောက္ခာယံ-ပရောက္ခာဝိဘတ်ကြောင့်၊ အသန္တံ-အသန္တ
ဖြစ်သော၊ ဝိဓိစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဒီပေတိ-ပြု၏။

ဂမု၊သပ္ပ-ဂတိမိ- ဓာတ် ၂ မျိုးလုံး၏ အနက်ချင်းတူသောကြောင့် “ဂမု၊ သပ္ပ”
ဟု ပေါင်း၍ ပြထားသည်။ ဤ၌ကား ဂမုဓာတ်သာ လိုရင်းတည်း၊ “ယေ ဂတုတ္တာ
တေ ဗုဒ္ဓတ္တာ၊ပဝတ္တိ ပါပုထေဏကာ-အကြင်ဓာတ်တို့သည် ဂတိအနက် ရှိ ကုန်၏၊
ထိုဓာတ်တို့သည် ဗုဒ္ဓိ (သိခြင်း) အနက်ရှိကုန်၊ ဖြစ်ခြင်း ရောက်ခြင်း အနက်လည်း
ရှိကုန်၏”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဂတိအနက်”ဟုဆိုလျှင် သွားခြင်းအနက် သာ မက၊
သိခြင်းစသော အနက်တို့လည်းပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂတိမိ-လားခြင်း (သွားခြင်း)ဟု
မဆိုဘဲ “ဂတိမိ-ဂတိအနက်၌” ဟု ဆိုလိုက်သည်။

၄၄၂။ သဗ္ဗဂ္ဂဟဏေန ၊ပေ၊ ပစ္စယေသုစ-“ဂမိဿန္တော ဣဝါ ဝိဘတ္တိသု”ဟု
မဆိုဘဲ သဗ္ဗာသု-အလုံးစုံတို့ကြောင့်” ဟု ဆိုသဖြင့် ဝိဘတ်သာမက၊ မာနစသော
ပစ္စည်းများကိုလည်း ယူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် မာန အန္တကြောင့် “ဂစ္ဆမာနော၊ဂစ္ဆန္တော”
ယပစ္စည်းကြောင့် “ဂစ္ဆိယတိ” ကာရိတံကြောင့် “ဂစ္ဆာပေတိ” စသော ရုပ်ဖြစ်၏။

ဝဝတ္တိတ ၊ပေ၊ မသန္တကံ-[တေနာယံ၌ အယံကို ဂါထာတွင်းက “ဝါသဒ္ဓေါနှင့်
တွဲ၊] မာနအန္တ နောင်းရာ၌ “ဂစ္ဆမာနော၊ဂစ္ဆန္တော” ဟု ကတ္တား အနက်၌ရှိ၍၊ “ဂမမာနော၊
ဂမန္တော”ဟု မရှိသဖြင့် နိစ္စဝိမိ (စွပြုမြဲ၏)၊ ကံဟော၌ကား “ဂမိယမာနော၊ဂမိယန္တော”ဟု
ရှိနိုင်သောကြောင့် ကတ္တရိ-ဟု ဆိုသည်။ ပရောက္ခာဝိဘတ်၌ကား “ဧဂမ၊ဧဂမု” စသည်
သာ ရှိ၍ “ဧဂစ္ဆ” စသည် မရှိသောကြောင့် အသန္တဝိမိတည်း၊ ကြွင်းသော ဝိဘတ်နှင့်
ယပစ္စည်းနောင်းရာ၌ “ဂစ္ဆတိ-ဂမေတိ၊ ဂစ္ဆိယတေ-ဂမိယတေ” စသည်ဖြင့် စွပြု-
မပြု ၂ မျိုးရှိနိုင်သောကြောင့် အနိစ္စဝိမိတည်း။

အပစ္စယ ပရနယနာနိ-အပစ္စည်းသက်ခြင်း၊ နောက်အက္ခရာသို့ ဆောင်
 ကပ်ခြင်းတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ သော ပုရိသော-သည်။ ဂါမံ-သို့၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏။
 တေ ဂစ္ဆန္တိ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဂရုပုဗ္ဗရဿတော-ဂရုရှေးရှိသော
 ရဿသရမှ၊ ပရဿ-သော၊ ပဌမပုရိသ ဗဟုဝစနဿ-ပဌမပုရိသ ဗဟုဝစ
 ဝိဘတ်၏။ ရေ-ရေ အပြုသည်။ ဝါဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏။ ဂစ္ဆရေ-သွား
 ကုန်၏။ တံ ဂစ္ဆသိ၊ပေ၊ ဂစ္ဆာမ၊ စွာဒေသာဘာဝေ-စွ အပြု မရှိရာ၌၊
 လောပစ္စေတ္တ မကာရောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အပစ္စယဿ-၏။ ဧကာရေ-ဧပြု၊
 ဂမေတိ-သွား၏။ ဂမေန္တိ၊ သရလောပေါ-နောက်သရကို ချေ၊ (အန္တိမှ
 အသရကို ကွစိဓာတုဖြင့်ချေ)၊ ဂမေသိ၊ပေ၊ ဂမေမ။

အတ္တနောပဒေဝိ--၌လည်း၊ သော-ထိုယောက်ျားသည်၊ ဂါမံ-သို့၊
 ဂစ္ဆတေ-၏။ ဂစ္ဆန္တေ၊ ဂစ္ဆရေ-ကုန်၏။ ပေ၊ ဂစ္ဆာမေ-ကုန်၏။ ကုတော နုတွံ၊
 ပေ၊ အာဂစ္ဆာမိတျာဒိသုပန-အစရှိသည်တို့၌ကား၊ ပစ္စယန္နသမိပေ-ပစ္စယန္န၏
 အနီးဖြစ်သော အတိတ်ကာလ၌၊ ဝတ္ထမာနဝစနံ-ဝတ္ထမာန်ဝိဘတ်သည်၊
 (ဟောတိ)။ [ပစ္စယန္နသမိပေဝိ-ဂါထာ၌ အဓိပ္ပာယ်ပြုခဲ့ပြီ။]

ဝါတိ ဝတ္ထတေ။

၄၃၄။ ဂမိဿ ဗမ္မံ။ ။ ပေ၊ ဗမ္မန္တိ-သွားကုန်၏။ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊
 [ဂမုဓာတ်ကို “ဂဏ္ဍ” ပြု၍ “ဂဏ္ဍတိ-သွား၏” စသော ရုပ်လည်းရှိ၏။]

ဘာဝကမ္မေသုပန-ဘောအနက် ကံအနက်တို့၌ကား။

[“အညတ္ထ-မာန-အန္တ ပရောက္ခာမှ အခြားသော ဝိဘတ်ပစ္စည်း” ဟူရာ၌ ပစ္စည်းအရ
 ဤသုတ်ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းသည် နဂိုရိကပင် မာန-အန္တ-ယပစ္စည်းသာ ရှိသောကြောင့်
 “အညတ္ထ” အရ တိစသောဝိဘတ်နှင့် ယပစ္စည်းကိုသာယူ၊ တဗ္ဗ-စသော ပစ္စည်းများကား
 နဂိုကပင် ဤသုတ်၏အရာ မဟုတ်သောကြောင့် ထိုပစ္စည်းများနှောင်းရာ၌ အနိစ္စဝိစိ
 လေလားဟု ယုံမှားဖွယ် မရှိ။]

ကွစိဓာတု ပေ၊ ဂစ္ဆရေ-“ဂစ္ဆန္တိ” ဟူသောရုပ်၌ ဝိဘတ်ကို ဖယ်ထား၍ “ဂစ္ဆ”ချည်း
 ဆိုလျှင် “ဂဏံ+ဆ”ဟု အသံဖြစ်၏။ ဂဏံ-ကား၊ ဂရု၊ဆ-ကား၊ ဂရုရှေးရှိသော ရဿ
 တည်း။ ဤသို့ ဂရုရှေးရှိသော ရဿနောင် ပဌမပုရိသ ဗဟုဝစဖြစ်သော န္တိကို
 လည်းကောင်း၊ န္တေကိုလည်းကောင်း ရေပြု၍ “ဂစ္ဆရေ”ဟုဖြစ်၏။ ဝတ္ထမာန်သာမက၊
 ဘဝိဿန္တိ၌ သန္တိ-သာန္တေတို့မှ န္တိ-နန္တေတို့ကိုလည်း ရေပြုသည်ပင်။ ထို့ကြောင့်
 “ဘဝိဿရေ-ဂမိဿရေ” စသော ရုပ်များလည်း ရှိနိုင်သည်။

၄၄၄။ ဘဝနံ ပေ၊ ဓာတွတ္ထော-“ဘဝနံ ဘာဝေါ”သည် သုတ်၌ပါသော
 ဘာဝ၏ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ “သောစ ပေ၊ ဓာတွတ္ထော”ကား ထိုဘာဝ၏ သရုပ်ပြ ဝါကျ

၄၄၄။ အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိ။ ။

ဘာဝကာရကကိုလည်းကောင်း၊ ကမ္မနိကာရက-ကမ္မကာရကကို လည်းကောင်း၊ အဘိဓေယျ-ဟောထိုက်သော်၊ [သီမ္မုဒ္ဓိ “အဘိဓေယျ” ဟု ပါသည်။] အတ္တနောပဒါနိ ဟောန္တိ၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ ကမ္မကတ္တရိပိ-ကမ္မကတ္တား အနက်၌လည်း၊ (အတ္တနောပဒါနိ ဟောန္တိ)၊ [ကမ္မကတ္တားကို ကာရကခန်း (ယောကာရေတိ သဟေတု)သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ထို၌ပြခဲ့သော “ကရိယတေ” ၌ “တေ” သည် ဤသုတ်ဖြင့် ကမ္မကတ္တား အနက်၌ သက်အပ်သော ဝိဘတ်တည်း။]

ဘဝနံ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဘာဝေါ-ဘောမည်၏။ သောစ-ထိုဘောဟူသည်လည်း၊ ကာရကန္တရေန-အခြားကာရကနှင့်၊ အသံသဋ္ဌော-မရောနှောသော၊ ကေဝလော-သက်သက်သော၊ ဝါ-သန့်သန့်သော၊ ဘဝနလဝနာဒိကော-ဖြစ်ခြင်း၊ ရိတ်ခြင်း အစရှိသော၊ ဓာတွတ္တော-ဓာတ်နက်တည်း၊ ကရိယတိ-ပြုအပ်၏။ ဣတိ၊ ကမ္မ-ကံမည်၏။

တည်း၊ သုတ်၌ပါသော ဘာဝကို “ဘဝနံ ဘာဝေါ”ဟု ဘာဝသာဓက ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ထိုဘာဝအရ ဓာတ်နက်ကို ကောက်ယူပါ-ဟူလို၊ ချဲ့ဥးအံ့- “ဘူ-သတ္တယံ”ဟူရာ၌ သတ္တ (ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း) အနက်ကို ဘာဝဟု ခေါ်သည်။ ပါက(ချက်ခြင်း)အနက်သည်လည်းကောင်း၊ဂတိ(သွားခြင်း-သိခြင်းစသော)အနက်သည်လည်းကောင်း ဘောအနက် ပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် ထိုထိုဓာတ်နက်သည် ဘောမည်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် ဘောအနက်ပေးသည့်အခါ နဂိုရ်ဓာတ်နက်အတိုင်း “ဘူယတေ-ဖြစ်ခြင်း၊ ပစ္စတေ-ကျက်ခြင်း”စသည်ဖြင့် ပေးကြရသည်။ “ဖြစ်ရာ၏”စသည်ဖြင့် ပေးကြသော အနက်ကား အဆုံးသတ် ကြိယာဖြစ်၍ မြန်မာစကားတစ်ရပ် အဆုံးသတ်သံပါအောင် ပေးအပ်သော သင်္ကေတ အနက်တည်း။

ကာရကန္တံ ပေ၊ သဋ္ဌော။ ။

ထိုဘောအနက်၌ “ကတ္တု-ကမ္မ”ဟူသော အခြား ကာရကနက်များနှင့် ရောလျက်လည်း မရှိရ၊ ချဲ့အံ့- “ပစတိ-ချက်၏(ချက်တတ်၏)”ဟူရာ၌ “ချက်”ဟူသည် ဓာတ်နက်တည်း၊ “တတ်”ကား ကတ္တုကာရကနက်တည်း၊ ဤသို့လျှင် ချက်ဟူသောဓာတ်နက်၌ ကတ္တုကာရကနက် ရောလျက်ပါ၏။ “ဂစ္ဆိယတေ-သွားအပ်၏”၌ကား ကမ္မကာရကနက် ရောလျက်ပါ၏။ ထို “ချက်တတ်၊သွားအပ်”ဟူသော အနက်များကို “ဘောအနက်”ဟု မဆိုရ၊ ဘောအနက်ကား ထို “ကတ္တု၊ကမ္မ” ကာရကနက်များနှင့် မရောဘဲ သန့်သန့်ဖြစ်သော “ဘူဓာတ်၏ ဘဝန(ဖြစ်ခြင်း)အနက်၊ လူဓာတ်၏ လဝန(ရိတ်ခြင်း)အနက်”စသော ဓာတ်နက်များသာ ဖြစ်သည်-ဟူလို။ [“ကရိယတိတိ ကမ္မ” ကား သုတ်၌ပါသော “ကမ္မနိ”ပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ ကာရကခန်း၌ ပြခဲ့သော ကမ္မကာရကကိုပင် ဤ၌လည်း “ကမ္မ”ဟု ခေါ်၏။ ထို၌ အဓိပ္ပာယ် ရေးခဲ့ပြီ။]

အကမ္မကာပိ ဓာတဝေါ-အကမ္မကဓာတ်တို့သည်လည်း၊ သောပသာဂ္ဂါ-
ဥပသာရနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သည်။ (သမာနာ-ဖြစ်ကုန်လတ်သော်)၊ သကမ္မ
ကာပိ-သကမ္မက ဓာတ်တို့သည်လည်း၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ ကမ္မနိ-
ကံအနက်၌၊ အနုပုဗ္ဗံ-အနုရှေးရှိသော၊ ဘူဓာတုတော-ဘူဓာတ်မှ နောက်၌၊
ဝတ္ထမာနတ္တနောပဒ ပဌမပုရိသေကဝစနံ-ဝတ္ထမာန်အတ္တနောပုဒ် ပဌမပုရိသ်
ဧကဝုဇ်ဖြစ်သော၊ တေ-တေဝိဘတ်သက်။

ဓာတူဟိ ဇော ဇောယ ဣစ္စဒိတော-မှ၊ ဓာတူဟိတိ-ဓာတူဟိပုဒ် သည်၊
ဝတ္ထမာနေ-သော်၊....

၄၄၅။ ဘာဝကမ္မေသု ယော။ ။ သဗ္ဗဓာတူဟိ-တို့မှ၊ ပရော-
နောက် သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ဘာဝကမ္မဝိသယေသု-ဘော ကံ အရာတို့၌၊
[သီဟိုဠ်နှင့် “ဝိသယေသု”ဟု ရှိ၏။] ယပစ္စယော ဟောတိ၊ အယံ-ဤ
ပစ္စည်းကို၊ အတ္တနောပဒ ဝိသယေဝ-အတ္တနောပုဒ် အရာ၌သာ၊ ဣဿတေ-
အလိုရှိအပ်၏။ အညေသုဇာတိသုတ္တေ-၌၊ အနုဝတ္တိတဝါဂ္ဂဟဇောန-လိုက်စေ

အကမ္မကာပိ |ပေ၊ တေ-“အကမ္မကာပိ |ပေ၊ ဘဝန္တိ” ကား အကမ္မကဖြစ်
သော ဘူဓာတ်ဖြင့် ကံဟောရုပ်ကို ပြလို၍ “ဘူဓာတ်နောင် ကံအနက်ကို တေဝိဘတ်
သက်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသော (ကာရဏ) ဝါကျတည်း၊ ဘူဓသော အကမ္မက
ဓာတ်တို့သည် ဥပသာရနှင့် တွဲဘက်ရသောအခါ သကမ္မကဓာတ်လည်း ဖြစ်နိုင်ကြ၏။
ထို့ကြောင့် အနုဥပသာရနှင့် တွဲဘက်နေသော ဘူဓာတ်သည် သကမ္မကဖြစ်ရကား
ဘူဓာတ်နောင် ကံအနက်၌ တေဝိဘတ် သက်နိုင်သည်။ [သကမ္မကာပိ ဘဝန္တိ၌ အပိ
သဒ္ဓါသည် သကမ္မကအဖြစ်၏ မမြဲကြောင်းကိုပြသော အနိယမတ္ထတည်း၊ ဥပသာရနှင့်
တွဲသော်လည်း အမြဲ သကမ္မကဖြစ်ရမည် မဟုတ်၊ “သမ္ပဝတိ-ကောင်းစွာဖြစ်၏။
ပတိဋ္ဌာတိ-တည်၏” ၌၊ ဘူ-ဋ္ဌာဟူသော အကမ္မကဓာတ်တို့သည် သံ-ပတိဥပသာရနှင့်
တွဲရသော်လည်း အကမ္မကဖြစ်မြဲ ဖြစ်သည်-ဟူလို။]

၄၄၅။ အတ္တနောပဒဝိသယေ ဝါယမိဿတေ-ဤသုတ်ဖြင့် သက်သော
ယပစ္စည်းကို အတ္တနောပုဒ်ဝိဘတ် နှောင်းရာ၌သာ အလိုရှိအပ်၏။ ဝိသယေဝ၌ စေဖြင့်
“တဗ္ဗ-အနိယ-တ စသော ဘောက်ဟောပစ္စည်း နှောင်းရာတို့၌ အလိုမရှိအပ်”ဟု
ကန့်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ဘဝိတဗ္ဗ” စသည်၌ ယပစ္စည်း မသက်တော့ပြီ၊ [ဤ“အတ္တနော
ပဒ ဝိသယေ ဝါယမိဿတေ” ဟူသောစကားကို ကောက်ချက်ချလျှင် ဘောက်အနက်
ကို ဝိဘတ်ကသာ ဟော၏၊ယပစ္စည်းက မဟော၊ ယပစ္စည်းမှာ “ပစ္စယော ရူပသိဒ္ဓိ
မတ္ထောဝ”နှင့် အညီ ရုပ်ပြီးခြင်း အကျိုးငှာသာ သက်ရ၏။ “ဘဝိတဗ္ဗ”စသည်၌ကား
ယပစ္စည်းမပါဘဲ ရုပ်ပြီးနိုင်သောကြောင့် ယပစ္စည်း မသက်တော့-ဟု မှတ်ချက်ရ
သည်။]

အပ်သော ဝါသဒ္ဓါကြောင့်၊ ယပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ နုဘဝတိ-မဖြစ်၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ သုခံ-ကို၊ အနုဘူယတေ-ခံစားအပ်၏။

အာချာတေန-အာချာတ်ကြိယာပုဒ်သည်၊ အဝုတ္တတ္တာ-ကတ္တားကို မဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ တတိယာ-သည်၊ ဟောတိ၊ ကမ္မဿ-ကံအနက်၏၊ ဝါ-ကို၊ အဘိဟိတတ္တာ-ဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုတိယာ-ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊ န-မဖြစ်၊ ဣဓ-ဤဝုတ္တကံ၌၊ ပဌမာဝ-ပဌမာဝိဘတ်သာ၊ ဟောတိ။

တယာ-သင်သည်၊ သမ္ပတ္တိယော-စည်းစိမ်တို့ကို၊ အနုဘူယန္တေ-ခံစားအပ်ကုန်၏၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ တွံ-သင်စည်းစိမ်ကို၊ အနုဘူယသေ-၏၊ တုမေ-သင်စည်းစိမ်တို့ကို၊ အနုဘူယဝေ-ကုန်၏၊ တယာ-သည်၊ အဟံ-ငါစည်းစိမ်ကို၊ အနုဘူယေ-၏၊ မယံ-ငါစည်းစိမ်တို့ကို၊ အနုဘူယာမေ-ကုန်၏။

ကွစိဓာတု ဣစ္ဆာဒိတော-ကွစိဓာတု အစရှိသောသုတ်မှ၊ ကွစိတိ- သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊....

၄၄၆။ အတ္တနောပဒါနိ ပရဿပဒတ္တံ။ ။ အတ္တနောပဒါနိ ၊ပေ၊

အာပဇ္ဇန္တေ၊ ဣဒံ(ဒတံ)-ဤအတ္တနောပုဒ်ကို ပရဿပုဒ် စီရင်ခြင်းသည်၊ အကတ္တရိယေဝ- ကတ္တားဟော မဟုတ်ရာ၌သာ၊ (ဟောတိ)၊ ယကာရဿ-ယအက္ခရာ၏၊ ဒွိတ္တံ။ [ပရဒ္ဒေဘာဝေါဖြင့် ယဒ္ဒေဘော်လာ ဟူလို၊] မယာ-

အညေသုစ ၊ပေ၊ န ဘဝတိ-အညေသုစ သုတ်၌ လိုက်သော ဝါသဒ္ဓါက “ယုဝဏ္ဏာနမ္ပိ ယဏုဏာ” စသည်ဖြင့် ယပစ္စည်နှောင်းရာ၌ ဝုဒ္ဓိမပြုရ-ဟု အသန္တဝိမိကို ပြသောကြောင့် “အနုဘူယတေ”၌ ဘူကို ဝုဒ္ဓိမပြုရ၊ ထို့ကြောင့် “အနုဘဝိယတေ”ဟု ရုပ်မရှိနိုင်-ဟု ဆိုလိုသည်၊ သို့သော် “သယမေဝ အဘိဘဝိယတေ ပါပကာရီ” စသည်ဖြင့် ပါဠိတော် ရှိသောကြောင့် ထိုစကားကို အမြဲဟု မမှတ်အပ်။

အာချာတေန ၊ပေ၊ ပဌမာဝိ-“အနုဘူယတေ သုခံ ဒေဝဒတ္တေန” ၌ အနုဘူယတေ-ဟူသော အာချာတ်ကြိယာပုဒ်က ကတ္တားကို မဟော၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တားအနက်ကို ဟောဖို့ရာ ကတ္တရိစသုတ်ဖြင့် တတိယာသက်၍ “ဒေဝဒတ္တေန”ဟု ရှိရသည်၊ ကံအနက်ကိုကား အနုဘူယတေပုဒ်က ဟောသောကြောင့် “ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာ”သုတ်ဖြင့် ဒုတိယာသက်ခွင့် မရ၊လိန်အနက် ထွန်းပြရုံသာ “လိဂံတ္ထေ ပဌမာ” သုတ်ဖြင့် ပဌမာသက်၍ “သုခံ” ဟု ရှိရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဟောရာ ဟောရာ ပဌမာ” စသည်ဖြင့် ဆိုကြရသည်၊ [“အနုဘူယန္တေ သမ္ပတ္တိယော” စသည်၌ အဓိပ္ပာယ်မှာ အခြေပြု ကံကတ္တား ခွဲပုံကို နားလည်ပြီးဖြစ်လျှင် မခက်တော့ပြီ။]

သည်။ သုခံ-ကို၊ အနုဘူယျတိ-ခံစားအပ်၏။ အနုဘူယျတေဝါ-လည်းရှိ၏၊ အနုဘူယန္တိ-ကုန်၏။ ပေ၊ အနုဘူယျာမ၊ ဒွိတ္တာဘာဝေ-ဒွေဘော်မဖြစ်ရာ၌၊ အနုဘူယတိ၊ အနုဘူယန္တိ-ဟု ဖြစ်၏။ ကွစိတိ ကိ၊ အနုဘူယတေ-အနုဘူယတေဟု ဖြစ်ခြင်း အကျိုးရှိ၏။

ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ အဒဗ္ဗုတ္တိနော-ဒြပ်အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း မရှိသော၊ ဝါ-ဒြပ်မဟုတ်သော၊ ဘာဝဿ-ဘော၏၊ ဝါ-ကြိယာ၏၊ ဧကတ္တာ-တစ်ခုထည်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကဝစနမေဝ-ဧကဝစ်ချည်းသာ၊ (ဟောတိ)၊ တဗ္ဗ-ထိုဧကဝစ်သည်လည်း၊ ပဋ္ဌမ ပုရိသဿေဝ-ပဋ္ဌမပုရိသ်၏သာတည်း၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ ဘူယတေ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ သမ္ပတိဘဝနံ-ယခုဖြစ်ခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

အကတ္တရိယေဝေဒံ-[သိ၌ “ဝေဒံ”ဟု ရှိ၏၊] ကတ္တားဟော မဟုတ်သော ဘော-ကံဟောသော အရာ၌သာ ဤသုတ်ဖြင့် အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်ကို ပရဿပုဒ်ပြန်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ဘာကြောင့်နည်း...ကတ္တားဟောရာ၌ကား “ကတ္တရိ ပရဿပဒံ” သုတ်ဖြင့် ပရဿပုဒ်ဝိဘတ် တိုက်ရိုက်သက်နိုင်ရကား ပရဿပုဒ်ပြန်ဖွယ် မလိုသောကြောင့်တည်း။

ဘာဝေ ပေ၊ ဧကဝစနမေဝ-ဘောအနက်၌ ဧကဝစ်ဝိဘတ်သာ သက်ရသည်။ ဘာကြောင့်နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဒဗ္ဗုတ္တိနော ဘာဝဿေကတ္တာ”ဟု မိန့်တော-ဟူသည် ဖြစ်ခြင်း သွားခြင်းစသောကြိယာတည်း၊ ဒြပ်မဟုတ်၊ ထိုဒြပ်မဟုတ်သောကြိယာသည် တစ်ခုထည်းသာတည်း၊ ချဲ့အံ့-ဘူမာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော ဖြစ်ခြင်း ကြိယာသည် (အရာဝတ္ထုပေါင်းများစွာ ဖြစ်နေစေကာမူ) ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ကွဲပြားခြင်းမရှိ၊ ထိုအတူ ဂမုမာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော သွားခြင်းကြိယာလည်း လူပေါင်းများစွာ သွားစေကာမူ သွားခြင်းကား တစ်မျိုးထည်းသာတည်း၊ “ဂစ္ဆန္တိ-သွားကုန်၏” စသည်ဖြင့် ဗဟုဝစ်သုံးစွဲရခြင်းကား သွားတတ်သူဒြပ်တွေ များသောကြောင့်တည်း၊ သွားခြင်းကြိယာ သက်သက်၌ကား ထိုကဲ့သို့ ဒြပ်နှင့် ရောစပ်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ဒြပ်အပြားကိုလည်း ငဲ့နေဖွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် ဘောအနက်ဟော ကြိယာပုဒ်၌ ဧကဝစ်ဝိဘတ်သာ သက်ရသည်။

တဗ္ဗ ပဋ္ဌမပုရိသဿေဝ-ကြိယာသက်သက်ဖြစ်၍ “တုမှ-အမှ” သဒ္ဒါတို့နှင့် အနက်မတူ (တုလျာဓိကရဏ မဖြစ်)ရကား မဇ္ဈိမ-ဥတ္တမပုရိသ်တို့လည်း သက်ခွင့်မရှိ၊ ဝိဘတ်မပါလျှင် ပုဒ်ရာမဝင်သောကြောင့် ပုဒ်ရာဝင်စေခြင်း အကျိုးငှာ ပဋ္ဌမပုရိသ်ဝိဘတ်သာ သက်ရသည်။ ဤစကားအရ “ဘောဟော အာချာတ်ကြိယာပုဒ်၌ ပဋ္ဌမပုရိသ် ဧကဝစ်သာ” ဟုမှတ်၊ ထို့ကြောင့် ပုံစံ၌ “ဘူယတေ” ဟု ပဋ္ဌမပုရိသ် ဧကဝစ်ဖြင့်သာ တစ်ရပ်ထည်း ထုတ်ပြထားသည်။

ပစဇာတုတော-မှနောက်၌၊ ကမ္မနိ-ကံအနက်၌၊ အတ္တနောပဒေ-အတ္တ
 နောပဒ် ဝိဘတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယပစ္စယေစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကတေ-
 ပြုအပ်ပြီးသော်၊ [“စကာရေ ကတေ” ၌ လှမ်းစပ်၊] ဝိပရိဏာမေန-ဖြင့်၊
 ယဿာတိ-ယဿပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊ [စဝဂ္ဂ ယကာရ ဝကာရတ္ထံ”
 ၌ လှမ်းစပ်။]

၄၄၇။ တဿ စဝဂ္ဂ ပေ၊ သဇာတုန္တဿ။ ။ဘဝကမ္မ ဝိသယဿ-
 ဘောက်ဟူသော အရာရှိသော၊ (ဘောက် အရာ၌ စီရင်အပ်သော-ဟူလို)၊
 တဿ ယပစ္စယဿ-ထိုယပစ္စည်း၏၊ ဓာတွန္တေန-ဓာတွန်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊
 ယထာသမ္ဘဝံ-ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ၊ စဝဂ္ဂယကာရ ဝကာရတ္ထံ-စဝဂ်
 အဖြစ်၊ယအဖြစ်၊ ဝအဖြစ်သည်၊ ဟောတိ။

စ-ဆက်၊ စတ္ထ-ဤသုတ်သို့၊ ဣဝဏ္ဏာဂမောဝါတိ ဣတော-မှ၊ သီဟ
 ဂတိယာ-ဖြင့်၊ ဝါသဒ္ဓေါ-ကို၊ အနဝတ္တေတဗ္ဗော-လိုက်စေထိုက်၏၊ သောစ-
 ထိုဝါသဒ္ဓါသည်လည်း၊ ဝဝတ္တိတဝိဘာသတ္တော-၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊
 သယပစ္စယာနံ-ယပစ္စည်းနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဓာတွန္တာနံ- ဓာတ်၏
 အဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊ စတဝဂ္ဂါနံ-စဝဂ်၊ တဝဂ်တို့၏၊ စဝဂ္ဂေါ-စဝဂ်သည်
 လည်းကောင်း၊ ရဝါနံ-ရအက္ခရာ ဝအက္ခရာတို့၏၊ ယဝတ္တနံ-ယ၊ ဝ အဖြစ်
 သည်လည်းကောင်း၊ ယထာတ္ထမံ-တိုင်း၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ စီရင်
 ခြင်းကြောင့်၊.....

ဘူယတေ ပေ၊ ဘဝနံ တုတ္တော- [သီဟိုဠ်မူ၌ “ဘူယတေ ဒေဝဒတ္တေန၊
 ဒေဝဒတ္တေန သမ္ပတိ ဘဝနန္တုတ္တော” ဟုရှိ၏၊ မြန်မာမူ၌ “ဒေဝဒတ္တေန” တစ်ပုဒ်ကျသည်
 ပြင် “သမ္ပတ္တိ+ဘဝနံ” ဟု ပါ၌ပါက်လျက် ရှိသည်။] ရှေ့ ဒေဝဒတ္တေနသည် ဘူယတေ
 ၏ ကတ္တာ၊ နောက် “ဒေဝဒတ္တေန” ကား ဘဝနံ၏ ကတ္တာတည်း၊ “ဘူယတေ
 ဒေဝဒတ္တေန” သာပုံစံ၊ “ဒေဝဒတ္တေန သမ္ပတိဘဝနံ” ကား ထိုပုံစံ၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊
 ဘူယတေ၌ တေဝိဘတ်အတွက် ပစ္စုပ္ပန်နက်ကို “သမ္ပတိ” ဟု ဖွင့်၍ ဘူဇာတ်၏
 ကြိယာအနက်ကို “ဘဝနံ” ဟု ဖွင့်သည်။ [ကြွင်းသောမှတ်ဖွယ်ကို ဘာဝကမ္မေသု
 ယော သုတ်ဖွင့် ကစွည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

၄၄၇။ စဝဂ္ဂေါ ပေ၊ ယထာတ္ထမံ-သုတ်၌ “တဿ စဝဂ္ဂ ယကာရ ဝကာရတ္ထံ”
 ဟု တစ်လုံးထည်း ဆိုထားသဖြင့် “မည်သည့်ဓာတွန်နှင့် တကွဖြစ်သော ယပစ္စည်းကို
 (စဝဂ်လ-ဝတို့တွင်)မည်သည့် အက္ခရာပြုရမည်” ဟု မသိသာချေ၊ ထို့ကြောင့် လာလတ်
 သော ဣဝဏ္ဏာဂမောဝါသုတ်မှ ဝါသဒ္ဓါကို ခြင်္သေ့လှည့်သလို ရှေ့သို့ပြန်လိုက်စေ၍၊
 ထို ဝါသဒ္ဓါက ပါဠိတော်နှင့် လျော်အောင် သတ်မှတ် ပေးရသည်၊ ထို ဝါသဒ္ဓါ၏

ဓာတုန္တဿ-၏။ စဝဂ္ဂါဒိတ္တာ-စဝဂ်၏ အစဆုံးအက္ခရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စကာရေ-စအက္ခရာကို၊ ကတေ-သော်၊ ပရဒေဘာဝေါ ဌာနေတိ-ဖြင့်၊ ဒွိတ္တံ၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ သြဒနော-ထမင်းကို၊ ပစ္စတေ-ချက်အပ်၏။ ကွစိဓာတူတျာဒိနာ၊ ပေ၊ ကွစိ ရေ ဟောတိ၊ [“ဂစ္ဆရေ” ရုပ်၌ အနက်ဆိုခဲ့ပြီ၊] ပစ္စရေ၊ ပစ္စန္တေ-ချက်အပ်ကုန်၏။ ပေ၊ ပစ္စာမေ၊ ပရဿပဒါဒေသေ-ပရဿပုဒ်ပြုရာ၌၊ (အတ္တနောပုဒ်ကို ပရဿပုဒ်ပြန်စေရာ၌ ဟူလို၊) ပစ္စတိ ပေ၊ ပစ္စာမ-ဟု ဖြစ်၏။ ကမ္မကတ္တရိ-ကမ္မကတ္တာ အနက်၌၊ တထာ-ထိုအတိုင်းတည်း၊ [ကံဟော “ပစ္စတေ” အတိုင်း ရုပ်ပြီးသည်-ဟူလို၊] သြဒနော-ထမင်းသည်၊ သယမေဝ-အလိုလိုပင်၊ ဝါ-သူ့တာသာ၊ ပစ္စတေ-ချက် တတ်၏။ ပစ္စန္တေ- ချက်တတ်ကုန်၏။ ပစ္စတိ၊ ပစ္စန္တိ ဝါ-ဟုလည်းရှိ၏။ [ပရဿပုဒ်ပြန်လျက်လည်း ရှိသည်-ဟူလို၊] ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ဂမိတော-ဂမုဓာတ်မှ နောက်၌၊ [“တိဏဏုဉ္ဇ၊ ဤလေးခု၊ ဓာတုနိဒ္ဓိဋ္ဌ” နှင့်အညီ၊ ဂမုဓာတ်ကိုပင် ဣအက္ခရာဖြင့် “ဂမိ” ဟုညွှန်ပြသည်၊] ကမ္မနိ-၌၊ ပေ၊ ကတေ-သော်၊ ဓာတူဟိတိ၊ တသ္မိတိ၊ ယေတိစ ဝတ္ထုတေ၊ [ဓာတူဟိဏေ ဏယ စသောသုတ်မှ ဓာတူဟိလိုက်၊ တဿ စဝဂ္ဂသုတ်-ဘာဝကမ္မေသုယောသုတ်တို့မှ တဿနှင့် ယော တို့ကား ဝိဘတ်ပြောင်း၍ “တသ္မိ၊ ယေ” ဟု လိုက်။]

၄၄၈။ ဣဝဏ္ဏာဂမောဝါ။ ။ပရေ-သော၊ ဘာဝကမ္မဝိသယေ-သော၊ တသ္မိ ယပစ္စယေ-ထို ယပစ္စည်းကြောင့်၊ သဗ္ဗေဟိ ဓာတူဟိ-တို့မှ(နောက်၌)၊ ဣ ဝဏ္ဏာဂမော-ဣဝဏ်လာခြင်းသည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဤ ကာရာဂမော (ဟောတိ)၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော၊ ဣဒေသော-ဣ အပြုသည်၊(ဟောတိ)၊ [“ဂမိဿန္တော ဣဝါ သုတ်ဖြင့် ဣ ပြု”

သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ယပစ္စည်းနှင့် တကွဖြစ်သော ဓာတုန်စဝဂ်(တ)ဝဂ်ကို အစဉ်အတိုင်း စဝဂ်ပြု၊ စနှင့် တကို စ၊ ဆနှင့် ထကို ဆ-ဤသို့ အစဉ်ကျအောင် ပြုပါဟူလို၊ ယနှင့် တကွ ဓာတုန်ရ-ဝကိုကား အစဉ်အတိုင်း ယ-ဝပြု။ [ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြု၌ ပြထားပြီ။]

၄၄၉။ ဝဝတ္ထိတ ပေ၊ ဝါသဒ္ဓေါ-ဣဝဏ်လာရာ၌ ဝါသဒ္ဓါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် “ဂမ္မတေ၊ဂမ္မတေ-ပစ္စတေ” စသောရုပ်များ၌ မလာရ၊ “ဂမိယတေ-ဂစ္ဆိယတေ၊ ပစိယတေ” စသည်၌သာ လာရသည်၊ အချုပ်မှာ- “ဂမိ+ယ+တေ” ဟု ဖြစ်ရာ၌ “မိ”

ဟူလို၊] ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ ဂါမော-ကို၊ ဂစ္ဆိယတေ-သွားအပ်၏၊ ပေ၊ ဂစ္ဆိယာမေ။

တ္ထဒေသာဘာဝေ-တ္ထအပြု မရှိရာ၌၊ ဓာတူဟိတိ ယောတိ ဝါတိစ ဝတ္တတေ။

၄၄၉။ ပုဗ္ဗရူပဉ္စ။ ။ ဟေဋ္ဌာ-အောက်သုတ်၌၊ အနုတ္တေဟိ-မဆိုအပ်သော ဓာတ်တို့မှ၊ ပရဿေဝ-နောက်ဖြစ်သော ယပစ္စည်းကိုသာ၊ ဣဒံ-ဤသုတ်ဖြင့် ယူခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ က ဋ ပဝဂ္ဂယကာရလသန္တေ ဟေဝ-ကဝဂ်၊ ဋဝဂ်၊ ပဝဂ်၊ ယအက္ခရာ၊ လအက္ခရာ၊ သအက္ခရာ အဆုံးရှိ သည်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-တို့မှ၊ ပရောသော၊ သော ယပစ္စယော-သည်၊ ပုဗ္ဗရူပံ-သို့၊ ဝါ အာပဇ္ဇတေ-ဝိကပ် ရောက်၏၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ မကာရာ-မအက္ခရာမှ၊ ပရဿ-သော၊ ယကာရဿ-ယအက္ခရာ၏၊ မကာရော-မပြု၊ ဂမ္မတေ၊ ဂမိယတေ-သွားအပ်၏၊ ပေ၊ ဂမ္မသေ-ဂမိယသေ၊ ဂမ္မဂေ-ဂမိယဂေ၊ ပေ၊ ဂမ္မာမေ-ဂမိယာမေ၊ ပရဿပဒတ္တေ-ပရဿပဒံ အဖြစ် သည်၊ (သတိ-သော်)၊ ဂစ္ဆိယတိ ဂစ္ဆိယန္တိ-ဟု ဖြစ်၏၊ ဂစ္ဆိယတိ ဂစ္ဆိယန္တိ- ဟုလည်းရှိ၏၊ ဂမ္မတိ ပေ၊ ဂမိယန္တိ-ဟုဖြစ်၏၊ ဣကာရာဂမေ-ဣလာရာ၌၊ ဂမိယတိ၊ ဂမိယန္တိ- ဖြစ်၏၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ဗမ္မိယတိ ဗမ္မိယန္တိ ဣစ္စာဒိ- တည်း၊....ဝတ္တမာနာဝိဘတ္တိ-ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်သည်၊ (နိဋ္ဌိတာ-ပြီ)။

ကပ်ဖို့ရာ သရမရှိ၍သာ ဣဝဏ် လာရသည်၊ ယကို ပုဗ္ဗရုပ်ပြု၍ “ဂမ္မတေ”ဟု လည်းကောင်း၊ မိကို ယသို့ ကပ်၍ “ဂမ္မတေ” ဟုလည်းကောင်း စသည်ဖြစ်ရာ၌ ကပ်ဖို့ သရမလိုသောကြောင့် ဣဝဏ် လာဖွယ်မလို-ဟု မှတ်။

၄၄၉။ ဟေဋ္ဌာနုတ္တေဟိ ပေ၊ ဝါ-“တဿ စဝဂ္ဂ” သုတ်ဖြင့် စဝဂ်-တဝဂ်-ရဝ အက္ခရာများကို ဝါသဒ္ဓါ၏ သတ်မှတ်ချက်အရ ယူခဲ့ပြီ၊ ထိုသုတ်၌ မဆိုအပ်သေးသော က-ဋ-ပဝဂ် ၃ ခုနှင့် ယ-လ-သအက္ခရာတို့ ဆုံးလျက်ရှိသော သကဓာတ် စသည်ကို ဤသုတ်ဖြင့် ယူသည်၊ ဟ ဋ အံ တို့ကား ပါဠိဝံစံ မရှိ၍ ယုဖွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် ကဝဂ်စသည်ဆုံးသော ဓာတ်နောင် ဘောက် အရာ၌သက်သော ယပစ္စည်းကို ရှေ့ဓာတ်နုဗျည်းနှင့် တူအောင်ပြုသည်။ [ဆောင်ပုဒ်နှင့် တကွ ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို အခြေပြု၍ ပြထားပြီ။]

ပဉ္စမီဝိဘတ်ခန်း

၄၅၀။ ပဉ္စမီ !ပေ၊ အံမသေ။ ။ တွာဒယော-တုအစရုကုန်သော၊ ဒွါဒသ- ၁၂ လုံးသော ဝိဘတ်တို့သည်။ ပဉ္စမီသညာ-ပဉ္စမီအမည်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ။

၄၅၁။ အာဏတျာ !ပေ၊ ပဉ္စမီ ။ ။ အာဏတျာတ္ထေစ-စေခိုင်းခြင်း အနက်၌လည်းကောင်း၊ အာသိသတ္ထေစ-တောင့်တခြင်းအနက်၌ လည်းကောင်း၊ အနုတ္တကာလေ-အနီး၌ ဆိုအပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌၊ ဝါ-ဆိုအပ်သော ကာလမဟုတ်ရာ၌၊ ပဉ္စမီဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ ကာလာဓိကာရေ-လိုက်သော ကာလသဒ္ဓါသည်၊ သတိပိ-ရှိပါလျက်လည်း၊ ပုနကာလဂ္ဂဟဏေန-အပိုကာလသဒ္ဓါကြောင့်၊ ဝိဓိနိမန္တနာ၊ဇ္ဈေသနာ၊နမတိ ပတ္တနာ ပတ္တကာလာ ဒီသုစ-ဝိဓိ၊ နိမန္တန၊ အဇ္ဈေသန၊ အနမတိ၊ ပတ္တနာ၊ ပတ္တကာလာ အစရှိသော အနက်တို့၌လည်း၊ ပဉ္စမီ-ပဉ္စမီဝိဘတ်သက်။

အာဏာပနံ-စေခိုင်းခြင်း၊ အာဏတ္တိ-ခြင်း၊ အာသိသနံ-တောင့် တခြင်း၊ အာသိဋ္ဌော-ခြင်း၊ သောစ-ထိုတောင့်တခြင်း ဟူသည်လည်း၊ ဣဋ္ဌဿ-အလိုရှိအပ်သော၊ အသမ္ပတ္တဿ-မရောက်သေးသော၊ [အချို့စာ၌ “အ”ကျ၏ “အာသိသနံ အာသိ၊ အပုတ္တဿ ဣဋ္ဌဿ အတ္တဿ ပတ္တု၊ ဣစ္ဆာ” ဟု ကာသိကာဝုတ္တိ စသည်၌ “အပတ္တဿ” ဟု အ-ပါသည်ချည်းတည်း။]

၄၅၀။ သုတ်၌ “တုစ+အန္တုစ+ပေ+အာမသေစ၊ တု အန္တု !ပေ၊ အာမသေ” ဟု သမာဟာရဒ္ဓန်သမာသ်တွဲ၍ “တု အန္တု !ပေ၊ အာမသေဟူသော တစ်ဆယ့်နှစ်လုံးသည်” ဟုပေး၊ “ပဉ္စမီတိ တွာဒီနံ သက္ကတပေါဟာရော-ပဉ္စမီ ဟူသောနာမည်သည် တုစသော ဝိဘတ်တို့၏ သက္ကတနာမည်တည်း” ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် “ပဉ္စနံ+ပုရဏီ ပဉ္စမီ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “၅ ခု မြောက်ဝိဘတ်” ဟု ကြံနေဖွယ် မလို၊ ဝတ္တမာန်ထောက်၍ ၂ ခု မြောက်ဖြစ်သော်လည်း သက္ကတ၌ တုစသည်ကို ပဉ္စမီမှည့်သောကြောင့် ထိုသက္ကတ နာမည်ကို ရှင်မဟာကစွည်းက ယူထားသော အတွင်ရဋ္ဌီနာမည်သာဖြစ်သည်-ဟုလို၊ သဒ္ဓနိတိ၌ အနုတ္တနာမည်ဖြစ်အောင် ကြံပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

၄၅၁။ သတိပိ !ပေ၊ ပဉ္စမီ-ကာလေသုတ်မှ လိုက်လာသော ကာလသဒ္ဓါရှိသောကြောင့် “အနုတ္တေ”ဟု ဆိုလျှင် ပြီးကောင်းလျက် မဆိုဘဲ “အနုတ္တကာလေ”ဟု ကာလသဒ္ဓါကို ဆိုပြန်၏၊ ကာလသဒ္ဓါကလည်း ကြိယာအနက်ကို ဟောရကား ထိုကာလသဒ္ဓါပိုကြောင့် “ဝိဓိ-စိမံခြင်းစသောကြိယာအနက်တို့၌လည်း ပဉ္စမီဝိဘတ် သက်” ဟုအနက်ပိုကို သိရသည်၊ ဝိဓိစသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဆိုင်ရာပုံစံ၌ ပြအံ့။

အတ္ထဿ - အကျိုးကို၊ ပတ္တနံ - ဆုတောင်းခြင်းတည်း။ [၎င်းနောက်၌ “အာသိဋ္ဌော” ပါသည်ကား အပို၊] တသ္မိံ အာဏဗျာသိဋ္ဌေ-ထိုစေခိုင်းခြင်း၊ တောင့်တခြင်းအနက်၌၊ (ပဉ္စမိ ဟောတိ)။

အနု(သမိပေ)-အနီး၌၊ ဥတ္တကာလော-ဆိုအပ်သော ကာလတည်း။ အနုတ္တကာလော-အနီး၌ ဆိုအပ်သောကာလ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလော-ပစ္စုပ္ပန် ကာလတည်း။ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဥတ္တကာလော-အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟု ဆိုအပ်သော ကာလသည်။ န-မဟုတ်၊ အနုတ္တ ကာလော-ဆိုအပ်သော ကာလမဟုတ်၊ တသ္မိံ အနုတ္တကာလော-ထို အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟု မဆိုအပ်သော အနက်၌၊ ကာလံ-ကာလကို၊ အနာ မသိတွာပိ-မသုံးသပ်မူ၍လည်း၊ (ပဉ္စမိ) ဟောတိ၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်။

အာဏာပနံ ၊ပေ၊ တသ္မိံ အာဏဗျာ သိဋ္ဌေတို့ကား သုတ်၌ပါသော အာဏဗျာသိဋ္ဌေ၏ အဖွင့်တည်း။ “အာဏာပနံ အာဏတ္ထိ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ “ချက်လော၊ သွားလော၊ ချက်လေ-ချက်ချေ” စသည်ဖြင့် အထက်လူက အောက်လူကို စေခိုင်း ခြင်းသည် အာဏတ္ထိအနက်မည်၏။ “အာသိသနံ အာသိဋ္ဌော” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ထိုအာသိဋ္ဌ ဟူသည် မိမိအတွက်ဖြစ်စေ သူတစ်ပါးအတွက်ဖြစ်စေ အလိုရှိအပ်သော ရောက်လည်း မရောက်လာသေးသော အကျိုးကို မြော်လင့်တောင့်တခြင်းတည်း။ ပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ်၊ “အာဏာပနံ အာဏတ္ထိ၊ အာသိသနံ အာသိဋ္ဌော” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုပြီးနောက်၊ ဝါကျာ ဝတ္ထိကန္တနည်းဖြင့် သုတ်၌ပါသည့်အတိုင်း ပြလို၍ “တသ္မိံ အာဏဗျာသိဋ္ဌေ” မိန့်ရကား “တသ္မိံ အာသိဋ္ဌေ” ဟု ယခုစာများ၌ “အာဏဗျာ” ကျသည် ဟု ထင်သည်။

အနုသမိပေ ၊ပေ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလောတုတ္ထော—အာချာတ်ကြိယာများကို ကာလဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်ပြရာ၌ ကာလ ၃ မျိုးဖြင့် ရေတွက်နည်း၊ ကာလ ၆ မျိုးဖြင့် ရေတွက်နည်းဟု ၂ မျိုးရှိ၏။ “ယံ တိကာလံ” စသော ဂါထာ၌ ကာလ ၃ မျိုးဖြင့် ရေတွက်ပုံကို သိရ၏။ “ကာလဿ အတိတာ နာဂတ ၊ပေ၊ ကာလာတိပတ္တိဝသေန ဆော ဘိန္ဒုတ္တာ” ဟူသော စကား၌ ကာလ ၆ မျိုးဖြင့် ရေတွက်ပုံကို သိရ၏။ ထိုတွင် ကာလ ၃ မျိုးဖြင့် ရေတွက်နည်းနှင့် သင့်လျော်အောင် “အနုတ္တကာလေ” ပုဒ်ကို ဖွင့် ပြလို၍ “အနု ၊ပေ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလော တုတ္ထော” ဟု မိန့်သည်။ “အနု+ဥတ္တကာလေ” ဟု ခွဲ၍ အနုဥပသာရသည် သမိပအနက်ဟောတည်း-ဟု သိစေလို၍ အနုကို “သမိပေ” ဟု ဖွင့်သည်။ အတိတ်ကြိယာသည် လွန်ပြီးဖြစ်၍ ဝေး၏၊ အနာဂတ်ကြိယာလည်း မဖြစ် သေး၍ ဝေး၏၊ ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကား အနီးကပ်လျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “အနု+ ဥတ္တကာလော-အနီး၌ ဆိုအပ်သော ကာလဟူသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလပင်တည်း” ဟု “အနုတ္တကာလော” အရ သရုပ်ကို ပြလို၍ “ပစ္စုပ္ပန် ကာလော တုတ္ထော” ဟု မိန့်သည်။

န+ဥတ္တကာလော ၊ပေ၊ အနာမသိတွာပိ ဟောတိတုတ္ထော—ကာလ ၆ မျိုးနှင့် သင့်လျော်အောင် တစ်နည်း ဖွင့်ပြလို၍ “န+ဥတ္တကာလော” စသည်ကိုမိန့်၊ “န+ဥတ္တ

ကာလော-အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟု ဆိုအပ်သော ကာလမဟုတ်” ဟု ရာဋ္ဌ “မည်သည့်ကာလ၌ ပဉ္စမိဝိဘတ်သက်သည်” ဟု ကာလကို မသုံးသပ်ခြင်းကို “အနုတ္တကာလ” ခေါ်သည်ဟု ပြလို၍ “ကာလံ အနာမသိတွာ” ဟု မိန့်သည်။ “ကာလကို မသုံးသပ်ခြင်း” ဟူသည်လည်း ကာလနာမည် မတပ်ခြင်းပင်တည်း။ “ဝတ္ထုမာနာ ပစ္စုပ္ပန်၊ အပစ္စုပ္ပန် ပရောက္ခာတိတော၊ အနာဂတော ဘဝိဿန္တိ” တို့ကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ-အတိတ်ကာလ အနာဂတ်ကာလ ဟု ကာလနာမည်ကို လုံးဝမတပ်ပဲ “အာဏတ္တိ အာသိဋ္ဌ ကြိယာ အနက်၌ ပဉ္စမိဝိဘတ်သက်” ဟု ဆိုလိုသည်။ “ကာလံ အနာမသိတွာပိ” ဟု သီဟိုဠ်မူ၌ ရှိ၏။ ထိုအပိသဒ္ဓါဖြင့် ပဌမနည်းအလို “ပစ္စုပ္ပန်ကာလ” ဟု ကာလကို သုံးသပ်ခြင်းကို ဆည်းသည်။

ဆက်ဥားအံ- “သုခိဘဝတု-ချမ်းသာခြင်းရှိသူ ဖြစ်ပါစေ” ဟု ဆုတောင်းရာ၌ ဆုတောင်းမှုကြိယာသည် နှုတ်ဖြင့် ဆိုလိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ “ဩဒနံ ပစတု-ထမင်းချက်လော” ဟု စေခိုင်းရာ၌လည်း စေခိုင်းမှု ကြိယာသည် နှုတ်ဖြင့်ခိုင်းသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ “ဓေ့+ပစတု-နက်ဖန်+ချက်လော” ဟု အနာဂတ်အတွက် ခိုင်းစေကာမူ စေခိုင်းမှု အာဏတ္တိကြိယာကား ခိုင်းသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ပင်။ ထို့ကြောင့် ထိုအာဏတ္တိ အာသိဋ္ဌကြိယာကို “အနု+သမိပေ ဥတ္တကာလော” အရ ပစ္စုပ္ပန်ကာလဟု ပဌမနည်း ဖွင့်ပြခြင်းသည် သင့်လျော်၏။

“ဂစ္ဆတု-သွားလော” စသည်ဖြင့် စေခိုင်းရာ၌ စေခိုင်းခြင်းကြိယာကိုသာ တွေ့ရ၏။ “မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ” စသည်ကဲ့သို့ သွားဆဲ-သွားပြီး-သွားလတုံကြိယာကို မတွေ့ရ။ ထို့အတူ “သုခိ ဘဝတု-ချမ်းသာပါစေ” ဟု တောင့်တရာ၌လည်း တောင့်တခြင်းကြိယာကိုသာ တွေ့ရ၏။ ချမ်းသာပြီး-ချမ်းသာဆဲ-ချမ်းသာလတုံ ကြိယာကို မတွေ့ရ။ ထို့ကြောင့် အာဏတ္တိ အာသိဋ္ဌကြိယာများကို “မည်သည့်ကာလ” ဟု မဆိုရ။ ကာလကို လုံးဝမသုံးသပ်-ကာလနာမည်မတပ်ပဲ အာဏတ္တိကြိယာအနက် အာသိဋ္ဌကြိယာ အနက်၌ ပဉ္စမိသက်သည်ဟု ပြလို၍ “န+ဥတ္တကာလော” စသည်ဖြင့် ဒုတိယနည်းဖြင့် ပြခြင်းလည်း သူ့အဘော်နှင့်သူ သင့်လျော်သည်ပင်။

သဒ္ဓနိတိ။ ။ အတ္တာနံ ဂမနာဒီနံ နိပ္ပတ္တိံ န တု ဒိဿတိ။
ဂစ္ဆတု ဂစ္ဆေယျိစ္စာဒိ၊ ဝုတ္တကာလေ ယတော တတော၊
အဝုတ္တကာလေ နိဒ္ဓိဋ္ဌာ၊ တဒ္ဓိပိကဝိတတ္တိယော။

ယတော-အကြင်ကြောင့်၊ ဂစ္ဆတု ဂစ္ဆေယျိစ္စာဒိ ဝုတ္တကာလေ-ဂစ္ဆတု၊ ဂစ္ဆေယျ အစရှိသည်ကို ဆိုအပ်ရာအခါ၌၊ ဂမနာဒီနံ အတ္တာနံ-သွားခြင်းစသော ကြိယာအနက် တို့၏၊ နိပ္ပတ္တိံ-ဖြစ်ခြင်းကို၊ န ဒိဿတိ-မတွေ့မြင်အပ် (မတွေ့ရ)၊ တတော-ကြောင့်၊ တဒ္ဓိပိကဝိဘတ္တိယော-ထိုအာဏတ္တိ အာသိဋ္ဌအနက်ကို ပြတတ်သော ဝိဘတ်တို့ကို၊ အဝုတ္တကာလေ-ကာလကို မဆိုအပ်ရာ၌၊ ဝါ-ကာလကို မသုံးအပ်ပဲ၊ (ထေရေန-ကစ္စည်းထေရ်သည်)၊ နိဒ္ဓိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ်ကုန်၏။

တတ္ထ-ထိုအာဏတ္တိ အာသိဋ္ဌအနက်တို့တွင်၊ အာသိသနတ္ထေ-တောင့်တခြင်း အနက်၌၊ ဘူဓာတုတော-မှ နောက်၌၊ ပဉ္စမီ ပဋ္ဌမပုရိသေကဝစနံ-ပဉ္စမီဝိဘတ် ပဋ္ဌမပုရိသံ ဧကဝုဗ်ဖြစ်သော၊ တု-တုဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စယဝုဒ္ဓိ အဝါဒေသာ-အပစ္စည်း၊ ဝုဒ္ဓိံ၊ အဝ အပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ သော-ထိုသူသည်၊ သုခိ-ချမ်းသာခြင်းရှိသူသည်၊ ဘဝတု-ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ သုခိတာ-သုခရှိကြကုန်သည်၊ ဘဝန္တု-ဖြစ်ပါစေကုန် သတည်း။

ဝိပရိဏာမေန-ဖြင့်၊ အကာရတောတိ ဝတ္တတေ။

၄၅၂။ ဟိလောပံ ဝါ။ ။ အကာရတော-မှ၊ ပရော-သော၊ ဟိဝိဘတ္တိ-သည်၊ လောပံ၊ ဝါ၊ အာပဇ္ဇတေ၊ တံ၊ သုခိ-သည်၊ ဘဝ-ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဘဝါဟိ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဟိမိ-ဟိဝိဘတ်ကြောင့်၊ ဒီဃော-ဒီဃပြု၊ [အကာရော ဒီဃံ ဟိမိမေသု-ဖြင့်ပြု] တုမေ သုခိတာ ဘဝထ၊ အဟံ သုခိ ဘဝါမိ-ဖြစ်ရပါ လို၏၊ မယံ သုခိတာ၊ (“သုခိနော”ဟုလည်းရှိ၏)၊ ဘဝါမ-ဖြစ်ရပါလို ကုန်၏၊ အတ္တနော ပဒေ-၌၊ သော သုခိ ဘဝတ-ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ပေ၊ မယံ သုခိတာ ဘဝါမသေ-ဖြစ်ရလိုကုန်၏။

တတ္ထ၊ ပေ၊ သုခိ ဘဝတု-သုတ်၌ အာဏတ္တိ အနက်ကို ရှေ့ထားသော်လည်း ဖွင့်ခဲ့သော အနက် ၂ ပါးတွင် အာသိဋ္ဌအနက်က နီးကပ်နေသောကြောင့် ပစ္စာသတ္တိနည်းအားဖြင့် အာသိဋ္ဌအနက်၏ ပုံစံကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုရကား “တတ္ထ အာသိသနတ္ထေ” စသည်မိန့်၊ “သော သုခိ ဘဝတု”သည် သူတစ်ပါးအတွက် တောင့်တခြင်း၊ ထိုတောင့်တအပ်သော ချမ်းသာမှုသည် အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ဣဋ္ဌလည်းဖြစ်၏၊ ထိုသူမှ မရသေးသောကြောင့် အသမ္ပတ္တလည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “သောစ ဣဋ္ဌဿ အသမ္ပတ္တဿ အတ္တဿ ပတ္တနံ” ဟု ဖွင့်ခဲ့သည်၊ ဤသို့ သူတစ်ပါးအတွက် တောင့်တရာ၌ “ဘဝတု-ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဖြစ်ပါစေ ခလို၊ ဖြစ်စေချင်၏၊ ဖြစ်စေလို၏” ဟု သင့်သလို မြန်မာပြန်ကြသည်။

၄၅၂။ အဟံ သုခိ ဘဝါမိ-၎င်းကား မိမိအတွက် တောင့်တခြင်းတည်း၊ မိမိအတွက် တောင့်တမှု၌ ဆုတောင်းခြင်း (ပတ္တနာ) လည်း ပါဝင်၏၊ မှန်၏-ဆုတောင်းခြင်းဟူသည် ဣဋ္ဌလည်းဖြစ်-အသမ္ပတ္တလည်းဖြစ်သော အကျိုးကို မြှော်လင့်တောင့်တခြင်းပင်တည်း၊ ဤသို့ ဆုတောင်းရာ၌ “အဟံ သုမန မာလာဝ-ဤမြလေးပန်းကဲ့သို့၊ နိဗ္ဗတ္တဋ္ဌာနေ-ဖြစ်လေရာဋ္ဌာန၌၊ ပိယာဝ-ချစ်အပ်သူသည်သာ၊ ဟောမိ-ဖြစ်ရပါလို၏” ဟု ကောင်းသော ဆုတောင်းခြင်း “ဣမံ-ဤသူကို၊ ဇီဝိတာ-အသက်မှ၊ ဝေါရောပေတု-ချခြင်းငှာ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်သူသည်၊ ဘဝါမိ-ဖြစ်ရပါလို၏” ဟု မကောင်းသော ဆုတောင်းခြင်း၊ ဤ ၂ မျိုးလုံးပင် ပါဝင်သည်၊ ဤမိမိအတွက် အာသိသပြုရာ၌ “ဖြစ်ရပါလို၏၊ ဖြစ်ရပါစေသား” စသည်ဖြင့် သင့်သလို ပေးနိုင်သည်။

ကမ္မနိ-ဌိ၊ တယာ-သည၊ အနဘူယတံ-ခံစားအပ်စေသတည်း၊ ပေ၊ အနဘူယာမသေ၊ ပရဿပဒတ္ထေ-ပရဿပုဒ် အဖြစ်ဌိ၊ အနဘူယတု၊ ပေ၊ အနဘူယာဟိ-သတည်း၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်ဌိ၊ ဘူယတံ-ဖြစ်ရာသတည်း၊ [သီမူဌိ “အန” မပါ၊ ဝတ္ထမာန်တုန်းကလည်း မပါခဲ့။]

အာဏတ္တိယံ-စေခိုင်းခြင်း အနက်ဌိ၊ ကတ္တရိ-ကတ္တား အနက်ဌိ၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဒေဝဒတ္ထော-သည်၊ ဒါနိ-ယခု၊ သြဒနံ-ကို၊ ပစတု-ချက်လော၊ ပစန္တု-ချက်ကုန်လော၊ ပေ၊ ပစာမသေ-ချက်ကုန်လော၊ ကမ္မနိ-ဌိ၊ ယပစ္စယ စဝဂ္ဂါဒိ-ယပစ္စည်း၊ စဝဂ် အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဒေဝဒတ္ထေန-သည်၊ သြဒနော-ကို၊ ပစ္စံတံ-ချက်အပ်လော၊ ပေ၊ ပစ္စာမသေ-ချက်အပ်ကုန်လော၊ ပရဿပဒတ္ထေ၊ ပေ၊ ပစ္စာမ-ချက်အပ်ကုန်လော၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂစ္ဆတု-သွားလော၊ ပေ၊ ယမ္မန္တု-သွားကုန်လော၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ကမ္မနိ-ဌိ၊ ဂစ္ဆိယတံ-သွားအပ်လော၊ ပေ၊ ဂမ္မတု-လော၊ ဣစ္စာဒိ။

ဝိမိမိ-စီရင်ခြင်း အနက်ဌိ၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဣဓ-ဤအရပ်ဌိ၊ ပဗ္ဗတော-တောင်သည်၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ အယံ ပါသာဒေါ-ဤပြုသားဒ်သည်၊ သုဝဏ္ဏမယော-ရွှေအတိပြီးသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ ဣတုာဒိ-ဤသို့၊ အစရှိသည်

အာဏတ္တိယံ—“ချက်လော၊ သွားလော၊ ချက်စေ၊ သွားစေ” စသည်ဖြင့် အမိန့်အာဏာ ပေးခြင်းသည် အာဏတ္တိမည်၏။ ပျင်းရိနေသော မိမိကိုယ်ကိုပင် မိမိဘာသာ စေခိုင်းခြင်းမျိုးလည်း ရှိနိုင်သောကြောင့် “အဟံ ပစာမိ-ငါချက်လော” ဟူသော ဥတ္တမပုရိသ်လည်း ရှိနိုင်၏။ ထိုသို့ မရှိနိုင်သော အရာ၌လည်း ရုပ်စဉ်မပျက်စေခြင်းငှာ ထည့်၍ ပြုထားရသည်။ [အာဏတ္တိနှင့် ကာရိတံအထူးကို ကစွည်းဘာသာဋီကာမှာရှု။]

ဝိမိမိ—ဤ“ဝိမိမိ” စသည်ကား ကာလသဒ္ဓါပိုဖြင့် ရအပ်သော အနက်များ၏ ပုံစံကိုပြသော စကားတည်း။ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ “ပုပတ္တနာ ဝိမိသု” ဟု အနက် ၃ မျိုးကို ပြ၍ ဝိမိအတွင်း၌ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကတ္ထ (မျက်မှောက် အကျိုးကို စီမံခြင်း) သမ္ပရာယိကတ္ထ (တစ်မလွန် အကျိုးကို စီမံခြင်း)နှင့် နိမန္တန၊ အာမန္တန၊ အဇ္ဈေသန၊ ပေသန၊ (အာဏတ္တိ)၊ အနညာ၊ ပတ္တကာလတို့ကို သွင်းယူသည်။ ရူပသိဒ္ဓိ၌ကား နိမန္တန စသည်ကို ကာလသဒ္ဓါပိုဖြင့် သီးခြား ယူထားသောကြောင့် ထိုသီးခြားပြုထားသောနိမန္တန စသည်မှ ကြွင်းသော စီမံမှု (စီရင်မှု)ကိုသာ ဝိမိဟု ဆိုရတော့သည်။ ထို့ကြောင့် “ဣဟ ပဗ္ဗတော ဟောတု-ဤနေရာ၌ တောင်ပေါ်ပေါက်စေ” ဟု ဓိဋ္ဌာန်မူသည် တောင်ပေါ်အောင် စီမံမှု ဝိမိ တစ်မျိုးပင်တည်း-ဟုမှတ်၊ “ဤပြုသားဒ်သည် ရွှေအတိ ပြီးစေသတည်း” ဟု ဓိဋ္ဌာန်ရာ၌လည်း နည်းတူ။

တည်း၊ [“ဣတျာဒီသု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ သီဟိုဠ်မှ၌ “ဣတိ အာဒိ” ဟု သာ ရှိသည်။] နိမန္တနေ-ပင့်ဖိတ်ခြင်းအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ ဘဂဝါ- သည်၊ မေ-တပည့်တော်၏၊ ဘောဇနံ-ဘောဇဉ်ကို၊ အဓိဝါသေတု- လက်ခံ တော်မူပါ၊ ဣဓ-ဤနေရာ၌၊ ဘဝံ-အရှင်သည်၊ နိသီဒတု-ထိုင်တော် မူပါ။

အဇ္ဈေသနေ-တိုက်တွန်းခြင်း အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘန္တေ၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေတု-ဟောတော်မူပါ...အနုမတိယံ-ခွင့်ပြုခြင်း အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘဝံ-အရှင်သည်၊ ပဉ္စ-ပြဿနာကို၊ ပုစ္ဆတု-မေး တော့၊ ဘဝံ-သည်၊ ပဝိသတု-ဝင်ခဲ့တော့၊ ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌၊ နိသီဒတု- ထိုင်တော့၊ [“ဧဝံ နိသီဒ ” ဟု ပါဠိတစ်ချို့ ရှိ၏။]

နိမန္တန—ယခုခေတ် ဆွမ်းစားပင်သော အပင်အဖိတ်မျိုး၊ နေရာဖြင့် ဖိတ်မန်သော အဖိတ်မျိုးသည် နိမန္တနမည်၏၊ ပုံစံကို ကြည့်ပါ၊ ဤ၌ “အာမန္တန-ခေါင်ခြင်းအနက်” မပါသေး၊ “အာဂစ္ဆတု ဘဝံ-အရှင်လာပါ” တည်း၊ မြန်မာလို “လာခဲ့ပါဦး၊ ကြွခဲ့ပါဦး” ဟု ခေါ်သော အခေါ်မျိုးတည်း၊ ထို ခေါင်ခြင်းသည် ဖိတ်ခေါ်ခြင်းပင်ဖြစ်၍ နိမန္တန၌ သွင်းယူဟန် တူသည်။

အဇ္ဈေသန—ရိုသေသော စေခိုင်းခြင်းကိုပင် “အဇ္ဈေသန-တိုက်တွန်းခြင်း” ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒေသေတု-ဟောတော်မူပါ” ဟု ရိုသေသံပါသော ပုံစံကိုပြ ထားသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋိကာ၌လည်း “သက္ကာရပုဗ္ဗိကာ-ရိုသေခြင်းရှေးရှိသော၊ ဗျာပါရဏာ-ထိုထိုကိစ္စ၌ ယှဉ်စေခြင်းသည်၊ ဝါ-တိုက်တွန်းခြင်းသည်၊ အဇ္ဈေသန- မည်၏” ဟု ဖွင့်၏၊ အဇ္ဈေသန မဟုတ်သော အာဏတ္တိမျိုးကိုကား “ပေသန-စေခိုင်း ခြင်း” ဟု ဖွင့်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဤရူပသိဒ္ဓိ အလိုအားဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော အာဏတ္တိ အနက်၌ ရိုသေသော တိုက်တွန်းခြင်းမျိုးမပါ၊ မောဂ္ဂလ္လာန် အလိုအားဖြင့်ကား အာဏတ္တိ အနက်ဟု သီးခြားမရှိ၊ အဇ္ဈေသန ပေသန ၂ မျိုးကိုပင် အာဏတ္တိ ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ ကြောင့် “သုဏာတုတိ သဝနာဏတ္တိဝစနံ ” ဟူရာ၌ အာဏတ္တိသည် အဇ္ဈေသန (တိုက်တွန်းခြင်း) အာဏတ္တိ ဟု မှတ်။

အနုမတိယံ—“အနု-လျော်စွာ+မတိ-သိခြင်း” ဟူသည် သူတစ်ပါး၏ အလိုကို သိခြင်း၊ အလိုက်သိခြင်း၊ သူ့အလိုတိုင်း ခွင့်ပြုခြင်းတည်း၊ ပြဿနာ မေးလိုသူကို “ပုစ္ဆတု-မေးတော့” ဟုလည်းကောင်း၊ ဝင်လိုသူကို “ပဝိသတု-ဝင်တော့” ဟု လည်းကောင်း၊ ထိုင်လိုသူကို “နိသီဒတု-ထိုင်တော့” ဟုလည်းကောင်း ဤသို့ပြောဆို မှုကို “ခွင့်ပြုသည်” ဟု ခေါ်၏၊ “မေးခွင့်-ဝင်ခွင့်-ထိုင်ခွင့်ပြုသည်” ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤအနုမတိကိုပင် “အနုညာ” ဟုလည်း ခေါ်သေး၏၊ အနု-အလျော်+ညာ-သိခြင်း။

ပတ္တနာ-ပတ္တနာဟူသည်။ ယာစနာ-တောင်းရမ်းခြင်းတည်း။ မေ-ကျွန်
 တော်မျိုးအား၊ ပဉ္စ-၅ ရွာကုန်သော၊ ဂါမ ဝရာနိ-ရွာဆုတို့ကို၊ ဒဒါဟိ-
 ပေးတော်မူပါ၊...မေ-အား၊ ဧကံ နယနံ-မျက်စိတစ်လုံးကို၊ ဒေဟိ-ပေးတော်
 မူပါ၊...ပတ္တကာလေ-ရောက်လာသော အချိန်အခါကို ပြောခြင်းအနက်၌၊
 (ဥဒါဟရဏံ)၊ တေ-အရှင်၏၊ ကဋ္ဌ ကရဏေ-ဖျာကိုရက်ခြင်း၌၊ ကာလော-
 အချိန်သည်၊ သမ္ပတ္တော-ဆိုက်ရောက်ပြီ၊ ဘဝံ-အရှင်သည်၊ ကဋ္ဌံ-ဖျာကို၊
 ကရောတု-ရက်ပါလော၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊...ပဉ္စမိဝိဘတ္တိ-သည်၊ (နိဋ္ဌိတာ-
 ပြီ။)

သတ္တမိဝိဘတ်ခန်း

၄၅၃။ သတ္တမိ ပေ၊ ဧယျာမေ ။ ဧယျာဒယော-ဧယျာအစရှိကုန်သော၊
 ဒွါဒသ-တို့သည်၊ သတ္တမိသညာ ဟောန္တိ။

ပတ္တနာ ယာစနာ—“ကယလဂ္ဂဟဏေန ပေ၊ ပတ္တနာ ပတ္တကာလာဒီသု” ၌
 ပြခဲ့သော ပတ္တနာဟူသည် အာသိသပတ္တနာ မဟုတ်၊ တောင်းရမ်းခြင်းပတ္တနာတည်း-
 ဟု သိစေလို၍ “ပတ္တနာကို “ယာစနာ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ပုံစံ၌ တောင်း
 ရမ်းသော ပြယုဂ်များကိုသာ ထုတ်ပြသည်။ မောဂ္ဂုလ္လာန်၌ကား ခွင့်တောင်းခြင်း ယာစနာ
 အနက်၊ ဆုတောင်းခြင်း အာသိသအနက်ကိုပါ ပတ္တနာ၌ သွင်းသည်။ ထို့ကြောင့်
 “သံဃံ ဘန္တေ ဥပသမ္ပဒံ ယာစာမိ-အရှင်တို့...သံဃာတော်ကို ရဟန်းဖြစ်ခွင့် တောင်းပါ
 ၏” ဟူသော ယာစနာလည်း ဤပတ္တနာပင်တည်း-ဟု မှတ်၊ အာသိသပတ္တနာကိုကား
 အာသိဋ္ဌအနက်၌ ပြခဲ့ပြီ။

ပတ္တကာလေ—“ပတ္တ-ရောက်လာသော+ကာလ-အချိန်အခါ” ဤ၌ ရောက်လာ
 သော အချိန်အခါကို ပြောပြခြင်းတိုင်အောင် ပတ္တကာလအနက်ဟု မှတ်၊ လူတစ်ယောက်
 သည် အချိန်မှန်မှန် သင်ဖြူး(ဖျာ) ရက်ရ၏၊ ထိုအချိန် ကျရောက်ပါလျက် မရက်သေး
 သူကို “သမ္ပတ္တော တေ ကာလော ကဋ္ဌကရဏေ-သင်ဖြူးရက်ချိန် တန်ပြီ၊ ကရောတု
 ဘဝံ ကဋ္ဌံ-အရှင်သည် သင်ဖြူးရက်ပါလော” ဟု ပြောဆိုခြင်းတည်း၊ ဤ၌ “ကရောတု
 ဘဝံ ကဋ္ဌံ” သာပုံစံထုတ်လိုရင်း၊ “သမ္ပတ္တော တေ ကာလော ကဋ္ဌကရဏေ” ကား
 ပတ္တကာလအနက် ထင်ရှားအောင် ထည့်အပ်သော အခြံအရံ စကားသာတည်း၊ “ကရော
 တု-ပြုလော” ဟု အာဏတ္တိသံ ပါသော်လည်း အာဏတ္တိ သက်သက်မဟုတ်၊ “သမ္ပတ္တော
 တေ” စသော စကားကြောင့် ပတ္တကာလအနက်ဟု သိသာသည်။ [အခြားကျမ်းတို့၌
 လာသော သမ္ပတ္တာ၊ သပထ၊ အက္ခောသတို့ကို ကစွည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

၄၅၃။ ပရိကပ္ပဝါကျ၌ ပဋ္ဌမပုရိသံစသော ဧကဝုစိဘတ်များကို စပြုသောအခါ
 “ဘဝေ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဝန္တေ-ရှိရိုးရာ၏” စသည်ဖြင့် ရုပ်ဖြစ်၏၊ ထို ဘဝေ-ဝန္တေ” စသော

အနတ္တကာလေတိ ဝတ္တတေ။

၄၅၄။ အနုမတိ၊ ဝေ၊ သတ္တမိ ။ ။ အနုမတျတ္ထေစ-ခွင့်ပြုခြင်း အနက်၌လည်းကောင်း၊ ပရိကပ္ပတ္ထေစ-ကြံဆခြင်းအနက်၌လည်းကောင်း၊ အနတ္တကာလေ-၌၊ ဝါ-၌၊ သတ္တမိဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ အတ္တဂ္ဂဟဏေန-အတ္တ သဒ္ဓါပိုဖြင့်၊ ဝိမိ နိမန္တနာဒီသုစ-ဝိမိအနက်၊ နိမန္တနအနက် အစရှိသည် တို့၌လည်း၊ သတ္တမိ-သတ္တမိဝိဘတ်သက်။

ကတ္တု-ပြုခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆတော-အလိုရှိသော၊ ပရဿ-သူတစ်ပါးကို၊ အနုဇာနနံ-ခွင့်ပြုခြင်းသည်၊ အနုမတိ-အနုမတိမည်၏၊ ပရကပ္ပနံ-ကြံဆ ခြင်းသည်၊ ပရကပ္ပေါ-မည်၏၊ ယဒိနာမ ဘဝေယျ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ သလ္လကုဏံ-မှတ်သားခြင်း၊ နိရူပနံ-ကြံစည်ခြင်းသည် လည်း ကောင်း၊ ဟေတု ကြိယာယ-အကြောင်းကြိယာ၏၊ သမ္ပဝေ-ဖြစ်သင့်ခြင်း သည်၊ သတိ-ရှိသော်၊ ဖလကြိယာယ-၏၊ [သိ၌ “ကြိယာယ” ဟု ရှိ၏၊] သမ္ပဝပရိကပ္ပေါစ-ဖြစ်သင့်ခြင်းကို ကြံဆခြင်းသည်လည်းကောင်းတည်း။

ရုပ်များသည် နာမ်၌ သတ္တမိဝိဘတ္တိဖြစ်သော “ပုရိသေ-စိတ္တေ” စသောရုပ်များနှင့် တူ၏၊ ထို သတ္တမိဝိဘတ္တိရုပ်နှင့် တူသော “ဘဝေ” စသည်ကို အခွဲပြု၍ ဧယျ စသော ဝိဘတ်များကို သဒ္ဓါပုစာရ(နာမ်သတ္တမိနှင့် တူသော) အားဖြင့် သတ္တမိဝိဘတ် ဟု မှည့်ခေါ်ရကြောင်းကို “ပရိကပ္ပဝစနေ ပဌမပုရိသာဒိ ဧကဝစနန္တနံ ဘဝေ ဝနေတျာ ဒီနံ သတ္တမိယန္တ ပတိရူပဂတာဒဿနတော ဧယျာဒီနံ သတ္တမိသညာ ဝုတ္တာတိဒဋ္ဌဗ္ဗာ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ သို့သော် ထို နာမ်သတ္တမိရုပ်နှင့် တူသောရုပ်များကား အနည်းငယ် သာ ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုနာမ်ကျမ်း၌ မှည့်ခဲ့သော နာမည်နှင့် ဆက်သွယ် ခြင်း ရှိရိုးမှန်လျှင် ပဉ္စမိဟူသောနာမည်လည်း ဆက်သွယ်လျက် ရှိသင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပဉ္စမိနာမည်ကို နာမ်နှင့် မဆက်သွယ်နိုင်လျှင် သတ္တမိနာမည်ကိုလည်း မဆက်သွယ်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း ထိုဋီကာအဖွင့်ကို ဆရာအဆက်ဆက်တို့ ပြောရိုးမပြုကြ။ [အခြားကျမ်းများ၏ ဖွင့်ပုံကို နောက်၌ ပြအံ့။]

၄၅၄။ အတ္တဂ္ဂဟ၊ ဝေ၊ နိမန္တနာဒီသုစ-“အနုမတိ ပရိကပ္ပေသု သတ္တမိ” ဟု သုတ်တည်လျှင် ပြီးလောက်လျက် “ပရကပ္ပတ္ထေသု” ဟု အတ္တသဒ္ဓါပိုကို ဆို၏၊ ထိုအတ္တ သဒ္ဓါပိုဖြင့် ဝိမိ နိမန္တန စသော အနက်များ၌လည်း သတ္တမိဝိဘတ် သက်ရခြင်းဟူသော အနက်ပိုကို သိရသည်၊ နိမန္တနာဒီသု၌ အာဒိဖြင့် ပဉ္စမိဝိဘတ်၌ ပြခဲ့သော အဇ္ဈေသန စသော အနက်များကို ယူ။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ပဉ္စမိဝိဘတ်နက်ထက် သတ္တမိဝိဘတ်၏ အနက်က သာ၍ များသေး၏။]

ကတ္တု၊ ဝေ၊ အနုမတိ-တစ်စုံတစ်ခု ပြုလုပ်လိုသူကို ခွင့်ပြုခြင်း(အလိုက်သိခြင်း) သည် အနုမတိမည်၏၊ [အနုညာလည်းမည်၏] ဤ“ကတ္တု မိစ္ဆတော” စသည်ကား

တတ္ထ-ထိုအနုမတိ၊ ပရိကပ္ပ အနက်တို့တွင်၊ ပရိကပ္ပ-ပရိကပ္ပအနက်၌၊ သတ္တမီ၊ ပေ၊ ကဝစနံ-သတ္တမီဝိဘတ် ပရဿပုဒ် ပဌမပုရိသ် ဧကဝုစ်ဖြစ် သော၊ ဧယျ-ဧယျဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စယပုဒ်ဒါဒိ-အပစ္စည်း၊ ပုဒ္ဓိ အစရှိသော အစီရင်သည်၊ ပုရိမသမံ-ရှေးဘဝတိရုပ်နှင့် တူ၏၊ ကွစိဓာတု ဝိဘတ္တိ တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဧယျ၊ ပေ၊ ဣစ္စေတေသံ-ဧယျ၊ ပေ၊ ဧယျံ ဟူသော ဣ ဝိဘတ်တို့၏၊ ဝိကပ္ပေန-ဖြင့်၊ ဧကာရာဒေသော-ဧအပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ သော-ထိုသူသည်၊ ဒါနိ-ယခု၊ ဘဝေ ကိ နုခေါ-ဖြစ်ရာအံ့လော၊ [ပရိကပ္ပ အနက်သံပါအောင် ပေးသည်။]

သုတ်၌ပါသော အနုမတိပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း၊ “ပရကပ္ပနံ ပရိကပ္ပေါ” စသည်လည်း သုတ်၌ပါသော ပရိကပ္ပပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း။

ယဒိနာမ ဟေ၊ ပရိကပ္ပေါစ-ကား ထိုပရိကပ္ပအပြားကို ပြသောစကားတည်း၊ “ယဒိနာမ ဘဝေယျာတိ သလ္လက္ခဏံ နိရူပနံ” ပါ၌ဖြင့် အကြောင်းကြိယာကြိယာကို ပြ၏၊ “ဟေတုကြိယာ ဟေ၊ ဖလကြိယာယ သမ္ဘဝပရိကပ္ပေါစ” ပါ၌ဖြင့် အကျိုးကြိယာ ကြိယာကို ပြ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့- “သူသည် အကယ်၍ ရဟန်းပြုအံ့၊ ရဟန္တာဖြစ်လောက်ရာ၏” ဟူသော ၂ ဝါကျ၌ “အကယ်၍ ရဟန်းပြုအံ့” ဟူသော ဝါကျသည် ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ကြိယာသော ပရိကပ္ပဝါကျတည်း၊ ပရိကပ္ပဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း “ယဒိ” ဟူသော ပရိကပ္ပဇောတကနိပါတ်ဖြင့် သိနိုင်၏၊ “ရဟန္တာဖြစ်လောက်ရာ၏” ဟူသော နောက်ဝါကျသည် ရဟန်းပြုခြင်းကြောင့် ရလောက်သော အကျိုးကို ကြိယာသော ပရိကပ္ပဝါကျတည်း၊ ထို့ကြောင့် အကြောင်းကို ကြိယာခြင်း၊ အကျိုးကို ကြိယာခြင်း ပရိကပ္ပ ၂ မျိုးရှိ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း “ဟေတုဘူတာယံ ဖလဘူတာယံစ ကြိယာယံ ဟေ၊ ဧယျာဒေယော ဝါ ဟောန္တိ” ဟု မိန့်သည်။

ယဒိနာမ ဘဝေယျာတိ ဟေ၊ နိရူပနံ ။ ။ “ယဒိနာမ ဘဝေယျ” ဖြင့် “ယဒိ ပဗ္ဗဇေယျ၊ သစေ နိစ္ဆာ ဘဝေယျ” စသော အကြောင်းပရိကပ္ပဝါကျအားလုံးကိုပြ၏၊ သလ္လက္ခဏံကို နိရူပနံဟု ဖွင့်ခြင်းသည် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာတည်း၊ “နိရူပိတံ” ကို “ကပ္ပိတံ” ဟု ထောမနိဓိ ဖွင့်သောကြောင့် နိရူပနံကိုလည်း ကပ္ပနံ (ကြိယာခြင်း) ဟု အနက်မှတ်၊ ထို့ကြောင့် “အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ အကယ်၍ ရဟန်းပြုအံ့” စသည်ဖြင့် အကျိုးကြိယာ ဖြစ်လောက်သော အကြောင်းကို မှတ်သားခြင်း ကြိယာခြင်းသည် အကြောင်းကို ကြိယာသော ဟေတုပရိကပ္ပတည်း၊ [ဤအကြောင်းသည်ပင် “အကယ်၍ ရဟန်းပြုအံ့၊ ရဟန်းပြုသည်ရှိသော်” ဟု လက္ခဏအနက်လည်း ဖြစ်သောကြောင့် “သလ္လက္ခဏံ” ဟု ဆိုထားသည်။]

ဟေတုကြိယာယ ဟေ၊ ပရိကပ္ပေါစ ။ ။ “အကယ်၍ရဟန်းပြုအံ့” ဟူရာ၌ ရဟန်းပြုခြင်းသည် ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကြိယာတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ အကြောင်း

သော-ထို သူဌေးသားသည်၊ ပဌမ ဝယေ-ပဌမ အရွယ်၌၊ ယဒိ ပဗ္ဗဇေယျ-အကယ်၍ ရဟန်းပြုအံ့၊ အရဟတ-ရဟန္တာသည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်လောက်ရာ၏၊ သင်္ခါရာ-သင်္ခါရတရားတို့သည်၊ နိစ္စာ-မြဲကုန်သည်၊ သစေဘဝေယျ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ နနိရုဇ္ဈေယျ-မချုပ်ကုန်ရာ၊ တံ-သင်သည်၊ ယဒိ ဘဝေယျာသိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊ တုမှေ၊ (ယဒိ) ဘဝေယျာထ-အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့၊ ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ အဟံ-ငါသည်၊ ဒေဝေါ-နတ်သည်၊ ဘဝေယျာမိ-ဖြစ်ရပါအံ့နည်း၊ မယံ-ငါတို့သည်၊ ကိံ နုခေါ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဘဝေယျာမ-ဖြစ်ရပါကုန်အံ့နည်း။

တထာ-ထိုပရဿပုဒ်အတိုင်း၊ ဘဝေထ-ဖြစ်ရာ၏၊ ပေ ၊ ဘဝေယျာဝေါ-ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ ပတ္ထနေတု-တောင့်တခြင်းအနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ) ကား၊ အဟံ သုခိ၊ ဘဝေ-ဖြစ်ရလို၏၊ ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရပါ လို၏၊ ဘဝေယျာမှေ-ဖြစ်ရလိုကုန်၏၊ ကမ္မနိ-၌၊ တယာ-သည်၊ သုခံ-ကို၊ အနုဘူယေထ-ခံစားအပ်ရာ၏၊ ပေ ၊ အနုဘူယေယျာမှေ-ခံစားအပ် ကုန်ရာ၏၊ ပရဿပဒတ္တေ-၌၊ ပေ ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ ဘူယေထ-ဖြစ်ရာခြင်း။

ကြိယာ ဖြစ်လတ်သော် “ရဟန္တာ ဖြစ်လောက်ရာ၏” ဟု ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း ဟူသော အကျိုးကြိယာကို ကြံဆခြင်းသည် အကျိုးကို ကြံဆသော ဖလပရိကပ္ပတည်း။

ယဒိသော ၊ ပေ ၊ န နိရုဇ္ဈေယျ-တို့ကား အကြောင်းကို ကြံဆသော ဟေတုပရိကပ္ပ၊ အကျိုးကို ကြံဆသော ဖလပရိကပ္ပ ပုံစံများကို တွဲဘက်ဝါကျများနှင့် တကွ ထည့်ပြထားသော ပုံစံတို့တည်း၊ လိုရင်းမှာ- “အရဟတ ဘဝေယျ၊ နိစ္စာ ဘဝေယျ” ၌ “ဘဝေယျ-ဘဝေယျ” တို့သာတည်း၊ “ယဒိသော၊ ပေ၊ ဘဝေယျ” ၏ ဟေတု ပရိကပ္ပ ဖလပရိကပ္ပ ဖြစ်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ၊ သစေ သင်္ခါရာ-စသည်၌ “သင်္ခါရတို့ အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့” ဟု ကြံဆခြင်းသည် ဟေတုပရိကပ္ပ (မချုပ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ကြံဆခြင်း) တည်း၊ “န နိရုဇ္ဈေယျ” ဟု ကြံဆခြင်းကား (မြဲလိုရှိလျှင် မြဲခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်) မချုပ်ခြင်းဟူသော ဖလပရိကပ္ပတည်း။

ယဒိ တံ ဘဝေယျာသိ-စသည်၌ ယဒိကား ပရိကပ္ပအနက် ထင်ရှားအောင် ထည့်အပ်သော နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ကထံ အဟံ ဒေဝေါ ဘဝေယျာမိ၊ ကိံ နု ခေါ-စသည်၌ ကထံ ကိံ နုတို့လည်း “ဘယ်လိုနည်းနှင့် နတ်ဖြစ်ရပါမလဲ၊ ဘယ်လိုများ ဖြစ်ကြရပါမလဲ” ဟု ကြံဆပုံ ထင်ရှားအောင် ထည့်သွင်းပြထားအပ်သော ပုဒ်တို့တည်း၊ အမှယောဂ၌ ပရိကပ္ပအနက် အပြင် ပတ္ထနာအနက်လည်း ရသင့်သောကြောင့် ပတ္ထနာအနက်ကိုပါ ပြလိုရကား “ပတ္ထနေတု” စသည် မိန့်။

ဝိမိမိ-စီရင်ခြင်းအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ သော-ထိုသူသည်၊ ဩဒနံ-ကို၊ ပစေ၊ ပစေယျ-ချက်ပစေ၊ ပစေယျ-ချက်ပစေကုန်၊ တံ၊ ပစေ၊ ပစေယျာသိ-ချက်လော၊ ပေ ၊ အဟံ ပစေ၊ ပစေယျာမိ-ချက်လော၊ [နောက်၌ “ချက်လော၊ ချက်ကုန်လော” ဟု ချည်းပေး၊] ပစေယျာမေ၊ ကမ္မနိ၊ ပစ္စေထ-ချက်အပ်လော၊ ပစ္စေရ-ချက်အပ်ကုန်လော၊ ပေ ၊ ပစ္စေယျာသိ၊ ဣစ္စာဒိ။

အနုမတိယံ-ခွင့်ပြုခြင်းအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ သော-သည်၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂစ္ဆေ၊ ဂစ္ဆေယျ-သွားတော့၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဧယျဿ-ဧယျဿ-ဝိဘတ်၏၊ ဥံဝါ-ဝိကပ် ဥံအပြုသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ဂစ္ဆေ၊ ဂစ္ဆေယျ-သွားကုန်တော့၊ [နောက်၌ “သွားတော့၊ သွားကုန်တော့” ချည်းပေး၊] ဂမေရံ ဣစ္စာဒိ၊ ကမ္မနိ-၌၊ ဂစ္ဆိယေထ-သွားအပ်တော့၊ ပေ ၊ ဂမိယေရံ-သွားအပ်ကုန်တော့၊ ဣစ္စာဒိ၊ ပရဿပဒတ္တေ-၌၊ ဂမ္မေယျ-သွားအပ်တော့၊ ဣစ္စာဒိ၊ တထာ-ပါး၊ ဃမ္မေ၊ ဃမ္မေယျ-သွားတော့၊ ပေ ၊ ဣစ္စာဒိ၊ သတ္တမီဝိဘတ္တိ-သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီ၊...ပစ္စုပ္ပန္နာဏတ္တိ ပရိကပ္ပ ကာလိက ဝိဘတ္တိနယော-ပစ္စုပ္ပန်ကာလရှိသော ဝိဘတ်၊ အာဏတ္တိ ကာလရှိသော ဝိဘတ်၊ ပရိကပ္ပ ကာလရှိသော ဝိဘတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီ။

ဝိမိမိ—“ဝိမိမိ” ဟု စချီထားသောကြောင့် ပစေတတ်ဆိုင်ရာ ရုပ်အားလုံးကို ဝိမိ အနက်ချည်း ပေးလိုက်သည်၊ ပရိကပ္ပစသော အခြားအနက်များလည်း ရနိုင်ပါ၏။ “ချက်ပစေ” ဟူရာ၌ အရှင်က မိမိအနား နေသူကို “ထမင်းချက်သမားသည် ထမင်း ချက်ပစေ၊ ထမင်းအချက်ခိုင်းလိုက်” ဟု စီမံသော အရာမျိုးတည်း၊ “တံ ပစေယျာသိ” စသည်၌ကား “တံ ဧဝံ ပစေယျာသိ” ဟု ဧဝံ ပါမှ “သင်သည် သည်လို ချက်လော” ဟု စီမံသံ ထင်ရှားသည်။

အနုမတိယံ—“အနုမတိ ပရိကပ္ပတ္တေသု” ဟု အနုမတိအနက်က ပဌမဆုံးဖြစ်သော ကြောင့် ပဌမဆုံးပြသင့်သော်လည်း ဂမုဓာတ်ဖြင့် ခွင့်ပြုသံပါအောင် ပုံစံထုတ်ဖို့ လွယ်ကူသောကြောင့် ဂမုဓာတ်ကျမှ အနုမတိအနက်ကို ပြသည်၊ ဤ၌လည်း “အနုမတိယံ” ဟု စချီခဲ့သောကြောင့် ဂမုဓာတ်ရုပ် အားလုံးကို ခွင့်ပြုသံချည်း ပေးလိုက်သည်၊ အခြားအနက်များလည်း ရသင့်ပါ၏၊ ဤသတ္တမီဝိဘတ်၌ နိမန္တနစသော အနက်များ၏ ပုံစံတွေ ကျန်နေသေး၏၊ ထိုပုံစံများနှင့် တကွ ပဉ္စမီ သတ္တမီသညာ၌ အနတ္တ ကြံကြံပုံကို ကစည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှုလေ။

ဟိယျတ္တနီ ဝိဘတ်ခန်း

၄၅၅။ ဟိယျတ္တနီ အာဥ၊ ပေ၊ မှသေ ။ ။ အာ-အာဒယော-အာ အစရိကုန်သော၊ ဒွါဒသ၊ ဟိယျတ္တနီသညာ ဟောန္တိ။

အပစ္စက္ခေတိ အတိတေတိစ ဝတ္တတေ၊.....

၄၅၆။ ဟိယျောပဘုတိ ပစ္စက္ခေ ဟိယျတ္တနီ ။ ။ ဟိယျောပဘုတိ-ယမန်နေမှ စ၍၊ ပစ္စက္ခေဝါ-မျက်မှောက်မူလည်းဖြစ်သော၊ အပစ္စက္ခေဝါ-မျက်ကွယ်မူလည်းဖြစ်သော၊ အတိတေ-အတိတ်ဖြစ်သော၊ ကာလေ-ကြိယာကို၊ (ဂမ္ပမာနေ-သိအပ်သော်၊) ဟိယျတ္တနီ ဝိဘတ္တိ-ဟိယျတ္တနီ ဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဟိယျတ္တနီ ပရဿပဒ ပဌမ ပုရိသေက ဝစနံ-သော၊ အာ-အာဝိဘတ်သက်။

၄၅၅။ အာ.ဥ၊ ဩ.တ္တ, အ, မှာ-[ကစွည်းကျမ်း၌ သတ္တမိဝိဘတ်နောင် ပရောက္ခာဝိဘတ်ကို ထားသော်လည်း ဤ၌ သဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ်များကို တစ်သန့်ပြုလို၍ သတ္တမိ၏ အခြားမဲ့၌ ဟိယျတ္တနီကို ပြထားသည်။] “အ+မှာ”၌ တစ်ချို့စာဝယ် “အ+မှာ” ဟုပင်ရှိ၏။ သို့သော် ဆရာတို့ကား-“အံ-ဣံ-ဿထ တယော တယော”ဟု မိန့်၏။ “အံ ဣံ သထ” ဟူသော ဝိဘတ် ၃ လုံးသည် ပရောက္ခာ အံ, ဟိယျတ္တနီ အံ, အဇ္ဈတ္တနီ အံ စသည်ဖြင့် ၃ လုံးစီ ရှိကြသည်-ဟုလို၊ သဒ္ဒနီတိ ပဒမာလာ၌လည်း ထိုအတိုင်းပင် “အံ” ၃ လုံးဖြင့် ပရောက္ခာ၌ “ဗဘူဝံ” ဟိယျတ္တနီ အဇ္ဈတ္တနီ၌ “ဘဝံ” ဟု ရုပ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “အ+မှာ=အံ+မှာ” ဟု ပါ၌ ၂ ထွေ ရှိကြောင်းကို မှတ်သား၍ “အံ” ဆရာတို့အလို ကွစိဓာတုဖြင့် အံကို အ-ပြု၍ “အဘဝံ-အဘဝံ” ဟု ၂ ရုပ် ရှိနိုင်ကြောင်းကို မှတ်ပါ။

၄၅၆။ ပစ္စက္ခ-အပစ္စက္ခ ။ ။ “ဝိသယိတွက္ခမိန္ဒြိယံ” ဟု အဘိဓာန်၌ အက္ခနှင့် ဣန္ဒြိယကို အနက်တူ ဆိုသောကြောင့် အက္ခသဒ္ဒါသည် စက္ခု သောတ (မျက်စိ,နား) အစရှိသော ဣန္ဒြေ ၅ ပါးကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ကိုယ့်မျက်စိဖြင့် မြင်အပ်,ကိုယ့်နားဖြင့် ကြားအပ်, ကိုယ့်နှာခေါင်းဖြင့် နံအပ်, ကိုယ်လျှာဖြင့် သာယာအပ်, ကိုယ့်ခန္ဓာဖြင့် တွေ့ထိအပ်သော အာရုံ (ကြိယာ) ဟူသမျှကို “ပစ္စက္ခ” ဟု မှတ်၊ ဤပစ္စက္ခကိုပင် “မျက်မှောက်” ဟု သင်္ကေတ အနက်ပေးကြရသည်။ ထိုသို့ မိမိ၏ ဣန္ဒြေ ၅ ပါးဖြင့် မသိအပ်သော ကြိယာသည် အပစ္စက္ခမည်၏။ [အက္ခာနံ-ဣန္ဒြေတို့၏ +ပတိ-ရှေးရှု ကြိယာသည်၊ ပစ္စက္ခံ-မည်၏။] ဤသို့လျှင် မနေ့ကစ၍ လွန်လေပြီးသော မျက်မှောက် မျက်ကွယ် ကြိယာ ၂ မျိုးကို သိအပ်သည်ရှိသော် (သိစေလိုရာ၌) ဓာတ်နောင် ဟိယျတ္တနီ ဝိဘတ်များ သက်ကြရသည်။

ကွစိဓာတု ဣစ္စဒိတော-သုတ်မှ၊ ကွစိတိ ဓာတုနန္တိစ ဝတ္တတေ။...

၄၅၇။ အကာရာ ပေ၊ ကာလာတိပတ္တိသု။ ။ ဟိယျတ္တနိ အဇ္ဇတနိ ကာ လာတိပတ္တိ ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ တိသု- ဥသွယ်ကုန်သော၊ ဧတာသု ဝိဘတ္တိသု-တို့ကြောင့်၊ ကွစိ-အချို့အရာ၌၊ ဓာတုနံ-တို့၏၊ အာဒိမိ-အစ၌၊ အကာရာဂမော-အ အက္ခရာလာသည်၊ ဟောတိ၊ ကထံ-အဘယ့်ကြောင့်၊ အယံ အကာရာဂမော-ဤ(အ) လာခြင်းသည်၊ ဓာတွာဒိမိ-ဓာတ်၏ အစ၌၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ရသနည်း၊) ဣတိ စေ-ဤသို့မေးအံ့။...

ဓာတုန္တေ-ဓာတ်၏ အဆုံး၌၊ သရေ-သရသည်၊ သတိပိ-ရှိပြီးဖြစ်ပါ လျက်လည်း၊ ပုန-ထပ်၍၊ ဣဓေ-ဤဓာတ်အဆုံး၌၊ အကာရာဂမဿ-(အ) လာခြင်း၏၊ နိရုတ္တတ္တာ-အကျိုးမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပယောဂါနုရော ဓာ-ပြယုဂ်အား လျော်သောအားဖြင့်၊ ဓာတွာဒိတော-ဓာတ်၏ အစ၌၊ အယံ- ဤ(အ)လာခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။

၄၅၇။ ကွစိဓာတုနမာဒိမိ-ကွစိသဒ္ဓါကြောင့် အချို့ရပ်၌သာ အ-လာ၍ အဲချို့ ရပ်၌ မလာရ၊ ထို့ကြောင့် “အပစာ၊ ပစာ” စသည်ဖြင့် ရုပ် ၂ မျိုးစီ ရနိုင်သည်။ ဓာတုနမာဒိမိ၌ ဓာတုနံသည် အနုဝတ္တန ဝတ္တိ၊ အာဒိမိကား ပက္ခိပနဝတ္တိတည်း။

အထ ပေ၊ ဒိမိစေ-ဤကား “ဓာတုနမာဒိမိ” ဟူသော စကားနှင့် စပ်၍ စောဒနာဖွယ်ကို ပြသောစကားတည်း၊ ဤ အ အက္ခရာသည် ဣ အက္ခရာကဲ့သို့ အဆုံး၌ လာသင့်လျက် အဘယ့်ကြောင့် ဓာတ်၏ အစ၌ လာရသနည်း-ဟူလို။

သတိဿရေပိ ပေ၊ အယံ-ဤကား ထိုစောဒနာကို ပယ်ချသော ပရိဟာရ စကားတည်း၊ ဓာတ်၏အဆုံး၌ သရရှိပြီးဖြစ်ပါလျက် ဤဓာတ်၏ အဆုံး၌ ထပ်၍ အ-လာပြန်လျှင် (ကျက်ပြီးထမင်းကို ထပ်၍ ချက်သကဲ့သို့) အကျိုးမရှိသောကြောင့် ပါဠိပြယုဂ်နှင့် လျော်စွာ ဓာတ်၏အစ၌ အ-လာရသည်-ဟူလို။

“သတိဿရေပိ ပေ၊ ဓာတုန္တေ” အရ ဓာတ်၏အဆုံး၌ သရရှိပုံကား ဘူဝါဒိ ရုဓာဒိဓာတ်များ၌ “ဘူဓာတ် အပစ္စည်း၊ ရုဓာတ် အပစ္စည်း” ဟု ပစ္စည်းသရ ရှိနေ၏၊ အခြားဓာတ်များ၏ အဆုံး၌လည်း ဣကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကမိ-သုတ်ဖြင့် လာသောဣသရ၊ အာဥ-စသော ဝိဘတ်သရများ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ရှိနေ၏၊ အဒိဗ္ဗတ္ထ-စသောရုပ်များ၌လည်း ယပစ္စည်း စသည်ဝယ် ယ၌ အသရ စသည်ရှိနေ၏၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်၏အဆုံး၌ တစ်နည်းနည်းအားဖြင့် သရရှိနေသည်၊ [သရေပိ၌ အပိ သဒ္ဓါကား သမ္ဘာဝနာတည်း၊ သရေပိကို အကာရာဂမဿ၌ စပ်၊ အပိသဒ္ဓါက သရရှိ ခြင်းကို ချီးမြှောက်၍ နောက်ထပ် အ-လာခြင်းကို “အကျိုးမရှိ”ဟု နှိပ်ချကဲ့ရဲ့သည်။]

အပစ္စယ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒေသ သရလောပါဒိ-အပစ္စည်း၊ ဝုဒ္ဓိ၊ အဝအပြု၊ သရချေခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်။ ဝုတ္တနယမေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ၊ [ဘဝတိရုပ်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို၊] အဘဝါ-သူဖြစ်ပြီး၊ အဘဝု-သူတို့ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အဘဝေါ-သင်ဖြစ်ပြီ၊ အဘဝတ္ထ-သင်တို့ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အကာရဿ-အအက္ခရာ၏၊ အမာဒေသော-အံ အပြုသည်၊ ဝါ(ဟောတိ)-ဝိကပ်ဖြစ်၏၊ အဘဝ၊ အဘဝံ-ငါဖြစ်ပြီ၊ အဘဝမှာ-ငါတို့ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အဘဝတ္ထ-သူဖြစ်ပြီ၊ ပေ၊ အဘဝမှသေ-ငါတို့ ဖြစ်ကုန်ပြီ။

ကမ္မနိ-ကံ အနက်၌၊ ယပစ္စယော-ယပစ္စည်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ကယာ-သည်၊ သုခံ-ကို၊ အန္တဘူယတ္ထ-ခံစားအပ်ပြီ၊ [အနုပုဗ္ဗ ဘူဓာတ်၊ ဣဝိဘတ်၊ ယပစ္စည်း၊ ဓာတ်၏ရှေ့၌ (အ)လာ၊ န၌ ဥကို “ယဝကာရာစ” သုတ်ဖြင့် ဝပြု၊] အကာရာဂမာဘာဝေ-(အ)မလာရာ၌၊ အနုဘူယတ္ထ-အနုဘူယတ္ထ ဟုဖြစ်၏၊ [သရမနောင်းသောကြောင့် ဥကို ဝ မပြုနိုင်၍ “အန္တ”ဟု မဖြစ်နိုင်၊]

အဘဝါ ပေ၊ အဘဝါမှသေ—နာမယောဂ၊ တုမယောဂ၊ အမှယောဂ၊ ဧကဝုစံ ဗဟုဝုစံ ကွဲပြားအောင် “သူ+ဖြစ်ပြီ” စသည်ဖြင့် အနက်ပေးလိုက်သည်။ အဘဝတ္ထ၏ နောက်၌ “ကွစိဓာတုတျာဒိနာ ဩကာရဿ အ အာဒေသော ဝါ” တစ်ချို့စာရှိ၏။ ဩကို (အ) ပြုရာ ရုပ်ကို ရူပသိဒ္ဓိ၌ ဤနေရာမပြု၊ ဣဝိဘတ်ကို ပြုပြီးမှလည်း ဩကို ပြန်၍ (အ) မပြုသင့်၊ သိမ္မံ၌ “အကာရဿ အမာဒေသောဝါ” ဟု ရှိ၏၊ အမှယောဂ ဧကဝုစံ အ ဝိဘတ်ကို အံပြု-ဟု ဆိုလိုသည်။ သဒ္ဒနိတိအလို နဂိုက အံဝိဘတ်ဆိုလျှင် “အံကာရဿ အ အာဒေသောဝါ” ဟု ရှိရမည်၊ ရုပ်မှာ “အဘဝ-အဘဝံ” ဟု ရုပ်ချည်း တည်း။

အမှာ။ ။ ဟိယျဇ္ဇဩ-ပြုလော အ ဣ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဩဝိဘတ်ကို အ ဣ ပြု၍ “အဘဝေါ” အရာဝယ် “အဘဝ-အဘဝိ”ဟုလည်း ရှိနိုင်သေး၏။ “ဟိယျဇ္ဇတ် အာ၊ ဤ ဥမှာကို၊ ရဿာပြုရ”ဟု ဆိုသောကြောင့် အာ၌ “အဘဝါ-အဘဝံ” ဥ၌ “အဘဝု-အဘဝု” မှာ၌ “အဘဝမှာ-အဘဝမှ”ဟုလည်းကောင်း အမလာဘဲ “ဘဝ-ဘဝိ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ရှိနိုင်သေး၏။ နောက်အဇ္ဇတ္တနိ၌ ဤကဲ့သို့ဖြစ်နိုင်လျက် မပါသောရုပ်များ ရှိလတံ၊ ထို့ကြောင့် ဤအာချာတ် ရူပသိဒ္ဓိကို မလေ့လာမှို မိမိတို့ လေ့လာနေကျဖြစ်သော အာချာတ်ပဒမာလာကို ရှေးဦးစွာ နှုတ်တက်လေ့လာပြီး ဖြစ်စေမှသာ ဤရူပသိဒ္ဓိလာ အာချာတ်ရုပ်စဉ်များကို (ထိုထိုယောဂ-ထိုထိုဝုစံနှင့်တကွ) ကြွင်းကျန်ရစ်သော ရုပ်များကိုပါ နားလည်နိုင်မည်။ ဤရူပသိဒ္ဓိကျမှ ရုပ်စဉ်ကို ကျက် မည် လေ့လာမည်ဟု ကြံလျှင် ဉာဏ်ထည်း၌ မရှင်းလင်းဘဲ ပျင်းရိဖွယ်ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဤဘာသာဋီကာ၌ကား အနည်းငယ် ရုပ်ပုံရသော ရုပ်များကိုသာ တွက်ပြု၍ လည်းကောင်း အရေးကြီးမည်ထင်သော ရုပ်များကိုသာ ထည့်သွင်း၍လည်းကောင်း ကျဉ်း ကျဉ်းနှင့် ပြီးအောင် စီစဉ်ထားပါသည်။

ကွစိဓာတူတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဣဿ-တ္တ၏။ ထာဒေသော-ထ တစ်လုံးပြု၊ အနုဘူယထ၊ အနုဘူယထ-ခံစားအပ်ပြီ၊ ပေ ၊ အနုဘူယမှသေ၊ အနုဘူယမှသေ-ငါတို့ကို ခံစားအပ်ကုန်ပြီ၊ ပရဿပဒတ္တေ-၌၊ အနုဘူယာ၊ အနုဘူယာ-ခံစားအပ်ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ဘာဝေ-ဘော အနက်၌၊ ဘူယတ္ထ-ရှေး၌ ဖြစ်ခြင်း၊ (ဝါ-ဖြစ်ပြီးခြင်း၊ ဖြစ်ရာပြီ။)

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ သော-ထိုသူသည်၊ ဩဒနံ-ထမင်းကို၊ အပစာ-ချက်ပြီ၊ အပစူ-ချက်ကုန်ပြီ၊ အပစော-သင်ချက်ပြီ၊ ပေ ၊ အပစာမှသေ-ငါတို့ချက်ကုန်ပြီ၊ [အ-မလာဘ် “ပစာ၊ ပစူ” စသည်လည်း ရှိနိုင်၏၊ မြန်မာမှု၌ “အပစာ၊ ပစာ အပစူ၊ ပစူ” ဟု ရှိပြီးလျှင် နောက်ရုပ်များ၌ အ-မလာသောရုပ်ကို မတွေ့ရ၊ သိဟိုဠ်မူ၌ကား “အပစာ၊ အပစူ” ဟု အ-လာသော ရုပ်ချည်းသာ ရှိသည်၊ အမှယောဂ၌ “အပစ၊ အပစံ” ဟု ၂ မျိုး ရှိစေ၊] ကမ္မနိ-ကံအနက်၌၊ အပစ္စတ္ထ၊ အပစ္စထ-ချက်အပ်ပြီ၊ ပေ ၊ အပစ္စမှသေ-ငါတို့ကိုချက်အပ်ကုန်ပြီ၊ အပစ္စာ-ချက်အပ်ပြီ၊ အပစ္စူ-ကုန်ပြီ၊ [ဤ ၂ရုပ်ကား ပရဿပုဒ် ပြန်ထားသော ရုပ်တည်း၊] ဣစ္စာဒိ-တည်း။

တထာ-ပါး၊ အဂစ္ဆာ-သွားပြီ၊ ပေ ၊ အဂမှသေ-ငါတို့သွားကုန်ပြီ၊ ကမ္မနိ-၌၊ အဂစ္ဆိယတ္ထ၊ ဂစ္ဆိယတ္ထ-သွားအပ်ပြီ၊ ပေ ၊ ဂမိယတ္ထ-သွားအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ တထာ-ပါး၊ အယမ္မာ-သွားပြီ၊ ပေ ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း... ဟိယျတ္တနိ ဝိဘတ္တိ-သည်၊ (နိဋ္ဌိတာ)။

၄၅၈။ ဟိယျတ္တနိ ၊ ပေ၊ သဗ္ဗဓာတုကံ။ ။ ဟိယျတ္တနာဒယော-ဟိယျတ္တနိ အစရှိကုန်သော၊ စတသော-၄ သွယ်ကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိယော-တို့သည်၊ သဗ္ဗဓာတုက သညာ-သဗ္ဗဓာတ် အမည်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ။

ကမ္မနိ ယပစ္စယော ၊ ပေ၊ ဘူယတ္ထ-“အနုဘူယတ္ထ၊ အနုဘူယတ္ထ-ခံစားအပ်ကုန်ပြီ၊ အနုဘူယသေ-သင်ချမ်းသာကို ခံစားအပ်ပြီ၊ ပေ၊ အနုဘူယ-ငါချမ်းသာကို ခံစားအပ်ပြီ” ဟု ခွဲခြား၍ ပေးသင့်၏၊ သို့သော် ထိုသို့ပေးလျှင် အလွန်ဉာဏ်ရုပ်မည် ထင်ရသော စာသင်သားတို့အား “သင်-ငါ” ဟု မထည့်ဘဲလည်း အနက်ချပါလေ၊ ဘော၌ “အနုဘူယတ္ထ” ဟု တစ်ချို့စာရှိ၏၊ အနုဥပသာရကို ထည့်ရသည်မှာ ဘုဓာတ်က အကမ္မကဓာတ်ဖြစ်၍ အနုအတွက် “သုခံ” စသော ကံပေါ်လာအောင် ထည့်ရခြင်း ဖြစ်၏၊ ဘော၌ကား ကံမလိုသောကြောင့် အနုထည့်ဖွယ်မလို၊ ဝတ္ထုမာန်တုန်းကလည်း အနုမပါခဲ့၊ ထို့ကြောင့် ဘောဟောရုပ် ဟူသမျှ၌ အနုမပါခြင်းသာ ကျမ်းရင်း အဘော်ကျမည်၊ ပစဓာတ် ဂမုဓာတ်ရုပ်များ ထင်ရှားပြီ။

ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဟိယျတ္တနာဒိနံ-ဟိယျတ္တနီ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ သဗ္ဗဓာတု သညတ္တာ-သဗ္ဗဓာတ် အမည်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကမ္မိတိ-ဣကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကမ္မိ ဟူ၍၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်သော၊ ဣကာရာဂမော-ဣလာခြင်းသည်၊ နဘဝတိ-မဖြစ်...သဗ္ဗဓာတုကံ-သဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ် ၄ သွယ်သည်။ (နိဋ္ဌိတံ)။

ပရောက္ခာ ဝိဘတ်ခန်း

၄၅၉။ ပရောက္ခာ ၊ပေ၊ ဣံ မေ။ ။ အ အာဒယော-အ အစရှိကုန် သော၊ ဒွါဒသ၊ ပရောက္ခာ သညာ ဟောန္တိ၊ အက္ခာနံ (ဣန္ဒြိယာနံ)-ဣန္ဒြေ တို့၏၊ ပရံ-ကွယ်ရာတည်း၊ ပရောက္ခံ-ရာ၊ တဒ္ဓိပကတ္တာ-ထိုမျက်ကွယ် အနက်ကို ပြတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ ဝိဘတ္တိ-ကို၊ ပရောက္ခာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏။

၄၅၈။ ဟိယျတ္တနာဒိနံ ၊ပေ၊ န ဘဝတိ- ဤသို့ ဟိယျတ္တနီ အစရှိသော ဝိဘတ် ၄ သွယ်ကို သဗ္ဗဓာတ်ဟု အမည်မှည့်ထားရကား “ဣကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတု ကမ္မိ”ဟု ဆိုအပ်သော ဣအာဂုံသည် ဟိယျတ္တနီစသော ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ မဖြစ်နိုင် တော့ပြီ၊ “ပရောက္ခာ စသော အသဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ် ၄ သွယ် နှောင်းရာ၌သာ ဣအာဂုံ ဖြစ်သည်”ဟုလို၊ [“ဣကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကမ္မိတိ ဝုတ္တတ္တာ”ဟု တစ်ချို့စာရှိ၏၊ သဗ္ဗဓာတုကသညတ္တာ-ဟု ဟိတ်ပုဒ် ရှိပြီးဖြစ်၍ “ဝုတ္တတ္တာ”ဟု မရှိဘဲ “ဝုတ္တော”ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်ဗုဒ္ဓသာ ကောင်းသည်။]

၄၅၉။ အံ-မှ...ဣံမေ-အ+မှ=အံ+မှ၊ ဣ+မေ=ဣံမေ ဟု ပါဠိ ၂ ထွေစီ ရှိ၏၊ သီမူနှင့် မောဂ္ဂုလ္လာန်တို့၌ “အ+မှ၊ဣ+မေ” ဟု ရှိ၏၊ သဒ္ဓနီတိ၌ “အံတယံ တတ္ထ အာဒိယံ ၊ပေ၊ ဣံ တယံ တဟိံ ရူပံ=ပရောက္ခာ ဟိယျတ္တနီ အတ္ထုန္တနိအားဖြင့် “အံ-ဝိဘတ် ၃လုံး-ဣံ ဝိဘတ် ၃လုံးရှိသည်” ဟု ဆိုသောကြောင့် “အံ+မှ၊ဣံ+မေ” ဟု ရှိသင့်၏၊ “အံ-ဣံ-သုထ တယော တယော” ဟု မိန့်သော ဆရာတို့ အလိုလည်း “အံ-ဣံ” ပင်။

အက္ခာနံ ၊ပေ၊ ပရောက္ခံ-“အက္ခသဒ္ဓါသည် စက္ခု စသော ဣန္ဒြေ ၅ပါးကို ဟော၏” ဟု သိစေလို၍ အက္ခာနံကို “ဣန္ဒြိယာနံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ “အက္ခာနံ+ပရံ၊ ပရောက္ခံ” သာ လိုရင်းတည်း၊ ပရံ-ဟု နပုလ္လိန်ကိုရှု၍ “ပရောက္ခံ” ဟု ရှိသော သီဟိုဠ်ဗုဒ္ဓ အတိုင်း ကောင်းသည်၊ အာရမဏံကို အရကောကံ၊ ထိုအာရုံဟူသည်လည်း မျက်ကွယ်၌ ဖြစ်သော ကြိယာပင်တည်း၊ [“အက္ခ+ပရံ” ဟု သမာသိဖြစ်သောအခါ ဤ“ပရောက္ခာ” ဟူသော နိပါတနဖြင့် “ပရံ+အက္ခ” ဟု ရှေ့နောက်ပြန်၊ သုတ်ကြီးဖြင့် အက္ခ၏အကို ဩပြု၊ ရှေ့သရကိုချေ “ပရောက္ခံ” နာမ်ငဲ့သိ အံပြု၍ “ပရောက္ခံ” ဟု ဖြစ်၏။]

၄၆၀။ အပစ္စက္ခေ |ပေ၊-တီတေ ။ ။ အပစ္စက္ခေ-ဣန္ဒြေတို့၏ ကွယ်ရာဖြစ်သော၊ ဝါ-မျက်ကွယ်ဖြစ်သော၊ ဝတ္ထုနော-ပြောဆိုသူ၏၊ ဣန္ဒြိယာ ဝိသယဘူတေ-ဣန္ဒြေတို့၏ အရာမဟုတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ အတိတေ-အတိတ်ဖြစ်သော၊ ကာလေ-ကြိယာ၌၊ ပရောက္ခာဝိဘတ္တိ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ အတိက္ကမ္မ-(ပစ္စုပ္ပန် အခိုက်အတန့်ကို)လွန်၍၊ ဣတော-ဖြစ်သော ကြိယာသည်၊ အတိတော-အတိတ်မည်၏၊ ဟုတွာ-ဖြစ်ပြီး၍၊ အတိက္ကန္တော-လွန်သောကြိယာတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌ (ဘဝတိရုပ်၌)၊ ဝုတ္တနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ပရောက္ခာ ပရဿပဒ ပဋ္ဌမပုရိသေကဝစနံ-သော၊ အ-အဝိဘုတ်သက်။

တဒ္ဓိပကတ္တာ |ပေ၊ ပရောက္ခာတိ ဝုစ္စတိ-ဤပါ၌ဖြင့် “ပရောက္ခေ-မျက်ကွယ် ကြိယာ၌+ဘဝါ-ဖြစ်သော ဝိဘတ်တည်း” ဟု ဘဝအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်းလည်း သက်၍ “ပရောက္ခာ” ဝိဘတ် အမည်ရကြောင်းပြသည်။ [“ကေနဋ္ဌေန ပရောက္ခာ၊ ပရောက္ခေ ဘဝါတိ အတ္ထေန၊ တထာဟိ စက္ခာဒိန္ဒြိယံ သင်္ခါတဿ အက္ခဿ ပရော (တိရော ဘာဝေါ) ပရောက္ခံ၊ တဗ္ဗာစကဘာဝေန ပရောက္ခေ ဘဝါတိ ပရောက္ခာ”=သဒ္ဓနီတိ။]

၄၆၀။ အပစ္စက္ခေ ဝတ္ထုနော |ပေ၊ ကာလေ-အပစ္စက္ခေကို “ဝတ္ထုနော ဣန္ဒြိယာ ဝိသယဘူတေ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား-- “သော ကိရ ရာဇာ ဗဘဝ” ဟု ပြောဆိုရာ၌ ပြောဆိုသူ ကိုယ်တိုင်က “ထိုသူ မင်းဖြစ်နေသည်ကို ကိုယ့်မျက်စိဖြင့်လည်း မမြင်ရ၊ ထိုသူကို ဘိသိက်မြှောက်သံကို ကိုယ့်နားဖြင့်လည်း မကြားရ၊ ဘိသိက်ပွဲ၌ ပါဝင်သော ပန်းနဲ့စသည်၊ ထမင်းအရသာ စသည်၊ ဖဲမွေ့ရာ စသော အတွေ့များကို ကိုယ်တိုင်လည်း မနံရ-မစားရ-မတွေ့ရ၊ ဤသို့ ပြောဆိုသူ၏ ဣန္ဒြေ ၅ ပါးလုံးမှ ကွယ်ရာ၌ ဖြစ်သော အာရုံ (ကြိယာ) များကို “အပစ္စတ္ထ” ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤသို့ အပစ္စက္ခလည်းဖြစ်လွန်ပြီး အတိတ်လည်းဖြစ်သောကြိယာ၌ ဤပရောက္ခာဝိဘတ် သက်ရသည်။ [ဤပရောက္ခာ၏ သက်ရာ ၃ ဌာနကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ရှု။]

အတိက္ကမ္မ |ပေ၊ တုတ္ထော-အတိတောကို “အတိ+ဣတော” ဟု ခွဲ၊ အတိဥပသာရသည် အတိက္ကမ္မ အနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အတိက္ကမ္မ+ဣတောတိ အတိတော” ဟု ဖွင့်၊ “အတိက္ကမ္မ” အရ “လွန်ခြင်း” ဟူသည်လည်း ပစ္စုပ္ပန် အခိုက်အခါကို လွန်ခြင်းတည်း၊ “လွန်၍ ဖြစ်သောကြိယာ” ဟု ရာ၌ အဖြောင့်အားဖြင့်ဆိုလျှင် “ဖြစ်ပြီး၍ လွန်သွားသော ကြိယာတည်း” ဟု ပြလို၍ “ဟုတွာ အတိက္ကန္တော ဓာတ္ထော” ဟု ဖွင့်ပြန်သည်၊ ဤ “ဟုတွာ အတိက္ကန္တော=ဖြစ်ပြီး၍+လွန်သောကြိယာ” ဟု ဆိုသဖြင့် အတိက္ကမ္မ အရ လွန်ခြင်းလည်း “ဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန် အခိုက်အတန့်ကို လွန်ခြင်း” ဟု သိနိုင်ပြန်သည်။

ဘူ+အ ကူတိ-ဘူ+အဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ကုဓ-ဤရုပ်၌၊ [“ဒွေဘာဝေါ”၌ စပ်၊] ဝိပရိကာမေန-ဖြင့်၊ ဓာတူနန္တိ-ဓာတူနံပုဒ်သည်၊ ဝတ္ထုတော။

၄၆၁။ ကုဓာဒိ !ပေ၊ ဒွေဘာဝေါ။ ။ ဓာတူနံ-ဓာတ်တို့၏၊ အာဒိဘူ တာနံ-အစဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧကဿရာနံ-တစ်လုံးသော သရရှိကုန် သော၊ ဝဏ္ဏာနံ-ဝဏ္ဏတို့၏၊ ကုစိ-ပြယုဂ်အားလျော်စွာ၊ ဒွေဘာဝေါ ဟောတိ၊ အယံ ကုစိသဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝံဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော-၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဓ ဆ သေသု-ခ,ဆ,သပစ္စည်းတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပရောက္ခာယံ- ပရောက္ခာယဝိဘတ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗဓာတူနံ-အလုံးစုံသော ဓာတ်တို့ ၏၊ (နိစ္စံ-အမြဲ၊) ဒွေဘာဝေါ-သည်၊ ဟောတိ၊ အပစ္စယေ-အပစ္စည်းကြောင့်၊ ဇုဟောတျာဒိဿဝိ-ဇုဟောတျာဒိဓာတ်၏လည်း၊ (နိစ္စံ-အမြဲ၊) ဒွေဘာဝေါ ဟောတိ၊ ကိစ္စာဒိကေ-ကိစ္စ အစရှိသော ပစ္စည်းကြောင့်၊ ကုစိ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ ဒွေဘာဝေါ ဟောတိ။

၄၆၁။ ဓာတူနံ !ပေ၊ ဒွေဘာဝေါ- တစ်လုံးထည်းရှိသော ဘူဓာတ် ဒါဓာတ် စသည်၌ အာဒိဝဏ္ဏကို အထူးစိစစ်ဖွယ် မလို၊ ပစဓာတ်စသည်၌ ပ သည် ဓာတ်တို့၏ အစဝဏ္ဏတည်း၊ ထို အစဝဏ္ဏလည်း သရရှိသော (သရနှင့် တကွဖြစ်သော) ဝဏ္ဏတည်း ဟု သိစေလို၍ “ဧကဿရာနံ”ဟု ဝိသေသန ပြုရသည်။ “ဧကဿရာနံ” သည် အာဒိ ဝဏ္ဏာနံ၏ ဝိသေသနတည်း၊ “ဧကော သရော ဧတေသံတိ ဧကဿရာ” ဋီကာ ဝိဂြိုဟ်၊ “ဧတေသံ-ဤဝဏ္ဏတို့၏၊ ဧကော-တစ်လုံးသော” စသည်ပေး၊ ဤစကားအရ ဥသရ ရှိသော (ဘ)ဝဏ္ဏကို ဒွေဘော်ပြုသောအခါ “ဘူဘူ”ဟု ဖြစ်၏၊ ပစဓာတ်၏ အစလည်း ဖြစ် အသရလည်းရှိသော (ပ)ဝဏ္ဏကို ဒွေဘော်ပြုသောအခါ “ပပ”ဖြစ်သည်ဟု မှတ်။

တေန ဓ ဆ သေ !ပေ၊ ကုစိ- “အနေကတ္တာ ဟိ နိပါတာ”နှင့် အညီ နိပါတ် တို့သည် များသောအနက်ရှိရကား ဤသုတ်၌ ကုစိသဒ္ဓါလည်း ဝါသဒ္ဓါကဲ့သို့ ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသာ အနက်ရှိ၏၊ ထိုကုစိသဒ္ဓါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ဂါထာ၌လာသော နိစ္စဝိဓိ-အနိစ္စဝိဓိကိုလည်းကောင်း ဂါထာ၌ မပြုအပ်သော ရုပ်များ၏ အသန္တဝိဓိကို လည်းကောင်း သိရသည်၊ ထိုတွင် “ဆသေသု”မှ “ဇုဟောတျာဒိဿဝိ” အထိသည် နိစ္စဝိဓိပြ စကားတည်း၊ “ကိစ္စာဒိကေ ကုစိ” သည် အနိစ္စဝိဓိပြ စကားတည်း၊ ဂါထာ၌ မပါသော ပစ္စည်းဝိဘတ် နှောင်းရာ၌ကား ဤသုတ်အစီအရင် မရှိရာ အသန္တဝိဓိတည်း။

ဓ ဆ သေသု။ ။ ဆသပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ “တိတိကူတိ၊ဇိဂုစ္ဆတိ၊ပိပါသတိ” စသည်ဖြင့် အမြဲဒွေဘော် ဖြစ်၏။

ပရောက္ခာယံ ။ ။ပရောက္ခာယဝိဘတ်နှောင်းရာ၌လည်း “ဗဘူဝ,ဧဂါမ,ပပစ” စသည်ဖြင့် အမြဲဒွေဘော် ပြုရသည်။

ဘူဘူ အ ကူတိ-“ဘူဘူ+အ” ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣဓ-ဤရုပ်၌၊ [“အတ္တ သ သညာ” ၌စပ်၊ အချို့စာ၌ “ဘူဘူ ကူတိဓ” ဟု (အ)ကျသည်။]

၄၆၂။ ပုဗ္ဗော ဣသော။ ။ ဒွေဘူတဿ-၂လုံးဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ဓာတုဿ-၏၊ ပုဗ္ဗော-ရှေ့ဖြစ်သော၊ ယော အဝယဝေါ-အကြင် အစိတ် အက္ခရာသည်၊ အတ္တိ-၏၊ သော-ထိုအစိတ်အက္ခရာသည်၊ အတ္တသသညော- အတ္တသအမည်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ကူတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အတ္တသသညာ- အတ္တသအမည်သည်၊ (ဟောတိ)။ [အတ္တသ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ကစွည်း တာသာဋီကာမှာ ရှု။]

အတ္တသဂ္ဂဟဏံ၊ အနုဝတ္တတေ-အစဉ်လိုက်၏။

၄၆၃။ အန္တသိ ဝဏ္ဏကာရောဝါ။ ။ အတ္တသဂတဿ-အတ္တသ၌ ဖြစ်သော၊ အန္တဿ-အဆုံးသရ၏၊ ဣဝဏ္ဏော-ဣဝဏ်သည်လည်းကောင်း၊

အပစ္စ ၂၀၊ သာပိ။ ။ ဘူဝါဒိဂိုဏ်း၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်သော ဇုဟောဗျာ ဒိဂိုဏ်း၌ “ဘူဝါဒိတော အ” သုတ်ဖြင့်ပင် အပစ္စည်းသက်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “အပစ္စယေ” ဟု ဆိုသည်၊ “ဇုဟောတိ” စသောရုပ်၌ ဟုဓာတ်၊ တိဝိဘတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဟုကို “ဟု+ဟု” ဟု ဒွေဘော် အမြဲပြုရသည်၊ [အပိဖြင့် “ဓကံမတိ” စသည်ကို ဆည်းယူ၏-ဟု ဋီကာဖွင့်၏။]

ကိစ္စာဒိကေ ကုစိ။ ။ တဗ္ဗ အနိယစသော ကိစ္စပစ္စည်းနှောင်းရာ၌လည်း ဇုဟော ဗျာဒိ ဓာတ်စုကိုသာ ယူရမည်၊ အခြားဓာတ်များ၌ကား ကိစ္စာဒိပစ္စည်းနှောင်း သော်လည်း ဒွေဘော်မပြုရ။ [ဇုဟောဗျာဒိ ဓာတ်များကို လှမ်းကြည့်ပါ။] ဇဟိတဗ္ဗံ+ ဟောတဗ္ဗံ-ပူဇော်ရာ၏၊ ပဇဟိတဗ္ဗံ+ပဟာတဗ္ဗံ-ပယ်စွန့်ရာ၏၊ ပိဒဟိတဗ္ဗံ+ပိဓာတဗ္ဗံ- ပိတ်ရာ၏၊ ဤသို့ ရုပ် ၂ မျိုးရှိရသည်၊ ကိစ္စာဒိ၌ အာဒိဖြင့် တွာ-တုံ စသော တစ်ချို့ ကိတ်ပစ္စည်းကို ယူ၊ ဇဟိတွာ+ဟိတွာ-စွန့်၍၊ ဇဟိတုံ+ဟာတုံ-စွန့်ခြင်းငှား၊ ပိဒဟိတွာ+ ပိဓာယ-ပိတ်၍၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဒွေဘော်မမြဲသော ရုပ်များ ရှိရသည်။ ဇုဟောဗျာဒိ ဂိုဏ်းပင် ဖြစ်သော်လည်း “ဒါတဗ္ဗံ-ဒတွာ-ဟုတ် (ပူဇော်အပ်၏) ဒိန္နံ” စသည်၌ကား ကုစိသဒ္ဓါ၏ အသန္တဝိဓိကို ပြုခြင်းကြောင့် ဒွေဘော်ပြု မရှိ၊ အခြားပစ္စည်းနှောင်းရာ အခြားဓာတ်များ၌လည်း အသန္တဝိဓိပင်။

၄၆၃။ သုတ်၌ “အန္တသိ ဝဏ္ဏကာရောဝါ-အတ္တသ၏ အဆုံးသရကို ဣဝဏ်နှင့် အ အက္ခရာပြု” ဟု လုံး၍ ဆိုထားသော်လည်း ဝါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ဂါထာ လာတိုင်း ခွဲခြား၍ ပြုရသည်၊ ဂါထာ၌ “ဓ ဆ သေသု” ဟု ဆိုသော်လည်း ဓအတွက် ပုံစံမရှိ၊ ထို့ကြောင့် “တိဇ ဂုပ ကိတ မာနေဟိ ဓ ဆ သာဝါ” ဟု ဆ သတို့နှင့် အတူ တွဲဘက် ပစ္စည်းဖြစ်၍ ဓ ကိုထည့်ထားသည်၊ လိုရင်းမှာ “ဓ-သ” ၂ပစ္စည်းသာ ဟုမှတ်။

အကာရောစ-အ အက္ခရာသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ-စွာ၊ ဟောတိ-၏၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော၊ တေန-ကြောင့်၊...

ခ ဆ သေသု-ခဆသပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ သဂုပုဿ-ဂုပဓာတ်၏ ဥနှင့် တကွဖြစ်သော၊ အဝဏ္ဏဿ-အဝဏ်၏၊ ဣကာရော-ဣ အပြုသည်လည်း ကောင်း၊ ဝါဿ-ဝါ၏ အဆုံးအာ၏၊ ဤ-ဤအပြုသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ ပရောက္ခာယံ-ပရောက္ခာဝိဘတ်ကြောင့်၊ ဘူဿ-ဘူဓာတ်၏ အဆုံးဥ၏၊ အကာရော-အ အပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ အပရဿ-အခြားသော အတ္ထာသ သရ၏၊ ဣမေ-ဤဣဝဏ်အပြု၊ အ အပြုတို့သည်၊ န-မဖြစ်ကုန်၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဥကာရဿ(ဥကာရဿ-ဟုရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။) ဘူဠိ ဥအက္ခရာ၏၊ အကာရော-(အ)အပြုသည်၊ (ဟောတိ)။

ခဆသေသု၊ ပေ၊ သဂုပုဿ-ဂုပုဿ-ဂုပဓာတ်၏+ဥ-ဥတည်း၊ ဂုပ-ဂုပဓာတ် ၏ ဥ၊ “ဂုပဓာတ်၏ ဥ” ဟု ဆိုသော်လည်း ရုပ်တည်တုန်းက “ဂုပဓာတ်၏ ဥကို မယူရ “ဂုပပ” ဟု ဖြစ်သောအခါ အတ္ထာသဖြစ်သော ဂု၏ဥကို ယူရမည်၊ ဘာကြောင့် နည်း...သုတ်၌ပင် “အတ္ထာသဂတဿ အန္တဿ” ဟု အတ္ထာသဖြစ်ကြောင်းကို ဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ “အဝဏ္ဏဿ-ဝါဿ-ဘူဿ”တို့၌လည်း အတ္ထာသ၏ အဝဏ် စသည်ပင်တည်း၊ ဇိယစ္ဆတိ (အကို ဣပြု) ပိဝါသတိ (အကို ဣပြု) ဇိဂုစ္ဆတိ (ဂုပ၏ ဥကို ဣပြု)။

ဝါဿ-စာတို့၌ “တဿ” ဟု ပါဠိပျက်၏၊ သီမုဋ် “ဝါဿ”ဟု ရှိ၏ ဝိမံသတိ၌ “မာနသတိ” ဟု ဖြစ်ရာ မာဒ္ဒေဘော်ပြု၍ “မာမာနသတိ”ဟု ဖြစ်၏၊ “တတော ပါမာ နာနံ ဝါမံသေသု”ဖြင့်မာနကို မံပြု၊ “မာနကိတာနံ ဝတတ္တံဝါ”ဖြင့် မကို ဝပြု (ဝါမံ သတိ) ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုအတ္ထာသဖြစ်သော ဝါ၏ အဆုံး အာကို ဤသုတ်ဖြင့် ဤပြုလျှင် “ဝိမံသတိ” ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝါဿ-ဝါ၏ အဆုံး အာ၏” ဟု ပါဠိအနက်မှန်ကို သိပါ၊ ဋီကာ၌လည်း “အတ္ထာသဂတဿ ဝါဿ (ဝါ၏) အန္တဿ (အဆုံး အာ၏) ဤကာရော ဟောတိ” ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေရမည်။

ဘူဿ ပရောက္ခာယံ အကာရော-“ဗဘူဝ” စသည်၌ ပရောက္ခာ အဝိဘတ် စသည်ကြောင့် “ဘူဘူအ” စသည် ဖြစ်နေရာဝယ် အတ္ထာသဘူ၏ အဆုံးဥကို (အ)ပြု (ဘဘူ+အ) ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ဆိုင်ရာသုတ်ဖြင့် ပြီးအောင်စီရင်လိမ့်မည်၊ ဋီကာ၌ “အကာရော ပန ပရောက္ခာယံ ဘူဿ အန္တဿေဝ” ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေရမည်၊ ဤတိုင် အောင် ဝါသဒ္ဓါက ဣပြုရာ-ဤပြုရာ-(အ)ပြုရာ ဌာနများကိုလည်းကောင်း ထိုဌာန များ၌ နိစ္စဝိမိဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း သတ်မှတ်သည်။

နာပရဿိမေ-သုတ်၌ “အန္တဿ” အရ အတ္ထာသ၏ အန္တကို ယူခဲ့သောကြောင့် ဤ“အပရဿ” အရလည်း သုတ်ဖြင့် စီရင်နိုင်သော အတ္ထာသ၏ အန္တမှ တစ်ပါး အခြား

၄၆၄။ ဒုတိယ ပေ၊ တတိယာ။ ။ အဗ္ဗာသဂတာနံ-ကုန်သော၊ ဒုတိယစတုတ္တာနံ-ဒုတိယ စတုတ္ထဖြစ်ကုန်သော၊ ဝဂ္ဂဗျူဟနာနံ-ဝဂ္ဂဗျည်းတို့၏၊ [ဤစကားဖြင့် အဝဂ်၏ ဒုတိယစတုတ္ထ အက္ခရာကို နှစ်စေသည်။] ယထက္ကမံ၊ ပဋ္ဌမတတိယာ-ပဋ္ဌမက္ခရာ တတိယက္ခရာတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဘကာရဿ-ဘအက္ခရာ၏၊ ဗကာရော-ဗ အပြုသည်။ (ဟောတိ)။

၄၆၅။ ဗြူဘူန ပေ၊ ပရောက္ခာယံ။ ။ ပရောက္ခာဝိဘတ္တိယံ-ကြောင့်၊ ဗြူဘူဣတိ-ဗြူ ဘူ ဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ ဓာတုနံ-ဤဓာတ်တို့၏၊ အာဟဘူဝဣတိ-အဟ ဘူဝ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဖြင့်၊ ဘူသဒ္ဓဿ-ဘူသဒ္ဓါ၏၊ ဘူဝါဒေသော- ဘူဝ အပြုသည်။ (ဟောတိ)၊ သရလောပေါ၊ ပေ၊ တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ သရလောပါဒိ-သရချေခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်။ (ဟောတိ) သော-ထိုသူသည်၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ ဗဘူဝ ကိရ-ဖြစ်ပြီတဲ့၊ တေ-တို့သည်၊ ဗဘူဝ ကိရ-ဖြစ်ကုန်ပြီတဲ့၊ တွံ-သည်၊ ဗဘူဝ ကိရ-တဲ့။

ဓာတူဟိတိ ဝတ္တတေ၊ သီဟဂတိယာ-ဖြင့်၊ ကွစိဂ္ဂဟဏဉ္စ-လည်း၊ (ကွစိ ဓာတုသုတ်မှ ပြန်၍) ဝတ္တတေ။

၄၆၆။ ဣကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကမ္ပိ။ ။ ပရေ-သော၊ သဗ္ဗသ္မိ-အလုံးစုံသော၊ အသဗ္ဗဓာတုကမ္ပိ-အသဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ် ၄ သွယ်ကြောင့်၊ ကွစိ-၌၊ ဓာတူဟိ-တို့မှ၊ ပရော-နောက်သည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍) ဣကာရာဂမော-ဣလာသည်။ ဟောတိ။

အဗ္ဗာသ၏ အန္တကိုယူ၊ ဤ“နာပရဿိမေ” ဖြင့် အခြားသော ဗုဘူက္ခတိ၊ ဇုဟောတိ၊ စိကိစ္ဆတိ၊ တိကိစ္ဆတိ၊ ဒဒါတိ၊ ဒဓာတိ ရုပ်တို့၏ အဗ္ဗာသဂတဖြစ်သော သရများ၌ အသန္တဝိစိ ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း ဝါသဒ္ဓါက သတ်မှတ်၏ဟု ပြသည်။ အနိစ္စဝိစိကား ဂါထာ၌ မပါတော့ပြီ။

၄၆၅။ မာဟ ဘူဝါ-ဘု၌ ဥသရနှင့် တကွ “ဘူဝ” ပြု၍ “ဗဘူဝ” ဟုပင် စာအများ ရှိ၏။ ဘူဝဖြစ်သည့်အခါ ဝ၌ အသရပါသည်ဟု နှလုံးပြု၍ “သရလောပါဒိ” ဟု ဆိုသည်။ မောဂ္ဂလ္လာနံ၌ကား ဝ၌ သရမပါ၊ ထိုအလို သရချေခြင်း စသည်မရှိ ဝ်ကို အ-ဥ စသည်သို့ ကပ်ရုံသာ၊ သောကိရ စသည်ဖြင့် “ကိရ” ထည့်သည်ကား “ကိုယ်တိုင်သိခြင်း မဟုတ်-(အပစ္စက္ခ)၊ တစ်ဆင့်ကြားခြင်း ဖြစ်ကြောင်း” ထင်ရှားအောင် ထည့်ရခြင်း ဖြစ်သည်။

ကွစာမိကာရတော-လိုက်သော ကွစိသဒ္ဒါကြောင့်၊ ဗျဉ္ဇနာဒိမေဝ-အစဉ် ဗျည်းရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ အသဗ္ဗဓာတုကေ-အသဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ် ကြောင့်၊ အယံ အာဂမော-ဤ ဣလာခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဗျဉ္ဇနာ ဒေါပိ- အစဉ် ဗျည်းရှိသော အသဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ်ကြောင့်လည်း၊ ကွစိ-တစ်ချို့ အရာ၌၊ နောသိယာ-မဖြစ်။

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ [“ဝုစ္စတိ” ၌ စပ်] သဗ္ဗဓာတုကံ-သဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ်သည်၊ န-မဟုတ်၊ အသဗ္ဗဓာတုကံ-သဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ်မဟုတ်၊ ဣတိ ကတွာ-ဤသို့၊ ဝိဂြိုဟ်ပြု၍၊ ဟိယျတ္တနိ ၊ပေ၊ သဗ္ဗဓာတုကန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဟိယျတ္တနိ အာဒိနံ-ဟိယျတ္တနိ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ သဗ္ဗဓာတုက သညာယ-သဗ္ဗဓာတ်ဟူသော အမည်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တတ္တာ- ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒညာ - ထိုသဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ်တို့မှ အခြားကုန်သော၊

၄၆၆။ အသဗ္ဗဓာတ် ၃ မျိုး။ ။ သရဝိဘတ်၊ သရာဒိဝိဘတ်၊ ဗျဉ္ဇနာဒိ ဝိဘတ် ဟု အသဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ် ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် အ-၉ စသော သရသက်သက် ဝိဘတ်သည် သရဝိဘတ်တည်း၊ အံ ဣ စသောဝိဘတ်သည် အစဉ် သရရှိ၍ နိဂ္ဂဟိတ်ဗျည်းက နောက်နေသော သရာဒိဝိဘတ်တည်း၊ ဣ-မှ စသောဝိဘတ်ကား အစဉ် ဗျည်းရှိ၍ သရကနောက်နေသော ဗျဉ္ဇနာဒိ ဝိဘတ်တည်း၊ “ဗျဉ္ဇနံ အာဒိမိ ယဿာတိ ဗျဉ္ဇနာဒိ” ယဿ-အကြင်ဝိဘတ်၏၊ အာဒိမိ-အစဉ် (ရှေ့၌)၊ ဗျဉ္ဇနံ- ဗျည်းသည်၊ အတ္တိ ဣတိ ဗျဉ္ဇနာဒိ။

အသဗ္ဗ ၊ပေ၊ ဓိကာရတော-လိုက်သော ကွစိသဒ္ဒါကြောင့် ပြခဲ့သော အသဗ္ဗ ဓာတ်ဝိဘတ် ၃ မျိုးတွင် ဗျဉ္ဇနာဒိ အသဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ် နှောင်းရာ၌သာ ဣလာသည်၊ “ဗျဉ္ဇနာဒိမေဝ” ၌ စေဖြင့် သရဝိဘတ် သရာဒိဝိဘတ် ၂ မျိုးကို ကန့်သည်၊ ဘာကြောင့် နည်း-သရဝိဘတ် သရာဒိဝိဘတ်များ၌ ကပ်ဖွယ်သရရှိသဖြင့် “ဗဘူဝ,ဗဘူဝိ” ဟု ရုပ်ပြီးနိုင်၍၊ ဗျဉ္ဇနာဒိဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ “ဗဘူဝ+တ္ထ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ (ဝိ)၏ ကပ်ရာသရ မရှိသဖြင့် ပါဠိနှင့်လျော်အောင် ရုပ်မပြီးနိုင်သောကြောင့်တည်း။ [ဤ အဓိပ္ပာယ် အရ ဘူကို ဘူဝိပြုသည့်အခါ (ဝိ)၌ သရမပါမှသာ ရှေ့နောက် အဆင်ပြေ သည်၊ ဝ၌ သရပါနေသေးလျှင် “ဗဘူဝတ္ထ” ဟု ရုပ်ပြီးနိုင်သောကြောင့် ဣလာရကျိုး မနပ်ပဲ ရှိချိန်မည်။]

ဗျဉ္ဇနာဒေါပိ ကွစိနော သိယာ-“ဒဿတိ-ပေးလတံ” စသောပြယုဂ်၌ “ဒါ+ သတိ” ဖြစ်၍ ဗျဉ္ဇနာဒိဖြစ်သော ဘဝိဿန္တိ အသဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ် နှောင်းသော်လည်း ဒါဓာတ်၌ သရပါပြီးဖြစ်၍ ကပ်ဖွယ်သရ မလို၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်နှင့် လျော်အောင် ကွစိသဒ္ဒါ၏ တားမြစ်ချက်အရ ဣမလာရတောပြီ။ [ဋီကာ၌ “တဒနပရောဓေနာတိ ပရိဘာသတောစ ဗျဉ္ဇနာဒေါပိ ဗျဉ္ဇနပုဗ္ဗကေပိ အသဗ္ဗဓာတုကေ ပရေ ဒဿတိတျာဒိသု ကွစိ ဣကာရာဂမော နောသိယာ (န သိယာ တျတ္ထော)” ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ။]

စတသော-ကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိယော-တို့ကို၊ အသဗ္ဗဓာတုကန္တိ-အသဗ္ဗဓာတုက ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

တုမှေ၊ ဗဘူဝိတ္ထ ကိရ-ဖြစ်ကုန်ပြီတဲ့၊ အဟံ၊ ဗဘူဝံ (သိ၌ “ဗဘူဝံ”) ကိရ-တဲ့၊ မယံ ဗဘူဝိမှ ကိရ-ဖြစ်ကုန်ပြီတဲ့၊ အတ္တနောပဒေ-၌၊ သော၊ ဗဘူဝိတ္ထ-ဖြစ်ပြီတဲ့၊ [ကိရ မပါသော်လည်း ကိရအနက်ထည့်ပေး]၊ ပေ၊ ဗဘူဝိမှေ၊ ကမ္မနိ-၌၊ အတ္တနောပဒေ-၌၊ ဤကာရာဂမ ယပစ္စယိကာရာဂမာ-ဤလာခြင်း၊ ယပစ္စည်းသက်ခြင်း၊ ဣလာခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ အနုဗဘူဝိယိတ္ထ-ခံစားအပ်ပြီတဲ့၊ ယပစ္စယဿ-ယပစ္စည်းကို၊ အသဗ္ဗဓာတုကမိ-အသဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ်ကြောင့်၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ လောပေ-ချေခြင်းကို၊ ကတေ-သော်၊ ဣဝဏ္ဏာဂမော-ဣဝဏ်လာခြင်းသည်၊ န ဘဝတိ-မဖြစ်၊ တယာ-သည်၊ အနုဗဘူဝိတ္ထ-ခံစားအပ်ပြီတဲ့၊ အနုဗဘူဝိရေ-တဲ့၊ ဣစ္စာဒိ၊ ဘာဝေ-၌၊ ဗဘူဝိယိတ္ထ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဖြစ်ရာပြီတဲ့၊ ဗဘူဝိတ္ထဝါ-လည်းရှိ၏၊ [ယပစ္စည်းကို ချေသည် ဟူလို]၊ တထာ-ပါး၊ ပပစ-ချက်ပြီတဲ့ပေ၊ ပပစိမှေ-ကုန်ပြီတဲ့၊ ကမ္မနိ-၌၊ ပပစ္စိတ္ထ-ချက်အပ်ပြီတဲ့၊ ပပစ္စိရေ-ကုန်ပြီတဲ့၊ ပပစ္စ၊ ပပစ္စဝါ-ဟုလည်းရှိ၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ [ဣစ္စာဒိဖြင့် ညွှန်ရာ၌ နာမယောဂ အပြီးတွင် ညွှန်တတ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “ပပစ္စိတ္ထော၊ ပပစ္စိဂှော ဣစ္စာဒိ” ရှိသည်ကား မကောင်း၊ “ပပစ္စ၊ ပပစ္စဝါ ဣစ္စာဒိ” ဟု (ပရဿပုဒ် ပြန်လျက်ရှိသော) သီမူအတိုင်းသာ ကောင်းသည်။]

ဂမိမိ-ဂမုဓာတ်၌၊ [ဂမိ၌ ဣဖြင့် ဓာတ်ကို ညွှန်ပြသည်၊] ကွစာဒိ ဝဏ္ဏာ နန္ဒာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒွေဘာဝေါ-သည်လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗော ဗ္ဗာသောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဗ္ဘာသသညာ-သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ အဗ္ဘာသေတိ-ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

၄၆၇။ ကဝဂ္ဂဿ စဝရ္ဓေါ။ ။ အဗ္ဘာသေ-၌၊ ပေ၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဂကာရဿ-ဂအက္ခရာ၏၊ ဇကာရော-ဇပြု၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ

ဇ္ဇော ပေ၊ ဝုစ္စတိ-“န+သဗ္ဗဓာတုကံ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ဟိယျတ္တနိစသည်မှ တစ်ပါးသော ပရောက္ခာစသော ဝိဘတ် ၄ သွယ်ကို အသဗ္ဗဓာတုကဟု ခေါ်၏၊ ဤ၌ “န” သဒ္ဓါသည် သဒ္ဓါအနက် ဟောတည်း၊ ဟိယျတ္တနိစသော ဝိဘတ်များနှင့် ဝိဘတ်ချင်းတူသောကြောင့် “န+သဗ္ဗဓာတုကံ” အရ အသဗ္ဗဓာတ် ခေါ်သည်-ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ “တဒညာ” ပါဠိကို ထောက်လျှင် “န” သဒ္ဓါ အညအနက်ဟောသာ ဖြစ်သင့်၏၊ “သဗ္ဗဓာတ်ဝိဘတ်မှ တစ်ပါးသော အာချာတ်ဝိဘတ်များကို အသဗ္ဗဓာတ် ခေါ်သည်” ဟူလို။

ဖြင့်၊ အနတ္တသဿ-အတ္တသ မဟုတ်သော သရ၏။ ပဌမ ပုရိသေက ဝစနမှိ-
ပဌမပုရိသ် ဧကဝုဏ်သိဘတ်ကြောင့်၊ ဒီယော-ဒီယပြု။ သော-သည်။ ဂါမံ-
သို့။ ဧဂါမ ကိရ-သွားပြီတဲ့။ ဧဂမဝါ-ဧဂမ ဟုလည်းရှိ၏။ ပေ၊ ဧဂမှိမေ-
သွားကုန်ပြီတဲ့။ ကမ္မနိ-ဌံ၊ ဧဂမိယိတ္ထ-သွားအပ်ပြီတဲ့။ ဧဂမိတ္ထဝါ-(ယပစ္စည်း
ကို ချေ၍) ဧဂမိတ္ထ ဟုလည်းရှိ၏။ ဣစ္စာဒိ...ပရောက္ခာဝိဘတ္တိ-သည်။
(နိဋ္ဌိတာ)။

အဇ္ဇတ္တနိ ဝိဘတ်စန်း

၄၆၈။ အဇ္ဇတ္တနိ ၊ပေ၊ အမှေ။ ။ဤအာဒယော-ဤအစရှိကုန်သော၊
ဒွါဒသ အဇ္ဇတ္တနိ သညာ ဟောနို့။ အဇ္ဇ-ယနေ့မှစ၍။ ဘာဝေါ-ဖြစ်သော
ကြိယာသည်။ အဇ္ဇတနော-မည်၏။ တံဒီပကတ္တာ-ထိုယနေ့မှ စ၍ဖြစ်သော
ကြိယာကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ ဝိဘတ္တိ-ဤဝိဘတ်ကို၊
အဇ္ဇတနီတိ-ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-၏ ။

၄၆၇။ ဧဂါမ ဧဂမဝါ-ဂမုဓာတ် အဝိဘတ်၊ ဒွေဘော်ပြု၊ ဤသုတ်ဖြင့် အတ္တသ
ဖြစ်သော ဂကို ဧပြု (ဧဂမ) ကုစိဓာတုသုတ်ကြီးဖြင့် အတ္တသမဟုတ်သော ဂ၏အကို
ဒီယပြု (ဧဂါမ) ဒီယမပြုလျှင် (ဧဂမ)ဟု အ ဝိဘတ်ဖြင့် ၂ ရပ် ရှိ၏။ ဥစသောဝိဘတ်
များ၌ကား ဒီယပြု ရပ်မရှိ၍ “ဧဂမ” စသည်ဖြင့်သာ ပြသည်။ သို့သော် ပုံစံများ၌ကား
“နာဟံ ကာလိဂံ ဧဂါမံ” ဟု ဒီယရပ်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ [“အံ+ကံ-အ+က” ဟု
ပါ၌ ၂ ထွေရှိသည့် အတိုင်း “ဧဂမံ=ဧဂမ၊ ဧဂမိ=ဧဂမိ” ဟု မူ ၂ မျိုးရှိပုံကိုလည်း
သတိပြု။]

[ဆောင်] ဝိဘတ်ပရောက္ခာ၊ အ-ကြောင့်သာလျှင်၊ အတ္တ-မဟု၊
ဂမုဒီယ၊ ပြုထုံးပြု၍၊ သေသဝိဘတ်၊ မပြုအပ်ဟု၊ သတ်မှတ်
ထားဟန်၊ ရှိကုန်ပြန်လည်း၊ ပုံစံပေင်း၊ ရှာဖွေလျှင်းက၊
ကြွင်းဝိဘတ်မှာ၊ ဒီယပါ၊ ရံခါတွေ့ရသည်။

၄၆၈။ [“အံ+မှေ=အ+မှေ” ဟု ပါ၌ ၂ ထွေရှိသည်။ နောက်၌ “ဩအာအ ဝစနာနံ
ဣတ္ထ အမာဒေသာ” ဟု ဆိုလတ်ဖြစ်၍ ရူပသိဒ္ဓိအလို “အ” သာ ပါ၌မှန်တည်း။]
“အဇ္ဇ+ဘဝေါ” ၌ ကာလောကို ငဲ့၍ “အဇ္ဇတနော” ဟု ထား၏။ ထိုအဇ္ဇတနကာလကို
ပြသော ဝိဘတ်လည်း “အဇ္ဇတနော-ယနေ့မှ စ၍ဖြစ်သော အတိတ်ကြိယာအနက်၌+
ဘဝါ-ဖြစ်သောဝိဘတ်တည်း” ဟူသော ဘဝတဒ္ဓိတ်အရ “အဇ္ဇတနီ” မည်၏။ တဒ္ဓိတ်
“ယဒနပပနာ” သုတ်၌ကား “အဇ္ဇ+ဘဝါ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ “အဇ္ဇတနီ” ပြီးပုံကို ပြခဲ့ပြီ။
သူနည်းနှင့်သူ သင့်သည်ချည်းဖြစ်၍ တစ်မျိုးစီပြထားဟန် တူသည်။ [အဇ္ဇတနီ
ဝိဘတ်သည် ယနေ့အဖို့၌ လွန်ပြီးကြိယာကိုသာ ဟောသည်မဟုတ်၊ ယနေ့မှစ၍ လွန်
လေသမျှ ကြိယာကို ဟောနိုင်သောကြောင့် “အဇ္ဇ-ယနေ့မှစ၍” ဟု ပေးလိုက်သည်။]

အတိတေတိစ အပစ္စက္ခေတိစ ပစ္စက္ခေတိစ ဝတ္တတေ။ [“အပစ္စက္ခေ ပရောက္ခာတ်တေတိ ဣတော အပစ္စက္ခေ အတိတေတိစ၊ ဟိယျော ပေ။ ပစ္စက္ခေတိစ ဝတ္တတေ” ဟု ဋီကာရှိသောကြောင့် “အတိတေ အပစ္စက္ခေ ပစ္စက္ခေတိစ ဝတ္တတေ” ဟု ရှိစေ။]

၄၆၉။ သမိပေ.ဇ္ဇတနိ။ ။ သမိပေ-အနီးဖြစ်သော၊ သမိပတော-အနီးဖြစ်သော ကြိယာမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊ အဇ္ဇပဘုတိ-ယနေ့မှ စ၍၊ ပစ္စက္ခေစ အပစ္စက္ခေစ အတိတေ ကာလေ အဇ္ဇတနိ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ။ [ဤဖွင့်ပုံမှာ ကစ္စည်းဝုတ္တိနှင့် သင်္ဘောတူသောကြောင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။] ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အဇ္ဇတနိ ပရဿပဒ ပဋ္ဌမပုရိသေကဝစနံ-သော၊ ဤ-ဤဝိဘတ်သက်၊ ပုရေဝိယ-ရှေ့ရုပ်၌ကဲ့သို့၊ အကာရာဂမော-အ အက္ခရာလာခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝုဒ္ဓါဒိစ-ဝုဒ္ဓိ အစရှိသော အစီအရင်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ ကွစိဓာတုဝိဘတ္တိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဤမှာဒိဝိဘတ္တိနံ-ဤမှာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ ကွစိ-၌၊ ရဿတ္တံ-ရဿအဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဩ အာ အ ဝစနာနံ-ဩ,အာ,အ ဝိဘတ်တို့၏၊ ဣ,တ္ထ, အံမာဒေသာစ-ဣအပြု, တ္ထအပြု, အံ အပြုတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ သရလောပါဒိ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ သော-သည်၊ အဘဝိ-ဖြစ်ပြီ၊ အဘဝိဝိ-၏၊ အကာရာဂမာဘာဝေ-အ အက္ခရာလာခြင်း မရှိရာ၌၊ ဘဝိ-ဖြစ်ပြီ။

မဏ္ဍုကဂတိယာ-ဖြင့်၊ ဝါတိ ဝတ္တတေ။

၄၇၀။ သဗ္ဗတော ညံ ဣသု။ ။ ပေ၊ ဣသုဒေသော-ဣသုအပြုသည်၊ ဝါ ဟောတိ-ဝိကပ် ဖြစ်၏၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ အဘဝိသု-ကုန်ပြီ၊ ဘဝိသု ဝါ-လည်းရှိ၏၊ အဘဝံ ဘဝံဝါ-လည်းရှိ၏၊ တံ အဘဝိ-ပြီ၊ ဘဝိဝါ-လည်းရှိ၏၊ အဘဝေါ ဘဝေါဝါ-၏၊ [“ဘဝိ” ကားဩကို ဣပြုရုပ်၊ “ဘဝေါ” ကား ဩအတိုင်း ရုပ်၊] တုမေ၊ မဘဝိတ္ထ ဘဝိတ္ထဝါ၊ ဣကာရာဂမော-ဣလာ၊ အဟံ အဘဝိ ဘဝိဝါ၊ မယံ အဘဝိမှ ဘဝိမှဝါ၊ [မှာ၌ ရဿပြု ရုပ်၊]

၄၆၉။ ။ ဤအဖွင့်များ၌ “သမိပတော ပဋ္ဌာယ” သည် “သမိပေ” ကို အနက်ပေးဖို့ သဒ္ဓါနက် တိုက်ရိုက်ဖွင့်ခြင်း မဟုတ်၊ ဖြစ်သင့်သော အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ပြသော အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်သာ၊ ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌ “အဇ္ဇ ပဘုတိ” ဟု ရှိသောကြောင့် ထိုကစ္စည်းဝုတ္တိနှင့် ထပ်မံအောင် “သမိပတော ပဋ္ဌာယ” ကို “အဇ္ဇ ပဘုတိ ” ဟု ရူပသိဒ္ဓိ၌ ထပ်၍ ဖွင့်ပြန်သည်။

အဘဝိမှာ ဘဝိမှာဝါ၊ [ရဿမပြုပဲ ရုပ်] သော-သည်၊ အဘဝိတ္ထ ဘဝိတ္ထဝါ၊ [အာကို ထွပြု ရုပ်] အဘဝါ ဘဝါဝါ၊ ပေ ၊ အဘဝိမေ ဘဝိမေ ဝါ။

ကမ္မနိ-၌၊ ယပစ္စယလောပေ-ယပစ္စည်းကျေပြီးသော်၊ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒေသာ ဒိ-ဝုဒ္ဓိ အဝ အပြုအစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ)၊ တယာ-သည်၊ သုခံ၊ အနဘဝိတ္ထ-ခံစားအပ်ပြီ၊ အနဘူယိတ္ထ၊ အနဘူယိတ္ထ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ပရဿပဒတ္တေ-၌၊ တယာ၊ အနဘူယိ အနဘူယိ-ခံစား အပ်ပြီ၊ ပေ ၊ အနဘူယိ အနဘူယိမှာ ဝါ၊ ဘာဝေ-၌၊ တယာ၊ အဘဝိတ္ထ အဘူယိတ္ထ-ဖြစ်ခြင်း ဖြစ်ရာပြီ။

သော၊ အပစီ ပစီ-ချက်ပြီ၊ အပစီ ပစီ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ တေ၊ အပစီသု ပစီသု အပစုံ ပစုံ-ကုန်ပြီ၊ ပေ ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ [အပစိဝံ” နောက်၌ “တထာ” ဟု ရှိသည်ကား အပို၊ သိ၌လည်းမပါ၊ “အပစံ၊ ပစံ၊ အပစ၊ ပစ ဝါ၊၌ “ပစံ.ပစတို့သည် ရှိနိုင်သကဲ့သို့ “ပစိသေ-ပစိဝံ” တို့လည်း ရှိနိုင်၏၊ သီမုမှာကား “ပစု-ပစ-ပစိမေ” တို့လည်းမပါ၊] ကမ္မနိ-၌၊ ပေ ၊ ပရဿ ပဒတ္တေ-၌၊ အပစ္စိ ပစ္စိ-ချက်အပ်ပြီ၊ ပေ ၊ အပစ္စိမှာ ပစ္စိမှာ ဝါ။

သော၊ ဂါမိ အဂစ္ဆိ ဂစ္ဆိ-သွားပြီ၊ အဂစ္ဆိ ဂစ္ဆိ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ပေ၊ အဂစ္ဆိမှာ ဂစ္ဆိမှာ ဝါ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အဇ္ဇတနိမိ-ကြောင့်၊ ဂမိဿ-ဂမုဓာတ် ၏၊ စ္ဓဿ-စ္စ၏၊ ကွစိ-၌၊ ည္ဇာဒေသော-၌ ပြု၊ သော၊ အဂဉ္စိ ဂဉ္စိ-သွားပြီ၊ အဂဉ္စိ ဂဉ္စိ ဝါ၊ ပေ ၊ အဂဉ္စိမှာ ဂဉ္စိမှာ ဝါ၊ စ္ဓာဒေသာဘာဝေ-စွ အပြု မရှိ ရာ၌၊ [“ည္ဇာဒေသာဘာဝေ” ဟု ပါ၌ပျက်တတ်၏၊ စ္ဓ မှ ည္ဇဖြစ်ရသောကြောင့် စ္ဓ မပြုလျှင် ည္ဇ အပြုမှာ ဆိုဖွယ် မရှိပြီ၊] သော၊ အဂမိ ဂမိ-သွားပြီ၊ အဂမိ ဂမိ ဝါ။

ကရဿ ကာသတ္တ မဇ္ဇတနိမိတိဇတ္ထ-ဟူသောဤသုတ်၌၊ ဘာဝနိဒ္ဒေ သေန-ကာသတ္တဟူသော ဘာဝနိဒ္ဒေသဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သတ္တမဇ္ဇ တနိမိတိ ယောဂဝိဘာဂေနဝါ-ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သာဂမော-(သ) လာ၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ သာဂမေ-(သ)လာပြီးသော်၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဗျဉ္ဇနတော-ဂမုဓာတ်၏ (မိ) ဗျည်းမှ နောက်၌၊ အာကာရာဂမော-အာလာ

ကရဿ ကာသတ္တ ၊ပေ၊ ဣမေသု ကွစိ-[ဤဝါ၌၌ မြန်မာမူနှင့် သီဟိုဠ်မူ မတူကြ၊ မြန်မာမူအတိုင်း အနက်ပေးထားသည်၊] ကရဿ ကာသတ္တ မဇ္ဇတနိမိသုတ်၌ ဘာဝနိဒ္ဒေသ-ယောဂဝိဘာဂကို အဓိပ္ပာယ်ကို ထိုသုတ်ကျမှ ပြခဲ့၊ အဂမာသိ၌ “အ+ဂမ်+” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ထိုဘာဝနိဒ္ဒေသ သို့မဟုတ်-ထို ယောဂဝိဘာဂဖြင့် (သိ)လာ

သည်လည်းကောင်း၊ ဥုံဝစနဿ-ဥုံ ဝိဘတ်၏။ ကွစိ-ဥုံ၊ အံသွာဒေသော-
အံသု အပြုသည်လည်းကောင်း၊ ဣ၊မှေသု-ဣ၊ မှ ဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ ကွစိ-
ဥုံ၊ ဥအာဂမောစ-ဥလာသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ အဂမိံသု ဂမိံသု
၊ပေ၊ အဂမိံမှာ ဂမိံမှာ ဝါ။

ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဂမိဿ-၏၊ အနုတနီမိ-ကြောင့်၊ ဂါအာဒေ
သောစ-ဂါအပြုသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ သော-သည်၊ အဇ္ဈဂါ-ရပြီ၊ ပရ
လောပေါ-နောက်သရကိုချေ၊ တေ၊ အဇ္ဈဂံ-ရကုန်ပြီ၊ ပေ ၊ အဇ္ဈဂုတ္တ၊ ပေ၊
အဇ္ဈဂုမှ၊ အတ္တနောပဒေ-ဥုံ၊ သော၊ အဂစ္ဆိတ္ထ ဂစ္ဆိတ္ထ အဂစ္ဆိတ္ထ ဂစ္ဆိတ္ထ-သွား
ပြီ၊ [အာကို ထွပြုရုပ်၊] ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ဣဒေသာဘာဝေ-ဣအပြု မရှိရာဥုံ၊
သော၊ အဂမိတ္ထ၊ ပေ၊ အဂမူ ဂမူ-သွားကုန်ပြီ၊ အဇ္ဈဂု-ရကုန်ပြီ၊ အဂု-သွား
ကုန်ပြီ၊ [အဓိပုဗ္ဗ ဂမုဓာတ်၊ ဥုံဝိဘတ် (အ)လာ၊ (အဓိ အဂမိံဥုံ) ကွစိဓာတုဖြင့်
ဂမိံကို ဂါပြု၊ အဇ္ဈော အဓိဖြင့် အဓိကို အဇ္ဈပြု ဂခွင်း ချေကပ် (အဇ္ဈဂု)၊
အဓိရှေး မရှိလျှင် “အဂု”။]

တွံ-သည်၊ အဂမိသေ ဂမိသေ-ပြီး၊ အဂမိဝံ ဂမိဝံ-သွားကုန်ပြီ၊ [ဂမိသေ
ဂမိဝံတို့ သိဥုံ မပါ၊] အဟံ၊ အဂမံ ဂမံ အဂမ၊ ဂမ-သွားပြီ၊ အဇ္ဈဂါ ဝါ-
လည်းရှိ၏၊ [မြန်မာမူဥုံ “အဇ္ဈဂံဝါ” ဟု ရှိ၏၊] အဂမိမှေ ဂမိမှေ-သွားကုန်ပြီ၊

ထို့နောက် ကွစိဓာတုဖြင့် (မိ)ဗျည်းနောင် အာလာ၊ ၊ကိုလည်း ရသပြု “အဂမာသိ”
ဖြစ်၏၊ [“အကာရာဂမော” ဥုံ “အာကာရာဂမော” ဟု ရှိမှ “မာ” ဟု ဖြစ်မည်။]

ဥုံဝစနဿ ကွစိ အံသွာဒေသော။ ။ ဤ“အံသု”ကိုလည်း ကွစိဓာတုဖြင့်ပင်
ပြုရသည်၊ “အဂမံသု” ကား ပုံစံ၊ မောဂုလ္လာန်ဥုံ “ဥုံ သိ သံသု” ဟု သုတ်တည်၏၊
“ဥုံကို ထံသု၊ အံသုပြု” ဟုလို၊ အံသုသာမက သဒ္ဒနိတိဥုံ “ဒိသတာသံ” ဟု သုတ်တည်၍
ဒိသဓာတ်နောင် ဥုံကို အာသံလည်းပြု၍ “အဒသာသံ” ဟု မိန့်သည်။

ဥစာဂမော ဣမှေသု။ ။ ဤ “ဥ”လာခြင်းလည်း ကွစိဓာတုဖြင့်ပင်တည်း၊
“အဂမုတ္ထ-အဂမုမှာ”တို့ကား ပုံစံ။ [“ဥစာဂမောစ” ဟု စတစ်လုံးပို၏၊ သီမူဥုံမပါ၊
ဤသို့လျှင် ကွစိဓာတုသုတ်ဖြင့် အာပြုခြင်း-အံသုပြုခြင်း-ဥလာခြင်းတို့ကို စီရင်ရမည်
ဖြစ်သောကြောင့် “အဂမာသိ၊ သာဂမေ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ ဗျဉ္ဇနတော အာကာရာဂမော
၊ပေ၊ ဣမှေသု” ဟု ရှိသော မြန်မာမူသာ ကောင်း၏၊ သိဥုံကား တစ်မျိုး ရှိလေသည်။]

သောအဇ္ဈဂါ ၊ပေ၊ အဟံ ၊ပေ၊ အဇ္ဈဂါ-သော အဇ္ဈဂါဥုံ “အဓိပုဗ္ဗဂမုဓာတ်-
ဝိဘတ်” ဓာတ်၏အစဥ် အ-လာ၊ အဓိကို အဇ္ဈပြု၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ဂမိံကို ဂါပြု (အဇ္ဈဂါ+
-) နောက် ဝိဘတ်သရကို ချေ၊ ဣ မပြုရာဥုံ “အဟံ အဂမံ၊ ဂမံ၊ အဂမ၊ ဂမ အဇ္ဈဂါ”

ကမ္မေ-ဌိ၊ ဂါမော-ရွာသို့၊ တေန-ထိုသူသည်၊ အဂစ္ဆိယိတ္ထ၊ ပေ ၊ ဂမိတ္ထ-
သွားအပ်ပြီ၊ [ယပစ္စည်းချေ၍ ဂမိတ္ထ ဖြစ်သည်။] ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ပရဿ
ပဒတ္တေ-ဌိ၊ အဂစ္ဆိယိ-သွားအပ်ပြီ၊ အဂမိယိဝါ-၏၊ အဂစ္ဆိယံ အဂမိယံ ဝါ၊
တထာ-ထိုမှ တစ်ပါး၊ အယမ္ဗိ-သွားပြီ၊ အယမ္ဗိသု၊ ဣစ္စာဒိ။ [“အယမ္ဗိယံ” ဟု
တစ်ချို့စာရှိ၏၊ ပါဠိပျက်။]

ဟိယျတ္တနိတိ အဇ္ဇတနိတိစ ဝတ္တတေ။

၄၇၁။ မာယောဂေ သဗ္ဗကာလေစ။ ။ ယဒါ-အကြောင်အခါ၌၊ မာ
ယောဂေါ-“မာ” ဟူသော နိပါတ်ပုဒ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ တဒါ-
ထိုအခါ၌၊ ဟိယျတ္တနိ အဇ္ဇတနိ ဝိဘတ္တိယော-ဟိယျတ္တနိ အဇ္ဇတနိ ဝိဘတ်
တို့သည်၊ သဗ္ဗကာလေပိ-အလုံးစုံသော ကာလ၌လည်း၊ ဟောန္တိ၊ စသဒ္ဓေန-
ဖြင့်၊ ပဉ္စမိစ-ပဉ္စမိဝိဘတ်လည်းသက်၊ မာဘဝတိ-မဖြစ်ဆဲ၊ ဣတိအတ္ထေ-
ဤအနက်၌လည်းကောင်း၊ မာဘဝိ-မဖြစ်ပြီ၊ ဣတိအတ္ထေဝါ-လည်းကောင်း၊
မာဘဝိသတိ-မဖြစ်လတ်၊ ဣတိအတ္ထေ ဝါ-လည်းကောင်း၊ [မာဘဝိသာ-
မဖြစ်ရာပြီ၊ ဣတိအတ္ထေ ဝါ-လည်းကောင်း၊ (ဤပုဒ် သိမ္မံ မပါ။)] ဟိယျတ္တ
နဇ္ဇတနိ ပဉ္စမိဝိဘတ္တိယော-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ [အဓိပ္ပာယ်ကို ကစွဉ်း

မြန်မာမှု၌ “အဇ္ဈင်” ဟု ရှိသေး၏၊ ထိုတွင် အဇ္ဈင် ဟု ရှိလျှင် ဂါပြုပြီးနောက် အံသို့
ခွင်းချေ ကပ်ရုံသာ၊ အဇ္ဈင် ဟု ရှိရာ၌ကား ဂမ်ကို ဂါပြုပြီးနောက် ကွစိဓာတုဖြင့်
အမှယောဂ (အ)ဝိဘတ်ကို တစ်ချို့မူအလို (အံ) ဝိဘတ်ကို အာပြုပြီးမှ ဂါကိုခွင်း၍
နောက်အာသို့ ကပ်ရလိမ့်မည်၊ ထို“အဇ္ဈင်-အဇ္ဈင်” ၂ ရုပ်တွင် “တဏှာနံ ဓယမဇ္ဈင်ါ”
ဟု ပဌမဗုဒ္ဓဝစန ပါဠိတော်ရှိသောကြောင့် “အဇ္ဈင်ါ” ရုပ်က သာ၍ကောင်းဖွယ် ရှိသည်။

သံလက္ခနံဋီသစ်။ ။ အဇ္ဈင်ါတိစ အဇ္ဈတနိယ မာတ္တမိဝါ အံဝါတိ ဝဒန္တိ၊ ယဒိ
ပန စိတ္တမေဝ ကတ္တာ၊ တဒါ ပရောက္ခာယေဝ။ [အဇ္ဈင်ါ၌ “အဟံ” ဟု ကတ္တာထည့်ရ
သောကြောင့် အဇ္ဈတနိ ဣကိုဖြစ်စေ အံကိုဖြစ်စေ အာပြုရမည်၊ အကယ်၍ ကတ္တာကို
“စိတ္တံ” ဟု ထည့်လျှင် ပရောက္ခာ အဝိဘတ်ပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ထို၌ “ဘုရားရှင်၏
မျက်ကွယ် မဟုတ်သောကြောင့် ပရောက္ခာဝိဘတ်ဟု ဆိုသည်ကို ဆင်ခြင်၊ “သော
အဇ္ဈင်ါ” ကဲ့သို့ အဇ္ဈတနိ အာဝိဘတ်သာဖြစ်သင့်မည်၊ “အဇ္ဈတနိယ မာတ္တမိဝါ အံဝါ”
ကား သဒ္ဓနိတိသုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝဒန္တိ” ဟူရာ၌ သဒ္ဓနိတိဆရာကိုပင် ဆိုဟန်
တူသည်။]

မာဘဝတိ၊ ပေ၊ ဘဝိသတိ-“မာဘဝတိ၊ ပေ၊ အတ္ထေ” ကား “မာဘဝါ မာဘဝိ”
ရုပ်တို့၏ အနက်ကိုပြသော ပုဒ်တို့တည်း၊ မာဘဝတိဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အနက်၊ မာဘဝါ
ဟူသော အတိတ်အနက်၊ မာ ဘဝိသတိဟူသော အနာဂတ်အနက်၊ ဤအားလုံးပေါင်း

ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။] သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်ကို၊ နေယျံ-သိအပ်၏။ ဝါ-သိလောက်ပြီ၊ သော-ထိုသူသည်၊ မာဘဝါ မာဘဝိ-မဖြစ်လင့်၊ တေ-သင်အား၊ အန္တရာယာ-အန္တရာယ်တို့သည်၊ မာဘဝန္တု-မဖြစ်ပါစေကုန်သတည်း၊ မာပစာ၊ မာပစိ-မချက်လင့်၊ မာပစတု-မချက်လင့်၊ မာဂစ္ဆာ၊ မာ ဂစ္ဆိ၊ မာ ဂစ္ဆတု-မသွားလင့်၊ ကိဉ္စိ-တစ်စုံတစ်ခုသော၊ ပါပံ-မကောင်းမှုသည်၊ မာ အာဂမာ-မရောက်လာပါစေလင့်၊ မာ အဂမိ၊ မာ အာဂမ၊ မာဂမိ၊ မာ ဂမေတု-မသွားလင့်၊ တုံ-သင်သည်၊ မာဂစ္ဆော၊ မာဂစ္ဆိ၊ မာဂစ္ဆဟိ-မသွားလင့်၊ [ဂမေတု၌ “လောပဇ္ဇေတ္တမကာရော” ဖြင့် အ-ကို ဧပြု၊ တုမှယောဂ မာဂစ္ဆိ၌ သြဝိဘတ်ကို ဣပြု၊] ဣစ္စာဒိ-တည်း...အတိတကာလိကဝိဘတ္တိ- အတိတ်ကာလရှိသော ဝိဘတ်သည်၊ (နိဋ္ဌိတာ)။

လျှင် ကာလ ၃ ပါးစုံရှိ၏။ ထိုအနက်များ၌ ဟိယျတ္တနိသက်၍ “မာ ဘဝါ” ဟု လည်းကောင်း၊ အဗ္ဗတနိသက်၍ “မာ ဘဝိ” ဟု လည်းကောင်း ဖြစ်သည်။ [“မာ ဘဝိဿာ” ဟု ကာလာတိပတ္တိအနက်ကိုလည်း မြန်မာမူ၌ တွေ့ရသေး၏။ သီမူ၌ မပါ၊ သုတ်၌ “သဗ္ဗကာလေ” အရ “မာ ဘဝတိ၊ မာ ဘဝါ၊ မာ ဘဝိဿတိ” ဟု ကာလ ၃ ပါးစုံရုံပြခြင်းသာ ကောင်း၏။ “မာ ဘဝိဿာ” ဟု ကာလာတိပတ္တိကို ပြခြင်းကား ပိုဟန်တူသည်။]

တစ်နည်း—သဗ္ဗကာလ၌ “ကာလ” အရ ကြိယာကို ယူလျှင်ကာလာတိပတ္တိကြိယာလည်း ပါဝင်နိုင်သောကြောင့် “မာ ဘဝိဿာ” အနက်ပြခြင်းလည်း သင့်သည်ပင်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒနိတိ၌လည်း “မာ ဘဝိဿာ” ဟူသော ကာလာတိပတ္တိအနက်ကိုပါ ပြထားသည်။ ဤအနက်ပြပုံအလိုက် “မာ ဘဝါ-မဖြစ်ဆဲ၊ မဖြစ်ပြီ၊ မဖြစ်လတ်၊ မဖြစ်တန်ရာ” ဟု အနက် ၄ မျိုးတွင် ကျမ်းဂန်တို့၌ အရာဌာနအားလျော်စွာ သင့်တော်သော အနက်တစ်ခုခုကို သုံးစွဲခွင့် ရှိ၏။ သဒ္ဒနိတိကား ထိုအနက် ၄ မျိုးကို ကစ္စည်းသုတ် အလိုကျ ဖွင့်ပြပြီး၍ “သဗ္ဗမေတံ အတ္တကထာနံ အဋ္ဌကထာသု န ဒိဿတိ=ဤအားလုံး အနက်ဆိုပုံကို အဋ္ဌကထာတို့၌ မတွေ့ရ” ဟု ပယ်ချလေသည်။

သေသံ နေယျံ—ဘူတည်၊ ဘူ-သတ္တယံဟူသော အနက်၌ ဓာတ်မှည့် “မာ ဘဝတိ မာ ဘဝါ မာ ဘဝိဿတိ” ဟူသော (ဤကျမ်းအလို) ကာလ ၃ ပါးအနက်၌ မာယောဂေ သဗ္ဗကာလေစ သုတ်ဖြင့် ဟိယျတ္တနိ စသည်သက်၊ ဤသို့ကာလ ၃ ပါးအနက်၌ ဤသုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်သက်ရခြင်း အစီအရင်မှ ကြွင်းသော ဘူ၏ဥျကို သြပြုရခြင်း သြကို အဝပြုရခြင်းစသော အစီအရင်တို့မှာ ရှေးဘဝတိစသော ရုပ်တို့ကို နည်းမှီ၍ သိပါလေဟု ပြလို၍ “သေသံ နေယျံ” ဟု မိန့်သည်။

ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်ခန်း

၄၇၂။ ဘဝိဿန္တိ သာတိ ၊ပေ၊ သာဓမ္မေ။ ။ သုတျာဒိနံ-သာတိ အစ ရှိကုန်သော၊ ဒွါဒသန္တံ-ကုန်သော၊ ဝစနာနံ-ဝိဘတ်တို့၏၊ ဘဝိဿန္တိ သညာ-ဘဝိဿန္တိ အမည်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဘဝိဿန္တိကာလဒီပကတ္တာ-အနာဂတ်ကာလကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဋီကာ၌ “ဘဝိဿတိ ကာလယောဂတော” ဟု ရှိ၏၊] အယံ-ဤဝိဘတ်ကို၊ ဘဝိဿန္တိတိ-ဘဝိဿန္တိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

၄၇၃။ အနာဂတေ ဘဝိဿန္တိ။ ။ အနာဂတေ-၌၊ ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ အနေက ဇာတိသံသာရံ၊ သန္တာဝိဿတိအာဒိသု-အစရှိ သော ပါဠိတို့၌၊ တံ ကာလ ဝစနိစ္ဆယာ-ထိုအနာဂတ်ကာလဖြင့် ဆိုလိုခြင်း

၄၇၂။ သုတျာဒိနံ ၊ပေ၊ ဘဝိဿန္တိသညာ ဟောတိ-“သုတျာဒိနံ ဝစနာနံ” တို့ကို “ဘဝိဿန္တိသညာ” ၌ စပ်၊ “သာတိ စသော ဝိဘတ် ၁၂ လုံးတို့၏+ဘဝိဿန္တိ အမည်” ဟုလို၊ ထိုဘဝိဿန္တိ အမည်သည် တစ်ခု (တစ်နာမည်)သာ ဖြစ်သောကြောင့် “သညာ+ဟောတိ” ဟု ဧကဝုစံဖြင့် ရှိရမည်၊ သီမု၌လည်း ဧကဝုစံဖြင့်ပင် ရှိ၏၊ “ဟောန္တိ” ဟု ဗဟုဝုစံ ရှိသည်ကို ဆင်ခြင်။

ဘဝိဿန္တိကာလ ၊ပေ၊ ဝုစ္စတိ-“ ဘဝိဿတိ ဂမာဒိဟိ ထိ ဃိဏံ” သုတ်၌ သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့် “ဘဝိဿတိ” ဟု ရှိ၏၊ သတ္တမိဖြင့် “ဘဝိဿတိ” ဟု ရှိလျှင် ပဌမာ ဝိဘတ်ဖြင့် “ဘဝိဿန္တော” ရုပ်လည်း ရှိနိုင်၏၊ ဘုဇာတ်၊ သေသေ သန္တု မာနာနာ-သုတ်ဖြင့် သန္တုပစ္စည်းသက်၊ ဣအာဂုံ၊ “ဘဝိဿတိတိ ဘဝိဿန္တော ကာလော-ဖြစ် လတုံသောကြိယာ (အနာဂတ်ကြိယာ)တည်း၊ “ထိုဘဝိဿန္တိကြိယာကို ပြတတ်သည်” ဟု ဆိုလျှင် “ဘဝိဿန္တိကြိယာ၌+ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုခြင်းနှင့် သဘောတူသောကြောင့် “ဘဝိဿန္တေ-ဖြစ်လတုံသောကြိယာ၌+ဘဝါ-ဖြစ်သောဝိဘတ်တည်း” ဟု ဝိဂုဟပြု၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ ဘဝအနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်းလည်းသက်၍ “ဘဝိဿန္တိ” ဟု ပြီးသည်၊ “ပရောက္ခေ+ဘဝါ ပရောက္ခာ” ၌ကဲ့သို့ ဣပစ္စည်းသက် သော်လည်း “ဘာ” ဟု ဝုဒ္ဓိ မပြုရ။

မှတ်ချက်။ ။ ယခုစာတို့၌ “ဘဝိဿန္တိ” ဟု မရှိဘဲ “ဘဝိဿန္တိ” ဟု ရှိ၏၊ ထိုအလို “ဘဝိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ်” ဟူသော အနက်ဟော “ဘဝိဿန္တိ” ပုဒ်ကို တင်စား၍ ရုဋ္ဌိနာမည်အားဖြင့် “ဘဝိဿန္တိ” ဝိဘတ်ခေါ်သည်ဟု ကြံရတော့မလို ထင်ရ၏၊ သို့သော် ထိုကဲ့သို့ ကြံစေလိုလျှင် သန္တိဝိဘတ် ဆုံးသောပုဒ်ဖြင့် နာမည်မတပ်ပဲ အစဆုံး သာတိ ဝိဘတ်ဆုံးသော ပုဒ်ဖြင့်သာ “ဘဝိဿတိ ဝိဘတ်” ဟု နာမည်တပ်သင့်သည်၊ ဘာ ကြောင့်နည်း-အစဆုံးဝိဘတ်ဖြင့် နာမည်တပ်မှ အာဒိနာမည်လည်းဖြစ်-ခေါ်၍လည်း လွယ်သဖြင့် ရိုးရာလည်း ကျသောကြောင့်တည်း။

ကြောင့်၊ အတီတေပိ-အတိတ်အနက်၌လည်း၊ ဘဝိဿန္တီ-ဘဝိဿန္တီဝိဘတ်
သည်၊ (ဟောတိ)၊ [အနေကဇာတိ သံသာရံ-ဘဝများစွာ သံသရာပတ်လုံး၊
သန္တာဝိဿံ-ပြေးသွားခဲ့ရပြီ။]

၄၇၃။ အတီတေပိ ၊ပေ၊ သန္တာဝိဿံတိ အာဒီသု-“အနေကဇာတိ သံသာရံ
သန္တာဝိဿံ အနိဗ္ဗိသံ” ဟူသော ဂါထာသည် ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးလျှင် ပြီးခြင်း
စိတ်တော်ဖြင့် မှတ်အပ်သော ပဌမဗုဒ္ဓဝစနတည်း၊ ထိုအခါ၌ သံသရာဝယ် ကျင်လည်၍
ပြီးခဲ့ပြီဖြစ်သောကြောင့် ကျင်လည်ခြင်းကြိယာသည် အတိတ်တည်း၊ ထိုအတိတ်
အနက်၌ “သန္တာဝိဿံ”ဟု အနာဂတ်ဟော (သံ)ဝိဘတ်သည် ဘယ်နည်းဖြင့် သက်
နိုင်ပါလိမ့်မည်နည်း-ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အတီတေပိ ဘဝိဿန္တီ၊ တံ ကာလ
ဝစနိစ္စယာ” ဟု မိန့်သည်၊ ထိုအတိတ်ကာလကိုပင် အနာဂတ်ကာလ အနေဖြင့်
ဆိုလိုသောကြောင့် အတိတ်အနက်၌ အနာဂတ်ဝိဘတ်သက်နိုင်သည်-ဟုလို့ ဆိုလိုရင်း
ကား-“အနက် အစစ် အမှန်မှာ အတိတ်ကာလပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် ထိုအတိတ်ကာလကို
အနာဂတ်ကာလလုပ်၍ ဆိုလိုသော အလိုဆန္ဒတော်ကြောင့် အနာဂတ်ဝိဘတ် ဖြစ်နေ
ရသည်၊ ထိုအနာဂတ်ဝိဘတ်၏ ဟောအပ်သော အနက်အစစ်မှာ ဤနေရာ၌ အတိတ်
ကြိယာအနက်ဖြစ်သည်-ဟုလို့ ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ကာလဝိပလ္လာသ
(အတိတ်ကာလမှ အနာဂတ်ကာလ ပြောင်းလွဲနေသည်) ဟု ဆို၏။

မောဂ္ဂလ္လာန်။ ။ ကာလဗျတ္တယော (ကာလဝိပလ္လာသော) ဝါ ဒေသော၊ ဘဝန္တေဝ
ဟိ ကာလန္တရေပိ တျာဒယော ဗဟုလကာ၊ သန္တေသု ပရိဂ္ဂဟာမိ၊ ကာယဿ
ဘောဒါ အဘိသမ္ပရာယံ သဟဗျတံ ဂစ္ဆတိ ဝါသဝဿ၊ အနေကဇာတိ
သံသာရံ သန္တာဝိဿံ၊ အတီဝေလံ နမသသိသံတိ။

သန္တေသု-လှူဖွယ်အများ ထင်ရှားကုလျက်၊ ပရိဂ္ဂဟာမိ-လျှို့ဝှက်ခဲ့မိပြီ၊ (အတိတ်
ကာလ၌ ပစ္စုပ္ပန်ဝိဘတ်သက်၍ ဝိပလ္လာသဖြစ်ပုံ၊ ထိုဘုသပေတဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ၌
လည်း “ကာလဝိပလ္လာသေန ဟေတံ ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်၊) ကာယဿ-၏၊ ဘောဒါ-ပျက်
ခြင်းကြောင့်၊ အဘိသမ္ပရာယံ-တစ်မလွန်ဘဝ၌၊ ဝါသဝဿ-သိကြား၏၊ သဟဗျတံ-
အဖော်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်ရလတုံ၊ (အနာဂတ ဝိပလ္လာသ ပစ္စုပ္ပန်)၊ ပေ ၊
သန္တာဝိဿံ-ပြေးသွားခဲ့ရပေပြီ၊ အတီဝေလံ-အချိန်လွန်အောင်၊ နမသသိသံ-ရှိခိုးမိပြီ၊
(အတီတ ဝိပလ္လာသ အနာဂတ်)၊ ဤသို့ ဝိပလ္လာသပြု၍ ဆိုခြင်းသည် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏
အလိုဆန္ဒအတိုင်း ဆိုခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိလာ “တံ ကာလဝစနိစ္စယာ” နှင့်
အဓိပ္ပာယ်တူပင်ဖြစ်သည်၊ [တံကာလ-ထိုအနာဂတ်ကာလကို+ဝစနိစ္စာ(ဝစန+ဣစ္ဆာ)-
ဆိုလိုခြင်း၊ ဝစနိစ္စယာဟု ဖြစ်သင့်လျက် ဂါထာဆန်း တဲ့စေခြင်းငှာ “ဝစနိစ္စယာ”ဟု
အာနှင့် အကို ရှေ့ နောက်ပြောင်းရွှေ့ထားသည်။]

သဒ္ဓနိတိ။ ။ သဒ္ဓနိတိ၌ကား ရူပသိဒ္ဓိ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့နှင့် အဆိုမတူဘဲ “ ဂါ
ထာယ မတိတတ္ထေ ဣမိဿံ=ဂါထာအရာ၌ အတိတ်အနက်၌ အဇ္ဇတနီ ဣဝိဘတ်ကို

အာဂတော-လာပြီးလာဆဲသည်။ န-မဟုတ်၊ အနာဂတော၊ ပေ ၊ မဟုတ်၊ ပစ္စယ သာမဂ္ဂိယံ-အကြောင်း ညီညွတ်ခြင်းသည်။ သတိ-သော်၊ အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟော-ဖြစ်ထိုက်သောကြံယာတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော -နက်၊ ဣကာရာဂမော-ဣလာခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝုဒ္ဓိ အဝါ ဒေသာစ-ဝုဒ္ဓိ အဝ အပြုတို့သည်လည်းကောင်း၊ သရလောပါဒိစ-လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ပေ၊ ဘဝိဿာမေ-ဖြစ်ကုန် လတ်။

ကမ္မေ-၌၊ ယပစ္စယလောပေါ-ယပစ္စည်းကိုချေ၊ တယာ သုခံ အနုဘဝိဿတေ-ခံစားအပ်လတ်၊ ပေ ၊ အနုဘဝိဿာမေ-ခံစားအပ်ကုန်လတ်၊ ပရဿပဒတ္တေ-၌၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ အနုဘဝိဿတိ-ခံစားအပ်လတ်၊ အနုဘဝိဿန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ဘာဝေ-၌၊ တေန-တိုယောကျားသည်၊ ဘဝိဿတေ-နောင်ခါ ဖြစ်ခြင်း၊ ယပစ္စယလောပါဘာဝေ-ယပစ္စည်းကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ အနုဘူယိဿတေ-လတ်၊ အနုဘူယိဿန္တေ ဣစ္စာဒိ၊ ဘာဝေ-၌၊ ဘူယိဿတေ-နောင်ခါ ဖြစ်ခြင်း။

ဣဿံပြု” ဟု သုတ်တည်၍ ဤ”သန္တာဝိဿံ”နှင့် “ဥပေါသထံ ဥပဝသိဿံ(စောင့်သုံး ခဲ့ပြီ) နိရယမိ အပစ္စိသံ(ကျက်ခဲ့ရပြီ) ဟူသော ပုံစံများကို ထုတ်ပြသည်။ ထိုဝါဒတို့တွင် “ပရိဂူဟာမိ”၌ ကာလဝိပလ္လာသဟု အဋ္ဌကထာတိုက်ရိုက် ရှိသောကြောင့် မောဂ္ဂုဏ္ဍာန် အဆိုက သာ၍ခြေမြစ်ပေသည်။

သန္တာဝိဿံတိ အာဒိသု-ဤ၌ အာဒိသဒ္ဒပိုဖြင့် ပြခဲ့သော “နမသိဿံ, ဥပဝသိဿံ, အပစ္စိသံ” တို့ကိုလည်းကောင်း, “န အတ္တနာ ပဋိစောဒေသံ=ကိုယ်တိုင်လည်း မစောဒနာမိခဲ့၊ န ဂဏဿ အာရောစေသံ=ဂိုဏ်းအားလည်း မလျှောက်မိခဲ့၊ န ပုဗ္ဗေ ဓန မေသိဿံ=ရှေးတုန်းက ဥစ္စာကို မရှာမိခဲ့၊ ပဏ္ဍိတံ န ပယိရူပါသိဿံ, ဣတိ ပစ္ဆာနုတပ္ပတိ=ပညာရှိကို မဆည်းကပ်မိခဲ့ဟု နောင်တ တစ်ဖန် ပူပန်ရ၏၊ ဤသို့ စသော နောင်တတဖန် ပူပန်ရာ၌ သုံးစွဲလေ့ရှိသော ပုံစံများကိုလည်းကောင်းယူ၊ ထိုသံဝိဘတ်များသည် ဆန္ဒာနုရက္ခဏ အကျိုးငှာ အချို့အရာ၌ သတစ်လုံး ကျေနေတတ်၏။ “နိရယမိ အပစ္စိသံ...အဒိန္နံ ပရိဘုဉ္ဇိသံ,...ဂစ္ဆန္တော န ဥဒိက္ခိသံ,...ယောနိသော ပစ္စဝေက္ခိသံ” စသည်တည်း၊ ထိုတွင် “သန္တာဝိဿံ-ရှေးကပြေးသွားခဲ့ရပြီ, ယခု ပြေးသွားရတော့မည် မဟုတ်” ဟု ဝမ်းမြောက်သကဲ့သို့, “ယောနိသော ပစ္စဝေက္ခိသံ”လည်း ရှေးအကြောင်းကို တွေး၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ပစ္စနမောဒန”အနက်ဟု ဆိုကြသည်၊ [ဋီကာ၌ကား “နိမိတ္တာနိ ပဒိဿန္တိ”ကို အာဒိဖြင့် ယူရမည်-ဟု ဆို၏၊ ပပုဗ္ဗ ဒိသဓာတ် အန္တိဝိဘတ် ကံဟောယပစ္စည်း, သို့မဟုတ် ဒီဝါဒိယပစ္စည်းဖြင့် ပြီးနိုင်သောကြောင့် ထိုစကားကို ဆင့်ခြင်း။]

န+အာဂတော ၊ပေ၊ ဥပ္ပဇ္ဇနာရဟော-ဤကား “အနာဂတေ ဘဝိဿန္တိ”သုတ်၌ အနာဂတပုဒ်၏ အဖွင့်တည်း၊ အာဂတော၌ တပစ္စည်းသည် အတိတ်ကိုလည်းဟော

တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ပစိဿတိ-ချက်လတံ၊ ပေ ၊ ပစ္စိဿာမ-ချက်အပ် ကုန်လတံ၊ ဂစ္ဆိဿတိ-သွားလတံ၊ ပေ ၊ ဂစ္ဆိဿာမေ၊ သော-ထိုသူသည်၊ သဂ္ဂ-နတ်ပြည်သို့၊ ဂမိဿတိ-ရောက်လတံ၊ ပေ ၊ တထာ-ပါး၊ ဃမ္ဗိဿတိ- သွားလတံ၊ ဃမ္ဗိဿန္တိ ဣစ္စာဒိ၊...ဘဝိဿန္တိ ဝိတတ္တိ-သည်၊ (နိဋ္ဌိတာ)။

ကာလာတိပတ္တိ ဝိဘတ်ခန်း

၄၇၄။ ကာလာတိပတ္တိ ၊ ပေ၊ သာမုသေ။ ။ သာဒိနံ-သာအစရှိကုန် သော၊ ဒွါဒသန္တံ-တို့၏၊ ကာလာတိပတ္တိသည်-ကာလာတိပတ္တိအမည်သည်၊ ဟောတိ၊ [“ဟောန္တိ” ကားပါဌ်ပျက်၊] ကာလဿ-ကြိယာ၏၊ အတိပတနံ- လွန်သွားခြင်းသည်၊ ကာလာတိပတ္တိ-မည်၏၊ ပန-ဆက်၊ သာ-ထိုကြိယာ ၏ လွန်သွားခြင်းဟူသည်၊ ဝိရဒ္ဓ ပစ္စယူပနိပါတတောဝါ-ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်း၏ ကျရောက်ခြင်းကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ ကာရဏဝေကလ္လ တောဝါ-အကြောင်း၏ ချို့တဲ့ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကြိယာယ- ကြိယာ၏၊ အနဘိနိဗ္ဗတ္တိ-မဖြစ်ခြင်းတည်း၊ တဒ္ဓိပကတ္တာ-ထိုကာလာတိပတ္တိ ကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ-ဤဝိဘတ်ကို၊ ကာလာတိပတ္တိတိ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

ပစ္စယူပနိပတေတိ-ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “လာပြီး၊ လာဆဲ”ဟု ၂ နက်ပေးသည်၊ လာ ဆိုသည်မှာလည်း “ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း” ပင်၊ ထို့ကြောင့် အတိတ်၌ ဖြစ်ပြီးလည်း မဟုတ်၊ ပစ္စယူပနိပတ္တိ ဖြစ်ဆဲလည်း မဟုတ်သော ဖြစ်ဖို့ရာ အကြောင်းညီညွတ်လျှင် နောင်ခါ ဖြစ်ထိုက်သောကြိယာသည် အနာဂတ်ကာလမည်၏၊ ထိုအနာဂတ်ကာလ၌ ဘဝိဿန္တိဝိဘတ် သက်သည်၊ “ပစ္စယသမဂ္ဂယံ ၊ ပေ၊ တျတ္ထော” ကား အနာဂတော၏ သဒ္ဓါနက် မဟုတ်၊ အနာဂတော၏ အရကို ကောက်ပြသော အဘိဓေယျ အနက်ပြ တည်း။ [ဤမှနောက်၌ ရုပ်ပြီးပုံ အနက်ပေးပုံများ ထင်ရှားပြီ။]

၄၇၄။ ကာလဿ ၊ ပေ၊ အနဘိနိဗ္ဗတ္တိ-ကာလအရ ကြိယာကိုယူ၊ အတိပတနံ၌ ပတဓာတ်သည် “ပတ-ဂတိမိ” နှင့်အညီ ဂတိအနက်ဟောတည်း၊ “အတိပတနံ အတိ ပတ္တိ၊ ကာလဿ+အတိပတ္တိ ကာလာတိပတ္တိ” ဟု ပြု၊ “သာပန ကြိယာယ အနဘိနိဗ္ဗတ္တိ” ဖြင့် ကာလာတိပတ္တိ၏ သရုပ်ကို ပြ၏၊ “ကြိယာ၏ လွန်သွားခြင်း” ဟု ရာ၌ “ဖြစ်ပြီး၍ လွန်သွားသော ကြိယာတစ်မျိုး” ဟု မမှတ်လင့်၊ ထိုကြိယာ ဖြစ်သင့် ဖြစ်ထိုက်ပါလျက် မဖြစ်ခြင်းဟု မှတ်ပါ-ဟူလို၊ “ဝိရဒ္ဓ ပစ္စယူပ နိပါတတော ကာရဏဝေကလ္လတော” ဖြင့် ထိုကြိယာမှ မဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ၂ မျိုးကို ပြ၏၊ ထိုတွင် ကြိယာတစ်ခု ဖြစ်ခြင်း၌ ရှိရိုးရှိစဉ်ဖြစ်သော အလျော်အကြောင်းသည် ကာရဏ၊ ထိုအကြောင်း ချို့တဲ့မှုသည် ကာရဏဝေကလ္လမည်၏၊ ထိုကြိယာဖြစ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းသည် ဝိရဒ္ဓ ပစ္စယ၊ ထိုအကြောင်း ပေါ်လာခြင်းကား ဝိရဒ္ဓပစ္စယူပနိပါတ မည်၏။

၄၇၅။ ကြိယာတိပန္နံ ၊ပေ၊ ပတ္တိ။ ။ကြိယာတိပန္နမတ္တေ-ကြိယာ၏ လွန်သွားခြင်းမျှ ဖြစ်သော၊ အတိတေ ကာလေ ကာလာတိပတ္တိ ဝိဘတ္တိ ဟောတိ၊ ကြိယာယ-၏၊ အတိပတနံ-လွန်သွားခြင်းသည်၊ ကြိယာတိပန္နံ-မည်၏၊ ပန-ဆက်၊ တံ-ထိုကြိယာတိပန္နံ ဟူသည်၊ သာဓက သတ္တိဝိရဟေန-ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ကာရက၏ သတ္တိကင်းခြင်းကြောင့်၊ ကြိယာယ-၏၊ အစ္စန္တံ-စင်စစ်၊ အနုပ္ပတ္တိ-မဖြစ်ခြင်းတည်း၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤကြိယာ တိပန္နံ အရာ၌၊ ကြိယာ-မဖြစ်သော ကြိယာကို၊ အတိတသဒ္ဓေန-အတိတ

ထင်ရှားစေအံ့-ထမင်းချက်ရာ၌ ဆန်-ထင်း-ရေစသော တစ်ခုခု၏ မရှိခြင်း သည် ကာရကဝေကလ္လ၊ ထို့အကြောင်း ချို့တဲ့မှုကြောင့် ထမင်းကျက်မှုကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ကာလာတိပတ္တိတည်း၊ မိုးကြီးရွာခြင်း လေကြီးတိုက်ခြင်း ထမင်းအိုး ကွဲခြင်း စသည်သည် ဝိရဒ္ဓ ပစ္စယ ဥပနိပါတ၊ ထိုဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်း ပေါ်ပေါက် လာမှုကြောင့် ထမင်းမကျက်ခြင်းသည် ကာလာတိပတ္တိတည်း၊ စာသင်ရာ၌ ဉာဏ်ထိုင်း ခြင်း-စာအုပ်မရှိခြင်း-ဆရာကောင်းမရှိခြင်း စသော အကြောင်းချို့တဲ့မှုသည် ကာရက ဝေကလ္လတည်း၊ ထိုအကြောင်းချို့တဲ့မှုကြောင့် စာတတ်မှုကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ကာလာတိပတ္တိတည်း၊ ဆရာမိဘတို့က မလွတ်ခြင်း-မိမိမှာ ရောဂါဖြစ်နေခြင်း- အပေါင်းအသင်းမကောင်းခြင်း-အပျော်အပါးလိုက်ခြင်းများသည် ဝိရဒ္ဓ ပစ္စယ ဥပ နိပါတ (စာသင်ခြင်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အကြောင်းများပေါ်ပေါက်နေခြင်း) တည်း၊ စာမတတ်ခြင်းကား ကာလာတိပတ္တိတည်း-ဟု မှတ်။

တဒ္ဓိပတတ္တာ ၊ပေ၊ ဝုစ္စတိ-“ကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းကို ကာလာတိပတ္တိ” ဟု မုချ အားဖြင့် ခေါ်၏၊ ထိုကြိယာ မဖြစ်ခြင်းကို ပြတတ်သော ဝိဘတ်ကိုကား အကြောင်း အနက်၏ ကာလာတိပတ္တိအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ဝိဘတ်ပေါ်၌ တင်စား၍ ကာရက ပစာရအားဖြင့် “ကာလာတိပတ္တိ” ဟု ခေါ်ရသည်၊ ဝုစ္စတိကြိယာနှင့် ထားသောကြောင့် လည်း “ဝုစ္စတိ ဝုတ္တံ၊ နာမံ ပရိယာယ၊ ရှိလကမ္မ၊ ဥပစာ” ဟူသော နိယံနှင့်အညီ ကာလာတိပတ္တိနာမည်၏ ဥပစာနာမည်ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပြန်သည်၊ ဤသို့ ဥပစာ တင်စားရာ၌ မူလပုဒ်၏ လိနံပုဒ် မပျက်ရပုံကိုလည်း သတိပြုရာ၏၊ ဝတ္တမာနံစသည် တို့၌ကား မူလလိနံက “ဝတ္တမာနော” ဟု ပုလ္လိနံဖြစ်၍ ဝိဘတ်ကို အရကောကံရာ၌ “ဝတ္တမာနာ” ဟု ဣတ္ထိလိနံဖြစ်သောကြောင့် ဥပစာတင်းစား၍ မဖြစ်၊ “ဝတ္တမာနေ+ ဘဝါ” စသည်ဖြင့် တဒ္ဓိတံပုဒ် ကြံခဲ့ရသည်။

၄၇၅။ ကြိယာယ ၊ပေ၊ အစ္စန္တနုပ္ပတ္တိ-ရှေ့သုတ်၌ ကာလာတိပတ္တိနှင့် ဤသုတ်၌ ကြိယာတိပန္နံသည် အနက်အရတူ၏၊ ထို၌ကာလကို ဤသုတ်၌ ကြိယာဟု ဆို၏၊ အတိပတ္တိ၌ အတိပုဗ္ဗ ပတဓာတ်ဖြစ်သကဲ့သို့ အတိပန္န၌လည်း အတိပုဗ္ဗ ပတဓာတ်ပင်၊ တိပစ္စည်းနှင့် တပစ္စည်းဖြစ်ခြင်းသာ ထူး၏၊ ထို့ကြောင့် ကာလာတိပတ္တိပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟ ကဲ့သို့ “ကြိယာယ+အတိပတနံ ကြိယာတိပန္နံ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်၊ “တံ ကြိယာယ

သဒ္ဓါဖြင့်၊ ကိဉ္ဇာပိ န ဝေါဟရိတဗ္ဗာ-အကယ်၍ကား မခေါ်ဝေါ်ထိုက်၊ တထာ
 ပိ-ထိုသို့ပင် မခေါ်ထိုက်ပါသော်လည်း၊ တကြိယုပ္ပတ္တိ ပဋိဗန္ဓကကြိယာယ-
 ထိုကြိယာဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်မှုကို ပြုတတ်သော ကြိယာ၏။ ကာလဘော
 ဒေန-ကာလ အပြားအားဖြင့်၊ အတိတ ဝေါဟာရော-အတိတ်ဟူသော ဝေါ
 ဟာရကို၊ လဗ္ဗတေဝ-ရအပ်သည်သာ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗ-၏။

အစ္စန္ဒာနုပ္ပတ္တိ” လည်း ရှေ့သုတ်၌ “သာ ကြိယာယ အနာဘိနိဗ္ဗတ္တိ” နှင့် အဓိပ္ပာယ်
 တူပင်၊ ကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသည် ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ကာရက၏ သတ္တိ
 ကင်းခြင်း (သတ္တိ မရှိခြင်း) ကြောင့်တည်း။

ချဲ့ဦးအံ့-ထမင်းကျက်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ကာရကသည် စဖိုသည်
 (ထမင်းချက်သူ)တည်း၊ ထိုသူသည် အကြောင်းညီညွတ်နေလျှင် ထမင်းကျက်ခြင်း
 ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိရှိ၏၊ ဆန်မရှိခြင်း သို့မဟုတ် ထင်းရေ မရှိခြင်းစသော
 ထမင်းကျက်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့က ချို့တဲ့နေလျှင်လည်းကောင်း၊ ထမင်းကျက်မှုနှင့်
 ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော လေကြီး မိုးကြီးကျခြင်းစသော အကြောင်းတို့ ပေါ်ပေါက်လျှင်
 လည်းကောင်း ထိုစဖိုသည်၌ ထမင်းကျက်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိမရှိ
 တော့ချေ၊ ဤသို့လျှင် ရှေ့သုတ်၌ ပြခဲ့သော အကြောင်း ၂ ပါးတွင် ဝိရုဒ္ဓ ပစ္စယုပနိပါတ
 ကြောင့်သော်လည်းကောင်း ကာရဏဝေကလ္လကြောင့်သော်လည်းကောင်း စဖိုသည်
 ကတ္တာ၌ ကျက်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တာသတ္တိမှ ကင်း၏၊ ထိုသို့သတ္တိ
 ကင်းခြင်းကြောင့် ကျက်ခြင်းကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းသည် ကြိယာတိပန္နမည်၏။ ကာလာ
 တိပတ္တိလည်းမည်သည်။ [စာသင်သားဖြစ်သော ကတ္တာ၌ သာကေသတ္တိ (စာတတ်မှု
 ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိ) မှ ကင်းရပုံ၊ ထိုသတ္တိကင်းခြင်းကြောင့် စာတတ်မှု
 ကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းဟူသော ကြိယာတိပန္နဖြစ်ပုံကိုလည်း ချဲ့ထွင်ပြောပြပါ။]

•တ္ထစ ကိဉ္ဇာပိ ၁ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗ- [“ပဋိဗန္ဓကကတ္တာ-ကြိယာယဟု ရှိသော်လည်း
 တကြိယုပ္ပတ္တိ ပဋိဗန္ဓကကြိယာယ”ဟု သိမှု၌လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓနိတိ၌လည်းကောင်း
 ရှိ၏၊] အတိတ်ကြိယာဟူသည် နဂိုရိုးရာအားဖြင့် ဖြစ်ပြီးသောကြိယာတည်း၊ ဤသုတ်၌
 ကြိယာ၏ မဖြစ်ခြင်းကို ကြိယာတိပန္န-ဟု ခေါ်လျှင် ထိုမဖြစ်သောကြိယာကို အတိတ
 သဒ္ဓါဖြင့် မခေါ်ဝေါ်ထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် သုတ်၌
 “ကြိယာတိပန္နေ တီတေ” ဆိုရသနည်းဟု စောဒနာဖွယ်ကို ပယ်လိုသောကြောင့် “တ္ထစ
 ကိဉ္ဇာပိ” စသည်ကို မိန့်၊ မဖြစ်သောကြိယာကို အတိတသဒ္ဓါဖြင့် မခေါ်ထိုက်သည်ကား
 မှန်ပေ၏၊ (အမြဲမ၏ သားကို လှ-မလှ ပြောဖွယ် မလိုသကဲ့သို့ နဂိုကမှ မဖြစ်သော
 ကြိယာကို အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟု စိစစ်ဖွယ် မလိုသည်ကား အမှန်ပင် ဖြစ်ပေ
 သည်-ဟူလို၊) သို့သော် ထိုကြိယာဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်တတ်သော ကြိယာ၏ ကာလ
 အပြားအားဖြင့် ထို မဖြစ်သော ကြိယာကိုလည်း အတိတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်နိုင်သည်။

ကာလာတိပတ္တိ ပဌသပဒ ပဌမပုရိသေကဝစနံ-သော၊ သာ-သာ
 ဝိဘတ်သက်၊ အကာရိကာရာဂမာ-အ အက္ခရာ ဣအက္ခရာ လာခြင်းတို့သည်
 လည်းကောင်း၊ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒေသာစ-ဝုဒ္ဓိ၊ အဝ အပြုတို့သည်လည်းကောင်း၊
 (ဟောန္တိ)၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ သာ သာမှာ ဝိဘတ္တိနံ-သာဝိဘတ်၊
 သာမှာဝိဘတ်တို့၏၊ ကွစိ ရသတ္တံ-လည်းကောင်း၊ သေဝစနံ-သေ
 ဝိဘတ်၏ ဧသရ၏၊ အတ္တံ-အအဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ သော-
 ထိုသူဌေးသားသည်၊ ပဌမဝယေ-ပဌမအရွယ်၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇ-ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို၊
 စေ အလဘိဿ-အကယ်၍ ရအံ၊ အရဟာ-ရဟန္တာသည်၊ အဘဝိဿ
 ဘဝိဿ-ဖြစ်လောက်ရာပြီ၊ အဘဝိဿာ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ တေ-ထိုသူတို့
 သည်၊ တံ-ထိုရဟန်းအဖြစ်ကို၊ စေ အလဘိဿံသု-အကယ်၍ ရကုန်အံ၊
 အရဟန္တာ-ရဟန္တာတို့သည်၊ အဘဝိဿံသု ဘဝိဿံသု-ဖြစ်လောက်ကုန်ရာ
 ပြီ၊ ဧဝံ-တူ၊ တွံ-သည်၊ အဘဝိဿ ဘဝိဿ-ဖြစ်လောက်ရာပြီ၊ [သေဉ္စ
 ဧကို အပြု၊] အဘဝိဿေ ဝါ-အဘဝိဿေဟုလည်းရှိ၏၊ တုမေ အဘဝိဿ
 ထ၊ အဟံ အဘဝိဿံ၊ မယံ အဘဝိဿာမှ ဘဝိဿာမှ-ဖြစ်လောက်ကုန်ရာ
 ပြီ၊ အဘဝိဿာမှာ ဘဝိဿာမှာ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ပေ ၊ အဘဝိဿာမှသေ-
 ကုန်ရာပြီ။

ချဲ့ဦးအံ-ဆန်မရှိခြင်းကြောင့် ထမင်းချက်မှုကြိယာ မဖြစ်ခဲ့ရာ၌ ဆန်၏ မရှိခြင်း
 သည် ထမင်းချက်မှုကြိယာ၏ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်တတ်သော ကြိယာတည်း၊ ထိုဆန်
 မရှိခြင်းကား ထင်ရှားသော အတိတ်ကြိယာလည်း ဟုတ်၏၊ ထိုဆန်မရှိခြင်း၏ အတိတ်
 ကာလအပြားအားဖြင့် ဆန်ရှိလျှင် ချက်ရလောက်သော၊ ယခုသော် ဆန်မရှိ၍ ချက်ခြင်း
 ကြိယာ မဖြစ်ခဲ့ရသော ကြိယာတိပဋ္ဌကို အတိတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ရသည်၊ အချုပ်မှာ-
 မမွေးသော အမြဲမသားကို “မွေးများ မွေးလျှင် ယခုအခါ အတော်ကြီးလောက်ပြီ”ဟု
 စိတ်ကူးဖြင့် ပြောသကဲ့သို့ မဖြစ်သောကြိယာကို အတိတ်ကြိယာဟု ပြောခြင်းမှာလည်း
 စိတ်ကူးဖြင့် ပြောရသော တဒ္ဓမ္မူပစာ စကားပင်တည်း။

သော စေ ပဌမဝယေ ၊ပေ၊ အဘဝိဿာ-“သစေ ဟိ အယံ ပဌမဝယေ ၊ပေ၊
 နိက္ခမိတွာ ပဗ္ဗဇိဿာ၊ အရဟတ္တံ ပါပုဏိဿာ”ဟူသော ဓမ္မပဒ မဟာဓနသေဋ္ဌိပုတ္တ
 ဝတ္ထုကိုမှီး၍ “သော စေ ၊ပေ၊ အဘဝိဿ”ဟု ပုစံပြုလုပ်ထားသည်၊ ဤ၌ “အဘဝိဿာ”
 သည်သာ ပြလိုရင်း ပုံစံတည်း၊ “အလဘိဿာ” ကား တွဲဘက် ဝါကျဖြစ်၍ ထည့်ပြ
 အပ်သော ပုံစံဖြစ်သည်၊ နောက်၌ “တေ စေ ၊ပေ၊ အဘဝိဿံသု”လည်း ရှေးဧကဝုစံ
 ဝါကျကို နည်းမှီ၍ စီစဉ်အပ်သော ပုံစံတည်း၊ ထိုပုံစံ၌လည်း “အဘဝိဿံသု” သာ
 လိုရင်းဖြစ်၏။ [“အဘဝိဿ ဘဝိဿ အဘဝိဿာ ဘဝိဿာ၊ အဘဝိဿံသု ဘဝိဿံ
 သု”ဟု ဘူဓာတ်ဖြင့် ရုပ်စဉ်ရပုံကို သတိပြု၍ “အဘဝိဿာ”စသည် “အဘဝိဿံသု”

ကမ္မေ-ဌံ၊ အန္ဓဘဝိဿထ-ခံစားအပ်ရာပြီ၊ အန္ဓဘဝိဿိသု-ကုန်ရာပြီ၊
 [ယပစ္စည်း ချေထားသည်။] အန္ဓဘူယိဿထ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ [ယကို မချေ]
 ဣစ္စာဒိ၊ ပရဿပဒတ္တေ-ဌံ၊ ပေ ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ဘာဝေ-ဌံ၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊
 အဘဝိဿထ အဘူယိဿထ-ဖြစ်လောက်ရာခြင်း။

တထာ-ပါး၊ သော-ထိုသူသည်၊ တံ ဓနံ-ထိုဥစ္စာကို၊ စေ အလဘိဿ
 ထ-အကယ်၍ ရအံ၊ ဩဒနံ-ကို၊ အပစိဿ ပစိဿ-ချက်လောက်ရာပြီ၊
 အပစိဿာ ပစိဿာ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ပေ ၊ ပစိဿာမှသေ၊ ကမ္မေ-ဌံ၊ ဒေဝ
 ဒတ္တေန ဩဒနေ အပစိဿထ-ချက်အပ်လောက်ရာပြီ၊ [ယချေ၊] အပစိဿိ
 သု-ကုန်ရာပြီ၊ ယပစ္စယလောပါဘာဝေ-ယပစ္စည်းကျေခြင်း မရှိရာဌံ၊ အပစိ
 ယိဿထ-ချက်အပ်ရာပြီ၊ [“အပစ္စိဿထ၊ ပစ္စိဿထ” ဟု သီမူ ရှိ၏၊ နောက်ဌံ
 “ပစ္စိဿ” စသည် ပြုလတ်ဖြစ်၍ သီမူအတိုင်းကောင်းသည်။] ဣစ္စာဒိ၊ ပရဿ
 ပဒတ္တေ-ဌံ၊ အပစ္စိဿ၊ ပေ ၊ အပစ္စိဿသု ပစ္စိဿသု ဣစ္စာဒိ၊ သော-ထိုသူ
 သည်၊ အဂစ္ဆိဿ၊ ပေ ၊ ဂစ္ဆိဿာ-သွားရာပြီ၊ ပေ ၊ ဂစ္ဆိဿထ ဝါ ဣစ္စာဒိ၊
 ကမ္မေ-ဌံ၊ အဂစ္ဆိယိဿထ၊ ပေ ၊ အဂမိယိဿထ-သွားအပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊
 တထာ အဃမ္မိဿာ-သွားရာပြီ၊ ပေ ၊ ဣစ္စာဒိ၊...ကာလာတိပတ္တိ-သည်၊
 (နိဋ္ဌိတာ)။

ပစ္စမိ သတ္တမိ ဝတ္တမာနာ-ပစ္စမိဝိဘတ် သတ္တမိဝိဘတ် ဝတ္တမာနိဝိဘတ်
 တို့သည်၊ သမ္ပတိ-ပစ္စုပ္ပန်ကာလဌံ၊ (ဟောန္တိ)၊ ဘဝိဿန္တိ-ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်
 သည်၊ အနာဂတေ-အနာဂတ်ကာလဌံ၊ (ဟောတိ)၊ ပရောက္ခာဒိ-ပရောက္ခာ
 အစရှိကုန်သော၊ စတသော-၄ သွယ်သော ဝိဘတ်တို့သည်၊ အတိတ ကာလိ
 ကာ-အတိတ်ကာလဌံ ဖြစ်ကုန်၏၊ ...ဆကာလိက ဝိဘတ္တိဝိဓာနံ-ဖိပါးသော
 ကြိယာဌံဖြစ်သော ဝိဘတ်တို့ကို စီရင်ရာ အခန်းသည်၊ (နိဋ္ဌိတံ-ပြီ)။

စသည်တို့သာ ထုတ်လိုရင်း ပုံစံဖြစ်ကြောင်း၊ အလဘိဿ စသည်တို့ကား တွဲဘက်ဖြစ်၍
 ထည့်ရကြောင်းကို သိပါ။ ဤရူပသိဒ္ဓိ၌ အတိတ်ကြိယာတိပန္နကိုသာ ပြသော်လည်း
 အနာဂတ်ကြိယာတိပန္နလည်း ရှိနိုင်ကြောင်းကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြအံ့။

အဝုဒ္ဓိက 'ဘူဝါဒိဂိုဏ်း'

ဣသု-ဣသုဓာတ်သည်၊ ဣစ္ဆာကန္တိသု-လိုချင်ခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်းတို့၌၊ ဝတ္တတိ-၏၊ ပုရေဝိယ-ရှေး၌ကဲ့သို့၊ (ဘဝတိ-ပစတိ စသည်၌ကဲ့သို့၊) ဓာတုန္တ လောပေါ-ချေ၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိ-တိအစရှိသော ဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စယောစ- အပစ္စည်းလည်းသက်၊ ဓာတုနန္တိ-သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊....

၄၇၆။ ဣသုယမုနမန္တော ဣဝါ။ ။ဣသုယမုဣတိ-ဟူကုန် သော၊ ဧတေသံ ဓာတုနံ-တို့၏၊ အန္တော-အဆုံးဗျည်းသည်၊ ဝါ-စွာ၊ ဣဝါ- သည်၊ ဟောတိ၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ၊ ဝဝတ္တိတဝိဘာသတ္တော၊ အန္တော ဣဝါတိ ယောဂ ဝိဘာဂေန- “အန္တော ဣဝါ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ အာသဿာ ပိ-အာသဓာတ်၏လည်း၊ (အန္တော ဣဝါ ဟောတိ)၊ သော-ထိုသူသည်၊ သဂ္ဂ- နတ်ပြည်ကို၊ [သီမူ “သမ္ပတ္တိ-စည်းစိမ်ကို” ဟု ရှိ၏၊] ဣစ္ဆတိ-လိုချင်၏၊ ဝါ- နှစ်သက်၏၊ [နောက်၌လည်း ၂ နက်ပေးနိုင်သည်၊] ပေ၊ ဣစ္ဆာမ၊ ဣဒေသာ ဘာဝေ-စွ အပြုမရှိရာ၌၊ အသံယောဂန္တတ္တာ-သံယုဂ် အဆုံးမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အညေသုဓာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဧသတိ-လိုချင်၏၊ ဧသန္တိ၊ ဣစ္ဆာဒိ။

ဣသု-ဣစ္ဆာကန္တိသု-ဟူဝါဒိဂဏိက ဓာတ်တို့တွင် ဘူဓာတ်နှင့် ရုပ်နေပုံ အလုံးစုံ တူသော စုဓာတ်စသည်ကို မပြတော့ဘဲ ရုပ်အစီအရင် ထူးသောဓာတ်တို့ကိုသာ ဆက်၍ ပြလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထိုရုပ်အစီအရင်ထူးသော ဓာတ်တို့တွင်လည်း ဣသု ယမုဓာတ်တို့၏ ရုပ်နေပုံသည် ဂစ္ဆတိ စသည်နှင့် တူသည့်အတွက် သာ၍လွယ်ကူသော ကြောင့်လည်းကောင်း ဣသု ယမုဓာတ်တို့ကို ရှေးဦးစွာ ပြတော်မူလိုရကား “ဣသု= ဣစ္ဆာ ကန္တိသု” စသည်ကို မိန့်။

ဝဝတ္တိတ ပေ၊ ဝါသဒ္ဓေါ-ဣသုဓာတ်၌ “ဣစ္ဆတိ-ဧသတိ” စသည်ဖြင့် လည်း ကောင်း၊ ယမုဓာတ်၌ နိရုဇ္ဈာန်ရောဝယ် “နိယစ္ဆတိ နိယမတိ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ဝါသဒ္ဓါသည် အနိစ္စဝိမိကို ပြ၏၊ သံရုဇ္ဈာန်ရောဝယ် “သညမတိ” စသည်ဖြင့် အသန္တဝိမိကို ပြ၏၊ နိစ္စဝိမိကား မရှိနိုင်။

အန္တော ဣဝါတိ ပေ၊ အာသဿာတိ-ဣသု ယမုနံကို ဖြုတ်၍ “အန္တော ဣဝါ” ဟူသော ဒွိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အာသဓာတ်၏ အဆုံး (သံ)ကိုလည်း ဧပြုနိုင်၏၊ [ဧပြုရာ၌ ဣသု ယမု အာသတို့၏ ဓာတုနံကို ချေပြီးဖြစ်သောကြောင့် “သံ+မံ” တို့၌ သရမရှိတော့ရကား ဧည့်လည်း သရမပါဘဲ ပြုသင့်၏၊ နောက်ပစ္စည်းကို ကပ်လျှင် “ဣစ္ဆတိ” စသည် ဖြစ်၏။]

ကမ္မေ-၌၊ အတ္တနောပဒဿ-အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်၏။ ယေဘုယျေန-
 များသောအားဖြင့်၊ ပရဿပဒတ္တမေဝ-ပရဿပုဒ် ဝိဘတ် အဖြစ်ကိုသာ၊
 ပယောဇီယတိ-ယှဉ်စေအပ်၏။ [အတ္တနောပုဒ်ဝိဘတ်ကို ပရဿပုဒ်ပြု၍ သုံးစွဲ
 ထားသည်သာ ကျမ်းဂန်၌ များသည်-ဟူလို၊] တေန-ထို့ကြောင့်၊ [“ဇတ္ထ-
 ဤရူပသိဒ္ဓိ၌” သီမူ၌ မပါ၊] အတ္တနောပဒရူပါနိ-အတ္တနောပုဒ် ရုပ်တို့ကို၊
 သဒ္ဓိပိဿာမ-ချိုးကုန်အံ့၊ သော-ထိုနတ်ပြည်ကို၊ ဣစ္ဆိယတိ၊ ပေ ၊ ဣဿတိ-
 လိုချင်အပ်၏။ ယကာရဿ-၏။ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ-ပုဗ္ဗရုပ် အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)။
 [“ဣသံ+ယတိ” ယကို ပုဗ္ဗရုပ်ပြု၍ “ဣဿတိ” ဖြစ်သည်ဟူလို။]

တထာ-ပါး၊ ဣစ္ဆတု၊ ဒေသတု-လိုချင်လော၊ ဣစ္ဆေယျ၊ ဒေသေယျ-လို
 ချင်ရာ၏။ ပရောက္ခာ ဟိယျတ္တနီသု ပန-ပရောက္ခာ ဟိယျတ္တနီ ဝိဘတ်တို့၌
 ကား၊ ရူပါနိ-ရုပ်တို့ကို၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဓာတ်တို့၌၊ ပယောဂံ-ပြယုဂ်
 ကို၊ အနဂမ္မ-အစဉ်လိုက်၍၊ ပယောဇေတဗ္ဗာနိ-ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။
 [“ပရောက္ခာ ဟိယျတ္တနီဝိဘတ်၌ ရုပ်များကို မပြတော့ပြီ၊ ပါဠိတော် ပြယုဂ်ကို
 လိုက်၍ ထိုက်သလို သုံးစွဲလေတော့ ဟူလို၊] ဣစ္ဆိ၊ ဒေသိ-လိုချင်ပြီ၊ ဣစ္ဆိဿတိ
 ဒေသိဿတိ-လိုချင်လတံ့၊ ဣစ္ဆိဿာ၊ ဒေသိဿာ-လိုချင်ရာပြီ၊ ဝါ-နှစ်သက်ရာ
 ပြီ၊ ဣစ္ဆာဒိ-တည်း။

ယမု-ယမုဓာတ်သည်၊ ဥပရမေ-ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၌၊ (ဝတ္တတိ)၊ နိပုဗ္ဗော-
 နိရူးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဣဒေသောစ-ဣ အပြုသည်လည်းကောင်း၊
 (ဟောတိ)၊ နိယမ္ဘတိ-ရှောင်ကြဉ်၏။ ပေ ၊ နိယမန္တိ-ရှောင်ကြဉ်ကုန်၏။ သံ
 ပုဗ္ဗော-သံရှေးရှိသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်အံ့)၊ သယေစာတိ-သယေစ သုတ်ဖြင့်၊
 ဥတ္တံ-ဥ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒွိတ္တံစ-လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)။
 သညမတိ-ရှောင်ကြဉ်၏။ ဝါ-စောင့်စည်း၏။ မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်
 ခြင်းကိုပင် “စောင့်စည်း” ဟု ခေါ်သည်။ သညမန္တိ-ကုန်၏။ ကမ္မေ-၌၊ နိ
 ယမ္ဘိယတိ၊ ပေ ၊ နိယမ္ဘတိ-ရှောင်ကြဉ်အပ်၏။ [ပုဗ္ဗရုပ်ပြု၍ “နိယမ္ဘတိ”
 ပြီး၏။] သညမိယတိ ဝါ-လည်းရှိ၏။

အသံယောဂန္တုတ္တာ !ပေ၊ ဒေသတိ-“ဣသံ+အ+တိ” ဟု ရှိရာ၌ ဣသံဝယ်
 သံယုဂ် မဆုံးသောကြောင့် အညေသုစဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၍ “ဒေသတိ” စသည်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။
 ဣစ္ဆတိ၌ကား “ဣစ္ဆ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ “ဣ” ဟု သံယုဂ်ဆုံးလျက် ရှိသောကြောင့်
 ထုကို ဝုဒ္ဓိမပြုနိုင်၊ ဣစ္ဆဟု မဖြစ်ခင် “ဣသံ” တုန်းက ဝုဒ္ဓိပြုနှင့်ပါတော့လော-ဟူအံ့။

တထာ-ပါး၊ နိယတ္တတု-ရှောင်ကြဉ်လော၊ သညဓတု-စောင့်စည်းလော၊
 [ပရောက္ခာ ဟိယျတ္တနီ ရုပ်များ မပါသည်ကို ဓာတ်တိုင်းမှာ သတိပြု၊] ပေ၊
 သညမိဿ-ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ [ဝိ+အာ ရှေးရှိသော ယမုဓာတ်ဖြင့် “ဝါယမတိ-
 အားထုတ်၏၊ ဝါယမိယတိ-အားထုတ်အပ်၏” စသော ရုပ်များလည်း ရှိ၏၊]
 အာသ-သည်၊ ဥပဝေသနေ-ကပ်ဝင်ခြင်း၌၊ (ဝတ္တတိ)၊ ယောဂဝိဘာဂေန-
 ဖြင့်၊ [“အန္တော ဣဝါ”ဟု ပြခဲ့သော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊] ဣဒေသော-
 ဣပြ၊ ရဿတ္တံ-ပြ၊ [“အာတ္တတိ”ဟု ဖြစ်သောအခါ “ကုစာဒိ မဇ္ဈတ္တရာနံ”ဖြင့်
 အာကို ရဿပြ၊ သန္နိစပ်သော အရာမဟုတ်၍ “ရဿ” သုတ်ဖြင့် မပြုရ၊]
 အတ္တတိ-ကပ်ဝင်၏၊ ဝါ-နေ၏၊ ပေ ၊ အတ္ထာမ၊ အညတြ-အခြားရပ်၌၊ ဥပ
 ပုဗ္ဗော-ဥပရှေးရှိသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်အံ့)၊ ဥပါသတိ-အနီး၌ ကပ်ဝင်၏၊
 ဝါ-ဆည်းကပ်၏၊ [“ဥပ+အနီး+အာသတိ+ကပ်ဝင်နေထိုင်၏” ဟူသည်ကို
 ယခုကာလဝယ် “ဆည်းကပ်” ဟု ဆိုသည်၊] ဥပါသန္နိ+အစ္စိယတိ-ကပ်ဝင်
 အပ်၏၊ ဥပါသိယတိ-ဆည်းကပ်အပ်၏၊ ပေ ၊ ဥပါသိဿ ဣစ္စာဒိ။

လဘ၊ လဘော-ရခြင်း၌၊ (ဝတ္တတိ)၊ လဘတိ-ရ၏၊ ပေ ၊ လဘာမေ-
 ကုန်၏၊ ကမ္မေ-၌၊ ယကာရဿ-၏၊ ပုဗ္ဗရူပတ္ထေ-ပုဗ္ဗရုပ် အဖြစ်ကို၊ ကတေ-
 ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ကွစိဓာတု တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ပုရိမ ဘကာရဿ-ရှေ့ဘာအက္ခရာ
 ကို၊ ဗကာရော-ဗပြ၊ လဗ္ဘတေ-ရအပ်၏၊ ပေ ၊ လဗ္ဘယျ-ရအပ်ရာ၏၊
 [ပုဗ္ဗရုပ်ပြု၍ “လဘာဘတေ”ဟု ဖြစ်သောအခါ ကွစိဓာတုဖြင့် ရှေ့ဘာကို ဗပြ၍
 “လဘဗတေ” (မြန်မာ အရေးအားဖြင့် “လဗ္ဘတေ”) စသည်ဖြစ်၏။]

ဣသုယမုန.မန္တောသုတ်က အညေသုစသုတ်ထက် အရာကျဉ်း၏၊ အရာကျဉ်းသော
 သုတ်နှင့် အရာကျယ်သော သုတ် ၊ မျိုးတွင် အရာကျဉ်းသော သုတ်က မိမိဆိုင်ရာ၌
 အားရှိမြဲဖြစ်၍ ဣသုယမုန.မန္တောသုတ်က ရှေးဦးစွာ စီရင်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိမပြုနိုင်၊
 သို့ဖြစ်လျှင် ဧသတိ၌လည်း ထိုသုတ်က ရှေးဦးစွာ ဧ ပြုနှင့် ပါတော့လော-ဟုအံ့၊
 ဝါသဒ္ဓါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ဧ မပြုဘဲ ထားရသည်၊ အရာတိုင်းမှာ ဤနည်းကို
 သတိပြုပါ၊ ဤမှနောက်၌ ရုပ်စီရင်ပုံမှာ စာကိုယ်အတိုင်း သိသာပြီ။ [သာဝကာသဝိမိ
 တောတု၊ ဗလီ နိရဝကာ သကော၊ သာဝကာသ ဝိမိတော (သ+အဝကာသဝိမိတော)-
 ကျယ်သော အရာရှိသော ဝိမိထက်၊ နိရဝကာသကော-ကျယ်သော အရာမရှိသော
 (အရာကျဉ်းသော) ဝိမိသည်၊ ဗလီ-အားရှိ၏၊ စီရင်ရာနယ်ကို “အရာ”ဟုဆိုသည်။]

၄၇၇။ လဘသွင် ဤ ထံနံ ဣ ထံ။ ။ လဘဣတိ-လဘဟူသော၊ ပေ၊ ဓာတုန္တဿ လောပေါစ (ဟောတိ)၊ အလတ္ထ၊ အလဘိ၊ လဘိ-ရပြီ၊ [ဤကို ဣပြ၊ ဓာတုန် (သ်)ကို ချေ၍ “အလတ္ထ” ဤကို ရဿပြု၍ “အလဘိ” ပြီး၏။ သိမ္မံ၌ “အလတ္ထ၊ အလဘိ၊ လဘိ” ဟု ရှိသည်။] အလဘိသု၊ လဘိသု-ကုန်ပြီ။ [သြကို ဣပြု၍လည်းကောင်း မပြုဘဲလည်းကောင်း “အလဘော၊ လဘော၊ အလဘိ၊ လဘိ-ရပြီ” ဟု ရှိရဦးမည်။ မှတိုင်း၌ ကျ၏။] အလဘိတ္ထ လဘိတ္ထ၊ အလတ္ထံ၊ အလဘိံ လဘိံ၊ အလဘိံမှ လဘိံမှ ဣစ္စာဒိ။

ဘဝိဿန္တိမိ-ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်၌၊ ကရဿ သပစ္စယဿ ကာဟောတိ ဧတ္ထ-ကရဿ၊ ပေ ၊ ကာဟော ဟူသော ဤသုတ်၌၊ သပစ္စယဂ္ဂဟဏေန- သပစ္စယသဒ္ဓါပိဖြင့်၊ ဝစ မုစ ဘုဇာဒိတော-ဝစ၊ မုစ၊ ဘုဇ အစရှိသောဓာတ်မှ၊ (ပရဿ-သော)၊ သဿ-ဿ၏၊ ခါဒေသော-ခ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ ဝသ ဆိဒ လဘာဒိတော-ဝသ၊ ဆိဒ၊ လဘ အစရှိသောဓာတ်မှ၊ (ပရဿ)၊ သဿ-၏၊ ဆာဒေသော-ဆ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ ဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သဿ-၏၊ ဆာဒေသော-ဆပြု၊ [ကရ ဿ သပစ္စယဿ ကာဟော သုတ်၌ “ဝစ မုစ ၊ပေ၊ ဆာဒေသောစ ဝါ ဟောတိ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ထိုသုတ်၌ သပစ္စယသဒ္ဓါပိဖြင့် လဘနောင် သတိ ဆပြုပါ-ဟူလို၊ သပစ္စယသဒ္ဓါပိပုံကို ထိုသုတ်ကျမှ ပြအံ့၊] ဗျဉ္ဇနန္တဿ စော ဆပစ္စယေသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တဿ-ဓာတုန်(သ်)ကို၊ စ ကာရော-စပြု၊ လတ္ထတိ-ရလတံ၊ ပေ ၊ လတ္ထမ၊ ဆာဒေသာဘာဝေ-ဆ အပြုမရှိရာ၌၊ လဘိဿတိ၊ ပေ ၊ လဘိဿာမ ဣစ္စာဒိ။ [ဣစ္စာဒိဖြင့် “လဘိဿတေ” စသည်ကို ယျ၊] အလဘိဿာ-ရရာပြီ၊ အလဘိသံသု-ကုန်ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ဝစ၊ ဝိယတ္တိယံ-အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော၊ ဝါစာယံ-စကားပြောဆိုခြင်း၌၊ (ဝတ္ထတိ)၊ ဝစတိ-ပြော၏၊ ဆို၏၊ ပေ ၊ ဝစာမ။

မှတ်ချက်။ ။ စိတ်ထည်း၌ ကြံစီအပ်သော စကားလုံးနှင့် အပြင်သို့ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုအပ်သော စကားသံ ၂ မျိုးတွင် စိတ်ထည်း၌ စကားလုံးများသည် သူတစ်ပါး အား အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှားမပြနိုင်၊ ထုတ်ဖော် ပြောဆိုအပ်သော စကားသံသာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှားပြနိုင်၏။ ထိုထုတ်ဖော် ပြောဆိုအပ်သော စကားသံသည် “အတ္ထံ ဗျဉ္ဇယတိ ပကာသေတိ” အရ ဝိယတ္တိမည်၏။ “ဝိပုဗ္ဗ+အဉ္ဇဓာတ်၊ တိပစ္စည်း”၊ “ဝိယတ္တိယံ-လိမ္မာသူ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော” ဟု ပေးကြရာ၌ မလိမ်မမာ ဆဲဆိုသော ဝါစာ များ မပါနိုင်သောကြောင့် ထိုအနက်ကို သဒ္ဓါပုဒ်ရင်းနှင့် တကွ စဉ်းစားပါ။

ကမ္မေ-ကံအနက်၌၊ အတ္တနောပဒေ-ကိုလည်းကောင်း၊ ယပစ္စယေစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ (“စ၊ ယ၊ တေ” ဟု ဖြစ်ပြီးသော် ဟူလို။)

၄၇၈။ ၀စ ဝသ ပေ၊ ယေ။ ။ ပရေ ယပစ္စယေ၊ ၀စ ဝသ ဝဟ ဣစ္ဆေဝမာဒိနံ ဓာတူနံ ဝကာရဿ ဥကာရော ဟောတိ၊ အာဒိသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ ဝဗုဿစ-ဝဗုဓာတ်၏လည်း၊ (ဝကာရဿ ဥကာရော ဟောတိ)၊ ဝသ-၀၏၊ အ-အတည်း၊ ဝ-၀၏အ၊ ဣတိသမာသေန-ဤသမာသံဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ“ဝသ”ဟူသော ပါဠိ၌၊ ဒုတိယံ-၂ခုမြောက်သော၊ ဝဂ္ဂဟဏံစ-ဝသဒ္ဓါကိုလည်း၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ-အလိုရှိထိုက်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ အကာရဿပိ-အ၏လည်း၊ ဥကာရော ဟောတိ၊ ပုရိမပက္ခေ-ဝဗျည်းကိုသာ ဥပြုရာဖြစ်သော ရှေ့ပက္ခေ၊ ပရလောပေါ-နောက်သရကို ချေ၊ တဿ စဝဂ္ဂ ဣစ္ဆာဒိနာ-တဿ စဝဂ္ဂ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ သဓာတုန္တဿ-ဓာတုန်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ယကာရဿ-ယပစ္စည်း၏၊ စကာရော-စပြု၊ ဒိတ္တံ-လာ၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ ပေ၊ ဝုစ္ဆန္တေ-ကုန်၏၊ ဝုစ္စတိ ဝုစ္ဆန္တိ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဣစ္ဆာဒိ။

၄၇၉။ ဝဿ အ ပေ၊ ဥကာရော ဟောတိ—“ဝဿ ယေ” ၌ “ဝဿ-၀၏”ဟူသော အနက်ကား ပဌမအနက်တည်း၊ ထိုဝဿ၌ “ဝဿ+အ၊ ဝ” ဟု တပျရိသံ သမာသံပြု၍ ဒုတိယ ဝတစ်လုံးကို လိုလားအပ်၏၊ ထိုဒုတိယ ဝ အတွက် “ဝဿ-၀၏ အ၏”ဟု အနက်ပေး၊ ဤအနက်အလို ဝကို ဥမပြုဘဲ ၀၏ အသရကို ဥပြုရသည်၊ ဤစကားအရ ယက်ကန်းတစ်ချက် ခတ်လိုက်လျှင် အတိုင်ချည် အဖောက်ချည် ၂မျှင် တစ်ပြိုင်နက် ထပ်နေသကဲ့သို့ ဝဿ၌ တန္တနည်း (ယက်ကန်း ယက်နည်း)အားဖြင့် ဝ ၂လုံးထပ်လျက် ရှိသည်၊ ဝဿဟု တစ်ချက် ရွတ်လိုက်လျှင် ဝ ၂လုံးထပ် တစ်ခါထည်းပါလာသည်-ဟူလို၊ တစ်နည်း-“ဝေါစ ဝေါစ ဝေါ” ဟု ဧကသေသံ ပြု၍သော်လည်း ဒုတိယ ဝကို ရနိုင်၏၊ “ဝေါစ-ဝလည်း၊ ဝေါစ-၀၏ အလည်း၊ ဝေါ-ဝ၊ ဝ၏အစိတ် အ” ဟု အနက်ဆို၊ ၂ နည်းလုံးအတွက် “ဝဿ-ဝ၊ ဝ၏အ၏” ဟု သုတ်နက်ဆို။

ပုရမပက္ခေ ပရလောပေါ—“ဝဿ-၀၏” ဟု ပေးရသော ပဌမပက္ခေ ဝဗျည်းကိုသာ ဥပြုရကား ၀၏ မှီရာ အသရ ကျန်နေသောကြောင့် (ဥ အ စယတေ) ဟု ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပရလောပေါ-နောက်အသရကိုချေ” ဟု ဆိုသည်။ [ဤနောက်သရကို ချေရာ၌ “ဝါပရော အသရူပါ”ဖြင့် ချေရမည်-ဟု ထင်ဖွယ်ရှိသော်လည်း သန္တိစပ်သော အရာမဟုတ်၍ “ကွစိဓာတု” သုတ်ဖြင့်သာ ချေသင့်မည် ထင်သည်၊ ဥစ္စတေ၌ ဤနည်း အတိုင်း စီရင်ပြီးနောက် တဿ စဝဂ္ဂသုတ်ဖြင့် ဓာတုန် စနှင့် ယကို စပြု၊ ဒွေဘောလံ၊ ဝုစ္စတေ၌ကား နောက်နည်းအရ ၀၏ အကို ဥပြုရုံသာ။]

တထာ-ပါး၊ ဝစတု-ဆိုလော၊ ဝုစ္စတု-ဆိုအပ်လော၊ ဝစယျ-ဆိုရာ၏။ ဝုစ္စယျ-ဆိုအပ်ရာ၏။ အဝစာ အဝစ-ဆိုပြီး၊ [“အဝစာ” ဟု ကမ္မရုပ်လည်း တစ်မျိုးရှိ၏။] အဝစူ အဝစူ-ဆိုကုန်ပြီ၊ [“အဝစူ” ဟု ကမ္မရုပ်လည်း တစ်မျိုးရှိ၏။] အဝစ အဝစော-ပြီ၊ [ဩကို အပြု၍ “အဝစ” ဖြစ်၏။] အဝစုတ္ထ-ဆိုကုန်ပြီ၊ [ဥမလာဘဲ “အဝစုတ္ထ” လည်း ရှိသင့်၏။] အဝစ အဝစံ-ဆိုပြီး၊ အဝစမှာ-ကုန်ပြီ၊ [ဥလာ၍ “အဝစမှာ” လည်း ရှိသင့်၏။] အဝစုတ္ထ-ဆိုပြီး၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ [“ဣစ္စာဒိဖြင့်” ဟိယျတ္တနီ အတ္တနောပုဒ် ရုပ်များကို ညွှန်ပြ၏။ “အဝစတ္ထံ၊ အဝစသေ၊ အဝစဂံ၊ အဝစိ၊ အဝစမှံသေ” ဟု စဉ်လေ၊ များသော အားဖြင့် ပရောက္ခာ ဟိယျတ္တနီရုပ်များကို ချုံးတော့အံ့” ဟု မှာခဲ့သော်လည်း ဤနေရာ၌ ပါဠိပြုယုဂ် ရှိသောကြောင့် ဟိယျတ္တနီရုပ်ကို ပြထားသည်။]

၄၇၉။ ဝစသစ္စတနိမိံ ပေ၊ ဩ။ ။ အဇ္ဇတနိမိံ ဝိဘတ္တိမိံ ဝစဏတိ ဇတဿ ဓာတုဿ အကာရော ဩတ္တံ အာပဇ္ဇတေ၊ အဝေါစိ-ဆိုပြီး၊ အဝေါစု-ဆိုကုန်ပြီ၊ အဝေါစော (သိ၌ “အဝစော”) -ဆိုပြီး၊ ပေ ၊ အဝေါစုမှ-ကုန်ပြီ၊ ဥတ္တံ-ဥ၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ဥလာသည်၊ (ဟောတိ)၊ [ဒွိတ္တံ၌ ၂ လုံး၏ အဖြစ်ဟူသည် နောက်တစ်လုံးလာခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤဥတ္တံ၌လည်း ဥ၏ အဖြစ်ဟူသည် “ကွစိဓာတု”ဖြင့် ဥလာခြင်းပင်တည်း၊] အဝေါစ-ဆိုပြီး၊ ရဿတ္တံ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [အာဝိဘတ်ကို ရဿပြု-ဟူလို၊ သီမုဋ် “အဝစ” ဟု ရှိ၏။] အဝေါစု-ဆိုကုန်ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ အဝုစ္စုတ္ထ-ဆိုအပ်ပြီး၊ [အတ္တနောပုဒ် အာဝိဘတ်ကို ထွပြုပြီးမှ ဣလာ၊ သီဟိဋ်မုဋ် “အဝစိတ္ထ” ဟု ရှိ၏။ ယပစ္စည်း ချေ၍ သီမူအတိုင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။]

ဘဝိဿန္တိမိံ-၌၊ သပစ္စယဂ္ဂဟဏေန-သပစ္စယသဒ္ဓါဖြင့်၊ [“ကရဿ သပစ္စယဿ ကာဟော” သုတ်၌ သပစ္စယသဒ္ဓါဝိဖြင့်-ဟူလို၊] သဿ-ဿ၏၊ ခါဒေသော-ခ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ ဗျဉ္ဇနန္တဿာတိ-ဗျဉ္ဇနန္တဿ

မှတ်ချက်။ ။ ဝကို ဥပြုရာ၌ ဝဗျည်းကိုသာ ပြု၍ အသရမပါဟု အယူရှိသဖြင့် “ပုရိမပက္ခေ ပရလောပေါ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုစကားကို စဉ်းစားသင့်၏။ ဘာကြောင့်နည်း...ဤသုတ်ဖြင့် ဆင်တူသော “ဝစ ဝါဂု” “ဝဿ ဝါဂု” သုတ်တို့၌ ဝကို ဥပြုသောအခါ အ သရချေဖို့ရာ မညွှန်ပြဘဲ (အ သရနှင့် တကွ) ဝကို ဥပြုသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နာသရုပ်တွက်ရာ၌ နောက်သရချေဖို့ရာ မညွှန်ပြဘဲ ဝ တစ်ခုလုံးကို ဥပြုသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။

ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊ [ဗျဉ္ဇနန္တဿ စော ဆပစ္စယေသု-မှ ဗျဉ္ဇနန္တသဒ္ဓါ လိုက်စေ၍-ဟူလို၊] ကော ခေတတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တဿ-ဓာတုန်(စ်)၏၊ ကာဒေသော-က အပြုသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ ဝက္ခတိ-ဆိုလတ်၊ ပေ၊ ဝက္ခာမ-ဆိုကုန်အံ့၊ ဣစ္စာဒိ။

ဝသ၊ နိဝါသေ-နေခြင်း၌၊ (ဝတ္တတိ)၊ ဝသတိ-နေ၏၊ ဝသန္တိ၊ ကမ္မေ-၌၊ ဥတ္တံ-ဥအဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဝစ ဝသ-စသောသုတ်ဖြင့် ဝ၏ အကို ဥပြု-ဟူလို)၊ ပုဗ္ဗရူပတ္တဉ္စ-ပုဗ္ဗရုပ် အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ ဝုဿတိ-ကျင့်သုံးအပ်၏၊ ဝုဿန္တိ-ကျင့်သုံးအပ်ကုန်၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ [နေခြင်းကြိယာ၌ ကံမရှိ၍ ကံဟောပုဒ်၌ “ကျင့်သုံးအပ်” ဟု ပေးသည်၊] ဝသတု-နေလော၊ ပေ ၊ ဝသိ-နေပြီ၊ ဘဝိဿန္တိယံ-၌၊ သဿ-သ၏၊ ဆာဒေသော-ဆ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ (သပစ္စယ သဒ္ဓါပိုဖြင့် ပြု)၊ ဓာတုန္တဿ-ဓာတုန်(သ်)၏၊ စ ကာရောစ-စ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ [ဗျဉ္ဇနန္တဿ စော-စသောသုတ်ဖြင့် “သ်”ကို စပြု၊] ဝစ္ဆတိ-နေလတ်၊ ပေ၊ ဝသိဿန္တိ၊ အဝသိဿာ-နေရာပြီ၊ အဝသိဿံသု၊ တထာ-တူ၊ ရုဒိ-ရုဒိဓာတ်သည်၊ (ရဒလည်း ရှိ၏)၊ အသုပိမောစနေ-မျက်ရည်လွှတ်ခြင်း (ငိုခြင်း) ၌၊ (ဝတ္တတိ)၊ ရောဒတိ-ငို၏၊ ရုစ္ဆတိ၊ ရောဒိဿတိ-ငိုလတ်၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

တထာ ရဒ ပေ၊ ရုစ္ဆတိ ရောဒိဿတိ-တထာဖြင့် ရဒဓာတ်လည်း ဝသဓာတ် ကဲ့သို့ ဘဝိဿန္တိဝိဘတ်၌ သတိ စသည်မှ သကို ဆပြု၍ ဓာတုန်ကို (စ်) ပြုဖို့ရန် ညွှန်ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်၌ ဝစ္ဆတိကဲ့သို့ “ရုစ္ဆတိ” ဟု ရုပ်ရှိရသည်၊ “ရုဒိ+သတိ” ဟု ဖြစ်သောအခါ သပစ္စယသဒ္ဓါပိုဖြင့် (ဝသ ဆိဒ လဘာဒိတော၌ အာဒိအရ ရဒ စသည်ကို ယူ၍) သကို ဆပြု စသည်စီရင်။

မောဂ္ဂုလ္လာနံ။ ။ “လဘ ဝသ ဆိဒ ဘိဒ ရုဒါနံ ဣဒံ” မောဂ္ဂုလ္လာနံသုတ်၊ လဘ ပေ၊ ရုဒါနံ-လဘဓာတ်၊ ပေ ၊ ရုဒဓာတ်တို့၏၊ သေန-ဝိဘတ်၏၊ ယနင့်တကွ၊ ဣဒံ-“c” အနုဗန်ရှိသော ဣအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ (သုတ်နက်)၊ ဤမောဂ္ဂုလ္လာနံ၌ ကာလာ တိပတ္တိ ဝိဘတ်၏ သကိုလည်း ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် “အလစ္ဆာ အလဘိဿာ-ရရာပြီ၊ အဝစ္ဆာ အဝသိဿာ-နေရာပြီ၊ အစ္ဆန္တိ အစ္ဆိန္တိဿာ-ဖြတ်ရာပြီ၊ အဘေစ္ဆာ အဘိန္တိ ဿာ-ခွဲရာပြီ၊ အရစ္ဆာ အရောဒိဿာ-ငိုရာပြီ” ဟူသော ရုပ်များလည်း ဖြစ်၏၊ ဤ မောဂ္ဂုလ္လာနံ သုတ်အလို “ရုစ္ဆတိ”ဟု ဘဝိဿန္တိ ရုပ်ရှိကြောင်း သာ၍ထင်ရှား၏၊ ဝေဿနံ ဇာတ်တော် စသော ပါဠိများ၌လည်း “သာ နန ကပဏာ အမ္မာ၊ စိရရတ္တာယ ရုစ္ဆတိ”ဟု ယခုစာတို့၌ တွေ့ရသည်မှာ ပါဠိပျက်သာ၊ “စိရရတ္တာယ ရုစ္ဆတိ”ဟု လည်းကောင်း အဋ္ဌကထာ၌လည်း “ရုစ္ဆတိတိ ရောဒိဿတိ” ဟု လည်းကောင်း ရှိရမည်။ [သဒ္ဓနိတိ၌

ကုသ=အက္ခောသေ-ဆဲခြင်း၊ ရေရွတ်ခြင်း၌၊ (ဝတ္တတိ)၊ [နောက်၌ “ဝတ္တတိ” ပုဒ်ကို ထည့်၍ ဆို] အာပုဇ္ဈော-အာရောဂီသည်လည်းကောင်း၊ ဒွိတ္တ ရဿတ္တာနိ-ဒွေဘော်၊ ရဿ အဖြစ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အပုစ္စယ ဝုဒ္ဓိ ယောစ-အပစ္စည်း ဝုဒ္ဓိတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ အက္ခောသတိ-ဆဲ၏။ ပေ ၊ အက္ခောသေယျ။

အန္တလောပေါတိ-သည်။ ဝတ္တတေ၊ မဏ္ဍုကကတိယာ-ဖြင့်၊ ဝါတိစ-လည်း၊ ဝတ္တတေ၊ [ဟဝိပရိယယော လော ဝါ-မှ ခုန်ကျော်၍ ဝါသဒ္ဓါ လိုက်သည်။]

၄၈၀။ ကုသသ္မာ ဒီန္တိ။ ။ ကုသက္ကတိ-ကုသဟူသော၊ ဧတသ္မာ ဓာတုတော-မှ၊ (ပရဿ) ဤဝိဘတ္တိဿ-ဤဝိဘတ်၏။ ဒန္တိ-သည်။ ဟောတိ၊ ဓာတုန္တဿ-၏။ လောပေါစ-လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ဓံ-ငါ့ကို၊ အက္ခောန္တိ-ဆဲ ဖူးပြီ၊ အက္ခောသိ ဝါ-လည်းရှိ၏။ ပေ ၊ ကုစ္စာဒီ။ [“ကုသသ္မာ” ပါဠိသာ မုန်ကန်ကြောင်းကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

ကား “ရဒဿ ဒဿ စော ဘဝိဿန္တိယံ သဿစ စော” ဟု သုတ်တည်၍ ဒကို စပြု သာကိုလည်း စပြုလျက် “ရစ္ဆတိ-ဝိလတံ” ဟု ရှိ၏။ ဤသဒ္ဓနီတိ အဆိုသည် ဆိဒ ဘိဒဓာတ်တို့နှင့် ရုပ်တူထား၍ “ဆေစ္ဆတိ ဘေစ္ဆတိ ရစ္ဆတိ” ဟု ပြသော မောဂ္ဂုလ္လာန် လောကံ မခြေမြစ်၊ ရူပသိဒ္ဓိအလိုလည်း ဝသဓာတ်နှင့် အတူညွှန်ပြသောကြောင့် “ရစ္ဆတိ” ပင် ဖြစ်သင့်သည်။ သီမုဉ်လည်း “ရစ္ဆတိ” ပင်။]

ကံရီသင့်-မသင့်။ ။ ဤရဒဓာတ်သည် မိခင်ကရိုက်၍ ကလေးငိုရာ၌ ကဲ့သို့ သော ငိုခြင်းမျိုး၌ မူလက အကမ္မကဓာတ်တည်း။ “နာဟံ ဘန္တေ ဧတံ ရောဒါမိ- တပည့်တော် ဤဘုရားရှင်၏ အဖြေကို ငိုသည် မဟုတ်ပါ” ဟူသော မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ကုက္ကုရဝတသုတ် “မတံဝါ အမ္မ ရောဒန္တိ-အိုမိခင်...သေသူကိုသော်လည်း တ-သ၍ ငိုကြပါ၏” စသော ယကွသံယုတ် ပါဠိများ၌ကား တစ်စုံတစ်ရာကို ရည်ရှူး၍ငိုခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် သကမ္မကဓာတ် ဖြစ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပဏ္ဏာသဋီကာ၌ “ယထာ ဓာတုသဒ္ဓါ အတ္တဝိသေသဝသေန အကမ္မကာ ဟောန္တိ၊ ပေ ၊ ဧဝံ အတ္တဝိသေသဝသေန အကမ္မကာပိ (ပင်ကိုယ်က အကမ္မကဖြစ်သော ရဒဓာတ် စသည်တို့လည်း) အတ္တ ဝိသေသဝသေန သကမ္မကာ ဟောန္တိတိ ဒဿေတံ-န ပရိဒေဝါမိ န အနုတ္တုနာမိတိ အာဟ” ဟု မိန့်သည်။

အက္ခောသတိ- “အာ+ကုသံ+အ+တိ” သံကို အ-ကပ်၊ ကုဉ်ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဒွေဘော်လာ အာနှင့် ဣောသတိကို သန္တိစပ်ခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ရဿသုတ်ဖြင့် အာကိုရဿပြု၊ ထိုရဿသုတ်၌ “အာ+သာဒေါ=အသာဒေါ” စီရင်ပုံကို သတိပြု။

ဝဟ၊ ပါပဏေ-ရောက်စေခြင်း (ဆောင်ခြင်း) ဌ်...၏။ ဝဟတိ-ဆောင်၏။ ဝဟန္တိ၊ ကမ္မေ-ဌ်၊ အတ္တနောပဒေ-ကိုလည်းကောင်း၊ ယပစ္စယေစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကတေ-သော်၊...ယေတိ-ယေပုဒ်သည်၊ ဝတ္ထတေ။

၄၈၁။ ဟ ဝိပရိယယော လော ဝါ။ ။ ပရေ ယပစ္စယေ၊ ဟကာရဿ-ဟအက္ခရာ၏။ ဝိပရိယယော-ပြောင်းပြန်ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ယပစ္စယဿစ-ယပစ္စည်း၏လည်း၊ လကာရော-လ အပြုသည်။ ဝါ-စွာ၊ ဟောတိ၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ၊ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဂယုတိတျာဒီသု-ဂယုတိ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ လတ္တံ-လအဖြစ်သည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ နိမိတ္တဘူတ ယကာရဿေဝ-နိမိတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သောယ၏သာ၊ ဧတံ လတ္တံ-ဤလအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဝစ ဝသဏ္ဍာဒိနာ-ဝစ ဝသအစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဥတ္တံ-ဥအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဝုလုတိ၊ ဝုယုတိ-ဆောင်အပ်၏၊ ဝါ-မျှအပ်၏၊ ဝုယုန္တိ၊ ဝဟတု-ဆောင်လော၊ ဝုယုတု-ဆောင်အပ်လော၊ ဝဟေယျ-ရာ၏၊ ဝုယေယျ-အပ်ရာ၏၊ အဝဟိ-ဆောင်ပြီ၊ အဝုယိတ္ထ (အာဝိဘတ်ကို ထွပြု)-မျှအပ်ပြီ၊ အဝဟိတ္ထ-မျှအပ်ပြီ၊ [ယပစ္စည်းကို ရှေးထားသော ရုပ်တည်း၊] ဝဟိဿတိ၊ ဖေ ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဝဟ=ပါပဏေ—“ဝဟ=ပါပဏေ-(ရောက်ခြင်း၌)”ဟု တစ်ချို့ ရှိ၏။ “ဝဟတိ-ဆောင်၏” ဟူရာ၌ အရပ်တစ်ပါးသို့ ရောက်စေခြင်းကို “ဆောင်”ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပပုဗ္ဗ အပဓာတ် (ကာရိတ် ဏေပစ္စည်းကျေ) ယပစ္စည်း အနပြု၊ ရှေ့၌ ပဥပသာရသည် သတ္တတ၌ “ပြ”ဟု ရှိ၍ ထို “ရ”အတွက်ကြောင့် နကို ထပြု၍ “ပါပ ဏေ”ဟု ပါဌ်မှန် ဖြစ်စေရမည်။ ဘောဟော ကိတ်ပုဒ်ဖြင့် “ပါပဏေ” ရုပ်မျိုး ပါဌ်သုံး မတွေ့ ရ၊ အခြား ဓာတ်ကျမ်းများနှင့် သီမူ၌လည်း “ပါပနေ=ပါပဏေ ” ဟု ပင် ရှိကြသည်။

ဝဝတ္ထိတေ ။ ဖေ၊ **လတ္တံ နဟောတိ**—ဝါသဒ္ဓါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ဂယုတိ၌ (ဟနှင့်ယ ရှိသော်လည်း) ရှေ့ နောက် မပြန်ရ၊ အသန္တဝိမိတည်း၊ ဝုလုတိ၊ ဝုယုတိ စသည်ကား အနိစ္စဝိမိတည်း၊ နိစ္စဝိမိကား မရှိ။

၄၈၁။ နိမိတ္တဘူတ ။ ဖေ၊ **လတ္တံ**—သုတ်၌ “လောဝါ” ဟု သာမညဆိုထားသောကြောင့် အဘယ်ကို လပြုရမည်-ဟု သုတ်အဆိုအတိုင်း မသိသာသော်လည်း၊ အဓိကာရနည်းအားဖြင့် လိုက်လာသော “ယပစ္စယေ” အရ နိမိတ်ဖြစ်သော ယကိုသာ ကြားနေရသဖြင့် ထိုကြားအပ်သော လက်တွေ့ဒိဋ္ဌ ယပစ္စည်းကိုသာ လပြုရမည်။ တိုက်ရိုက် ကြားရ တွေ့ရသော ယရှိလျက် အခြားတစ်စုံ တစ်ရာကို ရှာဖွေမှန်းဆနေသဖြင့် နည်းလမ်းလည်း မကျ အကျိုးလည်းမရ-ဟူလို။

ဇရ=ဝယောဟာနိမိ-အရွယ်၏ ယုတ်ခြင်း (အိုခြင်း) ဌါ...၏။

၄၈၂။ ဇရမရာနံ ဇီရဇီယုမိယျာဝါ။ ။ ဇရ မရာ ပေ ၊ ဝါ ဟောန္တိ၊ သရလောပါဒိ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဇီရတိ-အို၏၊ ဇီရန္တိ၊ ဇီယုတိ-အို၏၊ ဇီယုန္တိ၊ ကွစာဒိ သုတ္တေန-ကွစိဓာတု အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဧက ယကာ ရဿ-ယတစ်လုံး၏၊ ကွစိ-ဌါ၊ လောပေါ ဟောတိ၊ ဇီယတိ-အို၏၊ ဇီယန္တိ၊ ကမ္မေ-ဌါ၊ ဇီရိယတိ-အိုအပ်၏၊ ဇီရိယန္တိ-ကုန်၏၊ ဇီယုတိ-အိုအပ်၏၊ ဇီယုန္တိ-ကုန်၏၊ ဇီရတု၊ ဇီယုတု-အိုလော၊ ဇီရေယု၊ ဇီယေယု-အိုရာ၏၊ [သိ၌ “ဇီယေယု” ဟု ရှိ၏၊] အဇီရိ ဇီရိ ဇီယု-အိုပြီး၊ ဇီရိဿတိ၊ ဇီယုဿတိ-အိုလတ်၊ အဇီရိဿာ၊ အဇီယုဿာ-အိုရာပြီ။

မရ=ပါဏစာဂေ-အသက်စွန့်ခြင်း (သေခြင်း) ဌါ...၏၊ မိယျာဒေသော-မိယျုပြု၊ မိယုတိ-သေ၏၊ မိယုန္တိ-ကုန်၏၊ မိယတိ မိယန္တိ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ [ယတစ်လုံး ချေသည်၊] မရတိ-သေ၏၊ မရန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ၊ [မြန်မာမူ၌ “မိယတိ မိယန္တိ ဝါ” ဟု ယတစ်လုံးချေသော ရုပ်များ ကျသည်။]

၄၈၂။ သရလောပါဒိ-ဇရဓာတ်၌ ဓာတွန်သရကို ချေလျှင် “ဇရ” ဟု ဖြစ်၏။ ဇရ်ကို “ဇီရ၊ ဇီယု” ပြုသည်အခါ ရ-ယတို့၌ သရပါနေသောကြောင့် တိဝိဘတ် အပစ္စည်းဖြင့် “ဇီရ+အ,တိ”ဟု ဖြစ်၏။ ရ၏ အသရကိုချေ၊ ရ်ကို အပစ္စည်းသို့ကပ်၊ အန္တိဝိဘတ် ရှိရာ၌ အပစ္စည်းပါ တစ်ခါတည်းချေ၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ “သရ လောပါဒိ”ဟု မိန့်ဟန်တူသည်။ သို့သော် နဂိုက “ဇရ” ဟု ဗျဉ္ဇနန္တ ရှိသောကြောင့် ကာရိယဖြစ်သော ဇီရိ ဇီယုတို့၌လည်း ဗျဉ္ဇနန္တဖြစ်မှသာ ကာရိနှင့် ကာရိယ သင့်တန် သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နှာသ၌ သရချေဖို့ရန် မပြသောကြောင့်လည်းကောင်း “သရ လောပါဒိ”ဟူသော ဤစကားကို စဉ်းစားသင့်သည်။

ကွစာဒိသုတ္တေန ပေ၊ ဇီယတိ-ဇီယုပြုရာ၌ ဇီယုတိရုပ် အပြင် ကွစိဓာတုဖြင့် ယတစ်လုံးကို ချေလျှင် “ဇီယတိ” ရုပ်လည်း ရှိ၏ဟု ဆို၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား “ဇရ မရာနမိယင်” ဟု သုတ်တည်၍ ဓာတွန်ရ်ကို ယတစ်လုံးထည်းဖြင့် “-ယင်” ပြု၍ “ဇီယန္တော မိယန္တော” စသည်သာ ဆိုသည်။

ကမ္မေ ဇီရိယတိ ပေ၊ အဇီရိဿ အဇီယိဿ-“ဇရ်+ယ,တိ” ၌ ဇရ်ကို ဇီရပြု၊ ယပစ္စည်းကြောင့် (ဤ)လာ “ဇီရိယတိ”ဟု ဖြစ်၏။ ဇီရမပြုတ် “ဇီရိယတိ”ဟုလည်း ကျမ်းစာတို့၌ တွေ့ရ၏။ “ဇီယိယုတိ”ဟု မြန်မာမူ၌ ရှိ၏။ “ဇီယု”ပြု ယတစ်လုံးချေ၊ ယပစ္စည်းကိုလည်း ဒွေဘော်ပြု၍ ပြီးနိုင်သော်လည်း ရုပ်ပေသည့် “ဇီယုတိ”ဟု သီမူ၌ ရှိ၏။ “ဇရိယတိ” ဇီယုပြု ယတစ်လုံးချေ၊ ယ်ကို နောက် ယပစ္စည်းသို့ ကပ်လျှင် “ဇီယုတိ” ဟု ဖြစ်နိုင်၏။ သို့သော် ဇီယပြုရာ၌ သရပါနေလျှင် သုတ်ကြီးဖြင့် သရကို ချေရပလိမ့် ဦးမည်။ သရမပါလျှင်ကား ရှင်း၏။ ဇီယုတု-ဇီယေယု၊ စသည်တို့ကား ဇီယုပြု၍ ယပစ္စည်းကို ချေထားသော ကမ္မရုပ်များ ချည်းတည်း။

ဒိသ=ပေက္ခာဝေ-ကြည့်ရှုခြင်း၌....၏။

၄၈၃။ ဒိသဿ၊ ပေ၊ ဒက္ခာဝါ။ ။ ဒိသက္ကတိ၊ စတဿ ဓာတုဿ ပဿ ဒိဿ ဒက္ခ က္ကတိ စတေ အာဒေသာ-တို့သည်၊ ဝါ-စွာ၊ ဟောန္တိ၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ ဝဝတ္တိတဝိဘာသတ္ထော၊ တေန-ကြောင့်၊ ဒိဿာဒေသော-ဒိဿ အပြုသည်၊ ကမ္မနိ-ကံအနက်၌၊ သဗ္ဗဓာတုကေဝေ-သဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ် ကြောင့်သာ၊ (ဟောတိ)၊ ပဿတိ-မြင်၏၊ (ကြည့်၏၊ တွေ့၏)၊ ပေ ၊ ဒက္ခန္တိ-ကုန်၏၊ ကမ္မနိ-၌၊ ယကာရလောပေါ-ယပစ္စည်းချေ၊ ဒိဿတေ-မြင်အပ်၊ တွေ့အပ်၏၊ ဒိဿန္တေ၊ ဒိဿတိ၊ ဒိဿန္တိ-ကုန်၏၊ ဝိပဿီယတိ-အထူးအား ဖြင့် မြင်အပ်၏၊ ဒက္ခိယတိ-မြင်အပ်၏။

ပဿတု၊ ဒက္ခတု-မြင်လော၊ ဒိဿတု-မြင်အပ်လော၊ ပဿေယျ၊ ဒက္ခေယျ-မြင်ရာ၏၊ ဒိဿေယျ-မြင်အပ်ရာ၏၊ ဟိယျတ္တနိယံ-ဝိဘတ်၌၊ ကွစိ ဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဓာတုက္ကကာရဿ-ဓာတ်၏ က္ကအက္ခရာ၏၊ အတ္တံ-(အ)ပြု၊ အဒ္ဓသာ (အဒ္ဓသာ)-မြင်ပြီ၊ အဒိဿ-မြင်အပ်ပြီ၊ [ဝါ-ရှိလျှင်အပို၊] တထာ-ပါး၊ အပဿီ ပဿီ-ပြီ၊ ပေ ၊ ပဿိမ္မ-ကုန်ပြီ။

၄၈၃။ ဝဝတ္တိတ၊ ပေ၊ သဗ္ဗဓာတုကေဝေ-ဝါသဒ္ဓါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် “ဒိဿ” ပြုပြီးသောအခါ ကံဟော ပစ္စည်းကိုလည်း ကွစိဓာတုဖြင့် ချေရမည်၊ ဤ၌ “ဒိဿတိ” စသောရုပ်ကို ကမ္မရုပ်ဟု ဆိုသော်လည်း သဒ္ဓနိတိ၌မူ “ဒိဝါဒိကတ္တရုပ်” ဟု ဆိုသည်။ ဒိသဓာတ် ဒိဝါဒိယကို တထာကတ္တရိစဖြင့် ပုဗ္ဗရုပ်ပြုရလိမ့်မည်၊ ဤ ၂ဝါဒ တွင် ဒိဿတိသည် ကမ္မရုပ်ဖြစ်ရိုးမှန်လျှင် ကံဟော ယကို ပုဗ္ဗရုပ်ပြုရုံဖြင့် ပြီးနိုင်သော ကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် ဒိဿပြုဖွယ် မလိုရကား ကတ္တရုပ်ကိုသာ ကစ္စည်းဆရာလည်း အလိုရှိဟန်တူသည်၊ “ဒိဿတိ-ထင်၏” ဟု ကတ္တားနက်ပေး၊ ဤသို့ သဒ္ဓနိတိနှင့် ကစ္စည်းဆရာအလို ကတ္တရုပ်ဖြစ်ဟန်တူသော်လည်း မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ ကတ္တရုပ်ဝယ် “ဂမယမိသာ သဒိသာနံ ဝါစ္စင်” (၅,၁၇၃)သုတ်ဖြင့် (ဣသုယမုနမန္တော ဣောဝါ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်သော်လည်းဟူ) သံကို ဧပြု၍ “ဒိစ္စတိ-မြင်၏” ဟု ရှိသင့်ကြောင်း “ဒိဿတိ” မှာ ကမ္မရုပ်သာ ဖြစ်သင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်။ “ဒိဿတိ-တွေ့အပ်၊ မြင်အပ်၏” ဟု အနက်ပေး၊ [“တေ.ခ ယောသေန္တံ ဒိစ္စန္တာ” ဟူသော ရာဇပုတ္တ ပေတ ဝတ္ထု၌ “အဒိဿမာနရူပါ ယောသေန္တံ” ဟု ဖွင့်သည်ကား ဒိသမု ဒိစ္စဖြစ်ပုံတည်း။]

ဟိယျတ္တနိယံ၊ ပေ၊ အဒ္ဓသာ-ဒိသဓာန် အာဝိဘတ် အ အာဂုံ ဒွေဘော်လာ၍ “အဒ္ဓိသာ” ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် သုတ်ကြီးဖြင့် ဣကို အပြု “အဒ္ဓသာ” ဟု ဖြစ်၏၊ အကို ရဿပြုလျှင် “အဒ္ဓသာ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဤရုပ်များကား အဇ္ဇတနီ အာဝိဘတ်ဖြင့် လည်း ရှိနိုင်၏၊ [“အဒိဿ” ကား ကမ္မရုပ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဒိဿ ဝါ” ဟု ဝါသဒ္ဓါ ပါဖွယ် မလို။]

အဒ္ဓသိ ဒသိ-မြင်ပြီ၊ အဒ္ဓသံသု ဒသံသု-မြင်ကုန်ပြီ၊ အဒ္ဓသိသု ဝါ-လည်းရှိ၏။ (“အဒိသံသု ဝါ”ကား ကမ္မရုပ်ဖြစ်၍ မကောင်း။) အဒ္ဓသိ ဒသိ-မြင်ပြီ၊ (ဩကို ဣပြု။) အဒ္ဓသိတ္ထ ဒသိတ္ထ-ကုန်ပြီ၊ အဒက္ခိ-မြင်ပြီ၊ အဒက္ခိသု-ကုန်ပြီ၊ ဘဝိဿန္တိမိ သုဿစာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ သုဿ-ဿကို၊ လောပေါ-ချေ၊ ဣကာရာဂမောစ-ဣ အက္ခရာလည်းလာ၊ ဒက္ခိတိ-မြင်လတ်၊ ဒက္ခိန္တိ-ကုန်လတ်၊ လောပါဘာဂေ-ဿကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ ဒက္ခိဿတိ-မြင်လတ်၊ ဒက္ခိဿန္တိ-ကုန်လတ်၊ အပဿိဿ၊ အဒက္ခိဿ-မြင်ရာပြီ၊ ဣစ္စဒိ။

အဒ္ဓါ။ ။ ရူပသိဒ္ဓိ၌ “အဒ္ဓါ-မြင်ပြီ” ဟု ရုပ်မရှိသော်လည်း မောဂ္ဂဏ္ဍာန်၌ “ဒိဿဿ ပဿ ဒသိ ဒ ဒက္ခာ” ဟု သုတ်တံ၌၍ ဒိသဇာတ်ကို ဒပြု ဒွေဘော်လာ၍ ဟိယုတ္တနိ အဇ္ဇတနိ (အာ)ဖြင့် “အဒ္ဓါ”ဟု ဖြစ်၏။ “ယာယမာနော မဟာရာဇာ၊ အဒ္ဓါ သိဒ္ဓန္တရေ နဂေ=သွားလတ်သော် နေမိမင်းသည် သီဒါတို့၏ အကြားဖြစ်သော တောင်တို့ကို မြင်ရလေသည်” ယော သုခံ ဒုက္ခတော အဒ္ဓ” စသည်၌လည်း အာကို ရဿပြုရပင်၊ အံဝိဘတ်ဖြင့် “အဒ္ဓ” ဟုလည်း ရှိနိုင်၏။ “ဥဿာ မဒ္ဓိ ယုထဿ” မဇ္ဈေ=နွားအုပ် အလယ်၌ ဥဿာကို မြင်ရပြီ” စသည်တည်း။

အဒ္ဓသိ ပေ၊ ဒုဿိတ္ထ- “အပဿိ ပဿိ ပေ၊ ပဿိမှ” တို့ကား ထင်ရှား၏။ “အဒ္ဓသိ” စသည်၌ကား မူကွဲရှိ၏။ မြန်မာမူ၌ “အဒသိ” စသည်ဖြင့် သဒ္ဓေဘော်နှင့် ရှိ၏။ ထိုရုပ်မျိုးကား မောဂ္ဂဏ္ဍာန်နည်းဖြင့် ဒဿပြုလျှင် ပြီးနိုင်သော်လည်း ရူပသိဒ္ဓိ၌ ဒဿအပြု မရှိ၍ ရူပသိဒ္ဓိအလို မဟုတ်နိုင်၊ အဒ္ဓသရုပ်ကဲ့သို့ ဣကို အပြု၍ “အဒ္ဓသိ” စသည်သာ ဖြစ်သင့်၏ဟု နှလုံးသွင်း၍ “အဒ္ဓသိ ပေ၊ အဒ္ဓသိတ္ထ ဒသိတ္ထ” ဟု ပြုလိုက်သည်၊ အဒ္ဓသံသု၌ ဥံကို အံသုပြု၊ အာသံပြုလျှင် “အဒ္ဓသာသံ” လည်း ဖြစ်၏။ [သဒ္ဓနိတိ၌ “ဒိသတာသံ (ဒိသတော+အာသံ)” သုတ်တည်သည်၊] သိမူ၌ကား “အဒ္ဓသာသိ-မြင်ပြီ၊ အဒ္ဓသံသု၊ အဒ္ဓသံ-မြင်ကုန်ပြီ၊ အဒ္ဓသံ ဝါ အပဿိတ္ထ ပဿိတ္ထ အဒ္ဓက္ခိ အဒ္ဓက္ခိသု” ဟုသာ ရှိ၏။ ထိုတွင် “အဒ္ဓသံ” ကားသင့်၏။ “အဒ္ဓသံ ဝါ” ကား အ-အံဝိဘတ်သာ ဖြစ်သင့်၏။ ဩဝိဘတ် စသည်အတွက် မပါ၍ ကျဟန်တူသည်။

ဘဝိဿန္တိမိ ပေ၊ ဒက္ခိတိ ဒက္ခိန္တိ- ဒက္ခိပြုပြီးနောက် “ဟောတိဿရေ ဟော ဟော ဘဝိဿန္တိမိ သဿစ” သုတ်၌ “ဘဝိဿန္တိမိ သဿစ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သာကိုချေ၊ ဣကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကမ္မိဖြင့် ဣလာ၍ ရူပသိဒ္ဓိအလို “ဒက္ခိတိ ဒက္ခိန္တိ” ဟုသာ ဖြစ်၏။ သဒ္ဓနိတိ မောဂ္ဂဏ္ဍာန်တို့၌ကား သာကိုသာ ချေ၍ ဣမလာဘ “ဒက္ခိတိ ဒက္ခိန္တိ” ရုပ်ကို ပြုကြသည်။ “ဿလောပေါ သုတျာဒိနံ” (သဒ္ဓနိတိသုတ်) “ဒက္ခေ ခ ဟေဟိ ဟောဟိဟိ လောပေါ-ဒက္ခ၊ ခ၊ ဟေဟိ ဟောဟိ အပြုတို့မှ နောက်ဖြစ်သော သတိစသည်၏ သာကိုချေ” (မောဂ္ဂဏ္ဍာန်သုတ်)၊ ထိုတွင် ဝတ္ထမာန် ဒက္ခိတိ ရုပ်နှင့် ရောယှက်ဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ဒက္ခိတိ” ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိနည်းကို ဆရာတို့ လိုက်ကြသည်။

သဒ=ဝိသရဏ ဂတျာ.ဝသာဒနေသု-ညှင်းဆဲခြင်း၊ ဂတိအနက်၊ နစ်
မြုပ်ခြင်းအနက်တို့၌.....၏။ သဗ္ဗတ္တာတိ ဝတ္တတေ၊ မဏ္ဍုကာဂတိယာ-ဖြင့်၊
ကွစိတိစ-လည်း၊ ဝတ္တတေ၊ [ဒဓန္တတော ယော ကွစိ-မှ လိုက်။]

၄၈၄။ သဒဿ သီဒတ္တံ။ ။ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိ
ပစ္စယေသု-ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ကွစိ-၌၊ သဒက္ကတိ ဧတဿဓာတုဿ
သီဒါဒေသော ဟောတိ၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်ကို၊ နေယျံ-သိအပ်
၏။ ဝါ-သိလောက်ပြီ၊ နိသီဒတိ-နေ၏၊ ထိုင်၏။ နိသီဒန္တိ-ကုန်၏။ [အကမ္မ
ကဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် ကံဟောရုပ်မရှိ၍ မပြဘဲ ဘောဟောရုပ်ကို ပြုလိုရ
ကား “ဘာဝေ” စသည်မိန့်၊] ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ နိသဇ္ဇတေ-ထိုင်ခြင်း၊
ဣဓ-ဤနိသဇ္ဇတေရုပ်၌၊ ကွစာဓိကာရေန- လိုက်သော ကွစိသဒ္ဓါကြောင့်၊
သီဒါဒေသော-သီဒ အပြုသည်၊ န ဘဝတိ-မဖြစ်၊ နိသီဒတု-လော၊ နိသီဒေ-
ထိုင်ရာ၏၊ [ကွစိဓာတုဖြင့် ဧယျကို ဧပြု၊] နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊ ပေ ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဝိသရဏ ဂတျာဝသာဒနေသု—[သိ၌“ဝသာဒနေသု” ဟု ရှိသည်။] သရဏ
သဒ္ဓါသည် “ညှင်းဆဲခြင်း” အနက် ဟောသကဲ့သို့၊ ဝိသရဏလည်း ညှင်းဆဲခြင်းအနက်
ဟော-ဟု ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ မိန့်၏။ မုဒ္ဒဗောဓ (၅၉၁)သုတ် ဖလတေ၏ အနက်၌ကား
“ဝိသရဏ-ဖြစ်စေခြင်း” ဟု ဆရာ တို့အနက်ပေးကြသည်။ ဂတျာဝသာဒနေသုကို
“ဂတိ+အဝသာဒနေသု”ဟု ဖြတ်၊ အဝသာဒနဟူသည် “နစ်မြုပ်ခြင်း၊ ပင်ပန်းခြင်း”
အနက်တည်း။ “သီဒတိ-ညှင်းဆဲ၏၊ သွား၏၊ နစ်မြုပ်၏” ဟု ဤဓာတ်နက်များ
အတိုင်းပေး၊ ထိုင်ခြင်း နေခြင်း အနက်ကိုကား သဒဓာတ်သက်သက်က မဟော၊
နိပုဗ္ဗ သဒဓာတ်ကသာ ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ဓာတ်နက်ကို ပြရာ၌ကား နိပုဗ္ဗ မဟုတ်၍
ဝိသရဏ စသော အနက်များကိုသာ ပြထားသည်။

သဒ္ဓနိတိ။ ။ “ဝိသရဏ ဂတျာ.ဝသာဒနေသု” ပါဠိကို အမှန်ယူ၍ “ဝိသရဏ=
ဝိပူရဏ-ပြန့်နှံ့ခြင်း၊ ဂတျာ.ဝသာဒနေ-ဂတိ အဝသာန (သွားခြင်း၏ အဆုံး)၊ “သွား
ခြင်း၏ အဆုံး” ဟူသည် ထိုင်ခြင်းပင်တည်းဟု ယူ၍ နိသီဒန္တိ အတ္ထောဟု ဖွင့်၏။
ဤ၌ သွားခြင်း၏ အဆုံးဟူသည် “ဌာ=ဂတိနိဝတ္တိမိ”ကဲ့သို့ ထိုင်ခြင်းနှင့် မဆိုင်ဘဲ၊
သွား၍ဆုံးလျှင် ရပ်ဖို့သာ ရှိရကား ရပ်ခြင်းနှင့်သာ ဆိုင်သောကြောင့် ဂတျာ.ဝသာဒ
ဟူသော ပါဠိနှင့် ထိုအနက်ကို စဉ်းစားသင့်၏။ ဝိသရဏ-ပြန့်နှံ့ခြင်းဟူရာ၌လည်း
ပါဠိပြယုဂ်ကို ရှာသင့်၏။ ဝိသာဒ-နစ်မြုပ်ခြင်းအနက်၌ကား “လာဗူနိ-ဗူးတောင်းတို့
သည်၊ သီဒန္တိ-နစ်မြုပ်ကုန်၏။ သီဒါ-နစ်မြုပ်ရာဖြစ်သော_သီဒါမြစ်၊ ပကေ-ညွှန်၌၊
သန္ဓေ-ကျံနစ်သော၊ ကုဉ္ဇရော ဣဝ-ဆင်ကဲ့သို့” စသည်ဖြင့် ပါဠိပြယုဂ် များစွာ
ရှိသည်။

ယဇ-သည်။ ဒေဝပူဇာ သင်္ဂတိကရဏ ဒါနေသု-ယဇ် နတ်ပူဇော်ခြင်း၊ အပေါင်းအစုပြုခြင်း၊ ပေးလှူခြင်းတို့၌...၏။ ယဇတိ-ယဇ်ပူဇော်၏။ ဝါ-အပေါင်းပြု၏။ ဝါ-ပေးလှူ၏။ ယဇန္တိ၊ ကမ္မေ-၌၊ ယမှိတိ ဝတ္တတေ။

၄၈၅။ ယဇဿာ ဒိသိ။ ။ ပရေ ယပစ္စယေ ယဇက္ကတိ ဧတဿ ဓာတုဿ၊ အာဒိဿ-အစဖြစ်သော၊ ယကာရဿ-ယအက္ခရာ၏။ ဣကာရာ ဒေသော ဟောတိ၊ ပရလောပေါ-နောက်သရကို ရေး၊ [သိ၌ “ပရလောပေါ” ဟု ရှိ၏။ ဝစ ဝေသုတ်တုန်းကလည်း “ပရလောပေါ” ဟု ပါခဲ့သောကြောင့် ရှေ့နောက် ညီသည်။] မယာ-ငါသည်၊ ဗုဒ္ဓေါ-ကို၊ ဣဇ္ဇတေ-ပူဇော်အပ်၏။ တထာ-ပါး၊ ယဇတံ-ပူဇော်လော၊ ဣဇ္ဇတံ-ပူဇော်အပ်လော၊ ယဇေ-ရာ၏။ ဣဇ္ဇေထ-ပူဇော်အပ်ရာ၏။ ယဇိ-ပြီ၊ [“ယဇိတ္ထ-ပြီ” ဟုလည်း ရှိသေး၏။ သိမ္မ၌ မပါ။] ဣဇ္ဇိတ္ထ-ပူဇော်အပ်ပြီ၊ ယဇိဿတိ-လတ်၊ ဣဇ္ဇိဿတေ-ပူဇော် အပ်လတ်၊ ယဇိဿ-ရာပြီ၊ ဣဇ္ဇိဿ-ပူဇော်အပ်ရာပြီ၊ ဣဇ္ဇာဒိ။

ဝဒ၊ ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ (ဝစနှင့်တူ)၊ ဣာဒျုပ္ပတ္တိ-တိ အစရှိသော ဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စယောစ-လည်းသက်၊ ဝါတိ-ဝတ္တတေ။

သဗ္ဗတ္ထ ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု-ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ “နိသီဒန္တော” စသည် ရှိသော ကြောင့် “သဗ္ဗတ္ထ”၏ သရုပ်ကို ဝိဘတ်ကုန် ပစ္စည်းကုန် ဖွင့်ပြသည်။ နိသဇ္ဇတေ၌ “နိပဗ္ဗ သဒဓာတ် ယ၊ တေ” တဿ စဝဂ္ဂဖြင့် ဓာတွန်နှင့် တကွ ယကိုဖြေ ခွေဘော်လား လိုက်သော ကွစိသဒ္ဓါကြောင့် နိသဇ္ဇတေ စသော အချို့ရုပ်၌ “သီဒ” မပြုဘဲ ပြီးသည်။

၄၈၄။ ဒေဝပူဇာ ပေ၊ ဒါနေသု-“ဒေဝ-နတ်ကို+ပူဇာ-ပူဇော်ခြင်း”ဟူသည် ပုဏ္ဏားများ ယဇ်နတ် ပူဇော်ခြင်းမျိုးတည်း၊ သဒ္ဓနိတိ၌ “ဒေဝပူဇာဖြင့် ဗုဒ္ဓပူဇာ စသည်ကို လည်း ယူရသည်” ဟု ဆို၏။ “သင်္ဂတ ကရဏံ သမောဓာနကရဏံ (အပေါင်းပြုခြင်း)” ဟု သဒ္ဓနိတိ ဖွင့်သောကြောင့် “သင်္ဂတ ကရဏံ”ဟု ပါ၌မှန် ရှိစေ၊ “သင်္ဂတိ ကရဏံ”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋိကာ၌ ရှိ၏၊ သင့်သည်ပင်။

ယဇဿာဒိသိ ပေ၊ ပရလောပေါ-ယကို ဣပြုသောအခါ (ယံ)ဗျည်းကိုသာ ပြု၍ အသရကျန်နေသောကြောင့် “ပရလောပေါ-ဣမှနောက်ဖြစ်သော အသရကိုရေး” ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် (မုံလုံးကို ဝယ်စားရာဝယ် ထန်းလျက်မိုး သီးခြားပေးဖွယ် မလိုသကဲ့သို့) ယကို ဣပြုရာဝယ် သရနှင့်တကွ ပြုသင့်သည်ဖြစ်၊ နျာသ၌လည်း နောက်သရချေဖို့ရန် မညွှန်ပြသောကြောင့် ဤ“ပရလောပေါ”ဟူသော စကားကိုလည်း စဉ်းစားသင့်သည်။

၄၈၆။ ဝဒဿ ဝဇ္ဇံ။ ။ သဗ္ဗာသု ဝိဘတ္တိသု သဗ္ဗဿ ဝဒက္ကတိ ဧတဿ ဓာတုဿ ဝဇ္ဇာဒေသော ဝါ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဝိဘတ္တိဓိကာရတ္တာ-ဝိဘတ် အရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ သဗ္ဗာသုကံ-သဗ္ဗာသုဟူ၍၊ အတ္တ တော-အနက်အားဖြင့်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီး၏။

ဝါတိ ဝတ္တတေ။ [ဧယျဿ ဉာတော ဣယာ ဉာဝါသုတ်မှ လိုက်၊ ယခု စာတို့၌ကား ထိုသုတ်မှာ ဝါ မပါ၊ ကျနေသည်ဟု မှတ်။]

၄၈၇။ လောပဇ္ဇေတ္ထ မကာရော။ ။ ဘူဝါဒိတော-ဘူဝါဒိဓာတ်မှ၊ ပရော-သော၊ အပစ္စယော- သည်၊ ဧတ္ထံ-ဧ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ လောပဇ္ဇ-ကျေခြင်းသို့လည်း၊ ဝါ-စွာ၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ စ-ဆက်၊ ဝိကရဏ ကာရိယ ဝိဓိပွကရဏတော-ဝိကရဏပစ္စည်း၏ ကာရိယကို စီရင်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ အကာရောတိ-အကာရောပါ၌ဖြင့်၊ အပစ္စယော-အပစ္စည်းကို၊ ဂယုတိ-ယူအပ်၏။

၄၈၆။ ဝိဘတ္တော ၊ပေ၊ အတ္တတော သိဒ္ဓံ-["ကာရတ္တာ စေတ္ထ" ဟု သိမ့်၌ "စေတ္ထ"ပါသည်၊] ဤသုတ်၌ "သဗ္ဗာသု"ဟု တိုက်ရိုက်လည်း မရှိ၊ အလိုက်လည်း မရှိပါဘဲ အဘယ့်ကြောင့် "သဗ္ဗာသု" ဟူသော အနက်သည် ပြီးနိုင်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ "ဝိဘတ္တိဓိကာရတ္တာ" စသည်ကိုမိန့်၊ ကစ္စည်းသုတ်စဉ်ကို ကြည့်လျှင် "ထဿ ဣတ္ထံ၊ တိဿ ဣတ္ထံ ၊ပေ၊ ကုသသ္မာ ဒီဇ္ဇိ" တိုင်အောင် ဝိဘတ်များကို စီရင် သောသုတ်များတည်း၊ ထိုသုတ်များ၏ အရာဋ္ဌာနဝယ် "ဒါဓာတုဿ ဒဗ္ဇံ၊ ဝဒဿ ဝဇ္ဇံ" ဟူသော ဤသုတ်များကို ဆိုထား၏၊ ဤသို့ ဝိဘတ်ကို စီရင်သောအရာဝယ် ဤသုတ်ကို ဆိုထားသောကြောင့် ဤသုတ်သည် ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ စီရင်သောသုတ်ဟု သိသာ၏၊ ထိုသို့ ဝိဘတ်နှောင်းရာဝယ် စီရင်လျှင် မည့်သည့်ဝိဘတ်ဟု ကန့်သတ်ချက် မပါရကား "သဗ္ဗာသု-ဝိဘတ်အားလုံးကြောင့်" ဟူသော အနက်လည်း အထူးမပြောရ ဘဲ ပြီးနိုင်၏၊ ထိုသို့ပြီးနိုင်သောကြောင့် "သဗ္ဗာသု" ဟု ဖွင့်ရသည်-ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ မည်သည့်အရာ-ဟု ကန့်သတ်ချက်မပါလျှင် ဆိုင်ရာအားလုံးကို ယူရထုံးရှိ၏၊ ဥပမာ- "ဒိက္ခိတော-ဥပြည်းကတုံးသည်၊ နဒဒါတိ-မပေးတတ်" ဟူရာ၌ "မည်သည့်ဝတ္ထုကို မပေးတတ်" ဟု ကန့်သတ်ချက် မရှိရကား "ဘာမဆို အားလုံးကို မပေးတတ်" ဟု သိရသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ပဒေသဿ အဂ္ဂဟဏေ သတိ ဂဟေတဗ္ဗဿ နိပ္ပဒေသတာ ဝိညာယတိ၊ ယထာ-ဒိက္ခိတော နဒဒါတိ" ဟု ဖွင့်လှေ ရှိကြသည်။

ဝိကရဏ ၊ပေ၊ အပစ္စယော ဂယုတိ-သုတ်၌ အပစ္စယောဟု မဆိုဘဲ "အကာရော ဟု သာမည ဆိုထားပါလျက် ဝုတ္တိ၌ အဘယ့်ကြောင့် "အပစ္စယော" ဟု ဖွင့်နိုင်ပါ သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ "ဝိကရဏကာရိယ" စံသည်ကိုမိန့် (သုတ်စဉ်အတိုင်း) ဤ သုတ်၏ရှေ့၌ "နာဿလောပေါ ယကာရတ္ထံ" သုတ်သည် ဝိကရဏ နာပစ္စည်းကို စီရင်

ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတော-ဝဝတ္ထိတ ဝါသဒ္ဓါကြောင့်၊ ဘူဝါဒိတော-
 သဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိဓာတ်မှလည်းကောင်း၊ ဇုဟောတျာဒိတော-ဇုဟောတျာဒိ
 ဓာတ်မှလည်းကောင်း၊ ပရော-သော၊ အပစ္စယော-သည်၊ လောပံ-သို့၊
 အာပဇ္ဇတေ-၏၊ အညော-အခြား အပစ္စည်းသည်၊ [အဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိ၊ တုဒါ
 ဒိမှ နောက်ဖြစ်သော အပစ္စည်း-ဟူလို။] လောပံ-သို့၊ နာပဇ္ဇတေ-မရောက်၊
 ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အပစ္စယဿ-အပစ္စည်း၏၊ ဧကာရော-ဧပြု သရလော
 ပါဒိ-သရချေခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဝဇ္ဇေတိ၊ ဝဒေတိ၊
 ဝဒတိ-ပြော၏။

သော သုတ်တည်း၊ ထိုသို့ ဝိကရုဏ်ပစ္စည်းကို စီရင်သောအရာဌာနဝယ် ဤသုတ်ကို
 ဆက်၍ ဆိုထားသောကြောင့် “အကာရော”ဟု (အ အက္ခရာ)အားလုံးနှင့် ဆိုင်သော
 သဒ္ဓါကို ဆိုထားသော်လည်း အရာဌာနအားလျော်စွာ “အပစ္စည်း”ကိုသာ ယူရ၏၊
 ထို့ကြောင့် “အပစ္စယော”ဟု ဖွင့်နိုင်သည်-ဟူလို၊ မှန်၏-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြောဆို
 ဖွင့်ပြရာ၌ “အတ္ထ-အကျိုးရှိ၊ မရှိကိုလည်းကောင်း၊ ပကရဏ-အရာဟုတ်၊ မဟုတ်ကို
 လည်းကောင်း” ဤသို့စသည်ဖြင့် နှိုင်းချိန်ပြီးမှ သင့်တော်သောအနက်ကို ဖွင့်ပြရိုး ရှိ
 သည်။[ဤအတ္ထပကရဏစသည်တို့ကို သန္နိ အတိဿစန္ဒဿသုတ်၌ အကျယ်ပြခဲ့ပြီ။]

ဘူဝါဒိတော ၊ပေ၊ **ဝိဘာသတော**-ဘူဝါဒိဓာတ်သည် “အနဘောတိ-ဟောတိ”
 တို့ကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိအထင်အရှား ရှိသော သဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိ၊ “ဘဝတိ-လဘတိ” တို့ကဲ့သို့
 ဝုဒ္ဓိအထင်အရှား မရှိသော အဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိဟု ၂ မျိုး ရှိ၏၊ [ဘဝတိ၌ ဝုဒ္ဓိပြုရသော်
 လည်း ထိုဝုဒ္ဓိသည် “အနဘောတိ” ကဲ့သို့ အထင်အရှား မရှိ။] ထိုတွင် ဘူဝါဒိတော၌
 သဝုဒ္ဓိက-ဘူဝါဒိကိုသာ ယူ၊ [အနုပုဗ္ဗ ဘူဓာတ်၌ ဥကံ ဩဝုဒ္ဓိပြု၍ “အနဘောတိ”ဟု
 ပြီးလျှင် အပစ္စည်းကို ချေရ၏၊] သက္ကတ၌ ဇုဟောတျာဒိဂိုဏ်းဟု ဂိုဏ်းတစ်မျိုး
 ရှိသေး၏၊ ကစ္စည်း၌ ထိုဂိုဏ်းကို ဘူဝါဒိ၌ သွင်းထားသည်၊ ဇုဟောတိ စသော ထို
 ဇုဟောတျာဒိ ဓာတ်များ၌လည်း အပစ္စည်းကို ချေရသည်၊ ဤသို့လျှင် ဝါသဒ္ဓါသည်
 သဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိဓာတ် ဇုဟောတျာဒိဓာတ်နောင် (အ)ကို အမြဲ ချေရခြင်းဟူသော
 နိစ္စဝိမိကိုလည်းကောင်း၊ ဘဝတိ စသည်ကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိမထင်ရှားသော အဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိ
 ဓာတ်-တုဒတိ စသော တုဒါဒိဓာတ်များ၌ အပစ္စည်း မချေရ-ဟု အသန္တဝိမိကို
 လည်းကောင်း ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ပေးသည်။ [တုဒါဒိဓာတ်ဟု နောက်၌ ဘူဝါဒိဂိုဏ်း
 တွင်းမှပင် သီးခြား လာဦးလတ်၊ ဋီကာ၌လည်း “နာညော-အဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိတော
 တုဒါဒိတောစ ၊ပေ၊ အဝုဒ္ဓိကေဟိ ကုစိဒေဝ အပစ္စယဿ ဧကာရော”ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ။]

စအပြု။ ။ ဤ ဧ အပြုကား မည်သည့်ဓာတ်နောင်ပြု-ဟု သတ်မှတ်ချက်
 မပြချေ၊ သို့သော် သဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိနှင့် ဇုဟောတျာဒိနောင် အပစ္စည်းချေပြီးဖြစ်၍ ဧပြု
 ခွင့် မရှိ၊ အဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိနောင်သာ တဒန ပရောဓေနဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ
 ဧ ပြုခွင့် ရှိတော့၏၊ ထိုသို့ ပြုခွင့်ရှိရာ၌လည်း ထို ပရိဘာသာနှင့်အညီ “ဝဇ္ဇေတိ”
 စသော အချို့အရာ၌သာ ဧ ပြုရတော့သည်၊ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာ ရှု။

အန္တိမိ-အန္တိဝိဘတ်၌: [“အန္တိ အကာရဿ လောပေါ”၌ စပ်၊]

၄၈၈။ ကွစိတော ၊ပေ၊ ဂမာစ။ ။ ဓာတွာဒိကာရေ-ဓာတ်၏အရာ ဖြစ်သော၊ ဣမ အာချာတေ-ဤအာချာတ်၌လည်းကောင်း၊ ကိတကေစ- ကိတ်၌လည်းကောင်း၊ [တစ်ချို့စာ၌ “စ” မပါ၊] အဝိဟိတ လက္ခဏေသု- မစီရင်အပ်သော သုတ်ရှိကုန်သော၊ ပယောဂေသု-ပြယုဂ်တို့၌၊ ကွစိ-၌၊ ဓာတူနံ-ဓာတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ဘျာဒိဝိဘတ္တိနံ-တိအစရှိသော ဝိဘတ် တို့၏လည်းကောင်း၊ ဓာတူပိဟိတ ပစ္စယာနဉ္စ-ဓာတ်အရာ၌ စီရင်အပ်သော ပစ္စည်းတို့၏လည်းကောင်း၊ ဒီဃတဗ္ဗိပရိတ အာဒေသ လောပါဂမဣတိ- ဒီဃဖြစ်ခြင်း၊ ထိုဒီဃ၏ပြောင်းပြန်ဖြစ်ခြင်း၊ အာဒေသပြုခြင်း၊ ချေခြင်းဟု ကုန်သော၊ ဇောနိ ကာရိယာနိ-ဤပြုအပ်သော အစီအရင်တို့သည်၊ ဇိန ဝစနာနုရူပတော-အားဖြင့်၊ ဘဝန္တိ။

သရလောပါဒိ—ဝဒဓာတ်ကို ဝဇ္ဇ ပြုပြီးသောအခါ ဇ္ဇ၌ အသရပါနေသောကြောင့် ထိုသရကို ချေပြီးမှ နောက်ဒေသို့ကပ်ရမည်-ဟု ရူပသိဒ္ဓိ ဆိုလို၏။ သို့သော် “ဝဒ”၌ ဓာတွန် ချေလိုက်သည့်အခါ “ဝဒိ” ဟု ဗျဉ္ဇနန္တဖြစ်၍ ထို“ဝဒိ” ကို “ဝဇ္ဇ”ပြုသည် အခါလည်း ဇ္ဇ၌သရမပါဘဲ ဗျဉ္ဇနန္တပင် ပြုသင့်၏။ သုတ်၌ ဝဇ္ဇပြုဟု သရနှင့်တကွ ဆိုထားသည်မှာ ရွတ်ဖြစ်ရုံသာ ဆိုထားခြင်း ဖြစ်သည်-ဟု ဆိုလျှင် သရလောပစသည် မလို၊ နှာသ၌လည်း အထူးမပြသဖြင့် သရလောပါဒိကို စဉ်းစားသင့်သည်။

၄၈၉။ ဣဓ ၊ပေ၊ ပယောဂေသု—ဤသုတ်ကား ဓာတ်နှင့် ဆိုင်ရာဝယ် သုတ် သီးခြား မရှိသေးသော သုတ်ကြီးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဓာတွာဒိကာရေ”ဟု မိန့်သည်။ ဓာတ်၏ အရာဟူသည်လည်း အာချာတ်နှင့် ကိတ်ခန်းပင် ဖြစ်၏။ ထိုတွင် အာချာတ် ခန်းမှာ ယခုဆိုဆဲဖြစ်၍ နီးကပ်သောကြောင့် “ဣဓ”ဟု မိန့်သည်။ “ဓာတွာဒိကာရေ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤသုတ်ကြီးသည် ဓာတ်အရာ မဟုတ်သော သမာသ် တဒ္ဓိတ်ခန်း စသည်၌ ပါဝင်ဖက်စွက်လိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဓာတ်ခန်း၌မူ ရုပ်မပြီးသမျှဝယ် ဤသုတ် ကြီးက ပြီးစေမည်-ဟူလို။

ဓာတူနံ ၊ပေ၊ ပစ္စယာနဉ္စ—ဓာတူသဒ္ဓါနှင့် တွဲဖက်၍ “ဝိဘတ္တိပစ္စယာနံ” ဟု ဆိုသောကြောင့် (သဟစရဏနည်း အားဖြင့်) ဓာတ်နှင့် ဆိုင်သော အာချာတ်ဝိဘတ် များကိုသာလည်းကောင်း၊ ဓာတ်အရာ၌ စီရင်အပ်သော (အ) စသော အာချာတ်ပစ္စည်း၊ အန္တ စသော ကိတ်ပစ္စည်းများကိုသာလည်းကောင်း ယူရမည်-ဟု သိစေလို၍ “ဘျာဒိ ဝိဘတ္တိနံ ဓာတူပိဟိတ ပစ္စယာနံ” ဟု မိန့်သည်။

ဒီဃတဗ္ဗိပရိတ ၊ပေ၊ ကာရိယာနိ—တဿ-ထိုဒီဃ၏+ဝိပရိတော-ပြောင်း ပြန်သည်။ တဗ္ဗိပရိတော-မည်၏။ ဤ၌ ဒီဃကို ပြောင်းပြန်ပြုခြင်းဟူသည် ဒီဃကို ရဿပြုခြင်းပင်တည်း၊ ဘုရားပါဠိတော်နှင့် လျော်စွာ ဤဒီဃဖြစ်ပုံ ဝိပရိတ်ဖြစ်ပုံ စသည်မှာ ဂါထာ၌ ထင်ရှားလတ်။

တတ္ထ-ထိုကာရိယ ၅မျိုးတို့တွင်၊ နာမိ-နာပစ္စည်းကြောင့်၊ ကိယာဒီန-
 ကိယာဒီဓာတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ သံယောဂေ-သံယုဂ်ကြောင့်၊ အညဇာတူ
 နံ-အခြားသော ဒါ၊ဋ္ဌာ၊ဓာ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ ရသော-
 ရသအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ အာယုနံ ဝိဘတ္တိနံ-အာဇာနည် ဝိဘတ် တို့၏
 လည်းကောင်း၊ မှာ သာန္တဿစ-မှာဝိဘတ် သာဝိဘတ်တို့၏ အဆုံး အာ၏
 လည်းကောင်း၊ ရသတော-ရသအဖြစ်သည်၊ (ဝါဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏။)

အဇ္ဇတနိမိ-အဇ္ဇတနိဝိဘတ်ကြောင့်၊ ဂမိတော-ဂမုဓာတ်မှ (ဖြစ်သော)၊
 စ္စဿ-စ္စ၏၊ ညော-ည အပြုသည်လည်းကောင်း၊ အဿဂမိဿ-ထိုဂမု
 ဓာတ်၏၊ ဂါ-ဂါ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ ဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏၊ ဣ
 မေသု-ဣဝိဘတ် မှ ဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ ဥစ အာဂမော-ဥလာခြင်းသည်
 လည်း၊ ဝါဟောတိ၊ ယမိ-ယပစ္စည်းကြောင့်၊ ဓာတူနံ-သုဓာတ် ဇီဓာတ်
 စသည်တို့၏၊ ဒိဃတော-ဒိဃအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)။

ဇေယျယျာသေယျာမေတ္တဉ္စ-ဇေယျ၊ဇေယျာသိ၊ ဇေယျမိဝိဘတ်တို့၏ ဇ
 အဖြစ်သည်လည်း၊ ဝါဟောတိ၊ သေဿ-သေဝိဘတ်၏၊ ဇ-ဇသည်၊
 အတ္တိ-အ အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏေ-ရောက်၏၊ ဩကာရာ-ဟိယျတ် အဇ္ဇတ်
 ဩဝိဘတ်တို့၏၊ အတ္တိ-အ အဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ ဣတ္တဉ္စ-ဣ အဖြစ်သို့
 လည်းကောင်း၊ အာ ဣာ-အာဝိဘတ် ဣဝိဘတ်တို့သည်၊ ဣ ဝေ-ဣအဖြစ်

နာမိ |ပေ၊ ရသတော-ကိယာဒီဓာတ်၌ “ကိနာတိ”ဟု ဖြစ်ရာ (ဤ)ကို ရသပြု၍
 “ကိနာတိ”ဟု ပြီး၏၊ လူနာတိ ဂုဏာတိ၌ လ-ခုဟု ရသပြုပုံကိုလည်း တွေ့လတုံ၊
 ဤကိယာဒီဓာတ်မှ အခြားသော ဒါ-ဋ္ဌာ-ဓာဓာတ်တို့၌ သာတိ စသောဝိဘတ်တို့၏
 သာသံယုဂ်ကြောင့် ရသပြု၍ “ဒဿတိ-ဋ္ဌဿတိ-ဓဿတိ” စသည်ဖြင့် ဖြစ်၏၊ အာ-
 ဤ-ဥဟူသော ဟိယျတ္တနိ အဇ္ဇတနိ ဝိဘတ်တို့ကို ရသပြု၍ “အဘဝ၊ အဘဝိ၊ အဘဝု”
 စသော ရုပ်များလည်း ဖြစ်၏၊ ထို ဟိယျတ် အဇ္ဇတ် (မှာ) ဝိဘတ်၏လည်းကောင်း၊
 ကာလာတိပတ္တိ (သာ) ဝိဘတ်၏လည်းကောင်း အဆုံးအာကို ရသပြု၍ “အဘဝမှ၊
 အဘဝိမှ၊အဘဝိဿ” ဟု ဖြစ်သည်၊ ဤကား ဝိပရိတတည်း၊ ဤမြောင်းလွှဲပုံကို
 ထောက်၍ “ဝိပရိတ”ဟူသော အမည်သည် “ဩမှဖြစ်သော ဥ၏အမည်တည်း” ဟု
 ဆိုသော “ဝိပရိတော ဩကာရဿ၊ သညာ ပေါရာဏိကာ မတာ” ဟူသော စကားကို
 ထိုကျမ်းတို့၏ အလိုဟုသာ မှတ်ပါ။

ဂမိတော |ပေ၊ ဒိဃတော-“အဇ္ဇတနိကြောင့် ဂမုဓာတ်မှဖြစ်သော စ္စကို ဥပြု၍
 “အဂစ္ဆိ” စသောရုပ်၊ ဂမိကို ဂါပြု၍ “အဇ္ဇဂါ”စသော ရုပ်များကို တွေ့ခဲ့ပြီ၊ ဤကား
 အာဒေသတည်း၊ “အဘဝုတ္ထ၊ အဘဝုမှ” စသည်ဖြင့် ဣ မှဝိဘတ်တို့နှောင်းရာ၌ ဝိကပ်
 ဥလာ၏၊ (မှာ နှောင်းရာ၌လည်း “အဘဝုမှာ” ဟု ရှိနိုင်သည်၊) ဤကား အာဂမတည်း၊
 သုဓာတ် ဇီဓာတ်တို့၌ ယပစ္စည်းနှောင်းလျှင် “သူယတိ၊ ဇီယတိ” ဟု ဒိဃဖြစ်၏။

ထ အဖြစ်တို့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါ ပပွေၤနွံ-ဝိကပ်ရောက်ကုန်၏။

တထာ-ပါး၊ ပြုတော-ပြုဇာတ်မှ နောက်၌၊ တိ အနွံနံ-တိဝိဘတ် အနွံဝိဘတ်တို့၏။ အ ၂-အ အပြု ၂အပြုတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဓာတုယာ- ပြုဇာတ်၏။ အာဟစ-အာဟ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ ဝါ ဟောနွံ၊ ပရော ကွာယ ဝိဘတ္တိမိ-ပရောကွာဝိဘတ်ကြောင့်၊ အနတ္တသဿ-အတ္တသ မဟုတ် သော သရ၏။ ဒိဃတာ-ဒိဃအဖြစ်သည်။ (ဟောတိ)။

ဇယျ၊ ပေ၊ မေတ္တဉ္စ-ဇယျစသော ဝိဘတ် ၃လုံးကို ပြေၤၤ “ဘဝ” ဟု ဖြစ်၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ဇယျကိုလည်း ပြေၤၤ၏။ ဤ ၄လုံးသာမက မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၌ တိ စသော ဝိဘတ်များကိုလည်း ပြေၤၤသေး၏။ “ပုတ္တော ဝါ ပိတရံ ယာစေ (ယာစတိ), နပုဇေ ဝဏ္ဏဗလံ ပုရာဏံ (နပုဇေသိ), ကိဗာဏ္ဏဝေ ကာနိ ဖလာနိ ဘုဇ္ဇေ (ဘုဇ္ဇထ), သော လောဘော န မယိ ဝသေ (ဝသတု), အဟံ ဂါမဝရံ ဣစ္ဆေ (ဣစ္ဆမိ)” စသည်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “တိတု သိထ, မိနစ်ဝနင့်, ဇယျ ဇယျာသိ, ဇယျာမိ ဇယျ, ဆယ်တန် ပြေၤ” ဟု ဆိုသင့်သည်။

ဓဿသေတ္တဉ္စ ဝါပုဏေ၊ ပေ၊ မိတ္တဉ္စ-“သေဿ+ဧ+အတ္တံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ကာလာတိပတ္တိ “သေ” ဝိဘတ်၏ ဧကို အ-ပြေၤၤ “အဘဝိဿေ, အဘဝိဿ” ဟု ဖြစ်၏။ ဟိယုတ္တနိ အဇ္ဇတနိ ဩဝိဘတ်တို့ကို အ-ဣပြေၤၤ “အဘဝေါ, အဘဝ, အဘဝိ” ဟု ဖြစ်၏။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ဩကို ဣ-တ္ထောလည်းပြေၤၤ၏။ “ဝိသံ မာပတိသေဝိတ္ထ (တွံ)” ဒါဒသစူဠနာရဒဇာတ်... တိဏမတ္တေ အသဇ္ဇိတ္ထော” ဧက, ဣဟကဇာတ်၊ ဤ “အသဇ္ဇိတ္ထော”၌ မျက်ကွယ် မဟုတ်သောကြောင့် ပရောကွာ “တ္ထော”ဝိဘတ် မဖြစ် သင့်၍ ဩကို တ္ထောပြေၤ” ဟု တြဟန်တူသည်။]

အတ္တာ ပပွေၤနွံ ဝါတ္ထဝေ-“အတ္တနောပုဒ် အဇ္ဇတနိ အာကို ဣပြေၤၤ အတ္တနောပုဒ် ဟိယုတ္တနိ ဣကို ထပြေၤ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ရှေ့၌လည်း “အနုဘူယထ” ဟု အတ္တနောပုဒ် ရုပ်ကိုပင် ပြခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ပရဿပုဒ် တုမှယောဂ “တ္ထ” မဟုတ်ဟု မှတ်၊ “ဣမာ ဂါထာ အဘာသထ, မေဒနိ သံပကမ္မထ” စသည်၌ကား အဇ္ဇ အာကို ဣပြေၤၤ “အဘာ သိတ္ထ” ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ဂါထာအရာဖြစ်၍ ဆန်းစောင့်ခြင်းငှာ ဣကို အပြေၤ, ဣကို လည်း ထပြေၤသည်-ဟု သဒ္ဒနီတိ ကြံ၏။ မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ကား ဟိယုတ္တနိ ပရဿပုဒ် အာကိုပင် ဣပြေၤၤ သံယုဂ် “တ”ကို ချေ-ဟု မိန့်သည်။

ပြုတော၊ ပေ၊ ဓာတုယာ-“ပြု+အ,တိ” ရှိရာ၌ တိဝိဘတ်ကို (အ)ပြေၤ, ဣကို လည်း အာဟပြေၤ, အပစ္စည်းကို ချေ၊ “အာဟ-ဆို၏” ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဟော ဖြစ်၏။ အနွံ ဝိဘတ်ကိုကား ဥပြေၤၤ “အာဟ-ဆိုကုန်၏” ဟု ဖြစ်၏။ [“ဣဒါနိ အာဟ, ရှိကဧကန်, ပစ္စုပ္ပန်ကို, အမှန် အာဟ ဟောလေမြဲ” ဟူသော ရှေးနိယာမ်လည်း ဤ၌ အာဟကိုပင် ရည်ရွယ်ဟန် တူသည်။]

ဧတ္ထ-ဤဓာတ်အရာ၌၊ ဧကာရောကာရတော-ဧ အက္ခရာ ဩ အက္ခရာ မှ၊ ပရော-နောက်ဖြစ်သော၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာဒိ-ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့၏ အစလည်း ဖြစ်သော၊ သံယောဂန္ဓော-အဆုံး၌ သံယုဂ်ရှိသော၊ အကာရော-အ အက္ခရာ သည်၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ လောပံ-သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-ရောက်၏။

ဣတိ-ဤသို့ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ဧကာရတော-ဧ အက္ခရာမှ၊ ပရဿ-သော၊ အန္တိအကာရဿ-အန္တိဝိဘတ်၏ အ အက္ခရာ၏၊ လောပေါ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဝဇ္ဇန္တိ ဝဒေန္တိ (သ၌ “ဝဒန္တိ”လည်းပါ)-ဆိုကုန်၏၊ ပေ၊ ဝဒါမ-ဆိုကုန်၏၊ ကမ္မနိ-၌၊ ဝဇ္ဇိယတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဝဇ္ဇိယန္တိ-ကုန်၏၊ ဝဇ္ဇတိ-ဆိုအပ် ၏၊ ဝဇ္ဇန္တိ-ကုန်၏၊ [“ဝဒံ+ယ၊ တေ ဟု ရှိရာ၌ တဿစဝဂ္ဂသုတ်ဖြင့် ဒံ+ယကို ပြေ၊] ဝဒိယတိ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဝဇ္ဇေတု ဝဒေတု ဝဒတု-ဆိုလော၊ ဝဇ္ဇေ၊ ပေ၊ ဝဒေယျ-ဆိုရာ၏၊ [ဝဇ္ဇေ၌ ဧယျကို ဖြေသည်၊ အပစ္စည်းကိုကား ချေရ မည်၊] ပေ၊ ဝဇ္ဇေယျာသိ ဝဇ္ဇေသိ၊ ဝဒေယျာသိ-ဆိုရာ၏၊ ပေ၊ အဝဒိဿ-ပြေ၊ ဣစ္စာဒိ။

ပရောက္ခာယ ပေ၊ ဒီဃတာ-ဤ ၂ပါဒကား သီမုဉ် မပါ၊ ပရောက္ခာနောင်းရာ၌ “ဧဂမ်+အ”ဟု ဖြစ်ရာ၊ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် အဗ္ဗာသမဟုတ်သော ဂ၏အကို ဒီဃပြု၊ မ်ကို အသို့ကပ်၍ “ဧဂါမ်” ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသို့ ပရောက္ခာ အဝိဘတ်နောင်းသော ဂမှ ဓာတ်၏ အသရကိုသာ ဒီဃပြုရာ ဌာနရှိသောကြောင့် “ပရောက္ခာယ ဝိဘတ္တိမ္မိ” ဟု ပရောက္ခာအားလုံးကို သိမ်းကြီးထားခြင်း “အနဗ္ဗာဿ” ဟု အဗ္ဗာသမဟုတ်သော သရအားလုံးကို သိမ်းကြီးထားခြင်းကြောင့် ဤ ၂ ပါဒသည် မူလပါဌ် ဟုတ်ကောင်းမှ ဟုတ်မည်၊ သီဟိုဠ်မူအတိုင်း မပါခြင်းသာ ကောင်းမည်ထင်သည်။

သံယောဂန္ဓော ပေ၊ ပရော-["ဒိစ" နောင် (ပ) ဟု ရှိ၏၊ အပိုပင်၊] ပါလေန္တိ၊ ကရောန္တိ၊ ပါလေန္တော၊ ကာရောန္တော"တို့၌ ဣပစ္စည်း ဩပစ္စည်း အန္တိဝိဘတ် အန္တ ပစ္စည်းများတည်း၊ အန္တိ အန္တောတို့ဝယ် အဆုံး၌ “န္တိ” ဟု သံယုဂ်ဖြစ်၍ “အ” တို့သည် သံယောဂန္တ (အဆုံး၌ သံယုဂ်ရှိသော အသရ) များတည်း၊ အန္တိဝိဘတ် အန္တပစ္စည်းတို့၏ အစသရများလည်း ဟုတ်၏၊ “လေ-ရော”ဟုသော ဧ-ဩတို့၏ နောက်လည်းဟုတ်၏၊ ဤသို့လျှင် ၁-သံယောဂန္တလည်း ဖြစ်၊ ၂-ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့၏ အစလည်းဖြစ်၊ ၃-ဧ ဩတို့၏ နောက်လည်းဖြစ်၊ ဤ ၃ချက်ညီသော အ အက္ခရာသည် အမြဲကျေ၏၊ ထို့ ကြောင့် “ပါလေန္တိ”စသည်ဖြင့် (အ)သရပျောက်သော ရုပ်များကိုချည်း တွေ့ရသည်။

ဝဇ္ဇေန္တိ ပေ၊ ဝဇ္ဇေသိ-ဝဒံကို ဝဇ္ဇပြု၊ အပစ္စည်းကို ပြေ၍ “ဝဇ္ဇေ အန္တိ” ဟု ဖြစ် သည်အခါ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် (ပါလေန္တိ-ကဲ့သို့) အန္တိမှ အသရကို ချေ၍ “ဝဇ္ဇေန္တိ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဝဇ္ဇေယျာသိ ဝဇ္ဇေသိ၌ကား ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ဧယျာသိဝိဘတ်မှ ဧယျကို ချေ သည်၊ သဒ္ဒနိတိ၌ “ဝဇ္ဇေယျာသိဿာသိ”ဟု သုတ်တည်၍ ဝဇ္ဇအပြုနောင် ဧယျာသိကို

ကမု=ပဒဝိက္ခေပေ-ခြေကို အထူးထူးပစ်လွှတ်ခြင်း၌၊ ဝါ-သွားခြင်း၌...၏၊ အပစ္စယေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ ကုစာဒိဝဏ္ဏာနမေကဿရာနံ ဒွေဘာဝေါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဒွိတ္တံ၊ ကဝဂ္ဂဿ-ကဝဂ်၏၊ စဝဂ္ဂေါ-စဝဂ်ပြု၊ [ကဝဂ်၏ကကို စဝဂ်၏ စပြု-ဟူလို]၊ အတ္တသဂ္ဂဟဏံ-အတ္တသသဒ္ဓါသည် လည်းကောင်း၊ အန္တဂ္ဂဟဏံ-အန္တသဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ ဝါဂ္ဂဟဏံစ-လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ။

၄၈၉။ နိဂ္ဂဟိတဉ္စ။ ။ အတ္တသန္တေ-အတ္တသ၏အဆုံး၌၊ နိဂ္ဂဟိတဉ္စ-သည်လည်း၊ ဝါ-စွာ၊ အာဂမော ဟောတိ၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္တော၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ကမာဒိနမေဝ-ကမုအစရှိသော ဓာတ်တို့၏ သာလျှင်၊ [အာဒိဖြင့် စလဓာတ် ဂမုဓာတ် စသည်ကိုယူ] ဧတံ-ဤနိဂ္ဂဟိတ်လားခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ စကံမတိ-စကြိန်သွား၏၊ စကံမန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ။

စလ=ကမုနေ-တုန်လှုပ်ခြင်း၌...၏၊ စဉ္စလတိ စလတိ-တုန်လှုပ်၏၊ ဒလ=ဒလနေ-ထွန်းတောက်ခြင်း၌...၏၊ ဒဒ္ဓလ္လတိ-ထွန်းတောက်၏၊ ဈေ=စိန္တာယံ-ကြံခြင်းအနက်၌....၏၊ အပစ္စယေ-အပစ္စည်း(သက်ပြီးသော်)၊ ဩတိ-ဩပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ သရေတိ-လည်းကောင်း၊ ဧတိစ-ကိုလည်းကောင်း၊ အဓိကံစွ-လိုက်စေ၍၊ တေအာဝါယာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊

အာသိပြု၍ “ဝိဇာသိ”ဟု စီရင်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသိလည်း ဝဇ္ဇပြုနောင် ဧယျံ စသည်တို့၏ ဧယျကို ချေ၍ “ဝဇ္ဇံ ဝါ တေ နဝါ ဝဇ္ဇံ (တိက,ပဒမ)-ဝဇ္ဇာသိ ခေါ်တွဲဝါမူရုံ (ကာမဝိလာမ)” “အမ္မံ အာရေဂျံ ဝဇ္ဇာထ-ပြောရစ်ပါကုန် (ဝသံ)”တို့ကို ထုတ်ပြုတော်မူသည်။

၄၉၀။ ဒလ=ဒလနေ-မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋိကာ၌ “ဧလ,ဒလ=ဒိတ္ထိယံ (ထွန်းတောက်ခြင်း၌)” ဟု ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒလနေ-ထွန်းတောက်ခြင်း၌” ဟု ပေးသည်၊ “ဒလ, အ,တိ” ကုစာဒိဝဏ္ဏာန စသောသုတ်ဖြင့် ဒွေဘော်ပြု၊ ပရဒွေဘာဝေါဖြင့် ဒ-လတို့ကိုလည်း ဒွေဘော်ပြု “ဒဒ္ဓလ္လတိ” ဟု ပြီး၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသိ၌ “ဧလ-ဒိတ္ထိယံ” ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် “ဧလတိ”ပြီးသည့်အခါ သုတ်ကြီးဖြင့် ဧဇေဂံ ဒဒပြု၊ ထို့နောက် ဒွေဘော် ၂ လုံးပြု၍ “ဒဒ္ဓလ္လတိ” ဟု တစ်နည်းစီရင်၍ “ဒဒ္ဓလမာနာတိ ဧဇေလကာရဿ ဒဒ္ဓလကာရံ ကတွာ နိဒ္ဒေသောတိ၊ တေနာဟ-အတိဝိယ ဇလမာနာ” ဟူသော သဂါထာဝဂ္ဂ မာရသံယုတ်ဋီကာကို သာဓကပြုတော်မူသည်၊ ထိုဋီကာပါဠိများ၌ လဒွေဘော် မဟုတ်ရကား “ဒဒ္ဓလတိ” ဟု လ တစ်လုံးထည်းဖြင့်လည်း ပါဠိရှိသင့်၏၊ လ-၂လုံး ရှိရှိ၊ ၁လုံးရှိရှိ “ဒဋ္ဌ=ဒိတ္ထိယံ” ဟူသော ဓာတ်မှဖြစ်သော “ဒဒဋ္ဌတိ” မဟုတ်ကြောင်းကား ထင်ရှားနေပြီ၊ ပါဠိတော်များ၌ကား “ဒဒ္ဓဋ္ဌမာနာ” ဟု အတွေ့များ၏၊ တစ်ချို့

အကာရိတေပိ-ကာရိတ်ပစ္စည်းမနောင်းသော်လည်း၊ ဧကာရဿ-၏၊ အာယာဒေသော-အာယပြု၊ ဈာယတိ-ကြံစည်တတ်၏၊ ဈာယန္တိ-ဣစ္စာဒိ၊ ဝိသေသဝိဓာနံ-ထူးသော အစီအရင်သည်၊ (နိဋ္ဌိတံ)၊...အဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိနယော-ဝုဒ္ဓိမရှိသော ဘူဝါဒိနည်းသည်၊ (နိဋ္ဌိတော)။

တုဒါဒိ ဘူဝါဒိနိဂ္ဂဟ်

တုဒ=ဗျဓနေ-နိပ်စက် ထိုးဆွခြင်း၌...၏၊ တျာဗျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ အပစ္စယော-အပစ္စည်းသက်၊ အညေသုစာတိဧတ္ထ-သုတ်၌၊ အနုဝတ္တိတ ဝါဂ္ဂဟဏေန-လိုက်စေအပ်သော ဝါသဒ္ဓါကြောင့်၊ တုဒါဒိနံ-တုဒါဒိဓာတ်တို့၏၊ ဝုဒ္ဓိအဘာဝေါဝ-ဝုဒ္ဓိမဖြစ်ခြင်းသည်သာ၊ ဝိသေသော-ထူး၏၊ [ဘဝတိရုပ်မှ ထူးသည် ဟူလို၊] တုဒတိ-ထိုးဆွ၏၊ ပေ ၊ တုဒါမ၊ ကမ္မေ-၌၊ တဿစဝဂ္ဂ

ဓာတ်ကျမ်းများ၌လည်း “ဒဠ=ဒိတ္တိယံ” ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် “ဒဒ္ဓတ”ကို ထုတ်၏၊ သို့သော် ဇလ-ဒလဓာတ်တို့ဖြင့် “ဇလတိ၊ဒလိတော” စသော ရုပ်များ ထင်ရှားသကဲ့သို့ ဒဠဓာတ်ဖြင့် “ဒဠတ” စသော ရုပ်များ မထင်ရှားသောကြောင့် (“ဒဠ-မြဲမြန်စွာ”ဟူရာ၌ လည်း ဒဠဓာတ် မဟုတ်သောကြောင့်) ဒဒ္ဓလ္လမာနာ-စသောပါဠိနှင့် “ဒဠ=ဒိတ္တိယံ” ဟူသော ဓာတ်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။

ဈာယတိ—“ဈေ+အ, တိ” ဟု ဖြစ်သည်အခါ သြအဝသရေ, ဧ အယသုတ်တို့မှ သြ-ဧ-သရေပဒ်တို့ကို လိုက်စေ၍ “တေ အာဝါယာကာရိတေ”သုတ်၌ “တေ အာဝါယာ” ဟူသော ဒွိဓာကရဏ ယောဂပိဘာဂဖြင့် ကာရိတ်မနောင်းသော်လည်း ဧကို အာယပြု၍ “ဈာယတိ” ဟု ဖြစ်၏။

ဝိသေသ ဝိဓာနံ, အဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိနယော—“ဣသု=ဣစ္စာကန္တိသု” မှ စ၍ဘူဝါဒိဓာတ်တို့တွင် အစီအရင်ထူးရာ ရုပ်များကို ပြခဲ့ရာ ဤနေရာ၌ ပြီးပြီ-ဟူလို၊ ဘူ, ဟူ=သတ္တယံ” ဟု လာလတုံသော ဟူဓာတ်ဘူဓာတ် စသည်တို့ကို ဝုဒ္ဓိထင်ရှားသောကြောင့် “သဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိဓာတ်” ဟု ခေါ်၏၊ ဤပြခဲ့သော ဓာတ်များ၌ကား ဘဝတိ၌ ဝုဒ္ဓိပြုရစေကာမူ ဝုဒ္ဓိမထင်ရှားသောကြောင့် အဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိမည်၏၊ ထို အဝုဒ္ဓိကဘူဝါဒိဓာတ်တို့ကို သိရာသိကြောင်း နည်းကား ဤတွင်ပြီးပြီ-ဟူလို။ [“သဝုဒ္ဓိက” ဟု ယခုစာတို့၌ တွေ့ရ၏, စိစစ်ကြပါကုန်။]

တုဒါဒိဓာတ်။ ။ သက္ကတ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ “တုဒါဒိဓာတ်” ဟု သီးခြားပြထားသည် အားလျော်စွာ ဤရူပသိဒ္ဓိ၌လည်း “တုဒါဒိဓာတ်စု”ကို သီးခြား ပြထားသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာနံ၌ တုဒါဒိဓာတ်နောင် (က်) အနုဗန်ရှိသော အပစ္စည်းသက်၏၊ ထို(က်) အနုဗန်ကား ဝုဒ္ဓိမပြုရခြင်း၏ အထိမ်းအမှတ်တည်း၊ “တုဒ-ဗျဓနေ” ၌ “ဗျဓနေ” ဟုလည်း ရှိ၏၊ “ဗျထော=ဒုက္ခစလဗ္ဗယေ-ဒုက္ခဖြစ်ခြင်း, တုန်လှုပ်ခြင်း, ကြောက်

ဣစ္စာဒိနာ-ဖြင့်၊ သဒကာရဿ-ဓာတွန်ဒနှင့် တက္ကဖြစ်သော၊ ယပစ္စယဿ-
၏၊ ဇကာရော-ဇပြု၊ ဒွိတ္တံ၊ တုဇ္ဇတေ-ထိုးဆွအပ်၏၊ ပေ ၊ တုဇ္ဇန္တိ၊ တုဇ္ဇရေဝါ-
လည်းရှိ၏၊ တုဒတု-လော၊ တုဒန္တ၊ ပေ ၊ အတုဒိဿ ဣစ္စာဒိ။

ဝိသ=ပဝိသနေ-ဝင်ခြင်း၌...၏၊ ပပုဗ္ဗော-ပရှေးရှိသည်၊ (ဟောတိ)၊
သော-ထိုသူသည်၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ ပဝိသတိ-ဝင်၏၊ ပေ ၊ ပဝိသာမ၊ ကမ္မေ-
၌၊ ပဝိသိယျတေ-ဝင်အပ်၏၊ ပေ ၊ ပဝိဿတေဝါ-လည်းရှိ၏၊ [ပုဗ္ဗရုပ်ပြု၊]
တထာ၊ ပဝိသတု-လော၊ ပေ ၊ ပါဝိသိ၊ ပဝိသိ-ဝင်ပြီ၊ [အကာရာဂမောဖြင့်
အ-လာ၍ ပ၏ အကိုချေးဒီဃပြု၊ ပါဝိသိ၊ အမလာလျှင် ပဝိသိ၊] ပါဝက္ခိ-
ဝင်ပြီ၊ ကုစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အဇ္ဇတနိမိ-ကြောင့်၊ ဝိသဿ-၏၊ ဝက္ခာ
ဒေသောစ-ဝက္ခလည်းပြု၊ ပါဝိသိသု ပဝိသိသု၊ ကမ္မေ၊ ပါဝိသိယိတ္ထံ၊ ပဝိသိ
ယိတ္ထံ၊ ပါဝိသိယိ-ဝင်အပ်ပြီ၊ [ပဝိသိယိ-လည်း ရှိနိုင်၏၊] ပဝိသိဿတိ-
ဝင်လတ်၊ ပေ ၊ ပါဝိသိယိဿတေ-ဝင်အပ်လတ်၊ [ဘဝဿန္တိနောင်းရာ၌
(အ) မလာသောကြောင့် “ပါဝိသိဿတိ” စသည် မရှိရ၊] ပါဝိသိဿာ-
ဝင်ရာပြီ၊ ပါဝိသိယိဿ-ဝင်အပ်ရာပြီ၊ [ကာလာတိပတ္တိ၌ အလာသောကြောင့်
“ပါ” ဟု ရှိ၏၊] ဣစ္စာဒိ။

နဒ=ဓေပေ-ပစ်ပယ်ခြင်း၌...၏၊ နဒတိ-ပယ်နှုတ်၏၊ နဒန္တိ၊ ဒိသ-
သည်၊ အတိသဇ္ဇနေ-တရားပေးခြင်း(ဟောပြောခြင်း)၌...၏၊ ဥဒ္ဓိဿတိ-
ရွတ်ပြ၏၊ ဥဒ္ဓိသန္တိ၊ လိခ=လေခနေ-ရေးခြင်း (ခြစ်ခြင်း) ၌...၏၊ လိခတိ-
ခြင်း၌” ဟုလည်းကောင်း “ဗျထော=တာဠေ (ပုတ်ခတ်ခြင်း၌)”ဟုလည်းကောင်း
ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ ရှိ၏၊ တုဒဓာတ်လည်း “ပတောဒေါ-နှင်တန် (နွားမောင်းဒုတ်)”
စသည်၌ နိပိစက်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ဗျဓနေ”နှင့်သာ အနက်ချင်း
လိုက်လျောသည်။

ဝိသ=ပဝိသနေ—“ပဝေသနေ” ဟု စာတို့၌ တွေ့ရ၏၊ သို့သော် ဤဓာတ်သည်
ဏ်အနုဗန် မနောင်းလျှင် ဝုဒ္ဓိပြုရလောက်သောဓာတ် မဟုတ်ရကား ပပုဗ္ဗဝိသဓာတ်
ယုပစ္စည်းဖြင့် “ပဝိသန” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏၊ နိဝေသနံပုဒ်ထောက်၍ “ပဝေသန”
လည်း မရှိဟု မဆိုလိုပါ၊ “ပဝေသနံ-ဝင်စေခြင်း၊ဝါ-သွင်းခြင်း” ဟုရာ၌ကား ကာရိတ်
ပစ္စည်းကျေသောကြောင့် ဝုဒ္ဓိရောက်ရသည်။

ဒိသ=အတိသဇ္ဇနေ—ထောမန်မိ၌ အတိပုဗ္ဗ သဇ္ဇဓာတ်ကို “ဒါန-ပေးခြင်း၊ ဗေ-
နိပိစက်ခြင်း၊ ဝိပုလမ္ဘ-ရောင်ရမ်းပြောဆိုခြင်း” ဟု ဖွင့်၏၊ “ဓမ္မော ဒေသိတော”စသည်၌
“ဓမ္မဿ အတိသဇ္ဇနံ ပဗောဓနံ ဒေသနာ” ဟု သာရတ္ထဋီကာ စသည်တို့၌ ဒိသဓာတ်
ကို “အတိသဇ္ဇနံ” ဟုပင် ဖွင့်၏၊ ထိုအတိသဇ္ဇနံကို “ပဗောဓနံ” ဟု ဖွင့်ပြန်သောကြောင့်

ရေး၏၊ လိခန္တိ၊ ဖုသ=သမ္ပဿေ-ကောင်းစွာထိခြင်း၌...၏၊ [မထိတထိ မဟုတ်၊ သေသေချာချာထိခြင်းကို “သမ္ပဿ” ဟု ဆိုသည်။] ဖုသတိ-ထိ၏၊ ဖုသန္တိ၊ ဣစ္စဒါ၊ တုဒါဒိနယော-တုဒါဒိဓာတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်။ (နိဋ္ဌိတော)။

ဟူဝါဒိ ဘူဝါဒိဝိဂ္ဂဟ်

ဟူ-ဟူဓာတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဘူ-လည်းကောင်း၊ သတ္တာယံ-၌...၏၊ တျာဗျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ ဘူဝါဒိတော အဏ္ဏတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အပစ္စယော-သက်၊ ဝါတိ-ဝါပုဒ်ကို၊ အဓိကိစ္စ-(ဧယုဿဉာတော စသောသုတ်မှ) လိုက်စေ၍၊ လောပစ္စေတ္တ မကာရေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဟူဝါဒိတော-ဟူ အစရှိသော ဓာတ်မှ၊ [သီမူ၌ “ဟူဝါဒိတော” ဟု ရှိ၏။] ပရဿ-သော၊ အပစ္စယဿ-ကို၊ လောပေါ-ဈေ၊ အညေသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ သော-ထိုသူသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ တေ ဟောန္တိ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ပရသရဿ-နောက်သရကို၊ လောပေါ-ဈေ၊ [အပစ္စည်းချေပြီးနောက် “ဟော+အန္တိ” ဟု ရှိရာ “သံယောဂန္တော အကာရေတ္ထ” စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သံယောဂန္တလည်းဖြစ်-ဝိဘတ်အစလည်းဖြစ်-ဩမှနောက်လည်းဖြစ်သော အသရကိုချေပါ-ဟူလို၊] ဟောသိ-ဖြစ်၏၊ ပေ ၊ ဟောမ၊ ဘာဝေ-၌၊ ဟူယတေ-ဖြစ်ခြင်း၊ [အကမ္မကဓာတ်ဖြစ်၍ ကမ္မရုပ်ကို မပြ။]

တထာ-ပါး၊ ဟောတု-ဖြစ်လော၊ (ဖြစ်စေသတည်း)၊ ပေ ၊ ဟောတိ၊ အနကာပရတ္တာ(န အကာရ ပရတ္တာ)-အ အက္ခရာမှ နောက်မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဟိလောပေါ-ဟိချေခြင်းသည်၊ န ဘဝတိ-မဖြစ်၊ [ဟိလောပံ ဝါ သုတ်က (အ)မှနောက်ဖြစ်သော ဟိကိုချေ၏၊ ဟောဟိ၌ ဩနောက်ဖြစ်၍ ဟိကို မချေရ-ဟူလို၊] ပေ၊ ဟောမ၊ ဘာဝေ-၌၊ ဟူယတံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဖြစ်ရာ သတည်း။

ထောမနိဓိလာသော “ဒါန-ပေးခြင်း” ဟူသည် တရားကို သိစေခြင်းတည်း၊ သိစေခြင်း ဟူသည်လည်း ဟောပြောခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အတိသန္ဓနေ-တရားပေးခြင်း (ဟောခြင်း)၌...၏” ဟု ဆိုလိုက်သည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် “ဥဒ္ဓိသတိ-ဟောပြောရွတ်ပြ၏” ဟူသော အနက်လည်း ဓာတ်နက်ပင် ဖြစ်တော့၏၊ “အပစ္စန္ဓပိ ဒိစ္ဆန္တိ-မချက်ကုန်သော် လည်း ပေးကြကုန်၏” ဟူသော ဇာတ်ပါဠိ၌ကား ဒိသဓာတ်သည် ပေးခြင်း အနက် ကိုပင် တိုက်ရိုက် ဟော၏။ [“ဒိသ=ပေက္ခဏေ” တုန်းကအတိုင်း ဒိစ္ဆ ပြီးစေ။]

သတ္တမိယံ-သတ္တမီဝိဘတ်၌၊ သရလောပါဒိ (ဟောတိ)၊ ဟေယျ-
 ဖြစ်ရာ၏။ ပေ ၊ ဟေယျာမ-ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ ဟေယျံ ဝါ-ဟေယျံလည်းရှိ၏။
 [အတ္တနောပုဒ်ဖြင့် “ဟေထ” စသည် ရှိဖို့ရန် ခဲရင်းသော်လည်း ဧယျံဝိဘတ်
 ဖြင့်ကား “ဟေယျံ” ဟု ရှိသည်-ဟူလို၊] ဘာဝေ-၌၊ ဟူယေထ-ဖြစ်ခြင်း၊
 ဖြစ်ရာ၏။

ဟိယျတ္တနိယံ-၌၊ အပစ္စယလောပေ-အပစ္စည်းချေခြင်းကို၊ (ကတေ-
 သော်)၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဟူဓာတုဿ-၏၊ ဥ၊ ကာရဿ-ဥ၊
 အက္ခရာ၏။ ဥဝါဒေသော-ဥဝပြု၊ [ဗြဟ္မဝန္တိ၌ “ဈာလာနမိယုဝါ သရေဝါ” သုတ်
 ဖြင့် ဥဝပြုလတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌လည်း ထိုသုတ်ဖြင့်ပင် ပြုနိုင်မည်
 ထင်သည်။] အဟုဝါ-ဖြစ်ပြီ၊ အဟုဂူ-ကုန်ပြီ၊ အဟုဝ၊ အဟုဝေါ-ပြီ၊
 အဟုဝတ္ထ၊ ပေ ၊ အဟုဝမှသေ၊ ဘာဝေ၊ အဟူယတ္ထ-ရှေး၌ဖြစ်ခြင်း။ [ဣ
 မလာနိုင်သောကြောင့် “ပဟူယိတ္ထ” ဟု မရှိရ။]

အဇ္ဇတနိမိ-၌၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဟူတော-ဟူဓာတ်မှ၊ (ပရဿ-
 သော)၊ ဤဝိဘတ္တိဿ-ဤဝိဘတ်ကို၊ လောပေါ-ချေ၊ ရဿတ္တံ-ရဿပြု၊
 သော-ထိုသူသည်၊ အဟု-ဖြစ်ပြီ၊ [သိ၌ “ရဿတ္တံ” မပါ၊ အဟု-ဟု ရှိ၏။]
 လောပါဘာဝေ-ကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ ကရဿ ကာသတ္တမဇ္ဇတနိမိတိဇတ္ထ-
 ဤသုတ်၌၊ သတ္တမဇ္ဇတနိမိတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ သာဂမော-သအက္ခရာ
 လာ၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ [(ဤ)ဝိဘတ်ကိုလည်း ကွစိဓာတုဖြင့်
 ရဿပြု၊] အဟောသံ-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဩကာရဿ-
 ဩအက္ခရာ၏၊ ဧကာရော-ဧပြု၊ [အဟောသံ-ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဩကို
 ဧပြု၍ “အဟောသံ” ပြီးသည်-ဟူလို၊ “ဩကာရဿကာရော” ဟု ပါဠိရှိစေ။]

သတ္တမိယံ-သဒ္ဒနိတိ၌ ဥ၊ကို ဥဝပြုသော “ဟုဝေယျ၊ ဟုဝေယျံ” စသော
 ရုပ်များကို ပြု၍၊ ဥပကနဋံ ဘုရားရှင် တွေ့ခန်း၌ “ဟုဝေယျ ပါဝသော (“ဟုဝေယျပိ+
 အာဝသော=ငါ့ရှင်+ဟုတ်လဲ ဟုတ်လောက်ပါပေရဲ့)”ဟူသော စကားကို သာကေပြု၏။
 ထိုပါဠိ၌ ဝကို ပပြု၍ “ဟုပေယျပါဝသော” ဟု လည်ရှိသည်။

ဟိယျတ္တနိယံ-စတုက္က၊ သကုနဇာတ်၌ အတ္တနောပုဒ် အမှယောဂ ဗဟုဝစ်ရုပ်နှင့်
 တူသော “အဟုဝါမှသေ” ဟု ရုပ်တစ်မျိုး ရှိ၏။ ထို၌ အတိတ်အနက်ကို ထွန်းပြသော
 “သ္မ” နိပါတ်တစ်မျိုး သက္ကတမှာ ရှိသကဲ့သို့ “မှ” နိပါတ်နှင့် သေ-ကား ဂါထာပူရဏ
 နိပါတ်တည်း။ “အဟုဝါ” သာ လိုရင်းဖြစ်သည်-ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ်၌ ဆုံးဖြတ်
 သည်။ သဒ္ဒနိတိ၌ကား တစ်မျိုး ကြံလေသေး၏။

အဟဝံဝါ-အဟဝံလည်း ရှိ၏။ အဟောသိ-ပြီး၊ [ဩကို လူပြု၊] အဟော သိတ္တ-ကုန်ပြီ၊ အဟောသိ အဟံ-ဖြစ်ပြီ၊ ပရသရဿ-နောက်သရကို၊ လော ပေါ-ချေး၊ ရဿတ္တဉ္စ-လည်းပြု။ [“အဟူ+ဣ” ဟု ရှိရာ၌ ကွစိဓာတုဖြင့် နောက်ကူကိုချေး၊ ဥကိုလည်း ရဿပြုလျှင် နိဂ္ဂဟိတ် အလိုလို ဥသို့ရောက်၍ “အဟံ” ပြီးသည်။] အဟောသိမှ၊ အဟုမှ-ကုန်ပြီ၊ ရဿတ္တံ-ပြု။ (ကွစိဓာတု ဖြင့် ဟူ၌ဥကို ရဿပြု၊) ဘာဝေ-၌၊ အဟူယိတ္တ-ရှေး၌ဖြစ်ခြင်း။ [ဟိယုတ္တနိ ဌ အဟူယတ္တ” ဟု ရှိခဲ့၏။ ဣလာခြင်းသာ ပို၍ “အဟူယိတ္တ” ဟု အဇ္ဇတနိ၌ ရှိသင့်၏။ ယခုစာ၌ “ဘာဝေ ဘဝိတ္တ၊ (သီမူ၌) အဟဝိတ္တ” ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်ဟန်တူသည်။]

ဟိလောပံဝါတိ ဣတော-သုတ်မှ၊ လောပေါတိ ဝါတိစ ဝတ္တတေ။

၄၉၀။ ဟောတိဿရေ ပေ သဿစ။ ။ ဘဝိဿန္တိမိ ဝိဘတ္တိမိ-
 ကြောင့်၊ ဟူကုတိ-“ဟူ” ဟူသော၊ ဧတဿ ဓာတုဿ-၏။ [တစ်ချို့စာ၌ “ဓာတုဿ” ကျသည်။] သရော-ဥသရသည်။ ဧဟ ဩဟ ဧတ္တံ-ဧဟအဖြစ်၊ ဩဟအဖြစ်၊ ဧအဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-၏။ သဿစ-ဿ၏လည်း၊ လော ပေါ-သည်။ ဝါဟောတိ-ဝိကပ် ဖြစ်၏။ ဣကာရာဂမော-ဣလာ၊ သရလော ပါဒိ-သည်။ (ဟောတိ)၊ ဟောဟိတိ-ဖြစ်လတ်၊ ပေ ၊ ဟောဟာမ-ကုန်လတ်၊ [ဟောဟာမိ၌ ဟူမှ ဥကို ဧဟပြု သာချေပြီးနောက်၊ ဣမလာဘံ၊ အကာရော ဒိဗံ ဟိမိမေသံဖြင့် ဒိဗပြုသည်။ ဟောဟာမိ၌လည်း နည်းတူ၊] လောပါ ဘာဝေ-ကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ (သဿစ လောပေါ ဟောတိဝါ-ဿချေခြင်းကို ဝိကပ်ဟု ဆိုသောကြောင့် သမချေဘဲ ဧဟချည်းသာ ပြုလျှင်-ဟူလို)၊ ဟေ ဟိဿတိ-ဖြစ်လတ်၊ ပေ ၊ ဟေဟိဿာမ။

ဩဟာဒေသေ-ဩဟပြုရာ၌၊ ဟောဟိတိ-ဖြစ်လတ်၊ ပေ ၊ ဟော ဟာမ-ကုန်လတ်၊ တထာ-ပါး၊ ဟောဟိဿတိ၊ ပေ ၊ ဟောဟိဿာမ။ [ဿ

အဟဝံဝါ-မြန်မာမူ၌ “အဘဝံ” ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊ အဟဝံကိုပင် စဉ်းစား သင့်၏။ ဘာကြောင့်နည်း ...ဟိယုတ္တတနိ ဥ၌ “အဟုဝ(ဝ) ဟု ရှိခဲ့သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဝုဒ္ဓိပြုရိုးမှန်လျှင် သဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိဓာတ်ဖြစ်၍ ဝုဒ္ဓိအထင်အရှား ရှိသင့် သောကြောင့်လည်းကောင်း “အဟဝံဝါ” သာ ရှိသင့်သည်။ မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ လည်း “ဘဝန္တိ အဟဝံဓာတိ ဘူတာ” ဟူသော ဘူတဂါမသိက္ခာပဒ အဋ္ဌကထာကို ထောက်၍ “အဟုဝံ” သင့်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်။ [သို့သော် ပစ္စိကာ၌မူ “အဟဝံ” ကို ရုပ်တွက်ပြုလေ၏။]

မချေဘဲ သြဟချည်းပြုပုံတည်း၊] ဧကာရာဒေသေ-ဧပြုရာ၌၊ ဟေတိ-ဖြစ်လတံ၊ ပေ ၊ ဟေသာမ။ [ဟေသတိ စသည်၌ သမချေဘဲ (ဧ)သာ ပြုသည်၊] ဘာဝေ-၌၊ ဟူယိဿတေ-နောင်၌ဖြစ်ခြင်း၊ ကာလာတိပတ္တိယံ-၌၊ အဟုဝိဿ-ဖြစ်ရာပြီ၊ အဟုဝိဿံသု၊ အဟူယိဿထ-ရှေး၌ဖြစ်ခြင်း၊ ကုစ္စာဒိ။

ဟူ-ဟူသည်ညလ်းကောင်း၊ ဘူ-ဘူသည်လည်းကောင်း၊ သတ္တာယံ-၌...၏။ (သီမု၌ “ဟူ၊ ဘူ=သတ္တာယံ” ဟု ရှိ၏။ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ဓာတ် ၂ ခုကို တွဲ၍ ဆိုထားသောကြောင့် ထိုအဆိုအတိုင်း ဤ၌လည်း တွဲ၍ ဆိုသည်။ “ဂမ၊ သပ္ပ=ဂတိမိ” ကဲ့သို့တည်း။) ဘူဣတိ-ဘူဟု တည်ပြီးသော၊ ဣဓ-ဤရပ်၌၊ အနုပုဗ္ဗော-အနုရှေးရှိသည်လည်းကောင်း၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိ-သည်လည်းကောင်း၊ အပစ္စယလောပဝုဒ္ဓိယော-အပစ္စည်းချေခြင်း၊ ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ အနုဘောတိ-ခံစား၏၊ ပေ ၊ အနုဘောမ၊ ကမ္မေ၊ အနုဘူယံတိ-ခံစားအပ်၏၊ အနုဘူယန္တိ၊ တထာ၊ အနုဘောတု-ခံစားလော၊ ပေ ၊ အနုဘဝိဿ ဝါ ကုစ္စာဒိ။ (ဘူဓာတ်သည် ရှေ့၌ ပါပြီးဖြစ်သော်လည်း ဝုဒ္ဓိပြုလျက် “အနုဘောတိ” စသည်ဖြင့် ဘူဝါဒီတွင် ပါဝင်သောကြောင့် ထပ်၍ ပြုပြန်သည်။)

သိ-သိဓာတ်သည်၊ သယေ-အိပ်ခြင်း၌....၏၊ အပစ္စယလောပေါ-ချေ၊ ဝုဒ္ဓိစ-ဝုဒ္ဓိလည်းပြု၊ သေတိ-အိပ်၏၊ ပေ ၊ သေန္တေ-အိပ်ကုန်၏၊ ကုစ္စာဒိ။

အပစ္စယလောပါဘာဝေ-အပစ္စည်းကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ သရေတိ ဝတ္တတေ၊ ဓာတုဂ္ဂဟဏဉ္စ-ဓာတုသဒ္ဓါလည်း၊ (ဝတ္တတေ)။

၄၉၁။ ● အယ ။ ။ ပရေသရေ၊ ဓာတွန္တဿ-သော၊ ဧကာရဿ-၏၊ အယာဒေသော-အယ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ သရလောပါဒိ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [အယပြုသည့်အခါ ယ၌ သရပါသည်ဟု အယူရှိ၍ “သရလောပါဒိ” ဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် အခြားကျမ်းများ၌ ဤသို့မဆိုသောကြောင့် စဉ်းစားသင့်သည်၊] သယတိ-အိပ်၏၊ ပေ ၊ ကမ္မေ-၌၊ အတိပုဗ္ဗော-အတိ

ကာလာတိပတ္တိယံ-ဤ၌ “အဘဝိဿံ” စသည်တို့မှာ ပါဠိပျက်သာ၊ “အဟဝိဿံ-အဟဝိဿံသု” တို့ကိုပင် ဆင်ခြင်ထိုက်၏၊ ဘဒ္ဒကြောင့်နည်း ...ဟူ၌ ဥပုဋ္ဌိ ဥပုဋ္ဌိလျက် ဟိယုတ္တန္တိ ဝိဘတ်မှစ၍ ပြခဲသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောက်နောက် ရုပ်များ၌ အထူးမပြုလျှင် ထိုအတိုင်းပင် ဖြစ်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဟုဝိဿံ၊ အဟုဝိဿံသု” ဟု ရှိမှ ရှေးရုပ်များနှင့် ညီညွတ်မည်၊ သဒ္ဓနီတိ၌လည်း “အဟုဝိဿံ၊ အဟုဝိဿံသု” စသည်ဖြင့် ပြသည်။

ရှေးရှိသည်။ (ဟောတိ)၊ ကွစိဓာတွာဒိနာ-ဖြင့်၊ ယမိ-ယပစ္စည်းကြောင့်၊ ဓာတုန္တဿ-သော၊ ရဿသရဿ-၏၊ ဒီဃော-ဒီဃပြု၊ [ဤ၌ ဒီဃပြုဖို့ရာ ညွှန်ပြသောကြောင့် နဂိုက “သိ” ဟု ရဿဖြင့် ရှိဟန်တူသည်။ သို့သော် ထောမနိဓိ၌ “သယနံ” ပုဒ်ဝယ် “သိ” ဓာတ်ဟု ဆို၏။ ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟ၌လည်း သိဓာတ်၌ “သေဝ ဂတိ ဝုဒ္ဓိယံ” ဟု ဆို၍ သိဓာတ်ကျမှ “သိ=သယေ” ဟု မိန့်သည်။] အတိသီယတေ-လွန်အောင်အိပ်အပ်၏။ ပေ ၊ ဘာဝေ-၌၊ သီယတေ-အိပ်ခြင်း၊ [အကမ္မကဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် ကံဟောရာ၌ အတိ ဥပသာရ ကူစွက်ရ၏။ ဘောဟော၌ ကူစွက်ဖွယ် မလို။]

တထာ၊ သေတု-အိပ်လော၊ ပေ ၊ သယတု-အိပ်လော၊ ပေ ၊ အတိသီယတံ-လွန်အောင် အိပ်အပ်လော၊ ပေ ၊ ဘာဝေ၊ သီယတံ-အိပ်ခြင်း၊ သယေ သယေယျ-အိပ်ရာ၏၊ သယေယျ၊ အတိသီယေထ(ယျ)-လွန်အောင် အိပ်အပ်ရာ၏။ ဘာဝေ၊ သီယေထ-အိပ်ရာခြင်း၊ အသယံ-အိပ်ပြီ၊ ပေ ၊ အသယံ၊ သာဂမေ-သလာရာ၌၊ အတိသေသိ-အလွန်အိပ်ပြီ၊ (သတ္တမဇ္ဇတနိမိ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် (သံ) လာ၊) အတိသေသံ၊ ကမ္မေ၊ အစွသီယိတ္ထ-လွန်အောင် အိပ်အပ်ပြီ၊ (အ-လာ၍ တိကို စပြု၊ ဒွေဘော်လာ)၊ ပေ ၊ ဘာဝေ၊ သီယိတ္ထ-ရှေး၌အိပ်ခြင်း၊ (အတိသီယိတ္ထ-ဟူရာ၌ အတိပိုသည်။)

သယိဿတိ-အိပ်လတံ၊ ပေ ၊ ဣကာရာဂမာဘာဝေ-ဣလာခြင်း မရှိရာ၌၊ သေဿတိ-အိပ်လတံ၊ ပေ ၊ အတိသီယိဿတေ-လွန်အောင် အိပ်လတံ၊ ပေ ၊ ဘာဝေ၊ သီယိဿတေ-နောက်၌ အိပ်ခြင်း၊ အသယိဿ-အိပ်ရာပြီ၊ အသယိဿံသု၊ ကမ္မေ၊ အစွသီယိဿထ-နောက်၌ အိပ်ခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ။

နိ၊ ပါပဏေ-ရောက်စေခြင်း၌...၏။ (၄၈၀ “ဝဟ=ပါပဏေ”နှင့် အတူပင်)၊ အယံ-ဤနိဓာတ်သည်၊ ဒွိကမ္မကော-ကံ ၂ ခု ရှိ၏။ အဇံ-ဆိတ်ကို၊

ဒွိကမ္မကောယံ—ရွာသို့ဆောင်” ဟု ဆိုလျှင် “ဘာကို ဆောင်သနည်း” ဟု မေးဖွယ် ရှိသေး၏။ ထို့ကြောင့် “ဆိတ်ကို+ရွာသို့+ဆောင်” ဟု ကံ ၂ ပါးရှိမှ အဓိပ္ပာယ် ဖုံလင်၏။ ထိုဒွိကမ္မကဓာတ်သည် နိ-ဝဟ-ဟရ စသော ချာဒိဂဏိကဓာတ်၊ ဒုဟ-ယာစ-ရမိ စသော ဒုဟဒိဂဏိကဓာတ်ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏။

[ဆောင်] ဒဟ-ယာစ-ရမိ-ပုစ္ဆ၊ ဘိက္ခ-သာသ ဝဇာဒယော၊
 နိ-ဝဟ-ဟရ မာဒိစ၊ ဥဘယေတေ ဒွိကမ္မိကာ။

ဂါမံ-ရွာသို့၊ နေတိ-ဆောင်၏၊ နေန္တိ-ကုန်၏၊ (အ-ပစ္စည်းချေ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် အန္တိမှ အကိုလည်းချေ၊) ပေ၊ လောပါဘာဝေ-အပစ္စည်းကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ နယတိ-၏၊ နယန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ။ ကမ္မေ-ဌ်၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ အဇော-ဆိတ်ကို၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ နိယတေ-ဆောင်အပ်၏၊ နိယရေ၊ နိယန္တေ-အပ်ကုန်၏၊ နိယတိ-အပ်၏၊ နိယန္တိ။

တထာ၊ နေတု-လော၊ ပေ ၊ နိယတံ-ဆောင်အပ်လော၊ နိယန္တံ၊ နယေ နယေယျ-ဆောင်ရာ၏၊ နိယေထ နိယေယျ-အပ်ရာ၏၊ အနယံ နယံ-ပြီ၊ အနယံသု နယံသု-ကုန်ပြီ၊ ဝိနေသိ-ဆုံးမပြီ၊ (ဝိပုဗ္ဗ နိဓာတ်၊ ဤဝိဘတ်၊ နိဗ္ဗာန်ကို ဧဝုဒ္ဓိပြု၊ သတ္တမဇ္ဇတနိမိ-ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် (သံ)လော၊) ဝိနေသု-ဆုံးမကုန်ပြီ၊ အနိယိတ္ထ နိယိတ္ထ-အပ်ပြီ၊ နယိဿတိ၊ နေဿတိ၊ နယိဿတေ-လတံ၊ နိယိဿတေ၊ နိယိဿတိ-အပ်လတံ၊ အနယိဿ-ပြီ၊ အနိယိဿ-အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဌာ=ဂတိနိဝတ္တိမိ-သွားခြင်းမှ ဆုခံနစ်ခြင်း၌၊ (ဝါ-ရပ်ခြင်း၌).....၏၊ ဝါတိ ဝတ္တတေ။

၄၉၂။ ဌာ တိဌော။ ။ ဌာဣတိ ဧတဿ ဓာတုဿ၊ ဝါ တိဌာ ဒေသော ဟောတိ၊ ဝဝတ္တိတ၊ ပေ ၊ ဝါသဒ္ဓေါ။ (ပိုင်းခြားပုံကို ကစ္စည်းဘာသာ ဋီကာမှာ ရှု၊) အပစ္စယလောပေါ-အပစ္စည်းကို ချေ၊ (လောပစ္စေတ္တဖြင့် ချေ၊) တိဌတိ-ရပ်၏၊ တည်၏၊ တိဌန္တိ၊ ဌာတိ-တည်၏၊ ဌန္တိ၊ လောပါဘာဝေ-အပစ္စည်းကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ ကွစိဓာတုဗျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဌာတော-ဌာဓာတ်မှ (နောက်၌)၊ဟကာရာဂမောစ-ဟအက္ခရာလာသည်လည်းကောင်း၊ ရသတ္ထံ-

ဒုဟ ၊ပေ၊ ဝစာဒယော-ဒုဟဓာတ် ၊ပေ၊ ဝစ အစရှိသော ဓာတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ နိ ၊ပေ၊ မာဒိစ-နိဓာတ် ဝဟဓာတ် ဟရဓာတ် အစရှိသော ဓာတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဉာယေ-၂ ပါးကုန်သော၊ ဧတေ-ဤဓာတ်တို့သည်၊ ဒွိကမ္မိကာ-ကံ ၂ ပါးစီ ရှိကုန်၏။

ကမ္မေ နိယတေ အဇော ဂါမံ-ကံ ၂ပါးတွင်လည်း လိုရင်းပဓာနကံ၊ လိုရင်း မဟုတ်သော အပဓာနကံဟု ၂ မျိုး ရှိပြန်၏၊ “ဆိတ်ကို-ရွာသို့-ဆောင်” ဟူရာ၌ ဆိတ်သည် ဆောင်ခြင်းကိစ္စ၌ လိုရင်းဖြစ်၍ ပဓာနကံတည်း၊ ရွာသည် အပဓာနကံ တည်း၊ ကံဟောဝါကျ၌ နိစသော ဓာတ်တို့သည် ပဓာနကံကို ဟော၏၊ “ဆောင်အပ် သော+ဆိတ်” ဟု မြန်မာအသုံးကို သတိပြုပါ၊ ထို့ကြောင့် “နိယတေ အဇော ဂါမံ ဒေဝဒတ္တေန” ဟု အဇောကို ဝုတ္တကံ၊ ဂါမံကို အဝုတ္တကံ အဖြစ်ဖြင့် ပါဠိစီရသည်။ [ဒုဟ စသောဓာတ်တို့၌ကား အပဓာနကံကို ဟောကြောင်း နောက်၌ ထင်ရှားလတံ။]

ရဿ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ သံပုဗ္ဗော-သံရှေးရှိ၏။ *သဏ္ဍာ
 ဟတိ-ကောင်းစွာတည်၏။ [သံပုဗ္ဗ ဌာ၊ အ၊ တိ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဌာနောင်
 ဟလာ၊ ဌာ၌ အာကိုလည်း ရဿပြု၊ ဟကို အသို့ကပ်၊ နိဂ္ဂဟိတံကို ဝဂ္ဂန္တ
 (ဏ်) ပြု၊] သဏ္ဍာဟန္တိ-ကုန်၏။ ဧတ္ထေ-ဧ အဖြစ်သည်။ (သတိ-သော်)၊
 အဓိဋ္ဌေတိ-ဆောက်တည်၏။ အဓိဋ္ဌန္တိ-ကုန်၏။ (လောပဉ္စေတ္ထ မကာရော
 ဖြင့် ပြေ။)

ကမ္မေ-ဌ်၊....

၄၉၃။ ယမိ ဒါဓာ ပေ၊ မိ။ ။ ပရေ-သော၊ ဘာဝကမ္မဝိသယေ-
 တော ကံဟူသော အရာရှိသော၊ [“ဘောက် အနက်၌ သက်သော” ဟူလို၊]
 ယမိ ပစ္စယေ-ယပစ္စည်းကြောင့်၊ ဒါဓာ ပေ၊ မထဏ္ဏတိ-ဒါ၊ဓာ ပေ၊ မဟ
 မထဟူကုန်သော၊ ဓာတုနံ-တို့၏။ အန္တော-အဆုံးသည်၊ ဤကာရံ-သို့၊
 အာပဇ္ဇတေ-၏။ အယံ အာရမ္မော-အားထုတ်အပ်သော ဤသုတ်သည်၊
 နိစ္စတ္ထော-နိစ္စဝိဓိ အကျိုးရှိ၏။ ဥပဋ္ဌိယတိ-လုပ်ကျွေးအပ်၏။ ဥပဋ္ဌိယန္တိ။

ဟကာရာဂမေ-ဟ အက္ခရာလာရာ၌၊ ရဿတ္တံ-ပြု၊ ဤကာရာဂမောစ-
 ဤလည်းလာ၊ ပတိဋ္ဌဟိယတိ-ရပ်တည်အပ်၏။ ပတိဋ္ဌဟိယန္တိ၊ [ပတိပုဗ္ဗ
 ဌာနောင် သုတ်ကြီးဖြင့် အလာ၊ အာကိုလည်းရဿပြု၊ ဣဝဏ္ဏာဂမောဝါဖြင့်
 (ဤ)လာ၊] ဘာဝေ-ဌ်၊ ဋ္ဌိယတေ-တည်ခြင်း၊ တထာ၊ တိဋ္ဌတု-တည်လော၊
 ပေ၊ ဋ္ဌန္တိ-တည်ကုန်လော၊ သဏ္ဍာဟတု-ကောင်းစွာ တည်လော၊ ပေ ၊ တိဋ္ဌေ၊
 တိဋ္ဌေယျ-တည်ရာ၏။ သဏ္ဍေ၊ သဏ္ဍေယျ-ကောင်းစွာ တည်ရာ၏။ သဏ္ဍေ
 ယျ-ကုန်ရာ၏။ သဏ္ဍေဟေ၊ သဏ္ဍေဟေယျ-၏။ သဏ္ဍေဟေယျံ၊ အဋ္ဌာသိ-
 တည်ပြီ၊ [ဌာနောင် “သတ္တမဇ္ဇတနိမိ” ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သ်လာ၊] ပေ၊ ပတိ
 ဋ္ဌိယန္တိ၊ ဌာသတိ၊ ဋ္ဌိသတိ-ဟု ပါဠိပျက်သည်၊ “သံယောဂေ စညဓာတုနံ” ၌
 ဤရုပ်ကို ရဿပြုဖို့ရာ ဋီကာ ထုတ်ပြခဲ့၏။] ဌာသန္တိ၊ ပေ ၊ ပတိဋ္ဌိသ-
 တည်ရာပြီ၊ ပေ ၊ ဣစ္စာဒိ။

* [ဆောင်] သံပုဗ္ဗဌာ၊ အ-ဖြစ်ခါဝယ်၊ ကုစာဓာတု၊ သုတ်ဖြင့်ရှု၍၊ -
 လာမူဟပါ၊ ဌာရဿာနင့်၊ ဝဂ္ဂနံဆင့်၊ ပြီးလင့်သဏ္ဍာဟရုပ်။

၄၉၃။ နိစ္စတ္ထော.ယမာရမ္မော— “ဥပပုဗ္ဗ ဌာ၊ ယ၊ တေ” ဟု ရှိရာ၌ ဣဝဏ္ဏာ
 ဂမောဝါဖြင့် ဤလာလျှင် “ဥပဋ္ဌိယတိ” ဟု ပြီးနိုင်သောကြောင့် ဤသုတ်သည် အဘယ်
 အကျိုးရှိသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား “နိစ္စတ္ထော” စသည်ကို မိန့်၊ ဤသုတ်သည်
 “ဥပဋ္ဌိယတိ” စသည်၌ ဌာ၏ အာကို ဤပြု၍ “ဥပဋ္ဌိယတိ” ဟုသာ အမြစ်ရင်ခြင်း

ပါ=ပါနေ-သောက်ခြင်း၌....၏။ ပါတိ ဝတ္ထုတေ။

၄၉၄။ ပါ ပီဗော။ ။ ပါဏတိ ဧတဿ ဓာတုဿ ဝါ ပီဗာဒေသော ဟောတိ။ ဝဝတ္ထိတ ပေ၊ ဝါသဒ္ဓေါ၊ ပိဗတိ-သောက်၏။ ပိဗတု-လော၊ ပိဗေယျ-ရာ၏။ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဗကာရဿ-ဗ အက္ခရာကို၊ ဝကာ ရော-ဝပြု၊ ပိဝတိ-သောက်၏။ ပိဝန္တိ-ကုန်၏။ ပါတိ ပါန္တိဝါ-ဟုလည်းရှိ၏။ [ပိဗ မပြုဘဲ ပါအတိုင်းထားသည်။ ပါန္တိ၌ ရှေ့အာကို ချေ၊ နောက် အကို ဒီဃပြု၊ အပစ္စည်းကိုကား “လောပစ္စေတ္တ ဖြင့် ချေ၊ ဒီဃမပြုဘဲ “ပန္တိ” ဟု လည်းရှိ၏။] ပီယတေ-သောက်အပ်၏။ ပေ ၊ အပါသိ၊ ပိဝိ-သောက်ပြီ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ။

အသ= ဘုဝိ-ဖြစ်ခြင်း၌.....၏။ ဝိဘတ္တုပုတ္တိ-ဝိဘတ်သက်၊ အပစ္စယ လောပေါ-ချေ၊ အသ+တိ- “အသ+တိ” ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣဓ-ဤရပ်၌။ [“တိဿ ဝိဘတ္တိဿ ဣတ္တံ ဟောတိ” ၌ စပ်၊] အသသ္မာတိ၊ အန္တလောပေါ တိစ ဝတ္ထုတေ။

၄၉၅။ တိဿ ဣတ္တံ။ ။ အသဏတိ ဧတသ္မာ ဓာတုမှာ ပရဿ တိဿ ဝိဘတ္တိဿ ဣတ္တံ ဟောတိ၊ ဓာတွန္တဿ-ဓာတွန်၏။ [ဓာတ်၏ အဆုံးဖြစ်သော “သံ” ဗျည်း၏-ဟုလို၊ မြားပေါစ-ကျေခြင်းသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ အတ္တိ-ဖြစ်၏။ ဝါ-ရှိ၏။ [နိပါတ်အတ္ထိ၊ နာမ်အတ္ထိများကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

အကျိုးရှိ၏။ ဣဝဏ္ဏာဂမော ဝါဖြင့် ဣလာ၍ “ဥပဋိယတိ” ဟု ရုပ် မရှိနိုင်-ဟုလို၊ ဒါ-ဓာ စသော ရုပ်များ၌လည်း နည်းတူ။

၄၉၄။ ဝဝတ္ထိတ ပေ၊ ဝါသဒ္ဓေါ-“ပါနိယံ၊ ပါတဗ္ဗံ” စသည်၌ ပိဗ အပြုမရှိဟု အသန္တဝိဓိကိုလည်းကောင်း “ပိဝတိ၊ ပါတိ” စသည်၌ အနိစ္စဝိဓိကိုလည်းကောင်း သတ်မှတ်သည်။ [အဇ္ဇတနိ၌ (သံ) လာ၍ “အပါသိ” ဟုသာ ရှိသင့်၏၊ ဒီဝါဒီရိုက်လည်း မဟုတ်-ကာရိတ်အရာလည်း မဟုတ်သောကြောင့် “အပါယံ” ဟု မရှိသင့်၊ ဧကနိပါတ် သုရာပါနဇာတ်၌ကား “အပါယံမှာ-သောက်ခဲ့ကုန်ပြီ” ဟု ရှိ၏။ ထို၌ ယ အာဂံဟု ကြံ။]စ

အသတိဓ-“အသ” တည် ဓာတွန်(အ)ကို ချေပြီးနောက် တိဝိဘတ် အပစ္စည်းဖြင့် “အသ+အ, တိ” ဟု ဖြစ်ရာ အပစ္စည်းကိုလည်း လောပစ္စေတ္တဖြင့် ချေ၍ “အသံတိ” ဟုသာ ရှိသင့်၏။ ထို့ကြောင့် “အသတိဓ” ဝယ် “သ” ၌ အသရပါနေခြင်းမှာ ရွတ် ဖြစ်ရုံ အပိုထည့်ခြင်းဟု မှတ်၊ အသ ဣစ္စေတသ္မာ၌လည်း ထို့အတူပင်။

ဝါတိ ဝတ္တတေ။

၄၉၆။ သဗ္ဗတ္ထံ ပေ၊ လောပေါစ။ ။ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယေသုစ-ဝိဘတ် ပစ္စည်းတို့ကြောင့်လည်း၊ အသဏ္ဍတိ ဧတာယ ဓာတုယာ-၏၊ အာဒိဿ-အစ အ၏၊ လောပေါ-သည်၊ ဝါ-စွာ၊ ဟောတိ၊ ဝဝတ္တိတ ပေ၊ ဝါသဒ္ဓေါ၊ သန္တိ-ရှိကုန်၏။ [“သတိ” ဟု ဧကဂုဏ်ရုပ် ရှိသည် ကား မသင့်၊ သိ၌လည်း မပါ၊ အခြားကျမ်းများ၌လည်း မပြ။]

အသသ္မာတိ အန္တလောပေါတိစ၊ အဓိကာရော-တည်း။

၄၉၇။ သိမိစ။ ။ သိမိ ဝိဘတ္တိမိစ-ကြောင့်လည်း၊ အသဿ ဓာ တုဿ-၏၊ အန္တလောပေါ-အဆုံး သ၏ကျေခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ တံ- သည်၊ အသိ-ဖြစ်၏။

၄၉၈။ ထဿ ဣတ္ထံ။ ။ အသဏ္ဍတိ ဧတာယ ဓာတုယာ-မှ၊ ပရဿ ထဿ ဝိဘတ္တိဿ၊ ဣတ္ထံ-တ္ထအဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊ ဓာတုန္တဿ-၏၊ လောပေါစ-လည်း၊ (ဟောတိ)၊ တုမှေ-တို့သည်၊ အတ္ထ-ဖြစ်ကုန်၏။

ဝါတိ ဝတ္တတေ။

၄၉၉။ အသသ္မာ ပေ၊ လောပေါစ။ ။ အသဏ္ဍတိ ဧတာယ ဓာတု ယာ၊ ပရသံ-ကုန်သော၊ မိမဏ္ဍတိ-မိ၊ မ ဟူကုန်သော၊ ဧတာသံ ဝိဘတ္တိနံ- တို့၏၊ မိ၊ မှ ဣတိ-မိ၊ မှ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ-တို့သည်၊ ဝါ ဟောန္တိ-ဝိကပ်ဖြစ်ကုန်၏၊ ဓာတုန္တဿ လောပေါစ၊ အမိ-ဖြစ်၏၊ အမှ- ကုန်၏၊ အသ္မိ-ဖြစ်၏၊ အသ္မ-ကုန်၏၊ [ဝါကြောင့် မိ-မှ မပြုဘဲ (သံ)ဗျည်း ကို မိ မသို့ကပ်၍ “အသ္မိ၊ အသ္မ” လည်း ရှိသည်-ဟုလို။]

၄၉၆။ သဗ္ဗတ္ထံ ပေ၊ ဝါသဒ္ဓေါ-ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ “သန္တိ-သန္တ” စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ “သန္တော၊ သမာနော” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ရှိ၏။ ဤသို့ ဝိဘတ်နှင့် ပစ္စည်း ၂ မျိုးစုံသောကြောင့် “သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဝိဘတ်ပစ္စည်း တို့ကြောင့်” ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ “သဗ္ဗတ္ထ”ဟု ဆိုသော်လည်း ဝိဘတ်အားလုံး ပစ္စည်း အားလုံး နှောင်းရာ၌ကား မစီရင်နိုင်သောကြောင့် ဝဝတ္တိတဝါသဒ္ဓါက ပိုင်းခြားကန့် သတ် ပေးရပြန်သည်။ ထိုဝါသဒ္ဓါကြောင့် တိ-သိ စသော ဝိဘတ်ဖြင့် “အတ္ထိ-အသိ” စသည်ဖြင့်သာ ရှိ၍ “သတိ၊ သသိ၊ သာမိ၊ သာမ” စသော ရုပ်များလည်း မရှိ၊ မာန အန္တမှ တစ်ပါး တ-စသောပစ္စည်းကြောင့် “သတော-ဖြစ်၏” စသော ရုပ်များလည်း မရှိ-ဟု အသန္တဝိမိကို ပြ၏။ “အသန္တိ အသန္တော အသမာနော” ဟု အ မချေသော ရုပ် မရှိ၊ အမြဲ အကို ချေရသော နိစ္စဝိမိတည်း၊ အနိစ္စဝိမိရုပ်ကား ရှိဟန်မတူ၊ ရှာဖွေ ကြလေဦးတော့။

၅၀၀။ တုဿ ဣတ္ထံ။ ။ အသက္ကတိ၊ ပေ ၊ လောပေါစ၊ အတ္ထု-
 ဖြစ်စေသတည်း၊ အသဿ-၏၊ အာဒိလောပေါစ- အစ သရ၏ ကျေခြင်း
 သည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ [သဗ္ဗတ္တာ သဿာဒိလောပေါစ-ဖြင့် ချေ-ဟူလို၊]
 သန္တု-ဖြစ်စေကုန်သတည်း၊ အာဟိ-ဖြစ်လော၊ အတ္ထ-ဖြစ်ကုန်လော၊ အသ္မိ-
 ဖြစ်၏၊ အသ္မ-ကုန်၏။

သတ္တမိယံ-သတ္တမိ ဝိဘတ်၌၊ အသဿ-၏၊ အာဒိလောပေါ-အစ
 သရကို ချေ၊ ကွစိဓာတုဘျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အသတော-မှ၊ (ပရာသံ) ဧယျ ဧယျံ၊
 ဝိဘတ္တိနံ-တို့၏၊ ဣယာ ဣယံစ-ဣယာအပြု၊ ဣယံ အပြုတို့သည်လည်း၊
 ဟောန္တိ၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ သိယံ-ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ လောပါဘာဝေ-ရှေ့သရ
 ကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ ကွစိဓာတုဘျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အသတော-မှ၊ (ပရေသံ) သဓာ
 တုန္တာနံ-ဓာတုနံနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ (ဓာတ်၏ အဆုံး (သံ)နှင့် တကွ-
 ဟူလို) ဧယျာဒိနံ-ဧယျ အစရှိသော ပရဿပုဒ် ၆ လုံးတို့၏၊ သု သု
 သု သုထ သံ သာမ အာဒေသာ-သု၊ သု၊ သု၊ သုထ၊ သံ၊ သာမ
 အပြုတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝစနိယော-ပြောဆိုထိုက်သည်၊ အဿ-
 ဖြစ်၏။ [ဧဝ မဿ ဝစနိယော-ဟု သီမူရှိ၏၊] အဿ-ဖြစ်ကုန်၏၊ အဿ-
 ၏၊ အဿထ-ကုန်၏၊ အသံ-၏၊ အဿာမ-ကုန်၏။

၅၀၀။ အာဟိ-အသဓာတ်၊ ဟိဝိဘတ်၊ အပစ္စည်း၊ သိမိစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဓာတွန်
 သကို ချေသင့်၏၊ ကစ္စည်း၌ သီးခြားသုတ် မရှိ၊ သဒ္ဒနိတိ၌ကား “သိမိစ” သုတ်မျိုးဝယ်
 “သိဟိသုစ” ဟု သုတ်တည်သည်၊ (အ+အ+ဟိ) ထို့နောက် သရာသရေလောပံ-
 ဒိဃံ သုတ်တို့ဖြင့် ဋီကာ စီရင်သည်၊ လောပစ္စေတ္တမကာရော-ဖြင့် အပစ္စည်းကို ချေ၍
 အကာရောဒိဃံ ဟိမိမေသုဖြင့် ဒိဃပုလျှင်လည်း သင့်မည်ထင်သည်၊ မောဂ္ဂုပ္ပာန်၌
 ကား ဒိဃမပြုတ် “အဟိ” ဟု ရှိ၏။ [ကျမ်းဂန်တို့၌လည်း “ပိတာ တု-မဟိ အမှာကံ၊
 မာတာ တု-မဟိ ပါရိကေ” ဟု ဒိဃမပြုတ် “အဟိ” ဟုသာ ရှိပေသည်၊ အတ္ထစသည်
 တို့မှာ ဝတ္တမာန် အတိုင်းတည်း။]

[သတ္တမိယံ] အသ နောက်မှ၊ ဧယျဣယာ၊ ဧယျုမှာတုံ၊ ဣယံဖြစ်မှု၊ ဓာတုကွစိ၊
 အသ၏အ၊ ချေကာလ၌၊ သဗ္ဗတ္ထသုတ်၊ စီရင်လုပ်သော်၊ ပြုယုဂ်
 သိယာ၊ သိယံလာ၏၊ တစ်ဖြာဧယျ၊ စသည်ဝိဘတ်၊ ဖိရပ်တို့မှာ၊
 သဓာတုန္တ၊ သု-သု-သုတည်း၊ သုထနှင့်သံ၊ တစ်ဖန်သာမ၊
 ဖြစ်ရလောဘိ၊ ကွစိဓာတု၊ သုတ်ဖြင့်ပြု၍၊ ဖြစ်မှုအဿ၊ ပုံစံစသည်၊
 မှတ်ကြနောင်လာ အချုပ်တည်း။

အဇ္ဇတနိယံ-၌၊ အကာရာဂမော-(အ)လာ၊ ဒီယောစ-ဒီဃလည်းပြု၊ အာသိ-ဖြစ်ပြီ၊ (“အသိသု” ဟု တစ်ချို့စာ ရှိ၏၊ ပါဠိပြယုဂ် တွေ့ခဲ့သည်။) အာသု-ကုန်ပြီ၊ ပေ ၊ အာသိမှ-ကုန်ပြီ။

ဝါတိ အဿာတိစ ဝတ္တတေ။

၅၀၁။ အသဗ္ဗဓာတုကေ ဘူ။ ။ အသဗ္ဗဓာတုကေ-အသဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ်ကြောင့်၊ အသဿေဝ ဓာတုဿ-အသဓာတ်၏ပင်၊ ဘူ အာဒေသော-ဘူ အပြုသည်၊ ဝါ ဟောတိ-ဝိကပ် ဖြစ်၏၊ ဘဝိဿာတိ-ဖြစ်လတ်၊ ပေ ၊ ဝါတိ ကိမတ္ထံ၊ အာသု-အာသု အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ ဘူ မပြုရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ [အာသု-ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ အသကို ဘူပြုရခြင်း အကျိုးကို ကစ္ဆည်းဘာသာ ဋီကာ၌ ကြံထား၏။]

ဗြူ=ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ (ဝစဓာတ်နှင့် အတူဆို)၊ တျာဒျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ အပစ္စယလောပေါစ-ကိုလည်း ချေ၊ ကွစိတိ ဝတ္တတေ။

၅၀၂။ ဗြူတော ဤ တိမိ။ ။ တိမိ ဝိဘတ္တိမိ-တိ ဝိဘတ်ကြောင့်၊ ဗြူဣတိ-ဗြူဟူသော၊ ဧတာယ ဓာတုယာ-မှ၊ ပရော-သည်၊ (ဟုတွာ-၍)။

ဣယံသု စသည်။ ။ ဧယျံ-ဧယျာသိ-ဧယျံဝိဘတ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း “ဣယံသု၊ ဣယာ၊ ဣယံ” ပြု၍ သိယံသု ဒွေဘိက္ခူ၊ ယေနတုဝံ စိရတရံ ပဏိဟိတော သိယာ၊ ဧဝရူပေါ သိယံ အဟံ အနာဂတ မဒ္ဒါနံ” စသော ပုံစံများကို သဒ္ဒနိတိ၌ ပြသေး၏၊ ဤ၌ ကွစိဓာတုဖြင့်ပင် စီရင်။

သိယာ နိပါတ်။ ။ အာချာတ် သိယာပုဒ်နှင့် အလားတူ “သိယာ” နိပါတ် လည်း ရှိသေး၏၊ ဧကံသအနက်ဟောဟု သဒ္ဒနိတိ ဆို၏၊ ဧကံသ (ဧက+အံသ) ဟု သည် ၂ ဖို့ ၃ ဖို့ စသည်ရှိရာဝယ် တစ်ဖို့တည်း၊ ပုံစံကား-ပထဝီဓာတု သိယာ (တစ်ဖို့သည်) အဇ္ဈတ္တိကာ-အဇ္ဈတ္တိကပထဝီတည်း၊ သိယာ ဗာဟိယာ (တစ်ဖို့ကား ဗာဟိယပထဝီ တည်း)၊ ဤဧကံသတ္တကိုပင် “သိယာ-အချို့ကား” ဟုလည်းကောင်း၊ “သိယာ-ရုံခါ” ဟုလည်းကောင်း အရာအားလျော်အောင် ပေးကြ၏၊ ဧကဝုစံ ဗဟုဝုစံ ၂မျိုးလုံး ပင် ရှိသည်။

ပရောက္ခာ။ ။ အသဓာတ်ဖြင့် “ဣတိဟာသ” ၌ အသကို ပရောက္ခာ အ ဝိဘတ်ဟု သဒ္ဒနိတိ ဆို၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အသ-ဖြစ်ဖူးပြီတဲ့၊ ဟိယျတ္တနိဖြင့်ကား ပြယုဂ်ကို မပြုနိုင်ကြ။

အဇ္ဇတနိယံ-အသ+ဤဝိဘတ်၊ အကာရာဂမော စသောသုတ်ဖြင့် ဓာတ်၏အစ၌ အလာ (အ+အသံ ဤ) ထို့နောက် သရာသရေ ဒီဃံတို့ဖြင့် စီရင်၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ဤကို ရသပြု၍ “အာသိ” စသော ရုပ်များဖြစ်၏၊ [ဗျာသဉ္ဇကာ အမလာဘံ ကွစိဓာတု ဖြင့် ဒီဃပြု၍ “အာသု”ကို ရုပ်တွက်၏၊ မောဂ္ဂုလ္လာန်၌လည်း “ဤ အာဒေါဒီယော” ဟု သုတ်တည်၍ အ-မလာဘံ ဒီဃပြုသည်။]

ကွစိ-၌၊ ဤကာရာဂမော-ဤ အက္ခရာလာသည်။ ဟောတိ၊ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒေ သာ-ဝုဒ္ဓိ အပြု၊ အဝ အပြုတို့သည်လည်းကောင်း၊ သရလောပါဒိ-တို့သည် လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ ဗြဝိတိ ဗြူတိ-ဆို၏။ အညေသုစာတိ သုတ္တကန ဝတ္တိတ ဝါဂ္ဂဟဏေန-အညေသုစသုတ်၌ လိုက်စေအပ်သော ဝါသဒ္ဓါကြောင့်၊ ဗြူဇာတုဿ-၏။ ဗျဉ္ဇနေ-ဗျည်းကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်။ နဟောတိ။ [ဗြူတိ၌ အပစ္စည်း ချေပြီးသည်အခါ (တ်)ဗျည်း နှောင်းသောကြောင့် အညေသုစ၌ လိုက်သော ဝါသဒ္ဓါဖြင့် တားမြစ်၍ ဝုဒ္ဓိမဖြစ်ရ-ဟုလို။]

ဗဟုဝစနေ-၌၊ ဈာနမိယုဝါ သရေဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သရေ-သရ ကြောင့်၊ ဥကာရဿ-ဥ အက္ခရာ၏။ ဥဝါဒေသော-ဥဝပြု၊ ဗြူဝန္တိ-ဆိုကုန်၏။ (“အဇာနန္တာ နော ပဗြန္တိ” ဟူသော မဇ္ဈိမပံ စကီသုတ်၌ “ဗြန္တိ”လည်းရှိ၏။ ဥကို ရဿပြု၊) [၎င်းနောက်၌ “ကွစိဓာတွာဒိနာ ဗြူတော တိ အန္တိနိဝါ အဥ အာဒေသာ၊ ဗြူဿ အဟာဒေသောစ၊ အာဟ အာဟု” ဟု သီမူရှိ၏။ ကွစိဓာတုသုတ်၌လည်း ဤအစီအရင်ကို ပြခဲ့ပေသည်။]...ကွစိဓာတွာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဗြူတော-ဗြူဇာတ်မှ နောက်၌၊ တိ အန္တိနိ-တိဝိဘတ်၊ အန္တိဝိဘတ်တို့၏။ ဝါ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ အ ဥအာဒေသာ-အ ဥအပြုတို့သည်လည်းကောင်း၊ (တိကိုအ၊ အန္တိကို ဥဟု အစဉ်အတိုင်းပြု)၊ ဗြူဿ-ဗြူဇာတ်၏။ အာဟာဒေ သောစ-အာဟ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ အာဟ-ဆို၏။ အာဟု-ဆိုကုန်၏။ ဗြူသိ-၏။ ဗြူထ-ကုန်၏။ ဗြူမိ၊ ဗြူမ၊ ဗြူတေ၊ ဗြူဝန္တေ၊ ဗြူသေ၊ ဗြူရေ၊ ဗြူဝေ၊ ဗြူမေ။ [ဗျည်းနှောင်းရာ၌ “ဥဝ” မပြုဘဲချည်း ရုပ်စဉ်သည်။]

ဗြူတု-ဆိုလော၊ ဗြူဝန္တု-ဆိုကုန်လော၊ ဗြူဟိ၊ ပေ ၊ ဗြူဝန္တိ။ [ပဉ္စမိ တုဝိဘတ်ဖြင့် “ဗြူတု” ရုပ်ကိုလည်း ပြ၍ “ဘဝံ ဂေါတမော ဗြူတု” ဟူသော အမ္ပဋ္ဌသုတ် ပါဠိကို သာဓကေပြုလျက် သဒ္ဓနိတိ မိန့်၏။ ထိုပါဠိ၌ “ဗြူတု- ဗြူတု” ဟု ပါ၌ ၂ ထွေပင် ရှိသည်။ ဗြူတု၌ “ဗြူတော ဤ” ဟူသော ယောဂ ဝိဘာဂဖြင့် (ဤ)လား၊] ဗြူဝေ၊ ဗြူဝေယျ-ဆိုရာ၏။ ပေ ၊ ဗြူဝေရံ-ဆိုကုန်ရာ ၏။ [သရဝိဘတ် နှောင်းသောကြောင့် ဈာနမိယုဝါဖြင့် “ဥဝ” ချည်းပြု၊] အဗြူဝါ-ဆိုပြီး၊ အဗြူဂ-ကုန်ပြီး။ [ဟိယုတ္တနိ။]

ပရောက္ခာယံ-၌၊ ဗြူဘူနမာဟဘူဝါ ပရောက္ခာယန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဗြူဇာ တုဿ-၏။ အာဟ အာဒေသော-ပြု၊ သရလောပါဒိ၊ သုပိနေ-အိပ်မက်၌၊

အာဟ ကိရ-ဆိုမိသတဲ့၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ပေါရဏာ-ရေး ဆရာတို့သည်၊ အာဟု-ဆိုကုန်ပြီ၊ အာဟံသုဝါ-အာဟံသု ဟုလည်းရှိ၏၊ [ဗြူကို အာဟာပြုပြီး နောက် ဥကို သုတိကြီးဖြင့် အံသုပြု၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဦးကား ဥဝိဘတ်အရာ၌သာ “အာဟံသု” ရုပ်ကို ပြသည်၊] ဣစ္စာဒိ၊ အဇ္ဇတနိယံ-၌၊ အဗြဝိ၊ အဗြဝိ-ဆိုပြီ၊ အဗြဝိ-ကုန်ပြီ၊ ဗြဝိသတိ-လတဲ့၊ အဗြဝိသ-ဆိုရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။ [သိ၌ “အဗြဝိ၊ အဗြဝိ” ဟုလည်းကောင်း “ဗြဝိသတိ၊ အဗြဝိသ” ဟုလည်းကောင်း ရှိ၏။]

ဟန=ဟိသာဂတိသု-သတ်ဖြတ် ညှင်းဆဲခြင်း ဂတိအနက်တို့၌....၏၊ တိမိ-တိဝိဘတ်ကြောင့်၊ ကွစိ-၌၊ အပစ္စယလောပေါ-ချေ၊ [ဓာတွန်(န်)ကို တံသို့ကပ်၊] ဟန္တိ၊ ဟနတိ-သတ်၏၊ ဟန္တိ-ကုန်၏၊ ပေ ၊ ဟနာမ၊ ကမ္မေ-၌၊ တဿစဝဂ္ဂ ဣစ္စာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဥတ္တံ-ဥ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဒွိတ္တဉ္စ-လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ ဟညတေ-သတ်အပ်၏၊ ဟညန္တေ၊ ဟညရေ၊ ဟညတိ၊ ဟညန္တိ၊ ဟနတု-သတ်လော၊ ပေ ၊ ဟနေယျ-ရာ၏။

ဟနသ္မာတိ ဝတ္တတေ။....

၅၀၃။ ဝဓေဝါ သဗ္ဗတ္ထ။ ။ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု-တို့ကြောင့်၊ [သိဟိဋ္ဌိမ္မုဋ္ဌိ “စ” မပါ၊] ဟနက္ကတိ ဧတဿ ဓာတုဿ၊ ဝဓေဝေသော-ဝဓ အပြုသည်၊ ဝါ-စွာ၊ ဟောတိ၊ ဝဝတ္ထိတ၊ ပေ ၊ ဝါ သဒ္ဓေါ၊ ဝဓေတိ-သတ်၏၊ ဝဓိယတိ-သတ်အပ်၏၊ ဝဓေတု-လော၊ ဝဓိယတု-သတ်အပ်လော၊ ဝဓေယျ-ရာ၏။ [ဝဓေတိမှစ၍ ဝဓေယျတိုင်အောင် မြန်မာမူ၌ ကျ၏၊] အဝဓိ-ပြီ၊ အဝဓိသု-ကုန်ပြီ၊ အဟနိ၊ အဟနိသု၊ ဝဓိသတိ၊

ကမ္မရုပ်နှင့် ပဗျာဟာသိ စသည်။ ။ ဤဗြူဓာတ်ဖြင့် ကမ္မရုပ်ကို မပြကြ၊ အကယ်၍ ရှိစေလိုလျှင် “ဗြူယတိ” စသည်ဖြင့် ရှိနိုင်သည်၊ ပ-ဝိ-အာစသော ဥပသာရ ရှေးရှိရာ၌ အဇ္ဇတနိကြောင့် (သ) လာ၊ ဗြူကို အာဟာပြု၍ “ပဗျာဟာသိ-ကျယ်စွာ ဆိုပြီ၊ ပယိရဒါဟာသိ-ပို့ချပြီ” ဟု သဒ္ဓနိတိ ဆို၏၊ သဒ္ဓသင်္ဂဟဦးကား ဟရဓာတ်မှ ရချေ၊ ဒိယပြု၍ “ပဗျာဟာသိ” စသည် ဖြစ်၏-ဟု ဆိုသတတ်။

၅၀၃။ သဗ္ဗတ္ထ-ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ “ဝဓေတိ” စသည်လည်းကောင်း၊ ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ “ဝဓိတမ္ပံ၊ ဝဓိတွာ” စသည်လည်းကောင်း ရှိသောကြောင့် “သဗ္ဗတ္ထ ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု” ဟု မိန့်သည်၊ သို့သော် ဝါသဒ္ဓါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် “ပဋိဟင်္ဂါမိ-ပဋိဃော-သံဃော” စသည်၌ အသန္တဝိဓိ၊ ဝဓေတိ၊ ဟနတိ စသည်၌ အနိစ္စဝိဓိတည်း၊ ထိုတွင် ဝဓေတိ စသည်၌ အပစ္စည်းကို ဧပြုသည်၊ ဧပြုတံ “ဝဓေတိ” ရုပ်ကိုလည်း သဒ္ဓနိတိ ပြ၏။

ဟနိဿတိ၊ ခါဒေသေ-ခပြုရာ၌၊ ပဋိဟင်္ဂါမိ-ပယ်ဖျောက်အံ့၊ ပဋိဟနိဿာမိ-ပယ်ဖျောက်အံ့၊ အဝဓိဿ၊ ဟနိဿ-သတ်ရာပြီ၊ ဣစ္စဒါဒိ။...

ဟူဝါဒယော-ဟူဝါဒိဓာတ်တို့သည်၊ (နိဋ္ဌိတာ-ပြီးကုန်ပြီ။)

ဇုဟောတျာဒိ ဘူဝါဒီဂိုဏ်း

ဟု=ဒါနာ၊ ဒန ဟဗျပ္ပဒါနေသု-ပေးလှူခြင်း၊ စားခြင်း၊ ယဇ်စာပေးခြင်း တို့၌...၏၊ တျာဒိပုတ္တိ-သက်၊ အပစ္စယောစ-လည်းသက်၊ က္ခာဒိဝဏ္ဏာန၊ ပေ၊ ဒေဘာဝေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဒွိတ္တံ-လာ၊ ပုဗ္ဗော ဗ္ဗာသောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဗ္ဗာသသညာ-အဗ္ဗာသမှည့်၊ အဗ္ဗာသေတိ ဝတ္တတေ။

၅၀၄။ ဟဿ ဇော။ ။ အဗ္ဗာသေ ဝတ္တမာနဿ၊ ဟကာရဿ-ဟ အက္ခရာ၏၊ ဇော-ဇ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ လောပဓ္မေတ္တ မကာရေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အပစ္စယလောပေါ-ချေ၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ဇုဟောတိ-ပေးလှူ၏။

ခါဒေသ ပဋိဟင်္ဂါမိ—“ပဋိပုဗ္ဗ ဟန၊ သာမိ” ကရဿ သပစ္စယဿ ကာဟော သုတ်၌ သပစ္စယံသဒ္ဓါပိုဖြင့် “ဝစ မုစ ဘုဇာဒိတော သဿ ခါဒေသော”ဟူရာဝယ် ထိုဘုဇာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဟနဓာတ်ကိုပါ ယူ၍ သာကို ခပြု၊ ထို့နောက် ကွစိဓာတုသုတ် ကြီးဖြင့် ဟန၏ အဆုံး (နံ) ကို နိဂ္ဂဟိတိပြု (ပဋိ ဟံခါမိ၊ နိဂ္ဂဟိတိကို ဝဂ္ဂန္တပြု၊ ကွစိ ပဋိပတိဿဖြင့် ပတိကိုလည်း ပဋိပြု၍ “ပဋိဟင်္ဂါမိ” ပြီး၏၊ “ဣတိပုရာဏဉ္စ ဝေဒနံ ပဋိဟင်္ဂါမိ” ပုံစံ၊ ဤပါဠိကိုထောက်၍ သဒ္ဓနိတိ၌ “ပဋိဟင်္ဂါမိ၊ ပဋိဟင်္ဂါမိ” စသည်ဖြင့် ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတိ အားလုံးကိုလည်း ပြထားသည်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား သာကို ဆလည်းပြု၍ “ဟဿမိ-ညှင်းဆဲအံ့” စသောရပ်ကို ပြ၏၊ “အန္တိဘူတမိ လောက သ္မိ၊ အဟညိ အမတဒန္တတိ” ဟူသော ဝိနည်းမဟာဝါ၌လည်း “အဟညိ” ဟု အတိတ် မရှိရ၊ “အာပုဗ္ဗ ဟန၊ သံ” ၌ သာကို ဆပြု၊ နကို နိဂ္ဂဟိတိပြု၍ “အာဟဉ္စ-တီးခတ်ပေ အံ့” ဟု ရှိသင့်ကြောင်းကို ထိုနိဿယသစ်၌ ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်။

[ဆောင်] ပဋိ+ဟန၊ တည်ပြီးမှလျှင်၊ ကရဿလာ၊ သပစ္စယာဖြင့်၊ သာမိ သာဗျည်း၊ ခပြုပြီးသော်၊ သုတ်ကြီးကွစိ၊ ဓာတုဝိကြောင့်၊ န၏ဗိန္ဒု၊ ဖြစ်မှုတစ်ဖန်၊ ဝဂ္ဂနံဆက်တိ၊ ပတိဟင်္ဂါ၊ မိပြီးရာတည်း၊ တစ်ဖြာဟန၊ အာပုဗ္ဗမူ၊ သံမှ သာကို၊ ဆပြုဆို၍၊ ထိုလိုဆက်ပြန်၊ အာဟဉ္စ ပုံစံ ပြီးသတုံ။

ဟူဝါဒယော—“ဟူဝါဒယော” ဟု သိဟိုင့်မူရှိ၏၊ တုဒါဒိဓာတ်နောင် “ဟူ၊ဘူ=သတ္တယံ” ဟု စချိခဲ့သော ဝုဒ္ဓိပြုရာ ဟူဝါဒိဓာတ်များသည် ဤကွင် ပြီးပြီ-ဟူလို၊ ဘူဝါဒယော-ဟု မြန်မာမူ ရှိသည်ကား ဘူဝါဒီဂိုဏ်း မကုန်သေးသောကြောင့် မကောင်း။

လောပါဘာဝေ-အပစ္စည်း မကျေရာ၌၊ ဈာန်တိ သရေတိစ ဝတ္တ
မာနေ-သော်။

၅၀၅။ ယဝကာရာစ။ ။ ပရေ သရေ၊ ဈာန်တိ၊ ဣတ္ထဝတ္ထာန်-
တို့၏၊ ယကာရ ဝကာရာဒေသာ-အစဉ်အတိုင်း ယ အပြု၊ ဝ အပြုတို့သည်၊
ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အပဒန္တဿ-ပုဒ်အဆုံး မဟုတ်သော၊ ဥကာ
ရဿ-ဥ အက္ခရာ၏၊ ဝကာရော-ဝပြု။ [“စက္ခု+အပါတ်” ကဲ့သို့ ပုဒ်အဆုံး
ဖြစ်လျှင် သန္တိစပ်သော အရာဖြစ်သောကြောင့် ဝမောဒဒန္တာန်သုတ်ဖြင့် ဝပြုရ
ကား ဤသုတ်က ပဒန္တ (ပုဒ်အဆုံး) မဟုတ်သော ဥကိုသာ ဝပြုသည်-
ဟူလို၊] ဇုဟောတိ-ပေးလှူ၏၊ [၎င်းနောက်၌ “ဇုဟောတိ” ဟု သိမူ၌ တွေ့ရ၏၊
ဤရုပ် ကို ရှေ့၌ ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ဟနှင့် ဝကို သုတ်ကြီးဖြင့် ရှေ့နောက်ပြန်ထား
သော “ဇုဝဟတိ” ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်လိမ့်မည်၊] ဇုဟန္တိ၊ ဇုဟောန္တိ-ပေးလှူကုန်
၏၊ ဇုဟောသိ၊ ဇုဟောသိ-၏၊ ဇုဟောထ၊ ဇုဟောထ-ကုန်၏၊ ဇုဟောမိ၊ ဇုဟောမိ-
၏၊ ဇုဟောမ၊ ဇုဟောမ-ကုန်၏၊ [ဇုဟောသိ-စသည်မြန်မာမူ၌ မတွေ့၊ သိမူ၌
ပါသည်။]

ကမ္မေ-၌၊ ကွစိဓာတုကျာ်ဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒီဃော-ဒီဃပြု၊ ဟူယတေ-
ပေးလှူအပ်၏၊ ပေ ၊ ဟူယန္တိ၊ တထာ-ပါး၊ ဇုဟောတု-လော၊ ဇုဟောန္တု၊
ဇုဟောန္တု ဝါ၊ ဇုဟော၊ ဇုဟောယျ-ရာ၏၊ ဇုဟောယျ၊ အဇဟံဝိ-ပြီး၊ အဇဟံဝိ၊
အဇဟောသိ-ပြီး။ [သတ္တမဇုတန်မိ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် (သံ) လာ၊] အဇဟော
သံ-ကုန်ပြီး၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ အဟူယိတ္ထ-အစာပေးအပ်ပြီး၊ ဝါ-ပူဇော်အပ်ပြီး။
[“အဇဟံယိတ္ထ” ဟု မြန်မာမူ ရှိသည်ကား “ဟူယတေ” ဟု ပြုခဲ့သော ရုပ်နှင့်
မညီ၊] ဇုဟံဿတိ-လတံ၊ ပေ ၊ ဇုဟောဿန္တိဝါ၊ အဇဟံဿ-ပေးလှူရာပြီး၊
အဇဟံဿံသု-ကုန်ပြီး။ [“အဇဟံဿံ” ဟု ရှိသည်ကား နေရာမဟုတ်၊]
ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ဟာ=စာဂေ-စွန်ခြင်း...၏၊ ပုရေဝိယ-ရှေး၌ကဲ့သို့၊ (ဇုဟောတိ၌ကဲ့သို့)၊
ဒွေဘာဝ ဇာဒေသ အပစ္စယလောပါ-ဒွေဘော်၊ ဇ အပြု၊ အပစ္စည်း ချေခြင်း
တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ အဗ္ဘာသေတိ ဝတ္တတေ။

၅၀၆။ ရသော။ ။ အဗ္ဘာသေ၊ ပေ ၊ ရသော ဟောတိ၊ ဇဟာတိ-
စွန့်၏၊ ပေ ၊ ကမ္မေ-၌၊ ယမိ၊ ပေ၊ မိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တဿ-ဓာတုန်
အာ၏၊ ဤကာရော-ဤပြု၊ ဟံယတေ-စွန့်အပ်၏၊ ပေ၊ ဇဟောယျ၊ ဟံယတေ၊

ဟိယေယျ-စွန့်အပ်ရာ၏။ အဟောသိ-စွန့်ပြီ၊ ပေ ၊ အဟောသုံ-ကုန်ပြီ၊ ပဗဟိသု၊ ပဗဟံသု၊ ပဗဟံ-ကုန်ပြီ၊ ကမ္မေ-ဌံ၊ ပဗဟိယိတ္ထ၊ ပဗဟိယိ-စွန့်အပ်ပြီ၊ ဗဟိဿတံ-လတံ၊ ဗဟိဿန္တိ။ [ပဗဟိဿတံ-ဟု ပပုဗ္ဗ ဟာဓာတ်လည်းရှိ၏။] ဟိယိဿတံ-စွန့်အပ်လတံ၊ ဟိယိဿန္တိ၊ ပဗဟိဿ-စွန့်ရာပြီ၊ ပဗဟိဿံသု ဣစ္စာဒိ။

ဒါ=ဒါနေ-ပေးခြင်း (လှူခြင်း) ဌံ...၏။ တျာချုပ္ပတ္တိ-သက်၊ ဒွေဘာဝရဿတ္တာနိ-ဒွေဘော် ရဿ အဖြစ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ အပစ္စယ လောပေါ-သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ ဒဒါတိ-ပေး၏၊ ပေ ၊ ဒဒါမ၊ ဒွိတ္တာဘာဝေ-ဒွေဘော် မဖြစ်ရာ၌။ [၎င်းနောက် “မဏ္ဍုကကတိယာ ဝါတိ ဝတ္တတေ” ဟု မြန်မာမူ ရှိ၏၊ သီမူ၌ မရှိ။]

၅၀၇။ ဒါ ဓာတုဿ ဒန္တံဝါ။ ။ [မြန်မာမူ၌ “ဝါ” မပါ၊ “ဝဒဿ ဝန္တံ” သုတ်၏ ဋီကာ၌ “ဒါဓာတုဿ ဒန္တံဝါတိ ဣတောဝါတိ ဝတ္တတေ” ဟု ဖွင့်ခဲ့သောကြောင့် ဝါပါမှ ဋီကာနှင့် ညီမည်၊ ထို့ကြောင့်လည်း “မဏ္ဍုကကတိယာ ဝါတိ ဝတ္တတေ” ဟု သီမူ၌ မပါဘဲ ရှိရသည်။] ဒါဣတိ ဧတဿ ဓာတုဿ (သီမူ၌ “သဗ္ဗဿ” ဟု ပါသေး၏။) ဒဇ္ဇာဒေသော၊ ဝါ-စွာ၊ ဟောတိ၊ ဝဝတ္တိတ၊ ပေ၊ ဝါသဒ္ဓေါ၊ အပစ္စယလောပေါ-အပစ္စည်းကိုချေ၊ ဒဇ္ဇတိ-ပေး၏၊ ပေ ၊ ဒဇ္ဇာမ၊ ဒဇ္ဇာဒေသာဘာဝေ-ဒဇ္ဇ အပြု မဖြစ်ရာ၌၊ လောပစ္စေတ္တမကာရောတိ-ဖြင့်၊ အပစ္စယဿ-၏၊ ဧကာရော-ပြေ၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒေတိ-ပေး၏၊ ပေ ၊ ဒေထ။

ဝါတိ ဝတ္တတေ။

၅၀၈။ ဒါဒန္တဿ မိမေသု။ ။ ပရေသု၊ မိ မဏ္ဍတိ-မိ၊ မဟူကုန်သော၊ ဧတေသု-ဤဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ ဒါ ပေ၊ ဟောတိ၊ နိဂ္ဂဟိတဿ-၏၊ ဝဂ္ဂန္တတ္ထံ-ဝဂ္ဂန္တပြု၊ ဒမ္မိ-ပေး၏၊ ဒမ္မ-ကုန်၏၊ ဒေမိ၊ ဒေမ၊ ကမ္မေ-ဌံ၊ ယမိ ဒါဓာဣစ္စာဒိနာ-ယမိ ဒါဓာ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ဤကာရော-ဤပြု၊ ဒီယတေ-ပေးအပ်၏၊ ပေ ၊ ဒီယန္တိ၊ ဒီယုတေ-၏၊ ဒီယုန္တေ-ကုန်၏၊ ဒီယတိ၊ ဒီယန္တိ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဣစ္စာဒိ။ [ယဒွေဘော် လာသော်လည်း ယမိဒါဓာသုတ်က နိစ္စဝိမိဖြစ်သောကြောင့် “ဒီ” ဟု ဒီဃချည်း ရှိရမည်။]

ဒဒါတု-ပေးလော၊ ပေ ၊ ဒါမသေ-ဒဇ္ဇတု-ပေးလော၊ ဒဇ္ဇန္တု ဣစ္စာဒိ၊ ဒေတု-ပေးလော၊ ပေ ၊ ဒေမ၊ ကမ္မေ၊ ဒီယတံ-ပေးအပ်လော၊ ဒီယန္တံ၊ ဒီယတု

ဒီယန္တူ။ [ဒီယုတံဟု ဒွေဘော်နှင့် မြန်မာမူ ရှိ၏။ ဝတ္တမာန်၌ “ဒီယတေ” ဟု စခဲသောကြောင့် “ဒီယတံ” ဟု ဒွေဘော်မပါသော သိမူက ရှေ့နောက် ညီသည်။] သတ္တမိယံ-၌၊ ဒဒေယျ-ပေးရာ၏။ ပေ ၊ ဒဇ္ဇေ ဒဇ္ဇေယျ-ပေးရာ၏။ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဧယျဿ-ဧယျဝိဘတ်၏။ အာတ္တဉ္စ-အာလည်းပြု၊ ဒဇ္ဇာ-ပေးရာ၏။ ပေ ၊ ဒဇ္ဇံ-ပေးရာ၏။ ဧယျာမိဿ-၏။ အမာဒေသောစ-အံလည်းပြု၊ [ကွစိဓာတုဖြင့် ဧယျာမိဝိဘတ်ကို အံပြု၍ “ဒဇ္ဇံ” ပြီး၏။] ဒဇ္ဇေယျာမိ၊ ဒဇ္ဇေယျာမ၊ ဒွိတ္တာဘာဝေ-ဒွေဘော်မဖြစ်ရာ၌။ [ဒါဒါ-ဟု ဒွေဘော် မပြုရာ၌။] ဒေယျ-ပေးရာ၏။ ပေ ၊ ဒေယျာထ၊ ဒီယေထ၊ ဒီယေယျ-ပေးအပ်ရာ၏။

ဟိယုတ္တနိယံ-၌၊ အဒဒါ-ပေးပြီ၊ အဒဒု (အဒဒု-လည်းရှိ)၊ ပေ ၊ အဒဒမ၊ အဒဒတ္တ (အာကို ထွပြု)-ပေးပြီ၊ အဒဒမှသေ-ပေးကုန်ပြီ။ [“ဥ-သေ-ဝံ-ဣ” ဝိဘတ်များ၏ ရုပ်ကို ပေယျာလအနေအားဖြင့် မြှုပ်ထားဟန် တူသည်။] ကမ္မေ-၌၊ အဒိယိတ္ထ-ပေးအပ်ပြီ။

အဇ္ဇတနိမ္မိ-၌၊ အဒဒိ-ပေးပြီ၊ အဒဒိသု၊ အဒဒံ-ကုန်ပြီ၊ အဒဇ္ဇိ-ပေးပြီ၊ အဒဇ္ဇိသု၊ [ဒဇ္ဇပြုရာ ရုပ်တည်း။] အဒါသိ-ပေးပြီ၊ အဒါသံ-ကုန်ပြီ၊ [သလာရာ ရုပ်တည်း။] အဒါသိ၊ အဒေါ-ပေးပြီ၊ [ဩကို ဣပြု။] အဒိတ္ထ-ကုန်ပြီ၊ အဒါသိ-ပေးပြီ၊ အဒါသိမု၊ အဒါမု-ပေးကုန်ပြီ၊ [မြန်မာမူ၌ “ဒါ” ဟု မရှိ “အဒမု” ဟု ရသာပြုလျက် ရှိသည်။] ဒါနံ-ကို၊ အဒါ-ပေးပြီ၊ [အတ္တဇောပုဒ် အာဝိဘတ်၊ အချို့စာ၌ “အဒဒါ” ဟု ပါဠိပျက်၏။ “အဒါ+ဒါနံ” ဟု ရှိစေ။] ကမ္မေ-၌၊ အဒိယိတ္ထ အဒိယျိ-ပေးအပ်ပြီ။

ဘဝိဿန္တိယံ-၌၊ ဣကာရာဂမော-ဣလာ၊ သရလောပါဒိ၊ ဒဒိဿတိ-ပေးလတံ၊ ပေ ၊ ဒဇ္ဇိဿန္တိ၊ ရဿတ္တံ-ရဿပြု၊ (ကွစိဓာတုဖြင့် ဒါကို ရဿပြုလျှင်) ဒဿတိ-ပေးလတံ၊ ပေ ၊ ဒဿတေ-ပေးလတံ၊ ဒီယိဿတေ ဒီယိဿတိ-ပေးအပ်လတံ၊ ကာလာတိပတ္တိယံ-၌၊ အဒဒိဿ၊ အဒဇ္ဇိဿ၊ အဒဇ္ဇိဿာ (သိမူ၌ “အဒဿ အဒဿာ” လည်းပါသေး၏)-ပေးရာပြီ၊ အဒသံသု-ကုန်ရာပြီ၊ အဒိယိဿထ၊ အဒိယိဿ-ပေးအပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

သတ္တမိယံ-ဤသတ္တမိဖြင့် “ဒဇ္ဇံ-ဒဇ္ဇံ” ဟု ရုပ်ထူးကို ပြ၏။ ထိုတွင် ဒဇ္ဇံ၌ ဧယျဝိဘတ်၏ ပုံစံလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ “ဒဇ္ဇာသိ အဘယံ မမ” ၌ ဧယျာသိမှ ဧယျကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ “ဒဇ္ဇာမိ ဒကရက္ခိနော” ၌ ဧယျာမိမှ ဧယျကို ချေ-ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ်၌ ပြတော်မူသည်။ သဒ္ဒနိတိ၌ကား “ဒဇ္ဇံ (ဧယျံ) ဒဇ္ဇာသိ ဒဇ္ဇာထ ဒဇ္ဇာမိ ဒဇ္ဇာမ ဒဇ္ဇာဂေါ(ဧယျာဂေါ) ဒဇ္ဇံ (ဧယျံ)” ရုပ်တို့ကိုလည်း ပြထားသည်။

ဓာ=ဓာရဏေ-ဆောင်ခြင်း၌...၏။ ပုရေဝိယ-ရှေး၌ကဲ့သို့ (ဒါဓာတ်ကဲ့သို့)။ ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိ-သက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဒွိတ္တရဿတ္တာနိ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ အပစ္စယလောပေါစ-လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)။ ဒုတိယ စတုတ္ထာနံ ပဌမ တတိယာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓကာရဿ-ဓ အက္ခရာ၏။

ဓာ=ဓာရဏေ-ဤဓာဓာတ်သည် ဆောင်ခြင်းအနက်သာ မက၊ ဒါန-ပေးခြင်း၊ ပေါသန-မွေးမြူခြင်း၊ နိရှေးရှိလျှင် မြှုပ်နှံသွင်းထားခြင်း အနက် ရှိ၏။ နိဓေတိ နိဒဟတိ-မြှုပ်၏။ (သွင်းထား၏)။ နိရှေး မရှိဘဲလည်း ထပနအနက်ကို ဟောသေး၏။ [ဣဓေကဇ္ဇော ပါပဘိက္ခု တထာဂတပုဗ္ဗေဒိတံ ဓမ္မဝိနယံ ပရိယာပုဏိတွာ အတ္တနော (မိမိဥစ္စာ၊ မိမိသိအပ်သော တရားဟူ၍) ဒဟတိ-ထား၏။] ဝိရှေးရှိလျှင် ပြုစီရင်ခြင်း အနက်ရှိ၏။ [ဝိဒဓာတိ-စီရင်၏။ ဝိမိ-စီရင် (စီမံ) ခြင်း။] အာရှေးရှိလျှင် အာရောပန-တင်ထားခြင်း အနက်ရှိ၏။ [သမ္မာအာဒဓာတိ သမ္မယုတ္တမဓမ္မေတိ သမာမိ။ “အာဒဓာတိ-တင်ထား၏” ဟု ဆိုလိုသတတ်။ “အာဒဓာတိ-ထား၏” ဟု ထပနအနက်ကို သာ၍ သုံးကြသည်။]

အဘိရှေးရှိမူ ဘာသန-ပြောခြင်း ဟောခြင်း အနက်ရှိ၏။ [အဘိဓာန-ဟောတတ်သော အမည်၊ အဘိဓေယျ-ဟောအပ်သော အနက်၊ အဘိဓီယဂေ-ဆိုအပ်၏။] သံရှေးရှိလျှင် ယုံကြည်ခြင်း(သဒ္ဓါ)၊ စပ်ခြင်း(သန္တိ) အနက်လည်း ရှိ၏။ အပိရှေးရှိမူ အစ္စာဒန(ပိတ်ဖုံးခြင်း) အနက်ရှိ၏။ ပရိ ရှေးရှိရာ၌ နိဝါသန-ဝတ်ရုံခြင်းအနက် ရှိ၏။ [ဝတ္ထံ ပရိဒဟတိ။] အဝ ရှေးရှိမူ သဝန-နားထောင်ခြင်း အနက်ရှိ၏။ [“သောတာဝဓာန-နားထောင်ခြင်း” ဤ၌ “သောတ-နားကို+အဝဓာန-သက်ဝင်အောင် ထားခြင်း” ဟု ကြံလျှင် ထပနအနက်ပင် ဖြစ်သင့်၏။] အန္တရသဒ္ဓါ ရှေးရှိမူ အဒဿန-မမြင်ရခြင်း ကွယ်ပျောက်ခြင်း အနက်ရှိ၏။ [အန္တရဓာန-ကွယ်ခြင်း၊ အန္တရဟိတော-ကွယ်သည်။ အန္တရဓာယတိ-ကွယ်၏။ ဤအနက်ကား ဒိဝါဒိဂိုဏ်းနှင့်သာ ဆိုင်၏။ ဆရာတို့ကား စုရာဒိ-ဟု မိန့်သည်။ အန္တရဓာပေတိ၌ကား ဓာဓာတ်နောင် ဏာပေပစ္စည်းသက်၍ “ကွယ်ပျောက်စေ၏” ဟု အနက်ပေး။] ပရှေးရှိလျှင် ပဓာန-အားထုတ်ခြင်း အနက်ရှိ၏။ အနု၊ ဝိရှေးရှိလျှင် အနုကရဏ-အတုပြုခြင်း အနက်ရှိ၏။ [တဿေဝါ နုဝိဓီယတိ-ထိုသူ၏ အတုပြု၏။] သုရှေးရှိရာ၌ တိတ္တ-တင်းတိမ်ခြင်း (ဝ)ခြင်း အနက်ရှိ၏။ [သုဟိတော-တင်းတိမ်သည် ဝသည်။] ဤသို့လျှင် ဥပသာရ နိပါတ် ရှေးရှိရာ၌ ဓာဓာတ်၏ အနက်ကို ကျမ်းဂန်တို့၌ များစွာ တွေ့ရသည်။

ဓာ ဓာရဒါနပေါသမ္ပိ၊ နိတု နျာသေ ဝိ+ကရဏေ၊
အာ+အာရောပေ-ဘိဘာသေစ၊ သံ သဒ္ဓဟနသန္တိသု၊
အပိ+အစ္စာဒနေ ဓာပိ၊ ပရိပုဗ္ဗော နိဝါသနေ၊
အဝ ပုဗ္ဗော သဝနေ ဓေဝ၊ အန္တရော(ဒိ) အဒဿနေ၊
ပပုဗ္ဗော ပဓာနေ-အနု၊ ဝိ ပုဗ္ဗော နုဝိကရဏေ၊
သု ပုဗ္ဗော တိတ္တတ္ထေဓာတိ၊ အနေကတ္ထေသု ဒိဿတိ။

ဒကာရော-ဒပြု၊ ဒဓာတိ-ဆောင်၏။ ဒဓန္တိ-ကုန်၏။ အပိပုဗ္ဗော-အပိရှေးရှိမှု၊ တဿ-ထို အပိ၏။ တေသုဂုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အကာရလောပေါ-အကို ချေ၊ ကွစိဓာတွာဒိနာ-ဖြင့်၊ [ဥပသာရ ပရဿ-အပိဥပသာရ၏ နောက်ဖြစ်သော၊ ဓာတိဿ-ဓာဓာတ်၏။ (ဤပုဒ်များ မြန်မာမှု၌ မပါ။)] ကောရဿ-ဓ အက္ခရာ၏။ ဟကာရော-ဟပြု၊ ရဿတ္တဉ္စ-လည်းပြု၊ ဒွါရ်-တံခါးကို၊ ပိဒဟတိ-ပိတ်၏။ ပိဒဟန္တိ၊ ဒွိတ္တာဘာဝေ-၌၊ နိဓိ-ရွှေအိုးကို၊ နိဓေတိ-သိုမှီး၏။ ဝါ-မြှုပ်ထား၏။ နိဓန္တိ။

ကမ္မေ၊ ဓိယတေ ဓိယတိ-ဆောင်အပ်၏။ [ယမိဒါဓာသုတ်ဖြင့် အာကို ဤပြု] ဓိယန္တိ-ကုန်၏။ ပိဓိယတိ-ပိတ်အပ်၏။ ပိဓိယန္တိ-ကုန်၏။ တထာ၊ ဒဓာတု-ဆောင်လော၊ ပိဒဟတု-ပိတ်လော၊ နိဓေတု-သိုမှီးလော၊ နိဓေန္တု၊ ဒဓေ၊ ဒဓေယျ-ဆောင်ရာ၏။ ပိဒဟေ၊ ပိဒဟေယျ-ပိတ်ရာ၏။ နိဓေ၊ နိဓေယျ-သိုမှီးရာ၏။ ဒဓာသိ-ဆောင်ပြီ၊ [အဇ္ဇတနီရုပ်] ပိဒဟိ-ပိတ်ပြီ၊ ဓဿတိ-ဆောင်လတံ၊ [အာကို ရဿပြု]၊ ပိဒဟိဿတိ-ပိတ်လတံ၊ ပရိဒဟေဿတိ-ဝတ်ရုံလတံ၊ [ပရိကုဗ္ဗ ဓာဓာတ်၊ သတိ၊ ဣလာ၍ ထိုဣကို ကွစိဓာတုဖြင့် ဧပြု]၊ အဓဿ-ဆောင်ရာပြီ၊ ပိဒဟိဿ-ပိတ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ဇုဟောကျာဒိ၊ ဒယော-ဇုဟောကျာဒိဓာတ်တို့သည်။ (နိဋ္ဌိတာ)။

၎င်းနောက်၌....“အဝုဒ္ဓိကာ တုဒါဒိစ၊ ဟူဝါဒိစ တထာပရော၊
 ဇုဟောကျာဒိ စတုဒ္ဓေဝံ၊ ဥေယျာ ဘူဝါဒယော ဣဓ”
 ဟု သီဟိုဠ်မှု ရှိသေး၏။ [အဝုဒ္ဓိကာ-ဝုဒ္ဓိမထင်ရှားသော ဘူဝါဒိဓာတ်တို့ လည်းကောင်း၊ တုဒါဒိစ-တုဒါဒိဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊ ဟူဝါဒိစ-ဟူဝါဒိ

အပိပုဗ္ဗော၊ ယေ၊ ပိဒဟတိ-အပိသည် ဓာတ်မဟုတ်၊ ဥပသာရပုဒ်ဖြစ်၍ ထိုအပိမှ အကို ချေရာ၌ ကွစိဓာတုဖြင့် မချေဘဲ တေသုဂုဒ္ဓိသုတ်ကြီးဖြင့် ချေရသည်။ ကွစိဓာတု ကား ဓာတ်အရာ၌သာ စီရင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဓာတ်နှင့်ဆိုင်ရာ ဧကို ဟပြုမှုနှင့် ဓာ၏ အာကို ရဿပြုမှုကို ကွစိဓာတုကပင် စီရင်သည်။ ဒါ၌ အာကိုကား အတ္တံသ အရာဖြစ်၍ “ရဿော” သုတ်ဖြင့်ပင် ရဿပြုနိုင်ပြီ။

[ဆောင်] အပိ+ဓာ+အ၊ ဖြစ်ပြီးမှသော်၊ ဒွေဘော်အတ္တာ၊ ရဿာလည်းလုပ်၊ တေသုဂုဒ်ဖြင့်၊ မဂ္ဂပရဓေ၊ အကို ချေလော၊ တစ်ထွေကွစိ၊ ဓာတုပိ ကား၊ ဓ၏အတွက်၊ ဟပြုဆက်သည်၊ မှတ်ချက် ပိဒဟ ရုပ်တွတ်ပြ။

ဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊ တထာပရော-ထိုမှ တစ်ပါးသော၊ ဇုဟောတျာဒိ-
ဇုဟောတျာဒိ ဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဣဓ-ဤရူပသိဒ္ဓိကျမ်း၌၊
ဘူဝါဒယော-ဘူဝါဒိ ဓာတ်တို့ကို၊ စတုဒ္ဓါ-၄ ပါးအပြားအားဖြင့်၊ ဝေယျာ-
သီထိုက်ကုန်၏။]ဘူဝါဒိနယော-ဘူဝါဒိဓာတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်း
သည်။ သမတ္ထော-ပြီးပြီ။

ရူဓာဒိ ဂိုဏ်း

ရူဓ= အာဝရဏေ-ပိတ်ဆို့ခြင်း၌....၏။ ပုရေဝိယ-ရှေး ဘူ စသော
ဓာတ်၌ ကဲ့သို့၊ ဓာတုသညာဒိမို-ဓာတ်အမည် အစရှိသည်ကို၊ ကတေ-သော်၊
ဝိဘတ္တိပ္ပတ္တိ-ဝိဘုတ်သက်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ)၊ အဏုတိ-အ ဟူသောပုဒ်
သည်။ ဝတ္တတေ။

၅၀၉။ ရူဓ ပေ၊ ပုဗ္ဗဉ္စ။ ။ ဣဒံ-ဤသုတ်သည်။ စတုပဒံ-၄ ပုဒ်
ရှိ၏။ [ရူဓာဒိတော+နိဂ္ဂဟိတ်+ပုဗ္ဗံစ ဟု ၄ ပုဒ်ရှိ၏။ တံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ချေထား
သဖြင့် “နိဂ္ဂဟိတ်” ဟု ဖြစ်နေသည်။] ကတ္တရိ-၌၊ (ဝိဟိတောသု-စီရင်အပ်ကုန်
သော)၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု-တို့ကြောင့် ၊ ရူဓ ဣစ္စေဝ ဓာဒိတော-ရူဓ အစရှိ
သော၊ ဓာတုဂဏတော-ဓာတ်အပေါင်းမှ (နောက်၌)၊ အပစ္စယော ဟောတိ။

အဝုဒ္ဓိကာ ပေ၊ ဘူဝါဒယော ဣဓ-ဤဂါထာသည် မြန်မာမှု၌ မပါသော်လည်း
လွန်စွာ အကျိုးများ၏။ ရှေး၌ “အဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိနယော၊ တုဒါဒိနယော၊ ဟူဝါဒယော”
ဟု ထိုထိုအဆုံး၌ နိဂုံးစကားရှိခဲ့၏။ ဤ၌လည်း “ဇုဟောတျာဒယော” ဟု ရှိပြန်သည်။
ထိုတွင် ဟူဝါဒိဂိုဏ်းဟူသည် ဝုဒ္ဓိပြုရသော ဘူဝါဒိဂိုဏ်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဝုဒ္ဓိ
မပြုရသော-ပြုသော်လည်း ဝုဒ္ဓိမထင်ရှားသော ဘဝတိ စသည်ကို “အဝုဒ္ဓိကာ” ဟု
ဆိုထားသည်။ ဤအဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိဓာတ်၊ တုဒါဒိဓာတ်၊ သဝုဒ္ဓိကဖြစ်သော ဟူဝါဒိ
ဓာတ်၊ ဇုဟောတျာဒိဓာတ်၊ ဤ ၄ မျိုးလုံးပင် ဘူဝါဒိတော အသုတ်ဖြင့် ဝိကရဏ
(အ)သက်၍ ရုပ်ပြီးရခြင်း တူသောကြောင့် ကစ္စည်းကျမ်း၌ “ဘူဝါဒိဓာတ်” များဟု
တစ်ပေါင်းထည်း ဆိုထားသော်လည်း ဤရူပသိဒ္ဓိကျမ်း၌ ၄ မျိုးခွဲ၍ ပြထားသည်-
ဟူလို။

ကြိယမ္ပ။ ။ ဘဝတိ စသော ဘူဝါဒိတို့၌ ဒွေဘော်လည်း မပြု၊ အပစ္စည်းလည်း
မကျေ၊ ရုပ်ကား ဓာတ်ရင်းမှ တစ်မျိုးပြောင်း၍ ဘဝတိ စသည်ဖြင့် ဖြစ်သေး၏။
တုဒါဒိဓာတ်တို့၌ ဒွေဘော်လည်းမပြု၊ အပစ္စည်းလည်း မကျေ၊ ရုပ်လည်း မပြောင်း။
[ပစဓာတ်လည်း တုဒါဒိနှင့် သာ၍တော်၏။ သို့သော် အခြားသဒ္ဓါကျမ်းတို့၌လည်း
ဘူဝါဒိ၌ သွင်းသည်။] ဟူဝါဒိ၌ ဒွေဘော် မပြု၊ အပစ္စည်းကျေသည်။ ဇုဟောတျာဒိ၌
ဒွေဘော်လည်းပြု၊ အပစ္စည်းလည်း ကျေသည်။ ဤသို့ထူးခြားသောကြောင့် ဘူဝါဒိ
၄ မျိုး ခွဲထားသည်-ဟု ကြံသင့်သည်။

နိဂ္ဂဟိတဉ္စ-သည်လည်း၊ တတော-ထိုအပစ္စည်းမှ၊ ပုဗ္ဗ-ရှေ့သည်၊ ဟုတွာ-
 ဤ၊ အာဂမော-လာသည်၊ ဟောတိ၊ တဉ္စ နိဂ္ဂဟိတံ-ထိုနိဂ္ဂဟိတ်သည်လည်း၊
 ပကတိယာ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့်၊ သရဏံဂတတ္တာ-ရဿသရသို့ အစဉ်လိုက်
 သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓာတုသရတော-ဓာတ်၏သရမှ၊ ပရ-နောက်၌၊
 (အာဂမော-လာသည်)၊ ဟောတိ၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ ဣ ဣ၊ ဧဩပစ္စယာစ-
 ဣ၊ ဤ၊ ဧ၊ ဩပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ)၊ နိဂ္ဂဟိတဿ-၏၊ ဝဂ္ဂန္တတ္ထံ-
 ဝဂ္ဂန္တပြု၊ ဣဓ-ဤရပ်၌၊ သံယောဂန္တတ္တာ-သံယုဂ်အဆုံး ရှိသည်၏အဖြစ်
 ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိသည်၊ န ဟောတိ၊ (ကသ္မာ-အတယံကြောင့် သံယောဂန္တ
 ဖြစ်ရသနည်း)၊ တဒါဂမဿ-ထိုနိဂ္ဂဟိတ် အာဂုံကို၊ တဂ္ဂဟဏေန- ထိုသံ

၅၀၉။ တဉ္စ နိဂ္ဂဟိတံ ၊ပေ၊ ပရံ ဟောတိ—“ရုဓံ+အ+တိ” ဟု အပစ္စည်းသက်ပြီး
 သောအခါ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ထိုပစ္စည်းမှ ရှေ့၌ လာစေရမည်-ဟု ဆိုသောကြောင့် (ခံ)၏
 နောက်၌ လာရမည်လားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိရကား “တဉ္စ ၊ပေ၊ ဓာတုသရတော ပရံ
 ဟောတိ” ဟု မိန့်သည်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ဟူသည် ပင်ကိုယ်ထုံးစံအားဖြင့် ရဿသရ၏ နောက်
 သို့ လိုက်လေ့ရှိ၏၊ (ရဿသရနောက်က ပူးကပ်နေရမှ ရွတ်၍ဖြစ်၏) ထို့ကြောင့်
 အပစ္စည်းမှ ရှေ့၌လာရမည်ဟု ဆိုသော်လည်း (ခံ၌ သရ မရှိရကား) သရရှိသော
 “ရ” တိုင်အောင် ရှေ့တိုးလျက် “ဥ” ဟူသော ဓာတ်သရ၏ နောက်၌ လာစေ၍ “ရံ”
 ဟု ဖြစ်စေရမည်-ဟူလို။

ဣဓ သံယော ၊ပေ၊ ဂဟဏတော—“သံယောဂန္တတ္တာ” ဟူရာ၌ “ရန္တ” ဟု
 ဝဂ္ဂန္တပြုပြီးမှ “သံယောဂန္တ”ဖြစ်သည်-ဟု မမှတ်ရ၊ “ရံဓ” ဟု ဖြစ်ခိုက်၌ပင် “သံယောဂန္တ”
 ဟု ဆိုလိုသည်၊ သို့မှ “တဒါဂမဿ” စသော နောက်ဟောတုဝါကျနှင့် အဆက်တည့်
 မည်၊ မှန်၏-“ရံဓ” ဟူရာ၌ စသည် သံယုဂ် မဟုတ်ရကား ရံသည် သံယောဂန္တ
 (အဆုံး၌ သံယုဂ်ရှိသော သရ) မဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်ပါလော၊ သံယောဂန္တ မဟုတ်
 လျှင် အညေသုစသုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု စောဒနာဖွယ် ရှိ၏၊
 “တဒါဂမဿ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ရံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်တည်းဟူသော အာဂုံရှိ၏၊
 ထိုနိဂ္ဂဟိတ်တည်းဟူသော-အာဂုံရှိသော ဓာတ်ကိုလည်း သံယောဂန္တသဒ္ဓါဖြင့် ယူနိုင်
 သောကြောင့် ရံ၌ ဥကို ဩဝုဒ္ဓိ မပြုရ-ဟူလို။

ဆက်ဦးဆုံး-အညေသုစ၌ အသံယောဂန္တပုဒ်သည် ရှေ့ အသံယောဂန္တဿ ဝုဒ္ဓိ
 ကာရိတေသုတ်မှ လိုက်လာ၏၊ ထို အသံယောဂန္တ၌ သံယောဂန္တအရ “စိန္တ-မန္တ” စသော
 တကယ့်ကို သံယုဂ်ဆုံးလျက်ရှိသော ဓာတ်များသာမက၊ “ရံမိ-မုဇ်-ဘုဇ်” စသော
 နိဂ္ဂဟိတ် အာဂုံရှိသော ဓာတ်များလည်း ပါဝင်ကြ၏၊ မှန်၏-“စိန္တကို ရွတ်သည့်အခါ

ယောဂန္ထသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဂဟဏတော-ယူနိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ [“တဂ္ဂဟဏေန” နှင့် “ဝါဂ္ဂဟဏေန” ဟု ပါဠိပျက် တွေ့ရသည်။] သော-ထိုသူသည်။ မဂ္ဂ-လမ်းကို၊ ရန္တတိ-ပိတ်၏။ ပေ ၊ ရန္တန္တေ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ဣကာရာဒိ ပစ္စယေသုပန-ဣအက္ခရာ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့၌ကား၊ (ဣ.ဤ.ဇ.ဩ ပစ္စည်းတို့၌ကား)၊ ရန္တိတိ၊ ရန္တိတိ၊ ရန္တေတိ၊ ရန္တောတိတိပိ-ရန္တိတိ၊ ပေ ၊ ရန္တောတိ ဟူသော ရုပ်သည်လည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ကမ္မေ-၌၊ နိပုဗ္ဗော-နိရူးရှိသည်။ (ဟောတိ)၊ တဿစဝဂ္ဂ ယကာရ ဣစ္စာဒိနာ- တဿစဝဂ္ဂယကာရ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ သဗ္ဗာတန္တဿ-ဓာ တွန်နှင့် တက္ကဖြစ်သော၊ ယပစ္စယဿ-ယပစ္စည်း၏၊ ဈကာရေ-ဈအဖြစ်ကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ဝဂ္ဂေယောသာတျာဒိနာ-ဝဂ္ဂေ ယောသာ ယောသာနံ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ဒွိတ္ထံ၊ တေန-ထိုသူသည်၊ မဂ္ဂေါ-လမ်းကို၊ နိရုဇ္ဈန္တေ၊ ပရဿပဒတ္ထေ-ပရဿပုဒ် အဖြစ်သည်။ (သတိ)၊ နိရုဇ္ဈတိ-ပိတ်အပ်၏။ ပေ၊ နိရုဇ္ဈာမ။

ရန္တတု-ပိတ်လော၊ ပေ ၊ ရန္တာမသေ-ပိတ်ကုန်လော၊ နိရုဇ္ဈတံ-ပိတ်အပ် လော၊ ပေ ၊ နိရုဇ္ဈန္တံ၊ ရန္တေ ရန္တေယျ-ရာ၏။ ပေ ၊ နိရုဇ္ဈေတ နိရုဇ္ဈေယျ- ပိတ်အပ်ရာ၏။ ဣစ္စာဒိ၊ ရန္တိ-ပိတ်ပြီ၊ ပေ ၊ အရန္တိ (ဩကိုဣပြု)-ပိတ်ပြီ၊ နိရုဇ္ဈိတ္ထ (အာကို ထွပြု) နိရုဇ္ဈိ (ပရဿပုဒ်ပြန်)-ပိတ်အပ်ပြီ၊ နိရုဇ္ဈိသု၊ ရန္တိ သတိ-ပိတ်လတံ၊ နိရုဇ္ဈိသတိ-ပိတ်အပ်လတံ၊ ပေ ၊ ဣစ္စာဒိ။

“စိန်တ” ဟု ဂရသံဖြင့် ရွတ်ရသကဲ့သို့၊ ရုန်ဝယ် ရုံ၌လည်း ဂရသံဖြင့်ပင် ရွတ်ရသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဂရမျိုးကို ဝုဒ္ဓိပြုလျှင် “ရောက်” ဟု မူလအသံပျောက်၍ အနက်လည်း ကမောက်ကမ ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အညေသုစသုတ်၏ ဂါထာ၌လည်း “လဟု ပန္နကဓာတူနံ” ဟု လဟုသရများကိုသာ ဝုဒ္ဓိပြုဖို့ရာ သတ်မှတ်ခဲ့၍ ရုံကဲ့သို့ ဂရသရမျိုးကို ဝုဒ္ဓိ မပြုရ-ဟု ဟားမြစ်ရာရောက်သည်။ ထို့ကြောင့် “ရုဓိ” ဟု နိဂ္ဂဟိတ် အာပုံရှိသော ဓာတ်များကို သံယောဂန္ထသဒ္ဒါဖြင့် ယူ၍ ရ၌ ဝုဒ္ဓိမပြုရတော့ပြီ။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ “လဟုပန္န မဟုတ်သောကြောင့် ရုံ၌ ဝုဒ္ဓိမပြုရ” ဟု ဆို၏။ သဘောတူပင်။]

ဒွိကမ္မကဓာတ်။ ။ “သော မဂ္ဂ ရန္တတိ” ဟု ကံတစ်ပါးလည်း ပြုထား သော်လည်း “ဒုဟ ယာစ ရုဓိ ပုစ္ဆ” စသော ဘေဒစိန္တာဂါထာ၌ ရုဓိ(ရုဓိ)ဓာတ်ကို ဒွိကမ္မကဟု ဆို၍ “ဂေါပါလော ဝဇံ ဂါဝေါ ရန္တတိ=နွားကျောင်းသားသည် နွားခြံကို နွားတို့ကို ပိတ်၏” ဟု ပုံစံထုတ်၏။ ကံဟော၌လည်း “အပဓာနံ ဒုဟဒိနံ” အရ ဝဇံ ဟူသော အပဓာနကံကို ဟောသောကြောင့် “ဂေါပါလေန ဝဇော ဂါဝေါ ရန္တိယတေ= နွားကျောင်းသားသည် နွားခြံကို နွားတို့ကို ပိတ်အပ်၏” ဟု ပုံစံထုတ်သည်။

ဆိဒိ=ဒွိဓာကရဏေ-၂ပိုင်းပြုခြင်း (ဖြတ်ခြင်း)၌...၏။ ဆိန္ဒတိ-ဖြတ်၏။ ဆိန္ဒန္တိ၊ ကမ္မေ၊ ဆိန္ဒတေ-ဖြတ်အပ်၏။ [ဓာတွန်နှင့် တကွ ယကိုဇပြု၊ သဒိသဒ္ဓေဘော်လာ၊] ပေ၊ ဆိန္ဒိသာန္တိ-ဖြတ်ကုန်လတ်၊ သာသ-သာ၏။ ဘာဒေသေ-ဆပြုရာ၌၊ ဆေစ္ဆတိ-ဖြတ်လတ်၊ ဆေစ္ဆန္တိ၊ ဆေစ္ဆတိ ဝါ-လည်း ရှိ၏။ ကမ္မေ၊ ဆိန္ဒိသာတေ-ဖြတ်အပ်လတ်၊ ပေ ! ဣစ္စာဒိ၊ ဘိဒိ=ဝိဒါရဏေ-ခွဲခြင်း၌...၏။ ဘိန္ဒတိ-ခွဲ၏။ ဘိန္ဒန္တိ-ဣစ္စာဒိ။

ယုဇ=ယောဂေ-အားထုတ်ခြင်း၌...၏။ ယုဉ္ဇတိ-အားထုတ်၏။ ယုဉ္ဇန္တိ၊ ယုဉ္ဇတေ-အားထုတ်အပ်၏။ ပေ၊ ယုဉ္ဇတု-အားထုတ်လော၊ ယုဉ္ဇတံ-အားထုတ်အပ်လော၊ [“ယုဉ္ဇ” ဟု ရှိလျှင် ကတ္တုရုပ်၊ “ယုဉ္ဇ” ဟု ရှိလျှင် ကမ္မရုပ်ဟု သိပါ။] ပေ၊ အယုဉ္ဇိသာ-အားထုတ်ရာပြီ၊ အယုဉ္ဇိသာထ၊ အယုဉ္ဇိသာ-အားထုတ်အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဆိန္ဒိ ဆိန္ဒိသု-အဇ္ဇတနိဖြင့် အစ္ဆေစ္ဆိ-ဖြတ်ပြီ၊ အစ္ဆေစ္ဆိသု”လည်းရှိ၏။ ဆိဒဓာတ် အပစ္စည်း နိဂ္ဂဟိတံလာ၍ “ဆိဒ+” ဟု ဖြစ်ရာ ဗျဉ္ဇနေစဖြင့် နိဂ္ဂဟိတံချေ၊ သံယောဂန္တ မဖြစ်မှီ ဆိန္ဒိ ဣကို အညေသုစဖြင့် ဧဝဒ္ဓိပြု၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဒကို ဖွဲ့ပြု၊ ဆေဉ္ဇိ အသဒိသဒ္ဓေဘော် စံလာ၊ ဘိဒဓာတ်၌လည်း “အဘေစ္ဆိ-ဖေါက်ခွဲပြီ” ဟု ရှိ၏။ သဒ္ဓနိတိ၌ ထိုရုပ်များအတွက် “ဆိဒ ဘိဒါန မဇ္ဇတနိယဉ္ဇ” ဟု သုတ်တည်၍ “ဆိဒကို ဖွဲ့စွာ-ဘိဒကို ဘေစ္ဆ” ပြု၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ “လဘ ဝသန္တိဒ ဘိဒ ရဒါနံ ဖွင်” သုတ်၏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အဇ္ဇတနိနောင်းရာ၌ ဒကို ဖွင့်ပြုသည်။

[ဆောင်] ဆေစ္ဆိ ဘေစ္ဆိ၊ ရုပ်နေရိမူ၊ ဆိဒိအနေ၊ ဝိန္ဒုဗျေ၍၊ တစ်ထွေကွစိ၊ ဓာတုဝိဖြင့်၊ ဒိဉ္ဇဒရူ၊ စံဆပြုရန်၊ ကစ္စည်းဉာဏ်၊ ကြိဖန်ပြီးနိုင်သည်။

သာသာ ဣဒေသေ ဆေစ္ဆတိ-ဤဆေစ္ဆတိ၌လည်း အပစ္စည်း နိဂ္ဂဟိတံလာ၍ နိဂ္ဂဟိတံကို ချေ၊ ဧဝဒ္ဓိပြုလျှင် “ဆေဒဿတိ” ဟု ဖြစ်၏။ ထိုနောက် ကရသ သပစ္စယ သု ကာဟောသုတ်၏ သပစ္စယသဒ္ဓါဝိဖြင့် သာကို ဆပြု၊ ဗျဉ္ဇနန္တသ ဓော ဆပစ္စယေ သုဖြင့် ဒကို စပြု၊ အပစ္စည်းကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ “ဆေစ္ဆတိ” ပြီး၏။ “ဘေစ္ဆတိ-ခွဲလတ်” လည်း နည်းတူ၊ ကာလာတိပတ္တိဖြင့် “အစ္ဆေစ္ဆာ-ဖြတ်ရာပြီ၊ အဘေစ္ဆာ-ခွဲရာပြီ” ဟုလည်း ရှိ၏။ [ဆေစ္ဆတိ၊ ဆေစ္ဆန္တိ၊ ဆေစ္ဆသိ၊ ဆေစ္ဆထ၊ ဆေစ္ဆမိ၊ ဆေစ္ဆမပေ၊ ဆေစ္ဆံ၊ ဆေစ္ဆာမေ” ဟု စဉ်၊] ဆေစ္ဆတိရုပ်၌ကား ဣကာရာဂမော အသဗ္ဗဓာတုကုမ္ပိဖြင့် ဣလား၊ ဤရုပ်ကို အခြားကျမ်းတို့၌ မပြ။

ယုဇ=ယောဂေ-ရုဗာဒိဖြစ်မှု အားထုတ်ခြင်း အနက်၊ ဒိဝါဒိဖြစ်မှု သင့်လျော်ခြင်း အနက် (“ယုဉ္ဇတိ-သင့်၏” စသည်၊) စုရာဒိဖြစ်မှု ကဲ့ရဲ့ခြင်းအနက်၊ ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ၂ ဂိုဏ်းဖြစ်မှု နှောင်ဖွဲ့ခြင်း (ယောတ္တံ-နှောင်ဖွဲ့ကြောင်းကြီး)-ယုဉ်ကပ်ခြင်း” (ယောဇေတွာ-ကပ်ယုဉ်၍) အနက်တို့၌ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် (“ယောဂေ-ယုဉ်ခြင်း” ဟု မပေးဘဲ) “အားထုတ်ခြင်း” ဟု ပေးသည်။

ဘုဇ=ပါလန ဗျဝဟရဏေသု-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ စားခြင်းတို့၌...၏။ ဘုဉ္ဇတိ-စား၏။ ဘုဉ္ဇန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ဘဝိဿန္တိယံ-၌၊ ကရဿ သပစ္စယဿ ကာဟောတိ သုတ္တေ-၌၊ သပစ္စယဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ဘုဇတောစ-ဘုဇဓာတ်မှ နောက်၌လည်း၊ သာဿ-သာ၏။ ခါဒေသော-ခ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ ကောဓေဓာတိ-ဖြင့်၊ ဓာတုန္တဿ-ဓာတုန်၏။ ကာဒေသော-က အပြုသည် လည်းကောင်း၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ ဘောက္ခတိ- စားလတ်၊ ပေ ၊ ဣစ္စာဒိ။

မုစ=မောစနေ-လွတ်စေခြင်း (လွတ်ခြင်း)၌...၏။ မုဉ္ဇတိ-လွတ်၏။ မုဉ္ဇန္တိ၊ မုဉ္ဇတိ-လွတ်အပ်၏။ မုဉ္ဇန္တိ၊ မုဉ္ဇတု-လွတ်လော၊ ပေ ၊ မုဉ္ဇတု-လွတ်အပ် လော၊ ပေ ၊ မုဉ္ဇေ၊ မုဉ္ဇေယျ-လွတ်ရာ၏။ မုဉ္ဇေထ-လွတ်အပ်ရာ၏။ [“မုဉ္ဇေ ထ-လွတ်ရာ၏” ဟု ကတ္တရုပ်လည်း တစ်ချို့စာ၌ ရှိ၏။] ပေ၊ အမုစိဿ- လွတ်အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ!...ရဓာဒိနယော-ရဓာဒိ ဓာတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်း သည်၊ (နိဋ္ဌိတော)။

ဘုဇ-ပါလနဗျဝဟရဏေသု-“ဘုံ-မြေကို၊ ဘုဉ္ဇတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ဣတိ ဘုဘုဇော-မင်းမည်၏” ဤ၌ ပါလန အနက်ဟောတည်း၊ ဗျဝဟရ (ဝိအဝ+ ဟာရ) ဟူသည် ခံတွင်းသို့ ဆောင်ခြင်း စားခြင်းပင်တည်း၊ “အဘုဇတိ-လက်ျာရစ် လည်၏။ ဝါ-ဝဲလှည့်၏၊ ခေ့၏” စသည်၌ အာရူးရှိသောကြောင့် လက်ျာရစ်ခြင်း၊ တင်ပလွင် ရွေ့ခြင်း စသော အနက်များကိုလည်း ဟောသေး၏။

ဘောက္ခတိ မောက္ခတိ-“ဘုံ၏ အဿတိ” ဟု ဖြစ်သောအခါ နိဂ္ဂဟိတံချေ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် အပစ္စည်းကိုလည်းချေ၊ သာကို ခပြု၍ သံယောဂန္တ မဖြစ်မှီ ဘုကို ဝုဒ္ဓိပြု၊ ကောဓေစဖြင့် ဇိကို (ကံ) ပြု၊ ပြီး၏။ “မောက္ခတိ-လွတ်လတ်” ၌ ဤနည်းပင်။

မုစ=မောစနေ-“မောစနေ” ၌ ကာရိတ် ဏေပစ္စည်း ကျေသည်။ ထို့ကြောင့် “လွတ်စေခြင်း” ဟု ပေ၊ “လွတ်စေ” ဟူသည် “လွတ်” နှင့် အဓိပ္ပာယ် ညီ၏။ ထို့ကြောင့် “လွတ်ခြင်း” ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။ ဤမုစဓာတ်သည် ရဓာဒိဖြစ်မှု “စာဂ-စွန့်လွတ် ခြင်း အနက်” ရှိ၍ သကမ္မကတည်း၊ “ဂေါပါလော ဂေါဏံ မုဉ္ဇတိ-နွားကျောင်းသား သည် နွားကို လွှတ်၏” စသည်တည်း၊ ဒိဝါဒိဖြစ်မှု “မောက္ခ-လွတ်ခြင်းအနက်” ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဒိဝါဒိ၌ “မုဉ္ဇတိ-လွတ်၏” ဟုလည်းကောင်း “ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲမှ၊ မုစ္စန္တု- လွတ်ကြပါစေ” ဟုလည်းကောင်း ကံမရှိသော အကမ္မကကြိယာများ ဖြစ်ကြရသည်။

ဒိဝါဒိတိဏ်း

ဒိဝု=ကိဋ္ဌာ၊ ဝိဇိင်္ဂိသာ၊ ဗျုပ္ပဟာရ၊ ဇုတိ၊ ထုတိ၊ ဂတိသု-ကစားပျော်မြူးခြင်း၊ အောင်နိုင်လိုခြင်း၊ ရောင်းဝယ်ခြင်း၊ တင့်တယ်ခြင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်း၊ ဂတိအနက်တို့၌...၏။ ပုရေဝိယ-သို့၊ ဓာတုန္တ လောပ ဝိဘတ္တပုတ္တိယော-ဓာတုန်ချေခြင်း၊ ဝိဘတ်သက်ခြင်းတို့သည်။ (ဟောန္တိ)။

၅၁၀။ ဒိဝါဒိတော ယော။ ။ ကတ္တရိ-၌၊ ဝိဟိတေသု-ကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု-တို့ကြောင့်၊ [“ဝိဟိတေသု ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု” ပုဒ်များ မြန်မာမှု၌ ကျသည်။] ဒိဝါဒိတော-ဒိဝု အစရှိသော၊ ဓာတုဂဏတော-၌၊ ယပစ္စယော-ယပစ္စည်းသည်။ ဟောတိ။

၅၁၀။ ဒိဝု ကိဋ္ဌာ၊ ဝိဇိင်္ဂိသာ။ ။ ကာမဂုဏာဒိဟိ-ကာမဂုဏ် အစရှိသည် တို့ဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ကိဋ္ဌန္တိ-ကစား ပျော်မြူးကြကုန်၏။ ဣတိ-ထိုကြောင့်၊ ဒေဝါ-(နတ်)တို့ မည်၏။ ဝိဇယသမတ္တတာယောဂေန-အောင်စွမ်းသူ၏ အဖြစ်ဟူသော သတ္တိနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ပစ္စတ္တိကေ-ရန်သူတို့ကို၊ ဒိဗ္ဗန္တိ-အောင်နိုင်လိုကုန်၏။ ဣတိ ဒေဝါ။

ဗျုပ္ပဟာရ။ ။ “ဝိ+အဝ+ဟာရ” မှ ဖြစ်လာသောကြောင့် ဝေါဟာရနှင့် အနက် တူ၊ ဗျုပ္ပဟာရော-ကယဝိက္ကယ လက္ခဏော (ရောင်းခြင်း ဝယ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော လဲလှယ်မှု) ဟု ဆိုသောကြောင့် ရောင်းဝယ် လဲလှယ်မှု “ဗျုပ္ပဟာရ=ဝေါဟာရ” ဟု ခေါ်၏။ ဣဿရိယဋ္ဌာနာဒိ သက္ကာရ ဒါနဂ္ဂဟဏံ-အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဟူသော ရားထူး စသော သက္ကာရကို ပေးခြင်း ယူခြင်းကို၊ ကရောန္တာ-ပြုကုန်လျက်၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ဝေါဟရန္တိ-လဲလှယ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒေဝါ၊ [ဗျုပ္ပဟာရ၏ ပြောဆိုခြင်း အနက်ကိုယူ၍ “လောကဿ-လောက၏၊ ယုတ္တာယုတ္တံ-သင့် မသင့်ကို၊ တံတံ အတ္တာနုဿသန-ထိုထို အကျိုးရှိသော အဆုံးအမကို၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ဝေါဟရန္တိ-ပြောဆိုတတ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒေဝါ။]

ဇုတိ ထုတိ။ ။ ပုညယောဂါနဘာဝပုတ္တယ-အားထုတ်အပ်သော ကောင်းမှု ၏ အာနုဘော်သို့ရောက်သော၊ ဇုတိယာ-တင့်တယ်ခြင်းဖြင့်၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ဇောတေန္တိ-တင့်တယ်ကုန်၏။ ဝါ-ထွန်းလင်းကုန်၏။ ဣတိ ဒေဝါ၊ [ဇုတိကို “သောဘာ” ဟုဖွင့်၏။ တင့်တယ်ခြင်းဟူသည်လည်း ထွန်းလင်း တောက်ပြောင်ခြင်းပင်တည်း။] “ဂုဏဝန္တတာယ-ဂုဏ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝိညာပနံ-သိစေခြင်းသည်၊ ထုတိ-မည်၏” ဟု ဖွင့်၏။ မြန်မာလို ချီးမွမ်းခြင်းပင်တည်း၊ ဒေဝဘာဝတ္တိကေဟိ-နတ်အဖြစ်ကို အလိုရှိသူတို့သည်၊ ဒိဗ္ဗန္တေ ထောမိယန္တေ-ချီးမွမ်းအပ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒေဝါ။

ဂတိ၊ ကန္တိ၊ သတ္တိ။ ။ ယထာဘိလာသံ-လိုလားအပ်တိုင်းသော၊ ဝိသယံ-အာရုံသို့၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ဂစ္ဆန္တိ-သွားနိုင်ကုန်၏။ ဣတိ ဒေဝါ။ [“ယထိစ္စိတဋ္ဌာနံ-အလိုရှိရာ အရပ်သို့၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ဂစ္ဆန္တိ-အဆီးအတားမရှိ သွားနိုင်ကုန်၏” ဟုလည်း ဆိုကြ၏။] ဤ ပြခဲ့သော အနက်များ အပြင် “ကန္တိ-လိုလား နှစ်သက်ခြင်း၊ သတ္တိ- စွမ်းနိုင်ခြင်း”

ယဂ္ဂဟဏံ-ယ သဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ [မြန်မာမူ၌ “ယော” ဟု ရှိ၏။] စဝဂ္ဂ ယကာရဝကာရတ္တန္တိ-လည်းကောင်း၊ သဓာတုန္တဿာတိ-လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗရူပန္တိစ-သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ။

၅၁၁။ တထာ ကတ္တရိစ။ ။ ဘာဝကဗ္ဗေသု-တို့၌၊ ယပစ္စယဿ-၏။ အာဒေသော-သည်၊ ဟောတိ ယထာ-သို့၊ တထာ-တူ၊ ကတ္တရိပိ-ကတ္တာ၊ အနက်၌လည်း၊ သဓာတုန္တဿ-သော၊ ယပစ္စယဿ-၏။ စဝဂ္ဂ ယကာရ ဝကာရဒေသော-စဝဂ် အပြု၊ ယ အပြု၊ ဝ အပြုကိုလည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗရူပဉ္စ-ပုဗ္ဗရူပကိုလည်းကောင်း၊ ကာတဗ္ဗာနိ-ပြုထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ-ဤ သုတ်ဖြင့်၊ [ကတေ၌ စပ်၊] ဓာတုန္တဿ-၏။ ဝကာရတ္တာ-ဝ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေန-ထိုဓာတုန်ဝနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ယကာရဿ-ယ၏။ ဝကာရေ-ဝ အက္ခရာကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ ဒွိဘာဝေါ-ပြု၊ ဒေါဓဿဇာတိတ္ထေ-၌၊ စဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ဗ္ဗောဂ္ဂဿာတိ-ဗ္ဗောဂ္ဂဿဟူ၍၊ ဝတ္တတ္တာ-နာသ၌ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝကာရဒ္ဓယဿ-ဝ ၂ လုံးအပေါင်း၏၊ ဗကာရ ဒွယံ-ဗ ၂ လုံးအပေါင်းပြု၊ ဒိဗ္ဗတိ-တောက်ပ၏၊ [“မြူးပျော်၏” စသည်လည်း ပေး၊] ပေ၊ ကဗ္ဗေ၊ ဒိဗ္ဗတေ-တောက်ပအပ်၏၊ [ဤကမ္မရုပ်၌ကား တဿစဝဂ္ဂသုတ်ဖြင့် ဓာတုန်နှင့်တကွ ယကို ဝပြု၊] ဒိဗ္ဗန္တေ၊ ဒိဗ္ဗတိ၊ ဒိဗ္ဗန္တိ-အပ်ကုန်၏၊ ဒိဗ္ဗတု-တောက်ပလော၊ ဒိဗ္ဗတံ-အပ်လော၊ ဒိဗ္ဗေ-ရာ၏၊ ဒိဗ္ဗေထ- အပ်ရာ၏၊ အဒိဗ္ဗိ-ပြီ၊ အဒိဗ္ဗိတ္ထ (အာကို ထွပြု)-အပ်ပြီ၊ ဒိဗ္ဗိဿတိ-လတုံ၊ ဒိဗ္ဗိဿတေ-အပ်လတုံ၊ အဒိဗ္ဗိဿ-ရာပြီ၊ အဒိဗ္ဗိဿထ-အပ်ရာပြီ။

အနက်များကိုလည်း ပြကြသေး၏။ သောဘာဝိသေသယုတ္တတ္တာ-တင့်တယ်ခြင်း အထူးနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒိဗ္ဗန္တိ ကာမီယန္တိ-လိုလားအပ်ကုန်၏။ အာနုဘာဝသမ္ပတ္တိယာ-အာနုဘော်နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ တံတံ ကိစ္စံ-ကို၊ နိပ္ပေါဒေတုံ-ငှာ၊ ဒိဗ္ဗန္တိ သက္ကောန္တိ-စွမ်းနိုင်ကုန်၏။ ဣတိ ဒေဝါ။

၅၁၁။ ဒေါဓဿဇာတိ ပေ၊ ဗကာရဒ္ဓယံ-နာသ၌ “ဝ ၂လုံးကို ဗ ၂လုံးပြုဟု ဆိုသောကြောင့် နာသအတိုင်း စာကိုယ်၌ ဆိုထားသည်။ ဋီကာ၌မူ ဝကို ဗပြုပြီးမှ ဒွေဘော် လာစေလိုသည်။ [“ဗောဝဿာတိ ပဌမံ ဝကာရဿ ဗကာရေ ကတေ သတိ ပရဒွေဘာဝေါ ဌာနေတိ ဒွိတ္တံ ကာတဗ္ဗံ၊ နာသေ ပန ပဌမံ ဒွိတ္တံ ကတွာ ပစ္စာ ဒွယဿ ဝတ္တတ္တာ ဣဓာပိ (ဤရူပသိဒ္ဓိ၌လည်း) ဝတ္တံ” ဋီကာ။]

ဒိဗ္ဗတု ဒိဗ္ဗတံ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ-ပဉ္စမိမှစ၍ ပရဿပုဒ် ကတ္တရိပံ၊ အတ္တနောပုဒ်ဖြင့် ကမ္မရုပ်ဟု ခွဲခြားထားသောကြောင့် ကာလာတိပတ္တိ၌ အဒိဗ္ဗိဿ (ကတ္တု) အဒိဗ္ဗိဿထ (ကမ္မ) ဟု ခွဲခြားသင့်၏။ စာအုပ်များ၌ကား ပျက်ဟန်တူသည်။

သီဝု=တန္တ သန္တာနေ-ချည်မြင်အစဉ်ကို ပြုခြင်း၌၊ ဝါ-ချုပ်စပ်ခြင်း၌...
 ၏၊ သိဗ္ဗတိ-ချုပ်၏၊ ပေ ၂-အသိဗ္ဗိဿ-ချုပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ပဒ=ဂတိမှို-၌
 ...၏၊ ဥပဗ္ဗော-ဥရောရိသည်လည်းကောင်း၊ ဒွိတ္တံ-လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊
 တထာကတ္တရိ စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သဓာတုန္တဿ-သော၊ ယကာရဿ-၏၊
 ဧကာရော-ဧပြု၊ ဒွိတ္တဉ္စ-လည်းပြု။ [ရှေ့ “ဒွိတ္တံ”သည် ပဒေဘော် အတွက်၊
 နောက် “ဒွိတ္တံ” ကား ဧ ဒေဘော်အတွက် တည်း။] ဥပဇ္ဇတိ-ဖြစ်၏၊ ပေ၊
 ဥပဇ္ဇရေ-ကုန်၏၊ ကမ္မေ၊ ပဋိပဇ္ဇတေ-ကျင့်အပ်၏၊ ပေ ၂၊ တာဝေ၊ တယာ-
 သင်သည်၊ ဥပဇ္ဇတေ-ယခုဖြစ်ခြင်း၊ တထာ၊ ဥပဇ္ဇတု-လော၊ ဥပဇ္ဇေယျ-
 ရာ၏၊ ဥဒပဇ္ဇာ၊ ဥဒပဇ္ဇထ-ဖြစ်ပြီ၊ ဥဒပါဒိ၊ ဥပဇ္ဇိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဥပဇ္ဇိတ္တ-ပြီ၊ (အာကို
 ထွပြု)၊ ဥပဇ္ဇိဿတိ-လတ်၊ ဥဒပဇ္ဇိဿ၊ ဥပဇ္ဇိဿ-ဖြစ်လောက်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဗုဓ=အဝဂမနေ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌...၏၊ [အဝ=သက်ဝင်၍၊ ဝါ-
 ထိုးထွင်း၍+ဂမန=သိခြင်း၊ စိတ်ဖြင့် သိသကဲ့သို့ သာမန်-အပေါ်ရံသိ မဟုတ်
 ပဲ အထဲရောက်အောင် ထွင်းဖောက်သက်ဝင်၍ သိခြင်းကို “အဝဂမန” ဟု
 ဆိုသည်၊ လိုရင်းမှာ ဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းပင်တည်း။] ယကာရပရတ္တာ-ယ
 အက္ခရာ နှောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်၊ ဈကာရာဒေ
 သောဝ-ဈ အပြုသည်သာ၊ ဝိသေသော-ပဒဓာတ်မှ ထူး၏၊ [ပဒဓာတ် ၌

သီဝု-တန္တသန္တာနေ—“တန္တ=ချည်မြင်+သန္တာန=အစဉ်” ဟုသာ အနက်ထွက်၏။
 သို့သော် ဓာတ်ထုံးစံမှာ ဒြပ်ကို မဟော-ကြိယာကိုသာ ဟောသောကြောင့် အတ္ထာတိ
 သယနည်းအားဖြင့် “ချည်မြင်အစဉ်ကို ပြုခြင်း၌” ဟု ပေးသည်၊ ထိုချည်မြင်အစဉ်ကို
 ပြုခြင်းဟူသည်လည်း ချည်မြင်ချင်း ဆက်နေအောင် ချုပ်စပ်ခြင်းပင်တည်း။ [သီမုဉ်
 သိဗ္ဗန္တိ နောက် “ကုစိဓာတ္တာဒိနာ ယကာရာကာရဿ (ယ၏ အကို) ဧတ္တဉ္စ (ဧလည်းပြု)
 သိဗ္ဗတိ သိဗ္ဗန္တိ” ဟု ရှိသေး၏၊ မကောင်းလှ၊ ထိုသိဗ္ဗတိ ရုပ်မျိုးကို သဒ္ဓနိတိ၌
 “ကာရိတ်ရုပ်” ဟု ဆိုသည်။]

ဥဒပဇ္ဇာ—ဋီကာ၌ “ဥဒပဇ္ဇာတျာဒိသု ယဝမဒနာတိ သုတ္တေန ဒကာရာဂမော”ဟု
 ဖွင့်သောကြောင့် ဥပဗ္ဗ ပဒဓာတ် ဟိယျတ္တနိ အာဝိဘတ်၊ အလာ၍ “ဥ အ ပဇ္ဇာ”ဟု
 ဖြစ်သောအခါ (ဒိ)လာ၊ ဥဒပဇ္ဇထ၌ အတ္တနောပုဒ် တွက် ထပြုရုံသာ၊ ဥဒပါဒိ၌ အဇ္ဇတနိ
 ဤဝိဘတ်၊ ယပစ္စည်းကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ၊ အညေသုစသုတ်ဖြင့် ပ၏ အကိုဝုဒ္ဓိပြု၊
 ဥပဇ္ဇိ၌ (အ-ဒ) မလာ၊ ဥဒပဇ္ဇိဿ၌ ကာလာတိပတ္တိကြောင့် အလာ၊ “ဥပဇ္ဇိဿ”ကား
 အ မလာသော ရုပ်တည်း၊ မြန်မာမူ၌ “ဒ” မပါဘဲ ဥပဇ္ဇ-စသည်ဖြင့် ရှိသည်ကား
 ဋီကာနှင့် မညီ။

တတိယကွရာ ဇ ပြု၍ ဤ၌ စတုတ္ထကွရာ ဈ ပြုရခြင်းသာ ထူးသည်။ အညေသုစ သုတ်၌ “ယုဝဏ္ဏာနံပိ ယဏုဏာ” စသည်ဖြင့် သတ်မှတ်ခဲ့သော ကြောင့် ဤ၌ ယနောင်းသည့်အတွက် ဝုဒ္ဓိလည်း မပြုရ။] မဇ္ဇ-တရားကို၊ ဗုဒ္ဓတိ-သိ၏။ ပေ ၊ ကမ္မေ-၌၊ မယာ-သည်၊ ဓမ္မော-တရားကို၊ ဗုဒ္ဓတေ-သိအပ်၏။ ပေ ၊ ဗုဒ္ဓန္တိ-သိအပ်ကုန်၏။ ဗုဒ္ဓတု-လော၊ ဗုဒ္ဓေယျ-ရာ၏။ အဗုဇ္ဈိ အဗုဇ္ဈိတ္ထ-သိပြီ။ [အံကို ထွပြု၊] ဗုဇ္ဈိဿတိ-လတံ၊ အဗုဇ္ဈိဿ-ရာပြီ။

ယုဓ=သမ္ပဟာရေ-ပြင်းစွာ ပုတ်ခတ်ခြင်း၌....၏။ [စစ်တိုက်ခြင်း၊ တစ်ကောင်နှင့် တစ်ကောင် တစ်ဖက်နှင့် တစ်ဖက် ရိုက်နှက်သတ်ဖြတ် ပုတ်ခတ်ခြင်းကို “သမ္ပဟာရ” ဟု ဆိုသည်။] ယုဇ္ဈတိ-စစ်တိုက်၏။ ယုဇ္ဈန္တိ ကုဓ=ကောပေ-စိတ်ဆိုးခြင်း၌....၏။ ကုဇ္ဈတိ-စိတ်ဆိုး၏။ ကုဇ္ဈန္တိ၊ ဝိဓ=တာဠုနေ-ထိုးဆွခြင်း၌....၏။ ဝိဇ္ဈတိ-ထိုးဖောက်၏(ပစ်ခတ်၏)။ ဝိဇ္ဈန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ၊ နဟ=ဗန္ဓုနေ-နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၌....၏။ ဟ ဝိပရိယယောတိ ယောဂဝိဘာ ဂေန-ဖြင့်၊ ဝိပရိယယော-ဟနှင့် ယ၏ ရှေ့နောက် ပြန်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ)။ သန္တယုတိ-ဖွဲ့၏။ [“သရ်-မြားကို၊ သန္တယုတိ-လေးညှိဖွဲ့၏” စသော အရာမျိုးတည်း။ “သံပုဗ္ဗ ဟန+ယတိ” ၌ ဟနှင့် ယကို ရှေ့နောက်ပြန်သည်။] သန္တယုန္တိ-ဖွဲ့ကုန်၏။ ဣစ္စာဒိ၊ မန-သည်၊ ဉာဏေ-၌....၏။ ဉာဒေသောဝ-ဥအပြုသည်သာ၊ ဝိသေသော-ထူး၏။ မညတိ-သိ၏။ မညန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ။

သံ အာပုဗ္ဗော-သံရှေး အာရှေးရှိသော၊ ဒါ-ဒါသဒ္ဓါသည်။ အာဒါနေ-ယူခြင်း၌....၏။ ကုစိဓာတုကျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ယမိ-ယပစ္စည်းကြောင့်၊ ဓာတုန္တ သာ-ဓာတွန် အာ၏။ ဣကာရော-ဣပြု၊ သီလံ-သီလကို၊ သမာဒိယတိ-ယူ၏။ ဝါ-ဆောက်တည်၏။ သမာဒိယန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ။ [ကံဟော၌ “သမာဒိ ယတေ” ဟု ဘူဝါဒိရုပ် ဖြစ်၏။]

တုသ=ပီတိမိ-နှစ်သက်ခြင်း၌....၏။ ယပစ္စယဿ-၏။ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ-ပုဗ္ဗ ရုပ်ပြု (တထာကတ္တရိစဖြင့် ပြု)။ တုဿတိ-နှစ်သက်၏။ တုဿန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ တထာ၊ သမု=ဥပသမေ-ငြိမ်းခြင်း၌....၏။ သမ္ပတိ-ငြိမ်းစေ၏။ [ယကို ပုဗ္ဗ ရုပ်ပြု] သမ္ပန္တိ၊ ကုပ=ကောပေ-စိတ်ဆိုးခြင်း၌ (တစ်နည်း၊ “ကောပေ-ပျက်စီးခြင်း၌)....၏။ ကုပတိ-စိတ်ဆိုး၏။ ဝါ-ပျက်စီး၏။ ကုပန္တိ။

ဇန=ဇနနေ-ဖြစ်အောင်ပြုခြင်း၌...၏၊ ဇနာဒိနမာတိမိ စာတိတ္ထေ-ဤ သုတ်၌၊ [ဇတ္ထစ-ဟု စပါသည်ကား အပို၊] ဇနာဒိနမာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ယမိ-ယပစ္စည်းကြောင့်၊ ဓာတုန္တဿ-ဓာတုန် (န်)၏၊ အာကာရော-အာပြု၊ ဇာယတိ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-ဖြစ်အောင်ပြု၏၊ ပေ ၊ ကမ္မေ၊ ဇနိယတိ-ဖြစ်အောင် ပြုအပ်၏၊ ဇနိယန္တိ၊ ဇာယတု-ဖြစ်လော၊ ပေ ၊ အဇာယိ၊ အဇနိ-ဖြစ်ပြီ၊ (ယပစ္စည်းကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ၊) ဇာယိဿတိ ဇနိဿတိ-လတံ၊ အဇာယိဿ အဇနိဿ ဣစ္စာဒိ။...ဒိဝါဒိနယော-ဒိဝါဒိဓာတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်၊ (နိဋ္ဌိတော)။

သွာဒိတို့၏

သု= သဝနေ-ကြားခြင်း၊ နားထောင်ခြင်း၌.....၏၊ ပုရေဝိယ-သို့၊ ဝိဘတ္တိပ္ပတ္တိ။

၅၁၂။ သွာဒိတော ဣဏာ ဥဏာစ။ ။ ကတ္တရိ-၌၊ ဝိဟိတေသု ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု [“ဝိဟိတေသု ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု” ဟု သိမူ၌ ပါသည်၊] သုဣစ္စေဝမာဒိတော-သု အစရှိသော၊ ဓာတုဂဏတော-၌၊ ဣဏာဥဏာ ဣတိ-ဣ၊ ဏာ၊ ဥဏာဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ အညေသု ဓာတိ ဧတ္ထ-ဤ သုတ်၌၊ စဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ဣပစ္စယဿ- ဣပစ္စည်း၏၊

ဇန-ဇနဇန-သဒ္ဓနိတိ၌ ဤဓာတ်ကို သကမ္မကဓာတ်ဟု ဆို၍ “ညေတီတိ မဿ ရူပံ၊ ကရောတီတိ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်၏၊ မညတိကဲ့သို့ ညေတီဟု ရုပ်ရှိ၍ (ဖြစ်အောင် ပြု၏) ဟု အနက်ဖွင့်သည်၊ “ဇနိ=ပါတုဘာဝေ-ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၌” ဟူသော ဓာတ်ကို အကမ္မကဓာတ်ဟု ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် “ဇာယတိ-ဖြစ်၏၊ ဇနနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဇာတိ-ဖြစ်ခြင်း” စသည်၌ ဇနိဓာတ်ဟူ၏၊ “ဝိဇာယတိ-မွေးဖွား၏” ဟူရာ၌ကား ဝိရှေးရှိသောကြောင့် ဇနိဓာတ်သည်ပင် သကမ္မက ဖြစ်ပြန်သတို့၊ ဤဇနဓာတ်ကား သကမ္မကဓာတ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် “ဇနနေ-ဖြစ်အောင်ပြုခြင်း၌” ဟု ပေးသည်၊ ကမ္မေ “ဇနိယတိ” ဟု ကာရိတ်မပါဘဲ သူ့ချည်းသက်သက် ကံဟောဟု ဆိုသောကြောင့် ဤဇနဓာတ်၏ သကမ္မကအဖြစ်ကို ရူပသိဒ္ဓိ၌လည်း အလိုရှိသည်။ [အဇူတနိ စသည်၌ “အဇာနိ-ဇန ယိဿတိ၊ အဇနယိဿ” ဟု ပါ၌ပျက်၏၊ “အဇနိ၊ ဇာယိဿတိ၊ အဇာယိဿ” ဟု ပါ၌မှန် ရှိစေ။]

ရုဓာဒိနှင့် ဒိဝါဒိ အစွဲ။ ။ ရုဓာဒိ၌ ပါဝင်သော ဆိဒိ-ဘိဒိ ယုဇေ-မှစ တို့သည် ရုဓာဒိဖြစ်လျှင် သကမ္မကဖြစ်၍ “ရုက္ခံ ဆိန္ဒတိ” စသည်ဖြင့် ရုပ်ရှိ၏၊ ဒိဝါဒိဖြစ်လျှင်ကား အကမ္မကဓာတ်တည်း၊ “ရုက္ခော ဆိန္ဒတိ-သစ်ပင်ပြတ်၏၊ ယဋ္ဌော ဘိန္ဒတိ-အိုးကဲ့၏၊ ယုဇတိ-သင့်၏၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲမှ၊ မုစ္ဆန္တု-လွတ်ကြပါစေ” ဤသို့စသည်ဖြင့် ရုပ်ရှိရသည်။

ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ တတ္ထေဝ-ထိုအညေသုစ သုတ်၌ပင်၊ အနုဝတ္တိတ ဝါဂ္ဂဟဏေန-
 လိုက်စေအပ်သော ဝါသဒ္ဓါကြောင့်၊ သွာဒိနံ-သု အစရှိသော ဓာတ်တို့၏၊
 ဣဏာဒီသု-ဣ ဣ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ န-မဖြစ်။
 [“ယုဝဏ္ဏာနံပိ ယဣဏာ၊ နာ နိဋ္ဌာဒီသု ဝုဒ္ဓိ န” ဟု ဝါသဒ္ဓါက အသန္တဝိဓိ
 ပြခဲ့သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုရ-ဟူလို။]

ဓမ္မ-တရားကို၊ သုဏောတိ-နာ၏၊ သရလောပါဒိ၊ သုဏန္တိ-နာကုန်၏၊
 [“သုဏောအန္တိ” ဟု ဖြစ်သောအခါ ရှေ့ဩကိုချေ၊ နောက်အသို့ ကပ်ခြင်းကို
 “သရလောပါဒိ” ဟု ဆိုသည်။] သုဏောသိ၊ ပေ ၊ သုဏောမ၊ ဣာပစ္စယေ-
 ဣာပစ္စည်း၌၊ သုဏာတိ၊ သုဏန္တိ၊ သုဏာသိ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊
 ရဿတ္တံ-ပြု။ [ဏာ၌ ရဿပြု-ဟူလို။] သုဏသိ-နာ၏၊ ပေ ၊ ကမ္မေ၊
 ယပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒီဃော၊ သူယတေ-ကြားအပ်
 ၏၊ ပေ ၊ ဒွိတ္ထေ-ဒွေဘော်နှောင်းရာ၌၊ ရဿတ္တံ-ပြု။ [“သူယတိ” ဟု ဒီဃ
 ဖြစ်ပြီးမှ၊ ယကို ဒွေဘော်ပြုလျှင် ကွစိဓာတုဖြင့် ရဿပြန်၍ ပြုရမည်-ဟု
 ဆိုလိုသတတ်။] သုယုတိ-ကြားအပ်၏၊ သုယုန္တိ-ကုန်၏၊ သုယုတိ၊ သုယုန္တိ
 ဝါ-ဟုလည်းရှိ၏။ [ရဿမပြုတ်လည်း ရှိသည်-ဟူလို။]

သုဏောတု-နာလော၊ ပေ ၊ သုဏောမ၊ သုဏာတု၊ ပေ ၊ သုဏ၊ သု
 ဣာဟိ၊ သုဏာထ၊ ပေ ၊ သုဏာမသေ။ [“သုဏာဟိ” ဟု ဖြစ်ပြီးနောက်
 ကွစိဓာတုဖြင့် ဣာကို ရဿပြုပြီးမှ ဟိလောပံ ဝါသုတ်ဖြင့် ဟိကို ချေလျှင်
 “သုဏ” ဟု ဖြစ်၏။] ကမ္မေ-၌၊ သူယတံ-ကြားအပ်လော၊ သူယန္တိ၊ သုယတု၊
 သူယန္တိ၊ သုဏေ သုဏေယျ-နာရာ၏၊ ပေ ၊ သုဏေယျာမေ၊ [ဣ ပစ္စည်း

၅၁၂။ ဤသုဓာတ်သည် ဘူဝါဒိဖြစ်မှု သန္တန-စီးသွားခြင်း (သဝတိ-စီး၏)
 ဇနန-ဖြစ်အောင်ပြုခြင်း (အတ္ထေ-အနက်တို့ကို၊ သဝတိ-သီးတတ် ဗွားတတ်၏)
 ဣဿရိယ-အစိုးရခြင်း၌လည်း ဖြစ်သတဲ့၊ ဝိ ရှေးရှိလျှင် ဝိချာတ-ထင်ရှားခြင်း (ဝိသု
 တော-ထင်ရှား၏)၊ ဝိ ရှေးမရှိဘဲလည်း “သုတော-ထင်ရှား၏” ဟု ရှိ၏၊ သွာဒိဖြစ်မှု
 သန္တာန-စပ်ခြင်း၊ မထန-မွေ့နှောကိခြင်း၊ နာန-ရေချိုးခြင်း၊ သုတ-ကြားနာခြင်းတို့၌
 ဖြစ်၏၊ ဘူဝါဒိ သွာဒိ ၂ ဂိုဏ်းဖြစ်မှု ဂတိ-သွားခြင်း၌ ဖြစ်၏၊ ဘူဝါဒိ သွာဒိ ကိယာဒိ
 ၃ ဂိုဏ်းဖြစ်မှု ပိဋန-နှိပ်စက်ခြင်း အနက်၌ ဖြစ်၏-ဟု ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟ၌ မိန့်သည်။
 [“ပရံ သုနန္တိ ဟိသန္တိ ဧတေနာတိ ပရသု” ကား ပိဋနတ္ထတည်း။]

သု,ဘူ-သန္တဇနိဿရေ, ဝိ-ဝိချာတေ သု သန္တာန၊
 မထ နာန သုတေ ဘူသွာ, ဂတေ ဘူသွာဂံ ပိဋနေ။

ဏာ ပစ္စည်း ၂ မျိုးလုံးပင် “သုဏေ” စသည်၌ သက်နိုင်၏။] သူယေထ သူယေယျ-ကြားအပ်ရာ၏။ အသုဏိ သုဏိ-နာပြု။ အသုဏိသု သုဏိသု။ (ဩကို လူပြု)။ အသုဏိတ္ထ၊ အသုဏိ သုဏိ၊ အသုဏိမှာ သုဏိမှာ၊ အသုဏိတ္ထ သုဏိတ္ထ (အာကို ထူပြု)။ [ဩ-တ္ထဝိဘတ်တို့၌လည်း “သုဏိ၊ သုဏိတ္ထ” ဟု အ မလာသောရပ် ကျဟန်တူသည်။]

ဏာပစ္စယလောပေါ-ဏာပစ္စည်းချေ၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ သဿ-သ၏။ ဒွိဘာဝေါ-ဒွေဘော်လာ၊ သာဂမော-(သ်)လာ။ [ကွစိဓာတုဖြင့် ရဿပြု၍ ဏာကို ချေပြီးသောအခါ ဏာ မနှောင်းသောကြောင့် အညေသုစဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုနိုင်ပြီ။ သဒ္ဓေဘော် လာ၍ သတ္တမဇ္ဇတနိမိ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သလည်းလာ။] အသောသိ-ကြားပြီး၊ အသောသိသု-ကုန်ပြီ။ [ပစ္စသောသိလည်း ရှိ၏။] အသောသိ-(ဩကို လူပြု)၊ ပေ ၊ အသောသိတ္ထ (အာကို ထူပြု)၊ အသူယိတ္ထ ၊ အသူယိ-ကြားအပ်ပြီ။

သရလောပိဒိ (ဏာ၌ အာချေ နောက်ကပ်) သုဏိဿတိ-ကြားလတ်၊ ၊ပေ၊ သုဏိဿာမေ၊ ဏာပစ္စယလောပေါ-ချေ၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု။ [ဏာပစ္စည်း နှောင်းလျှင် ဝုဒ္ဓိ မပြုနိုင်သောကြောင့် ဏာချေပြီးမှ ဝုဒ္ဓိပြု။] သောဿတိ-ကြားလတ်၊ ၊ပေ၊ သောဿတေ၊ သူယိဿတေ သူယိဿတိ-ကြားအပ်လတ်၊ အသုဏိဿ-ကြားရာပြီ၊ အသူယိဿ-ကြားအပ်ရာပြီ၊ လူစွာဒိ။

ဟိ-ဟိသဒ္ဓါသည်၊ ဂတိမိ-ဂတိအနက်၌....၏။ ပပုဗ္ဗော-ပရှေးရှိသည်လည်းကောင်း၊ ဏာပစ္စယော-သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ ပဟိဏာတိ-စေလွှတ်၏။ ပဟိဏတိဝါ-လည်းရှိ၏။ [သုတ်ကြီးဖြင့် ရဿပြု။] ပဟိဏန္တိ-ကုန်၏။ ပဟိဏာတု-လော၊ ပဟိဏန္တု၊ ပဟိဏေယျ-ရာ၏။ ပဟိဏိ၊ ပါဟေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ ပဟိဏိဿတိ-လတ်၊ ပဟိဏိဿ-ရာပြီ၊ လူစွာဒိ။

ဟိ-ဂတိမိ-ဂတိအနက်ဟု ဆိုသော်လည်း ပရှေးရှိသောကြောင့် “ပေသန-ပို့ခြင်း၊ စေလွှတ်ခြင်း” အနက်ကိုလည်း ဟောနိုင်၏။ ထောမနိမိ၌ “ပဟိတော=ပို့အပ်၊ စေလွှတ်အပ်” ပုဒ်ကို ပပုဗ္ဗ ဟိဓာတ်ဟုပင် ဆိုသည်။ “ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ” ဖလံ ဧတေနာတိ ဟေတု” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ကား ထုပစ္စည်းမှ ထာကို သုတ်ကြီးဖြင့် နပြုသည်ဟု ကြံ၊ ပါဟေသိ၌လည်း ဏာပစ္စည်းကို ကွစိဓာတုဖြင့် ချေ၊ အဇ္ဇတနိကြောင့် (အ)လာ၍ ပ၏ အကို ချေ၊ ဒီဃပြု၊ ဟိ၌ လူကို ဧပြု၊ (သ်)လာ၍ ပြီးစေ၊ ဓာတုတ္ထ သင်္ဂဟ၌မူ ပဟာဓာတ် ကြံ၍ “ပါဟေသိ” ဟု ဝတ္ထုမာန်ပုံစံ ထုတ်၏။ ပါဠိရှိ-မရှိကို သတိပြုသင့်သည်။

ပု=သံဝရဏေ-စောင့်ရှောက်ခြင်း (စောင့်စည်းခြင်း) ဌိ...၏။ အာဂုဏာတိ-စောင့်ရှောက်၏။ အာဂုဏန္တိ-ကုန်၏။ [ပန်းသီကုံးရာ၌လည်း ပန်းများကို စောင့်ရှောက်ခြင်းပင်ဖြစ်၍ “သီကုံး၏” ဟု ပေးနိုင်သည်။]

မိ=ပက္ခေပေ-ထည့်သွင်းခြင်း၌...၏။ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဏဿ-ဏ၏။ နတ္တိ-န အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ)၊ မိနောတိ-ထည့်သွင်း၏။ မိနန္တိ-ကုန်၏။ ဣစ္စာဒိ။

အပ=ပါပုဏနေ-ရောက်ခြင်း၌...၏။ ပပုဗ္ဗော-ပရူးရို၏။ သရလောပေါ-ချေ။ [သိ၌ “သရလောပေ-ရှေ့သရကို ချေပြီးသော်” ဟု ရှိ၏။] ဒိဃန္တိ-ဒိဃံသုတ်ဖြင့်၊ ဒိဃော-ဒိဃပြု။ [ပ၏ အကို သရာသရေ လောပံဖြင့် ချေ၍၊ အပမှ အကို ဒိဃပြု “ပါ” ဟု ဖြစ်သည်ဟူလို၊] ဥဏာပစ္စယော-ဥဏာပစ္စည်းသက်၊ သမ္ပတ္တိ-စည်းစိမ်သို့၊ ပါပုဏာတိ-ရောက်၏။ ပေ ၊ ပါပုဏာမ၊ ကမ္မေ-၌၊ ပါပိယတိ-ရောက်အပ်၏။ ပါပိယန္တိ၊ တထာ၊ ပါပုဏာတု-လော၊ ပေ ၊ ပါပိယိဿ-ရောက်အပ်ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

သက=သတ္တိမိ-စွမ်းနိုင်ခြင်း၌...၏။ ဒိဘာဝေါ-လာ၊ သက္ကုဏာတိ-စွမ်းနိုင်၏။ သက္ကုဏန္တိ-ကုန်၏။ ဘာဝေ-၌၊ ပုဗ္ဗရူပဉ္စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗရူပတ္တိ-ပုဗ္ဗရူပပြု။ [ငင်းနောက်၌ “ဒိတ္တဉ္စ” ဟု မြန်မာမှုရှိသည်ကား အပို၊ ပုဗ္ဗရူပပြုလျှင် “သက္က” ဟု ဖြစ်သည်။] တယာ-သင်သည်။ သက္ကတေ-စွမ်းနိုင်၏။ သက္ကတိဝါ-လည်းရှိ၏။ သက္ကုဏာတိ-စွမ်းနိုင်လော၊ သက္ကုဏေယျ-ရာ၏။ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အဇ္ဇတနာဒိမိ-အဇ္ဇတနိ အစရှိသော ဝိဘတ်ကြောင့်၊ သကန္တဿ-သက၏ အဆုံး (က်)ဗျည်း၏။ ခါဒေသော-ခပြု၊ အသက္ခိ သက္ခိ-စွမ်းနိုင်ပြီ၊ ပေ ၊ အသက္ခိသံသု-ကုန်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။ ...သွာဒိနယော-သည်၊ နိဋ္ဌိတော။

အသက္ခိ-က်ကို ခံပြုပြီးနောက် အသဒိသ ဒွေဘော်(က်)လာ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဥဏာပစ္စည်းကိုလည်း ချေရဦးမည်၊ ဤဂိုဏ်း၌ “အပ-သက” စသော အနေကဿသရဓာတ်နောက်၌ ဥဏာပစ္စည်းသာ သက်၍၊ ဣဏာပစ္စည်းတို့ မသက်ရ-ဟု သဒ္ဒနိတိ သတ်မှတ်သည်။ သု-စသော ဧကဿရဓာတ် နောက်၌ကား ဣဏာပစ္စည်းများသာ သက်၍ ဥဏာ မသက်ရ-ဟုလည်း သတ်မှတ်သင့်သည်။

[ဆောင်] သကဓာတ်၏၊ အသက္ခိကို၊ ကွစိဓာတု၊ က-မပြုလျက်၊ ကလည်း ဆက်ကာ၊ ဒွေဘော်လာ၊ များစွာ ပြီးနိုင်သည်။

ကိယာဒိဝိဇ္ဇာ

ကိ=ဒဗ္ဗဝိနိမယေ-ဥစ္စာကို လဲလှယ်ခြင်း၌၊ ဝါ-ရောင်းဝယ်ခြင်း၌...၏။
ဝိပုဗ္ဗော-ဝိရှေးရှိ၏။ ဒွိတ္တံ-လော၊ ပုရေဝိယ၊ ဝိဘတ္တိပုတ္တိ-သက်။

၅၁၃။ ကိယာဒိတေတာ နာ[“ကိ+အာဒိ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ ဈလာန
မိယဝါဖြင့် ဣယပြု။] ။ ကတ္တရိ-၌၊ (ဝိဟိတေသု ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု)၊
ကိဣစ္စေ ဝမာဒိတော-ကိ အစရှိသော၊ ဓာတုဂဏတော-၌၊ နာပစ္စယော-
နာပစ္စည်းသည်။ ဟောတိ၊ နာပရတ္တု-နှောင်းသော နာပစ္စည်းရှိသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိသည်၊ န-မဖြစ်။ [အညေသုစသုတ်၌ “ယုဝဏ္ဏာနမ္မိ၊
ယဏုဏာ၊ နာနိဋ္ဌာဒိသု ဝုဒ္ဓိန” ဟု သတ်မှတ်ခဲ့သောကြောင့် နာပစ္စည်းနှောင်း
ရာ၌ ဝုဒ္ဓိမပြုရ-ဟူလို၊] ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ကိယာဒိနံ-ကိ အစရှိသော
ဓာတ်တို့၏။ နာမိ-နာပစ္စည်းကြောင့်၊ ရသတ္တံ-ပြု၊ ကိတော-ကိဓာတ်မှ
နောက်၌၊ နာပစ္စယ နကာရဿ-နာပစ္စည်း၏ န၏။ ဣတ္ထဉ္စ-ဣလည်းပြု။

ဘဏ္ဍံ-ဘဏ္ဍာကို၊ ဝိက္ခိဏာတိ-ရောင်း၏။ ဝိက္ခိဏန္တိ၊ ဝိက္ခိယတိ-ရောင်း
အပ်၏။ [နာပစ္စည်း မနှောင်းသောကြောင့် ကိ၌ ရဿမပြုရ။] ဝိက္ခိယန္တိ။
[သိ၌ “ဝိက္ခိယန္တိဝါ” ဟု ဝါပါသောကြောင့် “ဝိက္ခိယတေ၊ ဝိက္ခိယန္တေ၊ ဝိက္ခိ
ယတိ ဝိက္ခိယန္တိဝါ” ဟု မူရင်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။] ဝိက္ခိဏာတု-လော၊ ဝိက္ခိ
ဏန္တိ၊ ဝိက္ခိယတု-ရောင်းအပ်လော၊ ဝိက္ခိယန္တိ၊ ပေ ၊ အဝိက္ခိဏိဿ-
ရောင်းရာပြီ၊ အဝိက္ခိဏိဿံသု-ကုန်ရာပြီ။ [“အဝိက္ခိယိဿထ-ရောင်းအပ်
ရာပြီ” ဟု ကမ္မရုပ် ကျဟန်တူသည်။] ဣစ္စာဒိ။

ဇိ=ဇယေ-အောင်ခြင်း(နိုင်ခြင်း) ၌....၏။ ကိလေသေ-ကိလေသာ
တို့ကို၊ ဇိနာတိ-အောင်၏။ [ကိလေသာနှင့် စစ်ဖြစ်ရာ၌ “နိုင်သည်” ဟူလို၊]
ဇိနန္တိ၊ ဇိယတိ-အောင်အပ်၏။ [ယပစ္စည်း ကြောင့် ကွစိဓာတုဖြင့် ဒိယပြု။]
ဇိယန္တိ၊ ဇေ-ဤအတူ၊ ဇိနာတု-လော၊ ဇိနေယျ-ရာ၏။ အဇိနိ၊ ဇိနိ-အောင်ပြီ၊
အဇိနိသု၊ အဇေသိ-အောင်ပြီ။ [နာပစ္စည်းကို ကွစိဓာတုဖြင့် ချေပြီးနောက်

ဝိက္ခိဏာတိ-သတ္တတ၌ “ကြိ” ဓာတ်ဟု ရနှင့် ရှိ၍ ပါဠိရောက်သည့်အခါ ထိုရ်
ပျောက်သောကြောင့် (ရှေး၌ အက္ခရာရှိလျှင်) ရ် အစား ခွေဘော်လာရသည်။ ရှေ့က
“ဝိ” ဥပသာရ မရှိလျှင် “ကိဏာတိ-ဝယ်၏” ဟု ဖြစ်၏။ ကြိ၌ ရ်ရှိသောကြောင့်ပင်
“ရဟာဒိတော ဏ” အစီအရင်ကဲ့သို့ ကွစိဓာတုဖြင့်နကိုလည်း ဏပြုရသည်။

အညေသုစဖြင့် ဇိဉ် ဣကို ဇေဒ္ဒိပြု။] အဇေသု-ကုန်ပြီ၊ အဇိနိတ္တ-ပြီ။ [အတ္တ
နောပုဒ် အာကို ဣပြု။] အဇိယိတ္တ အဇိယိ-အောင်အပ်ပြီ၊ ဇိနိဿတိ-လတ်၊
ဇိနိဿန္တိ၊ ဝိဇေဿတိ-လတ်၊ [ဝိပုဗ္ဗဇိဓေယတံ၊ နာချေ၊ ပုဒ္ဒိပြု။] ဝိဇေဿန္တိ၊
ဇိယိဿတိ၊ ပေ ၊ အဇိယိဿ-အောင်အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

တထာ-ပါး၊ စိ=စယေ-ဆည်းပူးခြင်း၌....၏၊ စိနာတိ-စိ၏၊ စိနန္တိ။

ဉာ=အဝဗောဓနေ-ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌....၏၊ [ဗုဓနှင့် တူ၊] နာပစ္စ
ယော-နာပစ္စည်းသက်၊ ဝါတိ ဝတ္တတော။ [အန္တဿိ ဝဏ္ဏာကာရော ဝါ-မှ
လိုက်။]

စိ=စယေ—သွာဒိ၊ ကိယာဒိ၊ ဘူဝါဒိ၊ စုရာဒိ ၄ ဂိုဏ်း၌ဖြစ်သော စိဓာတ်သည်
စယအနက်ဟော၊ ဥရှေးရှိလျှင် ဝဗုန-တိုးပွားခြင်းအနက်ဟော (ပစ္စန္တိ-ပစ္စန္တရာဇိကို၊
ဥစ္စိနထ-ပွားစေကြကုန်၊ ဝါ-စည်းကားစေကြကုန်)၊ အပရှေးရှိလျှင် ဘိန္ဒန-ဖျက်ဆီးခြင်း
အနက် (စိတံ စိတံ-စိအပ် စိအပ်တိုင်းကို၊ အပစိနောတိ-ဖျက်ဆီး၏)၊ အဝ၏ ကာရိယ
ဖြစ်သော ဩရှေးရှိလျှင် ဆေး-ဖြတ်ခြင်း ဆွတ်ခူးခြင်းအနက် (ပုပ္ဖါနိ ဩစိနာတိ-
ဆွတ်ခူး၏)၊ သံ၊ ဥရှေးရှိလျှင် သမုစ္စယ-ပေါင်းစည်းခြင်းအနက်ဟောတည်း၊ ဝိရှေးရှိ
ရာ၌ကား စူးစမ်း စိစစ်ခြင်း အနက်ဟောလည်း ရှိ၏၊ ဝိစိနာမိ ဣတောစိတော-ထိုမှ
ဤမှ ရှာဖွေ စိစစ်အံ့။

[**ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ**] စာယော ပူဇာ နိသာမနေ၊ စိ စယေ သွာဂီဘူစုဥ၊
ဝဗုနေ အပ ဆိန္ဒနေ၊ ဩဆေ-သံ ဥ သမုစ္စယေ။

[“စာယောနိသာမနေ”ကို တွဲဘက်ဂါထာပိုဒ် ဖြစ်၍ ထည့်လိုက်သည်။ ဤနေရာ
နှင့် မဆိုင်၊ အပဗာယန စသည်၌ စာယဓာတ်သည် ပူဇော်ခြင်း၊ ကြည့်ရှု နားထောင်ခြင်း
အနက်၌ ဖြစ်သည်-ဟုလို။]

ဉာ=အဝဗောဓနေ—တူဝါဒိဖြစ်မှု မာရဏ-သတ်ခြင်း၊ နိသာန-ထက်အောင်
သွေးခြင်း၊ တုဋ္ဌိ-နှစ်သက်ခြင်းတို့၌ ဖြစ်၏၊ မနံ-စိတ်ကို၊ ညေတိ တောသေတိ(ကာရိတ်
ဝင်)-နှစ်သက်စေတတ်၏၊ ဣတိ မနုဿံ၊ ကံ (ပုရိသံ)-ယောက်ျားကို၊ ဉာတိ တုဿတိ-
နှစ်သက်တတ်၏၊ ညေတိ တောသေတိဝါ-နှစ်သက်လည်း နှစ်သက်စေတတ်၏၊ ဣတိ
ကညာ-သတို့သွီးမည်၏၊ စုရာဒိဂိုဏ်း ဖြစ်မှု ပေရဏ-ခေခိုင်းခြင်း၊ ထုတိ-ချီးမွမ်းခြင်း၊
အာလောစန-ကြည့်ရှုခြင်းတို့၌ ဖြစ်၏၊ ဤဗုဇ္ဈန(အဝဗောဓနေ) အနက်ကား ဘူဝါဒိ
ကိယာဒိ ၂ ဂိုဏ်း၌ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဇာနာတိကဲ့သို့ “ဉာတိ ဥန္တိ” စသော ဘူဝါဒိ
ရုပ်များလည်း ရှိသည်။

ဉာ တူ မာရဏ နိသာန၊ တုဋ္ဌိသု စုတု ပေရဏ၊
ထုတိ အာလောစနေသုဝိ၊ ဘူဂီ တု ဗုဇ္ဈနေ မတော။

၅၁၄။ ဉာဿ ဇာဝံနာ။ ။ ဉာဏတိ-ဉာဟူသော၊ ဧတဿ ဇာတုဿ-
 ၏။ ဇာဝံနာဏတိ-ဇာ၊ ဇံ၊ နာဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသော-တို့သည်။
 ဝါ-စွာ၊ ဟောန္တိ.....ဣဓ-ဤသုတ်သို့၊ ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတ္ထ ဝါသဒ္ဓဿ-
 ဝဝတ္ထိတဝိဘာသာ အနက်ရှိသော ဝါသဒ္ဓါ၏။ အနုဝတ္ထနာ-လိုက်လာခြင်း
 ကြောင့်၊ ဇာဒေသော-ဇာ အပြုသည်။ နာမိဓဝ-နာပစ္စည်းနှောင်းရာ၌သာ၊
 (ဟောတိ)၊ ဇံ-ဇံ အပြုသည်။ ဉာမိဓဝ-ဉာ အပြုနှောင်းရာ၌သာ၊ (ဟောတိ)၊
 နာဘာဝေါ-နာ အဖြစ်သည်။ တိမိဓဝ-တိဝိဘတ် နှောင်းရာ၌သာ၊ (ဟောတိ)။

ဇာဒေသော နာမိ ။ ပေ၊ ဣဓ- [တိမုဓဝ မု ဓဝကို “နာမိ၊ ဉာမိ” တို့၌လည်း
 လိုက်၊] သုတ်၌ “ဇာ-ဇံ-နာ” ဟု အာဒေသ ၃ ခုရှိရာ၊ ဇာ အပြုသည် နာပစ္စည်းနှောင်း
 ရာ၌သာ ဖြစ်၏။ [“ဇာဒေသော နာမိ ပရေဓဝ၊ န ဉာဒိသု ပရေသု၊ ဣဓေဝါယံ
 နိယမော၊ တေန ဇာနန ဇာနနကာဒိသု ကိတကေသု ဇာဒေသော အနိဝါရိတော=(နာ)
 မနှောင်းသော်လည်း ဇာ အပြုကို မတားမြစ်အပ်” ဟု ဖွင့်သော ဋီကာအလို “ဣဓ-
 ဤအာချာတ်အရာ၌” ဟု ပေးရလိမ့်မည်။ သို့သော် ကိတ်အရာ၌ “ဇာနိတဗ္ဗ” စသော
 ရုပ်များကို တွေ့ရသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နုဒါဒိဟိ စသောသုတ်၏ ဋီကာ၌ သဗ္ဗာ
 နနကော ရုပ်တွက်ရာဝယ် “ကာရိတဿ သဟ ဝိကရဏေန (ဝိကရဏ နာပစ္စည်းနှင့်
 တကွ) လောပေါ” ဟု ဋီကာ ဆိုပြန်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိတ်၌လည်း နာ
 ပစ္စည်းနှောင်းမှသာ ဇာပြုနိုင်ရကား “ဣဓ-ဤသုတ်သို့” ဟုသာ ပေးလိုက်သည်။]

ဇံ ဉာမိ—“ဇယျဿ ဉာတော ဣယာဉာ” သုတ်ဖြင့် ဇယျကို ဉာပြု၏။ ထိုဉာအပြု
 နှောင်းရာ၌သာ ဇံ ပြု၍ “ဉာ” ဟု ဖြစ်သည်။ အခြား အာချာတ်ဝိဘတ် ကိတ်အရာ၌
 တို့၌ မဖြစ်။

နာဘာဝေါ တိမုဓဝ—“ဝိနာယတိ-သိ၏” ၌ နာပစ္စည်းကို ယပြု၊ ဉာကို နာပြု၊
 ဤသို့ တိဝိဘတ် နှောင်းရာ၌သာ နာ အပြု ဖြစ်သည်။ အခြားအရာ၌ မဖြစ်-ဟု
 သတ်မှတ်၏။ သို့သော် တိ မနှောင်းဘဲ အန္တေ နှောင်းရာ၌လည်း “အနိမိတ္တာ နနာယရေ-
 မသိအပ်ကုန်” ဟု သထာဂါဝဂ္ဂ ဒေဝတာသံယုတ် အဋ္ဌကထာ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “နာ
 ဘာဝေါ တိမိဓဝ” ၌ “နာဘာဝေါ ယမိဓဝ” ဟု ဆရာတို့ ပြင်လိုကြသည်။ “ဉာယတိ-
 သိအပ်၏” ၌ ယ နှောင်းလျက် နာ မပြုဘဲ ရှိသော်လည်း နာအပြုမှန်သမျှ၌ကား ယ
 နှောင်းလျက် ရှိရမည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

ထိုယလည်း နာဿ လောပေါ ယကာရတ္ထံဖြင့် နာ ပစ္စည်းကို ပြုသော ယ-ကံ
 ဟော ယ ဟု ၂ မျိုးပင် ရှိ၏။ “ဝိစေယျ ဝိစေယျ-စိစစ်၍ စိစစ်၍၊ အတ္ထေ-အကျိုးတို့ကို၊
 ပနာယတိ-သိတော်မူတတ်၏” ၌ နာပစ္စည်းမှ ဖြစ်သော ယတည်း၊ “ကောတိ ယေသံ
 န နာယတိ=အကြင် အသချေတို့၏ အစွန်းအပိုင်းခြားကို မသိအပ်-မသိနိုင်” ဟူသော
 ဗုဒ္ဓဝင်နှင့် “အနိမိတ္တာ-အမှတ်အသား မရှိကုန်သည် ဖြစ်၍၊ န နာယရေ- မသိအပ်

ခွဲ-ကို၊ ဝိဇာနာတိ-သိ၏။ ဝိနာယတိ ဝါ-လည်းရှိ၏။ ဝိဇာနန္တိ၊ ကမ္မေ-
 ဌံ၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏။ ဝိညာယန္တိ၊ ဣဏ္ဍာဂမေ-ဣဝဏ်လာလတ် သော်၊
 ပုဗ္ဗလောပေါ-ရှေ့သရကို ချေ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဧကာရော- ဧ ပြု၊
 ဒွိတ္တန္တ-လည်းလာ၊ ဝေယျတိ-သိအပ်၏။ ဝေယျန္တိ၊ [ဉာဉ် အာကို ချေ၊
 ကွစိဓာတုဖြင့် လာသော ဣကို ဧပြု၊ သန္တိအရာ မဟုတ်၍ ကွစာသဝဏ္ဏံ
 ဖြင့် မပြုရ၊ သဒ္ဓနိတိဉ္စိလည်း ဤပုံစံ ပါသည်။] ဝိဇာနာတု-သိလော၊ ဝိဇာ
 နန္တိ၊ ရဿတ္တံ-ရဿပြု၊ ဝိဇာန၊ ဝိဇာနာဟိ-သိလော၊ [“ရဿတ္တံ” ကား
 “ဝိဇာန” အတွက်တည်း၊ နာဉ္စိ ကွစိဓာတုဖြင့် ရဿပြု၍၊ ဟိလောပံ ဝါသုတ်
 ဖြင့် ဟိကို ချေ၊] ဝိဇာနာထ၊ ပေ ၊ ဝိဇာနသု၊ ဝိညာယတု-သိအပ်လော၊
 ဝိညာယန္တိ။

၅၁၅။ ဧယျဿ ဉတော ဣယာ ဉဝါ။ ။ ဉဣတိ-ဉာဟူသော၊
 ဧတာယ ဓာတုယာ-မှ၊ ပရဿ၊ ဧယျဿ ဝိဘတ္တိဿ-၏၊ ဣယာ ဉဣတိ-
 ဣယာ ဉာဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ-တို့သည်။ ဝါဟောန္တိ-ဝိကပ်ဖြစ်
 ကုန်၏။ သရလောပါဒိ၊ ဝိဇာနိယာ-သိရာ၏။

ဉာဒေသေ-ဉာ ပြုပြီးသော်၊ ဉဿ-ဉာဓာတ်၏။ ဇံ အာဒေသေ-ဇံ
 ပြု။ [“ဇာဉာ” ဟု ဖြစ်နေပြီ။] ဉတောတိ ဝါတိစ ဝတ္တတေ။

၅၁၆။ နာဿ လောပေါ ယကာရတ္ထံ။ ။ ဉဣတိ ဧတာယဓာတုယာ
 ပရဿ၊ နာပစ္စယဿ-၏။ လောပေါ-သည်လည်းကောင်း၊ ယကာရတ္ထံစ-
 ယအဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝါဟောတိ-၏။ ဝဝတ္ထိ၊ ပေ၊ ဝါသဒ္ဓေါ၊ တေန-
 ထို့ကြောင့်၊ ဉမိ-ဉာ အပြုကြောင့်၊ နိစ္စံ-အမြဲ၊ နာလောပေါ-နာ ပစ္စည်း၏
 ကျေခြင်းသည်။ (ဟောတိ)၊ အဇ္ဇတနာဒိသု-အဇ္ဇတနိ အစရှိသော ဝိဘတ်
 ၃ သွယ်တို့ကြောင့်၊ ဝိဘာသာ-ဝိကပ်အားဖြင့်၊ နာလောပေါ (ဟောတိ)၊
 အညတ္ထ-ဝတ္ထမာန် စသော အခြားဝိဘတ်တို့ကြောင့်၊ အယံ-ဤနာပစ္စည်း
 ကျေခြင်းသည်။ န စ ဟောတိ-မဖြစ်သည်သာ၊ နာတော-နာအပြုမှ နောက်
 ဌံ၊ တိမိ-တိဝိဘတ်ကြောင့်၊ ယကာရတာ-နာပစ္စည်း၏ ယ အဖြစ်သည်။
 (ဟောတိ)။

မသိနိုင်ကုန်” တို့၌ ကံဟော ယပစ္စည်းတည်း။ [“န နာယရေ-ပနာယတိ” တို့၌ ဉဓာတ်
 မဟုတ်၊ ဇာနနအနက်ဟော “နိ” ဓာတ်ဟု မဟာပဒါနသုတ် ဋီကာဖွင့်၏။ ထိုအတိုင်း
 ဆိုလျှင် ဤကို ဝေဒုဒ္ဓိ၊ ဧကို အယပြု၍၊ “ပနာယတိ” ဟု ပါဠိမှန်ယူ၍၊ “န နာယရေ” ၌ကား
 ဆန်းကြောင့် ဒီဃရှိသည်-ဟု ဆိုလိုဟန်ရှိသည်။ သဒ္ဓနိတိမူ ဉဓာတ်အရာ၌ “န
 နာယရေ” ကိုပင် ထုတ်သည်။]

နိဂ္ဂဟိတဿ-နိဂ္ဂဟိတံ၏။ ဝဂ္ဂန္တတ္ထံ-ဝဂ္ဂန္တ ပြု၊ [“ဇံ+ဉာ” ဖြစ်သည့်အခါ နိဂ္ဂဟိတ်ကို (၎်)ပြု၍ “ဇော” ဖြစ်သည်။] ဝိဇော ဝိဇာနေယျ-သိရာ၏။ ဇေ၊ ဝိဇာနေယျာမ-သိကုန်ရာ၏။ ဝိဇာနေမု ဝါ-လည်းရှိ၏။ [ကွစိဓာတုဖြင့် ဇယျာမကို ဇမုပြု၊] ဝိဇာနေထ-ရာ၏။ ဝိညာယေယျ-သိအပ်ရာ၏။ ဝိညာယေယျ-ကုန်ရာ၏။

သမဇာနိ၊ သဗ္ဗာနိ-သိပြီ၊ သဗ္ဗာနိသု။ [သံပုဗ္ဗ ဉာ၊ ဓာတ်၏ရှေ့၌ အလာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို (မံ) ပြု၊ “သမဇာနိ”၊ သဗ္ဗာနိ၌ အ-မလာဘဲ နိဂ္ဂဟိတ်ကို

၅၁၆။ ဉာမိ နိစ္စန္ဓ နာလောပေါ- သုတ်၌ နာပစ္စည်းကို ချေခြင်း၊ ယဲပြုခြင်းဟု ကာရိယ ၂ ခုရှိရာ မည်သည့်အရာ၌ချေ၊ မည်သည့်အရာ၌ ယဲပြု-ဟု ဝါသန္ဓါ၏ သတ်မှတ်ချက်ကြောင့် ဇယျာကို ဉာအပြုနှောင်းရာ၌ နာပစ္စည်းကို အမြဲ ချေ၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တ ပြု၍ “ဇော” ဟု ၁ ရုပ်သာ ရှိသည်-ဟူလို။

ဇည၊ ဇသည်။ ။ “ကတွာန ပါပကံ ကမ္မံ၊ မာ မံ ဇညေကံ ဣစ္ဆတိ=မကောင်းမှု ကို ပြုပြီးနောက် ငါ့ကို သူများ မသိပါစေကုန်လင့်-ဟု မြော်လင့်လိုလား၏” ဟူသော သုတ္တန်ပါတ် ဝသလသုတ်၌ ဇယျာကို သုတ်ကြီးဖြင့် ၂၂ ပြု၊ “သယံ အာယံ ဝယံ ဇော=ကိုယ်တိုင်အရနှင့် အကုန်ကို သိစေပါလော” ဟူသော စတ္တာလီသ စတသကုန ဇာတ်၌ ဇယျာသိကို ဉာပြုရပ်များ ရှိသောကြောင့် ဇယျာကို ၂၂၊ ဇယျာသိကို ဉာသိ-ဉာ၊ ဇယျာထကို ဉာထ၊ ဇယျာမိကို ဉာမိ၊ ဇယျာမကို ဉာမ၊ ဇယျာကို ဉာပြု၍ ဉာသုတ်ဖြင့် ထို ၂၂အပြု စသည် နှောင်းရာ၌လည်း ဇံ ပြု နာကို ချေလျှင် “ဇည၊ ဇညာသိ-ဇညာ ဇညာထ၊ ဇညာမိ၊ ဇညာမ၊ ဇညံ” စသော ရုပ်များလည်း ရှိနိုင်၏ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယသစ် မိန့်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် “ဉာမိ နိစ္စန္ဓ နာလောပေါ” ဉာအပြုကြောင့် နာချေဟုရာဝယ် ၂၂ စသည်ကြောင့်လည်း နာ ချေသေးသောကြောင့် ထိုစကားကို နေရာတိုင်း မနဲ့ ဟုမှတ်၊ “ဇာဒေသော နာမိ ဇံ ဉာမိ” ဟူသော စကားလည်း ထိုအတူ ပင် မနဲ့။

ဝိဘာသစ္စတနာဒိသု- အာဒိဖြင့် ဘဝိဿန္တိ ကာလာတိပတ္တိကို ယူ၍ ထို ၃ သွယ် နှောင်းရာ၌ “သမဇာနိ-အညာသိ၊ ဝိဇာနိဿတိ-ဥဿတိ၊ အဇာနိဿ-ပညာယိဿ” ဟု နာ ပစ္စည်း ကျေ-မကျေ ရုပ် ၂ မျိုးစီပင် ရှိသည်။

အညတ္တ နစ ဟောတာယံ-ဇယျ၏ ဉာအပြုမှလည်း တစ်ပါး၊ အဇတနိ စသော ဝိဘာတ်တို့မှလည်း တစ်ပါးသော ဝတ္တမာန် စသော အခြားဝိဘာတ်တို့ကြောင့်ကား နာ ပစ္စည်း မကျေ၊ “ဇာနာတိ-ဇာနာတု-ဇာနေယျ” စသည်ဖြင့် ရုပ်ရှိရသည်-ဟူလို၊ [ဇည၊ စသောရုပ်များ၌ နာပစ္စည်း ကျေသေးသောကြောင့် ဤမှတ်ချက်လည်း မနဲ့ပင်။]

နာတော တိမိ ယကာရတာ- “နာဘာဝေါ တိမိ ဇေ” ဟု သတ်မှတ်ခဲ့သော စကားနှင့် ရှေ့နောက်ညီစွာ “နာအပြုနောင် တိဝိဘာတ်နှောင်းရာ၌သာ နာပစ္စည်းကို ယ ပြုရမည်” ဟု သတ်မှတ်သည်။

ဝဂ္ဂန္တ ပြု၊] နာလောပေ-နာပစ္စည်း ကျေလတ်သော်၊ အညာသိ-သိပြီ၊ အညာ သု၊ ဝိဇာနိတ္ထ-သိပြီ၊ [သြကိုတ္ထပြု၊] ဝိညာယိတ္ထ-သိအပ်ပြီ၊ [အာကိုတ္ထပြု၊] ပညာယိ-အပြားအားဖြင့် သိအပ်ပြီ၊ [“ဝါ-ထင်ရှားပြီ” ဟု အဓိပ္ပာယ်နက် ဖြစ်၏၊] ပညာယိသု-ကုန်ပြီ။

ဝိဇာနိဿတိ-သိလတုံ၊ ဝိဇာနိဿန္တိ၊ ဥဿတိ-သိလတုံ၊ ဥဿန္တိ၊ [နာပစ္စည်းကို ချေ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဉာကိုလည်း ရသပြု၊ ဘူဝါဒိဂိုဏ်းလည်း သင့်၏၊] ဝိညာယိဿတေ-သိအပ်လတုံ၊ ဝိညာယိဿန္တေ၊ ပညာယိဿတိ- အပြားအားဖြင့် သိအပ်လတုံ၊ ဝါ-ထင်ရှားလတုံ၊ ပညာယိဿန္တိ၊ ကုစိဓာတု တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ သဿ-ဿ၏၊ ဟိစ-ဟိလည်းပြု၊ ပညာယိဟိတိ-အပြား အားဖြင့် သိအပ်လတုံ၊ ပညာယိဟိန္တိ၊ အဇာနိဿ အဇာနိဿထ-သိရာပြီ၊ အညာယိဿထ အညာယိဿ-သိအပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

နာလောပေ အညာသိ—နာဿ လောပေါ ယကာရတ္တံ သုတ်ဖြင့် နာပစ္စည်းကို ချေလျှင်၊ ရှေ့၌ အလာ၊ ဥဒ္ဓေဘော်လာ၊ သတ္တမဇုတနိမိ ယောဂသိဘာဂဖြင့် (သ်) လည်းလာ၍ “အညာသိ” စသော ရုပ်များ ဖြစ်၏။ [ထို “အညာသိ” ဟူသော အာချာတ် ကြိယာပုဒ်သည်ဝင် နာမည်ကို ဟောရာ၌ ရုဋ္ဌိနာမ် အဖြစ်သို့ရောက်၍ ထိုပုဒ်နောင် နာမ်ဝိဘတ်သက်လျှင် “အညာသိ-အညာသိမည်သော၊ ကောဏ္ဍညော-ကောဏ္ဍည တည်း၊ အညာသိကောဏ္ဍညော-အညာသိမည်သော ကောဏ္ဍညမထေရ်” ဟု နာမ်ပုဒ် ဖြစ်၏။]

ပညာယိ—ပပုဗ္ဗ ဉာဓာတ် ကံဟော ယပစ္စည်းဖြင့် “ပညာယိ” စသည်ဖြစ်၏။ “အပြားအားဖြင့် သိအပ်” ဟူရာ၌ သိနိုင်လောက်အောင် “ထင်ရှားခြင်း” ဖြစ်သောကြောင့် “ပညာယိ-ထင်ရှားပြီ” ဟုလည်း အဓိပ္ပာယ်နက် ပေးနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဥပ္ပါဒေါ-ဥပါဒ်သည်၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏” ဟူသော အနက်သည် အဓိပ္ပာယ်နက်သာ ဖြစ်သင့်၏။ ဤဉာဓာတ်သည် ဒိဝါဒိဂိုဏ်း၌ မပါ။

ပညာယိဟိတိ—ပပုဗ္ဗ ဉာ(ကံဟော ယ) သထေမှ ပြန်သော သတိဖြင့် ဣအာဂုံ လာ၍ “ပညာယိဿတိ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ သာကို သုတ်ကြီးဖြင့် ဟိပြု၊ သဒ္ဓနိတိ၌ “ဉာဓာတုယံ ယပုဗ္ဗတော သဿ ဟိ=ဉာဓာတ်အရာ၌ ယ ရှေးရှိသော ဣအာဂုံမှ နောက် သာကို ဟိပြု” ဟု သုတ်တည်၏။ မောဂ္ဂုလ္လာန်၌လည်း “သဿ ဟိ ကမ္မေ-ကံ၌ ဉာဓာတ် သတိ စသည်၏ သာကို ဟိပြု” ဟု သုတ်တည်သည်။ နိဿယသစ်၌ အခြားဓာတ်နောင် ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဟိပြု၍ “ဇာယိဟိသိ ပသာဒေါ-ကြည့်ညိုခြင်း ဖြစ်လတုံ၊ ကထံ ဇီဝိဟိသိ တုဝံ-သင် ဘယ်သို့ အသက်ရှင်နိုင်လတုံနည်း၊ ခိပုံကရိ ဟိတိ-လျှင်စွာပြုလတုံ၊ သန္တိကာဟိတိ-မျက်မှောက်ပြုလတုံ” စသည်ကို ထုတ်ပြတော် မူသည်။

မာ=မာနေ-ချင့်ခြင်း၌...၏။ ကွစိဓာတုဏှာဒိနာ-ဖြင့်၊ မာန္တဿ-မာ၏ အဆုံး အာ၏။ ဣကာရော-ဣပြု၊ မိနာတိ-နှိုင်းချင့်၏။ မိနန္တိ၊ ကမ္မေ-၌၊ မိယတိ-နှိုင်းချင့်အပ်၏။ မိယန္တိ။ [ယမိ ဒါဓာ-စသောသုတ်ဖြင့် အာကို (ဤ) ပြု၊] ဣစ္စာဒိ။

လု=ဆေဒနေ-ဖြတ်ခြင်း၌...၏။ နာမိ-နာပစ္စည်းကြောင့်၊ ရသတ္တံ-ပြု၊ လုနာတိ-ရိတ်ဖြတ်၏။ လုနန္တိ၊ လုယတိ-ရိတ်ဖြတ်အပ်၏။ လုယန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ။

ရူ=ကမ္မနေ-တုန်လှုပ်ခြင်း၌...၏။ ဓုနာတိ-တုန်လှုပ်၏။ ဓုနန္တိ၊ ရူယတိ-လှုပ်အပ်၏။ ရူယန္တိ ဣစ္စာဒိ။

ဂဟ=ဥပါဒါနေ-ကပ်၍ယူခြင်း(ကိုင်ယူခြင်း) ၌...၏။ နာမိ-နာပစ္စည်းသည်။ သမ္ပတ္တေ-ရောက်လုလတ်သော်၊ [“ပုဏှာ ဣစ္စေတေပစ္စယာ” ၌ စပ်၊ “ကိယာဒိတော နာ” ဖြင့် နာပစ္စည်းသက်ခွင့် ရောက်နေသော် ထိုနာပစ္စည်းကို တားမြစ်၍ ဤသုတ်ဖြင့် ပု ဏှာပစ္စည်းသက်-ဟူလို။]

၅၁၇။ ဂဟာဒိတော ပုဏှာ။ ။ ကတ္တရိ-၌၊ (ဝိဟိတေသု ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု) ဂဟဣစ္စေဝ မာဒိတော ဓာတုဂဏတော၊ ပုဏှာ ဣတိ-ပု၊ဏှာဟူ

မာ=မာနေ-“ဘူဝါဒိ ကိယာဒိ တနာဒိ ဒိဝါဒိ” ၄ ဂိုဏ်း၌ မာနအနက် ဖြစ်၏။ သို့သော် ဤမာနအနက်သည် နှိုင်းချင့်ခြင်း၊ မြတ်နိုးခြင်း ၂ မျိုးနှင့် ဆိုင်၏။ “ပုတ္တံ၊ မာတိ-နစ်သက်မြတ်နိုးတတ်၏။ ဣတိ မာတာ-မည်၏” ၌ ဘူဝါဒိ၊ ဥပပုဗ္ဗ မာဓာတ်ဖြင့် ဥပမာ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း၊ ပတိမာ-ဆင်းတု(အရပ်)၊ “မာနာတိ ဧတေနာတိ မာနံ” ၌ ချင့်ကြောင်းဖြစ်သော တင်းတောင်းစသော ဓွက်၊ ပမာဏံ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း ဖြစ်သော အရာဝတ္ထု၊ အပ္ပမေယျော-မနှိုင်းယှဉ်အပ်၊ မနှိုင်းယှဉ်နိုင်၊ “မိနောတိ-ချင့်တတ်၏” ၌ တနာဒိဂိုဏ်းဟု ဆိုကြ၏။ (နံ) အာဂုံ ကြိဟန်တူသည်။ မာယတေ-မြတ်နိုး၏။ ဘူဝါဒိ သက်သက်ဖြစ်မှု သဒ္ဓ-အသံပြုခြင်း၌...၏။

“မာ မာနမိ ဘူကိတဒိ၊ ဘူတုသဒ္ဓေစ ဝတ္တတိ”

ရူ=ကမ္မနေ-ဤရူဓာတ်လည်း “ဘူ-ဝါ-သွာ-ကိ-စု” ဟု ၄ဂိုဏ်း ရှိ၏။ ဓဝတိ-တုန်လှုပ်၏ (ဘူ)၊ ဓုနောတိ ဓုနာတိ-တုန်လှုပ်၏ (သွာ၊ ကိ)။ “ဓာဝေတိ ဓာဝယတိ-တုန်လှုပ်၏” ၌ စုရာဒိ ဟူ၏။ သဒ္ဓနိတိ၌ “စု” ဓာတ်ဟု ဥကာရန္တလည်း ဆိုသည်။

ဂဟ=ဥပါဒါနေ-“ဥပ-ကပ်၍+အာဒါန-ယူခြင်း” ဟူသည် ထိထိမိမိ ကိုင်ခြင်း ယူခြင်းပင်တည်း။ ဤဂဟဓာတ်သည် ဘူဝါဒိ စုရာဒိလည်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဂဟတိ၊ ဂဟေတိ ဂဟယတိ-ယူ၏” ဟူသော ရုပ်လည်း ရှိနိုင်သည်။ [ဂဟေတိ ဂဟယတိတို့၌ (ဃဋ္ဌာဒိနံ ဝါ သုတ်အရ) ဝုဒ္ဓိလည်း မရောက်ရ။]

ကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ အယံ အာဒိသဒ္ဓေါ-ဤအာဒိသဒ္ဓါသည်။ ပကာရေ-အတူဟူသော အနက်၌၊ (ဟောတိ)။

ဂဟဿာတိ ဝတ္တတေ။

၅၁၈။ ဟလောပေါ ဏာမိ။ ။ ပရေ၊ ဏာမိ ပစ္စယေ-ဏာပစ္စည်းကြောင့်၊ ဂဟဏ္ဏတိ ဧတဿ ဓာတုဿ-၏၊ ဟကာရဿ-ဟ အက္ခရာ၏၊ လောပေါ ဟောတိ၊ သီလံ- သီလကို၊ ဂဏှာတိ - ယူ၏၊ ရဿတ္ထေ-ရဿ

အာဒိသဒ္ဓေါယံ ပကာရေ-ဂဟာဒိတော၌ အာဒိသဒ္ဓါသည် “အတူ” ဟူသော ပကာရအနက်၌ ဖြစ်၏၊ ဥသ=ဒါဟေ-ပူလောင်ခြင်း၌၊ ဥဏှာပေတိ-ပူစေတတ်၏၊ ဝါ-နွေး၏၊ ဥသဓာတ် ဏာပစ္စည်း ဏာပေပစ္စည်း၊ ဓာတွန်သံကို ကွစိဓာတုဖြင့်ချေ၊ ဥဏှာ-အပူ၊ တသ=ပိပါသယံ-မွတ်သိပ်ခြင်း၌၊ တသတိ ပရိတဿတိ-မွတ်သိပ်တတ် တပ်မက်တတ်၏၊ ဣတိ တဏှာ၊ တသဓာတ် ဏာပစ္စည်း အပစ္စည်း၊ ဇုသိ=ပီတိ သေဝနေသု-နှစ်သက်ခြင်း၊ မှီဝဲခြင်းတို့၌၊ ဧဝသေတိ (လောကဿ ပီတိသောမနဿ ပုပ္ပါဒေတိ-လူအပေါင်း၏ နှစ်သက်ဝမ်းမြောင်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ၊ ဇုဏှာ-လွှန်းပက္ခမည်၏၊ ဇုတ=ဒိတ္တိယံ-ထွန်းလင်းခြင်း၌၊ ဧဝတေတိ-(မိမိမှာ အရောင် မရှိ သော်လည်း) လရောင် ကြယ်ရောင်ဖြင့် ထွန်းပြောင်တတ်၏၊ ဣတိ ဇုဏှာ-လွှန်း ပက္ခမည်၊ သာ=တနုကရဏေ-နုနယ်အောင် ပြုခြင်း၌၊ သီယတိ တနုကရီယတိ-နုနယ် အောင်ပြုအပ်၏၊ ဣတိ သဏှာ-သိမ်မွေ့သော စကားတည်း၊ သော=အန္တကမ္မနိ- အဆုံးပြုခြင်း၌၊ သီယတိ-(မိမိက အလွန်သိမ်မွေ့သည်အတွက် အလွန်သိမ်မွေ့သော အနက်ကိုလည်း) ပြီးဆုံးအောင် ပြုတတ်၏၊ ဣတိ၊ သ၊ ဟံ- သိမ်မွေ့သောဉာဏ်၊ တိဇ- နိသာနေ-ထက်မြက်ခြင်း၌၊ တိဏှော-ထက်သော အရာ၊ ကု=ကုဏ္ဍာယံ-စက်ဆုပ်ခြင်း၌၊ ကဏှာ-မည်းနက်သော တရားတို့၊ ဤသို့လျှင် ဏာပစ္စည်းသက်၍ ပြီးခြင်းတူသော တသဓာတ် စသည်ကို အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် ယူ-ဟု သိစေလို၍ “အာဒိသဒ္ဓေါ ပကာရေ” ဟု မိန့်သည်။

ဂိုဏ်းသီးခြား၊ သင့်၊ မသင့်။ ။ ဤသို့ ဏာပစ္စည်းသက်ရာ ဓာတ်များစွာ ရှိသော ကြောင့် “ဂဟာဒိတော ပူဏှာ” ဟူသော သုတ်စဉ်အတိုင်း “ဂဟာဒိဂိုဏ်း” ဟု သီးခြား တစ်ဂိုဏ်းပြုခြင်းကို သဒ္ဓနီတိ ဓာတုမာလာ နှစ်သက်၏၊ သို့သော် ဥသဓာတ် စသည်၌ အာချာတ်ရုပ်လည်း မရှိ၊ “ဥဏှာပေတိ”လည်း သုဒ္ဓကတ္တရုပ် မဟုတ်၊ ဟေတုကတ္တရုပ်သာဖြစ်သောကြောင့် အာချာတ်ဂိုဏ်းဟု တစ်ဂိုဏ်း မဖွဲ့ရလောက်ကား ရူပသိဒ္ဓိ၌ ကိယာဒိဂိုဏ်းတွင်း သွင်းပြထားသည်၊ သက္ကတ၌လည်း ဂဟာဒိဂိုဏ်းဟု သီးခြားမရှိ။

ဏာပစ္စည်းကို ဆိုရကျိုး။ ။ ဂဟဓာတ်ကို ကိယာဒိဂိုဏ်း၌ သွင်းလိုသော ရူပသိဒ္ဓိ စသည်တို့ အလိုအားဖြင့် နာပစ္စည်းသက်၍ “ဂဟံ+နာတိ” ဟု ပြီးသည်အခါ ရဟာဒိတော ဏာသုတ်နှင့် အညီ နကို ဏပြုလျှင် “ဂဟ္လာတိ” ဟု (ဟ-ရှေ့ဏ-နောက်) ဖြစ်ရာသောကြောင့် ဟနှင့် ဏကို ရှေ့နောက်ပြန်ပြီးသား ဖြစ်စေခြင်းအကျိုးငှာ “ဂဟာ ဒိတော ပူဏှာ” သုတ်ဖြင့် ဏာပစ္စည်းကို သီးခြားသက်ရသည်။... [ဋီကာ။]

အဖြစ်သည်။ (သတိ)၊ ဂဏှတိဝါ-လည်းရှိ၏။ [ကွစိဓာတုဖြင့် ဖျာဉ် ရသယ ပြုလျှင် “ဂဏှတိ” ဖြစ်သည်။] ဂဏှန္တိ၊ ဖေ ၊ ဂဏှာမ၊ ကမ္မေ-ဉ္စ၊ ယေတိ-ယေဟူသောပုဒ်သည်။ ဝတ္တမာနေ-သော်၊ [“ဝစဝသ ၊ဖေ၊ ယေသုတ်မှ “ယေ” ကို လိုက်စေ၍၊ ဟူလို] ဟဝိပရိယယော လောဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဟကာရဿ-၏။ ယကာရေန-နှင့်၊ ဝိပရိယယော-ရှေ့နောက်ပြန်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဂယုတိ-ယူအပ်၏။ ဂယုန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ ဂဏှတု-ယူလော၊ ဂဏှန္တူ၊ ဖေ ၊ ဂဏှသု၊ ဂယုတံ-ယူအပ်လော၊ ဂယုတု-လော၊ ဂယုန္တူ၊ ဂဏှေ ဂဏှေယျ-ယူရာ၏။ ဂယေယျ-ယူအပ်ရာ၏။ ဂယေယျ၊ အဂ္ဂဏှိ ဂဏှိ-ယူပြီ၊ အဂ္ဂဏှိသု ဂဏှိသု။ [ဂဟဓာတ်၏ ရှေ့၌ အက္ခရာရှိလျှင် ဒွေဘော်လာမြဲတည်း။]

ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အသဗ္ဗဓာတုကေ-အသဗ္ဗဓာတ် ဝိဘတ်ကြောင့်၊ ဝိကရဏပစ္စယဿ-ဝိကရဏပစ္စည်း၏။ [ဏှာပစ္စည်းကို ဆိုလိုသည်။] လောပေါ-ချေ၊ တေနေဝ-ထိုကွစိဓာတုဖြင့်ပင်၊ ဣကာရာဂမဿ-ဣ အာဂုံ၏။ ဧကာရောစ-ဧလည်းပြု၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ သာဂမောစ-သလည်းလာ၊ [သတ္တမဇ္ဇတနိမိ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် လာ၊ ထိုသအာဂုံလည်း (ဣ) မလာမှီ လာရမည်-ဟု ဋီကာဆိုသည်။ သာဂမောစ-ဟု သီမူ၌ ရှိသောကြောင့် သ-မလာလျှင်လည်း ဖြစ်၏၊ ဟုဆည်းပါ။] အဂ္ဂဟေသိ-ယူပြီ၊ အဂ္ဂဟေသု၊ အဂ္ဂဟိ-ပြီ၊ အဂ္ဂဟိသု အဂ္ဂဟု-ကုန်ပြီ၊ အဂ္ဂယိုအဂ္ဂယိုတ္ထ-ယူအပ်ပြီ၊ [အဂ္ဂဏှိ အဂ္ဂဏှိတ္ထ-ဟု မြန်မာမူ၌ ကတ္တရုပ် ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊] ဂဏှိဿတိ-လတံ၊ ဖေ ၊ ဂဟေဿန္တိ၊ ဂဟိယိဿတေ ဂယိုဿတိ-ယူအပ်လတံ၊ ဂယိုဿန္တိ၊ အဂ္ဂဏှိဿ အဂ္ဂဟိဿ-ယူရာပြီ၊ အဂ္ဂယိုဿ အဂ္ဂယိုဿထ-ယူအပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။ [မြန်မာမူ၌ ပါဠိပျက်များ၏။]

ပု ပစ္စယေ-ပု ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌။

၅၁၉။ ဂဟဿ ယေ ပွေ။ ။ပရေ ပွေ-ပုပစ္စည်းကြောင့်၊ သဗ္ဗဿ-သော၊ ဂဟဣတိ-ဟူသော၊ ဧတဿ ဓာတုဿ-၏။ ယေ အာဒေသော-ယေ အပြုသည်။ ဟောတိ၊ ယေပုတိ-ယူ၏။ ဣစ္စာဒိ၊....ကိယာဒိနယော-ကိယာဒိဓာတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်။ (နိဋ္ဌိတော)။

တနာဒိဝိဇ္ဇာ

တနာဒိဝိဇ္ဇာရေ-ချဲ့ခြင်း၌...၏၊ ပုရေဝိယ-သို့၊ ဓာတုန္တလောပ ဝိဘတ္တပ္ပတ္တိယော-တို့သည်။ (ဟောန္တိ)။

၅၂၀။ တနာဒိတော ဩယိရာ။ ။ ကတ္တရိ-၌၊ (ဝိဟိတေသု ဝိဘတ္တိပစ္စယေသု)၊ တနုက္ကစ္ဆေဝမာဒိတော၊ ဓာတုဂဏတော-၌၊ ဩယိရက္ကတိ-ဩယိရဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ အယံ ယိရပစ္စယော-ဤယိရပစ္စည်းသည်။ ကရတောဝ-ကရဓာတ်မှ နောက်၌သာ၊ (ဟောတိ)၊ [“တဒနပရောဓေန” ဟူသော ပရိဘာသာ အရ ပါဠိတော်နှင့် လျော်အောင် ယိရပစ္စည်းကို ကရဓာတ်နောက်၌သာ သက်ရသည်။] ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ တနောတိ-ချဲ့၏၊ ဝါ-အကျယ်ဖွင့်၏၊ တနောန္တိ၊ ပေ ၊ တနောမ။

ဝါတိ ဝတ္တတေ (ဧယျဿ ဉတော ဣယာဉဝါ-မှလိုက်)။

၅၂၁။ ဥတ္တမော ကာရော။ ။ တနာဒိတော-တန အစရှိသောဓာတ်မှ နောက်၌၊ ဩကာရပစ္စယော-ဩပစ္စည်းသည်။ ဥတ္တံ-ဥ အဖြစ်သို့၊ ဝါ-စွာ၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ၊ ပေ ၊ သတ္ထော။ [“ဩကို ဥပြုသော်လည်း ပြယုဂ်အားလျော်စွာ “တနုတေ” စသည်၌သာ ပြုရသည်။ တနောတိ-စသည်၌ မပြုရ-ဟု သတ်မှတ်သည်။]

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ဝိကရဏ ကာရိယ ဝိဓိပ္ပကရဏတော-ဝိကရဏပစ္စည်းတို့၏ ကာရိယကို စီရင်ရာ ပကရဏ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဩကာရောတိ-ဩကာရောဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ဩဝိကရဏံ-ဩဟူသော ဝိကရဏပစ္စည်းကို၊ ဂယုတိ-ယူအပ်၏၊ တနုတေ-ချဲ့၏၊ ဗဟုဝစနေ-ဗဟုဝစံ၌၊ ယဝကာရာစာတိ-ယဝကာရာစ သုတ်ဖြင့်၊ ဝတ္တံ-ဝပြု၊ [ဥကို ဝပြု-ဟူလို၊] တန္တန္တေ-ချဲ့ကုန်၏၊ ပေ ၊ တနုမေ။

၅၂၁။ ဧတ္ထံ ပေ၊ ဩဝိကရဏံ ဂယုတိ-သုတ်၌ “ဩကာရော” ဟူသော ရှိသောကြောင့် ဩဟူသမျှကို ယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် “ဩကာရပစ္စယော” ဟု ဝတ္တိ၌ ဩပစ္စည်းကို ယူထားပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ဧတ္ထံ” စသည်ကို မိန့်၊ ဤသုတ်၏ ရှေ့၌ တစ်ဆက်တည်းနေသော သုတ်များသည် “နာဿ လောပေါ ယကာရတ္ထံ (နာပစ္စည်းကို ယပြုသောသုတ်)၊ လောပဓမ္မတ္ထ မကာရော (အပစ္စည်းကို ပြောသော သုတ်)” တို့တည်း၊ ထိုသုတ်များကား ဝိကရဏပစ္စည်း၏ အပြု ကာရိယကို စီရင်သော သုတ်များဖြစ်၏၊ ထို ဝိကရဏပစ္စည်း၏ ကာရိယကို စီရင်သော သုတ်တို့ အရာဝယ် ဤသုတ်ကို ဆိုထားသောကြောင့် “အတ္ထပ္ပကရဏာ

ကမ္မေ-ဌံ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ တန ဓာတုန္တဿ-တနဓာတ်၏ အဆုံး (နိ) ဗျည်း၏၊ ယမိ-ယပစ္စည်းကြောင့်၊ အာကာရော-အာပြု၊ ပတာ ယတေ-ချဲ့အပ်၏၊ [ပပုဗ္ဗ တနတည်း၊] ပေ ၊ ပတာယန္တိ၊ အာကာရာဘာဝေ- အာ အပြု မရှိရာ၌၊ ပတညတိ-ချဲ့အပ်၏၊ [တဿစဝဂ္ဂဖြင့် ဓာတုန်နှင့်တကွ ယကို ဥပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊] ပတညန္တိ၊ တနောတု-လော၊ တနောန္တု၊ [ကွစိ ဓာတုဖြင့် အန္တုမှ အကို ချေ၊ သံယောဂန္တော-စသည်ဖြင့် ထိုသုတ်ကြီး၌ ဆိုခဲ့သည်ကို သတိပြု၊] ပေ၊ အတနိံသု၊ အတာယိတ္ထ ပတာယိတ္ထ-ချဲ့အပ်ပြီ၊ [“အ-လာ၍ အတာယိတ္ထ၊ အမလာဘံ ပပုဗ္ဗ တနဓာတ်ဖြင့် ပတာယိတ္ထ” ဟု သိမူ ရှိ၏၊] ပေ ၊ ပတာယိဿ-ချဲ့အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စဒါ။

ကရ=ကရဏေ-ပြုခြင်း၌...၏၊ ပုည-ကောင်းမှုကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ဗဟုဝစနေ-ဌံ၊ ဝါတိ ဝတ္တမာနေ [ဧယျဿ ဉာတော-စသော သုတ်မှ ဥတ္တမော ကာရော သုတ်သို့ လိုက်သည်ကို ဆိုသည်၊ ဤ“ဝတ္တမာနေ” ကို ဥတ္တမော ကာရောတိ၌သာ စပ်၊] ဥတ္တမော ကာရောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဥတ္တေ-ဥ အဖြစ်ကို၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ [ဥတ္တမာပဇ္ဇတေ၌ စပ်၊] ဝါတိ ဥတ္တန္တိစ ဝတ္တတေ။

၅၂၂။ ကရဿာ ကာရောစ။ ။ ကရဏတိ ဇတဿ ဓာတုဿ၊ အ ကာရော-အ အကွရာသည်၊ ဝါ-စွာ၊ ဥတ္တံ-ဥ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတေ၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ၊ ပေ ၊ သတ္တော၊ [ကုရတေ-စသည်၌ များသောအားဖြင့် ဥပြု၍၊ ကရောတိ-စသည်၌ မပြုရ၊ ကံဟော၌လည်း မပြုရ-ဟု သတ်မှတ်သည်၊] ယဝကာရာဓာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အပဒန္တဿ-ပဒိအဆုံး မဟုတ်သော၊ ပရ ဥကာ ရဿ-နောက် ဥအကွရာ၏၊ ဝကာရော-ဝပြု၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဓာတုရကာရဿ-ဓာတ်၏ ရအကွရာကို၊ ဝကာရသ္မိ-ဝ အကွရာကြောင့်၊ လောပေါ-ချေ၊ ဝကာရဿ-၏၊ ဒွိတ္တေ-ကို၊ (ကတေ-သော်) တဿ-ထိုဝ ၂ လုံး၏၊ ဗ္ဗောဂ္ဂဿာတိ-ဗ္ဗောဂ္ဂဿ သုတ်ဖြင့်၊ ဗကာရဒ္ဓယံ-ဗ ၂ လုံးပြု၊

လိင်္ဂါ၊ ဩစိတျကာလ ဒေသတော” စသော ပရိဘာသာနှင့် အညီ ပကရဏ (အရာ ဌာန) ကို ထောက်ဆ၍ “ဩကာရော” ဟူသော သာမည စကားအရ ဩပစ္စည်းဟူသော ဝိသေသအနက်ကို ယူနိုင်သည်-ဟူလို။ [အတ္ထပူကရဏ စသည်တို့၏ အကျယ်ကို သန္တိ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

၅၂၂။ ယဝကာရာဓာတိ ၊ပေ၊ ကုဗ္ဗန္တိ-“ကရ်+ဩ+အန္တိ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဤသုတ်ဖြင့် ကရိဓာတ်၏ အကို ဥပြု (ရ်-၌ အ-မရှိ၊ က၌သာ (အ) ရှိသောကြောင့် က၏ အကို ဥပြု-ဟူလို) “ကုရ် ဩအန္တိ” ဥတ္တမော ကာရောဖြင့် ဩပစ္စည်းကို ဥပြု၊

ကုဗ္ဗန္တိ ကရောန္တိ-ပြုကုန်၏။ ကရောသိ၊ ပေ ၊ ကရောမ၊ တထာ-ပါး၊ ကုရတေ-ပြု၏။ ပေ ၊ ကုရမေ။

ယိရပစ္စယေ-ယိရ ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌၊ ရကာရ လောပေါ-ရကို ချေ။ [ကွစိဓာတုဖြင့် ချေ။] ကယိရတိ-ပြု၏။ ကယိရန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ကမ္မေ-၌၊ ယပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ဣဝဏ္ဏာဂမော ဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဤကာရာဂမော-ဤလာ၊ ယကာရဿ-ယပစ္စည်း၏။ ဒွိတ္တံ-လာ၊ တေန-ထိုသူသည်၊ ပဋေ-ဖျာကို၊ ကရိယတေ-ပြုအပ်၏။ ကရိယုတိ-၏။ ကရိယုန္တိ-ကုန်၏။ ကရိယတိ ကရိယန္တိ ဝါ၊ [ယဒ္ဒေဘော် မလာဘဲလည်း ရှိသည်-ဟူလို။]

ဤကာရာဘာဝေ-ဤ အက္ခရာ မရှိရာ၌ (ဤ-မလာရာ၌)၊ တဿစဝဂ္ဂ ဣစ္စာဒိနာ-ဖြင့်၊ သဓာတွန္တဿ-ဓာတွန်နှင့်တကွ ဖြစ်သော ယပစ္စည်း၏။ ယကာရတ္ထံ-ယပြု၊ ဒွိတ္တဉ္စ-လည်းလာ၊ ကယုတိ-ပြုအပ်၏။ ကယုန္တိ၊ ဣကာရာဂမေ-ဣ လာရာ၌၊ ကွစိဓာတုတျာဒိ သုတ္တေ-၌၊ စဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ရယာနံ-ရနှင့် ယတို့၏။ ဝိပရိယယော-ရှေ့ နောက်ပြန်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။ [ကွစိဓာတုသုတ်၌ ဝိပရိယယ ပြုဖို့ရာ တိုက်ရိုက်လည်း မရှိ၊ ဓာတ်အရာဖြစ်၍ အခြားသုတ်ဖြင့်လည်း စီရင်ခွင့် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ကွစိဓာတု၌ စသဒ္ဓါဖြင့် “ကရိယတိ” ဝယ် ရှိနှင့် ယ်ကို ရှေ့ နောက်ပြန်သည်။] တေန ကဋေ၊ ကယိရတိ-ပြုအပ်၏။ ကယိရန္တိ ဣစ္စာဒိ။ [ကယိရတိ-စသည်တို့ ကတ္တရုပ် ကမ္မရုပ် ၂ မျိုးရှိပုံကို သတိပြု။]

တထာ, ကုသလံ-ကို၊ ကရောတု- လော၊ ကုရတု ဝါ-လည်းရှိ၏။ ကုဗ္ဗန္တိ ကရောန္တိ-ပြုကုန်လော။ [မောဂ္ဂလ္လာန် အလို “ကုဗ္ဗတု”လည်း ရှိ၏။] ကရောဟိ၊ ပေ ၊ ကုဗ္ဗန္တိ၊ ကုရုဿု-ပြုလော၊ ကုရဿု ဝါ-လည်းရှိ၏။ [ဩကို ကွစိဓာတုဖြင့် အ ပြုရလိမ့်မည်။ သီမူ၌ “ကရဿု ဝါ” လည်း ရှိ၏၊ သဘော

“ကုရံ ၂ အန္တိ” ထို၂ကို လမှည့်၊ ယဝကာရာစသုတ်ဖြင့် ပုဒ်အဆုံး မဟုတ်သော နောက်၂ကို (ဝံ) ပြု၊ [ပုဒ်အဆုံးဖြစ်လျှင် သန္တိစပ်ရမည်ဖြစ်၍ ဝမောဒဒန္တာန်ဖြင့် ဝပြုရမည်။ ဤ၌ကား ပုဒ်အဆုံး မဟုတ်၍ “ယဝကာရာစဖြင့် ဝပြုသည်။ ထိုသို့ ဝပြုရာ၌ လည်း ၂ ၂လုံးတွင် နောက် ၂ကို ပြုပါ-ဟူလို။] ကွစိဓာတုဖြင့် ဝကြောင့် ဓာတွန်ရ်ကို ချေ “ကုဝ် အန္တိ” ဝဒ္ဒေဘော်လာ၊ ဝ ၂လုံးကို ဗ ၂လုံးပြု၊ ဗ္ဗကို အသို့ကပ်၊ ကုဗ္ဗန္တိ။ [မိမ ဝိဘတ်နှောင်းရာ၌ ဩပစ္စည်းနှင့် တကွ ကရဓာတ်ကို ကုံပြု၍ “ကုဗ္ဗိ-ကုဗ္ဗ” ရုပ်များကိုလည်း မောဂ္ဂလ္လာန် ပြသေး၏။ ဗ္ဗကပ်ဖို့ရာ သရရှိမှ ကုဗ္ဗန္တိ ရုပ်ကို ပြသော ရုပ်သိဒ္ဓိအလို “ကုဗ္ဗတိ” ဟု မရှိနိုင်သော်လည်း ဩပစ္စည်းနှင့် တကွ ကုဗ္ဗပြုသော မောဂ္ဂလ္လာန် အလို ရှိနိုင်သည်။]

တူပင်၊] ကုရုဂေါ၊ ကုဗ္ဗေ၊ ကုဗ္ဗာမသေ၊ ကမ္မေ၊ ကရီယတု-ပြုအပ်လော၊ ကရီယန္တ၊ ကယျာတ် ကယိရတ် ကယိရတု-ပြုအပ်လော၊ သတ္တမိယံ-ဌံ၊ ကရေ ကရေယျ-ပြုရာ၏။ ပေ ၊ ကရေယျာမ၊ [ဩပစ္စည်းကို ကွစိဓာတုဖြင့် ချေရ လိမ့်မည်၊] ဥတ္တေ-ဥ အဖြစ်၌၊ [ဩပစ္စည်းကို ဥပြုရာ၌၊] ကုဗ္ဗေ ကုဗ္ဗေယျ-ပြုရာ၏။

ယိရပစ္စယေ-ယိရပစ္စည်း၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား)၊ ကွစိဓာတုတိ အာဒိ နာ-ဖြင့်၊ ယိရတော-ယိရပစ္စည်းမှ နောက်၌၊ ဧယျဿ-ဧယျဝိဘတ်၏ လည်းကောင်း၊ ဧထာဒိဿ-ဧထဝိဘတ်၏ အစ ဧ၏လည်းကောင်း၊ အာတ္တံ-အာ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဧယျုမာဒိသု-ဧယျု အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၌၊ ဧယျသဒ္ဓဿ-ဧယျသဒ္ဓါ၏၊ လောပေါ-ကျေခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)။

သရလောပါဒိ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [ယိရဉ္စ ရ၏အကို ချေ၊ ရ်ကို နောက် အာသို့ ကပ်-ဟူလို၊] ကယိရာ-ပြုရာ၏၊ ကယိရံ-ပြုကုန်ရာ၏၊ ပေ ၊ ကယိ ရာမ၊ အတ္တနောပဒေ-အတ္တနောပုဒ်၌၊ စီရော-ပညာရှိသည်၊ ကယိရာထ၊ ကုဗ္ဗေထ-ပြုရာ၏၊ ကရေထ ဝါ-လည်းရှိ၏။ [ယိရပစ္စည်းကို ကွစိဓာတုဖြင့် ချေရလိမ့်မည်၊] ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ကုဿ-ကု၏၊ ကြ၊စ-ကြ၊လည်း ပြု၊ ကြ၊ဗ္ဗေထ-ပြုရာ၏၊ ပေ ၊ ကြ၊ဗ္ဗေယျံ၊ ကြ၊ဗ္ဗေယျာမေ၊ ကမ္မေ-ကံ၌၊ ကရိယေယျ-ပြုအပ်ရာ၏၊ ကရိယေယျု၊ ဟိယျတ္တနိယံ-ဟိယျတ္တနိဝိဘတ်၌၊ ကရဿ ကာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ကာ-ကာပြု၊ သရလောပါဒိ၊ အကာ အကရာ-ပြုပြီ။ [ကွစိဓာတုဖြင့် ဩပစ္စည်းကို ချေရဦးမည်၊] အကရူ-ကုန်ပြီ၊ အကရော အကတ္တ အကရောတ္ထ၊ အကံ အကရံ၊ အကမ္မ အကရမ္မ၊ အကတ္ထ၊ အကရိံ၊ မကရမ္မသေ။

ယိရတော ၊ပေ၊ တျာဒိနာ-ကွစိဓာတုဖြင့် ကရဓာတ် ယိရပစ္စည်းနောင် ဧယျကို လည်းကောင်း ဧထ၏ အစ ဧကိုလည်းကောင်း အာပြု၊ ကယိရာ၊ ကယိရာထ-ဟု ဖြစ်၏၊ ဓာတွန် ရ်ကိုလည်း ဤသုတ်ကြီးဖြင့်ပင် ချေ၊ ဧယျု ဧယျာသိ စသော ဝိဘတ် တို့၏ အစိတ်ဖြစ်သော ဧယျသဒ္ဓါကိုလည်း ချေ၍ “ကယိရံ၊ ကယိရာသိ”စသော ရုပ်များဖြစ်၏။

[ဆောင်] ကရဓာတ်၏၊ ယိရနောင်မှ၊ ဧထ ဧပါ၊ ဧယျ အာတည်း၊ ပြုရာ မုရ၊ ဧယျု စဉ်၊ ဧယျုချေမှု၊ စဉ်တိုင်းရှုသည်၊ ဓာတုကွစိ အရာတည်း။

ဟိယျတ္တနိယံ ၊ပေ၊ အကရမ္မသေ-ကရဿကံသတ္တ မဇ္ဇတနိမိ သုတ်၌ “ကရဿ ကာ” ဟူသော ဒွိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကရ်ကို ကာပြု၊ ကခွင်း ချေ ကပ်-အကာ၊ ကာမပြုလျှင် အကရာဟု ဖြစ်၏၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ဩပစ္စည်းကိုလည်း ချေရဦး မည်၊ ဣဝိဘတ်ဖြင့် အကတ္တ၌ကား ငိုက၌ “အကတ္ထာတိ ဧတ္ထ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ

ဝါတိ ဝတ္ထတေ။

၅၂၃။ ကရဿ ကာသတ္တမဋ္ဌကနိမိံ။ ။ ပရေ၊ အဇ္ဇတနိမိံ-အဇ္ဇတနိ
ဝိဘတ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗဿေဝ-သော၊ ကရက္ကတိ-ကရဟူသော၊ ဧတဿ
ဓာတုဿ-၏၊ ကာသတ္တံ-ကာသ အဖြစ်သည်၊ ဝါဟောတိ-၏၊ ကာသတ္တ
န္တိ-ကာသတ္တံ ဟူသော၊ ဘာဝနိဒ္ဒေသေန-ဘောအနက်ကို ညွှန်ပြသော
သဒ္ဒါဖြင့်၊ အညသ္မာ-ကရဓာတ်မှ အခြားသော၊ ဓာတုတောပိ-ဓာတ်မှ
နောက်၌လည်း၊ သာဂမော-သလာသည်၊ ဟောတိ။

အထဝါ-တစ်နည်း၊ ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ အဇ္ဇတနိမိံ-ကြောင့်၊ ကရ
ဿ- ကရဓာတ်၏၊ ကာ-ကာ အပြုသည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ သတ္တံ-သ၏
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ အာဂမောစ-အာဂုံသည်လည်း။ [တစ်နည်း၊ သတ္တံ

ရဿ(ဓာတုနိရုဏ်လည်းကောင်း)ဩပစ္စယဿ လောပေါ” ဟု ဆို၏၊ “ကရဿ ကာ”
ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကာပြုပြီးနောက် ကွစိဓာတုဖြင့် ကာ၌ ရဿပြုလျှင်လည်း ပြီးနိုင်
သည်ပင်၊ ထို့ကြောင့် “ဟိယျတ္တနိယံ ကရဿကာတိ ယောဂဝိဘာဂေန ကာဟောတိ” ၌
ဟိယျတ္တနိတွင် မည်သည့်ဝိဘတ်ဟု မသတ်မှတ်ပဲ “ဟိယျတ္တနိယံ” ဟု သာမည ဆိုထား
သည်၊ တွစ်ဘတ်ဖြင့် “အကတ္တ” နောင် “တ္တံ-သေ-ဝံ” ဝိဘတ်များကို ကျော်၍ “ဣ-
မှသေ” ဝိဘတ်များကို ပြထားရာ၌ “တ္တံ” စသော ဝိဘတ်များ၏ရုပ်ကို အတွေ့နည်းပါး
သောကြောင့် ကျော်သွားသည်-ဟု ကြံရာ၏၊ ထိုဝိဘတ်များဖြင့်လည်း “အကတ္တံ” ဟု
လည်းကောင်း ဩပစ္စည်းကို ဥပြု၊ က၏ အကိုလည်း ဥပြု၍ “အကရသေ၊ အကရဝံ” ဟု
လည်းကောင်း ရုပ် ရှိနိုင်သည်။ [သဒ္ဒါနိတိ၌ “အကရသေ၊ အကရဝံ” ဟုလည်းကောင်း
တွေ့ရ၏။]

အကရမှဓေ။ ။ သဒ္ဒါနိတိ၌ “သေကာရာဂမော အာချာတနာမေဟိ= အာချာတ်
ပုဒ် နာမ်ပုဒ်တို့နောင် သေအက္ခရာလာ” ဟု သုတ်တည်၍ “ကထံ အမေ ကရောမသေ၊
အကရမှဓ တေ ကိစ္စံ၊ ယံ ဗလံ အဟုဝါမှဓေ” ဟု အာချာတ်နောင် သေလာပုံကို
လည်းကောင်း “ယေကေစိ ပုဒ္ဓံ သရဏံ ဂတာသေ” ဟု နာမ်ပုဒ်နောင် သေလာပုံကို
လည်းကောင်း ပြထား၏၊ “အကရမှဓ” ၌ ဂါထာဖြစ်၍ ဆန်းစောင့်ခြင်းငှာ ဧကို
သုတ်ကြီးဖြင့် အ-ပြု။ [“အဟုဝါမှဓေ” ၌ “အဟုဝါ” ပုဒ်ရင်း၊ သက္ကတ၌ သွန်ပိတိ
ကိုသို့ “မှ” လည်း ဂါထာပြည့်စေရကျိုးရှိသော နိပါတ်ပင်၊ ထို “သေ” အားလုံလည်း
အာဂုံ မဟုတ်-ဂါထာပူရဏ နိပါတ်ပင်-ဟု မောဂ္ဂုလ္လာန် နိဿယသစ် မိန့်တော်မူ
သေး၏။]

၅၂၃။ ကာသတ္တန္တိ ၊ ပေါ သာဂမော-“ကရဿကာသတ္တ မဇ္ဇတနိမိံ” ဟုသာ
ဆိုလျှင် အဇ္ဇတနိကြောင့် ကာသအပြု ပြီးနိုင်လျက် “ကာသတ္တံ” ဟု ဘောအနက်ဟော
တ္တပစ္စည်း သဒ္ဒါပိုကြောင့် ကရဓာတ်မှ အခြားသော ဓာတ်များနောင်လည်း သ-လာခြင်း
ဟူသော အနက်ပိုကို ရနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဂမုဓာတ်တုန်းက “ကရဿ ကာသတ္တ
မဇ္ဇတနိမိံတိတ္ထေ ဘာဝနိဒ္ဒေသေန သာဂမော၊ အဂမာသိ” ဟု ဆိုခဲ့ရသည်။

အာဂမောစ-သလာသည်လည်း၊] ဟောတိ၊ ဣတိ အတ္ထော-ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဒါ-ထိုအခါ၌၊ သတ္တမဇ္ဇတနိမ္မိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ အညသ္မာ-ကရဓာတ်မှ အခြားသော၊ ဓာတုတောဝိ-လည်း၊ သာဂမော-သ၊ လာခြင်းသည်၊ သိဇ္ဈတိ-ပြီး၏၊ ယောဂဝိဘာဂတော ဣဋ္ဌပ္ပသိဒ္ဓိတိ-ယောဂဝိဘာဂတော ဣဋ္ဌပ္ပသိဒ္ဓိဟူ၍ ပရိဘာသာလာသောကြောင့်၊ ယေဘုယျေန-များသော အားဖြင့်၊ ဒီဃတောဝ-ဒီဃသရမှ နောက်၌သာ၊ (သာဂမော- သည်)၊ ဟောတိ၊ ကရဿ ကာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ဟိယျတ္တနိယံ-ဟိယျတ္တနိဝိဘတ်ကြောင့်၊ ကာဘာဝေါစ-ကာ အဖြစ်သည်လည်း၊ သိဒ္ဓေါ-ပြီးသည်။

အထဝါ, ယဒါ |ပေ၊ သာဂမော သိဇ္ဈတိ-["သာဂမောဝိ" ဟု ရှိသည်ကား အပို, သိမ့်၌လည်း မရှိ၊] သုတ်ကို "၁-ကရဿ ကာ, ၂-သတ္တမဇ္ဇတနိမ္မိ" ဟု ၂ ဝါကျခွဲ၍, ၁နံပါတ် ဝါကျဖြင့် "အဇ္ဇတနိကြောင့် ကရဓာတ်ကို ကာပြု" ဟု အနက်ထွက်၏၊ ၂ နံပါတ် ဝါကျဖြင့် "သလည်းလာ" ဟု အနက်ထွက်၏၊ ဤသုတ်ရင်းအတိုင်း ဆိုလျှင် ကရကို ကာပြုပြီးမှ သ-လာရသည်။ "သတ္တမဇ္ဇတနိမ္မိ" ဟူသော ဒွိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်ကား ကရ၏ ကာအပြုကို မငဲ့ရ၊ အခြားဓာတ်နှောင်လည်း (သ) လာနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဂမုဓာတ်၌ပင် "သတ္တမဇ္ဇတနိမ္မိတိ ယောဂဝိဘာဂေန ဝါ သာဂမော" ဟု တစ်နည်း ပြခဲ့ရသည်။ ["သတ္တဉ္စ အာဂမော" ၌ (သမလာလျှင် သ-မဖြစ်, သ-လာမှ သ-ဖြစ်သောကြောင့်) သ လာခြင်းကို "သတ္တ=သ၏ ဖြစ်ကြောင်း" ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် "သတ္တံ-သ၏ ဖြစ်ကြောင်းဟူသော၊ အာဂမောစ" ဟု အနက်ပေးရသည်။]

ယောဂဝိဘာဂတော |ပေ၊ ဒီဃတောဝ ဟောတိ-"သတ္တမဇ္ဇတနိမ္မိ" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် (သ)လာလျှင် အဘယ်သရနောင် လာရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ယောဂဝိဘာဂတော" စသည်ကို မိန့်၊ "ယောဝိဘာဂတော ဣဋ္ဌပ္ပသိဒ္ဓိ" ဟု ရှေးပရိဘာသာ ရှိ၏၊ "လိုအပ်သော ရုပ်များ ပြီးစီးဖို့ရာယောဂဝိဘာဂကို ပြုလုပ်ရသည်, မလိုရာရုပ်တွေ ပါဝင်နေအောင် ယောဂဝိဘာဂကို ပြုရသည် မဟုတ်" ဟု ထိုပရိဘာသာက ဆိုလိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ"သတ္တမဇ္ဇတနိမ္မိ" ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ("ဤ) ဝိဘတ်နှောင်းရာဝယ် အဂမာ, အဂ္ဂဟေ, အသော" ကဲ့သို့ ဒီဃသရနောက်သာ (သ) လာသည်၊ ဤ၌ "ယေဘုယျေန" ဖြင့် ရဿသရနောင် အနည်းငယ် (သ)လာသည်ဟု မမှတ်ရ၊ ဒီဃသရနောက်၌ သ-အလာများသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဤဝါကျ၌ မြန်မာမူဝယ် "ယောဂဝိဘာဂတော ဣဋ္ဌပ္ပသိဒ္ဓိ ယေဘုယျေန ဒီဝိတာ ဟောတိ" ဟု ပါဠိပျက်နေသည်။ "ယောဂဝိဘာဂတော ဣဋ္ဌပ္ပသိဒ္ဓိတိ ယေဘုယျေန ဒီဃတောဝ ဟောတိ" ဟု သီမူအတိုင်း ရှိရမည်။ "ယောဂဝိဘာဂတော-ကြောင့်၊ ဣဋ္ဌပ္ပသိဒ္ဓိ-အလိုရှိအပ်သော ရုပ်၏ ပြီးစီးခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)" ဟု ပရိဘာသာကို အနက်ပေး။]

ဟောတိ၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ အကံသု-ကုန်ပြီ၊ ပေ ၊ အကာသိတ္ထ၊ ကာသတ္ထာ ဘာဝေ-ကာသ အဖြစ်မရှိရာ၌၊ အကရိ၊ ကရိ-ပြုပြီ၊ အကရိသု အကရိ-ကုန်ပြီ၊ အကရိ-ပြီ၊ အကရိတ္ထ-ကုန်ပြီ၊ ပေ ၊ အကရိတ္ထ-ပြီ၊ (အာကို ထွပြု၊) ကရိယိတ္ထ-ပြုအပ်ပြီ၊ အကရိယိ ဝါ။

ဝါတိ လောပေါတိ ဘဝိဿန္တိမ္မိတိ သဿာစာတိ ဝတ္တတေ၊ [ဟိ လောဝံ ဝါတိ ဣတော ဝါတိ” ဟု ဋီကာ ဆိုသောကြောင့် “ဝါ လောပေါ” ဟု ဝါ သဒ္ဒါ ပါစေရမည်။]

၅၂၄။ ကရဿ သပစ္စယဿ ကာဟော။ ။ ဘဝိဿန္တိမ္မိ-ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်ကြောင့်၊ သပစ္စယဿ-ပစ္စည်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ကရက္ကတိ တေဿ ဓာတုဿ-၏၊ ကာဟာဒေသော-ကာဟ အပြုသည်၊ ဝါဟောတိ၊ သဿစ-သဿ၏လည်း၊ လောပေါ-သည်၊ ဟောတိ၊ အဓိကဉာတ သပစ္စယဂ္ဂဟဏေ န-အပိုဖြစ်၍ ဖြစ်သော သပစ္စယသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဝစ မုစ ဘုဇာဒိတော-ဝစ၊ မုစ၊

ကရဿ ကာတိ ၊ပေ၊ သိဒ္ဓေါ ဟောတိ-“ကရဿ ကာ၊ သတ္တမဇ္ဇနိမ္မိ” ဟု ၂ ဝါကျခွဲ၊ ထိုတွင် “ကရဿ ကာ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဟိယျတ္တနိဝိဘတ် ကြောင့် ကရကို “ကာ”သာ ပြု (သ) မလာဘဲ “အကာ” စသော ရုပ်များလည်း ပြီးစီးနိုင်သည်၊ ဟိယျတ္တနိကြောင့် ကာပြုရာ၌ “အာ-တ္ထ-အံ-မှာ-တ္ထ-မှသေ” ဤ ဝိဘတ် ၆ လုံးကြောင့်သာ ပြုသည်၊ ထိုသို့ ပြုရာ၌ “ကာ” ဟု ဒီဃနှင့် ပြုမှ မူလသုတ် အတိုင်း ကျမည်၊ က-ပြုရမည်ဟု မမှတ်လင့်။

[ဆောင်] ကရဿ ကာ၊ ဝိဘာဂါဖြင့်၊ ဟိယျာ အာ-တ္ထ၊ အံ-မှာ-တ္ထ-မှသေ၊ ဤခြောက်ထွေကြောင့်၊ ကရေကို ကာ၊ ပြုမှီမှာ၏၊ နောက်လာ သတ္တ-မဇ္ဇတနိမ္မိ၊ ယောဂဝိကြောင့်၊ ကြွင်းသည့် ဓာတ်နောက်၊ အစ္စရောကံက၊ ဒီဃနောက်သာ၊ သလာရာဟု၊ အဖွင့်ပြု၊ မှတ်၍ ရူပသိဒ္ဓိ။

ဤသို့လျှင် “ကရဿ ကာ၊ သတ္တမဇ္ဇတနိမ္မိ” ဟု ၂ ဝါကျခွဲရာ၌ ယောဂဝိဘာဂ ၂ မျိုး ရသဖြင့် ဤနည်းကို ကစ္စည်းဝုတ္တိ မဖွင့်ပြသော်လည်း လွန်စွာ အကျိုးရသော နည်းဖြစ်၍ စကန်မှတ်သားသင့်သည်-ဟု ရူပသိဒ္ဓိဆရာ ဆိုလိုသည်၊ “ကာသ ပြု၍ ဘာဝနိဒ္ဓေသဖြင့် အခြားဓာတ်နောင် (သ) လာဟူသော ပဌမနည်းကား ကစ္စည်းဝုတ္တိ မှာလည်း ပါသည်၊ ဤယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်ကြောင့်လည်း ကာပြု၍ “ကသံ ပုရိသကာရိယံ-ယောက္ခားလုလ္လကို ပြုပေအံ့” ဟု ဖြစ်သေး၏၊ [အကာသိ စသည်၌ ပဌမနည်းအလို ကရကို “ကာသ”ပြု၍ တွက်၊ ဒုတိယနည်းအလို “ကရကို ကာပြု၊ သလည်းလာ” ဟု ဆို၍ တွက်၊ သြပစ္စည်းကိုကား သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ၊ ဥဝိဘတ် ဖြင့် “အကံသု” ရုပ်ကိုလည်း မောဂ္ဂလ္လာန်၌ တွေ့ရ၏၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ဥကို အံသုပြု၍ ကရကို ကာ ပြုလေ။]

ဘုဇ အစရှိသော ဓာတ်မှ၊ (ပရဿ) သာဿ-သာ၏။ ခါဒေသော-ခ အပြုသည်လည်းကောင်း၊ ဝသ ဆိဒ လဘာဒိတေတာ-ဝသ, ဆိဒ, လဘ အစရှိသော ဓာတ်မှ၊ (ပရဿ သာဿ)၊ ဆာဒေသော-ဆ အပြုသည် လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ ကာဟတိ-ပြုလတ်၊ ပေ ၊ ကာဟာမ၊ ဣကာရာဂမေ-ဣလာရာဌံ၊ ကာဟိတိ-ပြုလတ်၊ ကာဟိန္တိ , ဣစ္စာဒိ၊ ကာဟာဒေသာ ဘာဝေ-ကာဟအပြု မဖြစ်ရာဌံ၊ ကရိဿတိ၊ ပေ ၊ ကရိဿာမေ၊ ကရိယိဿတိ-ပြုအပ်လတ်၊ ကရိယိဿန္တိ၊ အကရိဿ-ပြုရာပြီ၊ အကရိယိဿ-ပြုအပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ယဒါ-အကြင်အခါ၌၊ သံပုဗ္ဗော-သံရှေးရှိ၏၊ တဒါ-၌၊ ပုရသမုပပရိဟိ ကရောတိဿ ခ ခရာဝါတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ပုရ၊ ပေ ၊ ဝါဟူသော ဒွိဓာ ကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ [တပစ္စယေသုစကို ဖြုတ်၍ ယောဂဝိဘာဂ လုပ်သည်၊] တျာဒိဝိဘတ္တိသုပိ-တိ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့ကြောင့်လည်း၊ သံပုဗ္ဗ ကရောတိဿ-သံရှေးရှိသော ကရဓာတ်၏၊ ခရာဒေသော-ခရ အပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ အဘိသင်္ခရောတိ-ပြုစီမံ၏၊ အဘိသင်္ခရေန္တိ၊ အဘိ သင်္ခရိယတိ-ပြုစီမံ အပ်၏၊ အဘိသင်္ခရိယန္တိ၊ အဘိသင်္ခရောတု-လော၊ ပေ၊ အဘိသင်္ခရိဿ ဣစ္စာဒိ။ [“အဘိ+သံ+ကရ+ဩ+တိ” ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကရ်ကို ခရ်ပြု။]

သက= သတ္တိမို-စွမ်းနိုင်ခြင်း....၏၊ ဩပစ္စယော-ဩပစ္စည်းသက်၊ သက္ကောတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ [ကံဒွေဘော်လာ၊] ပေ ၊ သက္ကောမ။ [သွာဒိဂိုဏ်း

၅၂၄။ အဓိကဘူတ ၊ပေ၊ ဆာဒေသော ဟောတိ-“ဟောတိဿရေ ဟောဟေ ဘဝိဿန္တိမိ သာဿစ” သုတ်မှ သာဿစပုဒ် လိုက်လာသောကြောင့် ဤသုတ်၌ သပစ္စယသဒ္ဓါမပါဘဲ ပြီးနိုင်ရကား သပစ္စယသဒ္ဓါပိုသည်ကို “အဓိကဘူတ သပစ္စယ” ဟု ဆိုသတဲ့၊ ချဲ့ဦးအံ့-ဤ၌ “သပစ္စယ” အရ ဘဝိဿန္တိ ဝိဘတ်၏ တစ်စိတ်ဖြစ်သော (ဿတိ-စသည်မှ) သာကို ဆိုလိုသတဲ့၊ ထို့ကြောင့် “ကရိဿတိ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ သာနှင့်ကွ ကရ်ကို ကာဟပြုလျှင် “သာဿစ လောပေါ” အရ ချေဖို့ရာ သာ မရှိ၊ တစ်ဖန် ကရ်ကိုသာ ကာဟပြု၍ “သာဿစ လောပေါ” အရ သာကို ချေလျှင် သပစ္စယ သဒ္ဓါပိုနေသည်၊ ရှေ့သုတ်မှ လိုက်လာရုံမျှဖြင့် ပြီးလျှင်လည်း အပို မဆိုထိုက်၊ ထို့ ကြောင့် “သဒ္ဓါမိကာ အတ္တာမိကော” နှင့် အညီ ထိုသပစ္စယသဒ္ဓါပိုဖြင့် ဝစ မုစ ဘုဇ စသော ဓာတ်တို့နောင် သာကို ခပြု၍၊ ဝသ ဆိဒ လဘ စသောဓာတ်နောင် သာကို ဆပြုဟူသော အနက်ပို ရနိုင်သည်-ဟူလိုသတတ်၊ “ဘုဇာဒိဖြင့် ဝိသဓာတ်ကို လဘာဒိ ဖြင့် ဘိဒ ရုဒဓာတ်တို့ကို ယု၍ ပဂေက္ခတိ-ဝင်လတ်၊ ဘေစ္ဆတိ-ခွဲလတ်၊ ရုစ္ဆတိ-ဝို လတ်” ဟု ဖြစ်၏။ [သဒ္ဓါမပိုသော နည်းဖြင့် ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ တစ်နည်းကြံ ထားသေး၏။]

၌လည်း ဤဓာတ် ပါခဲ့ပြီ။] အပ=ပါပုဏနေ-ရောက်ခြင်း၌...၏။ [“ပါပုဏေ” ဟု ရှိသည်ကို ဆင်ခြင်၊] ပပုဇ္ဇော-ပရော့ ရှိသည်။ (ဟောတိ)၊ ပပေါတိ-ရောက်၏။ [ပဒ္ဒေဘော်လာ၊ ဤရောက်ခြင်းအနက်၌ “အပ” ဓာတ်လည်း ရှိ၏။ တနာဒိဂိုဏ်းပင်၊] ပေ ၊ ပပေါန္တု ဣစ္စာဒိ။ [သဒ္ဒန်တိ၌ ဧယျာမ ဝိဘတ် ကို သြမုပြု၍ “ပပေါမု-ရောက်ကုန်၏” ဟုလည်း ပြသေး၏၊] တနာဒိ နယော-တနာဒိဓာတ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်။ (နိဋ္ဌိတော)။

စုရာဒိဂိုဏ်း

စုရ=ထေယျေ-ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း၌၊ ဝါ-ခိုးခြင်း၌...၏။ ပုရေဝိယ-သို့၊ ဓာတ္တန္တလောပေါ-ဓာတွန်ချေ၊ ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိ-သက်၊ တထာကတ္တရိဓာတိ ဣတော-ဤသုတ်မှ၊ ကတ္တရိတိစ-ကတ္တရိဟူသော ပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ သီဟဝိလောကနေန-သီဟဝိလောကန အဓိကာရနည်းဖြင့်၊ ဘာဝကမ္မဂ္ဂဟ ဏာနိစ-ဘာဝကမ္မသဒ္ဒါတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တန္တေ၊ မဏ္ဍုကဂတိယာ-ဖြင့်၊ ကာရတဂ္ဂဟဏဉ္စ-သည်လည်း၊ (ဝတ္တတေ)။

၅၂၅။ စုရာဒိတော ဇေ ဇာယာ။ ။ ကတ္တရိ-၌လည်းကောင်း၊ ဘာဝေစ-လည်းကောင်း၊ ကမ္မနိစ-လည်းကောင်း၊ (ဝိဟိတေသု) ဝိဘတ္တိ ပစ္စယေသု-တို့ကြောင့်၊ စုရဣစ္စေဝမာဒိတော-သော၊ ဓာတုဂဏတော-၌၊ ဇေ ဇာယ ဣတိ-ဇေ၊ ဇာယ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ကာရိတသညာစ-သည်လည်း၊ ဟောန္တိ ။

၅၂၆။ ကာရိတာနံ ဇော လောပံ။ ။ ကာရိတ ပစ္စယာနံ၊ ပေ ၊ အာပဇ္ဇတေ-၏။

၅၂၇။ အသံယော ၊ပေ၊ ကာရိတေ။ ။ ပရေ၊ ကာရိတေ-ကြောင့်၊ အသံယောဂန္တဿ-သော၊ ဓာတုဿ-၏၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤ သုတ်ဖြင့်၊ ဥကာရဿ-ဥ အက္ခရာ၏၊ သြကာရော-သြ အက္ခရာ ဟူသော၊

စုရ=ထေယျေ၊ သီဟ ၊ပေ၊ ဂဟဏဉ္စ-[ထေနဿ-ခိုးသူ၏၊ ဘာဝေါ-ဖြစ် ကြောင်း ဖြစ်ရာ ခိုးခြင်းကြိယာသည်၊ ထေယျ-မည်၏၊ ဘာဝအနက်၌ ဣပစ္စည်း၊ နကိုလည်း ချေ၊ ယ ဒွေဘော်လည်းလာ။] စုရာဒိတော ဇေ ဇာယာသုတ်၏ နောက်၌ “အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိ” သုတ် ရှိသောကြောင့် ထိုသုတ်မှ ဘာဝကမ္မ သဒ္ဒါ ၂ ခုသည် ရှေ့သို့ပြန်၍ သီဟဝိလောကန (ခြင်္သေ့ကြည့်နည်း) ဖြင့် လိုက်၊ ဓာတုဟိ ဇေ ဇာယ ၊ပေ၊ ကာရိတာနိ ဟေတွတ္ထေ-သုတ်မှ ကာရိတသဒ္ဒါကား ဖားခုန်သကဲ့သို့ သုတ်အတော်များကို ခုန်၍ လိုက်သည်။

ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု။ [သိဉ္စ “ဟောတီတိ” ဟု ရှိ၏။ ဝါ-လည်း မပါ၊ ယဋ္ဌာဒိနံ ဝါ ဟု ဝိကပ်ရုပ်များကို သုတ်သီးခြား ပြထားသောကြောင့် “ဝါ” မပါခြင်းသာ ကောင်း၏။] ဓနံ-ဥစ္စာကို၊ စောရေတိ-ခိုး၏။ ပေ ၊ စောရေမ၊ ဏယပစ္စယေ-ဉ္စ၊ စောရယတိ၊ ပေ ၊ စောရယာမေး ကမ္မေ-ဉ္စ၊ ယပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ဤ ကာရာဂမော-ဤလာ၊ သရလောပါဒိစ၊ စောရိယတိ-ခိုးအပ်၏။ စောရိယန္တိ၊ ဣစ္စာဒိ။

စောရေတု-ခိုးလော၊ ပေ ၊ စောရေယျ-ရာ၏။ ပေ ၊ အစောရေသိ စောရေသိ-ပြီ၊ ပေ ၊ အစောရယံ စောရယံ၊ အစောရေသိ-(သင်)ခိုးပြီ၊ အစော ရေသိတ္ထ-(သင်တို့) ခိုးကုန်ပြီ။ [ဤရုပ် မြန်မာမူ၌ ကျသည်။] တံ-သည်။ အစောရယိ-ပြီ၊ အစောရယိတ္ထ-ကုန်ပြီ၊ အစောရေသိ-ပြီ၊ အစောရေသိမှ- ကုန်ပြီ၊ အစောရယိ အစောရယိမှ၊ အစောရယိတ္ထ-ပြီ၊ [အာကို ထွပြုရာ ကတ္တရုပ်။] အစောရိယိတ္ထ အစောရိယိ-ခိုးအပ်ပြီ၊ စောရိယတိ စောရိယိသာ တိ-လတံ၊ ပေ ၊ စောရိယိသာန္တေ-ကုန်လတံ၊ စောရိယတိ-ခိုးအပ်လတံ၊ စောရိယိသာန္တိ၊ အစောရိယာ အစောရိယိသာ-ခိုးရာပြီ၊ အစောရိယိသာ-ခိုး အပ်ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

-တထာ၊ စိန္တ=စိန္တယံ-ကြံခြင်း၊ သိခြင်းဉ္စ...၏။ သံယောဂန္တတ္တာ-သံ ယဂ် အဆုံးရှိသော ဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ အဘာဝေါဝ-ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်ခြင်း သည်သာ၊ ဝိသေသော-ထူး၏။ စိန္တေတိ စိန္တယတိ-ကြံ၏။ ဝါ-သိ၏။ ပေ၊ အစိန္တယိသာ စိန္တယိသာ ဣစ္စာဒိ၊ မန္တ=ဂုတ္တဘာသနေ-လုံခြုံစွာ ပြောဆိုခြင်း ဉ္စ...၏။ [လုံခြုံအောင် တိုးတိုးတိတ်တိတ် ပြောဆိုခြင်းကို “တိုင်ပင်” ဟု ခေါ်သည်။] မန္တေတိ မန္တယတိ-တိုင်ပင်၏။ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့၊ အစရှိသော ရုပ် အစဉ်သည်၊ ပုရိမသမံ-ရှေး စိန္တဓာတ်နှင့် တူ၏။

ပါလ=ရက္ခဏေ-စောင့်ရှောက်ခြင်းဉ္စ...၏။ ဓမ္မံ-တရားကို၊ ပါလေတိ ပါလယတိ-စောင့်ရှောက်၏။ ပါလီယတိ-စောင့်ရှောက်အပ်၏။ [“ပါလီယန္တိ” ဟု သိမူ၌ ရှိသေး၏။] ပါလေတု ပါလယတု-လော၊ ဣစ္စာဒိ။ ယဋ္ဌ=ယဋ္ဌနေ-

ယဋ္ဌ=ယဋ္ဌနေ-ယဉ်ဘက်တရားစုကို စေ့စေ့စပ်စပ် ဖြစ်အောင် ဆော်ကြမူကိုပင် “စေ့ဆော်” ဟုလည်းကောင်း “အားထုတ်” ဟုလည်းကောင်း ခေါ်၏။ ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ၂ ဂိုဏ်း၌ပင် အားထုတ်ခြင်းနှင့် “သင်္ဘာဋ္ဌ-ပေါင်းစပ်ခြင်း” ကို ဟော၏။ ပုပ္ဖယဋ္ဌာ-ပန်းအပေါင်း၊ ပစ္စယယဋ္ဌာ-ပစ္စယသတ္တိ အပေါင်းတည်း၊ စုရာဒိဂိုဏ်း သက်သက်ဖြစ်မှု “ဟိသန-ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ ဒိတ္တိ-တောက်ပခြင်း” ၌လည်း ဖြစ်၏။ ဥရားရှိလျှင် “ညှါဋ္ဌနေ-ဖွင့်လှစ်ခြင်း” ၌လည်း ဖြစ်၏။ “ဒွါရံ ဥဂ္ဂါဋ္ဌေတိ-တံခါးဖွင့်၏” တည်း။

စေ့ဆော် အားထိုခြင်း၌.....၏။ ယာဇ္ဇေတိ ယာဇ္ဇယတိ-စေ့ဆော်၏။ ဝါ-
 အားထုတ်၏။ [“ယာဇ္ဇေတိ၊ ယာဇ္ဇယတိ၊ ယဇ္ဇာဒိတ္တာ ဝိကပ္ပနေန ဝုဒ္ဓိ” ဟု
 သိမူ ရှိသေး၏။] ဝိဒေ-ဉာဏေ-သိခြင်း၌....၏။ ဝေဒေတိ ဝေဒယတိ-သိ၏။
 ဂဏ=သင်္ချာနေ-ရေတွက်ခြင်း၌....၏။ ယဇ္ဇာဒိနံ ဝါတိ-“ယဇ္ဇာဒိနံ ဝါ”ဟု
 ဆိုခြင်းကြောင့်၊ န ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိ မပြုရ၊ ဂဏေတိ ဂဏယတိ-ရေတွက်၏။ ဣစ္စာဒိ-
 ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်ကို၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဓာတ်တို့၌၊ သုဗောဓံ-
 လွယ်ကူစွာ သိအပ်၏။ ဝါ-သိလွယ်ပြီ၊....စုရာဒိနယော-သည်၊ (နိဋ္ဌိတော)။

ဣဓ-ဤအာချာတ်၌၊ ဂဏာ-ဓာတ်အပေါင်းတို့သည်၊ ဝါ-ဂိုဏ်းတို့
 သည်၊ ဘူဝါဒိစ-ဘူဝါဒိ ဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊ ရုဓာဒိစ-ရုဓာဒိ ဓာတ်တို့
 လည်းကောင်း၊ ဒိဝါဒိစ-ဒိဝါဒိ ဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊ သွာဒယော-သွာဒိ
 ဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊ ကိယာဒိစ-ကိယာဒိ ဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊ တနာဒိ
 စ-တနာဒိ ဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊ စုရာဒိစ-စုရာဒိ ဓာတ်တို့လည်းကောင်း၊
 ဣတိ-ဤသို့၊ သတ္တဓာ-၇ ပါးပြားကုန်၏၊....ဝိကရဏ ဝိဓာနံ-ဝိကရဏ
 ပစ္စည်းတို့ကို စီရင်ရာ အခန်းသည်၊ သမတ္ထံ-စုံလင်ပြီ။

ဝိဒေ-ဉာဏေ-ဤဝိဒေဓာတ်သည် ဘူဝါဒိ၌ ဉာဏအနက်၊ မင်္ဂလျ-ကောင်းမွန်
 စင်ကြယ်ခြင်း အနက်ရှိ၏။ ဒိဝါဒိဖြစ်မှု ဘာဝ-ထင်ရှားရှိခြင်း အနက်ရှိ၏။ “ဝိဇ္ဇေတိ-
 ထင်ရှားရှိ၏” တည်း။ ရုဓာဒိဖြစ်မှု ဝိမံသန-စုံစမ်းခြင်း၊ လာဘ-ရခြင်း၊ တုဋ္ဌိ-နှစ်သက်
 ခြင်းအနက်ရှိ၏။ စုရာဒိဖြစ်မှု အနုဘဝန-ခံစားခြင်း၊ နိဝါသ-နေခြင်း၊ အာချာန-
 ပြောဆိုခြင်း၊ ထေရိယ-မြဲမြံခိုင်ခံ့ခြင်း အနက်ရှိ၏။ [“ဝေဒယမိတိ ဇာနာမိ” ဟု ဗုဒ္ဓဝါ
 သမုစ္စယ ခန္ဓက ဋီကာတို့ ဖွင့်သောကြောင့် စုရာဒိ၌ ဉာဏအနက်လည်း ရှိသည် ဟု
 မှတ်။]

ဝေဒယီ။ ။ ဝိဒေဓာတ် ဣယပစ္စည်းဖြင့် “ဝေဒယတိ” ဟု ပြီးသောကြောင့်လည်း
 ကောင်း၊ ဤစုရာဒိ ဝိဒေဓာတ်၏ အနုဘဝ-အာချာန အနက်ကို ဟောသောကြောင့်
 လည်းကောင်း ပရိဝါသံ ပြောရာ၌ “ဝေဒယာမဟံ ဘန္တေ၊ ဝေဒယတီတိ မံ သံဃော
 ဓာရေတု” ဟု ဓာတွတ္တ သင်္ဂဟ၌ ပါဠိမှန် ဆုံးဖြတ်တော်မူသည်။ “ဝေဒယာမိတိ စိတ္တေန
 သမုဋ္ဌိတ္တော အနုဘဝါမိ” ဟု တေရသကဏ် (သမုစ္စယ ခန္ဓက) အဖွင့်နှင့်လည်းကောင်း
 “ဝေဒယာမိတိ ဇာနာမိ၊ အာရောစေမိတိ အတ္ထော”ဟူသော ဝိမတိ ဋီကာနှင့် လည်း
 ကောင်း ညီပေသည်။ မောဂ္ဂလ္လာနံ ခါဒိကဏ္ဍ (၁၃၆) သုတ်၌ကား ဝိဒေဓာတ်နောင်
 ကာရိတ် ဣပစ္စည်းဖြင့် “ဝေဒိ” ဟု ပြီးသည့်အခါ ဣကို ဣယင်ပြု၍ “ဝေဒိယတိ-
 သိစေ၏” ဟု ရှိ၏။ နိဿယသစ်၌လည်း “ဝေဒိယာမဟံ ဘန္တေ၊ ဝေဒိယတီတိ မံ
 သံဃော ဓာရေတု” ဟုပင် ပုံစံ ပြတော်မူသည်။ နှစ်သက်ရာ ယူပါ။

ဓာတုပစ္စယန္တ သဒ္ဓါများ

အထ-ဝိကရဏ ဝိဓာန၏ အခြားမဲ့၌၊ ဓာတုပစ္စယန္တ-ဓာတု ပစ္စယ အဆုံးရှိသော သဒ္ဓါတို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ၊ တတ္ထ-ထို “အထ ဓာတု ပစ္စယန္တ ဝုစ္စန္တေ” ဟူသော ရှေးဝါကျ၌၊ ဓာတွတ္ထေ-ဓာတ်အနက်၌၊ နိဒ္ဓိဋ္ဌာ-ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော၊ ခါဒိကာရိတန္တာစ-ခ အစရှိကုန်၊ ကာယရိတ် အဆုံးရှိကုန်သော၊ ပစ္စယာ-တို့သည်၊ ဓာတုပစ္စယာနာမ-ဓာတု ပစ္စယ တို့မည်၏၊ တိဇ=နိသာန ပန္နန ခမာသု-ထက်အောင်သွေးခြင်း၊ နောင်ဖွဲ့ခြင်း၊ သည်းခံခြင်းတို့၌... ၏၊ ဓာတုသညာဒိ-ဓာတ်အမည် အစရှိသော အစီအရင်သည်။ (ဟောတိ)၊

တတ္ထ ပေ၊ ဓာတုပစ္စယာနာမ-“အထ ဟောပစ္စယန္တ ဝုစ္စန္တေ” ဟူသော ရှေးဝါကျ၌ “ဓာတုပစ္စယ” ပုဒ်ကို အဘယ်သို့ ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ အဘယ်ပစ္စည်းကို အရကောက်ရမည်နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တတ္ထ ပေ၊ ဓာတုပစ္စယာနာမ” ဟု မိန့်၊ ဤ၌ “ဓာတွတ္ထေ-နိဒ္ဓိဋ္ဌာ ပစ္စယာ” ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ကို ပြု၍၊ “ခါဒိကာရိတန္တာ” ဖြင့် ဓာတုပစ္စယ၏ သရုပ်အရကို ပြသည်။ [“ဓာတွတ္ထ နိဒ္ဓိဋ္ဌာ ပစ္စယာ” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အတိုင်း “ဓာတွတ္ထ နိဒ္ဓိဋ္ဌ ပစ္စယ” ဟု ဆိုသင့်လျက် နိဒ္ဓိဋ္ဌဟူသော အလယ်ပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓာတွတ္ထဟူသော ရှေ့ပုဒ်ဝယ် “အတ္ထ” ဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုလည်းကောင်း ချေ၍ “ဓာတု ပစ္စယ” ဟု ခေါ်သည်။] ထိုဓာတုပစ္စယများကား စပစ္စည်း အစ ကာရိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပစ္စည်းများတည်း၊ နာမည်တူရာ ပေါင်း၍ ဟွက်လျှင် ရူပသိဒ္ဓိ၌ ၉ ပစ္စည်းသာ ရှိ၏၊ ကစ္စည်း၌ကား အာရ-အာလ ထည့်၍ သ ပစ္စည်းရှိသည်၊ တစ်နည်း-ဓာတ်၏အနက်၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဓာတ်ကဲ့သို့ ကြိယာအနက်ကို ဟောနိုင်ရကား “ဓာတုဘူတာ-ဓာတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ပစ္စယာ-ပစ္စည်းတို့တည်း၊ ဓာတုပစ္စယာ-ဓာတ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့” ဟု ဋီကာ၌ ဝိဂြိုဟ် ပြသေး၏၊ ထိုဝိဂြိုဟ်လည်း “သနာဒုန္တာ ဓာတဝေါ” ဟူသော ပါဏိနီသုတ်နှင့် ညီပေ၏၊ ထိုသုတ်က သန်(သ) စသည် ဆုံးသော သဒ္ဓါစုကို ‘ဓာတ်ဟု အမည်မည့်သည်။

ဓာတ်အနက် ညွှန်ပြရပုံ။ ။ တိဇဓာတ်သည် “သည်းခံခြင်း” အနက်ရှိ၏၊ ခ ပစ္စည်း သက်သည့်အခါလည်း ခ အတွက်အနက်တစ်မျိုး မထွက်တော့၊ တိဇဓာတ်၏ အနက်ကိုပင် ထင်ရှားအောင် တွဲဖက်၍ ဟောပြု၏၊ မှန်၏-ခ ပစ္စည်းမသက်လျှင် “တေဇေတိ” ဟု ရုပ်ဖြစ်၍ “သည်းခံခြင်းအနက်” မထင်ရှား၊ “တေဇေတိ-ထက်မြတ်၏၊ ဝါ-နောင်ဖွဲ့၏” ဟု အခြားအနက်များနှင့် ရောယှက်နေဖွယ်ရှိ၏၊ ခ ပစ္စည်း သက်မှသာ “တိဇ” ဓာတ်၏ သည်းခံခြင်း အနက် ထင်ရှားသည်၊ ဤသို့လျှင် ခ-ဆ-သ ပစ္စည်း တို့သည် (မူလဓာတ်နက်၌ တွဲဖက်၍ ဟောသဖြင့်) ထိုဓာတ်နက်၌ပင် ညွှန်ပြရ-သက်ကြရသောကြောင့် ဓာတုပစ္စယ အမည်ရကြသည်၊ ပဗ္ဗတာယတီ စသည်၌ “အာယ” စသော ပစ္စည်းများကား “ပဗ္ဗတ-တောင်ကဲ့သို့+အာယ-ပြုကျင့်” ဟု အာပုဗ္ဗ စရဓာတ်၏ အနက်၌ ညွှန်ပြရ၏၊ ထို အာပုဗ္ဗ စရဓာတ်၏ အနက်ကို ဟောကြသည်-

[ဓာတ်အမည်မှည့်၊ ဓာတွန်ချေ-ဟူလို၊] ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာပစ္စယာတိ ဣတော-မှ၊ ဓာတုဂ္ဂဟဏံ-ဓာတုသဒ္ဒါသည်။ အနုဝတ္တတေ-လျော်စွာလိုက်၏။ ပရာတိ-ပရာသဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ ပစ္စယာတိစ-ပစ္စယာသဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ အဓိကာရော-ယှဉ်စပ်ထိုက်သော သဒ္ဒါတည်း။ ဝါ-လိုက်သော သဒ္ဒါတည်း။

၅၂၈။ တိဇ ပေ ခ ဆ သာ ဝါ။ ။ တိဇ ဂုပ ကိတ မာနက္ကတိ-တိဇ၊ ဂုပ၊ ကိတ၊ မာနဟူကုန်သော၊ ဧတေဟိ ဓာတုဟိ-တို့မှ (နောက်၌)၊ ခ ဆ သက္ကတိ-ခ၊ ဆ၊ သဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ-တို့သည်။ ဝါ-စွာ၊ ဟောန္တိ၊.....ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတော-ကြောင့်၊ တိဇတော-တိဇဓာတ်မှ နောက်၌၊ ခန္တိယံဝ-သည်းခံခြင်း အနက်၌သာ၊ ခေါဝ-ခပစ္စည်းသည်သာ၊ (ဟောတိ)၊ ဂုပတောတု-ဂုပဓာတ်မှ နောက် ၌ကား၊ နိန္ဒာယံဝ - ကဲ့ရဲ့ခြင်း

ဟူလို၊ ဇော စသော ကာရိတ်ပစ္စည်းများလည်း စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်းဟူသော အဇ္ဈေသန ပေသန ကြိယာ ဓာတ်နက်၌ ညွှန်ပြရ သက်ကြရ၏။ ထို့ကြောင့် အာယ စသည်တို့၏ ဓာတုပစ္စယ (ဓာတ်၏အနက်၌ ညွှန်ပြအပ်သော ပစ္စည်း) ဖြစ်ကြောင်းမှာ သာ၍ ထင်ရှားပေသည်။

ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပေ၊ **အဓိကာရော**—“ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာပစ္စယာ”ဟု ဓာတုလိင်္ဂ ၂ မျိုးလုံးကို တစ်ပေါင်းထည်း တစ်ပုဒ်ထည်း ဆိုထားသော်လည်း တိဇ ဂုပ စသည်တို့က ဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဓာတုသဒ္ဒါသာ လိုက်ဖို့ရာ သင့်လျော်၏။ ထို့ကြောင့် “ဓာတုဂ္ဂဟဏံ အနုဝတ္တတေ” ဟု အနုသဒ္ဒါထည့်၍ ဆိုသည်။ “ဓာတုသဒ္ဒါ တစ်ခုသာ အရာအားလျော်စွာ လိုက်သည်” ဟူလို၊ ပရာပစ္စယာတို့ကား အာချာတ်ကိတ် ၂ ဌန၌ပင် ပစ္စည်းသက်မည့် သုတ်တိုင်းသို့ လိုက်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် “ပရာပစ္စယာတိစ အဓိကာရော” ဟု အဓိကာရသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသည်။

တိဇတော ခန္တိယံ ခေါဝ—တိဇဓာတ်သည် နိသာန အနက်၌ ဘူဝါဒိ စုရာဒိ ဂိုဏ်း၊ တေဇတိ တေဇေတိ တေဇယတိ-ထက်အောင်သွေး၏၊ ဗန္ဓန အနက်၌ ဘူဝါဒိ ဂိုဏ်း၊ တေဇတိ-နောင်ဖို့၏။ ထိုအနက်များ၌ ခပစ္စည်း မသက်ရ၊ သည်းခံခြင်း (ခန္တိ-ခမာ) အနက်၌သာ သက်ရမည်၊ ခန္တိယံဝ၌ ဝေဖြင့် နိသာန ဗန္ဓန အနက်တို့ကို ကန့်၊ ဤတိဇဓာတ်နောင်လည်း ခပစ္စည်းသာ သက်ရမည်၊ ခေါဝ၌ ဝေဖြင့် ဆ-သပစ္စည်းကို ကန့်၊ ဤသို့လျှင် ဓာတ်နက်ကိုလည်းကောင်း ပစ္စည်းကိုလည်းကောင်း ဝါသဒ္ဒါက သတ်မှတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ခေါဝမှ ဝေကို “ခန္တိယံဝ” ဟု လိုက်စေ၊ နောက်ဓာတ်များ၌ လည်း ဤနည်းပင်။

နိန္ဒာယံ ဂုပတော တုဆ—ဂုပဓာတ်သည် ဘူဝါဒိဖြစ်မှု စောင့်ရှောက်ခြင်း အနက်ရှိ၏၊ ဂေါပတိ-စောင့်ရှောက်၏၊ ဒိဝါဒိဖြစ်မှု “ဂုပ္ပတိ-ရောထွေးရှုပ်ပွေ၏”ဟု ဗျာကုလ (ရှုပ်ထွေးခြင်း) အနက်၌လည်း ဖြစ်၏။ စုရာဒိဖြစ်မှု “ဂေါပတိ-ထွန်းပ၏”ဟု

အနက်၌သာ၊ ဆဝ-ဆပစ္စည်းသည်သာ၊ (ဟောတိ)၊ ကိတာ-ကိဓာတ်မှ နောက်၌၊ သံသယ ရောဂါပနယနေသု ဧဝ-ယုံမှားခြင်း၊ ရောဂါကို ပယ်ခြင်း အနက်တို့၌သာ၊ ဆောဝ-ဆပစ္စည်းသည်သာ၊ (ဟောတိ)၊ မာနမှာ-မာန ဓာတ်မှ နောက်၌၊ ဥပဓာရဏေ ဧဝ-စုံစမ်းခြင်း အနက်၌သာ၊ သောဝ-သ ပစ္စည်းသည်သာ၊ (ဟောတိ)။

ဒိတ္ထိ အနက်၌လည်း ရှိ၏။ ထိုအနက်တို့၌ ဆပစ္စည်း မသက်ရ၊ နိန္ဒာ အနက်၌သာ ဂုပဓာတ်နောင် ဆ ပစ္စည်းသာ သက်ရမည်။

ကိတာ ဆော-ဤ၌ ဓာတ်နက်ကို မပြသော်လည်း ဋီကာ၌ “သံသယ ရောဂါ ပနယနေသု” ဟု ပြ၏။ ဉာဏ-သိခြင်း၊ ဣစ္ဆာ-လိုချင်ခြင်း၊ ဝါသ-နေခြင်း အနက်တို့၌လည်း ဖြစ်၏။ ထိုအနက်များ၌ ဆ ပစ္စည်း မသက်ရ၊ “ဝိစိက္ခိတိ-ယုံမှား၏ တိက္ခိတိ-ဆေးကု၏” ဟု သံသယအနက်-ရောဂါပနယန အနက်တို့၌သာ ဆပစ္စည်း သာ သက်ဟု သတ်မှတ်သည်။

သောဝ မာနမှာ-ဤ၌လည်း ဓာတ်နက် မပါ၊ ဋီကာ၌ “ဥပဓာရဏေ” ဟု ဖွင့်၏။ မာနဓာတ်သည် ဘူဝါဒီ စုရာဒိဖြစ်မှု “မာနတိ မာနေတိ-ပူဇော်၏” ဟု ပူဇာ အနက်၌ ဖြစ်၏။ စုရာဒီ သက်သက်ဖြစ်မှု “မာနေတိ-မြတ်နိုး၏” ဟု ပေမန-ချစ်ခင် မြတ်နိုးခြင်း အနက်၌ ဖြစ်၏။ ထိုအနက်တို့၌ သပစ္စည်း မသက်ရ၊ ဥပဓာရဏ- စူးစမ်း နှိုင်းချိန်ခြင်း အနက်၌သာ သပစ္စည်းသာ သက်ရမည်။

ဗိဘစ္ဆတိ-နိန္ဒာအနက်ကို ဟောသော ဗေ ဓာတ်နောင် ဆ ပစ္စည်းသက်၍ [ဗ ဒွေဘော်ပြု၊ အဟ္တာသ ဗ၏ အကို အန္တသိဝဏ္ဏာကာရောဝါဖြင့် (ဤ)ပြု၊ သုတ်ကြီး ဖြင့် အဟ္တာသနောင် ဗကို ဘပြု၊ အသဒိသဒွေဘော်လာ၍] “ဗိဘစ္ဆတိ-စက်ဆုပ်၏၊ ဗိဘစ္ဆာ-စက်ဆုပ်ခြင်း” ဟု ဖြစ်၏။ မောဂ္ဂုလ္လာန်၌ “နိန္ဒာယံ ဂုပ ဗဓာ ဗဿ ဘောစ” ဟု ခါဒိကဏ္ဍ၌ သုတ်တည်သည်။ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတတို့၌ “ဗိဘစ္ဆံ” နေရာဝယ် “ဝိဂစ္ဆံ= ဝိဗစ္ဆံ” ဟု ပါဠိပျက်တတ်ကြောင်းကို မောဂ္ဂုလ္လာန် နိဿယသစ်မှာ မိန့်၏။ ထို့ကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိဂါထာကို အောက်ပါအတိုင်း ပြင်သင့်သည်။

တိဇတော ခန္တိယံခေါဝ, နိန္ဒာယံ ဆော ဗဓာဂုပါ၊
ကိတာ ဆော သံသယေစေဝ, ရောဂါပနယနေပိစ၊
ဥပဓာရေ မာနမှာ သော, ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတော။

ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတော-ကြောင့်၊ ဗေ ၊ ဗဓာ-ဗေ ဓာတ်မှ နောက်၌လည်းကောင်း၊ ဂုပါ-မှ နောက်၌လည်းကောင်း၊ နိန္ဒာယံဝ-သာ၊ ဆောဝ-သာ၊ ဟောတိ-၏။ ကိတာ-၌၊ သံသယေစေဝ-ယုံမှားခြင်း အနက်၌လည်းကောင်း၊ ရောဂါပနယနေပိစ- ရောဂါပျောက်မှု ဆေးကုခြင်း အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဆောဝ-သာ၊ ဟောတိ-၏။ မာနမှာ-၌၊ ဥပဓာရေဧဝ-စုံစမ်းခြင်း အနက်၌သာ၊ သောဝ-သပစ္စည်းသည်သာ၊ ဟောတိ-၏။

ကုစာဒိဝဏ္ဏာန မေကဿရာနံ ဒွေဘာဝေါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတွာဒိဿ-
ဓာတ်၏ အစဖြစ်သော တိ၏၊ ဒွေဘာဝေါ-ဒွေဘော်လား၊ ပျဉ္ဇနန္တဿာတိ-
ပျဉ္ဇနန္တဿ ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်။

၅၂၉။ ကော ဓေစ။ ။ပရေ ခပစ္စယေ၊ ဓာတုန္တဿ-သော၊ ပျဉ္ဇနန္တဿ-
၏၊ ကကာရာဒေသော-က အပြုသည်၊ ဟောတိ။

တိတိက္ခ ဣတိ-တိတိက္ခဟူ၍၊ ဌိတေ-တည်ပြီးသော်၊ ဓာတုဝိဟိတာနံ-
ဓာတ်မှ နောက်၌ စီရင်အပ်ကုန်သော၊ တျာဒိဝိဘတ္တိနံ-တိ အစရှိသော ဝိဘတ်
တို့၏၊ အဓာတုတော-ဓာတ်မဟုတ်သော ပစ္စည်းမှ (နောက်၌)၊ အပဝတ္တိယံ-
မဖြစ်ခြင်းသည်၊ (သတိ-သော်) အာဟ-ဤပရိဘာသာသုတ်ကို မိန့်ပြီ။

၅၃၀။ ဓာတုပစ္စယေဟိ ဝိဘတ္တိယော။ ။ဓာတုတ္ထေ-၌၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌေဟိ-
ကုန်သော၊ ခါဒိကာရိတန္တေဟိ-ခ အစရှိကုန် ကာရိတ် အဆုံးရှိကုန်သော၊
ပစ္စယေဟိ-ပစ္စည်းတို့မှ (နောက်၌)၊ တျာဒယော-တိ အစရှိကုန်သော၊ ဝိဘတ္တိ
ယော ဟောန္တိ၊ ပုရေဝိယ-ရှေး၌ကဲ့သို့ (ဘဝတိ စသောရုပ်များကဲ့သို့)၊ ဝတ္တ
မာနာဒယော-ဝတ္တမာန် အစရှိသော ဝိဘတ်တို့ကို၊ ယောဇေတဗ္ဗာ-ယှဉ်စေ
ထိုက်ကုန်၏၊ အတိဝါကျ-လွှမ်းမိုး၍ဖြစ်သော စကားကို၊ ဝါ-ကြမ်းတန်း
သော စကားကို၊ တိတိက္ခတိ-သည်းခံ၏၊ တိတိက္ခန္တိ-ကုန်၏၊ ကမ္မေ-၌၊

၅၂၉။ [ခ စသော ဓာတုပစ္စယတို့ ဝိဘတ်မသက်မှီ (ဝိဘတ်အလျင်) သက်ရ
ခြင်း၏ အကြောင်းကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ။] “တိတိက္ခ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ခပစ္စည်း
ဆုံးလျက် ရှိ၏၊ တိ စသော ဝိဘတ်များ၏ ထုံးစံမှာလည်း ဓာတ်နောက်၌သာ သက်လေ့
ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စည်းနောက်၌ တိစသော ဝိဘတ်တို့ မသက်နိုင်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်
ကို “အဓာတုတော အပဝတ္တိယံ=ဓာတ်မဟုတ်သော ပစ္စည်းနောင် မဖြစ်လတ်သော်”ဟု
ဆိုသည်။ [“အပဝတ္တိယံ”ဟု ဆိုသောကြောင့် တကယ့်ကို မသက်နိုင်-ဟု မမှတ်လင့်၊
ထုံးစံမကျ၍ မသက်နိုင်သလို ဖြစ်နေသည်ကို “အပဝတ္တိယံ” ဟု ဆိုသည်။] ဤသို့
မသက်နိုင်သလို ဖြစ်နေသောကြောင့် “ဓာတုပစ္စယေဟိ ဝိဘတ္တိယော” ဟူသော
ပရိဘာသာသုတ်ကို မိန့်ပြန်သည်။ ထိုပရိဘာသာ သုတ်အရ ခ စသော ဓာတုပစ္စယတို့
နောင် တိ စသောဝိဘတ်များ သက်နိုင်ကြောင်း သိရသည်။

တိတိက္ခတိ-တိတိက္ခဟု ဖြစ်ပြီးနောက် တိဝိဘတ် သက်ရုံဖြင့် “တိတိက္ခတိ”
ရုပ်ပြီး၏၊ ပစ္စည်းသက်ဖွယ် မလို၊ ဘုဇာဒိဂိုဏ်း တစ်မျိုးဖြစ်၍ အပစ္စည်း မသက်ရ-
ဟု အာယနာဘော သုတ်ဋီကာ၌ ဆိုသည်။ မောဂ္ဂလ္လာန်၌မှ အပစ္စည်းနှင့်တူသော
“လ” ပစ္စည်းကို ခါဒိ ကာရိတန္တ ပစ္စည်းအားလုံးနောင် သက်သေး၏၊ ဓာတ်ကျမ်းတို့

တိတိက္ခိယတိ-သည်းခံအပ်၏။ တထာ-ပါး၊ တိတိက္ခတု-လော၊ ပေ ၊ အတိ
 တိက္ခိ-ပြီ၊ အတိတိက္ခိတ္ထိ (အဇ္ဇတနီ အတ္တနောပုဒ် အာကို ထွပြု)-ပြီ၊ တိတိက္ခိ
 သတိ-လတံ၊ အတိတိက္ခိဿ-ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ခပစ္စယာဘာဝေ-ခ ပစ္စည်း
 မဖြစ်လတ်သော်၊ အပစ္စယဿ-အပစ္စည်း၏၊ ဧကာရော-ဧ ပြု၊ [ဘူဝါဒိ
 အပစ္စည်းကို ပြု၊] တေဇေတိ-ထက်အောင်သွေး၏၊ တေဇေတိဝါ-လည်းရှိ
 ၏၊ တေဇေန္တိ-ကုန်၏၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ဂုပ=ဂေါပနေ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၌....၏၊ ဆပစ္စယေ-ဆပစ္စည်းကြောင့်၊
 [သိမူ၌ “ယေ” ဟု ရှိ၏၊] ဒွိဘာဝေါ-လော၊ ပုဗ္ဗော ဗ္ဗာသောတိ-သုတ်ဖြင့်၊
 အဗ္ဗာသ သညာ-မှည့်၊ အဗ္ဗာသဿာတိ-ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တမာနေ-သော်၊ အန္တ
 သိ ဝတ္ထာကာရောဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဗ္ဗာသန္တဿ-အဗ္ဗာသ၏ အဆုံး
 သရ၏၊ ဣကာရော-ဣပြု၊ [“ဂုဂု” ဟု ရှိရာ၌ အဗ္ဗာသမည်သော ရှေ့ဂု၏
 ဥကို ဣပြု၊] ကဝဂ္ဂဿ စဝဂ္ဂေါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဗ္ဗာသ ဂကာရဿ-အဗ္ဗာသ
 ဂ အက္ခရာ၏၊ ဧကာရောစ-လည်းပြု။

၅၃၁။ ဗျဉ္ဇနန္တဿ စော ဆပစ္စယေသုစ။ ။ ပရေသု-ကုန်သော၊
 ဆပစ္စယေသု-ဆ ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ဓာတုန္တဿ-သော၊ ဗျဉ္ဇနဿ-ဗျည်း၏၊
 [“ဂုပ” ၌ “ပ” ဝယ် သရမရှိသောကြောင့် “ဗျဉ္ဇနဿ” ဟု ဆိုသည်၊] စကာရာ
 ဒေသော-စ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊....တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ဝိဘတ္တိယော-
 တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ ဇီဂုစ္ဆတိ-ကဲ့ရဲ့၏၊ ဝါ-စက်ဆုပ်၏၊
 ဇီဂုစ္ဆန္တိ၊ သေသံ-ကြွင်းသော ရုပ်အပေါင်းသည်၊ ပုရိမသမံ-ရှေးနှင့် တူ၏၊

၌လည်း သည်းခံခြင်း အနက်ဟော တိဇ စသောဓာတ်ကို ခန္တိ စသောအနက်၌ ဘူဝါဒိ
 ဟု ဆို၏၊ ဘူဝါဒိ ဖြစ်လျှင်လည်း “ဘူဝါဒိတော အ” သုတ်ဖြင့် ဝိကရဏ (အ)ပစ္စည်း
 သက်ဦးမှ သင့်မည်။

၅၃၀။ ဂုပ-ဂေါပနေ-စောင့်ရှောက်ခြင်း “ဂေါပန” အနက်ကို ဟောရာ၌ ဆ
 ပစ္စည်း မသက်သောကြောင့် “ဂေါပနေ” ဟူသော ဓာတ်နက်ကို ‘ဓာတ်အမည် မှည့်ဖို့
 လောကံသာ ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သော အနက်ဟု မှတ်၊ ဇီဂုစ္ဆတိနှင့် လျော်အောင်ကား
 “ဂုပ=နိန္ဒာယံ” ဟု ဓာတ်နက် ဆိုရမည်။

ဆပစ္စယေသု ပရေသု-ဆပစ္စည်း တစ်မျိုးထည်းဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့်
 “ဆပစ္စယေသု” ဟု ဗဟုဂုဏ်ဖြင့် ဆိုပါသနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိ၏၊ အဖြေကား-“ဝစ္ဆတိ-
 နေလတံ၊ မုစ္ဆတိ-လွတ်လတံ၊ ရုစ္ဆတိ-ငိုလတံ” စသည်၌ သတိ စသောဝိဘတ်၏
 -အစိတ်ဖြစ်သော သာကို ပြုထားသော “ဆ” ရှိ၏၊ ထိုဆတို့ကိုလည်း ယူစေလိုသော

[“တိတိကိယတေ၊ တိတိက္ခတု-စသည်ကဲ့သို့” ဇိဂ္ဂစ္ဆိယတေ၊ ဇိဂ္ဂစ္ဆတု-စသည်ဖြင့် တူပြီ-ဟူလို] ဆာဘာဝေ-ဆပစ္စည်း မဖြစ်ရာ၌၊ ဂေါပေတိ-စောင့်ရှောက်၏၊ ဂေါပေန္တိ၊ [ဘူဝါဒိ အပစ္စည်းကို ပြု] ကုစ္စာဒိ။

ကိတ=ရောဂါပနယနေ-အနာကို ပယ်ခြင်း၌၊ ဝါ-ဆေးကုခြင်း၌....၏၊ ဆပစ္စယော-ဆ ပစ္စည်းသက်၊ ဒွိတ္တဉ္စ-ဒွေဘော်လည်းလာ၊ အတ္တသဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ အနဝတ္တတေ-၏။

၅၃၂။ မာန ပေ တတ္တဝါ။ ။ အတ္တသဂ္ဂဟာနံ-ကုန်သော၊ မာနကိတ ဣတိ-မာန၊ ကိတဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ ဓာတူနံ၊ ယထာက္ကမံ၊ ဝကာရ တကာရတ္ထံ-ဝ အဖြစ်၊ တ အဖြစ်သည်။ ဝါဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ တကာရော-တ ပြု၊ ဓာတုန္တဿ-၏၊ စကာရော-စ ပြု၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ သမံ-တူ၏၊ [တိတိက္ခတိ-စသည်နှင့်တူပြီ-ဟူလို] ရောဂံ-ရောဂါကို၊ တိကိစ္ဆတိ-ကု၏၊ တိကိစ္ဆန္တိ ကုစ္စာဒိ၊ တကာရောဘာဝေ-တ အပြု မဖြစ်ရာ၌၊ ကဝဂ္ဂဿ စဝဂ္ဂေါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ စကာရော-စပြု၊ ဝိစိကိစ္ဆတိ-ယုံမှား၏၊ ဝိစိကိစ္ဆန္တိ ကုစ္စာဒိ။

မာန=ဝိမံသ ပူဇာသု-စူးစမ်းခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်းတို့၌....၏၊ သပစ္စယဒွိဘာဝ ဤကာရ ဝကာရာ-သပစ္စည်း၊ ဒွေဘော်၊ (၇) ။ မာယု၊ ဝအက္ခရာကြောင့် “ဆပစ္စယေသု” ဟု ဆိုထားသည်၊ မြန်မာမူ၌ “ဆပစ္စယေ ပရေ” ဟု ဧကဝုစံရှိ၏၊ ဆင်ခြင်၊ [ဆပစ္စယေသုတိ ဧတ္ထ ဗဟုဝစနေန ဝစ္ဆတိတုာဒိသု ပစ္စယေကဒေသဘူတဿ (သုတိစသော ဝိဘတ်ကိုပင် “ပစ္စယ” ဟု ဆိုထားသည်)၊ အာဒေသဿာပိ ဂဟဏံ ဝေဒိတဝံ-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ တိဂေပသုတ်-ဘုဇေသသုတ်တို့ဖြင့် သက်သော ဆပစ္စည်း ၂ မျိုးကို ယူစေလိုသောကြောင့် “ဆပစ္စယေသု” ဟု ဗဟုဝုစံ ဆိုရကြောင်းကို နိဒ္ဒေသဆို၏၊ ဆပစ္စယေသု-ဟု ဆိုသောကြောင့် အာဒေသ ဆကို တားမြစ်၏-ဟုလည်း ဖွင့်၏၊ သို့သော် ဝစ္ဆတိ စသည်၌ အာဒေသ (ဆ)နောင်းလျက် ပြုသောကြောင့် ထိုစကား ကို စဉ်းစားသင့်သည်။

၅၃၂။ ဝိစိကိစ္ဆတိ-ဝိပုဗ္ဗ ကိတ၊ ဆ၊ ဒွေဘော်ပြု (ဝိ ကိ ကိတ် ဆ) ရှေ့ကိကို အတ္တသမုည့်၍ ကကို စပြု၊ ဓာတွန် (တံ) ကို စပြု၊ တိဝိဘတ် အပစ္စည်းသက်၍ “ဝိစိကိစ္ဆတိ” ဟု ဖြစ်၏၊ ဤကိတဓာတ်ကား သံသယတ္ထတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဝိစိကိစ္ဆတိ-သံသယ မာပစ္စတိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိမပါဘဲ “စိကိစ္ဆတိ-ဆေးကု၏” ဟုလည်း ရှိ၏။ [“ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာ (ဉာဏ်ဖြင့် ကုစားခြင်းမှ+ကင်းသော)တိ ဝိစိကိစ္ဆာ” အဋ္ဌသာလိနိ။]

တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ [“မာမာန်သ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ အန္တသိဝဏ္ဏာကာ
ရောဝါဖြင့် အတ္တသ မာ၏ အာကို (ဤ) ပြု၊ မာနကိတာနံ စသော သုတ်
ဖြင့် မကို ဝပြု။]

၅၃၃။ တတော ပါမာနာနံ ပေ၊ သေသု။ ။ပရေ-သော၊ သပစ္စယေ-
သပစ္စည်းကြောင့်၊ တတော အတ္တသတော-ထိုအတ္တသမှ၊ ပရာသံ-ကုန်သော၊
ပါမာနာနံ-ပါ၊ မာနဟူကုန်သော၊ ဓာတူနံ-တို့၏၊ ဝါမံ လူတိ-ဝါ၊ မံဟူကုန်
သော၊ ဧတေ အာဒေသာ၊ ယထာက္ကမံ ဟောန္တိ၊ သေသုတိ-သေသု ဟူ၍၊
ဗဟုဝစနိဒ္ဓေသော-ဗဟုဝစံဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ ပယောဂေပိ-ပြယုဂ်၌
လည်း၊ ဝစန ဝိပလ္လာသဉာဉ်ပနတ္ထံ-ဝစ်ဖောက်ပြန်ခြင်းကို သိစေရခြင်း အကျိုးရှိ
၏၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ ဝါ-အကျိုးကို၊ ဝိမံသတိ-စူးစမ်း ဆင်ခြင်၏၊ ဝိမံသန္တိ
လူစွာဒိ၊ အညတ္ထ-ဝိမံသာ အနက်မှ အခြားသော အနက်၌၊ [“ပူဇာအနက်၌”
ဟူလို၊] လောပဉ္စေတ္တ မကာရောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အပစ္စယဿ-အပစ္စည်း၏၊
ဧကာရော-ဧ ပြု၊ မာနေတိ-မြတ်နိုး ကော်ရော် ပူဇော်၏၊ မာနေန္တိ။

၅၃၃။ ပါမာနာနံ ဓာတူနံ—ဋီကာ၌ “ပါစ+မာစ-ပါမာ၊ တေသံ” ဟု ဆိုသော
ကြောင့် သုတ်၌ “ပါမာနံ” ဟူသော ရှေးမူ ရှိဟန်တူ၏၊ [သိဟိုဠ်မူ၌လည်း “ပါမာနံ” ဟုပင်
ရှိသည်၊] မာသည် မာနဓာတ်၏ တစ်စိတ်သာ မဟုတ်ပါလော့၊ အဘယ့်ကြောင့်
မာဓာတ်ဟု ဆိုရသနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် “ဓာတွေ့.ကဒေသတ္တာ ဓာတုဝေါ
ဟာရေန” ဟု ဋီကာ မိန့်ပြန်သည်၊ ဤသို့ ရှေးမူ၌ “ပါမာနံ” ဟု ရှိဟန်တူသောလည်း
မံ ပြုသည့်အခါ မာနဓာတ်ကိုသာ ပြုသောကြောင့် ယခုရှိသော “တတော ပါမာနာနံ
ဝါမံသေသု” ပါဠိသာ ရှင်းလင်းသည်။

ဝိဝါသတိ—စာကိုယ်၌ ဝါသဒ္ဓါလိုက်ပုံကို မပြသော်လည်း ဋီကာ၌ “အန္တသိ
ဝဏ္ဏာကာရော ဝါ” သုတ်မှ ဝါသဒ္ဓါကို လိုက်စေရမည်၊ ထိုဝါသဒ္ဓါကြောင့် (တစ်နည်း
“တဒနပရောဓေန” ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့်) ပါကို ဝါ ပြုခြင်းသည် ဝိကပံသာ
တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝိဝါသတိ” ဟု ဝါမပြုဘဲလည်း ရပ်ပြီးသည်။

သေသုတိ ပေ၊ ဉာပနတ္ထံ—သပစ္စည်း တစ်မျိုးထည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့်
“သေ” ဟု ဧကဝုစံဖြင့် ဆိုသင့်လျက် မဆိုဘဲ “သေသု” ဟု ဗဟုဝုစံဖြင့် ဆိုခြင်းသည်
ပါဠိပြယုဂ်များ၌လည်း (ဧကဝုစံမှ ဗဟုဝုစံ၊ ဗဟုဝုစံမှလည်း ဧကဝုစံ ပြန်ခြင်းဟူ
သော) ဝစနဝိပလ္လာသ ရှိသည်ဟု သိစေရခြင်း အကျိုး ရှိသည်။ [ပယောဂေပိ၌ အပိဖြင့်
သုတ်ကို ဆည်း၏၊ ထို့ကြောင့် သုတ်၌ “သေသု” ဟူသော ဗဟုဝုစံလည်း ဝစန
ဝိပလ္လာသပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို၊]

ဘုဇ=ပါလန ဗျဝဟရဏေသု-တို့၌...၏။ [ရုစာဒိ၌ ပြခဲ့ပြီ။] ဘောတ္တု-
စားခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆတိ-လိုလား၏။ (အလိုရှိ၏)။ ဣတိ အတ္ထေ-၌။ [“ခဆသ
ဣစ္ဆေတေ ပစ္စယာ” ၌ စပ်။] ခဆသတိ-ခဆသာပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊
ဝါတိစ-လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထတေ၊ [သိမ့်၌ “ခဆသာ၊ ဝါတိစ” ဟုရှိသည်။]

၅၃၄။ ဘုဇဗသ ၊ ဝေ၊ **တုမိစ္ဆတ္ထေသုစ**။ ။ [သိမ့်၌ “သုစ” ဟု အနုကမုန
စသဒ္ဒါ ပါ၏။ ထိုစ ဖြင့် ခ-ဆ-သ ဝါတို့ကို ငင်၏။ ငင်ရကျိုးကို ပုဗ္ဗောစ
သုတ်အတိုင်း သိပါ။] ဘုဇ ဗသ ဟရ သုပါဣစ္ဆေဝ-ဘုဇ၊ ဗသ၊ ဟရ၊ သု၊
ပါ အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-ဓာတ်တို့မှ (နောက်၌)၊ တုမိစ္ဆတ္ထေသုစ-တုံ
ပစ္စည်း ကုစ္ဆာသဒ္ဒါတို့၏ အနက်တို့၌လည်း၊ ခ ဆ သ ဣတိ ဧတေပစ္စယာ၊
ဝါ ဟောန္တိ-ဝိကပ် ဖြစ်ကုန်၏။

တုမိစ္ဆာနံ-တုံပစ္စည်း ကုစ္ဆာသဒ္ဒါတို့၏။ အတ္တာ-အနက်တို့တည်း။ တု
မိစ္ဆတ္တာ-တုံပစ္စည်း ကုစ္ဆာသဒ္ဒါတို့၏ အနက်တို့၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တုမန္တယုတ္တ
ကုစ္ဆာယ-တုံပစ္စယန္တပုဒ်နှင့် ယှဉ်သော ကုစ္ဆာသဒ္ဒါ၏။ အတ္တာ-တို့တည်း။
တုမိစ္ဆတ္တာ-တုံ ပစ္စယန္တပုဒ်နှင့်ယှဉ်သော ကုစ္ဆာသဒ္ဒါ၏အနက်တို့၊ တေန-

၅၃၄။ တုမိစ္ဆာနံ ၊ ဝေ၊ **တုမိစ္ဆတ္တာ** — ကား သုတ်၌ “တုမိစ္ဆတ္ထေသု” ၏ ဝိဂဟတည်း။
ဤ၌ ကုစ္ဆာသဒ္ဒါ၏ အနက်ဟူသည် “ဣသု=ဣစ္ဆာကန္တိသု” အရ လိုလားခြင်း နှစ်သက်
ခြင်း အနက်တည်း။ ပဌမနည်း အလို “တုံစ+ဣစ္ဆာစ တုမိစ္ဆာ (တုံပစ္စည်း ကုစ္ဆာသဒ္ဒါ
တို့)” ဟု အသမာဟာရဒွန် တွဲပြီးနောက် “တုမိစ္ဆာနံ အတ္တာ တုမိစ္ဆတ္တာ” ဟု ဆဋ္ဌိ
တပျရိသ် တွဲစေလိုသည်။ ဤနည်းအရ “ဘောတ္တု+ဣစ္ဆတိ” ၌ တုံပစ္စည်းနှင့် ကုစ္ဆာ
သဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သော “ငှာ+လို” ဟူသော အနက်ဝယ် ခ ပစ္စည်း သက်၏။ “ဗု
ဘုကုတိ-စားခြင်းငှာ လိုလား၏။ ဝါ-စားလို၏” ဟု အနက်ပေး။ [သိမ့်ဝယ် “တုမိစ္ဆာနံ”
ဟု မရှိဘဲ “တုံယုတ္တ ကုစ္ဆာနံ” ဟု ရှိ၏။ ကုစ္ဆာနံဟူသော ဗဟုဝစ်ကို ထောက်လျှင်
“တုမိစ္ဆာနံ” ဟု ဒွန်ရှိမှ ဋီကာနှင့်လည်း ညီ၊ ကောင်းလည်းကောင်း-ဒုတိယနည်းနှင့်
လည်း ကွဲသည်။] ဒုတိယနည်း၌ “တုမန္တယုတ္တာနံ ကုစ္ဆာယ” ဟု ပါဠိပျက်၏။ ဋီကာ၌
လည်း “တုမန္တယုတ္တ ကုစ္ဆာ ဧဝ ဝါ” ဟု ပါဠိပျက်၏။ “တုမန္တ ယုတ္တ ကုစ္ဆာယ ဝါ” ဟု
ပါဠိမှန် ရှိစေ၊ တုမိစ္ဆာ၌ တုံဖြင့် တုံပစ္စည်းကိုသာ မယူဘဲ တုံပစ္စည်း အဆုံးရှိသော
“ဘောတ္တု” စသည်ကို ယူစေလို၍ “တုမန္တယုတ္တ (တုံ+အန္တ ယုတ္တ=တုံ အဆုံးရှိသော
ပုဒ်နှင့် ယှဉ်သော)” ဟု-ဆိုသည်။ [အစိတ်ဖြင့် အပေါင်းကို ယူရသော ဧကဒေသုပစာ
နည်းတတည်း။] တုံယုတ္တာ+ကုစ္ဆာ၊ တုမိစ္ဆာ-ဟု ကမ္မဓာရဲ တွဲ၊ ယုတ္တပုဒ် ကျ။ “တုမိစ္ဆာ
ယ-တုံပစ္စယန္တပုဒ်နှင့် ယှဉ်သော ကုစ္ဆာသဒ္ဒါ၏။ အတ္တာ-တို့တည်း။ တုမိစ္ဆတ္တာ-တို့” ဟု
တွဲ၊ ဤနည်း အလို တုံပစ္စယန္တပုဒ်၏ အနက်၌ ခ ပစ္စည်းသက်သည် မဟုတ်၊ တုံ
ပစ္စန္တပုဒ်နှင့် ယှဉ်သော ကုစ္ဆာ သဒ္ဒါ၏ “အလို” ဟူသော အနက်၌သာ ခပစ္စည်း

ထို့ကြောင့်၊ တုမန္တရဟိတေသု-တုံပစ္စယန္တ ပုဒ်မှ ကင်းကုန်သော၊ ဘောဇန မိစ္ဆတိတျာဒိသု-ဘောဇန မိစ္ဆတိ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ [မြန်မာမူ၌ “ဃဋ္ဌ ကရဏ မိစ္ဆတိတျာဒိသု” ဟု ရှိ၏၊] န ဟောန္တိ-ဓ၊ ဆ၊ သပစ္စည်းတို့ မဖြစ် ကုန်၊ [မြန်မာမူ၌ “ဝါ” သည် အပို။]

ပုတ္တတ္ထာန မပ္ပယောဂေါတိ-ဟူ၍ ပရိဘာသာ လာခြင်းကြောင့်၊ ဝါကျ သာ-ဝါကျကို၊ အပ္ပယောဂေါ-မယှဉ်စေရခြင်းသည်၊ ဝါ-မသုံးစွဲရခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဓာတွာဒိဿ-ဓာတ်၏ အစ၌၊ ဒွေဘာဝေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ ဒုတိယစတုတ္ထာနံ ပဌမတတိယာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဗ္ဘာသ ဘကာရဿ- အဗ္ဘာသ ဘ၏၊ ဗကာရော-ဗ ပြု၊ ဓာတွန္တဿ-ဓာတွန် (ဇံ)၏၊ ကောဓေစာ တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကကာရော-ကပြု၊ ဗုဘုက္ခတိ-စားလို၏၊ ဝါ-စားချင်၏၊ ဗုဘုက္ခန္တိ ဣစ္ဆာဒိ။ [အပစ္စည်း အာပစ္စည်းသက်လျှင် “ဗုဘုက္ခာ” တိပစ္စည်း သက်လျှင် “ဗုဘုက္ခိတော” ဟု ကိတ်နာမ်လည်း ဖြစ်၏၊] ဝါတိ-သည်၊ ကိမတ္ထံ-နည်း၊ ဘောတ္တု မိစ္ဆတိ-တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုး ရှိ၏။ [ဝါသဒ္ဓါ က ဝိကပ် အနက် ရှိသောကြောင့် ဗုဘုက္ခတိ အပြင် ဓ ပစ္စည်း မသက်ပဲ

သက်သည်၊ သို့သော် အနက်ပေးပုံမှာ (ရှေ့၌ တုံပစ္စယန္တ ရှိရသေးသောကြောင့်) ပဌမ နည်းနှင့် မထူးပြီ။ [“ဣစ္ဆာယ”သည် အနကရဏ သဒ္ဓါတည်း၊ ထို့ကြောင့် “လိုချင် ခြင်း၏” ဟု မပေးဘဲ “ဣစ္ဆာသဒ္ဓါ၏” ဟု ပေးနိုင်၏၊ အပရိစ္စတ္တာနကရဏ ဖြစ်သော ကြောင့် “ဣစ္ဆဿ” ဟု မထားဘဲ “ဣစ္ဆာယ” ဟု မူလလိနံအတိုင်း ထားသည်။]

တေန တုမန္တ ၊ပေ၊ န ဟောန္တိ—တေန-ထိုသို့ တုံပစ္စည်း ဣစ္ဆာသဒ္ဓါတို့၏ အနက်၊ သို့မဟုတ် တုံပစ္စယန္တနှင့် ယှဉ်သော ဣစ္ဆာသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့၌ ဓ-ဆ-သ တို့ သက်သောကြောင့် “ဘောဇနံ+ဣစ္ဆတိ” ၌ ဣစ္ဆာအနက် ရှိသော်လည်း တုံပစ္စည်း၏ အနက်လည်း မပါ-တုံပစ္စယန္တပုဒ်နှင့်လည်း မယှဉ်ရကား ဓပစ္စည်း မသက်နိုင်၊ မိစ္ဆတိ တျာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် “ဘောတ္တု+ဝဇတိ=စားခြင်းငှာ+သွား၏” ဟု ဋီကာ ပြ၏၊ ဤ၌ “ဘောတ္တု” ဟု တုံပစ္စည်း၏ အနက်ရှိသော်လည်း ဣစ္ဆာ အနက် မရှိသောကြောင့် ဓပစ္စည်း မသက်ရ “ဗုဘုက္ခတိ” ဟု ရုပ် မဖြစ်နိုင်-ဟုလို၊ “ဘောဇန မိစ္ဆတိ” အရာဝယ် နှာသဒ္ဓိလည်း “ဃဋ္ဌကရဏ မိစ္ဆတိ-အိုးလုပ်ခြင်းကို လိုလား၏” ဟု ရှိ၏၊ သို့သော် “ဗုဘုက္ခတိ” အတွက် ပြောင်းပြန်ထုတ်သော အရာဖြစ်၍ “ဘောဇန မိစ္ဆတိ” က သာ၍ ကောင်းသည်။

ပုတ္တတ္ထာန ၊ပေ၊ အပ္ပယောဂေါ—မဟာပုရိသော စသော သမာသံရုပ်တွက်ရာ၌ တည်ထားပြီးသော တစ်ချို့ပုဒ်များကို မယှဉ်စေ-မသုံးစွဲစေဖို့ရာ “ပုတ္တတ္ထာန မပ္ပယော ဂေါ” ဟု ပရိဘာသာ ပြု၏၊ ဤ၌ကား နဂိုကပင် “ဘောတ္တု+ဣစ္ဆတိ” ဟူသော ဝါကျကို

“ဘောတ္တံ၊ ဣစ္ဆတိ” ဟု ဝါကျအတိုင်းလည်း ရှိသည်-ဟူလို၊] ဣစ္ဆတ္ထေသုတိ-
သည်၊ ကိမတ္ထံ-နည်း၊ ဘောတ္တံ-ငှာ၊ ဣစ္ဆတိ-သွား၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စသည်၌
တားမြစ်ခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [ဣစ္ဆတ္ထာအနက် မဟုတ်၍ ခပစ္စည်း မသက်ရ-
ဟူလို။]

ဃသ=အဒနေ-စားခြင်း၌...၏၊ ဃသိတုံ-စားခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊
ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ဆပစ္စယော-ဆပစ္စည်း သက်၊ ဒွိတ္ထံ-လာ၊ တတိယ စဝဂ္ဂ
ဣကာရ စကာရာဒေသာ-တတိယက္ခရာ ပြုခြင်း၊ စဝဂ် ပြုခြင်း၊ ဣ ပြုခြင်း၊
စ အက္ခရာ ပြုခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဇိယစ္ဆတိ-စားလို၏၊ ဝါ-ထမင်း
ဆာ၏၊ ဇိယစ္ဆန္တိ၊ ဣစ္ဆာဒိ။ [တိတိက္ခာကဲ့သို့ အပစ္စည်း အာပစ္စည်း သက်၍
“ဇိယစ္ဆာ” စသည် ဖြစ်၏။]

ဟရ=ဟရဏေ-ဆောင်ခြင်း၌...၏၊ ဟရိတုံ-ဆောင်ခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆတိ-
၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ သပစ္စယော-သပစ္စည်း သက်။

၅၃၅။ ဟရဿ ဂိသေ။ ။ပရေ သပစ္စယေ၊ သဗ္ဗဿ ဟရဣတိ
ဧတဿ ဓာတုဿ၊ ဂီ-ဂီ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဂိသေတိ ယောဂဝိဘာဂေန-
ဖြင့်၊ ဇိဿပိ-ဇိဓာတ်၏လည်း၊ (ဂီ-ဂီ အပြုသည်၊ ဟောတိ) ဌာနောပစာ
ရေန-ဌာနပစာရ အားဖြင့်၊ အာဒေသဿာပိ-အာဒေသ၏လည်း၊ ဓာတုဝေါ
ဟာရတ္တာ-ဓာတ်ဟူသော ဝေါဟာရ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒွိတ္ထံ-သည်၊
(ဟောတိ)၊ ဘိက္ခံ-ထမင်းကို၊ ဇိဂိသတိ-ဆောင်လို၏၊ ဇိဂိသန္တိ။

မတည်ရတော့ချေ၊ ဤသို့ ဝါကျ မတည်ရခြင်းကိုပင် “ဝုတ္တတ္တာနံ-ဟောအပ်သော
အနက်ရှိသော ပုဒ်တို့ကို၊ ဝါ-အနက်ပြ ဝါကျတို့ကို၊ အပ္ပယောဂေါ-မယှဉ်စေရ၊ မသုံးစွဲ
ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏” ဟု ဆိုသည်။

၅၃၅။ ဌာနောပစာ ၊ပေ၊ ဒွိတ္ထံ—[ယောဂဝိဘာဂ အဓိပ္ပာယ်မှာ ဝိဇိဂိသတိရပ်၌
ထင်းရှာလတ္တံ့၊] “ဟရိသ” မှ သုတ်ကြီးဖြင့် ဟရ်ကို ဂိပြုလျှင် “ဂိသ” ဟု ဖြစ်၏၊
ဤ၌ “ဂိ” သည် ဓာတ် မဟုတ်တော့ပြီ၊ ဓာတ်မဟုတ်လျှင် “ကုစာဒိ ဝဏ္ဏာန” စသော
သုတ်ဖြင့် ဒွေဘော် မပြုနိုင်ဟု မှတ်ဖွယ် ရှိ၏၊ သို့သော် ဟရ၏ ဓာတ်ဟူသောအမည်ကို
(ဟရ်ကို ပြုထားသော) ဂိအာဒေသ အပေါ်၌ တင်စား၍ ဌာနပစာရအားဖြင့် ဂိကိုလည်း
ဓာတ်ဟုပင် ခေါ်နိုင်ပြန်သည်၊ ထို့ကြောင့် ကုစာဒိဝဏ္ဏာန စသောသုတ်ဖြင့် “ဂိဂိ” ဟု
ဒွေဘော် ပြုနိုင်သည်-ဟူလို၊ ထို့နောက် အတ္ထာသမုညံ၊ ဂကို ဧပြု၊ ရသောသုတ်ဖြင့်
ဤကိုလည်း ဣရဿပြု၊ တိဝိဘာတ်သက်၍ ဇိဂိသတိ-ဟု ဖြစ်၏။ [အာဒေသီဖြစ်သော
မူလ “ဟရ” ဓာတ်ကို “ဌာန” ယူ၍ အာဒေသဖြစ်သော ဂိကို ဌာနိဟု ယူသည်၊ ထို့
ကြောင့် ဟရ၏ အမည်ကို ဂိ၌ တင်စားမှုကို “ဧနောပစာရ” ဟု ဆိုသည်။]

သု=သဝနေ၊ သောတုံ-ကြားခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊ သုဿုသတိ-ကြား
 လို၏၊ နာချင်၏၊ သုဿုသန္တိ၊ ကွစိဓာတုဗျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒီယော-ပြု၊ (သုဿုဌ
 သုကို ဒီယပြု-ဟူလို) ပါ=ပါနေ၊ ပါတုံ-သောက်ခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊
 ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ သပစ္စယေ-သပစ္စည်းကြောင့်၊ ဒွိတ္တ (ရဿတ္တ) ဣကာရာ
 ဒေသာ-ဒွေဘော်၊ ရဿ အဖြစ်၊ ဣ အပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ တတော
 ပါမာနာနံ ဝါမံသေသုတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝါဒေသော-ဝါ ပြု၊ ပိဝါသတိ-သောက်
 လို၏၊ ဝါ-ရေငတ်၏၊ ပိဝါသန္တိ ဣစ္စာဒိ၊ ဇိ=ဇယေ-၌...၏၊ ပိဇေတုံ-
 အောင်နိုင်ခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊ ပိဇိဂိသတိ-အောင်နိုင်လို၏၊ ဣစ္စာဒိ။ [ရုပ်ကို
 အခြေပြု၌ တွက်ခဲ့ပြီ။]

သံယော-သံဃာသည်၊ ပဗ္ဗတံဣဝ-တောင်ကို ကဲ့သို့၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊
 အာစရတိ-ပြုကျင့်၏၊ ဣတိ အတ္ထေဝါ-ဤအနက်၌ သော်လည်းကောင်း၊
 ပဗ္ဗတော ဣဝ-တောင်သည် ကဲ့သို့၊ အာစရတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထေဝါ-၌
 သော်လည်းကောင်း။ [“အာယပစ္စယော ဟောတိ” ၌ စပ်။]

၅၃၆။ အာယနာမတော ၊ပေ၊ ဓာရေ။ ။ [“အာယ+နာမ+တော+ကတ္တု+
 ဥပမာနာ+အာစာရေ” ဟု ၅ ပုဒ် ရှိ၏၊ ဒ်ကား အာဂုံ၊] အာစရဏကြိယာယ-

သပစ္စယေ-ဒွိတ္တ (ရဿတ္တ) ဣကာရာဒေသာ-ဤ၌ “ရဿတ္တ”ကို ဆင်ခြင်
 သင့်၏၊ သပစ္စည်း သက်၊ ဒွေဘော်ပြု၍ “ပါပါသ”ဟု ဖြစ်သည်အခါ အတ္တသမုည၍
 “အန္တသိ ဝဏ္ဏာကာရော ဝါ”ဖြင့် ပါ၏ အာကိုလည်း ဣပြုနိုင်၏၊ အာကို ရဿပြုနေ
 ဖွယ် မလို၊ ထိုသုတ်၌ “ခ ဆ သေသု အဝဏ္ဏဿ၊ ဣကာရာ သဂုပဿ”ဟု ဆိုခဲ့
 သောကြောင့် အာကိုလည်း ဣပြုနိုင်ကြောင်း ဆိုခဲ့၏၊ ထို့ကြောင့် “ရဿတ္တ”ကို ဆင်ခြင်
 သင့်၏၊ “ပါပါသ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ တတောပါမာနာနံ ဝါမံသေသုဖြင့် ပါကို ဝါပြု၊
 တိသက်၊ ပိဝါသိ၊ ထိုသုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါ လိုက်သည်ဟု ဋီကာ ဆိုခဲ့ရကား ထိုဝါသဒ္ဓါ
 ကြောင့် “ပိပါသတိ”ဟု ဝါ မပြုသော ရုပ်လည်း ရှိ၏၊ “ဇိယစ္ဆာစ ပိပါသာစ၊ ယဿ
 ဘာယတိ မစ္ဆရီ” ဒသနိပါတ် ဗိဠာရကောသိယ ဇာတ်။

၅၃၆။ သံယော ပဗ္ဗတမိဝ ၊ပေ၊ ပဗ္ဗတောဣဝ-သံဃောသည် ကတ္တား၊
 ပဗ္ဗတံကား (တစ်နည်း-“ပဗ္ဗတော” ကား) ထိုကတ္တား၏ ဥပမာနတည်း၊ “ဥပမာန၊
 ဥပမေယျ၊ ပဒနုစိပါး၊ လိနံဂုစိပြားလည်း၊ ဝိဘတ်ကားမှ၊ တူမြဲဟူ၏”ဟူသော နိယာမ
 နှင့် အညီ ဥပမာနပုဒ်နှင့် ဥပမေယျပုဒ်သည် လိနံဂုစိ ကွဲပြားသော်လည်း ဝိဘတ်မှာ
 ပဌမာချင်း ဒုတိယာချင်း စသည်ဖြင့် တူမြဲဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သံဃောဟူသော ပဌမာ
 ကတ္တားနှင့် တူစွာ “ပဗ္ဗတော ဣဝ”ဟူသော ပဌမန္တ ဥပမာနပုဒ်သာ သင့်၏-ဟု ဆရာတို့
 မိန့်တော်မူကြသည်၊ မောဂ္ဂလ္လင်္ဂ၌လည်း “ပဗ္ဗတော ဣဝ” ဟု ပဌမန္တ တစ်နည်းသာ
 ပြသည်။

ပြုကျင့်ခြင်း ကြိယာ၏၊ ကတ္တုနော-ကတ္တား၏၊ ဥပမာန ဘူတမှာ-ဥပမာန ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ နာမတော-နာမ်ပုဒ်မှ နောက်၌၊ အာစာရတ္ထေ-ပြုကျင့်ခြင်း အနက်၌၊ အာယပစ္စယော ဟောတိ၊ ဧတေန-ဤဝတ္ထုဖြင့်၊ ဥပမိယတိ-နှိုင်း ယှဉ်အပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဥပမာနံ- ဥပမာန မည်၏၊ ကတ္တုနော- ကတ္တား၏၊ ဥပမာနံ-ဥပမာနတည်း၊ ကတ္တုပမာနံ-ကတ္တား၏ ဥပမာန။

ဝုတ္တတ္တာန မပ္ပယောဂေါတိ-ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့်၊ ဣဝသဒ္ဒ နိဝတ္တိ-ဣဝသဒ္ဒါ၏ နစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဓာတုပစ္စယန္တတ္တာ-ဓာတု ပစ္စယ အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [သီမူ၌ “အာယပစ္စယန္တတ္တာ” ဟု ရှိ ၏၊] တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပေါစာတိသုတ္တေ-သုတ်၌၊ တေသံ ဂဟ ဏေန-တေသံသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိလောပေါ-ဝိဘတ်ကို ချေ၊ ပကတိစသ သရန္တဿာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ပကတိဘာဝေါ-ပကတိ ပြု၊ သရလောပါဒိ၊ (ပဗ္ဗတ၌ တ၏ အကို ချေ၊ နောက် အာသို့ကပ်-ဟူလို)၊ ဓာတုပစ္စယေဟိ

အာစရဏ ၊ပေ၊ အာစာရတ္ထေ—“သံဃော ၊ပေ၊ အာစရတိ” ၌ အာစရဏကြိယာ ဟူသည် “အာစရတိ”တည်း၊ ထိုကြိယာ၏ ကတ္တားကား “သံဃော”ည်း၊ ထိုကတ္တား၏ ဥပမာနမှာ ပဗ္ဗတောတည်း၊ [ဣဝ-ကား ဥပမာကို ထွန်းပြသော ဥပမာဇောတက မျှသာ၊] ထိုပဗ္ဗတောသည် ဥပမာနလည်းဟုတ်၊ နာမ်ပုဒ်လည်း ဟုတ်၏၊ ထိုသို့ ဥပမာန နာမ်ပုဒ်ဖြစ်သော “ပဗ္ဗတော” ဟူသော ဝိဘန္တုပုဒ်နောင် ပြုကျင့်ခြင်းဟူသော အနက်၌ အာယပစ္စည်း သက်သည်။

ဥပမိယတိ ၊ပေ၊ ကတ္တုပမာနံ—ကား သုတ်၌ပါသော ကတ္တုပမာန၏ ဝိဂ္ဂဟ၊ “မျက်နှာသည် လဝန်းနှင့်တူ၏” ဟူရာ၌လပြည့်ဝန်းသည် မျက်နှာ၏ လှုပ်ကို နှိုင်းပြိုင် ယှဉ်ကပ်၍ ကြည့်ဖို့ရာ ဥပမာန ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ “သံဃော ပဗ္ဗတော ဣဝ” စသည် ၌ သံဃာ၏ သီလ သမာဓိ ခိုင်မြဲပုံကို တောင်ကြီးခိုင်မြဲပုံနှင့် နှိုင်းပြိုင်၍ ပြုရသော ကြောင့် “ဥပမိယတိ ဧတေန” ဟူသော ကရဏသာဓိဝိဂ္ဂိဟ်အရ တောင်ကြီးတည်း ဟူသော ဝတ္ထုသည် ဥပမာနမည်၏၊ ဥပမာ-ဟုလည်း ခေါ်၏၊ သံဃောဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏ ဥပမာနဖြစ်၍ ဤသုတ်၌ “ကတ္တုပမာနံ” ဟု ခေါ်သည်။

ဝုတ္တတ္တာန ၊ပေ၊ ဣဝသဒ္ဒနိဝတ္တိ—“ပဗ္ဗတ+ဣဝ”တည်း၊ သိ ၂ လုံးသက်၊ ရှေ့သီကို သြပြု၊ နောက်သီ ချေ၊ “ပဗ္ဗတော+ဣဝ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဥပမာန ဖြစ်သော “ပဗ္ဗတော” နာမ်ပုဒ်နောင် အာစာရအနက်၌ အာယသက်၊ “ပဗ္ဗတော+အာယ+ ဣဝ” ဝုတ္တတ္တာန မပ္ပယောဂေါ ဟူသော ပရိဘာဝဖြင့်ဣဝကို ချေ၊ ဤသို့ တည်းပြီးမှ ချေရသည်ကို “ဣဝသဒ္ဒနိဝတ္တိ” ဟု ဆိုသည်။

ဝိဘတ္တိယောတိ - ဓာတုပစ္စယေဟိ ဝိဘတ္တိယော ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိပုတ္တိ-ဝိဘတ် သက်။ [ဝိဘတ်သက်ရာ၌ ထိုပရိဘာသာသုတ်ကို ဆို၍ သက်ရမည် မဟုတ်၊ ထိုပရိဘာသာကြောင့် ဝတ္တမာနာပစ္စုပ္ပန္န-စသောသုတ် ဖြင့် သက်ရမည်။]

သံဃော - သည်၊ ပဗ္ဗတာယတိ - တောင်ကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏၊ ဧဝံ - တူ၊ သမုဒ္ဓမိဝ - သမုဒြာကဲ့သို့၊ အတ္တာနံ - ကို၊ အာစရတိ - ၏၊ သမုဒ္ဓါယတိ - သမုဒြာ ကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏၊ သဒ္ဓေါ - အသံသည်၊ စိစ္ဆိဋ္ဌမိဝ - စိဋ္ဌစိဋ္ဌ အသံကိုကဲ့သို့၊ အတ္တာနံ - ကို၊ အာစရတိ - ၏၊ စိစ္ဆိဋ္ဌာယတိ - စိဋ္ဌစိဋ္ဌ အသံကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏၊ ဧဝံ - တူ၊ ဝူမာယတိ - မီးခိုးကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏။

ဓာတုပစ္စယ ၊ပေ၊ ပကိဘာဝေါ - “ပဗ္ဗတော+အာယ”ဟု ဓာတုပစ္စယ ဆုံးလျက် ရှိ၏၊ သမာသံ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပေါစသုတ်၌ “တေသံသဒ္ဓါဖြင့် တဒ္ဓိတိပစ္စည်း အာယာဒိ ဓာတုပစ္စည်း ဆုံးသော ပုဒ်တို့၏ ဝိဘတ်ကို ချေရမည်”ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် ထိုတေသံသဒ္ဓါဖြင့် ပဗ္ဗတော၌ သိ၏ ကာရိယ ဩကို ချေ၊ ပကတိ စသေ သရန္တဿသုတ်ဖြင့် “ပဗ္ဗတ”ဟု သရဆုံးလျက် ရှိသည်အတိုင်း ပကတိပြု၊ တံ ခွင်း၊ ချေ၊ ကပံ၊ “ပဗ္ဗတာယ” ထို့နောင် တိသက်၍ “ပဗ္ဗတာယတိ” ဖြစ်၏။

ဋီကာ။ ။ ဤသုတ်ဋီကာ၌ “ပဗ္ဗတာယတိတိ ဧတ္ထ ဓာတုပစ္စယာနံ (အာယ စသော ဓာတ်နက်ဟော ပစ္စည်းတို့၏) ဘုဇာဒိတ္တာ (ဗုဘုကွတိ-စသည်ကဲ့သို့ ဘုဇာဒိ- ဂိုဏ်း တစ်မျိုး၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဘူဝါဒိတော အဏုတိ အပစ္စယော နဟောတိ”ဟု မိန့်သည်၊ ထို့ကြောင့် အာယပစ္စည်းနောင် အပစ္စည်းထပ်၍ မသက်ရ၊ တိတိကွတိ စသည်၌လည်း ဤနည်းပင်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား လ-ဝိကရဏပစ္စည်း သက်သေး၏၊ “ပဗ္ဗတာယတိ၊ ပဗ္ဗတာယန္တိ၊ ပဗ္ဗတာယသိ” စသည်ဖြင့် ဘူဝါဒိဂိုဏ်းကဲ့သို့ ရုပ်စဉ်။

ဧဝံ ၊ပေ၊ သမုဒ္ဓါယိ - သမုဒ္ဓသဒ္ဓါ ပုလ္လိန်ဖြစ်၍ ဆရာတို့အလို “သမုဒ္ဓေါ ဣဝ အတ္တာန မာစရတိတိ သမုဒ္ဓါယတိ”ဟု ရှိရမည်၊ “သမုဒ္ဓ ဣဝ”ဟု တည်၍ “ပဗ္ဗ တာယတိ”အတိုင်းတွက်၊ သမုဒြာသည် ကမ်းအပိုင်းအခြားကို မလွန်သကဲ့သို့ သံဃာ တော်လည်း သီလတည်းဟူသော ကမ်းကို မလွန်ရကား မိမိကို သမုဒြာနှင့် တူအောင် ပြုကျင့်၏-ဟုလို။

စိစ္ဆိဋ္ဌမိဝ ၊ပေ၊ စိစ္ဆိဋ္ဌာယတိ - ရူပသိဒ္ဓိအလို “ပဗ္ဗတမိဝ” စသည်ကဲ့သို့ စိစ္ဆိဋ္ဌမိဝ ဟု ရှိသင့်သော်လည်း ဆရာတို့အလို မရှိသင့်၊ “စိစ္ဆိဋ္ဌော ဣဝ”ဟု ကတ္တားဖြစ်အောင် ပြင်ဖို့ရန်လည်း “စိစ္ဆိဋ္ဌာယတိ စိဋ္ဌစိဋ္ဌာယတိတိ-ဧဝရပံ သဒ္ဓံ ကရောတတိ”ဟူသော ဗြာဟ္မဏသံယုတ် အရဟန္တဝဂ် အဋ္ဌကထာ၌ပင် ဒုတိယန္တဖြင့်သောကြောင့် မပြင်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “စိစ္ဆိဋ္ဌံ ကရောတိ”ဟူသော အနက်၌ “အာယ နာမတော”ဟူသော ယောဂ ဝိဘတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ “သဒ္ဓါဒိနိ ကရောတိ”ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ “စိစ္ဆိဋ္ဌံ” ဟူသော ဒုတိယန္တ နာမ်ပုဒ်နောင် အာယသက်၍ ရုပ်တွက်သင့်၏။

နာမတောတိ အာစာရေတိစ ဝတ္တတေ။

၅၃၇။ ဤယူ ပမာနာစ။ ။ ဥပမာနဘူတာ-သော၊ နာမတော-၌၊ အာစာရတ္ထေ-၌၊ ဤယပစ္စယော-ဤယပစ္စည်းသည်။ ဟောတိ၊ ပုန ဥပမာနဂ္ဂဟဏံ-တစ်ဖန် ဥပမာန သဒ္ဒါသည်။ ကတ္တုဂ္ဂဟဏ နိဝတ္တနတ္ထံ-ကတ္တုသဒ္ဒါကို နစ်စေခြင်း အကျိုးရှိ၏။ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ကမ္မတော-ကံပုဒ်မှ နောက်၌၊ (ဤယ-ဤယပစ္စည်း သက်) ဣတိ-ဤအနက်သည်။ သိဇ္ဇတိ-ပြီး၏။ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်။ သမံ-တူ၏။ [ကမ္မူပမာန ဖြစ်ခြင်း ဤယပစ္စည်းသက်ခြင်းမှ ကြွင်းသော အစီအရင်သည် ရှေ့ ပဗ္ဗတာယတိ စသည်နှင့် တူပြီ-ဟူလို၊] (ဝနကမ္မိကော-တောအမူ လုပ်သူသည်၊ ဝါ-တောင်သူသည်၊) အဆတ္တံ-ထီးမဟုတ်သော သစ်ခက်ကို၊ ဆတ္တမိဝ-ထီးကိုကဲ့သို့၊ အာစရတိ-ပြုကျင့်၏။ ဆတ္တိယတိ-ထီးကဲ့သို့ ပြု၏။ ဝါ-ထီးလုပ်ဆောင်၏။ အာစရိယော-ဆရာသည်။ အပုတ္တံ-သားမဟုတ်သော၊ သိသံ-တပည့်ကို၊ ပုတ္တမိဝ-သားကိုကဲ့သို့၊ အာစရတိ-၏။ ပုတ္တိယတိ-သားကဲ့သို့ ပြု၏။ ဝါ-သားလို စောင့်ရှောက်၏။ ဥပမာနာတိ-သည်။ ကိ-နည်း၊ ဓမ္မံ အာစရတိ-ဟူသော ပြုယုဂ်၌ (ဤယ) ပစ္စည်း မသက်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [ဓမ္မံ-တရားကို အာစရတိ-ကျင့်၏။] အာစာရေတိ-သည်။ ကိ-နည်း၊ အဆတ္တံ-ထီးမဟုတ်သော ဝတ္တုကို၊ ဆတ္တမိဝ-သို့၊ ရက္ခတိ-စောင့်ရှောက်၏။ ဣတိ-ဤပြုယုဂ်တို့၌ (ဤယ) မသက်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

ဓူမာယတိလည်း “ဓူမံ-မီးခိုးကို၊ ကရောတိ-ပြု၏” ဟူသော အနက်၌ ဤအတိုင်း တွက်သင့်သည်။ ရူပသိဒ္ဓိအလိုမူ “ဓူမောဝိယ အတ္တာန မာစရတိ” ဟူသော အနက်၌ “ဓူမာယတိ”ဟု ဖြစ်၏။ “ဓူမောဝိယ”ဟု တည်၍တွက်၊ သို့သော် ဤအတိုင်း “ဓူမာယတိ” ရုပ်ပြီးနိုင်ရိုးမှန်လျှင် တဒ္ဓိတံ “ဥပမတ္ထာ ယိတတ္ထံ” သုတ်၌ ဓူမာယိတတ္ထံ စသည်တို့လည်း မောဂ္ဂဏ္ဍာန် စီရင်သည့်အတိုင်းပင် ကောင်း၏၊ ထိုသုတ်ကို ပြန်ကြည့်ပါ။

၅၃၇။ ပုနဥပမာ ၊ပေ၊ သိဇ္ဇတိ—ရှေ့သုတ်မှ ဥပမာနပုဒ်ကို အလိုက်ခံလျှင် ပြီးသည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ့်ကြောင့် ဥပမာနသဒ္ဒါကို ထပ်၍ ဆိုရနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပုန ဥပမာနဂ္ဂဟဏံ ၊ပေ၊ နိဝတ္တနတ္ထံ”ဟု မိန့်၊ ရှေ့သုတ်မှ ဥပမာနသဒ္ဒါ အလိုက်ခံလျှင် ထိုဥပမာနကို သတ်မှတ်သော (ကတ္တား၏ ဥပမာနဖြစ်သည်၊ ကံစသည်၏ ဥပမာနမဟုတ်ဟု သတ်မှတ်သော) ကတ္တုသဒ္ဒါလည်း လိုက်ပါလာရာ၏။ [ဥပမာ-ထွန်၏ နောက်၌ ရေလိုက်ပါလာသကဲ့သို့တည်း၊] ဤသို့ “ကတ္တု” သဒ္ဒါလည်း ရောနှောလိုက်ပါလာမည် စိုးသောကြောင့် ထိုကတ္တုသဒ္ဒါကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ “ဥပမာန” အသစ်ကို ထပ်၍ ဆိုအပ်သည်-ဟူလို၊ ကတ္တုသဒ္ဒါ အလိုက်ခံ

ဤယောတိ ဝတ္တတေ။

၅၃၈။ နာမမှာ ဣစ္ဆတ္ထေ။ ။ နာမမှာ-နာမ်ပုဒ်မှ နောက်၌၊ အတ္တနော-မိမိဖို့၊ ဣစ္ဆတ္ထေ-အလိုရှိခြင်း အနက်၌၊ ဤယပစ္စယော ဟောတိ၊ အတ္တနော-မိမိဖို့၊ ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ ဣစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏၊ ပတ္တိယတိ-သပိတ်ကို အလိုရှိ၏၊ ဧဝံ-တု၊ ဝတ္တိယတိ-အဝတ်ကို အလိုရှိ၏၊ ပရိက္ခရိယတိ-ပရိက္ခာကို အလိုရှိ၏၊ စိဝရိယတိ-သင်္ကန်းကို အလိုရှိ၏၊ ပဋိယတိ-ပဆိုးကို အလိုရှိ၏၊ ဓနိယတိ-ဥစ္စာကို အလိုရှိ၏၊ ပုတ္တိယတိ-သားကို အလိုရှိ၏၊ အတ္တိစ္ဆတ္ထေတိ-သည်၊ ကိမတ္ထံ-နည်း၊ အညဿ-အခြားသူ၏ (အကျိုးငှာ)၊ ဝါ-အခြားသူဖို့၊ ပတ္တံ-သပိတ်ကို၊ ဣစ္ဆတိ-အလိုရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏ ။

လို၍ ဥပမာနသဒ္ဓါကို အသစ်ဆိုသောကြောင့် ကမ္မူပမာနမှ နောက်၌ ဤယပစ္စည်း သက်-ဟူသော အနက်သည် ပြီးစီး၏။ [သီမု၌ “တေန ကမ္မတော့တိ သိဇ္ဈတိ”ဟု ရှိသည်။]

အာစာရာ။ ။ [မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်] ဥပမာနာ-သော၊ အာစာရာ-အာစာရပုဒ်မှ နောက်၌၊ အာစာရေ-၌၊ ဤယော-ဤယပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ကုဋိယ မိဝါစရတိ ကုဋိယတိပါသာဒေ၊ ပါသာဒိယတိ ကုဋိယံ ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ပါသာဒေ-ပြဿာဒ်၌၊ ကုဋိယံ ဣဝ-ကုဋိ၌ ကဲ့သို့၊ အာစရတိ-၏၊ ကုဋိယတိ-ကုဋိ၌ကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏၊ ပေ၊ ပါသာဒိယတိ-ပြဿာဒ်၌ကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏၊ ကစ္ဆည်း၌ကား ဤသုတ် မရှိသောကြောင့် “ဤယူ ပမာနာစ” သုတ်ဖြင့်ပင် ဤယပစ္စည်း သက်ရတော့မည်၊ ထို့ကြောင့် “ဤယူ ပမာနာ” ၌ ဥပမာန အရ (ရူပသိဒ္ဓိအတိုင်း ကမ္မူပမာနသာမက) အာစာရူပမာနကိုပါ ယူသင့်သည်။

၅၃၈။ နာမမှာ အတ္တနော ဣစ္ဆတ္ထေ-ဥပမာနသဒ္ဓါ မပါဘဲ “နာမမှာ” ဟု သာမည ဆိုသောကြောင့် ဥပမာန မဟုတ်သော “ပတ္တံ” စသော နာမ်ပုဒ်ကို ယူ၊ “အတ္တနော-၏+အတ္တယ-အကျိုးငှာ+ဣစ္ဆာ-လိုချင်ခြင်းတည်း၊ အတ္တိစ္ဆာ-မိမိအကျိုး ငှာ လိုချင်ခြင်း၊ ဝါ-မိမိဖို့ လိုချင်ခြင်း”ဟု ဋီကာ၌ “အတ္တယ”ဟူသော အလယ်ပုဒ်ကို ထည့်၍ ဖွင့်သောကြောင့် “အတ္တနော” ၌ သဝိဘတ်ကို တဒတ္တသမ္ပဒါန် အနက်၌ သက်-ဟု ကြံသင့်၏၊ ဥပမာ-“ကထိနဿ ဒုဿ ကထိနဒုဿ” စသည်ကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အတ္တိစ္ဆာ”ဟူသည် “မိမိ၏ နဂို ရှိပြီးဖြစ်သော (သူများအထံ၌ ရောက်နေ သော) ပစ္စည်းကို လိုချင်ခြင်း မဟုတ်၊ မိမိမှာ မရှိသေးသော ပစ္စည်းကို မိမိဖို့ (မိမိ အတွက်) လိုချင်ခြင်းဟု မှတ်၊ ထို့ကြောင့်ပင် “အညဿ ပတ္တ ဣစ္ဆတိ-သူများဖို့ သပိတ် ကို လိုချင်ရာ၌ ဤယပစ္စည်း မသက်ရ”ဟု ပြောင်းပြန် ဥဒါဟရဏ်ကို ပြသည်၊ ရုပ် တွက်ပုံမှာ-“ပတ္တံ”တည်း၊ အံဝိဘတ်သက် (ပတ္တံ) ဤသုတ်ဖြင့် ပတ္တံဟူသော နာမ်ပုဒ် နောင် အတ္တိစ္ဆာ အနက်၌ ဤယပစ္စည်းသက်၊ စသည် ဆို၍တွက်။

ဝိရိယံ-ဝိရိယကံ၊ [သိ၌ “ဝိနယံ-ဝိနည်းကို”] ဒဠ်-မြဲမြဲစွာ၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ [“ဏယပစ္စယော ဟောတိ” ၌ စပ်၊] ကာရိတဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ အနဝတ္တတေ-၏။

၅၃၉။ ဓာတုရူပေ ၊ပေ၊ ဏယောစ။ ။ ဓာတုယာ-ဓာတ်၏၊ ရူပေ-သဘောကို၊ နိပ္ပါဒေတဗ္ဗေ-ဖြစ်စေထိုက်သော်၊ ကရောတိ အတိက္ကမတိ ဣစ္စာဒိကေ-ကရောတိ၊ အတိက္ကမတိ အစရှိသော၊ [အာဒိဖြင့် ဥပဂါယတိ ဟောတိ ပုစ္ဆတိ စသော ကြိယာများကို ယှ၊] ပယုဒ္ဓိတဗ္ဗေ-ယှဉ်စပ်ထိုက်သော ကြိယာသည်၊ သတိ-ရှိလတ်သော်၊ [“ယုဒ္ဓိတဗ္ဗေ” ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊] နာမမာ-နာမ်ပုဒ်မှ နောက်၌၊ [သိမ္မ၌ “တံ ကရောတိ တေန အတိက္ကမတိ-ဣစ္စာဒိကေ-ထိုကို ပြု၏၊ ထိုဖြင့် လွန်မြောက်၏၊ အစရှိသော၊ နာမယောဂိ နိ-နာမ်ပုဒ်နှင့် စပ်ယှဉ်ခြင်း ရှိသော၊ ဓာတုပယောဂေ-ဓာတ် ပြုယှဉ်သည်၊ ဝါ-ကြိယာ ပြုယှဉ်သည်၊ သတိ-သော်၊ တတော နာမမာ-ထိုနာမ်ပုဒ်မှ နောက်၌” ဟု ရှိ၏၊] ဏယပစ္စယော-ဏယပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ကာရိတသညာစ-ကာရိတ်လည်း မည်၏။

၅၃၉။ ဓာတုယာ ၊ပေ၊ သတိ-သုတ်၌ပါသော ဓာတုရူပပုဒ်ကို “ဓာတုယာ ရူပေ နိပ္ပါဒေတဗ္ဗေ”ဟု ဖွင့်၍ ထိုအဖွင့်ကိုပင် “ကရောတိ ၊ပေ၊ ပယုဒ္ဓိတဗ္ဗေ”ဟု ထပ်၍ ဖွင့်ပြန်သည်။ နဂိုက “ဒဠ်” ဟု နာမ်ပုဒ် ရိုးရိုးဖြစ်၏။ ထိုနာမ်ပုဒ်နောင် “ကရောတိ” ကြိယာကို ယှဉ်စပ်လိုက်လျှင် “ဒဠ် ကရောတိ”ဟု ဖြစ်ဖွယ် ရှိ၏။ ထိုသို့ ကရောတိ ကြိယာ ယှဉ်စပ်ထိုက်ရာထယ် ထိုကြိယာကို မယှဉ်စပ် (အသုံးမပြု) တော့ဘဲ ထိုကြိယာ ၏ အနက်၌ ဏယပစ္စည်း သက်သည့်အခါ (ချေသင့်ရာကို ချေ၍) “ဒဠယ”ဟု ဖြစ်၏။ အနက်မှာလည်း “ခိုင်မြဲအောင်ပြု”ဟု ဓာတ်နက် (ကြိယာနက်) ပါလာ၏။ ထိုသို့ ဏယပစ္စည်းနှင့် တွဲဘက်ရ၍ ကြိယာအနက်ကို ဟောပြနိုင်သောကြောင့် ဒဠသည် “ဓာတုရူပ”ဖြစ်ရပေသည်။ [ဓာတုရူပ-ဓာတ်၏သဘော၊ ဓာတ်၏ ပုံဟန်၊ ဓာတ်ကဲ့သို့ ကြိယာကို ဟောသော သဒ္ဒါတစ်မျိုး။]

[ဘာဒစိန္တာ] ဓာတုတ္ထဝါစကေနေဝ, ပစ္စယေန ပယောဂတော၊
နာမတ္ထံ ပဗေတိက္ခာန, ဓာတုရူပေဝတိဋ္ဌတေ။

ဓာတုရူပဖြစ်ပုံ။ ။ နဂိုဓာတ်အစစ်တို့သည် ကြိယာအနက်ကို ဟော၏။ ဤ “ဒဠယ”သဒ္ဒါလည်း “ခိုင်မြဲအောင်ပြု”ဟု ပြုခြင်းကြိယာ အနက်ကို ဟောနိုင်၏။ နဂို ဓာတ်နက်ဟော ကြိယာတို့သည် ကံ ကတ္တာရှိ၏။ ဤ ဒဠယတိသဒ္ဒါလည်း “ဘိက္ခု ဝိရိယံ ဒဠယတိ-ရဟန်းသည် ဝိရိယကို ခိုင်မြဲအောင် ပြု၏”ဟု ကတ္တာ ကံ ရှိ၏။ ဤသို့လျှင် ဓာတ် (ကြိယာ) ပုဒ်နှင့် အလုံးစုံတူရကား ဒဠယသဒ္ဒါကို “ဓာတုရူပ”ဟု

ဏလောပ (ဏလောပေ-ဟုလည်း ရှိ၏။) ဝိဘတ္တိလောပ သရလောပါ ဒီသု-ဏအနုဗန်ချေခြင်း၊ ဝိဘတ်ချေခြင်း၊ သရချေခြင်း အစရှိသည်တို့ကို၊ ကတေသု-ပြုအပ်ကုန်ပြီးသော်၊ ဝိဘတ္တုပ္ပတ္တိ-ဝိဘတ် သက်၊ ဝီရိယ-ဝီရိယကို၊ (ဝိနယ-ကို) ဒဋ္ဌယတိ-မြဲစွာပြု၏။ ဧဝံ-တူ၊ ပမာဏယတိ-ပမာဏကို ပြု၏။ အမိဿယတိ-မရောနှောသည်ကို ပြု၏။ တထာ-ပါး၊ ဟတ္ထိနာ-ဆင်ဖြင့်၊ အတိက္ကမတိ-လွန်၏၊ အတိဟတ္ထယတိ-ဆင်ဖြင့် လွန်၏။ ပိဏာယ-စောင်းဖြင့်၊ ဥပဂါယတိ-သီချင်းဆို၏၊ ရတ္တိ-သည်၊ ဝိသုဒ္ဓါ-စင်ကြယ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝိသုဒ္ဓယတိ-စင်ကြယ်၏၊ ကုသလံ-ကျန်းမာသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ကျန်းမာကြောင်းကို၊ ပုစ္ဆတိ-မေး၏၊ ကုသလယတိ-၏၊ လူစွာဒိ-တည်း။

ဆိုရပေသည်၊ အတိဟတ္ထယတိ စသောပုဒ်များနှင့် ပဗ္ဗတာယတိ စသောပုဒ်များ၏ ဓာတုရူပအမည် ရကြပုံကိုလည်း ဤနည်းမှီ၍ သိပါ။ ဓာတုရူပဟူသည်နှင့် နာမဓာတ်ဟူသည်လည်း သဘောတူပင်။

[ဘေဒစိန္တာ] အတ္တနာ ဝစနိယဿ၊ ကတ္တာကမ္မေဟိ ပါကဇ္ဈော၊
သကတ္တာကော သကမ္မောတိ၊ ဓာတုရူပေါတိ ပုစ္ဆတိ။

ကာရိတသညာစ - ငါ့အနုဗန် ရှိသောကြောင့် ထိုဏယပစ္စည်းကို ကာရိတ်အမည်မှည့်၊ [သီမ္မုဋ် "ကာရိတသညာစ" နောက်၌ "စဂ္ဂဟဏေန ဇောစ" ဟု ရှိသေး၏။ ဋီကာ၌လည်း ထိုပါဌ်ပါရကား ဋီကာပါဌ်ကို ယူထားဟန်တူသည်။]

ဒဋ္ဌယတိ - ဒဋ္ဌတည်း၊ အံသက် (ဒဋ္ဌ) "ဒဋ္ဌ-မြဲစွာ၊ ဝီရိယ-ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏" ဟူသော အနက်၌ ဤသုတ်ဖြင့် ဏယပစ္စည်း သက်၊ ကာရိတ်မှည့်၊ တေသံဇော လောပံ-ဖြင့် ငါ့အနုဗန် ချေ၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစဉ် တေသံသဒ္ဓါဖြင့် ဝိဘတ်ကို ချေ၊ ဋ ခွင်း ချေ ကပ် (ဒဋ္ဌယ) တိ သက်၊ ဒဋ္ဌယတိ။

ပမာဏယတိ စသည်၌ "ပမာဏံ ကရောတိ၊ အမိဿံ ကရောတိ" ဟု ဆို၊ အတိဟတ္ထယတိ၌ အတိဟတ္ထ တည်း၊ (နာသဉ် "အတိပုဗ္ဗ ဟတ္ထ" တည်း၏) ဟတ္ထိနာ အတိက္ကမတိ ဟူသော အနက်၌ ဏယပစ္စည်းသက် စသည် ဆို၊ ဟတ္ထယတိချည်းသက်သက် "ဆင်ဖြင့်+လွန်၏" ဟူသော အနက်ကို မပြနိုင်သောကြောင့် အတိဥပသာရ ကူရသည်၊ ဥပဂါယတိ၌ ဥပဥပသာရ ကူရပုံကိုလည်း သိ၊ ဒဋ္ဌယတိ စသည်၌ကား ဥပသာရ မကုဘဲပင် ဆိုင်ရာအနက်ကို ပြနိုင်သောကြောင့် ဥပသာရ မထည့်ရ၊ "ဝိသုဒ္ဓါ ဟောတိ ဝိသုဒ္ဓယတိ" ကား ပဋ္ဌမန္တပုဒ်နောင် သက်ပုံ၊ ကုသလယတိကား ကံပုဒ်နောင် သက်ပုံတည်း၊ "ကဏ္ဍုယာ-ယားသည်၊ ဘဝတိ-၏၊ ကဏ္ဍုယာယတတိ-ယား၏၊ သုခံ ကရောတိ သုခယတိ၊ ဒုက္ခံ ကရောတိ ဒုက္ခယတိ" တို့လည်း နည်းတူ၊ "မေတ္တာယနံ-မေတ္တာကို ဖြန့်ခြင်း" ၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့် ဏယပစ္စည်း သက်၍ ထို့နောက် ယုပစ္စည်း သက်။

၅၄၀။ ဓာတူဟိံ ၊ပေ၊ ဟေတွတ္ထေ။ ။ ဟေတွတ္ထေ-အကြောင်းကြိယာ ဟူသော အနက်ကို၊ အဘိဓမ္မေယျ-ဟောထိုက်သော်၊ (ဟောလိုရာ၌-ဟူလို) သဗ္ဗေဟိ ဓာတူဟိ-တို့မှ၊ ပရာ-နောက်ဖြစ်ကုန်၍၊ ဇော ဇာယ ဇာပေ ဇာ ပယက္ကတိ-ဇော၊ ဇာယ၊ ဇာပေ၊ ဇာပယ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ တေ-ထိုပစ္စည်းတို့သည်၊ ကာရိတသညာစ-ကာရိတ် အမည် ရှိကုန်သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ)။

ဟေတုယေဝ-အကြောင်းသည်ပင်၊ အတ္ထော-တည်း၊ ဟေတွတ္ထော-နက်၊ သောစ-ထိုဟေတွတ္ထ ဟူသည်လည်း၊ ယောကာရေတိ သဟေတူတိ-သုတ်ဖြင့်၊ လဒ္ဒဟေတု သညော-ရအပ်သော ဟေတုအမည်ရှိသော၊ သုဒ္ဒကတ္တုနော-သုဒ္ဒကတ္တားကို၊ ပယောဇကော-တိုက်တွန်းတတ်သော၊ ဟေတုကတ္တာ-ဟေတုကတ္တားတည်း၊ အတ္တတော-လိုရင်းအနက်အားဖြင့်၊ ပေသနဇ္ဈေသနာဒိကော-စေခိုင်းခြင်း၊ တိုက်တွန်းခြင်း၊ အစရှိသော၊ ပယောဇက

၅၄၀။ ကာရိတသညာစ — “ဈ၊ လ၊ ပ”တို့ကဲ့သို့ တစ်လုံးထည်းဖြင့် ပြီးသော လဟုသညာကို မမှည့်ဘဲ “ကာရိတ” ဟု ဂရုသညာ (ပုထုသညာ-ကြီးလေးသော နာမည်) ကို ပြုခြင်းသည် အန္တတ္ထသညာ ဖြစ်ကြောင်းကို သိစေရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ “ကာရိတ”ဟူသော နာမည်အားလျော်စွာ “ဇော စသော ပစ္စည်းများသည် တကယ့်ကို ပြုစေခြင်း အနက်ရှိကြသည်”-ဟူလို၊ “ယောအတ္ထော-အကြင်စေခိုင်း တိုက်တွန်းမှု စသော ဗျာပါရသည်၊ ကာရေတိ-သုတစ်ပါးကို ပြုစေတတ်၏၊ ဣတိ သောအတ္ထော-သည်၊ ကာရိတော-မည်၏၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ စေခိုင်းတိုက်တွန်းမှု စသော ဗျာပါရသည် မုချအားဖြင့် ကာရိတမည်၏၊ ထိုအနက်ကို ဟောသော ဇော စသော ပစ္စည်းများကား အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ကာရိတအမည် ရသည်။ [“ကရ၊ ဇော၊ တ” ဖြစ်သောကြောင့် “ကာရေတ” ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ကွစ်ဓာတုဖြင့် ဧကို ဣ ဝိပရိတ်ပြု၍ “ကာရိတ” ဟု ပြီးသည်။]

ဟေတုယေဝ ၊ပေ၊ ဟေတုကတ္တာ — ဤကား သုတ်၌ပါသော “ဟေတွတ္ထေ” ပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟနှင့် အရကောက်တည်း၊ “ဟေတုယေဝ+အတ္ထော၊ ဟေတွတ္ထော”ဟု အဝဓာရဏ ကမ္မဓာရဲ တွဲ၍ “ယောကာရေတိ သဟေတု”သုတ်ဖြင့် “ဟေတု”ဟု နာမည်မှည့်ရသော “ဟေတုကတ္တားကို အရကောက်ပါ-ဟူလို၊ ထိုဟေတုကတ္တား ဟူသည်လည်း သုဒ္ဒကတ္တားကို စေခိုင်းတိုက်တွန်းတတ်သော “ပယောဇက ကတ္တာ”တည်း၊ ထိုဟေတုကတ္တားဖြစ်သော ဟိတ်အနက် ဟူသည်လည်း “ပေသန-ကြီးသူက ငယ်သူကို စေခိုင်းခြင်း၊ အဇ္ဈေသန-ငယ်သူက ကြီးမြင့်သူကို တိုက်တွန်းခြင်း” အစရှိသော စေခိုင်းတိုက်တွန်းသူ၏ ဗျာပါရပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အတ္တတော ပေသနဇ္ဈေသနာဒိကော” စသည်ကို မိန့်သည်။

ဗျာပါရော-စေခိုင်းသူ တိုက်တွန်းသူ၏ လုံ့လ ပယောဂသည်၊ ဟေတုနာမ-ဟေတု မည်၏။

စ-ဆက်ဥားအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ မဏ္ဍုကဂတိယာ-မဏ္ဍုက ဂတိက အဓိကာရနည်း၏၊ ဝဿ-အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဝါသဒ္ဓဿ-၏၊ အနုဝတ္တန တော-လိုက်ခြင်းကြောင့်၊ ဥဝဏ္ဏန္တာ-သူ၊ ဘူ စသော ဥဝဏ္ဏန္တ ဓာတ်မှ နောက် ၌၊ ဇော ဇာယာ-ဇောပစ္စည်း၊ ဇာယပစ္စည်းတို့သည်၊ သိယံ- ဖြစ်ကုန်၏။

ဆက်ဥားအံ့ — “သခင်က ကျွန်ကို သွားစေ၏” ဟူရာ၌ သခင်မှာ လက်ပြ ခြေပြမှု ဟူသော ကိုယ်အမူအရာ၊ သွားလော-ဟု ပြောဆိုသော နှုတ်အမူအရာ ဖြစ်၏။ ထိုတွင် သခင်သည် စေခိုင်းတိုက်တွန်းတတ်သော ပယောဂက ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ထိုကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာများကား “ဗျာပါရ” ဟု ခေါ်သော ပယောဂတည်း၊ ထိုသခင်၏ ဗျာပါရ ကြောင့် ကျွန်သည် သွား၏။ ထို့ကြောင့် သခင်၏ ဗျာပါရသည် ကျွန် သွားရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ “ဟေတု”လည်း ဟုတ်၏။ သွားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ကြောင့် ကတ္တားလည်း ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဟေတွတ္ထ၊ ပယောဂေဗျာပါရ၊ ဟေတု ကတ္တာ” ဟူသော ၃ ချက်သည် အနက်အသားကျအားဖြင့် တူမျှသည်-ဟု မှတ်။

ပေသနဇ္ဈေသနာဒိကော — ဤ၌ အာဒိဖြင့် “ဘိက္ခဝ ဘိက္ခု ဝါသေတိ” စသည်၌ လာသော အနုကုလ ဟေတုကြိယာကို ယူ မှန်၏- “ထမင်းသည် ရဟန်းကို နေစေ၏” ဟူရာ၌ ထမင်းခြံဝယ် စေခိုင်း တိုက်တွန်းမှု ဗျာပါရ မရှိ၊ သို့သော် ထမင်းကြောင့် ရဟန်းနေရကား ထမင်းက ရဟန်းကို နေဖို့ရန် မတိုက်တွန်းသော်လည်း တိုက်တွန်း သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထမင်း၏ နေစေခြင်းလည်း ပယောဂက ဗျာပါရမျိုးတွင် ပါဝင်ရသည်။ “ပယောဂေတိ-စေခိုင်း တိုက်တွန်းတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပယောဂ ကော-မည်၏။ ပယောဂေဿ-စေခိုင်းတိုက်တွန်းတတ်သူ၏၊ ဗျာပါရော-လုံ့လစိုက် ခြင်း အမူအရာ ပယောဂသည်၊ ပယောဂေ ဗျာပါရော-မည်၏။

ဧတ္ထေ ၊ပေ၊ **မဏ္ဍုကဂတိယာ**—တိဇ ဂုပ ကိမာနေဟိ ခ ဆသာဝါ-သုတ်မှ မဏ္ဍုကဂတိက နည်းအားဖြင့် ခုန်ကျော်၍ လိုက်လာသော ဝဝတ္ထိတ ဝါသဒ္ဓါကြောင့် ဤဂါထာ၌ ပြသော သတ်မှတ်ချက်များ ဖြစ်သည်။ [သိမ္မ၌ “သုတ္တေ ဝါသဒ္ဓဿ အနုဝတ္တနတော” ဟု မပါ၊ “ဧတ္ထစ-ဇောဇာယာ ဥဝဏ္ဏန္တာ ၊ပေ၊ ဝါသဒ္ဓဿာနုဝတ္ထိတော” ဟု ရှိ၏။ ဋီကာ၌ကား- “ဝါသဒ္ဓဿာနုဝတ္တနတောတိ-တိဇဂုပ ကိတ မာနေဟိ ခဆသာ ဝါတိ ဣတော ယထာနုပုဗ္ဗိက ဝါဓိကာရာနုဝတ္တနတော” ဟု ရှိ၏။ ထိုဋီကာပါ၌လည်း သီဟိုဠ်မှနှင့် မတူသည့်ပြင်၊ “မဏ္ဍုကဂတိယာ ဝဿ” ဟု မဏ္ဍုကဂတိကနည်းဖြင့် လိုက်သော ဝါသဒ္ဓါဟု ဆိုသော မြန်မာမှနှင့်လည်း မတူ၊ ဤ၌ကား မြန်မာမှအတိုင်း ရေးလိုက်သည်။]

ဇောဇာယာစ ဥဝဏ္ဏန္တာ— “သု-ဘူ” တို့ကဲ့သို့ ၃, ၂၊ ဆုံးသော ဓာတ်နောင် ဇော-ဇာယ ၂ ပစ္စည်းသာ သက်၏၊ ဇာပေ ဇာပယ ၂ ပစ္စည်း မသက်၊ ယုတ္တိကား

အာတော-ဒါ စသော အာကာရန္တ ဓာတ်မှ နောက်၌၊ ပစ္စိမာ-နောက်ဖြစ် ကုန်သော၊ ဒွေ-ဏာပေ ဏာပယ ၂ ပစ္စည်းတို့သည်၊ သိယုံ၊ သေသတော- ကြွင်းသော ဗျဉ္ဇနန္တဓာတ်မှ နောက်၌၊ စတုရောဝါ-၄ ပစ္စည်းလုံးတို့သည်သော် လည်းကောင်း၊ ဒွေဝါ-ရှေ့ ၂ ပစ္စည်းတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ သိယုံ။

ဥဝဏ်ကို ဩဝုဒ္ဓိပြု၍ ဩကို အဝပြုလျှင် “သဝတိ-ဘဝတိ” ဟု ဖြစ်ရာ၌ ဏာပေ ဏာပယ သက်လျှင် “သာဝါပေတိ၊ သာဝါပယတိ၊ ဘာဝါပေတိ၊ ဘာဝါပယတိ” ဟု ဖြစ်ဖွယ် ရှိ၏။ ထိုသို့ ဖြစ်လျှင် နောက်၌လာမည့် ဣဝဏ္ဏန္တဓာတ်-ဧကာရန္တ ဩကာရန္တ ဓာတ်တို့နှင့် ရုပ်အနေချင်း ရောယှက်ဖွယ် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဏာပေ ဏာပယ မသက်ပဲ ဇော-ဏယသာ သက်၍ “သာဝေတိ၊ သာဝယတိ-ကြားစေ၏။ ဘာဝေတိ၊ ဘာဝ ယတိ-ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ-တိုးပွားစေ၏” ဟု ဖြစ်သည်။

အာတော ဒွေ ပစ္စိမာ-“ဒါ-ဌာ” ကဲ့သို့ အာကာရန္တဓာတ်နောင် “ဏာပေ ဏာပယ” နောက် ၂ ပစ္စည်း သာသက်၏။ ဇော ဏယ မသက်၊ ယုတ္တိကား-ဇော ဏယ သက်လျှင် “ဒေတိ၊ ဒယတိ” ဟု ရုပ် ဖြစ်ဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “ဒေတိ” သည် သုဒ္ဓကတ္တာရုပ်နှင့် ရောဖွယ်ရှိ၍၊ “ဒယတိ” ကား ဒယဓာတ်နှင့် ယုံမှားဖွယ် ရှိ၏။ ထို့ ကြောင့် ဇော ဏယ မသက်ပဲ၊ ဏာပေ ဏာပယသာ သက်၍ “ဒါပေတိ၊ ဒါပယတိ- ပေးစေ၏။ ပတိဋ္ဌာပေတိ၊ ပတိဋ္ဌာပယတိ-တည်စေ၏” ဟု ဖြစ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ စာကိုယ်၌ “အာတော” ဟု အာကာရန္တ တစ်မျိုးသာ ပြထားသော် လည်း ဋီကာ၌မူ “သိ-နီတို့ကဲ့သို့ ဣဝဏ္ဏန္တဓာတ်၊ ဈေ-ကဲ့သို့ ဧကာရန္တဓာတ်၊ စုရာဒိ ဂဏိက ဓာတ်တို့နောင်လည်း ဏာပေ ဏာပယ ၂ ပစ္စည်းသက်-ဟု ဆိုသေး၏။ ယုတ္တိကား-ဣဝဏ်ကို ဧပြုလျှင် ထိုဧကို အာယပြု၍ ဇော ဏယပစ္စည်းဖြင့် “သာယေ တိ-သာယယတိ” စသည် ဖြစ်၍၊ ပြခဲ့သော ဥဝဏ္ဏန္တဓာတ်တို့နှင့် ရုပ်နေချင်း ရောယှက် ဖွယ်ရှိ၏။ စုရာဒိဂိုဏ်း ဓာတ်များ၌ကား ဇော ဏယ ဝိကရဏပစ္စည်းဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တာရုပ် ရှိပြီးဖြစ်၍ ထိုရုပ်နှင့် ရောယှက်ဖွယ် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဓာတ်များနောင် ဇော- ဏယ မသက်ပဲ ဏာပေ ဏာပယ သက်ခြင်းသာ ယုတ္တိရှိသည်။ ပုံစံကား-သယာပေ တိ-သယာပယတိ-အိပ်စေ၏။ နယာပေတိ၊ နယာပယတိ-ဆောင်စေ၏။ ဈာပေတိ၊ ဈာပယတိ-လောင်စေ၏။ ဝါ-မီးတိုက်၏။ ပရိ အဝပုဗ္ဗ “သော” ဓာတ်ဖြင့် “ပရိယော သာပေတိ၊ ပရိယောသာဝယတိ (ပကို ဝပြု)-ပြီးဆုံးစေ၏။ စိန္တာပေတိ စိန္တာပယတိ (စုရာဒိ)-ကြံစေ၏။

သေသတော စတုရော ဒွေဝါ-(စုရာဒိဓာတ်မှ တစ်ပါး) ပြခဲ့သော ဓာတ်များ သည် ဧကသာရ (သရစ်လုံးသာ ပါသော) ဓာတ်များတည်း။ ကရ စသော ဓာတ်များ၌ ဓာတွန်ကို ဈေလျှင် “ကရိ” ဟု ဗျဉ္ဇနန္တ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သေသတော” ကို “ဗျဉ္ဇနန္တတော” ဟု ဖွင့်၍ သဒ္ဓနီတိ၌ “အနေကသာရတော စတုရော ဒွေဝါ” ဟု သုတ် တည်သည်။ ထိုကဲ့သို့ မူလက အနေကသာရ ဓာတ်ဖြစ်၍ ဓာတွန် ဈေသည့်အခါ ဗျဉ္ဇနန္တ ဖြစ်သော ဓာတ်များကို “သေသ” ဟု ဆိုသည်။ ထိုကြွင်းသော ဗျဉ္ဇနန္တ ဓာတ်

ကာရိတေ-ကာရိတ်ပစ္စည်း ရှိရာ၌၊ အကမ္မာ-ကံ မရှိကုန်သော၊ ဓာတဝေါ-ဓာတ်တို့သည်၊ သကမ္မကာ-ကံ ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-ကုန်၏။ သကမ္မကာ-ကံတစ်ခုသာ ရှိသော ဓာတ်တို့သည်၊ ဒွိကမ္မာစ-ကံ ၂ ခု ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ ဒွိကမ္မာ-ကံ ၂ ခုရှိသော ဓာတ်တို့သည်၊ တိကမ္မာစ-ကံ ၃ ခု ရှိကုန်သည်လည်းကောင်း၊ အဿု-ဖြစ်ကုန်၏။ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ကာရိတေ-ကာရိတ် အရာ၌၊ ကတ္တရိ-ကတ္တား အနက်၌လည်းကောင်း၊ ကမ္မေစ-ကံအနက်၌လည်းကောင်း၊ အာချာတ သမ္ပဝေါ-အာချာတ်ဝိဘတ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဘာဝေ-ဘော အနက်၌၊ န-အာချာတ်ဝိဘတ် မဖြစ်၊ ကာရိတေ-ကာရိတ်အရာ၌၊ သုဒ္ဓကတ္တာစ - သုဒ္ဓကတ္တားကိုလည်း၊

များ၏ နောက်၌ကား တစ်ချို့ဓာတ်၌ ငှ ပစ္စည်းလုံး သက်၍ “ကာရေတိ၊ ကာရယတိ၊ ကာရာပေတိ၊ ကာရာပယတိ” ဟု လည်းကောင်း၊ အချို့ဓာတ်၌ ၂ ပစ္စည်းသာ သက်၍ “ဒမေတိ၊ ဒမယတိ-ဆုံးမ၏” ဟုလည်းကောင်း ဖြစ်သည်။ ဆောင်ပုဒ်ကို အခြေပြုမှာ ။

အကမ္မာ ပေ၊ တိကမ္မကာ—ကာရိတ်ပစ္စည်းသည် သူတစ်ပါးကို စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်း စသော အနက်ကို ဟောရကား ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်သည့်အတွက် ကံတစ်ခု အပို ရစမြဲ ဖြစ်၏။ ငှာ၊ သီဓာတ်တို့သည် အကမ္မကဖြစ်၏။ ကာရိတ်ယှဉ်ရာ၌ကား ဉာတ္တိ-ညာတိကို၊ ငှပေတိ-တည်စေ၏။ ဝါ-ထား၏။ ပုတ္တံ-သားကို၊ သယာပေတိ-အိပ်စေ၏။ ဝါ-သိပ်၏။ ဣသိ၊ ဧကကမ္မက ဖြစ်လာ၏။ ဂမု-ပစဓာတ်တို့သည် ဧကကမ္မက ဓာတ်တို့တည်း။ ကာရိတ်ယှဉ်ရာ၌ “ပုရိသံ ဂါမံ ဂမယတိ၊ ဒေဝဒတ္တံ သြဒနံ ပါစေတိ” ဟု ဒွိကမ္မက ဖြစ်လာ၏။ နိ-ဒုဟ စသော ဓာတ်တို့သည် နဂိုက ဒွိကမ္မကဖြစ်၍ ကာရိတ်ယှဉ်ရာ၌ “သာမိကော အပေါလံ အမံ ဂါမံ နယာပေတိ-သခင်သည် ဆိတ်ကျောင်းသားကို ဆိတ်ကို ရွာသို့ ဆောင်စေ၏” ဟုလည်းကောင်း “သာမိကော ဂေါပါလံ ဂါဝိံ ဝီရံ ဒုဟာပေတိ-သခင်သည် နွားကျောင်းသားကို နွားမကို နို့ကို ညှစ်စေ၏” ဟုလည်းကောင်း တိကမ္မက ဖြစ်လာသည်။

တသ္မာ ကတ္တရိ ပေ၊ နဘာဝေ—“ကာရိတေ ရူပသမ္ပဝေါ” ဟု မြန်မာမှ ရှိ၏။ “ထိုမူအတိုင်း ဆိုလျှင် ကာရိတ်အရာဝယ် ကတ္တားကံ၌ ရုပ်ဖြစ်၍၊ ဘော၌ရုပ် မဖြစ်” ဟု အနက်ထွက်၏။ ထိုအနက်အတိုင်း ကာရိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဘာဝရုပ် မရှိဘူး-လားဟု ဆိုလျှင် “ဘာဝနာ-ဖြစ်စေခြင်း၊ ပါစနာ-ချက်စေခြင်း” စသည်ဖြင့် ကိတ်အရာ၌ ကာရိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဘာဝရုပ်တွေ များစွာရှိ၏။ အာချာတ်အရာ၌ကား “ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏။ မဂ္ဂေါ-မဂ်ကို၊ ဘာဝိယတေ-ဖြစ်စေအပ်၏” ဟု ကတ္တားအနက် ကံအနက်၌ သာ အာချာတ်ဝိဘတ် သက်သည်ကို တွေ့ရ၏။ ဘောအနက်၌ “မဂ္ဂံ-လမ်းကို၊ ဘာဝိယတေ-ဖြစ်စေခြင်း” ဟု မတွေ့ရ။ နောက်ပုံစံတို့၌လည်း ဘာဝရုပ်ကို ပြမည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် “တသ္မာ ကတ္တရိကမ္မေစ၊ ကာရိတာ၊ ချာတ သမ္ပဝေါ၊ နဘာဝေ ဟူသော ပါဠိသာ အဓိပ္ပာယ်ရ၍ “တသ္မာ ကာရဏာ ကာရိတေ ကတ္တရိစ ကမ္မေဝေစ (စေဖြင့် ဘောကိုကန့်) အာချာတဝိဘတ္တိယာ သမ္ပဝေါ ဟောတိ၊ န ဘာဝေ” ဟူသော ဋီကာ ဖွင့်နှင့်လည်း ညီသည်။

ကမ္မသည်တော-ကံဟု သမုတ်အပ်၏။

နိယာဒိနံ-နိယာဒိဓာတ်တို့၏။ ပဓာနဉ္စ-ပဓာနကံသည်လည်းကောင်း၊ ဒုဟာဒိနံ-ဒုဟာဒိဓာတ်တို့၏။ အပ္ပဓာနံ-အပ္ပဓာနကံသည်လည်းကောင်း၊ ကာရိတေ-ကာရိတ်အရာ၌၊ သုဒ္ဓကတ္တာ-သုဒ္ဓကတ္တားဟူသော၊ ကမ္မံစ-ကံသည်လည်းကောင်း၊ အာချာတဂေါစရံ-အာချာတ်၏ ကျက်စားရာ ကံတည်း၊ ဝါ-အာချာတ်ဝိဘတ် ဟောအပ်သော ကံတည်း။ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏။

သုဒ္ဓကတ္တာစ ဟေ၊ ကမ္မသည်တော—“ဒါသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ”ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တူ ဝါကျ၌ “ဒါသော”ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တားသည် “ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ”ဟူသော ကာရိတ် အရာဝယ် “ဒါသံ”ဟု ကံ ဖြစ်လာရသည်။ ဤ၌ “ကံ”ဟူရာဝယ် “အဝုတ္တကံ”ကို ဆိုလိုသည်။ ဝုတ္တကံအတွက်ကား “သုဒ္ဓကတ္တာစ ကမ္မ မာချာတ ဂေါစရံ”ဟု လာဥး လတ္တံ့။ ဤသို့ “ဒါသော”ဟူသော ဓာတ်ကတ္တားသည် ကာရိတ်ကံ ဖြစ်လာသော ကြောင့် ကာရိတ်ကံနှင့် ဓာတ်ကတ္တားသည် အရ မကွဲပြားပဲ “ဒါသ”ချည်း ဖြစ်၏။ သို့သော် ဓာတ်ကတ္တားဖြစ်နိုင် ဝုတ္တကတ္တား၊ ကာရိတ်ကံ ဖြစ်နိုင် အဝုတ္တကံ၊ ဤသို့ ဝုတ္တ-အဝုတ္တသာ ကွဲပြားသည်ကို ရည်ရွယ်၍... “ကာရိတ်ကံကား၊ ဓာတ်ကတ္တား၊ မပြားဝုတ္တ-အဝုတ္တ”ဟု...ရှေးဆရာတို့ မိန့်ကြသည်။ ဤ၌ အရမပြားသည်ကို “မပြား”ဟု ဆိုသည်။ ဝုတ္တ-အဝုတ္တကား ကွဲပြားသေး၏-ဟူလို။

နိယာဒိနံ ဟေ၊ ဒုဟာဒိနံ— [နိ+အာဒိ၊ ဤကို ဣယပြု၍ “နိယာဒိ”။] “နိ”စသော “ဒုဟ”စသော ဒွိကမ္မကဓာတ်စုကို (နိဓာတ်ခန်း၌) ပြုခဲ့ပြီး ထိုတွင် နိစသော ဓာတ်တို့၏ ကံ ၂ ပါးတွင် ကံဟောဝါကျ၌ ပဓာနကံကို အာချာတ်ဝိဘတ်က ဟော၏။ ပဓာနကံကို ဝုတ္တကံထား၍ အပဓာနကံကို အဝုတ္တကံ ထားရသည်-ဟူလို။ ဒုဟစသော ဓာတ်တို့၏ ကံ ၂ ပါးတွင် ကံဟောဝါကျ၌ အပဓာနကံကို ဟော၏။ အပဓာနကံကို ဝုတ္တကံထား၍ ပဓာနကံကို အဝုတ္တကံ ထားရသည်-ဟူလို။

ချဲ့ဥးအံ့—“အဇပါလော အဓံ ဂါမံ နေတိ” ဤ၌ အဓံဟူသော ကံသည် ဆောင် ခြင်းကြိယာနှင့် အထူးသက်ဆိုင်၏။ “ဆိတ်ကို+ဆောင်၏”ဟူသော စကားကို စဉ်းစား ပါ။ ထို့ကြောင့် “အဓံ”သည် ပဓာနကံ (လိုရင်းကံ) တည်း၊ ကံဟောဝါကျ၌ ထိုအဓံ ဟူသော ကံသည် ဝုတ္တကံဖြစ်၏။ “အဇပါလေန အဇော ဂါမံ နိယတေ”တည်း၊ ဤ၌ “ဆောင်အပ်သော (အဆောင်ခံရသော)” အရာကား ဆိတ်ဖြစ်၍ “အဇ”ကို ဝုတ္တကံ ထားရသည်။ နိယာဒိဓာတ်ဟူသမျှ ဤနည်းချည်းတည်း။

“ဂေါပါလော ဂါဝိံ ဒီရံ ဒုဟတိ” ဤ၌ “ဒီရံ”သည် ညှစ်ခြင်းကြိယာနှင့် အထူး သက်ဆိုင်၏။ “နို့ကို+ညှစ်၏”ဟူသော စကားကို စဉ်းစားလျှင် ဒီရံ၏ ပဓာနကံဖြစ် ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ကံဟောဝါကျ၌ကား ဒီရံကို အဝုတ္တကံ၊ ဂါဝိံကို ဝုတ္တကံ ထားရသည်။ “ဂေါပါလေန ဂါဝိံ ဒီရံ ဒုယုတေ=နွားကျောင်းသားသည် နွားမကို နို့ညှစ်

အပ်၏”တည်း။ ဤ၌ နိညှစ်အပ် (နိညှစ်ခဲရ) သူကား နွားမဖြစ်၍ ဂါဝီကို ဝုတ္တကံ ထားရသည်။ အခြား ဒုဟာဒိဓာတ်များ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင် သိပါ။

နယမာနော အဓံ ဂါမံ, စပါလော နယတိတိစ။

နိယမာနော အဓော ဂါမံ, တေန နိယတိ ဝါတိစ။

ဒုဟမာနော ဂဝံ ဓိရံ, ဂေါပေါ ဒုဟတိ ဝါတိစ။

ဂေါ ဓိရံ ဒုဟိတာ တေန, ဒုယုတေ ဝါတိ စာဖြင့်။

[နယမာနော-စသော ၂ ပါဒဖြင့် ကတ္တုဝါကျကို ပြ၏။ နိယမာနော-စသော ၂ ပါဒဖြင့် ကမ္မဝါကျကို ပြ၏။ “တေန-ထိုဆိတ်ကျောင်းသားသည်။ အဓော-ကို၊ ဂါမံ-သို့၊ နိယမာနော-ဆောင်အပ်၏။ (ဤကား ‘ကိတ်ကြိယာဖြင့် ပုံစံ), ဝါ-တစ်နည်း၊ နိယတိ-ဆောင်အပ်၏။ ဤကား အာချာတ်ကြိယာဖြင့် ပုံစံတည်း။ ဒုဟမာနော-စသော ၂ ပါဒဖြင့် ကတ္တုဝါကျကို, ဂေါဓိရံ-စသော ၂ ပါဒဖြင့် ကံဟော ဝါကျကို ပြ၏။ တစ်ဝါကျ တစ်ဝါကျ၌ ကိတ်ကြိယာ အာချာတ်ကြိယာ ၂ မျိုးစီ ပြထားသည်။ “ဂဝံ-နွားမကို၊ ဂေါ-နွားမကို” ဟု ပေး။...ဘောဒစိန္တာ။]

ကာရိတေ |ပေ၊ **ဂေါဓရံ**—[“သုဒ္ဓကတ္တာကမ္မံ-သုဒ္ဓကတ္တာဟူသော ကံ၊ အာချာတဂေါဓရံ-အာချာတ်ဝိဘတ်၏ ကျက်စားရာ”ဟု ရှု၍ အာချာတ်ဝိဘတ် ဟော အပ်သော ဝုတ္တကံ ဖြစ်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်။] ကတ္တုဝါကျ၌ သုဒ္ဓကတ္တာ ဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် “သုဒ္ဓကတ္တာ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသုဒ္ဓကတ္တာသည် ကာရိတ်အရာဝယ် ကံ ဖြစ်လာ၏။ “ဒါသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ” ၌ ဒါသောသည် သုဒ္ဓကတ္တာတည်း။ ထို ဒါသော ဟူသော သုဒ္ဓကတ္တာသည် ကာရိတ်ယှဉ်ရာ၌ “သာမိကေန ဒါသော ဂါမံ ဂမာပိယတေ-သခင်သည် ကျွန်ကို ရွာသို့ သွားစေအပ်၏”ဟု အာချာတ် တေဝိဘတ်သည် ဟောအပ်သော ဝုတ္တကံ ဖြစ်လာသည်။

ဓာတ်ကံကိုလည်း ဟောပုံ။ ။ ဒါသသည် ကာရိတ်ကံတည်း။ “ကံဟောဝါကျ၌ ထိုမိမိတည်းဟူသော ကာရိတ်ပစ္စည်း၏ ကံကိုသာ ဟော၏။ ကာရိတ်ကံသာ ဝုတ္တကံ ဖြစ်၏” ဟု ရူပသိဒ္ဓိစသည်၌ တထစ်ချ ဆိုထားသော်လည်း မောဂ္ဂလူနံ စသည်တို့၌မူ “ကာရိတ်အရာဝယ် ကာရိတ်ကံမှ တစ်ပါး ဓာတ်ကံကိုလည်း တစ်ခါတစ်ရံ ဟောသေး၏”ဟု မိန့်၏။ ထိုအမိန့် အတိုင်လည်း ဓာတ်ကံကို ဟောသော ဟေတုကမ္မ ဝါကျကို တစ်ရံတစ်ခါ တွေ့ရပေသည်။ ထို့ကြောင့် “သာမိကေန ဒါသော ဂါမံ ဂမာပိယတေ”ဟု ကာရိတ်ကံကို ဟောသောပုံစံ, “သာမိကေန ဒါသံ ဂါမော ဂမာပိယတေ”ဟု ဓာတ်ကံကို ဟောသောပုံစံ, ၂ မျိုးလုံးကိုပင် သတိပြုခဲ့ပါ။ သို့ရာဝယ် ရှေ့ပုံစံမျိုးသာ အတွေ့များ၍ နောက်ပုံစံကို အတွေ့နည်းပါသည်-ဟုမှတ်။

ဒွိကမ္မကဓာတ်၌ ကာရိတ်ယှဉ်ပုံ။ ။ “သာမိကော အပေါလံ အဓံ ဂါမံ နယာပေတိ-သခင်သည် ဆိတ်ကျောင်းသားကို ဆိတ်ကို ရွာသို့ ဆောင်စေ၏”-ကတ္တုဝါကျ- “သာမိကေန အပေါလော အဓံ ဂါမံ နယာပိယတေ” ဤကံဟောဝါကျ၌ ကာရိတ်ကံ ဖြစ်သော အပေါလသည် ဝုတ္တကံ ဖြစ်၏။ “သာမိကော ဂေါပါလံ ဂါဝီ ဓိရံ ဒုဟာပေတိ

တတ္ထ-ထို ကာရိတ်ပစ္စည်း သက်ရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား)၊ ယောကော စိ-အမှတ်မရှိ တစ်စုံ တစ်ယောက်သည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်စွမ်းနိုင်၏၊ တံ-ထိုဖြစ် စွမ်းနိုင်သူကို၊ အညော-အခြားသူသည်၊ ဘဝါဟိ ဘဝါဟိ-ဖြစ်လော+ဖြစ် လော၊ ဣစ္စေဝံ-ဤသို့၊ ဗြဟ္မိတိ-ပြောဆို တိုက်တွန်း၏၊ အထဝါ-တစ်နည်း ကား၊ ဘဝန္တံ-ဖြစ်စွမ်းနိုင်သူကို၊ (ဘဝိတံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သမတ္ထံ-စွမ်းနိုင်သူကို) ပယောဇယတိ-စေခိုင်း တိုက်တွန်း၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဘဝိတံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ပယောဇယတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဇော ဇာယ ပစ္စယာ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ ကာရိတသညာစ-ကာရိတ်အမည် ရှိကုန်

(ညှစ်စေ၏)။-ကတ္တုဝါကျ၊ “သာမိကေန ဂေါပါလော (ကို) ဂါဝိ ခီရ ဒုဟာပိယတေ- ညှစ်စေအပ်၏” ဤ၌ ကာရိတ်ကံသည် ဝုတ္တကံ ဖြစ်၏။ သို့သော် မိမိကာရိတ်ကံမှ တစ်ပါး တစ်ရံတစ်ခါ ဓာတ်ကံကိုလည်း ဟောသေးကြောင်းကို သိပါ။

ယောကောစိ ၊ပေ၊ ပယောဇယတိတိ ဝါ-“ယောကောစိ ဘဝတိ” ကား သုဒ္ဒ ကတ္တုဝါကျတည်း။ [“သုဒ္ဒကတ္တားသည် ကာရိတ်ကံ ဖြစ်လာ၏” ဟု ဆိုသောကြောင့် သုဒ္ဒကတ္တုဝါကျကို အပိုထည့်၍ ခင်းပြသည်။] “တမညော ဘဝါဟိ ဘဝါဟိ” ကား ဟေတုကတ္တားက ထိုသုဒ္ဒကတ္တားဖြစ်ခဲ့သော ကံကို စေခိုင်းတိုက်တွန်းပုံ ပြသော ဝါကျ တည်း။ [ဤဝါကျသည် ဟေတုဝါကျ မဟုတ်သေး၊ ဟေတုဝါကျ၏ အနက်ပြ ဝါကျဖြစ်သည်။] “ဣစ္စေဝံ ဗြဟ္မိတိ” အရ ဤသို့ တကယ်ဆိုသည်ဟု မမှတ်ရ၊ “ဖြစ်စေ ၏” ဟု ကာရိတ်ကြိယာကို သုံးစွဲရာ၌ “ဖြစ်လော ဖြစ်လော” ဟု ဆိုရာရောက်သော ကြောင့် “ဣစ္စေဝံ ဗြဟ္မိတိ” ဟု ပြထားသည်။ “ဖြစ်လော ဖြစ်လော” ဟု မဆိုသော်လည်း ဆိုသကဲ့သို့ “ဖြစ်စေခြင်း” အနက်၌ ဇော ဇာယပစ္စည်း သက်ပါ-ဟူလို။

အထဝါ ဘဝန္တံ ၊ပေ၊ ပယောဇယတိ-ဤကား ကာရိတ်ပစ္စည်း၏ အနက်ကိုပင် “ဘဝန္တံ” ဟု ကိတ်ကြိယာနှင့် တွဲဖက်၍ တစ်နည်းပြသော ဝါကျတည်း။ ဘဝန္တံ၌ အန္တ ပစ္စည်းသည် သတ္တိအနက်ကိုလည်း ဟော၏-ဟု သိစေလို၍ ဘဝန္တံကို “ဘဝတံ သမတ္ထံ” ဟု ဖွင့်သည်။ အရာဝတ္ထု တစ်ခုသည် ဖြစ်စွမ်းနိုင်သော သတ္တိ ရှိ၏။ သူ့ဘာသာကား ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ထိုသို့ ဖြစ်စွမ်းနိုင်လျက် မဖြစ်ပဲနေသော အရာဝတ္ထုကို ဖြစ်စေခြင်း (ဖြစ်အောင် တိုက်တွန်းခြင်း) ကို “ဘဝန္တံ ပယောဇယတိ” ဟု ဆို၏။

ဘဝိတံ ပယောဇယတိ -ဤလည်း ကာရိတ်ပစ္စည်း၏ အနက်ကို တစ်နည်းပြ ပြန်သော ဝါကျတည်း။ ဒုတိယနည်း၌ ဘဝန္တံဝယ် ပုလ္လိန် နပုလ္လိန်နှင့် ဆက်ဆံ၍ ဧကဝုစ်သချာ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ ရှိ၏။ ဤဘဝိတံ၌ကား ထိုကဲ့သို့ လိန် သချာကာလ အထူးမရှိ၊ ထိုသို့ လိန် သချာ ကာလကို မသုံးသပ်ပဲ သာမညအားဖြင့် ကာရိတ်ပစ္စည်း ၏ အနက်ကို ပြလို၍ “ဘဝိတံ ပယောဇယတိ” ဟု မိန့်ပြန်သည်။ “ဘဝိတံ ပယောဇယ တိ-ဖြစ်ခြင်းငှာ (ဖြစ်ဖို့ရာ-ဖြစ်အောင်) စေခိုင်းတိုက်တွန်း၏” ဟူသော အနက်၌ ဇော ဇာယ စသော ပစ္စည်းသက်ပါ-ဟူလို၊ ထိုပစ္စည်းများကို ကာရိတ်လည်း မှည့်။

သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ ဝုတ္တတ္ထာန မပ္ပယောဂေါတိ-ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့်၊ ဝါကျဿ-ဝါကျကို၊ အပ္ပယောဂေါ-မယှဉ်စေရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ကာရိတာနံ ဧဏာ လောပံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဣ လောပေါ-ဣ အနုဗန်ကို ချေ၊ အသံယောဂန္တဿ ဝုဒ္ဓိ ကာရိတေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဥုကာရဿ-၏၊ ဩကာရော-ဩဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု။

ဧ ဩ တိ, ဓာတုဂ္ဂဟဏဉ္စ-ဓာတုသဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ။

၅၄၁။ တေ အာဝါယာ ကာရိတေ။ ။ ပရေ, ကာရိတေ-ကာရိတ်ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဓာတုန္တဘူတာ-ဓာတုန်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ တေဩကာရေ ကာရာ-ထို ဩ အက္ခရာ ဧ အက္ခရာတို့သည်၊ အာဝ အာယာဒေသေ-အာဝအာယ အပြုတို့သို့၊ ပါပုဏန္တိ-ရောက်ကုန်၏၊ တေအာဝါယာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ဈေ အာဒိနံ-ဈေ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ အကာရိတေပိ-ကာရိတ်ပစ္စည်း မနှောင်းသော်လည်း၊ (အာဝ အာယာဒေသာ-တို့သည်)၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဩကာရဿ-ဩအက္ခရာ၏၊ အာဝါဒေသော-အာဝပြု၊ သရလောပါဒိ၊ ဓာတုပစ္စယေဟိ ဝိဘတ္တိယောတိ-ဟူ၍ ပရိဘာသာလာသောကြောင့်၊ တျာဒယော-တိ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)။

၅၄၁။ တေအာဝါယာတိ ၊ပေ၊ ဟောန္တိ — ကာရိတေကို ဖြုတ်၍ “တေ အာဝါယာ” ဟု ဒွိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂ ပြုလိုက်သည့်အခါ ကာရိတ် မနှောင်းသော်လည်း ပြုနိုင်၏၊ ထိုသို့ပြုရာ၌ ဈေအာဒိနံဝယ် အာဒိဖြင့် ဂေဓာတ်ကိုသာ ယူစရာရှိ၍ အာဝပြုဖို့ရန် “ဩ” မရှိသောကြောင့် “အာဝ အာယာဒေသာ” ဟု ထည့်သင့်မည် မထင်, “အာယာဒေသာ” ဟု ထည့်သင့်သည်၊ သို့ရာဝယ် “ဟောန္တိ” ဟု ဗဟုဝစ်ကြိယာ တိုက်ရိုက်ပါသောကြောင့် အာဝပြုခွင့်ကြီးလျှင် ပြုဖို့ရာ “အာဝ အာယာဒေသာ” ဟု ထည့်ရတော့သည်။

သရလောပါဒိ— အာဝ အာယပြုရာ၌ “ဝ-ယတို့ဝယ် သရပါသည်” ဟု အယူရှိ၍ ထိုသရကို ချေ၍ နောက် ဧ စသည်ကို ကပ်ဖို့ရာ “သရလောပါဒိ” ဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် ဝ-ယတို့၌ သရပါခွင့် မရှိကြောင်းကို “ဩ အဝ သရေ” သုတ်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိပါ။

ဝုတ္တတ္ထာ ၊ပေ၊ ဝုဒ္ဓိ— “ဘူ”တည်, ဓာတ်မှည့်, ပြခဲ့သော ဝါကျ ၃ ခု၏အနက်၌ ဧဏ ဣယ သက် (ဥဝဏ်နောင်ဖြစ်၍ ဣာပေ ဣာပယ မသက်ရ), ကာရိတ်မှည့်, [ဝုတ္တတ္ထာ မပ္ပယောဂေါဟူသော ပရိဘာသာကြောင့် ပြခဲ့သော ဝါကျ ၃ ခုကို ရုပ်တွက်ရာ၌ ထည့်၍ မတွက်ရ၊] ဆိုင်ရာသုတ်များဖြင့် ဣ အနုဗန်ချေ, အူ၌ ဥုကို ဩဝုဒ္ဓိပြု, “ဘော+ဧ-,ဘော+ယ” ဟု ရုပ် ၂ ခု ဖြစ်နေပြီ။

သော-ထိုရဟန်းသည်။ သမာဓိ-သမာဓိကို၊ ဘာဝယတိ-ဖြစ်စေ၏။ ဝါ-တိုးပွားစေ၏။ ပေ ၊ ဘာဝယတေ၊ ဘာဝယန္တေ-ဖြစ်စေကုန်၏။ [အတ္တနောပုဒ်၌ “ဏေ” ပစ္စည်းဖြင့် ရုပ် မရှိသင့်သောကြောင့် “ဘာဝယတေ” ဟု ဣယပစ္စည်းကိုသာ ပြတော့သည်။] ကမ္မေ-၌၊ အတ္တနောပဒ ယပစ္စယ ဤကာရာဂမာ- အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်၊ ယပစ္စည်း၊ ဤအာဂုံတို့သည်လည်းကောင်း၊ သရလောပါဒိစ-သရချေခြင်း အစရှိသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)။ [သိမ္မုအတိုင်း] တေန-ထိုရဟန်းသည်။ သမာဓိ-ကို၊ ဘာဝိယတေ-ဖြစ်စေအပ်၏။ ဝါ-တိုးပွားစေအပ်၏။ ပေ ၊ ဘာဝိယန္တိ။

တထာ-ပါး၊ ဘာဝေတု ဘာဝယတု-ဖြစ်စေလော၊ ပေ ၊ ဘာဝယန္တိ။ ကမ္မေ၊ ဘာဝိယတံ-ဖြစ်စေအပ်လော၊ ဘာဝိယန္တိ။ ဘာဝေယျ ဘာဝယေ (ဇယျကို ဧပြု)၊ ဘာဝယေယျ-ဖြစ်စေရာ၏။ [တစ်ချို့မှ၌ ရှေ့နောက် လွဲနေသည်။] ပေ ၊ ဘာဝေရံ ဘာဝယေရံ-ဖြစ်စေကုန်ရာ၏။ ကမ္မေ၊ ဘာဝိယေယျ-ဖြစ်စေအပ်ရာ၏။ ဘာဝိယေယျ။

အဇ္ဇတနိမ္မိ-၌၊ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ (ကရဿ ကာသတ္တမဇ္ဇတနိမ္မိ၌ “သတ္တမဇ္ဇတနိမ္မိ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂ)ဖြင့်၊ ကာရိတန္တပိ-ကာရိတ် အဆုံး ရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဒိဃကော-ဒိဃမှ (နောက်၌)၊ သကာရာဂမော-(သ)လာ၊ အဘာဝေသိ ဘာဝေသိ အဘာဝယိ ဘာဝယိ-ပြီ၊ ပေ ၊ အဘာဝယံ ဘာဝယံ-ကုန်ပြီ။ [“အဘာဝေယံ ဘာဝေယံ” ကား ပါဠိပျက်] အဘာဝေသိ

သော သမာဓိ ဘာဝေတိ- “သမာဓိ+ဘာဝတိ=သမာဓိသည်+ဖြစ်၏” ဟု သုဒ္ဒကတ္ထုဝါကျ ဖြစ်၏။ ထို “သမာဓိ” ဟူသော သုဒ္ဒကတ္ထားသည် ကာရိတ်ကတ္ထုဝါကျ၌ “သမာဓိ” ဟု အဝုတ္တကံ ဖြစ်လာ၏။ “သုဒ္ဒကတ္ထာစ ကာရိတေ ကမ္မသည်တော” နှင့် ညီ၏။ ကာရိတ် ကံဟောဝါကျ၌လည်း “တေန သမာဓိ ဘာဝိယတေ” ဟု ထိုသုဒ္ဒကတ္ထားသည်ပင် ကာရိတ်ပစ္စည်း၏ ဝုတ္တကံ ဖြစ်လာပြန်၏။ “ကာရိတေ သုဒ္ဒကတ္ထာစ၊ ကမ္မမာချာတ ဂေါစရံ” နှင့် ညီ၏။ ဤကံဟောဝါကျကို ထောက်လျှင် ကာရိတ်ဝုတ္တကံနှင့် ဓာတ်ဝုတ္တကတ္ထားသည် အရလည်း မပြား “ဝုတ္တ အဝုတ္တ” ဟု ၂ မျိုးလည်း မခြားဘဲ ဝုတ္တချည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ကာရိတ်ကံကား၊ ဓာတ်ကတ္ထား၊ မပြားဝုတ္တ အဝုတ္တ”... ဟူသော နိယာမ်ဝယ် “မပြား” ကို ဝုတ္တ အဝုတ္တ၌ စပ်ရ၍ “ဝုတ္တ အဝုတ္တလည်း မပြား၊ ဝုတ္တချည်းဖြစ်သည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်လည်း ဖြစ်နိုင်ပြန်သည်။ [“တေန သမာဓယော (တို့ကို) ဘာဝိယန္တေ၊ တေန တံ (သင် သမာဓိကို) ဘာဝိယသေ” စသော ဝါကျတို့ကိုလည်း သိစေ။]

ဘာဝေသိ [ဩကို ဣ ပြု၊] အဘာဝိတ္ထ အဘာဝယိတ္ထ၊ ပေ ၊ အဘာဝယိမှ၊
ကမ္မေ , အဘာဝိယိတ္ထ , အဘာဝိယိ-ဖြစ်စေအပ်ပြီ။

ဘာဝေသတိ ဘာဝယိသတိ-လတ္တံ့၊ ပေ ၊ ဘာဝေသထ၊ ပေ ၊
ဘာဝယိသာမ၊ ကမ္မေ , ဘာဝိယိသတေ ဘာဝိယိသန္တေ , ဘာဝိယိသတိ
ဘာဝိယိသန္တိ၊ [တစ်ချို့မှ၌ “ဘာဝိသတေ” ဟု ရှိ၏၊ ယပစ္စည်း ချေထား
သည်-ဟု ကြံ၊] အဘာဝိသ အဘာဝယိသ-ရာပြီ၊ အဘာဝိသံသု အဘာ
ဝယိသံသု၊ ကမ္မေ , အဘာဝိသထ အဘာဝယိသထ-ဖြစ်စေအပ်ရာပြီ၊
[ယပစ္စည်း ချေထားသည်-ဟု ကြံ၊ သိမ့်၌ကား “အဘာဝိသထ, အဘာ
ဝိယိသထ, အဘာဝိယိသ” ဟု ၃ ချက် ရှိ၏၊ ပဌမရပ်၌ ယပစ္စည်း ကျေ
သည်၊] ဣစ္စာဒိ။

တထာ-ပါး၊ ယောကောစိ-သည်၊ ဖစတိ-ချက်စွမ်းနိုင်၏၊ တံ-ထိုသူကို၊
အညော-သည်၊ ပစာဟိ ပစာဟိ-ချက်လော ချက်လော၊ ဣစ္စေဝံ ဗြဝီတိ၊
အထဝါ-ကား၊ ပစန္တံ-ချက်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ-စေခိုင်း၏၊ ဝါ-
ကား၊ ပစိတံ-ချက်ခြင်းငှာ၊ ပယောဇယတိ-၏၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ ဝုတ္တ
နယေန-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ဇော ဇာယာဒယော-ဇော ဇာယ အစရှိ
သော ပစ္စည်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ အကာရသ-အ အက္ခရာ၏၊ အကာ
ရော-အာ အက္ခရာဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ သေသံ=
ကြွင်းသော အစီအရင်ကို၊ နေယျံ-ဆောင်၍ သိထိုက်၏၊ [ဤသုတ်ဖြင့် ဇော
စသော ပစ္စည်းသက်ခြင်း ကာရိတ်မှည့်ခြင်းကို “ဝုတ္တနယ” ဟု ဆို၍၊ ဇာ
အနုဗန်ချေခြင်း စသည်ကို “သေသံ နေယျံ” ဟု ဆိုသည်။]

သော-ထိုသူသည်၊ ဒေဝဒတ္တံ-ကို၊ ဩဒနံ-ကို၊ ပါစေတိ-ချက်စေ၏၊
ပေ ၊ ပါစယာမ။ [ဇောပစ္စည်းနှင့် ဇာယပစ္စည်းကို တွဲ၍ ပြသည်၊] ဇောပေ
ဇာပယေသု ပန-ဇာပေ ဇာပယပစ္စည်းတို့၌ကား၊ သောပုရိသော-ထို
ယောကျ်ားသည်၊ တံပုရိသံ-ကို၊ ဩဒနံ-ထမင်းကို၊ ပါစာပေတိ-ချက်စေ၏၊
ပေ ၊ ပါစာပယန္တိ၊ ကမ္မေ , [သော ဩဒနံ ပါစိယတိ တေန,ပါစာပိယတိ,
ပါစာပယိယတိ ပါစာပယိယန္တိ” ဟု ဇော စသော ပစ္စည်း ၄ ချက် အစဉ်
အတိုင်း ပါဠိမှန် ရှိစေ၊] တေန-ထိုယောကျ်ားသည်၊ သော-ထိုယောကျ်ားကို၊
ဩဒနံ-ကို၊ ပါစိယတိ၊ ပေ ၊ ပါစာပယိယတိ-ချက်စေအပ်၏၊ ပါစာပယိ
ယန္တိ-ကုန်၏။

တထာ၊ ပါစေတု၊ ပေ ၊ ပါစာယတု-ချက်စေလော၊ ပါစီယတံ၊ ပေ ၊ ပါစာပီယတု-ချက်စေအပ်လော၊ ပါစာပီယန္တု၊ ပါစာပယီယတု၊ ပါစာပယီယန္တု၊ ပါစေယု၊ ပေ ၊ ပါစာပယေယျ-ရာ၏၊ ပါစီယေယျ-ချက်စေအပ်ရာ၏၊ ပါစီယေယျံ၊ အပါစေသိ အပါစယိ အပါစာပေသိ အပါစာပယိ-ချက်စေပြီ၊ ပါစေသတိ၊ ပေ ၊ အပါစာပယိဿ-ရာပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဂစ္ဆန္တံ-သွားစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ-၏၊ ဝါ၊ ဂန္တံ-သွားခြင်းငှာ၊ ပယောဇယတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထေ ဇော ဇာယာဒယော (ဟောန္တိ)၊ [“ယော ကောစိ ဂစ္ဆတိ၊ တမညော ပယောဇယတိ”ဟူသော အနက်လည်း ရနိုင်သည် ပင်၊] ဝုဒ္ဓိယံ-ဝုဒ္ဓိ အပြုသည်၊ သမ္ပတ္တာယံ-ရောက်လုလတ်သော်၊ [“ဝုဒ္ဓိ န ဟောတိ” ၌ စပ်၊] အသံယောဂန္ထဿ ဝုဒ္ဓိ ကာရိတေတိ - သုတ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

၅၄၂။ ဗဠာဒိနံ ဝါ။ ။ ကာရိတေ-ကာရိတ်ပစ္စည်းကြောင့်၊ အသံ ယောဂန္ထာနံ-ကုန်သော၊ ဗဠာဒိနံ-ဗဠ အတူရှိကုန်သော၊ စာတူနံ-တို့၏၊ ဝါ-စွာ၊ ဝုဒ္ဓိ၊ ဟောတိ၊ ဣတိ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ဝါဂ္ဂဟဏေန-ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ နဟောတိ၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ၊ ပေ ၊ အတ္ထော၊ သော-ထိုသူသည်၊ တံ ပုရိသံ-ကို၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂမေတိ၊ ပေ ၊ ဂစ္ဆာပယတိ-သွားစေ၏၊ တေန- ထိုသူသည်၊ သော-ထိုယောက်ျားကို၊ ဂါမံ-သို့၊ ဂမီယတိ၊ ပေ ၊ ဂစ္ဆာပယီ ယတိ-သွားစေအပ်၏၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသည်ကို၊ သပ္ပတ္ထ-အလုံးစုံသော ရုပ်၌၊ ယောဇေတဗ္ဗံ-၏၊ ဥပရိပိ-အထက်၌လည်း၊ ဧဝံ-တည်း။

ဗဠ=ဤဟာယံ-အားထုတ်ခြင်း၌....၏၊ ဗဠန္တံ-အားထုတ်စွမ်းနိုင်သူ ကို၊ ပယောဇယတိ-၏၊ ဗဠေတိ-အားထုတ်စေ၏၊ ဗဠာဒိနံ ဝါတိ-ဗဠာဒိနံ ဝါဟု ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုခြင်းကြောင့်၊ န ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်၊ ဗဠယတိ ဗဠာပေတိ ဗဠာပယတိ-အားထုတ်စေ၏။

၅၄၂။ ဗဠာဒိနံ ဝါ-အာဒိသဒ္ဓါသည် “အတူ” အနက်ရှိ၏-ဟု အခြားကျမ်း တို့၌ ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ဗဠ ကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိ အပြု မမြဲခြင်းတူသော ဂမု-ဂဏ-ကမု- ဒမု-သမု စသောသဒ္ဓါတို့ကို ယူ၊ ဝါသဒ္ဓါကို ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတ္တဟု ဆိုသော ဤ ရုပ်သံ၌ အလိုအားဖြင့် “ဗဠေတိ ဥဂ္ဂါဠေတိ၊ အတိက္ကမေန္တော အတိက္ကာမေန္တော”တို့၌ အနိစ္စဝိမိ၊ ဂမေန္တော-ဟူသော ကာရိတ်ရုပ်၊ ဒမေန္တော သမေန္တော ဟူသော စုဒ္ဓာဒိရုပ် တို့၌ အသန္တဝိမိ-ဟု ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ကြောင်းကို ဋီကာဖွင့်၏၊ သဒ္ဓန်တိ၌ကား ဝါကို ဝိကပ်ဟု ကြံ၍ “ဗဠေတိ ဗာဠေတိ၊ ဂမေတိ ဂါမေတိ” ဟု ပြုသည်။

ကာရိတေတိ ဝတ္တတေ၊....

၅၄၃။ ဂုဟဒုသာနံ ဒီဃံ။ ။ ပရေ၊ ကာရိတေ-ကြောင့်၊ ဂုဟဒုသ
ဣတိ-ဂုဟ ဒုသ ဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ ဓာတူနံ-တို့၏၊ သရော-သရသည်၊
ဒီဃံ အာပဇ္ဇတေ၊ အယံ-ဤသုတ်သည်၊ ဝုဒ္ဓါပဝါဒေါ-ဝုဒ္ဓိကို တားမြစ်သော
သုတ်တည်း၊ ဂုဟ=သံဝရဏေ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၌....၏၊ ဂုဟိတတု-စောင့်
ရှောက်ခြင်းငှာ၊ ပယောဇယတိ-၏၊ ဂုဟယတိ-စောင့်ရှောက်စေ၏၊ ဂုဟ
ယန္တိ-ကုန်၏၊ ဒုသ=အပွိုတိမို-မနှစ်သက်ခြင်း၌....၏၊ ဒုသန္တံ-မနှစ်သက်
စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ-၏၊ ဒုသယတိ-မနှစ်သက်စေ၏၊ ဝါ-ဖျက်ဆီး
၏၊ ဒုသယန္တိ-ကုန်၏၊ ဣစ္စာဒိ။

တထာ-ပါး၊ [ဘူဝါဒိဂိုဏ်း၌ ဘူ-ဂမု-ပစတို့နောင် ဣသု ယမု စသော
ဓာတ်တို့ကို ပြခဲ့ရကား ထိုဓာတ်အချို့ကို ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် တွဲပြလို၍
“တထာ” စသည် မိန့်၊] ဣစ္စန္တံ-လိုချင်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ-၏၊
ဣစ္စာပေတိ၊ ပေ၊ ဒေယတိ-လိုချင်စေ၏၊ နိယန္တံ-ရှောင်ကြဉ်စွမ်းနိုင်သူကို၊

၅၄၃။ ဝုဒ္ဓါပဝါဒေါယံ - ဤသုတ်မရှိလျှင် “အသံယောဂန္တဿ ဝုဒ္ဓိ ကာရိတေ”
ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၍ “ဂေါဟယတိ၊ ဒေါသယတိ” စသည် ဖြစ်ရာ၏၊ ထိုသို့ မဖြစ်စေဘဲ
ဝုဒ္ဓိအပြုကို ဤသုတ်က တားမြစ်၍ ဒီဃ ပြုသည်၊ ဤသုတ်က ကာရိတ်နှောင်းရာ၌သာ
ဒီဃ ပြု မည်-ဟု ဆိုသော်လည်း “ဂုဟနံ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ဝါ-လျှို့ဝှက်ခြင်း”
စသည်၌ ကာရိတ် မနှောင်းဘဲလည်း ဒီဃပြု၏၊ မောဂ္ဂုလ္လာနံ၌လည်း ဤဂုဟဓာတ်၌
ကာရိတ် နှောင်းခြင်းကို မဆို “ဂုဟိဿ သရေ” ဟု သုတ်တည်၍ သရနှောင်းလျှင်
ဒီဃပြုရမည်-ဟု ဆိုသည်၊ သရ မနှောင်းလျှင်ကား “ဂုယံ-လျှို့ဝှက်အပ်သော အရပ်”
စသည်ဖြင့် ဒီဃ မပြုရ။

ဒုသဓာတ်။ ။ ဒုသဓာတ်၌ကား ကာရိတ်နှောင်းမှပင် ဒီဃပြုဖို့ရန် တစ်ညီ
တစ်ညွတ်ထည်း ဆိုကြ၏၊ ကာရိတ်မနှောင်းလျှင် “ဒုဿနံ-ပဒုဿတိ” စသည်ဖြင့်
ဒီဃမပြုရ၊ ကာရိတ်နှောင်းလျှင် “ဒုသေတိ၊ ဒုသယတိ၊ ဒုသိတော၊ ဒုသကော” စသည်
ဖြင့် ဒီဃပြုရသည်၊ မှန်၏- “ဒုသေတိ-ဖျက်ဆီး၏” ဟူရာ၌ “ဒုသ=ဝိဂတေ-ကင်းကွာ
ပျက်စီးခြင်း” ဟူသော ဓာတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဒုသေတိ-ပျက်စီးစေ၏” ဟု သဒ္ဒါနက်
နှင့် အညီ ပေးရသည်၊ “ဒုသိတော” ကို မောဂ္ဂုလ္လာနံ၌ ကာရိတ် ဏိပစ္စည်းဖြင့် “ဒုသိ”
ဖြစ်စေပြီးမှ တ ပစ္စည်းသက်သည်၊ ကစ္စည်းကျမ်းအလို ကာရိတ်ဏေပစ္စည်း သက်ပြီးမှ
ဧ ကို ချေသည်ဟု ဆိုသင့်၏၊ ဒုသကော၌လည်း ကာရိတ်ဏေပစ္စည်း သက်။ [ဒုဋ္ဌ
ဒေါသ သိက္ခာပုဒ်၌ “ဒုသေတိ ဝိနာသေတိတိ ဒေါသော” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဒေါသော၌
ဒုသဓာတ် ကာရိတ်ဏေပစ္စည်း ဏေပစ္စည်းဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုထားသည်ကို တွေ့ရသောကြောင့်
ဒီဃ အပြု မမြဲ၊ ရံခါ ဝုဒ္ဓိလည်း ပြုသေး၏-ဟု မှတ်။]

ပေ ၊ နိယာမေတိ နိယာမယတိ-ရှာင်ကြဉ်စေ၏။ အာသန္တံ-နေစွမ်းနိုင်သူကို။
 ပေ ၊ အစ္စာပယတိ-နေစေ၏။ လဘန္တံ-ရစွမ်းနိုင်သူကို။ [ပယောဇယတိ-
 စသည်၌ အနက်ထင်ပြီ။] ဝစန္တံ-ဆိုစွမ်းနိုင်သူကို။ ပေ ၊ ဝါစေတိ။ ပေ ၊
 ဝါစာပယတိ-ဆိုစေ၏။ ဝါ-ပို့ချ၏။ ဧဝံ-တူ။ [“ဝသန္တံ ပယောဇယတိ”
 စသည်ကို ညွှန်ပြသည်။] ဝါသေတိ။ ပေ ၊ ဝါသာပေတိ-နေစေ၏။ ဝါဟေ
 တိ။ ပေ ၊ ဝါဟာပယတိ-ဆောင်စေ၏။ ဝါ-မျှော်၏။ ပေ ၊ ဇီရေတိ။ ပေါ-
 ဆွေးမြေ့စေ၏။ ပေ ၊ မာရေတိ-သေစေ၏။ ဝါ-သတ်၏။ ဒသေတိ ဒဿ
 ယတိ-မြင်စေ၏။ ဝါ-ပြ၏။ [ဤ၌ ဒိသကို သုတ်ကြီးဖြင့် “ဒဿ” ပြုပြီးမှ
 ဣ ဣယပစ္စည်း သက်။]

တထာ၊ တုဒန္တံ-ထိုးဆွစွမ်းနိုင်သူကို။ ပေ ၊ ပဝိသန္တံ-ဝင်စွမ်းနိုင်သူကို။
 ပေ ၊ ပဝေသေတိ-ဝင်စေ၏။ ဝါ-သွင်း၏။ ပေ ၊ ဥဒ္ဓိသန္တံ-ရွတ်ပြစွမ်းနိုင်သူ
 ကို။ ပေ ၊ ပဟောန္တံ-အပြားအားဖြင့် ဖြစ်စွမ်းနိုင်သူကို။ ပယောဇယတိ-၏။
 ပဟာဝေတိ၊ ပဟာဝယတိ-အပြားအားဖြင့် ဖြစ်စေ၏။ [တုဒါဒိဓာတ်နောင်
 “ဟူဝါဒိ”ဓာတ်ကို ပြခဲ့ရကား ဤပဟာဝေတိ၌ “ပပုဗ္ဗ ဟူဓာတ်၊ ဣ၊ ဥု၊
 သြဝုဒ္ဓိပြု၊ သြကို အာဝ ပြု၍ ပြီးသည်။ ပဟာပေတိ စသည်ရှိလျှင် ပါဠိ
 ပျက်။] သယန္တံ-အိပ်စွမ်းနိုင်သူကို။ ပယာဇယတိ-၏။ သာယေတိ သာယယ
 တိ-အိပ်စေ၏။ ဧတ္ထ-ဤပြုယုဂ်တို့၌၊ ဧကာရဿ-ဧကို၊ အာယာဒေသော-
 အာယ ပြု။ [သိဓာတ်၊ ဣကို ဧဝုဒ္ဓိ၊ ဧကို အာယ ပြု၍ ဣ ဣယပစ္စည်းဖြင့်
 “သာယေတိ သာယယတိ” ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ။] သယာပေတိ သယာပယတိ-
 အိပ်စေ၏။ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဣပေ ဣာပယေသု-ဣာပ ဣာပယ
 ပစ္စည်းတို့၌၊ အာယာဒေသဿ-အာယ အပြု၏။ ရဿတ္တံ-ပြု။ [ဣာပပစ္စည်း
 ဖြင့် “သာယာပတိ” ဟု ပြီးသင့်သော်လည်း သုတ်ကြီးဖြင့် သာ၌ အာကို
 ရဿပြု၍ “သယာပေတိ” ဟု ပြီးသည်။ သယာပယတိလည်း နည်းတူ။]
 နယန္တံ-ဆောင်စွမ်းနိုင်သူကို။ ပယောဇယတိ-၏။ နာယေတိ နာယယတိ
 နယာပေတိ နယာပယတိ-ဆောင်စေ၏။ [သီမူ၌ “နာယေတိ” မပါ။ သိဓာတ်
 ကဲ့သို့ နိဓာတ်၌လည်း နည်းတူပင် ၄ ရုပ် ပြသင့်၏။ သီမူ၌ “နယာပယတိ”
 နောင် “အာနာပေတိ ဝါ-ရှေးရှုဆောင်စေ၏” ဟုလည်း ရှိသေး၏။...သိ
 ဓာတ် နိဓာတ်တို့သည် ဣဝဏ္ဏန္တ ဓာတ်များဖြစ်၍ ဋီကာအလို “ဣာပေ
 ဣာပယ” ၂ ပစ္စည်းသာ သက်သင့်၏။ “သာယေတိ နာယေတိ သာယယတိ
 နာယယတိ” ရုပ်များ မရှိသင့်။ သို့သော် စာကိုယ်၌ တားမြစ်ချက် မရှိသော

ကြောင့် စာကိုယ်အလိုအတိုင်း ပါနေသည်။] ပတိဋ္ဌန္တံ-တည်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ ပတိဋ္ဌာပယတိ-တည်စေ၏၊ ပတိဋ္ဌပေတိ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ [ဌာ၌ ကွစိဓာတုဖြင့် ရဿပြု၊ ဤ၌ “ပတိဋ္ဌပေတိ-ဟု ရဿရုပ်ကို ပြသောကြောင့် “သံ+အာပုဗ္ဗ ဒါ၊ ဣာပေ” ဖြင့် “သမာဒပေတိ” စသော ရဿရုပ်များလည်း ရှိနိုင်ကြောင်း သိရသည်။]

ဟနန္တံ-ညှင်းဆဲစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဣာ ဣယာဒယော-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဣမှိတိ ဝတ္တတေ။

၅၄၄။ ဟနဿ ဃာတော။ ။ ပရေ-သော၊ ဣကာရဝတိ-ဣ အက္ခရာရှိသော၊ ကာရိတ ပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ဟနဣတိ ဧတဿ ဓာတုဿ၊ ဃာတာဒေသော-ဃာတ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဃာတေတိ-ညှင်းဆဲစေ၏၊ ဝါ-သတ်စေ၏၊ ပေ ၊ ဝဓောဝါ သဗ္ဗတ္တာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝဓာဒေသေ-ဟနကို ဝဓ ပြုရာ၌၊ ဝဓေတိ ဝဓပေတိ-ညှင်းဆဲစေ၏၊ [“ဝဓေတိ ဝဓပယတိ” တို့ မပါသော်လည်း ရှိနိုင်၏။]

ဇဟောန္တံ-ပူဇော်စားခံနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ဇဟာဝေတိ ဇဟာဝယတိ-ပူဇော်စေ၏၊ [ဥဝဏ္ဏန္တံ ဓာတ်ဖြစ်၍ “ဣာ ဣယ” သက်၊ ဟု၏ ဥကို ဩဝုဒ္ဓိ၊ ဩကို အာဝပြု၊ ဇဟာဝေတိ-စသည် ရှိစေ၊] ဇဟန္တံ-စွန့်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ဇဟာပေတိ ဇဟာပယတိ-စွန့်စေ၏၊ ဟာပေတိ ဟာပယတိ-ယုတ်လျော့စေ၏၊ [“ဟာ”ဟု အာကာရန္တဖြစ်၍ “ဣာပေ၊ ဣာပယ” သက်၊ ဟာဟာ ဒွေဘော်ပြု၊ ရှေ့ဟကို ဧပြု၊ ရဿလည်း ပြု၊] ဒဒန္တံ-ပေ ၊ ပိဒဟန္တံ-ပိတ်စွမ်းနိုင်သူကို၊ [ရုပ်ပြီးပုံ ကတ္တရုပ် ပြန်ကြည့်။]

ရန္တန္တံ-ပိတ်ဆို့ စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ရောဓေတိ-ပိတ်ဆို့စေ၏၊ ပေ ၊ ဆိန္တန္တံ-ဖြတ်စွမ်း နိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ယုဉ္ဇန္တံ- အားထုတ်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ဘုဉ္ဇန္တံ-စားစွမ်း နိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ဘောဇေတိ-စားစေ၏၊ ဝါ-ကျွေး၏၊ မုဉ္ဇန္တံ-လွှတ်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ။

ဒိဗ္ဗန္တံ-တောက်ပစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ဒေဝေတိ ဒေဝယတိ-တောက်ပစေ၏၊ ဥပ္ပန္တံ-ဖြစ်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ဗုဇ္ဇန္တံ-သိစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ [“ဗုဇ္ဈာပေတိ၌ ဗုဓနောင် ဒါဓန္တတော ယောကွစိ” ဖြင့် ယလာ-ဟူရာ၌ ဒိဝါဒိတော ယောသုတ်ဖြင့် ယပစ္စည်းသက်၍လည်း ပြီးနိုင်ရာ၏၊] တုဿန္တံ-နှစ်သက်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ သမန္တံ-ငြိမ်းစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ သမေတိ သမယတိ-

ငြိမ်းစေ၏။ ဝါ-ငြိမ်း၏။ ပေ ၊ ဃဋ္ဌာဒိတ္တာ-ဃဋ္ဌာဒိဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိ မဖြစ်၊ ကုပ္ပန္တံ-စိတ်ဆိုးစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ဇယန္တံ-ဖြစ်စွမ်းနိုင်သူကို၊ သုဏန္တံ-နားထောင် စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ သာဝေတိ သာဝယတိ-နားထောင်စေ၏။ ဝါ-ကြားစေ၏။ ပါပုဏန္တံ-ရောက်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ [ဘူဝါဒိဓာတ်၊ ရုဓာဒိဓာတ်၊ ဒိဝါဒိဓာတ်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ပြုပြီး၍ ဤသ္မာဒိဓာတ်၌ ၂ ရုပ်သာ ပြသည်။ နောက်၌လည်း ကိယာဒိ တနာဒိ စုရာဒိဓာတ်ကို အစဉ်အတိုင်း ပြလတ္တံ့။]

ဝိက္ကိဏန္တံ-ရောင်းစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ၊ “ဝိက္ကာယေတိ ဝိက္ကာယယတိ ဝိက္ကာယာပေတိ ဝိက္ကာယာပယတိ-ရောင်းစေ၏” [ဤသို့ သိဓာတ်ကဲ့သို့ ၄ ရုပ်ပင်၊ ဋီကာအလို နောက် ၂ ရုပ်သာ ရှိသင့်၏။] ဇိနန္တံ-အောင်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ဇယာပေတိ ဇယာပယတိ-အောင်စေ၏။ [ဇာ၌ အာကို ရသာ ပြု။] ဇာနန္တံ- သိစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ဂဏန္တံ-ယူစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ဂါဟေတိ ဂါဟာယတိ ဂဏာပေတိ ဂဏာပယတိ-ယူစေ၏။

ဝိတနန္တံ-ချဲ့စွမ်းနိုင်သူကို၊ [တနောန္တိကို ထောက်၍ “တနောန္တံ” ဟု ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်းမည်။] ပေ ၊ ဝိတာနေတိ ဝိတာနယတိ-ချဲ့စေ၏။ ယောကောစိ၊ ပေ ၊ ဣစ္စေဝံ ဗြဝီတိ၊ (“အထဝါ” ပါသင့်သေး၏။) ကရောန္တံ-ပြုစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ ဝါ၊ ကာတံ-ငှာ၊ (ပယောဇယတိ) ကာရေတိ၊ ပေ ၊ ကာရပယတိ-ပြုစေ၏။ ဣစ္စာဒိ။

စောရေန္တံ-ခိုးစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ၊ ပေ ၊ စိန္တေန္တံ-ကြံစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ပူဇေန္တံ-ပူဇော်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ၊ ပူဇာပေတိ ပူဇာပယတိ-

ဂဏာပေတိ။ ။ “ဂဟ+.....+စာပေ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ “ဂဟာဒိတော ပွဏာ” ဟူသော ဝိနာဓိကာရ (ကတ္တာအနက်၌ သက်သော ဝိဘတ်ပစ္စည်း နှောင်းရာ၌သာ သုတ်ရင်းက သက်သောကြောင့် ထို “ကတ္တရိ” အလိုက်ကို ကြည့်သော) ယောဂဝိဘာဖြင့် ကာရိတ် ပစ္စည်းကြောင့် ဘာပစ္စည်း သက်၍ “ဂဏာပေတိ” စသည် ဖြစ်၏။

ကာရေတိ၏ သဒ္ဒကတ္တူ တစ်မျိုး။ ။ “ရဇံ ကာရေတိ” စသည်၌ “ရဇံ-မင်း၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကြီးအကဲ အဖြစ်ကို၊ မဟာဇနေန-များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာရေတိ-ပြုစေ၏” ဟု ရာ၌ ဤကာရိတ် ကတ္တူရုပ်တည်း၊ တစ်ချို့ အရာ၌ကား “ရဇံ-မင်း၏ကိစ္စကို၊ ကာရေတိ-ပြု၏” ဟု သဒ္ဒကတ္တူရုပ် ရှိသေး၏။ ထို၌ “စုရာဒိတော ဇော ဏယာ” ဝယံ “ဇော ဏယာ” ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဇောသက်၊ တနာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ သြပစ္စည်းလည်း သက်၊ ချေ၍ ပြီးသည်။

ပူဇော်စေ၏။ [စာကိုယ်၌ စုရာဒိနောင် ဏာပေ ဏာပယ ၂ ပစ္စည်းသာ သက်-
 ဟု မဆိုခဲ့သော်လည်း “သေသတော စတုရော ဒွေဝါ” ၌ “ဒွေအရ ၂ ပစ္စည်း
 သာ ပြသည်။] ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်ကို၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော
 ဓာတ်တို့၌၊ သုဗောဓံ-လွယ်ကူစွာ သိအပ်၏။ ဝါ-သိလွယ်ပြီ။

ဓာတုပစ္စယတောစာပိ-ဓာတုပစ္စယမှ နောက်၌လည်း၊ ကာရိတပစ္စယာ-
 တို့သည်၊ သိယုံ-ဖြစ်ကုန်၏။ စ-ဆက်ဥးအံ့၊ သကာရိတေဟိ-ကာရိတ်
 ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဓာတ်တို့မှ (နောက်၌)၊ ယုဏျုနံ-ယုပစ္စည်း၊ ဣ
 ပစ္စည်းတို့၏ (အစီအရင်ကို)၊ ဒဿနံ-ပြကြောင်းဖြစ်သော “နဒါဒိဟိ ယုဏျုန
 မနာနနာ ကာနနကာ သကာရိတေဟိစ” သုတ်သည်၊ ဉပကံ-သိစေတတ်
 သော သက်သေခံတည်း။

တေန-ထို့ကြောင့်၊ [“ဣစ္စာဒိ သိဇ္ဈတိ” ၌ လှမ်းစပ်၊] တိတိက္ခံ-သည်းခံ
 စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပယောဇယတိ-၏။ တိတိက္ခေတိ၊ တိတိက္ခယတိ၊ တိတိက္ခာ
 ပေတိ၊ တိတိက္ခာပယတိ-သည်းခံစေ၏။ (တစ်ချို့စာ၌ “၂ ရုပ်သာ ရှိ၏”)
 [တိကိစ္ဆန္တံ-ဆေးကုစွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ တိကိစ္ဆေ တိ၊ ပေ ၊ တိကိစ္ဆာပယတိ-
 ဆေးကုစေ၏။ ဧဝံ-တူ၊ ဗုဘုက္ခေတိ၊ ပေ ၊ ဗုဘုက္ခာပယတိ-စားလိုစေ၏။

ဓာတုပစ္စ ၊ပေ၊ ဉပကံ—ရေး၌ ပြခဲ့သော ရုပ်များသည် ဓာတ်နောင် ကာရိတ်
 ပစ္စည်း သက်ပုံတည်း၊ ထိုပြခဲ့သော ဓာတ်နောင်သာ မက၊ ခ-စသော ဓာတုပစ္စယတို့
 နောင်လည်း ကာရိတ်ပစ္စည်းများ သက်သေး၏။ ထိုကဲ့သို့ သက်နိုင်ကြောင်း သက်သေခံ
 ကား “နဒါဒိဟိ ယုဏျုန မနာနနာ ကာနနကာ သကာရိတေဟိစ” သုတ်ပင်တည်း၊
 ထင်ရှားအံ့-ထိုသုတ်၌ “ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် တကွဖြစ်သော နဒဓာတ် စသည်နောင်
 ယုကိုအန-အာနန ဣဂြို အက-အာနနက ပြု” ဟု ဆိုထား၏။ ထိုသုတ်အရ “ကာရိတ်
 ပစ္စယန္တဓာတ်နောင် ကာရိတ်အမည်ရသော ဣ သက်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့
 ကြောင့် “ကာရိတ်ပစ္စည်းနောင် ကာရိတ်ပစ္စည်း တစ်ခုထပ်၍ သက်နိုင်၏” ဟု သိသာ
 ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ဓာတုပစ္စယန္တချင်း တူသော ခ-စသော ပစ္စည်း
 နောင်လည်း ကာရိတ်ပစ္စည်း သက်နိုင်ကြောင်း သိသာပြန်သည်။

တေန ၊ပေ၊ ဣစ္စာဒိ သိဇ္ဈတိ—“တေန-ထိုသို့ ဓာတုပစ္စယနောင် ကာရိတ်ပစ္စည်း
 သက်နိုင်သောကြောင့်” တိတက္ခ-ဟူသော ဓာတုပစ္စယန္တ သဒ္ဓါနောင် ဇော စသော
 ပစ္စည်းသက်၍ “တိတိက္ခေတိ” စသော ရုပ်များ ဖြစ်၏။ ကာရိတ်ပစ္စည်းနောင် အခြား
 ကာရိတ်ပစ္စည်းလည်း ၁-ဆင့်၊ ၂-ဆင့် ဆင့်၍ သက်နိုင်သေး၏။ လောကသုံးစွဲရ်း

ပဗ္ဗတာယန္တံ-တောင်ကဲ့သို့ ပြုကျင့်စွမ်းနိုင်သူကို၊ ပေ ၊ ပဗ္ဗတာယယတိ-
တောင်ကဲ့သို့ ပြုကျင့်စေ၏။ [ပဗ္ဗတာယ-နာမဓာတ်နောင် ဣယသကံ၊]
ပုတ္တိယတိ-သားကဲ့သို့ ပြုကျင့်စေ၏။ ဣစ္စာပိ-ဤသို့အစရှိသော ရုပ်သည်
လည်း၊ သိဒ္ဓံ-ပြီးသည်။ ဘဝတိ-၏။.....ဓာတုပစ္စယန္တနယော- ဓာတုပစ္စယ

အားဖြင့် ကာရိတ် ၃ ဆင့်သာ သက်ရိုးရှိသည်။ ထိုတွင် ရှေးရှေး (၂ ဆင့်သက်လျှင်
ရှေ့တစ် ဆင့်ကို၊ ၃ဆင့် သက်လျှင် ရှေ့ ၂ ဆင့်) ပစ္စည်းကို ကွစိဓာတုဖြင့် ချေရမည်-
ဟု ဘေဒစိန္တာ မိန့်သည်။

**သောဟိ လောကပ္ပမာဏေန၊ တိက္ခတ္ထံ ပဋိပစ္စတေ၊
အတြဟိ ပုရိမော လုတ္တော၊ ကာရိတာဝ နိပါတနာ။**

၂ ဆင့်သက်ပုံ။ ။ [ကာရိတ် တစ်ဆင့် သက်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ။] ၂ ဆင့် သက်ပုံ
ကား- “အမစ္စော သာမိကံ ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ-အမတ်သည် သခင်ကို ကျွန်ကို
ရွာသို့ သွားပစေဟု စေခိုင်း၏” (ဂမု+ဏေ+ဣယ+တိ) ဂါမံသည် ဂမုဓာတ်၏ ကံ၊
ဒါသံသည် ပဌမကာရိတ် ဇော၏ ကံ၊ သာမိကံသည် ဒုတိယ ကာရိတ် ဣယ၏ကံ၊
ဏေ ဌံ ဧကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ၍ “ဂမယတိ” ဟု ပြီးသည်။ ကံဟောဝါကျ၌ ဒုတိယ
ကာရိတ်ကံသည် အခိုင်းခံရသော ကံဖြစ်၍ ဝုတ္တကံဖြစ်၏။ “အမစ္စေန သာမိကော
ဒါသံ ဂါမံ ဂမယိယတေ-သွားပစေဟု စေခိုင်းအပ်၏” ။

၃ ဆင့်သက်။ ။ ရာဇာ အမစ္စံ သာမိကံ ဒါသံ ဂါမံ ဂမာပေတိ=သွားပစေဟု
စေခိုင်းစေ၏။ (ဂမု+ဏေ+ဣယ+ဏာပေ+တိ) အမစ္စံသည် တတိယကာရိတ် ဏာပေ
ပစ္စည်း၏ ကံတည်း၊ ရှေ့ ၂ ပစ္စည်းကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ၍ “ဂမာပေတိ” ဟု ပြီးသည်။
ဏေချည်းဖြစ်စေ ဣယချည်းဖြစ်စေ ၂ဆင့် ၃ဆင့် ဆင့်၍ သက်နိုင်သည်ပင်။ ကံဟော
ဝါကျ၌ “ရညာ အမစ္စော သာမိကံ ဒါသံ ဂါမံ ဂမာပိယတေ=သွားပစေဟု စေခိုင်း
စေအပ်၏” [ကာရိတ် အဝုတ္တကံတို့၌ ဒုတိယာဝိဘတ်အပြင်၊ တတိယာ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်
လည်း ရှိနိုင်၏။ အဝုတ္တဖြစ်၍ သဒ္ဒါ (နာမ-တုမှ-အမှ) ၃ မျိုး၊ ဝစ် ၂ မျိုးလည်း
ရှိနိုင်၏။ ဂတိ ဗုဒ္ဓိ ၃စု ပဌ ဟရ ကရသယာဒီနံ-ဟူသော ကာရကသုတ်၌ ပြခဲ့သည့်
အတိုင်း နည်းမှီ၍လည်းကောင်း ဆရာအထံ နည်းခံ၍လည်းကောင်း သိကြပါလေ
တော့၊ “အတ္တနာ ဝိပ္ပကတံ ပရေဟိ ပရိယောသာဝါပေတိ=မိမိမိပြီးစေအပ် သေးသော
ကျောင်းကို သူတစ်ပါးတို့ကို ပြီးစေပါ ဟု စေခိုင်း၏” ၌ ပရိ+အဝပုဗ္ဗ၊ သောဓာတ်
ဏာပေ ၂ ဆင့်သက်၍ “ပရိယောသာဝါပေတိ” ဟု ဖြစ်ရာမှ ရှေ့ပကို ဝပြုထားသည်။
ဤပါဠိတော် ပြယုဂ်ကို ထောက်၍ ရှေ့ပစ္စည်းကို မချေသော အရာလည်း ရှိသေး၏-
ဟု မှတ်။]

အာဏတ္တိနှင့် ကာရိတ်အထူး။ ။ တထာစ-ထို့ကြောင့်လျှင်၊ ပယောဇ္ဇ ပဝတ္တိ
ဥပဟိတာ-ပယောဇ္ဇကတ္တာ၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာနှင့် စပ်သော၊ ယာ ပယောဇက နိဋ္ဌ

အဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့ကို သိရာသိကြောင်း နည်းသည်။ (သမတ္တော-ပြည့်စုံပြီ)။
 [တစ်ချို့စာ၌ “သာသနတ္ထံ သမုဒ္ဓိန္ဒံ၊ အာချာတ် သကဗုဒ္ဓိယာ၊ ဗာဟုဿစ္စ
 ဗလေနိဒံ၊ စိန္တယန္တ ဝိစက္ခဏာ” ဟု ရှိသေး၏။ နောက်မှ ထည့်ပါ၌ ဖြစ်ဟန်
 တူသည်။...အာချာတ်-အာချာတ်ကို၊ သကဗုဒ္ဓိယာ-မိမိညဏ်ဖြင့်၊ သာသ
 နတ္ထံ-သာသနာတော်၏ အကျိုးငှာ၊ သမုဒ္ဓိန္ဒံ-ကောင်းစွာ ပြအပ်ပြီ၊ ဗာဟု
 ဿစ္စဗလေန-ဗဟုဿုတ အစွမ်းဖြင့်၊ ဣဒံ-ဤအာချာတ်ကို၊ ဝိစက္ခဏာ-
 ပညာရှိတို့သည်၊ စိန္တယန္တ-ကြံကြပါကုန်။]

ပဝတ္တိ-အကြင်ပယောဇက ကတ္တား၌ တည်သော ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်၊ (အတ္တိ)၊
 သော-ထိုပယောဇက ကတ္တား၌ တည်သော ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်၊ ဇာတိ-ကာရိတ်
 ပစ္စည်း၏ (စေခိုင်းခြင်း) အနက်တည်း၊ တဒနပဟိတာ-ထိုပယောဇက ကတ္တား၏ ဖြစ်
 ခြင်း ကြိယာနှင့် မစပ်သော၊ ပယောဇကပဝတ္တိတု-ပယောဇက ကတ္တား၏ ဖြစ်ခြင်း
 ကြိယာသည်ကား၊ ဥဘယဘေဒေါ-၂ ပါး၏ အထူးတည်း။

ဆိုလိုရင်းကား - “ဘဝံ ပန ပုစ္ဆတု-အရှင်သည် ပြဿနာကို မေးလော” ဟု
 စေခိုင်းရာ၌ စေခိုင်းခြင်းကြိယာသည် စေခိုင်းအပ်သူနှင့် မစပ်၊ စေခိုင်းတတ်သူ၌သာ
 တည်၏။ ဤသို့ စေခိုင်းတတ်သူ တစ်ဦးထည်း၌ တည်သော စေခိုင်းခြင်း တိုက်တွန်း
 ခြင်းကြိယာသည် အာဏတ္တိမည်၏။ ပဏ္ဍိတော ဘဝံ ပန ပုစ္ဆယတိ-သူခမိန်သည်
 အရှင်ကို ပြဿနာကို မေးစေ၏” ဟု ရာ၌ကား မေးစေခြင်း (အမေးခိုင်းခြင်း) ကြိယာ
 သည် စေခိုင်းသူ ပဏ္ဍိတ၌ တည်သော်လည်း စေခိုင်းအပ်သူ ဘဝံနှင့် စပ်၍နေ၏။
 ဤသို့ စေခိုင်းအပ်သူနှင့် စပ်၍ စေခိုင်းတတ်သူ၌ တည်သော စေခိုင်းခြင်း ကြိယာသည်
 ကာရိတ်အနက် မည်၏-ဟု ဆိုလိုသည်။ [မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ်၌ လာသော
 တတွဗောဓိနိ သက္ကတ ဋီကာကို မှီရေးသည်။]

တစ်နည်း ခွဲပုံ။ ။ “ဂစ္ဆတု ဂါမံ=ရွာသို့ သွားလော” စသည်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်
 တိုက်ရိုက် စေခိုင်းရာ တိုက်တွန်းရာ၌ စေခိုင်းခြင်း အနက်သည် အာဏတ္တိ, “သာမိကော
 ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ-အရှင်က ကျွန်ကို ရွာသို့ သွားစေ၏” ဟု သခင်က ကျွန်အား
 စေခိုင်းနေပုံကို သိသူတစ်ယောက်က အခြားသူအား တစ်ဆင့် ပြော (ကြား) ရာ၊
 “အဟံ ဒါသံ ဂါမံ ဂမယာမိ” ဟု မိမိ ခိုင်းလိုက်ကြောင်းကို မိမိက သူတစ်ပါးအား
 တစ်ဆင့် ပြောရာတို့၌ “စေ” ဟူသော အနက်ကား ကာရိတ်တည်း-ဟုလည်း အာဏတ္တိ
 နှင့် ကာရိတ်အထူးကို ပြကြသေး၏။

[ဆောင်] ရှေးရှုတိုက်ရိုက်, စေခိုင်းလိုက်မှု, အာဏတ်ဟူ၏။ သူတစ်ပါးအား,
 တစ်ဆင့်ကြားမှာ, ကာရိတ်သာ, မှတ်ပါ ခွဲဖို့တည်း။

ဘဝတိ တိဋ္ဌတိ သေတိ အဟောသိ ဧဝမာဒယော-ဘဝတိ၊ ပေ ၊ အဟောသိ အစရှိသော ကြိယာတို့ကို၊ အကမ္မကာတိ-ကံမရှိသော ကြိယာတို့ ဟူ၍၊ ကမ္မလက္ခဏဝိညုနာ-ကံ၏ လက္ခဏာကို သိသော ပညာရှိသည်၊ ဝိညေယျာ-သိထိုက်ကုန်၏၊ ဟေတွတ္ထပစ္စယန္တာ-ကာရိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိ ကုန်သော၊ အကမ္မကာ-အကမ္မက ကြိယာတို့သည်၊ သကမ္မကာ-ကံ ရှိကုန် သည်၊ ဟောန္တိ၊ တံ-ထိုဥဒါဟရဏ်သည်၊ ယထာ-အဘယ်နည်း၊ ဘိက္ခု ၊ ပေ၊ ဒူသကံ-ဟူသည်တည်း၊ [ဘိက္ခု-သည်၊ ရာဂါဒိဒူသကံ-ရာဂ အစရှိ သည်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ မဂ္ဂ-မဂ်ကို၊ ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏၊] ဣတိ- အပြီးတည်း။

ဣတိ-ဤကား၊ ပဒရူပသိဒ္ဓိယံ-၌၊ ဆဋ္ဌော- ၆ ခန်းမြောက်သော၊ အာချာတကဏ္ဍော-အာချာတ်ခန်းတည်း၊ [“အာချာတ ပဒရူပသိဒ္ဓိ-သည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ” ဟု တစ်ချို့စာ ပါသေး၏။]

တစ်နည်း ခွဲပုံ။ ။ “သာဒရာ နာဒရ၊ စေက အာဏတ်၊ ကင်းပြတ်ရိသေ၊ နာဒရေ၊ စေမူကာရိတ်သိ” ဟုနိယာမဆို၍ လေးစားခြင်းရှိသော တိုက်တွန်းခြင်း၊ မလေးမစား စေခိုင်းခြင်းအနက်သည် အာဏတ္တိ၊ ပုံစံကား- “ဒေသေတု ဘဂဝါ ဓမ္မ- ဘုရားရှင်သည် တရား ဟောတော်မူပါ (လေးလေးစားစား တိုက်တွန်း တောင်းပန်ပုံ)၊ “ဂစ္ဆတု ဂါမံ-ရွာသို့ သွားလော (မလေးမစား ခိုင်းပုံ)၊ လေးစားခြင်း မရှိဘဲ စေခိုင်းခြင်း အနက်သည် ကာရိတ်တည်း၊ ပုံစံကား- “သာမိကော ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ”တည်းဟု ခွဲပြကြသေး၏၊ သို့သော် “ဘိက္ခုသံဃံ-ရဟန်းအပေါင်းကို၊ နိသီဒါပေတိ-ထိုင်နေ စေ၏”ဟူရာ၌ လေးစားသော “စေ”ခြင်းဖြစ်၍ ဤဝါဒ၌ အာဏတ္တိနှင့် ကာရိတ်မကွဲ ပြား၍ စဉ်းစားသင့်သည်။

ဘဝတိ ၊ ပေ သကန္တိ- ဤ ၊ ဂါထာသည် သီဟိုဠ်မူ၌ မပါ၊ သကမ္မက အကမ္မက အခွဲကို ဤအာချာတ် အစ၌ ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကာရိတ်ပစ္စည်း ဆုံးသော အကမ္မကဓာတ်နောင် ကံရှိကြောင်းကို “အကမ္မာ ဓာတဝေါ ဟောန္တိ၊ ကာရိတေတု သကမ္မကာ”ဟု ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဤ ၊ ဂါထာ မပါသော သီဟိုဠ်မူသာ သန့်ရှင်းသည်။

အာချာတ်ရူပသိဒ္ဓိ ဘာသာဋီကာ

ပြီးပြီ။

ကိတ်ဘာသာဋီကာ

၅၄၄။ ။အထ-အာချာတကဏ္ဍ၏ အခြားမဲ့၌၊ ဓာတူဟိယေဝ-ဓာတ် တို့မှ(နောက်၌ပင်)၊ ဘာဝ၊ ပေ၊ သဟိတ်-ဘော၊ ကံ၊ ကတ္တာ၊ ကရိုဏ်း အစရှိသော သာဓကတို့နှင့် တကွဖြစ်သော၊ ကိတ်ဗ္ဗိဓာန-ကိတ်ပစ္စည်းတို့ကို စီရင်ရာ အခန်းကို၊ အာရမ္မိယတေ-အားထုတ်အပ်၏၊ ဟိ-ချဲ့အံ့၊ တတ္ထ-ထို ကိတ်ခန်း၌၊ ပစ္စယာ-တို့သည်၊ ကိစ္စကိတ်က ဝသေန-ကိစ္စ၊ ကိတ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓာ-ကုန်၏၊ တေသု-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ ကိစ္စသညာယ-ကိစ္စအမည်၏၊ ဝါ-ကို၊ ပဌမ-ရှေးဦးစွာ၊ ဝုတ္တတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီး၏ အဖြစ် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိစ္စာန-ကိစ္စပစ္စည်းတို့၏၊ အပ္ပကတတ္တာစ-နည်း ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တာဝ-ကိတ်က ပစ္စည်းတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ ကိစ္စပစ္စယာ-တို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ-န်၏။

၅၄၄။ အထ ပေ၊ အာရမ္မိယတေ—အာချာတကဏ္ဍကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ကိတ်ဗ္ဗိဓာန ကဏ္ဍကို ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော အရှင်ဗုဒ္ဓပိယဆရာသည် အထဓာတူဟိ-စသည်ကို မိန့်၊ “ဓာတူဟိ ယေဝ ကို” အာရမ္မိယတေ”၌ စပ်၊ ဓာတူဟိယေဝ၌ စကား သန္နိဋ္ဌာနာ ဝဓာရဏတည်း၊ အာချာတ်ဝိဘတ်များကို ဓာတ်တို့မှ နောက်၌ စီရင်အပ်သကဲ့သို့ ထို့ အတူ ဓာတ်တို့မှ နောက်၌ပင် ကိတ်ပစ္စည်းများကို စီရင်ရသည်-ဟူလို၊ [သာဓကပုဒ်၏ အနက်အရကောက်ကိုလည်းကောင်း ကာရကနှင့် သာဓကအထူးကိုလည်းကောင်း ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။]

တတ္ထ ပေ၊ ပစ္စယာ—ကိတ်ဗ္ဗိဓာန (ကိတ်+ဝိဓာန-ကိတ်ပစ္စည်းတို့ကို+စီရင်ရာ အခန်း) ဟူရာ၌ ပစ္စည်းတို့သည် ကိစ္စပစ္စည်း၊ ကိတ်ပစ္စည်း ဟု ၂ မျိုးပြား၏၊ ထိုတွင် တဗ္ဗ၊ အနိယ၊ ဣ၊ ဧတယျ၊ ရိစ္စ (ကစ္စည်းကျမ်းလာ) ဤ ငါးပစ္စည်းသည် ကိစ္စ၊ ကြွင်းသော ဏ စသော ပစ္စည်းများသည် ကိတ်တည်း၊ ကိတ်၌ ကိရဓာတ်၊ တ ပစ္စည်း၊ “သိသာနံ ကမ်ကိရတိ အပနေတိတိ ကိတ်”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ “ကိတ်”ဟူသော အမည်သည် ဏ စသော ပစ္စည်းများ၏ အမည်ဖြစ်သော်လည်း “ကိတ်ဗ္ဗိဓာန”ဟူသော စကား၌ကား ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ကိစ္စပစ္စည်းများလည်း ပါဝင်နိုင်ကြသည်၊ ထို့ ကြောင့် ကိစ္စပစ္စည်း ကိတ်ပစ္စည်း ၂ မျိုးကို စီရင်ရာ အခန်းကို “ကိစ္စ ကိတ်ဗ္ဗိဓာန”ဟု မဆိုဘဲ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် “ကိတ်ဗ္ဗိဓာန”ဆိုထားသည်-ဟု မှတ်။

တေသု ပေ၊ တာဝ ဝုစ္စန္တေ—ထို ပစ္စည်း ၂ မျိုးတွင် ကိစ္စပစ္စည်းကို ရှေးဦးစွာ ပြမည်၊ ဘာကြောင့်နည်း...အရှင်ကစ္စည်း ကိုယ်တော်တိုင် “တေ ကိစ္စာ၊ အညေ ကိတ်” ဟု သုတ် ၂ သုတ် တည်ရာဝယ် ကိစ္စနာမည်ကို ရှေးဦးစွာ ဆိုထားသောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ကိစ္စပစ္စည်းက နည်း၍ ကိတ်ပစ္စည်းက များသောကြောင့်လည်းကောင်း (အနည်းနှင့် အများတွင် အနည်းက သာ၍ သိလွယ်သောကြောင့်-ဟူလို) ကိစ္စပစ္စည်း များကို ရှေးဦးစွာ ဆိုမည်။

ဘူ-သတ္တယံ၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ ဘူယတေ-ယခုဖြစ်ခြင်း၊ ဝါ-
 တစ်နည်း၊ အဘဝိတ္ထ-အတိတ်၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ဝါ၊ ဘဝိဿတေ-အနာဂတ်၌
 ဖြစ်ခြင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ-ဝိဂြိုဟ်ကို၊ (ကတေ-ပြုအပ်သော်) [တဗ္ဗ
 အနိယ ဣစ္စတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ-၌ စပ်၊] ဓာတုယာ-ကမ္မာဒိမိ ဣတိ
 ဣတော-မှ၊ ဓာတုယာတိ-ဓာတုယာ ပုဒ်သည်၊ သဗ္ဗတ္ထ-သော၊ ပစ္စယာဒိ
 ဝိဓာနေ-ပစ္စည်း အစရှိသည်ကို စီရင်ရာသုတ်၌၊ ဝတ္တတေ၊ ပရာတိ ပစ္စယာ
 တိစ အဓိကာရော။

၅၄၅။ ဘာဝကမ္မေသု တဗ္ဗာနိယာ။ ။ဘာဝကမ္မဣတိ-ဘော၊ ကံဟူ
 ကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္တေသု-တို့၌၊ သဗ္ဗဓာတူဟိ-တို့မှ၊ ပရာ-နှောင်း
 ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ တဗ္ဗအနိယ ဣတိ-တဗ္ဗ၊ အနိယ ဟူကုန်သော၊
 ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ အညတ္တာပိ-ဘောကံမှ
 အခြားသော အနက်တို့၌လည်း၊ (တဗ္ဗာနိယာ-တို့သည်၊ ဟောန္တိ။)

တတ္ထ-ထို ဘောက် အနက်တို့တွင်၊ ကိစ္စာ-ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည်၊ အကမ္မ
 ကေဟိ-ကံ မရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ - ဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ ဘာဝေ-
 ဘော အနက်၌၊ ဘဝန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တေ-ထို ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည်၊ သကမ္မ
 ကေဟိ - ကံ ရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ - ၌၊ ကမ္မတ္ထေ-ကံအနက်၌၊ ဘဝန္တိ။

ဘူယတေ၊ ပေ၊ ဝိဂ္ဂဟေ- “ဏာဒယော တေကာလိကာ”သုတ်၌ ဏာဒယော အရ
 ကိစ္စပစ္စည်းတို့ကိုပါ ယူနိုင်သောကြောင့် ကိစ္စပစ္စည်းများလည်း ကာလ ၃ ပါး၌ ဖြစ်၏၊
 ထို့ကြောင့် ကာလ ၃ ပါးနှင့် ဆိုသော ဝိဂြိုဟ် ၃ မျိုးကို ပြလို၍ “ဘူယတေ” စသည်
 မိန့်၊ “ဘူယတေ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ အဘဝိတ္ထ ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဘဝိဿတေ ဘဝိတဗ္ဗံ”ဟု ၃ ဝိဂ္ဂဟ
 ပြုပါ ဟူလို။ [အဘဝိတ္ထ၊ ဘဝိဿတေတို့၌ ဘောဟော ယပစ္စည်း ကျေ။]

သဗ္ဗတ္ထ ပစ္စယာဒိဝိဓာနေ-“ပစ္စယ ဝိဓာနေ”အရ “ဘာဝကမ္မေသု တဗ္ဗာနိယာ”
 ကဲ့သို့ ပစ္စည်း သက်သော သုတ်၊ “ရဟာဒိတော ဏ” ကဲ့သို့ ပစ္စည်းကို တစ်မျိုးတစ်ဖုံ
 စီရင်သောသုတ် စသည်ကို ယူ၊ ပစ္စယာဒိ၌ အာဒိအရ “ကဂါစဇာနံ”စသည်ကဲ့သို့
 ဓာတ်ကို စီရင်သော သုတ်စသည်ကိုပါယူ၊ ထိုသုတ်များသို့ ဓာတုယာပုဒ် လိုက်သည်၊
 [ဓာတု လိင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ”သုတ်မှ ပရာပုဒ် ပစ္စယာပုဒ်များကား အဓိကာရနည်း
 အားဖြင့် လိုက်သည်။]

၅၄၅။ ယောဂဝိဘာဂေန၊ ပေ၊ အညတ္တာပိ-—သုတ်ရင်းဖြင့် ဘောက်အနက်၌ သက်၍
 “ဘာဝကမ္မေသု”မထည့်ဘဲ “တဗ္ဗာနိယာ”ဟူသော ဒွိဓကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်
 ကတ္တားကရိုဏ်းစသော အခြားသာဓနတို့၌လည်း တဗ္ဗ အနိယ ပစ္စည်းသက်၊ ပုံစံများ
 ကို နောက် (၅၅၀) သုတ်၌ ပြလတ်။

တေ-ထို ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည်။ အရဟ သက္ကတ္တ ဒီပကာ-အရဟ အနက်၊ သက္ကအနက်ကို ပြတတ်ကုန်၏။

အကမ္မကေဟိ |ပေ၊ ကမ္မတ္ထေ—တူစသော အကမ္မကဓာတ်နောင် ဘောအနက်၌ ကိစ္စပစ္စည်းသက်၏။ “ဘဝိတဗ္ဗံ ဖြစ်ခြင်း၊ ဖြစ်ရာ၏”စသည်တည်း၊ [ဤဘောအနက်၌ နပုလ္လိန် ရှိကြောင်းကိုလည်း ဆိုဦးလတံ့၊] ကရ စသော သကမ္မက ဓာတ်နောင် ကံ အနက်၌ ကိစ္စပစ္စည်းတို့ သက်ကုန်၏။ “ကတ္တဗ္ဗံ ကုသလံ-ကုသိုလ်ကို ပြုအပ်ပြုထိုက် ၏” စသည်တည်း။ [သကမ္မက ဓာတ်နောင်လည်း ကံကို မဆိုလိုလျှင် ဘော အနက်၌ ပင် သက်၏။ “ဒေဝဒတ္တေန ဂေဟေ ပစိတဗ္ဗံ-ဒေဝဒတ်သည် အိမ်၌ ချက်ရာ၏”တည်း။]

အရဟ သက္ကတ္တ ဒီပကာ—ထို ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည် “ထိုက်၏-သင့်၏”ဟူသော အရဟ အနက်ကိုလည်းကောင်း “စွမ်းနိုင်”ဟူသော သက္က အနက်ကိုလည်းကောင်း အပို ပြနိုင်ကုန်သေး၏။ [အရဟတ္တ၌ “သင့်”ဟူသော ယုတ္တအနက်လည်းပါဝင်၏။] သာဓက ၇ ပါးတွင် အရဟ သက္က အနက်သည် သီးခြား သာဓက မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် မူလ ကမ္မသာဓက ဘာဝသာဓက အပေါ်၌ အရဟ သက္ကအနက်များ အပိုပါလာအောင် ကိစ္စပစ္စည်းများက ပြနိုင်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဥပမာ-အာလုပ်ဝိဘတ်သည် လိင်္ဂတ္ထ အနက်အပြင် အာလုပ်အနက်ကိုလည်း အပိုပြနိုင်သကဲ့သို့တည်း။] မောဂ္ဂုလ္လာန် (“၅၃” သုတ်၌) “အရဟေ-ထိုက်သော၊ ကတ္တရိစ-ကတ္တားကိုလည်းကောင်း၊ သတ္တိဝိသိဋ္ဌေ-စွမ်းနိုင်ခြင်းသည် အထူးပြုအပ်သော၊ ကတ္တရိစ-ကိုလည်းကောင်း၊ |ပေ၊ ပတိယမာနေ-သိအပ်သော်၊ ဘာဝါဒေါ-ဘော ကံအနက်၌၊ သိဒ္ဓါ-တဗ္ဗာဒိ ပစ္စည်းတို့ ပြီးကုန်၏”ဟု ဆို၍၊ ဘောတာ-အရှင်သည်၊ ရန္တု-မင်း အဖြစ်ကို၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုသင့် ပြုထိုက်၏။ (အရဟတ္တ)၊ ဘောတာ-သည်၊ ဘာရော-ဝန်ကို၊ ဝဟိတဗ္ဗော-ဆောင်စွမ်းနိုင်၏ (သက္ကတ္တ)ဟု ပုံစံထုတ်၏။ ဤ၌ ထိုက်သူ ဆောင်နိုင်သူကား “ဘောတာ”ဟူသော ကတ္တားတည်း။ ထိုကဲ့သို့ အရဟတ္တ သက္ကတ္တရှိသော ကတ္တားကို ပြလိုရာ၌ ဘောကံ အနက်ဝယ် တဗ္ဗစသော ပစ္စည်းသက်၊ ဤမောဂ္ဂုလ္လာန် ဆိုပုံလည်း “အရဟ သက္ကတ္တ ဒီပကာ”ဟူသော ရူပသိဒ္ဓိနှင့် သဘောတူပင်။ ကတ္တဗ္ဗံ စသည်ကို အနက်ပေးရာ၌ “အပ်”ဟူသော ကံ အနက်သံ မပါသော်လည်း သာဓက ၇ ပါးတွင် ကမ္မသာဓက၌ပင် သွင်းရ၏။ ဘာကြောင့်နည်း... “ကတ္တဗ္ဗံ”အရ ပြုခြင်းကြိယာဖြင့် ရောက်ထိုက်သော မင်းအဖြစ်ကို ပင် ရသောကြောင့်တည်း။ ဝဟိတဗ္ဗော၌လည်း နည်းတူ။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားအရ တကယ်မှချ ကြိယာပါပုဏန သတ္တိရှိရာ၌ “အပ်”ဟု အနက်ပေး၍၊ ကြိယာပါပုဏန သတ္တိကား မရှိသေး၊ ရှိသင့်ရှိထိုက်ရာ၌ “ထိုက်၊ သင့်၊ နိုင်”ဟု လျော်အောင် ပေးရမည်-ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် “ဣဒံ-ဤအဆုံးအဖြတ် ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မှတ်အပ်၏”ဟု မပေးဘဲ “မှတ်ထိုက်၏”ဟု ပေး၊ ဘာကြောင့်နည်း... တကယ်မှတ်သူမရှိသေး၍ ကြိယာပါပုဏန (ကမ္မ)သတ္တိ မရှိသေးသောကြောင့်တည်း။ ထို့ပြင်-ကျမ်းဂန်တို့၌ တကယ်ပြုအပ်ပြီး-ပြုအပ်ဆဲကြိယာ၌ တပစ္စည်းဖြင့် “ကတံ” စသည် ထား၍၊ ပြုသင့် ပြုထိုက်ရာ၌ “ကတ္တဗ္ဗံ” စသည်ဖြင့် ထားတတ်သည်ကိုလည်း သတိပြုပါ။ ထို့ကြောင့်ပင် “ပူဇိတာ”ဟု တ ပစ္စည်းဖြင့် ရှိရာဝယ် တကယ် ပူဇော်အပ်ပြီ

တေစ-ထို ကိစ္စပစ္စည်း တို့သည်လည်း၊ [“ကာလတ္တယေပိ ဟောန္တိ” ဌိ
စပ်။]

၅၄၆။ ဏာဒယော တေကာလိကာ။ ။တိကာလေ-၃ ပါးသော
ကာလ၌၊ နိယုတ္တာ-ယှဉ်သော ပစ္စည်းတို့တည်း၊ တေကာလိကာ-တို့၊ တတိ
ယေ-၃ ခုမြောက်သော၊ ဣဝံ ဓာတွာဓိကာရေ-ဤဓာတ်အရာ၌၊ ဝိဟိတာ-
စီရင် အပ်ကုန်သော၊ အနိဒ္ဓိဋ္ဌကာလာ-မညွှန်ပြအပ်သော ကာလ ရှိကုန်သော၊
ဏာဒယော-ကုန်သော၊ ယေပစ္စယာ-တို့သည်၊ (သန္တိ-ရှိကုန်၏၊) တေ-
ထို ပစ္စည်းတို့သည်၊ တေ ကာလိကာ - ကာလ ၃ ပါး၌ ယှဉ်ကုန်သည်၊
ဟောန္တိ၊ ဣတိ ပရိဘာသတော-ဤပရိဘာသာကြောင့်၊ ကာလတ္တယေပိ-
ကာလ ၃ ပါး အပေါင်း၌လည်း၊ ဟောန္တိ။

သီဟဂတိယာ-သီဟဂတိက နည်းဖြင့်၊ ကွစိတိဝတ္တတေ။

၅၄၇။ ယထာဂမမိကာရော။ ။ယထာဂမံ-အာဂုံပါဠိအားလျော်စွာ၊
ယထာပယောဂံ-ပြယုဂ်အားလျော်စွာ၊ ဇိနဝစနာ နုပရောဓေန-ဘုရား ပါဠိ
တော်နှင့် မဆန့်ကျင်သောအားဖြင့်၊ ကွစိ-အချို့ကုန်သော၊ ဗျဉ္ဇနာဒိကေသု-
အစ၌ ဗျည်းရှိကုန်သော၊ ကိစ္စကိတက ပစ္စယေသု-ကိစ္စပစ္စည်း ကိတပစ္စည်း-

ပူဇော်ဆဲ အနက်ထက် “ပူဇော်ထိုက်” ဟူသာ အနက်က သာ၍ သင့်မြတ်သောကြောင့်
“ပူဇိတာ”ကို “ပူဇောရဟာတိ အတ္ထော”ဟု အဘိဓမ္မ၏ ဝစနတ္ထကို ပြသော အဋ္ဌကထာ
တို့ ဖွင့်ကြရသည်။ “ပူဇော်ချင်သူ ပူဇော်၊ မပူဇော်ချင်သူ နေ၊ ဓမ္မတွေကား ဧကန်
ပူဇော်ထိုက်ကြသည်” ဟူလို။

၅၄၆။ တိကာလေ ပေ၊ အနိဒ္ဓိဋ္ဌကာလာ-ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ကာလ ၃
ပါး၌ သက်သော ပစ္စည်းကို “ကာလ ၃ ပါး၌ ယှဉ်သော ပစ္စည်း”ဟု ခေါ်သည်။
“အတိတေတ တဝန္တုတာဝိ”စသည်ဖြင့် ကာလကို သီးခြား ညွှန်ပြသော ပစ္စည်းများ
ရှိသေး၏။ ဣ စသော ပစ္စည်းများကား “မည်သည့်ကာလ၌ သက်”ဟု ကာလကို
ညွှန်ပြခြင်းမရှိ၍ အနိဒ္ဓိဋ္ဌကာလ ပစ္စည်းများတည်း၊ ထို အနိဒ္ဓိဋ္ဌကာလ ပစ္စည်းဖြစ်သော
ဣ စသော ပစ္စည်းတို့သည် ကာလ ၃ ပါး၌ ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို၊ “ဏာဒယော”၌
အာဒိအရ ယူရသော ပစ္စည်းများကို အခြေပြု၌ပင် ပြထားပြီ။

တတိယေဓ ဓာတွာဓိကာရေ-“ဓာတုလင်္ဂေဟိ ပရော ပစ္စယာ၊ ဓာတုဟိ ဣ
ဣယ ပေ၊ ဟေတွတ္ထေ”ဟု ဓာတုသဒ္ဓါကို ၂ နေရာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ “ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမိ
ဣော”သုတ်၌ ဓာတုသဒ္ဓါရှိပြန်၏၊ ဤဓာတုသဒ္ဓါကား ရှေ့ ၂ နေရာကို ထောက်၍
၃ ခုမြောက်အရာတည်း၊ ဤသို့လျှင် တတိယဓာတ် အရာ၌ စီရင်အပ်သော ဣ စသော
ပစ္စည်းများသည် ကာလ ၃ ပါး၌ သက်ကြရသည်၊ ဤသို့ ကာလ ၃ ပါး၌
ဖြစ်သောကြောင့်ပင် “ဘူယတေ၊ အဘဝိတ္ထ၊ ဘဝိဿတေ”ဟု ဘဝိတဗ္ဗံအတွက် ၃
ဝိဂ္ဂဟ ပြုခဲ့ရသည်။

တို့ကြောင့်၊ ဓာတူဟိ-တို့မှ၊ ပရော-သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ဣကာရဂမော
 ဟောတိ၊ အညေသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်လည်းကောင်း၊ ဩ အဝ
 သရေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဝါဒေသော-သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ နယေ
 ပရံ ယုတ္တေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ပရံ-သို့၊ နေတဗ္ဗံ-ဆောင်ကပ်ရာ၏၊ [ဤ၌
 “သရလောပ”ကို မပြတ် နောက်သရ ကပ်ဖို့ကိုသာ ပြသဖြင့် “အဝ”ပြုရာ၌
 သရ မပါဟု ဆိုရာရောက်၏။]

၅၄၈။ တေ ကိစ္စာ။ ။ဣဓ-ဤကစ္စည်းကျမ်း၌၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်
 ကုန်သော၊ ယေ တဗ္ဗာ နိယ ဣ တေယျ ရိစ္စ ပစ္စယာ-အကြင် တဗ္ဗ၊ အနိယ၊
 ဣ၊ တေယျ၊ ရိစ္စပစ္စည်းတို့သည်၊ (သန္တိ)၊ တေ-ထို ပစ္စည်းတို့သည်၊ ကိစ္စ
 သညာ-ကိစ္စအမည်ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏။

၅၄၇။ ယထာ ဂမံ၊ ပေ၊ ဓာတူဟိ ပရော-အာဂမ သဒ္ဓါသည် မိမိ သူတစ်ပါး
 စီးပွားတို့၏ လာရာ လာကြောင်း ဖြစ်သော “ဘုရား ပါဠိ”ကို ဟော၏၊ ပယောဂ
 သဒ္ဓါလည်း ပါဠိတော်၌ သုံးစွဲအပ်သော ထိုထိုပုဒ်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ယထာဂမံ”
 ဟူသော သုတ်လာ စကားကို “ယထာပယောဂံ”ဟု ဖွင့်၍ ထို “ပြယုဂ်အားအလျော်”
 ဟူသည် “ဘုရား စကားတော်နှင့် မဆန့်ကျင်ခြင်း”ပင်တည်း ဟု ပြလို၍ “ဇိနဝစနာ
 နုပရောဓေန”ဟု အဖြောင့် ဖွင့်ရပြန်သည်၊ ဣ လာရာ၌လည်း ဓာတ်၏ ရှေ့မှာ လာလျှင်
 ပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဓာတ်နောက်၌သာ လာရမည်။

ကွစိ ဗျဉ္ဇနာဒိကေသု-အ စသော သရ ပစ္စည်း၊ အနိယ စသော အစ၌ သရ
 ရှိသော သရာဒိပစ္စည်း၊ တဗ္ဗစသော အစ၌ ဗျည်းရှိသော ဗျဉ္ဇနာဒိပစ္စည်း ဟု ၃ ဗျိုးရှိရာ
 အချို့သော ဗျဉ္ဇနာဒိပစ္စည်း နှောင်းရာ၌သာ ဣလာ ဟု သိစေလို၍ “ကွစိ ဗျဉ္ဇနာဒိကေ
 သု”ဟု မိန့်သည်၊ ကွစိသဒ္ဓါကို ဗျဉ္ဇနာဒိကေသု ကိစ္စကိတကပစ္စယေသု၏ ဝိသေသန
 ဟု မှတ်၊ ဤ ကွစိဖြင့် အ-အနိယ စသော ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌ (ကပ်ဖွယ် သရရှိသော
 ကြောင့်) ဣ မလာရ ဟု ကန့်သည်၊ ဤကား ကွစိသဒ္ဓါ အလိုက်ခံသော ရူပသိဒ္ဓိ
 အလိုတည်း။ [ကွစိသဒ္ဓါ မလိုက်ဘဲ “ယထာဂမံ”သဒ္ဓါဖြင့်ပင် အ စသော ပစ္စည်းနှောင်း
 ရာ၌ ပါဠိတော်နှင့် မလျော်သောကြောင့် ဣ မလာရ ဟု ကန့်လျှင်လည်း ဖြစ်မည်
 ထင်သည်။]

၅၄၈။ ယေဣဓ ဝုတ္တာ၊ ပေ၊ ရိစ္စပစ္စယာ။—ဤ ကစ္စည်းကျမ်း၌ ဆိုအပ်သော
 တဗ္ဗ စသော ပစ္စည်း”ဟု ဆိုသဖြင့် “ကျမ်းဂန်တို့၌ ဤ ငါးပစ္စည်းအပြင် အခြားကိစ္စ
 ပစ္စည်းများ ရှိသေး၏”ဟု ဆိုရာရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဘူတဂါမ ပါတဗျတယ
 ပါစိတ္တိယံ”စသည်၌ တဗျ ပစ္စည်းကိုလည်း ကိစ္စပစ္စည်း၌ သွင်းယူကြသည်၊ ပါတဗျ-
 ပါဓာတ်၊ တဗျပစ္စည်း၊ ထို တဗျပစ္စည်းကို တေယျပစ္စည်းကဲ့သို့ ဣောစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့်
 သက်သင့်၏။

တတော-ထိုမှ နောက်၌ (ကိစ္စမှည့်ပြီးသည်မှ နောက်၌)၊ အညေကိတ် တီ-ဟူ၍၊ စနေတော-ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ကိစ္စပစ္စယာနံ-တို့၏၊ အကိတ ကတ္တာ-ကိတ မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမဗျပဒေသေ-နာမ် ငဲ့ခြင်းသည်၊ အသမ္ပတ္တေ-မရောက်လတ်သော်၊ တဒ္ဓိတ၊ ပေ၊ သုစာတိဇတ္ထ- ဤသုတ်၌၊ စဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ နာမဗျပဒေသေ-နာမ်ငဲ့၊ တတော-၌၊ (နာမ် ငဲ့ပြီးသည်မှ နောက်၌)၊ သျာဒုပ္ပတ္တိ-သက်။

ဘာဝေ-ဘော အနက်၌၊ ဘာဝဿ-ဘော၏၊ ဧကတ္တာ-တစ်ခုထည်း ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကဝစနမေဝ-ဧကဝုတ်ချည်းသာ၊ သိန္တိ-သိ သုတ်ဖြင့်၊ အမာဒေသော-အံပြု၊ ဘဝတာ-အရှင်သည်၊ ပညေန-ပညာရှိသည်၊ ဘဝိ တဗ္ဗံ၊ ဘဝနီယံ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဝါ-ဖြစ်ထိုက်၏၊ ဣဓ-ဤဘဝနီယံပုဒ်၌၊ ဗျဉ္ဇနာ ဒိတ္တာဘာဝါ-အစ၌ ဗျည်းရှိသော ပစ္စည်းအဖြစ်၏ မဟုတ်ခြင်းကြောင့်၊ (အစ၌ ဗျည်းမရှိခြင်းကြောင့်)၊ အနုဝတ္တိတ ကွစိဂ္ဂဟဏေန-လိုက်စေအပ် သော ကွစိသဒ္ဓါကြောင့်၊ ဣကာရာဂမာဘာဝေါ-ဣ အာဝံ၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ ကိစ္စပစ္စယန္တော-ကိစ္စပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဓါတို့သည်၊ နပုံသကာ-နပုံလိန် ရှိကုန်၏၊ ကမ္မနိ-ကံအနက်၌၊ တိလိဂီ- ၃ လိန်ရှိကုန်၏။

တတော၊ ပေ၊ နာမ ဗျပဒေသော-တူဓာတ်နှောင် တဗ္ဗသက်၊ ဣလာ၊ ဘူ၏ ဦးကို သြပြု၊ သြကို အပ်ပြု၊ ဣသိုကပ်၍ “ဘဝိတဗ္ဗ”ဟု ဖြစ်ရာ၊ ထို တဗ္ဗပစ္စည်းကို ဤသုတ်ဖြင့် ကိစ္စ အမည် မှည့်ပြီးနောက် နာမ်ဝိဘတ် သက်ခွင့် ရောက်ချေပြီ၊ သို့သော် “ဒဗ္ဗဝါစကံ နာမ်”နှင့် အညီ ခြိမ်နက်ကို ဟောမှ နာမ်ဖြစ်၏၊ ဘဝိတဗ္ဗ၌ ဘူဓာတ်သည် ကြိယာနက်ကိုဟော၍ တဗ္ဗပစ္စည်းက ဘာဝသာဓနကို ဟောသောကြောင့် နာမ်မဟုတ် သေး၊ သို့ဖြစ်၍ နာမ်ငဲ့ရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ နာမ်ငဲ့သည့်အခါ “တဒ္ဓိတ သမာသ ကိတကာ” စသော သုတ်ဖြင့် ကိတကပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့ကိုသာ နာမ်ငဲ့၏၊ “အညေကိတ်-တဗ္ဗစသော ဝါးပစ္စည်းမှ ကြွင်းသမျှကိုသာ ကိတ်မည်၏”ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ကိစ္စပစ္စည်းတို့မှာ ကိတအမည် မရနိုင်၍ သုတ်ရင်းဖြင့် နာမ်ငဲ့ခွင့် မရောက်၊ ထို့ကြောင့် “တဒ္ဓိတ၊ ပေ၊ ဒီသုစ” ၌ စ သဒ္ဓါဖြင့် ကိစ္စပစ္စယန္တ သဒ္ဓါကို နာမ်ငဲ့ရသည်၊ ထို့နောင် သိ စသော ဝိဘတ်သက်။

ဘာဝေ၊ ပေ၊ ဘဝိတဗ္ဗံ ပညေန-ဘော ဟူသည် ကြိယာတည်း၊ လူပေါင်း သိန်း သန်း ဖြစ်သော်လည်း ဖြစ်ခြင်းကြိယာမှာ တစ်မျိုးထည်း တစ်ခုထည်းသာ “ဘဝန္တေဟိ- အရှင်တို့သည်၊ ပညေဟိ-ပညာရှိတို့သည်”ဟု ဗဟုဝုစ ကတ္တာများစွာ ရှိသော်လည်း ဖြစ်ခြင်းကြိယာမှာ တစ်မျိုးထည်းသာ ဖြစ်၍ “ဘဝိတဗ္ဗံ”ဟုပင် ဧကဝုစ ထားရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယာ စသော ဝိဘတ်တို့၌လည်း “ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဘဝိတဗ္ဗန” စသည်ဖြင့်

ကမ္မနိ-ကံ အနက်၌၊ အဘိပုဗ္ဗော-အဘိ ရှေးရှိ၏၊ [အကမ္မက ဓာတ် ဖြစ်သောကြောင့် ကံ အနက် ဟောနိုင်ဖို့ရာ အဘိ ဥပသာရ ကူစွက်ရသည်- ဟူလို။] ပဏ္ဍိတေန-သည်၊ ကောဓော-အမျက်ကို၊ အဘိဘူယတေ-လွမ်းမိုး အပ်ဆဲ၊ အဘိဘူယိတ္ထ-ပြီ၊ အဘိဘူယိဿတေ-လတံ၊ ဣတိ၊ အဘိ ဘဝိတဗ္ဗော-မည်၏၊ အဘိဘဝိတဗ္ဗော-လွမ်းမိုးအပ်၊ လွမ်းမိုးထိုက်သော၊ တဏှာ-တဏှာ၊ အဘိဘဝိတဗ္ဗံ-သော၊ ဒုက္ခံ-ဒုက္ခ၊ ဧဝံ-တူ၊ အဘိ ဘဝနီယော-လွမ်းမိုးအပ်၊ လွမ်းမိုးထိုက်သော အမျက်၊ အဘိဘဝနီယာ- လွမ်း၊ ပေ၊ တဏှာ၊ အဘိ ဘဝနီယံ-လွမ်း၊ ပေ၊ ဒုက္ခ၊ ပုရိသ ကညာ စိတ္တ သဒ္ဓနယေန-ပုရိသ၊ ကညာ၊ စိတ္တသဒ္ဓါတို့၏ နည်းဖြင့်၊ နေတဗ္ဗံ-ဆောင်၍ သိရာ၏၊ [သီမူ၌ “နေတဗ္ဗာ”] သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၌၊ ဧဝံ-ဤ၊ အတူတည်း။

ဟိ-ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတ္ထ-ဤ “အဘိ ဘဝိတဗ္ဗော ကောဓော ပဏ္ဍိတေန” စသော ဝါကျ၌၊ တဗ္ဗာဒိဟောဝ - တဗ္ဗ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်ပင်၊

ဧကဝစ စိတ္တာဒိဂိုဏ်း ရပ်စဉ်ရသည်၊ စိတ္တာဒိဂိုဏ်းဖြစ်ကြောင်းကိုကား “ဘာဝေ ကိစ္စ ပစ္စယန္တာ နပုံသကာ”ဟူသော စကားဖြင့် သိနိုင်သည်။ [“ပညာ ယဿ အတ္ထိ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ “ပညေန-ပညာရှိသူသည်”ဟု အနက်ပေးရသည်။]

ကမ္မနိ ပေ၊ ဒုက္ခံ-“အဘိဘူယတေ ပေ၊ အဘိဘူယိဿတေတိ”သည် အဘိ ဘဝိတဗ္ဗော၏ တေကာလိက ဝိဂြိုဟ်တည်း၊ “ကမ္မေ တိလိဂါ”ဟု ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း “ကောဓော”ဟူသော အဘိဓေယျ၏ ပုလ္လိန်သို့ လိုက်၍ “အဘိဘဝိတဗ္ဗော”ဟု လည်း ကောင်း၊ တဏှာ ဟူသော အဘိဓေယျ၏ ဣတ္ထိလိန်သို့ လိုက်၍ “အဘိဘဝိတဗ္ဗာ”ဟု လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခံဟူသော အဘိဓေယျ၏ နပုလ္လိန်သို့ လိုက်၍ “အဘိဘဝိတဗ္ဗံ”ဟု လည်းကောင်း ထားသည်၊ ဤ အရာမျိုးကို “ကိတ်ကာ အဘိဓေယျ လိဂါ-ကိတ် ပစ္စယန္တသဒ္ဓါတို့သည် ဟောနက်၏ လိန်နှင့် တူသော လိန်ရှိကုန်၏”ဟု ဆိုသည်။

ဧဝံ အဘိဘဝနီယော-“အဘိဘူယတေ၊ အဘိဘူယိတ္ထ၊ အဘိဘူယိဿတေတိ အဘိဘဝနီယော၊ ယာ၊ ယံ”ဟု နည်းတူ ဖြစ်သောကြောင့် “ဧဝံ အဘိဘဝနီယော” စသည်ကို မိန့်သည်၊ နာမ်ငဲ့ပြီးနောက် နာမ်၏ နယ်တွင်းသို့ ရောက်သည့်အခါ နာမ်ပုဒ် ရိုးရာအတိုင်း ပုရိသာဒိ စသော ဂိုဏ်း ၃ ဂိုဏ်းသို့ သွင်း၍ ရပ်စဉ် ရသောကြောင့် “ပုရိသ ပေ၊ နယေန နေတဗ္ဗံ”ဟု မိန့်သည်၊ “အဘိဘဝိတဗ္ဗော...အဘိဘဝိတဗ္ဗာ၊ ဘော အဘိဘဝိတဗ္ဗ...ဗ္ဗာ၊ ဘောန္တော အဘိဘဝိတဗ္ဗာ”စသည်ဖြင့် စဉ်လေ။

ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ-နောက် “ဥပါသိတဗ္ဗော”စသော ရုပ်များ၌လည်း အဘိဓေယျ လိန်သို့ လိုက်၍ ၃ လိန် ထားနိုင်ပုံ၊ ပုရိသာဒိ စသော ဂိုဏ်းသို့ သွင်း၍ လိန်အား လျော်စွာ ရပ်စဉ်ရပုံကို ဤနည်း အတိုင်း သိပါလေ။

ကမ္မဿ-ကံအနက်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တတ္တာဝ-ဟောအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့် ပင်၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ ဝါ-ထပ်၍၊ အတ္တနော-မိမိသည်၊ (ဒုတိယာ ဝိဘတ်သည်)၊ ဝတ္တဗ္ဗဿ-ဟောထိုက်သော ကံ အနက်၏၊ အဘာဝါ-မရှိတော့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တတော-ထို “အဘိ ဘဝိတဗ္ဗ” စသည်မှ နောက်၌၊ ဒုတိယာ-သည်၊ န-မဖြစ်၊ ပဌမာဝ-ပဌမာ ဝိဘတ်သည်သာ၊ (ဟောတိ)။

အာသ-ဥပဝေသနေ-၌။ [အာချာတ်၌ ပါပြီးသော ဓာတ်နက်များကို အနက် မပေးတော့ပြီ၊ အနက်မထင်လျှင် အခြေပြု ဓာတ်စဉ်မှာ ရှုပါ။] တယာ-သင်သည်၊ အာသီယိတ္ထ-ရှေး၌ နေခြင်း၊ အာသီယတေ-ယခု နေခြင်း၊ အာသီယိဿတေ-နောင်ခါ နေခြင်း၊ ဣတိ-ဤ ဝစနတ္ထကြောင့်၊ အာသိတဗ္ဗံ၊ အာသနီယံ-မည်၏၊ ကမ္မေ-၌၊ ဥပါသိတဗ္ဗော၊ ဥပါသနီယော-ဆည်းကပ်ထိုက်သော၊ ဂုရု-ဆရာ။ [“ဥပါသီယတေတိ ဥပါသိတဗ္ဗော” စသည်ဖြင့် ၃ ဝိဂ္ဂဟစီပြု၊ အကမ္မက ဓာတ်ဖြစ်၍ ကံဟောရာ၌ ဥပသာရပုဒ် ကူစွက်ရသည်၊ နောက်၌လည်း နည်းတူ။]

သိ-သယေ။ [အာချာတ် “ဧအယ” သုတ်၌ “သိ” ဟု ဣကာရန္တဖြင့် ပြခဲ့သည်၊] ဘဝတာ-သည်၊ အာသီယိတ္ထံ-ရှေး၌ အိပ်ခြင်း၊ ပေ၊ သီယိဿတေ-နောင်ခါ အိပ်ခြင်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သယိတဗ္ဗံ၊ သယနီယံ-မည်၏၊ ဧအယာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အယာဒေသော၊ ပရော-သူတစ်ပါးကို၊ အတိသယိတဗ္ဗော၊ အတိသယနီယော-လွန်အောင် အိပ်အပ်၏။

ပဒ-ဂတိမိ၊ တေန-ထိုသူသည်၊ ဥပုဇ္ဇိတ္ထံ-ရှေး၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ပေ၊ ဣတိ၊ ဥပုဇ္ဇိတဗ္ဗံ၊ ဥပုဇ္ဇနီယံ-မည်၏၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤရုပ်တို့၌၊ ကတ္တရိတိ အဓိကာရံ-ကတ္တရိ ဟူသော လိုက်ပုဒ်ကို၊ ဝိနာ-၍၊ ဒိဝါဒိတော ယောတိ-ဟူသော၊ ဝိနာဓိကာရ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ယ ပစ္စယော-သက်၊ တဿ စဝဂ္ဂ ယကာရ ဣစ္စာဒိနာ - တဿ စဝဂ္ဂ ယကာရ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊

တဗ္ဗာဒိဟေဝ ပေ၊ တတော- အဘိ ဘဝိတဗ္ဗ-လွမ်းမိုးထိုက်” ဟူရာ၌ လွမ်းမိုးခြင်း ကြိယာဖြင့် ရောက်အပ်သော ကြိယာ ပါပုဏန သတ္တိ(ကံ) အနက်ကို တဗ္ဗပစ္စည်းသည် ဟောပြီး ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဘိဘဝိတဗ္ဗ” နောင် ကံ အနက်ကို ဟောသော ဒုတိယာ ဝိဘတ်သက်ခွင့် မရ၊ “လွမ်းမိုးအပ်သော ကောဓေ” ဟု လိနံ အနက်ကို ထွန်းပြခြင်းငှာ ပဌမာဝိဘတ်သာ သက်ရတော့သည်။ [ရုပ်စဉ်သည်အခါ “အဘိဘဝိတဗ္ဗ အဘိဘဝိတဗ္ဗ” စသည်ဖြင့် ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်သက်ရခြင်းကား “အဘိဘဝိတဗ္ဗ ပဟေတိ-လွမ်းမိုးအပ်သော ကောဓေကို ပယ်၏” စသည်ဖြင့် နောက်ကြိယာငဲ့၍ သက်ရခြင်းတည်း။]

စဝဂ္ဂေါ-စဝဂ်ပြု၊ ပရဒ္ဒေဘာဝေါ ဌာနေတိ-ဖြင့်၊ ဒွိဘာဝေါ-လာ၊ [ဒိဝါဒိဂိုဏ်း ဖြစ်၍ ဒိဝါဒိတော ယောဖြင့် ယ ပစ္စည်း သက်စေ၏။ သို့သော် ဘော ကံ အနက်ဖြစ်၍ သုတ်ရင်းဖြင့် မသက်နိုင်သောကြောင့် ဝိနာဓိကာရ ယောဂ ဝိဘာဂဖြင့် သက်ရသည်။] မဂ္ဂေါ-လမ်းကို၊ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗော၊ ပဋိပဇ္ဇနိယော- သွားထိုက်၏။ [ပတိပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်ဖြစ်၍ “ကုစိ ပဋိပတိဿ”ဖြင့် ပဋိပြုရသေး သည်၊ ပတိအတိုင်းလည်း ရှိနိုင်ပါ၏။] ဗုဓ-အဝဂမနေ၊ ဓမ္မော-ကို၊ အဗုဇ္ဈိတ္ထ-ရှေး၌ သိအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဗုဇ္ဈိတဗ္ဗော ဗုဇ္ဈနိယော-မည်၏။ [ဤ၌လည်း ဒိဝါဒိ ယ ပစ္စည်း သက်ရဦးမည်။]

သု-သံဝဏေ ပေ၊ သောတဗ္ဗော-မည်၏၊ ဣဓ-ဤရုပ်၌၊ ယထာဂမဂ္ဂ ဟဏေန-ယထာဂမသဒ္ဓါကြောင့်၊ ဣကာရာဂမာဘာဝေါ-ဣ လာခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ [“သောတဗ္ဗော” ၌ ဗျဉ္ဇနာဒိ ပစ္စည်း နှောင်း သောကြောင့် ဣ လာရမည်ကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ သို့သော် ဣလာလျှင် ပါဠိ တော်နှင့် မလျော်ရကား ယထာဂမသဒ္ဓါ၏ တားမြစ်ချက်ကြောင့် ဣမလာ ရ-ဟူလို၊ အညေသုစဖြင့် သု၏ ဥကို သြဝုဒ္ဓိပြု။] သုဏိတဗ္ဗော-ကြားနာ ထိုက်သော တရား၊ သွာဒိတော ဣဏာ ဥဏာစာတိ-ဟူသော၊ ဝိနာဓိကာရ ယောဂဝိဘာဂေန-ကတ္တရိဟူသော လိုက်ပုဒ်ကြည့်သော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ ဏာ ပစ္စယော-သက်၊ သဝနီယော-ကြားနာထိုက်၏။

ကရ-ကရဏေ၊ ကရိယိတ္ထ-ပြုအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ တဗ္ဗာနိယာ- တဗ္ဗပစ္စည်း၊ အနိယပစ္စည်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ အန္တဿာတိ ကရဿစာတိ တတ္တန္တိစ ဝတ္တတေ။

၅၄၈။ တုံ တုန တဗ္ဗေသု ဝါ။ ။တုံ တုန တဗ္ဗ ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ ဧတေသု ပစ္စယေသု-တို့ကြောင့်၊ [သီမူ၌ “ပရေသု”ဟု ပါသေး၏။] ကရ ဣစ္စေတဿ၊ ဓာတုဿ-၏၊ အန္တဘူတဿ-အဆုံးဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ရ ကာရ သာ-ရ အက္ခရာ၏၊ တ ကာရတ္ထံ-တ အဖြစ်သည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ ဘဝတာ-

ဒိဝါဒိယ သက်ရပုံ။ ။ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗောစသော ရုပ်များ၌ ကံဟောဖြစ်၍ ဘာဝ ကမ္မေသုယော သုတ်ဖြင့်သာ ယပစ္စည်း သက်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော့၊ အဘယ့် ကြောင့် ဒိဝါဒိတော ယောသုတ်၏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ယပစ္စည်း သက်ရပါသနည်း- ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ကံအနက်ကို တဗ္ဗပစ္စည်းက ဟောပြီးဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒိဝါဒိဂိုဏ်းလည်း ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒိဝါဒိတောယော သုတ်၏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သက်ရပါသည်။

သည်။ ဓမ္မော-ကို၊ ကတ္တဗ္ဗော-ပြုထိုက်၏၊ ပူဇာ-ကို၊ ကတ္တဗ္ဗာ၊ ကုသလံ-ကို၊ ကတ္တဗ္ဗံ၊ [လိန် ၃ မျိုး ပြထား၏၊] တတ္တာဘာဝေ-တ အဖြစ် မရှိရာ၌၊ ကရောတိဿာ တိ-ကရောတိဿ ပုဒ်သည်။ ဝတ္ထုမာနေ-သော်၊ တဝေ တုနာ ဒီသုကာတိ ဧတ္ထ-၌၊ အာဒိသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ တဗ္ဗေဝိ-တဗ္ဗ ပစ္စည်းကြောင့်လည်း၊ ကာဒေ သော-ကာပြု၊ ဟိတံ-စီးပွားကို၊ ကာတဗ္ဗံ-၏။

၅၅၀။ ရဟာဒိတော ဏ။ ။ရကာရ ဟကာရာ ဒျန္တေဟိ-ရ အက္ခရာ ဟအက္ခရာ အစရှိသော အက္ခရာ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-တို့မှ၊ ပရဿ-သော၊ အနာနိယာဒိ န ကာရဿ-အန၊ အနိယ အစရှိသည် တို့၏ န အက္ခရာ၏၊ ဏကာရော-ဏ အပြုသည်။ ဟောတိ၊ အာဒိသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ ရမု အပ ဉတာဒိတောပိ-ရမုဓာတ်၊ အပဓာတ်၊ ဉဓာတ်၊ တာဓာတ်၊ အစရှိသည်တို့မှလည်း၊ (ပရဿ အနာနိယာဒိ နဿ ဏကာရော ဟောတိ)။

၅၅၀။ ရကာရ ပေ၊ ဏကာရော- ကရ၊ သရ၊ မရ၊ စရစသော ရကာရန္တ ဓာတ်၊ ဂဟဟူသော ဟကာရန္တဓာတ်နောင် ယု ပစ္စည်းကို ပြုသော အန-အနိယ ပစ္စည်း စသည်တို့၏ နကို ဏပြု၊ “ကရဏံ၊ ကရဏိယံ၊ သရဏံ၊ မရဏံ၊ စရဏံ၊ ဂဟဏံ” စသည်၊ ဤသို့ နကို ဏပြုခြင်းသည် ရှေ့၌ ရအက္ခရာရှိသောကြောင့်တည်း၊ မှန်၏-ဂဟဏံ၌ “ဂြဟ”ဓာတ်ဟု သက္ကတ ဆို၏၊ ဂြ၌ ရအက္ခရာ ပါသောကြောင့် နကို ဏ ပြုသည်။ ဂြဟဓာတ် မဟုတ်ဘဲ “ဂါဟ”ဓာတ်မှ ဖြစ်၍ “တော အရှုပ်အထွေး” အနက် ဟော “ဂဟန”၌ကာ ဏမပြုရ၊ “တိဏ ဂဟန-မြက်ရှုပ်၊ ဝနဂဟန-တောရှုပ်၊ သက သမယ သမယန္တရဂဟန-မိမိအယူ သူတစ်ပါးအယူတည်းဟူသော တောရှုပ်”ဟု နအက္ခရာအတိုင်း ရှိရသည်။ ထို့အတူ အခြားသော “ဧဟ၊ ဒဟ၊ သဟ၊ နဟာ(နာ) ဓာတ်တို့နောင်လည်း နကို ဏမပြုရ၊ “ဧဟန”စသည်ဖြင့်သာ ရှိစေရသည်။ န ကို ဏပြုရာ၌ ရှေ့ရအက္ခရာနှင့် သရခြားလျက်လည်းကောင်း ဟ-ယ-ဝအက္ခရာ၊ ကဝဂ် ပဝဂ် ခြားလျက်လည်းကောင်း ပြုနိုင်၏၊ ကရဏံ (ကရ် အန)၌ သရခြားလျက် ပြု၏၊ ဂြဟဏံ၌ ဟအက္ခရာနှင့် အသရခြားလျက် ပြု၏။

အာဒိသဒ္ဓေန ပေ၊ တာဒိတောပိ-“ရမု”ဓာတ်၌ ရနောင် ပဝဂ် (မ)ခြားလျက် ဏပြု၊ ရမဏိယံ-အာရမဏံ စသည်။ အပဓာတ်၏ ပုံစံကို “ပါပဏိယော”ဟု ထုတ်၏။ ပ ပုဗ္ဗ အပဓာတ်၊ အနိယပစ္စည်း၊ ဤ၌ အပဓာတ်ကြောင့် ဏ ပြုဟန်မတူ၊ ပ ဥပသာရ နောင် ဖြစ်၍ ဏ ပြုဟန်တူသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်သင့်ပုံကား-ပ ဥပသာရသည် သက္ကတ၌ “ပြ”ဟု ရှိ၏၊ ထို ပြ၌ ရ အက္ခရာကြောင့် န ကို ဏပြုရသည်။ ထို့ကြောင့် ပပုဗ္ဗ နမု ဓာတ်ဖြင့် “ပနာမ”ဟု ဖြစ်ပြီးမှ ဏ ပြု၍ “ပမာဏ”ဟု လည်းကောင်း၊ ပ ပုဗ္ဗ မာဓာတ် ယု ကို အန ပြု၍ “ပမာန”ဟု ဖြစ်ပြီးမှ ဏ ပြု၍ “ပမာဏ”ဟုလည်းကောင်း၊ ပ ပုဗ္ဗ နိဓာတ်ဖြင့် “ပဏိတ”ဟုလည်းကောင်း၊ ပ ပုဗ္ဗ အနဓာတ်ဖြင့် “ပါဏ”ဟုလည်းကောင်း၊ ပ-နိပုဗ္ဗ ပတ ဓာတ်ဖြင့် “ပါဏိပတ သရဏဂုံ”ဟု လည်းကောင်း၊ များစွာရှိလေသည်။

ဧတ္ထ - ဤ သုတ်၌၊ ရဟာဒိတော-ရကာရန္တံ , ဟကာရန္တံ ဓာတ်မှ၊ ပရဿ-နောက်၌ ဆက်စပ်ကပ်နေသော၊ န ကာရဿ-န အက္ခရာ၏။ အသမ္ဘဝါ-မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၊ သာမတ္ထျှ-အညထာ နပ ပတ္တိဟူသော အစွမ်းဖြင့်၊ အနာနိယာဒိ နဿဝ-အနအနိယ စသည်တို့၏ န၏သာ၊ အယံ ဣကာရတာ-ဤ ဣ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ)၊ ဓမ္မော-ကို၊ ကရဏီယော-ပြုထိုက်၏၊ ကရဏာရဟော-ပြုထိုက်၏၊ ဣတိ အတ္ထော-နက်၊ [အနိယ ပစ္စည်း၏ အရဟ အနက်ဟောကြောင်း သိစေလို၍ “ကရဏာရဟော” ဟု ဖွင့်သည်။] ကရဏီယာ-ပြုထိုက်သော ပူဇော်ခြင်း၊ ကရဏီယံ-ပြုထိုက် သော ကုသိုလ်။

ဉာဓာတ်ကား သက္ကတ၌ “ဉာ” ဓာတ်ဟု ဇနင့် ဥတွဲလျက် ရှိ၏။ ထို ဓာတ်နောင် သက္ကတ၌ ဣမပြု၊ ပါဠိ၌မူ “ဉာဏံ” ဟု ဣ ပြုရာရုပ်တွေ များသဖြင့် ပါဠိသုံး တစ်မျိုး ဟု ခွဲခြားသင့်၏။ ဆရာတို့ကား “သက္ကတ လိုက်၍ “ဉာန” ဟုပင် ရေးသားကြသည်။ ဝံာ ဓာတ်သည် သက္ကတ၌ “ဉာ” ဓာတ်ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “တာဏံ” စသည်ဖြင့် ဣ ပြုသည်။ တာဒိတော၌ အာဒိဖြင့် ရက္ခ-ဣက္ခ-လက္ခ-ပိသ ဓာတ်တို့ကို ယူ၍ “ရက္ခဏံ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ဣက္ခဏာ-ကြည့်ရှုခြင်း၊ လက္ခဏံ-အမှတ်အသား၊ ပိသဏံ-ကြိတ်ချေခြင်း၊ စသည်တို့ကို ယူ၊ ရက္ခဏံ၌ ရရှိသောကြောင့် ပိသဏံ၌ “ပြိသ” ဓာတ်ဖြစ်၍ ရရှိသောကြောင့် ဣ ပြု၊ ဣက္ခ လက္ခ ဓာတ်တို့၌ကား ရမရှိဘဲ သက္ကတ၌ ဣ ပြုသည်။

ပရာ စသည်နောင် ဣပြုပုံ။ ၂၀ ဥပသာရနောင် ဣ ပြုပုံကို ပြခဲ့ပြီ။ ပရာ၊ နိ၊ ဒု၊ ပရိ ဥပသာရတို့နောင်လည်း ဣ ပြု၏။ ပရာယဏံ (ပရာ+အယနံ)-အလွန် ရောက်အပ်ရာ၊ လည်းလျောင်းရာ၊ [“ပရံ+အယနံ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်လျှင် ပရ နာမ်ပုဒ်နောင် ဖြစ်၍ ဣ ပြု၊] နိ ဒုတို့သည် သက္ကတ၌ “နိရံ+ဒုရံ” ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ရိ အတွက် ဣပြုသည်။ နိဏ္ဏယော (နိ + နယော)-အဆုံးအဖြတ်၊ ဒုဏ္ဏာမော (ဒု + နာမော)-မကောင်းသော နာမည်ရှိသူ၊ ဒုဏ္ဏယော (ဒု+နယော)-ခဲယဉ်းစွာ သိအပ်သည်။

ရဟာဒိတော ၊ပေ၊ ဣကာရတာ- ကရ၊ ဂဟဓာတ်တို့နောင် တစ်စုံတစ်ရာ အက္ခရာ မခြားဘဲ ဆက်စပ်ကပ်နေသော န အက္ခရာမရှိခြင်းကို “ရဟာဒိတော ၊ပေ၊ အသမ္ဘဝါ” ဟု ဆိုသည်။ အန-အနိယတို့မှ န အက္ခရာသည် (ကရံ+အန၊ ကရံ+အနိယ-ဟု) အသရခြားလျက် နေသော်လည်း ထို န အက္ခရာမှတစ်ပါး အခြားယူစရာ မရှိတော့ခြင်း ကို “အညထာနပပတ္တိ” ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့လျှင် အန-အနိယ စသည်တို့၏ န ကို မယူလျှင် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် အန-အနိယတို့၏ န ကိုသာ ယူရတော့သည်။ အန-အနိယတို့၏ န ကို ဣ ဣ ပြုရတော့သည်-ဟူလို။ [အညထာ-အခြားနည်းအားဖြင့်+ အနပပတ္တိ (န+ဥပပတ္တိ)-မသင့်လျော်ခြင်း၊] ဤ အညထာနပပတ္တိနည်းကိုပင် “သာမတ္ထျှ” ဟု ဆိုသည်။ ထို သာမတ္ထျှဟူသည် ရဟာဒိတောဣ သုတ်က အန၊ အနိယ စသည်တို့၏ နကို အသရခြားနေပါလျက် ဣ ပြုစွမ်းနိုင်သော သတ္တိတည်း။

ဘရ-ဘရဏေ-မွေးမြူခြင်း၌...၏။ ဘရီယတိ-မွေးမြူအပ်၏။ ဣတိ ဘရိတဗ္ဗော ဘရဏီယော-မည်၏။ ဂဟ-ဥပါဒါနေ-အဂ္ဂယိုတ္ထ-ယူအပ်ပြီ။ ၊ပေ၊ ဣတိ ဂဟေတဗ္ဗော-မည်၏။ တေသုပုဒ္ဓိ တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဣကာရဿ-ကို၊ ဧကာရော-ဧပြု။ သင်္ဂဏိတဗ္ဗော-သိမ်းယူထိုက်၏။ ဂဟာဒိတော ပူဏှာတိ-ဟူသော၊ ဝိနာဓိ ၊ပေ၊ ဂေန-ဖြင့်၊ (ကတ္တရိ အလိုက်ကို ကြည့်သည်။) ဏှာပစ္စယော-ဏှာပစ္စည်းသက်၊ ဟလောပ သရလောပါဒိ-ဟ ချေခြင်း၊ သရ ချေခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ)။ [“သံပုဗ္ဗ ဂဟ်+ဏှာ+တဗ္ဗ” ဟု ဖြစ်သည်အခါ ဟလောပေါ် ဏှာမှီဖြင့် ဟ် ချေ၊ ဏှ ခွင်း ချေကပ်၊] သင်္ဂဏနိယော-သိမ်းယူအပ်၏။ ဂဟဏီယော-ယူအပ်၏။

အာဒိဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်။ [ရဟာဒိတော၌ အာဒိဖြင့်၊] ရမု-ကိဋ္ဌာယံ-မွေ့လျော် ပျော်ပါး ကစားခြင်း၌...၏။ ရမိယိတ္ထ-မွေ့လျော်အပ်ပြီ။ ၊ပေ၊ ရမိတဗ္ဗော ရမဏီယော-မည်၏။ ဝိဟာရော-ကျောင်းတည်း။ [ဤသို့ အဘိဓေယျကို နောက်မှလည်း ပေးနိုင်၏၊ ဝိဟာရော-ကို၊ ရမိယိတ္ထ-ပြီ ဟု ရှေးဦးစွာလည်း ပေးနိုင်၏၊] အပ-ပါပုဏနေ။ [ပါပုဏနေ-သင့်ကြောင်း ပြခဲ့ပြီ၊] ဥဏာ ပစ္စယော-ဥဏာ ပစ္စည်းသက်၊ ပါပီယတိ- ရောက်အပ်၏။ ဣတိ ပါပုဏိတဗ္ဗော၊ ဂုပါဒိနုဉ္ဇာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တဿ-ဓာတုန်၏။ လောပေါ၊ ဒွိတ္တဉ္စ၊ ပတ္တဗ္ဗော၊ ပါပုဏနိယော၊ ပါပဏီယော-ရောက်ထိုက်၏။

သမတ္ထဿ-စွမ်းနိုင်သည်၏။ ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း သတ္တိသည်၊ သာမတ္ထံ-မည်၏။ အနာနိယာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကိဓာတ် နောင် နာပစ္စည်းကိုယူ “ကိဏာတိ၊ ဝိက္ခိဏာတိ” စသည်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ရဟာဒိတော ဏသုတ်က ရကာရန္တ ဟကာရန္တစသော ဓာတ်နောင် သာ အန-အနိယ စသည်တို့၏ နကို ဏ ပြုသောကြောင့် ဓာတ်နောင်လည်း မဟုတ်-အန အနိယ စသည်တို့၏ နလည်း မဟုတ်ရာ၌ ဏ ပြုလိုလျှင် ဤသုတ်ဖြင့် မပြုနိုင်၊ ပဏီတ-ပဏီပါတတို့၌ နိဓာတ်မှ နကို ဏပြုသောကြောင့် ဓာတ်အရာဖြစ်၍ ကွစ်ဓာတု သုတ်ကြီးဖြင့် ဖြစ်စေ ဒေါဓဿ စ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ဖြစ်စေ ဏပြု၊ ပရာဏျတ္တနော ပဒါနိ သုတ်၏ အဖွင့်ဋီကာ၌ကား “ပရာဏီ”၏ န ကို ဏ ပြုရာဝယ် သုတ်သီးခြား မရှာဘဲ “ပရာဏီ”ဟူသော နိပါတနဖြင့်ပင် ပရာနိမှ န ကို ဏ ပြုသည်။

ပတ္တဗ္ဗော (သင်္ဂဏနိယော) ပါပုဏနိယော—ပပုဗ္ဗ အပဓာတ် တဗ္ဗပစ္စည်း၊ ဂုပါဒိ နုဉ္ဇာဖြင့် ဓာတုန် ပံ ကို ချေ၍ ဒွေဘော်ပြု၊ ရှေ့ပကို ခွင်းချေကပ်လျှင် “ပတ္တဗ္ဗ”ဟု ဖြစ်၏။ ပပုဗ္ဗ အပ+ဥဏာ+အနိယ၊ ပ၏ အကိုချေ၊ နောက်အကို ဒိဃပြု၊ ပါပုဏနိယ-

ဝါတိ ဝတ္ထတေ [“အန္တာနံ ဝါတိစ”ဟု မြန်မာမူ၌ “အန္တာနံ” ပါသေးသည် ကား “အန္တာပေက္ခာယံ ဆဋ္ဌိ” ဟူသော ဋီကာနှင့် မည်၊ ရှေ့အနီး၌ လိုက်မည့်ပုဒ်လည်း မရှိ၊ သီမူ၌လည်း မပါ။]

၅၅၀။ ဂမ |ပေ၊ ဒီသုန။ ။ပရေသု-ကုန်သော၊ တုံ |ပေ၊ တွာ ဣစ္စေဝ မာဒိသု တုံ၊ တဗ္ဗ၊ တဝေ၊ တုန၊ တွာန၊ တွာ အစရှိကုန်သော၊ တ ကာရာဒိ ပစ္စယေသု-အစ၌ တ အက္ခရာရှိသော ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ဂမ ခန ဟန ဣစ္စေဝမာဒိနံ-ဂမ ခန ဟန အစရှိကုန်သော၊ မကာရ နကာရန္တာနံ-မ အက္ခရာ န အက္ခရာ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဓာတူနံ-တို့၏၊ အန္တဿ-အဆုံးဖြစ်သော မ န အက္ခရာ၏၊ နကာရေ-န အပြုသည်၊ ဝါဟောတိ၊ အဂစ္ဆိတ္ထ(ယ ပစ္စည်း ကျေ)-သွားအပ်ပြီ၊ |ပေ၊ ဂန္တဗ္ဗော-၏၊ မဂ္ဂေါ-လမ်းတည်း၊ ဂမိတဗ္ဗံ ဂမနိယံ- သွားထိုက်သော လမ်းခရီး၊ ခန-အဝဒါရဏေ-အောက်သို့ ခွဲခြင်း၌၊ ဝါ- တူးခြင်း၌...၏၊ [အဝ-အောက်သို့+ဒါရဏ-ခွဲခြင်း ဟူသည် “တူးခြင်း”ပင် တည်း။] အခနိတ္ထ(ယကျေ)-တူးအပ်ပြီ၊ |ပေ၊ ခန္တဗ္ဗံ-မည်၏၊ အာဝါဠ- တွင်းတည်း၊ ခနိတဗ္ဗံ-တူးထိုက်သောတွင်း၊ ကွမိဓာတူဗျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ခနန္တဿ-ခနအဆုံး န၏၊ ဣတ္တဉ္စ-ဣ အဖြစ်သည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ခဏိ တဗ္ဗံ-တူးထိုက်သောတွင်း၊ ခနနိယံ ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဟန-ဟိသာဂတီသု၊ အဟနိတ္ထ-သတ်အပ်ပြီ၊ |ပေ၊ ဟန္တဗ္ဗံ ဟနနိယံ-၏။

မန-ဉာဏေ။ [ဤဓာတ်ကား ဟနာဒိနံ၌ အာဒိ အရ ပုံစံတည်း။] အမညိတ္ထ-သိအပ်ပြီ၊ |ပေ၊ မန္တဗ္ဗော မနိတဗ္ဗော-မည်၏၊ ယပစ္စယေ-ကြောင့်၊ စဝဂ္ဂါဒိ-စဝဂ် အပြု အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ)၊ မညိတဗ္ဗံ မညနိယံ-သိထိုက်၏။ [“မန (ဣ)တဗ္ဗံ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဒိဝါဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ “ဒိဝါဒိတော ယော” ဝိနာဓိကာရ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ယ ပစ္စည်းသက်၊ တဿ စဝဂ္ဂဖြင့် ဓာတွန်နှင့်တကွ ယ ကို ဥပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ မညိတဗ္ဗံ စသည်ဖြစ် ၏။]

ပူဇေ-ပူဇာယံ-အပူဇီယိတ္ထ-ပူဇော်အပ်ပြီ၊ |ပေ၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ တဗ္ဗာ နိယာ (ဟောန္တိ) စုရာဒိတော ဣဏယာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အ ကတ္တရိ ပိ-

ဟု ဖြစ်၏၊ ဥပသာရနောင် ပခြားရုံဖြစ်မှု န ကို ဣ ပြု၍ “ပါပဏီယ”ဟု ဖြစ်နိုင်၏၊ ဤ ပါပဏနိယ၌ကား “ပု+ဏ”ဟု ၂ လုံးခြားနေသောကြောင့် ဣ မပြုတော့ပြီ၊ ထို့ အတူ သံဂြနောင် ဟ ခြားရုံဖြစ်မှု “သင်္ဂဟဏီယော”ဟု ဣ ပြုနိုင်၏၊ သင်္ဂဟနိယော ၌ကား ဣ+ဟ ၂ လုံးခြားနေသောကြောင့် ဣ မပြုရ၊ သီမူ၌ “သင်္ဂဟနိယော၊ ပါပဏနိ ယော”ဟု ပါ၌ရှိသည်။

ကတ္တာအနက်မှ အခြားအနက်၌လည်း၊ ဣဏ ဣယ(ဟောန္တိ)။ [ကတ္တရိ အလိုက် ကြဉ်ဖွယ် မလို၊ သုတ်ရင်းဖြင့်ပင် ဣဏ ဣယ သက်နိုင်သည်။ ထို သုတ်ကို ပြန်ကြည့်။] ဣကာရာဂမာနိယေသု-ဣ အာဂုံ၊ အနိယပစ္စည်းတို့ ကြောင့်၊ သရလောပေါ တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ကာရိတ သရဿ-ကာရိတ်သရကို၊ လောပေါ-ချေ။ [“ပူဇ+ဧ+(ဣ)တဗ္ဗ”ဟု ဖြစ်ရာ၌ ဣအာဂုံကြောင့် ကာရိတ် ဧသရကိုချေ၊ ဣကို ဂဟေတံဗ္ဗောဉ်ကဲ့သို့ ဧပြ၊ ပူဇနိယောဉ်ကား အနိယ ပစ္စည်းကြောင့် ကာရိတ်ကိုချေ။] ဘဂဝါ-ဘုရားကို၊ ပူဇေတဗ္ဗော၊ ပူဇယိ တဗ္ဗော၊ (မြန်မာမူ၌ ကျသည်)၊ ပူဇနိယော-ပူဇော်ထိုက်၏။ [ဤ ပူဇနိယော ၌လည်း ဣပစ္စည်းသက်၍ ဧသရကို ချေရဦးမည်။]

တဗ္ဗာနိယောတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ကတ္တာကရဏေသုပိ-ကတ္တား ကရိဏ်း အနက်တို့၌လည်း၊ (တဗ္ဗာနိယာ ဟောန္တိ) ယာ-ပါပုဏနေ၊ နိယျာ တိ-ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်တတ်၏။ ဣတိ နိယျာနိကာ-မည်၏။ အရိယမဂ္ဂေါ- အရိယာမဂ်တည်း။ [သီ၌ “အရိယ”ပါသည်။] ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ ဂမနိယာ-တို့မည်၏။ ဘောဂါ-စည်းစိမ်တို့တည်း၊ နဟာ-နဟာ သဒ္ဓါသည်။ သောစေ-စင်ကြယ်ခြင်း၌...၏။ ဧတေန-ဤ ဆပ်ပြာမှုန့်ဖြင့်၊ နဟာယတိ-စင်ကြယ်ရ၏။ ဝါ-ရေချိုးရ၏။ ဣတိ နဟာနိယံ၊ စုဏ္ဏံ-ဆပ်ပြာ မှုန့်တည်း။

တဗ္ဗာနိယာတိ |ပေ၊ စုဏ္ဏံ—ဘာဝကမ္မေသု တဗ္ဗာနိယာသုတ်၌ “တဗ္ဗာနိယာ” ဟူသော ဒွိဓကရဏယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကတ္တားကရိဏ်း အနက်၌လည်း တဗ္ဗ-အနိယ ပစ္စည်းသက်၊ နိပုဗ္ဗ ယာဓာတ်၊ နိ နောက် ဒွေဘော်ရောက်၍ (နိယျာ+အနိယ) ရှေ့ အာ ချေ၊ နောက် အ ကို ဒီဃပြု၊ နိယျာနိယ-ဟု ဖြစ်၏။ ဤကို ရဿ၊ ယ ကို က ပြုလျှင် “နိယျာနိကာ ဓမ္မော”စသည် ဖြစ်၏။

“နဟာ”ဟု အာကာရန္တဖြင့် ဓာတ်ကျမ်းတို့၌လည်းကောင်း၊ သိမု၌လည်းကောင်းရှိ၏။ “နဟာယတိ”၌ နဟာဝယ် ဓာတွန် အာကို မချေဘဲ ဒီဝါဒီ ယပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသကဲ့သို့ “နဟာ+အနိယ”၌လည်း “ဓာတုဿန္တော လောပေါ”သုတ်၌ ကွစိသဒ္ဓါကြောင့် ဓာတွန် မချေရ၊ သရလောပေါ သုတ်၌ တုသဒ္ဓါဖြစ်၍ ထို သုတ်ဖြင့် မချေဘဲ၊ သရာသရေ လောပံဖြင့် ရှေ့အာကို ချေ၊ နောက် အ ကို ဒီဃပြု “နဟာနိယံ”ဟု ဖြစ်၏။ “သိနာ-သောစေယျေ-စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်၌”ဟူသော ဓာတ်၊ “နာ-သောစေ”ဟူသော ဓာတ်တို့ဖြင့်လည်း သိနာနိယံ၊ နာနိယံ-ရေချိုးကြောင်း ဆပ်ပြာမှုန့် ဟု ဖြစ်၏။

မောဂ္ဂလ္လာန်၌ “ဒါနိယော-ပေးရာဖြစ်သော၊ ဗြာဟ္မဏော-ပုဏ္ဏား”ဟု သမ္ပဒါန် အနက်၌ အနိယ သက်ဝံကိုလည်း ပြ၏။ ပါရာဇိကဏ် ဝေရဉ္စကဏ္ဍ “အာသဝဋ္ဌာနိယာ

ဘာဝကမ္မေသူတိ အဓိကာရော။

၅၅၃။ ငျော့စ။ ။ ဘာဝ ၊ပေ၊ ဉာတေယျန္နုပဒိသု-ဉာတေယျံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ တေယျ ပစ္စယော-တေယျ ပစ္စည်းသည်လည်း၊ (ဟောတိ)။

၅၅၃။ ကာရိတံ ဝိယ ဏာနုဗန္ဓော။ ။ [အနုဗန္ဓော-အနုဗန်ဟူသည်။ အပ္ပယောဂီ-ပါဠိတို့၌ သုံးစွဲခြင်း မရှိသော အက္ခရာတည်း။] ဏ ကာရာ နုဗန္ဓော-ဏ အနုဗန်ရှိသော၊ ပစ္စယော-ကို၊ ကာရိတံ ဝိယ-ကာရိတံ ကိုကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ကာရိတ ဗျပဒေသော-ကာရိတံ ငဲ့ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ကာရိတာနံ ဧတာ လောပံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဏ လောပေါ-ဏ အနုဗန်ကိုချေ၊ အသံ ၊ပေ၊ တေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဣ ကာရာဂမော-ဣ အက္ခရာလော၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်သော ကိစ္စသည်။ ကာရိယံ-မည်၏။ [“ကတ္တဗ္ဗံ” သည် လိုရင်းမဟုတ်၊ ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ကာရိယံ၏ အနက်ကို ပြလို၍ ထည့်အပ်သော ပုဒ်ဖြစ်သည်။]

ဟရ-ဟရဏေ-ဆောင်ခြင်း၌...၏၊ အဟရိယိတ္ထ-ဆောင်အပ်ပြီ၊ ၊ပေ၊ ဟရဏိယံ-မည်၏၊ ဘရ-ဘရဏေ-ဆောင်ခြင်း၌...၏၊ ဘရိတဗ္ဗံ၊ ဘရဏိယံ၊ ဘာရိယံ-ဆောင်ရွက်ထိုက်သော ဝန်၊ ဝါ-လေးသော ဝန်၊ လဘ-လာဘော၊ လဘိတဗ္ဗံ လတ္တံ-ရထိုက်သော ပစ္စည်း၊ ဝါ-လာဘ်၊ ယဝတံ တလန ဣစ္စာဒိ သုတ္တေ-၌၊ ကာရဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ယဝတော-ယ အက္ခရာရှိသော၊ ဘကာရဿ-ဘကို၊ ဘကာရော-ဘပြု၊ ဒ္ဓိတ္တံ။ ရုပ်တွက်ပြသည်။ “လဘိတဗ္ဗံ”

ဓမ္မာ” ပုဒ်ကိုလည်း “အာသဝါ တိဋ္ဌန္တိ ဧတေသူတိ အာသဝဋ္ဌာနိယာ”ဟု အဓိကရဏ သာဓနဖြင့် အဋ္ဌကထာဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “တဗ္ဗာနိယာ” ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကတ္တား ကရိဏ်းအပြင် သမ္ပဒါန် အပါဒါန် အဓိကရဏ သာဓနတို့၌လည်း တဗ္ဗ အနိယ သက်ဟု ဆိုသင့်၏၊ အပါဒါနသာဓန၏ ပုံစံကိုကား ရှာကြပါလေ။

၅၅၂။ ဉာတေယျံ-သိအပ် သိထိုက်၏၊ အာဒိဖြင့် “ဝိဒ္ဓေယျံ မံ အမညထ-ငါ့ကို ပစ်ဖောက်ထိုက်၏ ဟု မှတ်ထင် ဘိ၏၊ (သုဝဏ္ဏသာမ ဇာတ်)၊ လဒ္ဓေယျံ လဘတေ မစ္စော-သတ္တဝါသည် ရထိုက်သည်ကို ရ၏၊ (ဘူရိဒတ်)”စသည်ကို ယူ၊ တေယျမှ တကို ဝိဒ္ဓေါ လဒ္ဓေါကဲ့သို့ စီရင်။

၅၅၃။ အနုဗန္ဓော အပ္ပယောဂီ- ဧ ဏယ စသည်၌ ဏ စသည်ကို အနုဗန် ခေါ်ကြောင်း အနုဗန်ကို ထည့်ထားသဖြင့် အကျိုး ရှိကြောင်းကို အခြေပြု၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ထို အနုဗန်အက္ခရာကို ချေပစ်ရ၍ ပါဠိတို့၌ သုံးစွဲခြင်း မရှိသောကြောင့် “န တဿ သုတ္တန္တေသု (ပါဠိတို့၌) ပယောဂေါ (သုံးစွဲခြင်းသည်) အတ္ထိတိ အပ္ပယောဂီ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

၌ “လတ္တိတဗ္ဗံ” ဟု ပါဠိပျက်တတ်သည်။] သာသ (သိ၌ “သာသ”) - အနုသိဋ္ဌိ မှို-ဆုံးမခြင်း၌...၏။ သာသိတဗ္ဗော-ဆုံးမထိုက်၏။ ဣတိ သိသော- (တပည့်)မည်၏။ ကွစိဓာတူတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အာကာရဿ-သာ၌ အာကို၊ ဣ ကာရော-ဣ ပြု။ [သိ၌ “သာသာကာရသိကာရော-သာသ၏ အကို ဣပြု” ဟု ရှိ၏။]

၀၈-ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ ဣပစ္စယာဒိမိ-ဣပစ္စည်း အစရှိသည်ကို၊ [အာဒိဖြင့် ကာရိတ် မှည့်၊ ဣ အနုဗန် ချေ၊ ဝုဒ္ဓိပြုတို့ကို ယူ၊] ကတေ-သော်၊...အန္တဂံတိ ဣနုဗန္ဓောတိစ ဝတ္တတေ။

၅၅၃။ ကင်္ဂါ စစာနံ။ ။ ပရေ ဣကာရာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ၊ စ ဇ ဣတိ စ၊ ဇ ဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ ဓာတုန္တဂံ-ဤ ဓာတုန် အက္ခရာတို့၏။ ကကာရ ဂကာရာဒေသော ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ စဿ-စ၏။ ကာဒေသော-က ပြု၊ ၀စနိယံ ဝါကျံ - ဆိုအပ်သော စကား၊ ဘဇ-သေဝါယံ-မှီဝဲအပ် ဆည်းကပ်အပ်ခြင်း၌...၏။ ဘဇနိယံ ဘာဂျံ-မှီဝဲအပ်သောဘုန်း၊ ဇဿ-ဇ၏။ ဂါဒေသော-ဂ ပြု။

စိ-စယေ၊ အစီယိတ္ထ-စီအပ်ပြီ၊ ပေ၊ စေယျံ စေတဗ္ဗံ-စီအပ်သော ဝတ္ထု၊ ဣကာရဿ-ဣ၏။ ဧကာရော-ဧဟူသော၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ယ ကာရဿ-ယ၏။ ဒွိတ္တံ-လာ၊ [စိ၌ ဣကို ဣကြောင့် အသံယောဂန္တဿ ဝုဒ္ဓိကာရိတေဖြင့်၊ တဗ္ဗကြောင့် အညေသုစဖြင့် ဧဝုဒ္ဓိပြု။] ဝိ နိ ပုဗ္ဗော-ဝိ၊ နိ ရှေးရှိမှု၊ ဒေါဿေ စာတိ သုတ္တေ-၌၊ စဂ္ဂဟေန၊ စ ကာရဿ-စ၏။ ဆကာရော-ဆပြု၊ ဝိနိစ္ဆေ ယျံ ဝိနိစ္ဆိနိတဗ္ဗံ-ဆုံးဖြတ်ထိုက်၏။ ဂိယာဒိတော နာတိ-ဟူသော၊ ဝိနာမိ ကာရ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ တဗ္ဗာနိယတုံတုနာဒိသုစ-တဗ္ဗ၊ အနိယ၊ တုံ၊ တုန အစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကြောင့်လည်း၊ နာပစ္စယော-နာ ပစ္စည်းသက်၊ ဝိနိစ္ဆေတဗ္ဗံ၊ ဝိနိစ္ဆိနိယံ-ဆုံးဖြတ်ထိုက်၏။ [ဤ ၂ ရုပ်၌ကား နာပစ္စည်း မသက် ရ၊] နိ-ပါပဏေ၊ အနိယိတ္ထ-ဆောင်အပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ၊ နေယျံ၊ ပေ၊ နေတဗ္ဗံ-မည်၏။

သိဿ။ ။ “သာသ+ဣ”၌ ဣ အနုဗန် ချေ၍ “သာသျှ” သုတ်ကြီးဖြင့် အာကို ဣ ပြု၍ “သိသျှ” ယဝတံ၌ ကာရဖြင့် သျှကို သပြု၊ ဒွေဘော်လာ၍ “သိဿ” ဟု ဖြစ်သည်။

[ဆောင်] သာသ+ဣ၊ ရှိကာလဝယ်၊ သာသျှဖြစ်စေ၊ နုဗန်ချေလော၊ တစ်ထွေ သာရှိ၊ အာကို ဣကား၊ ကွစိဓာတု၊ သုတ်ဖြင့် ပြုလျက်၊ ဆက်၍ တဖန်၊ ယဝတံနှင့်၊ ဒွေဘော်ဆင့်၊ ပြီးလင့် သိသော ရုပ်။

ဣဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ ဆဋ္ဌိယန္တဝသေန - ဆဋ္ဌိ ဝိဘတ်အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အနုဝတ္တတေ၊ မဏ္ဍုကဂတိယာ-ဖြင့်၊ အန္တဂ္ဂဟဏဉ္စ-အန္တသဒ္ဓါ သည်လည်း၊ တတိယန္တဝသေန-ဖြင့်၊ (အနုဝတ္တတေ)။

၅၅၅။ ဘူတောဗ္ဗ။ ။ဘူ ဣတိ-ဟူသော၊ ဧတသ္မာ-ဤ ဓာတ်မှ၊ ပရဿ ဣပစ္စယဿ-၏၊ ဓာတွန္နေန-ဓာတွန်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ အဗ္ဗာ ဒေသော-အဗ္ဗ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဘဝိတဗ္ဗော ဘဗ္ဗော ဘဗ္ဗာ ဘဗ္ဗံ-ဖြစ် ထိုက်၏။

ဣဿာတိ အန္တေနာတိစ ဝတ္တတေ။

၅၅၆။ ဝဒ မဒ ပေ ဂါရောဝါ။ ။ဝဒ ပေ၊ ဣစ္စေဝ မာဒီဟိ-ဝဒ၊ မဒ၊ ဂမု၊ ယုဇ၊ ဂရဟ အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-တို့မှလည်းကောင်း၊ အာကာရန္တေဟိ စ-အာကာရန္တ ဓာတ်တို့မှလည်းကောင်း၊ ပရဿ ဣ ပစ္စ ယဿ ဓာတွန္နေန သဟ ယထာက္ကမံ၊ ဇ္ဇ မ္မ ဂ ယု ဧယျဣတိ-ဇ္ဇ၊ မ္မ၊ ဂ၊ ယု၊ ဧယျ ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသော-တို့သည်၊ ဝါ-စွာ၊ ဟောန္တိ၊ ဂရဿစ-ဂရသဒ္ဓါ၏လည်း၊ ဂါရာဒေသော-ဂါရပြု၊ ဂရဟဿ-ဂရဟ ဓာတ်၏၊ ဂရဿေဝ-ဂရ၏ သာလျှင်၊ အယံဂါရော-ဤ ဂါရအပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ အယံ ဝါသဒ္ဓေါ ဝဝတ္တိတ ဝိဘာသတ္ထော။ [ဘောဇ္ဇံ၌ ဣ ပစ္စည်း ရှိလျက် ဤသုတ်ဖြင့် မစီရင် ရ၍ အသန္တဝိမိ၊ ဝဇ္ဇံ မဇ္ဇံ စသည်၌ နိစ္စဝိမိ ဟု သတ်မှတ်ကြောင်း ဋီကာ ဖွင့်၏။]

၅၅၅။ ဘဗ္ဗော ဘဗ္ဗာ ဘဗ္ဗံ ဟု ပုရိသ ကညာ စိတ္တာဒိဂိုဏ်း ရုပ်ကို ပြထားသော ကြောင့် ဣပစ္စည်းကို “ကမ္မေ တိလိဂါ”နှင့် အညီ ကံဟော ဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏။ သို့သော် ပါဠိတော်များ၌ကား “သဒ္ဓေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု၊ ပေ၊ ဘဗ္ဗော ဣမသ္မိံ ဓမ္မ ဝိနယေ ပုဒ္ဓိံ ဝိရဋ္ဌိံ ဝေပုလ္လံ အာပဇ္ဇိတုံ”.....ပဉ္စက အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ “သေယျထာပိ နာမ သိသစ္စိန္တော တာလော အဘဗ္ဗော ပုန ဝိရဋ္ဌိယာ”...ရဟန်းသစ် ဩဝါဒခန်း စသည်၌ ကတ္တားအဖြစ်သာ လာ၏။ ဘာကြောင့်နည်း... “သဒ္ဓေါ ဘိက္ခု တာလော”ဟု ကတ္တား ပုဒ်ကို ပြထားသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဘဗ္ဗော စသည်၌ ဣပစ္စည်း ကတ္တား ဟော ဟု ကြံသင့်၏။ “ဘဗ္ဗော-ဖြစ်ထိုက်၏”စသည်ဖြင့် ပေ၊ မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋိကာ ၌လည်း “ဘဝတိတိ ဘဗ္ဗော၊ ကတ္တရိယော”ဟု ကတ္တားအနက်၌ ယ ပစ္စည်းသက်၍ ဘဗ္ဗောရုပ်ကို စီရင်သည်။

၅၅၆။ ယထာက္ကမံ- “ဝဒ၊ မဒ”ဟူသော ဒကာရန္တ ဓာတ်နောင် ဓာတွန်နှင့် တကွ ဣကို ဇ္ဇပြု၊ ဂမနောင် မ္မ၊ ယုဇနောင် ဂ္ဂ၊ ဂရဟနောင် ယု၊ အာကာရန္တဓာတ်နောင် ဓာတွန် အာနုဒံတကွ ဣကို ဧယျ၊ ဟု အစဉ်အတိုင်း ပြု၊ ဝါ သဒ္ဓါ၏ သတ်မှတ်ချက် ကြောင့် ဂရဟဓာတ်၏ ဂရကိုသာ ဂါရပြု။

ဝဒ-ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ အဝဇ္ဇိတ္ထ-ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဝဇ္ဇံ ဝဒနီယံ-မည်၏၊ ရဿတ္ထံ--သည်၊ (ဟောတံ)၊ ဝဇ္ဇံ-ဝဇ္ဇံ ဟူသည်၊ ဒေါသော-အပြစ်တည်း၊ မဒ-ဥမ္မာဒေ-ယစ်မှူး ရူးသွပ်ခြင်း၌...၏၊ ဒေတေန-ဤသေရည်ဖြင့်၊ အမဇ္ဇိတ္ထ-ယစ်မှူးပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ မဇ္ဇံ မဒနီယံ-မည်၏၊ [သိမ္မုဉ် မဒဂ္ဂဟဏေန-မဒ ဓာတ်ကို ယူခြင်းကြောင့်၊ ကရဏေပိ-ကရိုဏ်း အနက်၌လည်း၊ ဣပစ္စယော-ဣပစ္စည်းသက်”ဟု ရှိသေး၏။]

အဝဇ္ဇိတ္ထ ပေ၊ ရဿတ္ထံ—“ဝဒ+ဣ”ကာရိတ်မှည့်၊ ဣ အနုဗန် ချေ၊ ကာရိတ် ပစ္စည်းကြောင့် ဝ၏ အကို အာဝုဒ္ဓိပြု (ဝါဒံ+ယံ) ဤသုတ်ဖြင့် ဓာတွန် ဒိနှင့် တကွ ဣကို ဇ္ဇပြု၊ [ဤ၌ ဣအနုဗန် ချေ၍ ကျန်သော ယကို ဘူတ ဗုဗ္ဗဂတိကနည်းဖြင့် ဣဟု ခေါ်သည်၊] ကွစိဓာတ် သုတ်ကြီးဖြင့် ဝါ၌ ရဿပြု။ [“ရဿတ္ထန္တိ-ဣ ပစ္စယ ပရတ္တာ ဓာတုဿရဿ ဝုဒ္ဓိမ္ပိ ကတေ ဇ္ဇောတိအာဒေသေ ကတေ ပေ၊ ရဿတ္ထံ”... ဋီကာ။]

ဝဇ္ဇံဒေါသော— ဝဇ္ဇံ အရ “ကဲ့ရဲ့ပြောဆိုထိုက်သော အပြစ်ကို ယူ”ဟု သိစေလို၍ “ဒေါသော”ဟု အဘိဓမ္မေယျကို ထည့်ပြသည်၊ ချဲ့အံ့—“ဝဇ္ဇံ ဒေါသေစ ဘေရိယံ”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ဝဇ္ဇသဒ္ဓါသည် “အပြစ်ဒေါသ”ဟူသော အနက်၊ “တီးအပ်သော စည်”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ထိုတွင် စည်ကို ဟောရာ၌ “ဝါဒီယတေ-မည်စေ အပ်၏”ဟု ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဟေတုကမ္မ သာဓကကြောင့် ဝဇ္ဇမည်၏၊ ဝဒဓာတ် ကာရိတ် ဧဝ ပစ္စည်း၊ ဣ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏၊ ကာရိတ် ဧဝ ပစ္စည်း၌ ဣ အနုဗန် ချေ၍ ဧကိုလည်း သုတ်ကြီးဖြင့် ချေရဦးမည်၊ ဤ ဝဇ္ဇံ ဝဒနီယံ၌ ဝဇ္ဇသဒ္ဓါကား သုဒ္ဓ ကမ္မသာဓက ဖြစ်၍ “ကဲ့ရဲ့ ပြောဆိုထိုက်သော အပြစ်ကို ဝဇ္ဇခေါ်သည်”ဟု ပြလို၍ “ဝဇ္ဇံ-ဒေါသော”ဟု မိန့်သည်။ [သိမ္မုဉ်ကား “အဝဇ္ဇံ-ဒေါသော”ဟု ရှိ၏၊ ထို၌ အသဒ္ဓါသည် အနက်သီးခြား မရှိ၊ ဝဇ္ဇအနက်၌ဖြစ်သော “တမ္ဘာဝုတ္တိ” သဒ္ဓါတည်း၊ ဥပမာ-“လာဗု-အလာဗု”ဟူရာ၌ အသဒ္ဓါကဲ့သို့တည်း၊ “အဝဇ္ဇသဒ္ဓေါ ဒေါသတ္တော ဂါရယုပရိယာယတ္တာ အ သဒ္ဓသစ တမ္ဘာဝုတ္တိတောတိ အာဟ-သာဝဇ္ဇောတိ သဒေါသာတိ”...သိလက္ခဏ်ဋီကာသစ်၊ မဟာသီဟနာဒသုတ်။]

မဒဂ္ဂဟဏေန ပေ၊ ဣပစ္စယော— [ဤ ပါဠိကို ဋီကာလည်း ဖွင့်သည်၊] ဝဒဓာတ်ဖြင့် ဒကာရန္တ ဓာတ်ဟူသမျှကို ယူနိုင်ပါလျက် “ဝဒ မဒ”ဟု မဒဓာတ်ကို အဘယ့်ကြောင့် သီးခြားဆိုရပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “မဒဂ္ဂဟဏေန”စသည်ကို မိန့်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-မဒဓာတ်ဖြင့်ပြီးသော မဇ္ဇသဒ္ဓါသည် စိတ်စေတနာ မရှိသော သေရည် အရက်ကို ဟော၏၊ ထို သေရည်၌ ယစ်မှူးတတ်သော ကတ္တုသတ္တိ-ယစ်မှူးအပ်သော ကမ္မသတ္တိ မရှိ၊ ယစ်မှူးကြောင်း ကရဏသတ္တိသာ ရှိ၏၊ သို့ဖြစ်၍ မဒဓာတ်ကို ဝဒဓာတ် ဖြင့်ယူရသော ဒကာရန္တဓာတ်၌ သွင်းလျှင် ကံဟောဟု ထင်ဖွယ်ရှိသောကြောင့် မသွင်းဘဲ သီးခြား ယူခြင်းကြောင့် မဇ္ဇ၌ ဣ ပစ္စည်းသည် ကရဏသာဓက၌ သက် ဟု သိစေရကျိုး ရှိသည်၊ [ဤ မဇ္ဇနှင့်တကွ နောက်နောက် ရုပ်များ၌လည်း ဝုဒ္ဓိပြု၍ ရဿပြုဦးမည်။]

ဂမ၊ သပ္ပ-ဂတိမိ၊ ဂန္ဓဗ္ဗံ-ရောက်ထိုက်သော အရပ်သည်။ ဂမ္ဘံ-မည်၏။ ယုဇ-ယောဂေ-ယှဉ်ခြင်း၌...၏။ အယုဇ္ဇိတ္ထ-ယှဉ်အပ်ပြီ။ ပေ၊ ယောဂံ- (ယာဉ်)မည်၏။ နိယောဇ္ဇောဝါ-လည်း ရှိ၏။ ဂရဟ-နိန္ဒာယံ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၌... ၏။ အဂရယိုတ္ထ-ကဲ့ရဲ့အပ်ပြီ။ ပေ၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ ဣပစ္စယော-သက်၊ တဿ-ထို ဣပစ္စည်း၏။ ဣမိနာ-ဤ သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတွန္တေန သဟ၊ ယာဒေ သော-ယှဉ်။ ဂရဿ-ဂရ သဒ္ဓါ၏။ ဂါရာဒေသောစ-ဂါရ လည်းပြု။ ဂါရယော၊ ယာ၊ ယံ၊ ဂရဟဏီယံ-ကဲ့ရဲ့ထိုက်၏။

အာဒိသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ အညေပိ-(ဝဒ-မဒ-ဂမ-ယုဇ-ဂရဟ တို့မှ) အခြား လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒ မ ဇ ဟန္တာ-ဒ၊ မ၊ ဇ၊ ဟ အဆုံးရှိသော ဓာတ်တို့ ကို၊ ဂယုန္တေ-ယူအပ်ကုန်၏။ ဂဒ-ဝိယတ္တိယံဝါစာယံ၊ ဂဇ္ဇတေ-ဆိုအပ်၏။ ဝါ၊ ဝဒနိယံ-ဆိုထိုက်၏။ (ဣတိ-ကြောင့်) ဂဇ္ဇံ-မည်၏။ (စုဏ္ဏိယ ဝါကျ တည်း)၊ ပဒ-ဂတိမိ၊ ပဇ္ဇနိယံ-လှည့်ပြောင်း ရွတ်ဆိုအပ်သော ဝါကျ အထူး သည်။ ပဇ္ဇံ-ပဇ္ဇမည်၏။ ဂါထာ-ဂါထာတည်း။ ခါဒ-ဘက္ခဏေ-စားခြင်း၌... ၏။ ခဇ္ဇတေ-ခဲစားအပ်၏။ ဣတိ၊ ခဇ္ဇံ-မည်၏။ ခါဒနိယံ-ခဲဖွယ်တည်း။

ဒမု-ဒမနေ-ဆုံးမခြင်း၌...၏။ အဒမ္မိတ္ထ-ဆုံးမအပ်ပြီ။ ဒမ္မတေ-ဆဲ။ ဒမ္မိဿတိ-လတံ၊ ဣတိ ဒမ္မော-မည်၏။ ဒမနိယော-ဆုံးမထိုက်သူ၊ ဘုဇ-

နိယောဇ္ဇောဝါ-နိ ပုဗ္ဗယုဇ၊ ဣ ဤသုတ်ဖြင့် ဇ္ဇပြုလိုဟန် တူသော်လည်း ဧကာ ရန္တ ဓာတ်နောင် ဝု ပြုသောကြောင့် ဤသုတ်ဖြင့် မစီရင်နိုင်၊ ထ် အနုဗန် ရှေးပြီးနောက်၊ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ယဝတံ သုတ်၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် ယပင့် ရှိသော ဇ ကို ဇ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ၍ ပြီးသင့်သည်။ [နောက်၌ ဘောဇ္ဇံ ရုပ်တွက်ပုံကို နည်းမိုး။] ဂမ္ဘံ ဂါရယော စသည်တို့ လွယ်ပြီ။

အာဒိ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ-တို့ကား “ဂရဟာကာရာဒိဟိ”၌ အာဒိဖြင့် ယူရသော ပုံစံ တို့တည်း။ ဂဇ္ဇံကို ထောမနိမိ၌ “ဂချ”ဟု ယ ပစ္စည်းဖြင့် ပြ၏။ “ဂါထာ မဟုတ်သော ရွတ်ဆို ထိုက်သော ပုဒ်အပေါင်း”ဟု ဖွင့်၏။ ထို ပုဒ်အပေါင်းကိုပင် ယခုကာလ၌ စုဏ္ဏိယ ဝါကျ ဟု ခေါ်သည်။ သို့သော် ဂဇ္ဇံ ဝါကျကား စုဏ္ဏိယ အပြင် အမျိုးမျိုး ရှိသေး၏။ ပဇ္ဇံကို “ပချ”ဟု ယ ပစ္စည်းဖြင့်ပင် ပြ၏။ “ကဝိကတေ-ကဗျာဆရာတို့ ပြုအပ်သော၊ စတုစရဏတွကေ-အခြေ ၄ ရောင်းသဖွယ် အထည်ကိုယ် ၄ ပါဒရှိသော၊ ဝါကျဘေဒ-ဝါကျအထူး၌ ဖြစ်၏”ဟု ဖွင့်၏။ ၄ ပါဒ ရှိသောကြောင့် တစ်ပါဒနှင့် တစ်ပါဒ လှည့်လည် ပြောင်းရွှေ့တတ်ရကား ကတ္တာဟော ဣ ပစ္စည်းဖြင့် “ပဇ္ဇံ”ပြီး စေရလျှင် “ပဒ-ဂတိမိ”ဟူသော ဓာတ်နက်နှင့် သာ၍ သင့်ဖွယ်ရှိ၏။ ဤ၌ကား ရူပသိဒ္ဓိ အလို ကံဟော ဣပစ္စည်း ဟု ကြံ၍ “လှည့်လည် ရွှေ့ပြောင်း၍ ရွတ်ဆိုအပ်သော ဂါထာ”ဟု ကြံရတော့သည်။

ပါလန ဗျဝဟရဏေသု၊ အဘုဇ္ဇိတ္ထ-စားအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဘောဂံ-မည်၏၊ ဘောဇ္ဇံ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ကာရဂ္ဂဟဏေန-ယဝတံ၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဗျဿ-ယပင့် ရှိသော ဇ၏၊ ဇကာရော-ဇပြု၊ ဂဟေတဗ္ဗံ-ယူထိုက်သော ဝတ္ထုသည်၊ ဂယံ-မည်၏၊ ဣစ္စဒိ-တည်း။

အာကာရန္တတော ပန-အာကာရန္တဓာတ်မှ နောက်၌ (ဥဒါဟရဏ်ကား)၊ [သုတ်၌ ဂရဟဓာတ်တိုင်အောင် ပုံစံပြုပြီး၍ အာကာရန္တပုံစံ ပြလိုသောကြောင့် “အာကာရန္တတော ပန”စသည်မိန့်။] ဒါ-ဒါနေ၊ အဒိယိတ္ထ-ပေးအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဣပစ္စယော၊ တဿ-ထို ဣပစ္စည်းကို၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တေန-ဓာတွန် ဖြစ်သော၊ အာကာရေန-အာနှင့်၊ သဟ၊ ဧယျာဒေသော-ဧယျ အပြုသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဒေယျံ၊ ဒါတဗ္ဗံ-ပေးထိုက်သော ဝတ္ထု။ [ဒေယျံ သာ လိုရင်းဖြစ်သော်လည်း ဒါတဗ္ဗံနှင့် ဒေယျံသည် ပရိယာယ်တည်း-ဟု သိစေလို၍ “ဒါတဗ္ဗံ”ထည့်သည်၊ နေရာတိုင်း ဤနည်းချည်း။] အနိယေ-အနိယ ပစ္စည်း၌၊ သရလောပေါတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗသရဿ-၏၊ လောပေါ-ကျေခြင်းသည်၊ သမ္ပတ္တေ-သော၊ တတ္ထေဝ-ထို သရလောပေါစသော သုတ်၌ ပင်၊ တုဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ နိသေဓေတွ-တားမြစ်၍၊ သရာသရေ လောပန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာကာရေ-အာ အက္ခရာကို၊ (ဒါ၌ အာကို)၊ လုတ္ထေ-ချေအပ်ပြီး သော်၊ ပရသရဿ-နောက်သရ၏၊ (အနိယ၌ အ၏)၊ ဒီယော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဒါနိယံ-ပေးထိုက်သော ဝတ္ထု။

ဘောဇ္ဇံရုပ် စီရင်ရာ၌ မြန်မာမူဝယ် “ပုဗ္ဗရူပဉ္စာတိ ယဿဇကာရော”ဟု ရှိ၏၊ စဝဂ် ဆိုင်ရာ ဖြစ်၍ တဿစဝဂ္ဂ သုတ်ဖြင့်သာ စီရင်ဖွယ် ရှိ၏၊ သို့သော် ယ ပစ္စည်း သက် သက် မဟုတ်၊ ဣပစ္စည်းဖြစ်၍ ထို သုတ်၏ အရာလည်း မဟုတ်နိုင်၊ ပုဗ္ဗရူပဉ္စနှင့် ကား သံာ၍ မဆိုင်၊ သီမူ၌ “ကာရဂ္ဂဟဏေန ယဿဇကာရော”ဟု ရှိ၏၊ ထိုအတိုင်းပင် တော်သေး၏၊ သို့သော် ယချည်း ဇ ပြုသည် မဟုတ်၊ “ဘုဇ်ယ”ဟု ဖြစ်သော အခါ ရှေးဦးစွာ ပုဒ်ပြု၍ ယဝတံ၌ ကာရသဒ္ဓါဖြင့် “ဇီယ”ကို ဇ ပြု၍ ဒွေဘော်လာရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ကာရဂ္ဂဟဏေန ဗျဿ”ဟု သော်လည်းကောင်း၊ “ယဝတော ဇဿ”ဟု သော်လည်းကောင်း ရှိသင့်သည်၊ နောက်၌ ဤစာသွားမျိုးကို တွေ့ရဦးလတ်။ [ဓန္ဓ တိုင်အောင် ၀၁ အရ ဒကာရန္တစုတည်း၊ ဒမ္မ ဘောဂ္ဂ ဂယတို့ကား အစဉ်အတိုင်း ဂမ-ယုဇ-ဂရဟနှင့် တူသော အာဒိအရ ယူရသော ဓာတ်တို့တည်း၊ ရုပ်ပြီးပုံ ထင်ရှား ပြီ၊ ခါဒနိယံ စသည်တို့ကား ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်၊ အဘိဓမ္မေယျတို့သာတည်း။]

ပါ-ပါနေ၊ အပီယိတ္ထ-သောက်အပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပေယျံ၊ ပါတဗ္ဗံ၊ ပါနီယံ-မည်၏၊ (သောက်ထိုက်သော သောက်ဖွယ်)၊ ဟာ-စာဂေ၊ အဟီယိတ္ထ-စွန့်အပ်ပြီ၊ ဣတိ၊ ဟေယျံ၊ ဟာတဗ္ဗံ၊ ဟာနီယံ-(စွန့်ထိုက်သော ဝတ္ထု) မည်၏၊ မာ-မာနေ-နှိုင်းယှဉ်ခြင်း၌...၏၊ အမီယိတ္ထ-နှိုင်းယှဉ်အပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ မေယျံ မာတဗ္ဗံ မိနိတဗ္ဗံ-(နှိုင်းယှဉ်အပ်သော ဝတ္ထု) မည်၏၊ မေတဗ္ဗံဝါ-လည်းရှိ၏။ [သိ၌ “မိနိတဗ္ဗံ မေတဗ္ဗံဝါ” ဟု ရှိသည်၊ ထိုအတိုင်း သာ “မိနိတဗ္ဗံတိဇတ္ထ ကုစိဓာတွာဒိနာ ဓာတုန္တဿ ဣကာရော၊ ကိယာဒိတော နာတိ (ကတ္တရိအလိုက်ကြည့်သော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်) နာ ပစ္စယော၊ မေတဗ္ဗံ တိ ဇတ္ထ ဣကာရာဂမေ သရာသရေလောပန္တိ ပုဗ္ဗလောပေ (မာ၌ အာ ချေခြင်း)ကို၊ ကတေ၊ ကုစာသဝဏ္ဏံ လုတ္တေတိ ဣကာရဿေကာ ရော” ဟူသော ဋီကာနှင့် ညီသည်။]

ဉ-အဝဗောဓနေ၊ အညာယိတ္ထ-သိအပ်ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ ဉေယျံ ဉတဗ္ဗံ ဉတေယျံ-(သိထိုက်သော ဝတ္ထု)မည်၏။ [သိ၌ “ဉတေယျံ” ပါသည်၊ တေယျပစ္စည်းသက်၊] ဉဿ ဇာဇံနာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဇာဒေသေ-ဇာပြုပြီး သော်၊ ကိယာဒိတောနာတိ-ဟူသော၊ ဝိနာဓိကာရေန-ကတ္တရိအလိုက်ကို ကြည့်သော၊ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ နာပစ္စယော-နာ ပစ္စည်းသက်၊ ဣကာရာ ဂမောစ-ဣ လည်းလာ၊ ဇာနိတဗ္ဗံ၊ ဝိဇာနနီယံ-(သိထိုက်သော ဝတ္ထု)မည်၏၊ [နာပစ္စည်း မသက်လျှင် “ဇာဒေသော နာမိ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဇာ မပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိအလို “ဝိဇာနနီယံ” ဟုသာ ရှိသင့်၏၊ သို့သော် စာတို့၌ နာပစ္စည်းမပါဘဲ “ဝိဇာနီယံ” ဟုချည်း ရှိသည်၊ ထိုသို့ ရှိရာ၌ နာပစ္စည်းကို ချေ၊] ချာ-ပကထနေ-ပြောဆိုခြင်း၌...၏၊ သင်္ချာတဗ္ဗံ၊ သင်္ချေယျံ-ရေတွက် ထိုက်သော ဝတ္ထု၊ ဣစ္စာဒိ။

၅၅၇။ ကရမှာ ရိစ္စ။ ။ပေ၊ ကရဓာတုယော ရိစ္စပစ္စယော ဟောတိ။

၅၅၈။ ရမိရန္တောရာဒိနာ။ ။ပရေ-သော၊ ရကာရာနုဗန္ဓေ-ရ အနုဗန်ရှိသော၊ ပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ရာဒိ-ရ အနုဗန် အပိုင်းအခြားရှိသော၊

၅၅၈။ ရကာရာနုဗန္ဓေ—သုတ်၌ “ရမိ”ကို “ရကာရာနုဗန္ဓေ ပစ္စယေ ပရေ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို အဖွင့်အရ “ရော+အဿ အတ္ထိတိ ရော၊ တသ္မိ ရမိ” ဟု ပြု၊ “အဿ-ထို ပစ္စည်း၏၊ ရော-ရ အနုဗန်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏” ဟု ပေး၊ ရော၌ အဿတ္ထိအနက်ဝယ် ဏ ပစ္စည်းသက်။

ပစ္စယ ရကာရ မရိယာဒေါ-ပစ္စည်းဖြစ်သော ရ အက္ခရာ အပိုင်းအခြားရှိသော၊ သဗ္ဗော-သော၊ ဓာတုန္တော-ဓာတ်၏ အဆုံးသည်၊ နော-ကျေသည်၊ ဟောတိ၊ လောပံ-သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ ဣတိ အထော-နက်။ [ရန္တောတိ ဧတ္ထ ရန္တော ဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ရကာရော-သည်၊ သန္ဓိဇော-သန္ဓိ၌ ဖြစ်၏၊ ဋီကာမှာ လည်း ဤဝါကျပါနေသောကြောင့် ရှေးပါဠိ ဟုတ်ချင်မှဟုတ်မည်။] ကတ္တဗ္ဗံ- ပြုထိုက်သော အမှုသည်၊ ကိစ္စံ-မည်၏၊ ရိစ္ဆာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ဘရာဒိတောပိ-ဘရ အစရှိသော ဓာတ်မှနောက်၌လည်း၊ ရိစ္စပစ္စယော-ရိစ္စ ပစ္စည်းသက်၊ ယထာ-ကား၊ ဘရိယတိ-မွေးမြူအပ်၏၊ ဣတိ ဘဇ္ဇော၊ သရ လောပေါ-နောက် ဣသရဗျေ။ [“ပရလောပေါ ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်းမည်။] ဣ-ဣဓာတ်သည်၊ ဂတိမိုး၊ ပတိဇတဗ္ဗော-ရှေးရှုရောက်ထိုက်၏၊ ငှာတိ၊ ပဋိစ္စော-မည်၏။

ရာဒိ ပစ္စယ ရကာရ မရိယာဒေါ—ရာဒိ၌ “ရ” အရ ပစ္စည်းပါသော ရ် အနုဗန်ကို ယူ၍၊ “အာဒိ”၏ အနက်ကိုလည်း မရိယာဒ (အပိုင်းအခြား)အနက်ကို ယူပါ-ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “ရာဒိ”ကို “ပစ္စယရကာရ+မရိယာဒေါ”ဟု ဖွင့်သည်။

နော ဟောတိ လောပ ဓာပဇ္ဇတေ—“နော”အရ ကျေပျောက်ခြင်း အနက်ကို ယူစေလို၍ “လောပံ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ကရ်+ရိစ္စ”ဟု ရှိရာ၌ ရ် အနုဗန်ရှိသော ရိစ္စပစ္စည်း ကြောင့် ရ် အနုဗန်ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိသော ဓာတွန် ရ် ကို ချေပါ။ “ရ် အနုဗန်နှင့်တကွ ဓာတွန် ရ် ကိုပါ ချေပါ”ဟုလို၊ ဤသို့ ချေ၍ “က+ဝိစ္စ” ဖြစ်သည်အခါ ခွင်း, ချေ, ကပ်၍ “ကိစ္စ”ဟု ဖြစ်သည်။ [တစ်ချို့ကား ဓာတွန်ချေရာ၌ က ၏ အသရပါ ချေ၏၊ ထိုသို့ ချေလျှင် ဘစ္စ၌ ကပ်ဖွယ်သရ မရှိဘဲ ဖြစ်လတ်။]

ရိစ္ဆာတိ ပေ၊ သရလောပေါ— “ကရမှာ ရိစ္စ” ၌ ရိစ္စ ဟူသော ဒွိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကရ မဟုတ်သော ဘရ စသော ဓာတ်နောင်လည်း ရိစ္စ ပစ္စည်း သက်၊ ရ် အနုဗန်နှင့်တကွ ဓာတွန်ချေ၍ “ဘ+ဝိစ္စ”နောက်သရ ချေ၍ “ဘစ္စ”ဟု ဖြစ်၏။ နောက်သရ ချေရာ၌ “သရလောပေါတိ ကွစိဓာတွာဒိနာ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ သန္ဓိစပ်ရာ ဌာန မဟုတ်သောကြောင့် ဝါပရောဖြင့် မချေဘဲ ကွစိဓာတွဖြင့် ချေဟန် တူသည်။ [“ကောမာရဘဇ္ဇော”ပုဒ်ကား “ကုမာရေန-အဘယ မင်းသားသည်၊ ဘတော-မွေးစား အပ်သူတည်း၊ ကုမာရဘတော-သူ”ဟု ဖြစ်ပြီးမှ သက္ကတ၌ ဣ ပစ္စည်းသက်၍ “ကောမာရ ဘစ္စ”ဖြစ်သည် ဟု သီလက္ခန်ဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်။ ဒေါဓဿစသုတ်၏ ကစ္စည်းပုတ္တိ၌ကား တစ်မျိုးဆိုသေး၏။]

ပတိ ဇတဗ္ဗောတိ ပဋိစ္စော—“ပတိပုဗ္ဗ ဣ+ရိစ္စ” ဤ၌ ဗာတ်၏ အဆုံးဟူ၍ မရှိ၊ ဣဓာတ်သာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ရမှီရန္တော-သုတ်ဖြင့် ရ် အနုဗန်နှင့်တကွ ဣကိုပင် ချေစေ

၅၅၉။ ပေသာ ၊ပေ၊ ကိစ္စာ။ ။ပေသ အတိသဂ္ဂ ပတ္တကာလ ဣတိ-ပေသ, အတိသဂ္ဂ, ပတ္တကာလ ဟူကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္ထေသု ကိစ္စ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ပေသနံ နာမ-ပေသန မည်သည်၊ ဘဝတာ-အရှင် သည်၊ ဣဒံ-ဤကိစ္စကို၊ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုထိုက်၏၊ ဝါ-ပြုရမည်၊ ဝါ-ပြုပါလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဏာပနံ-စေခိုင်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈေသနဉ္စ- တိုက်တွန်းခြင်းသည်လည်းကောင်းတည်း၊ အတိသဂ္ဂေါနာမ-အတိသဂ္ဂ မည် သည်၊ မယာ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ဣဒံ-ဤအမှုကို၊ ကတ္တဗ္ဗံ ကိ-ပြုထိုက်ပါ သလော၊ ဝါ-ပြုရမှာပါလား၊ ဣတိ-သို့၊ ပုဋ္ဌဿဝါ-မေးအပ်သော အမှုကို သော်လည်းကောင်း၊ ပါဏော-သတ္တဝါကို၊ န ဟန္တဗ္ဗော-မသတ်ထိုက်၊ ဝါ- မသတ်ကောင်း၊ ဣတိ အာဒိနာ-ဤသို့ အစရှိသော၊ ပဋိပတ္တိဒဿန မုခေန- ကျင့်ဝတ်ပြခြင်းကို အမျိုးပြုသဖြင့်၊ ကတ္တဗ္ဗဿဝါ-ပြုထိုက်သော အမှုကို သော်လည်းကောင်း၊ အနုညာ-ခွင့်ပြုခြင်းတည်း၊ ပတ္တကာလော-ပတ္တကာလ

လိုဟန် တူသည်၊ သို့သော် မူလဓာတ်ရင်း လုံးလုံး ပျောက်သွားရမည်မှာ မသင့်တော် သကဲ့သို့ ထင်၏၊ ထို့ကြောင့် ပတိ ပုဗ္ဗ ဣဓာတ် တပစ္စည်းဖြင့် “ပတိတော”ဟု ပြီးပြီးမှ ဒွေဘော်လာ၍ (ဘတ္တော၌ ဣကို စွ)ကစွည်း ဝုတ္တိ (ပြုသကဲ့သို့) ဣကို စွပြု-ပတိ ကိုလည်း ပဋိ ပြု၍ “ပဋိဇ္ဇော”ဟု ပြီးစေရလျှင် သာ၍ သင့်မည်ထင်သည်၊ တွာပစ္စယန္တ ဖြင့် ပဋိစ္စ ဟု တစ်နည်း ပြီးနိုင်သေးသည်၊ “စက္ခု ပဋိစ္စ”စသည်၌ လာသော ပဋိစ္စပုဒ်မှာ တွာပစ္စယန္တသာတည်း၊ [စနန္တေ ဟိရစ္စံ ယောဂဝိဘာဂ၌ ကြည့်။]

၅၅၉။ ပေသနံ နာမ ၊ပေ၊ အဇ္ဈေသနဉ္စ- “သင်သည် ဤအမှုကို ပြုထိုက်၏၊ ပြုလော”ဟု အထက် လူက အောက်လူကို စေခိုင်းခြင်းသည် အာဏာပန မည်၏၊ “အရှင်သည် ဤအမှုကို ပြုထိုက်၏၊ ပြုတော်မူပါ”ဟု အောက်လူက အထက်လူကို တိုက်တွန်း တောင်းပန်ခြင်းသည် အဇ္ဈေသန မည်၏၊ ထိုသို့ စေခိုင်းခြင်း တိုက်တွန်း ခြင်း အနက်သည် ပေသ မည်၏။ [သက္ကတ၌ “ဘဝံ”သည် တုမှ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဘဝတာ-သင်သည်”ဟု ပေးလိုက် ပေးနိုင်သည်။]

အတိသဂ္ဂေါ ၊ပေ၊ အနုညာ- အဘိ ပုဗ္ဗ သဇ (သဇ္ဇ)ဓာတ်သည် စွန့်လွှတ်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “တစ်စုံတစ်ယောက်က ဤအမှုကို ပြုရမှာပါလား”ဟု မေးသည့်အခါ “ပြုလော”ဟု ခွင့်ပြုလိုက်ခြင်းသည် ထို အမှုကို စွန့်လွှတ်ရာ ရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် “အတိသဂ္ဂေါနာမ ကိမိဒံ ကတ္တဗ္ဗံတိ ပုဋ္ဌဿ ဝါ အနုညာ”ဟု ပုဋ္ဌမ တစ်နည်း ဖွင့်သည်၊ ဒေသိတော ပညတ္တော ပုဒ်ကို ဖွင့်ပြသော သာရတ္ထဋီကာ စသည်တို့၌ “အတိ သဇ္ဇနံ-ပဗောဓနံ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် အတိပုဗ္ဗ သဇဓာတ်သည် သိစေခြင်း အနက် ကိုလည်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ပါဏော န ဟန္တဗ္ဗော-သူ့အသက်ကို မသတ်ကောင်း၊ အဒိန္နံ န အာဒါတဗ္ဗံ, ကာမေသုမိစ္ဆာ န စရိတဗ္ဗာ, မုသာ န ဘဏိတဗ္ဗာ”စသည်ဖြင့် တရားလမ်းမှန်ကို သိစေခြင်းသည်လည်း အနုညာပင် မည်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပါဏော

ဟူသည်။ သမ္မတ္တသမယော-ဆိုက်ရောက်လာသော အချိန်တည်း၊ ယော-အကြင်သူသည်၊ အတ္တနော-၏၊ ကိစ္စကရဏ သမယံ-ကိစ္စပြုချိန်ကို၊ အနုပပရိက္ခိတွာ-မစူးစမ်း မဆင်ခြင်မူ၍၊ ဝါ-အမှတ်တမဲ့ နေလျက်၊ န ကရောတိ-မပြု၊ တဿ-ထို မပြုဘေးနေသူအား၊ သမယာရောစနံ-အချိန်ကို ပြောခြင်းတည်း၊ တတ္ထ-ထို အချိန်ကို ပြောပြရာ၌၊ အဇ္ဈေသနံ-တိုက်တွန်းခြင်းသည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မှတ်အပ်၏၊ တေစ-ထို ပေသအနက် စသည်၌ စီရင်အပ်သော ကိစ္စ ပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ ဘာဝကဗ္ဗေသု ကိစ္စတ္တဓတ္တာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-မိန့်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘာဝကဗ္ဗေသေဝ-ဘောက်အနက်တို့၌ပင်၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။

တာဝ-စွာ၊ ပေသနေ-စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်း အနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဘဝတာ-သည်၊ ကမ္မံ-အမှုကို၊ ကရိယတု-ပြုအပ်လော၊ (အာဏာပန) ဝါ-ပြုအပ်ပါလော၊ (ရိသေစွာ တောင်းပန်သော အဇ္ဈေသနအနက်၊) ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ တဗ္ဗာနိယာ(ဟောန္တိ) သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ [ဓာတွန်ရကို တ ပြုခြင်း၊ အနိယ၌ န ကို ဇာပြုခြင်း အစီအရင်သည်၊] ဝုတ္တနယမေဝ-တည်း၊ ဘဝတာ ကမ္မံ ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုလော၊ ဘဝတာ ကိစ္စံ ကရဏီယံ-လော၊ အတိသဂ္ဂေ-စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ ခွင့်ပြု

၊ပေ၊ ကတ္တဗ္ဗဿ အနညာ”ဟု ဒုတိယ တစ်နည်း ဖွင့်ပြန်သည်။ ဤနည်း၌ “အနညာ-တရားအားလျော်စွာ သိစေခြင်းတည်း”ဟု အနက်ပေးရလျှင် သာ၍ သင့်မည်ထင်သည်။

ပတ္တကာလော ၊ပေ၊ **ဓမ္မိတိ**-ပတ္တ-ဆိုက်ရောက်လာသော+ကာလ-အချိန်၊ ဤ၌ အချိန်တွင် မက၊ ထို ဆိုက်ရောက်လာသော အချိန်အခါကို ပြောခြင်းတိုင်အောင် (ကာရဏုပစာရအားဖြင့်) ယူစေလို၍ “ယော အတ္တနော ၊ပေ၊ တဿ သမယာရောစနံ” ဟု ဖွင့်သည်။ လူတစ်ယောက်သည် နံနက် ၆ နာရီ၌ အလုပ်ဝင်ဖို့ ကိစ္စရှိ၏။ သို့သော် ထို အချိန်၌ မဝင်ဘဲ (ဂရုမစိုက်ဘဲ) ထိုအလုပ်ဝင်ဖို့ ကိစ္စကို မပြုဘဲ နေအံ့။ ထိုသူအား အချိန်ကျပြီ၊ ၆ နာရီထိုးပြီ-စသည်ဖြင့် ပြောခြင်းမျိုးတည်း၊ ထိုသို့ အချိန်ပြောရာ၌ အချိန်ကျကြောင်းကိုသာ ပြောသည်။ အလုပ်ဝင်ပါ-စသည်ဖြင့် တိုက်တွန်းသံ မပါချေ။ ထို့ကြောင့် ပေသအနက်နှင့် ဤပတ္တကာလအနက်သည် ကွဲပြားလျက်ရှိသည်။

တေစ ၊ပေ၊ **ဘာဝကဗ္ဗေသေဝ**- ပေသ အဘိသဂ္ဂ ပတ္တကာလ အနက်တို့သည် တိုက်ရိုက်အားဖြင့် သာဓန ၇ ပါးတွင် မပါဝင်ကြ၊ သာဓနတွင်းသွင်းလျှင် ထို အနက်များသည် ဘာဝသာဓန-ကမ္မသာဓနတို့၌သာ ဝင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဘာဝကဗ္ဗေသု ကိစ္စတ္တတ္တာ”ဟု သုတ်တည်တော်မူသည်။ ထိုသုတ်အရ ပေသအနက် စသည်ကို ဟောသော ဤ ကိစ္စပစ္စည်းများသည် ဘောက်အနက်ကို ဟောကြသည်-ဟု မှတ်ပါ။

ခြင်းအနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘဝတာ ဘုံစတု-စားအပ်တော့၊ ဝါ-စားတော့၊
 ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ တဗ္ဗာဒိ-တဗ္ဗ အစရှိသော ပစ္စည်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ [အာဒိ
 ဖြင့် အနိယ၊ ဣပစ္စည်းများကို ယူ။] အံညေသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု။
 တဿာတိ ဝတ္ထတေ။ [“တဿာတိစ”ဟု ရှိလျှင် “စ”ဝိ။]

၅၆၀။ ဘုဇာဒိနမန္တော နော ဒ္ဓိစ။ ။ဘုဇဏ္ဍေဝ မာဒိနံ-ဘုဇ အစရှိ
 ကုန်သော၊ ဇကာရာဒိအန္တာနံ-အဆုံး၌ ဇအစရှိသော အက္ခရာရှိကုန်သော၊
 ဓာတူနံ၊ အန္တော-အဆုံးသည်၊ နော-ကျေသည်၊ ဟောတိ၊ ပရဿ-နောကံ
 ဖြစ်သော၊ ကိစ္စ ကိတကပစ္စယ တကာရဿစ-ကိစ္စပစ္စည်း၊ ကိတပစ္စည်းတို့
 ၏ တ အက္ခရာ၏လည်း။ [တဗ္ဗ-တေယျဟူသော ကိစ္စပစ္စည်းတို့၏ တ
 အက္ခရာ၊ တ-တုံစသော ကိတက ပစ္စည်းတို့၏ တ အက္ခရာကို ဆိုသည်။]
 ဒွေဘာဝေါ ဟောတိ၊ ဘဝတာ၊ ဘောဇနံ-ကို၊ ဘောတ္တဗ္ဗံ-စားအပ်တော့၊
 ဝါ-စားတော့၊ ဘဝတာ-သည်၊ ဘောဇနိယံ-တော့၊ ဘောဇနံ-စားအပ်တော့၊
 ဝါ-စားတော့၊ ဝါ-စားနိုင်သည်။

ဣကာရာဂမယတ္ထ တကာရေ ပန-ဣ အာဂုံနှင့် ယှဉ်သော တပစ္စည်း
 ကြောင့်ကား။ [“ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗံ”၌ “တ”သည် ရှေ့၌ ဣအာဂုံ ရှိ၏၊ ထိုကဲ့သို့
 တပစ္စည်းကို ဆိုသည်။] နမကရာနမန္တာနံ နိယုတ္တတမှိတိ ဇတ္ထ-နမ ပေ၊ မှိ
 ဟူသော ဤသုတ်၌၊ အန္တာနံ နိယုတ္တတမှိတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ဓာတုန္တ
 လောပါဒိ နိသေဓော-ဓာတွန်ချေခြင်း အစရှိသည်ကို တားမြစ်ရခြင်းသည်၊
 (ဟောတိ)။ [သုတ်ရင်းက “န-မ-က-ရ ဆုံးသော ဓာတွန်ကိုသာ မချေဖို့ရန်
 တားမြစ်သောကြောင့် ဘုဇ၌ ဇ ဆုံးသော ဓာတ်ဖြစ်၍ သုတ်ရင်းဖြင့် မတား
 မြစ်နိုင်၊ ဒွိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် တားမြစ်ရသည်၊ ဓာတုန္တလောပါဒိ၌
 အာဒိဖြင့် ဒွေဘော်ပြုခြင်းကို ယူ။] ရုဓာဒိတော နိဂ္ဂဟီတပုဗ္ဗန္တိ-ဟူသော၊
 ဝိနာဓိကာရေန-ကတ္တရိအလိုက်ကို ကြည့်သော၊ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်သော်
 လည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂဟီတဉ္စာတိဝါ-(သန္တိ) နိဂ္ဂဟီတဉ္စသုတ်ဖြင့်သော်လည်း
 ကောင်း၊ နိဂ္ဂဟီတဂမော-နိဂ္ဂဟိတ်လာ။ [ထို ၂ သုတ်တွင် အလိုရှိရာ
 တစ်သုတ်သုတ်ဖြင့် လာနိုင်သည်-ဟူလို။] တယာ-သင်သည်၊ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗံ-
 စားအပ်တော့၊ မယာ-သည်၊ ဘုဒ္ဓိတဗ္ဗံ-တော့။

သမယာ ရောစနေ ပန-အချိန်ကို ပြောခြင်း၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)ကား၊ ဣ-
 အဇ္ဈယနေ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၌...၏၊ အဓိပုဗ္ဗော-အဓိရှေးရှိ၏၊ ဘဝတာ-
 သည်၊ အနိယတံ-သရဇ္ဈာယ်ချိန်တန်ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ တဗ္ဗာနိယာဒိ-တဗ္ဗ

အနိယ အစရှိသော ပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း။ [အာဒိဖြင့် ဣကိုယျ၊] ဣ
 ကာရာဂမ ဝုဒ္ဓိအယာဒေသ အဇ္ဈာဒေသာစ-ဣလာခြင်း၊ ဝုဒ္ဓိပြုခြင်း၊ အယပြု
 ခြင်း၊ အဇ္ဈပြုခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ [ဣကို အယ၊ အဇ္ဈော
 အမိဖြင့် အမိကို အဇ္ဈပြု-ဟူလို။] ဣပစ္စယေတု-ဣပစ္စည်း၌ကား၊ ဝုဒ္ဓိ-
 သည်လည်းကောင်း၊ ယကာရဿ-ယ အက္ခရာ၏၊ ဒွိတ္တဉ္စ-သည်လည်း
 ကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ [အဇ္ဈေယျံ၌ ဣပစ္စည်းဖြစ်၍ ဣကို “တေ အာဝါယာ
 ကာရိတေ”ဖြင့် ဝုဒ္ဓိသာပြု၊ အယမပြုနှင့်တော့၊ ထို့နောက် ယကို ဒွေဘော်ပြု
 ပါ-ဟူလို။] ဘဝတာ၊ အဇ္ဈယိတဗွံ အဇ္ဈေယျံ-သရဇ္ဈာယ်ချိန်တန်ပြီ၊ ဘဝတာ
 အဇ္ဈယနိယံ-၏။

အဝဿံ-မချွတ်၊ ဝါ-ဧကန်၊ ကတ္တဗွံ-ပြုထိုက်၏၊ ဣတိ ဝါကျေ-ဟု-
 ဤ ဝါကျ၌ကား၊ ကိစ္စပဒံ-ကိစ္စပုဒ်ကို၊ အမိကိစ္စ-၍၊ အဝဿကာ ဓမ္မဏေသု
 ဇာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အဝဿကာ ဓမ္မဏတ္ထေစ-အဝဿကအနက်၊ အဓမ္မဏ
 အနက်၌လည်း၊ တဗ္ဗာဒယော-တဗ္ဗအစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)
 ဘဝတာ-သည်၊ မေ-ငါ၏၊ ဂေဟံ-အိမ်ကို၊ ကတ္တဗွံ၊ ကရဏီယံ-မချွတ်
 ပြုထိုက်၏။ [“အဓမ္မဏ” ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေပြု၌ ရေးခဲ့ပြီ၊] ဓရ-ဓရဏေ-
 ဆောင်ခြင်း၊ ဆပ်ခြင်း၌...၏၊ စုရာဒိတ္တာ-စုရာဒိဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဏေဏယာ-ဏေဏယ ပစ္စည်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ [“စုရာဒိတော ဏေ
 ဏယာတိ” ဟု မြန်မာမှ၌ ပျက်သည်။] ဝုဒ္ဓိ-သည်လည်းကောင်း၊ ဣကာရာ
 ဂမောစ-သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ ဓာရေတဗွံ၊ ဓာရယိတဗွံ-ဆောင်
 ထိုက်၏၊ ဝါ-ဆပ်ထိုက်၏၊ ဣစ္စာဒိ။

နဒါဒိဟိ ၊ပေ၊ သကာရိတေဟိ စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ သကာရိတေဟိပိ-
 ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဓာတ်တို့မှ နောက်၌လည်း၊ ယုဏ္ဏုနံ-
 ယု၊ ဣ ပစ္စည်းတို့၏၊ အာဒေသ ဝိဓာနတောယေဝ-အာဒေသကို စီရင်ခြင်း
 ကြောင့်ပင်၊ ဓာတုပစ္စယန္တတေပိ-ဓာတုပစ္စယန္တသဒ္ဓါတို့မှ နောက်၌လည်း၊
 ကိစ္စ ကိတကပစ္စယာ-ကိစ္စပစ္စည်း ကိတကပစ္စည်းတို့သည်၊ ဘဝန္တိ-န်၏၊
 ဣတိ-သို့၊ ဒဗ္ဗဗ္ဗာ-န်၏၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ [သိဒ္ဓိ ဘဝတိ-၌စပ်၊] တိတိက္ခာ

နဒါဒိဟိ ၊ပေ၊ ဘဝန္တိတိ ဒဗ္ဗဗ္ဗာ- နဒါဒိဟိ စသော သုတ်သည် ကာရိတ်ပစ္စည်း
 ဆုံးသော “အာဏာပ၊ သဉ္ဇာန” စသည်နောင် ယုပစ္စည်းကို အနစသည် ပြု၍ “အာဏာ
 ပနံ၊ အာဏာပကော၊ သဉ္ဇာနနံ၊ သဉ္ဇာနနကော” စသော ရုပ်များဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်
 ကာရိတ်ပစ္စည်းဆုံးသော သဒ္ဓါနောင် ယု ဣ စသော ပစ္စည်းများ သက်နိုင်ကြောင်းကို
 တိုက်ရိုက် သိရပြီး သို့ဖြစ်လျှင် ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ဓာတုပစ္စယချင်း တူသော ခ စသော

ပီယတိ-သည်းခံစေအပ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ တိတိက္ခာပေတဗ္ဗော-မည်၏။ ဧဝံ-တူ၊ တိကိစ္ဆာပေတဗ္ဗော၊ တိကိစ္ဆာပဏီယော-ဆေးကုစေထိုက်၏။ မဂ္ဂေါ-မဂ်ကို၊ အဘာဝယိတ္ထ-ဖြစ်စေအပ်ပြီ။ ပေ၊ ဣတိ၊ ဘာဝေတဗ္ဗော၊ ဘာဝယိတဗ္ဗော၊ ဘာဝနီယော-မည်၏။ ဘာဝနီယာ-ပွားစေထိုက်သော ဘာဝနာ၊ ဘာဝနီယံ-ပွားစေထိုက်သော ဈာန်၊ အကာရိယိတ္ထ-ပြုစေအပ်ပြီ။ ပေ၊ ဣတိ၊ ကာရေတဗ္ဗံ၊ ပေ၊ ကာရာပဏီယံ-မည်၏။ ဣစ္စာဒိစ-ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်သည်လည်း၊ သိဒ္ဓံ-ပြီးသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။

ကတ္တဗ္ဗံ-ကတ္တဗ္ဗံပုဒ်လည်းကောင်း၊ ကရဏီယံစ-လည်းကောင်း၊ ကာရိယံ-လည်းကောင်း၊ ကာရေတတဗ္ဗံ-လည်းကောင်း၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ကာရာပေတဗ္ဗံ-ကာရာပေတဗ္ဗံပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဣစ္စပိ-ဤပုဒ်အပေါင်းကိုလည်း၊ ကိစ္စသင်္ဂဟော-ကိစ္စပစ္စယန္တ၌ သိမ်းယူရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-၏)။... ကိစ္စပစ္စယန္တနယော-ကိစ္စပစ္စယန္တပုဒ်တို့ကိုသိကြောင်းနည်းသည်၊ (သမတ္ထော-ပြည့်စုံပြီ)။

ဣဒါနိ-၌၊ ကိတ်က ပစ္စယာ-ကိတ်မည်သော ပစ္စည်းတို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ၊ ကရ-ကရဏေ၊ ပုရေဝိယ-သို့၊ (ဘူ၊ ဂမုစသော ဓာတ်တို့၌ကဲ့သို့) ဓာတုသညာဒိ-ဓာတ်အမည် အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ကုမ္ဘ ဣတိ-ကုမ္ဘဟူသည်၊ ဥပပဒံ-ဓာတ်၏ အနီး၌ ရွတ်အပ်သောပုဒ်တည်း၊ တတော-ထို ကုမ္ဘသဒ္ဓါမှ နောက်၌၊ [စ-ပါလျှင် အပို၊] ဒုတိယာ-ဒုတိယာ ဝိဘတ်သက်၊ ကုမ္ဘံ-အိုးကို၊ ကရောတိ-ပြုဆဲ၊ အကာသိ-ပြီး၊ ကရိဿတိ-လတံ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိဂ္ဂဟေ-ကို၊ (ကတေ-သော်)၊ [ဇာပစ္စယော ဟောတိ-၌စပ်၊]

ပစ္စယန္တနောင်လည်း ယု ဣ သက်နိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ယု ဣနှင့် ဓာတ်နောင် သက်ရသော ပစ္စည်းချင်း တူသော အခြား ကိစ္စ ကိတ် ပစ္စည်းများလည်း သက်နိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း သဒိသုပစာရ နည်းအားဖြင့် သိမှတ်ထိုက်၏။ ထို့ကြောင့် “တိတိက္ခာပေ”ဟူသော ဓာတုပစ္စယ နောင် တဗ္ဗစသော ပစ္စည်းသက်၍ တိတိက္ခာပေ တဗ္ဗော စသော ရုပ်များပြီးနိုင်သည်။ တိတိက္ခာနောင် တဗ္ဗ စသည် သက်၍လည်း “တိတိက္ခိတဗ္ဗံ-သည်းခံထိုက်၏”စသော ရုပ်များလည်း ရှိနိုင်သည်ပင်။

“ကတ္တဗ္ဗံ ကရဏီယံ စ၊ ကာရိယံ ကိစ္စမိစ္စပိ၊
 ကာရေတဗ္ဗံ တထာ ကာရာ-ပေတဗ္ဗံ ကိစ္စသင်္ဂဟော”

ကား သင်္ဂဟဂါထာတည်း၊ တဗ္ဗ အနိယ ဣ ရိစ္စနှင့် ဓာတုပစ္စယန္တနောင် တဗ္ဗ စသည် သက်ပုံကိုပါ သင်္ဂဟ ပြုသည်။

ပရောတိ ပစ္စယောတိစ ဝတ္တတေ [ဓာတု လိင်္ဂေဟိ ပရာ ပစ္စယာ သုတ်မှ ဝိဘတ်ပြောင်း၍ “ပရောပစ္စယော” ဟု လိုက်။]

၅၆၁။ ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမိဏော။ ။ အာဒိမိ-အစဖြစ်သော၊ ကမ္မသ္မိ-ကံ ပုဒ်သည်။ သတိ-သော်၊ ဓာတုယာ-မှ၊ ပရော-နောက်သည်။ (ဟုတွာ-၍)။ ဣပစ္စယော ဟောတိ၊ သော စ-ထို ဣ ပစ္စည်းသည်လည်း။ [ကတ္တရိ ဘဝတိ-၌ စပ်။]

ကိတက ပစ္စယာ ဝုစ္ဆန္တေ— ဣ စသော ပစ္စည်းများကို “ကိတ်” ဟု လည်းကောင်း၊ “ကိတ” ဟု လည်းကောင်း ခေါ်၏။ ကိတသဒ္ဓါနောင် သညာအနက်၌ က ပစ္စည်းသက်၍ “ကိတက” ဟု ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ကိတက ပစ္စယာ ဝုစ္ဆန္တေ” ဟု မိန့် သည်။ ထို ဣ စသော ပစ္စည်းများကို “အညေကိတ်” သုတ်ဖြင့် ကိတ် အမည်မှည့်။ “ကတ္တရိကိတ်” ဟု သတ်မှတ်သော နိယမ သုတ်ကြောင့် ထို ကိတ်ပစ္စည်းများသည် ကတ္တာအနက်၌ သက်၏။ “ဏာဒယော တေ ကာလိကာ” ဟု ပရိဘာသာ လာသောကြောင့် ကာလ ၃ ပါးနှင့် ယှဉ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ကိစ္စ ပစ္စည်းများမှ အခြားပစ္စည်းစုကို “ကိတ်” ဟု နာမည်တပ်၍ “ထို ကိတ် ပစ္စည်းများ ကတ္တာအနက် ဟောကြသည်” ဆိုရာ၌ ကိတ် ပစ္စည်းစုတွင် ဣ-တ စသော ပစ္စည်းများလည်း ပါဝင်နေ၏။ ထို ဣစသည်တို့ကား “ဘာဝေစ၊ ဘာဝကမ္မေသုတ၊ ဣမိရန္တဿ ဧဝ ဘာဝကရဏေသု” စသော သုတ်တို့အရ ကတ္တာ အနက်မှတစ်ပါး အခြားအနက်များ၌လည်း သက်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ဘော အနက်၌ သက်၊ ကံ အနက်၌ သက်-ဟု သီးခြား သတ်မှတ်ချက် မရှိသော ကိတ် ပစ္စည်းများ အတွက်သာ “ကတ္တရိကိတ်” ဟု နိယမ ပြုကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အတီတေတ တဝန္တတာဝိ-စသောသုတ်တို့ဖြင့် ကာလသီးခြား သတ်မှတ်ချက် မရှိသော ပစ္စည်းများအတွက်သာ “ဏာဒယော တေကာလိကာ” ဟု ပရိဘာသာ ပြုကြောင်းကို လည်းကောင်း မှတ်ပါ။ ထိုကဲ့သို့ နိယမပြုပြီး ပစ္စည်းများတွင်လည်း “ဟာရကံ-ဆောင် အပ်” ဟု ဣ ပစ္စည်းသည်ပင် ကံ အနက်၌ သက်သောကြောင့် “ကတ္တရိကိတ်” ဟု သတ်မှတ်ခြင်းလည်း များရာလိုက်၍ တဗ္ဗာဟုလ္လနည်းအားဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းဟု မှတ်။

ကုမ္ဘဏုပပဒံ— “ကုမ္ဘ+ကရ” ဟု တည်း။ “ကုမ္ဘ” ကား ကရဓာတ်၏ အနီး၌ ရွတ်ဆို အပ်သော ပုဒ်ဖြစ်၍ “သမိပေ+ဥစ္စာရိတ်+ပဒံ” အရ ဥပပဒ မည်၏။ [ဥပ သဒ္ဓါ သမိပ အနက်ဟော၊ ဥစ္စာရိတ်-ဟူသော အလယ်ပုဒ်လည်း ကျေ။ ထို့ကြောင့် ယခုကာလ၌ “ကုမ္ဘသဒ္ဓါပပဒ ကရ တည်” ဟု ဆိုကြသည်။ ကုမ္ဘသဒ္ဓ သင်္ခါတံ ဥပပဒံ ယသ္မာတိ ကုမ္ဘသဒ္ဓါပပဒေါ-ကုမ္ဘသဒ္ဓါဟူသော အနီးပုဒ်ရှိသော ကရ သဒ္ဓါ။] ဓာတုယာ ကမ္မာ ဒိမိဏော သုတ်က အစ၌ ကံပုဒ်ရှိသော ဓာတ်နောင်သာ ဣ ပစ္စည်းသက်သောကြောင့် ကုမ္ဘနောင် အံ ဝိဘတ်သက်၍ “ကုမ္ဘံ” ဟု ပြီးစေ။ ထို့နောက် ဣပစ္စည်းသက်၊ ကာရိတ် မှည့်၊ ဣ အနုပန်ချေး၊ ပုဒ်ပြု၍ “ကုမ္ဘံ+ကာရ” ဟု ဖြစ်ပြီ။

၅၆၂။ အညေ ကိတ်။ ။တတိယေ ဓာတွာဓိကာရေ ဝိဟိတာ (၅၃၉ သုတ်နှင့် တူ) ကိစ္စေဟိ-ကိစ္စ ပစ္စည်းတို့မှ၊ အညေ ပစ္စယာ-အခြား ပစ္စည်းတို့သည်၊ ကိတ်စ္စေဝ သညာ-ကိတ်ဟူ၍သာ အမည်ရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ကိတ်သညတ္တာ-ကိတ် အမည်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ [သီမုဉ်း “ကိတ်သညာ-ကို၊ ကတာ-၏”ဟု ရှိ၏။]

၅၆၃။ ကတ္တရိ ကိတ်။ ။ကတ္တရိ ကာရကေ-ကတ္တုကာရကဉ္စ၊ ကိတ်ပစ္စယော ဟောတိ၊ ဣတိ-သို့၊ နိယမတော-သတ်မှတ်ခြင်းကြောင့်၊ ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ ဘဝတိ-၏၊ သောစ-ထို ဣ ပစ္စည်းသည်လည်း၊ ဣဒယော တေကာလိကာတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-ကြောင့်၊ ကာလတ္တယေဝ-ကာလ ၃ ပါးလုံး၌ပင်၊ ဟောတိ၊ ပုရေဝိယ-သို့၊ (ကာရိယံ-စသော ပုံစံ၌ ကဲ့သို့)၊ ကာရိတ ဗျပဒေသ ဣလောပ ဝုဒ္ဓိယော-ကာရိတံငဲ့ခြင်း၊ ဣ အနုဗန် ချေခြင်း၊ ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းတို့သည်။ (ဟောန္တိ)။

ပစ္စယန္တဿ-ပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဓါ၏၊ အလိင်္ဂတ္တာ-လိန် မဟုတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သျာဒိမိ-သိအစရှိသောဝိဘတ်သည်၊ အသမ္ပတ္တေ-မရောက်လတ်သော်၊ တဒ္ဓိတ ပေ၊ တဝေတုနာဒိသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကိတ် ကန္တတ္တာ-ကိတ် ပစ္စည်းအဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမံ-နာမ်ကို ကဲ့သို့၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သိ အစရှိသော ဝိဘတ်သက်၊ တတော-ထို ဝိဘတ်သက်ပြီးသည်မှ နောက်၌။ [တပျရိသ သမာသော-၌ စပ်၊] ကုမ္ဘ-အိုးကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ အမာဒယော ပရပဒေဘိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဒုတိယာ တပျရိသ သမာသော-ဒုတိယာ တပျရိသ သမာသံသည်၊(ဟောတိ)၊ နာမာနံ တျာဒိနာ-နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော

ပစ္စယန္တဿာ ပေ၊ နာမံ ကတေ သျာဒျုပ္ပတ္တိ—“ကုမ္ဘ+ကာရ”ဟု ဖြစ်သည့် အခါ ကာရ၌ ဣ ပစ္စည်းဆုံးလျက် ရှိရကား ဣ ပစ္စည်း၏ ကတ္တုသတ္တိ အနက်သည် လွမ်းမိုးလျက် ရှိသောကြောင့် ခြိပ်ကို မဟောနိုင်သေး၊ “ဒဗ္ဗ ဝါစကံ နာမံ”နှင့် အညီ ခြိပ်ဟောမှ လိန်အမည် နာမ် အမည် ရနိုင်ရကား ခြိပ်မဟောလျှင် လိန် မဟုတ်၊ “တတောစ ဝိဘတ္တိယော”နှင့် အညီ လိန် နောင်သာ ဝိဘတ်သက်သောကြောင့် လိန် မဟုတ်လျှင် ဝိဘတ်မသက်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဝိဘတ်သက်နိုင်အောင် တဒ္ဓိတ-စသော သုတ်ရင်းဖြင့်ပင် ကိတ် ပစ္စယန္တဖြစ်သော ကာရသဒ္ဓါကို နာမ်ငဲ့ ထို့နောင် သိသက်၍ “ကုမ္ဘ+ကာရော”ဟူသော ဝါကျဖြစ်၏၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ၌ အာဒိဖြင့် (သမာသံ ဝါကျခင်းနေ သော အရာဖြစ်၍) ယော တစ်လုံးသာ ယူနိုင်သည်၊ အံ စသည်ကို မယူနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဗဟုဝုစံဖြစ်လျှင် ယောသက်၍ “ကုမ္ဘ+ကာရ”ဟု ဝါကျဖြစ်၏။

သုတ်ဖြင့်၊ သမာသ သညာ-သမာသ်အမည်မှည့်၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော လောပါစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိလောပေါ-ဝိဘတ်တို့ကို ချေ၊ ပကတိစသ သရန္တဿာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ပကတိ ဘာဝေါ-ပကတိပြု၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ [နာမ မိဝကတေ-၌စပ်၊] သမာသတ္တာ-သမာသ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမမိဝ-သို့၊ ကတေ-သော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သိ အစရှိသော ဝိဘတ်သက်၊ သော ကုမ္ဘကာ ရော-ထို အိုးထိန်းသည် သည်၊ တေ ကုမ္ဘကာရာ-တို့သည်၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိလိန်၌၊ ကုမ္ဘကာရီ-အိုးထိန်းသည် မသည်၊ ကုမ္ဘကာရိယော- တို့သည်၊ ဣစ္စာဒိ။

တထာ-ပါး၊ ကမ္မံ-အမှုကို၊ ကရောတိ-၏၊ ဣတိ ကမ္မကာရော-မည်၏၊ (အလုပ်သမား)၊ ဧဝံ-တူ၊ [သိမ့်၌ “ဧဝံ”ပါသည်၊] မာလာကာရော-ပန်းကို

တတော ကုမ္ဘံ ၊ပေ၊ သော ကုမ္ဘကာရော- “ကုမ္ဘံ+ကာရော” ဖြစ်သည့်အခါ “ကုမ္ဘံကရောတိ”ဟူသော အနက်၌ အမာဒယော စသော သုတ်ဖြင့် သမာသ်စပ်၍ ဒုတိယာ တပျရိသ် မှည့်၊ နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော သုတ်ဖြင့် သမာသ်အမည် မှည့်၊ တေသံ ဝိဘတ္တိယော သုတ်ဖြင့် အံဝိဘတ် သိဝိဘတ်တို့ကိုချေ၊ “ကုမ္ဘံ+ကာရံ” ဟု ပကတိပြု၊ ထို့နောက် သမာသ်ဖြစ်သောကြောင့် ထပ်၍ နာမ်ငဲ့၊ သိစသော ဝိဘတ် သက်လျှင် “ကုမ္ဘကာရော၊ ကုမ္ဘကာရာ၊ ဘောကုမ္ဘကာရ၊ ရာ၊ ဘောန္တော ကုမ္ဘကာရာ၊ ကုမ္ဘကာရံ”စသည်ဖြင့် ပုရိသာဒိဂိုဏ်း ရပ်စဉ်ဖြစ်၏။ [“သော-တေ”တို့ကို ဧကဝုစံ ဗဟုဝုစံ ထင်ရှားအောင် ထည့်ထားသည်၊] ဣတ္ထိလိန်၌ “ဗ” ပစ္စည်းသက်၍ နဒါဒိဂိုဏ်း ရပ်စဉ်ဖြစ်သည်၊ ဤကား ယခုတွေ့ရသော ရူပသိဒ္ဓိ စာကိုအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်တည်း။

ဋီကာ။ ။ ယဒိဟိ သမာသတော ပုရေတရမေဝ ကာရသဒ္ဓဿ ကိတန္တတ္တာ တတော သျာဒျုပ္ပတ္တိ ဘဝေယျ၊ တဒါ “ကုမ္ဘံ+ကာရော”တိ သကပဒေနေဝ ဝါကျံ ဘဝေယျ-“ဘူမိ+ဂတော”ဗျာဒိသု ဂတသဒ္ဓဿေဝ၊ “ကာရော”တိ ဣမဿ ဝိသု ပယောဂေါပိ အာပဇ္ဇေယျ၊ န စ တံ ယုတ္တံ-ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမှီတိ ဧဝံ သုတ္တေ ကမ္မူပ ပဒေ သတိယေဝ ဇာပစ္စယ ဝိဓာနတော၊ ဧဝံသတိ “ကာရော”တိ အယံ သဒ္ဓေါ အဝိဘ တျန္တောဝ ကုမ္ဘသဒ္ဓေန သမသီယတိတိ သိဒ္ဓံ။

ဤဋီကာ၏ ဆိုလိုရင်းကား။ ။ သမာသ်မစပ်ခင် နာမ်ဝိဘတ် သက်ထားလျှင် “ကုမ္ဘံ+ကရောတိ”ဟု ကာရ၏ ကိုယ်စားဖြစ်သော အာချာတ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုနေဖွယ် မလို၊ “ဘူမိ+ဂတော-ဘူမိဂတော”၌ ဂတ သဒ္ဓါကဲ့သို့ “ကုမ္ဘံ+ကာရော-ကုမ္ဘကာရော” ဟု မိမိပုဒ်ဖြင့်ပင် ဝိဂြိုဟ်လုပ်ဖွယ်ရှိသည်၊ “ကုမ္ဘံ+ကာရော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ ဖြစ်နိုင် ပြန်လျှင်လည်း ကတ္တားဟော “ကာရံ”သဒ္ဓါသည် မိမိချည်းသက်သက် ပါဠိ၌ ပြယုဂ် အဖြစ်ဖြင့် တည်နေနိုင်၏-ဟူသော အဓိပ္ပာယ်လည်း ရောက်၏၊ ထိုသို့ ကာရသဒ္ဓါ

ပြုသူ၊ ဝါ-ပန်းသည်၊ [မာလာသည် အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန်တည်း၊ ပကတိ ပြုသည့်အခါ “မာလာ”ဟုပင် ပြုရသည်၊] ကဋ္ဌကာရော-ထင်းကို ပြုသူ (ထင်းသည်) ရထကာရော-ရထားလုပ်သမား၊ သုဝဏ္ဏကာရော-ရွှေကို ပြုသူ (ရွှေပန်းတိမ်သည်)၊ သုတ္တကာရော-သုတ်ကို ပြုသော ဆရာ၊ ဝုတ္တိကာရော-ဝုတ္တိကို ပြုသော ဆရာ၊ ဋီကာ ကာရော-ဋီကာကို ပြုသောဆရာ၊ ဋီကာလည်း အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန်တည်း။]

ဂဟ=ဥပါဒါနေ၊ ပတ္တံ-ခွက်ကို၊ (သပိတ်ကို)၊ အဂ္ဂဏှိ-ယူပြီ၊ ပေ၊ ပတ္တဂ္ဂါဟော-မည်၏၊ ဧဝံ-တူ၊ ဂသ္မိဂါဟော-ကြီးကိုင်သူ၊ ဝေ=တန္တ သန္တာနေ-ချည်မြင် အစဉ်ကိုပြုခြင်း၌...၏၊ တန္တံ-ရက်ကန်းကို၊ အဝါယံ-ရက်ပြီ၊ ပေ၊ တန္တဝါယော-(ရက်ကန်းသည်)မည်၏၊ တေ အာဝါယာ ကာရိတေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာယာဒေသော-အာယပြု၊ ဝါကျေပန-တန္တံ အဝါယံစသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၌ကား၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ တေ အာဝါယာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ အာယာဒေသော-ပြု၊ [“အဝါယံ”၌ ဏ် အနုဗန်ရှိသော ကာရိတ် မနှောင်းသောကြောင့် သုတ်ရင်းဖြင့် မပြုနိုင်၊ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဝေ၏ ဧကို အာယပြုပါ-ဟူလို၊] ဧဝံ-တူ၊ တုန္တဝါယော-အပ်ချုပ်သမား၊ [တုန္တံ-အပ်ချုပ်ခြင်းကို၊ အဝါယံ-အစဉ်ပြုပြီ၊ ဝါ-ချုပ်ပြီ၊ ဝါယတိ၊ ဝါယံသတိတိ တုန္တဝါယော။]

မာ=ပရိမာဏေ၊ ဓညံ-စပါးကို၊ အမိနိ-ချင့်ပြီ၊ (ချင်ပြီ)၊ ပေ၊ ဏပစ္စယေ ကတေ-သော်၊ ဏမှိတိ ဝတ္တတေ။

၅၆၄။ အာကာရန္တာနု မာယော။ ။ပရေ ဏကာရာနုဗန္ဓေ-ဏ အနုဗန် ရှိသော၊ ပစ္စယေ-ကြောင့်၊ အာကာရန္တာနု-အာ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဓာတူနံ-တို့၏၊ အန္တိဿ-အဆုံး အာ၏၊ အာယာဒေသော-အာယ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ သရလောပါဒိ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ [အာယ ပြုသည့်အခါ ယ၌

ချည်းသက်သက် (ကံပုဒ်နှင့် မတွဲဘဲ) တည်နေခြင်းလည်း မသင့်၊ ဘာကြောင့်နည်း-ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမိဏောသုတ်က ကံပုဒ်အစ၌ ရှိမှသာ ကရဓာတ် စသည်၏ နောက်၌ ဏ ပစ္စည်း သက်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကမ္မံ+ကာရ”ဟု ကာရနောင် ဝိဘတ် မသက်ခင်ဘဲ တပျူရိသ် သမာသ်စပ်, သမာသ်မှည့်, အံဝိဘတ်ချေ, ကုမ္ဘ ဟု ပကတိ ပြုပြီးမှ, နာမိင် ဝိဘတ်သက်၍ “ကမ္မကာရော”စသည် ဖြစ်သင့်သည်-ဟူလို။ [အလုတ္တ တပျူရိသ် “ပဘကံရော” ရုပ်တွက်ပုံနှင့် စပ်ကြည့်ပါ၊ ဤဋီကာအလို “ပစ္စယန္တဿာ လိင်္ဂတ္တာ၊ ပေ၊ နာမံဝ ကတေ သျာချုပ္ပတ္တိ”ဟူသော ရှေ့ဝါကျသည် ရူပသိဒ္ဓိ မူရင်း မပုတ်, နောက်မှ ထည့်ထားသော ဝါကျဖြစ်တန်ရာသည်။]

သရုပ်သည်-ဟု အယူရှိ၍ “သရလောပါဒိ” ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် အာသရ.တစလုံးကို “အာယ” ။ လုံးပြုရာ၌ ယဝယ် သရပါဖွယ် မရှိပြီ။] ဝညမာယော-စပါးချင်သူ၊ (တင်းချင်သမား)၊ ဧဝံ-တူ၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ဒဒါတိ-၏၊ ဣတိ ဒါနဒါယော-မည်၏၊ (အလှူဒါယကာ) ကမု-ကန္တိမိ-နှစ်သက်ခြင်း၌...၏၊ ဓမ္မံ-ကို၊ အကာမယိ-နှစ်သက်ပြီ၊ ဝါ-လိုလားပြီ၊ ပေ၊ ဓမ္မကာမော-တရားကို နှစ်သက်လိုလားသော၊ ပုရိသော-ကျား၊ ဓမ္မကာမာ-သော၊ ကညာ-သမီး၊ ဓမ္မကာမံ-သော၊ စိတ္တံ-စိတ်၊ ဧဝံ၊ အတ္တကာမော-အကျိုးကို လိုလားသူ၊ ဟိတ-စီးပွား၊ သုခ-ချမ်းသာ၊ (ရှေ့အတိုင်းပေး)၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ပါလေတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဣတိ ဓမ္မပါလော-၏၊ ဣစ္စာဒိ။

ဒမု=ဒမနေ-ဆုံးမခြင်း၌...၏၊ အရိ-ရန်သူကို၊ အဒမိ-ဆုံးမပြီ၊ ပေ၊ ဝိဂ္ဂဟေ-ကို၊ (ကတေ)၊ ဓာတုယာတိ အာဓိကာရော၊ ကမ္မာဒိမှိတိစ ဝတ္တတေ။

၅၆၅။ သညာယ ဓန။ ။ အာဒိမိ-အစဖြစ်သော၊ ကမ္မူပပဒေ-ကံဟူသော အနီးပုဒ်သည်။ သတိ-သော်၊ သညာယံ-နာမည်ကို၊ ဂမ္မမာနာယံ-သိအပ်သော်၊ ဓာတုယာ-၌၊ ပစ္စယော ဟောတိ၊ ဥပပဒန္တေ-အနီးပုဒ်၏ အဆုံး၌၊ နုကာရာ ဂမောစ-နု အက္ခရာလာသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ အရိန္ဒမော ပြယုဂ်၌၊ နနိဂ္ဂဟီ ပဒန္တေတိ သုတ္တေ-နု နိဂ္ဂဟီတံ ပဒန္တေ သုတံ၌၊ ပဒန္တေတိ-ပဒန္တေဟူ၍၊ ဝစနတော-ဆိုခြင်းကြောင့်၊ ဥပပဒန္တေယေဝ-အနီးပုဒ်၏ အဆုံး၌သာ၊ နု ကာရာဂမော-နု လာခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဥကာရလောပေါ-ဥကို ချေ၊ ပန-ဆက်၊ အယံနွာဂမော-ဤ နုအာဂုံသည်။ သမာသံ-သမာသံကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ ဥပပဒဝိဘတ္တိလောပေ-အနီးပုဒ် ဝိဘတ်ချေခြင်းကို၊ ကတေယေဝ-ပြုအပ်ပြီးမှသာ၊ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၅၆၅။ ကမ္မူပ ပေ၊ နုကာရာဂမောစ- “အရိ+ဒမု”တည်၊ ဓာတ်မှည့်၊ ဓာတွန်ချေ၊ အံသကံ (အရိ) ဤသို့ ကံပုဒ်ဟူသော ဥပ ပဒရှိသော ဒမုစသော ဓာတ်နောင်အ ပစ္စည်းသက် (အရိ+ဒမ)၊ [ဤသို့ အ ပစ္စည်း သက်ပြီးလျှင်ပြီးခြင်း နုမလာနိုင်သေး၊] အရိ-ကို၊ အဒမိ-ဆုံးမပြီ၊ ပေ၊ ဒမိဿတိ-လတံ၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ ဆိုင်ရာ သူတိုများဖြင့် သမာသံစပ်၍ ဒုတိယာ တပျရိသ်မှည့်၊ သမာသံမှည့်၊ အရိ၌ အံဝိဘတ်ကိုချေ၊ ပကတိပြု (အရိ+ဒမ) ဤသို့ ဖြစ်ပြီးမှ နု အက္ခရာ လာရသည်။ ထို့ကြောင့် “အယံ ပန နွာဂမော ပေ၊ ကတေယေဝ ဟောတိ” ဟု မိန့်သည်။

၅၆၆။ နနိဂ္ဂဟိတံ ပဒန္တေ။ ။ဥပပဒဘူတ နာမပဒန္တေ-ဥပ ပဒ ဖြစ်၍ ဖြစ်သော နာမ်ပုဒ် အဆုံး၌၊ ဝတ္တမာနော-ဖြစ်သော၊ နုကာရာ ဂမော- နု အာဂုံသည်၊ နိဂ္ဂဟိတံ-သို့၊ အာပဇ္ဇတေ-၏၊ [ဤသုတ်ဖြင့် နု ကို နိဂ္ဂဟိတံ ပြု၍ “အရိ+ဒမ”ဟု ဖြစ်ပြီး၊] နိဂ္ဂဟိတဿ-၏၊ ဝဂ္ဂန္တတ္ထံ-ဝဂ္ဂန္တပြု၊ သေသံ- ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ သမံ-တူ၏၊ ဝုဒ္ဓါဘာဝေါ-ဝုဒ္ဓိမဖြစ်ခြင်းသည် သာ၊ ဝိသေသော-ထူး၏။ [နု လာခြင်း၊ နု ကို နိဂ္ဂဟိတံပြုခြင်းမှ ကြွင်းသော အစီအရင်သည် “ကုမ္ဘကာရော”စသည်နှင့် တူ၏၊ သို့သော် ကာရကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိ မပြုရခြင်းကား ထူးသည်-ဟူလို။] အရိန္ဒမော-အရိန္ဒမ မည်သော၊ ရာဇာ- မင်း၊ တထာ-ပါး၊ တရ=တရဏေ-လွန်မြောက်ခြင်း၌...၏၊ ဝေသံ- ကုန်သည်လမ်းကို၊ တရတိ-လွန်တတ်၏၊ [မြို့တော် လည်ရာဝယ် ကုန်သည် တို့လမ်း အလွန်တွင် ဝေဿန္တရာမင်းလောင်းကို ဖွားမြင်တော်မူသည်။] ဣတိ ဝေဿန္တရော-မည်၏၊ တဏှံ-တဏှာကို၊ ကရောတိ-ညှင်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ တဏှကံရော-မည်၏၊ ဘဂဝါ--တည်း၊ ဧဝံ၊ မေဓင်္ဂေရော-(ပညာကို ပြုတော် မူတတ်သော) မေဓင်္ဂရာဘုရား၊ သရဏကံရော-(ကိုးကွယ်ရာကို ပြုတော်မူ တတ်သော) သရဏကံရာဘုရား၊ ဒီပင်္ဂရော-(ပညာဆီမီးကို ပြုတော်မူ တတ်သော) ဒီပင်္ဂရာဘုရား။

အာဒိမ္ပိတိ၊ အ ဣတိစ-အ ဟူသော ပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝတ္တတေ။

၅၆၇။ ပုရေ ဒဒါစဏှံ။ ။ပုရသဒ္ဓေန-သည်၊ အာဒိမ္ပိ-၌၊ သတိ-သော်၊ “ဒဒ=ဒါနေ”ဣတိ-“ဒဒ=ဒါနေ”ဟူသော၊ ဧတာယ ဓာတုယာ-ဤဓာတ်မှ နောက်၌၊ အပစ္စယော ဟောတိ၊ ပုရသဒ္ဓေန-ပုရသဒ္ဓါ၌၊ အကာရဿ-အ အက္ခရာ၏၊ ဣစ-ဣ အပြုသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ် ၌။ [ဒဗ္ဗဗ္ဗံ-၌ စပ်၊] တဒန ပရောဓေနာတိ-ဟူ၍၊ ပရိဘာသတော-ကြောင့်။

၅၆၈။ အရိန္ဒမော-စသော နာမည်ဟော သဒ္ဓါတို့သည် သညာယမနုသုတ်ဖြင့် အပစ္စည်း သက်သည့်ပြင် နုလည်း လရသေးသောကြောင့် သမာသံအတွင်း၌ ရှိသော အံဝိဘတ်ကို ချေပစ်ရကား ကိတန္တတပျူရိသံ လုတ္တသမာသံများ ဖြစ်ကြ၏၊ ပဘင်္ဂရော စသည်တို့ကား နာမည်ဟော မဟုတ်သောကြောင့် သဗ္ဗတော ဣ တွာ ဝီဝါ သုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းသာ သက်၍ နု အက္ခရာ မလာရသဖြင့် “အလုတ္တ တပျူရိသံ”ဟု တပျူရိသံ သမာသံခန်း၌ ဆိုခဲ့သည်၊ “မေဓံ+ကရောတိ အကာသိ ကရိဿတိတိ မေဓင်္ဂေရော” စသည် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဤ မေဓင်္ဂရော စသည်ကား ဘုရားရှင်များ၏ နာမည်တော် ချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သညာယံ”နှင့် အညီ ဤသုတ်၏ ပုံစံများ ဖြစ်ကြရသည်။

ပုရသဒ္ဒန္တဿေဝ-ပုရသဒ္ဒါ၏ အဆုံး အ၏သာ၊ ဣံ ဟောတိ-ဣံ အပြုဖြစ်
၏၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

ဏာဒိနံ-ဏ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့၏၊ တေကာလိကတ္တေ-ကာလ ၃
ပါး၌ ယှဉ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (သတိ)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဥပပဒတ္တ
ဝိသေသေန-အနီးပုဒ်နက်၏ အထူးပြုခြင်းကြောင့်၊ အတိတေယေဝ-အတိတ်
ကာလ၌သာ၊ အယံ အပစ္စယော-ဤ အပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊
ပုရေ-ရှေး၌၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ အဒဒိ-လှူဘူးပြီ၊ ဣတိ ပုရိန္ဒဒေါ-မည်၏၊
သက္ကော-သကြားတည်း၊ ဣဓပိ-ဤ ပြုယုဂ်၌လည်း၊ ဝိဘတ္တိလောပေ-
ကို၊ ကတေယေဝ-ပြုအပ်ပြီးမှသာ၊ ဣံ အာဒေသော-ဣံပြု။

ကမ္မာဒိမိတိ အတိစ ဝတ္တတေ။

၅၆၈။ သဗ္ဗတော ဇာတုတော ဝီဝါ။ ။ကမ္မာဒိမိ-အစ၌ ကံပုဒ်ရှိသည်၊
သတိဝါ-ဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ အကမ္မာဒိမိ-အစ၌ ကံပုဒ်မရှိသည်၊ သတိ
ဝါ-လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗတော ဇာတုတော၊ အ ဇာတု အာဝိဣတိ-အ၊

၅၆၇။ ဒဒ-ဒါနေ ဖေ၊ ဇာတုယာ-“ဒဒဇာတုယာ”ဟု မဆိုဘဲ “ဒဒ-ဒါနေ
ဣစ္စေတယ ဇာတုယာ” ဟု ဆိုခြင်းကား ဒဒဇာတ်၏ ဒါန၊ ဇာရဏ ၂ နက်တွင်
ဇာရဏ (ဆောင်ခြင်း) အနက်ကို ဟောသော ဒဒဇာတ်ကို တားမြစ်၍ “ဒါန” အနက်
ဟော ဒဒဇာတ်ကိုသာ ယူစေလိုသောကြောင့်တည်း။

ဇတ္ထ ဖေ၊ ပုရ သဒ္ဒန္တဿေဝ-သုတ်၌ “ပုရေ ဒဒါစ ဣံ”ဟု ဆိုထားသောကြောင့်
ပုရ၏ အကို ဣံပြုရမည်ဟုလည်းကောင်း၊ ဒဒဇာတ်မှ အကို ဣံပြုရမည်ဟုလည်း
ကောင်း မသိသော်လည်း “တဒန ပရောဓေန-ဘုရားပါဠိတော်နှင့် မဆန့်ကျင်စေရ”
ဟူသော ပရိဘာသာကြောင့် ပါဠိတော်အားလျော်စွာ ပုရ၏ အဆုံး အကိုသာ ဣံပြု
ရသည်။

ဏာဒိနံ ဖေ၊ အတိတေ ယေဝါယံ အ ပစ္စယော - ဏာဒယော အရတွင်
(အရိန္ဒမော-စသည်၌) အပစ္စည်းများလည်း ပါဝင်သောကြောင့် ဤသုတ်လာ အ
ပစ္စည်းလည်း ကာလ ၃ ပါး၌ သက်ရလေမည်လား ဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိ၏၊ သို့သော်
“ပုရေ”ဟူသော ဥပပဒက “ရှေး၌” ဟု ဝိသေသန ပြုထား၏၊ ရှေး-ဆိုလျှင်လည်း
အတိတ် ကာလသာ ဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်လာ အ ပစ္စည်းကို အတိတ်
ကာလ၌ သက်သည်-ဟုမှတ်၊ ထို့ကြောင့် “ပုရေ ဒါနံ အဒဒိ” ဟု အတိတ်ဝိဂြိဟ်
တစ်ခုသာ ပြုသည်၊ ဤ ရုပ်၌လည်း ပုရေ၌ သို့ဝိဘတ်ကို ချေပြီး၍ ပကတိပြုပြီးမှ
အ ကို ဣံပြုရသည်၊ ရုပ်တွက်ပုံအစဉ်မှာ အရိန္ဒမော အတိုင်းပင်တည်း။ [ဣဓပိ၌
ဝိသဒ္ဒါသည် အရိန္ဒမ၌ ဝိဘတ်ချေပြီးမှ နုလာရသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ဝိဘတ်ချေပြီးမှ
ဣံပြု-ဟု ဝိဘတ်ချေမှုချင်း တူသောကြောင့် ဆည်းသောသဒ္ဒါတည်း။]

ဏှ၊ တု၊ အာဝီဟူကုန်သော၊ စတ္တာရော-၄ ပါးကုန်သော၊ စတေပစ္စယာ
 ဟောန္တိ၊ ဝါဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ အကမ္မာဒိမိဝါတိ-အကမ္မာဒိမိဝါဟူ၍၊ ဝိကပ္ပ
 နတ္ထံ-ဝိကပ်ပြုခြင်း အနက်ရှိ၏၊ တာဝ-ရှေးဦးစွာ၊ အပစ္စယေ-အပစ္စည်း၌၊
 (ဥဒါဟရဏံ-ကား၊) ဓရ-ဓရဏော၊ ဓမ္မ-တရားကို၊ အဓရိ-ဆောင်ပြု၊ ပေ၊
 ဓမ္မဓရော၊ ဧဝံ၊ ဝိနယဓရော-ဝိနည်းဆောင်သူ၊ ဝါ-ဝိနည်းမိုရ်၊ တထာ-
 ပါး၊ တံ-ထို ခိုးမှုကို၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏၊ ဣတိ တက္ကရော-(ခိုးသူ)
 မည်၏၊ ဒွိတ္ထံ- ဒွေဘော်လာ၊ ဧဝံ၊ ဟိတကရော-စီးပွားကို ပြုသူ၊ ဒီဝသ
 ကရော၊ ဒိနကရော၊ ဒီဝါကရော-နေ့ကိုပြုသောနေ့၊ နိသာကရော-ညဉ့်ကိုပြု
 သော လ၊ ဓနံ-လေးကို၊ ဂဏှာတိ-ကိုင်တတ်၏၊ ဣတိ ဓနဂ္ဂဟော၊ ဧဝံ၊
 ကဋ္ဌဂ္ဂဟော-အောင်လံကို ကိုင်သူ၊ သဗ္ဗကာမံ-အလုံးစုံ အလိုရှိအပ်သော
 ဝတ္ထုကို၊ ဒဒါတိ-၏၊ ဣတိ သဗ္ဗကာမ ဒဒေါ-အလုံးစုံကို ပေးသူ။

အာတော ပန-အာကာရန္တဓာတ်မှ နောက်၌၊ (အ ပစ္စည်းသက်ပုံကား၊)
 [“ အနုဒဒေါ ပန ” ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်၊] အနံ-အစာကို၊ အဒါသိ-

၅၆၈။ ဝါဂ္ဂဟဏံ |ပေ၊ **ဝိကပ္ပနတ္ထံ**-ဤ၌ ဝိကပ္ပဟူသည် တိုက်ရိုက် မဆိုအပ်
 သော အနက်တစ်မျိုးကို စီရင်သော အတ္ထန္တရ ဝိကပ်တည်း၊ ကမ္မာဒိမိ ပုဒ်သည် ရှေ့
 ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမိဏောသုတ်မှ လိုက်လာသောကြောင့် တိုက်ရိုက် ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်၏၊
 အကမ္မာဒိမိကား မည်သည့် သုတ်ကမ္မ လိုက်မလာသောကြောင့် မဆိုအပ်သေး၊ ဝါ
 သဒ္ဓါသည် ထို တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သော “အကမ္မာဒိမိ” ဟူသော အနက်တစ်မျိုးကို
 သီးခြားစီရင်ခြင်း အနက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝုတ္တိ၌ “အကမ္မာဒိမိဝါ” ဟု ဖွင့်နိုင်သည်-
 ဟူလို။

တက္ကရောဒွိတ္ထံ-ဓမ္မဓရောမှစ၍ ကံပုဒ် အနီးရှိသော ပုဒ်တို့သည် ကိတန္တ ဒုတိယာ
 တပျူရိသံ သမာသံချည်းတည်း၊ ရုပ်တွက်ပုံကို ကုမ္ဘကာရော အတိုင်းသိ၊ တက္ကရော
 ၌လည်း “တ+ကရ”တည်း၊ အံသက်၊ ဤသုတ်ဖြင့် အ ပစ္စည်းသက်၍ သမာသံစသည်
 စီရင်ပြီးနောက် “တ+ကရ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ က ဒွေဘော်လာရသည်၊ ဘာကြောင့်
 နည်း...ယ သဒ္ဓ တ သဒ္ဓါတို့နှင့် သမာသံတွဲရာ၌ နောက်ပုဒ်ဝယ် ဒွေဘော်သော်လည်း
 လာရ၏၊ ပုံစံကား-“ယဂ္ဂဏော-အကြင် ဂုဏ်၊ တပုရမော-ထိုလျှင် အလွန်ရှိ၏”
 ဒွေဘော် မလာလျှင် ယ တ နောင် နိဂ္ဂဟိတ်သော်လည်း လာရ၏၊ ပုံစံကား-“ယံ
 ဘာဝေါ-အကြင် ကြိယာ၊ တံသမ္ပယုတ္တော-ထိုနှင့် ယှဉ်သည်” ထို့ကြောင့်တည်း။

ဒီဝါ၊ နိသာ၊ ကဋ္ဌ-“ဟိတံ ကရောတိ” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဒီဝော-နေ၊
 ဒိနံ-နေ၊ ဒီဝါကား “နေ”ဟော နိပါတ်၊ “ဒီဝါ-နေ့ကို၊ ကရောတိတိ ဒီဝါကရော”ဟု
 ပြု၊ ဒီဝါနောင် အံသက်ချေ၊ “နိသာ”ကား အာကာရန္တ ဣတ္ထိလိန်၊ “နိသံ-ညဉ့်ကို၊
 ကရောတိတိ နိသာကရော”ဟု ပြု၊ “ကဋ္ဌော ဇယေတ္ထိနိမိတ္ထေ”ဟု အဘိဓာန် ဆိုသော
 ကြောင့် “ကဋ္ဌော”ဟူသည် “ဇယ-အောင်လံ”တည်း။

ပေးပြီ။ ပေ၊ ဣတိ အန္တဒေါ၊ ဧဝံ၊ ဓနဒေါ-ဥစ္စာ ပေးသူ၊ သစ္စံ-မှန်သော စကားကို၊ သန္တဟတိ-စပ်တတ်၏။ ဣတိ သစ္စသန္တော၊ ပါ-ပါနေ၊ မဇ္ဇံ-သေရည်ကို၊ ပိဝတိ - သောက်တတ်၏။ ဣတိ မဇ္ဇပေါ၊ တာ - ပါလနေ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၌...၏။ ဂဝံ(သဒ္ဓံ)-သဒ္ဓါကို၊ တာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ဣတိ ဂေါတ္တံ၊ ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ ဧဝံ-ဤ၊ အတူတည်း။

အကမ္မာဒိမိ ပန-အစ၌ ကံပုဒ်မရှိသောဓာတ်၌ (ဥဒါဟရဏ်ကား)၊ ယသ္မာ ဒပေတိ သုတ္တေ-ယသ္မာဒပေတိ စသောသုတ်၌၊ ဘယဂ္ဂဟဏေန-ဘော အနက်ဟော ဘယ သဒ္ဓါကြောင့်၊ သေသ သာဓနေပိ-ကတ္တမ္ပ ကြွင်းသော သာဓနေ၌လည်း၊ (အပစ္စယော-အပစ္စည်းသက်)၊ နိ-ပါပဏေ၊ င်ပုဗ္ဗော-ဝိ ရှေးရှိ၏။ ဧတေန-ဤတရားဖြင့်၊ ဝါ၊ ဧတ္ထ-၌၊ ဝိနေသိ-ဆုံးမပြီ။ ပေ၊ ဣတိ-ထိုသို့ ဆုံးမကြောင်း၊ ဆုံးမရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိနယော-(ဝိနည်းတရား) မည်၏။ အညေသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ အယာဒေသောစ-အယလည်းပြု၊ နယနံ-ဆောင်ခြင်း၊ နယော-ခြင်း။

အာတော ပန ပေ၊ ဧဝံ ကတ္တရိ- “အန္တဒေါ ပန” ကား အဓိပ္ပာယ်မရှိ၊ “အန္တဒေါ ဗလဒေါ ဟောတိ” ဟု သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတိပါဠိတော်နှင့် အညီ “အန္တဒေါ” စသည်ဖြင့် ဂေါတ္တံတိုင်အောင် အာကာရန္တ ဓာတ်ချည်း ဖြစ်ရကား “အာတော ပန” ဟူသော သီဟိုဠ် မူသာ ယုတ္တိရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “အန္တဒေါ၊ ဓနဒေါ” ဟု ချည်း ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ “သစ္စ သဒ္ဓါပ ပဒ၊ သံ ပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်ဖြင့် “သစ္စသန္တ” ဟု ဖြစ်၏။ ဂေါသဒ္ဓါသည် “ပသုမိ ဝသုဓာယဉ္စ၊ ဝါစာဒေါ ဂေါပုမိတ္ထိယံ” အဘိဓာန်နှင့် အညီ သားကောင်-မြေ-စကားသံ စသော အနက်များစွာကို ဟော၏။ ဤ ဂေါတ္တံ၌ ဂေါသဒ္ဓါကား စကားသံ (သဒ္ဓ) ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ဂဝံကို (သဒ္ဓံ) ဟု ဖွင့်သည်။ “ပုထုဇ္ဇန ဂေါတ္တ-ပုထုဇ္ဇန အန္တယံ” ဟူသည် ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ မကင်းသေးသော ခန္ဓာအစဉ်တည်း။ ထို အန္တယံရှိသေးသမျှ “ပုထုဇ္ဇန” ဟူသော သဒ္ဓါလည်း မပျက်ရကား ထို အန္တယံက ပုထုဇ္ဇန ဟူသော သဒ္ဓါကို စောင့်ရှောက်သည်-ဟူလို၊ “ပေါ+တာ+အ” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ၊ တာ၌ အာချေ၊ တဒ္ဓေဘော်လာ၍ “ဂေါတ္တံ” ဟု ဖြစ်၏။ နပုလိန်တည်း။

ယသ္မာဒပေတိ ပေ၊ သေသသာဓနေပိ- ယသ္မာ ဒပေတိ ဘယမာဒတ္တေဝါ- စသော သုတ်၌ ဘယသဒ္ဓါသည် ဘိဓာတ်၊ ဤသုတ်က အ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏။ ထို အ ပစ္စည်းသည် “ဘယနံ-ကြောက်ခြင်း၊ ဘယော-ခြင်း” ဟု ဘာဝသာဓနကို ဟော၏။ “ကတ္တရိကိတ်” သုတ်က ကိတ်ပစ္စည်းမှန်လျှင် ကတ္တားအနက်၌ သက်ရမည် ဟု သတ်မှတ်ထားသော်လည်း ထို သတ်မှတ်ချက် မမြဲသောကြောင့် ကိတ် ပစ္စည်းတွင် ပါဝင်သော အ ပစ္စည်းသည် ကံ စသော အနက်၌လည်း သက်နိုင်သည်-ဟူလို၊ ထို့ ကြောင့် ဝိနယော၌ “ဧတေန-ဧတ္တာတိဝါ” ဟု ကရဏ-အဓိကရဏ ဝိဂြိုဟ်ပြုထား သည်။

သိ-သေဝါယံ-မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း၌...၏။ နိပုဗ္ဗော-နိ ရှေးရှိ၏။ နိဿိ
 ယိတ္ထ-မှီအပ်ပြီ။ ၊ပေ၊ နိဿယော။ [နည်းယူသောအားဖြင့် မှီအပ်သော
 နိဿယကျမ်း၊ မှီခိုဆည်းကပ်အပ်သော နိဿယည်းဆရာ။] သိ-သယေ၊
 အနုသေသိ (အနုသယိ-လည်းရှိ၏)။ -ကိန်းဝပ်ပြီ။ ၊ပေ၊ အနုသယော၊ ဣ-
 ဂတိမှီ၊ ဝိပုဗ္ဗော-ပတိ ရှေးရှိ၏။ [မူလက “ပတိ” ဥပသာရတည်း၊ နောက်မှ
 “ပဋိ” ပြုသည်။] ဧတသ္မာ-ဤအကြောင်းမှ၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ ဖလံ-အကျိုးသည်။
 ဧတိ-ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ပစ္စယော-မည်၏။ သမုဒယော-သမုဒယသစ္စာ။

စိ-စယေ-စည်ခြင်း၊ ဆည်းပူးခြင်း၌...၏။ အနေန-ဤ စကားအစဉ်ဖြင့်၊
 ဝိနိစ္ဆိယတေ-ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ ဣတိ၊ ဝိနိစ္ဆယော၊ ဝါ၊ ဝိနိစ္ဆယနံ-ဆုံးဖြတ်
 ခြင်းသည်။ ဝိနိစ္ဆယော-မည်၏။ [ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စကားအစဉ်ကိုလည်း
 ကောင်း၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း ကြိယာကိုလည်းကောင်း ဝိနိစ္ဆယဟု ခေါ်သည်။]
 ဥစ္စယနံ-တိုးပွားခြင်း၊ ဥစ္စယော-ခြင်း။ [ဥပုဗ္ဗ စိဓာတ်။] သပ္ပယော-ပေါင်းစု
 ခြင်း၊ [သံပုဗ္ဗ စိဓာတ်။ သီဟိုဠ်မူ၌ “ဓမ္မံ-ကို၊ ဝိစိနာတိ-စိစစ်တတ်၏။ ဣတိ
 ဓမ္မဝိစယော” ဟု ဤနေရာ၌ ရှိ၏။] ခိ-ဓယေ-ကုန်ခမ်းခြင်း၌...၏။ ဓယနံ-
 ကုန်ခြင်း၊ ဓယော-ခြင်း၊ ဇိ-ဇယေ၊ ဝိဇယနံ-အောင်ခြင်း၊ ဝိဇယော-ခြင်း။
 [“ဇယော-အောင်ခြင်း” ဟုလည်း သီမူ၌ ရှိသေး၏။] ကိ-ဒဗ္ဗဝိနိမယေ၊
 ဝိက္ကယနံ-ရောင်းခြင်း၊ ဝိက္ကယော-ခြင်း၊ ကယော-ဝယ်ခြင်း၊ လိ-သိလေသ
 နေ-ငြိကပ်ခြင်း၌...၏။ ဧတ္ထ-ဤ နေရာအိမ်၌၊ အလ္လိယတိ-ကပ်ငြိ (တွယ်
 တာ)၏။ ဣတိ အာလယော-မည်၏။ လယော-ကပ်ငြိရာ၊ ဣဝဏ္ဏန္တေ-
 ဣဝဏ် အဆုံးရှိသောဓာတ်၌၊ [သီမူ၌ “ဣဝဏ္ဏန္တတော-မှနောက်၌” ဟု ရှိ၏။]

နိဿယော— နိဿယဆိုသည်မှာ အတော်အတန် ဉာဏ်ရှိပြီးသူတို့ မှီငြမ်းပြုဖို့ရာ
 အကျဉ်းချုပ် စီရင်အပ်သော (ဘာသာပြန်၊ အဖွင့်) ကျမ်းများသာ ဖြစ်ထိုက်၏။ ယခု
 ကာလ၌ကား ဝါဒ်ရှိသမျှ (“ဟောတိ”ပါ မချန်) ပါဠိနှင့် မြန်မာ တွဲပြထားသော
 ကျမ်းကျယ်တွေကို “နိဿယ” ဟု ခေါ်နေကြ၍ “နိဿယ-မှီအပ်သောကျမ်း” ဟူသော
 မူလနာမည်နှင့် မထပ်မိဘဲ ရှိရသည်။

သမုဒယော— ဤ သမုဒယောလည်း သံ+ဥ+ပုဗ္ဗ ဣဓာတ်ပင်။ သံ သဒ္ဓါသည်
 သံယောဂ (စပ်မိခြင်း) အနက်ဟော၊ သံယောဂေ-အဝိဇ္ဇာ ကံ စသော အကြောင်းနှင့်
 ပေါင်းမိလတ်သော်၊ ဧတေန-ဤ တဏှာလောဘကြောင့်၊ ဒုက္ခံ-သည်။ ဥဒေတိ-ဖြစ်
 ပေါ်လာတတ်၏။ ဣတိ သမုဒယော၊ လောဘချည်း သက်သက် ဒုက္ခကို ဖြစ်စေနိုင်
 သည် မဟုတ်၊ အဝိဇ္ဇာ ကံ စသော အဖော်အပေါင်းတို့နှင့် ပေါင်းမိမှ လောဘက
 အရင်းခံ အနေအားဖြင့် ဒုက္ခကို ဖြစ်စေနိုင်သည်-ဟူလိ။

ဧဝံ-ဤအတူတည်း။ [၎င်းနောက်၌ “ဓမ္မံ ဝိစိနာတိတိ ဓမ္မဝိစယော” ဟု မြန်မာမူရှိ၏။ တစ်ချို့စာ၌ “ဧဝံ ဣဝဏ္ဏန္တေ” ၏ ရှေ့၌ရှိ၏။ စိ ဓာတ်ချင်း တူသော “သဉ္စယော” နောက်၌သာ ရှိရမည်။]

အာသုဏန္တိ-ရိသေစွာ နာယူတတ်ကုန်၏။ ဣတိ အသာဝါ-အသာဝတို့ မည်၏။ အဝါဒေသော-အဝပြု။ [အာပုဗ္ဗ သုဓာတ်, အာ သဒ္ဓါသည် “အာဒရ-ရိသေခြင်း” အနက်ဟော၊ ထိုအာကို ရသသုတ်ဖြင့် ရသပြု။] ပဋိဿဝနံ-ရှေးရှုနားထောင်ခြင်းသည်။ ဝါ-ဝနံခံခြင်းသည်။ ပဋိဿဝေါ-မည်၏။ [ပဋိပုဗ္ဗ သုဓာတ်, ကြားနာခြင်းအနက်ဟော “သု” ဓာတ်၌ ဒွေဘော် ရောက်မြဲ] သု-ဂတိမှိ၊ အာဘဝဂ္ဂါ-ဘဝဂ်တိုင်အောင်၊ သဝန္တိ-ဖြစ်တတ်ကုန် ၏။ ဣတိ အာသဝါ၊ ရ-သဒ္ဓေ-အသံပြုခြင်း၌...၏။ ရဝတိ-မြီတတ်၏။ ဣတိ, ရဝေါ-ရဝမည်၏။ (အသံ)၊ ဘဝတိတိ ဘဝေါ-(ဖြစ်တတ်သော ဘဝ)၊ ဧတသ္မာ-ဤတရားမှ၊ ဤအရပ်မှ၊ ပဘဝတိ-စ၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ပဘဝေါ၊ [ပပုဗ္ဗ ဘူဓာတ်, ပသဒ္ဓါသည် “အစ” အနက်ဟော၊] လူ-ဆေဒနေ၊ လဝနံ-ဖြတ်ခြင်းသည်။ လဝေါ-မည်၏။ ဥဝဏ္ဏန္တေ-ဥဝဏ် အဆုံးရှိသော ဓာတ်၌။ [“ဥဝဏ္ဏန္တတော” သီ။] ဧဝံ-တည်း။

နိဂ္ဂဏှာတိ-နိပ်တတ်၏။ (ဣတိ) နိဂ္ဂဟော-မည်၏။ ဝါ, နိဂ္ဂဟာဏံ-နိပ်ခြင်းသည်။ နိဂ္ဂဟော-မည်၏။ [“ပဂ္ဂဟော-ချီးမြှောက်ခြင်း” ဟု သိ၌ ရှိသေး၏။] ဧတေန-ဤပစ္စည်းဖြင့်၊ သင်္ဂဏှာတိ-ချီးမြှောက်၏။ (ဣတိ) သင်္ဂဟော၊ ဝါ, သင်္ဂဟာဏံ - ချီးမြှောက်ခြင်းသည်။ သင်္ဂဟော - မည်၏။ [“သင်္ဂဏှာတိ ဧတေန သင်္ဂဟာဏံဝါ” ဟု သီမူ၌ ရှိ၏။] ဝရ-ဝရဏေ-စောင့် ရှောက်ခြင်း၌...၏။ သံဝရဏံ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ သံဝရော-ခြင်း၊ ဒရ-အာဒရေ-ရိသေခြင်း၌...၏။ အာဒရဏံ-ရိသေခြင်း၊ အာဒရော-ခြင်း။

အာဂစ္ဆတိ-လာတတ်၏။ ဣတိ အာဂမော၊ ဝါ, အာဂမနံ-လာခြင်း။ အာဂမော-ခြင်း။ [ဤ ဝဂ္ဂဟဖြင့် “သာဂမော” စသည်၌ ပါသော အာဂမ ပုဒ်ကို ပြ၏။] ဣတ္ထ-ဤဓမ္မ၌၊ ဝါ, ဧတေန-ဤဓမ္မဖြင့်၊ အတ္ထာ-အကျိုးတို့ ကို၊ ဝါ-အနက်တို့ကို၊ အာဂမိယန္တိ-ရှေးရှု သိအပ်ကုန်၏။ ဣတိ, အာဂမော-

မှတ်ချက်။ ။ “အာဂမိဿတိ ဧတ္ထ ဧတေန ဝါတိ အာဂမော” ဟု မြန်မာမူ၌ “အာဂမိဿတိ” ဟု အနာဂတ်ဖြင့် ဆိုသည်ကား မကောင်း။ လာလတံ့ မဟုတ်၊ အမြဲ လာနိုင်သော သတ္တိရှိ၍ ဝတ္တမာန်သာ သင့်သည်။ ထို့ကြောင့် သိ၌ “အာဂမိယန္တိအတ္ထာ”

အာဂ မည်၏၊ ပရိယတ္တိ-ပရိယတ် တရားရ၏၊ သပ္ပတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ သပ္ပေါ၊ ဒိဗ္ဗတိ-မြူးတူး ပျော်ပါးတတ်၏၊ ဣတိ ဒေဝေါ၊ ကမု-ပဒဝိက္ခေပေါ၊ ပက္ကမနံ-ဖဲသွားခြင်း၊ ပက္ကမော-ခြင်း၊ ဝါ၊ ပက္ကမတိ-ဖဲသွားတတ်၏၊ ဣတိ ပက္ကမော၊ ဧဝံ ဝိက္ကမော-ကြွလှမ်းခြင်း။

စရ-စရဏော၊ ပနေ-တော၌၊ စရတိ-လှည့်လည်တတ်၏၊ ဣတိ ဝန စရော-(မုဆိုး)မည်၏၊ ဧတ္ထ-ဤလောက၌(ဘုံ၌)၊ ကာမော-ကာမသည်၊ အဝစရတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ကာမာဝစရော-၏၊ လောကော-ကာမ လောက(ကာမဘုံ) ရ၏၊ ကာမာဝစရော-ကာမ၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သော၊ သညာ- သညာ၊ ကာမာဝစရံ-သော၊ စိတ္တံ-စိတ်၊ ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသော-ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသ် တည်း။

ရဟ-ဇနဇန-ဖြစ်ခြင်း၌...၏၊ သိရသ္မိ-ဦးခေါင်း၌၊ ရဟတိ-ပေါက်တတ် ၏၊ ဣတိ သိရောရဟော-(ဆံပင်) မည်၏၊ [မနောဂိုဏ်း ဖြစ်၍ “သိရော”ဟု သြ ရှိရသည်။] ဂူဟာယံ-ဟဒယဝတ္ထုတည်းဟူသော လိုဏ်ဂူ၌၊ သယတိ- ကိန်းဝပ်တတ်၏၊ ဣတိ ဂူဟာသယံ-၏၊ စိတ္တံ-စိတ်ရ၏၊ ဧဝံ၊ ကုစ္ဆိသယာ- ဝမ်း၌ ကိန်းကုန်သော၊ ဝါတာ-လေတို့၊ ဌာ-ဂတိနိဝတ္တိမှ၊ ပဗ္ဗတေ- တောင်၌၊ အဌာသိ-တည်ပြီ၊ ပေ၊ ပဗ္ဗတဌာ-တောင်၌တည်သော၊ နဒီ-မြစ်၊ ပေ၊ သြသခံ-ဆေး၊ ဧဝံ၊ ထလဋ္ဌံ-ကုန်း၌တည်သော ဝတ္ထု၊ ဇလဋ္ဌံ-ရေ၌တည် သော ဝတ္ထု၊ သတ္တမိ တပ္ပုရိသော-တည်း၊ [သိရောရဟော စသည် တို့ကို သတ္တမိတပ္ပုရိသ်ဟု ဆိုသည်၊ ပဗ္ဗတဌောကား နိစ္စသမာသ်တည်း၊ ပဗ္ဗတ သဒ္ဓူပပဒ ဌာတည်၍ တွက်။]

ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ ဂါဝေါ-နွားတို့သည်၊ စရန္တိ-လှည့်လည်ကုန်၏၊ ဣတိ ဂေါစရော၊ [“စရန္တိ ဧတ္ထာတိ စရော၊ ဂုန္နံ+စရော၊ ဂေါစရော”ဟု ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသ်

ဟု ရှိသည့်အတိုင်း ပေးလိုက်သည်၊ “အာဂမ ဝရဿ”ပုဒ်ကို ဖွင့်သော သီလက္ခနီဋီကာ သစ်၌ကား “အာဂစ္ဆန္တိ အတ္တတ္ထပရတ္တာဒယော ဧတ္ထ ဧတေန ဧတသ္မာတိဝါ အာဂမော” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို ဋီကာဟောင်း၌ စာပျက်လျက်ရှိ၏။

မှတ်ချက်။ ။[“အဝစရတိ ဧတ္ထာတိ အဝစရော”ဟု ရှေးဦးစွာ ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ကာမနှင့် အဝစရကို “ကာမဿ+အဝစရော၊ ကာမာဝစရော”စသည်ဖြင့် ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသ် တွဲရမည်၊ “ကာမော အဝစရတိ ဧတ္ထ”ကား လဟုက နည်းအားဖြင့် ပြီးစလွယ် ပြုထား သော ဝိဂ္ဂဟဖြစ်သည်-ဟုလို့၊ ၃ လိနိ ဆက်ဆံကြောင်း ပြလို၍ “လောကော၊ သညာ၊ စိတ္တံ”ဟု အဘိဓမ္မေယျ ထည့်သည်။]

[ပြု] ပါဒေန-အမြစ်တည်း ဟူသော ခြေဖြင့်၊ ပိဝတိ-ရေသောက်တတ်၏၊ ဣတိ ပါဒပေါ-(သစ်ပင်)မည်၏၊ ဧဝံ, ကစ္ဆပေါ-လိပ်၊ [“ကစ္ဆေန-လက်ကတီးကြားဖြင့်၊ ပိဝတိ-ရေသောက်တတ်၏”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု] တတိယာ တပျရိသော-(ပါဒပေါ, ကစ္ဆပေါတို့) တတိယာတပျရိသ်တည်း၊ [ဤ၌ကား နိစ္စသမသ်ဖြစ်၍ “ပိဝတိတိ ပေါ”ဟု မဖြစ်နိုင် “ပါဒေန ပိဝတိ”ဟု ကိတန္တ တပျရိသ် ပြုရမည်။]

၅၆၉။ ဂဟဿု ပဓသေဝါ။ ။ဂဟ ဣတိ ဧတဿ ဓာတုဿ-၏၊ ဥပဿ-ဥပဓာမည်သော အက္ခရာ၏၊ ဧတ္တံ-သည်၊ ဝါ ဟောတိ၊ ဥပဓာတိ-ဥပဓာဟူသော အမည်သည်၊ အန္တက္ခရတော-အဆုံးအက္ခရာမှ၊ ပုဗ္ဗက္ခရဿ-ရှေ့အက္ခရာ၏၊ ပရသမညာ-တစ်ပါးသော သက္ကတကျမ်း၏ အမည်တည်း၊ ဂယုတိ-ယူအပ်၏၊ ဣတိ ဂေဟံ-၏၊ ဂဟံဝါ-လည်းရှိ၏။

ဣပစ္စယေ-၌ (ဥဒါဟရဏ်ကား)၊ ရထံ-ကို၊ ကရောတိ ဣတိ အတ္ထေ, ဣပစ္စယော-သက်၊ သောစ-ထို ဣပစ္စည်းသည်လည်း၊ အညေကိတ်တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကိတ်သညတ္တာ-ကိတ်အမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကတ္တရိ ကိတ်တိ-ဟူ၍ သတ်မှတ်ခြင်းကြောင့်၊ ကတ္တရိယေဝ-၌သာ၊ ဘဝတိ၊ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ ကာရိတဗျပဒေသ ဣလောပ ပုတ္တိယော-ကာရိတ်မှည့်ခြင်း၊ ဣ အနုဗန် ချေခြင်း၊ ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)။

၅၆၉။ ဥပဓာတတိ ၊ပေါ ပရသမညာ-“ဂဟ”၌ အဆုံးအက္ခရာသည် “ဟ”တည်း၊ ထို အဆုံးအက္ခရာ၏ ရှေ့အက္ခရာဟူသည် ဂဉ္စိ အသရတည်း၊ ထိုအဆုံး ဝဏ္ဏ၏ ရှေ့ဖြစ်သော အက္ခရာ (အသရ)ကို “ဥပဓာ”ဟု သက္ကတ၌ နာမည်မှည့်၏၊ ဤကစ္စည်း ကျမ်း၌ကား “ပရသမညာ ပယောဂေ သုတ်ဖြင့် “ဂဉ္စိ”အကို “ဥပဓာ”ဟု မှည့်၊ ဥပစ္စ-အဆုံး ဝဏ္ဏသို့ ကပ်၍+ဓိယတေ-ထားအပ်၏၊ ဣတိ ဥပဓာ-မည်၏၊ ရုပ်ကို အခြေပြု၍ ရှု၊ ဤသုတ်က ဧ မပြုသည့်အခါ “ဂဟံ”ဟု ဖြစ်၏။

ဣပစ္စယေ ၊ပေါ ကတ္တရိယေဝ ဘဝတိ- သဗ္ဗတော ဣပတ္တာဝိဝါ သုတ်၌ အပစ္စည်း၏ ပုံစံကို ဂေဟံ-ဂဟံ တိုင်အောင် ပြပြီး၍ ဣပစ္စည်း၏ ပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣပစ္စယေ”စသည်ကို မိန့်၊ ဤ ဣပစ္စည်းကို ကတ္တားအနက်သာ သက်ဟု ဆိုရာ၌ များရာလိုက်၍ တဗ္ဗာဟုလ္လ နည်းအားဖြင့် ဆိုသည်ဟု မှတ်၊ “သတ္တဟာရကံ ဝါသပရိယေသေယျ”ဟူသော တတိယပါရာဇိက၌ “ဟရိတဗ္ဗံ-ဆောင်ယူထိုက်၏၊ ဣတိ ဟာရကံ”ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ပြသောကြောင့် ကံ အနက်၌လည်း ဣပစ္စည်း သက်သည်ဟု မှတ်။ [ကမ္မသာမနောဝါယံ ဟာရကသဒ္ဓေါ ဗဟုလံ ဝိဓာနေန ကတ္တရိ ဣပစ္စယဿ သိဇ္ဈနတောတိ အာဟ - “အထဝါ ဟရိတဗ္ဗံတိ ဟာရကံ” တိ... ကင်္ခါဋီကာ။]

၅၇၀။ အနကာ ယုတ္တုနံ။ ။ယုတ္တု ဣတိ ၊ပေ၊ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-
 ဤသုတ်ဖြင့်၊ အကာဒေသော-အကပြု၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊
 ကုမ္ဘကာရသဒ္ဓသမံ-၏၊ ရထကာရကော-ရထားပြုလုပ်သူ၊ (ရထားလုပ်
 သမား၊ သားရေနယ်သမား၊) တထာ၊ အနံ ဒဒါတိတိ အနုဒါယကော၊
 အကာရန္တာန မာယောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာယာ ဒေသော-အာယပြု။ [“အနု+
 ဒါ+အက” ဟု ဖြစ်သည့်အခါ၌ အာကို အာယပြုပါ-ဟူလို၊ ဤကား
 ပုလ္လိန်ရုပ်တည်း၊ ဣတ္ထိလိန်ရုပ်ကို ပြလို၍ “ဣတ္ထိယမတော” စသည်မိန့်၊]
 ဣတ္ထိယမတောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာပစ္စယော-သက်၊ တေသုပုဒ္ဓိတျာဒိနာ-
 ဖြင့်၊ အကာဒိဿ-အက အပြု၏ အစ အ၏၊ ဣကာရော-ဣပြု၊ အနုဒါယိ
 ကာ-အစာကို ပေးတတ်သော၊ ကညာ၊ အနုဒါယကံ-သော၊ ကုလံ၊
 လောကံ - သတ္တလောကကို၊ နေတိ - ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ လောက
 နာယကော၊ သတ္တေ-တို့ကို၊ ဝိနေတိ-ဆုံးမတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ ဝိနာ
 ယကော၊ တေအာဝါယာ ကာရိတေတိ-ဖြင့်၊ အာယာဒေသော-အာယပြု။

အကမ္မူပပဒေ - ဥပပဒဖြစ်သော ကံပုဒ်မရှိရာ၌ (ဥဒါဟရဏ်ကား)၊
 ကရောတိ-၏၊ ဣတိ ကာရကော ကာရိကာ ကာရကံ-မည်၏၊ ၊ပေ၊
 နာယကံ-မည်၏၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဩဝါဒါနုသာသနိ-ရှေးဦးစွာ ဆုံးမခြင်း
 ဟူသော ဩဝါဒ၊ အဖန်ဖန် ဆုံးမခြင်းဟူသော အနုသာသနိကို၊ အသုဏိ-
 နားထောင်ပြီ၊ ၊ပေ၊ သာဝကော၊ သာဝိကာ-မည်၏၊ အာဝါဒေသော-အာဝ
 ပြု။ [တေအာဝါယာကာရိတေဖြင့် ပြု၊] လုနာတိ-ရိတ်ဖြတ်တတ်၏၊ ဣတိ
 လာဝကော။ [“လူ-ဆေဒနေ”၊] ပု-ပဝနေ-စင်ကြယ်ခြင်း၌...၏။ [“ပု-
 ပဝနေ”လည်းရှိ၏၊ အတူပင်၊ နာပစ္စည်းကြောင့် တေသုပုဒ္ဓိဖြင့် ရသပြု၊]
 ပုနာတိ-ဖြူစင်တတ်၏၊ ဣတိ ပါဝကော- (မီး) မည်၏၊ ဥပါသတိ-
 ဆည်းကပ်တတ်၏၊ ဣတိ ဥပါသကော-၏၊ ဥပါသိကာ-ဆည်းကပ်တတ်
 သော မိန်းမ။ [“ဥပပုဗ္ဗ အာသ-ဥပဝေသနေ”ဟူသောဓာတ်တည်း၊] [ဘဝတိ-

အကာဒိဿိကာရော-(သီမူ) မြန်မာမှု၌ “အကာရဿ ဣကာရော”ဟု ရှိ၏၊
 အကပြုသော က နှောင်းရာ၌သာ မက၊ “ပုတ္တိကာ-သမီး”စသည်ဖြင့် သုတ္တ စသည်၌
 သက်သော က ပစ္စည်းနှောင်းရာ၌လည်း ဣတ္ထိလိန်အရာဝယ် အကို ဣပြုသည်၊ “ကေ
 ပစ္စယေ ထိကတာကာရပရေ ပုဗ္ဗောကာရော ဣကာရံ”-ကလာပ်နာမ် (၁၄၂)သုတ်၊
 [ထိကတာကာရပရေ-ဣတ္ထိလိန်၌ သက်အပ်သော အာ ပစ္စည်းနှောက်ရှိသော၊ ကေ
 ပစ္စယေ-က ပစ္စည်းကြောင့်၊ ပုဗ္ဗောကာရော-ရှေ့အအက္ခရာသည်၊ ဣကာရံ ပပွေတိ၊]

ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ဘာဝကော၊ သီမုဋ္ဌိ ဤပုဒ်မပါ။] ဂဏှာတိတိ ဂါဟ
ကော။

ပစတိတိ ပါစကော၊ အယဇိ-ပူဇော်ပြီ။ ပေ၊ ယာဇကော၊ ဟိ-ဆက်၊
ဇတ္ထ-ဤ ပါစကော ယာဇကော ရုပ်တို့၌၊ ကဂါစဇာနိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ စ
ဇာနိ-စ ဇ တို့၏။ က ဂတ္ထေ-က၊ ဂ အဖြစ်သည်၊ သမ္ပတ္ထေ-ရောက်လု
လတ်သော်၊... [ပဋိသိဒ္ဓတ္တာ နဘဝတိ-၌စပ်။]

၅၇၁။ နကဂတ္ထံ စ စာ ဣမ္ပိ။ ။ပရေ ဣပုစ္ဆယေ ဓာတုန္တဘူတာ-
ဓာတ်၏ အဆုံးဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ စကာရဇကောရာ-တို့သည်။ ကကာရ
ဂကာရတ္ထံ-သို့၊ နာပဇ္ဇန္တေ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ပဋိသိဒ္ဓတ္တာ-တားမြစ်အပ်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဘဝတိ-က၊ ဂ မဖြစ်။

ဇန-ဇနနေ၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ ဇနကော-မည်၏။ (ဖြစ်စေ
တတ်သော အဘ)၊ ဇနိကာ-ဖြစ်စေတတ်သော အမိ၊ ဃဋ္ဌာဒီနိဝါတိတ္ထေ-
သုတ်ဖြင့်၊ ဝါဂ္ဂဟဏေန-ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-သည်၊ န ဘဝတိ-မဖြစ်၊ ဇဝံ၊ ခနတိ-
တူးတတ်၏။ ဣတိ ခနကော၊ သမေတိ-ငြိမ်သက်စေတတ်၏။ ဣတိ
သမကော-မည်၏။ ဒမေတိ-ဆုံးမတတ်၏။ ဣတိ ဒမကော-မည်၏။

အဟနိ-သတ်ပြီ၊ ဟန္တိ-သတ်ဆဲ၊ ဟနိဿတိ ဣတိ ဝခကော-၏။ ဝခေ
ဝါ သဗ္ဗတ္တာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဟနဿ-ဟနဓာတ်၏။ ဝခေဒေသော-ဝခပြု၊
ဟန္တိ-သတ်တတ်၏။ ဣတိ ဃာတကော-၏။ ဟနဿ ဃာတောတိ-သုတ်
ဖြင့်၊ ဣမ္ပိ-ဣ ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဃာတာဒေသော-ဃာတ ပြု၊ [ဟန္တိရုပ်ကား
အာချာတ်၌ ပါခဲ့ပြီ။] ဂါဝေါဟနတိတိ ဂေါဃာတကော (နွားသတ်သမား)၊
ရန္တတိ-ပိတ်ဆိုတတ်၏။ ဣတိ ရန္တကော၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော-နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊
[ရဓာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ “ရဓာဒိတော နိဂ္ဂဟိတ ပုဗ္ဗဉ္စ” ၌ ဝိနာမိကာရ (အ ပစ္စည်း
အလိုက်ကြည့်သော) ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဖြစ်စေ၊ နိဂ္ဂဟိတဉ္စ သုတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ
နိဂ္ဂဟိတ်လာ”။] သံယောဂန္တတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ န ဟောတိ၊ [“ရမံ” ဖြစ်သည့်
အခါ နိဂ္ဂဟိတ် အာဂုံကိုလည်း သံယောဂန္တ၌ သွင်းယူသည်။] ဇဝံ၊ ဘုဇ္ဇတိတိ

သမေတိ ဒမေတိ— ဒမုဓာတ်သည် စုရာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ ကာရိတ် မဝင်ဘဲ “ဒမေတိ”
ဟု ဖြစ်နိုင်၏။ သမုဓာတ်ကား ဒိဝါဒိသာဖြစ်၍ ကာရိတ် မဝင်လျှင် “သမ္ပတိ-ငြိမ်းအေး
၏”ဟု သာရှိ၍ “သမေတိ”၌ ကာရိတ် ဇာတ ပစ္စည်း သက်၍ ချေသင့်သည်။

ဘုခွကော--(စားသူ)၊ ကိဏာတိ--ဝယ်တတ်၏။ ဣတိ ကာယကော၊ ပါလေတိတိ--(စောင့်ရှောက်သူ)၊ ပူဇေတိတိ ပူဇေကော--(ပူဇော်သူ)။

၅၇၂။ နဒါဒီဟိ |ပေ။ ။နဒါဒီဟိ--နဒအစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ--တို့မှလည်းကောင်း၊ [အာဒိ အရ ယူရသော ဓာတ်တို့ ကစွည်း၌ ပါပြီ။] သကာရိတေဟိ--ကာရိတ် ပစ္စည်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဓာတူဟိစ--လည်းကောင်း၊ ပရေသံ ယုဏျုပစ္စယာနံ ယထာဏ္ဏမံ အန အာနန အက အာနနက ဣတိ--ဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ၊ ဟိ--ဆက်၊ ဧတ္ထ--ဤသုတ်၌၊ သကာရိတေဟိ--ကာရိတ် ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဓာတ်တို့မှနောက်၌၊ ယုဏျုနံ-ယုဏျု ပစ္စည်းတို့၏၊ ကာရိယဿ-ကာရိယကို၊ ဝါ-ပြုစီရင်အပ်သော အာဒေသကို၊ ဝိဓာနတော-စီရင်ခြင်းကြောင့်၊ ဓာတုပစ္စယေဟိ--ဓာတုပစ္စယတို့မှ နောက်၌၊ ကိစ္စ ကိတက သမ္ဘဝေါ-ကိစ္စ ပစ္စည်း၊ ကိတ ပစ္စည်းတို့၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကို၊ ဝေဒိယော-သိထိုက်၏၊ [ဤဂါထာ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ကိစ္စပစ္စယန္တနယ အဆုံးနား၌ ပြခဲ့သော “နဒါဒီဟိ ယုဏျုန ပေ၊ ကိစ္စ ကိတက ပစ္စယာ ဘဝန္တိတိ ဒဗ္ဗဗ္ဗာ” ဟူသော စုဏ္ဏိယ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် တူ၏။ ထို စုဏ္ဏိယစကားကိုပင် ဤ၌ ဂါထာစီထားသည်။]

နဒ-ခေပေ-ပစ်ပယ်ခြင်း၌...၏။ ပ ပုဗ္ဗော-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ပ နဒိ-ပယ်ပြီ၊ |ပေ၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဣ ပစ္စယော-သက်၊ တဿ-ထို ဣပစ္စည်း၏၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အကာဒေသော-အကပြု၊ ကွစိဓာတူတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ နဒိဿ-နဒဓာတ်၏ ဥ၏၊ ဒိယော-ပြု၊ ပနုဒကော-ပယ်တတ်သူ၊ သုဒ-ပဏ္ဍရဏေ - ယိုချခြင်း၌...၏၊ သုဒတိ-ယိုချတတ်၏၊ ဣတိ သုဒကော၊ ဉ-အဝဗောဓနေ၊ |ပေ၊ တဿ-ထို ဣပစ္စည်း၏၊ အနေန-ဤ သုတ်ဖြင့်၊ အာနနကာဒေသော-အာနနက ပြု၊ |ပေ၊ ဇာနနကော-သိတတ်သူ။

၅၇၂။ အန၊ အကပြု ထည့်ရပုံ။ ။အနကာ ယုဏျုနံသုတ်ဖြင့် အန-အက ပြုပြီးဖြစ်၍ ဤသုတ်ဖြင့် အန-အကပြုပြန်ခြင်းသည် ပုနရုတ္တိဒေါသ မရောက်ပါလော-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၏။ အနကာ ယုဏျုနံသုတ်သည် မည်သည့်ဓာတ်နောင် ဟု မသတ်မှတ်သဖြင့် သာမညဝိဓိသုတ် ဖြစ်၏၊ ဤသုတ်ကား နဒ စသော ဓာတ်၊ သကာရိတ ဓာတ်နောင် ဟု သတ်မှတ်ထားသဖြင့် ဝိသေသ ဝိဓိသုတ်ဖြစ်၏၊ ဝိသေသ ဝိဓိသုတ်သည် သာမည ဝိဓိသုတ်ကို တားမြစ်လေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်၌ အန-အက အပြု မပါလျှင် နဒ စသော ဓာတ်နှင့် သကာရိတ ဓာတ်များနောင် အန-အက အပြုကို တားမြစ်၍ “အာနန-အာနနက” သာ ပြုသည်ဟု ထင်မှားဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့ မထင်

သကာရိတေဟိ ပန-သကာရိတဓာတ်မှ နောက်၌ကား၊ အာဏာ-
 ပေသနေ-စေခိုင်းခြင်း...၌၊ အာဏာပေသိ-စေခိုင်းပြီ၊ ပေ၊ အာဏာပကော-
 မည်၏၊ [အာဏာဓာတ်နောင် ဏာပေပစ္စည်းသက်၍ “အာဏာပ”ဟု ဖြစ်ပြီးမှ
 ဣသကံ၊ ဓာတ်ရင်းကပင် စေခိုင်းခြင်းအနက်ကို ဟောနေပြီဖြစ်သောကြောင့်
 ကာရိတ်ပစ္စည်းအတွက် အနက်ထူး မရှိတော့၊] သညာပေတိ-သိစေတတ်၏၊
 ဣတိ သညာပကော-၏၊ သံဃာနနကော-သိစေတတ်သူ၊ ဧတ္ထ-ဤရုပ်၌၊
 အာနနကာဒေသော-အာနနက ပြု၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ကာရိတ
 လောပေါ-ချေ၊ တထာ၊ ဒါပေတိ-ပေးစေတတ်၏၊ ဣတိ ဒါပကော၊ အနကာ
 ယုဏ္ဏုနံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အကာဒေသော-အကပြု၊ ပတိဋ္ဌာပေတိ-တည်စေ
 တတ်၏၊ ဣတိ ပတိဋ္ဌာပကော၊ နိဗ္ဗာနံ-သို့၊ သမ္မာပေတိ-ကောင်းစွာရောက်
 စေတတ်၏၊ ဣတိ နိဗ္ဗာနသမ္မာပကော၊ ကာရာပေတိတိ ကာရာပကော၊
 ကာရာပိကာ ဣစ္စာဒိ။

မှားဖို့ရာ နုဒစသော ဓာတ်၊ သကာရိတ ဓာတ်တို့နောင်လည်း အန-အကပြုသေး၏-
 ဟု သိစေလို၍ အန အက အပြုကို ထည့်၍ ပြရသည်။ [နဒါဒိဟိတိ ဧတ္ထ အနကာဒေ
 သဂ္ဂဟဏံ ဣမိနာ ဝိသေသဝိမိနာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တသာမညဝိမိ နိသေဓပ္ပသင်္ဂနိဝတ္တနက္ကံ...
 ဋီကာ။]

သဉ္ဇာနနကော—သံပုဗ္ဗည၊ ဏာပေ ပစ္စည်း၊ ဝိကရဏ နာပစ္စည်း၊ ဣပစ္စည်းကို
 အာနနကပြု၊ ဉာကို ဇာပြု၍ “သဉ္ဇာ နာ အာပေ အာနနက”ဟု ဖြစ်ရာ၊ ကွစိဓာတုဖြင့်
 နာ ပစ္စည်းနှင့် တကွ ကာရိတ် အာပေကို ချေ၊ “ကာရိတလောပေါတိ-သဉ္ဇာနာပေ
 အာနနက ဣစ္စကြ အာပေတိ ကာရိတဿ သဟ ဝိကရဏေန လောပေါ”...ဋီကာ၊
 “ဇာဒေသော နာမိ ဇံ ဉာမိ”ဟု “ဉာဿ ဇာဇံနာ”သတ်၌ နာ ပစ္စည်းနောင်းမှ ဇာ ပြုရ
 မည်-ဟု သတ်မှတ်ခဲ့သောကြောင့် နာပစ္စည်းသက်ရာ၌သာ ဉာကို ဇာပြုရမည်၊ သို့
 ဖြစ်၍ “ဇာနနကော”ရုပ်တုန်းကလည်း “ဉာ+နာ၊ ဣ”ဟု နာပစ္စည်းသက်၍ ထို နာ
 ပစ္စည်းကို ကွစိဓာတုဖြင့် ချေသင့်သည်-ဟု ဋီကာအလို ကြံပါ၊ သို့သော်...ဤစာကိုယ်
 ၌လည်းကောင်း၊ နာသဉ္ဇာလည်းကောင်း၊ နာ ပစ္စည်းချေဖို့ မပြသောကြောင့် နာ ပစ္စည်း
 မသက်ဘဲပင် ဇာ ပြုနိုင်သည်။ “ဇာဒေသော နာမိ”ဟူသော သတ်မှတ်ချက်မှာ အာချာတ်
 ပုဒ်အတွက် သတ်မှတ်ချက်သာ-ဟု လည်း ကြံဖွယ်ရှိသည်။

ဒါပကော အနကာ ပေ၊ အကာဒေသော — ဒါပကော စသည်၌ အနကာ
 ယုဏ္ဏုနံသုတ်ဖြင့် အက ပြုရမည်-ဟု ဆိုထား၏၊ သို့သော် နဒါဒိဟိသုတ်က သကာ
 ရိတဓာတ်နောင် ယုဏ္ဏုတို့ကို “အန အာနန၊ အက အာနနက”ပြု ဟု ဆိုထားသဖြင့်
 “ဒါပ”ဟူသော သကာရိတ ဓာတ်နောင် “အက”မပြုနိုင်စရာမရှိ၊ သို့ဖြစ်၍ “အနကာ
 ယုဏ္ဏုနန္တိ အကာဒေသော”၌ “အနကာ ယုဏ္ဏုနန္တိ”သည် ပိုဟန်တူသည်၊ သမ္မာပကော
 ၌လည်း သံ+ပ+အပဓာတ်၊ ကာရိတ် ဏေပစ္စည်း (ချေ)၊ ဣတိ အကပြု။

တုပစ္စယေ-ဉ္စ၊ (ဥဒါဟရဏံ-ကား)၊ အဏာသိ-ပြုပြီ၊ ကရောတိ-ဆဲ၊ ကရိသတိ ဣတိ အတ္ထေ ၊ပေ၊ တု ပစ္စယော-တု ပစ္စည်းသက်၊ သောစ ကိတသညတ္တာ ဣပစ္စယောဝိယ-ဣပစ္စည်းကဲ့သို့၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ရုပ်တို့၌၊ ကတ္တရိယေဝ-သာ၊ ဘဝတိ၊ [ဣပုံစံကို ပြုပြီး၍ တု ပုံစံကို ပြလို သောကြောင့် “တုပစ္စယေ”စသည်မိန့်။]

အန္တဿာတိ ဝတ္တတေ။

၅၇၃။ ကရဿစ တတ္တံ တုသ္မိံ။ ။ပရေ တုပစ္စယေ ကရ ဣတိ

ဧတဿ ဓာတုဿ အန္တဿ ရကာရဿ တကာရတ္တံ ဟောတိ၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ ဘရာ ဒီနန္ဒ-ဘရ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏လည်း၊ (အန္တဿ ရကာရဿ တကာရတ္တံ ဟောတိ) တတော-ထိုမှနောက်၌၊ (တပြုပြီးနောက်၌) နာမမိဝ ကတေ သျာဒျုပ္ပတ္တိ၊ သတ္ထု၊ ၊ပေ၊ စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာတ္တသိလောပါ- (သီမူ) အာ အဖြစ် သိ ကျေခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ [မြန်မာမူ၌ “အာတ္တံ သိလောပေါ”ဟု ရှိ၏၊] တဿ-ထိုအမှုကို၊ ကတ္တာ-ပြုတတ်သူတည်း၊ တက္ကတ္တာ-သူ၊ ဆဋ္ဌိ သမာသော-ဆဋ္ဌိတပျူရိသံ သမာသံတည်း၊ [“တ+ကရ” တည်၍ ကုမ္ဘကာရော နည်းမှီတွက်၊] တထာ၊ ဘရတိ-မွေးမြူတတ်၏၊ ဣတိ ဘတ္တာ-(လင်-အရှင်)မည်၏၊ [ဟရဏေ-ဟရဏေ၊ ဟရတိ-ဆောင်တတ် ၏၊ ဣတိ ဟတ္တာ၊ ဤရုပ် သိ၌ မပါ၊ ဟတ္တာ-ဟု ပါဠိလည်း မရှိ၊] ဘိန္ဒတိ-ခွဲတတ်၏၊ ဣတိ ဘေတ္တာ-၏၊ ဘေဒိတာ ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ဆိန္ဒတိ-ဖြတ် တတ်၏၊ ဣတိ ဆေတ္တာ-မည်၏၊ [ဘိဒိ-ဆိဒိတည်၊ ဓာတွန်ဣချေ၊ အညေ သုစဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဤသုတ် စ သဒ္ဓါဖြင့် ဒိ ကို တံ ပြု၊ တု ကပ်၊ နာမ်ငဲ့၍ ကတ္တာကဲ့သို့ စီရင်၊ ကရဿစ တတ္တံသုတ်ဆိုင်ရာ ပြီးပြီ။]

ဒဒါတိတိ ဒါတာ-မည်၏၊ ဘောဇနဿ-ဘောဇဉ်ကို၊ ဒါတာ-ပေးတတ် သူတည်း၊ ဘောဇနဒါတာ-သူ၊ [ဆဋ္ဌိတပျူရိသံ] သန္ဓာတိ-စပ်တတ်၏၊ [သိ၌ “သန္ဓဟတိ”ရှိ၊] ဣတိ သန္ဓာဘာ၊ အဝစိ-ဆိုပြီ၊ ၊ပေ၊ ဝတ္တာ-(ပြောဆို တတ်သူ)၊ ဘုဇဒီနမန္တော နောဒ္ဓိဓာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတွန္တလောပေါ-ဓာတွန် ချေ၊ ဒ္ဓိတ္တဉ္စ၊ ဘုဉ္စတိတိ ဘောတ္တာ၊ [ဝတ္တာကဲ့သို့ စီရင်၊ ဝုဒ္ဓိအရင်ပြု၊] အပုဇ္ဈိ- သိပြီ၊ ၊ပေ၊ ပုဇ္ဈိတာ၊ ယကာရိကာရဂမာ-ယပစ္စည်း ဣအာဂုံတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ [“ပုဇ+တု”ဒိဝါဒိဂိုဏ်း ဖြစ်သောကြောင့် ဒိဝါဒိတော ယောဖြင့် ယ ပစ္စည်းသက်၊ (ဋီကာ၌ကား ဒေန္တတော ယောကွစိဖြင့် ယလာဟု ဆို၏)၊ တထာကတ္တရိစဖြင့်စီရင်၊ ဒွေဘော်လာ(ပုဇ္ဈိ)ယထာဂမ မိကာရောဖြင့် ဣလာ၊

ပုဇွိတာ - သိတတ်သူ၊] ဇာနတ်တိ ဉာတာ၊ ဇေတာ - အောင်တတ်သူ၊
 သောတာ-နာယူတတ်သူ(စာသင်သား)၊ ဂဟေတာ-ယူတတ်သူ၊ (ဣအာဂုံကို
 သုတ်ကြီးဖြင့် ဧပြု)၊ ဘဝိတာ-ဖြစ်တတ်သူ၊ သရိတာ-အောက်မေ့တတ်သူ၊
 ဂန္တာ-သွားတတ်သူ၊ ဂမ ခန ဟနာဒီနံ တုံ တဗ္ဗာဒီသု န ဣတိ-သုတ်ဖြင့်၊
 ဓာတုန္တဿ-ဓာတွန် (န်)၏၊ နံတ္တံ-နပြု၊ ဧဝံ...ခန္တာ-တူးတတ်သူ၊ မန္တာ-
 သိတတ်သူ၊ ပါလေတာ ပါလယိတာ-စောင့်ရှောက်တတ်သူ၊ [စုရာဒိတော
 ဣ ဣယသက်၊ ဝိဂြိုဟ်ပုဒ်များကို အနက်ပေးတတ်လောက်ပြီ။]

ကာရိတေ-ကာရိတ်ပစ္စည်းရှိရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘာဝေတိတိ ဘာဝေ
 တာ ဘာဝယိတာ-မည်၏၊ ဧဝံ, သာရေတာ သာရယိတာ-အောက်မေ့စေ
 တတ်သူ၊ ဒါပေတာ ဒါပယိတာ-ပေးစေတတ်သူ၊ ဟာဝေတာ ဟာဝယိတာ-
 ပူဇော်စေတတ်သူ၊ [“ဟု+ဧ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဥကို ဩပြု၊ ဩကို အာဝ
 ပြု၍ “ဟာဝေ”ဟု ဖြစ်၏၊] နိရောဓေတာ နိရောဓယိတာ-ချုပ်စေတတ်သူ၊
 ဗောဓေတာ ဗောဓယိတာ ဉာပေတာ ဉာပယိတာ-သိစေတတ်သူ၊ သာဝေတာ
 သာဝယိတာ-ကြားစေတတ်သူ၊ ဂါဟေတာ ဂါဟယိတာ-ယူစေတတ်သူ၊
 ကာရေတာ ကာရယိတာ-ပြုစေတတ်သူ၊ ဣစ္စာဒိ။

အာဝိပစ္စယေ - ၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဒိသ - ပေက္ခဏေ၊ ဘယံ - ဘေးကို၊
 အပသယိ - ရှုပြီ၊ ပေ၊ အာဝိပစ္စယော - သက်၊ ကွစိဓာတုဗျာဒိနာ - ဖြင့်၊
 ဒိသဿ-ဒိသဓာတ်၏၊ ဒဿာဒေသော-ဒဿပြု၊ ဘယဒဿာဝိ-ဘေးကို
 ရှုလေ့ရှိသူသည်၊ ဘယ ဒဿာဝိနော-တို့သည်၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော
 ရုပ်ကို၊ ဒဏ္ဍိဝ-ဒဏ္ဍိသဒ္ဓါကိုကဲ့သို့၊ နေယျံ-သိထိုက်၏၊ ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိလိန်
 ၌၊ ဘယဒဿာဝိနိ-ဘေးကို ရှုလေ့ရှိသော မိန်းမ၊ [“ဒဏ္ဍိနိ”ကဲ့သို့ စဉ်၊]
 နပုံသကေ-၌၊ ဘယဒဿာဝိ-သော၊ စိတ္တံ၊ [သုခကာရိ ကဲ့သို့စဉ်။]

သာသ-အနုသိဋ္ဌိမိ-ဆုံးမခြင်း၌...၏၊ သဝေဒကံ-နတ်နှင့်တကွ ဖြစ်
 သော၊ လောကံ-လောကကို၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာဒိ ဝိသေန-ဒိဋ္ဌဓမ္မိက စီးပွား အစရှိ
 သည်၏ အစွမ်းဖြင့်၊ [အာဒိဖြင့် သမ္ပရာယိက, လောကုတ္တရာစီးပွား တို့ကို
 ယူ၊] သာသတိ-ဆုံးမတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ။

၅၇၃။ သာသာဒိဟိ ရတ္တု။ ။ပေ၊ ရမိရန္တော ရာဒိနောတိ-သုတ်ဖြင့်၊
 ရာဒိလောပေါ-ရ အနုဗန် အပိုင်းအခြားရှိသော ဓာတွန် ချေ၊ သရလောပါဒိ-

လည်းကောင်း၊ နာမ ဗျုပဒေသော-လည်းကောင်း၊ သျာဒုပ္ပတ္တိ-လည်းကောင်း၊ အာတ္တသိလောပါ-အာ အဖြစ် သိ ကျေခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)၊ သတ္တာ-ဆရာသည်၊ သတ္တာရော-တို့သည်။

ပါ - ရက္ခဏေ - စောင့်ရှောက်ခြင်း၌...၏၊ ပုတ္တံ - သားကို၊ ပါတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ။

၅၇၅။ ပါဒိတော ရိတု။ ။ပေ၊ ရာဒိလောပါဒိ-ရ အနုဗန် အပိုင်းအခြား ရှိသော ဓာတွန်ချေခြင်း အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ပိတာ-အဘ၊ [ပါဒိတော ၌ အာဒိဖြင့် ဓရဓာတ်ကို ယူစေလို၍ “ဓရ-ဓာရဏေ” မိန့်၊] ဓရ-ဓာရဏေ-ဆောင်ခြင်း၌...၏၊ မာတာ ပိတူဟိ-တို့သည်၊ ဓရိယတိ-ဆောင်ရွက်အပ်၏၊ ဣတိ ဓိတာ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဣကာရဿ-ဣ အကွရာ၏၊ ဒီဃော-ပြု။

မာန-ပူဇာယံ၊ ဓမ္မေန-တရားသဖြင့်၊ (အခြား မိန်းမများလို မတရားမဟုတ်ဘဲ) ပုတ္တံ-ကို၊ မာနေတိ-မြတ်နိုးတတ်၏၊ ဣတိအတ္ထေ။

၅၇၆။ မာနာဒိဟိ ရာတု။ ။ပေ၊ မာတာ-အမိ၊ [အာဒိဖြင့် ဘာသကို ယူ၊] ဘာသ-ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေ့၌၊ ဘာသတိ-စကားပြောတတ်၏၊ ဣတိ ဘာတာ-မည်၏၊ [အစ်ကိုကို ရည်ရွယ်၍ “ပုဗ္ဗေ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊ ညီငယ် (ကန်ဋ ဘာတာ)ကို ရည်ရွယ်လျှင် “ပစ္ဆာ ဘာသတိတိ ဘာတာ”လည်း ဖြစ်သင့်၏-ဟု သဒ္ဒနီတိ မိန့်သည်။]

ဝိသ-ပဝိသနေ-ဝင်ခြင်း၌...၏၊ ပ ပုဗ္ဗော၊ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ၊ ။ပေ၊ ဣတိ အတ္ထေ။...

၅၇၇။ ဝိသ ။ပေ၊ ဣ။ ။ဝိသ ။ပေ၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဣ ပစ္စယော-သက်၊ သောစ-လည်း၊ ။ပေ၊ ပဝေသော-ဝင်ခြင်း၊ တထာ၊ ရဇ-ရောဂေ-ကျင်နာခြင်း၌...၏၊ အရဇိ-ကျင်နာပြီ၊ ။ပေ၊ ရောဂေါ-၏၊ [ဤ၌ “တထာ”ပါလျှင် အပို၊] ကဂါစဇာနန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဇကာရဿ-ဇ၏၊ ဂကာ ရော-ပြု၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ - ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဗုသ-ဗုသနေ-

၅၇၄။ သာသာဒိဟိ- အာဒိဖြင့် သသုဓာတ် ဝသဓာတ်ကို ယူ၊ သသု-ဟိသာယံ၊ ကိလေသေ-တို့ကို၊ သသတိ ဟိသတိ-ညှင်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ သတ္တာ-မည်တော်မူ၏၊ ဝသ-နိဝါသေ၊ ဝသန္တိ ဇတ္ထာတိ ဝတ္ထု (နေရာ အရပ်)၊ ဤဝတ္ထု၌ ရတ္ထုပစ္စည်း ဟု ဆိုသော်လည်း ရုပ်ဧည့်မှာ သတ္တာဒိဂိုဏ်း မဟုတ်၊ ဥကာရန္တနပုံလိန်သာ။

တွေ့ထိခြင်း၌...၏။ အဖုသိ-တွေ့ထိပြီ။ ပေ၊ ဖုသိသတိ-လတံ၊ ဣတိ ဖသော-၏။ ဝါ၊ တေန-ထိုတရားဖြင့်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ-ယှဉ်ဘက်တရား တို့သည်၊ ဖုသန္တိ-တွေ့ထိရကုန်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ တွေ့ထိကြောင်း၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ဖသော-၏။ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဖုသဿ-ဖုသ၏။ ဖသော-ဖဿပြု၊ သံယောဂန္တတ္တာ-သံယုဂ်အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိမဖြစ်။ [ဖဿ-ဟု သံယောဂန္တဖြစ်သောကြောင့် ထံ အနုဗန် နှောင်း သော်လည်း ဝုဒ္ဓိမပြုရ-ဟုလို၊ ဤသို့ ဖုသကို ဖဿအရင်ပြုပြီးမှ ဝုဒ္ဓိအဖြစ် ကို တားမြစ်နိုင်သောကြောင့် “ကွစိဓာတုတျာဒိနာ ဖုသဿ ဖသော၊ သံယော ဂန္တတ္တာ န ဝုဒ္ဓိ”ဟု ရှိသင့်သည်။]

ဘဝတိတိ ဘာဝေါ၊ ဥစ-သမဝါယေ-ပေါင်းစုခြင်း၌...၏ ဥစတိ-ပေါင်းစု တတ်၏။ ဣတိ သြကော-(နေရာအိမ်) မည်၏။ စကာရဿ ကကာရော၊ အယ-ဂတိမှို၊ အယိ-ဖြစ်ပြီ။ ပေ၊ အယိသတိ ဣတိ အာယော၊ ဝါ၊ ဣတော- ဤကောင်းမှုစသည်မှ၊ အယတိ-ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ အာယော-၏။ [ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သော (ရရှိသော) ဥစ္စာ၊ သုခ စသည်၏ ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းမှု၊ အခွန်အတုပ် စသည်တည်း၊] ဗုဓ-အဝဂမနေ၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဗုဇ္ဈတိ-၏။ ဣတိ သမ္မောဓော၊ အာဟရတိ-လွန်စွာဆောင်တတ်၏။ ဣတိ အာဟာရော၊ ဥပဟနတိ-ကပ်၍ နှိပ်စက်တတ်၏။ ဣတိ ဥပယာတော၊ ဟနဿယာတောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ယာတာဒေသော-ပြု။

ရန္တ-ရာဂေ-တပ်မက်ခြင်း၌...၏။ ရန္တတိ (သိ၌ “ရဉ္စတိ”) တပ်မက်တတ် ၏။ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ဣ ပစ္စယော-သက်။

၅၇၈။ နိဂ္ဂဟိတံ သံယောဂါဒိ နော။ ။သံယောဂသ္မိံ-သံယုဂ်၌၊ ဝါ- တွင်၊ အာဒိဘူတော နကာရော နိဂ္ဂဟိတံ အာပဇ္ဇတေ၊ နိဂ္ဂဟိတဿ-၏။ ဝဂ္ဂန္တတ္ထံ-ဝဂ္ဂန္တပြု၊ ဧကာရဿ-၏။ ဂတ္ထံ-ဂ ပြု၊ ရင်္ဂေါ-တပ်နှစ်သက်တတ် သော ရာဂ။ [ဤ၌လည်း ဧကို ဂပြုပြီးမှ နိဂ္ဂဟိတံကို ဝဂ္ဂန္တပြုသင့်၏။ နျာသ၌ လည်း ဝဂ္ဂန္တကို နောက်မှ ပြု၏။ ဘဒုကြောင့်နည်း...ဧကို ဂပြုခြင်းသည် ဓာတ်နှင့် ဆိုင်သော အစီအရင်ဖြစ်၍ ပဓာနဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဝဂ္ဂန္တပြုခြင်းကား သန္တိအစီအရင်ဖြစ်၍ အပဓာနဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကောင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဧကာရဿ ဂတ္ထံ၊ နိဂ္ဂဟိတဿ ဝဂ္ဂန္တတ္ထံ” ဟု ပါဠိရှိသင့်သည်။]

၅၇၉။ **ဏမိ ရန္တဿ** ၊ပေ၊ **ကရဏေသု။** ။ပရေ-သော၊ ဘာဝကရဏ ဣတိ-ဘော၊ ကရိုဏ်းဟူကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္ထေသု၊ ဝိဟိတေ-သော၊ ဏကာရဝတိ-ဏ် အနုဗန်ရှိသော၊ ပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ရန္တဣတိ ဧတဿ ဓာတုဿ-၏၊ အန္တဘူတဿ-အဆုံးဖြစ်၍ ဖြစ်သော(န္တ)၏၊ ဧကာရာဒေသော ဟောတိ။

ဟိ-ဆက်၊ ဧတ္တ-ဤသုတ်၌၊ ကရဏေ-ကရိုဏ်းအနက်၌၊ (ဝိဟိတေ-စီရင်အပ်သော) ဏမိ-ဏပစ္စည်းကြောင့်၊ ရန္တဿ-ရန္တဓာတ်၏ အဆုံး(န္တ)၏၊ ဧဒေသဿ-ဧ အပြုကို၊ ဝိဓာနတော-စီရင်ခြင်းကြောင့်၊ အကတ္တရိပိ-ကတ္တုကာရကမု အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ကာရဏေ-ကံ အစရှိသော ကာရက၌၊ ဏဿ-ဏပစ္စည်း၏၊ သမ္ဘဝေါ-ဖြစ်သင့်ခြင်းကို၊ ဝိညေယျေ-သိထိုက်၏။ [ဣတိ ရှိလျှင် အပို။]

အနေန-ဤလောဘဖြင့်၊ ရဉ္စန္ဒိ(ရန္တန္တိ)-တပ်စွဲကုန်၏၊ ဣတိ၊ ရာဂေါ၊ ဝါ၊ အနေန-ဖြင့်၊ ရဉ္စိယတိ-တပ်စွဲအပ်၏၊ ဣတိ၊ ရာဂေါ၊ ဝါ၊ သယံ-မိမိဟူသော လောဘကိုယ်တိုင်၊ ရဉ္စတိ-တပ်စွဲတတ်၏၊ ဣတိ ရာဂေါ၊ ဏမိ ရန္တဿ ဧတေတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ဧကာရော-ဧ ပြု။

၅၇၉။ **ဏမိရန္တဿ** ၊ပေ၊ **သမ္ဘဝေါ**-ဏ ပစ္စည်းသည် “ကိတ်”အမည် ရှိသောကြောင့် ကတ္တားအနက်၌ သက်နိုင်ကြောင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘာဝေစ-သုတ်အရ ဘော အနက်၌ သက်နိုင်ကြောင်းသည်လည်းကောင်း ထင်ရှားပြီ၊ ဤသုတ်က ကရိုဏ်းအနက်၌သက်သော ဏ ပစ္စည်းကြောင့် (န္တ)ကို ဧပြု-ဟု စီရင်သဖြင့် ကရိုဏ်းအနက်၌လည်း ဏ ပစ္စည်း သက်နိုင်ကြောင်း ထပ်၍ သိသာပြန်သည်။ ကရိုဏ်းအနက်၌ သက်နိုင်လျှင် အခြားသော ကံ-သမ္ပဒါန်-အပါဒါန်-အဓိကရဏ အနက်တို့၌လည်း ပြယုဂ်အားလျော်စွာ ဝိသရဇပဒါဒိတောဏသုတ်ဖြင့် သက်နိုင်တော့သည် ဟုလည်း သိသာပြန်သည်။ [ဧဒေသဿ ဝိဓာနတော-ကား ဉာပကဟိတ်တည်း၊ ဝိညေယျော၌ စပ်။]

ရဉ္စန္ဒိ ၊ပေ၊ ရာဂေါ - သိဟုံဋ်မူဝယ် “ရဉ္စန္ဒိ”ဟု ရှိ၏၊ ရန္တဓာတ်၊ ဘူဝါဒိ အပစ္စည်း၊ နိဂ္ဂဟိတံ သံယောဂါဒိနောဖြင့် န္တ၏ နကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တ(ဉ်) ပြုလျှင် ပြီး၏၊ ပါဠိများ၌လည်း “ရဉ္စတိ”စသည်ဖြင့် အရှိများသည်။ ဝိဂ္ဂဟ ၃ မျိုးတွင် ပဌမ ဒုတိယဝိဂ္ဂဟ၌ ကရိုဏ်းအနက်ဟော ဏပစ္စည်းဖြစ်၍ သုတ်ရင်းဖြင့် န္တကို ဧပြုနိုင်၏။ တတိယဝိဂ္ဂဟ၌ကား ကတ္တုသာဓန၌ ဏပစ္စည်း သက်သောကြောင့် ဘာဝကရဏေသုကို ဖြုတ်၍ “ဏမိ ရန္တဿ ဧတေ”ဟူသော ဒွိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် န္တကို ဧ ပြုရသည်။ ဤကို ရည်ရွယ်၍ “ဏမိ ၊ပေ၊ ယောဂဝိဘာဂေန ဧကာရော”ဟု ဆိုသည်။

အနေန-ဤခြေဖြင့်၊ ပဇ္ဇတေ-သွားအပ်၏။ ဣတိ ပါဒေါ၊ အနေန-ဤ နှင်တံဖြင့်၊ ပတုဇ္ဇတေ-ထိုးဆွတ်၏။ ဣတိ ပတောဒေါ၊ အနေန-ဤ သယောက်လင်ဖြင့်၊ ဇီရတိ-အိုလွယ်၏။ ဣတိ ဇာရော၊ ဧဝံ၊ ဒါရော-မယား၊ တထာ၊ ကမ္မာဒိသု-ကံအစရှိသော အနက်တို့၌၊ (ဥဒါဟရဏံ-ဏပစ္စည်း၏ ဥဒါဟရဏကား) ဘုဇ္ဇတိ-ခံစားအပ်၏။ ဣတိ ဘောဂေါ၊ ဧဝံ၊ ဘာဂေါ-ဝေဖန်အပ်သော အဖို့၊ ဟာရော-ဆောင်အပ်သော ပစ္စည်း၊ လဗ္ဘတိ-ရအပ်၏။ ဣတိ လာဘော(လာဘ်)၊ ဝေါဟရိယတိ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်၏။ ဣတိ ဝေါဟာရော၊ ဒီယတိ-ပေးအပ်၏။ ဣတိ ဒါယော၊ ဧတသ္မာ-(ဒေါမနဿ ဟူသော)ဤတရားမှ၊ ဝါ-ဤတရားကြောင့်၊ ဝိဟညတိ-ပင်ပန်းရ၏။ ဣတိ ဝိဿာတော၊ ဧတ္ထ-ဤကျောင်း၌၊ ဝိဟရန္တိ-နေကုန်၏။ ဣတိ-ထိုသို့နေရာ ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဟာရော၊ ဧတသ္မိ-ဤ အာရာမ၌၊ အာရမန္တိ-လွန်စွာ မွေ့လျော်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ လွန်စွာမွေ့လျော်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာရာမော၊ ဧဝံ၊ ပပါတော-ကျရာ ချောက်ကမ်းပါး၊ ဣစ္စာဒိ။

ဏဣတိ ဝတ္ထတေ။

၅၅၀။ ဘာဝေစ။ ။[“ဘာဝတ္ထေစာ ဘိဓေယျ”ဟု သိ၌ရှိ၏။] ဘာဝတ္ထေ စ-ဘောအနက်ကိုလည်း၊ အဘိဓေယျ-ဟောထိုက်သော်၊ ပေ၊ ဘူယတေ-

ဇီရတိ အနေန ။ပေ၊ ဒါရော — “ဇီရိယံ အနေန”ဟု ရှိကြ၏။ “ဇရ မရာနံ” သုတ်၌ “ဇရိယတိ” ရုပ်ကို မပြခဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကမ္မရုပ်ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ဤနေရာ၌ “ဆွေးမြေ့အပ်”ဟု ကံ အနက် အဓိပ္ပာယ်မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်လည်း ကောင်း မောဂ္ဂုလ္လာန်စသော သဒ္ဒါကျမ်းများကို နည်းမှီ၍ “ဇီရတိ”ဟု ဆိုလိုက်သည်။ သယောက်လင်ခေါ် လင်ငယ်ရှိလျှင် ထို လင်ငယ်ရှိသူသည် အိုလွယ်ရကား လင်ငယ်ကို “ဇာရော”ဟု ခေါ်သတ်၊ “ဧဝံ ဒါရော”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဒါရယတိ အနေနာတိ ဒါရော”ဟု ပြု၊ အနေန-ဤမယားဖြင့်၊ ဒါရယတိ-ဖောက်ခွဲတတ်၏။ [မောဂ္ဂုလ္လာန်၌ “ဧတေဟိ-ဤသူတို့သည်၊ ဒရိယန္တေ-ခွဲအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ ဒါရာ” ဟု အဝုတ္တ ကတ္ထုသုတ် ဗဟုဝစ် ဝစနတ် ပြု၏]

တထာ ကမ္မာဒိသု-ဘောဂေါသည် ကမ္မသာဓနတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဘုဇ္ဇတိ” မရှိဘဲ “ဘုဇ္ဇတိ”ဟု ရှိစေ၊ ဘာဇီယတိ ဘာဂေါ၊ ဟရိယတိတိ ဟာရော၊ လဗ္ဘတိ-ဟု ကမ္မရုပ်ရှိစေ၊ ဝိ+အဝ+ဟရဓာတ် “ဩအဝဿ”ဖြင့် အဝကို ဩပြု၍ “ဝေါဟာရော”ဟု ဖြစ်၏၊ ဒါယော၌ အာကာရန္တာနုမာယောဖြင့် အာယပြု၊ ဝိဿာတော၌ ဝိပုဗ္ဗ ဟနကို ယာတပြု၊ ဧတ္ထ-ဤ ချောက်ကမ်းပါး၌၊ ပပတန္တိ-ကျတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပပါတော၊ ပပုဗ္ဗ ပတဓာတ် [ဏပစ္စည်းဖြင့် ကတ္ထု ကမ္မ ကရဏ အပါဒါန် အဓိကရဏ သာဓနကို ပြုပြီးပြီ၊ ဘာဝသာဓနကို ပြတော့လတ်၊ သမ္ပဒါနသာဓနပုံစံကို ရှာသင့်၏။]

ဖြစ်ခြင်း၊ ဝါ၊ ဘဝနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဘာဝေါ-ဖြစ်ခြင်း၊ [“ဘူယတေ”သည် အာချာတ်ပုဒ်ဖြင့် ဝဂ္ဂဟ၊ ဘဝနံကား ကိတ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂ္ဂဟည်း၊ ဘာဝေါ-သာ လိုရင်းဖြစ်သည်။ နောက်၌လည်း နည်းတူ၊ အစန္ဒိတ္ထ-စသည်ကား ကာလ ၃ ပါးဖြင့် အာချာတ်ဝိဂ္ဂဟတည်း၊] ပစ္စတေ-ချက်ခြင်း၊ ဝါ၊ ပစနံ ပါကော၊ ကဂါ စောနန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကာဒေသော၊ သိစ-ပဋ္ဌရဏေ-သွန်းလောင်းခြင်း၌...၏၊ သေစနံ-သွန်းလောင်းခြင်း၊ သေကော-ခြင်း၊ သုစ-သောကေ - စိုးရိမ်ခြင်း (ဝမ်းနည်းခြင်း)...၏၊ သောစနံ - စိုးရိမ်ခြင်း၊ သောကော-ခြင်း၊ စေ-ဟာနိမိ-စွန့်လွှတ်ခြင်း၌...၏၊ [ဟာဓာတ်သည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အနက်၌ အကမ္မက၊ စွန့်လွှတ်ခြင်း အနက်၌ သကမ္မက၊] အစန္ဒိတ္ထ-ရှေး၌ စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ စန္ဒတေ-ယခု စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ စန္ဒိဿတေ-နောင်၌ စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ ဝါ၊ စေနံ-စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ စာဂေါ-စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ ယဇ-ဒေဝပူဇာ သင်္ဂတိကရဏ ဒါနေသု၊ ဣန္ဒိတ္ထ-ရှေး၌ ပူဇော်ခြင်း၊ ပေ၊ ယာဂေါ-ပူဇော်ခြင်း၊ ယုဉ္ဇနံ-အားထုတ်ခြင်း၊ ယောဂေါ၊ ဘဇ-သေဝါယံ-မှီဝဲခြင်း၊ ပေ၊ ဘာဂေါ-မှီဝဲခြင်း၊ အရန္တိတ္ထ-ရှေး၌ တပ်မက်ခြင်း၊ ပေ၊ ရာဂေါ-ခြင်း၊ ဒေသ-၏၊ ဂကာရော-ပြု။

ဒဟ-ဘသ္မိကရဏေ-ပျာပြုခြင်း၌...၏၊ [ပျာကို ပြုခြင်း-ဟူသည် မီးလောင်ခြင်းပင်တည်း၊] ပရိဒယိတ္ထ-ရှေး၌ ပူလောင်ခြင်း၊ ပေ၊ ဣတိ အတ္ထေ ဣပစ္စယော၊ ဣမိတိ ဝါတိစ ဝတ္တတေ။ [ဥယျိတ္ထ-စသည်၌ ဒကို ကွစိဓာတုဖြင့် ၃ ပြုထားသည်။]

၅၈၀။ ဒဟဿ ဒေါဋ္ဌံ။ ။ပရေ ဣပစ္စယေ ဒဟ ဣတိတေဿ ဓာတုဿ ဒကာရော ဋ္ဌတ္တံဝါ အာပဇ္ဇတေ၊ ပရိဋ္ဌာဟော ပရိဒါဟော-ပူလောင်ခြင်း။ [ရှေ့ရုပ်သည် ဤသုတ်၏ အရာ၊ နောက်ရုပ်ကား ဝါမြစ်သော အရာတည်း၊] ဘန္တ-အဝမဒ္ဒနေ-ချိုးဖျက်ခြင်း၌...၏၊ ဘဉ္ဇနံ-ချိုးဖျက်ခြင်း၊ ဘင်္ဂေါ-ခြင်း၊ ဘန္တ-သင်္ဂေ-ကပ်ငြိခြင်း၌...၏၊ သဉ္ဇနံ-ကပ်ငြိခြင်း၊ သင်္ဂေါ-ခြင်း၊ နဿ-န၏၊ နိဂ္ဂဟိတံ-ပြု။ [နိဂ္ဂဟိတံ သံယောဂါဒိနော-ဖြင့်ပြု၊ ဘဉ္ဇနံ သဉ္ဇနံ တို့၌လည်း နိဂ္ဂဟိတံ ပြုပြီးလျှင် ဝဂ္ဂန္တိ(၂)ပြု။]

ပစ္စယေဟိ-ကံ စသော အကြောင်းတို့သည်၊ သင်္ဂမ္မ-ကပ်ရောက်၍၊ ကရိယတိ-ပြုအပ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ ဝါ-၌လည်းကောင်း၊ တေန-ထို တရားဖြင့်၊ သင်္ခရိယတိ-ပြုစီမံအပ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေဝါ-လည်းကောင်း၊ ဝိသရဇာ ဒိနာ-ဝိသ ရဇ အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ဣပစ္စယော-သက်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သင်္ခရဏံ-ပြုစီရင်ခြင်း၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ ဘာဓေဓာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဣပစ္စယော-

သက်။ [“ဘာဝေစာတိ ဝါ” ဟု သီမူ၌ ဝါပါသည်။] ဣမှိတိ ဝတ္တတေ။

၅၅၂။ ပုရသမုပ၊ပေ၊တပစ္စယေသုစ။ ။ပရေ တပစ္စယေ-တပစ္စည်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဣပစ္စယေစ-လည်းကောင်း။ [“ဣမှိတိ ဝတ္တတေ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဣ ပစ္စယေစ” ဟု သီအတိုင်း ပါစေ။] ပုရသံ ဥပ ပရိက္ကစ္ဆေ တေဟိ-ပုရ၊ သံ ဥပ၊ ပရိဟူသော ဤသဒ္ဒါတို့မှ။ [သီမူ၌ “ပုရသံ ဥပ ပရိက္ကစ္ဆေတေဟိ” ဟု ရှိ၏။] ပရဿ ကရောတိဿ-ကရဓာတ်၏။ ခ ခရ ဣတိ-ခ၊ ခရဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ ဝါ ဟောန္တိ၊ တပစ္စယေသုတိ-ဟူ၍၊ ဗဟုဝစန နိဒ္ဒေသေန-ဗဟုဝစဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းကြောင့်၊ တံ တွာဒီသု-တံတွာ အစရှိသော (တ အက္ခရာ ပါသည့်) ပစ္စည်းတို့ကြောင့်လည်း၊ (ကရောတိဿ ခ ခရ ဣစ္ဆေတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ) ဓာတွာဒေသဿာပိ-ဓာတ်၏ အာဒေသကိုလည်း၊ ဌာနောပစာရေန-ဌာနပစာရအားဖြင့်၊ ဓာတုဝေါဟာရ တော-ဓာတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ အသံယောဂန္ထဿ ဝုဒ္ဓိကာရိတေ တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ သင်္ခါရော-ပြုစီမံအပ်သော တရား၊ ဧဝံ၊ ပရိက္ခာရော-ပရိက္ခရာ၊ ပုရေက္ခာရော-ရှေ့၌ပြုခြင်း၊ ဝါတိကိံ၊ ဥပကာရော-ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ ဣတိ-ဤ၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

၅၅၂။ ဓာတွာဒေသဿာပိ ။ပေ၊ ဝုဒ္ဓိ-“သံ+ကရိ-ဣ” မှ ဣ အနုဗန်ချေ၊ ဤ သုတ်ဖြင့် ကရိကို ခရပြုပြီးသည့်အခါ ခရသည် ဓာတ်မဟုတ်တော့၊ ဓာတ်၏ အာဒေသ (ဓာတ်မှ ပြောင်းလွဲလာသော အပြု) ဖြစ်နေပြီ၊ အသံယောဂန္ထဿ ဝုဒ္ဓိကာရိတေ သုတ် ကလည်း ဓာတ်ကိုသာ ဝုဒ္ဓိပြု၏။ ထို့ကြောင့် ခရကို ဘယ်နည်းဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုမည်နည်း... ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဓာတွာဒေသဿာပိ စသည်ကို မိန့်၊ ဓာတ်သည် မူလဖြစ်၍ ဌာနတည်း၊ ဓာတ်မှ ဖြစ်လာသော အာဒေသကား ဌာနီတည်း၊ ဌာန၏ ဓာတ်ဟူသော အမည်ကို ဌာနီအာဒေသ၌ တင်စား၍ ခေါ်ခြင်းသည် ဌာနပစာရတည်း၊ ဤသို့ ဌာန ပစာရနည်းအားဖြင့် ဌာနီဖြစ်သော အပြု အာဒေသကိုလည်း ဓာတ် ဟု ခေါ်နိုင်ခြင်း ကြောင့် ခရကို အသံယောဂန္ထဿ စသော သုတ်ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုနိုင်သည်-ဟူလို။

ဧဝံ ။ပေ၊ ဥပကာရော-ပရိက္ခရာရိယတေ-ထက်ဝန်းကျင် ပြုအပ် (ထားအပ်)၏။ ဣတိ ပရိက္ခာရော-သင်္ကန်းစသောပရိက္ခရာ၊ ပုရေ-ရှေ့၌၊ ကရိယတိ-ပြုအပ်(ထားအပ်) ၏။ ဣတိ ပုရေက္ခာရော၊ ပုရသဒ္ဒါပပဒ ကရတည်၊ ပုရေ၌ သို့ဝိဘတ် မကျေသော အလုတ္တသမာသ်တည်း၊ က ဒွေဘော်လာ၊ မောဂ္ဂုလ္လာနိဋ္ဌိကား “ပုရာသ္မာ” ဟု သုတ် တည်၍ ပုရာနိပါတ်နောင် ကရဓာတ်ဖြင့် “ပုရာက္ခရာ” ဟု ပြီးသည့်အခါ တဒမိနာဒီနိ သုတ်ကြီးဖြင့် အာကို ဧပြု၍ “ပုရေက္ခာရ” ဟု စီရင်၏။ ဤကျမ်း၌ “ပုရသမုပ” ဟု

လုဘ-ဂိဒ္ဓိမို-လိုချင်မက်မောခြင်း၌...၏။ တေန-ထို တရားဖြင့်၊ လုတ္တန္တိ-
 လိုချင်ကုန်၏။ ဝါ၊ သယံ-မိမိဟူသော လောဘကိုယ်တိုင်၊ လုတ္တတိ-လိုချင်
 တတ်၏။ ဝါ၊ တံ-ထို တရားသည်၊ လုတ္တန မတ္တမေဝ-လိုချင်ခြင်းမျှသာတည်း။
 ဣတိ လောဘော။ [နောက်ဆုံးဝိဂ္ဂဟ၌ “လုတ္တနံ လောဘော”ဟုသာ ဘာဝ
 သာဓန ထုံးစံအတိုင်း ပြုလိုရင်း၊ မတ္တသဒ္ဓါကား လိုချင်ခြင်း အမူအရာသာ
 လောဘအစစ်ဖြစ်သည်။ “လိုချင်ကြောင်း၊ လိုချင်တတ်”သော သတ္တိများ
 လောဘ၌ မရှိ ဟု ကန့်သတ်သည်။]

ဒုသ-အပွိုတိမို၊ တေန-ထို တရားဖြင့်၊ ဒုဿန္တိ-မနှစ်သက်တတ်(စိတ်
 ဆိုးတတ်)ကုန်၏။ ဝါ၊ သယံ ဒုဿတိ၊ ဝါ၊ တံ-သည်၊ ဒုဿန မတ္တမေဝ-
 တည်း။ ဣတိ ဒေါသော၊ မုဟ-ဝေစိတ္တေ-အထူးထူး စိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်၌၊
 ဝါ-မသိခြင်း၌...၏။ [ထောမနိမိ၌ “မုဟ-ဝေစိတ္တ”ကို “နာနာရူပတွေ”
 ဖွင့်၏။] တေန-ဖြင့်၊ မယုတိ(ဒိဝါဒိဂိုဏ်း)-တွေဝေတတ်၏။ ဝါ-မသိတတ်၊
 ဝါ၊ တံ မယုနမတ္တမေဝ ဣတိ မောဟော၊ ဣစ္စဒါ...ကတ္တုကရဏ ဘာဝေ
 သုစ-ကတ္တားကရိုဏ်း ဘောအနက်တို့၌လည်း၊ ယထာရဟံ-စွာ၊ ယောဇေ
 တဗ္ဗံ-ယှဉ်စေထိုက်၏။ [ကတ္တားကရိုဏ်းအနက်၌ ဝိသရုဇေသော သုတ်ဖြင့်
 ဏ ပစ္စည်း သက်ရခြင်း၊ ဘောအနက်၌ “ဘာဝေစ”ဖြင့် ဏပစ္စည်း သက်ရ
 ခြင်းကို “ယထာရဟံ”ဟု ဆိုသည်။]

ဂဟ-ဥပါဒါနေ၊ ဂယုတိ-ယူအပ်၏။ ဣတိ အတ္ထေ-ဤအနက်၌၊
 ဝိသရုဇေ ပဒါဒိနာ-ဖြင့်၊ ကမ္မနိ-၌၊ ဏပစ္စယော-သက်။ [“ကမ္မနိ” ပိုဟန်
 တူသည်။ “ဂယုတိ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုလိုက်လျှင်ပင် ကံအနက်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား
 ပြီး၊ “ဣတိအတ္ထေ”ဟူသည်လည်း ကံအနက်ပင်။]

၅၈၂။ ဂဟဿ ဗရဏေဝါ။ ။ပရေ၊ပေ၊ ဝါ ဟောတိ သရလောပါဒိ။
 [ဂဟ်ကို ဗရပြုရာ၌ “ရ”မှာ သရပါသည် ဟု ယူဟန်တူသည်။ သို့သော်
 (ဟ်)၌ သရ မပါသဖြင့် ရ၌လည်း မပါသင့်၊] ဗရံ-အိမ်သည်၊ ဗရာနိ-
 တို့သည်၊ ဝါတိကိ၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏။ ဣတိ ဂါဟော-၏။ ဝါ၊ ဂဟဏံ-
 ယူခြင်း၊ ဂါဟော-ခြင်း၊ ဣတိ-ဤရုပ်၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

“ပုရ”ကို ဆိုထားသောကြောင့် “ပုရ”နာမ်ပုဒ် ဟု ကြံရတော့သည်။ သိမ္မိ၌လည်း “ပုရေ
 သံ ဥပ ပရိဣစ္ဆေတေတိ”ဟု ပုရေပုဒ်ကို ဖွင့်၏။ ဤသို့ “ပုရေက္ခာရာ” ဟု ဧ နှင့်
 ဆိုကြသော်လည်း “ပုရက္ခာ” ၌မူ ဧ မပါသောကြောင့် ကစ္စည်းအလို သို့ကျေသော
 လုတ္တသမာသံ၊ မောဂုဏ္ဍာန်အလို ပုရက္ခာမှာ အာကို ရသပြု၊ ဥပကာရော၌ကား
 ဝါမြစ်၍ “ဓရ” မပြုရ။

သမ္ဘဝတိ-ကောင်းစွာဖြစ်တတ်၏။ ဣတိအတ္ထေ-၌။

၅၅၄။ ကိစ္စ။ ။ပေ၊ ဘဝတိ။

၅၅၅။ ကိလောပေါစ။

။သဗ္ဗဿ-သော၊ ကိစ္စော-ကိစ္စပစ္စည်း၏။ လောပေါ ဟောတိ၊ ကိစ္စတ္တာ - ကိတ်ပစ္စည်း အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမမိဝ ကတ္တာ သျာဒုပ္ပတ္တိ၊ သိလောပေါ၊ သမ္ဘူ-ကောင်းစွာ ဖြစ်သူ၊ ဧဝံ၊ ဝိဘဝတိ-အထူးဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ဝိဘူ၊ အဘိဘူ-လွမ်းမိုး၍ ဖြစ်တတ်သော ဘုရား။ [“အဘိဘဝိတ္တာ ဘဝတိတိ” ဟု ပြု၊] သယမ္ဘူ-ကိုယ်တိုင် ဖြစ်တော်မူသော ဘုရား။ [“သယံ ဘဝတိတိ” ဟု ပြု၊] တထာ၊ ဓူ-ကမ္မနေ-တုန်လှုပ်ခြင်း၌...၏။ သန္တုနာတိ-ကောင်းစွာ တုန်လှုပ်တတ်၏။ ဣတိ သန္တု၊ ဘာ-ဒိတ္တိမိ-ထွန်းလင်းခြင်း၌...၏။ ဝိဘာတိ-အထူးထွန်းလင်းတတ်၏။ ဣတိ ဝိဘာ၊ ပဘာတိ-အပြားအားဖြင့် ထွန်းလင်းတတ်၏။ ဣတိ ပဘာ၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ သဟ-တကွ၊ ဝါ၊ သင်္ဂမ္မ-ပေါင်း၍၊ ဘန္တိ-ထွန်းလင်းတတ်ကုန်၏။ ဝါ၊ ဘာသန္တိ-ပြောဆိုကြကုန်၏။ ဣတိ သဘာ၊ သဟဿ-သဟ၏။ သာဒေသော-သ ပြု၊ နိဂ္ဂဟီတလောပေါဝါ-နိဂ္ဂဟိတကိုသော်လည်း ချေ။

ဘုဇေန-ကောက်ကွေ့သဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိ-၏။ ဣတိ အတ္ထေ ကိစ္စ ပစ္စယော။

သဘာ၊ သဟဿ ပေ၊ လောပေါဝါ—“သဟ ဘန္တိ ဧတ္ထ”နည်း၌ သဟ သဒ္ဓူပ ပဒ ဘာတည်း၊ သဟနောင် သိသက်ချေ၊ ဘာနောင် ကိစ္စသက် ချေ၊ ပါဒိ ကမ္မစာရည်း စပ်(သဟ ဘာ) တေသုဂ္ဂုဋ္ဌိဖြင့် သဟကို သ ပြု၊ အတူတကွ ထွန်းလင်းတောက်ပရာ ပွဲသဘင် စသည်၊ “သင်္ဂမ္မ ဘန္တိ ဧတ္ထ”နည်း၌ သံ သဒ္ဓူပပဒ ဘာတည်း၊ ရှေးနည်း အတိုင်း တွက်၊ နိဂ္ဂဟီတသုတ်ဖြင့် သံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ ပေါင်းဆုံ၍ တောက်ပရာ ပွဲသဘင် စသည်၊ နောက်ဝိဂ္ဂဟ၌လည်း “သဟ ဘာသန္တိ ဧတ္ထ၊ သင်္ဂမ္မ ဘာသန္တိ ဧတ္ထ” ဟု နစ်ဝိဂ္ဂဟပြု၊ အတူတကွ ပြောဆိုရာ ပွဲသဘင်စသည် ပေါင်းစု၍ ပြောဆိုရာ ပွဲသဘင်စသည်၊ ဤနည်း၌ ဓာတုန္တဿ လောပေါ ကိစ္စိဖြင့် ဓာတုန် သိကို ချေရသေး၏။ ဤ သဘာ သဒ္ဓါသည် အရာအားလျော်စွာ ပွဲသဘင်၊ ဈေးရုံ၊ ရုံး၊ အစည်းအဝေး တို့ကို ဟော၏။

အလားတူရုပ်များ။ ။ဘတ္တ+ဂဟ-ကို၊ ဘတ္တံ ဂဏန္တိ ဧတ္တာတိ ဘတ္တဂံ- ဆွမ်းကိုယူရာ ဆွမ်းစားကျောင်း၊ သလားကံ ဂဏန္တိ ဧတ္တာတိ သလားကင်္ဂ(သလားကာ+ဂဟ-ကို)၊ စားရေတန်ကို ယူရာအရပ်၊ ဒါနဂံ-အလှူဝတ္ထုကို ယူရာမဏ္ဍပ်၊ [“ဒါနံ အဂ္ဂိယတိ နိသဇ္ဇိယတိ(စွန့်အပ်၏) ဧတ္တာတိ” ဟု ပြုမှ “အလှူဝတ္ထုစွန့်ရာမဏ္ဍပ် (အလှူတင်းကုပ်)” ဟု ဆို၊ ဤသုတ်အရာ မဟုတ်၊ ဒါန+အဂ္ဂဓာတ်-ဏ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏။

၅၅၆။ ဓာတုန္တဿ လောပေါ ကိစ္စိ။ ။ပရေ ကိစ္စပစ္စယေ ဓာတုန္တဿ-
 သော။ [“ဗျဉ္ဇနဿ-၏” သီမူ၌ ပါ၏။] လောပေါ ဟောတိ၊ ကိစ္စလောပေါ။
 ဘုဇဂေါ-ကောကံက္ခေသံဖြင့် သွားတတ်သော မြွေ၊ ဧဝံ၊ ဥရဿာ-ရင်ဖြင့်၊
 ဂစ္ဆတိတိ ဥရဂေါ-(မြွေ)၊ တုရံ(သီဃ်)-လျင်မြန်စွာ၊ တုရိတတုရိတော-အလွန်
 လျင်မြန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ဂစ္ဆတိတိ တုရဂေါ(မြင်း)၊ ခေန-ကောင်းကင်
 ခရီးဖြင့်၊ ဂစ္ဆတိတိ ခဂေါ(ငှက်)၊ ဝိဟာယသေ-ကောင်းကင်၌၊ (သီမူ၌ “ဝိဟာ
 ယသာ” ရှိ၏။) ဂစ္ဆတိတိ ဝိဟဂေါ(ငှက်)၊ ဝိဟာဒေသော-ဝိဟပြု၊ န ဂစ္ဆတိ-
 မသွားတတ်၊ ဣတိ အဂေါ(သစ်ပင်၊ တောင်)၊ နဂေါ-နဂေါလည်းရှိ၏ ။

ခန-အဝဒါရဏေ၊ သံပုဗ္ဗော၊ သင်္ခနိ-ကောင်းစွာတူးပြီး၊ ၊ဝံ၊ ဣတိ သင်္ခေါ
 (ခရုသင်း)၊ ဂမု-ကိဋ္ဌာယံ၊ ကုဇ္ဇေ-(ဝန်းကျင်ပတ်လယ်၊ နွယ်ချုံကွယ်၍၊
 အလယ်သန့်စင်)တောင်အပြင်စသောအရပ်၌၊ ရမတိ-မွေ့လျော်တတ်၏၊
 ဣတိ ကုဇ္ဇရော။

၅၅၆။ ဘုဇဂေါ- “ဘုဇ-ကုဋီလိဘဝန်-ကောကံက္ခေက္ခေဖြစ်လျက်၊ ဂစ္ဆတိ-၏”
 ဟု ထောမနိမိ ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “ဘုဇေန-ကောကံတကျစ်အားဖြင့်” ဟု ရှေးက
 ပေးကြသည်။ “ဘုဇ+ဂမ်၊ ကိစ္စိ” နာသက်၊ ဓာတုန်ချေ၊ ကိစ္စိချေ (ဘုဇေန+ဂ)သမာသ်
 စပ်၊ တတိယာတပျရိသ်မှည့်၊ သမာသ်မှည့်၊ ဝိဘတ်ချေ၊ ဘုဇဂ-ဟု ပကတိပြု၊ နာမ်ငဲ့
 စသည်၊ နောက်ရုပ်များ၌လည်း ဤသို့ သမာသ်စပ်ထားပုံကို သိပါ။

တုရဂေါ၊ ခဂေါ၊ ဝိဟဂေါ- တုရံကို သီဃ် ဟု ဖွင့်၍ ထို တုရံကိုပင် “တုရိတ
 တုရိတော”ဟု ဖွင့်ပြန်သည်။ တုရံကား ဝိသေသန အနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်တည်း၊
 “တုရ+ဂမု”တည်း၊ အံသက် စသည်။ “ခ-ဝိဟာယသ”သဒ္ဒါတို့သည် ကောင်းကင်ဟော
 တည်း၊ ဝိဟာယသကို တေသုဂ္ဂန္ဓိဖြင့် ဝိဟ ပြု၊ ဝိဟာယသေ-ဟု ဆိုသောကြောင့်
 သတ္တမိတပျရိသ် စပ်၊ သီမူအတိုင်း “ဝိဟာယသာ”ဟု ရှိလျှင် နာကို အာ ပြုနိုင်သော
 ကြောင့် ခဂေါကဲ့သို့ တတိယာတပျရိသ်ပင်။

အဂေါ၊ နဂေါ၊ သင်္ခေါ- “န+ဂမု”တည်း၊ န ဗြဟ္မဏောကဲ့သို့ ကမ္မဓာရဲ စပ်၊ န
 ကို အပြုလျှင် “အဂေါ” (အ)မပြုလျှင် “နဂေါ”ဟု ဖြစ်သည်။ “သံ+ခန”တည်၍ သံနှင့်
 ခကိုလည်း ပါဒိပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရဲ စပ်။ [ကစ္ဆည်းဝတ္တိ၌ ဝိဂ္ဂဟ တစ်မျိုးပြု၏။]

ကုဇ္ဇရော- ကုဇ္ဇကို “သမန္တာ-ထက်ဝန်းကျင် ပတ်လယ်၌၊ လတာဒိဟိ-နွယ် အစ
 ရှိသော ချုံပိတ်ပေါင်းတို့သည်၊ အစ္စာဒိတေ-ဖုံးကွယ်အပ်သော၊ မဇ္ဈသုညေ-အလယ်၌
 နွယ် ချုံတို့မှ ကင်းဆိတ်သန့်ရှင်းသော၊ ပဗ္ဗတာဒိနော-တောင် စသည်၏။ ဌာနဘောဒေ-
 အရပ် အထူး၌ ဖြစ်၏”ဟု ထောမနိမိ ဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက်ပေးလိုက်သည်။ ဋီကာ၌

ဇန-ဇနနေ၊ ကမ္မတော-ကံကြောင့်၊ ဇာတော-ဖြစ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ကို ပစ္စယော၊ ဓာတုန္တ လောပါဒိ-ဓာတုန် ချေခြင်းအစရှိသော အစီအရင်သည်၊ ပုရိမသမံ-ရှေ့ရုပ်နှင့် တူ၏၊ ပဉ္စမိတပျူရိသောဝ-ပဉ္စမိတပျူရိသ် အဖြစ်သည် သာ၊ ဝိသေသော-ထူး၏၊ ကမ္မဇော-ကံကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဝိပါကော-ဝိပါက်၊ ကမ္မဇာ-သော၊ ပဋိသန္ဓိ-ပဋိသန္ဓေ၊ ကမ္မဇံ-သော၊ ရူပံ-ရုပ်၊ ဧဝံ၊ စိတ္တဇံ-စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်၊ ဥတုဇံ-ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်၊ အာဟာရဇံ-အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်၊ အတ္တဇော-မိမိကြောင့် ဖြစ်သော၊ ပုတ္တော-သား၊ ဝါရိမှိ-ရေ၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သောကြာတည်း၊ ဝါရိဇော-ကြာ၊ ဧဝံ၊ ထလဇော-ကုန်း၌ ဖြစ်သောသစ်ပင်စသည်၊ ပကံဇံ-ညွန့်၌ဖြစ်သော ကြာ၊ ဇလဇံ-ရေ၌ဖြစ်သော ပန်း၊ အဏ္ဏဇံ-ဥ၌ဖြစ်သော ဝတ္ထု၊ သီရဇံ-ဦးခေါင်း၌ ဖြစ်သော ဆံပင်။ [သိ၌ “သိရသိဇံ”ဟု အလုတ္တသမာသ် ရှိ၏။] သတ္တမိ ငာပျူရိသော-တည်း၊ ဒွိက္ခတ္တံ-၂ ကြိမ်၊ ဇာတော-ဖြစ်သော ပုဏ္ဏားတည်း၊ ဒွိဇော-ဏား၊ ပစ္ဆာ-နောက်၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သော ညီငယ်တည်း၊ အနုဇော-ငယ်၊ ဣစ္စာဒိ။

“ကုဉ္ဇေတိ-ပဗ္ဗတကုဉ္ဇေ”ဟု တွေ့ရ၏၊ “ပဗ္ဗတကုဉ္ဇေ”ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်၊ ရှေးက “ကုဉ္ဇေ-တောင် အကွေ့၌”ဟု ပေး၏၊ ဆင်တို့သည် တောင်အကွေ့၌ မမွေ့ ကုန်ရာသောကြောင့် ဆင်ခြင်။

ပဉ္စမိ တပျူရိသောဝ ဝိသေသော—“ကမ္မ+ဇန”တည်၍ ကို သက်ပုံ၊ ဓာတုန် ချေပုံ၊ ကို ချေပုံတို့မှာ “ဘုဇဂေါ”စသည်နှင့် တူပြီး၊ ကမ္မတော-ဟု ဆိုသောကြောင့် ပဉ္စမိတပျူရိသ်ဖြစ်ခြင်းသာ ထူးသည်၊ ဝိပါကော၊ ပဋိသန္ဓိ၊ ရူပံ-ဟူသော အဘိဓေယျ လိန် လိုက်၍ “ကမ္မဇော၊ ကမ္မဇာ၊ ကမ္မဇံ”ဟု ၃ လိန် ပြထားသည်၊ နောက်၌လည်း “စိတ္တဇော ဇာတံ”စသည်ဖြင့် ဝိဂ္ဂဟပြု၊ အတ္တဇော ဇာတော အတ္တဇော၊ ဝါရိဇော မှစ၍ သတ္တမိတပျူရိသ်တည်း၊ “ထလေ+ဇာတော၊ ပကံ+ဇာတံ”စသည် ပြု။

ဒွိဇော—“ဒွိက္ခတ္တံ”ကား ဒွိ၏ အဖွင့်သာ၊ “ဒွိ+ဇန”တည်၊ ဒွိနောင် ယောသက်၊ ဒွေပြု၊ “ဒွေ-၂ ကြိမ်တို့တိုင်တိုင်၊ ဇာတော-၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌”ဟု ဆို၊ ပုဏ္ဏားတို့ သည် မွေးဖွားမှုဖြစ်ခြင်း ၁ ကြိမ်၊ ဇာတ်သွင်းမှုဖြစ်ခြင်း ၁ ကြိမ် အားဖြင့် ၂ ကြိမ် ဖြစ်၍ “ဒွိဇ”မည်၏၊ သွားတို့လည်း ငယ်သွား-ကြီးသွားဟု ၂ ကြိမ် ဖြစ်ရသောကြောင့် ဒွိဇ၊ ငှက်တို့လည်း အမိဝမ်းမှ ၁ ကြိမ်၊ ဥခွံမှ ၁ ကြိမ်၊ ၂ ကြိမ်ဖြစ်ရသောကြောင့် ဒွိကို ဒိပြု၍ “ဒိဇ”ဟု အမည် ရကြသည်၊ အနုဇော၌ အနုသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဖြင့် ပစ္ဆာဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်၊ “အနု+ဇန”တည်၊ နောက်၌ ဟု ဆိုသောကြောင့် အနုနောင် သို့သက်၊ ချေ။

ဝိဒ-ဉာဏေ၊ လောကံ-လောက ၃ ပါးကို၊ အဝေဒိ-သိတော် မူပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ကိံပစ္စယော၊ ကိံမှိတိ ဝတ္တတေ။

၅၈၇။ ဝိဒန္တဉ္စိ။ ။ ကိံမှိ-ကြောင့်၊ ပေ၊ ဥိကာရာဂမော ဟောတိ၊ ကိလောပေါ-ကိံချေ၊ လောကဝိဒူ-လောကကို သိတော်မူသော ဘုရား။

ဒိသ-ပေက္ခဏေ၊ ဣမမိဝ-ဤသူကိုကဲ့သို့၊ နံ-ထိုသူကို၊ အပဿိ- ရှုပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ အတ္ထေ-ဤ ကတ္တာအနက်၌သော်လည်းကောင်း၊ အယမိဝ- ဤသူကိုကဲ့သို့၊ (သော-ထိုသူကို) ဒိဿတိ-ရှုအပ်၏၊ ဣတိအတ္ထေဝါ- ဤ ကံအနက်၌သော်လည်းကောင်း၊ ကိံပစ္စယော-သက်။ [“ကိံစာတိ ကိံ ပစ္စယော” ဟုလည်း ရှိ၏၊] ဓာတုန္တဿ လောပေါ ကိံမှိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တ ဿလောပေ-ဓာတုန်ကျေခြင်းသည်၊ သမ္ပတ္တေ-သော်။ [“ဒိဿမာပစ္စတေ၊ ဣစ္စေတေ အာဒေသာစ” တို့၌စပ်။]

၅၈၈။ ဣ ယ တ ပေ၊ သက္ခိဇ။ ။ ဥပမာနုပပဒ ဘာဝေန-ဥပမာနု ဥပပဒ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒိသဿ ဓာတုဿ-ဒိသဓာတ်၏၊ ဂုဏဘူတာနံ- ဝိသေသန ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဣမ ယ တ အမှ ကိံ ဧတ သမာန ဣတိ- ဣမ၊ ယ၊ တ၊ အမှ၊ ကိံ၊ ဧတ၊ သမာနဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ သဗ္ဗနာမာနံ-

၅၈၉။ ဣမိဝ နံ အပဿိ ပေ၊ ပဿိဿတိဝါ — ကိံ ပစ္စည်းက ကတ္တာ အနက်ကို ဟောသောကြောင့် ပစ္စည်းအနက်ကိုလိုက်၍ ကတ္တာသင်္ဂဟ ပြထားသော်လည်း “တာဒိ” မှ တစ်ပါးသော ဤဒိသော-စသော ပုဒ်များ၌ ကတ္တာသင်္ဂဟအနက် သုံးစွဲထိုက် သောအရာကို ပါဠိ၌ မတွေ့ရ၊ တာဒိပုဒ်ကို ဖွင့်ပြရာ၌သာ “တမိဝ ဧတံ ပဿတိတိ တာဒိ” ဟု ကတ္တာသင်္ဂဟ တွေ့ရသည်။ “တမိဝ-ထို အနိဋ္ဌာရုံကဲ့သို့၊ ဧတံ-ဤ ဣဋ္ဌာရုံကို၊ (တစ်နည်း-တမိဝ-ထို ဣဋ္ဌာရုံကဲ့သို့၊ ဧတံ-ဤအနိဋ္ဌာရုံကို) ပဿတိ-ရှုတတ်၏၊ ဣတိ တာဒိ-မည်၏” ဤတာဒိပုဒ်၌ ကတ္တာသင်္ဂဟကို ထောက်၍ ဤဒိသော-စသည် ၌လည်း ကတ္တာသင်္ဂဟ ရသင့်သည်ဟု ယူဟန်တူသည်။

အယမိဝ သော ဒိဿတိတိ- ဤ ကမ္မသင်္ဂဟ အနက်ကား ကျမ်းစာတို့၌ အသုံး များ၏၊ “ပစ္စယာ ဓာတဝေါ စိမေ၊ နေကေ နေကတ္တ ဝိသယာ” နှင့်အညီ ပစ္စည်းတို့ သည် အနက်များစွာကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ဤ၌ ကိံပစ္စည်းလည်း ကံအနက်ဟော ဟု ကြံ၊ မောဂုလ္လာန်၌ကား ကံ အနက်၌ “ရိ-ရိက္ခ-က” ဟု ၃ ပစ္စည်း သက်၏။

ဣမ ယ ပေ၊ သဗ္ဗနာမာနံ- သုတ်၌ “ဣ-မ-ကိ-ဧ-သ” ဟု သာ ဆိုထား သော်လည်း ဣမ-အမှ-ကိံ-ဧတ-သမာန တို့မှ ဖြစ်သော ဣ-စသည်တည်း ဟု သိစေလို၍ “ဣမ” စသည်ဖြင့် ဖွင့်သည်၊ သမာနလည်း သဗ္ဗနာမ် မဟုတ်၊ သုဒ္ဓနာမ် ပင်၊ သို့သော် ဣမ စသော သဗ္ဗနာမ်က များသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် “သဗ္ဗနာမာနံ” ဟု ဆိုဟန်တူသည်။

ဤ သဗ္ဗနာမ်တို့၏ အန္တော-အဆုံးဖြစ်သော၊ သရော-သည်၊ ဒီဃ-သို့၊ အာပဇ္ဇတေ၊ ဒီသက္ကတိ-ဒီသဟူသော၊ ဧတဿ ဓာတုဿ-၏၊ အန္တဿ-အဆုံး သံ ဗျဉ်း၏၊ သက္ခ ဤ ဣတိ-သ၊ ကွ၊ ဤဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာစ-တို့သည်လည်း၊ ဟောန္တိ၊ ဒီသဿ-ဒီသဓာတ်၏၊ ဒကာရောစ-ဒ အက္ခရာသည်လည်း၊ ရကာရံ-ရ အဖြစ်သို့၊ အာပဇ္ဇတေ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ [“မာပဇ္ဇတေ တိ”ဟု သီမု၌ ရှိ၏၊] ကွိမိ-ကွိပစ္စည်းကြောင့်၊ ဓာတုန္တဿ-၏၊ သသဒ္ဓါ ဒေသံ-သသဒ္ဓါ အပြုကို၊ (သ-အပြုကို)၊ ကတွာ-၍၊ ကွိလောပါဒိမိ-ကွိ ချေခြင်းအစရှိသည်ကို၊ ကတေ-သော်၊ ဣ ဣတိ နိပါတနေန-ဣ ဟူသော ဤနိပါတေနဖြင့်။ ဣမသဒ္ဓဿ-ဣမသဒ္ဓါ၏၊ ဣကာရော-ဣပြ၊ တဿ- ထို ဣကို၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဒီဃေစ-ဒီဃကိုလည်း၊ ကတေ-သော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ ဤဒီသော-ဤသူကဲ့သို့ ရှုတတ်သော၊

ဥပမာနုပ ၊ပေ၊ **ဂုဏဘူတာနံ**—ဥပမာနုပ ပဒ ဘာဝေနကို ဂုဏဘူတာနံ၌ စပ်၊ “ဣမ+ဒီသ”ဟု ရပ်တည်ရာ၌ ဣမသည် ဒီသဓာတ်၏ ဥပပဒလည်း ဟုတ်၏၊ “အယမိဝ”ဟု အနက် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဥပမာနုလည်း ဟုတ်၏၊ ဒီသဓာတ်ကို အထူးပြုသော ဂုဏ် (ဝိသေသန)လည်း ဟုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒီသဓာတ်၏ ဥပမာနု ဥပပဒ အဖြစ်ဖြင့် ဝိသေသန ဖြစ်ကြသော ဣမ၊ပေ၊ သမာနသဒ္ဓါ”ဟု ဆိုသည်၊ “ဒီသ-ရှုအပ်”ဟူရာ၌ ဘာကဲ့သို့ ရှုအပ်ဟု မသိသာ၍ သာမည ဖြစ်သောကြောင့် “ဣမ-ဤသူကဲ့သို့ ရှုအပ်”ဟု အထူးပြုရကား ဣမကို ဝိသေသန(ဂုဏ်) ဟု ဆိုနိုင်သည်၊ ယ စသည်လည်း နည်းတူ။ [ဂုဏ်ကို “ဂုဏ ဘူတာနံ”ဟု ဖွင့်သဖြင့် သုတ်၌ပါသော “ဂုဏ်”၌ ဝိဘတ္တိဝစန ဝိပလ္လာသတည်း၊ ထို ဂုဏ်ကိုလည်း “ဣ ယ ၊ပေ၊ ဧသာနံ”၌ စပ်-ဟု သိစေသည်။]

အန္တော သရော ဒီဃ— ဣမ ၊ပေ၊ သဗ္ဗနာမာနံကို အန္တော သရော၌ စပ်၊ “ဣမ စသည်တို့၏ အဆုံးသရ”ဟူရာ၌ ဣမကို ဣပြုပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဣ သရ-ယ၏ အဆုံး အသရ စသည်ကို ယူ၊ ထို သရများကို ဒီဃပြုဟု ဆိုသဖြင့် “ဤ-ယာ-မာ”စသည်ဖြစ်၏-ဟု သိပါ။

ဒီသ ၊ပေ၊ သက္ခ ဤ ဣစ္စေတေ— ဒီသဓာတ်၏ အဆုံးဟူသည် ဒီသဓာတ်မှ ဓာတုနံ (အသရ)ချေ၍ ဒီသ်ဟု ဖြစ်နေသော “သံ”ဗျဉ်းတည်း၊ ထို သံကို “သ-ကွ-”ပြု၊ “ဤဒီသ၊ ဤဒီကွ၊ ဤဒီ”ဟု ဖြစ်၏။

ဒီသဿ ၊ပေ၊ ရကာရံ— ဒီသဓာတ်၏ ဒကို တချို့တရာ၌ ရပြု၍ “ဤရိက္ခ”စသည် ဖြစ်သေး၏၊ ဤ (ရ) အပြုကား တချို့တလေ အနည်းငယ်သာ ရှိ၏၊ သုတ်၌လည်း ကွစိသဒ္ဓါ ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် “ရကာရ မာပဇ္ဇတေ ကွိမိ”ဟူသော မြန်မာမူ၌ “သမာပဇ္ဇတေ ကွစိ”ဟု ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်းမည်ထင်သည်။ [သီမု၌ “မာပဇ္ဇတေတိ ကွိမိ”ဟု ရှိ၏။]

ဝါ-ဤသူကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ပုရိသော-ကျား၊ ဤဒိသာ-သော၊ ကညာ၊ ဤဒိသီဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ဤဒိသံ-သော၊ စိတ္တံ။

တထာ၊ ယမိဝ-အကြင်သူကို ကဲ့သို့၊ နံ-ကို၊ ပဿတိ၊ ဝါ၊ ယော ဝိယ-သို့၊ ဒိဿတိ၊ ဣတိ ယာဒိသော၊ သာ၊ သီ၊ သံ။ [နောက်၌လည်း နည်းတူ။] တမိဝ-ထို သူကိုကဲ့သို့၊ ပေ၊ သော ဝိယ-သို့၊ မမိဝ-ငါကို ကဲ့သို့၊ ပေ၊ အဟံဝ-သို့၊ မဣတိ နိပါတနနေန-ဖြင့်၊ အမှ သဒ္ဓဿ-၏၊ မသဒ္ဓါဒေသော-မ သဒ္ဓါပြု။ [“အမှ+ဒိသ”တည်း၊ ကိပစ္စည်း စသည် စီရင်၍ “အမှ”ဟု ပကတိ ပြုပြီးသည်အခါ “မ”ဟူသော နိပါတနဖြင့် အမှကို (မ)ပြု စသည်။] ကိမိဝ-အတယ်သူကိုကဲ့သို့၊ နံ-ကို၊ ပဿတိ-ရှုတတ်သနည်း၊ ပေ၊ ကော ဝိယ-သို့၊ [ဤ၌ “နံ”ဟု တချို့စာရှိ၏၊ အပိုပင်။] ဒိဿတိတိ ပေ။ [“ကိ+ဒိသ” သမာသံစသည် စီရင်၍ ကိဟု ပကတိဖြစ်သည့်အခါ “ဗျူနေစ” သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ တစ်နည်း-ကိဟူသော နိပါတနဖြင့် ကိကို ကိပြု။] တေမိဝ-ဤသူကိုကဲ့သို့၊ ပေ၊ ဒေသော-မည်၏၊ တောဒိသောဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဒေသာ ဒေသီ-ဤသူကဲ့သို့ ရှုအပ်သော မိန်းမ၊ ဒေသံ-စိတ်၊ ဧဣတိ နိပါတနနေန-ဖြင့်၊ တေသဒ္ဓဿ-၏၊ ဧကာရော-ပြေ၊ သမာနံ-တူသူကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ နံ-ကို၊ ပေ၊ သာဒိသော၊ သဒိသော-မည်၏၊ သဣတိ နိပါတနနေန-ဖြင့်၊ သမာနံဿ-သမာန သဒ္ဓါ၏၊ သာဒေသော-သပြု။ [တချို့စာ၌ “သော-သပြု”ဟု ရှိ၏။] တဒန္တဿ-ထိုသ၏ အဆုံးသရ၏၊ ဝါဒိယော-ဝိကပ်ဒိယ ပြု။ [ဒိယ မပြုလျှင် “သဒိသော”ဟု ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ “ဒိယော”နောက်၌ “သဒိသော”ဟု ထပ်၏၊ အပို။] သာဒိသာ၊ သာဒိသီ၊ သဒိသာ၊ သဒိသီ-တူသူကဲ့သို့ ရှုအပ်သော မိန်းမ၊ သာဒိသံ၊ သဒိသံ-စိတ်။

ဒကာရဿ-ဒ အက္ခရာ၏၊ ရကာရာဒေသေ ပန-ရ ပြုရာ၌ကား၊ ဤရိသော၊ ပေ၊ သရိသော - ဤရိသော ပေ၊ သရိသော - ဟု ဖြစ်၏၊ က္ခာဒေသေ - သကို ကွပြုရာ၌၊ ဤဒိက္ခော၊ ပေ၊ သဒိက္ခော - ဟု ဖြစ်၏။

ဣ ဣတိ နိပါတနနေန ပေ၊ သိကာရော- “ဣမ+ဒိသ၊ ကိ” ဣမနောင် အံသက် ဣမံပြု၊ တစ်နည်း သိသက် အယံပြု၊ သံကို သပြု၊ ကိလောပေါစဖြင့် ကိဈေ၊ ဣမံနှင့် ဒိသကို တပျူရိသံ၊ တစ်နည်း-အယံနှင့် ဒိသကို ကမ္မဓာရဲ စပ်၊ ဝိဘတ်ချေ၊ ဣမ-ဟု ပကတိ ပြု၊ ဤသုတ်၌ “ဣ”ဟူသော စကားကို (ရုပ်ပြီးစေနိုင်သော) နိပါတန အရာ၌ ထား၍ ထို “ဣ”ဟူသော နိပါတနဖြင့် ဣမကို ဣ ပြု၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဒိယလည်း ပြု၊ (ဤ+ဒိသ) နာမ်ငဲ့၊ သိသက် ဤ ဒိသော၊ ဤဒိသံ၊ အာ ပစ္စည်း ဤပစ္စည်း သက်ပြီးမှ နာမ်ငဲ့လျှင် ဤဒိသာ၊ ဤဒိသီ-ဟု ဖြစ်သည်။

ရကာရာဒေသေ-ရပြုပြန်သော်၊ [ကွဲပြားပြင် ဒကို ရပြုပြန်လျှင်-ဟူလို၊] သာရိက္ခော သရိက္ခော-ဟု ဖြစ်၏။ [“ဤရိက္ခ”စသည်ကား ပါဠိပုံစံ ရှိခဲ၏။] ဤကာရာဒေသေ-သကို ဤ ပြုရာ၌၊ ဤဒီ၊ ပေ၊ ဟု ဖြစ်၏။

စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ တုမှာဒိ ဥပပဒေဝိ-တုမှ အစရှိသော ဥပပဒရိရာ၌လည်း၊ (ဟောတိ-ဤသုတ် အစီအရင်ဖြစ်၏။) တုမှေဝိယ-သင်တို့ကိုကဲ့သို့၊ (အယံ-ဤသူ့ကို) ဒိဿတိ-ရှုအပ်၏။ [အယံ-ကို ငဲ့၍ ဒိဿတိ-ဟု ထားသည်။] ဣတိ တုမှာဒိသော-မည်၏။ တုမှာဒိသီ-သင်တို့ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော မိန်းမ၊ ခန္ဓာဝိယ-ခန္ဓာတို့ကိုကဲ့သို့၊ (ဣမေ-ဤတရားတို့ကို) ဒိဿန္တိ-ရှုအပ်ကုန်၏။ ဣတိ ခန္ဓာဒိသာ-ခန္ဓာဒိသတို့မည်၏။ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

ခရ-ဓာရဏေ။ [သီမူ၌ “အဓိဂတ ဓမ္မာဒိကေ သတ္တေ” ဟု ရှိ၏။] အဓိဂတဓမ္မာဒိကေ-သိအပ် ရအပ်သောတရားရှိသူ အစရှိကုန်သော၊ သတ္တေ-အရိယာ သတ္တဝါတို့ကို၊ အပါယေသု-တို့၌၊ အပတမာနေ-မကျသည်တို့ကို၊ (ကတွာ-ပြု၍) ဓာရေတိ-ဆောင်ထားတတ်၏။ ဝါ၊ တေန-ထို သဘောဖြင့်၊ ဓရန္တိ-ထင်ရှားရှိကုန်၏။ [သီမူ၌ “ဓရန္တိ” ဟု ရှိ၊] ဝါ၊ သလက္ခဏံ-မိမိ လက္ခဏာကို၊ ဓာရေတိ-ဆောင်ထားတတ်၏။ ဝါ၊ ပစ္စယေဟိ-အကြောင်း တရားတို့သည်၊ ဓရိယတိ-ဆောင်အပ်၏။ ဣတိ အတ္ထေ-၌။

တုမှာဒိသော- တုမှာဒိသောကဲ့သို့ “တာဒိသော-သင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သူ၊ ဝါ-သင်လို လူစား”ဟူသော ရုပ်လည်းရှိ၏။ စ သဒ္ဓါဖြင့် တုမှကို တ-ပြု၊ [“တာဒိသေန ပါပေန-သင်လို လူစားဖြစ်သော လူယုတ်မာသည်။” မဗ္ဗပဒ၊ စက္ခုပါလတ္ထေရဝတ္ထု၊] အညာ ဒိသော-အခြားသူကဲ့သို့ ရှုအပ်သူ၊ ဘဝါဒိသော-အရှင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သူ၊ ဤရုပ်များကို လည်း မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ပြထားသည်။ “ဧတာဒိသော”ဟု ဧတကို ဧ မပြုဖို့ရာ စသဒ္ဓါဖြင့် တားမြစ်ထားသော ရုပ်လည်း ရှိသေး၏။

အပါယေသု၊ ပေ၊ တျတ္ထေ။ — “အပါယေသု၊ ပေ၊ သတ္တေ ဓာရေတိ” ဟူသော ဝိဂ္ဂဟဖြင့် မဂ်ဖိုလ် တရားကို ပြ၏။ အဓိဂတ ဓမ္မာဒိကေ၌ အာဒိအရ “ပဋိပဇ္ဇ မာနေ-ကျင့်ဆဲဖြစ်ကုန်သော”ကို ယူ၊ ထိုတွင် အဓိဂတဓမ္မဖြင့် ဖလဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ပဋိ ပဇ္ဇမာန်ဖြင့် မဂ္ဂဋ္ဌကို ယူ၊ [သီလက္ခန် သာမညဖလသုတ် ဋီကာဖွင့်၊] “ခရတိ တေန” ဟူသော ဝိဂ္ဂဟဖြင့် ပရမတ္ထ သဘောတရားကို ပြ၏။ ရမ္ပပစ္စည်းလည်း ကရိုဏ်းအနက် သက်၊ “သလက္ခဏံ ဓာရေတိ”ဖြင့် မိမိဆိုင်ရာ လက္ခဏာရှိသော ပရမတ္ထသဘာဝ ဒြပ်ကို ပြ၏။ [ဒုတိယ ဝိဂ္ဂဟဖြင့် သဘောလက္ခဏာကို၊ ဤတတိယဝိဂ္ဂဟဖြင့် သဘော လက္ခဏာရှိသော တရားကို ပြသည်-ဟု ခွဲ၊] “ပစ္စယေဟိ ဓရိယတိ”ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ပညတ်မှ တစ်ပါးသော သင်္ခတဓမ္မစုကို ပြသည်။ ဤဝိဂ္ဂဟအရ ရမ္ပပစ္စည်းလည်း ကံ အနက်၌ သက်။

၅၅၉။ ရောဒိဟိ ဓမ္မော။ ။ပေ၊ ဟောတိ၊ သောစ ရမ္မပစ္စယော-ထို ရမ္မပစ္စည်းကိုလည်း၊ ဘာဝကဓမ္မေသုတိတ္ထေ-ဘာဝကဓမ္မေသုဟူသော ဤပါဠိ၌၊ ကမ္မဂ္ဂဟဏတော-ကမ္မ သဒ္ဓါကြောင့်၊ အကတ္တရိပိ-ကတ္တုကာရကမ္မ အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ကာရကေ-ကမ္မစသော ကာရက၌၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝေဒိယော-သိထိုက်၏။

ရာဒိလောပေါ-ချေ၊ ဓမ္မော-တရား၊ ဧဝံ-တူ၊ ကရိယတိ-ပြုအပ်၏၊ ဣတိ ကမ္မံ-မည်၏၊ ဝရ-ဝရဏေ-တားမြစ်ခြင်း၌...၏၊ ဝမ္မံ-ချပ်ဝတ်။

သံသ-ပသံသနေ-ချီးမွမ်းခြင်း၌...၏၊ ပပုဗ္ဗော၊ ပိယဣတိ-ပိယဟူသည်၊ ဥပပဒံ-တည်း၊ ယဿ-အကြင်သူ၏၊ ပိယံ-ချစ်အပ်သူကို၊ ပသံသိတုံ-ချီးမွမ်းခြင်းငှာ၊ သီလံ-အလေ့သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိအတ္ထေ ဝါ-၌လည်းကောင်း၊

သောစ “ကမ္မဂ္ဂဟဏတော ဘာဝ-ကမ္မေသုတေတ္ထ ဝေဒိယော၊ အကတ္တရိပိ ဟောတိတိ၊ ကာရကေ ရမ္မပစ္စယော”

[ဤ တစ်ဂါထာလုံး ဋီကာအဖွင့်ရှိ၏၊ ယခု တွေ့ရသော မြန်မာမှု၌ မပါသော်လည်း သီဟိုဠ်၌ ပါ၏၊ သောစ ကို ဂါထာတွင်းရှိ “ရမ္မပစ္စယော”နှင့် တွဲ၍ပေး၊] ဘာဝကဓမ္မေသု-ဟူသောပါဠိ၌ ကမ္မသဒ္ဓါသည် “ကရိယတိတိ ကမ္မံ”ဟူသော ဝိဂ္ဂဟနှင့်အညီ ကရဓာတ်နောင် ကံအနက်၌ ရမ္မပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော သဒ္ဓါတည်း၊ ထို ကမ္မသဒ္ဓါကို ဆရာတို့ ပြထားသဖြင့် ကိတပစ္စည်းတွင် ပါဝင်နေသော ဤ ရမ္မပစ္စည်းသည် “ကတ္တရိ ကိတ်”ဟု သတ်မှတ်သော်လည်း ထို သတ်မှတ်ချက် မမြဲသောကြောင့် ကတ္တုကာရကမ္မ အခြားကာရက၌လည်း သက်၏ ဟု သိနိုင်သည်။ [“ကရဏံ ကမ္မံ”ဟု ဘာဝသာဓန ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ ရမ္မပစ္စည်းသည် ဘောအနက်၌လည်း သက်၏။]

ဝမ္မံ- ဝရိယတေ အနေနာတိ ဝမ္မံ၊ အနေန-ဤ ချပ်ဝတ်ဖြင့် (စစ်သားတို့ ဝတ်အပ်သော အဝတ်ဖြင့်)၊ ဝရိယတေ-လက်နက်ကို တားမြစ်အပ်၏၊ ဣတိ ဝမ္မံ၊ “ကရိယတိတိ ကမ္မံ” နောက်၌ ပြထားသောကြောင့် “ဝရိယတိတိ ဝမ္မံ”ဟု ပြုစေလိုဟန်တူ၏၊ သို့သော် အဓိပ္ပာယ် မလှ၍ ကရဏသာဓိ ပြုလိုက်သည်။

၅၅၉။ ဝိယံ ပသံသိတုံ သီလံ ယဿာတိ-“ဝိယံ ပသံသိတုံ သီလံ ယဿ” ၌ “ယဿ-အား”ဟု သမ္ပဒါန် အနက်ပေးကြ၏၊ သို့သော် သမ္ပဒါန်ကို ငဲ့သော စပ်ပုဒ်မရှိ၊ အတ္ထိလည်း သမ္ပဒါန် ငဲ့သည်ဟု သဒ္ဓါကျမ်းတို့က မဆို၊ ထို့ပြင်-“အား” ဟု ပေးလျှင် ဣ စသော ပစ္စည်းတို့က သမ္ပဒါနသာဓနကို ဟောရာရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် သီလံ၌ စပ်ဖို့ရာ “၏”ဟု ပေးသည်၊ “အကြင်သူ၏+အလေ့”ဟုလို့၊ ထိုသို့ သမ္ပန်အနက် ပေးသော်လည်း “သမ္ပန္နသာဓန”ဟု မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “ချီးမွမ်းခြင်း အလေ့ရှိသူ” ဟုရာ၌ “ချီးမွမ်းတတ်သူ” ဟူသော ကတ္တားအနက်နှင့် သဘောတူသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကတ္တားအနက်၌ ဣ စသော ပစ္စည်းများ သက်ကြရသည်။

ပိယ ပသံသန သီလော-ချစ်အပ်သူကို ချီးမွမ်းလေ့ရှိသူတည်း၊ ပိယ ပသံသန ဓမ္မော-ချစ်အပ်သူကို ချီးမွမ်းခြင်း သဘောရှိသူတည်း၊ ပိယ ပသံသန-ချစ်အပ်သူကို ချီးမွမ်းခြင်း၌၊ သာဓုကာရီ-ကောင်းစွာ ပြုလေ့ရှိသူတည်း၊ ဣတိအတ္ထေဝါ-၌လည်းကောင်း။

၅၅၀။ တဿိလာဒီသု ဇာတိဝိစ။ ။[သီလံ-သီလဟူသည်၊ ပကတိ-ပင်ကိုယ် သဘောတည်း၊] တဿိလံ ၊ပေ၊ ကာရီသု-တဿိလံ၊ တဒ္ဓမ္မံ၊ တဿာဓုကာရီ ဟူကုန်သော၊ အတ္ထေသု-တို့ကို၊ ဂဗျမာနေသု-သီအပ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗဓာတုဟိ-တို့မှနောက်၌၊ ဇာတိ တု အာဝိ ဣတိ - ဇာတိ၊ တု၊ အာဝိ

[“သီလံ” နေရာ၌ “ဓမ္မော-သာဓုကာရီတာ” တို့ကို သွင်း၍ “ပိယံ ပသံသိတုံ သာဓုကာရီတာ(ကောင်းစွာ ပြုလေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်) ယဿ” ဟုလည်း ဝိဂ္ဂဟ ပြုနိုင်သည်။]

ပိယ ပသံသန သီလော ၊ပေ၊ **ကာရီတိဝါ**— ဝိဂြိုဟ်ဟူသည်မှာ ပုဒ်၏အနက်ကို ဖွင့်ပြသော ဝါကျ အတိုစားပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပိယ ပသံသန သီလော” စသည် ဖြင့်လည်း ဝိဂြိုဟ်ပြုနိုင်သည်။ ပသံသန၌ ယု ပစ္စည်းသည် များသောအားဖြင့် ဆဋ္ဌိကံကိုသာ ငဲ့၏၊ သို့ဖြစ်၍ “ပိယံ ပသံသန သီလော” ဟု ရှိသော မြန်မာမူသည် မကောင်းသောကြောင့် “ပိယ ပသံသန သီလော” ဟု တသမတ်ထည်းရှိသော သီဟိုဠ်မူအတိုင်း အနက်ပေးထားသည်။ သီလော-ဓမ္မော-သာဓုကာရီ တို့ကား “တဿိလာဒီသု” အရ သီလ-ဓမ္မ-သာဓုကာရီ အနက်များကို စုံအောင်ပြသော စကားတည်း။

သီလံ ပကတိ— ဤကား တဿိလံ၌ သီလ၏ အဖွင့်တည်း၊ သီလဟူသည် မိမိ တစ်ယောက်ထည်း၏ ပင်ကိုယ်အလေ့အလာ ဝါသနာတည်း၊ ရှင်ဘုရင်သည် မိမိ ချစ်အပ်သူကို စိတ်၌ သိုဝှက်ထားဘဲ သူတစ်ပါးအထံ၌ ပြောဆိုချီးမွမ်းလေ့ရှိ၏၊ ထို အလေ့သည်ပင် သီလမည်၏၊ ထို သီလကိုပင် “ပသံသန” ဟူသော ဓာတ်နက်နှင့် တွဲလျက် “တမေဝ-ထို ချီးမွမ်းခြင်းသည်ပင်+သီလံ-အလေ့အလာ ဝါသနာတည်း၊ တဿိလံ-ထို ချီးမွမ်းခြင်းသည်ပင် အလေ့” ။ [ဤသို့ချည်း တ သဒ္ဓါဖြင့် ဆိုင်ရာဓာတ် အနက်ကို ညွှန်ပြသည် ဟု မှတ်၊ (တ)နှင့် သမာသံတွဲရာ၌ နိဂ္ဂဟိတ်မလာလျှင် ဒွေဘော် ရောက်မြဲဖြစ်၍ “တဿိလံ” ဟု ဒွေဘော်နေရသည်။ တဿိလာဒီသု၌ အာဒိဖြင့် တဒ္ဓမ္မ တသုဓုကာရီတာတို့ကို ယု၊ တဒ္ဓမ္မံ၊ တဿာဓုကာရီတာတို့ကို ကစ္ဆည်းဘာသာမင်္ဂလာမှာ ရှု။]

အဇျပ်မှတ်စွယ်။ ။တဿိလံ စသည်၌ “တ” အရ ထိုထိုဓာတ်နက်ကို စွဲရသည်။ သီလဟူသည် မိမိတစ်ယောက်ထည်း၏ အလေ့အလာ ဝါသနာတည်း၊ ဓမ္မဟူသည် ကား တစ်မျိုးလုံးစသော လူအများ၏ ထုံးစံဓမ္မတာတည်း၊ ထိုထိုဓာတ်နက်ဖြစ်သော ချီးမွမ်းမှု ကျင့်မှု ဆွမ်းခံမှု စသည်၌ လေးလေးစားစား ပြောခြင်း ပြုခြင်း ကျင့်ဝတ် ထုံးစံကို ရိုသေစွာ လိုက်နာ၍ ကျင့်ခြင်းသည် သာဓုကာရီတာတည်း၊ တဿိလံ တဒ္ဓမ္မ တို့ကို တ နှင့် တွဲသည့်အခါ အရတူသောကြောင့် “တမေဝ+သီလံ၊ တဿိလံ၊ သော ယေဝ+ဓမ္မော၊ တဒ္ဓမ္မော” ဟု တုလျာဓိကရဏ ကမ္မဓာရဲ တွဲ၊ သာဓုကာရီတာကို တွဲရာ၌

ဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ဣတိ - ဤသုတ်ဖြင့်၊ ကတ္တရိ ဣပစ္စယော၊ သံယောဂန္တတ္တာ နှံ ဝုဒ္ဓိ၊ သေသံ-ကို၊ နေယျံ-သိထိုက်၏။ [ကာရိတ်မှည့်ခြင်း၊ ဣ အနုဗန်ချေခြင်းစသော အစီအရင်များ သိနိုင်လောက်ပြီ-ဟူလို၊] ပိယပသံသီ-ချစ်အပ်သူကို ချီးမွမ်းခြင်းငှာ အလေ့ရှိသော၊ ဝါ-ချစ်အပ်၊ ပေ၊ ကို ချီးမွမ်းခြင်းအလေ့ရှိသော၊ ဝါ-ကို ချီးမွမ်းခြင်း သဘောရှိသော၊ ဝါ-ကို ချီးမွမ်းခြင်း၌ ကောင်းစွာ ပြုခြင်းရှိသော၊ ရာဇာ-မင်း။

အထဝါ၊ ပိယံ-ကို၊ သီလေန-အလေ့အားဖြင့်၊ ဝါ၊ ဓမ္မေန-မျိုးရိုးတံထွာ ဓမ္မတာအားဖြင့်၊ ဝါ၊ သာဓု-ကောင်းစွာ၊ ပသံသီ-ချီးမွမ်းပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ ပိယပသံသီ-၏၊ ပိယပသံသီနီ-ချစ်အပ်သူကို အလေ့အားဖြင့်လည်းကောင်း၊

ကား တ-အရ ထိုထို ဓာတ်နက်ရ၍ သာဓုကာရိတာအရ ထိုဓာတ်နက် ကြိယာ၌ ကောင်းစွာ ပြုခြင်း ဂုဏ် ရသောကြောင့် အရ မတူရကား "တသ္မိံ+သာဓုကာရိတာ၊ တဿာဓုကာရိတာ"ဟု သတ္တမိတပျရိသံ တွဲရသည်-ဟု မှတ်ပါ။

[ဆောင်] ထိုထို ဓာတ်နက်၊ တ အတွက်ကို၊ စွဲချက် ဟု ကောက်၊ တစ်ယောက် တွက်မျှ၊ လေ့ အထကား၊ သီလမည်သာ၊ ဓမ္မတာမှန်၊ များထုံးစံမှ၊ ခေါ်ရန်ဓမ္မ၊ ကျနစွာဟု၊ ထိုထို ပြုက၊ သာဓုကာရိ-တာ ခေါ်မည်၏၊ တစ်လီ သီလ-ဓမ္မ နှစ်ကွဲ တနှင့် တွဲသော်၊ အမြဲ ကမ္မ၊ ဓာရယတည်း၊ နောက်မှ သာဓု-တွဲဖို့ရွက်၊ တပျရိသံမည်၊ သတ္တမီသည်၊ ထို ဤ ဓိပ္ပာယ် အချုပ်တည်း။

တသ္မိလ ပေ၊ ဂဗျမာနေသု— "တသ္မိလ-တဒ္ဓမ္မ တဿာဓုကာရိသု အတ္ထေသု" ဟု ချည်း စာရှိ၏။ "တဿာဓု ကာရိတာ" ဂုဏ်ကိုသာ ဣပစ္စည်းက သိစေသည်။ တဿာဓုကာရိမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်ခြိမ်ကို သိစေသည် မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် "တဿာဓုကာရိသု" ၌ "တဿာဓု ကာရိတာသု" ဟု တာ ပစ္စည်းသော်လည်း ပါသင့်၏။ သို့မဟုတ် ဘာဝအနက်ကို အရယူရသော ဘာဝပုဓာန နည်းသော်လည်း ကြံသင့်သည်။ မူလပဏ္ဏာသ၊ မူလပရိယာယ သုတ်ဋီကာ၌လည်း "သာဓုကာရိတာ-သက္ကစ္စကာရိတာ အာဒရကြိယာ"ဟု ဖွင့်သည်။ "တဿာဓုကာရိ အတ္ထေသု" သာ မဆိုဘဲ "ဂဗျမာနေသု" ထည့်ခြင်းဖြင့် ထို အနက်တို့ကို သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့ သိနိုင်လောက်အောင် ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြနိုင်၏။ ဟောအပ်သော သာဓုအနက်မှာ ကတ္တားနက်သာ ဖြစ်သည်-ဟု သိစေလိုသည်။ ထို့ကြောင့် "ကတ္တရိ ဣပစ္စယော"ဟု နောက်၌ ဆိုထားသည်။

အထဝါ— ပိယပသံသီကို ပြခဲ့ပြီးသော ရှေး ဝိဂြိုဟ်အတိုင်း ၄ နက် ပေးထားသည်။ "အထဝါ"ဟု တစ်နည်းပြသော အနက်ကား "ပိယပသံသီ-ချစ်အပ်သူကို အလေ့အားဖြင့် (သဘောဓမ္မတာ အားဖြင့်၊ ကောင်းစွာ) ချီးမွမ်းတတ်သော မင်း" ဟု ပေး။

မျိုးရိုးတံထွာ ဓမ္မတာအားဖြင့်လည်းကောင်း ကောင်းစွာ ချီးမွမ်းတတ်သော မိန်းမ၊ ပိယပသံသီ-သော၊ ကုလံ-အမျိုး၊ ယဿ-၏၊ ဗြဟ္မံ-မြတ်သော အကျင့်ကို၊ စရိတုံ-ကျင့်ခြင်းငှာ၊ သီလံ-သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ ဝါ-ဤအနက် ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မံ-ကို၊ သီလေန ဝါ ဓမ္မေန ဝါ၊ သာဓု ဝါ၊ စရတိ- ကျင့်တတ်၏၊ ဣတိ ဝါ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မစာရီ-၏၊ ဗြဟ္မစာရိနိ- မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ခြင်းငှာ အလေ့ရှိသော မိန်းမ၊ ဗြဟ္မစာရိ-မြတ်သော ပေ၊ အမျိုး၊ ဧဝံ၊ သစ္စဝါဒီ-မှန်သော စကားကို ဆိုလေ့ရှိသူ၊ ဓမ္မဝါဒီ-တရား ကို ဆိုလေ့ရှိသူ၊ သီဃယာယီ-လျင်စွာ သွားလေ့ရှိသူ၊ ပါပကာရီ-မကောင်း မှုကို ပြုလေ့ရှိသူ၊ မာလာကာရီ-ပန်းကို ပြုလေ့ရှိသူ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း။

စသဒ္ဓေန၊ အတ္တမာနေပိ-မိမိကို အထင်ကြီးရာ၌လည်း၊ ဣ-ဣ ပစ္စည်း သက်၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ပဏ္ဍိတံ-ပညာရှိသူ ဟူ၍၊ မညတိ-မှတ်ထင်နေ၏၊ ဣတိ ပဏ္ဍိတမာနိ။ [သီမုဋ် “ဗာလော”ဟု အဘိဓေယျ ပါ၏၊] ဗာလော- (လူအ) တည်း။ [ပညာမရှိဘဲ ကိုယ်ကိုယ်ကို ပညာရှိဟု အထင်ကြီးနေသော အူကြောင်ကြောင် လူစားကို ပဏ္ဍိတမာနိ ဟု ခေါ်၊] ဗဟုဿုတမာနိ- ဗဟုဿုတပုဂ္ဂိုလ်ဟု မှတ်ထင်နေသူ၊ ဣစ္စာဒိ။

တုမိ-တုပစ္စည်း၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဝတု-ဝတ္တနေ-ဖြစ်ခြင်း၌...၏၊ ယဿ- ၏၊ ပသယု-လွမ်းမိုးနှိပ်စက်၍၊ ပဝတ္တိတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ သီလံ အတ္ထိ၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ တုပစ္စယော-သက်၊ ပသယုပဝတ္တာ-လွမ်းမိုး၍ ဖြစ်လေ့ရှိသူ၊ အထဝါ၊ ဝစ-ဝိယတ္တိယံဝါစာယံ၊ အဿ၊ ပသယု-၍၊ ပဝတ္တိတုံ- ပြောခြင်းငှာ၊ သီလံ အတ္ထိ၊ ဣတိ ပသယုပဝတ္တာ-မည်၏၊ ပသယုပဝတ္တာ ရော-လွမ်းမိုးနှိပ်စက်၍ ပြောလေ့ရှိသူတို့၊ ဘုဇာဒိတ္တာ-ဘုဇာဒိဓာတ်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ဓာတုန္တလောပ ဒွိတ္တာနိ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) သေသံ-သည်၊ ကတ္တု သမံ-ကတ္တုသဒ္ဓါနှင့် တူ၏။ [ကတ္တာကဲ့သို့ “ပသယု ပဝတ္တာ”ဟု ဖြစ်အောင် တွက်ပါ-ဟူလို။]

[အာဝိပစ္စည်းကို ပြလို၍ “ဘယံ”စသည်မိန့်၊] ယဿ၊ ဘယံ-ဘေးကို၊ ပသယိတုံ-ရှုခြင်းငှာ၊ သီလံ အတ္ထိ၊ ဣတိဝါ-ဤ အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊

ဤ၌ သာဓုကာရိတာကို “သာဓု”ဟု ဆိုထားသည်။ ဤ အထဝါ တက်သောနည်းကား အထူးမဟုတ် ဣ ပစ္စည်း၏ ကာလ ၃ ပါး၌ ဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားအောင်ပြသော ဝိဂ္ဂဟတည်း၊ ဗြဟ္မစာရီ စသည်တို့ကိုလည်း ဝိဂ္ဂဟပြုနိုင်လောက်ပြီ၊ “ပိယ+ပ+သံသ” တည်း၊ ဣ သက်၍ ပနှင့် သံသကို ကမ္မဓာရ စပ်ပြီးမှ ပိယနှင့် ပသံသီကို ဒုတိယာ တပျရိသံ စပ်ရမည်ကိုလည်း သတိပြု။

ဘယဒဿန သီလော-ဘေးကို ရှုခြင်းအလေ့ရှိ၏။ ဘယဒဿန ဓမ္မော-ဘေးကို ပေ၊ သဘောတံထွာ ဓမ္မတာရှိ၏။ ဘယဒဿန-၌၊ သာဓုကာရီ-ကောင်းစွာ ပြုခြင်းရှိ၏။ ဣတိ ဝါ-ဤအနက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘယဒဿာဝိ-မည်၏။ [ပုလ္လိန် ဒဏ္ဍိကဲ့သို့စဉ်၊] ဘယဒဿာဝိနိ-ဘေးကို ရှုလေ့ရှိသော မိန်းမ။ [ဂဟပတာဒိဂိုဏ်း၊] ဘယ ဒဿာဝိ-သော စိတ်။ [သုခကာရီ ဒါနံ ကဲ့သို့စဉ်၊] ဧဝံ, အာဒီနဝ ဒဿာဝိ-အပြစ်ကို ရှုလေ့ရှိသူ။

တဿီလာဒီသူတိ အဓိကာရော။

၅၅၁။ သဒ္ဓကုဓ ပေ၊ ယု။ ။တဿီလာဒီသု-ကုန်သော၊ အတ္ထေသု-တို့ကို၊ (ဂမုမာနေသု-ကုန်သော်၊) သဒ္ဓ ကုဓ စလ မဏ္ဍတ္ထေဟိ-အသံပြုခြင်း၊ စိတ်ဆိုးခြင်း၊ တုန်လှုပ်ခြင်း၊ တန်ဆာဆင်ခြင်းအနက်ရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-တို့မှ နောက်၌လည်းကောင်း၊ ရုစာဒီဟိစ-ရုစာစရိသော ဓာတ်တို့မှ နောက်၌လည်းကောင်း၊ ယု ပစ္စယော ဟောတိ။ [ရုစတ္ထဟု မဆိုဘဲ ရုစာဒီဟိ ဟု ဆိုသောကြောင့် ရုစနှင့် အနက်တူ-မတူ ဓာတ်အားလုံးကို (ဧတဝဗုစသည်ကို) ယူနိုင်သည်၊] ယုသ-သဒ္ဓေ-အသံပြုခြင်း၌...၏၊ အဿ-ထို သူ၏၊ ယောသိတုံ-ကြွေးကြော်ခြင်းငှာ၊ သီလံ အတ္ထိ၊ ဣတိအတ္ထေဝါ-၌လည်းကောင်း၊ ယောသနသီလော-ကြွေးကြော်ခြင်း အလေ့ရှိ၏၊ ဣတိအတ္ထေဝါ၊ သီလေန-ဖြင့်၊ ဝါ၊ ဓမ္မေန-ဖြင့်၊ ဝါ၊ သာဓု-ကောင်းစွာ၊ အယောသယိ-ပြီ၊ ပေ၊ ဣတိအတ္ထေဝါ-လည်းကောင်း၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ယုပစ္စယော-သက်၊ တဿ-ထို ယုပစ္စည်း၏၊ အနကာ ယုဏ္ဍုနန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ အနာဒေသော-အနပြု၊ အညေသုစာတိ-ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ၊ သော ယောသနော-ထို ကြွေးကြော်လေ့ရှိသော ယောကျ်ား၊ သာ ယောသနာ-ထို ကြွေးကြော်လေ့ရှိသော မိန်းမ၊ ဘာသ-ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ။ [သဒ္ဓတ္ထဟု ဆိုသောကြောင့် အသံပြုခြင်း အနက်ရှိသော ဓာတ်ဟူသမျှကို ယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤဓာတ်လည်း “သဒ္ဓတ္ထ” ၏ ပုံစံတည်း၊] “ဘာသိတုံ-ပြောဆိုခြင်းငှာ” စသည်ဖြင့် ပေး၊ ဘာသမာနော-မည်၏။

ကုဓ-ကောပေ-စိတ်ဆိုးခြင်း (အမျက်ထွက်ခြင်း) ၌...၏။ “ကုဇ္ဈိတုံ-စိတ်ဆိုးခြင်းငှာ” စသည် ပေး၊ “ကောဓနော ကောဓနာ ကောဓနံ” တို့ကို “ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ အမျိုး”ဟု ၃ လိန်ရအောင် ပြထားသည်၊ ရသ-ရောသေ-ချုပ်ချယ် စော်ကားခြင်း၌...၏။ [ဤဓာတ်ကား “ကုဓတ္ထ”တည်း၊] “ရောသိတုံ-ချုပ်ချယ်ခြင်းငှာ” စသည် ပေး။

စလ-ကမ္မနေ-တုန်လှုပ်ခြင်း၌...၏။ “စလိတုံ-တုန်လှုပ်ခြင်းငှာ” စသည် ပေး၊ ကပိ-စလနေ၊ “ကမ္မိတုံ-တုန်လှုပ်ခြင်းငှာ” စသည် ပေး၊ ဣကာရာ နုဗန္ဓ ဓာတုသရတော-ဣ အနုဗန်ရှိသော ဓာတ်၏ သရမ္ပနောက်၌၊ ကွစိဓာတုဘျာ ဒိနာ-ဖြင့်၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ နိဂ္ဂဟိတဉ္စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ [နိဂ္ဂဟိတဉ္စာတိဝါ-ဟု “ဝါ” ပါသည်။] နိဂ္ဂဟိတဂမော-နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊ ဖဒိ-ကိဉ္စိစလနေ-စဉ်းငယ် တုန်လှုပ်ခြင်း၌...၏။ “ဖန္ဒိတုံ-စဉ်းငယ် တုန်လှုပ်ခြင်းငှာ” စသည် ပေး။

မဉ္ဇိ-ဘူသယံ-တန်ဆာဆင်ခြင်း၌...၏။ “မဏ္ဍယိတုံ-တန်ဆာဆင်ခြင်း ငှာ” [စုရာဒိဓာတ်ဖြစ်၍ “မဏ္ဍယ” ဟု ရှိသည်။] ဘူသ-အလင်္ကာရေ-တန်ဆာ ဆင်ခြင်း၌...၏။ ဘူသနသီလော-တန်ဆာဆင်ခြင်း အလေ့ရှိသူ၊ ပေ၊ ဘူသနော-မည်၏။ ဘူသနော-တန်ဆာဆင်လေ့ရှိသော ယောကျ်ား၊ ဘူသနာ-မိန်းမ၊ ဘူသနံ-အမျိုး၊ [“ဘူသိတုံ သီလံ ယဿ” ဟုလည်း ပြုနိုင် ၏။]

ရုစ-ဒိတ္တိမိ-တောက်ပခြင်း၌...၏။ သီလေန-ဖြင့်၊ အရုစိ-တောက်ပပြီ၊ ပေ၊ ရောစနော-၏။ [ရုစာဒိဟိဉ္စ အာဒိအရ ပြုလို၍ “ဇုတ” စသည် မိန့်၊] ဇုတ-ဒိတ္တိမိ၊ သီလေန အဇောတိ-တောက်ပပြီ၊ ပေ၊ ဇောတနော၊ ဝဗု-ဝဗုနေ-တိုးပွားခြင်း၌...၏။ ဝနိတုံ-တိုးပွားခြင်းငှာ၊ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ။

၅၉၂။ ပါရာဒိ ဂမိမှာ ရူ။ ။တသီလာဒိသု အတ္ထေသု (ဂမ္ပမာနေ သု) ပါရာဒိ ဥပပဒေဟိ-ပါရအစရှိသော ဥပပဒတို့မှ၊ [သီမူ၌ “ပါရာဒိဟိ” ဟု ရှိ၏။] ပရသ္မာ-နောက်ဖြစ်သော၊ ဂမု ဣစ္စေတသ္မာ ဓာတုမှာ-ဂမုဟူသော ဤဓာတ်မှ၊ ပရော-နောက်သည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ ကတ္တရိယေဝ-ကတ္တာ အနက်၌ပင်၊ [ဏီ စသည်ကဲ့သို့ ကတ္တာအနက်၌ပင်-ဟူလို၊] ရူပစ္စယော ဟောတိ၊ ယေသံ-အကြင် ဥပပဒတို့၏၊ ပါရော-ပါရသဒ္ဓါဟူသော၊ အာဒိ-အစသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ တေ၊ ပါရာဒယော-ပါရာဒိတို့မည်၏၊ [အာဒိဖြင့်

ဣကာရာ နုဗန္ဓ ပေ၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော- “ကပိ-ဖဒိ-မဉ္ဇိ” တို့ကဲ့သို့ ဣ အနုဗန် ပါသော ဓာတ်၏ သရဟူသည် (ဣသရ ကျေပြီးဖြစ်၍) ကဉ္စ အသရ စသည်တည်း၊ ထို သရနောက်၌ ကွစိဓာတုဖြင့် ဖြစ်စေ နိဂ္ဂဟိတဉ္စာသုတ်ဖြင့် ဖြစ်စေ နိဂ္ဂဟိတ် လာရ သည်၊ ထို နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝဂ္ဂန္တုပြု၍ “ကမ္မ” စသည် ဖြစ်၏၊ ထို နိဂ္ဂဟိတ်လည်း ဘူဝါဒိ စုရာဒိဂိုဏ်းဖြစ်မှ လာသည်-ဟု သတ်မှတ်ကြ၏၊ ရုဓာဒိဉ္စကား ဣကာရန္တမဟုတ်ဘဲ ပင် ဂိုဏ်းထုံးစံအတိုင်း ရုန္တတိ-စသည်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ် လာနိုင်သည်။

“အန္တ-ဝေဒ-အဒ္ဓ”တို့ကို ယူ၊] ပါရာဒိဟိ-ပါရအစရှိသော ဥပပဒတို့မှ၊ ပရော-နောက်ဖြစ်သော၊ ဂမိ-ဂမုဓာတ်သည်၊ ပါရာဒိဂမိ-မည်၏၊ [ဤ “ပါရော အာဒိ ပေ၊ ပါရာဒိဂမိ”ဖြင့် သုတ်၌ ပါသော “ပါရာဒိဂမိမှာ”၏ ဝိဂ္ဂဟကို ပြ၏။]

ရာဒိလောပေါ-ချေ၊ [“ပါရ ဂမိ+ရူ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ရ် အနုဗန်နှင့်တကွ ဓာတွန် (မိ)ကို ချေ-ဟူလို၊] ဘဝပါရ်-ဘဝ၏ ထိုဘက်ကမ်းသို့၊ ဝါ-နိဗ္ဗာန် သို့၊ ဂန္တု-ငှာ၊ ယဿ-၏၊ သီလံ-သည်၊ အတ္တိ၊ ဣတိ ဝါ-ထို့ကြောင့်လည်း ကောင်း၊ ဘဝပါရဂမန သီလော-သူ၊ ဘဝပါရဂမန ဓမ္မော-သူ၊ ဘဝပါရ ဂမနေ-၌၊ သာဓုကာရိ-သူ၊ ဣတိဝါ-ထို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘဝပါရဂူ-မည်၏၊ ဘဝပါရဂူနော-ဘဝ၏ ထို ဘက်ကမ်းသို့ သွားလေ့ရှိသူတို့သည်၊ [ဦးကာရန္တပုလ္လိန် ရတ္တာဒိဂိုဏ်းစဉ်။] အန္တ-အဆုံးသို့၊ ဂမနသီလော-သွားလေ့ ရှိသူသည်၊ အန္တဂူ-မည်၏၊ ဧဝံ၊ ဝေဒဂူ-နှစ်သက်ခြင်းသို့ ရောက်လေ့ရှိသူ၊ [ဝေဒကို “ဝိတ္ထိ-နှစ်သက်ခြင်းသို့”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ဖွင့်သည်၊] အဒ္ဓဂူ-အခွန် သို့ ရောက်လေ့ရှိသူ။

ရူတိ ဝတ္တတေ။...

၅၉၃။ ဘိက္ခာဒိတော စ။ ။ပေ၊ ဘိက္ခ-အာယာစနေ (သီမူ၌ “ယာစနေ”) - တောင်းခြင်း၌...၏၊ “ဘိက္ခိတုံ-တောင်းခြင်းငှာ”စသည် ပေး၊ ဘိက္ခ-မည်၏၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ ရဿတ္တံ၊ ဣက္ခ-ဒဿနကေသု-ကြည့်ရှုခြင်း၊ အမှတ်ပြု ခြင်းတို့၌...၏၊ သံသာရေ-သံသရာ၌၊ ဘယံ-ဘေးကို၊ ဣက္ခတိ-ရှုတတ်၏၊ ဣတိဝိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ ဘိက္ခ၊ “ဝိဇာနိတုံ-သိခြင်းငှာ” စသည်ပေး၊ သဗ္ဗ-

၅၉၂။ ဘဝပါရဂူ- “ပါရဂူ”သာ လိုရင်း၊ ဘဝကား တွဲဘက်ဖြစ်၍ ပါသည်၊ “ဘဝဿ+ပါရ်၊ ဘဝပါရ်”ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသ် တွဲ၊ “ဘဝပါရ+ဂမု-ရူ”ဟု ဖြစ်သည့် အခါ ရ် အနုဗန်နှင့်တကွ ဓာတွန် ချေ၊ “ဘဝပါရ+ဂူ” ဒုတိယာတပျူရိသ်စပ်၊ နာမိဒံ စသည်၊ ဤသို့ချည်း ဥပပဒရှိရာ၌ သမာသ်စပ်ရသေးသည်ကို သတိပြုပါ။

၅၉၃။ ဘယံ ဣက္ခတိတိဝိ ဘိက္ခ-ဘယ+ဣက္ခ+ရူ၊ ရ် အနုဗန် ချေ၊ ဦးကို ရဿ ပြု (ဘယ+ဣက္ခ) ဒုတိယာတပျူရိသ် စပ်၊ [ရ် အနုဗန်ချေရာ၌ “ရာဒိလောပေါ” ဟုချည်း ဆိုသောကြောင့် “ရမိ ရန္တော ရာဒိနော”သုတ်ဖြင့်ချည်း ချေကြ၏၊ နျာသ၌ လည်း ထိုသုတ်ဖြင့်ပင် ချေ၏၊ သို့သော် ရ် အနုဗန်သာရှိ၍ “ဘိက္ခ”၌ ဓာတွန် ချေစရာ မရှိသောကြောင့် ထို ချေပုံကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ဓ ပစ္စည်း၏ ဓိ အနုဗန်ကို ချေရာ၌ ကွစိဓာတုဖြင့် ချေသကဲ့သို့ ဤ ရ် အနုဗန်ကိုလည်း ကွစိဓာတုဖြင့်ပင် ချေသင့်မည် ထင်သည်။]

အလုံးစုံကို၊ ဇာနတ်တိတ် သဗ္ဗညု။ မတ္တညု။-အတိုင်းအရှည်ကို သိသူ၊ ဓမ္မညု။-
ပါဠိကို သိသူ၊ အတ္တညု။-အနက်ကို သိသူ၊ ကာလညု။-အခါကို သိသူ၊
ကတညု။-ပြုအပ်ပြီးသော ကျေးဇူးကို သိသူ၊ ဣစ္စာဒယော-ဤသို့၊ အစရှိ
သော ပြုယုဂ်တို့သည်၊ ဧဝံ-ဤ၊ အတူတည်း။

၅၉၄။ ဟနတျာဒိနံ ဣကော။ ။တသီလာဒိသု အတ္ထေသု၊
(ဂဗျမာနေသု) ဟနတျာဒိနံ-ဟန အစရှိသော ဓာတ်တို့၏၊ အန္တေ-အဆုံး၌၊
ကတ္တရိ-၌၊ ဣက ပစ္စယော ဟောတိ၊ အယံ ဆဋ္ဌိ-ဤ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်သည်၊
အန္တာပေက္ခာ-အန္တကို ငဲ့၏။ [ဟနတျာဒိနံ၌ ဆဋ္ဌိသည် အန္တကို ငဲ့၏၊ ထို့
ကြောင့် “အန္တေ”ဟု ထည့်၍ ဖွင့်နိုင်သည်-ဟူလို၊] ဣကာရော-ဣ အက္ခရာ
သည်၊ ဝုဒ္ဓတ္ထော-ဝုဒ္ဓိအကျိုးရှိ၏။ [“ဥကော”ဟုသာ ဆိုလျှင် ဣအနုဗန်မရှိ၍
ဝုဒ္ဓိမရောက်နိုင်သောကြောင့် ဝုဒ္ဓိပြုခြင်းအကျိုးငှာ (ဣ)အနုဗန်ကို ထည့်၍
“ဣကော”ဟု ဆိုသည်၊-ဟူလို၊] အာဟနန သီလော-ညှင်းဆဲလေ့ရှိသူသည်၊
အာယာတုကော-မည်၏၊ ယာတာဒေသော-ပြု။ [ဟနဿယာတော-ဖြင့်
ပြု၊] သရလောပါဒိ။ [ယာတပြုရာ၌ (တ)ဝယ် အသရပါသည် ဟု အယူရှိ၍
“သရလောပါဒိ”ဟု ဆိုသည်၊ သို့သော် “ဟနံ”၌ သရ မဆုံးသကဲ့သို့ ယာတ်
ပြုရာ၌လည်း သရမဆုံးသင့်၊] ကရဏသီလော - ပြုလေ့ရှိသူသည်၊
ကာရကော-မည်၏၊ သိပ္ပိ-အတတ်ရှိသူ(လက်သမား စသည်)တည်း။ ဘိ-
ဘယေ၊ ဘာယန သီလော-ကြောက်ခြင်း အလေ့ရှိသူသည်၊ ဘိရကော-
၏၊ ရ ကာရာဂမော-ရ အက္ခရာလော။ [ယဝမဒနဖြင့် လာဟု ဋီကာဆို၏၊]
အဝ-ရက္ခဏေ၊ အာဝုကော-စောင့်ရှောက်လေ့ရှိသူ၊ ပိတာ-အဘ။ [“အဝန
သီလော အာဝုကော”ဟု ပြု။]

သဗ္ဗညု။ — “သီလေန”စသည် မပါဘဲ “သဗ္ဗံ+ဇာနတ်”ဟုသာ ဝိဂ္ဂဟ ပြု၏၊
ထို့ကြောင့် ဤ ရူပစ္စည်းသည် တသီလ စသော အနက်မရှိရာ၌လည်း ဝိနာဓိကာရ
(တသီလာဒိသု-အလိုက်ကြည့်သော)ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကတ္တာအနက် သက်သက်
၌လည်း ကြံသင့်၏၊ တစ်နည်း- “သီလေန၊ ဓမ္မေန၊ သာဓု”တို့ကို သီလောက်ပြုဖြစ်၍
မထည့်ဘဲ လဟုကနည်းအားဖြင့် ဝိဂ္ဂဟပြုထားသည် ဟု သော်လည်း ကြံသင့်သည်၊
မှန်၏-တစ်ချို့အရာ၌ အလေ့အလာ ဝါသနာရှိသူကိုပင် “ဤသူဟံ အင်မတန်
အလိုက်သိတတ်တယ်” ဟု “အလေ့” မပါဘဲ ပြောကြ၏၊ ထို “သိတတ်” ဟူသည်
“သီလေရှိ”နှင့် အဓိပ္ပာယ်တူပင် ဖြစ်၏၊ “သဗ္ဗံ ဇာနတ်”၌လည်း “အလုံးစုံကို သီလေ
ရှိ”ဟုပင် အဓိပ္ပာယ် ယူနိုင်သည်။

၅၉၅။ သံဟနညာ ၊ပေ၊ ယော။ ။သံပုဗ္ဗာမာ-သံရှေးရှိသော၊ ဟန ဣတိ-သော၊ ဧတာယဓာတုယာ-မှလည်းကောင်း၊ အညာယ-အခြားသော၊ ဓာတုယာစ-မှလည်းကောင်း၊ ပရော-သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ရပစ္စယော ဟောတိ၊ ဟနဿ-၏၊ ယောစ-ယ အပြုသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ဝါဂ္ဂဟဏံ-သည်၊ သမ္မိဏ္ဏနတ္ထံ-၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဝိကပ္ပနတ္ထံ-ဝိကပ် အနက်ရှိ၏၊ တေန-ကြောင့်၊ သဃံာတောတိပိ-သဃံာတော ရုပ်သည်လည်း၊ သိဒ္ဓံ-ပြီးသည်၊ ဟောတိ။

အဘိဓာနာနုရူပတော-ပါဠိပြုယုဂ်အားလျော်စွာ၊ ဟနဿေဝ-ဟနဓာတ် ၏သာ၊ အယံ ယော-ဤ ယအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ အသံပုဗ္ဗာစ-သံရှေးမရှိ သော ဟနဓာတ်မှ နောက်၌လည်း၊ ရော-ရ ပစ္စည်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ တေန-ကြောင့်၊ ပဋိဃောဝါပိ-ပဋိဃော ပြုယုဂ်သည်လည်း၊ သိဇ္ဈတိ-ပြီး၏၊ [ဣတိ

၅၉၅။ ဝါဂ္ဂဟဏံ သမ္မိဏ္ဏနတ္ထံ—အညာယဝါ၌ ဝါသဒ္ဓါသည် ဆိုခဲ့သော သံဟနာ ကို ပေါင်း၏၊ ထို့ကြောင့် ဝုတ္တိ၌ “အညာယ စ”ဟု ဝါကိုပင် စ သဒ္ဓါဖြင့် ဖွင့်သည်၊ ထို အညဓာတု-ဟူသည် ပရိက္ခာ အန္တကောတို့၌ “ခန-ကရ”ဓာတ်တို့တည်း။

ဝိကပ္ပနတ္ထံ ဝါ၊ တေန ၊ပေ၊ သိဒ္ဓံဟောတိ—တစ်နည်း၊ ဝါသဒ္ဓါသည် ဝိကပ်အနက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သံဃာတော၌ သံပုဗ္ဗ ဟနဓာတ်ဖြစ်လျက် ရ ပစ္စည်း မသက်-ယ လည်း မပြုဘဲ၊ ဣပစ္စည်း သက်-ဟနဿဃာတော သုတ်ဖြင့် ဟနဓာတ်ကိုလည်း ဃာတပြုရသည်၊ ဤနည်းအလို-“ရော-ရ ပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ ယော-ယအပြု သည်လည်းကောင်း၊ ဝါဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏”ဟု ပေး။

ဟနဿေဝါယံ ၊ပေ၊ အဘိဓာနာ နုရူပတော—အဘိဓာနပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ဒုတိယာ တပျူရိသ်ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီး၊ ဝိဂ္ဂြိုဟ်ဝါကျ၏ အနက်ကို ဟောစွမ်းနိုင်ခြင်းသည် အဘိဓာန မည်၏၊ ထိုသို့ ဟောစွမ်းနိုင်ခြင်းသည်လည်း ပါဠိပြုယုဂ်ရှိမှသာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် “အဘိဓာနာ နုရူပတော”၏ အချုပ်မှာ “ပြုယုဂ်အားလျော်စွာ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်သည်၊ “သံ ဟနာ အညာယ ဝါရော-သံပုဗ္ဗ ဟနဓာတ်နှင့် အခြားဓာတ်နှောင် ရပစ္စည်းသက်” ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ယပြုလည်း ဟနဓာတ်နှင့် အခြားဓာတ်များကိုပင် ပြုသည်-ဟု ထင်ဖွယ်ရှိ၏၊ သို့သော် အဘိဓာနအားလျော်စွာ အခြားဓာတ်ကို မပြုဘဲ ဟနဓာတ် ကိုသာ ပြုရသည်-ဟုလို။

အသံပုဗ္ဗာ ၊ပေ၊ သိဇ္ဈတိ — [“အဘိဓာနာ နုရူပတော”ကို လိုက်စေ၊] သုတ်၌ “သံ ဟနာ-သံပုဗ္ဗ ဟနဓာတ်နှောင် ရပစ္စည်းသက်”ဟု ဆိုထားသော်လည်း အဘိဓာန အားလျော်စွာ သံရှေးမရှိသော ဟနဓာတ်နှောင်လည်း ရ ပစ္စည်းသက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဋိပုဗ္ဗဟနဓာတ်နှောင် ရပစ္စည်းသက်၊ ဟနကို ယပြု၍ (ပတိကို ပဋိပြု၍) ပဋိဃော ဟု လည်း ပြီးနိုင်သည်။

ပါလျှင် အပို၊ သီမုဉ် မရှိ။] ဟန-ဟိသာဂတီသု၊ သံပုဗ္ဗော၊ သမဂ္ဂ-အညီ
 အညွတ်၊ ကမ္မ-ကံသို့၊ သံဟနတိ (သမုပဂစ္ဆတိ)-ကပ်တတ်၏။ ဣတိ
 သံဃော၊ ဝါ၊ သမ္မဒေဝ-ကောင်းစွာသာလျှင်၊ ကိလေသ ဒရထေ-ကိလေသာ
 အပူတို့ကို၊ ဟနတိ-သတ်တတ်၏။ ဣတိ သံဃော၊ ရာဒိလောပေါ-ရအနုဗန်
 အပိုင်းခြားရှိသော ဓာတွန်(န်)ကို ချေ၊ နဂရဿ-၏။ သမန္တတော-ထက်ဝန်း
 ကျင် ဖြစ်သော၊ ဗာဟိရေ-အပဉ်၊ ခညတိ-တူးအပ်၏။ ဣတိ ပရိက္ခာ-
 (ကျုံး)မည်၏။ ဣတ္ထိယံ-၌၊ အာပစ္စယော-သက်၊ အန္တ-အဆုံးကို၊ ကရောတိ-
 ၏။ ဣတိ အန္တကော-မည်၏။ မစ္စ-သေမင်း။

ဘာဝကမ္မေသုတိ ဝတ္တတေ။

၅၅၆။ နန္ဒာဒီဟိ ယု။ ။ဘာဝကမ္မေသု၊ နန္ဒဣစ္စေဝ မာဒီဟိ ဓာတူဟိ
 ပရော(ဟုတွာ) ယုပစ္စယော ဟောတိ၊ အနကာ ယုဏ္ဍုနန္တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ယု
 ပစ္စယဿ-၏။ အနာဒေသော-အနပြု၊ နန္ဒ-သမိဒ္ဓိမိ-ပြည့်စုံခြင်း၌...၏။ ဝါ၊
 နန္ဒ-နန္ဒနေ-နှစ်သက်ခြင်း၌...၏။ ဘာဝေ-၌၊ နန္ဒီယတေ-နှစ်သက်ခြင်း၊
 နန္ဒနံ-ခြင်း၊ ကမ္မေ-၌၊ အနန္တိယိတ္ထ-နှစ်သက်အပ်ပြီ။ [အနန္တိတ္ထ-ဟု တစ်ချို့
 ရှိ၏။ ယ ပစ္စည်းကို ချေ၊] နန္ဒီယတိ-အပ်ဆဲ၊ နန္ဒီယိဿတိ-အပ်လတ်။
 ဝါ၊ နန္ဒိတဗ္ဗံ-နှစ်သက်ထိုက်၏။ ဣတိ နန္ဒနံ-မည်၏။ ဝနံ-နန္ဒနမည်သော
 ဥယျာဉ်တည်း၊ ဂယုတိ-ယူခြင်း၊ ဝါ၊ ဂဟဏီယံ-ယူခြင်း၊ ဂဟဏံ-ယူခြင်း၊
 ဂဏ္ဍနံဝါ-လည်းရှိ၏။ [ဂဟ+ဏာ-ယု၊ ဟလောပေါဏာမှဖြင့် ဟချေ၊]
 စရိတဗ္ဗံ-ကျင့်ခြင်း၊ ဗရဏံ-ကျင့်ခြင်း၊ ဘူယတေ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဘဝနံ-ဖြစ်ခြင်း၊
 ဟူယတေ-ပူဇော်ခြင်း၊ [ဟုဓာတ် ယ ပစ္စည်းကြောင့် ဒီဃပြု၊] ဟဝနံ-
 ပူဇော်ခြင်း၊ ရုန္တိတဗ္ဗံ-ပိတ်ဆိုခြင်း၊ ရုန္တနံ-ခြင်း၊ ရောဓနံဝါ-လည်းရှိ၏။ [ရုဓ+
 ယု၊ အန ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတံ မလာသဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဘောဇနံ စသည်၌လည်း
 နည်းတူ၊] ဘူဒ္ဓိတဗ္ဗံ - စားခြင်း၊ ဘူဉ္ဇနံ - ခြင်း၊ ဘောဇနံ ဝါ-လည်းရှိ၏။

သံ ဟနတိ ၊ပေ၊ သံဃော — ဟနဓာတ်၏ ဂတိ အနက်ကို ယူ၍ သမုပဂစ္ဆတိ
 ဟု ဖွင့်၊ ဤ ပိဂ္ဂဟ အရ-ပုထုဇဉ်သံဃာ အရိယာသံဃာ အားလုံးရ၏။ ဟန၏ ဟိသာ
 အနက်ကိုလည်းကောင်း သံဥပသာရ၏ သမ္မာအနက်ကိုလည်းကောင်း ယူ၍ “သမ္မဒေဝ
 ကိလေသဒရထေ ဟနတိ”ဟု တစ်နည်းပြုသည်။ ဤနည်းအလို ကိလေသာ ကင်းဖို့ရာ
 အားထုတ်သော ယောဂီနှင့် အရိယာသံဃာသာ ရ၏။ ပရိက္ခာ၌ ပရိပုဗ္ဗ ခနဓာတ်၊
 ပရိကို သမန္တတော ဟု ဖွင့်၊ ရ ပစ္စည်း ကံ အနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ခညတိ”ဟု
 ပိဂ္ဂဟပြုသည်။ ရုပ်တွက်ပုံကို အခြေပြုမှာ ရှု၊ အန္တကော-ကား ထင်ရှားပြီ။

ဗုဒ္ဓိတဗ္ဗံ-သိခြင်း၊ ဗုဒ္ဓန္တံ-ခြင်း၊ ဗောဓနံ ဝါ၊ သူယတိ-ကြားခြင်း၊ ဝါ၊ သုတိ-
 ကြားခြင်း၊ သဝဏံ-ခြင်း၊ ပါပီယတိ-ရောက်အပ်၏။ ဣတိ ပါပုဏနံ-မည်
 ၏။ ပါပနံ ဝါ။ [ပပုဗ္ဗ အပဓာတ်၊ ဥဏာ၊ ယု၊ ဥဏာပစ္စည်း မသက်လျှင်
 ပါပနံ-ဟု ဖြစ်၏။] ပါလီယတိ-စောင့်ရှောက်အပ်၏။ ဣတိ ပါလနံ၊ ဣစ္စာ
 ဒိ။ [အနန္တိယိတ္ထံ၊ ပေ၊ နန္တိတဗ္ဗန္တိ”၌ အာချာတ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂ္ဂဟတစ်မျိုး၊ ကိတ်
 ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂ္ဂဟတစ်မျိုးပြသည်။ နန္တနံသာ ဤသုတ်အရာတည်း။ နောက်၌
 လည်း နည်းတူ၊ ဣတိ မပါသော ဝိဂ္ဂဟတို့၌ ဘာဝသာဓနချဉ်း-ကြံသည်။
 သတ္တတ၌ ရ ပါ၍ “ရှရ”ဖတ်ရသော သုဓာတ်နောင် နကို ဏ ပြန်။]

ယူတိ ဝတ္တတေ။

၅၉၇။ ကတ္တုကရဏံ၊ ပေ၊ စ။ ။ကတ္တုကရဏပဒေသ ဣတိ-ကတ္တာ၊
 ကရိဏ်း၊ အဓိကရဏဟူကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္ထေသု စ ယုပစ္စယော
 ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ပဒေသောတိ-ပဒေသော ပါဠိဖြင့်၊
 အဓိကရဏ ကာရကံ-အဓိကရဏ သာဓနကို၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ [ပဒေသ
 သဒ္ဓါသည် တည်ရာ အရပ်ဒေသကို ဟော၏။ အဓိကရဏသဒ္ဓါလည်း
 “တည်ရာ” အနက်ဟောပင်၊ ထို့ကြောင့် ပဒေသသဒ္ဓါဖြင့် အဓိကရဏ သာဓန
 ကို ပြသည်-ဟူလို၊ ကာရကနှင့် သာဓနလည်း ဤနေရာ၌ ပရိယာယ်ပင်။]

တာဝ-စွာ၊ ကတ္တရိ-ကတ္တာအနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ရဇံ-မြူကို၊ ဟရတိ-
 ဆောင်တတ်၏။ ဝါ-ပယ်ရှားတတ်၏။ ဣတိ ရဇောဟရဏံ-မည်၏။
 တောယံ-ရေတည်း။ [ရဇေနှင့် ဟရဏကို ဒုတိယာတပျူရိသ်စပ်၊ ရဇောဟရဏ
 ဟု ဖြစ်သင့်လျက် မနောဂဏာဒိဖြစ်၍ သမာသ်အလယ်၌ သြရိရသည်။
 ဧတေသ လောပေ-သုတ်ဖြင့် ဇ၏ အကို သြပြု၊] အာရမဏံ-အာရုံကို၊
 ဝိဇာနာတိ-သိတတ်၏။ ဣတိ ဝိညာဏံ၊ ဝိဇာနနံ ဝါ-လည်းရှိ၏။ အာနန
 ဇာဒေသာ-အာနန အပြု၊ ဇာ အပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)။ [နဒါဒိဟိ စသော
 သုတ်ဖြင့် ယုကို အာနန၊ ဉာဿ ဇာ ဇံနာ သုတ်ဖြင့် ဉာကို ဇာပြု၊] ဃာ-
 ဂန္ဓောပါဒါနေ၊ ဃာယတိ-အနံ့ကို ယူတတ်၏။ ဝါ-နမ်းတတ်၏။ ဣတိ
 ဃာနံ၊ [ဒိဝါဒိဖြစ်၍ “ဃာယတိ”ဟု ရှိ၏။] ဈေ-စိန္တယံ၊ ဈာယတိ-ကြိတတ်
 ၏။ ဣတိ ဈာနံ၊ ကွစိဓာတူတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အာတ္တံ-အာ အဖြစ်သည်။
 (ဟောတိ)။ [“ဈေ+အန”ဖြစ်သည့်အခါ နောက်အကို ဈေ၊ ဧကို အာပြု။]

ကရုဏေ-ကရိုဏ်းအနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ [“ကရ-ကရဏေ”ဟု စာအများ ရှိ၏။ ကရဓာတ်၏ ကရဏအနက်မှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်၍ အထူး ပြဖွယ် မလို၊ ရှေ့၌ “ကတ္တရိ”ဟု ချိခွဲ၍၊ နောက်၌လည်း “အဓိကရဏေ”ဟု စချိလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ “ကရဏေ”ဟု စချိထိုက်သည်။] တေန-ထို ဝတ္ထုဖြင့်၊ ကရောတိ-ပြုရ၏။ ဣတိ-ထိုသို့ ပြုကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကရဏံ-ကရဏမည်၏။ ဧတေန-ဤ သဒ္ဒါကျမ်းဖြင့်၊ ယထာသရူပံ-သုတိ အားလျော်စွာ၊ သဒ္ဒါ-နာမ် အာချာတ်စသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဗျာကရိယန္တိ-ဖြစ်စေအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဗျာကရဏံ-ဗျာကရဏ်းမည်၏။ [“ဗျာကရဏံ အဓိတေ” ဟူသော တဒ္ဒိတ်၌ အဓိပ္ပာယ်ပြခဲ့ပြီ။] ပူရ-ပူရဏေ၊ တေန-ထို ဝတ္ထုဖြင့်၊ ပူရတိ-ပြည့်၏။ ဣတိ ပူရဏံ၊ အနေန-ဤစေတနာဖြင့်၊ ဒီယတေ-လျှအပ်၏။ ဣတိ ဒါနံ၊ [ဒါနစေတနာ ရ၏။ လှူဖွယ်ကို ရစေလိုလျှင် “ဒီယတိတိ ဒါနံ” ဟု ကမ္မသာဓ်ပြုရသည်။ ရှေ့သုတ်၏အရာတည်း။] အနေန-ဤ ဝတ္ထုဖြင့်၊ ပဓိယတိ-နှိုင်းယှဉ်အပ်၏။ ဝါ-ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ် ၏။ ဣတိ ပမာဏံ။ [ပဥပသာရကြောင့် နကို ဏပြန်။] အနေန-ဤစကား ဖြင့်၊ ဝုစ္စတိ-ပြောအပ်၏။ ဣတိ ဝစနံ။

ပနုဒတိ - ပယ်နှုတ်တတ်၏။ ဝါ၊ အနေန-ဤ အရာဖြင့်၊ ပနုဇ္ဇတေ- ပယ်နှုတ်အပ်၏။ ဣတိ ပနုဒနော။ [နဒါဒိဟိစသော သုတ်ဖြင့် ယုကို အနပြု။] သုဒ - ပတ္တရဏေ - သုဒတိ - ယိုစီးတတ်၏။ ဝါ၊ အနေန-ဤ အရာဖြင့်၊ သုဇ္ဇတေ-သွန်းလောင်းအပ်၏။ ဣတိ သုဒနော၊ သုဏာတိ-ကြားတတ်၏။ ဝါ၊ ဧတေန-ဤ နားဖြင့်၊ သူယတိ-ကြားအပ်၏။ ဣတိ သဝဏံ။ လူ-ဆေဒနေ၊ လုနာတိ-ဖြတ်တတ်၏။ ဝါ၊ အနေန-ဤဆားဖြင့်၊ လူယတိ-ဆိုင်ရာရောဂါကို ဖြတ်အပ်၏။ ဣတိ၊ လဝဏံ-မည်၏။ လောဏံ ဝါ-လည်း ရှိ၏။ [သြကို အဝ မပြုရ၊ နကို ဏပြန်။] နယတိ-ဆောင်တတ်၏။ ဝါ၊ ဧတေန-ဤ မျက်စိဖြင့်၊ နိယတိ-ဆောင်အပ်၏။ ဣတိ နယနံ၊ ပူ-ပဝနေ-ဖြူစင်အောင် သုတ်သင်ခြင်း၌...၏။ ပုနာတိ - သုတ်သင်တတ်၏။ ဝါ၊ အနေန-ဤလေဖြင့်၊ ပူယတေ-ဖြူစင်အပ်၏။ ဣတိ ပဝနော-မည်၏။ [ပဝနော၊ ဝါယု-ပရိယာယ်။]

သမေတိ-ငြိမ်းစေတတ်၏။ ဝါ၊ အနေန-ဤရဟန်းသည်။ ဝါ-ဤတရား ဖြင့်၊ ပါပံ-ကို၊ သမိယတိ-ငြိမ်းစေအပ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သမဏော-(ရဟန်း)မည်၏။ သမဏံ ဝါ-လည်းရှိ၏။ [ငြိမ်းစေကြောင်း တရားကို အရ ကောက်လျှင် “သမဏံ” ဟုလည်း ဖြစ်သည်-ဟူလို၊] တထာ-ထိုမှတစ်ပါး။

[ကားရိတ် ပစ္စယန္တနောင် သက်ပုံကို ပြလို၍ “တထာ”ဟု မိန့်၊] ဘာဝေတိ-
ဖြစ်စေတတ်၏။ ဝါ၊ ဧတယ-ဤ တရားဖြင့်၊ ဘာဝိယတိ-ဖြစ်စေအပ်
တိုးပွားစေအပ်၏။ ဣတိ ဘာဝနာ၊ ဧဝံ-တူ၊ ပါစနံ ပါစာပနံ-ကျက်စေတတ်၊
ကျက်စေကြောင်းဖြစ်သော မီး၊ ဣစ္စာဒိ။

အဓိကရဏေ-အဓိကရဏ အနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဌာ-ဂတိနိဝတ္တိမို့၊
တသ္မိ-ထိုအရပ်၌၊ တိဋ္ဌတိ-တည်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊
ဌာနံ-၏။ ဧဝံ၊ သယနံ-အိပ်ရာ။ [“သေန္တိ ဧတ္တာတိ သယနံ”ပြု၊] သေနံဝါ-
လည်းရှိ၏။ [သေနာသနံပုဒ်၌ “သေန”သည် သယန၏ ပရိယာယ်တည်း၊
သီဓာတ် ဣကို ဧဝုဒ္ဓိပြုရုံသာ၊ အယ မပြုရ၊] အာသနံ-နေရာ။ [“အာသန္တိ
ဧတ္ထ”ဟု ပြု၊] ဧတ္ထ-ဤအရာ၌၊ အဓိကရိယတိ-စွဲ၍ ပြုအပ်၏။ ဣတိ-
ထိုသို့ စွဲ၍ပြုရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဓိကရဏံ-မည်၏။

စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ သမ္ပဒါနာပါဒါနေသုပိ-သမ္ပဒါနံ အပါဒါနံ အနက်တို့
၌လည်း၊ ယု-ယုပစ္စည်း သက်၊ အဿ-ထိုသူအား၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊
ပကာရေန-အပြားအားဖြင့်၊ ဒီယတိ-ပေးအပ်၏၊ (“ဒါတိ”ဟုလည်း ရှိ၏၊)
ဣတိ-ထိုသို့ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ပေးရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္ပဒါနံ-
မည်၏။ ဧတသ္မာ-ဤအရပ်မှ၊ အပေစ္စ-ဖဲ၍၊ အာဒါတိ-အခြားအရပ်ကို
ယူ၏။ ဣတိ-ထိုသို့ ဖဲရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အပါဒါနံ-မည်၏။

၅၉၈။ သညာယံ ပေ၊ ဣ။ ။သညာယံ-နာမည်ကို၊ ဂမ္ပမာနာယံ-
သော်၊ ဒါ ဓာ ဣတိ၊ ဧတေဟိ ဓာတူဟိ ဣပစ္စယော ဟောတိ၊ အယံ-ဤ/
ဣပစ္စည်းသည်၊ ဘာဝကမ္မာဒိအဓိကာရေဝ-ဘောက် အစရှိသော သာဓန
အရာ၌သာ၊ (ဟောတိ)၊ သရလောပါဒိ-သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဒါ-ဒါနေ၊

စသဒ္ဓေန ပေ၊ အပါဒါနံ-ပဒေသေသုစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် သမ္ပဒါန-အပါဒါန
သာဓနတို့၌လည်း ယုပစ္စည်း သက်၏။ ပုံစံမှာ-သမ္ပဒါန အပါဒါနပုဒ်တို့ပင်တည်း၊
သမ္ပဒါန-အပါဒါနတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထို ကာရကတို့၌ ပြခဲ့ပြီ၊ နန္ဒာဒီဟိယုနှင့် ဤ
သုတ်ပေါင်းလျှင် သာဓန ၇ ပါးလုံး၌ ယု ပစ္စည်း သက်နိုင်၏။

၅၉၉။ အာဒိ စသည်ဝယ် တစ်စုံတစ်ရာ ဝတ္ထု၏ နာမည်ကို ဟောရာ၌ ဤသုတ်ဖြင့်
ဣ ပစ္စည်း သက်-ဟု ဆိုထား၏။ သို့သော် ဥဒမိ စသည်တို့မှာ သညာဟော ဖြစ်နိုင်ဖွယ်
ရှိသော်လည်း “ အာဒိ-ဥပါဒိ-ဝိမိ ” တို့ကို သညာဟော ဟု ဆိုဖို့ရန် ခဲယဉ်း၏။
မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား “သညာယံ”မပါ၊ “ဒါဓာတို့”ဟုသာ သုတ်တည်၏။ ထို့ကြောင့်
“သညာယံ”ဟု ကစည်း၌ ထည့်ရကျိုးကို ရှာကြပါကုန်။

အာပုဗ္ဗော၊ အာဒိယတိ-အစွံယူအပ်၏။ ဣတိ အာဒိ-မည်၏။ ဧဝံ၊ ဥပါဒိ-
 ဥပါဒိမည်သော တရား။ [“ဥပဂန္တာ-ကပ်၍၊ အာဒိယတိ-ယူအပ်၏”ဟု ပြု။]
 ဓာ-ဓာရဏေ၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ဒဓာတိ-ဆောင်တတ်၏။ ဣတိ ဥဒဓိ-
 (သမုဒ္ဒရာ)မည်၏။ တေသုဂုဗ္ဗိလောပါဒိနာ-ဖြင့်၊ သညာယံ-နာမည်ဟောကို
 ရာဉ္စိ၊ ဥဒကဿ-ဥဒကသဒ္ဓါ၏။ ဥဒါဒေသော-ဥဒ ပြု။ [နာမည် ဟောရာဉ္စိ
 သာ ဥဒကကို ဥဒပြုရသည်။ နာမည်ဟော မဟုတ်ရာဉ္စိ ဥဒကကို ဥဒ မပြုရ-
 ဟူလို၊] အသ္မိ-ဤ သမုဒ္ဒရာဉ္စိ၊ ဇေဝံ-ရေကို၊ ဓိယတေ-ဆောင်အပ်၏။ ဣတိ
 ဇေဝဓိ၊ တသ္မိ-ထို မြီးတံဉ္စိ၊ ဝါလာနိ-မြီးဆံတို့ကို၊ ဒဓာတိ-ဆောင်တတ်၏။
 ဣတိ ဝါလဓိ၊ သန္ဓိယတိ-ကောင်းစွာ စပ်အပ်၏။ ဝါ၊ သန္ဓာတိ-ကောင်းစွာ
 စပ်တတ်၏။ ဣတိ သန္ဓိ၊ နိဓိယတိ-မြုပ်ထားအပ်၏။ ဣတိ နိဓိ-(ရွှေအိုး)
 မည်၏။ ဝိဓိယတိ-စီရင်အပ်၏။ ဝါ ဝိဒဓာတိ-စီရင်တတ်၏။ ဝါ၊ ဝိဓာနံ-
 စီရင်ခြင်းသည်၊ ဝိဓိ-မည်၏။ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဝါ၊ သမံ-အညီအမျှ၊ စိတ္တံ-
 ကို၊ အာဒဓာတိ-ထားတတ်၏။ ဣတိ သမာဓိ။

၅၉၉။ ဣတ္ထိယ ၊ပေ၊ ဝါ။ ။ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိလိန်ကို၊ အဘိဓေယျာ
 ယံ-ဟောထိုက်သော်၊ ဘာဝကမ္မာဒိသု-ဘောက် အစရှိသော အနက်တို့၌၊
 သဗ္ဗဓာတူဟိ၊ အကာရ တိ ယု ဣတိ-အ အက္ခရာ၊ တိ၊ ယု ဟူကုန်သော၊
 ဧတေပစ္စယာ ဝါ ဟောန္တိ။ [“ဟောန္တိ ဝါ ဘာဝကမ္မာဒိသု”ဟု သီဟိုဠ်မှ ရှိ၏။]
 တာဝ-တိ၊ ယုပစ္စည်းတို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ အပစ္စယေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဧရ-
 ဝယော ဟာနိမိ၊ ဇီရတိ-အိုတတ်၏။ ဝါ၊ ဇီရဏံ - အိုခြင်း၊ ဣတိ ဧရာ။
 [“ဇီရဏံ ဝါ ”ဟု သီရိ၊] ဣတ္ထိယ မတော အာပစ္စယောတိ - သုတ်ဖြင့်။

-ဘာဝကမ္မာဒိ အဓိကာရေဝါယံ- [ဤပါဌ်ကို မြန်မာမူ၌ မတွေ့ရ။] သညာယံ-
 ဟု ဆိုထားသောကြောင့် “သညာ အနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်သည်၊ သာဓန အနက်၌
 မသက်” ဟု ယုံမှားဖွယ် ရှိသောကြောင့် ကိတ်ပစ္စည်းတို့ သက်ရှိသက်စဉ်ဖြစ်သော
 “ဘာဝသာဓနနှင့် ကမ္မသာဓန စသော သာဓန အရာ၌ပင် သက်သည်”ဟု တမင်လာ
 ပြုရလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤပါဌ်သည် မူရင်းမှာပင် ရှိပေလိမ့်မည်။ မောဂ္ဂလ္လာန်၌
 လည်း “ဘာဝ ကာရကေသု-ဘာဝ အနက်၊ ကာရက(သာဓန)အနက်တို့၌”ဟု ပါသည်။
 [ထိုပြင်-“ပါဒိ ပုဗ္ဗေဟေဝ ဒါဓာဒိဟိ ဣ (အာ+ဒါ၊ စသည်ကဲ့သို့) ပ စသော ဥပသာရ
 ရှေးရှိမှသာ ဒါ-ဓာ ဓာတ်တို့နောင် ဣ သက်)၊ ကမ္မူပဒေပန သပါဒိဟိ အပါဒိဟိ
 စ အာံဓာရေယေဝ (ဝါလ+ဓာ-စသည်ကဲ့သို့ ကမ္မူပ ပဒ ရှိရာ၌ကား ပ စသော
 ဥပသာရရှေးရှိသည် ဖြစ်စေ မရှိသည် ဖြစ်စေ “ဝါလာနိ ဒဓာတိ အသ္မိ”ကဲ့သို့ “အာဓာရ
 အနက်၌သာ ဣ သက်”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပဋိကာ မိန့်သေး၏။]

အာပစ္စယော-သက်၊ ပဋိသမ္ဘိဇ္ဇတိ-ခွဲစိတ် ဝေဖန်တတ်၏။ ဣတိ ပဋိသမ္ဘိဒါ။ [ပဋိ+သံပုဗ္ဗ ဘိဒဓာတ်၊] တောယ-ဤအကျင့်ဖြင့်၊ ပဋိပဇ္ဇတိ-ကျင့်ရ၏။ ဣတိ ပဋိပဒါ၊ ဧဝံ၊ သမ္ပဒါ-ပြည့်စုံကြောင်း တရား၊ [“သမ္ပဇ္ဇတိ တောယ” ဟု ပြု၊] အာပဒါ-ဘေးရန်၊ [ဧဝံ-ဟု ညွှန်ပြသောကြောင့်၊ “တောယ-ဤ ဘေးရန်ဖြင့်၊ အာပဇ္ဇတိ-မကောင်းကျိုးဖြစ်လာတတ်၏”ဟု ကရဏသာဓန ပြုစေလိုဟန်တူသည်၊ “အာပဇ္ဇနံ အာပဒါ”ဟုလည်း ပြုကြသည်၊] ဥပါဒိယ တိ-ကပ်၍ယူတတ် (စွဲလမ်းတတ်)၏။ [ဒိဝါဒိ ယ ပစ္စည်း၊] ဣတိ ဥပါဒါ-မည်၏။ [ဥပါဒါရုပ်စသည်တည်း။]

သဉ္ဇာနာတိ-အမှတ်အသားပြု၍ သိတတ်၏။ ဣတိ သညာ။ [သံပုဗ္ဗည၊] ပဇာနာတိ-အပြားအားဖြင့် သိတတ်၏။ ဣတိ ပညာ၊ ဥပေက္ခာတိ-အသင့် အားဖြင့် ရှုတတ်၏။ ဣတိ ဥပေက္ခာ၊ [ဥပ ပုဗ္ဗ ဣက္ခာ၊] စိန္တနံ-ကြံခြင်း၊ စိန္တာ၊ ပတိဋ္ဌာနံ-တည်ခြင်း၊ ပတိဋ္ဌာ၊ သိက္ခ-ဝိဇ္ဇောပါဒါနေ(ဝိဇ္ဇာ+ဥပါဒါနေ)-အတတ်ကို သင်ယူခြင်း၌...၏။ သိက္ခနံ-သင်ယူခြင်း၊ သိက္ခာ-ခြင်း၊ ဝါ၊ သိက္ခိယတိ-သင်ယူအပ်၏။ ဣတိ သိက္ခာ၊ ဧဝံ၊ ဘိက္ခာ-တောင်းခြင်း၊ ဝါ၊ တောင်းအပ်သော ထမင်း၊ ဈေ-စိန္တာယံ၊ ပရသမ္ပတ္တိ-သူ့စည်းစိမ်ကို၊ အဘိ မုခံ-ရှေးရှု၊ ဈာယတိ-ကြံတတ်၏။ ဣတိ အဘိဇ္ဈာ၊ [အဘိ-ဈေ၊ အဘိသည် အဘိမုခ အနက်ဟော၊ ဇံ ဒွေဘော်လာ၊] ဟိတေသိတံ(ဟိတ+ဧသိတံ)-စီးပွားကို လိုလားသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဥပဋ္ဌပေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ဈာယတိ-ကြံတတ်၏။ ဣတိ ဥပဇ္ဈာ-မည်၏။ ဥပဇ္ဈာယော-ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာတည်း၊ ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဈာယတိ-ကြံတတ်၏။ ဣတိ သဇ္ဈာ၊ [သံပုဗ္ဗ ဈေဓာတ်၊ နိဂ္ဂဟိတံချေ၊ ဇံ ဒွေဘော်လာ၊ ဤသဇ္ဈာ၏ အဘိဓေယျကို

ဥပဇ္ဈာ၊ ဥပဇ္ဈာယော—ဥပဇ္ဈာယောသည် ဥပဇ္ဈာ၏ အနက်ပြု အဘိဓေယျသာ တည်း၊ ဤသုတ်၏ အရာမဟုတ်၊ ဣ ပစ္စည်း၊ ဈေ၌ ဧကို အာယပြု၍ ပြီးသည်။ [ဣတ္ထိယ မတိယဝေါဝါသုတ်၌ ပုံစံထုတ်သော ရူပသိဒ္ဓိဆရာသည် ဥပဇ္ဈာပုဒ်ကို ဣတ္ထိလိနံပုဒ်ဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏။ သို့သော် ဝိမတိဋီကာ၊ မဟာဝါ ပဗ္ဗဇ္ဇက္ခန္ဓက အဖွင့်၌ “ဥပဇ္ဈာယ သဒ္ဓေါဝေ ဝါ ဥပဇ္ဈာ၊ ဥပယောဂပစ္စတ္တဝစနေသု ယကာရလောပံ ကတွာ ဧဝံ (ဤသို့ ဥပဇ္ဈာဟူ၍) ဝုတ္တော”ဟု တစ်နည်း ဖွင့်သောကြောင့် ဥပဇ္ဈာယပုဒ်ကဲ့သို့ ပုလ္လိန်သာ ဖြစ်သင့်၏။ ပဌမာ ဒုတိယာမှတစ်ပါး အခြားဝိဘတ်များဖြင့် ဥပဇ္ဈာပုဒ်၏ ရုပ် မရှိ၊ သက္ကတ၌ကား ဤပုဒ် လုံးဝမရှိ၊ “ဥပါဈာယ (ဥပါဇ္ဈာယ)”ဟု ဥပ+အဓိ+ဣ ဓာတ် ဣ ပစ္စည်းဖြင့် တစ်မျိုးထည်းသာ ရှိသည်။]

မတွေ့ရ။ “ဆည်းဈာ” အနက်ဟော “သဉ္ဇာ” ဟု ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်းမည်။ ငွေဟော “သဉ္ဇံ” ကား သဉ္ဇဓာတ် ဈာ ပစ္စည်း နပုံလိန်တည်း။

ဣသု-ဣစ္ဆာယံ၊ ဒေသနံ-လိုချင်ခြင်း၊ ဣတိ အထွေ-၌၊ အ ပစ္စယော-သက်၊ ဣသု ယမုနမန္တော စ္စောဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ စ္စာဒေသော-စွပြု၊ ဣစ္ဆာ-လိုချင်ခြင်း၊ ပုစ္ဆ-ပုစ္ဆနေ၊ ပုစ္ဆနံ-မေးခြင်း၊ ပုစ္ဆာ-ခြင်း၊ တိကိစ္ဆနံ-ဆေးကုခြင်း၊ တိကိစ္ဆာ-ခြင်း၊ ယသိတုံ-စားခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆာ-အလိုရှိခြင်း၊ ဖိယစ္ဆာ-စားလိုခြင်း၊ တိတိက္ခာ-သည်းခံခြင်း၊ ဗုတုက္ခာ-စားလိုခြင်း၊ ပါတုံ-သောက်ခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆာ-အလိုရှိခြင်း၊ ပိပါသာ-သောက်လိုခြင်း၊ မဏ္ဍုကကတိယာ-နည်းဖြင့်၊ ဝါဓိကာရတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝါဒေသာဘာဝေါ-ဝါ အပြု၏ မရှိခြင်းသည်။ (ဟောတိ)။ [တတော ပါမာနာနံ ဝါမံသေသု-သုတ်၌ ဝါသဒ္ဓါလိုက်လာခြင်းကြောင့် ပါကို ဝါ မပြုရ၊] ဗျာပိတုံ-ပြန်နံခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆာ-ခြင်း၊ ဝိစ္ဆာ-ပြန်နံစေလိုခြင်း။ [“ဝိ+ဣစ္ဆာ” ဟု ခွဲ၊ ဝိဉ္ဇပသာရသည် “ဗျာပန-ပြန်နံခြင်း” အနက်ဟောတည်း။ “ဝိ+ဣသု” တည်၍ ဣစ္ဆာအတိုင်း တွက်၊] ဣစ္ဆာဒိ။

တိပစ္စယေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)။ [“အ-တိ-ယ” ဟု ၃ ပစ္စည်း ပြုခဲ့ရာ အပစ္စည်း၏ ပုံစံကို ပြပြီး၍ တိပစ္စည်း၏ ပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် “တိ ပစ္စယေ” မိန့်၊] သမ္ဘဝနံ-ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်း၊ သမ္ဘုတိ-ခြင်း။ [“သံပဗ္ဗဘူ” တည်း၊] ဝါဓိကာရတော-ကြောင့်၊ တိပစ္စယမိ-တိပစ္စည်း နှောင်းရာ၌၊ န ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိ မပြုရ၊ [အညေသူစ၌ ဝါ သဒ္ဓါလိုက်သောကြောင့် တိ နှောင်းရာ၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုရ၊] သဝဏံ-ကြားခြင်း၊ သုတိ-ကြားခြင်း၊ နယနံ-ဆောင်ခြင်း၊ နိတိ-ဆောင်ခြင်း၊ -ဝါ၊ ဧတာယ-ဤနည်းဖြင့်၊ နိယတိ-ဆောင်အပ်၏၊ ဣတိ နိတိ။ [“လောကနိတိ” စသည်၌ ပါသော နည်းလမ်းများကို “နိတိ” ဟု ခေါ်၏၊] မန-ဉာဏေ၊ မညတိ-သိတတ်၏၊ ဣတိ မတိ။

နောတိ တိမိတိ ဝတ္တတေ။

၆၀၀။ ဂမဓန၊ပေ၊န္တော။ ။တပစ္စယေ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တိမိစလည်းကောင်း၊ ဂမ၊ပေ၊ ဣစ္စေဝမာဒိနံ-ဂမ၊ ဓန၊ ဟန၊ ရမ အစရှိကုန်သော၊ မကာရ နကာရန္တာနံ-မ အက္ခရာ နအက္ခရာ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဓာတူနံ-တို့၏၊ [သီ မုဉ္ဇ ဤအတိုင်းရှိသည်၊] အန္တော-အဆုံးဖြစ်သော၊ ဗျဉ္ဇနော-မ ဗျဉ်း နဗျဉ်းသည်၊ နော-ကျေသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တလောပေါ-ဓာတုန်ချေ။ [မတိ၌ ဓာတုန်(န်)ကို ချေ-ဟူလို၊] ဂမနံ-သွားခြင်း။

ဂတိ-ခြင်း၊ ဝါ၊ ဂန္ထဗ္ဗာ-ရောက်ထိုက်သောဘုံသည်။ ဂတိ-ဂတိမည်၏။ [ဤ
 နေရာ၌ “ခနနံ ခန္တဗ္ဗာတိဝါ ခတိ” ဟု ရှိလျှင် “ဂမခန” အစဉ်ကျ၍ ကောင်း၏။
 ခနနံ-တူးခြင်း၊ ဝါ၊ ခန္တဗ္ဗာ-တူးထိုက်၏။ ဣတိ ခတိ။] ဥပဟနနံ-ကပ်၍
 နိပ်စက်ခြင်း၊ ဥပဟတိ-ခြင်း၊ တာယ-ထို အရာဖြင့်၊ ရမန္တိ-မွေ့လျော်ကုန်၏။
 ဣတိ ရတိ၊ ဝါ၊ ရမဏံ-မွေ့လျော်ခြင်း၊ ရမတိ-ခြင်း၊ တန-ဝိတ္တာရေ၊ တနနံ-
 ချဲ့ခြင်း၊ တတိ-ခြင်း၊ ယမု-ဥပရမေ၊ နိယမနံ-ရှောင်ခြင်း၊ နိယတိ-ခြင်း၊
 ရမတေ ရမတိတျာဒိသု ပန-ရမတေ၊ ရမတိဟူသော အာချာတ်ကြိယာတို့၌
 ကား၊ အကာရဗျုပဟိတတ္တာတိ-ဝိကရဏ အပစ္စည်း ခြားအပ်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ န ဓာတုန္တလောပေါ-ဓာတုန်ကို မချေရ။ [“အကာရ ဗျုပဟိ
 တတ္တာတိ-ဝိကရဏပစ္စယဘူတေန အကာရေန ဗျုပဟိတတ္တာ” ဟု ဋီကာဖွင့်
 သောကြောင့် “ရမတေ-မွေ့လျော်၏။ ရမတိ-၏” တို့ အာချာတ် ပုဒ်များဖြစ်
 သည်။ “ရမတော” ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။]

ဘုဉ္ဇနံ - စားခြင်း၊ ဘုတ္တိ - ခြင်း၊ ယုဉ္ဇနံ-အားထုတ်ခြင်း၊ ယုတ္တိ-ခြင်း၊
 ဘုဇာဒိနံ ‘မန္တော နော ဒွိစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တလောပေါ၊ ဒွိတ္တဉ္ဇ၊
 သမာပဇ္ဇနံ-ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်း၊ သမာပတ္တိ-ခြင်း၊ ဝါ၊ သမာပဇ္ဇတေ-
 ကောင်းစွာရောက်အပ်၏။ ဣတိ သမာပတ္တိ။ [သံ+အာပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်၊ “ဈာန်-
 သမာပတိ” ဟု ရာ၌ “ကောင်းစွာရောက်အပ်” ကိုပင် “ဝင်စားအပ်” ဟု
 ခေါ်၏။] သမ္ပတ္တိ-ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၊ ဝါ-ကောင်းစွာရအပ် ရောက်အပ်
 သော စည်းစိမ်။ [သံပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်။] ဂုပါဒိနဉ္ဇာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တလောပ
 ဒွိတ္တာနိ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဟာဒိတော-ဟာ
 အစရှိသော ဓာတ်မှနောက်၌။ [အာဒိဖြင့် ဇာဓာတ်ကို ယူ၊] တိဿ-တိ
 ပစ္စည်း၏။ နိ-နိ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဟာနိ-ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ဇာနိ-ဆုံးရှုံး
 ခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား “ဇာဟာဟိနိ” ဟု သုတ်တည်၍ နိပစ္စည်း
 သက်၏။]

ယုပစ္စယေ-၌(ဥဒါ)ဟရဏံ)၊ စိတ-သဉ္ဇေတနေ-ကောင်းစွာစေ့ဆော်ခြင်း
 ၌...၏။ စေတယတိ-စေ့ဆော်တတ်၏။ ဣတိ အတ္ထေ၊ ယုပစ္စယော-သက်၊
 အနာဒေသ ဝုဒ္ဓိ-အန အပြု၊ ဝုဒ္ဓိ အပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) အာပစ္စယော-
 အာပစ္စည်းသက်၊ စေတနာ-စေ့ဆော်တတ်သောတရား၊ ဝိဒ-ဉာဏေ။ [“ဝိဒ-
 အနာဝနေ” ဆိုလျှင် သာ၍လိုက်ရော၏။] ဝေဒယတိ-အရသာကို သိတတ်
 (ခံစားတတ်)၏။ ဣတိ ဝေဒနာ၊ ဒိသီ - ဥစ္စာရဏေ - ရွတ်ဆိုခြင်း၌...၏။

ဒေသီယတိ-ဟောပြောအပ်၏။ ဣတိ ဒေသနာ၊ ဘာဝီယတိ-ဖြစ်စေအပ်၏၊ ပွားစေအပ်၏။ ဣတိ ဘာဝနာ၊ (ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း)၊ ဣစ္စာဒိ။

ဣတ္ထိယံတိ ဝါတိစ ဝတ္တတေ။

၆၀၁။ ကရတော ရိရိယ။ ။ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိလိန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အနိတ္ထိယံဝါ-ပုံလိန် နပုံလိန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အဘိဓေယျာယံ-ဟော အပ်သော်၊ ကရဓာတုတော-မှ နောက်၌၊ ရိရိယ ပစ္စယော ဟောတိ၊ ရာဒိ လောပေါ၊ ကတ္တဗ္ဗာ-ပြုထိုက်သော အမှုအရာသည်၊ ကိရိယာ-မည်၏။ ကရဏီယံ-ပြုထိုက်သော အမှုသည်၊ ကိရိယံ-မည်၏။ [“အကိရိယေ ဓမ္မေ” ဟု ပုလ္လိန်လည်း ရှိ၏။]

ကတ္တရီတိ ဝတ္တတေ။

၆၀၂။ ဇိတော ဣန သဗ္ဗတ္ထ။ ။သဗ္ဗကာလေ-အလုံးစုံသော ကာလ ၃ ပါး၌၊ ကတ္တရိ-၌၊ ဇိကုတိ-ဇိ ဟူသော၊ ဧတာယဓာတုယာ-မှ၊ ပရော- (ဟုတ္တာ)၊ ဣန ပစ္စယော ဟောတိ၊ ပါပကေ-ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလေ ဓမ္မေ-တို့ကို၊ အဇိနိ-အောင်တော်မူပြီ၊ ပေ၊ ဣတိ ဇိနော။

ဣနာတိ ဝတ္တတေ။

၆၀၃။ သုပတောစ။ ။ပေ၊ သုပ-သယေ၊ သုပတိ-အိပ်တတ်၏၊ ဝါ သုပနံ-အိပ်ခြင်း၊ ဣတိ သုပိနော၊ သုပိနံ-အိပ်ခြင်း၊ ဝါ-အိပ်မက်။ [အိပ် ပျော်ခြင်းကို သုပိန ဟု ခေါ်၏။ ထို အိပ်ပျော်ခိုက်၌ဖြစ်သော အိပ်မက်ကို လည်း ဧကဒေသျှူပစာရအားဖြင့် “သုပိန”ဟုပင် ခေါ်သည်။]

သိ-သယေ၊ ဤသံ ဣတိ-ဤသံ ဟူသည်၊ ဥပပဒံ-တည်း၊ ဘဝတာ- သည်၊ ဤသံ-မပြုငြင်သဖြင့်၊ သီယတိ-အိပ်ခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထေ။

၆၀၄။ ဤသံဒုသဟိ စ။ ။ဤသံ ဒုသုဣတိ-ဤသံနိပါတ်၊ ဒုသု ဥပသာရ ဟူကုန်သော၊ ဧတေဟိ ဥပပဒေဟိ-ဤ ဥပပဒတို့မှ၊ ပရေဟိ- ကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-တို့မှနောက်၌၊ ဓ ပစ္စယော ဟောတိ၊ သောစ-ထို ဓ ပစ္စည်းသည်လည်း၊ [“ဘာဝကမ္မေ သွဝ ဟောတိ”၌ စပ်။]

၆၀၅။ ဘာဝကမ္မေသု ပေ၊ ဓတ္တာ။ ။ဘာဝကမ္မေ ဣတိ-ဘော၊ ကံဟူကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္ထေသု-ကို၌၊ ကိစ္စတ္တဓတ္ထဣတိ-ကိစ္စအနက် ရှိသော ပစ္စည်း၊ ဣ အနက်ရှိသော ပစ္စည်း၊ ဓ အနက်ရှိသော ပစ္စည်းဟူကုန် သော၊ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-သို့၊ နိယမတော-မှတ်သားခြင်းကြောင့်၊ ဘာဝကမ္မေသွဝ-ဘောက် အနက်တို့၌သာ၊ ဟောတိ။ [“သောစ ကတ္တားနှင့် ညီအောင် “ဟောတိ” ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊] ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဓ ကာရာ

နုဗန္ဓဿ-ခံ အနုဗန်ကို၊ လောပေါ-ချေ၊ ဝုဒ္ဓိအယာဒေသ ဒွိတ္တာနိ ဝုဒ္ဓိ၊ အယ အပြု၊ ဒွေဘော်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဘဝတာ-သည်၊ ဤ သဿယော- မငြိငြင်သဖြင့် အိပ်ခြင်း၊ ဒုက္ခေန-ဆင်းရဲသဖြင့်၊ သီယတိ-အိပ်ခြင်း၊ ဣတိ၊ ဒုက္ခဿယော-၏၊ သုခေန-ချမ်းသာသဖြင့်၊ ပေ၊ သုဿယော။

၆၀၅။ ကိစ္စ ဣ ခတ္ထာ—[“ခတ္ထာ”ဟု ရှိကြ၏။ “ဤသံ ဒုသဟိ ခ”ဟုလည်းကောင်း၊ “ကွစိဓာတုတျာဒိနာ ခကာရာနုဗန္ဓဿ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုခြင်းကြောင့် “ခတ္ထာ”ဟုသာ ရှိစေ။] “ကိစ္စတ္ထ၊ ဣတ္ထ၊ ခတ္ထ”ဟု အတ္ထကို ရှေ့ပုဒ်များနှင့်လည်း တွဲ၊ ထိုတွင် ကိစ္စ ပစ္စည်း၏ အနက်ဟူသည် “ပေသာ တိသဂ္ဂ ပတ္တကာလေသု ကိစ္စာ” သုတ်၌ ပြအပ်သော ပေသ-အတိသဂ္ဂ-ပတ္တကာလ-အနက်တို့တည်း။ ဣတ္ထဟူသည် “ဘျာဒိဟိ မတိ ဗုဓိ ပူဇာဒိဟိစ ဣတ္ထာ” သုတ်ဖြင့် ပြအပ်သော ကြောက်ခြင်း သိခြင်း ပူဇော်ခြင်း စသော အနက်တည်း။ ထို ဘိစသော ဓာတ်နောင် သက်ရသဖြင့် ထို ဓာတ်၏ အနက်များ ကိုလည်း ဣပစ္စည်းက တွဲဖက်၍ ဟောရာရောက်၏။ ခတ္ထဟူသည် “ဤသံ ဒုသဟိ ခ” သုတ်ဖြင့် ပြအပ်သော “ဤသံ-ဒု-သု”တို့၏ အနက်တို့တည်း။ ထို ဥပပဒရိသော ဓာတ်နောင် သက်ရသဖြင့် ထို ဥပပဒတို့၏ အနက်ကိုလည်း ခ ပစ္စည်းက ဟောရာ ရောက်၏။

ဣစ္စေတေ ပစ္စယာ—“ကိစ္စ ဣ ခတ္ထ”အရ ပစ္စည်း၏ အနက်ကို ရသော်လည်း အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ထို အနက်ရှိသော ပစ္စည်းများ ကိုပင် “ကိစ္စ ဣ ခတ္ထ”အရ ယူစေလို၍ “ကိစ္စ ဣ ခတ္ထ ဣစ္စေတေ ပစ္စယာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဤသုတ် ဆိုလိုရင်းကား-“ပေသ အတိသဂ္ဂ ပတ္တကာလ အနက်တို့၌ ကိစ္စပစ္စည်း သက်”ဟု ဆိုထားရာဝယ် ထို အနက်များသည် သာဓကအနက် မဟုတ်သေး၊ သာဓက အနက်ကို မဟောလျှင်လည်း ကိတ်ပစ္စည်း မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ပေသ စသောအနက်၌ သက်သော ကိစ္စ ပစ္စည်းသည် အဘယ် သာဓကအနက်၌ သက်သနည်း-ဟု မေးဖွယ် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ဘာဝကမ္မေသု ကိစ္စ ဣ ခတ္ထာ”ဟု ဤသုတ်က ပေသ စသော အနက်၌ သက်သော ကိစ္စပစ္စည်း၏ သာဓကအနက်ကို သတ်မှတ်ပြရသည်။ ထိုအတူ ဘိစသော အနက်၌ သက်သော ဣ ပစ္စည်း-ဤသံ စသော အနက်၌ သက်သော ခ ပစ္စည်းတို့လည်း ထိုသုတ်များ၌ မည့်သည့် သာဓကဝယ် သက်-ဟု သတ်မှတ်ချက် မပါသေးသောကြောင့် ဤသုတ်က ဘာဝကမ္မသာဓက၌ သက်-ဟု သတ်မှတ်ပြရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤသုတ်သည် သာဓက အနက်ကို သတ်မှတ်ပြသော ပရိဘာသာ (နိယမ) သုတ်တည်း ဟု မှတ်။

ဤသဿယော—“ဤသံ+သိ၊ ခ” ခံ အနုဗန် ချေ၊ အညေသုစဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဧကို အယပြု (ဤသံ+သယ) ကမ္မဓာရ စပ် (ဤသံ+သယ) ဗျဉ္ဇနေစဖြင့် နိဂ္ဂဟိတံ ချေ၊ သံ ဒွေဘော်လား၊ [သက္ကတ၌ “ဤသတ်”နိပါတ်သည် ပါဠိ၌ “ဤသံ”ဟု ဖြစ်၏။ ထို ဤသံလည်း အင်္ဂါစွာ(မငြိငြင်)အနက်ဟော ဟု ကာတန္တ ဆို၏။]

ကမ္မေ-၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဤသံ-မငြိုငြင်သဖြင့်၊ ကရိယတိ-ပြုအပ်၏။
 ဣတိ ဤသက္ကရံ-မည်၏။ ဘဝတာ-သည်။ ကမ္မံ-အမှုကို၊ ဤသက္ကရံ-
 မငြိုငြင်သဖြင့် ပြုအပ်၏။ ဧဝံ၊ ဘဝတာ-သည်။ ဟိတံ-စီးပွားကို၊ ဒုက္ခေ-
 ဖြင့်၊ ကရိယတိ-၏။ ဣတိ ဒုက္ကရံ။ [ဤ၌လည်း ကတ္တားကံပုဒ်တို့ကို ရှေးဦး
 စွာ ပေးနိုင်၏။] ဗာလေန-လူမိုက်သည်။ ပါပံ-ကို၊ သုကရံ-လွယ်ကူစွာ ပြု
 အပ်၏။ [“သုခေန ကရိယတိတိ”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု။] ဒုက္ခေန၊ ဘရိယတိ-မွေးမြူ
 အပ်၏။ ဣတိ ဒုဗ္ဘရော-မည်၏။ မဟိစ္ဆော-အလိုကြီးသူတည်း။ သုခေန-
 ဖြင့်၊ ဘရိယတိ-၏။ ဣတိ၊ သုဘရော-၏။ အပ္ပိစ္ဆော-အနည်းငယ်သာ အလို
 ရှိသူတည်း။ ဒုက္ခေန-ဖြင့်၊ ရက္ခိတဗ္ဗံ-စောင့်ရှောက်ထိုက်၏။ ဣတိ ဒုရက္ခံ-
 ၏။ စိတ္တံ-စိတ်တည်း။ ဒုက္ခေန၊ ပဿိတဗ္ဗော-မြင်ထိုက်၏။ ဣတိ ဒုဒ္ဒသော-
 ၏။ ဓမ္မော-တည်း။ [ဒိသ၌ ဣကို ကွစိဓာတုဖြင့် (အ)ပြု။] သုခေန၊ ပဿိ
 တဗ္ဗံ-မြင်ထိုက်၏။ ဣတိ သုဒဿံ၊ ပရဝဇ္ဇံ-သူတစ်ပါး အပြစ်တည်း။
 [ကွစိဓာတုဖြင့် ဒိသကို ဒဿပြု။] ဒုက္ခေန၊ အနုဗုဒ္ဓိတဗ္ဗော-လျော်စွာသိထိုက်
 ၏။ ဣတိ ဒုရနုဗောဓော။ [ဒု+အနုဗောဓ၊ ရံ အာဂံ၊] သုခေန၊ ဗုဒ္ဓိတဗ္ဗံ-
 သိအပ် သိနိုင်၏။ ဣတိ သုဗောဓံ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဗုဓ-အဝဂမနေ၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ သင်္ခတာ သင်္ခတသမ္ပုတိဘောဒေ-
 သင်္ခတ၊ အသင်္ခတ၊ ပညတ်အပြားရှိကုန်သော။ [ရုပ်နာမ် ခန္ဓာကို သင်္ခတ၊
 နိဗ္ဗာန်ကို အသင်္ခတ၊ ပညတ်ဟူသမျှကို သမ္ပုတိ-ဟု ခွဲ။] ဓမ္မေ-တရားတို့ကို၊
 အဗုဒ္ဓိ-သိတော်မူပြီ။ ပေ၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌။ [တ ပစ္စယော ဟောတိ-၌
 စပ်။] တ ဣတိ ဝတ္တတေ။

၆၀၆။ ဗုဓဂမာဒိတ္ထေ ကတ္တရိ။ ။ဗုဓ ဂမ ဣစ္စေဝ မာဒိဟိ-ဗုဓ၊ ဂမ
 အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-တို့မှနောက်၌၊ တဒတ္ထေ-ထို ဗုဓ ဂမုစသော ဓာတ်
 တို့၏ အနက်ကို၊ ဂမ္မမာနေ-သော်၊ ကတ္တရိ-၌၊ သဗ္ဗကာလေ-၌၊ တပစ္စယော
 ဟောတိ။

၆၀၆။ သုတ်၌- “ဗုဓဂမာဒိနံ+အတ္ထော၊ ဗုဓဂမာဒိတ္ထော”ဟု ပြု၊ ထို ပါဠိက
 “ဗုဓဂမ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏ အနက်၌ တ ပစ္စည်းသက်”ဟု တိုက်ရိုက် ပြသဖြင့်
 ဗုဓဂမ စသော ဓာတ်တို့မှ နောက်၌ သက်ရကြောင်းကို သာမတ္ထိယတ္ထအားဖြင့် သိသာ
 သည်။ ထို့ကြောင့် “ဗုဓဂမ ဣစ္စေဝမာဒိဟိ ဓာတူဟိ”ဟု ဝုတ္တိဖွင့်သည်။ [တေသံ
 အတ္ထေ ဗုဒ္ဓနာဒိဘောဒေ ဂမ္မမာနေ သာမတ္ထိယတော တဒတ္ထေဟိ ဗုဓဂမာဒိဟိယေဝ
 တ ပစ္စယော၊ တေန ဝုတ္တံ-ဗုဓဂမ ဣစ္စေဝမာဒိဟိ ဓာတူဟိတိတိ-ဋီကာ၊ နှာသ၌
 တစ်မျိုးဖွင့်ထား၏။ ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

တဿာတိ ဝတ္တတေ၊...

၆၀၇။ ဓပဘဟေဟိ ဓပာစ။ ။ဓပန္တ ဘဟန္တေဟိ-ဓ ပ အဆုံးရှိကုန်၊ ဘ ဟ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ ပရဿ၊ ပစ္စယတကာရဿ-ပစ္စည်း တွင် ပါဝင်သော တ အက္ခရာ၏၊ ယထာက္ခမံ ဓကာရ ပကာရာဒေသာ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဓဘတော-ဓ၊ ဘမှ၊ (ပရဿ) တကာရဿ- တ ပစ္စည်း၏၊ ဓကာရော-ဓပြု၊ ဟ စတုတ္ထာနန္တိ ဧတ္ထ-ဟ စတုတ္ထာနံ စသော သုတ်၌၊ ဟ ကာရဂ္ဂဟဏတော-ဟ အက္ခရာကို ယူခြင်းကြောင့်၊ ဟကာရ တောပိ-ဟမှ နောက်၌လည်း၊ ကွစိ၊ ဓတ္တံ-ဓပြု၊ အဗျဝဓာနေဝ-မခြားရာ၌ သာ၊ အယံ-ဤ အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ၊) တေန-ကြောင့်၊ ရန္တတိ အာရာ ဓိတော ဝနိတော လဘိတွာ ဂဟိတော တျာဒိသု-တို့၌၊ ပစ္စယာဂမဗျဝဟိ တတ္ထာ-အပစ္စည်း၊ ဣ အာရုံခြားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဘဝတိ- ဓ၊ ပ အပြု မဖြစ်။

၆၀၇။ ဓပန္တ ဘဟန္တေဟိ—ဓပန္တဓာတ်တို့နောင် အစဉ်အတိုင်း ဓ-ပ ပြု၊ ဘ- ဟန္တဓာတ်တို့နောင်လည်း အစဉ်အတိုင်း ဓ-ပပြု၊ ဤသို့ စဉ်စေလို၍ “ဓပန္တ-ဘ ဟန္တေဟိ” ဟု ခွဲ၍ ဖွင့်သည်။ ဤအဖွင့်အရ ဓ-ဘဆုံးသောဓာတ်နောင် တပစ္စည်းကို ဓ ပြု-ဟု သိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “ဓ ဘတော တကာရဿ ဓကာရော”ဟု နောက်၌ မိန့်သည်။ တကို ဓ-ပပြုရာ၌လည်း “တ” ပစ္စည်း တစ်မျိုးသာ မက၊ တံ-တွာ စသည်၌ ပါသော တ ကိုပါ ယူစေလို၍ “ပစ္စယ တကာရဿ”ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် “သုဗုဒ္ဓံ” စသော ပြယုဂ်များကို တွေ့ရပေသည်။

ဟစတုတ္တာန ဗေ၊ ကွစိ ဓတ္တံ—ဖွင့်ခဲ့သည့်အတိုင်းဆိုလျှင် ဟ ဆုံးသောဓာတ်နောင် ပ-သာပြုနိုင်ခွင့် ရှိ၏ သို့သော် “ဟ စတုတ္တာန မန္တာနံ ဒေါဓေ”သုတ်၌ ဓ အပြုနှောင်း ရာဝယ် ဟနှင့် စတုတ္ထက္ခရာစုကို ဒ-ပြုဟု ဆိုထားသဖြင့် ဟကာရန္တဓာတ်နောင် တကို ဓပြုသေးကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ဟကာရန္တဓာတ်နောင် ဤဓပဘဟေဟိ- သုတ်ဖြင့် အနည်းငယ် ဓ ပြုရသေးသည်ဟုလည်း မှတ်ပါ-ဟူလို။

အဗျဝဓာနေဝါယံ—ဤသုတ်က “တကို ဓ-ပပြုမည်”ဟု ဆိုထားသော်လည်း တစ်စုံ တစ်ခုဖြင့် မခြားကွယ်ရာ၌သာ ပြုသည်။ ရန္တတိ၌ “ရစ် အတိ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဓ်နှင့် တ အကြား၌ အပစ္စည်း ခြားသောကြောင့်လည်ကောင်း၊ အာရာဓိတော စသည်၌ “အာပုဗ္ဗ ရာဓိ+ တ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဓ်နှင့် တ အကြား ဣအာရုံ ခြာသောကြောင့် လည်းကောင်း တကို ဓ မပြုရ၊ ဝဗု-လဘ-ဂဟတို့၌လည်း ဣအာရုံ ခြားပုံကို သိပါ။ ဓ ပ ဘ ဟစုံအောင် ပုံစံအများ ပြထားသည်။ [အာပုဗ္ဗ၊ ရာဓ-တောသနေ (နှစ်သက် ခြင်း) ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် အာရာဓိတောဟု ပြီး၏။ “အာရဋ္ဌံ (နှစ်သက်အပ်သော) စိတ္တံ ယေသံတိ အာရဋ္ဌစိတ္တာ=နှစ်သက်အပ်သော စိတ်ရှိသူတို့”ဟူရာ၌ ရာ၏ အာကို ကွစိဓာတုဖြင့် ရဿပြု။]

၆၀၈။ ဟ စတုတ္ထာနု ပေ၊ ဓေ။ ။ပရေ၊ ဓကာရေ-ခ အပြုကြောင့်၊ ဓာတုတ္တဘူတာနံ-ကုန်သော၊ ဟကာရဿ-ဟ အကွရာ၏လည်းကောင်း၊ ဝဂ္ဂ စတုတ္ထာနုဉ္စ-ဝဂ်၏ စတုတ္ထ အကွရာတို့၏လည်းကောင်း၊ ဒကာရာဒေသော ဟောတိ။ [သီမူအတိုင်း၊] ဗုဒ္ဓေါ-သိတော်မူသော၊ ဘဂဝါ-ဘုရား။

သရဏံ-ကိုးကွယ်ခြင်းသို့၊ အဂစ္ဆိ-ရောက်ပြီ၊ ပေ ၊ ဣတိ သရဏံတော-၏၊ ဥပါသကော-ဥပါသကာတည်း၊ ဂမ ခန ဟန ရမာဒိနမန္တောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုတ္တလောပေါ-ချေ။ [သရဏံ၌ အံလည်း မကျေသော အလုတ္တသမာသံစပ်၊] ဧဝံ၊ ဇာနာတိ-သိတတ်၏၊ ဣတိ ဉ္စတော၊ ဣ=ဂတိမှ၊ ဥပေတိ-ကပ်ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ ဥပေတော။ [ဥပ+ဣဓာတ်၊ ဣကို ဧ အသဝဏ်ပြု၊ ဗုဓ မမာဒိတ္ထေသုတ်အရ ဗုဓ-ဂမု အနက်ရှိသော ဓာတ်များ ပြီး၍ အာဒိအရ ပုံစံကို ပြလတ္တံ့။]

စိန္တ-စိန္တယံ-သိခြင်း၌....၏။ [“စိတိစိန္တောတု ဇာနေန ”] စိန္တေတိ-သိတတ်၏၊ ဣတိ စိတ္တံ၊ ဝပါဒိနဉ္စတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုတ္တလောပဒ္ဒိတ္တာနိ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) သန္ဓ-သင်္ဂေ၊ ရူပါဒိသု-ရူပ အစရှိသော အာရုံတို့၌၊ အသဉ္စိ-ငြိကပ်ပြီ၊ ပေ၊ သဉ္စိဿတိတိ သတ္တော-သတ္တမည်၏၊ ဘုဇာဒိနမန္တော နော ဒွိဓာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုတ္တလောပေါ-ချေ၊ ဒွိတ္တဉ္စ-လာ။

သညာယန္တိ ဝတ္တတေ။

၆၀၉။ တိကိစ္စာသိဋ္ဌေ။ ။သညာယံ-နာမည်ကို၊ အဘိဓေယျာယံ-သော်၊ အာသိဋ္ဌေ-တောင့်တခြင်း အနက်ကို၊ ဂမ္ပမာနေ-သော်၊ ဓာတူဟိ-တို့မှနောက်၌၊ တိ ပစ္စယော-သည်လည်းကောင်း၊ ကိတ် ပစ္စယောစ-ကိတ်ပစ္စည်းသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ၊ ဇိနော-ဘုရားရှင်သည်၊ ဇနံ-ဤသူ့ကို၊ ဗုဇ္ဈတု-သိတော်မူပါစေ၊ ဣတိ-ဤတောင့်တ စကားကြောင့်၊ ဇိနဗုဒ္ဓိ-မည်၏၊ ဓကာရ ဒကာရာဒေသာ-တ ပစ္စည်း၏ ဓ အပြု၊ ဓာတုန် ဒ အပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) အဿ-ထိုသူအား၊ ဇနံ-ဥစ္စာသည်၊ ဘဝတု-ဖြစ်ထွန်းပါစေ၊ ဣတိ-ဤတောင့်တ စကားကြောင့်၊ ဇနဘူတိ-မည်၏။

အသဉ္စိ- အသဉ္စိ စသည်ဖြင့် ရှိကြ၏၊ သန္ဓဓာတ် ဘူဝါဒိဖြင့် “အသဉ္စိ”မဖြစ်နိုင်၊ သဉ္စဓာတ်ဖြင့်သာ အသဉ္စိ ဖြစ်နိုင်၏၊ အခြားကျမ်း၌လည်း “ရူပါဒိသု သဉ္စတိတိ သတ္တော”ဟု ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် “အသဉ္စိ”ဟု ပြင်သည်၊ ဓာတုန် ချေရာ၌လည်း စိန္တ-သန္ဓတို့၏ နှ-နုကိုပင် နျာသဉ္စိ ချေ၏၊ ရူပသိဒ္ဓိ ဆဒါဒိဟိ တ ဩဏံ သုတ်၌ကား နကို နိဂ္ဂဟိတံ ပြု၍ ချေပြီးမှ တ-ဇ တို့ကို ချေသည်။

ကိတ် ပစ္စယေ-၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘဝတု-ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ-
 ဤတောင့်တ စကားကြောင့်၊ ဘူတော-မည်၏၊ ဓမ္မော-တရားတော်သည်၊
 ဇနံ-ဤသူ့ကို၊ ဒဒါတိ-ပေးပါစေ၊ ဣတိ၊ ဓမ္မဒိန္နော၊ ဘိဒါဒိတော ဣန္ဒ အန္တ
 ဤဏာဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ တပစ္စယဿ-၏၊ ဣန္ဒာဒေသော-ဣန္ဒပြု၊ ဝဗုတု-
 တိုးပွားပါစေ၊ ဣတိ၊ ဝဗုမာနေော၊ ဘူဝါဒိတော အ ဣတိ-သုတ်ဖြင့်၊ မာနန္တေ
 သု-မာန အန္တ ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ အ ပစ္စယော-သက်။ [ဝဗုဓာတ်၏ ဓာတွန်
 သရကို ချေသည့်အခါ ကပ်ဖို့ရာ သရမရှိ၍ အပစ္စည်းသက်မှ ပြီးသည်။]
 နန္ဒတု-နှစ်သက်ပါစေ၊ ဣတိ နန္ဒကော၊ ဇီဝတု-အသက်ရှည်ပါစေ၊ ဣတိ
 ဇီဝကော၊ ဣစ္စာဒိ။ [ဤသုတ်ဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ
 ၌ ပြထားသည်။]

၆၁၀။ အာဂမာတု ကော။ ။အာပုဗ္ဗ ဂမိတော-အာရှေးရှိသော ဂမုဓာတ်
 မှ (နောက်၌) တုက ပစ္စယော ဟောတိ၊ ကိတကတ္တာ-ကိတအမည် ရှိသည်
 ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကတ္တရိ-၌၊ (ဟောတိ)၊ အာဂစ္ဆတိ-လာရောက်တတ်၏၊
 ဣတိ အာဂန္တုကော-(ဧည့်သည်)မည်၏။

ဂမာတိ ဝတ္တတေ။

၆၁၁။ ဘဗ္ဗေ ဣက။ ။ဘဗ္ဗတ္ထေ-“ထိုက်သူ” ဟူသော အနက်၌၊
 ဂမိတော ဣကပစ္စယော ဟောတိ၊ ဂန္တု-သွားခြင်းငှာ၊ ဘဗ္ဗော-ထိုက်သူ
 တည်း၊ ဂမိကော-ခရီးသွားထိုက်သူ၊ ဘိက္ခူ-ခရီးသွားမည့် ရဟန်းတည်း၊...
 တေကာလိက ပစ္စယန္တနယော-ကာလ ၃ ပါးရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော
 ပုဒ်တို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်၊ (တေကာလိက ကိတကပစ္စန္တနယော-
 ကာလ ၃ ပါးရှိသော ကိတပစ္စည်းတို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်” ဟုလည်း
 ပါဠိရှိ၏)၊ နိဋ္ဌိတော-ပြီ။

ရုပ်တွက်။ ။“ဇိန သဒ္ဓါပပဒ ဗုဓ၊ ဇနသဒ္ဓါပ ပဒ ဘူ” စသည်ဖြင့် တည်၍
 ဥပပဒရှိသမျှ၌ ဆိုင်ရာဝိဘတ်သက်၊ သမာသံစပ်၊ ဝိဘတ်ချေ၊ ဘူတော-စသော ဥပပဒ
 မရှိရာ၌ “ဘူ” စသည်တည်း၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းသက်၍ ရုပ်တွက်လေ၊
 “ဘဝတူတိ ဘူတော”အရာဝယ် မောဂ္ဂလ္လာန်၌ “ဘဝကော”ဟု ဣပစ္စည်းဖြင့် ရှိ၏၊
 ဤဇိနဗုဒ္ဓိ စသော ပုဒ်များသည် အမြဲနာမည်ဟောချည်း မဟုတ်၊ အချို့အရာ၌သာ
 နာမည်ဟော၍ များစွာသော အရာ၌ကား “ဘုရား၏+သိခြင်း”စသည်ဖြင့် ကြိယာ
 စသော အနက်များကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဇိနဗုဒ္ဓိတိ အာသိသတ္ထေစ ကုစိသညာ-
 ဇိနဗုဒ္ဓိ ဟူသည် အာသိသ အနက်ဝယ် အချို့အမည် သညာတည်း၊ အများအားဖြင့်ကား
 အမည်သညာ မဟုတ်-ဟူလို” ဟု ရူပသိဒ္ဓိ ဋီကာမိန့်သည်။

၆၁၂။ အတိတေ ၊ပေ၊ တာဝီ။ ။အတိတေ-သော၊ ၊ပေ၊ ဟောန္တိ၊
 စတေ ဝေ-ဤ၊ ပစ္စည်းတို့သည်ပင်၊ ပရသမညာယ-တစ်ပါးသော သက္ကတ
 ကျမ်းတို့၏ အမည်ဖြင့်၊ နိဋ္ဌသညကာပိ-နိဋ္ဌ အမည်ရှိကုန်သည်လည်း၊
 (ဟောန္တိ)၊ တေစ-ထိုပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ ကိတ်သညတ္တာ ကတ္တရိ ဘဝန္တိ၊
 အဘဝီ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ ဘူတော ဘူတာ ဘူတံ-မည်၏၊ [၃ လိနံ၊] အညေသု
 စာတိဇတ္ထ-၌၊ အနုဝတ္တိတ ဝါဂ္ဂဟဏေန-ကြောင့်၊ တ တဝန္တူ တာဝီသု-တို့
 ကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ နဟောတိ၊ ဟု-ဒါနာဒနဟဗျပဒါနေသု၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ အဟဝိ-
 ပူဇော်ပြီ၊ [ကတ္တားဟောဖြစ်၍ “အဂ္ဂိ”ဟု အဝုတ္တကံ ရှိစေ၊] တဝန္တူပစ္စယေ-
 ၌၊ အာသိမ္ပိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာကံရော-အာ ပြု၊ အဂ္ဂိ-မီးကို၊ ဟုတဝါ-ပူ
 ဇော်ပြီးသူ၊ ဟူတဝန္တော-ပူဇော်ပြီးသူတို့၊ ဣစ္စာဒိ-သည်၊ ဂုဏဝန္တသမံ-၏၊
 တာဝီမိ-၌၊ အဂ္ဂိ-ကို၊ ဟုတာဝိ-ပူဇော်ပြီးသူ၊ ဟုတာဝိနော-တို့၊ ဣစ္စာဒိ-
 သည်၊ ဒဏ္ဍိသမံ-ဒဏ္ဍိသဒ္ဓါနှင့် တူ၏။ [“ဣတ္ထိယံ-ဣတ္ထိလိနံ၌ ”ဟု သိမ္ပု၌
 ပါသည်၊] ဣနိပစ္စယော-သက်။ [“ဣနိပစ္စယေ”ဟု ရှိ၏၊ “ပစ္စယော” ရှိမှသာ
 ကောင်းမည်၊] ဟုတာဝိနိ-ပူဇော်ပြီးသော မိန်းမ၊ နပုံသကေ-၌၊ ရသတ္တံ။
 [သုခကာရိဒါနံ-ကဲ့သို့၊ ရသပြု-ဟူလို၊] ဟုတာဝိ-ပူဇော်ပြီးသော အမျိုး။

ဝသ-နိဝါသေ၊ ဝသံ-မိုးလပတ်လုံး၊ အဝသိ-နေပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေ၊
 တပစ္စယော-သက်၊ (သ)ကာရန္တတ္တာ-(သ)ကာရန္တဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 သာဒိ သန္တ ဣစ္စာဒိနာ-သုတ်ဖြင့်၊ ဌာဒေသေ-၌ အပြုသည်၊ သမ္ပတ္တေ-သော်။
 [ဥတ္တာဒေသော ဟောတိ-၌စပ်၊] တဿာတိ-တဿဟူသော သဒ္ဓါသည်၊
 အဓိကာရော-တည်း၊ သာဒိတိစ-သာဒိဟူသော သဒ္ဓါသည်လည်း၊ အဓိ
 ကာရော-တည်း။

၆၁၂။ စတေ ဝေ နိဋ္ဌသညကာပိ-ကလာပ်၌ “ဣတ္တ ဣန္တူ နိဋ္ဌာ”ဟု သုတ်
 တည်၍ တ တဝန္တူနှင့် တူသော ဣ-ဣန္တူ ပစ္စည်းတို့ကို “နိဋ္ဌ”ဟု မှည့်သည်၊ ဤနိဋ္ဌ
 အမည်ရသော တ တဝန္တူ တာဝီ ပစ္စည်းတို့ကိုပင် ရည်ရွယ်၍ အညေသုစ သုတ်၌
 “ယုဝဏ္ဏာနမ္ပိ ယ ဣ ဣာ၊ နာ နိဋ္ဌာဒိသု ဝုဒ္ဓိ န”ဟု နိဋ္ဌနာမည်ကို အသုံးပြုခဲ့ရသည်၊
 နိဋ္ဌသဒ္ဓါသည် “ပြီးပြီ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ တ စသော ဤပစ္စည်းများလည်း
 ပြီးပြီးသော အတိတ် အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ထို နိဋ္ဌနာမည်သည် အနက်
 အားလျော်စွာ အနုတ္တနာမည်ပင်တည်း၊ [ဣ စသော ပစ္စည်းတို့ကဲ့သို့၊ တေကာလိက
 ဝိဂ္ဂဟ မပြုဘဲ “အတိတေ ကာလေ”နှင့် အညီ “အဘဝီ”ဟု အတိတ် ကာလဟော
 ဝိဂ္ဂဟ တစ်ခုသာ ပြုသည်၊ ရုပ်ပြီးပုံများ ထင်ရှားပြီ။]

၆၁၃။ ဝသတော ဥတ္ထ။ ။ဝသဣတိ ဧတသ္မာ ဓာတုမှာ ပရဿ တကာရဿ-၏၊ အာဒိ ဗျဉ္ဇနေန-ပစ္စည်း၏ အစဖြစ်သော သဗျဉ်းနှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဥတ္တာဒေသော-ဥတ္ထ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ သရလောပါဒိ၊ ဝသံ-လုံး၊ ဝုတ္ထော-နေပြီးသော ရဟန်း၊ ဝုတ္ထာ-နေပြီးသော၊ သာ-ထိုမိန်းမ၊ သရလောပေါတိ အာဒိသုတ္ထေ-၌၊ တုဂ္ဂဟဏတော-ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗလောပါဘာဝေ-ရှေ့သရ ကျေခြင်းမရှိလတ်သော်၊ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ၊ ဝတ္ထဗွံတျာဒီသု-အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ပရလောပေါ-နောဂံသရကို ချေ။

ဝိပရိဏာမေန-ဖြင့်၊ ဝသဿာတိ ဝတ္ထတေ၊ (ဝသတောကို ဝိဘတ်ပြောင်း၍ “ဝသဿ”ဟု လိုက်စေ)။

၆၁၄။ ဝဿ ဝါ ဝု။ ။ပရေ တကာရေ ဝသ ဣတိ ဧတဿ ဓာတုဿ ဝကာရဿ-ဝ အက္ခရာ၏၊ ဥကာရော-ဥ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထိုဝကို ဥပြုရာ၌၊ ဝကာရာဂမောစ-ဝ လာသည်လည်း၊ ဝါဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏၊ အယံ-ဤ အစီအရင်သည်၊ နိဋ္ဌတကာရေ ဧဝ-နိဋ္ဌပစ္စည်း၏ တ အက္ခရာ နှောင်းရာ၌သာ၊ (ဟောတိ)။

၆၁၃။ သဟာဒိဗျဉ္ဇနေန ဥတ္တာဒေသော-“ဝသ+တံ”၌ အာဒိ ဟူသည် တပစ္စည်း၏ အစ “သ”တည်း၊ ထို့ကြောင့် တ နှင့်တကွ ဓာတွန်သကို ဥတ္ထပြု (ဝ+ဥတ္ထ) သရလောပေါဖြင့် ဝ၏ အ ကိုချေ၊ ပုဏ္ဏိန်၌ ဝုတ္ထော၊ ဣတ္ထိလိန်၌ အာပစ္စည်းဖြင့် “ဝုတ္ထာ”ဟု ဖြစ်၏၊ “သာ”ကား ဣတ္ထိလိန် ထင်ရှားအောင်ပြသော ပုဒ်တည်း၊ “အဓိဝတ္ထာ ဝတ္ထဗွံ”တို့၌ “အဓိပုဗ္ဗ ဝသ+တံ”ဖြင့် “အဓိ ဝ+ဥတ္ထ”ဟု ဖြစ်သည့်အခါ သရလောပေါသုတ်၌ တုသဒ္ဓါဖြင့် ရှေ့သရ ချေခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းကြောင့် ဝါပရောသုတ်ဖြင့် နောက် ဥသရချေ၊ အာ ပစ္စည်းသက်၊ အဓိဝတ္ထာ၊ တဗ္ဗ ပစ္စည်းမှ တကို ဥတ္ထပြုလျှင် “ဝတ္ထဗွံ”ဟု ဖြစ်၏။ [ဝုတ္ထ၊ ဝုဋ္ဌ အဆုံးအဖြတ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထား၏။]

၆၁၄။ ဝဿ ဝါဝ-ရှေ့သုတ်မှ “ဝသဿ-ဝသဓာတ်၏”ဟု လိုက်လာသောကြောင့် ဤသုတ်၌ “ဝဿ-ဝ၏”ဟူသာ အနက်ပေးခွင့် ရှိရကား “ဝဿ ဝါဝ”ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊ ဝုတ္ထိ၌ “ဝသဣန္ဒေတဿ ဓာတုဿ”သည် လိုက်သော ဝသဿ၏ အဖွင့်၊ “ဝကာရဿ”သည် ဤသုတ်လာ “ဝဿ” ၏ အဖွင့်၊ ဝုကို “ဝ+ဥ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ “ဥကာရော”သည် ထို ဥ၏ အဖွင့်၊ “ဝကာရာဂမော”သည် ထို ဝ၏ အဖွင့်၊ ဝါဟောတိ-ဟု ဝါ ပါစေရမည်၊ ထို ဝါသည် သုတ်၌ပါသော ဝါ ပင်တည်း၊ ဤနည်း၌ “တကာရေ-ကြောင့်၊ ဝသဿ-၏၊ ဝဿ-ဝ၏၊ ဥ-ဥအပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဝ-ဝလာသည်လည်း၊ ဝါ ဟောတိ-ဝိကပ်ဖြစ်၏” ဟု သုတ်နက်ပေးရမည်၊ ဤနည်းအရ-ဝသိတောကို ဝသတည်း၊ တပစ္စည်း၊ ဤသုတ်ဖြင့် ဝကို ဥပြု၍ ဝ လည်းလာ၊ ယထာဂမ

အထဝါ-ကား၊ ဝူတီ ဧတ္ထ-ဝု ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဝကာရော-သည်၊ သန္တိဇော-အာဂမသန္တိ၌ ဖြစ်၏။ ဧတ္ထ-ဤ ဒုတိယနည်း၌၊ တန္တညယေန-တန္တနည်းဖြင့်၊ ဒုတိယ-၂ ခုမြောက်သော၊ ဝဂ္ဂဟဏံစ-ဝ သဒ္ဒါကိုလည်း၊ ဣစ္ဆိတဗ္ဗံ-အလိုရှိထိုက်၏။ တေန-ကြောင့်၊ [ဒုတိယ ဝကို အလိုရှိထိုက်သောကြောင့်] အကာရဿဝိ-အ နီလည်း၊ (အပိဖြင့် ဝကို ပေါင်းသည်) ဥကာရော-ဥ အပြုသည်၊ သိဒ္ဓေါ-ပြီးသည်၊ ဘဝတိ-၏၊ ဗြဟ္မစရိယံ-မြတ်သော အကျင့်ကို၊ ဥသိတော ဝသိတော ဝသိတဝါ ဝသိတာဝိ-ကျင့်သုံးပြီး၊ ဣကာရာဂမေန-ဣ အာဂုံသည်၊ ဗျဝဟိတတ္တာ-ခြားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥတ္တာဒေသော-ဥတ္ထ အပြုသည်၊ န ဘဝတိ-မဖြစ်။

ဘုဇ-ပါလန ဗျဝဟရဏေသု၊ သြဒနံ-ထမင်းကို၊ အဘုဋ္ဌိ-စားပြီး၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ တ တဝန္တကာဝိ - တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဘုတ္တော၊ ဘုတ္တဝါ၊ ဘုတ္တာဝိ - စားပြီးသူ၊ ဘုဇာဒိနမန္တော နောဒ္ဓိစာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တလောပေါ-ချေ၊ ဒိတ္တဉ္စ-လာ။ [ယခုတွေ့ရသောမူ၌ “ဘုတ္တော” မှ စ၍ ကျသည်။] တထာ-တူ၊ ရန္တ-ရာဂေ၊ အရဋ္ဌိ-တပ်မက်ပြီး၊ ဣတိ ရတ္တော ရတ္တာ ရတ္တံ-မည်၏။ ယုဇ-ယောဂေ၊ အယုဋ္ဌိ-အားထုတ်ပြီး၊ ဣတိ ယုတ္တော ယုတ္တာ ယုတ္တိ-၏။ ဝိစ-ဝိဝေစနေ၊ ဝိပုဗ္ဗော၊ ဝိဝိစ္ဆိ-ကင်းပြီး၊ ဣတိ ဝိဝိတ္တော ဝိဝိတ္တာ ဝိဝိတ္တံ၊ မုစ-မောစနေ၊ ဗန္တနာ-အညှာမှ၊ အမုစ္စိ-လွတ်ပြီး၊ ဣတိ မုတ္တော။ [ဒိဝါဒိ မုစဓာတ်ဖြစ်ကြောင်း သိစေလို၍ “ဗန္တနာ”ဟု ထည့်သည်။ “လွတ်”ဟု ပေးရသော ရုဓာဒိ မုစဓာတ် မဟုတ်။]

မိကာရောဖြင့် ဣလာ (ဝသိတော)၊ ဝ လာခြင်းသည် ဝိကပ်ဖြစ်သောကြောင့် ဝ မလာဘဲ ဥသာပြုလျှင် ဥသိတော-ဟုလည်း ဖြစ်၏။

အထဝါဝူတိ၊ ဖေ၊ သိဒ္ဓေါ၊ ဘဝတိ-["ဝဿ"ကို လိုက်မြဲ လိုက်စေ၊] ဝ၌ ဝဿည် ယ ဝ မ ဒ န ဖြင့် လာသော အာဂမသန္တိတည်း၊ ဤနည်း၌ ဝ အတွက် အနက် မရှိ၍ "ဝကာရာဂမော"ဟု မဖွင့်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဝဿ၌ ဒုတိယ ဝ တစ်လုံးကို တန္တနည်းဖြင့် အလိုရှိအပ်၏။ ဒုတိယ ဝကိုလည်း "ဝဿ+အ၊ ဝ"ဟု တပျူရိသံသမာသံ ပြု၍ "ဝ၏ အ"ဟု အနက်ဆို၊ ပဌမ "ဝ"ကိုကား ဝ အတိုင်းပင် အနက်ဆို၊ ဤစကား စဉ်အရ "ဝဿ-ဝ၊ ဝ၏ အစိတ် အ၏"ဟု သုတ်နက်ပေးရမည်၊ ထိုတွင် ဝကို ဥပြုရာ၌ "ဥသိတော"ဟု ရုပ်ဖြစ်၏။ ဝ၏ အစိတ် အကို ဥပြုရာ၌ "ဝသိတော၊ ဝသိတဝါ၊ ဝသိတာဝိ"ဟု ဖြစ်သည်။ [ဤ ဒုတိယနည်းမျိုးကို "ဝစ ဝဿ ဝဟာဒိန မုကာရော ဝဿ ယေ"သုတ်၌ ဝဿပုဒ်ဝယ် ဖွင့်ခဲ့ဘူးပြီး၊ ဤ ၂ နည်းလုံးပင် နျာသနှင့် မတူ၊ နျာသဖွင့်ပုံကို ကစ္စည်းဋီကာမှာ ရှု။]

တထာ-ပါး၊ တိ ပစ္စယေဝိ-ဉ္စိလည်း၊ ဣမိနာ-ဤ ဘုဇာဒိနမန္တော စသော သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တလောပဒ္ဓိတ္တာနိ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) အာသဇ္ဇနံ-ကပ်ငြိုခြင်း၊ အာသတ္တိ-ခြင်း၊ [အာပုဗ္ဗ သန္ဓေဓာတ်၊] ဝိမုစ္စနံ-လွတ်ခြင်း၊ ဝါ၊ ဧတာယ-ဤ အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့်၊ ဝိမုစ္စတိ-လွတ်ရ၏၊ ဣတိ ဝိမုတ္တိ-၏၊ [“ဝိမုစ္စနံ၊ ဝိမုစ္စတိ ဝါ ဧတာယာတိ ဝိမုတ္တိ”ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ။]

ကုဓ-ကောပေ၊ အကုဇ္ဈိ-စိတ်ဆိုးပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေ-ဉ္စိ၊ တ ပစ္စယော-သက်၊ [အတိတေ တတဝန္တတာဝိဖြင့် သက်၊] တဿ-ထို တပစ္စည်း၏၊ ဓ ပ ဘဟေဟိ ဓ ဗာစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓတ္တံ-ဓ ပြု၊ ဟ စတုတ္တာန မန္တာနံ ဒေါဓေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓကာရဿ-ဓ အက္ခရာ၏၊ ဒကာရော-ဒပြု၊ ကုဒ္ဒေါ-စိတ်ဆိုးပြီးသူ၊ ယုဓ-သမ္ပဟာရေ၊ အယုဇ္ဈိ-စစ်ထိုးပြီ၊ ဣတိ ယုဒ္ဒေါ ယုဒ္ဒါ-မည်၏။ [သိမုဉ္စိ “ယုဒ္ဒါ”ဟု ဣတ္ထိလိန်ရှိသည်၊ မြန်မာမူဉ္စိ “ယုဒ္ဓံ”ဟု ရှိ၏။] သိဓ-သံသိဒ္ဓိမှ၊ အသိဇ္ဈိ-ပြီးစီးပြီ၊ ဣတိ သိဒ္ဓေါ၊ အာရမ္မ-အာရမ္မေ၊ ဂန္တံ-သွားခြင်းငှာ၊ အာရမ္မိ-အားထုတ်ပြီ၊ ဣတိ အာရဒ္ဒေါ။ [နဟ-ဗန္ဓနေ၊ သံပုဗ္ဗော၊ သန္ဓယို-ဖွဲ့ပြီ၊ ဣတိ သန္ဓဒ္ဒေါ။] [တဿပါသည်ကား အပို၊] ဓ ပ ဘဟေဟိ ဓဗာစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ နဟာဒိတော-နဟအစရှိသော ဓာတ်မှနောက်၌၊ တ ကာရဿ-တ၏၊ ဓကာရော-ပြေ။

ဝမု-ဝမုနေ၊ အဝုနိ-ကြီးရင့်ပြီ၊ ဣတိအတ္ထေ တပစ္စယော၊ တဿ-တ ပစ္စည်း၏၊ ပတ္တံ-ပပြု၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဓာတွာကာရဿ-ဓာတ်၏ အ အက္ခရာ၏၊ ဥတ္တံ-ဥပြု၊ ဝုလောပေါစ-ဝုလည်း ချေ။ [ဓာတုန္တ-ဟု လည်းကောင်း၊ ဒလောပေါ စ-ဟု လည်းကောင်း ပါဠိပျက်တတ်သည်၊] ဟ စတုတ္တာန မန္တာနန္တိ-ဟ စတုတ္တာနံ၊ အန္တာနံ ၂ ပုဒ်သည်၊ ဝတ္တတေ။

၆၁၅။ သော ဗကာရေ။ ။ပရေ ဗကာရေ၊ ဓာတုန္တာနံ-ဓာတ်၏ အဆုံး ဖြစ်ကုန်သော၊ ဟ စတုတ္တာနံ-ဟ အက္ခရာ စတုတ္ထက္ခရာတို့၏၊ ဝုကာရော ဒေသော ဟောတိ။ [“ဓာတုန္တာနံ”ဉ္စိ “ဓာတူနံ”ဟု ရှိ၏၊ မကောင်း၊] ဝုဇော-အဖိုးကြီး၊ ဝုဇာ-အမယ်ကြီး၊ ဗောဝဿာတိ-ဗောဝဿသုတ်ဖြင့်၊ [ဒေါ ဝဿစဉ် စသဒ္ဓါပင်၊] ဗတ္ထေ-ဗ ပြုလတ်သော်၊ ဗုဇော-ဗုဇော ဟု ဖြစ်၏။

အာရမ္မ- ဓာတွန် “မ္မ”ကိုပင် ဒပြု၊ “အာပုဗ္ဗ၊ ရာ-ရာဘဿေ-အားထုတ်ခြင်း” ဟူသော ဓာတ်ဖြင့်လည်း အာရဒ္ဒေါ ပြီး၏၊ သာ၍ ရှင်းသည်၊ သို့သော် “အာရမ္မတိ” စသည်၌ “အာရမ္မ”ချည်း ရှိကြ၏၊ သဒ္ဓနိတိကား အာပုဗ္ဗ ရာဓာတ်ဖြင့် အသဒိသ ဒွေဘော်ဆင့်၍ “အာရမ္မတိ”စသော ပါဠိကိုဆိုသည်။

တိပစ္စယေ-၌၊ ဗုဒ္ဓါနံ-သိခြင်း၊ ဝါ၊ တောယ-ဤပညာဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓတိ-သိ၏။
 ဣတိ ဗုဒ္ဓိ၊ ဧဝံ-တူ၊ သိဒ္ဓိ-ပြီးစီးခြင်း၊ ဝါ၊ ပြီးစီးကြောင်း။ [သိဇ္ဈတိ ဧတာယာ
 တိ သိဒ္ဓိ၊ ရူပါနံ-နာမ် အာချာတ် နိပါတ် ဥပသာရ၊ လေးဝသော ဝိဘတျန္တ
 ရုပ်တို့၌၊ သိဒ္ဓိ-ပြီးစီးကြောင်းကျမ်းသည်။ ရူပသိဒ္ဓိ-မည်၏။] ဝုခိ-တိုးပွား
 ခြင်း၊ ဝါ-တိုးပွားကြောင်း အလုပ်၊ တဗ္ဗပစ္စယေ-၌၊ ဗောဒ္ဓဗ္ဗံ-သိထိုက်၏။
 ဣစ္စာဒိ-တည်း။ [“တဗ္ဗပစ္စယေ ဗောဒ္ဓဗ္ဗံ” ဟု သီမူရိ၏။ “ဗုဓ-တဗ္ဗ” ဟု
 ဖြစ်ခိုက်၌ ဝုဒ္ဓိပြု။]

အန္တောတိ နောတိစ အဓိကာရော။ [သီမူ၌ “နော” မပါ၊ နျာသ၌ ပါ၏။]

၆၁၆။ တရာဒိဟိ ဣဏ္ဍော။ ။ပေ၊ သရလောပါဒိ၊ တရ-တရဏေ-
 ကူးခြင်း၌...၏။ သံသာရဏ္ဍဝံ-သံသရာ သမုဒ္ဓရာကို၊ အတရိ-ကူးပြီး၊ ဣတိ
 တိဏ္ဍော-ကူးပြီးသည်။ (သမာနော-ဖြစ်လတ်သော်) တာရေယျံ-ကူးစေအံ့။
 ဝါ-ကယ်တင်အံ့။ [“တိဏ္ဍော တာရေယျံ” ဟူသော စကားတော်ကို ပုံစံထုတ်
 သဖြင့် “တာရေယျံ” ပါ ထည့်ထားသည်။ “တိဏ္ဍော” သာ လိုရင်း။] ဧဝံ၊
 ဥတ္တိဏ္ဍော-ကူးပြီးသူ၊ တိဏ္ဍံဝါ-တိဏ္ဍံလည်း ရှိ၏။ [“ကူးပြီးသော စိတ်” ဟု
 ပေး။]

ပူရ - ပူရဏေ - ပြည့်ခြင်း၌...၏။ သမ္မုရိ-ကောင်းစွာ ပြည့်ပြီး၊ ဣတိ
 သမ္မုဏ္ဍော၊ သံရလောပေါတျာဒိ သုတ္တေ-၌၊ တုဂ္ဂဟဏတော-ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗ
 လောပါဘာဝေ-ရှေ့သရကျေခြင်း မရှိလတ်သော်၊ ဥဝဏ္ဏတော-မှ၊ ပရဿ-
 နောက်သရကို၊ ဝါပရော အသရူပါတိ-ဖြင့်၊ လောပေါ-ချေ၊ သံယောဂေ-
 သံယုဂ်ကြောင့်၊ ရဿတ္တံ။ [ကုစာဒိ မဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် ဦးကို ရဿပြု။] တုဒ-
 ဗျထနေ၊ အတုဒိ-ထိုးဆွပြီး၊ ဣတိ တုဏ္ဍော။ [အတုရိ-လျှင်မြန်ပြီး၊ ဣတိ
 တုဏ္ဍော” ဟု ရှိလျှင် တရဓာတ်နှင့် ရကာရန္တချင်း တူသောကြောင့် အာဒိ
 အရ အဆင်ပြေသည်။] ဧရ-ဝယော ဟာနိမှိ၊ ပရိဇီရိ-ရင့်ရော်ပြီး၊ ဣတိ
 ပရိဇီဏ္ဍော၊ ကိရ-ဝိကိရဏေ-ဖရိဖရဲ ကြံခြင်း၌...၏။ အာကိရိ-ရောပြွမ်းပြီး၊
 ဣတိ အာကိဏ္ဍော၊ ဣစ္စာဒိ။

၆၁၇။ သုသ ပစ ပေ၊ ဣာစ။ ။သုသ ပစ သက ဣတိ ဧတေဟိ
 ဓာတူဟိ ပရဿ တပစ္စယဿ၊ က္ခန္ဓာဒေသာ ဟောန္တိ၊ အန္တော-အဆုံးဖြစ်
 သော၊ ဗျဉ္ဇနောစ-သည်လည်း၊ နော-ကျေသည်၊ ဟောတိ၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊

မုစာဒိတော-မုစ အစရှိသော ဓာတ်မှနောက်၌၊ (တပစ္စယဿ-၏၊) က္ကာ ဒေသော-က္ကပ္ပ၊ သုသ-သောသနေ-ခြောက်သွေ့ခြင်း၌...၏၊ အသုသယံ-ခြောက်သွေ့ပြီ၊ ဣတိသုက္ခော၊ ရုက္ခော-သစ်ပင်တည်း၊ အပစ္စိ-မှည့်ရင့်ပြီ၊ ဣတိ ပက္ကံ၊ ဖလံ-သစ်သီးတည်း၊ သက-သာမထွေ-စွမ်းနိုင်သူ၏ အဖြစ်၌...၏၊ အသက္ခိ-စွမ်းနိုင်ပြီ၊ ဣတိ သက္ခော-မည်၏၊ သက္ခော-စွမ်းနိုင်သည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏။ [မေတ္တသုတ်မှ “သက္ခော ဥဇေ ပေ၊ သုဝစော စဿ” ပါဠိဟု သိစေလို၍ “သက္ခော အဿ” ဟု အဿထည့်ထားသည်။] ဩမုစ္စိ-ချွတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဩမုက္ကာ-၏၊ ဥပါဟနာ-ဖိနပ်တည်း။ [ဘာဝကဓမ္မေသုတ ဖြင့် ပစ္စည်းသက်။] “ပစိတုံ ပစိတဗ္ဗံ” တျာဒိသု ပန-အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ ကား၊ နဘဝတိ-က္က အပြု မဖြစ်၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) ဣကာရေန-သည်၊ ဗျုပ္ပဟိတုတ္တာ-ခြားကွယ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဧဝံ-တူ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဗျုပ္ပာနေ-ခြားကွယ်ရာ၌၊ နဘဝတိ-ဆိုင်ရာ အစီအရင် မဖြစ်။

သီဟဂတိယာ-ဖြင့်၊ တိဂ္ဂဟဏံ-တိသဒ္ဓါသည်၊ အနဝတ္တတေ၊ [ဇနာဒိန မာတိမိ-မှ ရှေ့သို့ သီဟဂတိနည်းဖြင့် တိသဒ္ဓါလိုက်သည်။]

၆၁၈။ ပက္ကမာဒိဟိ န္ဇော စ။ ။ပက္ကမဏ္ဍေဝမာဒိဟိ-ပပုဗ္ဗကမု အစရှိ ကုန်သော၊ မကာရန္တေဟိ-မ အဆုံးရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ ပရဿ တပစ္စယဿ၊ န္ဇာဒေသော-န္တ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ ဓာတွန္တောစ-လည်း၊ နော ဟောတိ၊ စသဒ္ဓေန တိပစ္စယဿ၊ န္ဇိစ-န္ဇိ အပြုသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ကမု-ပဒဝိက္ခေပေ၊ ပက္ကမိ-ဖဲသွားပြီ၊ ဣတိ ပက္ကန္တော၊ ဧဝံ၊ သင်္ကန္တော-ပြောင်းရွှေ့ပြီ၊ နိက္ခန္တော-ထွက်သွားပြီ၊ ဒေါဓဿဓာတိ သုတ္တေ-၌၊ စဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ ကဿ-က၏၊ ခတ္တံ-ခ ပြု။ [နိ+ကမု၊ တ၊ န္ဇိပြုပြီးနောက် ကကို ခပြု၊ အသဒိသ ဒွေဘော် (ကံ)လား၊] ဘမု-အနဝဋ္ဌာနေ-မရပ်မတည်လည်ခြင်း၌...၏၊ ဝိဗ္ဗမိ-လူထွက်ပြီ၊ ဣတိ ဝိဗ္ဗန္တော၊ ဘန္တော-တုန်လှုပ်သူ၊ ဒမု-ဒမနေ-ယဉ်ကျေးခြင်း၌...၏၊ အဒမိ-ယဉ်ကျေးပြီ၊ ဣတိ ဒန္တော။ [ဘူဝါဒိဂိုဏ်း ဖြစ်၍ “အဒမိ”ဟု ရှိစေ။]

တိမိ-တိပစ္စည်း၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ သင်္ကမနံ-ပြောင်းရွှေ့ခြင်း၊ သင်္ကန္တိ-ခြင်း၊ ဝါ-သင်္ကြန်၊ ဧဝံ၊ ဥက္ကန္တိ-ခုန်ကျော်ခြင်း။ [ဥပုဗ္ဗ၊ ကမု၊] ဝိဗ္ဗန္တိ-လူထွက်ခြင်း၊ ခန္တိ-သည်းခံခြင်း၊ [ခမု၊] သန္တိ-ငြိမ်းအေးခြင်း၊ [သမုဓာတ်၊] ဒန္တိ-ယဉ်ကျေးခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ။

၆၁၉။ ဇနာဒိနမာ တိမှိစ။ ။တ ပစ္စယေ-ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တိမှိစ-လည်းကောင်း၊ ဇန ဣစ္စေဝ မာဒိနံ-ဇန အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူနံ၊ အန္တဿ-အဆုံးဖြစ်သော၊ ဗျဉ္ဇနဿ-၏၊ အာတ္တံ-အာ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊ ယောဂဝိဘာဂေန-“ဇနာဒိန မာ”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ အညတ္တာပိ-တ၊ တိ ပစ္စည်းမှ အခြားသော ပစ္စည်းကြောင့်လည်း၊ (အာ-အာ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊) ဇန - ဇနနေ၊ အဇနိ - ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ ဇာတော၊ ပုတ္တံ - သားကို၊ ဝိဇာယိ-ဖွားပြီ၊ ဣတိ ဝိဇာတော၊ [ဝိဇာယိ၌ ဝိပုစ္ဆ၊ ဇန၊ ဒိဝါဒိယ၊ “ဇနာဒိန မာ”ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ယကြောင့် (နံ)ဗျည်းကို အာပြု၊ ဥဏာဒိ၌ “ဇန”လည်း ဤ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ပြီးလတ်၊] ဇနနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဇာတိ-ခြင်း။

တပစ္စယေ-၌၊ တကာရေ-တ အက္ခရာသည်၊ သတိပိ-ရှိပါလျက်လည်း၊ ပုန၊ တိဂ္ဂဟဏ ကရဏံ-တိ သဒ္ဓါကို ပြုခြင်းသည်၊ ပစ္စယန္တရ တကာရေ-တ၊ တိမှ အခြားပစ္စည်း၏ တ အက္ခရာကြောင့်၊ အာတ္တ နိဝတ္တနတ္ထံ-အာ အဖြစ်ကို တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ယထာ-ကား၊ ဇန္တု-ဇန္တုဟူသည် တည်း၊ ဇနိတွာ ဇနိတု တျာဒိသု ပန-တို့၌ကား၊ ဣကာရေန-သည်၊ ဗျဝဟိ တတ္တာဝ-ကြောင့်ပင်၊ န ဘဝတိ-အာ အပြု မဖြစ်။

အာကာရဿာတိ တိမှိတိစ ဝတ္တတေ၊...

၆၂၀။ ဌာပါန မိ ဤစ။ ။တပစ္စယေ တိမှိစ ဌာပါ ဣတိ ဧတေသံ ဓာတူနံ၊ အန္တဿ-အဆုံးဖြစ်သော၊ အာကာရဿ-၏၊ ယထာက္ကမံ ဣကာရ

၆၁၉။ တပစ္စယေ ၊ပေ၊ အာတ္တနိဝတ္တနတ္ထံ ယထာ ဇန္တု-တိပစ္စည်းကို မဆိုဘဲ “တ”တစ်ခုထည်းသာ လိုက်လာသည့်အတိုင်းထားလျှင် တပစ္စည်း စသည်မှ တ တို့ကိုလည်း ယူရသည်-ဟု ထင်မှားဖွယ်ရှိ၏၊ တိ ဟု-ဆိုလိုက်သည့်အတွက်ကား “တ”အရ တ ပစ္စည်း၊ “တိ”အရ တိပစ္စည်း၊ ဤ ၂ မျိုးကြောင့်သာ အာ ပြုရသည်၊ အခြား“တ” နှောင်းရာ၌ အာ မပြုရ-ဟု တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “တိမှိ”ဟု တိပစ္စည်းကို ထပ်၍ ဆိုရသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် “ဇန္တု-သတ္တဝါ”ဟူရာ၌ ဇနဓာတ် (“ဟနာ ဒိဟိဏနတဝေါ”သုတ်ဖြင့်) တ ပစ္စည်း၊ တု၌ (တ)နှောင်းသော်လည်း (နံ)ကို အာ မပြုနိုင်၊ နံကို တ ကပ်၍ ပြီးသည်။ [ဇနိတွာ စသည်ကား ဤသို့ တိသဒ္ဓါပိုဖြင့် အထူးတားမြစ်ဖွယ် မလိုတော့ပြီ၊ ဣ အာဂုံခြားသောကြောင့် (နံ)ကို အာ မပြုနိုင်။]

၆၂၀။ အာကာရဿာတိ- ရှေ့၌ “အာကာရဿ”ဟု လိုက်ဖို့ရာ သုတ် မရှိ၊ ဇနာဒိနမာ၌လည်း “အာကာရ”မဟုတ်၊ အာ သာဖြစ်သည်၊ ထို အာလည်း ကာရိယဖြစ်၍ “အာကာရဿ”ဟု ကာရိအနေအားဖြင့် လိုက်ရိုးမဟုတ်၊ နျာသ၌လည်း မပါ၊ “ဌာပါနံ”၌ အန္တာပေက္ခဆဒ္ဓိကြံလျှင် “အန္တဿ အာကာရဿ”ဟု ဖွင့်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “အာကာရဿ” အလိုက်ကို စဉ်းစားထိုက်သည်။

ဤကာရာဒေသာ ဟောန္တိ၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ အညတြာပိ-အခြားပစ္စည်းကြောင့်
 လည်း၊ (တဝန္တ-တွာစသည် နှောင်းရာ၌လည်း) ကွစိ-၌၊ (ဣဤ-ဣ အပြု၊
 ဤ အပြုတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊) ဌာ-ဂတိ နိဝတ္တိမိ၊ အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ၊ ဣတိ
 ဌိတော၊ ဂုရုံ-ဆရာကို၊ ဥပဋ္ဌိတော-လုပ်ကျွေးပြီ၊ ဌိတဝါ-တည်ပြီးသူ၊ အဓိ
 ဌိတွာ-ဆောက်တည်၍၊ ဌာနံ-တည်ခြင်း၊ ဌိတိ-တည်ခြင်း၊ ပါ-ပါနေ၊
 ယာဂုံ-ယာဂကို၊ အပါယိ-သောက်ပြီ၊ ဣတိ ပီတော၊ ပီတဝါ-သောက်ပြီး
 သူ၊ ပါနံ-သောက်ခြင်း၊ ပီတိ-သောက်ခြင်း၊ ပီတွာ-သောက်၍။

၆၂၁။ ဟန္တေဟိ ဟော ပေ၊ နဟံနံ။ ။

၆၂၁။ ဟန္တေဟိ ဟော ပေ၊ နဟံနံ။ ။ ၃ဟ နဟေ-ဒဟဓာတ်
 နဟဓာတ်တို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ကြည့်၍၊ ဟကာရန္တေဟိ ဓာတူဟိ ပရဿ၊ တ
 ပစ္စယဿ-၏လည်းကောင်း၊ တိဿစ-တိ ပစ္စည်း၏လည်းကောင်း၊ ဟ
 ကာရာဒေသော ဝါ ဟောတိ၊ အယံ-ဤသုတ်သည်၊ ဗတ္တာပဝါဒေါ-ဗ အဖြစ်
 ကို တားမြစ်သောသုတ်တည်း၊ ရဟ-ဇနနေ-ဖြစ်ခြင်း၌...၏၊ ရက္ခံ-သစ်ပင်
 ကို၊ အာရဟိ-တက်ပြီ၊ ဣတိ အာရဋ္ဌော၊ လဋ္ဌာနံ-တို့၏၊ အဝိသေသော-
 အထူးမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊) အာရလောဝါ-လည်း ရှိ၏၊
 ရဟနံ-တက်ရောက်ခြင်း၊ ရဋ္ဌိ-ခြင်း၊ ဂါဟု-ဝိဋ္ဌောလနေ-မွှေနှောက်ခြင်း၌...
 ၏၊ အဂါဟိ - မွှေနှောက်ပြီ၊ ဣတိ ဂါဋ္ဌော၊ မဟဏ္ဏေ - ကြီးကျယ်သော
 သမုဒ္ဒရာ၌၊ အဇ္ဈောဂါဋ္ဌော(အဓိ+ဩ+ဂါဋ္ဌော)-သက်ဝင်ပြီ။ [မြင့်မိုရ်တောင်
 အကြောင်းကို ပြရာ၌ “မဟဏ္ဏေ” ဟု ချည်းရှိ၏။]

ဗဟ-ဝုဒ္ဓိမိ-ကြီးမားခြင်း၌...၏၊ အဗဟိ-ကြီးမားပြီ၊ ဝါ-ပြင်းထန်ပြီ၊
 ဣတိ ဗာဋ္ဌော၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ ဒိဃော၊ မုဟ-ဝေစိတ္တေ၊ အမုယို-တွေဝေ
 ပြီ၊ ဣတိ မူဋ္ဌော၊ [မူ၌ ဒိဗပြု။] ဂဟ-သံဝရဏေ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၌...၏၊
 အဂူဟိ-စောင့်ရှောက်ပြီ၊ ဣတိ ဂူဋ္ဌံ၊ ဝဟ-ပါပဏေ-ရောက်စေခြင်း၌...၏၊
 [ပါပုဏနေ-ရှိသည်ကား မကောင်း၊] ဥပဝဟိ-ဆောင်ယူပြီ၊ ဣတိ ဥပဝုဋ္ဌော၊
 ဝစ ဝသ ဝဟာဒိန မုကာရော ဝဿာတိ-ဟူသော၊ ယောဂဝိဘာဂေန-
 (ယေကို ဖြုတ်ထားသော) ဒွိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ ဥတ္တံ-ဥပြု။
 [ဝုဋ္ဌော-၌ ဝ၏ အကို ဥပြု-ဟူလို။]

အဒဟနဟန္တိ-သည်၊ ကိမတ္ထံ-နည်း၊ ဒဗော သန္တဒ္ဓေါ-တို့၌ ဟအပြုကို
 တားမြစ်ခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ [“ဒဟ-ဒါဟေ-ပူလောင်ခြင်း၊ တ၊ သံပုဗ္ဗ နဟ၊
 တ” တို့၌ ဒဟ နဟဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် တ ကို ဟ မပြုရ၊ ဓ ဗ ဘဟေဟိ

ဗောဓ-ဖြင့် တကို ပပြု၊ ညော ပကာရေဖြင့် ဓာတွန်(ဟ်)ကို ခုပြု၍ ဒုဗျော ပြီး၏။ သန္တုဒ္ဓေါကား (၅၁၃)သုတ်၌ ရှိ၏။] ဝါတိ ကိံ ဒုဒ္ဓေါ၊ သိနိဒ္ဓေါ- တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ ဒုဒ္ဓေါ-နိညှစ်ပြီ၊ သိနိဒ္ဓေါ-စေးကပ်ပြီ။ [ဒုဟ-ဒေါဟနေ-နိညှစ်ခြင်း၊ ဝါမြစ်၍ ဤသုတ်ဖြင့် တ ကို ဟ မပြုရ၊ သိနိဟ-သိနိဟေ-စေးကပ်ခြင်း၊ ရုပ်ကို သန္တုဒ္ဓေါနှင့် အတူတွက်၊] ဂဟိတံ-ယူအပ်၏။ မဟိတံ-ပူဇော်အပ်၏။ ဣတိ အာဒိသု ပန-တို့၌ကား၊ ဣကာရာ ဂမေန ဗျဝဟိတတ္တာ၊ န ဘဝတိ-ဟ အပြု မဖြစ်။

ဓာတုပစ္စယန္တတောပိ-ဓာတုပစ္စယန္တ သဒ္ဓါတို့မှနောက်၌လည်း၊ တ ပစ္စယော-သက်၊ အဗုဘုက္ခိ-စားလိုပြီ၊ ဣတိ ဗုဘုက္ခိတော-၏။ [ဗုဘုက္ခ- ပြီးအောင် တွက်ပြီးမှ တ ပစ္စည်းသက်၊ ဣလာ၊] ဧဝံ၊ ဇီယစ္စိတော-စားလိုပြီ။ ဝါ-ဆာပြီ၊ ပိပါသိတော-ရေသောက်လိုပြီ၊ ဝါ-ရေငတ်ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ ကတ္တရိ-၌၊ နိဋ္ဌနယော-နိဋ္ဌ ပစ္စည်းတို့ကို သိကြောင်းနည်းသည်။ ဧဝံ-ဤ၊ အတူတည်း။ [“ဣစ္စာဒိ”ဖြင့် ဝိမံသိတော-စသော ဓာတုပစ္စယန္တ ရုပ်များကို ညွှန်ပြသည်။ “ဧဝံ ကတ္တရိ နိဋ္ဌနယောဖြင့်ကား ကတ္တားဟော နိဋ္ဌပစ္စည်းဖြင့် ပြီးနိုင်သမျှသော နိဋ္ဌပစ္စယန္တရုပ်ကို ညွှန်ပြသည်။ “ဧဝံ ကတ္တရိ နိဋ္ဌနယော”ဟု တစ်ဆက်တည်း ပါဠိရှိစေ၊ ကံဟော တ ပစ္စည်းဖြင့် နိဋ္ဌပစ္စယန္တရုပ်ကိုကား ပြဦးလတံ။]

အတိတေတိ ဝတ္တတေ။.....

၆၂၂။ ဘာဝကမ္မေသု တ။ ။ဘာဝ ကမ္မဣတိ-ဘော၊ ကံဟူကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္ထေသု၊ အတိတေကာလေ-အတိတ်ကာလကို၊ ဂမ္ပမာနေ-သော်၊ ၊ပေ၊ ဟောတိ။

တာဝ-စွာ၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌ (ဥဒါဟရဏံ) ဂေ-သဒ္ဓေ-အသံ ပြုခြင်း၌...၏။ [သီမူ၌ “ဂေ၊ ဂေ-သဒ္ဓေ”ဟု ဓာတ် ၂ ခု တွဲပြ၏။ “ဟူ၊ ဘူ-သတ္တယံ”ကဲ့သို့တည်း၊] ဂါယနံ-သီဆိုခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထေ ဝါ-၌လည်း ကောင်း၊ အဂါယိတ္ထ-ရှေး၌ သီဆိုခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထေဝါ-၌လည်းကောင်း၊ တ ပစ္စယော-သက်။ [“ဘာဝေ တာဝ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “အဂါယိတ္ထ”ကို လည်း ဘောအနက် ပေးသည်။]

၆၂၃။ သဗ္ဗတ္ထဂေဂိ။ ။သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော တပစ္စည်းတိပစ္စည်းကြောင့်၊ ဂေဣတိ ဧတဿဓာတုဿ ဂိအာဒေသော ဟောတိ၊ တပစ္စယ တိပစ္စယေ

သွေဝ-တ ပစ္စည်း၊ တိ ပစ္စည်းတို့ကြောင့်သာ၊ အယံ-ဤ ဂီအပြုသည်၊
 ဟောတိ၊ တဿ-ထိုသူ၏၊ ဂီတံ-သီဆိုခြင်း၊ [ဘောဟောမှန်းသိသာအောင်
 “တဿ”ဟု သမ္မုန်ထည့်၍ ပြသည်၊] ဂါယနံ-သီဆိုခြင်း၊ ဝါ၊ ဂါယိတဗ္ဗာ-
 သီဆိုထိုက်၏၊ ဣတိ ဂီတံ။ [တိပစ္စည်းအတွက် ဖြစ်၍ “ဂါယိတဗ္ဗာ”ဟု
 ကံအနက်ပါ ဝိဂ္ဂဟပြုသည်၊] ဘာဝေ-ဘော အနက်၌၊ တပစ္စယန္တာ-တ
 ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဓါတို့သည်၊ နပုံသကာ-နပုံလိန်ရှိကုန်၏၊ ကမ္မနိ-
 ဌံ၊ တိလိင်္ဂါ-၃ လိန်ရှိကုန်၏။ [ဤစကားအရ-ဘောဟော “ဂီတံ”ကို နပုလ္လိန်
 ချရသည်၊ ကံဟော တပစ္စည်းအတွက်၊ ၃ လိန်ရှိကြောင်း နောက်၌ပြလတုံ။]
 နတ-ကတ္တဝိနာမေ-ကိုယ်ကို ညွတ်စေခြင်း(ကခြင်း)၌...၏၊ နစွနံ-ကခြင်း၊
 ဝါ၊ အနစ္စိတ္တ-ရှေး၌ကခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထေ တပစ္စယော။

၆၂၂။ ပစ္စယာ၊ပေ၊ သိဇ္ဈန္တိ။ ။ဣဝ-ဤ ကစ္စည်းကျမ်း၌၊ သ ပစ္စယာ-
 ပစ္စည်းနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ယေသဒ္ဓါ-အကြင်သဒ္ဓါတို့သည်၊ ပစ္စယေဟိ-
 ပစ္စည်းတို့ဖြင့်၊ နိဋ္ဌံ-ပြီးခြင်းသို့၊ နဂတာ-မရောက်ကုန်၊ တေ-ထို သဒ္ဓါတို့
 သည်၊ နိပါတနတော-ဤနိပါတနသုတ်ကြောင့်၊ သိဇ္ဈန္တိ-ပြီးစီးရကုန်၏၊
 ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ (“သိဇ္ဈန္တိတံ”ဟု ရှိစေ၊) ဓာတုန္တေန-ဓာတုန်(တ်)နှင့်၊
 သဟ-တကွ၊ တပစ္စယဿ-၏၊ စူ ဇ္ဇာဒေသာ-စူ အပြု၊ ဇူ အပြုတို့သည်၊
 (ဟောန္တိ၊) နစွံ နဋ္ဌံ-ကခြင်း။ [ဤသုတ်ကို ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌ ကျယ်ဝန်းစွာ
 ဖွင့်ထား၏၊ ရုပ်ကို အခြေပြု၍ တွက်ထားပြီး။]

ဟသ-ဟသနေ-ပြီးရယ်ခြင်း၌...၏၊ ဟသနံ-ပြီးခြင်း၊ ဟသိတံ-ခြင်း၊
 ဣကာရာဂမော-လာ၊ ဂမနံ-သွားခြင်း၊ ဂတံ-သွားခြင်း၊ ဧဝံ၊ ဌိတံ-ရပ်ခြင်း၊
 သယိတံ-အိပ်ခြင်း၊ ဝါဓိကာရဿ-၏၊ ဝဝတ္တိတ ဝိဘာသတ္တာ-ကြောင့်၊
 ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ရဒိ-အသုဝိမောစနေ၊ အရုဇ္ဈိတ္တ-ရှေး၌ ငိုခြင်း၊ ဣတိ ရောဒိတံ၊
 ရုဏ္ဏံဝါ-လည်းရှိ၏။ [ဘိဒါဒိတော သုတ်ဖြင့် စီရင်၊] ဣစ္စာဒိ။

ဝါဓိကာရဿ၊ ပေ၊ ဝုဒ္ဓိ-သယိတံ၌ တပစ္စည်းသည် အတိတ်ဟော နိဋ္ဌပစ္စည်း
 တည်း၊ အညေသုစ သုတ်၌ “နိဋ္ဌာဒိသု ဝုဒ္ဓိ န”ဟု တားမြစ်ခဲ့သောကြောင့် သယိတံ၌
 သိဝံယံ ဣကို ဧဝုဒ္ဓိမပြုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊...အဘယ့်ကြောင့် ဣကို ဧဝုဒ္ဓိပြု၍
 (ဧကို အယပြုပြီးလျှင်) သယိတံဟု ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်
 “ဝါဓိကာရဿ”စသည် မိန့်၊ ထို အညေသုစ သုတ်၌ လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဓါက
 တစ်ချို့ဝုဒ္ဓိပြုရပါသေး၏ဟု သတ်မှတ်သောကြောင့် သိ၌ ဣကို ဧဝုဒ္ဓိပြုနိုင်သည်-
 ဟူလို့၊ ရောဒိတံ စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ကမ္မနိ-၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘဝတာ-သည်၊ ကောဓော-ကောဓကို၊ အဘိဘူယိတ္ထ-လွမ်းမိုးအပ်ပြီ၊ ဣတိ အဘိဘူတော-၏၊ အဘိဘူတာ၊ ပေ၊ မိန်းမ၊ အဘိဘူတံ-စိတ်၊ ဘာသ-ဗျတ္တိယံ(ဝိယတ္တိယံ) ဝါစာယံ၊ တေန-ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဓမ္မော-ကို၊ အဘာသိတ္ထ(ယ ကျေ)-ဟောအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဘာသိတော-၏၊ ဘာသိတာ-ဟောအပ်သော၊ ဂါထာ-ဂါထာ၊ ဘာသိတံ-သော၊ သုတ္တံ-သုတ်၊ ဒိသီ-ဥစ္စာရဏေ-ရွတ်ဆိုခြင်း၌...၏၊ စုရာဒိတ္တာ-စုရာဒိ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဏေ-ဏေ ပစ္စည်းသက်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဓမ္မော-ကို၊ အဒေသိယိတ္ထ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဒေသိတော၊ ဣကာရာဂမေ-ဣအာဂုံကြောင့်၊ ကာရိတ သရလောပေါ-ကာရိတ်သရကို ချေ။ [“ဒေသ+ဧ+တ” ၌ စုရာဒိတော သုတ်ဖြင့် သက်၍ ကာရိတ်မှည့်ထားသော ဧကို ချေ-ဟူလို၊] ဇိ-ဇယေ၊ မာရော-မာရ်ကို၊ အဇီယိတ္ထ-အောင်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဇိတော၊ နိ-ပါပဏေ၊ ဂါမံ-သို့၊ အဇာ-ဆိတ်တို့ကို၊ အနိယိသု-ဆောင်အပ်ကုန်ပြီ။ [အဇာနှင့် ဝုစ်တူအောင် “အနိယိသု” ဟု ဗဟုဝုစ်ရှိစေ၊] ဣတိ နိတာ-နိတတို့မည်၏၊ တယာ-သည်၊ ဓမ္မော-ကို၊ သုတော-နာအပ်ပြီ၊ ဉတော-သိအပ်ပြီ။ [အသုယိတ္တာတိ သုတော၊ အညာယိတ္တာတိ ဉတော။]

သာသ-အနုသိဋ္ဌိမို့၊ အနုသာသိယိတ္ထ-သွန်သင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေတပစ္စယော။

၆၂၅။ သာသဒိသ၊ ပေ၊ ရိဋ္ဌောစ။ ။ပေ၊ စသဒ္ဓေန၊ တိဿ-တိပစ္စည်း၏၊ ရိဋ္ဌိစ-ရိဋ္ဌိလည်းပြု၊ ဒိသတော-ဒိသဓာတ်မှ နောက်၌၊ ကိစ္စ တကာရတုံတွာဒိနဉ္စ-ကိစ္စပစ္စည်း၏ တအက္ခရာ၊ တုံပစ္စည်း၊ တွာပစ္စည်း အစရှိသည်တို့၏လည်း၊ ရဋ္ဌရဋ္ဌ၊ ရဋ္ဌာဒေသာ-ရဋ္ဌ၊ ရဋ္ဌ၊ ရဋ္ဌာ အပြုတို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ [သိမူ၌ “ရဋ္ဌ ရဋ္ဌ၊ ရဋ္ဌ၊ အာဒေသာ” ဟု ရှိ၏၊] ရာဒိလောပေါ၊ မယာ-ငါသည်၊ သော-ထို ပဉ္စင်းလောင်းကို၊ အနုသိဋ္ဌော-သွန်သင်အပ်ပြီ၊ [နည်းလမ်း ညွှန်ပြ

၆၂၅။ စသဒ္ဓေန ။ပေ၊ ရဋ္ဌာဒေသာ—ဒဋ္ဌဗုံ ဒဋ္ဌေယျံတို့၌ ကိစ္စပစ္စည်းဖြစ်သော တဗ္ဗ-တေယျတို့၏ တကို ရဋ္ဌပြု၊ ဒဋ္ဌံ၌ တုံကို ရဋ္ဌံ ပြု၊ ဒဿနိယံသည် ဒဋ္ဌဗုံ ဒဋ္ဌေယျံတို့၏ အနက်ဖွင့်၊ ပဿိတုံသည် ဒဋ္ဌံ၏ အနက်ဖွင့် ဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ပဿိတွာလည်း ဒဋ္ဌံ ဒဋ္ဌာတို့၏ အနက်ဖွင့်တည်း၊ သို့ဖြစ်လျှင် ဒဋ္ဌံဒဋ္ဌာ၌ ဒဋ္ဌံသည် တွာပစ္စည်းကို ရဋ္ဌံပြု၍ ပြီးသောပုံစံတည်း...ဟု သိသာ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား “တုံ ယာ နာ”ဟု

အပ်ပြီ။] သာ-ထို မိန်းမကို၊ အနုသိဋ္ဌာ-ပြီ၊ အနုသိဋ္ဌ-သွန်သင်အပ်သော အမျိုး။ [သီမု၌ “ဒိသ-ပေက္ခဏေ” ဟု ရှိသေး၏။] မေ-သည်၊ ရူပ-ရူပါရုံကို၊ အဒိသိတ္ထ-မြင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဒိဋ္ဌံ၊ တိမိ-တိပစ္စည်း၌(ဥဒါဟရဏံ)၊ အနု သာသနံ-သွန်သင်ခြင်း၊ အနုသိဋ္ဌံ-ခြင်း၊ ဒဿနံ-မြင်ခြင်း၊ ဒိဋ္ဌံ-ခြင်း။

ကိစ္စာဒီသု-ကိစ္စပစ္စည်း အစရှိသည်တို့၌ (ဥဒါဟရဏံ) ဒဿနီယံ-မြင် ထိုက်သော ဝတ္ထုသည်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဒဋ္ဌေယျံ-မည်၏၊ ပဿိတံ-မြင်ခြင်းငှာ၊ ဣတိ-ဤအနက်ကြောင့်၊ ဒဋ္ဌံ-မည်၏၊ ဒဋ္ဌံ-မြင်ခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ-သွား၏၊ ပဿိတွာ-မြင်၍၊ နေက္ခမ္မံ-ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ဒဋ္ဌံ-မြင်၍။ [သီမု၌ “ဒဋ္ဌ-မြင်၍” ဟု ရှိ၏။] ဒဋ္ဌာ-မြင်၍၊ ဣကာရာဂမေန-သည်၊ အန္တရိတဿ- ခြားကွယ်အပ်သော ပစ္စည်း၏၊ (အယံ-ဤ အစီအရင်သည်) န ဘဝတိ- မဖြစ်၊ ယထာ-ကား၊ အနုသာသိတံ၊ ပေ၊ ဒဿိတံ ဣစ္စာဒိ-အစရှိသည် တည်း။ [အနုသာသိတံ-သွန်သင်အပ်ပြီ၊ အနုဘာသိတဗ္ဗံ-ထိုက်၏၊ အနု သာသိတံ-ငှာ၊ အနုသာသိတွာ-၍၊ ဒဿိတံ-မြင်အပ်ပြီ။]

သုတ်တည်၍ ဒဋ္ဌံ၌ တွာကို တုံပြုပြီးမှ၊ ထို တုံ၏ တကို ဌပြု၊ ဒိသကို ဒသံ ပြုသည်။ မည်သည့်နည်းဖြင့် ပြီးသည်ဖြစ်စေ ဒဋ္ဌံ၌ မူလက တွာပစ္စည်းဖြစ်ခြင်းမှာ သဘောတူ ရကား “နေက္ခမ္မံ ဒဋ္ဌံ ဓေမတော”ဟူသော သုတ္တနိပါတ် ပဗ္ဗဇ္ဇသုတ်၌ ဂါထာဖြစ်၍ ဒဋ္ဌံမှ နိဂ္ဂဟိတံကို ချေထားသော တွာ ပစ္စယန္တပုဒ်ဟု မှတ်။ [“နေက္ခမ္မံ-ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ဓေမတော-ဘေးမဲ့အားဖြင့်၊ ဒဋ္ဌံ-မြင်၍”]...

တစ်နည်း— “အဘိဟဋ္ဌံ (အဘိဟဋ္ဌံ)-ရှေးရှုဆောင်၍၊ ပဝါရေယျ-ဖိတ်အံ”ဟူသော နိဿဂ္ဂိယ တတုတ္တရိသိက္ခာပုဒ်၏ အဋ္ဌကထာ၌ကား ဒဋ္ဌံကို အဘိဟဋ္ဌံ၏ ဥပမာပြု၍ ဖွင့်ထား၏။ ထိုအဖွင့်အလို အဘိဟဋ္ဌံ၌ တုံ ပစ္စည်းဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌံ၌လည်း တုံ ပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် တွာ ပစ္စည်းကို ရှဉ့်ပြု၍ ထို တုံ ပစ္စည်းသည် ပင် တွာပစ္စည်းအနက်ကို ဟောနိုင်သည်ဟု တစ်နည်းမှတ်ဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “တွာ ပစ္စည်းနက်၊ တစ်ချက်ဟောငြား၊ ကတ္တားနှင့်ကံ၊ သမ္ပဒါနံ၊ ထွန်ပြန် တုံပစ္စည်း သဘော တည်း”ဟု နိယာမရှိသည်။ [ကာတုံ-ပြုခြင်းသည်၊ ဝဋ္ဌတိ-အပ်၏၊ (ကတ္တား)၊ ကာတုံ- ပြုခွင့်ကို၊ လတ္တတိ-ရအပ်၏၊ (ကံ)၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ (သမ္ပဒါနံ)။]

ဒဋ္ဌာ-ဒိဋ္ဌာမူကွဲ။ ။ ရူပသိဒ္ဓိ၌ တွာပစ္စည်းဖြင့် သီမုဝယ် “ဒဋ္ဌာ-မြန်မာမု၌ “ဒိဋ္ဌာ”ဟု ပါ၌ ။ ထွေ ကွဲ၏။ “ဥမ္မာဒန္တိ မဟံဒဋ္ဌာ (မြင်ရ၍) န သုပာမိ ဒိဝါရတ္တိ” ဟူသော ဥမ္မာဒန္တိဇာတ်... “နာဒိဋ္ဌာ (မမြင်မူ၍) ပရတော ဒေါသံ”ဟူသော ပဒုမဇာတ် တို့၌လည်း “ဒဋ္ဌာ-ဒိဋ္ဌာ”ဟု ပါ၌ ။ ထွေ ကွဲလျက်ရှိသည်။ သို့ရာဝယ် ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဒဋ္ဌေယျံ ဒဋ္ဌံတို့၌ ဒိ၏ ဣသရ ကျေသကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌာ၌လည်း ရှေ့ ဣသရကျေသော သီဟိဋ္ဌံမူရှိ

တုသ-ပီတိမိ၊ အတုသယိ-နှစ်သက်ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ကတ္တရိ- ၌၊ တပစ္စယော-သက်၊ တဿာတတိ အဓိကာရော။

၆၂၅။ သာဒိသန္တ၊ပေ၊ င္ဍော။ ။အာဒိနာ-အစဗျဉ်းနှင့်၊ သဟ၊ ဝတ္တတိ ဣတိ သာဒိ၊ သကာရန္တေဟိ-သ အက္ခရာ အဆုံးရှိသော ဓာတ်တို့မှလည်းကောင်း၊ ပုစ္ဆ ဘန္တ ဟံသ ဣစ္စေဝမာဒိဟိ-ပုစ္ဆ ဘန္တ ဟံသ အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-တို့မှလည်းကောင်း၊ ပရဿ၊ အနန္တရိတဿ-မခြားအပ်သော။ [ဣ အာဂုံစသည် မခြားအပ်သော၊] တကာရဿ-တ အက္ခရာ၏၊ အာဒိဗျဉ္ဇနေန-အစဗျဉ်းဖြစ်သော၊ ဓာတွန္တေန-နှင့်၊ သဟ၊ င္ဍာဒေသော-၌ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊ [၌၌ သံယုဂ်ဋ္ဌလည်းပါစေ၊] ဟံသဿ-ဟံသဓာတ်၏၊ သန္တတ္ထေ-သအဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိပိ-ဖြစ်ပါလျက်လည်း၊ ပုနဂ္ဂဟဏံ-ထပ်၍ယူခြင်းသည်၊ ကွစိ-အချို့သော သကာရန္တဓာတ်၌၊ င္ဍာဒေသဿ-၌ အပြု၏၊ အနိယတ ဒီပနတ္ထံ-မမြဲသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ တေန-ကြောင့်၊ ဝိဒ္ဓုဿော၊ ဥတြဿောတျာဒိသ-အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ နဟောတိ-၌ အပြု မဖြစ်၊ တုဣော-နှစ်သက်ပြီ၊ သန္တသိတော-ကောင်းစွာ နှစ်သက်ပြီ။

ပါဌ်သာ ရှေ့နောက် ညီညွတ်ပေသည်၊ တွာပစ္စည်းကို ဤသုတ်၏ စသဒ္ဓါဖြင့် ရွာပြု၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား “နာဒဋ္ဌာ ပရတော ဒေါသံ” ၌ တွာမှ ဝကို ချေ၍၊ တကို ၌ပြုသည်။

၆၂၆။ အာဒိနာ ပေ၊ သာဒိ-“သ+အာဒိ”ဟု ခွဲ၊ အာဒိ ဟူသည် (တ)ပစ္စည်း၏ အစတည်း၊ တကို ၌ ပြုရာ၌ တ ပစ္စည်း၏ အစဖြစ်သော ဓာတွန်ဗျဉ်းနှင့်တကွ ပြုပါ-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “သဟာဒိဗျဉ္ဇနေန” ဟု ဝုတ္တိဖွင့်သည်၊ ဤသာဒိကိုလည်း င္ဍော၌ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် စပ်။ [ဤ သာဒိပုဒ်ကို ဗဟုဗ္ဗိဟိမလုပ်ဘဲ “အာဒိနာ+သဟာတိသာဒိ”ဟု အဗျယိဘောလုပ်လျှင် သာ၍ကောင်းမည် ထင်၏။]

ဟံသဿ ပေ၊ အနိယတ ဒီပနတ္ထံ-“သန္တ-သ အဆုံးရှိသော ဓာတ်”ဟု ဆိုလျှင် “ဟံသ”ဓာတ်လည်း ပါနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဟံသဓာတ်ကို ထပ်ဆိုရပါသနည်း...ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဟံသဿ”စသည် မိန့်၊ ဟံသဓာတ်ကို ထပ်၍ဆိုသဖြင့် ဟံသမှ တစ်ပါးသော သကာရန္တဓာတ်များဝယ် အချို့ဓာတ်၌ ၌ အပြု မမြဲ ဟု သတ်မှတ်ခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ ထိုအကျိုးငှာ ဟံသဓာတ်ကို ထပ်၍ ဆိုရသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဝိပုဗ္ဗ-ဝံသ-ဝိဒ္ဓုသနေ(ဖျက်ဆီးခြင်း)၊ သံဗျဉ်းကို တ သို့ကပ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ ဒွေဘောလာ၍ “ဝိဒ္ဓုဿော-ဖျက်ဆီးအပ်၏”ဟု လည်းကောင်း၊ ဥပုဗ္ဗတြသ-ဥဗ္ဗေနေ-ထိတ်လန့်ခြင်း၊ တကို ၌ မပြုဘဲ (သံ)ကို တ သို့ကပ်၊ “ဥတြဿော-ထိတ်လန့်ပြီ”ဟု လည်းကောင်း ပြီးရသည်၊ ဤစကားစဉ်အရ “ဟံသဓာတ်၌မူ ၌ အပြု မြဲသည်”ဟုလည်း ပြန်၍ သိနိုင်သည်။ [တုဣောကို ရုပ်တွက်၊ သန္တသိတောကား ဣ အာဂုံခြားသဖြင့် ၌ မပြုရသော ပုံစံတည်း။]

ဘသ-ဘဿနေ-လျောကျခြင်း၌...၏၊ အဘဿိ-လျောကျပြီး၊ ဣတိ ဘဋ္ဌော၊ ဘဿိတော-၏၊ [ဣအာဂုံခြားသဖြင့် ဘဿိတော၌ ဋ္ဌ မပြုရ၊] နသ-အဒဿနေ-မမြင်ရခြင်း၌...၏၊ နဿိ-ပျက်စီးပြီး၊ ဝါ-ပျောက်ပြီး၊ ဣတိ နဋ္ဌော၊ ဒံသ-ဒံသနေ-ကိုက်ဖြတ်ခြင်း၌...၏၊ သပေန-မြွေသည်၊ အဒံသိ ယိတ္ထ-ကိုက်အပ်ပြီး၊ ဣတိ ဥဋ္ဌော၊ ခုံသိတော ဝါ-လည်း ရှိ၏၊ ကွစိဓာတု တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဒဿ-ဒ၏၊ ဥတ္တံ-ဥ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတံ၊) ဖုသ-ဖဿ နေ-တွေ့ထိခြင်း၌...၏၊ ရောဂေန-ရောဂါသည်၊ အပုသိယိတ္ထ-တွေ့ထိအပ် ပြီး၊ ဣတိ ဖုဋ္ဌော၊ ဖုသိတောဝါ-လည်း ရှိ၏၊ [“ဟုဿ-ဟဿနေ”ဟု စာပျက် တတ်သည်၊] ဣသု-ဣစ္ဆာယံ၊ ဧသိယိတ္ထ-လိုချင်အပ်ပြီး၊ ဣတိ ဣဋ္ဌော- ၏၊ ဣစ္ဆိတော ဧသိတော-လိုချင်အပ်ပြီး။ [ဣ အာဂုံခြား၍ ဋ္ဌ မပြုရ၊ ဣသု ယမုနမန္တော စောဝါဖြင့် စီရင်၊ ဧသိတော၌ ဝုဒ္ဓိပြု၊] မသ-အာမသနေ၊ အာမသိယိတ္ထ-သုံးသပ်အပ်ပြီး၊ ဣတိ အာမဋ္ဌော၊ ဝသ-သေစနေ-သွန်းခြင်း ခြင်း...၏၊ ဒေဝေါ-မိုးသည်၊ အဝဿိ-သွန်ချပြီး၊ ဝါ-ရွာပြီး၊ ဣတိ ဝုဋ္ဌော။ [“ဝဿဝါ ဝု”ဖြင့် စီရင်၊] ပဝိသိယိတ္ထ-ဝင်အပ်ပြီး၊ ဣတိ ပဝိဋ္ဌော။ [ပပုဗ္ဗ ဝိသဓာတ်၊] ဥဒ္ဓိသိယိတ္ထ-ရွတ်ပြအပ်ပြီး၊ ဣတိ ဥဒ္ဓိဋ္ဌော။ [ဥပုဗ္ဗ၊ ဒိသ- အတိသဇ္ဇနေ၊] ဤတွင် သန္တဓာတ်များ ပြီးပြီ။

ပုစ္ဆ-ပုစ္ဆနေ၊ ပဉ်-ပြဿနာကို၊ အပုစ္ဆိယိတ္ထ-မေးအပ်ပြီး၊ ဣတိ ပုဋ္ဌော ပုစ္ဆိတော-၏၊ ဘန္တ-အဝမဒ္ဒနေ-နှိပ်ခြင်း ဖျက်ဆီးခြင်း၌...၏၊ အဘဒ္ဓိယိတ္ထ- နှိပ်နယ်အပ်ပြီး၊ ဣတိ ဘဋ္ဌံ၊ ဓညံ-စပါးတည်း။ [“ဘဇ္ဇ-ပါကော ဘန္တ-အဝ မဒ္ဒနေ ဝါ”ဟု သိမူ၌ ဓာတ် ၂ မျိုးပြ၏၊ “အဘဇ္ဇိတ္ထ”ဟုလည်း ရှိသည်၊] ဟံသ-ဝိတိမိ-နှစ်သက် ရွင်လန်းခြင်း၌...၏၊ အဟံသိ-ရွင်လန်းပြီး၊ ဣတိ ဟဋ္ဌော၊ ပဟံသိတော-အလွန် ရွင်လန်းပြီး။ [ပပုဗ္ဗ ဟံသ။]

အာဒိသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ [ဟံသာဒိဟိ၌ အာဒိဖြင့် “ဋ္ဌာဒေသော”၌ စပ်၊] ယဇ- ဒေဝပူဇာ သင်္ဂတိကရဏ ဒါနေသု၊ ဣဇ္ဇိတ္ထ-ပူဇော်အပ်ပြီး၊ ဣတိ အတ္ထေ- ၌၊ တပစ္စယော-သက်၊ တဿ-ထို ပစ္စည်း၏၊ ဋ္ဌာဒေသော-၌ပြု။

၆၂၇။ ယဇဿ သရဿိဋ္ဌေ။ ။ပရေ၊ ဋ္ဌေ-ဋ္ဌ အပြုကြောင့်၊ ယဇ ဣတိ ဧတဿ ဓာတုဿ-၏၊ သရဿ-သရ၏။ [“ယဇ”၌ ယဝယ် အ သရ၏၊] ဣကာရာဒေသော ဟောတံ၊ မယာ-သည်၊ ဇိနော-ဘုရားရှင်ကို၊ ယိဋ္ဌော-ပူဇော်အပ်ပြီး၊ သဇ-ဝိသဂ္ဂေ-စွန့်လွှတ်ခြင်း၌...၏၊ [ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ ၌ “သဇ”ဟု သံယုဂ်ဖြင့်ရှိ၏၊ သက္ကတ၌ “သရိဇ”ဟု ရှိသောကြောင့် သဇ္ဇဓာတ်

ဟု ဆိုခြင်းက သာ၍ကောင်းသည်။] သံပုဗ္ဗော-သံရှေးရှိ၏။ တေန-ထိုသူသည်။ သံသန္တိတ္ထ-ရောနှောအပ်ပြီ။ ဣတိ သံသဋ္ဌော၊ ဝိသဋ္ဌော-စွန့်လွှတ်အပ်ပြီ။ မဇေ-သုဒ္ဓိမှိ-စင်ကြယ်ခြင်း၌...၏။ အမဇိ-စင်ကြယ်ပြီ။ ဣတိ မဋ္ဌော။ [စင်ကြယ်ချောမောသော အရာ။] ဣစ္စာဒိ။

ကိစ္စ တကာရာဒိသု-ကိစ္စ ပစ္စည်း၏ တ အက္ခရာ အစရှိသည်တို့၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ တုသိတဗ္ဗ-နှစ်သက်ထိုက်သော ဝတ္ထုသည်။ တုဋ္ဌဗ္ဗ-မည်၏။ [“တောဋ္ဌဗ္ဗ”ဟု ဝုဒ္ဓိနှင့် ရှိကြ၏။ ပါဠိ၌ကား “ယံ လဒ္ဓံ တေန တုဋ္ဌဗ္ဗ”ဟု ဝုဒ္ဓိမပြုတ် ရှိသည်။] ဖုသိတဗ္ဗ-တွေ့ထိုက်သော အာရုံသည်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ-၏။ [“ဖုသ၊ တဗ္ဗပစ္စည်း။] ပုစ္ဆိတုံ၊ ပုဋ္ဌ-မေးခြင်းငှာ၊ ယဇိတုံ ယိဋ္ဌ-ပူဇော်ခြင်းငှာ၊ အဘိဟရိတုံ အဘိဟဋ္ဌ-ရှေးရှုဆောင်ခြင်းငှာ၊ တောသနံ တုဋ္ဌိ-နှစ်သက်ခြင်း၊ ဒေသနံ ဧဋ္ဌိ-ရှာခြင်း၊ ဝဿနံ ဝုဋ္ဌိ-ရွာခြင်း၊ ဝိသန္တနံ ဝိသဋ္ဌိ-စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ ဣစ္စာဒိ။

တဿာတိ အာဒိတိစ ဝတ္တတေ၊...

၆၂၈။ ဘန္တတော ဂေါစ။ ။ပေ၊ အနေန-ဤသူသည်၊ ရာဂေါ-ရာဂကို၊ ဘဂ္ဂေါ-ချိုးဖျက်အပ်ပြီ။

ဝသ-နိဝါသေ၊ ပရိဝသီယိတ္ထ-ကျင့်သုံးအပ်ပြီ။ ဣတိ ပရိဝုတ္တော၊ ပရိဝါသော-ပရိဝါသ် ရ၏။ ဗြဟ္မစရိယံ-မြတ်သော အကျင့်ကို၊ ဝုသိတံ-ကျင့်သုံးအပ်ပြီ။ ဥတ္တဥအာဒေသာ-ဥတ္တ အပြု၊ ဥ အပြုတို့သည်။ (ဟောန္တိ) [ပရိဝုတ္တော၌ ဝသတော ဥတ္တဖြင့် ဥတ္တပြု၊ ဝုသိတံ၌ ဝဿဝါ ဝုဖြင့် ဥပြု-ဟူလို၊ သီဟိုဠ်မှ မြန်မာမှု ကွဲ၏။] ဝသ-အတ္ထာဒနေ-ဖုံးလွှမ်းခြင်း၌...၏။ နိဝသီယိတ္ထ-ဖုံးလွှမ်းအပ်ပြီ။ ဣတိ နိဝတ္တံ၊ ဝတ္တံ-အဝတ်တည်း။ ကုစိဓာတု ဘျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ည္ဗ ကာရ သံယောဂဿ-ည္ဗ သံယုဂ်၏။ ဣတ္တံ-ဣ အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ) [ဝသ-တ၊ ဓာတွန်ကို ချေ၊ ဝဿ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် ည္ဗကို ဣပြု] ဧဝံ၊ နိဝတ္တဗ္ဗံ-ဝတ်ရာ၏။ သံသ-ပသံသနေ-ချိုးမွမ်းခြင်း၌...၏။ ပသံသီယိတ္ထ-ချိုးမွမ်းအပ်ပြီ။ ဣတိ ပသတ္ထော၊ ပသံသီတော-ပြီ။ ပသံသနံ-

၆၂၇။ ပုစ္ဆိတုံ ပုဋ္ဌံ ။ပေ၊ ဣစ္စာဒိ-“တဿာတိ အဓိကာရော”ဟု သုတ်၏ အစ၌ ပြခဲ့သော တ အရ တုံ တဗ္ဗ တိ စသည်တို့မှ တ ကိုလည်း ယူနိုင်သောကြောင့် ပုဋ္ဌံ စသော ပုံစံများကို ပြနိုင်သည်။ ပုစ္ဆိတုံ ဖုသိတဗ္ဗ-စသည်ကား ပုဋ္ဌံ စသည်၏ အနက်ဖွင့်သာ၊ ပုဋ္ဌံ စသည်သာ ပုံစံရင်းတည်း။

ချိုးမွမ်း၍င်း၊ ပသတ္ထိ-ခြင်း၊ (တိ ပစ္စည်း၊) [ဤ ပသတ္ထိတိုင်အောင် ကွစိဓာတု
 ဖြင့် ဋ္ဌာ ခို ထွပြု ဝိပုဗ္ဗ သသ-ဝိသာသေ(အကျွမ်းဝင်ခြင်း)ဟူသော ဓာတ်ဖြင့်
 “ဝိသာယော-အကျွမ်းဝင်သူ”ဟု လည်း ဖြစ်၏။ ဝသတော ဥတ္တံ၌ ပြခဲ့သော
 အဓိဝတ္ထာ - ဝတ္တဗွံကဲ့သို့ စီရင်လျှင်လည်း နိဝတ္ထံ စသော ရုပ်များပြီးနိုင်
 သည်။]

ဗန္ဓ-ဗန္ဓနေ၊ ရညာ-သည်၊ အဗဇ္ဈိတ္ထ-နှောင်ဖွဲ့အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဗဒ္ဒေါ၊ မေ-
 သည်၊ ဓနံ-ကို၊ အလဘိယိတ္ထ-ရအပ်ပြီ၊ ဣတိ လဒ္ဓံ၊ ဝတ္ထ ဒတ္တာနိ-ခ အဖြစ်
 ဒ အဖြစ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)။ [ခ ပ ဘဟေဟိ၊ ဟ စတုတ္တာနံ စသောသုတ်တို့
 ဖြင့် ပြု၊] ရာ-ရာဘသေ-အားထုတ်ခြင်း၌...၏၊ အာရဘိယိတ္ထ-အားထုတ်
 အပ်ပြီ၊ ဣတိ အာရဒ္ဓံ၊ ဝိရိယံ-တည်း။ [အာရမ္မဓာတ်ဖြင့်လည်း ပြခဲ့ပြီ။]
 ဒဟ-ဘသ္မိ ကရဏေ-ပြာကို ပြုခြင်း(လောင်ကျွမ်းခြင်း)၌...၏၊ အဒယိတ္ထ-
 လောင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဒနံ၊ ဝနံ-တောတည်း၊ အဘုဇ္ဈိတ္ထ-စားအပ်ပြီ၊ ဣတိ
 ဘုတ္တော၊ သြဒနော-တည်း၊ ဘုဇာဒိတ္တာ-ဘုဇာဒိဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဓာတုန္တလောပေါ၊ ဒွိတ္တဉ္စ၊ စဇ-ဟာနိမိ-စွန့်ခြင်း၌...၏၊ ပရိစ္စဇီယိတ္ထ-စွန့်
 အပ်ပြီ၊ ဣတိ ပရိစ္စတ္တံ၊ ဓနံ-တည်း၊ အမုစ္စိတ္ထ-ပစ်လွှတ်အပ်ပြီ။ [“အမုစ္စိယိတ္ထ”
 ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း၊] ဣတိ မုတ္တော၊ သရော-မြှားတည်း။

ဝစ-ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ အဝစီယိတ္ထ-ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေ၊
 တ ပစ္စယော၊ အန္တောတိ၊ နောတိ၊ ဒွိတိစ အဓိကာရော။

၆၂၉။ ဝစဝါဂု။ ။ ဣဒံ-ဤသုတ်သည်၊ စတုပဒံ။ [နျာသဉ္စ “တိပဒံ”ဟု
 ဆိုသောကြောင့် “ဝစ+ဝါ+ဝ+၉” ၄ ပုဒ်ဟု ဖွင့်သည်။] ဝစ ဣတိ ၊ပေ၊
 ဟောတိ ဝါ-ဖြစ်သည်သာ၊ ဓာတုန္တော စကာရောစ၊ နော-ကျေသည်၊
 ဟောတိဝါ-သာ၊ တပစ္စယသ-၏၊ ဒွိဘာဝေါစ၊ ဟောတိဝါ-သာ၊
 [“တပစ္စယသ” ဟု သိရှိသည်၊] ဝါဂုဟဏံ-သည်၊ အဝဓာရဏတ္ထံ-၏၊
 ဥပပြု၊ ဓာတုနံ ချေ၊ ဒွေဘော်ပြု-ဟူသော အစီအရင် အားလုံး မြိသည်-
 ဟု ပိုင်းခြား သတ်မှတ်သော သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏ ဟူလို၊] ဓာတွာဒိမိ-၌၊
 ဝကာရဂမော-ဝ အက္ခရာလား။ [တေသုဂုဒ္ဓိဖြင့် လဲ၊] ဘဂဝတာ-သည်၊
 ဣဒံ-ဤ စကားတော်ကို၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဥတ္တံဝါ-လည်း ရှိ၏။

၆၃၀။ ဝုပါဒိနဉ္စ။ ။ ပေ၊ ဝုပ-ဂေါပနေ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၌...၏၊
 သုဂေါပိယိတ္ထ - ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ သုဂုတ္တော - ၏။

သုဂေါပိတော-ပြီ။ ဣကာရာဂမေန ဗျဝဟိတတ္တာ၊ န ဓာတွန္တလောပေါ-
ဓာတွန်ကို မချေရ၊ အညေသုစာတိ သုတ္တေ-၌။ ဝါမိကာရဿ ဝဝတ္ထိတ
ဝိဘာသတ္တာ၊ နိဋ္ဌတကာရေပိ-နိဋ္ဌ တပစ္စည်းကြောင့်လည်း။ ကွစိ-၌။ ဝုဒ္ဓိ။
[သုဂေါပိတော၌ ဝုဒ္ဓိပြု-ဟူလို။] ဂေါပနံ-စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ဝုတ္တိ-ခြင်း။

လိပ-လိမ္မနေ-လိမ်းကျခြင်း (သုတ်လိမ်းခြင်း)၌...၏။ သုဂန္ဓေန-ကောင်း
သော အနံ့ဖြင့်၊ အလိမ္မိယိတ္ထ-သုတ်လိမ်းအပ်ပြီ၊ ဣတိ လိတ္တော၊ တပ-
သန္တာပေ၊ တေဇေန-မီးသည်။ သန္တပိယိတ္ထ-ပြင်းစွာ ပူလောင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ
သန္တတ္တာ၊ ဒီပ-ဒိတ္တိမိ၊ အဂ္ဂိနာ-မီးသည်။ အာဒီပိယိတ္ထ-ပြင်းစွာ လောင်အပ်
ပြီ၊ ဣတိ အာဒိတ္တော၊ ရဿတ္တံ။ [ကွစိဓာတုဖြင့် ဒီ၌ ရဿပြု။] ဒီပနံ-
တောက်လောင်ခြင်း၊ ဒိတ္တိ-ခြင်း၊ အပ-ပါပုဏနေ-ရောက်ခြင်း၌...၏။ ပါပိ
ယိတ္ထ-ရောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ပတ္တော၊ ဂါမော။ [ပပုဗ္ဗ အပ၊ တ၊ ဓာတွန်ချေ၊
တ် ဒွေဘော်၊ ပခွင်းချေ၊ ကပ်။] သုခံ-သုခသို့၊ ပါပုဏီ-ရောက်ပြီ၊ ဣတိ
ပတ္တော။ [သုခံ-ဟူသော အဝုတ္တကံကို ထောက်၍ “ပါပုဏီ”ဟု ကတ္တား
ဟော ရှိစေ။] ပါပုဏနံ-ရောက်ခြင်း၊ ပတ္တိ-ခြင်း၊ ပတ္တဗ္ဗံ-ရောက်ထိုက်၏။
မဒ-ဥမ္မာဒေ၊ ပမဇ္ဇိ-မေလျော့ပြီ၊ ဣတိ ပမတ္တော၊ သုပ-သယနေ၊ အသုပိ-
အိပ်ပြီ၊ ဣတိ သုတ္တော၊ ဣစ္စာဒိ။ [ဤတွင် ဝုပါဒိပုံစံ ပြီး၏။]

စရ-စရဏေ၊ မေဗ္ဗော-ကို၊ အစရိယိတ္ထ-ကျင့်အပ်ပြီ၊ ဣတိ စိန္တော၊
ဣန္တာဒေသော-ဣန္တပြု။ [တရာဒီဟိ စသော သုတ်ဖြင့် ပြု။] စရိတောဝါ-
၏။ ဧဝံ၊ ပုဏ္ဏော၊ ပူရိတော-ပြည့်ပြီ။ [ပုဏ္ဏော၌ နောက်ဣချေ၊ ဦကို ရဿပြု။]
နဒ - ခေပေ၊ ပနဇ္ဇိတ္တ - ပယ်နုတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ပနဏ္ဏော၊ နဿ ဣတ္တံ၊
ပနဒိတော-ပယ်နုတ်အပ်ပြီ၊ ဒါ-ဒါနေ၊ အာဒီယိတ္ထ-ယူအပ်ပြီ၊ ဣတိ
အာဒိဏ္ဏော၊ အတ္တောဝါ-လည်းရှိ၏။ ကွစိဓာတုတုာဒိနာ၊ ဒါသဒ္ဓဿ-
ဒါသဒ္ဓါ၏။ တကာရော-တပြု၊ ရဿတ္တဉ္စ(သီ၌ ပါ၏)-ရဿလည်း ပြု။

အာဒိဏ္ဏော— ဒိန္နုပုဒ်ကဲ့သို့ အာရှေးရှိရာ၌လည်း “အာဒိန္နံ”ဟု ဘိဒါဒိတော-စသော
သုတ်ဖြင့် ဣန္ဒ အပြုသာ ရှိသည်၏။ ဥပါဒိန္နံ-စသည်၌ “ဥပါဒိဏ္ဏံ”ဟု မရှိသင့်၊ အကယ်
၍ အာဒိဏ္ဏ-ဥပါဒိဏ္ဏတို့၌ ဣ ဖြင့် ရှိသင့်လျှင် “အာဒါဏ-ဥပါဒါဏ” ဟုလည်း
ရှိရာ၏။ ထိုသို့ကား မရှိ၊ ထို့ကြောင့် “အာဒိဏ္ဏော”ကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ၊ အာတ္တော
၌ “အာ ပုဗ္ဗဒါ-တ၊ ဒါကို တ၊ အာကိုလည်း ရဿပြု၊ (တ)ကို နောက် တပစ္စည်းသို့
ကပ်ရမည်ဖြစ်၍ (တ)ပြုသည်အခါ တ၌ သရမပါသင့်။ [“အတ္တမနော-ပီတိ သုခ
စသည်တို့၊ ယူအပ်သော စိတ်ရှိသည်” ဟု အနက်ပေးရာ၌ ဤအတ္တပုဒ်ပင်တည်း၊
ထို့ကြောင့် “ဂဟိတမနော”ဟု ဖွင့်ကြသည်။]

၆၃၁။ ဘိဒါဒိတော ပေ ဝါ။ ။ပေ၊ ဘိဒ-ဒိဝါရဏေ-ဖောက်ခွဲခြင်း၌...၏။ ဘဝတာ-သည်၊ ဃဋ္ဌော-အိုးကို၊ အဘိဇ္ဇိတ္ထ-ခွဲအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဘိန္နော၊ ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ ဘိဇ္ဇတိ-ကွဲ၏၊ ဣတိဝါ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ ဘိန္နော-၏၊ ဆိဒိ-ဒိဓာကရဏော၊ ရုက္ခော-ကို၊ အတ္ထိဇ္ဇိတ္ထ-ဖြတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဆိန္နော၊ အတ္ထိန္နံ-ဖြတ်တောက် လုယူအပ်သော၊ စီဝရံ-သင်္ကန်း၊ [အာပုဗ္ဗဆိဒိ၊] ဥတ္ထိဇ္ဇိ-ပြတ်ပြီ၊ ဣတိ ဥတ္ထိန္နော၊ သုကော-အခွန်ကို၊ အဒိယိတ္ထ-ပေးအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဒိန္နော၊ သဒ-ဝိသရဏဂတျာ ဝသာနေသု၊ နိသိဒိ-ထိုင်ပြီ၊ ဣတိ နိသိန္နော၊ ခိဒ-ဥတ္တာသနေ-ထိတ်လန့်ခြင်း၌...၏၊ ဝါ၊ ခိဒ-ဒိနတာဝေ-ပင်ပန်းသည် အဖြစ်၌...၏၊ အခိဇ္ဇိ-ပင်ပန်းပြီ၊ ဣတိ ခိန္နော။

အန္တာဒေသော-အန္တ အပြုကား၊ ဆဒ-အပဝါရဏေ-တားမြစ်ခြင်း၌...၏၊ အတ္ထာဒိယိတ္ထ-ဖုံးကွယ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဆန္နော၊ ပဋိစ္ဆန္တံ-ဖုံးကာအပ်သော၊ ဂေဟံ-အိမ်၊ ပသိဒိ-ကြည်လင်ပြီ၊ ဣတိ ပသန္နော၊ ပဒ-ဂတိမိုး၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ ဥပ္ပန္နော။ [“ဥပပဇ္ဇိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ ဥပပန္နော”ဟု သိမူရုံ၏။] ဈာန်-ဈာန်သို့၊ သမာပန္နော-ကောင်းစွာရောက်ပြီ၊ ဝါ-ဝင်စားပြီ၊ [သံ+အာပုဗ္ဗ ပဒ၊] ရဒိ-အဿုဝိမောစနေ၊ ရန္နော-ငိုပြီ၊ ပရလောပေါ-နောက်သရကိုချေ။ [ရနောက်ဖြစ်၍ နှုကို ထူပြန်လျက် “ရဏ္ဍ”ဟုလည်း ရှိ၏၊ ပစ္စယာဒနိဋ္ဌာသုတ် အဆက်၌ “ရဏ္ဍ”ဟု ပြခဲ့ပြီ။]

ခိ-ခယေ၊ ဤဏာဒေသော-ဤဏပြု၊ ဒေါသော-ဒေါသသည်၊ အခိယိ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ခိဏော၊ ဇာတိ-ပဋိသန္ဓေသည်၊ ခိဏာ-ကုန်ပြီ၊ ဓနံ ခိဏံ၊ ဟာ-စာဂေ၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ၊ ဟာဒိတော-ဟာ အစရှိသော ဓာတ်မှ နောက်၌၊ ဤဏာဒေသေ-ဤဏ အပြု၌၊ ဏ ကာရဿ-ဏကြီး၏၊ နတ္ထံ-နငယ် အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ၊) ပဟိယိတ္ထ-ပယ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ပဟိနော၊ ကိလေသော-ကိလေသာတည်း၊ ပရိဟာယိ-ဆုတ်ယုတ်ပြီ၊ ဣတိ ပရိဟိနော၊ အာသ-ဥပဝေသနေ၊ အတ္ထိ-နေပြီ၊ ဣတိ အာသိနော၊ လိ-သိလေသနေ-ကပ်ငြိခြင်း၌...၏၊ လိယိ-ကပ်ငြိပြီ၊ ဣတိ လိနော။ [“နိလိနော-ပုန်းအောင်းပြီ”ဟုလည်း သိမူရုံ၏။] ဇိ-ဇယေ-အောင်ခြင်း၊ ရှုံးခြင်း...၏၊ ဇိယိ-ရှုံးပြီ၊ ဣတိ ဇိနော-၏၊ ဝိတ္တံ-ဥစ္စာကို၊ ဇိနော-ရှုံးသူသည်၊ အနုသောစတိ-ဝမ်းနည်းရ၏၊ ဇိတော ဝါ-၏။ [ပရာ-ရှေးမရှိသော်လည်း ဤ နေရာ၌ “ရှုံးခြင်း”ကို ဟောသည်၊ “ဇိနော-ပရာဇိတော”ဋီကာ၊] ဒိ-ခယေ၊ ဒိနော-ကုန်ခမ်းပြီ၊ ပိ-တပ္ပနေ - နှစ်သက်ခြင်း၌...၏၊ ပိနော - နှစ်သက်ပြည့်ဖြိုး

သူ၊ ဝါ-ဝသူ။ [သက္ကတ၌ “ပြီ” ဓာတ်ဖြစ်သောကြောင့် ရနောင် နကို ဣပြန် စေ၍ “ဝိဏော” ဟု ဖြစ်သင့်၏။ ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟ၌ကား “ဝိဏ” ဓာတ်ဟု ကြံ လေ၏။] လူ-ဆေးနေ၊ လူယိတ္ထ-ဖြတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ လူနေ၊ (နောက်သရ ချေ) ဣစ္စာဒိ။ [ဤတွင် ဘိဒါဒိတော သုတ်ဆိုင်ရာ ပြီးပြီ။]

ဝမု-ဥဂ္ဂီရဏေ-ပျို့အန်ခြင်း၌...၏။ ဝမိယိတ္ထ-အန်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝန္တံ၊ ဝမိတ်-လည်း ရှိ၏။ ပက္ခမာဒိဟိ န္တောစာတိ-ဖြင့်၊ န္တဒေသော-န္တပြု၊ တယာ- သည်၊ ဂါမော-သို့၊ အဂစ္ဆိယိတ္ထ-ရောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဂတော၊ ဝါ-ကတ္တား ဟောတစ်နည်းကား၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ ဂတော-ရောက်ပြီ၊ ဂမ ဓန ဟန ရမာဒိန မန္တောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတွတ္ထလောပေါ-ချေ၊ ကူပေါ-တွင်းကို၊ အဓညိတ္ထ- တူးအပ်ပြီ၊ ဣတိ ခတော၊ စိတ္တံ-ကို၊ ဥပဟညိတ္ထ-ကပ်၍ နိပ်စက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဥပဟတံ။ [ဥပဟနံ ဟု ပါဠိပျက်၏။ “စိတ္တံ” နေရာဝယ် သီမူ၌ “ဝိတ္တံ” ဟု ရှိ၏။] အရမိ-မွေ့လျော်ပြီ၊ ဣတိ ရတော၊ အဘိရတော-အလွန် မွေ့လျော်ပြီ၊ မန-ဉာဏေ၊ အမညိတ္ထ-သိအပ်ပြီ၊ ဣတိ မတော၊ သမ္မတော- သဘောတူ သိအပ်ပြီ၊ ဝါ-သမုတ်အပ်ပြီ၊ [“သီမာ သမ္မနိတာ” ဟု တစ်ချို့စာ၌ တွေ့ရသည်ကား မပျက်သော်လည်း မကောင်း “သီမာ သမ္မတာ” ဟု ရှိသင့်၊] တန-ဝိတ္တာရေ၊ အတနိတ္ထ-ကျယ်ပြန့်ပြီ၊ ဣတိ တတံ၊ ဝိတ္တံ-ဥစ္စာတည်း။ [“ဝိတတံ” ဟု ရှိသည်ကား သီဟိုဠ်မူကို အကူးမှားခြင်းတည်း။] ယမု-ဥပရမေ၊ နိယစ္ဆိ-ရှောင်ကြဉ်ပြီ၊ ဣတိ နိယတော-၏။ [ဤကား “ဂမ ပေ၊ ရမာဒိနံ” ၌ အာဒိ၏ ပုံစံတည်း။]

နောတိ တမ္ပိတိ တိမ္ပိတိစ ဝတ္တတေ။...

၆၃၂။ ရကာရောစ။ ။ပရေ တပစ္စယေ တိမ္ပိစ ဓာတူနံ၊ အန္တဘူတော- အဆုံးဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ရကာရောစ-သည်လည်း၊ နော-ကျေသည်၊ ဟောတိ၊ ဘဝတာ-သည်၊ ကတော-သင်ဖြူးကို၊ ပကရီယိတ္ထ-စ၍ ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ ပကတော။ [ဥပသာရသည် အာဒိကမ္မ အနက်ဟော။] မေ-သည်၊ ရက္ခာ- အစောင့်အရှောက်ကို၊ ကတာ-ပြုအပ်ပြီ၊ မေ-သည်၊ ပုညံ-ကို၊ ကတံ-ပြုအပ် ပြီ။

ဒေါဓဿစာတိ စတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ တဿ-တ၏၊ ငွေ- ဋ ပြု၊ ယထာ-ကား၊ သုကဋ်-ကောင်းစွာ ပြုအပ်ပြီ၊ ဒုက္ကဋ်-မကောင်းသဖြင့် ပြုအပ်ပြီ၊ ပုရေ-ရှေ့၌၊ အကရီယိတ္ထ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ ပုရက္ခတော။ [ပုရ သဒ္ဓူပ ပဒ၊ ကရတည်း။] ပုရ သမုပ ပေ၊ တပစ္စယေသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊

ခကာရော-ခပြု၊ ပစ္စယေဟိ-အကြောင်းတို့သည်၊ သင်္ဂမ္မ-ကောင်းစွာရောက်
 ၍၊ ကရိယိတ္ထ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ သင်္ခတော-၏၊ အဘိသင်္ခတော-ရှေးရှုပြုပြင်
 အပ်ပြီ၊ ဥပကရိယိတ္ထ-ကပ်၍ ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဥပက္ခတော၊ ဥပက္ခဋေ-
 ၍၊ ပရိကရိယိတ္ထ-ထက်ဝန်းကျင် ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ ပရိက္ခတော၊ တိပစ္စယေ-
 ဌ၊ ပကရဏံ-စ၍ ပြုခြင်း၊ ပကတိ-ခြင်း၊ သရ-ဂတိစိန္တာယံ-ဂတိအနက်၊
 သိခြင်းအနက်၌...၏၊ အသရီ-အောက်မေ့ပြီ၊ ဣတိ သတော၊ ဝိသရီ-ပြန်နဲ့
 ပြီ၊ ဣတိ ဝိသဋေ-၏၊ သရဏံ-အောက်မေ့ခြင်း၊ ဝါ၊ ဧတာယ-ဤတရား
 ဖြင့်၊ သရတိ-အောက်မေ့၏၊ ဣတိ သတိ၊ နိဟရိယိတ္ထ-ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ၊
 ဣတိ နိဟဋေ၊ ဓရ-ဓာရဏေ၊ ဥဒ္ဓရိယိတ္ထ-ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ၊ ဣတိ
 ဥဒ္ဓဋေ၊ အဘရိယိတ္ထ-မွေးမြူအပ်ပြီ၊ ဣတိ၊ ဘတော၊ ဘရဏံ-ခြင်း၊ ဝါ၊
 ဧတာယ-ဤ အခဖြင့်၊ ဘရတိ-မွေးမြူရ၏၊ ဣတိ ဘတိ။

ဣကာရဂမ ယုတ္တေသု-ဣ အာဂုံနှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ ဂမိတောဗျာဒိသု-
 တို့၌၊ ဓာတုန္တလောပေ-သည်၊ သမ္ပတ္တေ-ရောက်လုလတ်သော်၊ [လောပါ
 ဘာဝေါ-၌စပ်၊] လောပေါတိ ဝတ္တတေ။

၆၃၃။ နမကရာန ပေ၊ တမိ။ ။ပရေ ဣကာရယုတ္တေ-ဣအာဂုံနှင့်
 ယှဉ်သော၊ တကာရေ-ကြောင့်၊ ဓာတုန္တနံ-ဓာတ်၏ အဆုံးဖြစ်ကုန်သော၊
 နကာရ ပေ၊ ရကာရာနံ-န အက္ခရာ၊ မ အက္ခရာ၊ က အက္ခရာ၊ ရ အက္ခရာ
 တို့၏၊ လောပေါ-သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ ဣတိ-ဤသုတ်ကြောင့်၊ လောပါ
 ဘာဝေါ-ကျေခြင်း၏ မရှိခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ အဂစ္ဆိ-သွားပြီ၊ ဝါ-
 ဂမိယိတ္ထ-သွားအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဂမိတော။ [ဂမယိတ္ထ-ကား ပါဌ်ပျက်၊] ရမိတ္ထ-
 မွေ့လျော်ပြီ၊ ဣတိ ရမိတော၊ ဧဝံ၊ ဝမိတော-ပျို့အန်ပြီ၊ နမိတော-ကိုင်းညွတ်
 ပြီ၊ သရိတော-အောက်မေ့ပြီ၊ ဘရိတော-မွေးမြူပြီ၊ သက-သင်္ကာယံ-ယုံမှား
 ခြင်း၌...၏၊ သင်္ကီတော-ယုံမှားပြီ။ [ဣကာရန္တဓာတ်ဖြစ် ၍ နိဂ္ဂဟိတိလော၊
 ဝဂ္ဂန္တပြု၊] တထာ-ပါး၊ ဂမိတဗ္ဗံ-သွားထိုက်၏၊ ခနိတဗ္ဗံ- တူးဖြိုထိုက်၏၊
 ဟနိတဗ္ဗံ-သတ်ထိုက်၏၊ ရမိတဗ္ဗံ-မွေ့လျော်ထိုက်၏၊ ဣစ္ဆာဒိ။

နိမိယိတ္ထ-မြုပ်ထားအပ်ပြီ၊ ဣတိ နိဟိတော၊ ကွစိဓာတုဗျာဒိနာ-ဖြင့်၊
 တပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ဓိဿ-ဓိ၏၊ [သီမုဉ် “ဓာဿ-ဓာ၏၊”] ဟိ-ဟိပြု။
 [နိပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်၊ “နိမိတ” အဖြစ်၌ ဓိကို ဟိပြု၊ တစ်နည်း၊ ဓာ ကို ဟိ ပြု။

ဤ ပြယုဂ်များကား န မ ကရာနံ-သုတ်ဖြင့် မြစ်သောကြောင့် မဟုတ်၊ ဣ အာဂုံခြားသောကြောင့်၊ ဓာတွန် မချေရ၊] ဧဝံ၊ ဝိဟိတော-စီရင်ပြီ။ [ဝိပုဗ္ဗ၊ ဓာ။]

ကာရိတေ ကာရိတ်ရှိရာ၌(ဥဒါဟရဏံ)၊ အဘာဝီယိတ္ထ-ပွားစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဘာဝကမ္မေသု တ ဣတိ-သုတ်ဖြင့်၊ တပစ္စယော-သက်၊ ယထာဂမမိကာရေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဣ ကာရာဂမော-လာ၊ သရလောပါဒိ-တေန-ထိုသူသည်၊ မဂ္ဂေါ-ကို၊ ဘာဝိတော၊ ဘာဝယိတော-ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ ဒေဝဒတ္တေန-သည်၊ (ယညဒတ္တော-ယညဒတိကို)၊ ဩဒနံ-ကို၊ အပါစိယိတ္ထ-ချက်စေအပ်ပြီ၊ ဣတိ ပါစိတော ပါစယိတော ပါစာပိတော ပါစာပယိတော-မည်၏၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကာရိယိတ္ထ-ပြုစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ ကာရိတော ကာရယိတော ကာရာပိတော ကာရာပယိတော-မည်၏၊ ဣစ္စာဒိ။

ဘာဝကမ္မေသုတ ဣတိ သုတ္တေ-ဟူသော ဤသုတ်၌၊ တ ဣတိ ယောဂဝိဘာဂေန-တ ဟူသော ဒွိဓာကရဏ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ အစလန ဂတိဘောဇနတ္တာဒိဟိ-မလ္လုပ်ရားခြင်း အနက်ရှိသောဓာတ်၊ ဂတိ အနက်ရှိသောဓာတ်၊ စားခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်တို့မှနောက်၌၊ အဓိကရဏေပိ-အဓိကရဏအနက်၌လည်း။ [ပိဖြင့် ဘောက်ကို ပေါင်း၊] တ ပစ္စယော-သက်၊ ယထာ-ကား၊ အာသ-ဥပဝေသနေ၊ အဓိကရဏေ-၌၊ (ပိဟန်တူ၏)၊ ဧတ္ထ-ဤ အရပ်၌၊ တေ-ထိုသူတို့သည်၊ အစ္စိသု-နေကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ထိုသို့ နေရာ၏

ပါစိတော ဩဒနံ (ယညဒတ္တော) ဒေဝဒတ္တေန — စာအုပ်များ၌ “ပါစိတော ဩဒနော ဒေဝဒတ္တေန”ဟု တွေ့ရ၏။ ဩဒနသည် ကာရိတ်ကံ မဟုတ်၊ ဓာတ်ကံတည်း၊ ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်ရာ၌ ကာရိတ်ကံကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဓာတ်ကံကိုသော်လည်းကောင်း ဝုတ္တကံလုပ်နိုင်၏-ဟု အဆိုရှိသော်လည်း ထို အဆိုသည် ရူပသိဒ္ဓိဆရာ၏ ဝါဒမဟုတ် “ကာရိတေ သုဒ္ဓကတ္တာစ၊ ကမ္မမာချာတ ဂေါစရံ”ဟု သုဒ္ဓကတ္တာကို (ယညဒတ္တော ဩဒနံ ပစတိ၌ ယညဒတ္တောကဲ့သို့သော ကတ္တာကို) ဝုတ္တကံဟု ဆိုခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် “ပါစိတော ဩဒနံ ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တေန”ဟု ရှိမှ ရူပသိဒ္ဓိ အလိုကျမည်။

ဘာဝကမ္မေသု ၊ပေ၊ တပစ္စယော— “အစလနတ္ထ”ဟူသည် မလ္လုပ်မရားဘဲ နေခြင်း၊ ရပ်တည်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်များတည်း၊ ထို ဓာတ်တို့ကို အာသဓာတ်မှ စ၍ နိပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်ဖြင့် “နိပန္နာ”တိုင်အောင် ပုံစံထုတ်လတ်၊ ဂတိ အနက်ရှိသော ဓာတ်ဟူသည် “ယာ-ဂမ္မ”ဓာတ်တို့တည်း၊ “ယာတော ၊ပေ၊ ဂတာ”ဟု ပုံစံထုတ်လတ်၊ ဘောဇနတ္တာကား စားခြင်း သောက်ခြင်း အနက်ရှိသော ဓာတ်တည်း၊ ဘောဇနတ္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဒိသဓာတ် စသည်ကို ယူလတ်။

အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဒံ-ဤ အရပ်သည်၊ တေသံ-ထို သူတို့၏၊ အာသိတံ-
 နေရာဖြစ်သော၊ ဌာနံ-အရပ်မည်၏၊ ဘာဝေ-ဌံ၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဣဝေ-ဤ
 အရပ်၌၊ တေဟိ-ထိုသူတို့သည်၊ အာသိတံ-နေခြင်း၊ ကမ္မနိ-ဌံ၊ (ဥဒါ
 ဟရဏံ)၊ အယံ ဂါမော-ဤရွာကို၊ တေဟိ-ထို သူတို့သည်၊ အဇ္ဈာသိတော-
 အုပ်စိုးနေအပ်ပြီ၊ ကတ္တရိ-ဌံ၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဣဝေ-ဌံ၊ တေ-ထို သူတို့သည်၊
 အာသိတာ-နေကုန်ပြီ။ [အာသိနာ-ဟု ရှိလျှင် သုတ်ကြီးဖြင့် တကို နပြု၊
 ဟာနိကဲ့သို့တည်း၊ သီမုဋ္ဌိ “တာ”ဟု ရှိသည်။]

တထာ-ပါး၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ အဋ္ဌသု-တည်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 ဣဒံ-ဤအရပ်သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ဌိတံ-တည်ရာဖြစ်သော၊ ဌာနံ-အရပ်
 မည်၏၊ ဣဝေ-ဌံ၊ တေဟိ-တို့သည်၊ ဌိတံ-ရပ်တည်ခြင်း၊ အယံ ဩကာ-
 သော-ဤအရပ်ကို၊ တေဟိ-တို့သည်၊ အဓိဋ္ဌိတော-စွဲမှီတည်နေအပ်ပြီ၊
 ဣဝေ-ဌံ၊ တေ-တို့သည်၊ ဌိတာ-တည်ကုန်ပြီ၊ ဧတ္ထ-ဌံ၊ နိသိဒ္ဓိသု-ထိုင်ကုန်
 ပြီ၊ ဣတိ ဣဒံ တေသံ၊ နိသိန္ဒ-ထိုင်ရာဖြစ်သော၊ ဌာနံ-၏၊ အယံ-ဤအခါ
 သည်၊ တေသံ-တို့၏၊ နိသိန္ဒကာလော-ထိုင်ရာ အခါတည်း၊ [“နိသိဒ္ဓိသု
 ဧတ္တာတိ နိသိန္ဒော၊ နိသိန္ဒောစ သော ကာလောစာတိ နိသန္ဒကာလော”ဟု
 ပြုစေလိုသည်၊] တေ-တို့သည်၊ ဣဝေ-ဌံ၊ နိသိန္ဒ-ထိုင်ကုန်ပြီ။ [ဘာဝ-
 ကမ္မပြုယုဂ်မပါ၊] ဧတ္ထ-ဌံ၊ နိပဇ္ဇိသု-အိပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဣဒံ တေသံ၊ နိပဇ္ဇိ-
 အိပ်ရာဖြစ်သော၊ ဌာနံ-၏၊ ဣဝေ-ဌံ၊ တေ-တို့သည်၊ နိပဇ္ဇာ-အိပ်ကုန်ပြီ။
 [အစလနတ္ထဓာတ်၏ ပုံစံများပြီးပြီ။]

ယာ-ဂတိ ပါပုဏနေ-သွားခြင်း၊ ရောက်ခြင်းအနက်၌...၏၊ [သီမုဋ္ဌိ
 “ပါပဏေ”ဟု ရှိ၏၊] ဧတ္ထ-ဤလမ်း၌၊ တေ-တို့သည်၊ အယာသု-သွားကုန်
 ပြီ၊ ဣတိ အယံ-ဤလမ်းသည်၊ တေသံ-တို့၏၊ ယာတော-သွားရာဖြစ်သော၊
 ဓဂ္ဂေါ-လမ်းမည်၏၊ ဣဝေ-ဤလမ်း၌၊ တေဟိ-တို့သည်၊ ယာတံ-သွားခြင်း၊
 အယံ ဓဂ္ဂေါ-ကို၊ တေဟိ-တို့သည်၊ ယာတော-သွားအပ်ပြီ၊ ဣဝေ-ဤလမ်း၌၊

အဋ္ဌိသု ဧတ္ထ ပေ၊ အာသိတော-အဓိကရဏ၌ “အဋ္ဌိသု ဧတ္တာတိ အာသိတံ”-
 ဘောဋ္ဌိ “အာသိယိတ္ထ အာသိတံ”-ကံ၌ အာသဓာတ်က အကမ္မဖြစ်၍ အဓိဥပသာရ
 ကူစွက်လျက် “အဇ္ဈာသိယိတ္တာတိ အဇ္ဈာသိတော”ဟု ပြု၊ အာသိတံ စသည်သာလိုရင်း၊
 “ဣဒံ တေသံ ဌာနံ”စသည်တို့ကား အဓိကရဏအနက် စသည် ထင်ရှားအောင် ထည့်
 အပ်သော ပုဒ်များတည်း၊ “ကတ္တရိ ပေ၊ အာသိတာ”၌ အတိတေ တ တဝန္တုတာဝိ
 သုတ်ဖြင့် တ ပစ္စည်းသက်၊ “အဋ္ဌိသုတိ အာသိတာ”ဟု ပြု၊ နောက်နောက် ဓာတ်တို့၌
 လည်း ဤနည်းအတိုင်းမှတ်။

တေ-တို့သည်။ ယာတော-သွားကုန်ပြီး တထာ-တူ၊ ဣဒံ-ဤ အရပ်သည်။
 တေသံ၊ ဂတဋ္ဌာနံ-သွားရာ အရပ်တည်း။ [ဂစ္ဆိသု ဧတ္ထာတိ ဂတံ-စသည်
 ပြု။] အယံ-ဤ အခါသည်။ တေသံ၊ ဂတကာလော-သွားရာအခါတည်း။
 ဣဓ-ဤလမ်း၌၊ တေဟိ-တို့သည်။ ဂတံ-သွားခြင်း၊ အယံ ဂါမော-သို့၊
 တေဟိ-တို့သည်။ ဂတော-သွားအပ်ပြီ။ ဣဓ-ဤရွာ၌၊ တေ-တို့သည်။
 ဂတာ-သွားကုန်ပြီ။ [ဂတျယံတ္ထဓာတ်၏ ပုံစံများ ပြီး၏။]

ဧတသ္မိ-ဤအရပ်၌၊ ဘုဒ္ဓိသု-စားကုန်ပြီး၊ ဣတိ ဣဒံ တေသံ၊ ဘုတ္တဋ္ဌာနံ-
 ၏။ အယံ-ဤအခါသည်။ တေသံ၊ ဘုတ္တကာလော-စားရာအခါတည်း။
 [ဣဓ-ဤအရပ်၌၊ တေဟိ-တို့သည်။ ဘုတ္တံ-စားခြင်း၊ တစ်ချို့မှ၌ ဤဝါကျ
 ကျသည်။] ဣဓ-၌၊ တေဟိ သြဒနော ဘုတ္တော-စားအပ်ပြီ။ ဣဓ-၌၊ တေ-
 တို့သည်။ သြဒနံ-ကို၊ ဘုတ္တာ-စားကုန်ပြီး၊ ဧတ္ထ-၌၊ တေ-တို့သည်။ ပိဝိသု-
 သောက်ကုန်ပြီး၊ ဣတိ ဣဒံ တေသံ၊ ပိတဋ္ဌာနံ-သောက်ရာအရပ်မည်၏။
 [ဣဓ-၌၊ တေဟိ-တို့သည်။ ပိတံ-သောက်ခြင်း၊ တစ်ချို့မှ၌ ကျသည်။]
 ဣဓ တေဟိ၊ ယာဂု-ယာဂုကို၊ ပိတာ-သောက်အပ်ပြီ။ ဣဓ-၌၊ တေ-တို့
 သည်။ ပိတာ-သောက်ကုန်ပြီး၊ [ဤတွင် ဘောဇနတ္ထဓာတ်၏ ပုံစံများ ပြီး
 သောကြောင့် အာဒိ၏ ပုံစံကို ပြလို၍ "ဒိဿန္တိ" စသည်ကို မိန့်သည်။] ဧတ္ထ-
 ဤအရပ်၌၊ ဒိဿန္တိ-မြင်အပ်ကုန်၏။ ဣတိ တေသံ၊ ဒိဋ္ဌဋ္ဌာနံ-မြင်အပ်ရာ
 အရပ်တည်း။ ဣစ္စာဒိ။

ကတ္တရိ ကိတ်တိ ဣတော-ဤသုတ်မှ၊ မဏ္ဍုက ဂတိယာ-ဖြင့်၊ ကတ္တရိတိ
 ဝတ္တတေ။

၆၃၄။ ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ ဣော။ ။ကမ္မတ္ထေ-ကံအနက်၌၊ ဒုတိယာယံ
 ဝိဘတ္တိယံ-ဒုတိယာဝိဘတ်သည်။ ဝိဇ္ဇမာနာယံ-ရှိလတ်သော်၊ ဓာတူဟိ-၌၊
 ကတ္တရိ-၌၊ ဣပစ္စယော ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ဣဒမေဝ
 ဝစနံ-ဤ "ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ" ဟူသော စကားသည်ပင်။ အဘိဟိတေ-
 အာချာတ်ကိတ်စသော ဝါစကတို့ ဟောအပ်ပြီးသော၊ ကမ္မာဒိမိ-ကံ အစရှိ

၆၃၄။ ဣဒမေဝ ဧတ္ထ ၊ဝေ၊ အဘာဝဿ- ကတ္တရိပုဒ်ကို အလိုက်ခံ၍ "ဣော"
 ဟုသာ သုတ်တည်လျှင် ပြီးနိုင်သည်မဟုတ်လော၊ ထို့ပြင် ကံအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ်
 သက်ရခြင်းကား အထူးအဆန်း မဟုတ်၊ ကမ္မတ္ထေ ဒုတိယာသုတ်တုန်းကပင် သိခဲ့ပြီး
 ဖြစ်၏။ သို့ပါလျက် "ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ" စကားကို အဘယ့်ကြောင့် ထည့်စွက်ပြထား
 ပါသနည်း...ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဣဒမေဝ" စသည်ကို မိန့်၊ ဤ "ကမ္မနိ ဒုတိယာ
 ယံ" ဟူသော စကားသည်ပင် အဘိဟိတ (ဝုတ္တ)ကံ စသော အနက်၌ ဒုတိယာ စသော
 ဝိဘတ်တို့ မသက်ရကြောင်းကို သိစေနိုင်သည်။ ဤသို့ သိစေလိုသောကြောင့် ဤ

သော အနက်၌၊ ဒုတိယာဒိနံ-ဒုတိယာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ အဘာဝဿ-မရှိခြင်းကို၊ ဝါ-မသက်ရခြင်းကို၊ ဉာပကံ-သိစေတတ်သော စကားတည်း။ ဒါနံ-ကို၊ အဒါသိ-လှူပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဣ ပစ္စယော-သက်၊ ကွစိဓာတု တျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ပစ္စယ ကကာရဿ-ပစ္စည်း၏ က အက္ခရာကို၊

“ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ” ဟူသော စကားကို ထည့်ပြရသည်။ [ကမ္မာဒိမိ၌ အာဒိဖြင့် ကတ္တားကရိဏ်းမှ စ၍ အဓိကရဏအနက်တိုင်အောင် ယူ၊ ဒုတိယာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့်လည်း တတိယာမှ စ၍ သတ္တမိတိုင်အောင် ယူ။]

ချဲ့ဦးအံ့။— “ဉာပကံ” စကား ဟူသည် သာဓကကဲ့သို့ တိုက်ရိုက်ပြသော စကားမဟုတ်၊ အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုးကို သွယ်ဝိုက်၍ သိစေသော စကားတည်း။ ဤ “ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ ဣာ” သုတ်ကို “ဘာဝကမ္မေသု ကိစ္စ ဣ ဣာ” သုတ်၏ အခြားမဲ့၌ ဆိုထား၏။ ထို ရှေ့သုတ်က ဘော ကံအနက်၌ ဣ ပစ္စည်းသက်ဖို့ရန် သတ်မှတ်၏။ ဤ သုတ်က “ကံ အနက်၌ ဒုတိယာရှိလျှင် (ထို ကံအနက်၌ ဣပစ္စည်း မသက်တော့ဘဲ ကတ္တားအနက်၌) ဣ ပစ္စည်းသက်” ဟု ဆိုပြန်၏။ ဤစကားကို ကောက်ချက်ချလျှင် ကံ အနက်ကို ဒုတိယာဝိဘတ်က ဟောပြီးဖြစ်နေသောကြောင့် ဣ ပစ္စည်းက ကံကို ထပ်၍မဟောဘဲ ကတ္တားကို ဟောရသည်-ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်လာသည်။ ဤ အဓိပ္ပာယ်ကို အပြန်အလှန် ယူ၍ ကံ အနက်ကို တေဝိဘတ် တပစ္စည်းစသော အာချာတ် ကိတ်သမာသံ တဒ္ဓိတ် ဝါစကတို့က ဟောပြီးဖြစ်နေပြန်မှ ထို ကံ အနက်၌ ဒုတိယာ မသက်ရတော့ပြီ၊ လိင်္ဂတ္ထုကို ထွန်းပြခြင်းငှာ ပဌမာသာ သက်ရတော့၏။ ထိုအတူ တိဝိဘတ် တပစ္စည်းစသော ဝါစကတို့က ကတ္တားအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်နေလျှင် ကတ္တားအနက်၌ တတိယာဝိဘတ် မသက်ရ၊ ပဌမာသာ သက်ရတော့သည်။ ယုပစ္စည်း စသည်တို့က ကရိဏ်းစသော အနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်နေလျှင် ထိုအနက်၌ “ကရဏေ တတိယာ” သုတ်ဖြင့် တတိယာဝိဘတ် မသက်ရ၊ ပဌမာသာ သက်ရတော့သည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် (အဓိကရဏအနက် တိုင်အောင်) ကိတ် သမာသံ တဒ္ဓိတ်တို့က ဟောပြီး ဖြစ်နေလျှင် ထိုထို ဆိုင်ရာဝိဘတ်တို့ မသက်ရတော့ဘဲ ပဌမာသာ သက်ရပုံကို (“တိဋ္ဌန္တိ ဧတ္တာတိ ဌာနံ” ဟူသော အဓိကရဏ သာဓက၌ အဓိကရဏအနက်ကို ယု ပစ္စည်းက ဟောပြီးဖြစ်၍ သ္ဗိဝိဘတ် မသက်ရဘဲ ပဌမာသာသက်ရပုံကို ထောက်၍) သိပါလေ။ ဤ အဓိပ္ပာယ်ကို “ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ” ဟူသော စကားက သွယ်ဝိုက်၍ ပြသဖြင့် “ဣဒမေဝ စေတ္ထဝစနံ ဉာပကံ” ဟု မိန့်သည်။

[နျာသ] ကမ္မနိ ဒုတိယာယမိတိ ဟိ ဝေတာ ကမ္မနိ ဒုတိယာယာဘာဝေါပိ ဒဿိတောယေဝ ဟောတိ၊ ပေ၊ ယထာ စေတ္ထု၊ တထာ “ဂါမံ ဂစ္ဆတိ ဒေဝဒတ္တော” တျာဒိသုပိ “ဗုဂေမာဒိတ္ထေ ကတ္တရိ၊ ကတ္တရိ ပရဿပဗံ” တိ တ ပစ္စယာဒိနံ ကတ္တရိ သမ္ဘူတတ္တာ အတ္တနာ ဝတ္ထုဗ္ဗဿ၊ ဣဝိသေသဿာဘာဝါ တတိယာဝိဘတ္တိံ န ဟောတိ လိင်္ဂတ္ထမတ္ထံပနာ-ပေက္ခိတွာ ပဌမာဝ ဟောတိ။

လောပေါ-ချေ၊ တဿ-တကို၊ ဣန္ဒာဒေသော-ပြု။ [ဘိဒါဒိတော သုတ်ဖြင့်
ဣန္ဒပြု။] ဒေဝဒတ္တော-သည်၊ ဒါနံ-ကို၊ ဒိန္နော-လှူပြီး၊ ရက္ခ-ပါလနေ၊ သီလံ-
ကို၊ အရက္ခိ-စောင့်ပြီး၊ ဣတိ သီလံ ရက္ခိတော-မည်၏။ [တစ်ချို့စာ၌ ဝိဂ္ဂဟ
ကျသည်။] ဘတ္တံ-ကို၊ အဘုဦး-ပြီး၊ ဣတိ ဘတ္တံ ဘုတ္တော၊ ဂုရု-ဆရာကို၊
ဥပါသီ-ဆည်းကပ်ပြီး၊ ဣတိ ဂုရု ဥပါသီတော-၏။ ဣစ္စာဒိ။

၆၃၅။ ဘျာဒိဟိ ।ပေ၊ ဣော။ ။ဘိဣစ္စေဝ မာဒိဟိ-ဘိ အစရှိကုန်
သော၊ ဓာတုဟိ-ဓာတ်တို့မှနောက်၌လည်းကောင်း၊ မတိဗုဓိပူဇာဒိဟိစ-မတိ၊
ဗုဓိ၊ ပူဇ အစရှိသော ဓာတ်တို့မှနောက်၌လည်းကောင်း၊ ဣပစ္စယော ဟောတိ၊
သောစ-ထို ဣပစ္စည်းသည်လည်း၊ ဘာဝကဗ္ဗေသု ကိစ္စ ဣ ခတ္တာတိ-ဟူ၍၊
ဝုတ္တတ္တာ-ကြောင့်၊ ဘာဝကဗ္ဗေသေဝ-ဘောက်အနက်တို့၌သာ၊ ဘဝတိ-
ဖြစ်၏။ ဘိ-ဘယေ၊ ဘဝတာ-သည်၊ အဘာယိတ္ထ-ရှေး၌ ကြောက်ခြင်း၊
ဣတိ ဘိတံ။ [ဘာယိတ္ထ၌ ဂါယိတ္ထကဲ့သို့၊ ဤကို ဧပြေ၊ ဧကို အာယပြု။]
သုပ-သယနေ၊ ဘဝတာ အသုပိယိတ္ထ-ရှေး၌ အိပ်ခြင်း၊ ဣတိ သုတ္တံ၊ ဧဝံ၊
ဘဝတာ သယိတံ-ရှေး၌ အိပ်ခြင်း၊ အသ-ဘောဇနေ၊ ဘဝတာ အသိတံ-
ရှေး၌ စားခြင်း၊ ဘဝတာ၊ ဩဒနော-ကို၊ ပစိတော-ချက်အပ်ပြီး။ [သုတ္တံမှ
စ၍ ပစိတောတိုင်အောင် ဘယာဒိဟိ၌ အာဒိ၏ပုံစံ။]

ဣဓ-ဤသုတ်၌၊ မဏျာဒယော-မတိ အစရှိသော ဓာတ်တို့သည်၊ ဣစ္စ
တ္တာ-လိုလားခြင်း အနက်ရှိကုန်၏။ ဗုဓိအာဒယော-ဗုဓိ အစရှိသော ဓာတ်

ဒါနံ ဒိန္နော-“ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ”နှင့် ညီအောင် ဒါနံ-သီလံ စသော ဒုတိယန္တ
ပုဒ်များကို တွဲဘက်၍ ပြသည်။ ရုပ်တွက်ရာ၌ လိုရင်းမှာ “ဒိန္နော”စသည်သာ။

၆၃၅။ ဣဓ မဏျာဒယော ।ပေ၊ ဣစ္စတ္တာ-သုတ်၌ “မတိ၊ ဗုဓိ”ဟု မနဓာတ်
ဗုဓ ဓာတ်တို့ကို ယူထား၏။ ထို ဓာတ် ၂ ခုလုံးပင် သိခြင်းအနက်ကို ဟောကြ၏။
အဘယ်သို့ ထူးပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “မဏျာဒယော ဣစ္စတ္တာ”စသည် မိန့်။
မနဓာတ်၏ သိခြင်းဟူသည် လိုလားနှစ်သက်သောအားဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ ဗုဓဓာတ်၏
သိခြင်းကား တတ်သိနားလည်သော ထိုးထွင်းသောအားဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ ဤသို့
ထူးခြားသည်။ ထိုတွင် မတိဖြင့် ဣစ္စတ္တာဓာတ် ဟူသမျှကို ယူ၊ ထို့ကြောင့် သင်္ကပ္ပိတော-
အဝဓာရိတောတို့ကို ပုံစံထုတ်လတ်၊ ဤ၌ ကြံစီခြင်းဟူသည် လိုလား တောင့်တသော
ကြံစီခြင်းတည်း၊ ပိုင်းခြားထားခြင်း ဟူသည် အလိုရှိ၍ ပိုင်းခြားခြင်း တည်း၊
ဗုဓိဖြင့်လည်း ဣစ္စတ္တာဓာတ် အားလုံးကို ယူ၊ ထို့ကြောင့် ဣဓာတ် စသည်တို့ ကိုပါ
ပုံစံထုတ်လတ်၊ ဤ၌ သရဇ္ဈာယ်ခြင်းဟူသည် မိမိ သိပြီးဖြစ်စေ၊ သိဖို့ရန် ဖြစ်စေ
သရဇ္ဈာယ်(စာအံခြင်း)တည်း၊ “တက္ကိတော”အရ “ကြံခြင်း”ဟူသည်လည်း သိဖို့ရန်
ကြံစီ၍ သိခြင်းပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဣစ္စတ္တံ ပါဝင်ကြလတ်။

တို့သည်၊ ဉာဏတ္တာ-သိခြင်း အနက်ရှိကုန်၏။ မန-ဉာဏေ၊ သံပုဗ္ဗော၊ ဗုဒ္ဓ
 ဂမာဒိတ္ထေ ကိတ္တရိတိ-ဖြင့်၊ တပစ္စယေ-သည်၊ သမ္မတ္ထေ-သော်၊ ဣမိနာ-
 ဤသုတ်ဖြင့်၊ ကမ္မနိ-၌၊ တုံ ပစ္စယော-သက်၊ ဂမ ခနာတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဓာတုန္တ
 လောပေါ-ချေ၊ ရညာ-မင်းသည်၊ သမ္မတော-ကောင်းစွာသိအပ်၊ လိုလားအပ်
 ၏။ ကပ္ပ-တက္ကနေ-ကြံစီခြင်း၌...၏။ သင်္ကပ္ပိတော-ကောင်းစွာကြံအပ်
 လိုလားအပ်၏။ ဓရ-ဓာရဏေ၊ စုရာဒိတ္တာ-စုရာဒိဓာတ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဏေ-ဏေပစ္စည်းသက်၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ဣကာရာဂမော-လာ၊ သရလောပါဒိ၊
 အဝဓာရိတော-ပိုင်းခြားသတ်မှတ် လိုလားအပ်၏။

ဗုဒ္ဓ-အဝဂမနေ၊ ဘဂဝါ-ကို၊ မဟေသက္ခေဟိ-တန်ခိုးကြီးကုန်သော၊
 ဒေဝမနုဿေဟိ-နတ်လူတို့သည်၊ အဝဗုဒ္ဓိတ္ထ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီ၊ ဣတိ
 ဗုဒ္ဓေါ၊ ဣ-အဇ္ဈယနေ-သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၌...၏။ အဓိယိတ္ထ-သရဇ္ဈာယ်အပ်၊
 သိအပ်ပြီ၊ ဣတိ အဓိတော။ [အဓိပုဗ္ဗ ဣဓာတ်၊] ဣ-ဂတိမိုး၊ အဘိသမိတော-
 ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီ။ [“ယေဂတျာတ္တာ၊ တေဗုဒ္ဓတ္တာ”-ဂတိအနက်ရှိလျှင်
 သိခြင်းအနက်ရှိသည်ပင်၊] ဝိဒ-ဉာဏေ၊ အဝေဒိယိတ္ထ-သိအပ်ပြီ၊ ဣတိ
 ဝိဒိတော၊ ဉာ-အဝဗောဓနေ၊ အညာယိတ္ထ-သိအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဉာတော၊ ဝိဓ-

ဗုဒ္ဓ ဂမာဒိတ္ထေ ၊ပေ၊ **တ္ထ ပစ္စယော**—“သံ ပုဗ္ဗ မန” ဟု တည်ပြီးသည့်အခါ
 ဗုဒ္ဓတ္ထဖြစ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဂမာဒိတ္ထေသုတ်ဖြင့် ကတ္တာအနက်၌ တပစ္စည်းသက်ခွင့်
 ရောက်နေသော်လည်း ထိုသုတ်ဖြင့် သက်ခြင်းကို တားမြစ်၍ ဤသုတ်ဖြင့် ကံအနက်၌
 တပစ္စည်း သက်ရသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ရူပသိဒ္ဓိဆရာ နျာသဆရာ စသော ရှေး ဆရာတော်တို့သည်
 ဥဏာဒိကျမ်းကို ရှင်မဟာကစ္စည်းထေရ်ပင် စီရင်သည်ဟု အယူရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့်ပင်
 ကိတ်နှင့် ဥဏာဒိသုတ်များကို တစ်ပေါင်းထည်း ဆက်စပ်၍ ဖွင့်ပြကြသည်။ ယခုခေတ်
 ဆရာတော်များကမူ ကိတ်သုတ်နှင့် ဥဏာဒိသုတ်များသည် စာသွားခြင်း မတူကြ၊
 ဥဏာဒိသုတ်များ၏ အနေအထားသည် ဤ “တ္ထ”ပစ္စည်း စသည်ကဲ့သို့ သက္ကတနည်း
 ဆန်လှ၏။ ရှင်မဟာကစ္စည်း၏ သုတ်များကား သက္ကတကို နည်းမှီထားသော်လည်း
 ပါဠိနည်းကို များများကြီး သုံးစွဲထား၏။ ဤ “သမ္မတော” စသော ရုပ်များလည်း
 အတိတ်-ကံဟောဖြစ်၍ “ဘာဝကမေဓသု တ”သုတ်ဖြင့် ပြီးနိုင်၏။ ကမ္မနိ ဒုတိယာယံ
 က္လောဖြင့် စီရင်ထားသော “ဒိန္နော”စသည်လည်း အတိတ် တ တဝန္တ စသော သုတ်
 ဖြင့် ပြီးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အခြားဆရာတစ်ပါး စီရင်သောသုတ်များဖြစ်၍ ဥဏာဒိ
 သုတ်များသည် ကိတ်သုတ်နှင့် အစီအရင် တူနေရသည်။ ရှင်မဟာကစ္စည်း စီရင်ရိုး
 မှန်လျှင် ထိုကဲ့သို့ အစီအရင်တူသုတ်တွေ များစွာ ထပ်မံ၍ မနေတန်ရာ၊ ထို့ကြောင့်
 ဥဏာဒိကျမ်းကို အခြားဆရာတစ်ပါး စီရင်သည်-ဟုပင် မှတ်ယူထိုက်ပေသည်။

ဝေခနေ-ထိုးထွင်းခြင်း၌...၏၊ မေ့-ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတ္ထ-ထိုးထွင်းသိအပ်ပြီ၊
ဣတိ ပဋိဝိဒ္ဓေါ၊ တက္က-ဝိတက္က၊ တက္ကိတော-ကြံစီအပ်ပြီ။

ပူဇနတ္ထေသု-ပူဇော်ခြင်း အနက်ရှိသော ဓာတ်တို့၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ပူဇ-
ပူဇာယံ၊ ဘဂဝါ-ကို၊ အပူဇီယိတ္ထ-ပူဇော်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ပူဇိတော၊ စာယ-
သန္တာန ပူဇနေသု-အစဉ်ပြုခြင်း ပူဇော်ခြင်းတို့၌...၏၊ အပပုဗ္ဗော အပစာယိ
တော-ပူဇော်အပ်ပြီ၊ မာန-ပူဇာယံ-မာနိတော-မြတ်နိုးကော်ရော် ပူဇော်အပ်ပြီ၊
စိ-စယေ-ဆည်းပူးခြင်း၌...၏၊ အပစိတော-ရိသေအပ် ပြီ၊ ဝန္တ-အဘိဝန္တနေ၊
ဝန္တိတော-ရှိခိုးအပ်ပြီ။ [“ကရ-ကရဏေ၊ သက္ကတော-ကောင်းစွာပြုအပ်ပြီ”ဟု
သိမူ၌ ရှိသေး၏၊] သက္ကာရ-ပူဇာယံ၊ သက္ကာရိ တော-ပူဇော်အပ်ပြီ၊ ဣစ္စာဒိ။

ဟုတော ဟုတာဝိ ဟုတဝါ - ပူဇော်ပြီ၊ ဝုတ္တော - နေပြီ၊ ဇိဏ္ဏကော-
အိုသူ၊ ပက္ကံ-မည့်ပြီ၊ ပက္ကန္တကော-ဖဲသွားသူ၊ ဇာတော-ဖြစ်ပြီ၊ ဌိတော-
တည်ပြီ၊ ရူဠော-တက်ရောက်ပြီ၊ ဗုဘုက္ခိတော-စားလိုပြီ၊ ဂိတံ-သိဆိုခြင်း၊
နစ္စံ-ကခြင်း၊ ဇိတော-အောင်အပ်ပြီးသူ၊ ရှုံးသူ၊ ဒိဋ္ဌော-မြင်အပ်ပြီ၊ ဖုဋ္ဌော-
တွေ့ ထိအပ်ပြီ၊ ဘဂဝါ-ကို၊ ယိဋ္ဌော-ပူဇော်အပ်ပြီ၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝုတ္တော-
စောင့်ရှောက်အပ်ပြီ၊ အစ္စန္တော-လုယူအပ်ပြီ၊ ပဟိနော-ပယ်အပ်ပြီ၊ ဂမိတော
ဂတော-သွားအပ်ပြီ။ [“ဝမိတံ ဂတော”ဟု ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်းမည်၊
ဝမိတံ-ပျို့အန်ပြီ၊] ကတော-ပြုအပ်ပြီ၊ အဘိသင်္ခိတော-ပြုပြင်အပ်ပြီ၊ ဘုတ္တံ-
စားစရာဖြစ်သော၊ ဌာနံ-အရပ်၊ ဝုရံ-ဆရာကို၊ ဥပါသိတော-ဆည်းကပ်ပြီ၊
ဘိတံ-ကြောက်ခြင်း၊ သမ္ပတော-ကောင်းစွာသိအပ် လိုလားအပ်ပြီ၊ ဗုဒ္ဓေါ-
သိအပ်ပြီ၊ ပူဇိတော - ပူဇော်အပ်ပြီ၊ (ဣမေ-ဤ သဒ္ဓါတို့သည်။) အတိတ

ပူဇနတ္ထေသု ၊ပေ၊ သက္ကာရိတော— ဤ ပူဇနတ္ထဓာတ်တို့၏ ယှဉ်ရာ၌ ဆဋ္ဌိကတ္တား
တတိယာ ကတ္တား ၂ မျိုးလုံးပင် အသုံးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂါမေန ပူဇိတံ၊ ဂါမဿဝါ
ပူဇိတံ တိ ဂါမပူဇိတံ”ဟူသော ဝိဟာရကာရ သိက္ခာပဒအဋ္ဌကထာကို “ပူဇာဝစနပု
ယောဂေ ကတ္တရိ သာမိဝစနဿာပိ ဣစ္စိတတ္တာ အာဟ-“ဂါမဿ ဝါ ပူဇိတန္တိ”၊
လက္ခဏံ ပန သဒ္ဓသတ္တာနုသာရတော ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟု သာရတ္ထဗျူဟာ ဖွင့်သည်။ [မတိ
ဗုဒ္ဓိ ပူဇနတ္ထေဟိ စ။ ။မတိ-ဣစ္စာ၊ ဗုဒ္ဓိ-ညဏံ၊ ပူဇာ-သက္ကာရော၊ ဧတဒတ္ထေဟိစ
ဓာတူဟိ ဝတ္ထမာနတ္ထေ ဣ ပစ္စယော၊ ရညံ မတော ၊ပေ၊ ရညံ ပူဇိတော ရညံ အစိုကော၊
(ကာသိကာဝုတ္တိ)၊ ဤကား လက္ခဏ အရ သဒ္ဓါသုတ်တည်း၊] ဤ သဒ္ဓါသုတ်တို့
အတိုင်းပင် “ဆဋ္ဌိစ”ဟူသော ကာရကသုတ်၌ ဆဋ္ဌိကတ္တားကို ပြခဲ့ရသည်။

ကာလိကာ-အတိတ်ကာလရှိသော သဒ္ဓါတို့တည်း။ အတိတ် ပစ္စယန္တနယော-
အတိတ် ပစ္စယန္တပုဒ်တို့ကို သိရာသိကြောင်းနည်းသည်။ နိဋ္ဌိတော-ပြီးပြီ။

ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကာတုံ-ပြုဖို့ရာ၊ ဣစ္ဆိ-လိုလားပြီ၊ ဣတိ ဝါ-ဤသို့သော်
လည်းကောင်း၊ ဣစ္ဆတိ-ဆဲ၊ ဣတိ ဝါ၊ ဣစ္ဆိဿတိ-လတုံ၊ ဣတိ ဝါ-
လည်းကောင်း၊ ဝိဂ္ဂဟေ-သည်၊ (သတိ)၊ [တစေ တုံ ဣစ္ဆေတေ ပစ္စယာ
ဟောန္တိ-၌ စပ်။]

၆၃၆။ ဣစ္ဆတ္ထေသု ဟေ တုံဝါ။ ။ယေသံ-အကြင်ဓာတ်တို့၏၊ ဣစ္ဆာ-
လိုလားခြင်းဟူသော၊ အတ္ထော-သည်၊ (အတ္ထိ၊ ဣတိ) တေ-ထို ဓာတ်တို့
သည်၊ ဣစ္ဆတ္တာ-တုံမည်၏၊ ဣစ္ဆတ္ထေသု-လိုလားခြင်း အနက်ရှိကုန်သော၊
တေသု ဓာတုသု-ထို ဓာတ်တို့သည်၊ သမာန ကတ္တုကေသု-တူသော ကတ္တား
ရှိကုန်သည်၊ သန္တေသု-ဖြစ်ကုန်လတ်သော်၊ သဗ္ဗဓာတုဟိ-တို့မှ နောက်၌၊
တဝေတုံ ဣတိ ဧတေပစ္စယာ ဝါ ဟောန္တိ၊ တဝေတုံ ဝါတိ ယောဂဝိဘာဂေန-

ဟုတော ဟေ၊ တိတကာလိကာ-ဤ ဂါထာတို့ကား အတိတေ တတဝန္တတာဝီ
သုတ်မှ စ၍ ပြခဲ့ပြီး ရုပ်တို့ကို အကျဉ်းချုပ်သော သင်္ဂဟဂါထာတို့တည်း။ သို့သော်
ရုပ်အားလုံးစုံအောင် ပြခြင်း မဟုတ်၊ ထိုထို သုတ်နှင့်ဆိုင်ရာ ရုပ်အချို့ကိုသာ ပြခြင်း
ဖြစ်၏။ ဇိဏ္ဏကော ပဉ္စန္ဒကောရုပ်တို့၌ ဂါထာပြည့်အောင် ကပစ္စည်းထပ်၍ သက်ထား
သည်။ “ဝုတ္တော ဝုသိတ ဇိဏ္ဏကော”၌ ဝုသိတ ဝါ-ဟု မြန်မာမှုရှိသည်ကား ပါ၌ပျက်၊
ဘာကြောင့်နည်း...ဝသတော ဝုတ္တ၏ ပုံစံဖြစ်သော ဝုတ္တော နောက်၌ ဝဿဝါဝု၏
ပုံစံဖြစ်သော “ဝုသိတော”ရုပ်သာ ရှိသောကြောင့်တည်း။ “ဝုသိတော ဇိဏ္ဏကော”ဟု
ဆိုသင့်လျက် ဂါထာတဲအောင် “ဝုသိတ”ဟု ဆိုထားသည်။

၆၃၆။ ကာတုံ ဣစ္ဆိ ဟေ၊ ဣတိ ဝိဂ္ဂဟေ — “ရဋ္ဌိချာတ် နိပါတဉ္စ”စသော
ဂါထာနှင့် အညီ နိပါတ်ပုဒ်တို့၌ အများပြုရိုး ဝိဂ္ဂိဟ်မျိုး ပြုဖွယ်မလို၊ ပုဒ်နက်ထင်
အောင် ဝါကျလုပ်၍ အနက်ဖွင့်ပြဖို့သာ တာဝန်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် “ကာတုံ ဣစ္ဆိ”
စသည်သည် ကာတပေပုဒ်ကို အနက်ဖွင့်ပြခြင်းသာ ဖြစ်၏။ အများလုပ်ရိုးဝိဂ္ဂိဟ်
မဟုတ်၊ ထို့ပြင်-“တေစ ကိတကတ္တာ ကတ္တရိဟောန္တိ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိ
အလို ကာတဝေ-ကာတုံ တို့သည် ဘောဟော မဟုတ်၊ ကတ္တားဟောတည်း။ ထို့ကြောင့်
“ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ”ဟု မပေးဘဲ “ပြုဖို့ရာ”ဟု ပေးလိုက်သည်။

ဣစ္ဆာ ဟေ၊ ဣစ္ဆတ္တာ၊ တေသု-ဤကား ဣစ္ဆတ္ထေသု၏ အဖွင့်တည်း။ “ဣစ္ဆာ
အတ္ထော ယေသံ တေ ဣစ္ဆတ္တာ”ဟု ပုဒ်အခိုက်အတန့်ကိုငဲ့သော ပဒါဝတ္ထိကန္တနည်းအရ
ပဌမန္တဖြစ်သော နိပ္ပန္နပုဒ်ကို ထားပြီး၍၊ နဂိုဝါကျအခိုက် အတန့်ကို ငဲ့သော ဝါကျ-
ဝတ္ထိကန္တနည်းအရ “တေသု” ဟု သတ္တမုန္တဖြင့် ပြပြန်သည်။ “ဣစ္ဆတ္ထေသု ဓာတုသု”

ဖြင့်၊ တဒတ္တ ကြိယာယဉ္ဇ-တဒတ္တကြိယာ၌လည်း၊ (တဝေတုံ-တဝေပစ္စည်း၊ တုံပစ္စည်းတို့သည်၊ ဟောန္တိ) တေစ-ထို တဝေ၊ တုံပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ ကိတကတ္တာ-ကိတ် မည်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကတ္တရိ ဟောန္တိ။

ကရောတိဿာတိ ဝါတိစ ဝတ္တတေ...။

၆၃၇။ တဝေတုနာဒိသု ကာ။ ။ပေ၊ ကာဒေသောဝါ ဟောတိ၊ အာဒိ သဒ္ဓေန တုံ တွာန တွာ တဗ္ဗေသုစ-တုံ၊ တွာန၊ တွာ၊ တဗ္ဗပစ္စည်းတို့ ကြောင့်လည်း၊ (ကရောတိဿ - ကရဓာတ်၏၊ ကာ-ကာ အပြုသည်၊ ဟောတိ)၊ တဒ္ဓိတ၊ ပေ၊ စာတိဇတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ အတဝေတုနာဒိသုတိ-ဟူ၍၊ နာမ ဗျပဒေသဿ-ကို၊ နိသေဓနတော-တားမြစ်ခြင်းကြောင့်၊ တဒန္တာနံ- ထို တဝေတုနာဒိ အဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ နိပါတတ္ထံ-နိပါတ်အဖြစ်သည်၊ [“နိပါတတ္တာ”ဟု ရှိလျှင် ပါဠိပျက်၊] သိဒ္ဓံ-ပြီးသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ နိပါတတ္တာ-နိပါတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဝေ တုန မန္တတော-တဝေ တုန အဆုံးရှိသော ပုဒ်မှနောက်၌၊ သဗ္ဗသမာဓုသော တျာဒိနာ-အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ဝိဘတ္တိလောပေါ-ချေ၊ သော-ထိုသူသည်၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကာတဝေ-ပြုဖို့ရာ၊ ဣစ္ဆတိ-၏၊ ကာတုံ-ရာ၊ ဣစ္ဆတိ- ၏၊ ကာဒေသာဘာဝေ-ကာ အပြု မရှိရာ၌၊ တုံ တုန တဗ္ဗေသုဝါတိ-သုတ် ဖြင့်၊ ရကာရဿ-ရ အကွရာ၏၊ တတ္ထံ-တ ပြု၊ ကတ္တု-ရာ၊ ကာမေတိ- လိုလား၏၊ ဣတိ ကတ္တုကာမော-၏၊ အဘိသင်္ခရိတုံ-ပြုပြင်ဖို့ရာ၊ အာကင်္ခ တိ-လိုလား၏။ [ကတ္တုကာမော၌ စတုတ္ထိတပုရိသံ တွဲ၊ တွံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဗျဉ္ဇနေစဖြင့် ချေ။]

စသည်သာ သုတ်နက်တည်း။ “ကာတဝေ ဣစ္ဆတိ၊ ကတ္တု ကာမေတိ”စသည်၌ ဣသု- ကမု-အဘိပုဗ္ဗကင်္ခဓာတ်များသည် ဣစ္ဆတ္တဓာတ်များတည်း။ ထို ဣစ္ဆတ္တဓာတ်များသည် မိမိတို့ တွဲဘက် ဓာတ်များနှင့် သမာနကတ္တုက ဖြစ်ကြလျှင် ကွဲဘက်ဓာတ်များနောင် တဝေ-တုံ ပစ္စည်းသက်။ [ယောဂဝိဘာဂဖြင့် သက်ပုံမှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတ်။]

၆၃၇။ အာဒိ သဒ္ဓေန တုံ တွာန တွာ တဗ္ဗေသု — တဝေတုနာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် တုံ တွာန တွာ တဗ္ဗ ၄ ပစ္စည်းကိုယူ၍ ထို ပစ္စည်းများကြောင့် ကရကို ကာပြု၊ ဤသို့ ဆိုသော်လည်း ယခုစာများ၌ ကာတုံ-ကာတဗ္ဗ ရုပ်ကိုသာ တွေ့ရ၍ “ကတွာ၊ ကာတွာန” ရုပ်တို့ကို မတွေ့ရ။ ကတွာ၌မူ “တွာန တွာသု ရကောရောစာတိ ဓာတုန္တလောပေါ”ဟု ဆိုလတ်။

တထာ-ပါး။ [ကရဓာတ်မှ တစ်ပါး-ဟူလို့၊] သဒ္ဓမ္မံ-ကို၊ သောတဝေ သောတုံ-နာဖိုရာ၊ ဝါ၊ သုဏိတုံ-ရာ၊ ပတ္ထေတိ-တောင့်တ၏။ [ဤ ပတ္ထ ဓာတ်လည်း ဣစ္ဆတ္ထပင်။] ဧဝံ-တူ၊ အနဘဝိတုံ-ခံစားဖို့ရာ၊ ပေ၊ ဟရိတုံ- ဆောင်ဖို့ရာ၊ အနုဿရိတုံ-အောက်မေ့ဖို့ရာ၊ ဣစ္ဆတိ-၏။ [ဣစ္ဆန္တိ-ရှိလျှင် ပါဌ်ပျက်၊] ဧတ္ထ-ဤ အနဘဝိတုံစသော ရုပ်တို့၌၊ ဣကာရယုတ္တတမိ-ဣ အာဂုံနှင့်ယှဉ်သော တ ပစ္စည်းကြောင့်၊ နမကရာန မိစ္ဆာဒိနာ-န မ က ရာနံ အစရှိသော သုတ်ဖြင့်၊ ပဋိသိဒ္ဓတ္တာ-တားမြစ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဓာတုန္တလောပေါ-ဓာတုန်ကို မချေရ။

တထာ-ပါး၊ တုဒ-ဗျထနေ၊ တုဒိတုံ-ထိုးဆွဖို့ရာ၊ ပဝိသိတုံ-ဝင်၊ ဥဒ္ဓိသိ တုံ-ရွတ်ပြ၊ ဟောတုံ-ဖြစ်၊ သယိတုံ-အိပ်၊ နေတုံ-ဆောင်၊ ဇုဟောတုံ-ပူဇော်၊ ပဇဟိတုံ-စွန့်။ [ပစိတုံကား ပါဌ်ပျက်၊ တုဒိတုံမှ စ၍ တုဒါဒိရုပ်စုကို ပြပြီး လျှင် ဇု ဟောုံမှစ၍ ဇုဟောတုာဒိရုပ်တို့ကို ပြသောကြောင့် ဟာဓာတ်ဖြင့် ပဇဟိတုံသာ ရှိသင့်၏။] ပဟာတုံ-ပယ်စွန့်၊ ဒါတုံ-ပေး။ [ဘူဝါဒိဓာတ်စု ပြီးပြီ။]

ရောဒုံ၊ ရန္တိတုံ-ပိတ်ဆို့ဖို့ရာ၊ တုံ တုနာဒိသုပိ-တုံ တုနအစရှိသော ပစ္စည်း တို့ကြောင့်လည်း၊ ယောဂဝိဘာဂေန-ဝိနာခိကာရ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ ကတ္တရိ-၌၊ ဝိကရဏပစ္စယာ-တို့သည်လည်းကောင်း၊ သရလောပါဒိစ- လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ) ဘောတ္တုံ၊ ဘုဒ္ဓိတုံ-စား၊ ဆေတ္တုံ၊ ဆိန္တိတုံ-ဖြတ်။ [ဘောတ္တုံ-ဆေတ္တုံတို့၌ ဝုဒ္ဓိပြုပြီးမှ ဘုဇာဒိနစသော သုတ်ဖြင့် စီရင်။]

တဒ္ဓိတ ပေ၊ သိဒ္ဓံ တဝတိ-“တဒ္ဓိတ သမာသ”စသော သုတ်ဖြင့် နာမ်ငဲ့ရာဝယ် တဝေတုနာဒိ ပစ္စယန္တသဒ္ဓါစုကို နာမ်မငဲ့ရ-ဟု တားမြစ်ထား၏၊ နာမ်မငဲ့ရလျှင် ကိတ် နာမ် မဟုတ်၊ နာမ် အာချာတ် နိပါတ် ဥပသာရ ၄ မျိုးမှ အလွတ်လည်း မရှိ၊ သို့ဖြစ်၍ တဝေတုနာဒိ ပစ္စယန္တပုဒ်များသည် နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပြီး ဖြင့်တော့သည်။

တတော ပေ၊ ဝိဘတ္တိလောပေါ-နိပါတ်ဖြစ်လျှင် သဗ္ဗာသမာပုသော စသော သုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်ကို ချေရမည်-ဟု ဆို၏၊ မည်သည့် ဝိဘတ်သက် ဟုကား မဆိုချေ၊ သို့ဖြစ်၍ မည်သည့် ဝိဘတ်သက်ရမည်နည်း...ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ နာမ် နိပါတ်ခန်း၌ “တဝေတုံပစ္စယန္တာ စတုတ္ထိယာ”ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် တဒတ္ထ-တုမတ္ထ သမ္ပဒါနိအနက် ၌ သဝိဘတ် သက်သင့်သည်-ဟု မှတ်။

ရောဒုံ၊ ရန္တိတုံ။ “ရဝံ+တုံ”ဝုဒ္ဓိပြု၊ ရောဓ+တုံ၊ ထို့နောက် ဗုဒ္ဓကဲ့သို့ တုံ၌ တကို မပြု စသည်စီရင်၊ ရန္တိတုံ၌ကား “ရဓာဒိတော နိဂ္ဂဟိတ ပုဗ္ဗဉ္စ-ဟူသော (အ ပစ္စည်း မသက်ရ၍ “အ”ဟူသော အလိုက်ကို ကြည့်သော) ယောဂဝိဘာဂဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ် လာ၊ ဝဂ္ဂန္တပြု၊ ဣလာ၊ ဘုဒ္ဓိတုံ ဆိန္တိတုံလို့၌လည်း နည်းတူ၊ ရောဒိတုံကား ပါဌ်ပျက်။

သိဗ္ဗိတုံ-ချုပ်။ [သိဝုဓာတ်၊] ဗောဇ္ဈိ ဗုဒ္ဓိတုံ-သိ၊ [ပုစ္ဆိတုံ-ကား ပါဠိပျက်၊ ဒီဝါဒိရုပ် အရာဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓိတုံသာ ရှိသင့်၏၊] ဇာယိတုံ ဇနိတုံ-ဖြစ်။ [ယာစိတုံ လည်း ပါဠိပျက်၊ ဒီဝါဒိဖြစ်၍ ဇာယိတုံသာ အမှန်။] ဇေတုံ ဇိနိတုံ-အောင်။ [ဤ ၂ ရုပ် သိ၌ ရှိ၏၊ သို့သော်-ဒီဝါဒိအရာဖြစ်၍ မကောင်း၊] ပတ္တံ၊ ပါပုဏိ တုံ-ရောက်၊ [ပပုဗ္ဗ အပဓာတ်၊ သွာဒိရုပ်၊] ကေတုံ ကိဏိတုံ-ဝယ်။ [ဤနေရာ ၌ “ဇေတုံ၊ ဇိနိတုံ” ရှိလျှင် ကိယာဒိချင်းဖြစ်၍ လျော်မည်၊] ဝိနိဇ္ဇတုံ ဝိနိဇ္ဇိနိတုံ-ဆုံးဖြတ်၊ ဉာတုံ၊ ဇာနိတုံ-သိ၊ ဂဟေတုံ စသည်ထင်ရှားပြီ၊ ကာရိတော-ကာရိတ်ယှဉ်ရာ၌ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘာဝေတုံ ဘာဝယိတုံ-ဖြစ်စေဖို့ရာ၊ ကာရေတုံ၊ ပေ၊ ကာရာပယိတုံ-ပြုစေဖို့ရာ၊ ဣစ္စာဒိ။ [ဤရုပ်များ၏ ပြီးပုံကို အာချာတ်ခန်း ပြန်ကြည့်။]

တဝေတုံ ဝါတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ကြိယတ္ထကြိယာယဉ္ဇ-ကြိယာ အကျိုးရှိသော အကြောင်းကြိယာကိုလည်း၊ ဝါ-တဒတ္ထကြိယာကိုလည်း၊ ဂမ္မမာနာယံ-သိအပ်သော်၊ တုံ ပစ္စယော-သက်၊ ယထာ-ကား၊ သုဗောဇ္ဈိ-ကောင်းစွာသိခြင်းငှာ။ [“သုဗုဒ္ဓံ” ဟု ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲသာ ရှိ၏၊] ဝက္ခာမိ-ဆိုပေအံ့၊ ဘောတ္တံ-စားခြင်းငှာ၊ ဝဇေတိ-သွား၏၊ ဘောဇနာယ-စားခြင်းငှာ၊ ဝဇေတိ၊ ဣတိအတ္ထော-နက်၊ ဧဝံ၊ ဒဠု-ကြည့်ရှုခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ၊ ဂန္တု-သွားခြင်းငှာ၊ အာရဘတိ-အားထုတ်၏၊ ဂန္တု-ငှာ၊ ပယောဇေတိ-စေခိုင်း၏၊ ဒဿေတုံ-ပြခြင်းငှာ၊ အာဟ-ဆိုပြီ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ [“ဒဿေတု မိစ္ဆတိ” ကား မကောင်း၊ “ဒဿေတု မာဟ” ဟု သီမူအတိုင်းသာ ကျမ်းဂန်၌ အသုံးများ သည်။]

တဝေတုံဝါ ပေ၊ ဣစ္စာဒိ- သုတ်ရင်းသည် ဣစ္ဆတ္ထဓာတ်နှင့် ယှဉ်မှ ကတ္တာ အနက်၌ သက်၏၊ ဤ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်ကား ဣစ္ဆတ္ထဓာတ်နှင့် မယှဉ်သော်လည်း တဒတ္ထကြိယာ၌ သက်၏၊ “သုဗောဇ္ဈိ ဝက္ခာမိ” ကား ကစည်းသန္တိ၏ ပဋိညာဉ်တည်း၊ သန္တိကျမ်းကို ဆိုခြင်း ကြိယာသည် အကြောင်း၊ စာသင်သားတို့ သိရခြင်း ဗုဒ္ဓိကြိယာ သည် အကျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝက္ခာမိ” အရ ဆိုခြင်းကြိယာကို ကြိယတ္ထကြိယာ ဟု ခေါ်ထားသည်၊ [ကြိယာ+အတ္ထော ဧတိသာတိ ကြိယတ္ထာ-(သိခြင်းစသော) ကြိယာအကျိုးရှိသော (ဆိုခြင်းစသော) အကြောင်းကြိယာ၊ ကြိယတ္ထာ စ+သာ+ ကြိယာဓာတိ ကြိယတ္ထ ကြိယာ၊ ဤအဓိပ္ပာယ်သည် “ကြိယာယံ အျှုတဝေါ” သုတ်၌ လည်း လာဦးလတ်၊ ဘောတ္တံ၊ ဝဇေတိ စသည်၌လည်း ဤနည်းမှီးပါ။] **ဆက်ဦးအ-** ဤ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ကြိယာအနက်၌ သက်၏ဟု ဆိုလျှင် ကြိယာဟူသည် ဘော တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဘောအနက်၌ သက်ရာရောက်၏၊ တဒတ္ထကြိယာဟု ဆိုထားသည့် ပြင် ဘောတ္တံကို “ဘောဇနာယ” ဟု ဘောဟော ယု ပစ္စည်းနှင့်တကွ ပြထားသောကြောင့် “ခြင်းငှာ” ဟု ပေးလိုက်သည်။

တုန္တိ ဝတ္တတေ၊.....

၆၃၈။ အရဟ သက္ကာဒီသုစ။ ။အရဟ၊ပေ၊ဣစ္စေဝ မာဒီသု-အရဟ၊ သက္ကာ၊ ဘဗ္ဗ၊ အနုစ္ဆဝိက၊ အနုရူပ အစရှိကုန်သော၊ အတ္ထေသု-တို့ကို၊ ပယုဇ္ဇ မာနေသု-ယှဉ်အပ်ကုန်သော်၊ သဗ္ဗဓာတုဟိ-တို့မှနောက်၌၊ တုံပစ္စယော ဟောတိ၊ စသဒ္ဓေန၊ ကာလ သမယ ဝေလာသုပိ-ကာလ၊ သမယ၊ ဝေလာ သဒ္ဓါတို့ကိုလည်း၊ (ပယုဇ္ဇမာနေသု တုံ ပစ္စယော ဟောတိ၊) နိန္ဒ-ဂရဟယံ- ကဲ့ရဲ့ခြင်း၌...၏၊ ကော-အဘယ်သူသည်၊ တံ-ထိုသူကို၊ နိန္ဒိတုံ-ကဲ့ရဲ့ဖို့ရာ၊ အရဟိ-ထိုက်အံ့နည်း၊ ရာဇာ-သည်၊ ဘဝိတုံ-ဖြစ်ဖို့ရာ၊ အရဟတိ-၏၊ ဘဝံ-အရှင်သည်၊ ဝတ္တံ-ဆိုဖို့ရာ၊ အရဟော-၏၊ ဓနေန ဝါ-ဥစ္စာဖြင့်သော် လည်း၊ ဇေတုံ-အောင်ဖို့ရာ၊ သက္ကာ-တတ်နိုင်၏၊ လဒ္ဓံ-ရဖို့ရာ၊ သက္ကာ၊ ကာတုံ-ပြုဖို့ရာ၊ သက္ကိဿတိ-စွမ်းနိုင်လတုံ။ [တစ်ချို့စာ၌ "ကာတုံ"ကျ၊] နိယာမံ-မဂ်သို့၊ ဩက္ကမိတုံ-သက်ရောက်ဖို့ရာ၊ ဘဗ္ဗော-ထိုက်၏၊ ကာတုံ၊ အဘဗ္ဗော-မထိုက်၊ ဘဝံ၊ ဒါနံ-အလှူကို၊ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ-ခံယူဖို့ရာ၊ အနုစ္ဆဝိ ကော-လျှောက်ပတ်၏၊ ဣဒံ-ဤအမှုကို၊ ကာတုံ၊ အနုရူပံ-လျှောက်ပတ်၏၊ ဒါနံ ဒါတုံ၊ ယုတ္တံ-သင့်၏၊ ဒါတုံ-ပေးဖို့ရာလည်းကောင်း၊ ဝတ္တံစ-ပြောဆို ဖို့ရာလည်းကောင်း၊ လဘတိ-ရ၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဘာသိတုံ-ဆိုဖို့ရာ၊ ဝဇ္ဇတိ- အပ်၏၊ ဆိန္ဒိတုံ-ဖြတ်ဖို့ရာ၊ နစ ကပ္ပတိ-မအပ်၊ ဣစ္စာဒိ။ တထာ၊ [စသဒ္ဓါ၏

၆၃၇။ အရဟ သက္ကာ ပေ၊ အတ္ထေသု-အရဟတိ၊ သက္ကာ-စသည်ဖြင့် သဒ္ဓါ တစ်ခုထည်းသာ မက၊ အရဟတိ၊ အရဟသိ၊ အရဟော၊ သက္ကာတိ၊ သက္ကာ-စသည် ဖြင့် အရဟအနက် သက္ကာအနက် စသည်ရှိသော သဒ္ဓါအားလုံးကို ယုဇ္ဇေလိုသောကြောင့် "ဣစ္စေဝမာဒီသု အတ္ထေသု"ဟု အတ္ထသဒ္ဓါဖြင့် ဖွင့်ပြသည်။ "သက-ဉာ-ဂိလ-ဗဋ္ဌ- ရာ-လဘ-ကမ သဟာရဟတျတ္ထေသု တုမုနံ" ဟူသော ပါဏိနီသုတ်ကို မှီ၍ ဖွင့်သော စကားဖြစ်၍ ဣစ္စေဝမာဒီသု၌ အာဒိဖြင့် ပုံစံပြထားသော ယုတ္တံ လဘတိ ဝဇ္ဇတိ ကပ္ပတိ တို့အပြင် ဇာနာတိ၊ ဂိလာယတိ-မစွမ်းနိုင်၊ ဗဋ္ဌတေ-စေ့ဆော်၏၊ အာရဘတေ- အားထုတ်၏၊ အတ္တိ ဝိဇ္ဇတိ စသည်တို့ကိုပါ ယူ။

စ သဒ္ဓေန ပေ၊ ဝေလာသုပိ- ဤ၌ "ဝေလာဒီသုပိ"ဟု အာဒိပါသည်ကား အပို၊ ပုံစံ၌လည်း "ဝေလာ ဘူဒ္ဓိတုံ"တိုင်အောင် ပြ၍ အာဒိ၏ ပုံစံကို မပြ၊ ဤအဖွင့်၏မှီရာ "ကာလ သမယ ဝေလာသု တုမုနံ" ဟူသော ပါဏိနီသုတ်မှာလည်း အာဒိ မပါ၊ ဤ ကာလ စသည်တို့သည် အရဟ သက္ကာ စသည်ကဲ့သို့ ကြိယာ အနက်ဟော မဟုတ်ကြ သဖြင့် အရဟ သက္ကာဒီသု၌ အာဒိအရ မယူနိုင်သောကြောင့် ကာလစသည် ယှဉ်ရာ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် တုံ ပစ္စည်း သက်စေရသည်။

ပုံစံကို ဖြုလို၍ တထာ ဟု ရှိသည်။] ဘုဒ္ဓိတုံ-စားဖို့ရာ၊ ကာလော-အခါ တည်း၊ ဘုဒ္ဓိတုံ၊ သမယော-အခါတည်း၊ ဘုဒ္ဓိတုံ၊ ဝေလာ-အချိန်တည်း။

တုန္တိ ဝတ္တတေ၊ [စ ပါလျှင် အပို။]

၆၃၉။ ပတ္တဝစနေ၊ ပေ၊ သုစ။ ။အလမတ္ထေသု-အလံ သဒ္ဓါ၏ အနက် တို့တွင်၊ ပတ္တဝစနေ-သင့်လျော် လျောက်ပတ်ဟူသော ပရိယတ္တိအနက်ကို ဟောသော သဒ္ဓါသည်၊ သတိ-ဖြစ်လတ်သော်၊ သဗ္ဗဓာတူဟိ တုံ ပစ္စယော ဟောတိ၊ အလံ သဒ္ဓါသ-အလံသဒ္ဓါ၏၊ အတ္တာ-အနက်တို့တည်း၊ အာလ မတ္တာ-ထို့၊ ဘူသန ပရိယတ္တိ နိဝါရဏာ-တန်ဆာဆင်ခြင်း၊ စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ တားမြစ်ခြင်း အနက်တို့တည်း၊ တေသု အလမတ္ထေသု-ထို အလံသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင်၊ ပတ္တသ-သင့်လျော်လျောက်ပတ်ဟူသော အနက်ကို၊ ဝစနံ- ဟောသော သဒ္ဓါတည်း၊ ပတ္တဝစနံ-သဒ္ဓါ၊ ဒါနာနိ-အလျှုတို့ကို၊ ဒါတုံ- ပေးဖို့ရာ၊ အလမေဝ-သင့်လျော်သည်သာ၊ ဝါ-စွမ်းနိုင်သည်သာ၊ ပုညာနိ ကာတုံ အလမေဝ၊ သမတ္ထမေဝ ပရိယတ္တမေဝ-စွမ်းနိုင်သည်သာ၊ ဣတိ အတ္ထော။

ကမ္မံ-အလုပ်ကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ အဂစ္ဆိ-သွားပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေ ဝါ-ဋ္ဌိ လည်းကောင်း၊ ဂစ္ဆတိ ဣတိ အတ္ထေဝါ၊ ဂစ္ဆိဿတိ ဣတိ အတ္ထေဝါ (တိတိ ဝါ အတ္ထေ-ဟု ပါဠိရှိစေ)။

၆၃၉။ အလံ သဒ္ဓါသ၊ ပေ၊ နိဝါရဏာ- “ဘူသန ပရိယတ္တိ နိဝါရဏာ” ကား အလမတ္တဟူသော သမာသ်ပုဒ်၏ အဘိဓယေတည်း၊ ချဲ့ဦးအံ-အလံ သဒ္ဓါ၏ အနက် တို့သည် “အလင်္ကာရော-တန်ဆာဆင်ခြင်း”ဟူရာ၌ ဘူသနအနက် အလမေဝဒါတုံ၌၊ ပရိယတ္တိ(စွမ်းနိုင်)ဟူသော အနက်၊ “ကာတုံ-ပြုဖို့ရာ၊ အလံ-မသင့်”ဟူရာ၌ နိဝါရဏာ- (တားမြစ်ခြင်း)အနက်တို့တည်း၊ ထို အနက် ၃ မျိုးတွင် ပရိယတ္တိအနက်နှင့် ပတ္တ (သင့်လျော်လျောက်ပတ်)အနက်သည် အဓိပ္ပာယ်တူပင်၊ သင့်လျော်ဟူသည် စွမ်းနိုင် ခြင်းပင်တည်း-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် နောက်၌ အလမေဝကို “သမတ္ထမေဝ-ပရိယတ္တမေဝ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤသို့လျှင် အလံသဒ္ဓါ၏ အနက် ၃ မျိုးတွင် ပတ္တ(ပရိယတ္တိ)အနက်ကို ဟောသော အင်္ဂါသဒ္ဓါ၏ရှိလျှင် တုံပစ္စည်း တုံပစ္စည်းသက်။ [ဤ ပတ္တဝစနေ အလ မတ္ထေသုစ သုတ်သည် ပါဏိနိ၌ “ပရိယတ္တိဝစနေသုလမတ္ထေသု”သုတ်ကို မှီသော သုတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပတ္တအနက်ဟူသည် ပရိယတ္တိအနက်ပင်-ဟု သိသာသည်၊ ဤ ပရိယတ္တိသဒ္ဓါလည်း ပရိယတ္တသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူတည်း၊ ပရိပုဗ္ဗ အပဓာတ်ချည်း ဖြစ်၍ တ ပစ္စည်းနှင့် တိပစ္စည်းသာ ကွဲပြားသည်၊ ထို ပရိယတ္တ သဒ္ဓါကား သမတ္တ (စွမ်းနိုင်ခြင်း)အနက် ဟောတည်း။]

၆၄၀။ ပုဗ္ဗကာလေ ခပေ၊ တွာဝါ။ ။ပုဗ္ဗကာလောတိ-ပုဗ္ဗကာလဟူသည်၊ ပုဗ္ဗကြိယာ-ရှေ့ကြိယာတည်း၊ ယေသံ-အကြင်ဓာတ်တို့၏၊ ဧကော-တူသော၊ ကတ္တာ-ကတ္တားသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ (ဣတိ)တေ-ထိုဓာတ်တို့သည်၊ ဧကကတ္ထုကာ-တို့မည်၏၊ ဧက ကတ္ထုကာနံ သမာနံ ကတ္ထုကာနံ-တူသော ကတ္တားရှိကုန်သော၊ (ဧကကို “သမာန”ဟု ဖွင့်၊) တေသံ ဓာတူနံ-တို့၏၊ အန္တရေ-အကြား၌။ [အန္တရေ-ဟု ထည့်ဖွင့်လျှင် နိဒ္ဒါရဏ (တွင်)ဟု ပေးစေ လိုကြောင်း ဗျဉ္ဇနောစ ဝိသညောဂေါသုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊] ပုဗ္ဗကာလေ-ရှေ့ကြိယာ ၌၊ ဝတ္ထမာနဓာတုမှာ-ဖြစ်သော ဓာတ်မှနောက်၌၊ တုန တွန တွာ ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ-တို့သည်၊ ဝါ-အားဖြင့်၊ ဟောန္တိ၊ ဝါသဒ္ဓဿ ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတ္တာ၊ တုန ပစ္စယော-သည်၊ ကတ္ထစိယေဝ-အချို့အရာ၌ သာ၊ ဟောတိ၊ တေစ-ထိုပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ ကိတ်သညတ္တာ-လည်း ကောင်း၊ ဧကကတ္ထုကာနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္ထတ္တာစ-လည်းကောင်း၊ ကတ္ထရိယေဝ-၌သာ၊ ဘဝန္တိ၊ တုနေ-တုန ပစ္စည်းကြောင့်၊ တဝေတုနာဒိသုကာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကာဒေသော-ပြု၊ နိပါတတ္တာ-နိပါတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သိလောပေါ-ချေ၊ သော-ထိုသူသည်၊ ကမ္မံ ကတွာ ဂစ္ဆတိ၊ သတ္တာ ပုညံ၊ အကာတုန-မပြုမူ၍၊ ကိလမိဿန္တိ-ပင်ပန်းရကုန်လတံ။

၆၄၀။ ပုဗ္ဗကာလေတိ ပုဗ္ဗကြိယာ-“ကရဏံ ကာရော”ဟု ဝတ္ထမာနာ ပစ္စယုန္နေ သုတ်၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝိဂဟပြု၍၊ ရကို လပြုပြီးလျှင် “ကာလ”အရ ကြိယာကို ယူပါ-ဟု သိစေလို၍ “ပုဗ္ဗကြိယာ”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဧကတ္ထုကာနံ-တူသောကတ္တားရှိ သော ရှေ့နောက်ကြိယာတို့တွင်၊ ပုဗ္ဗကာလေ-ရှေ့ကြိယာ၌”ဟု သုတ်နက်ပေးပါ-ဟူလို၊ ဤ အဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် “ပုဗ္ဗာ ပရ၊ သမာနနှင့်၊ လက္ခဏ ဟေတု၊ ငါးခုအတ္ထ၊ သက်အပ်စွ၊ တုန တွန တွာ”ဟူသော အနက် ၅ ပါးတွင် မည်သည့်အနက်၌ ဖြစ်ဖြစ်၊ ပဓာန အပဓာနကြိယာ ၂ ခုရှိရာဝယ် အပဓာနဖြစ်သော ရှေ့ဝိသေသန ကြိယာ၌ ဤ သုတ်ရင်းဖြင့်ပင် သက်နိုင်သည်။

တေစ ခပေ၊ ကတ္ထရိယေဝ ဘဝန္တိ-“အညေကိတ်”သုတ်က ကိတ်ပစ္စည်းမှ တစ်ခြား ပစ္စည်းကို ကိတ် ဟု မုည့်ရာ၌ ဤ တုန စသော ပစ္စည်းများလည်း ပါဝင်၏၊ ဤသို့ ကိတ်အမည်ရှိလျှင် ကတ္ထရိ ကိတ်သုတ်နှင့် အညီ ဤ တုန စသော ပစ္စည်းတို့သည် ကတ္တားအနက်၌ ဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ပြင်-သုတ်၌ “ဧက ကတ္ထုကာနံ”ဟု ဆိုထားသော ကြောင့်လည်း ကတ္တားဟောဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်။

နိပါတတ္တာ သိလောပေါ-“ကာတုန”စသော ပုဒ်တို့သည် လိန်သင်္ချာအထူး မရှိ သော နိပါတ်ပုဒ်များဖြစ်၍ “ကာတုန”ဟု ပြီးပြီးနောက် သိသက်၊ သဗ္ဗာသ မာဂုသော သုတ်ဖြင့် ချေရမည်၊ [ဤစကားအရ “ပစိတွာ ဘုဉ္ဇန္တိ”၌ ဘုဉ္ဇန္တိဟု ဗဟုဝုတ် အပရကာလ

တွာနု တွာသု-တွာနု ပစ္စည်း တွာ ပစ္စည်းတို့၌၊ ရကားရောစာတိ-သုတ်
ဖြင့်၊ ဓာတုန္ဒလောပေါ-ချေ၊ ကမ္မံ-အမှုကို၊ ကတွာနု-ပြုပြီး၍၊ ဘဒြကံ-
ကောင်းသည်၊ (ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊) [မည်သည့်အရာ၌ ဖြစ်စေ ဘူဓာတ်၏
အနက် ပါဝင်နိုင်သောကြောင့် ဤ၌ အပရကာလ ကြိယာ တိုက်ရိုက် မပါ
သဖြင့် “ဘဝတိ”ဟု ထည့်သည်၊] ဒါနာဒိနိ-ဒါန အစရှိကုန်သော၊ ပုညာနိ-
တို့ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ သဂ္ဂံ-နတ်ပြည်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ အဘိ
သင်္ခရိတွာ-ပြုပြင်၍၊ ကရိတွာ-ပြု၍။ [တစ်ချို့စာ၌ “တရိတွာ”ဟု ရှိသေး
သည်။]

တထာ၊ သိဗ္ဗိတွာ-ချုပ်၍၊ ဇာယိတွာ ဇနိတွာ-ဖြစ်၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုတွာနု-
နာ၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ မောဒတိ-ဝမ်းမြောက်ရ၏၊ သုဏိတွာ-နာ၍၊
ပတွာ ပါပုဏိတွာ-ရောက်၍။ [ပတွာ၌ ပပုဗ္ဗ အပ+တွာ၊ ဓာဝံဂံ(ဝံ)ကို
ချေ။] ကိဏိတွာ-ဝယ်၊ ဇေတွာ ဇိနိတွာ ဇိတွာ-အောင်။ [ဇေဋ္ဌံ ပုဒ္ဓိပြု၊]
၊ပေ၊ ပူဇယိတွာ တထာ၊ (ကာရိတ်ပါဝင်သော ပုဒ်တို့ကို ပြလို၍ “တထာ”ဟု
တက်သည်၊) မေတ္တံ-ကို၊ ဘာဝေတွာ ဘာဝယိတွာ-ပွားစေ၍၊ ပေ၊ ဣစ္ဆာဒိ။

ပုဗ္ဗကာလေတိ-သည်၊ ကိမတ္တံ-နည်း၊ ပဌတိ ပစတိ-တို့၌ တားမြစ်ခြင်း
အကျိုးရှိ၏၊ ပဌတိ-ရွတ်၏၊ ပစတိ-ချက်၏။ [“ရွတ်ပြီး၍ ချက်၏”ဟု မဆို
ဘဲ၊ ရွတ်ခြင်းကြိယာကို တစ်ရပ်၊ ချက်ခြင်းကြိယာကို တစ်ရပ် ဆိုခြင်းကြောင့်
ပုဗ္ဗကာလ မဟုတ်သဖြင့် တုနာဒိ သက်ခြင်းကို တားမြစ်သည်-ဟူလို၊] ဧက
ကတ္တုကာနန္တိ-သည်၊ ကိ-နည်း၊ ဒေဝဒတ္တေ ပေ၊ ဝဇေတိ-တို့၌ တားမြစ်ခြင်း
အကျိုးရှိ၏၊ ဒေဝဒတ္တေ-သည်၊ ဘုတ္တေ-စားပြီးသော်၊ ယညဒတ္တော-သည်၊
ဝဇေတိ-သွား၏။ [ဘုတ္တေနှင့် ဝဇေတိတို့ ကတ္တားကွဲသောကြောင့် ဘုတ္တေ၌
တုနာဒိ မသက်ရ-ဟူလို။]

ကြိယာရိုသော်လည်း ပစိတွာ၌မူ သင်္ချာအထူး မရှိသောကြောင့် “ပစိတွာ-ချက်၍”
ဟု ဧကပုစံ အနက်သာ ပေးရမည်။ ထို့ပြင်-“ဒိသွာ-မြင်ခြင်းကြောင့်၊ ဟုတွာနု-ဖြစ်
လတ်သော်”ဟု ဟိတ်အနက် လက္ခဏအနက် ပေးသင့်ရာ၌လည်း မာန အန္တပစ္စည်းတို့
သည် ဟိတ်အနက် လက္ခဏအနက်ကို ဟောကြသကဲ့သို့၊ ဤ တုနာဒိပစ္စည်းတို့လည်း
ဟိတ်အနက် လက္ခဏအနက်ကို ဟောကြရကား ထိုဒိသွာ-ဟုတွာနုတို့နောင်လည်း
သိသက်၍ ချေ။ [“ဒိသွာတိ ဧတ္ထ တွာသဒ္ဓေါ ဟေတုအတ္ထောတိ ဒေသေတိ”-ပုဂ္ဂလ
ပညတ်၊ အနုဋီကာ...ဒိသွာနုသ တေဒဟောသီတိ ဟေတုအတ္ထော အယံ ဒိသွာနု
သဒ္ဓေါ၊ အသမာနကတ္တုကော”သာရတ္ထဋီကာ (သုဒိန္နကဏ္ဍ)။]

အပတွာန နဒိ ပဗ္ဗတော၊ အတိက္ကမ္မ ပဗ္ဗတံတိ အာဒိသုပန-အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌ကား၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ဝါကျတို့၌၊ ဘဝတိတိ သမန္နတော-ဘဝတိကြိယာနှင့် စပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧကကတ္တု ကတာ-တူသော ကတ္တား ရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗကာလတာစ-ရှေ့ကြိယာ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဂမုတေ-သိအပ်၏။ [နဒိ-မြစ်သို့၊ အပတွာန-မရောက်မှ၍၊ ပဗ္ဗတော-တောင်သည်၊ (ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊) ပဗ္ဗတံ-ကို၊ အတိက္ကမ္မ-လွန်၍၊ နဒိ-သည်၊ ဘဝတိ-၏။]

အပတွာန |ပေ၊ နဒိ- ဤ ပြယုဂ်တို့၌ အပရကာလကြိယာ မရှိပါတကား၊ သို့ဖြစ်လျှင် အပတွာန-အတိက္ကမ္မတို့သည် အဘယ်သို့လျှင် နောက်ကြိယာနှင့် ဧကကတ္တုက ဖြစ်နိုင်မည်နည်း၊ အပရကာလကြိယာမရှိလျှင် အဘယ်မှာ ပုဗ္ဗကြိယာ ဖြစ်နိုင်တော့အံ့နည်း-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အပတွာန |ပေ၊ ဂမုတေ”ဟု မိန့်၊ “ဘူကရာ သဗ္ဗဓာတွတ္တ ဗျာပကာ နှင့် အညီ အကမ္မကအရာတိုင်း၌ ဘူဓာတ်၏ အနက်သည် ပါဝင်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဘဝတိ”ဟူသော ကြိယာကို ထည့်၍ ထို ဘဝတိ ကြိယာကြောင့် အပတွာ-အတိက္ကမ္မတို့၏ ဧကကတ္တုက-ပုဗ္ဗကာလ-အဖြစ်ကို သိနိုင်သည်-ဟုလို။ [ကသိကာ ပုတ္တိ၌ကား “အပတွာ နဒိ ပဗ္ဗတော တိဋ္ဌတိ၊ အတိက္ကမ္မ ပဗ္ဗတံ နဒိ ဋ္ဌိတာ”ဟု တိဋ္ဌတိ-ဋ္ဌိတာ ထည့်၍ စပ်လေသတတ်။]

ကလာပိ- “ပရာ ဝရယောဂေစ”ဟု (ကိတ် ၆၊ ၄၃၄)သုတ်တည်၍ ဤပုံစံများကို ပင် ထုတ်၏။ [ပရာ ဝရယောဂေစ(ပရေန ယောဂေ၊ အဝရေန ယောဂေ)-ထို နောက်ဘက်နှင့် (ဤရှေ့ဘက်၏)ယှဉ်ရာ၊ ဤရှေ့ဘက်နှင့် (ထိုနောက်ဘက်၏)ယှဉ်ရာ၌လည်း၊ ဣာ-ဣာ ပစ္စည်းသည်၊ ဘဝတိ-၏။] ဤ ပြယုဂ်တို့၌ “ပဗ္ဗတ”ဟူသည် ဝိညာတောင်တည်း၊ “နဒိ”ကား ဂင်္ဂါမြစ်တည်း၊ ဣန္ဒိယ အလယ်ပိုင်း၌ အနောက်သမုဒ္ဒရာရောက်အောင် အရှေ့အနောက် တန်းနေသော တောင်ကို ဝိညာတောင်-ဟု ခေါ်၏။ ထို တောင်၏ တောင်ဘက်ကို ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်း-မြောက်ဘက်ကို မြောက်ပိုင်းဟု ခေါ်သတတ်။ ထို ဝိညာတောင်၏ မြောက်ဘက်၌ ဂင်္ဂါမြစ်ရှိသည်။ ဤပုံစံလည်း ဣန္ဒိယတောင်ပိုင်းက နေ၍ ထုတ်အပ်သော ပုံစံများတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အပတွာ နဒိ ပဗ္ဗတော”၌ ပဗ္ဗတသည် ဤဘက်၊ ဂင်္ဂါကား ပရ (ထိုဘက်)တည်း၊ ပရမည်သော ထိုဘက် ဂင်္ဂါနှင့် ယှဉ်ရာဝယ် ဓာတ်နောင် တွာပစ္စည်း သက်၍ (အပရကာလကြိယာ မရှိဘဲ) အပတွာ-ဟု ရုပ်ရှိနိုင်၏။ အဝရမည်သော ဤမှာဘက်တောင်နှင့် ယှဉ်ခြင်းကို ပြရာ၌လည်း (အပရကာလကြိယာ မရှိဘဲလျက်) ဓာတ်နောင် တွာ ပစ္စည်းသက်၍ “အတိက္ကမ္မ”ဟု ရုပ်ရှိနိုင်သည်-ဟုလို။ [နဒိ-မြစ်သို့၊ အပတွာ-မရောက်ဘဲ၊ ပဗ္ဗတော-တောင်သည်၊ ဘဝတိ-၏၊ ပဗ္ဗတံ-ကို၊ အတိက္ကမ္မ-၍၊ နဒိ-မြစ်သည်၊ ဘဝတိ-၏”ဟု ပေး။]

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ။ ။ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒေါတိ ဧတ္ထ ပန ဥပ္ပါဒ သဒ္ဓဿ ဘာဝသာဓန ကြိယာဝ (ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဘာဝသာဓန ကြိယာကိုသာ) ဝုတ္တာတိ၊ သမာနကတ္တုလက္ခဏော သဒ္ဓပ္ပယောဂေါ န သမ္ပပတိတိ၊ တေနာဟ-သဒ္ဓဘောဒိ ဂစ္ဆတိတိ

ဝါတိ ဝတ္တတေ။

၆၄၁။ သဗ္ဗေဟိ တုနာဒိနံ ယော။ ။ သဗ္ဗေဟိ-ကုန်သော၊ သောပသဂ္ဂါ နပသဂ္ဂေဟိ-ဥပသာရရှိကုန်၊ ဥပသာရ မရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ ပရေသံ တုနာဒိနံ ပစ္စယာနံ၊ ယ သဒ္ဓါဒေသော-ယ အပြုသည်။ ဝါ ဟောတိ၊ ဝန္တ-အဘိဝန္တနေ-ရှိခိုးခြင်း၌...၏၊ အဘိပုဗ္ဗော၊ တွာပစ္စယဿ-၏၊ ယော-ယပြု၊ ဣကာရာဂမောစ-ဣလည်း လာ၊ [ဤသုတ်ဖြင့် ယပြု၊ ယထာဂမဓိကာရော ဖြင့် ဣလာ၊] အဘိဝန္တိယ-ရှိခိုးပြီး၍၊ ဘာသိသံ-ဆိုပေအံ့၊ အဘိဝန္တိတွာ ဝန္တိယ ဝန္တိတွာ-ရှိခိုးပြီး၍၊ တထာ၊ အဘိဘုယျ-လွမ်းမိုး၍၊ ဒွိတ္တရဿတ္တာနိ-ဒွေဘော်၊ ရဿ အဖြစ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ) [ယ ဒွေဘော်ပြု၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ဘူ၌ ရဿပြု၊] အဘိဘဝိတွာ အဘိဘောတွာ-လွမ်းမိုး၍၊ သိ-သေဝါယံ-မှီဝဲခြင်း၌...၏၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဣကာရဿ-ဣ၏၊ အာတ္တံ-အာ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ နိဿာယ နိဿိတွာ-မိ၍။

ဘဇ-သေဝါယံ၊ တထာ ကတ္တရိဓာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ-ပုဗ္ဗရုပ် အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဝိဘဇ ဝိဘဇိတွာ-ဝေဘန်၍၊ ဒိသ-အတိသဇ္ဇနေ၊ ဥဒ္ဓိဿ ဥဒ္ဓိသိယ ဥဒ္ဓိသိတွာ - ရွတ်ဆို၍၊ ပဝိဿ ပဝိသိယ ပဝိသိတွာ-

အပသဒ္ဓပယောဂေါ (သဒ္ဓါပျက်ကို သုံးစွဲထားခြင်း) ဟောတိတိ အတ္ထော၊ နစေတ္ထ ပရောဂရယောဂေါ-“အပတွာ နဒိ” ပဗ္ဗတော၊ အတိက္ကမ္မ ပဗ္ဗတံ နဒိ”တိ အာဒိသု ဝိယ၊ နာပိ လက္ခဏဟေတု အာဒိပယောဂေါ-“သီဟံ ဒိသ္မာ ဘယံ ဟောတိ (လက္ခဏပုံစံ) ယတံ ဝိတွာ ဗယံ ဇာယတေ (ဟေတု)၊ ဓန္တိကတွာ (ဓနံ ဟု အသံပြု၍) ဒဗ္ဗော ပတိတော (သမာနကာလ)”တိ အာဒိသုဝိယ၊ ဤ၌လည်း “ပရာဝရယောဂေ”သုတ်ကို ကိုးထား၏၊ ထို့ပြင်-သီဟံ ဒိသ္မာကို လက္ခဏပုံစံ ထုတ်ထားရကား “ဒိသ္မာ-မြင်သော်” ဟု ပေး၊ သုဒိန္နကဏ္ဍသာရတ္ထ၌မူ ဟေတု ပုံစံအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တားကွဲရာ၌ လက္ခဏ ဟိတံ ၂ နက်လုံး သင့်သလို သုံးနိုင်၏-ဟု မှတ်။

သဒ္ဓနိတိ။ ။ ဗျတ္တိယေ သဒ္ဓသိဒ္ဓပယောဂေစ (ကိတ် ၅၁)။ ဗျတ္တိယေ-ဝါကျ အနက်အားဖြင့် ထင်ရှားသော၊ သဒ္ဓသိဒ္ဓပယောဂေစ-သဒ္ဓါ၏ ပြီးပြီးသော ပြယုဂ်၌ လည်း၊ ဓာတူဟိ တွာဒယော ပစ္စယာ ဟောန္တိ ကဒါစိ၊ ဥပါဒါယ ရူပံ-ဥပါဒါယရုပ်၊ ဝါ-ဥပါဒါရုပ်၊ နုတွာဂမနံ-ရေချိုးသွားခြင်း၊ ဘုတွာသယနံ-စားပြီး အိပ်ခြင်း၊ ဤရုပ် များ၌ သမာသံပုဒ်ဖြစ်နေ၍ ဧကကတ္တုက ရှာမရနိုင်သော်လည်း ဝါကျလုပ်သည့်အခါ “ရူပံ ဥပါဒါယ ပဝတ္တံ-ရုပ်သည် စွဲမှီ၍ ဖြစ်၏”ဟုလည်းကောင်း၊ “ပုရိသော နုတွာ ဂစ္ဆတိ၊ ဘုတွာ သယတိ”ဟုလည်းကောင်း ကတ္တားရှိ၍ ဧကတ္တုက ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဝါကျအနက်အားဖြင့် ထင်ရှားရာဝယ် တစ်ရံတစ်ခါ သမာသံ၌ တွာပစ္စည်း သက်နိုင်၏ ဟုလို။ [နိတိ နိဿယ၌ တစ်မျိုးကြိလေ၏။]

ဝင်၍။ [ပပုဗ္ဗဝိသ၊] နိ-ပါပဏေ၊ ဥပနိယ ဥပနေတွာ-ကပ်ဆောင်၍၊ အတိ
 သေယျ အတိသယိတွာ-လွန်အောင် အိပ်၍။ [အတိပုဗ္ဗ သိ၊] [ဩဟာယ
 ဩဟိတွာ ဧဟိတွာ ဟိတွာ-စွန့်၍။ [အဝပုဗ္ဗ ဟာဓာတ်၊ ဧဟိတွာ၌ ဟာ
 ဟာ ဒွေဘော်ပြု၊] အာဒါယ အာဒိယိတွာ-ယူ၍၊ ဒိဝါဒိတော ယောတိ-
 သုတ်ဖြင့်၊ ယပစ္စယော-သက်၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဓာတုန္တဿ-
 ဓာတုန်အာ၏။ ဣကာရောစ-ဣလည်းပြု။ [အာပုဗ္ဗ ဒါဓာတ်သည် ဒိဝါဒိ
 ဂိုဏ်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ယ ပစ္စည်းသက်၍ စီရင်သည်။ “သမာဒိယတိ”
 စသည် ဖြင့် ဒိဝါဒိ၌ ပြခဲ့ပြီ။] ဒတွာ ဒတွာန-ပေး၍။ [ကွစိဓာတုဖြင့် အာကို
 ရဿပြု၊] ပိဓာယ ပိဒဟိတွာ-ပိတ်၍။ [အာချာတ် (၅၀၇)ပြန်ကြည့်။] ဘုဒ္ဓိယ
 ဘုဒ္ဓိတွာ ဘောတွာ-စား၍၊ ဝိစေယျ၊ ဝိစိနိတွာ-စိစစ်၍။ [ဝိပုဗ္ဗ စိ၊ တွာကို
 ယပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊] ဝိညာယ ဝိဇာနိတွာ ဥတွာ-သိ၍။

ယထာဂမံတိ တုနာဒိသုတိစ ဝတ္တတေ၊....

၆၄၂။ ဒဇန္တတော ယော ကွစိ။ ။ပရေသု ၊ပေ၊ ဟောတိ၊ ယဝတော-
 ယ အက္ခရာရှိသော၊ ဒကာရဿ-ဒ၏၊ ဇကာရော-ဇပြု။ [ဓာတွန် “ဒ”ဖြစ်၍
 သုတ်ရင်းဖြင့် စီရင်သည်။] သမာပဇ္ဇိတွာ-ကောင်းစွာရောက်၍။ [သံ+အာပုဗ္ဗ
 ပဒ၊] ဥပုဇ္ဇိတွာ-ဖြစ်၍၊ ဘိဇ္ဇိတွာ-ကွဲ၍၊ ဆိဇ္ဇိတွာ-ပြတ်၍၊ ဂတော-သွားပြီ၊
 ဗုဓ - အဝဂမနေ၊ တထာကတ္တရိဓာတိ - သုတ်ဖြင့်၊ သဓာတုန္တဿ-သော၊

၆၄၁။ တထာကတ္တရိဓာတိ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ၊ ဝိဘဇ္ဇ — ဝိပုဗ္ဗ ဘဇ၊ တွာကို ယပြု
 (ဝိဘဇံ+ယ) တထာ ကတ္တရိဓ သုတ်သည် ကတ္တားဟော ပစ္စည်းရှိရာ၌ စီရင်၍၊ ဤ
 ယလည်း ကတ္တားဟော တွာပစ္စည်းမှ ဖြစ်လာသောကြောင့် ကတ္တားဟော (ယ) ဟု
 ဆိုသင့်ပါ၏။ သို့သော် “တဿစဝဂ္ဂ” သုတ်ကဲ့သို့ စဝဂ်မှန်လျှင် ဓာတွန်နှင့်တကွ ယကို
 စဝဂ်ပြုရမည်၊ ပုဗ္ဗရူပ မပြုရ၊ ထို့ကြောင့် “ပုဗ္ဗရူပတ္တံ”ဟူသော စကားကို စဉ်းစား
 သင့်၏။ နောက်၌ “ဗုဇ္ဈိယ” ရုပ်ကို တွက်ပြသကဲ့သို့ “တထာကတ္တရိဓာတိ သဓာတုန္တဿ
 ယကာရဿ စဝဂ္ဂေါ (စဝဂ် ဇပြု)” ဟု ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်း၏။ (၅၅၅) သုတ်၌
 “ဘောဇ္ဇံ” ရုပ်တွက်ပုံကဲ့သို့ ယဝတံသုတ်လာ-ကာရသဒ္ဓါဖြင့်လည်း “ဇ+ယ” ကို ဇပြု
 နိုင်၏။ သို့သော် တထာကတ္တရိဓ သုတ်ရင်းဖြင့် စီရင်ခြင်းက သုတ်စွန်းဖြင့် စီရင်ခြင်း
 ထက် သာ၍ အားရှိသည်။

ဘောတွာ ဘုတွာ— ဘုဇံ+တွာ၊ အညေသုစဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊ ကွစိဓာတုဖြင့် (ဇံ) ချေ၊
 (ဂမဓနဟန ရမာဒိနမန္တော၌ အာဒိဖြင့် ယူ၍ နျာသ ချေ၏။) ပါဠိများ၌ကား “ယတ္ထ
 ဘုတွာစ ဝိတွာစ-သယေယျာသိ အနုဿုကော” ဟု ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ “ဘုတွာ” တွေ့ရသည်။
 “ဘုဇဿ ကွစိ လောပေါ တွာတွာနေသု” (၁၁၆) သုတ် တည်၍ ဇံကို သဒ္ဓနိတိ ချေ၏။

ယကာရဿ-၏။ စဝဂ္ဂေါ-စဝဂ် ဈပြု၊ ဗုဒ္ဓိယ ဗုဒ္ဓိတွာ-၍။ [တထာကတ္တရိစ ဖြင့် မစီရင်ဘဲ ယဝတံသုတ်လာ ကရသဒ္ဓါဖြင့်လည်း ယ ရှိသော ဓ် ကို ဈပြုနိုင်၏။ ထိုသုတ် ပြန်ကြည့်ပါ။] ဝိရဇ္ဈိယ ဝိရဇ္ဈိတွာ-ချို့ယွင်း၍။ [ဝိပုဗ္ဗ “ရဓ-ဟိံသာယံ” ဟူသော ဒိဝါဒိဓာတ်တည်း။] ရုန္ဒိယ ရုန္ဒိတွာ-ပိတ်ဆို၍။

တုနာဒိနန္တိ အဓိကာရော၊ ဝါတိစ-သည်လည်း၊ ဝတ္တတေ။

၆၄၃။ စနန္တေဟိ ရစ္စံ။ ။ပေ၊ ဝါ-စွာ၊ ဟောတိ၊ ရစ္စန္တိယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ အညသ္မာပိ-အခြားဓာတ်မှလည်း၊ (ပရေသံ တုနာဒိနံ ရစ္စာဒေသော ဟောတိ၊) အယံဝါ သဒ္ဓေါ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္ထော။ [မနဓာတ်၌ နကာရန္တ ဖြစ်သော်လည်း ရစ္စမပြုရ-ဟု သတ်မှတ်သည်။] ရာဒိလောပေါ-ချေ၊ ဝိစ-ဝိဝေစနေ-ကင်းဆိတ်ခြင်း၌...၏။ ဝိပုဗ္ဗော၊ ဝိဝိစ္စ ဝိဝိစ္စိတွာ-ကင်းဆိတ်၍၊ ယော ကွစိတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ယကာရဂမော-လာ၊ ပစ-ပါကေ၊ ဝိပစ္စ ဝိပစ္စိယ ဝိပစ္စိတွာ-ရင့်ကျက်၍။ [သီဟိုဠ်မှအတိုင်း။] ဝိမုစ္စ ဝိမုစ္စိတွာ-လွတ်၍။ [“ဝိမုဉ္ဇိယ၊ ဝိမုဉ္ဇိတွာ မုတွာ-လွတ်၍” ဟု သီမူရိသေး၏။ ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်၊ ရုဓာဒိဓာတ်ဖြစ်၍ နိဂ္ဂဟိတ်လာထားသည်၊ မုတွာ၌ကား ဓာတွန် စ် ကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ။] ဟန-ဟိံသာဂတိသု၊ အာဟစ္စ-ထိခိုက်၍၊ ဥပဟစ္စ-ကပ်ရောက်၍၊ အာဟန္တော-ထိုခိုက်၍၊ ဥပဟန္တော-ကပ်ရောက်၍။ (သီမူ)။

ဝါတိကိ၊ အဝမည အဝမညိတွာ-အယုတ်အားဖြင့် သိ၍၊ ဝါ-မထိမဲ့မြင် ပြု၍၊ မန္တော-သိ၍၊ (ဣတိ-ဤရုပ်တို့၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။) နုဿ-နု၏၊ ဥကာရော-ဥပြု၊ ဣ-ဂတိမို့၊ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ ရစ္စာဒေသော-ရစ္စပြု၊ ပဋိစ္စ - ရှေးရှုရောက်၍၊ အဝေစ္စ - သက်ဝင်၍၊ ဥပေစ္စ ဥပေတွာ-

၆၄၃။ ဝိဝိစ္စိတွာ-ဝိပုဗ္ဗ ဝိစိ+တွာ၊ ဒမန္တတော ယောကုစိ၌ “ယောကုစိ”ယောဂ ဝိဘာဂဖြင့် ယ လာ၊ ယဝတံသုတ် ကာရဖြင့် စ်ယ ကို စ ပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ယထာ ဂမမိကာရောဖြင့် ဣလည်းလာ၊ စွခင်း ချေ၊ ကပ်၊ ဝိဝိစ္စိတွာ ပြီး၏။ ဝိဝိစ္စသာ ဤသုတ် ၏ ပုံစံ၊ ဝိဝိစ္စိတွာကား ဝါ၏ အနိစ္စဝိဓိပြ ပုံစံ၊ အာဟန္တော ဥပဟန္တောတို့လည်း ဝါ၏ ပုံစံ၊ ဂမခန ဟနာဒိနံ တံ တဗ္ဗာဒိသုနဖြင့် စီရင်။

အဝမည အဝမညိတွာ-ဝါ၏ အသန္တဝိဓိပုံစံတည်း၊ မနဓာတ်၊ တွာကို ယပြု၊ ယဝတံဖြင့် နုကို ဥပြု၊ ဥံလာ၊ အဝမညဖြစ်၏၊ မညိတွာ၌ကား “မန+တွာ”ဟု ဖြစ်သည့် အခါ ဒိဝါဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ ဒိဝါဒိတော ယောဖြင့် ယ ပစ္စည်းသက်၍ ရှေ့နည်းအတိုင်း စီရင်၊ မန္တော၌မူ ဂမခနစသော သုတ်ဖြင့် စီရင်။

ကပ်ရောက်၍၊ ရက-ကရဏေ၊ သက္ကစ္စ-ကောင်းစွာပြု၍၊ အဓိကိစ္စ-စွဲ၍၊
ဣကာရာဂမော-လာ၊ ကရိယ-ပြု၍။

ဒိသ-ပေက္ခဏေ!.....

၆၄၄။ ဒိသာ သွာန သွာန္တလောပေါစ။ ။ပေ၊ပရေသံ တုနာဒိနံ (ပစ္စယာနံ-
သီမူ၌ ပါသည်။) သွာန သွာ ဣတိ ဧတေအာဒေသာ ဝါ(ဝိကပ်) ဟောန္တိ၊
ဓာတုန္တဿ-၏။ လောပေါစ-လည်း၊ (ဟောတိ)၊ ဒိသွာန-မြင်ရခြင်းကြောင့်၊
အဿ-ထိုသူ၏။ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။ (ဒိသွာန၌ တွာန
ပစ္စည်း၏ ဟိတ်အနက်ဖြစ်ပုံ) စက္ခုနာ-စက္ခုဖြင့်၊ ရူပံ-ရူပီရုံကို၊ ဒိသွာ-
မြင်၍၊ ဝါတိ ကိံ၊ နေက္ခမ္မံ-ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ (ခေမတော-ဘေးမဲ့အားဖြင့်၊)
ဒဋ္ဌံ ဒဋ္ဌာ-မြင်၍။ [ဤရုပ်များပြီးပုံကို သာသဒိသတော-စသောသုတ်
ပြန်ကြည့်။] ပဿိယ ပဿိတုန ပဿိတွာ-မြင်၍၊ (ဣတိ-ဤပြုယုဂ်တို့၌
တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏)။

ဝါဂ္ဂဟဏံ၊ အန္တဂ္ဂဟဏံ (စနန္တေဟိသုတ်မှ အန္တသဒ္ဓါ)၊ အန္တလောပဂ္ဂဟဏံ
စ (ဒိသာ သွာန သွာန္တလောပေါစ-မှ အန္တလောပ သဒ္ဓါ) အနုဝတ္ထတေ။
[ပါဠိအမျိုးမျိုး ရှိ၏။ ဤ ပါဠိအတိုင်း ကောင်းသည်၊ နာသန္တကား "တုနာဒိနံ"
ဟု ပါသေး၏။ ဤ၌ "တုနာဒိနန္တိ အဓိကာရော" ဟု တစ်ခါတည်း ရှေ့ သုတ်
တုန်းကပင် ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်၍ မလို။]

ယောဂဝိဘာဂ ပုံစံများ။ ။ ပတိ+ဣ+ရစ္စ ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ရမှိရန္တောဖြင့်
ရိ အနုဗန်ရှိသော ဣကိုချေ ပဋိ+စ္မ၊ ဝါပရောဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ကုစိဓာတုဖြင့် ဖြစ်စေ
နောက် သရကိုချေ၊ ပဋိစ္စပြီး၏။ အဝပုဗ္ဗ၊ ဥပပုဗ္ဗ ဣဓာတ်ဖြင့် အဝ+ဣစ္စ ဥပ+ဣစ္စ
ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဝ၏ အချေ၊ ဣကို ဧအသဝဏ်ပြု၍ အဝေစ္စ-ဥပေစ္စ ဟု ပြီး၏။
သက္ကစ္စ-သံပုဗ္ဗ၊ ကရဓာတ်၊ တွာ၌ ရစ္စပြု။ ရမှိရန္တောဖြင့် စီရင် (သံ+ကစ္စ)ဗျူနောဖြင့်
နိဂ္ဂဟိတ်ချေ ကဒ္ဓေဘော်လာ။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား သနိနိပါတ်သည် ရိသေခြင်း၊ အသ
နိပါတ်သည် မရိသေခြင်း အနက်ဟောဟု ယူ၍ "သက္ကစ္စ-အရိအသေပြု၍၊ အသက္ကစ္စ-
မရိမသေ ပြု၍" ဟု ပြီးစေ၏။ သက္ကစ္စဟု ရှိရာ၌ "ဥပဝဿံ"ကဲ့သို့ နိဂ္ဂဟိတ် အပိုလာ၊
တစ်နည်း-"သက္ကစ္စ"နိပါတ်ပုဒ်သော်လည်းကြံ "ရိသေစ္စာ" ဟု ပေး၊] အဓိပုဗ္ဗ ကရဓာတ်
ဖြင့် အဓကစ္စဖြစ်သည့်အခါ ဣလာ၍ အဓိကိစ္စဟု ပြီး၏။ ကရိယကား ဝါကြောင့်
ရစ္စ မပြုသော အနိစ္စဝိဓိတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ပဋိစ္စ-စသည်၌ "ဣ+ရစ္စ"ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ရမှိရန္တောသုတ်ဖြင့်
ရိအနုဗန်နှင့် ကက္ခ (ဓာတွန်မဟုတ်သော) ဣဓာတ်ကို ချေခြင်းသည် ဓာတွန်ကို
ချေဟု ဆိုသော သုတ်အဆိုနှင့် မညီ၊ သုတ်က ဓာတွန်မပါဘဲ ရိချည်း ချေမည်-ဟုလည်း
အဆိုမရှိ၊ ထို့ကြောင့် မောဂ္ဂလ္လာန် ခါဒီ၌ "ဣတော စ္စော(ဝါစ) သုတ်တည်၍ တွာကို
ရစ္စ မပြုဘဲ "စ္စ"သာပြု၏။ ထိုသို့ ပြုခြင်းက သာ၍လျော်သည်။

၆၄၅။ မဟ ပေ၊ ဒွါစ။ ။ မဟဒဘက္ကစ္စေဝ မန္တေဟိ-မ, ဟ, ဒ, ဘ, အဆုံး ရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ ပေ၊ မှ ယု ဇ္ဇ ဗ္ဗ ဒွါက္ကတိ-မှ, ယု, ဇ္ဇ, ဗ္ဗ ဒွါ ဟူကုန်သော၊ ဧတေပေ၊ ဓာတုန္တလောပေါစ၊ [သီမုဋ် “ဒွါ” အပြုဟု ရှိ၏။] တာဝ-
 စွာ၊ မကာရန္တေဟိ-မ အဆုံးရှိသော ဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ အာဂမ္မ အာဂန္တာ-လာ၍၊ [အာဂမ္မ-သာလိုရင်း၊ အာဂန္တာ-ကား ဝိကပ်ရုပ်၊ ဂမ ခန စသောသုတ်ဖြင့် စီရင်း၊] ကမ-ပဒဝိက္ခေပေ၊ ဩက္ကမ္မ ဩက္ကမိတွာ-
 သက်ရောက်၍၊ နိက္ခမ္မ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ အဘိရမ္မ အဘိရမိတွာ-မွေ့
 လျော်၍။

ဟကာရန္တေဟိ-တို့မှ နောက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ပဂ္ဂယု ပဂ္ဂဏှိတွာ ပဂ္ဂ
 ဟေတွာ-ချီးမြှောက်၍၊ [ပဂ္ဂဏှိတွာ၌ ဏှာပစ္စည်းသက်၊ ဓာတွန်(ဟ်)ချေ
 ပဂ္ဂဟေတွာ၌ ဣအာဂုံကို တေသုပုဒ်ဖြင့် ဧပြု၊] မုဟ-ဝေစိတ္တေ၊ သမ္မယု
 သမ္မယိတွာ-တွေဝေ၍၊ ယကာရာဂမော-ယလာ၊ [“ယောက္ခမိ” ယောဂဝိ
 ဘာဂဖြင့် မုဟနောင် ယလာ၊ ဟ ဝိပရိယယော လောဝါဖြင့် ဟနှင့် ယကို
 ရှေ့နောက်ပြန်၊] အာရယု အာရယိတွာ-တက်၍၊ [အာပုဗ္ဗ ရုဟ-ဇနနေ၊]
 ဩဂ္ဂယု ဩဂ္ဂဟေတွာ-သက်ဝင်၍။

ဒန္တေဟိ-ဒ အဆုံးရှိသော ဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဥပုဇ္ဇ
 ဥပုဇ္ဇိတွာ-ဖြစ်၍၊ သမ္ပဇ္ဇ သမ္ပဇ္ဇိတွာ-ကောင်းစွာ ရောက်၍၊ ဆိဒိ-ဒိဓာ
 ကရဏေ၊ အစ္စ္ဓိဇ္ဇ(အာပုဗ္ဗ ဆိဒိ) ဆိဇ္ဇ ဆိဇ္ဇိတွာ-ပြတ်၍၊ ဆိန္နိယ ဆိန္နိတွာ
 ဆေတွာ-ဖြတ်၍၊ [အစ္စ္ဓိဇ္ဇ ဆိဇ္ဇတို့သာ လိုရင်း၊ ကျန်ရုပ်များကား ဝိကပ်ရုပ်
 တည်း၊ ဆေတွာ၌ ဣကို ပုဒ်၊ ဓာတွန်ပုဒ်ကို ကွစိဓာတုဖြင့် ချေ။]

ဘကာရန္တေဟိ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ရဘ-အာရမ္ဘေ (သိ၌ “ရာဘသေ”) -
 အားထုတ်ခြင်း၌...၏၊ အာရဗ္ဘ-အားထုတ်၍၊ ကထေသိ-ဟောပြီ၊ အာရဒ္ဓါ
 အာရဘိတွာ-၍၊ လဘ-လာဘေ၊ ဥပလဗ္ဘ (သိ၌ ပါသည်) ဥပလဒ္ဓါ-ရ၍၊
 သဒ္ဓ-သဒ္ဓါကို၊ လဘိတွာ-၍၊ ပုညာနိ-တို့ကို၊ ကရောန္တိ။ [လဘိတွာ-သာ
 လိုရင်း၊ သဒ္ဓ စသည်ကား အပိုထည့်သည်။] ဣဇ္ဇာဒိ။

တုံ တုနာဒိ ပစ္စယန္တနယော-တုံ, တုနာဒိ ပစ္စယန္တ ပုဒ်တို့ကို သိရာ
 သိကြောင်း နည်းသည်၊ နိဋ္ဌိတော။ [သီမုဋ် “တုံ တုနာဒိ” ဟုသာ ရှိ၏၊
 ဣစ္ဆတ္ထေသု စသောသုတ်၌ တဝေပစ္စည်း စခဲ့သောကြောင့် “တဝေတုနာဒိ” ဟု
 ရှိလျှင် သာ၍ကောင်းမည် ထင်သည်။]

၆၄၆။ ဝတ္တမာန မာနန္တာ။ ။ အာရဒ္ဓေါ-စ၍ အားထုတ်အပ်သည်။ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍)၊ အပရိသမတ္ထော-မပြီသေးသော၊ အတ္ထော-အနက်သည်။ ဝတ္တမာနော-ဝတ္တမာန်မည်၏။ ဝတ္တမာနေ-ဝတ္တမာန် ဖြစ်သော၊ ဝါ-ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော၊ တသ္မိကာလေ-ထိုကြိယာကို၊ ဂမ္မမာနေ-သိအပ်သော်၊ သဗ္ဗ ဓာတူဟိ-မှ နောက်၌၊ မာန အန္တက္ကတိ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ တေစ-ထိုမာန အန္တ ပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ ကိတ်သညတ္တာ-ကြောင့်၊ ကတ္တရိကိတ်တိ- ကတ္တရိကိတ်ဟူ၍ ပရိဘာသာ လာသောကြောင့်၊ ကတ္တရိ ဘဝန္တိ၊ စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ မာန အန္တပစ္စယာနံ-တို့၏၊ ပရသမညာပယောဂေတိ-ဟူ၍ ပရိဘာသာ လာသောကြောင့်၊ ပရသမညာဝသေန-ဖြင့်၊ ပရသပဒတ္တနော ပဒသညတ္တာ-ပရသပဒအမည်၊ အတ္တနောပုဒ် အမည်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ဘျာဒီသုဝိယ-တိ အစရှိသော အာချာတ်ဝိဘတ် နှောင်းရာတို့၌ ကဲ့သို့၊ မာနန္တေသုစ-မာန အန္တပစ္စည်းနှောင်းရတို့၌လည်း၊ ဝိကရဏပစ္စယာ- တို့သည်၊ ဘဝန္တိ၊ တေနောပ-ပင်၊ မာနပစ္စယော-သည်၊ အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဘာဝကမ္မေသုပိ-ဘောက်အနက်တို့၌လည်း၊ ဟောတိ၊ တဿစ-ထိုမာနပစ္စည်း၏လည်း၊ အတ္တနော ပဒါနိ ပရသပဒတ္တိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကွစိ၊ အန္တာဒေသောစ-အန္တလည်း ပြု။

၆၄၆။ အာရဒ္ဓေါ ၊ပေ၊ ဝတ္တမာနော--“ဝတု+မာန”ဤမာနပစ္စည်းသည် ပစ္စုပ္ပန် အနက်ကို ဟောရကား “အာရဒ္ဓေါ အပရိသမတ္ထော”ဟု ဖွင့်သည်။ သွားခြင်းကြိယာကို စ၍ အားထုတ်ပြီးနောက် အားလုံး မပြီးသေးသော (သွားဆဲဖြစ်သော) ကြိယာသည် ဝတ္တမာန်မည်၏။ ဝတ္တမာန်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်ကား သဘောတူတည်း။

ပရသပဒတ္တနော ပဒသညတ္တာ--“အာနော ကြာတွနေ (ကာတန္တ၊ ကိတ် ၂၅၀)”၊ အတြ-ဤ၌ပြုခဲ့သော ကွန်သု၊ ကာန၊ သန္တင်၊ အာနသံပစ္စည်းတို့တွင်၊ အာနော- အာန ပစ္စည်းသည်၊ အာတွနေ-အတ္တနောပုဒ်မည်၏။ [အတ္တာတ်-အနက်ရောက်သော အားဖြင့်၊ ဝါ-အတ္တာပတ္တိနည်း အဝတ္တသိဒ္ဓိနည်းအားဖြင့်၊ ဣတရာ-အခြားပစ္စည်းသည်၊ ပရသပဒ-ပရသပုဒ်မည်၏၊] ဤသုတ်၌ အာနပစ္စည်းဟူသည် ပါဠိသဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ မာနပစ္စည်း အာနပစ္စည်းနှင့် သဘောတူ၏။ မှန်၏-သက္ကတ၌ အာနဝယ် (မိ)လာလျှင် မာနဟု ဖြစ်၏။ သန္တင်ပစ္စည်း ဟူသည်လည်း အန္တပစ္စည်း သန္တပစ္စည်းမျိုးပင်တည်း။ ဤသုတ်ကို ထောက်၍ “မာနအန္တပစ္စယာနဓမ္မတ္ထ ပရသမညာပယောဂေတိ ပရသမညာ ဝသေန ပရသပဒတ္တနောပဒသညတ္တာ”ဟု ရူပသိဒ္ဓိ မိန့်သည်။

တေစ ၊ပေ၊ အန္တာဒေသောစ-ဤမာန အန္တ ပစ္စည်း ၂ မျိုးလုံး ကိတ်အမည် ရှိသောကြောင့် ကတ္တားအနက်၌ သက်နိုင်ပြီ၊ သို့သော် “ပရသမညာပယောဂေ”ဟူသော

ဂမ္၊ သပ္ပ-ဂတိမိ၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ အန္တပစ္စယော-သက်၊ ဘူဝါဒိတော အဏ္ဏတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အပစ္စယော-သက်၊ ဂမိဿန္တော ဣတိ သဗ္ဗာသုတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တဿ-၏၊ ဣဒေသော-ပြု၊ သရလောပါဒိ၊ နာမဗျပဒေသေ-နာမ်ငဲ့ပြီးသော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ ဂစ္ဆန္တသိ ဣတိ-“ဂစ္ဆန္တသိ” ဟု ဖြစ်ပြီးသော၊ ဣဓ-ဤရုပ်၌၊ ဝါတိ-ဝါပုဒ်သည်၊ ဝတ္ထမာနေ-သော်၊ သိမိ ဂစ္ဆန္တာဒိနံ န္တသဒ္ဓေါအံတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အန္တဿ-၏၊ အမာဒေသော-အံပြု၊ ဝါသဒ္ဓဿ ဝဝတ္ထိတဝိဘာသတ္တံ၊ ဧကာရောကာရပရဿ-ဧဩမှ နောက်ဖြစ်သော န္တသဒ္ဓါ၏၊ နာဘဝတိ-အံ အပြုမဖြစ်၊ သရလောပါဒိ၊ သော ပုရိသော-သည်၊ ဂစ္ဆံ ဂစ္ဆန္တော-သွားလတ်သော်၊ (ဝါ-သွားစဉ်)၊ ဂဏှာတိ-ယူ၏၊ သေသံ ဂုဏဝန္တသမံ။

ပရိဘာသာသုတ်ဖြင့် မာန အတ္တနောပဒ၊ အန္တကို ပရဿပဒ အမည်မှည့်၍ အန္တပစ္စည်းသည် ပရဿပုဒ် ထုံးစံအတိုင်း ကတ္တားအနက်၌ သက်မြဲသက်၊ မာနပစ္စည်းကား အတ္တနောပုဒ် ထုံးစံအတိုင်း ကတ္တားအနက် အပြင် ဘောကံ အနက်တို့၌လည်း သက်၏၊ တိစသော အာချာတ်ဝိဘတ် နှောင်းရာ၌ အ-စသော ဝိကရဏပစ္စည်း သက်ရသကဲ့သို့ ဤပရဿပုဒ် အတ္တနောပုဒ်မည်သော မာန အန္တ နှောင်းရာ၌လည်း အ စသော ဝိကရဏပစ္စည်းများ သက်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဘူဝါဒိဓာတ်နှောင်း ဖြစ်လျှင် အဝိကရဏ၊ ရုဓာဒိဓာတ်နှောင်းဖြစ်လျှင် နိဂ္ဂဟိတပုဗ္ဗ အဝိကရဏ၊ ဒိဝါဒိဓာတ်နှောင်းဖြစ်လျှင် ယဝိကရဏ သက်ရကြောင်း စသည်ဖြင့် သိပါ၊ ထို့ပြင်-အတ္တနောပုဒ်ကို ပရဿပုဒ် ပြန်ရသကဲ့သို့ “အတ္တနောပဒါနိ ပရဿပဒတ္တံ”သုတ်ဖြင့် မာနကို အန္တလည်း ပြန်နိုင်၏။

ဟိတိလက္ခဏာ၌လည်း သက်။ ။ဤ မာနအန္တပစ္စည်းတို့ ကာလအားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ဖြစ်ကြောင်းမှာ “ဝတ္ထမာနေ”ဟူသော စကားဖြင့် ထင်ရှားပြီ၊ “ဂစ္ဆန္တော ဘာရဒ္ဓါဇော သော၊ အဒ္ဓဿ အဇ္ဈတံ ဣသိ” စသော (ဝေဿနံ) ပါဠိတော်များ၌ “ဂစ္ဆန္တော-သွားလသော်”ဟု လက္ခဏာအနက်၌လည်းကောင်း၊ “ဒေဿန္တော-ပြလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ-ဆို၏”စသည်ဖြင့် ဟိတိအနက်၌လည်းကောင်း သက်သေး၏၊ ထို့ကြောင့် “မာနန္တော ဝတ္ထမာနေစ၊ လက္ခဏေ ဟေတုကေ သီယံ”...ဟု ဂစ္ဆယနသရ မိန့်ပြီ၊ [အနာဂတိ၌ သက်သေးကြောင်းကိုကား “သေသေဿန္တ မာနာနာ”သုတ်၌ ထင်ရှားလတ်။]

ဝါ သဒ္ဓဿ ပေ၊ န ဘဝတိ—စုရာဒိ၌ “စောရေန္တ-”တနာဒိ၌ “ကရောန္တ” ဟု ဖြစ်သည်အခါ ဧနောင် ဩနောင်ဖြစ်၍ န္တကို အံ မပြုရ-ဟု ဝါသဒ္ဓါက (အသန္တဝိမိ ဖြစ်ကြောင်း) သတ်မှတ်သတိ၊ သို့သော် “ကရံ ပုရိသ ကိစ္စာနိ” ဟု (မဟာဇနက ဇာတ်၌) “ကရံ”ပုဒ်ကို တွေ့ရသောကြောင့် ထိုစကားကို ယေဘုယျအားဖြင့်သာ မှတ်၊ အနည်းငယ်အားဖြင့် ဩနောင် န္တကို အံပြုသေး၏-ဟူလို။

ဣတ္ထိယံ-၌၊ နဒါဒိတော ဝါ ဤတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဤ ပစ္စယော-သက်၊
 သေသေသန္တဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ န္တုဗုပဒေသေ-န္တုဒြးသော်၊ ဝါတိ-ကို၊
 [တစ်ချို့စာ၌ ကျသည်၊] အဓိကိစ္စ-၍၊ န္တုသတမိကာရေတိ-သုတ်ဖြင့်၊
 တကာရေ-တ ပြုပြီးလသော်၊ သရလောပ သိလောပါ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)
 သာကညာ-သည်၊ ဂစ္ဆတိ ဂစ္ဆန္တိတိ-သွားစဉ်၊ (ဂဏှာတိ-ယူ၏) ဣစ္စာဒိ-
 ဤသို့ အစရှိသောရုပ်စဉ်သည်၊ ဣတ္ထိသဒ္ဓသမံ-၏၊ နပုံသကေ-၌၊ ပုရေ
 ဝိယ-ရှေ့၌ကဲ့သို့၊ (ပုလ္လိန် ဂစ္ဆကဲ့သို့၊) န္တုသ-န္တု၏၊ အမာဒေသော-ပြု၊ တံ
 စိတ္တံ - သည်၊ ဂစ္ဆံ ဂစ္ဆန္တံ - သွားလသော်၊ (န နိဝတ္တတိ - နောက်မဆုတ်၊)
 ဂစ္ဆန္တနိ-သွားသော စိတ်တို့သည်၊ ဣစ္စာဒိ-သည်၊ ပုလ္လိင်္ဂသမံ-ပုလ္လိန်ရုပ်စဉ်
 နှင့် တူ၏။ [နိ အပြုကား ထူးသည်။] -

တထာ၊ ဂစ္ဆတိ-၏၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ မာနပစ္စယော-သည်လည်းကောင်း၊
 ဣဒေသာဒိစ-စ္စ အပြု အစရှိသော အစီအရင်သည်လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ)
 [အာဒိဖြင့် သရလောပါဒိကို ယူ၊] သော - သည်၊ ဂစ္ဆမာနော - သွားစဉ်၊
 ဂဏှာတိ-ယူ၏၊ တေ-တို့သည်၊ ဂစ္ဆမာနာ-သွားကုန်စဉ်၊ (ဂဏှန္တိ) ဣစ္စာဒိ-
 သည်၊ ပုရိသ သဒ္ဓသမံ-၏၊ သာ-ထို သတို့သမီးသည်၊ ဂစ္ဆမာနာ-သွားစဉ်၊
 တာ-တို့သည်၊ ဂစ္ဆမာနာယော-သွားကုန်စဉ်၊ ဣစ္စာဒိ ကညာသဒ္ဓသမံ၊ တံ-
 ထိုစိတ်သည်၊ ဂစ္ဆမာနံ-သွားစဉ်၊ ဂစ္ဆမာနာနိ၊ ဣစ္စာဒိ စိတ္တသဒ္ဓသမံ။

ဂစ္ဆိယတိ-သွားအပ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေစကမ္မနိ
 တိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကမ္မနိ-၌၊ မာနပစ္စယော-သက်၊ ဘာဝကမ္မေသု ယောတိ-

သော ပုရိသော ၊ပေ၊ **ဂဏှာတိ**—ဂစ္ဆန္တဒိဂိုဏ်းဝင် ရုပ်များသည် သူတို့ကိုယ်တိုင်
 ပဓာနအဖြစ်ဖြင့် ရှိခဲ၏၊ “သော ပုရိသော” ကဲ့သို့ ရှေ့က ပဓာနကတ္တားကံ ရှိတတ်၏၊
 မိမိတို့နောက်၌လည်း “ဂဏှာတိ” ကဲ့သို့ ပဓာနကြိယာ ရှိတတ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဂါထာ
 ဖြစ်သော်လည်း သူတို့ချည်း ပဓာန မဖြစ်စေရ၊ ပဓာန ကတ္တား ကံ ကြိယာတို့ကို
 လိုက်စေ၍လည်းကောင်း၊ ထည့်၍လည်းကောင်း စပ်ရသည်၊ “ဂစ္ဆတိတိ အတ္ထေ” ဟု
 အနက်ပြခြင်းကား ကတ္တားအနက်ကိုသာ ပြခြင်းတည်း၊ “ဂစ္ဆန္တော-သွား၏” ဟု
 အဆုံးသတ် ပဓာနကြိယာ ဖြစ်စေလိုခြင်း မဟုတ်။ [“သွားစဉ်” ဟု ပေးရာ၌လည်း
 အနာဒရမဟုတ်၊ လက္ခဏအနက်သာ၊ ရုပ်စဉ်ပုံမှာ နာမ်အတိုင်းပင်။]

အတ္တနော ၊ပေ၊ **မာနပစ္စယော**—ဝတ္တမာနေ မာနန္တုသုတ်ဖြင့် ဝတ္တမာန်အနက်၌
 မာနပစ္စည်းသက်၊ ထို မာန ပစ္စည်းသည် ဘော ကံ ကတ္တား အနက် ၃ ပါး၌ လျဉ်းပါး
 ဖွယ် ရှိလသော် ဝတ္တိစ္ဆာ နုပုဗ္ဗိကာ သဒ္ဓပုတိပတ္တိ-ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ကံ
 အနက်ကို ဆိုလိုသောကြောင့် အတ္တနော ၊ပေ၊ ကမ္မနိသုတ်ဖြင့် ကံအနက်၌သက်-ဟု
 ကံအနက်၌ တေဝိဘတ်သတ်ပုံကဲ့သို့ အကျယ်ဆိုစေလိုသည်။

သုတ်ဖြင့်၊ ယပစ္စယော-သက်၊ ဣဝဏ္ဏာဂမော ဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဣကာ
 ရာဂမော-လာ၊ စွာဒေသော-ပြု၊ သော-ထိုလမ်းကို၊ တေန-ထိုသူသည်၊
 ဂစ္ဆိယမာနော-သွားအပ်သော်၊ သာ(ဝိထိ)-ထို ခရီးသို့၊ ဂစ္ဆိယမာနာ-သွားအပ်
 သော်၊ တံ(နဂရံ)-ထိုမြို့သို့၊ ဂစ္ဆိယမာနံ-သွားအပ်သော်၊ စွာဒေသာဘာဝေ-
 စွ-အပြုမရှိရာ၌၊ ပုဗ္ဗရူပဉ္စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ယကာရဿ-ယ၏၊ မကာရော-
 မ အကွရာပြု၊ ဓမ္မော-တရားသည်၊ ဝါ-ကို၊ အဓိဂမ္မမာနော-သိအပ်သော်၊
 ဟိတာယ-စီးပွားအလိုငှာ၊ ဘဝတိ၊ အဓိဂမ္မမာနာ-သော်၊ (ဣတ္ထိလိနံ၊
 ကညာဒိ၊) အဓိဂမ္မမာနံ-သော်၊ (နပုလ္လိနံ၊ စိတ္တာဒိ)။

တထာ၊ မဟ-ပူဇာယံ၊ မဟတိ-ပူဇော်တတ်၏၊ ဣတိ မဟံ မဟန္တော-
 မည်၏၊ မဟတိ မဟန္တိ-ပူဇော်သော မိန်းမ၊ မဟံ မဟန္တံ-ပူဇော်သော စိတ်၊
 မဟ မာနော-ပူဇော်သော ယောက်ျား၊ ပေ၊ ကမ္မနိ-၌၊ ယမိ ပေ၊ မိ ဣတိ-
 သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တဿ-သော၊ အကာရဿ-၏၊ ဤကာရော-ပြု၊ မဟိယမာ
 နော-ပူဇော်အပ်သော ယောက်ျား၊ မဟိယမာနာ-မိန်းမ၊ မဟိယမာနံ-စိတ်။
 [နောက်၌ လိနံအလိုက် “ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ စိတ်”ဟု ပေး။]

ဧဝံ၊ စရတိ-လှည့်လည်တတ်၏၊ ဣတိ၊ စရံ-မည်၏၊ စရံ-လှည့်လည်
 သော ယောက်ျား၊ စရန္တိ-မ၊ စရန္တံ-စိတ်၊ စရမာနော-ကျား၊ စရိယမာနော-
 လှည့်လည်အပ်သော လမ်း၊ ပစတိတိ ပစံ၊ ပစတိ ပစန္တိ-မ၊ ပစန္တံ-စိတ်၊
 ပစမာနော-ချက်တတ်သော ယောက်ျား၊ ပစမာနော-ချက်အပ်သော ထမင်း၊
 တဿစဝဂ္ဂ ဣစ္စာဒိနာ-ဖြင့်၊ စဝဂ္ဂေါ-စဝဂ်ပြု၊ ဒွိတ္တဉ္စ-လာ၊ [ပစ္စမာနော၊
 ပစိယမာနော ဟု ပါ၌ပျက်သည်။]

ဘူ-သတ္တာယံ ပေ၊ အပစ္စယ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒေသာဒိ-အပစ္စည်း၊ ဝုဒ္ဓိ၊ အဝ
 အပြု အစရှိသော အစီအရင်သည်၊ (ဟောတိ၊) သော ဘဝံ ဘဝန္တော-ထို
 အရှင်သည်၊ ဣတ္ထိယံ-၌၊ ဤပစ္စယော-သက်၊ ဘဝတော ဘောတောတိ-
 သုတ်ဖြင့်၊ ဘောတာဒေသော-ပြု၊ ဘောတိ-အရှင်မသည်၊ ဘောတိ၊ ဘောတိ
 ယော-တို့သည်၊ နပုသကေ-၌၊ ဘဝံ ဘဝန္တံ-အရှင် စိတ်သည်၊ ဘဝန္တာနိ-
 တို့သည်၊ အဘိဘဝမာနော-လွမ်းမိုးသူ၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ ဘူယမာနံ-
 ဖြစ်ခြင်း၊ ကမ္မနိ-၌၊ အဘိဘူယမာနော-လွမ်းမိုးအပ်သူ။

ဇေ-ဝယောဟာနိမိ၊ ဇေမရာနန္ဒာဒိနာ-အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ ဇီရ ဇီယျာ
 ဒေသာ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) ဇီရတိ-ဆွေးမြေ့၏၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဇီရံ၊ ဇီရန္တိ၊

ဇီရန္တံ-မည်၏။ [၃ လိန် အစဉ်ရှိရမည်။ အချို့၌ “ဇီရန္တိ” ကျသည်။] ဇီရမာ
 နော-ဆွေးမြေ့သူ။ ဇီရယမာနော-ဆွေးမြေ့အပ်သူ။ ဇီယံ-ဆွေးမြေ့သူ။
 ဇီယန္တိ-ဆွေးမြေ့သူမ။ ဇီယန္တံ-ဆွေးမြေ့သောစိတ်။ [ကွစိဓာတုဖြင့် ယ တစ်လုံး
 ချေဖို့ရန် ဇရမရာနံ သုတ်၌ ပြခဲ့သည်။] ဇီယမာနော-သူ။ ဇီယုမာနောဝါ-
 လည်း ရှိ၏။ [ယ ဒွေဘော်လည်း ရှိသည်-ဟူလို၊ ဇီရိယမာနောဝါကာ-
 ပါဠိပျက်။] မရ-ပါဏစာဂေ၊ ကွစိဓာတုဗျာဒိနာ-ကွစိဓာတု အစရှိသော
 သုတ်ဖြင့်၊ ဧကဿ ယကာရဿ-ကို၊ လောပေါ-ချေ၊ မရတီတိ မိယံ မိယန္တံ
 (၃ လိန်)၊ မိယမာနော မိယုမာနော-သေသူ၊ [နောက်ရပ်၌ ယတစ်လုံးမကျေ။]
 မရံ-သေသူ၊ မရန္တိ-မ၊ မရန္တံ-စိတ်၊ မရမာနော-သေသူ၊ မရိယမာနော-
 သေအပ်သူ။

လဘံ-ရသူ၊ ပေ၊ လဘမာနော-ရသူ၊ လတ္တမာနော-ရအပ်သော တရား၊
 [လဘ+ယ+မာန၊] ဝဟံ-ဆောင်သူ၊ ပေ၊ ဝုယုမာနော-ဆောင်အပ်သူ၊ ဝါ-
 မျှောအပ်သူ၊ ဣသုယမုန မန္တော ဣဝါတိ-ဖြင့်၊ ဣဒေသော-ပြု၊ ပေ၊
 ဣစ္ဆမာနော-အလိုရှိသူ၊ ဣစ္ဆိယမာနော-အလိုရှိအပ်သူ၊ ဣဿမာနော-အလို
 ရှိအပ်သူ၊ [ယကို ပုဗ္ဗရုပ်ပြု။] ဒိဿဿ ပေ၊ ဒက္ခာဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ပဿ
 ဒိဿ ဒက္ခာဒေသာ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ၊) ပဿမာနော-မြင်သူ၊ ပဿိယမာ
 နော-မြင်အပ်သူ။ [“ဝိပဿိယမာနော-အထူးရှုအပ်သူ”လည်း ရှိ၏။] ဒိဿ
 မာနော ဒိဿန္တော-မြင်အပ်သူ၊ မာနဿ-မာန၏၊ အန္တာဒေသော-အန္တပြု။
 [ဒိဿပြုရာ၌ ကမ္မရုပ်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် အန္တကို မာနပြုရသည်၊ ကွစိ
 ဓာတုဖြင့် ယပစ္စည်းကို ချေ။] ဒိဿံ-မြင်အပ်သော ယောက်ျား၊ ဒိဿန္တိ-မ၊
 ဒိဿန္တံ-စိတ်၊ ဒက္ခံ-မြင်တတ်သော ယောက်ျား၊ ဒက္ခန္တိ-မ၊ ဒက္ခန္တံ-စိတ်၊
 ဒက္ခမာနော-မြင်သူ၊ ဒက္ခိယမာနော-မြင်အပ်သူ၊ ဣစ္ဆဒိ။ [အာဒိဖြင့်
 အဝုဒ္ဓိက ဘူဝါဒိဟု အာချာတ်၌ ပြခဲ့သော ဓာတ်များကို ယူ၊ ဤတွင် အဝုဒ္ဓိက
 ဘူဝါဒိဓာတ်စု ပြီးပြီ။]

တုဒ-ဗျထနေ ပေ၊ တုဒမာနော-ထိုးဆွသူ၊ တုဇ္ဇမာနော-ထိုးဆွအပ်သူ၊
 ပဝိသတီတိ ပေ၊ ပဝိသမာနော-ဝင်သူ၊ ပဝိသိယမာနော-ဝင်အပ်သူ၊ ဣစ္ဆဒိ၊
 [ဤတွင် တုဒါဒိဓာတ် ကုန်သည်။ အာဒိဖြင့် အာချာတ်၌ ပြခဲ့သော တုဒါဒိ
 ဓာတ်ကို ယူ။]

ဟူ၊ ဘူ-သတ္တယံ၊ အပစ္စယလောပေါ-အပစ္စည်းချေ၊ [လောပစ္စေတ္တ
 မကရောဖြင့် ချေ၊ “အပစ္စ ဝုဒ္ဓိ လောပေါ” ဟု တစ်ချို့မူရှိ၏၊ မကောင်း။]
 ပဟောတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ ဣတိ ပဟောန္တော၊ နန္တိ၊ နန္တံ-မည်၏၊ တေန-ထိုသူသည်။

ပဟူယမာနံ-စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ [“ယဏုဏာ နာနိဋ္ဌာဒိသု ပုဒ္ဓိန” ဟု ဆိုခဲ့သော
 ကြောင့် ယနောင်းရာ၌ ပုဒ္ဓိ မပြုရ၊ သီမူအတိုင်း “ပဟူယမာနံ” သာ ပါဠိ
 မှန်။] သေတိ-အိပ်၏။ ပေ၊ သေမာနော-အိပ်သူ။ [ဧဝုဒ္ဓိပြု၊ အပစ္စည်းကို
 လောပဇ္ဇေတ္တ-မကာရောဖြင့် ချေ။] ပေ၊ သယာနောဝါ-လည်းရှိ၏။ မာနဿ-
 မာန၏။ အာနော-အာနပြု။ [ကွစိဓာတုဖြင့်ပြု၊ အနာဂတ်ဟောရာ၌မူ သေသေ
 သန္တုဖြင့် အာနသက်။] အတိသီယမာနော-လွန်အောင် အိပ်အပ်သူ။

အသ-သဗ္ဗာဝေ-ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၌...၏။ သဗ္ဗတ္တာ ပေ၊ လောပေါစာတိ-
 သုတ်ဖြင့်၊ အကာရဿ-အ ကို၊ လောပေါ-ချေ၊ အတ္ထိ-ရှိ၏။ ဣတိ၊ သံ၊
 သန္တော-၏။ [“အတ္ထိတိ သံ၊ သန္တော” သီမူ။] သတိ၊ သန္တိ-ထင်ရှားရှိသော
 မိန်းမ၊ သန္တိ-ထင်ရှားရှိသော အမျိုး၊ [သံ-လည်း ရှိကောင်း၏။] သမာနော-
 ထင်ရှားရှိသူ၊ သမာနာ-မ၊ သမာနံ-စိတ်၊ ဌာ-ဂတိနိဝတ္တိမှ၊ ဝါတိ ဝတ္တမာနေ၊
 [တစ်ချို့စာ၌ “ဌာနေ” ဟု အပိုပါတတ်၏။] ဌာ တိဌောတိ-သုတ်ဖြင့်၊
 တိဌာဒေသော-ပြု၊ တိဌ-ရပ်တည်သူ၊ ပေ၊ တိဌမာနော-သူ၊ တိဌာဘာဝေ-
 တိဌမပြုရာ၌၊ ကွစိဓာတုဗျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဌာတော-ဌာဓာတ်မှနောက်၌၊
 ဟကာရာဂမော-ဟလာ၊ ရဿတ္တစ္ဆ-လည်းပြု၊ ဥပဌဟံ-လုပ်ကျွေးသူ၊ ပေ၊
 ဥပဌဟမာနော-သူ၊ တေန-ထိုသူသည်၊ ဌိယမာနံ-တည်ခြင်း၊ [ဥပဌိယမာနံ
 ဟု-ဥပပိုတတ်သည်။] ဥပဌိယမာနော ဥပဌဟိယမာနော-လုပ်ကျွေးအပ်သူ၊
 [အချို့စာ၌ “ဟိ” ကျသည်။] ပါ-ပါဏေ ပေ၊ ပိယမာနော-သောက်အပ်သော
 အရသာ၊ ပိယမာနာ-သောက်အပ်သော ယာဂု၊ [တစ်ချို့စာ၌ ကျသည်။] ပိယမာနံ-
 သောက်အပ်သော ရေ၊ (“ဥ လိနံ)၊ ဣစ္စာဒိ၊ [အာဒိဖြင့် အာချာတ်၌
 ပြခဲ့သော ဟုဝါဒိဓာတ်စုကို ယူ၊ ဤတွင် ဟုဝါဒိ ပြီးပြီ။]

ဟု-ဒါနာဒန ဟဗျပုဒါနေသု၊ အပစ္စယေ-ကြောင့်၊ ပုရေဝိယ-သို့၊
 [အာချာတ် ဇုဟောဗျာဒိကဲ့သို့။] ဒွိဘာဝါဒိ-ဒွေဘော်အစရှိသော အစီအရင်
 သည်၊ (ဟောတိ) ဇုဟောတိ-ပူဇော်၏။ ဣတိ ပေ၊ ဇုဟန္တံ-မည်၏။ ဇုဟ
 မာနော-ပူဇော်သူ၊ [နံ-ရှိ၏ မကောင်း။] ဟူယမာနော-ပူဇော်အပ်သူ၊
 [“ဇုဟယမာနော” ဟု ပါဠိပျက်သည်။ “ကမ္မေ ကွစိဓာတုဗျာဒိနာ ဒီဃော၊
 ဟူယတေ” ဟု အာချာတ်၌ ဆိုခဲ့သောကြောင့် “ဟူယမာနော” ဟု သီမူအတိုင်း
 ကောင်းသည်။] ဧဝံ၊ ဇဟံ-စွန့်သူ၊ ပေ၊ ဇဟိယမာနော-စွန့်အပ်သူ၊ ဒဒါတိ
 ပေ၊ ဒဒမာနော - ပေးသူ၊ ဒွိတ္တာဘာဝေ - ဒွေဘော် မဖြစ်ရာ၌၊ ဒါနံ - ကို၊

ဒေန္တော-ပေးသူ၊ ပေ၊ ဒေန္တံ-ပေးသောအမျိုး၊ ဒီယမာနော-ပေးအပ်သော ပစ္စည်း၊ [ဤတွင် ဇဟောကျာဒိဓာတ် ကုန်ပြီဖြစ်၍ ဘူဝါဒိ ၄ မျိုးလုံးကုန် ပြီ။]

ရမိ-အာဝရဏေ၊ ရမာဒိတော နိဂ္ဂဟိတ ပုဗ္ဗဉ္ဇာတိ-ဖြင့်၊ အပစ္စယ နိဂ္ဂဟိ တာ ဂမော-အ ပစ္စည်းသက်၊ နိဂ္ဂဟိတ်လည်းလာ၊ ရန္တတိတိ ပေ၊ ရန္တမာနော၊ [သိ၌ “ရန္တမာနော-ပိတ်ဆိုအပ်သူ”ဟု ရှိသေး၏၊] ဘူဉ္ဇတိတိ ပေ၊ ဘူဉ္ဇမာ နော၊ [သိမှ၌ “ဘူဉ္ဇမာနော-စားအပ်သော ထမင်း”ဟု ရှိသေး၏၊] ဣစ္စာဒိ။ [အာဒိဖြင့် ရမာဒိဓာတ်စုကို ယူ။]

ဒိဝ-ကိဋ္ဌာယံ ပေ၊ တထာကတ္တရိစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ပုဗ္ဗရူပတ္တံ-ပြု၊ ဗတ္တဉ္ဇ- ဗလည်းပြု၊ [ဒိဝဓာတ်၌ တဿစဝဂ္ဂသုတ်ကဲ့သို့ ဓာတွန်နှင့်တကွ ယကို ဝပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊ ဗ ၂ လုံးပြုမှ “ဓာတွန်ဿ ဝကာရတ္တာ”စသည်ဖြင့် ဒိဗ္ဗတိ၌ တွက်ပြခဲ့သော အစဉ်နှင့် ညီမည်၊ ဤပုဗ္ဗရူပတ္တံကို စဉ်းစားသင့်သည်၊] ဒိဗ္ဗတိ-ပျော်မြူးတတ်၏၊ ပေ၊ ဒိဗ္ဗမာနော၊ ဧဝံ၊ ဗုဇ္ဈတိ-သိတတ်၏၊ ဣတိ၊ [“ဗုဇ္ဈံ ဗုဇ္ဈန္တော-မည်၏၊ သိမူပါသည်၊] ဗုဇ္ဈမာနော-သိသူ၊ စဝဂ္ဂါဒေသော- စဝဂ်ပြု၊ [တထာကတ္တရိစ-ဖြင့် ဓာတွန်နှင့်တကွ ယကို စဝဂ် ဈပြု-ဟူလို၊] ဇန-ပါတုဘာဝေ၊ ဇနာဒိနိမာတိယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ အာတ္တံ-အာပြု၊ ဇာယတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဇာယံ-မည်၏၊ ဇာယမာနော-ဖြစ်သူ၊ ဇေဉ မာနော-မွေးဖွားအပ်သူ။ [ဒိဝါဒိ ပြီးပြီ။]

သု-သဝဏေ၊ သွာဒိတောတိ အာဒိနာ-ဖြင့်၊ [တစ်ချို့စာ၌ ကျသည်၊] ဣဏာ-ဣ၊ ဣာပစ္စည်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥဏာစ-ဥဏာပစ္စည်းသည် လည်းကောင်း၊ (ဟောန္တိ) သုဏာတိတိ သုဏံ သုဏန္တော-၏၊ [တစ်ချို့စာ၌ သုဏမာနော ဟု ရှိ၏၊] သုယမာနော သုယုမာနော-ကြားအပ်သော တရား၊ ပါပုဏာတိတိ ပါပုဏံ ပါပုဏမာနော၊ ပါပီယမာနော-ရောက်အပ်သော အရပ်၊ [သွာဒိဂိုဏ်း ပြီးပြီ။]

ကိယာဒိတော-ကိယာဒိဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ နာ-နာ ပစ္စည်းသက်၊ ရဿတ္တံ-ပြု၊ [နကို ဣပြု၊] ကိဏာတိ ပေ၊ ကိဏမာနော-ဝယ်သူ၊ ကိယ မာနော-ဝယ်အပ်သူ၊ ဝိနိစ္ဆိနာတိ ပေ၊ ဝိနိစ္ဆိယမာနော-ဆုံးဖြတ်အပ်သော တရား၊ [စိဓာတ်သက်သက်ဖြင့် “စိနံ-စိသူ၊ စိယမာနော-စိအပ်သော အရာ” ဟု သိမှရှိသေး၏၊] ဇာနာတိတိ ဇာနံ ဇာနမာနော-သိသူ၊ ဇာဒေသော- ဇာပြု၊ [ဉာဿ ဇာဇံနာဖြင့် ပြု၊] ဉာယမာနော - သိအပ်သော တရား၊

[ဇာယမာနော-ဟု ပါဠိပျက်သည်။] ဂဏှာတိတိ ဂဏှံ၊ ဂဏှမာနော-
ယူတတ်သူ၊ ဂယုမာနော-ယူအပ်သော ပစ္စည်း။ [ကိယာဒိဂိုဏ်း ပြီးပြီ။]

ကရ-ကရဏေ၊ ပေ ၊ တဿ-ထိုသြ၏၊ [ဥတ္တံ၌ စပ်။] ဝါတိ အဓိကိစ္စ၊
ဥတ္တမောကာရောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဥတ္တံ-ဥ ပြု၊ ကရဿာ ကာရောစာတိ-ဖြင့်၊
အကာရဿ-၏၊ ဥကာရော-ပြု၊ ယဝကာရာ စာတိ-ဖြင့်၊ သရေ-ကြောင့်၊
ဥကာရဿ-၏၊ ဝတ္တံ-ဝ ပြု၊ ဒွိတ္တံ၊ [သီမု၌ “ဒွိတ္တေ-ဒေဘော်ပြုပြီးသော်” ဟု
ရှိ။] မောဝဿာတိ-ဟူသော စကားအရ၊ ဗကာရဒ္ဒယဉ္ဇ-ဗ ၂ လုံးလည်းပြု၊
၊ပေ၊ သော-သည်၊ ကုဗ္ဗံ ကုဗ္ဗန္တော-ပြုစဉ်၊ ကုဗ္ဗတိ ကုဗ္ဗန္တိ-မ၊ ကုဗ္ဗန္တံ-အမျိုး၊
ဥတ္တာဘာဝေ-ဥ အဖြစ် မရှိရာ၌၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကရောန္တော-ပြုသူ၊ ပေ ၊ ကရောန္တံ၊
မာနေ-မာနပစ္စည်း၌၊ ဥတ္တဒ္ဒယံ-ဥ ၂ ခုအပေါင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ [က၏
အကို ၉၊ သြပစ္စည်းကို ၉၊ ဤ ၂ခုကို ဆိုသည်။] ကုရမာနော-ပြုသော
ယောကျ်ား၊ ကုရမာနာ-မိန်းမ၊ [အချို့စာကျသည်။] ကုရမာနံ-အမျိုး၊
ကုဗ္ဗာနောဝါ-လည်းရှိ၏၊ [“သယာနော” တုန်းကကဲ့သို့ မာနကို သုတ်ကြီးဖြင့်
အာနပြု၊] ကမ္မနိ၊ ကယိရမာနော-ပြုအပ်သူ၊ [ရနှင့် ယ ရှေ့နောက်ပြန်၊]
ကရိယမာနောဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဣစ္စာဒိ။ [အာဒိဖြင့် တနာဒိ အားလုံးယူ၊
တနာဒိ ပြီးပြီ။]

စုရ-ထေယျေ၊ စုရာဒိတော-စုရာဒိဓာတ်မှ နောက်၌၊ ဇော ဇာယာ-ဇော၊
ဇာယပစ္စည်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ စောရေတိတိ ၊ပေ၊ စောရေန္တံ၊ စောရယံ-
ခိုးသူယောကျ်ား၊ စောရယတိ-မ၊ (ဂစ္ဆတိ ကဲ့သို့ ပြီးစေ၊) စောရယန္တံ-အမျိုး၊
စောရယမာနော-ခိုးသူ၊ စောရိယမာနော-ခိုးအပ်သော ပစ္စည်း၊ ပါလေတိတိ
၊ပေ၊ ပါလီယမာနော-စောင့်ရှောက်အပ်သူ၊ ဣစ္စာဒိ။ [အာဒိဖြင့် စုရာဒိ
ဓာတ်စုကို ယူ၊ ဤတွင် စုရာဒိရုပ်များ ပြီးပြီ။]

ကာရိတေ-ကာရိတ် ယှဉ်ရာ၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေတတ်
၏၊ ဣတိ ဘာဝေန္တော-မည်၏၊ ဘာဝေန္တိ-ဖြစ်စေသော မိန်းမ၊ ဘာဝေန္တံ
၊ပေ၊ ကာရေတိတိ ကာရေန္တော ၊ပေ၊ ကာရာပီယမာနော-ပြုစေအပ်သူ၊
ဣစ္စာဒိ။ [အာဒိဖြင့် ကာရိတ်ယှဉ်ရာ ဓာတ်စုကို ယူ၊ ဤတွင် ကာရိတန္တ
ဓာတ်စု ပြီးပြီဖြစ်၍ မာနန္တ ပစ္စယန္တနယ ပြီးပြီ။] ဝတ္တမာန ကာလိက မာနန္တ
ပစ္စယန္တနယော-ဝတ္တမာနံ ကာလရိသော မာနအန္တပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်တို့
ကို သိကြောင်းနည်းသည်၊ (နိဋ္ဌိတော)။

ကာလေတိ အဓိကာရော။

၆၄၇။ ဘဝိဿတိ ।ပေ၊ ဃိဏံ။ ။[တဿီလာဒီသု သုတ်ဖြင့် သက်သော ဇိတ်ပစ္စည်းသည် ကာလ ၃ ပါး၌ ဖြစ်သောကြောင့် အနာဂတ်သက်သက်ကို ပြလို၍ ဤသုတ်၌ ဇိတ်ပစ္စည်းကို အားထုတ်ပြန်သည်။] ဘဝိဿတိ ကာလေ-အနာဂတ် ကာလကို၊ ဂမ္မမာနေ-သော်၊ ပေ၊ ဇာကာရာ-ဇာအနုဗန် တို့သည်၊ ဝုဒ္ဓတ္ထာ-ဝုဒ္ဓိပြုခြင်း အကျိုးရှိကုန်၏၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ ဂမနံ-သွားခြင်းဟူသော၊ သီလံ-အလှေ့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-ဤအနက်၌၊ ဇိတ်-ဇိတ်ပစ္စည်းသက်၊ ဝုဒ္ဓိ ဇာ လောပါ-ဝုဒ္ဓိပြုခြင်း၊ ဇာ ချေခြင်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ဂါမိ-သွားလတံလှေ့ရှိသူသည်၊ ဂါမိနော-တို့သည်၊ [ဒဗ္ဗိကဲ့သို့ စဉ်၊] အာဂါမိ-လာလတံလှေ့ရှိသော၊ ကာလော-အခါ၊ [“အာယတိ အာဂမနံ ယဿာတိ အာဂါမိ”ဟု ပြု၍ “ကာလ”ကို အဘိဓေယျကောက်ပါ-ဟူလို၊ “အာဂမိကာလေ” ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။]

ဃိဏံပစ္စယေ-၌၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဃ လောပေါ-ဃ ကိုချေ၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ ဂါမိ-သွားလတံလှေ့ရှိသူသည်၊ ဂါမိ၊ ဂါမယော-တို့သည်၊ [အဂ္ဂိကဲ့သို့ ဣကာရန္တ ထုံးစံအတိုင်း ရုပ်ရှိရမည်၊ စာပျက်၏၊] ဘဇ-သေဝါယံ၊ အဿ-ထိုသူ၏၊ အာယတိ-၌၊ ဘဇိတုံ-မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်းငှာ၊ သီလံ အတ္ထိ ဣတိ ဘာဇိ၊ ဘာဇိ-ဘာဇိ၊ ဘာဇိမည်၏၊ [ဇိတ်၊ ဃိဏံ ပုံစံ အစဉ်အတိုင်း ရှိစေ၊] ဇာကာဂတ္ထံ စဇာတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ နိသေဓနတော-ကြောင့်၊ သ စဇာနံ ကဂါနုဗန္ဓေတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဂတ္ထံ-ဂအဖြစ်သည်၊ န ဘဝတိ။

သု-ဂတိမှီ၊ ကာရိတေ-ကာရိတ်မည်သော ဇာနုဗန္ဓ ပစ္စည်းကြောင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိပြု၊ အဝါဒေသောစ-လည်းပြု၊ အဿ-ထိုအရာ၏၊ အာယတိ၊ ပဿဝိတုံ-ယိုစီးခြင်းငှာ၊ [ပဿိတုံ ရှိလျှင် ပါဠိပျက်။] သီလံ အတ္ထိ ဣတိ ပဿာဝိ၊ ပဿာဝိ-မည်၏၊ အဿ-ထိုအရာ၏၊ အာယတိ၊ ပဋ္ဌာနံ-တည်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ ဣတိ ပဋ္ဌာယိ ပဋ္ဌာယိ-၏၊ [“ပတိဋ္ဌာယိ+ပတိဋ္ဌာယိ”ဟုလည်း ရှိ၏၊] အာကာရန္တာနမာယောတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာယာဒေသော-ပြု။

ဘဝိဿတိတိ အဓိကာရော။

၆၄၈။ ကြိယာယံ ဣတဝေါ။ ။[ကြိယတ္ထာယံ-ကြိယာဟူသော အကျိုးရှိသော၊ ကြိယာယံ-အကြောင်းကြိယာကို၊ ဂမ္မမာနာယံ-သော်၊ ဘဝိဿတိကာလေ-အနာဂတ်ကာလ၌၊ ဓာတုဟိ ဣတု ဣတိ ဇော ပစ္စယာ

ဟောန္တိ၊ ဣမိ-ဣပစ္စည်း၌၊ ဣလောပ ဝုဒ္ဓိ အကာဒေသာ-ဏ်အနုဗန် ချေခြင်း၊ ဝုဒ္ဓိ၊ အကအပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) ကရိသံ-ပြုအံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇေတိ-သွား၏။ ဣတိ-ဤအနက်၌၊ ကာရကော ဝဇေတိ-ကာရကော ဝဇေတိ ဟု ဖြစ်၏။ [ကာရကော-ပြုအံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇေတိ-၏။]

တုမိ-တုပစ္စည်း၌၊ ကရသံ စတတ္တံတုသ္မိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ တကာရော-တပြု၊ သေသံ-ကြွင်းသော အစီအရင်သည်၊ ကတ္ထုသမံ-ကတ္ထုသဒ္ဓါနှင့် တူ၏။ [ဤပုဒ်ကိုယ်တိုင်က “ကတ္ထု”သဒ္ဓါဖြစ်နေသောကြောင့် “ကတ္ထုသမံ”ကို စဉ်းစားသင့်၏။ သတ္ထာပုဒ်နှင့် ရုပ်ပြီးပုံ ရုပ်စဉ်ပုံ တူသောကြောင့် “သတ္ထုသမံ” ရှိလျှင် ကောင်းမည်။] ကတ္တာ-ပြုလတ်(ဖြစ်၍)၊ ဝဇေတိ-သွား၏။ ကတ္တိ-ပြုခြင်းငှာ၊ ဝါ-ပြုဖို့ရာ၊ ဝဇေတိ-၏။ ဣတိ အတ္ထော-အနက်။

ဧဝံ၊ ပစိသံ-ချက်အံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇေတိ၊ ဣတိ-ဤအနက်၌၊ ပါစကော ဝဇေတိ-ဟု ဖြစ်၏။ ပစိတာ-ချက်အံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇေတိ၊ ဘုဉ္ဇိသံ-စားအံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇေတိ၊ ဣတိ-ဤအနက်၌၊ ဘုဉ္ဇကော ဝဇေတိ-ဟု ဖြစ်၏။ ဘောတ္တာ-စားအံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇေတိ၊ ဣစ္စာဒိ။

၆၄၉။ ကမ္မနိ ဏော။ ။ကမ္မသ္မိ-ကံပုဒ်ဟူသော၊ ဥပပဒေ-အနီးပုဒ်သည်၊ (သတိ-သော်) ဘဝိဿတိကာလေ ဣပစ္စယော ဟောတိ၊ ဣ လောပ ဝုဒ္ဓိ-ဣ အနုဗန်ချေခြင်း၊ ဝုဒ္ဓိအပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ) နဂရံ-မြို့ကို၊ ကရိသံ-ပြုအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ နဂရကာရော-မြို့ကို ပြုအံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇေတိ-၏။

၆၄၈။ ကြိယာယံ ကြိယတ္ထာယံ- “ကရိသံ ဝဇေတိ”သည် “ကာရကော ဝဇေတိ”၏ အနက်ပြုဝါကျတည်း၊ ဝိဂြိုဟ်မဟုတ်၊ ကရိသံ၌ သံလည်း ဥတ္တမပုရိသ် အနာဂတ် ဝိဘတ်၏ သံတည်း၊ “ကာရကော ဝဇေတိ”သာ ဤသုတ်၏ ပုံစံ၊ ဤ၌ ကြိယတ္တ ဟူသည် ပုဂ္ဂိုလ်၏ ရည်ရွယ်ချက် အကျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ကာရကော ဝဇေတိ”၌ သွားသူသည် တစ်စုံတစ်ခုကို ပြုအံ့ဟု ရည်ရွယ်ချက်ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ “ကာရက” အရ ပြုလုပ်ခြင်းဟူသော အကျိုးရှိသော သွားခြင်းဟူသော အကြောင်း ဝေဒနကြိယာကို သိအပ်သော် ကရဓာတ်နောင် ဣပစ္စည်းသက်၍ “ကာရကော”ဟု ဖြစ်၏။ [ကတ္တာ ဝဇေတိ စသည်၌လည်း ဤသို့ ကြိယတ္ထလည်း ရှိ၊ ကြိယာလည်း ဖြစ်ပုံကို သိလေ၊ ချက်မည်ဟု ရည်ရွယ်ချက်-စားမည်ဟု ရည်ရွယ်ချက်တို့သည် ကြိယတ္တတည်း၊ ထိုကြိယတ္တရှိသော ဝေဒန ကြိယာကို သိအပ်သော် ဣ-တု ပစ္စည်းသက်၊ ကြွင်းသောမှတ်ဖွယ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ မှာ ရှ။]

၆၄၉။ ဤသုတ်၌လည်း “ကြိယာယံ ကြိယတ္ထာယံ”ကို (ကလာပိ၌) လိုက်စေ၏။ ထို့ကြောင့် “နဂရံ ကရိသတိတိ” စသော သီဟိုဠ်မူသည် မကောင်း၊ မြန်မာမူရှိတိုင်းက

လူ-ဆေဒနေ-ဖြတ်ခြင်း၌...၏။ (မြန်မာမှု၌ မပါ၊ သီမူ၌ ပါသည်။) သာလိ-
 သလေးပင်ကို၊ လဝိသံ-ရိတ်အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ သာလိလာဝေါ-
 သလေးပင်ကို ရိတ်အံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇေတိ၊ ဝပ-ဗီဇသန္တာနေ-မျိုးစေ့ကို စိုက်ပျိုး
 ခြင်း၌...၏။ ခည-စပါးကို၊ ဝပိသံ-စိုက်ပျိုးအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ ခည
 ဝါပေါ-စပါးကို စိုက်ပျိုးအံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇေတိ၊ ဘောဂံ-စည်းစိမ်ကို၊ ဒဒိသံ-
 ပေးအံ့၊ ဣတိ-၍၊ ဘောဂဒါယော-စည်းစိမ်ကို ပေးအံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇေတိ၊
 သိန္နံ-သမုဒ္ဒရာရေကို၊ ပိဝိသံ-သောက်အံ့၊ ဣတိ-၍၊ သိန္နပါယော-သမုဒ္ဒရာ
 ရေကို သောက်အံ့ဟု ကြံ၍၊ ဝဇေတိ၊ ဣစ္စာဒိ။

ကမ္မနိတိ ဝတ္တတေ။...

၆၅၀။ သေသေသန္တ မာနာနာ။ ။ကမ္မသ္မိံ ဥပပဒေ (သတိ) သေသေ
 (အပရိသမတ္တတ္ထေ)-မပြီးသေးသော အနက်၌၊ ဘဝိဿတိ ကာလေ-ကို၊
 ဂမ္မမာနေ-သော်၊ ဓာတူဟိ သန္တ မာန အာန ဣတိ-သံ ပစ္စည်း၊ န္တပစ္စည်း၊
 မာနပစ္စည်း၊ အာနပစ္စည်းဟုကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ တေ(စ)
 ကိတ် သညတ္တာ ကတ္တရိ ဘဝန္တိ၊ ကမ္မံ-အမှုကို၊ ကရိဿတိ-လတံ၊ ဣတိ
 အတ္ထေ-၌၊ သံ ပစ္စယော-သံ ပစ္စည်းသက်၊ ဣ ကာရာဂမော-လာ၊ သိ
 လောပေါ-ချေ၊ ကမ္မံ-ကို၊ [အချို့စာ၌ “ကမ္မံ” ကျသည်။] ကရိသံ-ပြုလတံ

တော်သေး၏။ ဝဇေတိကြိယာ နှစ်ခါမတတ်ဘဲ “နဂရ ကရိသံတိ နဂရ ကာရော ဝဇေတိ”
 ရှိလျှင်သာ၍ နောက်ပုံစံများနှင့်ညီသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ရှေ့သုတ်နှင့် တူပြီး “နဂရ
 ကာရော” ၌ နဂရံဟု ကံပုဒ်ရှိလျှင် ဇာ ပစ္စည်းသက်ရခြင်းသာ ထူး၏။ ကုမ္ဘကာရောကဲ့သို့
 ကိတ်တန္တသမာသံရပ်တွက်။ [ဒါယော-ပါယောတို့၌ အာကာရန္တာန မာယောသုတ်ဖြင့်
 အာယပြု၊] ဤပုံစံတို့၌ မြို့ကို ပြုလုပ်မည်ဟု ရည်ရွယ်ချက်၊ သလေးရိတ်မည်၊ စပါး
 စိုက်မည်၊ စည်းစိမ်ပေးမည်၊ သမုဒ္ဒရာရေ သောက်မည်ဟု ရည်ရွယ်ချက်များသည်
 သွားခြင်း (ဝဇေန)ကြိယာ၏ အကျိုးတည်း။

၆၅၀။ ကမ္မသ္မိံ |ပေ၊ အပရိသမတ္တတ္ထေ-အဘိဓာန်၌ “နိဿေသ-အသေသ-
 သမတ္တ-သဗ္ဗ” ပုဒ်တို့သည် ပရိယာယ်ဖြစ်ကြသကဲ့သို့ “သေသ-အသမတ္တ-အပရိသမတ္တ”
 ပုဒ်တို့လည်း ပရိယာယ်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “သေသေ-အပရိသမတ္တတ္ထေ”ဟု ဖွင့်
 သည်။ “အပရိသမတ္တ-အပြည့်အစုံ အကုန်အစင် မဟုတ်သေး”ဟု ဆိုသဖြင့် ကြွင်းကျန်
 သေးသည်-မပြီးသေး”ဟု ဆိုရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် အလုပ်ကိစ္စ တစ်ခုကို တစ်ပိုင်း
 တစ ပြုပြီး၍ နားနေပြီးနောက် ကျန်အပိုင်းကို ပြုဖို့ရန် (ပြုမည်ဟု ရည်ရွယ်၍) သွား
 ရာ၌ “ကမ္မံ ကရိသံ ဝဇေတိ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ သွားရာ၌ ပြုဆဲမဟုတ်-ပြုလတံ
 ဖြစ်၍ ဘဝိဿတိ-ဟု ဆိုသည်။ ဤ၌ “ကမ္မံ” ဟု ကံပုဒ်အနီး ရှိသည်ကို “ကမ္မသ္မိံ”

ဖြစ်၍၊ ဝဇတိ-၏၊ သာပေက္ခတ္တာ-ဝဇတိ ကြိယာကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ န သမာသော-ကမ္မကရိသံဟု သမာသံမဖြစ်၊ နှူပစ္စယေ-၌၊
 [အချို့စာ၌ ကျသည်၊] တနာဒိတော ဩယိရာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဩ-ဩပစ္စည်း
 သက်၊ သိမိ ဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ နှူနှူသ(နှူ+အနှူသ)-နှူ အဆုံး ဥ၏။
 [နှူသကား ပါဠိပျက်၊] အတ္တံ-(အ)ပြု၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကရိသတိ-လတ်၊ ဣတိ-
 ဤအနက်၌၊ ကမ္မံ ကရောက္ခော-ဟု ဖြစ်၏၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကရောက္ခော-ပြုလတ်
 ဖြစ်၍၊ ဝဇတိ၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့ အစရှိသော ရုပ်သည်၊ ဂုဏဝန္တသမံ-၏။

အထဝါ၊ ဘဝိဿတိဂမာဒိဟိ ငါ ဝိဇ္ဇတိ-ဤသုတ်၌၊ ဘဝိဿတိ
 တိ-ဟူ၍၊ ဝစနတော-ကြောင့်၊ သန္တ ဣတိ-သန္တ ဟူ၍၊ စကောဝ ပစ္စယော-
 တစ်ပစ္စည်းထည်းကိုသာ၊ ဒဠဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏၊ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊
 (သန္တပစ္စည်း သက်ပြီးနောက်၌၊ နာမ်ငဲ့ သိသက်၍)၊ သိမိဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊
 အတ္တံ-(အ)ပြု၊ နှူသဒ္ဓေါ အံတိ ယောဂဝိဘာဂေန-ဖြင့်၊ အမာဒေသော-အံပြု၊
 [ဂစ္ဆန္တာဒိ မဟုတ်၊ ဂုဏဝါဒိဖြစ်၍ “ဂစ္ဆန္တာဒိနံ နှူသဒ္ဓေါအံ”၌ ယောဂဝိဘာဂဖြင့်
 စီရင်ရသည်၊] သိလောပေါ-ဈေး၊ ကရိသံ ကရိသန္တော-ပြုလတ်သူသည်၊
 ကရိသန္တာ-တို့သည်၊ [တစ်ချို့စာ၌ ကျ၊] ကရိသန္တံ-ကို၊ ကရိသန္တေ-တို့
 ကို၊ ပေ၊ ကရိသန္တေသု-တို့၌၊ ဣတိ အာဒိ-ဤသို့အစရှိသော ရုပ်အစဉ်ကို၊
 ဂုဏဝန္တသဒိသံ-ဂုဏဝန္တနှင့် တူစွာ၊ နေယျံ-သိထိုက်၏။

ဥပပဒေ”ဟု ဆိုသည်၊ ဤကား ရူပသိဒ္ဓိ ချာသ စသော မာဂဓဋီကာများ၏ အဆိုတည်း၊
 [ကလားပံနှင့် မောဂုလ္လာန်တို့ အဆိုကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

သာပေက္ခတ္တာ န သမာသော—“ကမ္မံ ကရိသံ ဝဇတိ”၌ ကရိသံသည် သူချည်း
 မပြီး၊ ဝဇတိကို ငဲ့လျက် ရှိ၏၊ “ပြုဦးမည်ဖြစ်၍+သွား”ဟူသော မြန်မာစကားကို
 ထောက်၊ ဤသို့ ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့နေသောကြောင့် ကမ္မံနှင့် သမာသံစပ်၍ “ကမ္မကရိသံ”
 ဟု မဖြစ်နိုင်။

အထဝါ ပေ၊ သန္တ ဣတိ စကောဝ—ဘဝိဿတိ ဂမာဒိဟိ စသောသုတ်၌
 “ဘဝိဿတိ”ပုဒ်သည် ဘူဓာတ် သန္တပစ္စည်းဖြင့် “ဘဝိဿန္တ”နောင် သို့သက်၍
 ဂုဏဝတိကဲ့သို့ ပြီးသော ပုဒ်တည်း၊ ဤဘဝိဿတိပုဒ်ကို ထောက်၍ “သံပစ္စည်း၊
 နှူပစ္စည်း”ဟု မခွဲဘဲ “သန္တ”ပစ္စည်းဟု တစ်ပစ္စည်းထည်းသာ သိထိုက်သည်-ဟုလို။

ဆက်ဦးအံ—ဤနည်းအလို အနာဂတ်ကာလအတွက် “ကရောက္ခော၊ ဘုဠက္ခော၊
 ခါဒက္ခော” ဟု နှူချည်းသက်သက် ပြီးသော ရုပ် မရှိတော့၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ အတွက်မူ

မာနမိ-၌၊ ဩကာရာကာရာနံ-ဩအက္ခရာ အက္ခရာတို့၏၊ ဥတ္တံ-ဥပြု၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကရိဿတိ၊ ဣတိ-ဤအနက်၌၊ ကမ္မံ ကုရုမာနေော ကမ္မံ ကရာနေော-ဟု ဖြစ်၏၊ [ကမ္မံ-ကို၊ ကုရုမာနေော-ပြုလတ် ဖြစ်၍၊ ကမ္မံ-ကို၊ ကရာနေော-ပြုလတ်ဖြစ်၍၊] ဝဇေတိ-၏။

ဧဝံ၊ ဘောဇနံ-ကို၊ ဘုဒ္ဓိဿံ-စားလတ်ဖြစ်၍၊ ဝဇေတိ၊ ဘောဇနံ-ကို၊ ဘုဒ္ဓန္တော ဘုဒ္ဓမာနေော ဘုဒ္ဓောနေော-စားလတ်ဖြစ်၍၊ ဝဇေတိ၊ သဗ္ဗတ္ထ-အလုံးစုံသော ရုပ်တို့၌၊ ကတ္တရိ-ကတ္တာအနက်၌၊ နန္ဒမာနေေသု-နန္ဒပစ္စည်း၊ မာန ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ သကသက ဝိကရဏပစ္စယော-မိမိဂိုဏ်း၏ ဝိကရဏပစ္စည်းကို၊ ကာတဗ္ဗော-ပြုထိုက်၏။ [ထိုသို့ ပြုထိုက်သောကြောင့် “ဘုဒ္ဓ”၌ ရုဓာဒိ ဖြစ်သော နိဂ္ဂဟိတ်လည်းလာ၊ အပစ္စည်းလည်း သက်ထားသည်-ဟုလို။]

ခါဒနံ-ခဲဖွယ်ကို၊ ခါဒိဿတိ၊ ဣတိ-ဤအနက်၌၊ ခါဒနံ ခါဒိဿံ-ဟု ဖြစ်၏၊ ခါဒနံ-ကို၊ ခါဒိဿံ-ခဲလတ်ဖြစ်၍၊ ဝဇေတိ၊ [နောက်၌ နည်းတူဆို၊] ၊ပေ၊ မဂ္ဂံ-လမ်းကို၊ စရိဿတိ-လှည့်လည်လတ်၊ ၊ပေ၊ ဘိက္ခ-အာယာစနေ-တောင်းခြင်း၌...၏၊ ဘိက္ခံ-ထမင်းကို၊ ဘိက္ခိဿတိ-တောင်းလတ်၊ ၊ပေ၊ ဣစ္စာဒိ-တည်း၊ အနာဂတကာလိက ပစ္စယန္တနယော-အနာဂတ်ကာလ ရှိသော ပစ္စယန္တနည်းသည်၊ (နိဋ္ဌိတော)။

အထ-ကိတ်ပစ္စည်းတို့ကို ပြုပြီးရာကာလ၏ အခြားမဲ့၌၊ ဥဏာဒယော-ဥဏာဒိပစ္စည်းတို့ကို၊ ဝုစ္စန္တေ... ဓာတုယာတိ အဓိကာရော။ [ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမိဏောမှ လိုက်။]

ဝတ္တမာနေ မာနန္တာဖြင့် ပြီးနိုင်၏၊ ထို့ပြင်-“ဿ”ပစ္စည်းဟု သီးခြားပြုရာ၌ “ကရိဿံ-ဘုဒ္ဓိဿံ”စသော ဝဋ္ဋမာ ဧကဝစနန္တ တစ်ရပ်သာ ရှိနိုင်၏၊ “ကရိဿာ-ကရိဿေ” စသည်ဖြင့် ရုပ်မရှိနိုင်၊ သန္တပစ္စည်းဆိုရာ၌ကား “ကရိဿံ ကရိဿန္တော ကရိဿန္တာ” မှစ၍ ရုပ်အားလုံး ရှိနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “သန္တ”ပစ္စည်း ကြိသောနည်းက တော်သေးသည်။

ဥဏာဒိ— ဆိုလတ်သော ပစ္စည်းများ၌ “ဥဏံ”ပစ္စည်း မပါဘဲလျက် ဥဏာဒိ ခေါ်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို အခြေပြု၍ ပြခဲ့ပြီ၊ ဤရူပသိဒ္ဓိဋီကာ နောက်နား၌လည်း “ဥဏာဒိတိ ပရသမညာ ဝသေန ဣ ဏု အာဒိပစ္စယာနမေဝါ.ဒိဝစနံ-ဥဏာဒိဟူသော နာမည်သည် တစ်ပါးသော သက္ကာတကျမ်းလာ နာမည်၏အစွမ်းဖြင့် မုနာဒိဟိ စိဉ် ဣပစ္စည်း၊ ကာလေဝတ္တမာနာ-စသောသုတ်၌ ဏုပစ္စည်းစသော ပစ္စည်းတို့၏ နာမည်ပင် ဖြစ်သည်” ဟု ဖွင့်လတ်။

၆၅၁။ ကာလေ ၊ပေ၊ ဣဒယော။ ။အတိတေ-သော၊ ကာလေ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝတ္တမာနေ-သော၊ ကာလေစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဂမ္မမာနေ-သော်၊ ဓာတူဟိ ဣပစ္စယော ဟောတိ၊ အာဒိသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ ယုတ္တမိ ဣစ္စဒယော-ယု၊ ဣ၊ မိ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ ဟောန္တိ၊ ကရ-ကရဏေ၊ အကာသိ-ပြုပြီ၊ ဣတိ အတ္ထေဝါ-ဤအတိတ် အနက်၌ လည်းကောင်း၊ ကရောတိ-ပြုဆဲ၊ ဣတိ အတ္ထေဝါ-ဤပစ္စုပ္ပန် အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဣပစ္စယော-ဣပစ္စည်းသက်၊ ဣလောပေါ-ချေ၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ကာရ-ပြုတတ်သူ၊ သိပ္ပိ-လက်သွားစသော အတတ်ရှိသူတည်း။ [ဤ “သိပ္ပိ” ကား ကာရ၏ အဘိဓေယျတည်း၊ နောက်၌လည်း သုတ်နှင့်မဆိုင်သော ရုပ်များကို အဘိဓေယျ ဟု ချည်းမှတ်၊] ကာရူ ကာရဝေါ-ပြုတတ်သူတို့သည်။ [ဘိက္ခုဘိက္ခုဝေါ-ကဲ့သို့ ရုပ်စဉ်ပုံကို ပြသည်။]

ဝါ-ဂတိ ဂန္ဓနေသု-ဂတိအနက်၊ ထုံးဖွဲ့ခြင်း အနက်တို့၌....၏။ “ဂန္ဓန” အရာဝယ်၊ [ဂန္ဓန-အနံကို ယူခြင်း၊ ဗန္ဓန-နှောင်းဖွဲ့ခြင်းဟု မူကွဲရှိသေး၏၊] အဝါယံ-သွားပြီ၊ ဣတိ ဝါ-၌လည်းကောင်း၊ ပေ ၊ ဝါယု-(လေ)မည်၏၊ အာယာဒေသော - အာယပြု၊ [အာကာရန္တာန မာယော-ဖြင့် ပြု၊] သဒ-အဿာဒနေ-သာယာခြင်း၌....၏။ [“သာဒ-အဿာဒနေ” လည်းရှိ၊] အဿာဒီယတိ-သာယာအပ်၏၊ ဣတိ သာဒ-(ကောင်းသော အရသာ) မည်၏၊ ရာဓ-သည်လည်းကောင်း၊ သာဓ-သည်လည်းကောင်း၊ သံသိဒ္ဓိမိ-ပြီးစီးခြင်း၌....၏။ [အနက်တူသောကြောင့် ရာဓကို တွဲဘက်ပြသည်၊ သာဓ-သာလိုရင်း၊] အနေန-ဤသူတော်ကောင်းသည်၊ ဟိတ်-စီးပွားကို၊ (သီမု၌ ပါသည်)၊ သာဓိယတိ-ပြီးစေအပ်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အဝုတ္တ ကတ္တုသာဓန) သာဓ-(သူတော်ကောင်း) မည်၏။

ဗန္ဓ-ဗန္ဓနေ၊ အတ္တနိ-မိမိ၌၊ ပရ-သူတစ်ပါးကို၊ ဗန္ဓတိ-ဖွဲ့ထားတတ်၏၊ ဣတိ ဗန္ဓ-(ဆွေမျိုး) မည်၏၊ စက္ခ-ဝိယတ္တိယံ ဝါဇာယံ၊ စက္ခတိ-ညီညွတ်သောအရာ မညီညွတ်သော အရာကို ပြောသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ဣတိ စက္ခ-(မျက်စိ) မည်၏၊ ဣ-ဂတိမိ၊ အနေန-ဤအသက်ကြောင့်၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ ဧန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ-ဖြစ်တည်ရကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ ဖြစ်တည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာယု-(အသက်) မည်၏။ [ဣကို ဧပြေ၍ ဧန္တိ၊ ဣဓာတ်၏ ဂတိအနက်ကို ပြလို၍ ဂစ္ဆန္တိ၊ ဂတိအနက် များစွာတွင် ပဝတ္တနအနက်ဟု ပြလို၍ ပဝတ္တန္တိ-ဟု ဆင့်ကာဆင့်ကာ ဖွင့်ပြရသည်။]

ဒရ-ဝိဒါရဏေ၊ ဒရိယတိ-ခွဲအပ်၏။ ဣတိ ဒါရ၊ ကဋ္ဌ-ထင်း၊ သစ်သား တည်း။ သန-ဒါနေ၊ သနောတိ-မိမိ၌ ဆည်းကပ်ခြင်းကို ပေးတတ်၏။ ဣတိ သာန၊ ပဗ္ဗတေ ကဒေသော-တောင်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော တောင်အပြင် တည်း။ [သီမုဋ္ဌိ “သနောတိတိ သာန”ဟု ရှိ၏။ ဒါနအနက်၌ တနာဒိဂိုဏ်း ဖြစ်၍ “သနောတိ”သာ အမှန်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား “သန-ဘတ္တိယံ”ဟူသော ဘူဝါဒိဓာတ်ဖြင့် “သနောတိ (အတ္တနိ ဘတ္တိ ဥပ္ပါဒေတိ) တိ သာန”ဟု ပြု၏။ တောင်ပေါ်၌ ညီညွတ်သော အပြင်တည်း။]

ဇနိယတိ-ဖြစ်စေအပ်၏။ ဣတိ ဇေန-မည်၏။ ဇယံသန္တိ-မြင်းခေါင်း အစပ် (ဒူးဆစ်) တည်း။ [“ဇာယတိ ဂမနာ ဂမနံ အနေနာတိ ဇာန-သွားခြင်း လာခြင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ဒူးဆစ်”ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန် ဝိဂြိုဟ်သာ ကောင်းသည်။ သက္ကတ၌ “ဇာန”ဟု ဒန္တဇနဖြင့် ရှိ၏။ ဇာဏှ ရှိလျှင် နကို ဏ ပြု၊] စရတိ-နှစ်သက်ဖွယ်အားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ စာရ၊ ဒဿနိ ယော-ကြည့်ရှုစဖွယ် တင့်တယ်သော အရာတည်း။ ရဟ-စာဂေ၊ ရဟိယတိ-စွန့်အပ်၏။ (ဂဟေတွာ စန္ဒ ရဟတိ စတေ-လကို ဖမ်းပြီး၍ စွန့်လွှတ်တတ်၏ ဟုလည်း တတွဗောဓိနီ ဝိဂ္ဂဟ ပြုသတဲ့)။ ဣတိ ရာဟု၊ အသုရိန္ဒော-အသုရန် နတ်တည်း။ တရ-တရဏေ၊ တာလု-အာစောက်၊ (အာခေါင်)၊ ရဿ-ရ၏။ လော-လပြု။ [တရန္တိ အနေန ဝဏ္ဏာတိ တာလု-အကွရာတို့၏ လွန်မြောက် ကြောင်း အရပ်ဖြစ်သောကြောင့် တာလုမည်၏။ “တလ-ပတိဋ္ဌာယံ”ဟု ဓာတ်နက် ဆို၍ “တလန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဒန္တာ ဣတာတိ တာလု-သွားတို့၏ တည်ရာ အာစောက်”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပြု၏။]

မရာဒိနံ ပန-မရ အစရှိသော ဓာတ်တို့၏ကား၊ ဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ဣမိ-ဣပစ္စည်းကြောင့်၊ ဃဋ္ဌာဒိနံ ဝါတိဧတ္ထ-ဤသုတ်၌၊ ဝါသဒ္ဓေန-ကြောင့်၊ န ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိ မပြုရ။ [ဃဋ္ဌာဒိဓာတ်များဖြစ်၍ ဝုဒ္ဓိ မပြုရ-ဟုလို၊] မရ-နတ်၊ ဝါ-သဲကန္တာရ၊ တရ-သစ်ပင်၊ ဓနု-လေး၊ ဟန-မေး၊ မနု-မနုမည်သော

မရ ဝေ၊ ဂရ-ဤပုဒ်တို့၌ မောဂ္ဂလ္လာန်ဝယ် ဥပစ္စည်း သက်၏။ ရူပကာယေန- ဓန္ဒာကိုယ်နှင့်၊ သဟေဝ-အတူသာ၊ မရတိ-စုတေတတ်၏။ ဣတိ မရ (နတ်)၊ မရန္တိ ဘူတာနိ အသ္မိတိ မရ-သတ္တဝါတို့ သေကျေရာ သဲကန္တာရ၊ တရန္တိ အနေနာတိ တရ- ကူးသွားကြောင်း သစ်ပင်၊ သစ်ပင်စိုက်သူတို့၏ ငရဲကို လွန်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ကြောင့် “တရန္တိ နရက် အနေနရောပကာတိ တရ”ဟုလည်း ပြုသတဲ့။ တန-ဝိတ္တာရေ၊ သံသာရ ဒုက္ခံ တနောတိတိ တန-သံသရာဆင်းရဲကို ချဲ့တတ်သော ကိုယ်၊ ဓနု- သဒ္ဓေ၊ ဓနတိ သဒ္ဓံ ကရောတိ-အသံပြုတတ်၏။ ဣတိ ဓနု၊ ဟန-ဟိံသာယံ၊ ဩဒနာ

မဟာသမ္မတမင်း၊ အသု-စိတ်၊ ဝါ-ထွက်သက် ဝင်သက်၊ ဝသု-ရတနာ၊ ပသု-သားကောင်၊ ပဋ္ဌ-ပညာရှိ၊ ဂရ-ဆရာ၊ ဣစ္စာဒိ။

စဒိ-ဟိလာဒနေ-ဝမ်းမြောက်ခြင်း၌...၏။ [“ချမ်းသာစေခြင်း၌”လည်း ဟူ၏။] ယုပစ္စယော-သက်၊ နဒါဒိဟိ၊ ပေ ၊ သကာရိတေဟိတတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အနာဒေသော-ပြု၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမောစ-လည်းလား၊ စန္ဒနံ-စန္ဒကူး၊ ဧတ္ထ-ဤ၊ ဘုံဗိမာန်၌၊ ဘဝတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဘုဝနံ၊ ဈလာန မိယုဝါ သရေဝါတိ-

ဒိသု-ထမင်း အစရှိသော အစာတို့၌၊ ဝဏ္ဏပိသေသံ-အဆင်းအထူးကို၊ ဟနတိ နာသေ တိ-ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ ဟန၊ သတ္တာနံ ဟိတာဟိတံ မညတိတိ (သိတတ်)မန၊ အသ-ခေပနေ-ပစ်လွှင့်ခြင်း၌၊ အသတေ ခိပ္ပတေ-ပစ်လွှင့်အပ်၏၊ ဣတိ အသု(စိတ်)၊ အသန္တိ ပဝတ္တန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ အသု (ထွက်သက်ဝင်သက်)၊ သုခံ ဝသန္တိ အနေနာ တိ (ချမ်းသာစွာ နေကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်) ဝသု၊ ပသ-ဗာစနေ၊ သာမိကေဟိ-အရှင် ဘို့သည်၊ ပသီယတိ ဗာဓိယတိ-နိပ်စက်အပ်၏၊ ဣတိ ပသု (နွား စသောသား ကောင်)၊ ပဋ္ဌ-ဂမနေ၊ ပဋ္ဌတိ ဗျတ္တဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ (ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက် တတ်သောကြောင့်) ပဋ္ဌ၊ ဂရ-သေစနေ၊ သိသေသု-တို့၌၊ သိနေဟံ-ချစ်ခင်ခြင်းကို၊ ဂရတိ သိဉ္စတိ-သွန်းလောင်းတတ်၏၊ ဣတိ ဂရ။

ဣစ္စာဒိ-အာဒိဖြင့် “ဘရ-ဘရဏေ၊ ဘရတိတိ (မွေးမြူတတ်သောကြောင့်) ဘရ-လင်၊ အရှင်၊ စရ-ဂတိ ဘက္ခဏေသု၊ ခရိယတိ ဘက္ခိယတိတိ (စားအပ်သောကြောင့်) စရ-ယဇ်စာ ထမင်း၊ အရ-ဂတိမှို၊ သူနဘာဝေန-ဖူးရောင်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ အရတိ ပုဒ္ဓံ ဂစ္ဆတိတိ (အထက်သို့ တက်ကြွတတ်သောကြောင့်) အရ-(အနာ)၊ ဘမ-အနဝဋ္ဌာ နေ၊ ဘမတိ စလတိတိ (လှုပ်တတ်သောကြောင့်) ဘမ-မျက်ခုံး၊ ကိတ-နိဝါသေ၊ ကေတတိ ပုဒ္ဓံ ဝသတိတိ (အထက်၌ နေတတ်သောကြောင့်) ကေတု-တံခွန်၊ အလံ၊ ဗံဟ-ဝုဒ္ဓိမှို၊ ဗံဟတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတိတိ (များပြားခြင်းသို့ ရောက်တတ်သောကြောင့်) ဗဟု-အများ၊ နိဂ္ဂဟိတိ ချေ၊ ကမ္မ-သံဝရဏေ၊ ကမ္မတိ သံဝရံ ကရောတိတိ (စောင့်တတ် သောကြောင့်) ကမ္မ-လက်ကောက်၊ အမ္မ-သဒ္ဓေ၊ အမ္မတိ သဒ္ဓံ ကရောတိတိ အမ္မ-ရေ၊ သံက-သင်္ကာယံ၊ သံကီယတိတိ (ယုံမှားအပ်သောကြောင့်) သင်္က-ငြောင့်၊ ဣန္ဒ-ပရမိဿရိယေ-လွန်စွာအစိုးရသူ၏ အဖြစ်၌၊ ဣန္ဒတိ နက္ခတ္တာနံ ပရမိဿရိယံ ကရော တိတိ ဣန္ဒ-လ၊ အန္တ-ဗန္ဓနေ၊ အန္တန္တိ ဗန္ဓန္တိ ဧတာယာတိ အန္တ-သံခြေချဉ်း၊ ယဇ-ဒေဝပူဇာယံ၊ ယဇန္တိ အနေနာတိ ယဇု-ယဇုပေဒင်၊ အဏ-သဒ္ဓေ၊ အဏတိ သုခုမ ဘာဝေန ပဝတ္တတိတိ အဏု-အဏုမြူ၊ ပံသ-နာသနေ၊ ပံသတိ သောဘာဝိသေသံ နာသေတိတိ ပံသ-မြေမှုံ” ဤသို့စသော မောဂ္ဂလ္လာန်လာ ဓာတ်များကို ယူ။

စန္ဒနံ-စန္ဒေတိ သီတဂုဏသမ္ပတ္တိယာ မောဒေတိ၊ သုခံ ဥပ္ပါဒေတိတိ ဝါ စန္ဒနံ၊ အေးမြခြင်းဂုဏ်၏ ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်သတ္တဝါတို့ကို ဝမ်းမြောက်စေတတ်၊ သုခဖြစ်စေတတ် သော စန္ဒကူးနံ့သာ၊ စဒိဓာတ် ကာရိတ် ဏေပစ္စည်း ကျ။

ဖြင့်၊ ဥဝါဒေသော-ဥပုကို ဥဝ ပြု၊ [ဘူဓာတ်၊] ကိရ-ဝိက္ခေပေ၊ ကိရဏော-
 အရောင်၊ ဝိစက္ခဏော-ပညာရှိ၊ ကမ္မနံ-တုန်လှုပ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ-ပြု
 တတ်၏၊ ဣတိ ကရုဏာ၊ အကာရဿ-အန၌ အ၏၊ ဥတ္တံ-ဥ ပြု။ [ကရုဏာ
 ဖြစ်လျှင် ထိုကရုဏာရှင်ကို တုန်လှုပ်အောင် ပြုတတ်သော တရား၊ ကရဓာတ်၊
 ယု-အနုပြု၊ န-ဏပြန်။]

တ္ထပစ္စယေ-၌၊ ကလောပေါ-ကွစိဓာတုဖြင့် ကချေ၊ အဘဝိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဣတိ
 ဝါ-လည်းကောင်း၊ ဘဝတိ ဣတိ ဝါ၊ ဘူတံ၊ ယက္ခာဒိ ဘူတာနိ-ဘီလူး
 အစရှိသော ဘုတ်ကောင်တို့တည်း၊ ဝါဟိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ ဝါတော၊
 [ဝါ-ဂတိဂုဏ်နေသု၊] တာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဣတိ တာတော-
 အဖ။ [တာ-ရက္ခဏေ၊] မိမိ-မိပစ္စည်း၌၊ ဧတ္ထ-ဤမြေ၌ (ဤတည်ရာ၌)၊
 ဘဝန္တိ-ဖြစ်ရကုန်၏၊ ဣတိ ဘူမိ။ [ဘူဓာတ်၊] နေတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ
 နေမိ-အကွပ်။ [လှည်းဘီး၏ အနားကွပ် (ဒကူ)၊ နီဓာတ်၊] ဣစ္စာဒိ။

၆၅၂။ ရာဒိဟိ ပေ ဝါ။ ။ ခိ ပေ၊ အဒ ဣစ္စေဝမာဒိဟိ-ခီ၊ ဘီ၊ သု၊
 ရ၊ ဟု၊ ဝါ၊ ဓူ၊ ဟိ၊ လူ၊ ပီ၊ အဒ အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ မနပစ္စယော
 ဟောတိ၊ မဿစ-မ၏လည်း၊ ဝါ-စွာ၊ တော-တ အပြုသည်၊ ဟောတိ၊...
 ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသတော-ကြောင့်၊ အဒဓာတုပရဿေဝ-အဒဓာတ်မှသာ
 နောက်ဖြစ်သော၊ မကာရဿ-မ အက္ခရာ၏၊ တကာရတာ-တ အဖြစ်သည်၊
 ဟောတိ၊ တဒညတော-ထိုအဒဓာတ်မှ အခြားသော ဓာတ်မှ၊ (ပရဿ မကာ
 ရဿ)၊ အယံ-ဤတ အဖြစ်သည်၊ န ဟောတိ။

ခိ-ခယေ-ကုန်ခြင်း၌...၏၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ ဥပဒ္ဒဝ ဥပသဂ္ဂါဒယော-
 ဥပဒိ ဘေးအစရှိသည်တို့သည်၊ ဝိယန္တိ-ကုန်ခမ်းကုန်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-
 ၌၊ မနပစ္စယော-သက်၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ နလောပေါ-နံ အနုဗန်ချေ၊
 အညေသုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ဓေမော-ဥပဒိ ဘေးရန်တို့၏ ကုန်ရာ
 အရပ်၊ တထာ၊ ဘီ-ဘယေ၊ ဧတသ္မာ-ဤကြောက်ဖွယ် အာရုံမှ၊ ဘာယန္တိ-

ကိရဏော ဝိစက္ခဏော-တိမိရ်-အမှောင်ကို၊ ကိရတိ ဝိက္ခိပတိ-ပစ်လွှင့်တတ်၏၊
 ဣတ ကိရဏော၊ ရနောင်ဖြစ်၍ နကို ဏ ပြု၊ စက္ခ-ဒဿနေ၊ ဝိသေသေန စက္ခတိတိ
 (အထူးအားဖြင့် သိမြင်တတ်သောကြောင့်) ဝိစက္ခဏော၊ နကို ဏ ပြု။

၆၅၂။ ဝိယန္တိ ပေ၊ ဓေမော-ဥပဂန္တာ-၍၊ ဒဝတိ ပိဋ္ဌေတိ-နိပ်စက်တတ်၏၊
 ဣတိ ဥပဒ္ဒဝေါ၊ ဥပဂန္တာ-၍၊ သဇတိ ပကာသေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဣတိ
 ဥပသဂ္ဂေါ၊ ဤဝိဂ္ဂဟတို့အရ ဘေးအန္တရာယ်ဟူသမျှကို ဥပဒ္ဒဝ-ဥပသဂ္ဂဟု အဘိဓာန်၌

ကြောက်ကုန်၏။ ဣတိ ဘိမော (ကြောက်ဖွယ် အာရုံ) မည်၏။ ဝါခိကာရ တော-အညေသုစဉ် လိုက်လာသော ဝါသဒ္ဓါကြောင့်၊ န ဝုဒ္ဓိ-ဝုဒ္ဓိ မပြုရ၊ သု-အဘိဿဝေ-ယိုစီးခြင်း၌...၏။ သဝတိ-အရောင်တို့ကို ယိုချသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ သောမော-(လ) မည်၏။ ရု-ဂတိမို့၊ ရောမော-အမွေး၊ ဟု-ဒါနာ၊ ပေ ၊ ဒါနေသု၊ ဟူယတိ-ပူဇော်အပ်၏။ ဣတိ ဟောမော-(ယဇ်) မည်၏။ [“ဇုဟောတိ အနေနာတိ ဟောမော” ဟု ပြုလျှင် ပူဇော်ကြောင်း ယဇ်စာထမင်းရ၏။] ဝါ-ဂတိဂန္ထနေသု၊ ဝါမော-တင့်တယ်သော အရာ၊ ဓူ-ကမ္မနေ၊ ဓုနာတိ-တုန်လှုပ်တတ်၏။ ဣတိ ဓူမော-(မီးခိုး) မည်၏။ ဟိ-ဂတိမို့၊ ဟိနောတိ-ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ဟောမော-(ရွှေသောအဆင်း) မည်၏။ လူ-ဆေးဒနေ၊ လူယတိ-ရိုက်ဖြတ်အပ်၏။ ဣတိ လောမော-(အမွေး) မည် ၏။ ပိ-တပွနေ-နှစ်သက်ခြင်း၌...၏။ ပိဏနံ-ချစ်နှစ်သက်ခြင်း၊ ပေမော-ခြင်း၊ အဒ-ဘက္ခဏေ၊ အဒတိ-သုခ ဒုက္ခကို ခဲစားသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ မန်-မန်ပစ္စည်းသက်၊ မဿစ-မ၏လည်း၊ ဝါ-ဝိကပ်အား ဖြင့်၊ တကာရေ-တ ပြု၊ တောဒဿာတိ-တောဒဿသုတ်ဖြင့်၊ တကာရေ-တပြု၊ အတ္တာ၊ အာတုမာ-ကိုယ်၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ အဒဿ-အဒ၏ အကို၊ ဒိယော-ဒိယပြု၊ ဥကာရာဂမော-ဥလည်းလာ၊ ယာ-ပါပုဏနေ-ရောက်ခြင်း၌...၏။ ယာမော-ယာမ်။

ပရိယာယ်ဆို၏။ ဤ၌ကား တစ်မျိုးစီ ခွဲလိုဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မပဒ ဒဏ္ဍဝဂ်၌ ဆယ်ပါးသော ဒဏ်ကို ပြရာဝယ် “ရာဇတောဝါ ဥပသဂ္ဂံ”ဟု လာသောကြောင့် မင်း ကြောင့် စည်းစိမ် အလှခံရခြင်း၊ ရာထူးပျက်ခြင်း စသည်ကို “ဥပသဂ္ဂံ” ဟုယူ၍ ကြွင်းသော ရောဂါဖြစ်ခြင်း စသည်ကို ဥပဒ္ဒဝေါဟု ယူရလျှင် သင့်မည်ထင်သည်။

ရု-ဂတိမို့၊ ရောမော—ဤပုဒ်ကို အခြားကျမ်း၌ မတွေ့ရ၊ အမွေးဟော “ရောမ-လောမ”တို့ကို နပုလ္လိန်ဟု အဘိဓာန်တို့၌ ဆိုသည်။ ရဝတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်တတ် ပေါ်ပေါက်တတ်၏။ ဣတိ ရောမော (ရောမံ)-မည်၏ ဟု ကြိ။ **ဝါမော**—“လက်ဝဲ” ဟော ဝါမသဒ္ဓါ၊ နပုလ္လိန်၊ စာရ-တင့်တယ်သောအရာ၊ ဝိပရိတ-ပြောင်းပြန်အနက် ဟောရာ၌ ဥ လိန်ဟု ဆို၏။ ဝါတိ စာရဘာဝေန ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ ဝါမော၊ဟု ကြိ။ **ဟောမော**—စိရကာလံ ဟိနောတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ ဟောမော-ကြာမြင့်စွာ ဖြစ်တည် တတ်သောကြောင့် ရွှေသောအဆင်း၊ ရွှေရတနာကို ဟောမ-ဟု ဆိုသည်။

အဒ-ဘက္ခဏေ ၊ပေ၊ **ဥကာရာဂမောစ**—အဒတေဇနာင် မန်သက်၊ ဤသုတ်ဖြင့် မကို တပြု၊ ကွစိဓာတုဖြင့် နံအနုပန် ချေ၊ (အဒိတ) ဒေါဒဿစ၏ သုတ္တဝိဘာဂဖြစ် သော “တော ဒဿ”ဖြင့် ဒိကို တပြု၊ တသို့ ကပ် “အတ္ထ” ဖြစ်၏။ နာမ်ငဲ့၍ ရာဇာဒိ

ဝါတိ ဝတ္ထုမာနေ-သော်၊.....

၆၅၃။ သမာဒိဟိ ထမာ။ ။ သမ ပေ၊ ဘသ ဣစ္ဆေဝမာဒိဟိ-သမ ပေ၊ ဘသ အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ ထမ ဣတိ-ထ မဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဝါ ဟောန္တိ၊ [ဝသနောက်၌ “ရ” ပိုသည်၊ သိမ္မံ၌ “ဘသဗဟ ဥသု ဣစ္ဆေဝမာဒိဟိ” ဟုရှိသည်၊] သမ-ဥပသမေ-ငြိမ်သက်ခြင်း၌....၏၊ ကွစိဂ္ဂဟဏာဓိကာရာ-လိုက်လာသော ကွစိသဒ္ဓါကြောင့်၊ န ဓာတုန္တလော ပေါ-ဓာတုန် မချေရ။ [ဓာတုဿန္တော့ လောပေါ-စသောသုတ်၌လိုက် လာသော ကွစိသဒ္ဓါကြောင့် သမ၌ ဓာတုန် မချေရ၊ ဓာတုန်ချေလျှင် မ၏ ကပ်ဖို့ရာ သရမရှိဘဲ ဖြစ်လိမ့်မည်-ဟူလို၊] ကိလေသေ-တို့ကို၊ သမေတိ- ငြိမ်းတတ်၏၊ ဝါ-ငြိမ်သက်စေတတ်၏၊ ဣတိ သမထော-၏၊ သမာဓိ- တည်း၊ ဧဝံ၊ ဒမနံ-ဆုံးမခြင်း၊ ဒမထော-ခြင်း၊ [ဓာတုန် မချေရချင်း တူသည် ကို “ဧဝံ” ဟု ဆိုသည်၊] ဒရ-ဒါဟေ-ပူလောင်ခြင်း၌....၏၊ ဒရဏံ-ပူလောင် ခြင်း၊ ဒရထော-ခြင်း၊ ပရိဒါဟော-ပူလောင်ခြင်းတည်း၊ ရဟ-ဥပါဒါနေ၊ ရဟိယတိ-ယူအပ်၏၊ ဣတိ ရထော၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ဟလော ပေါ-ဟချေ၊ သပ-အက္ခောသေ၊ သပနံ-ကျိန်ဆဲခြင်း၊ သပထော၊ ဝသ- နိဝါသေ၊ ဧတသ္မိ-ဤဇရပ်၌၊ အာဝသန္တိ-လာရောက်နေထိုင်ကြကုန်၏၊ ဣတိ အာဝသထော-(တည်းခိုရာ ဇရပ်)မည်၏၊ ယု-မိဿနေ-ရောနှော ခြင်း၌....၏၊ ယုထော-အပေါင်း၊ ဒိယော-(ကွစိဓာတုဖြင့်) ဒိယ ပြု။

ဒ-ဂတိ ဝုဒ္ဓိမိ-ဂတိအနက်၊ ကြီးပွားခြင်း အနက်၌....၏၊ ဒဝတိ ဝဗုတိ- တိုးပွားတတ်၏၊ ဣတိ ဒုမော-(သစ်င်) မည်၏၊ ဟိနောတိ-ဟေမန္တဥတု၌ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဟိမော၊ ဥဿာဝေါ-ဆီးနှင်းတည်း၊ [ဟိ-ဂတိမိ၊] သိ- ဗန္ဓနေ၊ ဒိယော-(ကွစိဓာတုဖြင့်) ဒိယ ပြု၊ သိယတိ-ကမ္မဝါစာဖြင့် ဖွဲ့အပ်၏၊

ရုပ်စဉ်၊ အာတုမာဒ်ကား “အဒိ မာ” ဖြစ်သည့်အခါ ဝါမြစ်၍ မကို တ မပြုရ၊ တော ဒသဖြင့် ဒိကို တ်ပြု၊ ကွစိဓာတုဖြင့် အကို ဒိယပြု၊ ဥလည်းလာ “အာတုမာ” ဟု ဖြစ်၏၊ ရာဇာဒိရုပ်စဉ်၊ “ကွစိဓာတုတျာဒိနာ၊ ပေ ၊ ဥကာရာဂမောစ”ကား အာတုမာ ရုပ်တွက်ပုံတည်း။ ။ ယာမော-ယာတိ ပါပုဏာတိ-အခါအားလျော်စွာ ရောက်လာ တတ်၏၊ ဣတိ ယာမော-ယာမ်မည်၏၊ တစ်ညဉ့်လျှင် ဒုယာမ်စသော ယာမ်တည်း။

၆၅၃။ ယုထော-“ယဝနံ-ရောနှောခြင်း၊ ယုထော” ဟု ပြုကြ၏၊ “ယဝန္တိ မိဿိ ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ယုထော-ရောနှောရာ အပေါင်း” ဟု ဆိုလျှင် သာ၍ ကောင်းမည်

ဣတိ သီမာ-(သိမ်)မည်၏၊ ဒါ-အဝဓဏ္ဍနေ-ပိုင်းဖြတ်ခြင်း၌...၏၊ ဒါမော-
 ပန်းကုံး၊ [ဒီယတေ အဝဓဏ္ဍိယတေ-(ကြွက်စသည်တို့ ပိုင်းဖြတ်အပ်၏)
 ဣတိ ဒါမော”ဟု ပြု၊] သာ-သာမထွေ-စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်၌...၏၊
 သာမော-ရွှေအဆင်း၊ ဌာ-ဂတိနိဝတ္တိမှိ၊ ထာမော-အားအစွမ်း၊ ဌဿ-ဌ၏၊
 ထတ္တံ-(ကွစိဓာတုဖြင့်) ထပြု၊ ဘဿ-ဘသ္မိကရဏေ-ပြာဖြစ်အောင် ပြုခြင်း
 (လောင်ကျွမ်းခြင်း) ၌...၏၊ ဘသ္မာ-ပြာ၊ ဗြဟ္မာဒိတ္တာ-ဗြဟ္မာဒိ ဂိုဏ်း၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ သျာစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အာတ္တံ-အာပြု၊ ဗဟ-ဝုဒ္ဓိမှိ-ကြီးပွား
 ခြင်း၌...၏၊ ဗြဟ္မာ-ဗြဟ္မာ၊ ဗြဟ္မတ္တာဒိသုတ္တေ-ဗြဟ္မတ္တ သခ ရာဇာဒိတော
 စသောသုတ်၌ (သီမူပါသည်)၊ နိပါတနတော-ဗြဟ္မဟူသော နိပါတန
 ကြောင့်၊ ဗဿ-ဗ၏၊ ဗြော-ဗြ ပြု၊ ဥသု-ဒါဟေ-ပူလောင်ခြင်း၌...၏၊
 ဥသ္မာ-အငွေ။ [ဥသတိ ဒဟတိ-လောင်တတ်၏၊ ဣတိ ဥသ္မာ၊] ဣစ္စာဒိ။

၆၅၄။ မသုဿ သုဿ ဣရ ဣရော။ ။မသုဣတိ ဧတဿ ဓာတုဿ-
 ၏၊ သုဿ-သုသဒ္ဓါ၏၊ ဣရ ဣရ ဣတိ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ၊ မသု-
 မစ္ဆေရေ-ဝန်တိုခြင်း၌...၏၊ ကိပစ္စယော၊ ဣရ ဣရောဒေသာ-ဣရ ဣရ
 အပြုတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ မစ္ဆေရော မစ္ဆေရေ-ဝန်တိုသူ။ [“မစ္ဆရတိတိ မစ္ဆရော
 မစ္ဆေရော” ဟု ပြု၊ မသု၌ ဓာတွန် ဥကိုလည်း မချေရ။]

ဇာတ်တူ တိရစ္ဆာန် အပေါင်းကို “ယူထ” ဟု ခေါ်၏။ ။ သာမော-သာတိ ပရေသံ
 စိတ္တံ ဂဏှိတုံ သမထွေတိတိ သာမော-သူတစ်ပါးစိတ်ကို ယူစွမ်းနိုင်သော ရွှေအဆင်း၊
 “သုဝဏ္ဏသျှမ်” ခေါ်သော သာမရသေ့ စသူ။ ။ ထာမော-ဌာတိ တိဌတိ ဧတေနာတိ
 ထာမော၊ တည်တန့်ကြောင်းဖြစ်သော အားအစွမ်း၊ [“ဌာ-ဂတိနိဝတ္တိမှိ၊ ထာမော၊
 ဌဿ ထတ္တံ” ဟု သီမူ ရှိ၏၊ မြန်မာမှု၌ “ထာ-ဂတိနိဝတ္တိမှိ၊ ဓာမော၊ ထဿ ဓတ္တံ”
 ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။]

ဘသ္မာ-ဗြဟ္မတ္တ သခ ရာဇာဒိတော-ဟု ဗြဟ္မကို စသောကြောင့် ရာဇာဒိဂိုဏ်း
 ကိုပင် ဗြဟ္မာဒိဟု ဆိုသည်၊ ဘသီယတေ ဘသ္မိ ကရိယတေ-ပြာဖြစ်အောင် ပြုအပ်၏၊
 ဣတိ ဘသ္မာ။ ။ ဗြဟ္မာ-“ဗဟံ+မ” ဗြဟ္မတ္တ စသောသုတ်၌ ဗြဟ္မဟူသော နိပါတန
 ဖြင့် ဗကို ဗြပြု၊ ဟံကို မသို့ကပ်၊ သိ အာပြု၊ ဗဟတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတိ-ကြီးပွားခြင်းသို့
 ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ ဗြဟ္မာ၊ “ဗြဟ-ဝုဒ္ဓိမှိ” ဟုလည်း တစ်ချို့ဇာတ်ကျမ်း ရှိ၏။

စွရ စွေရာတိ ဝတ္တတေ။ [စပါလျှင် အပို။]

၆၅၅။ အာပုဗ္ဗ စရဿစ။ ။အာပုဗ္ဗဿ-အာရှေးရှိသော၊ စရ ကုတိ-စရဟူသော၊ ဧတဿ ဓာတုဿ၊ ပေ ၊ ဟောန္တိ၊ စသဒ္ဓေန စွရိယာဒေသောစ-စွရိယ လည်းပြု၊ ဘုသော-လွန်စွာ၊ စရဏံ-ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ကုတိ အတ္ထေ-ဤ၊ ကိပစ္စယော-သက်၊ စွရိယာဒိ အာဒေသော-စွရိယ အစရှိသော အပြုသည် လည်းကောင်း၊ ရဿတ္တဉ္စ-လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ အစွရိယံ၊ အစွရံ၊ အစွေရံ-လွန်စွာ ဖြစ်ခြင်း၊ ဝါ-အံ့ဩဖွယ်၊ [အစွရံ-လက်ဖျောက်ကို၊ ပဟရိတံ-တီးခြင်းငှာ၊ ယုတ္တံ-သင့်သော အရာတည်း၊ ကုတိပိ-ထို့ကြောင့် လည်း၊ အစွရိယံ-မည်၏။]

၆၅၆။ အလကလသလေဟိ လယာ။ ။အလ ကလ သလကုတိ-ဟူကုန်သော၊ ဧတေဟိ ဓာတူဟိ၊ လယကုတိ-လ၊ ယဟူကုန်သော၊ ဧတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ အလ-ပရိသမတ္တမိ-စွမ်းနိုင်ခြင်း၌....၏၊ အလ္လံ၊ အလျှ-စိုသောဝတ္ထု၊ ကလ-သင်္ချာနေ-ရေတွက်ခြင်း၌....၏၊ ကလ္လံ၊ ကလျ-မိုးသောက်အခါ၊ သလ-သလဓာတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟုလ-သည်လည်းကောင်း၊ ပဒ-သည်လည်းကောင်း၊ ဂတိမိ၊ သလ္လံ သလျ-မြား၊ ငြောင့်။

၆၅၅။ စွရိယာဒိ ၊ပေ၊ ရဿတ္တဉ္စ-အာပုဗ္ဗ စရဓာတ်၌ အာဥပသာရသည် ဘုသ အနက်ဟော၊ "စရ-ဂတိ ဘက္ခနေသု"ဟူသော အနက်တွင် ဤနေရာ၌ ဂတိ (ဖြစ်ခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ အာပုဗ္ဗ စရဓာတ် ကို၊ ဤသုတ်ဖြင့် စွရ၊ စွေရ ပြု၊ စသဒ္ဓါဖြင့် စွရိယ ပြု၍ အာစွရိယ စသည်ဖြစ်ရာ၊ နှာသ၌ ဤသုတ်ဖြင့်ပင် အာကို ရဿပြု၏။ သို့သော် အာဥပသာရနှင့် စွရ စသည်ကို ကမ္မဓာရသမာသံ စပ်ရဉ္စမည်ဖြစ်၍ သမာသံ အလယ်၌ ကုစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံ သုတ်ဖြင့် ရဿပြုသင့်မည် ထင်သည်။

အစွရံ ၊ပေ၊ အစွရိယံ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းဖြင့် တစ်နည်းကြံသော နည်းတစ်မျိုး၊ အစွရာသဒ္ဓါ လက်ဖျောက် (လက်ဖျစ်)ကို ဟော၏၊ လက်ဖျောက်တီးလောက်အောင် အံ့ဩဖွယ်ကို "အစွရ ပဟရိတံ ယုတ္တံ" ဟူသော တဒ္ဓိတ်ဝစနတ် အနက်၌ လူယ (သို့မဟုတ် ဣ) ပစ္စည်းသက်၍ အစွရိယံ-ဟု ပြီး၏၊ ပဟရိတံ ယုတ္တတဒ္ဓိတ်တည်း၊ ဣ သက်ရာ၌ ရ၏ အကို (ဝေယျတ္တိယံ စသည်ကဲ့သို့) တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် လူ ပြု၊ [မာ-ဟူသော ပဋိသေခနိပါတ်နှင့် အစွရိယပုဒ်ကို တွဲ၍ "မာ+အစွရယံ"ဟူသော ကမ္မဓာရ သမာသံ၌ "မစွရိယံ"ဟု ဖြစ်သေး၏၊ အစွရိယံ-အံ့ဩဖွယ်သည်၊ မာ-သူတစ်ပါးအား မဖြစ်ပါစေ၊ မရပါစေတည်း၊ ကုတိ-ဤသို့ ဖြစ်သောကြောင့်၊ မစွရိယံ-မည်၏။]

၆၅၆။ အလ ၊ပေ၊ သလျ-အလတိ သမတ္တေတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ ကုတိ အလ္လံ၊ (လ ပစ္စည်း) အလျှ (ယပစ္စည်း)၊ ကလျန္တေ သင်္ချာယန္တေ အနေနာတိ ကလ္လံ ကလျ-ရေတွက် ကြောင်းဖြစ်သော မိုးသောက် (မိုးလင်း) ကာလ၊ ["ဘာတဉ္စ ဝိဘာတဉ္စ၊ ပစ္စုသော

ကလသလေဟီတိ ဝတ္တတေ၊.....

၆၅၇။ ယာဏ လာဏာ။ ။တေဟိ ကလသလ ဣစ္ဆေတေဟိ ဓာတူဟိ- ထိုကလသလဟူကုန်သော ဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ ယာဏ လာဏပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ကလျာဏံ-ကောင်းသော ဝတ္ထု၊ ပဋိသလျာဏံ-တစ်ယောက်ထည်း ကိန်းအောင်းခြင်း၊ ကလ္လာဏော-ကျန်းမာသူ၊ ပဋိသလ္လာဏော-တစ်ယောက် ထည်း ကိန်းအောင်းသူ၊ ယဒါပန-အကြင်အခါ၌ကား၊ လီ-လီဓာတ်သည်၊ သီလေသနေ-ငြိကပ်ခြင်း၌၊ ဝတ္တတိ-၏၊ ဣတိ ဓာတု-ဤဓာတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ပဋိသံလယနံ-တစ်ယောက်ထည်း ကိန်းအောင်း ခြင်း၊ ပဋိသလ္လာဏံ-ခြင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ယုပစ္စယေန-ဖြင့်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီး၏၊ ဥပ သဂ္ဂန္တဿ-သံဥပသာရ၏ အဆုံးဖြစ်သော၊ နိဂ္ဂဟီတဿ-၏၊ လတ္တံ-လ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ရဟာဒိပရတ္တာ-ရဟာဒိဓာတ်နောင်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ နဿ-န၏၊ ဣတ္ထံ-ဣ ပြု၊ ဧကာရဿ-ဧ၏၊ (ဤကို ဝုဒ္ဓိပြုသော ဧ၏)၊ ကွစိဓာတုတုာဒိနာ-ဖြင့်၊ အာတ္တဉ္စ-အာလည်း ပြု။ [မဏ္ဍူကဂတိယာ လောတိ ဝတ္တတေ” ဟု တစ်ချို့စာ ရှိ၏၊ သီမူနှင့် နျာသတို့၌ မပါ၊ ဤပါ၌ကို အတည်ယူလျှင် နောက်၌ “စသဒ္ဓေန” မလို၊ “လပစ္စယောစ” ဟုသာ ရှိရလိမ့် မည်၊ ဤ၌ကား သီဟိုဠ်မူအတိုင်း အနက်ပေးအံ့။]

ကလ္လ မပျထ -အဘိဓာန်။] “ကလ္လံ-သင့်၏” ဟူရာ၌ “ကလနံ သင်္ချာနံ-ရေတွက်ခြင်း သည်၊ ကလ္လံ-မည်၏” ဟု ပြုကြ၏၊ “ကလ္လော-ကျန်းမာ ခန့်ကျန်းသူ” ဟူရာ၌ကား “ကလ-ဂတိမိ” ဟု ဓာတ်နက်ဆို၍ “ကလတိ ယထာသုခံ သဒ္ဓိရိယာပထေသုတိ ကလ္လော” ဟု ပြု၊ ဣရိယာပုထ်အားလုံး၌ ချမ်းသာသလို ဖြစ်နိုင် နေနိုင်သူ၊ “သလ၊ ဟုလ၊ ပဒ-ဂတိမိ” ၌ ဟုလ၊ ပဒဓာတ်တို့ကို အနက်တူသောကြောင့် တွဲဘက်ပြထား သည်၊ သလတိ (အာသု ဂစ္ဆတိ) လျင်စွာ သွားတတ်၏၊ ဣတိ သလ္လံ သလျံ-၏။

၆၅၇။ ကလျာဏံ ။ပေ၊ ပဋိသလ္လာဏော-ယာဏပစ္စည်းဖြစ်၍ ရှေ့ ၂ ပုဒ်၌ “လျ” ဟု လည်းကောင်း၊ လာဏပစ္စည်းဖြစ်၍ နောက် ၂ ပုဒ်၌ “လ္လာ” ဟုလည်းကောင်း ရှိစေ၊ ကလတိ ယထာသုခံ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ ကလျာဏံ ကလ္လာဏော” ဟု ကြံ၊ “နာနာရမဏတော-အမျိုးမျိုးသော အာရုံမှ၊ ပဋိသံဟရိတွာ-စိတ်ကို ရုပ်သိမ်း၍၊ သလ တိ-ငြိမ်သက်စွာ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ပဋိသလျာဏံ ပဋိသလ္လာဏော” ဟု ကြံ။

ယဒါပန ။ပေ၊ အာတ္တဉ္စ-ပတိ+သံပုဗ္ဗ လီဓာတ်၊ ယုကို အန ပြု၍လည်း “ပဋိ သလ္လာဏံ” ပြီးသေး၏-ဟု ပြုလို၍ “ယဒါ” စသည်မိန့်၊ ဤနည်း၌ “လီ-သီလေသနေ (ကပ်ငြိခြင်း) ဟု ဓာတ်နက် ရှိသောကြောင့် “ပဋိ+အာရုံ အမျိုးမျိုးမှ စိတ်ကို ရုပ်သိမ်း၍ (သံ) သင့်ရာကောင်းမြတ်သော အာရုံတစ်ခုခု၌ (လာဏ) ကပ်ငြိခြင်း၊ ဝါ-ကိန်းအောင်း ခြင်း” ဟု အနက် ဆို။

၆၅၈။ မထိသာ ထသာ လောစ။ ။ မထဏ္ဍတိ၊ ပေ ၊ ဟောတိ၊ စသဒ္ဓေန လပစ္စယော-လပစ္စည်း သက်။ [“လတော+ကော=လကပစ္စယော” ဟု ပါဠိပျက်တတ်သည်။] မထ-ဝိလောဠနေ-မွေနှောက်ခြင်း၌...၏၊ မလ္လော-လက်ပန်းသည် (လက်ရှေ့သွား)၊ သောဇေ-ထိုလက်ပန်းသည်ပင်၊ မလ္လကော-မလ္လကမည်၏၊ ဟိနကော ယထာ-ဟိနကော ကဲ့သို့တည်း။

ကိစ္စာတိ ဝတ္တတေ။

၆၅၉။ အဝဿကာ ၊ပေ၊ ဏီစ။ ။ အဝဿက အဓမ္မဏဏ္ဍတိ-မချွတ်ဧကန် ဟူသောအနက်၊ ယုတ်ညံ့သော ကြွေးမြီဟူကုန်သော၊ ဧတေသု အတ္ထေသု-တို့၌၊ ဏီပစ္စယော ဟောတိ၊ ကိစ္စာစ-ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည်လည်း၊ (ဟောန္တိ)၊ ဣတိ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဏီပစ္စယော-သက်၊ ဏလောပ ဝုဒ္ဓိ သိ လောပါ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ (တွဲ-သင်သည်)၊ မေ-ငါ၏၊ ကမ္မံ-အမှုကို၊ အဝသံ-မချွတ်ဧကန်၊ ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ ယုတ္တော-သင့်သူသည်၊ အသိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤအနက်၌၊ ကာရီ-ကာရီဟု ဖြစ်၏၊ မေ ကမ္မံ အဝသံ၊ ကာရီ-ပြုသင့်သူသည်၊ အသိ-၏၊ မေ ကမ္မံ အဝသံ၊ ကာရီနော-ပြုသင့်သူတို့သည်၊ (အတ္ထ-ဖြစ်ကုန်၏)၊ မေ-၏၊ ဘာရံ-တာဝန်ကို၊ အဝသံ ၊ ဟာရီ-ဆောင်သင်သူသည်၊ အသိ-၏။

၆၅၈။ မထ-ဝိလောဠနေ- [“ဝိလောဠနေ” ဟုလည်း ရှိ၏၊ လုဋ-လုဋဓာတ် ၊ မျိုးလုံးပင် မွေနှောက်ခြင်းအနက်ကို ဟောသောကြောင့် အသင့်ချည်း၊ ထောမနိဓိ၌မူ “ဝိလောဠေ” ဟု ရှိ၏၊ ။ သည် ပါဠိ၌ ဋ ဖြစ်၏၊ “ဂရုဋ” မှ “ဂရုဋ” ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။] မထတိ ဝိလောဠေတိ-အချင်းချင်း လုံးထွေး မွေနှောက်တတ်၏၊ ဣတိ မလ္လော၊ မထဓာတ် ၊ ထံကို လိပြု၊ လပစ္စည်းသက်၊ [နာသ၌ သဗ္ဗတော ဣတ္တဝီဝါ သုတ်ဖြင့် အပစ္စည်းသက်၍ လ ဒွေဘော်လာ၏၊ ထိုနည်းက သာ၍ ကောင်းသည်။]

သောဇေ မလ္လကော၊ ယထာ ဟိနကော- [ဤသို့ပါဠိမှန် ရှိစေ၊] ဟိနပုဒ်နောင် “သဗ္ဗတောကော” သုတ်၌ သဗ္ဗတောသဒ္ဓါပိုနှင့် (က) လာသကဲ့သို့ မလ္လပုဒ်နောင် ထိုသုတ်ဖြင့် (က) လာ၍ မလ္လကော-ဟုလည်း ဖြစ်သည်။ [သဗ္ဗတော ကောသုတ် ပြန်ကြည့်၊ ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌ တစ်မျိုး ဆိုလေသည်၊ အဆိုချင်း မတူ-ဟုသာ မှတ်။]

၆၅၉။ အဝဿက ၊ပေ၊ အတ္ထေသု- အဝဿက၊ အဓမ္မဏ အနက်ကို ဏီ-ကိစ္စပစ္စည်းတို့က ထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြ၍၊ ကတ္တာ-ဘောက်ဟူသော သာဓကအနက်တို့၌သာ သက်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် “အဝဿက အဓမ္မဏအနက်တို့၌” ဟု ဆိုသော်လည်း ထိုအနက်များကို ထွန်းပြအပ်သော အနက်များဟုသာ မှတ်၊ အဓမ္မဏ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အခြေပြု၌ပင် ပြခဲ့ပြီ၊ ကာရီ-ဟာရီ-ဒါယီ (အာကို အာကာရန္တာန မာယောဖြင့် အာယုပြု) ဓာရီတို့သာ လိုရင်း၊ “ကာရီနော” ကား ဒဏ္ဍိနောကဲ့သို့ ဗဟုဝစ်တည်း။

အဓိဏေ- အဓိဏ အနက်၌၊ (တွံ-သည်)၊ မေ-၏၊ သတံ-တစ်ရာ သော၊ ဣဏံ-ကြွေးမြီကို၊ ဒါတွံ-ပေးဆပ်ခြင်းငှာ၊ ယုတ္တော အသိ၊ ဣတိ- ဤအနက်၌၊ ဒါယီ-ဒါယီဟု ဖြစ်၏။ မေ သတံ ဣဏံ ဓာရီ-ပေးဆပ်သင့်သူ သည်။ အသိ၊ မေ သဟဿံ-တစ်ထောင်သော၊ ဣဏံ ဓာရီ-ဆောင်သင့် ဆပ်သင့်သူသည်။ အသိ၊ ဣစ္စာဒိ၊ ကိစ္စပစ္စယာ ပန-ကိစ္စပစ္စည်းတို့ကိုကား၊ ဟေဋ္ဌာယေဝ-အောက်၌ပင်၊ ဒသိတာ-ပြအပ်ကုန်ပြီ။ [ကိစ္စပစ္စယန္တနယ၌ “အဝဿကာ ဓမ္မဏေသု ဣဏတိ၊ ပေ၊ တဗ္ဗာဒယော” စသည်ဆို၍ ပုံစံများ ကို ပြခဲ့ပြီ၊ ဤ၌ ထပ်၍ ပြဖွယ်မလို-ဟူလို။]

၆၆၀။ ဝဇာဒိဟိ၊ ပေ၊ နိပစ္စန္ဓေ။ ။ အယံ-ဤဝဇ စသောသဒ္ဒါ အပေါင်းသည်။ အာကတိဂဏော-အာကတိ ဂိုဏ်းတည်း။ ဝါ-ရပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရာ တူသောအားဖြင့် ယူရသော သဒ္ဒါ အပေါင်းတည်း။ ဝဇဣစ္စေဝ ဓာဒိဟိ-ဝဇ အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-ဓာတ်တို့ဖြင့်၊ ပစ္စယာဒေသ လောပါ ဂမ နိသေဓလင်္ကာဒိ ဝိမိနာ-ပစ္စည်းသက်ခြင်း၊ အာဒေသ ပြုခြင်း၊ ချေခြင်း၊ လာခြင်း၊ တားမြစ်ခြင်း၊ လိန်ပြောင်းလွှဲခြင်း အစရှိသော အစီအရင်ဖြင့်၊ ယထာဘိဓာနံ-ပြယုဂ်အား လျော်စွာ၊ ပဗ္ဗဇာဒယော-ပဗ္ဗဇာ အစရှိသော သဒ္ဒါ တို့ကို၊ နိပစ္စန္ဓေ-တင်၍မနေ၊ ကျစေအပ်ကုန်၏။

ဝဇ-ဂတိမို့၊ ပပုဗ္ဗော၊ ပဌမဇေဝ-အစကပင်၊ ဝဇိတဗ္ဗံ-ရောက်ထိုက်၊ ကျင့် ထိုက်၏။ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ဘာဝကဗ္ဗေသူတိ-ပုဒ်ကို၊ အဓိကိစ္စ-လိုက်စေ၍၊ ဣျာစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဣပစ္စယော-သက်၊ ဣလောပါဒိ-သည်။ (ဟောတိ)၊ ပဝဇဣန္တိ-ဟူ၍၊ ရူပေ-ရပ်သည်။ သမ္ပတ္တေ-ရောက်လတ်သော်၊ ဣမိနာ-ဤ

၆၆၀။ ဤသုတ်သည် ဥဏာဒိပစ္စယန္တပုဒ်များ ပြီးစေဖို့ရာ နိပါတန (သုတ်ကြီး) တည်း။ အာကတိ ဂဏော၏ အဓိပ္ပာယ်ကို တဒ္ဒိတ် “ဏာယန ဏာန ဝစ္ဆာဒိတော” သုတ် အဆုံး၌ ပြခဲ့ပြီ။ နိပစ္စန္ဓေ ပါဌ်မှန်ကြောင်းကိုလည်း “လင်္ကာ နိပစ္စတေ” သုတ်၌ ပြခဲ့ပြီ။

ပစ္စယာ၊ ပေ၊ လင်္ကာဒိဝိမိနာ-သုတ်ကြီးတို့၏ ထုံးစံကား သုတ်ငယ်တို့ မစီရင် နိုင်သောအရာ၌ စီရင်နိုင်ခြင်း၊ သုတ်ငယ်တို့ စီရင်နိုင်သောအရာ၌လည်း ပဗ္ဗန္တဂတိက နည်းအားဖြင့် ထပ်၍စီရင်ခြင်း၊ သုတ်ငယ်တို့ စီရင်ခွင့် ရောက်နေပြန်လျှင်လည်း ပြယုဂ်အား မလျော်လျှင် တားမြစ်ခြင်း သဘောရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် ပစ္စည်းသက်ခြင်း စသော အစီအရင်ဖြင့် ဤသုတ်ကြီးသည် ထိုထိုရပ်များကို တာဝန်တင်၍ မနေရအောင် ကျစေနိုင် (ပြီးစေနိုင်) ခြင်း သဘော ရှိသည်။ [အဘိဓာန၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သမာသ ဒုတိယာ တပျရိသံ ခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

သုတ်ဖြင့်၊ ဇျဿ-၏၊ ဇ္ဇာဒေသော-ဇ္ဇ အပြုကိုလည်းကောင်း၊ ဝကာရဒ္ဓယ သာ-၏၊ ဗကာရဒ္ဓယ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝုဒ္ဓိနိသေခေ-ဝုဒ္ဓိ တားမြစ်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂတ္တဉ္စ-ဣတ္ထိလိင်္ဂ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ နိပစ္စန္ဓေ- ကုန်၏၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ-ရှင်ရဟန်း အဖြစ်။

တထာ , ဣဉ္စ-ကမ္မနေ၊ ဣဉ္စနံ-တုန်လှုပ်ခြင်း၊ ဣဇ္ဇာ-ခြင်း၊ ယဇေ-ဒေဝ ပူဇာယံ၊ ယဇနံ-ပူဇော်ခြင်း၊ ဣဇ္ဇာ-ခြင်း၊ ယဇဿာ ဒိသယိတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဣတ္တံ-ဣပြ၊ အဉ္စ (အန္ဓ) ဗျတ္တိဂတိသု-ထင်ရှားခြင်း၊ ဂတိအနက်တို့၌...၏၊ သံပုဗ္ဗော၊ သမဇ္ဇနံ-ကောင်းစွာ ထင်ရှားခြင်း၊ သမဇ္ဇာ-ခြင်း၊ ဉ္ဇဿ- ဉ္ဇ၏။

ပဌမမေဝ ဝဇိတဗ္ဗံ ၁ပေ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ—[“ပဗ္ဗဇ္ဇာ”အရ ရှင်အဖြစ် ရဟန်းအဖြစ် ၂ မျိုး လုံး ယူရကြောင်းနှင့် တကွ ပဌမမေဝ အဓိပ္ပာယ်ကို ကစွည်းဋီကာမှာ ရှု၊] “ပုပုဗ္ဗ ဝဇေ-ဂတိမိ” ဟူသော ဓာတ်နောင် ကျောစဖြင့် ကံအနက်၌ ကျပစ္စည်းသက်၊ ကာရိတ် မှည့်၊ ငယ်အနုဗန် ချေ၊ ဝဒ္ဓေဘော်လာ၊ ဤအစီအရင်များကို ထုံးစံအတိုင်း သုတ်ငယ် များဖြင့် စီရင်၊ ထိုနောက် ကျပစ္စယန္တပုဒ်သည် များသောအားဖြင့် နပုလိန်ဖြစ်သော ကြောင့် “ပုပုဗ္ဗ” ဟု ဖြစ်ခွင့် ကြုံနေလျှင် ထိုကဲ့သို့ မဖြစ်စေဘဲ၊ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ဈာန်ကို ဇ္ဇ ပြု၊ ဝ ၂ လုံးကိုလည်း ဗ ၂ လုံးပြု၊ ငယ် အနုဗန်ရှိသော ပစ္စည်းနှောင်း သော်လည်း ဝုဒ္ဓိ မပြုရန် တားမြစ်၊ နပုလိန် မဖြစ်စေဘဲ ဣတ္ထိလိင်္ဂ ဖြစ်အောင်လည်း စီရင်။ [ဤ ၄ ချက်သော အစီရင်ကို ဤသုတ်ကြီးက ပြုသည်။] ထိုနောက် ဣတ္ထိယ မတော စသောသုတ်ဖြင့် အာပစ္စည်း သက်၊ နာမိင်္ဂ၊ သိသက်၊ ချေ။

မှတ်ချက်။ ။ဤရုပ်၌ ဇ္ဇပြုခြင်း ဗ္ဗပြုခြင်းတို့သည် အာဒေသ၊ ဝုဒ္ဓိတားမြစ်ခြင်း သည် နိသေခေ၊ လိင်္ဂပြောင်းခြင်းသည် လိင်္ဂ၊ ဤဝိမိ ၃ ချက်ကို ဤသုတ်ကြီးက စီရင်သည်။ ထိုတွင် ဗ္ဗပြုခြင်းသည် ဒေါဒဿစ၌ စသဒ္ဓါဖြင့် ပြီးနိုင်လျက် စီရင်သော ကြောင့် ပဇ္ဇန္တဂတိက နည်းတည်း၊ နာသနှင့် ရုပ်တွက်ပုံချင်း မတူတတ်ပေ၊ ရုပ်ပြီးခြင်း သာ ပဓာန-ဟု မှတ်၊ နောက်ရုပ်များ၌လည်း ဤကဲ့သို့ စိစစ်ပါလေ။

တထာ ၁ပေ၊ နိပစ္စာ—“ဣဉ္စ+ဣ” ကာရိတ်မှည့်၊ ငယ် အနုဗန်ချေ၊ ဣဉ္ဇူဟု နပုလိန်ရုပ် ဖြစ်ထိုက်လျက် ဤသုတ်ဖြင့် ဣတ္ထိလိင်္ဂ ဖြစ်စေ၍ ညှုကို ဇ္ဇပြု၊ ဣတ္ထိယ မတောဖြင့် အာပစ္စည်းသက်၊ နာသ၌ကား ဣကို ဇေဝုဒ္ဓိပြု၍ ဇေဝဟု ရှိ၏၊ ဣဉ္စနှင့် ဓာတ်နက်တူသော အဇိဓာတ်ကြံလျှင်လည်း ကောင်း၏၊ နောက်၌ အထူး မဆိုသော ရုပ်များဝယ် ကျောစဖြင့်ချည်း ကျသက်၊ ဤသုတ်ကြီးဖြင့်ချည်း ဣတ္ထိလိင်္ဂ ဖြစ်စေ၍ ဇ္ဇပြု။ [“ဇော-တုန်လှုပ်တတ်သော တဏှာ”ဟုရာ၌ကား “ဇေ-ကမ္မနေ”ဓာတ်နောင် ဣတ္ထိယ မတိယဝေါဖြင့် အပစ္စည်းသက်၍ ပြီးသည်။] သမဇ္ဇန္တံ ကျပစ္စည်းမှ ကျချေ၍ “ဉ္ဇဿ ဇ္ဇာဒေသော” ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ၊ သံ၌ နိဂ္ဂဟိတံကိုကား မဒါသရေဖြင့်ပင် ထုံစံအတိုင်း မိ ပြု၊ သီမုဉ်ကား အန္ဓုဓာတ် ဆို၍ “ဇျဿ ဇ္ဇာဒေသော” ဟု ရှိ၏၊ နကို နိဂ္ဂဟိတံ ပြု၍ ချေဓေလိုဟန်တူသည်။

(ဈေး-၏၊) ဣဒေသော-ဇ္ဇ ပြု၊ သဒ-ဝိသရဏဂဏှာ ဝသာဒနေသု၊ နိသီဒနံ-ထိုင်ခြင်း၊ နိသဇ္ဇာ-ခြင်း၊ ဝိဒ-ဉာဏော၊ ဝိဇာနနံ-သိခြင်း၊ ဝါ၊ ဝေဒေတိ-သိတတ်၏၊ ဣတိ ဝိဇ္ဇာ၊ သဇ-ဝိဿဂ္ဂေ၊ ဝိသဇ္ဇနံ-စွန့်လွှတ်ခြင်း၊ ဝိသဇ္ဇာ၊ ပဒ-ဂတိမှိ၊ နိပဇ္ဇနံ-အိပ်ခြင်း၊ နိပဇ္ဇာ။ [နိသဇ္ဇာကဲ့သို့ နိနောက် ဖြစ်သော်လည်း ဒွေဘော် မလို။]

ဟန-ဟိံသာဂတိသု၊ ဟန္တဗ္ဗံ-သတ်ထိုက်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ-ဌံ၊ ဣမိ-ဣပစ္စည်းကို၊ ကတေ-သော်၊ ဝဓောဝါ သဗ္ဗတ္တာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဟနဿ-၏၊ ဝဓာဒေသော-ပြု၊ ဈဿ-ဈ၏၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဣဒေသော-ဣလည်း ပြု၊ ဝဇ္ဈော-သတ်ထိုက်သော၊ သော-ထိုယောကျ်ား၊ ဝဇ္ဈာ-သော၊ သာ-ထိုမိန်းမ၊ သိ-သယေ၊ သယနံ-အိပ်ခြင်း၊ သေယျာ-အိပ်ခြင်း၊ ဝါ၊ ဧတ္ထ-ဤနေရာ၌၊ သယန္တိ-အိပ်ကုန်၏၊ ဣတိ သေယျော၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ယကာရဿ-၏၊ ဒွိတ္တဉ္စ-လာ။ [ဝုဒ္ဓိ၊ ယဒွေဘော် ၂ မျိုးလုံးကို ဤသုတ်ဖြင့် ပြု၊] ဓာ-ဓာရဏော၊ သံပုဗ္ဗော၊ ဧတာယ-ဤတရားဖြင့်၊ သမ္မာ-စွာ၊ စိတ္တံ-စိတ်ကို၊ နိဓေတိ-ထား၏၊ ဝါ၊ သယံ-မိမိကိုယ်တိုင်၊ သဒ္ဓဟတိ-စိတ်ကို ကောင်းစွာထားတတ်၏၊ ဝါ၊ ယံကြည်တတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဣတ္ထိယံ မတိယဝေါဝါတိ-သုတ်ဖြင့်၊ အပစ္စယော-သက်၊ (ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်းလည်း သက်)၊ သန္ဓာတိ-သန္ဓာဟူ၍၊ ရူပေ-ရုပ်သည်၊ သမ္ပတ္တေ-သော်၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ နကာရဿ-၏၊ ဒကာရော-ပြု၊ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓတရား၊ စရ-စရဏော၊ စရဏံ-ကျင့်ခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဣပစ္စယေ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဣကာရာဂမေစ-ကိုလည်းကောင်း၊ ကတေ-သော်၊ ဣမိနာ-ဖြင့်၊ ဝုဒ္ဓိနိသေဓော-ဝုဒ္ဓိကို တားမြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ စရိယာ-ကျင့်ခြင်း။

ရုဇ-ရောဂေ၊ ရုဇနံ-နာကျင်ခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဣမိနာ ဆပစ္စယော-ဆပစ္စည်း သက်၊ ဗျဉ္စနန္တဿ၊ ပေ ၊ သုစာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတုန္တဿ-၏၊ "သံပုဗ္ဗ အဓ-ဂတိမှိ" ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် "သမစ္စန္တိ သံဂစ္စန္တိ အသံတိ သမဇ္ဇာ-ပေါင်းစုံရာ ပွဲသဘင်" ဟုလည်း ရှိသေး၏။ [ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်။]

ဟန ပေ၊ ဝဇ္ဇော ဇ္ဇာ စသညံ-ဝရံဟု ဖြစ်ထိုက်လျက် ဤသုတ်ဖြင့် ပုံလိန် ဣတ္ထိလိန် ဖြစ်စေ၍ ဣ ပြုပြီးလျှင် ဝဇ္ဇော-ဝဇ္ဇာဟု ပြီး၏၊ သေယျာ၌ ဣပစ္စည်းဖြင့် "သံ" ပုဗ္ဗ ဓာဓာတ် အပစ္စည်း-အာပစ္စည်းဖြင့် နိဂ္ဂဟိတံကို ဝဂ္ဂန္တ ပြု၍ "သန္ဓာ"ဟု ဖြစ်သည့်အခါ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် နကို ဒပြု၊ စရိယာ၌ကား အခြား စီရင်ဖွယ် မရှိ၊ ဝုဒ္ဓိ အပြုကိုသာ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် တားမြစ်ရတော့မည်။

စကာရော-စ ပြု၊ ရုတ္တာ-နာကျင်ခြင်း၊ ရုဇာတိ-ရုဇာရုပ်သည်၊ အပစ္စယေန-
 အပစ္စည်းဖြင့်၊ သိဒ္ဓိ-ပြီး၏။ [ဤသုတ်ကြီးဖြင့် စီရင်ဖွယ် မလို၊ ဣတ္ထိယ
 မတိယဝေါဝါသုတ်ဖြင့် အပစ္စည်း သက်၍ (အပစ္စည်းလည်းသက်၍) ပြီး
 သည်-ဟူလို၊] ကုစ-သင်္ကောစနေ၊ ဆပစ္စယော-သက်၊ ကောစနံ-တွန့်ခြင်း၊
 ကုတ္တာ-ခြင်း။ [“ကုစိယတိ သံကောစိယတိ-အလယ်၌ ချုံးအပ်၏”ဟု ပြုလျှင်
 “ကောစ္စံ-ခတ်အခင်း” ဟု နိဿယတို့၌ အနက်ပေးသော အထက်အောက်
 ပြန့်ကျယ်၍ အလယ်၌ ကျဉ်းသော ထိုင်စရာ အခင်းရ၏။] လဘ-လာဘော၊
 ဆမိ-ဆပစ္စည်းကြောင့်၊ စာဒေသော-စပြု။ [ဗျဉ္ဇနန္တဿ စော-စသောသူ ၎်
 ဖြင့် ပြု။] လစ္ဆာ-ရခြင်း၊ ရဒ-ဝိလေခနေ-ရေးခြစ်ခြင်း၌...၏၊ ရစ္ဆာ-လမ်း၊
 မုဟ-ဝေစိတ္တေ၊ မုယုနံ-တွေဝေခြင်း၊ မုစ္ဆာ၊ ဝါ၊ မုစ္ဆနံ-တွေဝေခြင်း၊ မုစ္ဆာ။

ဝသ-နိဝါသေ၊ ဝစ္ဆာ-နေခြင်း။ [“ဝဒ-ဝစနေ” ဟူသော ဓာတ်ဖြင့်
 “ဝဒတိ-မြည်တတ်၏၊ ဣတိ ဝစ္ဆော-နွားငယ်”လည်း ဖြစ်၏။] ကစ-ဒိတ္တိမိ-
 တောက်ပခြင်း၌...၏၊ ကစ္ဆာ-ခါးစည်းကြိုး (ခါးပတ်)၊ ကထ-ကထနေ၊
 သံပုဗ္ဗော၊ သိဒ္ဓိ-အတူ၊ ကထနံ-ပြောဆို ဆွေးနွေးခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊
 ဣပစ္စယော၊ ဣမိနာ-ဖြင့်၊ ယုဿ-၏၊ စ္စာဒေသော-စပြု၊ သံသဒ္ဓဿ-
 သံသဒ္ဓါကို၊ သာဒေသောစ-သာလည်း ပြု၊ သာကစ္ဆာ-အတူပြောဆိုခြင်း၊
 ဝါ-ဆွေးနွေးခြင်း၊ တုဒ-ဗျထနေ၊ တုစ္ဆာ-ထိုးဆွဲခြင်း၊ ပဒ-ဂတိမိ၊ ဗျာပဇ္ဇနံ-

လစ္ဆာ စသည်—“လဘနံ လစ္ဆာ၊ ရဒိယတိ ဝိလေခိယတိ-ခရီးသွားသူတို့ ရေးခြစ်
 အပ် (အရေးအကြောင်း ထင်အောင်ပြုအပ်) ၏၊ ဣတိ ရစ္ဆာ၊ [“ရထဿ ဟိတာ
 ရစ္ဆာ-ရထား၏ စီးပွားဖြစ်သော လမ်း” ဟုလည်း ဆိုရ၏၊ ဟိတအနက်၌ ဣသက်
 ထုကို ဆပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊] မုယုနံ မုစ္ဆာ၌ ဤသုတ်ဖြင့် ဆပစ္စည်းသက်၊ ဗျဉ္ဇနန္တဿ
 ဖြင့် ဓာတွန်ဟ်ကို စံပြု၊ မုစ္ဆနံ မုစ္ဆာ၌ကား “မုစ္ဆ-မောဟ ဝမုနေသု-တွေဝေခြင်း၊
 ကြီးပွားခြင်းတို့၌” ဟူသော ဓာတ်တည်း၊ ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်၊ အပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသည်ဟု
 ပြီးပုံ တစ်နည်း ပြသော ဝါဣတည်း။

ဝစ္ဆာ စသည်။ ။ဝသနံ-နေခြင်း ဝစ္ဆာ၊ ဣတ္ထိလိနံ ကစ္ဆာ၏ အနက်ကား-
 ဟတ္ထိနံ မဇ္ဈပန္နစေ၊ ပကောဋ္ဌေ ကစ္ဆပန္နနေ၊ မေခလာယံ မတာကစ္ဆာ-ဣတ္ထိလိနံ ကစ္ဆာ
 သဒ္ဓါကို ဆင်တို့၏ ရင်ဖွဲ့ကြိုး၊ အိမ်တွင်းတိုက်ခန်း၊ ခါးတောင်း (အောက်ပိုး) ကြိုက်
 ခြင်း၊ ခါးစည်း (ခါးပတ်)ကြိုး”ဟူသော အနက်တို့၌ ဖြစ်၏၊ ကစတိ ဒိဗ္ဗတိ-ဆင်၏
 ရင်ဘတ်စသော အရပ်၌ တောက်ပတတ်၏၊ ဣတိ ကစ္ဆာ၊ဟု ဆို၊ “ကစ-ဗန္ဓနေ”
 ဟူသော ဓာတ်လည်းရှိ၏၊ ကစိယတိ ဗန္ဓိယတိ-ခါးစသော အရပ်၌ ဖွဲ့ပတ်အပ်၏။

ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထေ ဣမိံ ကတေ၊ ဗျာပါဒျာတိ-
ဟူ၍၊ ရူပေ သမ္ပတ္တေ၊ ဣမိနာ နိပါတနေန-ဤသုတ်ကြီးဖြင့်၊ ဒျဿ-၏။
ဇ္ဇာဒေသော-ဇ္ဇ ပြု၊ ရဿတ္တဉ္စ-ပါ၌ အာကိုလည်း ရဿပြု၊ ဗျာပဇ္ဇာ-ဖောက်
ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း၊ ဝါ-ဒေါသဖြစ်ခြင်း။

မရ-ပါဏစာဂေ၊ မရတိ-သေတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထေစ-လည်းကောင်း၊
မရဏံ-ခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထေစ-လည်းကောင်း၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ တျ
တျပစ္စယာ-တျပစ္စည်း၊ တျပစ္စည်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဓာတုန္တလောပေါ-
ဓာတုန်ရ်ကို ချေခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ)၊ တတော-ထိုမှ နောက်
၌၊ ယဝတံ ဣစ္စာဒိနာ-ယဝတံတလန အစရှိသောသုတ်ဖြင့်၊ စကာရော-စ
ပြု၊ ဒွိတ္တဉ္စ၊ မစ္စော-သေသော သတ္တဝါ၊ မစ္စု-သေခြင်း၊ သတ-သာတစ္စေ-
မပြတ်မစဲ သည်၏ အဖြစ်၌၊ ဝါ-မြဲခြင်း၌...၏။ ဣမိနာ ယပစ္စယော၊ တျ
ဿ-၏။ စကာရော-(ယဝတံဖြင့်) စပြု။ [ပရဒေဘာဝေါဖြင့် ဒေဘော်လာ၊]
သစ္စံ-မြဲသောစကား၊ ဝါ-အမှန်။ [တထာ-ပါလျှင်ပို၊] နတ-ဂတ္ထဝိနာမေ၊
နစ္စံ-ကခြင်း၊ နိတိ-နိတဓာတ်သည်၊ [ဤကား ဓာတုန်ဒွိဉ္စ၊ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌
“နိတ” ဟုသာ ရှိ၏။] နိစ္စေ-မြဲခြင်း၌...၏။ နိစ္စံ-မြဲသောအရာ၊ မာ-မာနေ-
နှိုင်းယှဉ်ခြင်း၌...၏။ မာယာ-ပရိယာယ် မာယာ။

ဣတိ ကစ္ဆာ” ဟု ဆို၊ ဤအနက်က သာ၍ယုတ္တိ ရှိသည်။ တဒနံ ဗျထနံ-ထိုးဆွဲခြင်း၊
တုစ္ဆာ-ခြင်း၊ ဗျာပဇ္ဇာ၌ “ဝိအာပုဗ္ဗ ပဒဓာတ်” ဣကို ယ၊ ဝကို ဗပြု၍ “ဗျာ” ဟု ဖြစ်၏။
ဣပစ္စည်းကြောင့် ပ၌ ဝဒ္ဓိရောက်၍ “ဗျာပါဒျာ” ဟု သက္ကတ၌ ဖြစ်၏၊ ပါဠိ၌ကား
ထိုသို့ မရှိသင့်သောကြောင့် ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ဒျကို ဇ္ဇ-ပါ၌ အာကိုလည်း ရဿပြု၍
“ဗျာပဇ္ဇာ” ဟု ဖြစ်၏။ [သိဟိန္ဒုမူ၌ “ဗျာပါဒျာတိ ရုပပသင်္ဂေ (ဗျာပါဒျာဟူသော ရုပ်၏
ကပ်ငြိလျှဉ်းပါးဖွယ် ရှိလတ်သော်)” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဇ္ဈာဒေသော” ဟုလည်းကောင်း
“ဗျာပဇ္ဇာ” ဟုလည်းကောင်း ၏။]

မစ္စော မစ္စု စသည်-မစ္စော မစ္စုတို့၌ ဣတ္ထိလိန် ဖြစ်ဖွယ် မလို၊ ပုံလိန်ချည်းတည်း၊
“မရတိတိ မစ္စော၊ မရဏံ မစ္စု” ဟု ဝိဂြိုဟ်ကို အစဉ်ပတိုင်း ယူ၊ သတတဿ-မပြတ်မစဲ
မြဲသောအရာ၏၊ ဘာဝေါ-သည်၊ သာတစ္စံ-မည်၏၊ နစ္စံ စသည်၌လည်း ဤသုတ်ဖြင့်
ယပစ္စည်းသက်၊ နတဓာတ်သည် ဒီဝါဒီဂိုဏ်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် နတနောင် ဒီဝါဒီတော
ယော-သုတ်၌ ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ယပစ္စည်းသက် တျကို စပြု၊ ဒေဘော်လာ၍ “နစ္စနံ”
ဝိဂြိုဟ် ဖြစ်၏၊ နစ္စနံ နစ္စံ၊ နိတဓာတ်ကား ဘူဝါဒီတည်း၊ နိတနံ-မြဲခြင်း၊ နိစ္စံ-မြဲ
ခြင်း၊ နိတတိတိ နိစ္စော-မြဲသောအရာ၊ မာဓာတ်သည် မာနအနက်၌ ဘူဝါဒီတည်း၊
အပစ္စည်းကို စပြု၍ “မေတိ ပရိမေတိ အညေန ဥတ္တမဂုဏေန အတ္တနော အဂုဏံတိ
မာယာ-မိမိ၏၊ ယုတ်သောဂုဏ်ကို အခြား မြတ်သော ဂုဏ်ဖြင့် နှိုင်းချိန်တတ် (တုပြိုင်
တတ်) သောကြောင့် မာယာမည်၏” ဟု မောဂုလ္လာန် ဝိဂ္ဂဟပြု၏။

ဇန-ဇနနေ၊ ဇာယာ-မယား၊ ကန(ကနိ)-ဒိတ္တိ ကန္တိသု-တောက်ပခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်းတို့၌...၏၊ နျဿ-၏၊ ဥတ္တံ-ဥပြု၊ ဒိတ္တဉ္စ။ [ဏျပစ္စည်းကို ဤသုတ်ဖြင့် သက်၍ ယဝတံ-ပရဒွေဘာဝေါတို့ဖြင့် ဥပြု၊ ဒွေဘော်လာ၊] ကညာ-သတို့သွီး၊ ဓနံ-ဓညေ-ဘုန်းပညာ ကြက်သရေတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း ၌...၏၊ ဓညံ-စပါး၊ ဝါ-ဘုန်းပညာ ကြက်သရေ၊ ပုနာတိ-သုတ်သင် တတ်၏၊ ဣတိ ပုညံ-(ကောင်းမှု) မည်၏၊ နကာရာဂမော-လာ၊ ဣစ္စာဒိ။

၆၆၁။ ဝေပု ၊ပေ၊ နိဗ္ဗတ္တော။ ။ဝေပု, သိ, ဒဝ, ဝမုဏ္ဏစ္စေဝမာဒိဟိ- အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-တို့မှနောက်၌လည်းကောင်း၊ (ထုပစ္စည်းသက်ရာ ဖြစ်၍ တစ်သန့်ခွဲပြုသည်)၊ ကု, ဒါ, ဘူအာဒိတော-ကုပြုအပ်လတ္တံ့သော ကရဓာတ်, ဒါဓာတ်, ဘူဓာတ် အစရှိသည်မှ နောက်၌လည်းကောင်း၊ (တ္တိမ သက်ရာဖြစ်၍ တသန့်ခွဲပြုသည်)၊ ဟွာဒိတောစ-ဟု အစရှိသော ဓာတ်မှ နောက်၌လည်းကောင်း၊ (ဏိမသက်ရာဖြစ်၍ တသန့်ပြုသည်)၊ ယာထက္ကမံ- တိုင်း၊ (ထိုဓာတ် ၃ မျိုးနှင့် ထု တ္တိမ ဇာတ် ၃ မျိုး အစဉ်အတိုင်းဟူလို)၊ နိဗ္ဗတ္တ ဣ-နိဗ္ဗတ္တအနက်၌၊ ထု, တ္တိမ, ဇာတ်ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ။ ဝေပု-ကမ္မနေ၊ ထုပစ္စယော-ထုပစ္စည်းသက်၊ ကုစိဓာတုတျာဒိနာ, အကာရာဂမော-(အ)လာ၊ အထဝါ, အထုဣတိ-အထုဟူ၍၊ ဝတ္တံဗ္ဗေ-လျက်၊ သရလောပံ-အသရချေခြင်းကို၊ ကတွာ, ထုတိ-ထုဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ [ဤနည်းအလို “အထု”ပစ္စည်းသက်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌လည်း “အထု”ပစ္စည်းပင်၊] ဝေပေန-တုန်လှုပ်ခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တော-ဖြစ်သော ရောဂါ သည်၊ ဝေပထု-၏၊ သိ-သယေ၊ သယနေန-အိပ်ခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တော-ဖြစ်

ဇာယတိ ပုတ္တော ဣမာယာတိ ဇာယာ-သားသွီး ဖြစ်ထွန်းကြောင်းဖြစ်၍ ဇာယာ မည်၏၊ ဇနေတိတိ ဇော-သားသွီးကို ဖြစ်စေတတ်၍ ဇာယာမည်၏၊ ဇိ-ဇယေ၊ ဇေတိတိ ဇာယာ-ယောကျာ်းပေါ်၌ အရာရာ အောင်နိုင်တတ်၍ (ပြောပါများ မယား စကား အောင်တတ်၍) ဇာယာ၊ ဇိ၌ ဣကို ဤသုတ်ဖြင့် အာပြု၊ ယပစ္စည်းချည်း၊ “ဇနာဒိန မာ”ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဇနဓာတ်၌ န်ကို အာပြု၊ ကနတိ ဒိဗ္ဗတိ-အရွယ် အလျောက် တောက်ပ တင့်တယ်တတ်၏၊ တစ်နည်း-ကနိယတေ ကန္တိယတေ-နှစ်သက် အပ်၏၊ ဣတိ ကညာ၊ ဤသုတ်ဖြင့် ယသက်, နျကိုကား ယဝတံဖြင့် ဥပြု၊ ဓနနံ- ကြက်သရေ မင်္ဂလာ ဘုန်းပညာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဓညံ-မည်၏၊ [ဧညသဒ္ဓါသည် “ဧညာ တေ နရ ပုဂံဝ” ၌ ပုညအနက်ကို ဟော၏၊ “ဧည ပုညလက္ခဏံ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ” ၌ သိရိပညာကို ဟော၏ စသည်ဖြင့် သဒ္ဓနီတိ ဆိုသည်၊] ပုညံ၌ “ပု-သောဓနေ”ဟူသော ဓာတ်ဖြစ်၍ ဤသုတ်ကြီးဖြင့် ယပစ္စည်းလည်းသက်, နလည်း လာရသည်။

သောရောဂါသည်၊ သယထု-၏၊ ဒဝ-ဒဝနေ-ပူလောင်ခြင်း၌...၏၊ ဒဝေန-ပူလောင်ခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တော-သည်၊ ဒဝထု-၏၊ ဝမု-ဥဂ္ဂိရဏေ-ပျို့အန်ခြင်း၌...၏၊ ဝမေန-ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တော-ဖြစ်သောအန်ဖတ်သည်၊ ဝမထု-၏၊ ကတိ-ပြုခြင်း၊ (သီမ္မဉ္စ “ကတိ”ဟု ရှိ၏၊) ကရဏံ-ပြုခြင်း၊ တေန-ထိုပြုခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သောအတုသည်၊ ကုတ္တိမံ-၏၊ ကုဏ္ဍတိ နိပါတနတော-ကုဟူသော နိပါတနဖြင့်၊ ကရဿ-ကရ၏၊ ကုတ္တံ-ကုပြု၊ ဒါ-ဒါနေ၊ ဒါတိ-ပေးခြင်း၊ ဒါနံ-ခြင်း၊ တေန-ထိုပေးခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သောဝတ္ထုသည်၊ ဒတ္တိမံ-၏၊ ရဿတ္တံ-ဒါ၌ ရဿအဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ဘူတိ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဘဝနံ-ခြင်း၊ တေန-ထိုဖြစ်ခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သောအရာသည်၊ ဘောတ္တိမံ-၏၊ အဝဟုတိ-ပူဇော်ခြင်း၊ အဝဟဝနံ-ခြင်း၊ တေန-ထိုပူဇော်ခြင်းဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သောဝတ္ထုသည်၊ ဩဟာဝိမံ-၏၊ ဣလောပ ဝုဒ္ဓိ အဝါဒေသာ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)။ [ဟု၌ ဥကို ဩ၊ ဩကို အာဝပြုရမည်ဖြစ်၍ “အာဝါဒေ သော”ဟု ပါ၌မှန် ရှိစေ၊ ရုပ်တွက်ပုံကို အခြေပြုမှာ ရှု၊ ဝိဂြိုဟ်အစစ်ကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြထားသည်။]

၆၆၂။ အက္ကောသေ နမှာနိ။ ။အက္ကောသေ-ဆဲရေးခြင်းအနက်ကို၊ ဂမ္မမာနေ-သော်၊ နနိပါတေ-နနိပါတ်ပုဒ်ဟူသော၊ ဥပပဒေ-အနီးပုဒ်သည်၊ သတိ-သော်၊ ဓာတုတော-၌၊ အာနိပစ္စယော ဟောတိ၊ ဇမ္ဗ-ဟဲ့အယုတ်ကောင်၊ တေ-နှင့်သည်၊ ဒေသော-အရပ်သို့၊ နဂမိတဗ္ဗော-မသွားထိုက်၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ အာနိပစ္စယော-သက်၊ ကိတကတ္တာ-ကိတပစ္စည်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာမမိဝ ကတွာ၊ သိမိ-သိဝိဘတ်ကို၊ ကတေ-သော်၊ နဂမာနိ-မသွားထိုက်၊ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ကမ္မဓာရယ သမာသော-ကမ္မဓာရသမာသံစပ်၊ နဿ-န၏၊ အတ္တံ-(အ) ပြု၊ ပုန-တစ်ဖန်၊ သမာသတ္တာ-ကြောင့်၊ နာမမိဝ ကတေ သျာဒျုပ္ပတ္တိ၊ ဇမ္ဗ တေ ဒေသော၊ အဂမာနိ-မသွားထိုက်၊ ဇမ္ဗ တေ ကမ္မံ-အမှုကို၊ နကာတမ္မံ-မပြုထိုက်၊ ဣတိ-ဤအနက်၌၊ အကရာနိ-အကရာနိဟု ဖြစ်၏၊ ဇမ္ဗ တေ ကမ္မံ နကရာနိ၊ နမိတိ ကိ၊ တေ-သင်၏၊ ဝိပတ္တိ-ပျက်စီးခြင်း၊ ဣတိ-ဤပြုယုဂ်၌ တားမြစ်ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ [နနိပါတ် မရှိသောကြောင့် အာနိပစ္စည်းမသက်ရ-ဟူလို၊] အက္ကောသေတိ ကိ၊ တေ-သင်၏၊ အဂတိ-မသွားခြင်း၊ ဣတိ-၏။ [ဆဲရေးခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် အာနိပစ္စည်း မသက်ရ-ဟူလို၊ ဤသုတ်ဆိုင်ရာ အဓိပ္ပာယ်ကို လည်း ကစ္စည်းဘာသာဋီကာမှာ ရှု၊]

၆၆၃။ သုနဿု ၊ပေ၊ **ဏာနာ။** ။ သုန ဣတိ- သုနဟူသော၊ ဧတဿ ပါဠိပဒိကဿ-ဤပါဠိပဒိက၏။ သမ္ဗန္ဓိနော-သမ္ဗန္ဓိ ဖြစ်သော၊ ဥန သဒ္ဓဿ-ဥနသဒ္ဓါ၏။ ဩန ၊ပေ၊ အာနဣတိ-ဩဏ၊ ဝါန၊ ဥဝါန၊ ဥန၊ ဥနဓ၊ ဥဏ၊ အာ၊ အာနဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ။ သုနဿ- သုန၏။ ဥနဿ-အစိတ် ဥနသဒ္ဓါ၏။ ဩဏာတိ အာဒေသေ-ဩဏ အစရှိ သော အာဒေသကို၊ ကတေ-သော်၊ သျာဒျပ္ပတ္တိ-သက်၊ သောဏော-ခွေး သည်။ သောဏာ-တို့သည်။ သွာနော-ခွေးသည်။ သွာနာ-တို့သည်။ သုဝါ နော-သည်။ သုဝါနာ-တို့သည်။ သူနော-သည်။ သူနာ-တို့သည်။ သုနခေါ- သည်။ သုနခါ-တို့သည်။ သုဏော-သည်။ သုဏာ-တို့သည်။ သာ၊ သာနော-ခွေးသည်။ [အာပြု၊ အာနပြု၊] သာနာ-တို့သည်။ ဣစ္စာဒိ။

၆၆၄။ တရုဏဿ သုသုစ။ ။ တရုဏ ဣတိ-ဟူသော၊ ဧတဿ သဒ္ဓဿ-၏။ သုသု ဣတိ-သုသုဟူသော၊ အာဒေသော-သည်။ ဟောတိ။ စသဒ္ဓေါ-စသဒ္ဓါသည်။ အနိယမတ္ထော-မမြဲခြင်း အနက်ရှိ၏။ သုသု-ပျိုနုသူ၊ တရုဏောဝါ--လည်းရှိ၏။

၆၆၅။ ယုဝဿု ၊ပေ၊ **နူနာ။** ။ ယုဣတိ ဧတဿ ပါဠိပဒိကဿ- ၏။ ဥဝသဒ္ဓဿ-၏။ ဥဝ ၊ပေ၊ ဣတိ-ဥဝ၊ ဥဝါန၊ ဥန၊ ဥနဟူကုန်သော၊ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ။ ယုဝါ-လုလင်ပျိုသည်။ တိဋ္ဌတိ-တည်၏။ ယုဝါ နော၊ ယုနော၊ ယူနော-သည်။ တိဋ္ဌတိ။

၆၆၄။ တရုဏ ဣစ္စတဿ-ပါဠိပဒိကဿ-ဟု မပါသော်လည်း “ဗာလဘာဝံ- သုငယ်၏ အဖြစ်ကို၊ တရုတိ-လွန်မြောက်တတ်၏” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်အရ တရုဏတံ နောင် ဥနပစ္စည်းဖြင့် (နကို ဏပြု၍) ပြီးသော “တရုဏ”သဒ္ဓါလည်း နိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပင်၊ ရှေ့သုတ် နောက်သုတ်၌ “ပါဠိပဒိကဿ” ဟု ပြထားသောကြောင့် မိဂပဒ ဝလဉ္စန နည်းအားဖြင့် အလယ်သုတ်လာ တရုဏလည်း ပါဠိပဒိကပင် ဟု ပြ၏။ တရုဏတည်၍ ဤသုတ်ဖြင့် သုသုပြု၊ သိသက်၊ ချေ၊ တရုဏော ဝါ-ကား စသဒ္ဓါ၏ သုသုအပြု မမြဲကြောင်း ပြသော ရုပ်တည်း။

၆၆၅။ ယုဝ ၊ပေ၊ **ပါဠိပဒိကဿ-**“ယု-မိဿနေ-ရောနောခြင်း” ဟူသော ဓာတ် နောင် အပစ္စည်းသက်၊ ဥကို ဥဝပြု၍ ပြီးသော “ယုဝ”လည်း နိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပင်၊ ယဝတိ မိဿိ ဘဝတိ-ရောနောလျက် ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ယုဝါ၊ ဤသုတ်၌ ယုဝ၏ ဥဝကို ဥဝထပ်၍ ပြုခြင်းဖြင့် ယုဝါနော-ယုနော-ယူနော အပြင် ယုဝါလည်း ရှိနိုင်သေး ၏-ဟု သိစေသည်။ သဒ္ဓနိတိ၌ကား ဥဝကို ဥဝပြု-မပါ၊ ဥဝါန စသည်ကိုသာ ပြုသည်။ ယုဝါကို ပုမာဒိ ရုပ်စဉ်၊ ယုဝါနော-စသော ၃ ပုဒ်ကိုကား ပုရိသာဒိ ရုပ်စဉ်။

၆၆၆။ ဆဒါဒိဟိ တတြဏံ။ ။ပေ၊ ဆဒ-အပဝါရဏေ-တားမြစ်ခြင်း၌...၏။ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ၊ ဓာတွန္တဿ-ဓာတွန်၏။ တကာရော-တပြု၊ အာတပံ-နေပူကို၊ ဆာဒေတိ-ကွယ်ကာတတ်၏။ ဣတိ ဆတ္တံ ဆတြိ-(ထီး) မည်၏။ ဗျဉ္ဇနတ္တယေ-ဗျည်း ၃ လုံးအပေါင်းတွင်၊ (ဒိကို ပြုသော တနှင့် တြပေါင်း၍ ဗျည်း ၃လုံး)၊ သရူပါနံ-သုတိတူ ဗျည်း ၂လုံးတို့တွင်၊ ဧကဿ-တစ်လုံးကို၊ လောပေါ-ချေ၊ စိန္တ-စိန္တယံ၊ စိန္တေတိ-သိတတ်၏။ ဣတိ စိတ္တံ-(စိတ်)မည်၏။ နကာရဿ-န၏။ သံယောဂါဒိတ္တာ-န္တသံယုဂ်၌ အစ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဂ္ဂဟိတံ-နိဂ္ဂဟိတ်ပြု၊ [နိဂ္ဂဟိတ သံယောဂါဒိနော သုတ်ဖြင့်ပြု] တဿ-ထိုနိဂ္ဂဟိတ်ကို၊ ဗျဉ္ဇနေဓာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ လောပေါ-ချေ၊ စိတြိ-စိတ်၊ ဃဋ္ဌာဒိတ္တာ-ဃဋ္ဌာဒိဂိုဏ်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ န ဝုဒ္ဓိ-(မိ)၌ ဝုဒ္ဓိ မပြုရ။ [တြဏံ၌ (ဏံ) အနုဗန်ကြောင့် ဝုဒ္ဓိ မပြုရ-ဟူလို။]

သု- အဘိဿဝေ-ယိုစီးခြင်း၌...၏။ ပရဒ္ဒေဘာဝေါ ဌာနေတိ-ဖြင့်၊ တဿ-တပစ္စည်း၏၊ ဒွိတ္တံ-ပြု၊ အတ္ထေ-စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-အနက်တို့ကို၊ အဘိဿဝတိ-ယိုစီးတတ်၏။ ဣတိ သုတ္တံ သုတြိ-(သုတ်)မည်၏။ [သုတ္တန် ပိဋကနှင့်၊ သုတ်ဝုတ္တိမှ သုတ်ကို ရ၏။] သုဒ-ပဋ္ဌရဏေ၊ အတ္ထေ-တို့ကို၊ သုဒေတိ-ယိုချတတ်၏။ ဣတိပိ-လည်း၊ သုတ္တံ-မည်၏။ ရဿတ္တံ-သုဉ္ဇရဿပြု၊ ဘုဇာဒိတ္တာ-ဘုဇာဒိဓာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒလောပေါ-ဒကိုချေ၊ ဒွိတ္တံ။ [သိ၌ သူစဓာတ်ဖြင့် “သူစေတိ” ဟု ရှိ၏။ သူစေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏-ဟုပေး၊ သုဒေတိ-ဟူရာ၌ကား ဘူဝါဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ “သူဒတိ” ဟုသာ ရှိသင့်သည်။] သု-သဝနေ၊ သုဏာတိ-ကြားတတ်၏။ ဣတိ သောတံ သောတြိ-(နား)မည်၏။ ဝုဒ္ဓိ-ဥကို သြဝုဒ္ဓိပြု၊ နိ-ပါပဏေ-ရောက်စေခြင်း (ဆောင်ခြင်း)၌...၏။ နေတိ-ဆောင်တတ်၏။ ဣတိ နေတ္တံ နေတြိ-(မျက်စိ) မည်၏။

ဝိဒ-မင်္ဂလ္လေ-မင်္ဂလာ၏ အဖြစ်၌...၏။ [ဓာတွတ္တ သင်္ဂဟ၌ “ကောင်းမွန် စင်ကြယ်ခြင်း၌” ဟု ပေး၏။] ဒဿ-ဒ၏။ တော-တပြု၊ [ဆဒ၌ကဲ့သို့ ကွစိဓာတုဖြင့် ပြု] ပဝိတ္တံ ပဝိတြိ-ဖြူစင်သော ဝတ္ထု။ [ပပုဗ္ဗ ဝိဒဓာတ်၊ ဖြူစင်ခြင်းဟူသည် ကြက်သရေ မင်္ဂလာပင်တည်း။ “ဝိဒတိ မင်္ဂလံ ဘဝတီတိ ပဝိတ္တံ”ဟု ပြု] ပု-ပဝနေ-ဖြူစင်ခြင်း၌...၏။ [“ပု-ပဝနေ”ဟုလည်းရှိ၏။] ပုနာတိ-ဖြူစင်တတ်၏။ ဣတိပိ ပဝိတ္တံ ပဝိတြိ-၏။ ဣကာရာဂမော-ဣလာ၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ အဝါဒေသောစ-အဝလည်းပြု။ [ကိယာဒိဖြစ်၍ “ပုနာတိ” ဟု နနှင့်

ရှိစေ၊ ဣတိပိဟုလည်း ပါစေ၊ ထိုပိဖြင့် ရှေ့ဝိကပ်ကို ပေါင်း၊ အညေသုစ-
[သ]အဝသရေတို့ဖြင့် စီရင်။]

ပတ-ဂတိမိ၊ ပတတိ-ကြွေကျတတ်၏၊ ဣတိ ပတ္တံ တတြိ-(သစ်ရွက်)
မည်၏၊ ပတတော-ကျခြင်းမှ၊ တာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ဣတိပိ
ပတ္တော-(ခွက်)မည်၏။ [အောက်က ခံထားသဖြင့် အစာ အာဟာရ စသည်
တို့ကို အောက်သို့ မကျအောင် စောင့်ရှောက်တတ်သည်-ဟူလို၊ ပတသဒ္ဓူပ
ပဒ “တာ”ဓာတ်၊ အပစ္စည်းဖြစ်၍ ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်၊ စကားစပ်၍ အပို
ထည့်ပြခြင်းသာ၊ သီမုဉ် “ပတြော”လည်း မပါ။] တန-ဝိတ္တာရေ၊ တညတိ-
ချဲ့ဖြန့်အပ်၏၊ ဣတိ တန္တံ တတြိ-(ချည်မျှင်)မည်၏၊ ယတ-ယတနေ-
အားထုတ်ခြင်း၌....၏၊ ယတ္တံ ယတြိ-အားထုတ်ခြင်း၊ ယာ-ပါပုဏနေ-
ရောက်ခြင်း၌....၏၊ ယာပနာ-ရှည်သောကာလသို့ ရောက်စေခြင်း (မျှတ
ခြင်း) သည်၊ ယာတြာ-မည်၏။

ယမ-ဥပရမေ၊ ယန္တံ ယန္တိ-ကြားစက်။ [ဂမ ခန ဟနာဒိနံ စသောသုတ်ဖြင့်
ဓာတွန်ကို န်ပြု၊ “ယမတိ ဥပရမတိ (ဘေးရန်ကို ရှောင်ကြဉ်ရ၏) ဧတေနာ
တိ”ဟု ပြု၊] အဒ-ဘက္ခဏေ၊ အဒတိ-သုခဒုက္ခကို စားတတ်(ခံစားတတ်)
၏၊ ဣတိ အတ္တံ အတြိ-(ကိုယ်)မည်၏၊ [အဘိဓာန်၌ ပုလ္လိန်သာ ရှိ၏၊]
ယုဇ-ယောဂေ-ယှဉ်ခြင်း၌....၏၊ ယုဇတိ-ယှဉ်စပ်အပ်၏၊ ဣတိ ယောတ္တံ
ယောတြိ-(ကြိုး)မည်၏။ [ယောဇန္တိ အနေနာတိ ယောတ္တံ-ယှဉ်စပ်ကြောင်း
“ကြိုး”ဟု ဆိုလျှင် သာ၍ကောင်းသည်၊] ဘုဇဒိတ္တာ-ဘုဇဒိဓာတ်၏ အဖြစ်
ကြောင့်၊ ဓာတွန္တလောပ ဒွိတ္တာနိ-တို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဝတု-ဝတ္တနေ-ကျင့်
ခြင်း၌....၏၊ ဝတ္တံ ဝတြိ-ကျင့်ဝတ်။ [“ဝတ္တနံ-ကျင့်ခြင်း၊ ဝါ၊ ဝတ္တိတဗ္ဗ-
ကျင့်ထိုက်၏၊ ဣတိ ဝတ္တံ ဟု ပြု။]

မိဒ-သိနေဟေ-ချစ်ခင်ခြင်း၌....၏၊ မဇ္ဇတိ-ချစ်တတ်၏၊ ဣတိ မိတ္တံ
မိတြိ-(မိတ်ဆွေ)မည်၏။ [ထောမနိဓိ၌ နပုလ္လိန်ဟု ဆိုသောကြောင့် သက္ကတ
လိုက်၍ နပုလ္လိန် ချဟန်တူသည်၊ ပါဠိ၌ ပုလ္လိန်ချည်း ရှိ၏၊] မာ-ပရိမာဏေ-

ယတြာ-“ယာတြာ စ မေ ဘဝိဿတိ” စသည်၌ ဆွမ်းကို စား၍ အသက်တာရှည်
တည်နေခြင်းကို “ယာတြာ” ဟု ခေါ်သည်၊ “ယာတြာ-ရှည်သောကာလသို့ (မသေ
မပျောက်) ရောက်ခြင်း၊ ဝါ-မျှတခြင်း” ဟု ပေး၊ ယာပနာကား ယာတြာ၏ အနက်ဖွင့်၊
ယာပနာ၌ “ယာ+ဏာပေ+ယ” ဟု ကာရိတ်ဝင်သော်လည်း ယာတြာ၌မူ ကာရိတ်
မပါ၊ “ယာနံ-ရှည်သောကာလသို့ ရောက်ခြင်း+ယာတြာ-ခြင်း” ဟု ပြု။

နှိုင်းချိန်ခြင်း၌....၏။ မတ္တာ(ပရိမာဏံ)-အတိုင်းအရှည်၊ ဒွိတ္တရဿတ္တာနိ-
 ဒွေဘော် ရဿ အဖြစ်တို့သည်။ (ဟောန္တိ)၊ [မတ္တာကို ပရိမာဏံဟု ဖွင့်သည်။
 မာတ-ဟု ဖြစ်သောအခါ တဒွေဘော်၊ မာ၌ ကွစိဓာတုဖြင့် ရဿပြု။
 မိယတေ ပမိယတေ ဧတာယာတိ မတ္တာ-နှိုင်းချိန်ကြောင်း အတိုင်းအရှည်။]
 ဧဝံ၊ ပုနာတိ-အမျိုးအစဉ်ကို သုတ်သင်တတ်၏။ ဣတိ ပုတ္တော ပုတြော-
 (သား)မည်၏။ [“ပု-သောဓေ”ဟူသော ဓာတ်နောင် တကို ဒွေဘော်၊ ဥကို
 ရဿပြုရသောကြောင့် “ဧဝံ” ဟု ညွှန်သည်။]

ကလ-သချံနနေ၊ ကလတ္တံ ကလတြိ၊ ဘရိယာ-မယား။ [ဘရိယာကား
 အဘိဓေယျတည်း၊ ကလေတိ သချံယတိ-အရာရာ၌ ရေတွက်တတ် (တွက်
 ကပ်တတ်) ၏။ ဣတိ ကလတ္တံ၊ ကလေတိ ပရိန္ဒိန္ဒတိ-ပိုင်းခြားတတ် (“ခွဲခြား
 ခွဲခြားလုပ်တတ်)၏” ဟုလည်း ပြု၏။ လ၌ ဓာတွန် (အ)ကို မချေရ နောက်၌
 လည်း မချေသင့်လျှင် မချေရ-ဟု မှတ်။] ဝရ-သံဝရဏေ၊ ဝရတ္တံ ဝရတြိ-
 သားရေကြိုး၊ စမ္မမယယောတ္တံ-သားရေဖြင့် ပြုအပ်သော ကြိုး (အဘိ ဓေယျ)။
 [“ဝရတိ သံဝရတိ ဧတေနာတိ-စောင့်ရှောက်ကြောင်း”ဟု ပြု။] ဝေပု-ကမ္မနေ၊
 ဝေပတိ-တုန်လှုပ်တတ်၏။ ဣတိ ဝေတ္တံ ဝေတြိ-(ကြိမ်နှုယ်) မည်၏။ ဂုပ-
 သံဝရဏေ၊ ဂေါတ္တံ ဂေါတြိ-အနွယ်၊ ဂုပါဒီနဉ္စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ဓာတွန္တလောပ
 ဒွိတ္တာနိ (ဟောန္တိ)၊ ဂတ္တံ ဝါ-ဂတ္တံဟုလည်းရှိ၏။ ကွစိဓာတုဗျာဒိနာ၊ ဥကာ
 ရဿ-ဥ၏။ အကာရော-အပြု။ [ဂေါပိယတိ-စောင့်ရှောက် အပ်၏။ ဣတိ
 ဂေါတ္တံ၊ ဥကို အညေသုစဖြင့်၊ ဩဝုဒ္ဓိ ပြု။ ဤဂုပဓာတ်ဖြင့်ပင် “ဂုတ္တ” ဟု
 ဖြစ်သည့်အခါ ဥကို အပြု၍ “ဂေါပိယတိတိ ဂတ္တံ-စောင့်ရှောက်အပ်သော
 ကိုယ်” ဟုလည်း ဖြစ်သည်။]

ဒါ- အဝဓဏ္ဍနေ - ပိုင်းဖြတ်ခြင်း၌....၏။ ဒါတ္တံ ဒါတြိ - တစဉ်(ဒဇင်)။
 [ဒါတိ အဝဓဏ္ဍတိ ဧတေနာတိ(ကောက်ပင်စသည်ကို ပိုင်းဖြတ် ရိတ်ဖြတ်
 ကြောင်း)၊] ဟု-ဟဝနေ၊ အဂ္ဂိ ဟုတ္တံ-မီးပူဇော်ခြင်း။ [ဟုတ္တံ-သာ လိုရင်း၊
 အဂ္ဂိကား ထင်ရှားအောင် တွဲဘက်၊ ဟူယတေ ဟုတ္တံ၊ အဂ္ဂိနော-ကို+ဟုတ္တံ၊
 အဂ္ဂိဟုတ္တံ၊] ဝဟ-ပါပဏေ၊ ဝဟိတ္တံ ဝဟိတြိ-လှေ။ [ဝဟတိ-တစ်ဖက်ကမ်း
 ရောက်အောင် ဆောင်တတ်၏။ ဣတိ ဝဟိတ္တံ၊] စရ-စရဏေ၊ စရိတ္တံ စရိတြိ-
 အကျင့်။ [စရိယတေ-ကျင့်အပ်၏။ ဣတိ စရိတ္တံ၊ သုတ္တ၌ ဣပစ္စည်းသက်၍
 “စာရိတ္တ”ဖြစ်ကြောင်းကို ထောမနိမိ ဆို၏။ စာရိတ္တသီလရသည်။] မုစ-
 မောစနေ-လွတ်ခြင်း၌....၏။ မုတ္တံ (ပဿာဝေါ)-ကျင်ငယ်။ [မုစ္စတေ-လွတ်
 အပ်၏။ ဣတိ မုတ္တံ၊] ဘာသ-ဒိတ္တိမိ-တောက်ပခြင်း၌....၏။ ဘဩာ-ဖားဖို။

[ဘာသတိ ဒိဗ္ဗတိ အဂ္ဂိ ဧတာယာတိ-ပန်းဘဲဖို စသည်ဝယ် မီး၏ တောက်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်) ဘဏ္ဍာဟုလည်း ပြု၊ အာဠိ ရသပြု၊ “သားရေအိပ်” ကိုလည်း ဟောသည်၊ တပစ္စည်းဖြင့် “ဘဏ္ဍာ”လည်း ရှိ၏၊] ဣစ္စာဒိ။

၆၆၇။ ဝဒါဒိဟိ ထိတ္တာ ဂဏေ။ ။ ဂဏေ-အပေါင်းအနက်ကို၊ ဂမ္မမာနေ-သော်၊ ဝဒ ပေ၊ ထိတ္တပစ္စယော ဟောတိ၊ ဝဒ ပေ၊ ဝါစာယံ၊ ဝါဒိတာနံ-မြည်စေအပ်သော တူရိယာတို့၏၊ ဂဏော-အပေါင်းသည်၊ ဝါဒိတ္တံ-မည်၏၊ စရ-စရဏေ၊ စရိတာနံ-ကျင့်အပ်သော သီလတို့၏၊ ဂဏော စာရိတ္တံ၊ ဝရဏေ-တားမြစ်ခြင်း၌....၏၊ ဝရိတာနံ-တားမြစ်စောင့်ရှောက်ကြောင်း သီလတို့၏၊ ဂဏော ဝါရိတ္တံ။

အထဝါ၊ တသ္မိ-ထိုသီလ၌၊ ပရိပူရ ကာရိတာယ-ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့ရှိသူတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ စရန္တိ-ကျင့်ရကုန်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ ကျင့်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စာရိတ္တံ-မည်၏၊ ဧတ္ထ-ဤသီလ၌၊ ဝါ-ဧတေန-ဖြင့်၊ ဝါရိတ်-

၆၆၇။ ဂဏေ ဂမ္မမာနေ-“ဂမ္မမာနေ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဂဏအနက်၌ သက်သည်-မဟုတ်၊ ဂဏအနက်ကို သိအပ်သော် ဆိုင်ရာ သာဓကအနက်၌ ထိတ္တပစ္စည်း သက်သည်-ဟု သိသာ၏၊ မှန်၏-“ဝါဒိတ္တံ”အရ တူရိယာတစ်ခုကို ရသည်မဟုတ်၊ တီးမှုတ်အပ်သော တူရိယာဟူသမျှ တူရိယာအပေါင်းကို ရသောကြောင့် “ဂဏ-အပေါင်းအနက်ကို သိရသည်၊ ဤသို့သိရသည်ကို “ဂဏေ ဂမ္မမာနေ” ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “ဝါဒိတာနံ+ဂဏော”သည် ဝိဂြိုဟ် မဟုတ်၊ အနက်အရကို ဖွင့်ပြ အပ်သော ဝါကျသာတည်း၊ ဝိဂြိုဟ်ကိုကား “ဝါဒိယတေ-မြည်စေအပ် တီးမှုတ်အပ်၏၊ ဣတိ ဝါဒိတ္တံ” ဟု ပြု၊ ဝဒဓာတ်၊ ကာရိတ် ဇောပစ္စည်းကျေ၊ ထိတ္တ သက်။ [ဤနည်း၌ “ဝါဒိတ္တံ” အရ တူရိယာအပေါင်း ရသော်လည်း ထိုအပေါင်း၏ အစိတ်ဖြစ်သော တူရိယာ တစ်ခုစီကိုလည်း ဧကဒေသျှပစာရအားဖြင့် ဝါဒိတ္တံ ခေါ်သည်ဟု မှတ်၊ စာရိတ္တံ ဝါရိတ္တတို့၌လည်း နည်းတူ။]

ထို့အတူ-“စရိယတေ-ကျင့်အပ်၏၊ ဣတိ စာရိတ္တံ၊ ဧတေန-ဤသီလဖြင့်၊ ဝရိယတေ-တားမြစ်အပ်၏၊ ဣတိ ဝါဒိတ္တံ” ဟု ပြု၊ စာရိတ္တအရ ဝိနည်းခန္ဓကတို့၌ လာသော ဖြည့်ကျင့်အပ် (ဖြည့်ကျင့်ရ) သော သီလရ၏၊ ဝါရိတ္တံအရကား ပါတိမောက် ဒွေမာတိ ကာစသည်၌ လာသော မပြု မလုပ်ရဟု တားမြစ်ထားသော ပဌမပါရာဇိကမူ စသော အကပ္ပိယအမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း သီလရသည်၊ လူများ၌လည်း အပြစ်ရှိသော ဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်ရသော ၅ ပါးသီလ-သုစရိတသီလ-အာဇီဝမဋ္ဌကသီလသည် ဝါရိတ္တသီလ၊ မျိုးရိုးအလိုက် ပြုကျင့်ရသော အကျင့်ကောင်းဟူသမျှ စာရိတ္တသီလ တည်း။

တားမြစ်အပ်သော အကပ္ပိယ အမှုကို၊ တာယန္တိ-စောင့်ရှောက်ရကုန်၏၊
ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါရိတ္တံ-မည်၏။

၆၆၈။ မိဒါဒိဟိ ဣ တိယော။ ။မိဒ ပေ၊ ဣစ္စေဝမာဒိဟိ ဓာတူဟိ၊
ယထာဘိဓာနံ-ပြယုဂ်အားလျော်စွာ၊ [အဒိပ္ပာယ်ကို ရှေး၌ ပြခဲ့ပြီ၊] ဣ တိ
ဣတိ-တ္တိ၊ တိဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ မိဒ္ဓတိ သိနိယုတိ-ချစ်ခင်
တတ်၏၊ ဣတိ မေတ္တိ-(ချစ်ခင်တတ်သော သဘောတရား)မည်၏၊ ဓာတုန္တ
လောပေါ။ [မိဒ-သိနေဟေ၊ ချစ်ခြင်းအနက်ဟော “သိနိဟ” ဓာတ်သည်
ဒိဝါဒိတတည်း၊] ပဇ္ဇတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ ပတ္တိ-(ခြေလျင်စစ်တပ်) မည်
၏။ [“ပဇ္ဇတိ-ရောက်အပ်၏” ဟု ပြုလျှင် ပတ္တိ-ရောက်အပ်သော အရပ်”]၊
ရန္တ-ရာဂေ-တပ်ခြင်း၌....၏၊ ဧတ္ထ-ဤညဉ့်ကာလ၌၊ ရဉ္စတိ-တပ်မက်၏၊
ဣတိ ရတ္တိ။ [သိမ္မု၌ “ရန္တန္တိ ဧတ္တာတိ ရတ္တိ” ဟု ရှိ၏။]

ဝိတ္တာရိယတိ-ချဲ့ဖွင့်အပ်၏၊ ဣတိ တန္တိ-(ပါဠိ)မည်၏၊ [“တနိယတိ
ဝိတ္တာရိယတိ” ဟု ဆိုလိုလျက် “ဝိတ္တာရိယတိ” ဟု ဓာတွတ္ထဖြင့် ဝိဂ္ဂဟပြု
သည်၊ တန-ဝိတ္တာရေ၊] ဓာရေတိ -ဆောင်ရွက်တတ်၏၊ ဣတိ ဓာတိ-
(အထိန်း)မည်၏၊ [ဤ၌လည်း “ဓာ-ဓာရဏေ” အရ ဓာရေတိတိ-ဟု ဓာတွတ္ထ
ဝိဂ္ဂဟပြုသည်၊ “ဒဓာတိတိ ဓာတိ” ဟု ဓာတ်ရင်းဖြင့်လည်းပြု၊] ပါ-ရက္ခဏေ၊
ပါတိ-စောင့်ရှောက်ခြင်း။ [ပါနံ ရက္ခဏံ ပါတိ”ဟု ပြု၊ “ပါတိ ရက္ခဏံတိတိ
ပါတိ” ဟု ပြုလျှင် စောင့်ရှောက်သူကို ရ၏၊] ဝသ-နိဝါသေ၊ ဝသတိ-
နေရာအိမ်။ [“ဝသန္တိ ဧတ္တာတိ”ဟု ပြု၊ ဝသ၌ ဓာတွန် မချေရ။]

အထဝါ-ဤအထဝါတက်သော နည်းကား ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်၊ အခြားနည်းအရ
ပြသော ဝါကျတည်း၊ ထိုကျင့်ဝတ်၌ ဖြည့်ကျင့်သောအားဖြင့် ကျင့်ကြရသောကြောင့်
“စရန္တိ တသ္မိတိ”ဟူသော အဓိကရဏ သာဓနအရ ခန္တကဉ်လာသော ကျင့်ဝတ်များသည်
စာရိတ္တမည်၏၊ စရဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဣအာဂုံဖြင့် “စရိတ”ဟု ပြီးပြီးမှ၊ သွတ္တံ၌
ဏပစ္စည်းသက်၍ “စရိတမေဝ စာရိတ္တံ” ဟု ဖြစ်၏၊ တံဒွေဘော်လာ၊ မေထုန်မှ
စသည်သည် တားမြစ်အပ်သော “ဝါရိတ”အမှုတည်း၊ ထိုဝါရိတ အမှုကို ဤသီလ၌
(ဤသီလဖြင့်) စောင့်ရှောက်ရသောကြောင့် ပါရာဓိက သိက္ခာပဒ သီလ စသည်သည်
ဝါရိတ္တသီလမည်၏၊ [ဝရိယတေ-တားမြစ်အပ်၏၊ ဣတိ ဝါရိတံ၊] “ဝါရိတ သဒ္ဓါပပဒ
တာ-ရက္ခဏေ” ဓာတ်နောင် အပစ္စည်း၊ “ဝါရိတ+တ”တေသုပုဒ်ဖြင့် တ၏အကို ချေ၊
တံကို တသို့ ကပ်၍ “ဝါရိတ္တံ” ပြီး၏၊ ဤအထဝါ တက်သောနည်းသာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်
စသော ကျမ်းများနှင့် ညီသည်။

၆၆၉။ ဥသု ၊ပေ၊ ပဌာစ။ ။ဥသု ရန္ဒ ခံသ ဣတိ-ဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ ဓာတူနံ-တို့၏၊ အန္တရေ-အကြား၌၊ ခံသဿ-ခံသဓာတ်၏၊ ဒဗ္ဗာ ဒေသော ဟောတိ၊ သေသေဟိ-ကြွင်းကုန်သော၊ ဓာတူဟိ-တို့မှနောက်၌၊ ပ ဌ ဣတိ-ပ၊ ဌ ဟူကုန်သော၊ ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ဥသု-ဒါဟေ-ပူလောင်ခြင်း၌...၏၊ ရန္ဒ-ရာဂေ၊ ပ ဌပစ္စယာ (ဟောန္တိ)၊ ကွစိတျာဒိနာ-ကွစိဓာတု သုတ်ကြီးဖြင့်၊ ဓာတုန္တလောပေါ-ချေ၊ ဒွိတ္ထံ၊ ဥဗျော-ကုလားအုပ်၊ ရန္ဒ-နိုင်ငံ၊ ခံသ-ခံသနေ-ကိုက်ခြင်း၌...၏၊ ကိပစ္စယော-သက်၊ ကိလောပေါ-ချေ၊ ခံသဿ-၏၊ ဒဗ္ဗာဒေသော-ဒဗ္ဗ ပြု၊ ဒဗ္ဗ-ကိုက်ဖြတ်အပ်သော ဝတ္ထု။

၆၇၀။ သူဝု ၊ပေ၊ ထောစ။ ။သူဝုသာနံ-သူ၊ ဝု၊ အသဟူကုန်သော၊ ဧတေသံ ဓာတူနံ-တို့၏၊ [သီမူ၌ “သူဝုသာနံ”ဟု ရှိ၏၊ “သူ၊ ဝု+အသာနံ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊] ဥ ဥ အသ ဣစေတေသံ-ဥ ဥ အသ ဟူကုန်သော ဤသဒ္ဓါတို့၏၊ အတဣတိ-အတဟူသော၊ အာဒေသော ဟောတိ၊ အန္တေ-အဆုံး၌၊ ထ ပစ္စယောစ-သည်လည်း၊ ဟောတိ၊ သူ-ဟိသာယံ၊ သတ္တံ-လက်နက်၊ ဝု-သံဝရဏေ၊ ဝတ္ထံ-အဝတ်၊ အသ-ဘုဝိ၊ အတ္ထော-အနက်။

ယဒါပန-၌ကား၊ သသု-ဟိသာယံ-၌...၏၊ ဝသ-အစ္စာဒနေ-ဖုံးလွှမ်းခြင်း၌...၏၊ အရ-ဂတိမှီ-၌...၏၊ ဣတိစ-ဤ သို့လည်း၊ ဓာတု-ဓာတ်သည်။

၆၆၉။ ဤသုတ်၌များစွာ မူကွဲသည် “ဥသု ရန္ဒခံသ ဣစေတေသံ ဓာတူနံ အန္တရေ ခံသဿ ဒဗ္ဗာဒေသော ဟောတိ၊ သေသေဟိ ဓာတူဟိ ပဌ ဣစေပစ္စယာ ဟောန္တိ”ဟု သီဟိုဠ်မူ ရှိ၏၊ ထိုအတိုင်း အနက်ပေးထား၏၊ [မြန်မာမူ၌ “ဣစေတေဟိ ဓာတူဟိ ပဌ ဣစေတေ ပစ္စယာ ဟောန္တိ” ရှိသည်ကား ခံသဓာတ်နောင် ဤသုတ်ဖြင့် ပစ္စည်း မသက်သောကြောင့်လည်းကောင်း “ဥသု ရန္ဒခံသာနံ”ဟု သုတ်၌ နိဝိဘတ် ဆုံးနေသည်ကို “ဓာတူဟိ”ဟု မဖွင့်သင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း စဉ်းစားသင့်သည်၊] ဥသတိ ဒဟတိ-ပူလောင်တတ်၏၊ ဣတိ ဥဗျော၊ ရန္ဒန္တိ ဧတ္ထာတိ ရန္ဒံ၊ “ခံသ-ခံသနေ”ဟု သီမူ ရှိ၏၊ ကိသက်၍ ခံသကို ဒဗ္ဗ ပြု၊ ကိလောပေါစဖြင့် ကိချေ၊ ဒံသိယတေ-ကိုက်အပ်၏၊ ဣတိ ဒဗ္ဗံ။

“ဒဗ္ဗာဒေသော”နောက်၌ “ပလောပေါစ”ဟု အချို့မြန်မာမူ ရှိသည်ကား နဂိုကပင် ပပစ္စည်း မသက်ခဲ့သောကြောင့် အပို၊ “ပပစ္စယော ပလောပေါစ”ဟု အစုံအလင်ရှိလျှင် ကိပစ္စည်း မသက်ပဲ ဤသုတ်ဖြင့် ပပစ္စည်း သက်၊ ခံသကို ဒဗ္ဗပြု၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ပပစ္စည်းကို ချေ-ဟု ဆိုလိုသည်၊ သီမူ၌ကား “ခံသ-ခံသနေ၊ (ကိပစ္စယော-မပါ) ကိလောပေါ၊ ခံသဿ ဒဗ္ဗာဒေသော၊ ဒါဋ္ဌာဒေသော ဝါ၊ ဒဗ္ဗံ ဒါဋ္ဌာ ဝါ”ဟု ရှိ၏၊ ဤမူ၌ ဒါဋ္ဌာ အပြုကို ထည့်ထားခြင်းမှာလည်း ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်လှ။

(ဟောတတိ-၏)၊ တဒါ--ထိုအခါ၌၊ သမာဒိဟိ ထမာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ထ ပစ္စယော-သက်၊-ကွစိဓာတုဏှာဒိနာ ဓာတုန္တလောပေါ၊ ဝဂ္ဂေ ယောသာ ဏှာဒိနာ ဒွိတ္ထံ၊ သသတိ-ညည်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ သတ္ထံ၊ ဝသီယတိ-ဝတ်အပ် (ဆည်းအပ်)၏၊ ဣတိ ဝတ္ထံ၊ အရိယတိ-သိအပ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော။

၆၇၁။ ရန္တု၊ ပေ၊ ဒေလောပေါစ။ ။ ရန္တု ဥဒိ ဣစ္ဆေဝမာဒိဟိ-ရန္တု ဥဒိ အစရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ၊ ဒ ဓ ပေ၊ ဣတိ-ဓ၊ ဒ၊ ဣဒ္ဓ၊ က၊ ဣရဟူ ကုန်သော၊ ဒတေပစ္စယာ-ဟောန္တိ၊ ကွစိ-၌၊ ဓာတုန္တနံ-ကုန်သော၊ ဒေါနံ-ဇ၊ ဒတို့၏၊ လောပေါစ ဟောတိ၊ ရန္တု-ရာဂေ၊ ဓပစ္စယော-သက်၊ ဒလော ပေါစ-ဧကိုလည်းချေ၊ ရန္တု-အပေါက်၊ ဥဒိ-ပသဝန ဣဒေနေသု-ယိုစီးခြင်း၊ စိုစွပ်ခြင်းတို့၌...၏၊ သံပုဗ္ဗော၊ ဒပစ္စယော-သက်၊ သမုဒ္ဒေါ-သမုဒြာ၊ ဥဒ္ဒေါ-ဖျံသတ္တဝါ၊ ခုဒ္ဒ-ပိပါသာယံ-မွတ်သိပ်ခြင်း၌...၏၊ ခုဒ္ဒေါ-ယုတ်နိမ့်သူ၊ ဆိဒိ-ဒွိဓာကရဏေ၊ ဆိဒ္ဒေါ-၂ ပိုင်းဖြတ်အပ်သော အရာ၊ ရုဒိ-ဟိသာယံ၊ ရုဒ္ဒေါ-ကြမ်းကြုတ်သူ၊ လုဒ္ဒေါ-မူဆိုး၊ ရုဿ-ရ၏၊ လော-လပြု၊ ဘဒိ-ကလျာဏေ-ကောင်းခြင်း၌...၏၊ ဘဒ္ဒေါ-ကောင်းသူ၊ နိဒိ-ကုစ္ဆာယံ-ကဲ့ရဲ့ခြင်း၌...၏၊ နိဒ္ဒေါ-အိပ်ငိုက်ခြင်း၊ မုဒ (မုဒု ကား ပါဠိပျက်)-ဟာသေ-ရွှင်လန်းခြင်း၌...၏၊ မုဒေါ-လက်စွပ်။

ဒလ-ဒဂ္ဂတိမိ-ဆင်းရဲခြင်း၌...၏၊ ဣဒ္ဓ ပစ္စယော-သက်၊ ဒလိဒ္ဒေါ-ဆင်းရဲသူ၊ သုသ-သောသနေ-ခြောက်သွေ့ခြင်း၌...၏၊ ဝါ၊ သုစ-သောကေ-

၆၇၁။ ရန္တု၊ ပေ၊ ဥဒ္ဒေါ-ရန္တု သပ္ပါဒယော ဣတိ ရန္တု-မြေစသော သတ္တဝါတို့ နှစ်သက်ရာဖြစ်သောကြောင့် အပေါက်အကြားသည် ရန္တုမည်၏၊ “ရန္တုတေတိ ရန္တု-နှစ်သက်အပ်သော အပေါက်အကြား” ဟုလည်း ပြု၊ သမ္မာ ဥဒတိ ပသဝတိ-မိမိ၌မို့သော ငါးမကရံ စသည်တို့၏ ပီတိသောမနဿကို တိုးပွားစေတတ်၏၊ ဣတိ သမုဒ္ဒေါ၊ ဣဒန္တိ အသ္မိ အာပါနိတိ သမုဒ္ဒေါ-လတက်ချိန်၌ ရေတို့ပိုမို၍ စိုစွပ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် သမုဒ္ဓမည်၏၊ သက္ကတ၌ “သမုဒြ” ဟု ရှိ၍ “သမုဒြာ” ဟု မြန်မာပြန်ရသည်၊ ဥဒ္ဓတိ ဣဒေတိ-စိုစွပ်တတ်၏၊ ဣတိ ဥဒ္ဒေါ။

ခုဒ္ဒေါ၊ ပေ၊ မုဒ္ဒေါ-ခုဒတိ ပိပါသတိ-မွတ်သိပ်တတ်၏၊ ဣတိ ခုဒ္ဒေါ၊ “ခုဒ္ဒေါစ ပေ၊ အဓမေ ကပဏေ စာပိ၊ ဗဟုမိ စတု သုတ္တိသု” ဟူသော အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် အဓမ-ယုတ်ညံ့သူ၊ ကပဏ-နှမြောစေးနဲ့သူ ဟူသော အနက်တို့၌ ဖြစ်၏၊ ဆိဒ္ဓတိ-ဖြတ်အပ်၏၊ ဣတိ ဆိဒ္ဒေါ၊ ရုဒတိ ဟိသတိတိ ရုဒ္ဒေါ၊ ဘန္တတိ ကလျာဏော ဘဝတိတိ ဘဒ္ဒေါ၊ နိန္ဒိယတေ-ကဲ့ရဲ့အပ်၏၊ ဣတိ နိဒ္ဒေါ၊ မောဒန္တိ စတာယာတိ မုဒ္ဒေါ-ဝမ်းမြောက်ကြောင်း လက်စွပ်၊ မုဒဓာတ်ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ ရှိ၏။

ဝမ်းနဲ့ခြင်း၌...၏။ ကပစ္စယော-သက်၊ ဓာတုန္တဿ-၏။ ကကာရော-ကပြု၊ [နျာသ၌ ဤသုတ်ဖြင့်ပင် ပြုသည်။] သုက္ကံ-သက်၊ ဝစ-ဝိယတ္တိယံ ဝါစာယံ၊ ဝါ၊ ဝက-အာဒါနေ-ယူခြင်း၌...၏။ ဝက္ကံ-အညှို့၊ သက-သတ္တိမှို၊ သက္ကော-သကြား၊ ဥသု-ဒါပော၊ ဥက္ကာ-မီးရှူး၊ ဝဇ-ဂတိမှို၊ အပ္ပဋိဟာတ်-မဆည်းတား အပ်ပဲ၊ ဝဇတိ-သွားတတ်၏။ ဣတိ ဝဇိရံ-(ဝဇိရစိန်)မည်၏။ မဒ-ဥမ္မာဒေ၊ မဒိရာ-သေရည်၊ ဧဝံ၊ မန္တိရံ-အိမ်၊ [ဧဝံ မဒိရံ-ဟုလည်း ရှိ၏။ မဒိရာ-ဟု ဣတ္ထိလိန်သာ ရှိသောကြောင့် မကောင်း၊] ရုဓိရံ ရုဟိရံ-သွေး၊ ရုစိရံ-တင့် တယ်သော ဝတ္ထု၊ ဗမ-ဗန္ဓနေ၊ ဗမိရော-နားထိုင်းသူ၊ [ဗမိရော-နားထိုင်းသော မိန်းမ၊ ဗမိရံ-နားထိုင်းသော နပုံ၊ ဤ ၂ ရုပ်ကား သီမူမပါ၊] တိမိရံ-အမိုက် မှောင်၊ [တိမိရော-ကား သီမူမပါ၊] သိရော-ဦးခေါင်း၊ သရ-ဟိံသာယံ၊ သရိရံ-ကိုယ်၊ ကလိလံ သလိလန္တာဒိသု-ကလိလံ၊ သလိလံ အစရှိသော ရုပ်တို့၌၊ ရဿ-ရ၏၊ လော-လပြု။ [ဒေါဓဿစ၌ စဖြင့် ပြု] ကလိလံ-အရုပ်၊ သလိလံ-ရေ၊ ကုဋီလော-အကောက်၊ ကောလိကော-ဥဩ၊ ဣစ္စာ ဒယော-တို့တည်း။

ဒလိဒ္ဓေါ ၊ပေ၊ ဥက္ကာ—ဒလတိ ဒုဂ္ဂတဘာဝံ (ဆင်းရဲသူ၏ အဖြစ်သို့) ဂစ္ဆတိတိ ဒလိဒ္ဓေါ၊ သောစတိ ဧတေနာတိ သုက္ကံ-စိုးရိမ်ကြောင်း သက်၊ သောသတိ ဧတေနာတိ သုက္ကံ-ခြောက်သွေ့ကြောင်း သက်၊ ကပစ္စည်း သက်၊ ဓာတုန် "စ-သ"ကို ကွစိဓာတု ဖြင့် ကပြု၊ ဝစတိ သြဒနံ-ထမင်းကို ပြောဆို တောင်းရမ်းတတ်၏၊ ဣတိ ဝက္ကံ၊ ဝကတိ သြဒနံ အာဒါတိတိ ဝါ ဝက္ကံ၊ သကတိ သမတ္ထေတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ ဣတိ သက္ကော၊ ဥသတိ ဒဟတိ-ပူလောင်တတ်၏၊ ဣတိ ဥက္ကာ။

မဒိရာ ၊ပေ၊ သရိရံ—မဇ္ဇတိ တောယာတိ မဒိရာ-မူးရစ်ကြောင်း သေရည်၊ မန္တန္တိ၊ ဧတ္တာတိ မန္တိရံ-ဝမ်းမြောက်ရာ အိမ်၊ မဒိ-မောဒနေ၊ ဧဝံ ဖြင့် ဣရပစ္စည်းချင်း တူ ကြောင်းကို ညွှန်းသည်၊ စမ္မေန-အရေဖြင့်၊ ရန္တိယတေ-ပိတ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ ရုဓိရံ၊ ရုဓ-အာဝရဏေ၊ ရုဟတိ ပဝတ္ထတိတိ ရုဟိရံ၊ ရုဟ-ဇေနနေ၊ ရောစတိ-တင့်တယ်၏၊ ဣတိ ရုစိရံ၊ ဗမိယတေ ဗန္တိယတေ-နှောင်ဖွဲ့အပ်၏၊ ဣတိ ဗမိရော၊ တိမု-တေမနေ၊ တိမန္တိ ဧတ္ထ ရာဂေနာတိ တိမိရံ-ရာဂဖြင့် စိုစွပ်ရာ အမှောင်၊ သိ-သေဝါယံ၊ ကုသုမာဒိ ဟိ-ပန်း အစရှိသည်တို့သည်၊ သိယတိ သေဝီယတိ-မှီဝဲအပ်၏၊ ဣတိ သိရော၊ သရိယတေ ဟိံသီယတေတိ သရိရံ။ [အဘိဓာန်တို့၌ ဤရပစ္စည်းဖြင့် "သရိရ" ဟုချည်း ရှိ၍ ဣကို ဒိဗပြု။]

ကလိလံ ၊ပေ၊ ဣစ္စာဒယော—ကလ-သင်္ချာနေ၊ ကလတိ ပဝတ္ထတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ကလိလံ-ဂဟနံ-ရှုပ်ထွေးသော အရပ်၊ သလ-ဂမနေ၊ သရတိ ဂစ္ဆတိ (စီးသွား တတ်၏) ဣတိ သလိလံ၊ ကုဋ-ကောဋီလျေ-ကွေ့ကောက်သည်၏ အဖြစ်၌...၏၊ အကုဋီ-နဂိုက မကောက်ပဲ၊ ကုဋီလတ္တံ အဂမိ-အကောက်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီ။

၆၇၂။ ပတိတော ဟိဿ ဟေရဏံ ဟီရဏံ။ ။ ပတတိတော-ပတိ ဥပသာရမှ၊ ပရဿ-သော၊ ဟိဏ္ဏတိ၊ ဧတဿဓယတုဿ-၏။ ဟေရဏံ ဟီရဏံ ဣတိ၊ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ၊ ဟိ-ဂတိမိုး၊ ပတိပုဗ္ဗော၊ ပတိ ပက္ခေ-ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ကို၊ မဒ္ဒိတွာ-နိမိနင်း၍၊ ဂစ္ဆတိ-ဖြစ်တံ၏။ ဣတိ အတ္ထေ-၌၊ ကိစ္စာတိ-သုတ်ဖြင့်၊ ကိပစ္စယော-သက်၊ ကိလောပေ-ကိချေပြီး သော်၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ ဟေရဏံ ဟီရဏံ အာဒေသာ (ဟောန္တိ)၊ ဣ လောပေါ-ဏချေ၊ တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ-ဖြင့်၊ ပတိသဒ္ဓါဒိဿ-ပတိသဒ္ဓါ၏ အစ သရ၏၊ ဝုဒ္ဓိ-ပြု၊ ပါတိဟေရံ၊ ပါတိဟီရံ-တန်ခိုးပြာတိဟာ။

ယဒါပန-ကား၊ ဟရ-ဟရဏေ-ဆောင်ယူပယ်ရှားခြင်း၌...၏၊ ဣတိ ဓာတု-ဤဓာတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ တဒါ-၌၊ ပတိပက္ခေ-ဆန့်ကျင်ဘက် တို့ကို၊ ဟရတိ-ပယ်ရှားတတ်၏၊ ဣတိ-အနက်၌၊ ပါတိဟာရိယံ-မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣပပစ္စည်းဖြင့်လည်း၊ သိဒ္ဓံ-ပြီး၏။

၆၇၃။ ကချဒိဟိ ကော။ ။ ပေ၊ ကဗ္ဗိ-ဆေဒနေ-ဖြတ်ခြင်း၌...၏၊ ကပစ္စယေ-ကို၊ ကတေ-သော်၊ ကွစိဓာတုတျာဒိနာ-ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ နိဂ္ဂဟိတဉ္စာတိဝါ-သုတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဣကာရာ နုဗန္ဓဿ-ဣ အနုဗန် ရှိသော၊ ဓာတုတုဿ-ဓာတ်၏ အစ၌၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော-လာ။ [“ဓာတ်၏ အစ”ဆိုသော်လည်း နိဂ္ဂဟိတ သရသို့ အစဉ်လိုက်သောကြောင့် အစသရ၏ နောက်၌ လာရမည်၊] ကလောပေါစ-ကံ အနုဗန်ကိုလည်းချေ၊ [ကွစိဓာတုဖြင့် ကံ အနုဗန်ချေ၊ အသရ ကျန်ရစ်သည်၊] နိဂ္ဂဟိတဿ-၏။

ဣတိ ကုဋီလော၊ ကုတ-အာဒါနေ၊ ကုကတိ ဂဏှာတိ-မိမိအသံဖြင့် သူတစ်ပါးအသံကို လွှမ်းယူတတ်၏၊ ဣတိ ကောကီလော၊ ကာလိယံ စသည်၌ ဣရသက်၍ ရကို လပြု။

၆၇၂။ ဣလောပေါ-[ဏံ အနုဗန်ချေရာ၌ မည်သည့်သုတ်ဖြင့် ချေရမည်ဟု မပြသော်လည်း၊ ပစ္စည်း၏ အနုဗန် မဟုတ် အာဒေသ၏ အနုဗန် ဖြစ်သောကြောင့် ကွစိဓာတုဖြင့် ချေသင့်မည် ထင်သည်၊ နျာသဉ္စိကား ကာရိတံငဲ့၍၊ ကာရိတာနံ ဣ လောပံ ဖြင့်ပင် ချေ၏၊ ဆင်ခြင်။]

ယဒါပန ။ ပေ၊ သိဒ္ဓံ-ဤသုတ်ဖြင့် မစီရင်ပဲ ပြီးသော နည်းတစ်မျိုးကို ပြသော စကားတည်း၊ ပတိပုဗ္ဗ ဟရဓာတ်၊ ကတ္တားအနက်၌ ဣပပစ္စည်းဖြင့် ဣသက်၊ ကာရိတံ မုဉ်း၊ ဏံ အနုဗန်ချေ၊ အသံယောဂန္ဓဿ သုတ်ဖြင့် ဟဉ္စိ ဝုဒ္ဓိပြု၊ ဓာတ်မဟုတ်သော ပတိ၌ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၊ ယထာဂမ မိကာရောဖြင့် ဣလော၊ ပါတိဟာရိယ-ဟု ဖြစ်၏။ [ပတိသဒ္ဓါ ပစ္စာအနက်ဟော ကြံ၍ “ပစ္စာ-သမာဟိတ စသည်ဖြစ်သည်မှ နောက်၌၊ ဟရိတဗ္ဗံ ပဝတ္ထေတဗ္ဗံ-ဖြစ်စေထိုက်သော တန်ခိုးသည်၊ ပတိဟာရိယံ-မည်၏၊ ပတိဟာရိယမေဝ ပါတိဟာရိယံ” ဟု သုတ္တ ဣပပစ္စည်းသက်၍ မူလဋီကာ ရုပ်စီရင်သည်။]

ဝဂ္ဂန္တတ္ထံ-ဝဂ္ဂန္တပ္ပိ၊ ကဏ္ဍော-မြား၊ ဝါ-အပိုင်းအခန်း၊ ဥသု-မြားလည်းကောင်း၊ ပရိမာဏဉ္စ-အတိုင်းအရှည် အပိုင်းအခန်းလည်းကောင်းတည်း၊ ဧဝံ, ယဒ္ဓိ-ယဋ္ဌနေ-တီးခတ်ခြင်း၌...၏၊ ယဏ္ဍော-တီးခေါက်အပ်သော ခေါင်းလောင်းစသည်၊ ယဏ္ဍော ဝါ-လည်းရှိ၏။ [အဘိဓာန်၌ ဣတ္ထိလိန်သာ ရှိသည်။] ဝဒ္ဓိ-အာဝတ္တနေ-ချာချာလည်ခြင်း၌...၏၊ ဝါ-ဝဒ္ဓိ-ဓာရဏ ဗန္ဓန သဃာဋ္ဌေသု-ဆောင်ခြင်း၊ ဖွဲ့ခြင်း၊ ပေါင်းစပ်ခြင်းတို့၌...၏၊ ဝဏ္ဏာ-အညှာ၊ ကဒရိ-ဘာဇနတ္ထေ-တည်ရာဖြစ်ခြင်းဟူသော အနက်၌...၏၊ ကရဏ္ဍော-ကြုတ် (ဖာ, ပခြုတ်)၊ မဒ္ဓိ-မဏ္ဍနတ္ထေ-တန်ဆာဆင်ခြင်း၌...၏၊ မဏ္ဍော-ရသာဥျးရည် (ကျက်တက်ရည်)၊ သဒ္ဓိ-ဂုမ္မတ္ထေ-အပေါင်း၏အနက်၌၊ ဝါ-ပေါင်းစုခြင်း၌...၏၊ သဏ္ဍော-အပေါင်း၊ ဘဒ္ဓိ-ဘဏ္ဍတ္ထေ-ဘဏ္ဍာ၏အနက်၌၊ ဝါ-ဆဲရေး ငြင်းခုံခြင်းအနက်၌...၏၊ ဘဏ္ဍံ-ဘဏ္ဍာ၊ ပဒ္ဓိ-လိင်္ဂိဝေကလ္လတ္ထေ-လိန်၏ ချို့တဲ့သူ၏အဖြစ်ဟူသော အနက်၌...၏၊ ပဏ္ဍော-လိန်ချို့တဲ့သူ၊ ဝါ--ပဏ္ဍုက်၊ သောဧဝ-ထိုပဏ္ဍုက်သည်ပင်၊ ပဏ္ဍုကော-မည်၏၊ ဒဒ္ဓိ-အာဏာယံ-စေခိုင်းခြင်း၌...၏။ [“ကြိမ်းမောင်း နှိပ်ကွပ်ခြင်း၌” ဟုလည်းပေး၏။] ဒဏ္ဍော-ဒဏ်၊ ရဒ္ဓိ-ဟိံသာယံ၊ ရဏ္ဍော-သေသောက်ကြူး၊ တဒ္ဓိ-

၆၇၃။ ကဏ္ဍော ၊ပေ၊ **ကရဏ္ဍ**-ကဒ္ဓိဓာတ်သည် ဆေဒနတ္ထ၌ စုရာဒိတည်း၊ ကဏ္ဍယတိ ဆိန္ဒုတိ-ဖြတ်တောက်တတ်၏၊ ဣတိ ကဏ္ဍော၊ ဥသု-မြားရ၏၊ ကဏ္ဍိယတေ ဆိန္ဒုယတေ-ပိုင်းဖြတ်အပ်၏၊ ဣတိ ကဏ္ဍော၊ ပရိမာဏံ-အပိုင်းအခန်း၊ ပြည်တောင်း စသည်ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်နှိုင်း ချိန်အပ်သော တစ်ပြည် နှစ်ပြည်စသော အတိုင်းအရှည်ရ၏၊ ယဒ္ဓိယတေ-တီးခေါက်အပ်၏၊ ဣတိ ယဏ္ဍော-ခေါင်းလောင်း၊ ဆည်းလည်း၊ ခြုံစသည်တည်း၊ [ဋ္ဌသံလျှင် ချိတ်ဖြင့် “ယဏ္ဍ” ဟု ရှိစေ၊] ဝဂ္ဂန္တန္တိ အာဝတ္တန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝဏ္ဍော-ချာချာလည်ရာ ဖြစ်သောအညှာ၊ ဂဏ္ဍိယတေ ဗန္ဓိယတေ အနေနာတိ ဝါ ဝဏ္ဍော-ဖွဲ့ကြောင်း ဖြစ်သော အညှာ၊ [အဘိဓာန်၌ “ဝဏ္ဍံ” ဟု နှပုလိန်ရှိ၏။] ကရဏ္ဍတိ ဘာဇနံ ဘဝတိ-တည်ရာဖြစ်၏၊ ဣတိ ကရဏ္ဍော၊ [“ဘာဇန-ဝေဘန်ခြင်း” ဟုလည်း ပေး၏။]

မဏ္ဍ ၊ပေ၊ **ဘဏ္ဍ**-မဏ္ဍတိ-တန်ဆာ ဆင်တတ်၏၊ ဣတိ မဏ္ဍော၊ [မဏ္ဍော နိတ္ထိ ရသဂ္ဂသ္မိ-နို့မိမ်းစသည်တို့၏ အပေါ်ရည်(ရက်တက်ရည်)...အဘိဓာန်။] သဏ္ဍန္တိ ဂုမ္မန္တိ ဧတ္ထာတိ သဏ္ဍော-ပေါင်းစုရာ အစုအဝေး၊ (ဝနဏ္ဍော-တောအုပ်၊ သဏ္ဍသဏ္ဍ ဓာရိ-အပေါင်းအစုပြု၍ လှည့်လည်လေ့ရှိ၏၊ စသည်၌ပါသော “သဏ္ဍ”တည်း)၊ “ဘဒ္ဓိ-ဘသေ-ဆဲရေး ငြင်းခုံခြင်း၌” ဟု ဆို၍ “ဘဏ္ဍန္တိ ပရိဘာသန္တိ ဧတေနာတိ ဘဏ္ဍံ-သတ္တဝါတို့ အချင်းချင်း ငြင်းခုံကြောင်း ဥစ္စာ” ဟု ဓာတ္တတ္ထသင်္ဂဟ၌ ဝိဂြိုဟ်ပြု၏။

စလနတ္ထေ-တုန်လှုပ်ခြင်း အနက်၌...၏၊ ဝိတဏှော-ဆန့်ကျင်ဘက် စကား။
 [ဝိတဏှော-ဟု ဣတ္ထိလိန်ဖြင့် ထောမနိဓိ ရှိ၏။] စဉို-စဏ္ဍတ္ထေ-ကြမ်းတန်း
 ခြင်း အနက်၌...၏၊ စဏ္ဍော-ကြမ်းတန်းသူ၊ ဂဉို-သန္နိစယေ-ပေါင်းစုခြင်း
 ၌...၏၊ ဂဏ္ဍော-အိုင်းအမာ(မြင်းဖုအနာ)၊ အဉို-အဏ္ဍတ္ထေ-အဥကို ဥခြင်း
 အနက်၌...၏၊ အဏ္ဍော-အဥ၊ လဉို-ဇိဂုစ္ဆာယံ-စက်ဆုပ်ခြင်း၌...၏၊ လဏ္ဍံ-
 မစင်၊ [မောဂုလ္လာန်၌ “လဏ္ဍော” ဟု ရှိ၏။] မေဉို-ကုဉိုလတ္ထေ-ကောက်ခြင်း
 အနက်၌...၏၊ မေဏ္ဍော-ဆိတ်၊ မေဏ္ဍကော ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဧရဉို-ဟိံသာယံ။

ပဏ္ဍ ၊ပေ၊ ရဏ္ဍ-ပဏ္ဍတိ လိင်္ဂဝေကလ္လဘာဝံ ဂစ္ဆတိ-လိန်ချို့တဲ့သူ၏ အဖြစ်သို့
 ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ ပဏ္ဍော၊ ဟိနကော ကဲ့သို့ ကလာ၍ “ပဏ္ဍကော” ဟုလည်း
 ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “သောဇဝ ပဏ္ဍကော”ဟု မိန့်သည်၊ “အာဏာ-ပေသနေ”ဟု ဓာတ်
 နက်ရှိသောကြောင့် “အာဏာယံ-စေခိုင်းခြင်း၌”ဟု ပေးသည်၊ ဒဉိုဓာတ်ကား ဘူဝါဒိ
 စုရာဒိတည်း၊ ဒဏ္ဍယတိ အနေနာတိ ဒဏ္ဍော(သဲထမ်းလိုက်၊ ငွေပေးရမည် စသည်ဖြင့်)
 စေခိုင်းကြောင်း ဒဏ်တည်း။ [“ဒဏ္ဍ-ဒဏ္ဍနိပါတေ-ဒဏ်ချခြင်း၌” ဟုလည်း ဓာတ်
 ရှိ၏။] ရဏ္ဍတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ ရဏ္ဍော။

ဝိတဏှော ၊ပေ၊ ဂဏ္ဍ-ဝိသေသေန ပရောပံ ဟဒယံ(သည်) တဏှတိ စလတိ
 စတေနာတိ ဝိတဏှော-မိမိမှ တစ်ဖက်ဖြစ်သူတို့ စိတ်နှလုံး၏ အထူးတုန်လှုပ်ကြောင်း
 ဖြစ်သော ဆန့်ကျင်ဘက် (ကပ်လုံး) စကား၊ စဏ္ဍတိ-ကြမ်းတန်း၏၊ ဣတိ စဏ္ဍော၊
 တစ်နည်း-“စဏ္ဍတ္ထေ-စဏ္ဍသဒ္ဓါ၏ အနက်ဖြစ်သော နိပ်စက်ခြင်းအနက်၌”ဟု ဆိုလျှင်
 “စဏ္ဍတိ ပိဋေတိ-နိပ်စက်တတ်၏၊ ဣတိ စဏ္ဍော”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်နှင့် ညီ၏၊ ဂဏ္ဍန္တိ
 သန္နိစယန္တိ ပုဗ္ဗာဒယော ဧတ္တာတိ ဂဏ္ဍော-ပြည်စသည်တို့ ပေါင်းစုရာ အနာတည်း။
 ပါးစောင်ကို ဟောရာ၌ “ထမင်းစသည်တို့ ပေါင်းစုရာ ပါးစောင်” ဟု ဆို။

အဉို-အဏ္ဍတ္ထေ၊ အဏ္ဍော—“အဏ္ဍတ္ထေ-အဥဟူသော အနက်၌”ဟုသာ ဖြစ်သင့်
 သော်လည်း “ကြိယံ ဓာရေတိတိ ဓာတု”အရ ဓာတ်ဟူသည် ခြိမ်အနက်ကို မဟော၊
 ကြိယာအနက်ကိုသာ ဟော၏၊ “အဥ”ဟူသည်ကား ခြိမ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် အဥနှင့်
 စပ်သော ကြိယာတိုင်အောင်ယူ၍ “အဥကို ဥခြင်းအနက်၌”ဟု ပေးရသည်၊ ဌာနုပစာ
 ဟု မှတ်၊ “ယတြ-အကြင်ဓာတ်၌၊ ဒဗ္ဗနိဒ္ဒေသော-ခြိမ်ဖြင့် အနက်ကို ညွှန်ပြခြင်းသည်။
 ဟောတိ၊ တတြ-ထိုဓာတ်၌၊ တန္တိန္ဒြကြိယာ ဝိသေသော-ထိုခြိမ်၌ တည်သော ကြိယာ
 အထူးကို၊ လက္ခဏေ-မှတ်အပ်၏”ဟု ကပ္ပဒုမ၌ ဆိုကြောင်းကို ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ (ပဉို
 ဓာတ်)၌ မိန့်သည်၊ အဏ္ဍတိ အဏ္ဍံ ကရေတိ-အဥကို ပြုတတ်၏၊ ဣတိ အဏ္ဍော။

လဏ္ဍော ၊ပေ၊ စုရော-လဏ္ဍိယတေ ဇိဂုစ္ဆိယတေ-စက်ဆုပ်အပ်၏၊ ဣတိ လဏ္ဍံ
 (လဏ္ဍော)၊ မေဏ္ဍတိ ကုဉိုလဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ မေဏ္ဍော၊ က လာ၍ “မေဏ္ဍကော”

ဧရဏ္ဍော-ကြက်ဆူပင်၊ ခဋိ-ဆေဒနတ္ထေ၊ ခဏ္ဍော-သကြားနီ၊ မဒိ-ဟာသေ၊ မန္တော-ဉာဏ်နဲ့သူ၊ ဝါ-သူငယ်၊ ဣဒိ-ပရမိဿရိယေ-လွန်စွာ အစိုးရသူ၏ အဖြစ်၌...၏၊ ဣန္ဒော-သိကြား၊ စဒိ-ဣစ္ဆာ ကန္တိသု-လိုချင်ခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်းတို့၌...၏၊ စန္ဒော-လ၊ ခုရ-ဆေဒနေ၊ ခုရော-ခွါ၊ ဝါ-သင်တန်း၊ ဣစ္စာဒိ။

ကောတိ ဝတ္တတေ။

၆၇၄။ ခါဒါမ ပေ၊ ခန္ဓာ။ ။ ပေ၊ ခါဒ-ဘက္ခနေ၊ ဇာတိဇရာမရဏာ ဒီဟိ-ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏ အစရှိကုန်သော၊ သံသာရဒုက္ခေဟိ-သံသာရာ ဆင်းရဲတို့သည်၊ ခဇ္ဇတိ-ခဲစားအပ်၏၊ ဣတိ ခန္ဓော-ခန္ဓာမည်၏၊ (ခန္ဓာ ၅ ပါးတည်း)၊ အမ-ရောဂေ-နာကျင်ခြင်း၌...၏၊ အန္ဓော-သူကန်း၊ ဂမ၊ သပ္ပ-ဂတိမှို၊ ဂန္ဓော-အနံ့၊ ကွစိဂ္ဂဟဏေန-(ကွစိဓာတု၌) ကွစိသဒ္ဓါကြောင့်၊ ကလောပါဘာဝေ-ကကျေခြင်း မရှိရာ၌၊ ခန္ဓကော အန္ဓကော ဂန္ဓကော-ခန္ဓကော ပေ၊ ဂန္ဓကောဟု ဖြစ်၏။

အထဝါ၊ ရာသဋ္ဌေန-အစုဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ခန္ဓော-ခန္ဓာမည်၏၊ ဂန္ဓ-သူ့စနေ-ထင်ရှားပြခြင်း၌...၏၊ အတ္တနော-မိမိ၏၊ နိဿယဿ-မှီရာ

လည်း ဖြစ်၏၊ ဧရဏ္ဍတိ ရောဂံ ဟိသတိ-ရောဂါကို ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ ဧရဏ္ဍော၊ ခဏ္ဍိယတေ ဆိဇ္ဇတေ-ပိုင်းဖြတ်အပ်၏၊ ဣတိ ခဏ္ဍော၊ [“ဥစ္ဆဝိကာရ ဝိသေသော-ကြံ သကြားအထူး” ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ဖွင့်သည်]၊ မန္တတိ-ဝမ်းမြောက်လွယ်တတ်၏၊ ဣတိ မန္တော၊ ဉာဏ်မရှိ၍ သူများပြောလျှင် ဝမ်းမြောက်လွယ်သူ လှည့်နှင့် ကလေးစသူ တည်း၊ ဣန္ဒတိ ပရမိဿရိယံ ကရောတိ-အလွန်အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်၏၊ ဣတိ ဣန္ဒော၊ စန္ဒိယတေ ဣစ္ဆိယတေ-လိုလားအပ်၏၊ ဝါ၊ ကန္တိယတေ-နှစ်သက်အပ်၏၊ ဣတိ စန္ဒော၊ ခုရတိ ဆိန္ဒတိ-ဖြတ်တတ်၏၊ ဣတိ ခုရော။

၆၇၄။ ခန္ဓော ပေ၊ ဂန္ဓော-“ဇာတိပိ ဒုက္ခာ ပေ၊ သံခိတ္တေန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ”ဟူသော ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ်ကို မှီး၍ “ဇာတိ ပေ၊ သံသာရဒုက္ခေဟိ ခဇ္ဇတိ”ဟု ဆိုသည်၊ ခန္ဓသံယုတိ ခဇ္ဇနိယဝဂ်၌ “အတိတံ ပါဟံ ပေ၊ ရူပေန ခဇ္ဇိ-ငါ့ကို အတိတ်၌ လည်း ရူပက္ခန္ဓာက ခဲစားအပ်ပြီ”ကို မှီလျှင် ခန္ဓာသည် ခဲစားတတ်ရကား “ခါဒတိတိ ခန္ဓော”ဟု ကတ္တုသုတ်လည်း သင့်၏၊ စက္ခုနာ-မျက်စိဖြင့်၊ အမတိ ရုဇ္ဇတိ-ကျင်နာ တတ်၏၊ ဣတိ အန္ဓော၊ ဝါတေန-လေသည်၊ နိယမာနော-ဆောင်အပ်သည်၊ (ဟုတ္တဝ-ဖြစ်၍)၊ ဂစ္ဆတိ-အရပ်တစ်ပါးသို့ ပြန်နဲ့သွားတတ်၏၊ ဣတိ ဂန္ဓော။

ကလောပါဘာဝေ ပေ၊ ဂန္ဓကော —ကွစိဓာတုသုတ်၌ ကွစိသဒ္ဓါမြစ်သောကြောင့် က် အနုဗန် မကျေလျှင် ခန္ဓကော စသည်ဖြစ်၏ဟု ဆိုသောကြောင့်၊ ခန္ဓ စသည် ပြုရာဝယ် နှံ၌ သရမပါလျှင် ကပ်ဖွယ် သရမရှိရကား သရပါသည်-ဟု မှတ်၊ နှာသဉ္စိ ကား ကပစ္စည်း မသက်ပဲ ခန္ဓော စသည်ကို ကွိပစ္စည်းသက်၍ ရုပ်တွက်၏။

ခြင်ကို၊ ဂန္ဓနတော သူစနတော-ထင်ရှားပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂန္ဓော-ဂန္ဓမည်၏။

၆၇၅။ ပဋ္ဌာဒီဟိ ဟျလံ။ ။ ပဋ္ဌ ဣစ္ဆေဝမာဒိဟိ-ပဋ္ဌအစံရှိကုန်သော၊ ဓာတုဟိ-မှ နောက်၌လည်းကောင်း၊ ပါဠိပဒိကေဟိ-ပါဠိပဒိကပုဒ်တို့မှ နောက်၌လည်းကောင်း၊ အလပစ္စယော-အလပစ္စည်းသည်၊ ဟောတိ။ [သိ၌ “အလပစ္စယော”ဟု ရှိသည်။] အဓ-သည်လည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌ-သည်လည်းကောင်း၊ ဂတိမိ၊ ပဋ္ဌ-ကြီးပွားမှုသို့ ရောက်ခြင်း၌၊ အလ-စွမ်းနိုင်သည်တည်း၊ တစ်နည်း၊ ပဋ္ဌ-အဝတ်အရာ၌၊ အလ-စွမ်းနိုင်သည်တည်း၊ သမတ္ထ-စွမ်းနိုင်သည်တည်း၊ ဣတိအတ္ထေ-၌၊ ဣမိနာ-ဤသုတ်ဖြင့်၊ အလပစ္စယော-သက်၊ သိန္တိ-သိသုတ်ဖြင့်၊ အမာဒေသော-အံ ပြု၊ ပဋ္ဌလံ-အပေါင်း၊ ဝါ-အမိုး၊ ပဋ္ဌလာနိ-တို့။ [“ပဋ္ဌလာ”ကား ဣတ္ထိလိန်နှင့် ရောင်မှားဖွယ် ရှိ၍ သိဒုဒေတိုင်း “ပဋ္ဌလာနိ”ဟု ရှိစေ။]

ဇာလဂါ ၂၀၆၊ ဂန္ဓော-ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်၊ အခြားနည်းဖြင့် ပြီးပုံကို ပြသော ဝါကျတည်း။ “ရာသဋ္ဌေန ဓန္ဓော” ၌ ဓန္ဓသဒ္ဓါသည် ဓာတ်ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောပုဒ် မဟုတ်၊ ရာသိအနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက ပုဒ်တည်း-ဟူလို၊ “ဂန္ဓ-သူစနေ”အရ “အတ္တနော နိဿယ-မိမိမိရာ ခြင်ကို၊ ဂန္ဓေတိ သူစေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏။ ဣတိ ဂန္ဓော”ဟု ပြု၊ အနံမရှိလျှင် ပန်းစသော ခြင်တို့ မထင်ရှား၊ အနံကြောင့်သာ ထင်ရှားရသည်-ဟူလို၊ ဂန္ဓဓာတ်၊ အပစ္စည်းတည်း။

၆၇၅။ ဓာတ်ကြိသောနည်း၌ “ပဋ္ဌ+အလံ”သည် ဝိဂြိုဟ်စစ်မဟုတ်၊ ဝိဂြိုဟ်ပြုလုပ်ဖို့ရန် ပြသော ဝိဂြိုဟ်ပြုတည်း။ ဆိုင်ရာ သာဓနနက် ထင်ရှားအောင် ဝိဂြိုဟ်ပြုရလိမ့်မည်၊ ပါဠိပဒိက ကြိသောနည်း၌ကား “ပဋ္ဌ+အလံ”သည် ဝိဂြိုဟ်ပင် တည်း။ ဤပါဠိပဒိက ကြိသောနည်း၌ နာမ်နှင့် ပစ္စည်း ချဉ်းစပ်သောကြောင့် ပဋ္ဌလံ စသည်တို့ကို တဒ္ဓိတ်ပုဒ်ဟု ဆိုရလိမ့်မည်။ “ပဋ္ဌ+အလံ”ဟူသော ဝါကျ၌ အလံသဒ္ဓါသည် အရဟတိအနက် ဝဋီပက္ခိတ္တအနက်ကို ဟောသော နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ပဋ္ဌလံ၌ပါသော “အလံ”ကား ပစ္စည်းတည်း။

ပဋ္ဌ-ဂတိမိ ၂၀၆၊ ပဋ္ဌလံ — အလံကို သမတ္ထဟု ဖွင့်သဖြင့် အရဟတိ အနက်ရှိသော အလံသဒ္ဓါဖြစ်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်။ ပဋ္ဌဓာတ်သည် ဂတိအနက် ရှိ၏။ ထိုရောက်ခြင်းအနက်၌ စွမ်းနိုင်သည်-ဟု ဆိုသဖြင့် “ပဋ္ဌတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတိ-တိုးပွားခြင်းသို့ ရောက်တတ်၏”ဟူသော ဝိဂြိုဟ်နှင့် အဓိပ္ပာယ် ထပ်မံသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် “ပဋ္ဌတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတိတိ ပဋ္ဌလံ”ဟု မောဂ္ဂုလ္လာန် ဝိဂြိုဟ်ပြုသည်။ သမူဟော-အပေါင်းရ၏။ ဤကား ပဋ္ဌကို ဓာတ်ကြိသောနည်းတည်း။ [ဗျာသ၌ကား အလံကို “နိရတ္ထကံ”ဟု ဖွင့်သေး၏။] တစ်နည်း၊ ပဋ္ဌသဒ္ဓါသည် အဝတ်ပုဆိုးဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ပဋ္ဌလသဒ္ဓါလည်း အမိုးဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ [ဆဒနံ ပဋ္ဌလံ ဆဒ္ဓံ”အဘိဓာန်။] အဝတ်သည် ဖုံးကာတတ်သဖြင့် အဝတ်ကိစ္စ၌ ထိုက်တန်လျော်ကန် စွမ်းနိုင်ရကား၊ ပဋ္ဌ-အဝတ်

တထာ, ကလ-ကလလေ-ရေတွက်ခြင်း၌...၏။ ကလလံ-ညံ့၊ ကုသ-ဆေဒန+တူတ+ဒါန+သဉ္စယေသု-ဖြတ်ခြင်း၊ ထင်ရှားရှိခြင်း၊ ပေးခြင်း၊ ပေါင်းစုခြင်းတို့၌...၏။ ကုသလံ-ကုသိုလ်၊ ယဒါပန-၌ကား၊ သလ+လူ+လာ ဣတိ-သလဓာတ်၊ လူဓာတ်၊ လာဓာတ်ဟူသော၊ ဓာတု-ဓာတ်သည်။ (ဟောတိ)၊ တဒါ-၌၊ ကုစ္ဆိတာနံ-စက်ဆုပ်အပ်သော အကုသိုလ်တို့ကို၊ သလနတော-တုန်လှုပ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကုသာနံ-ကုသမည်သော အကုသိုလ်တို့ကို၊ လဝနတော-ရိတ်ဖြတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ၊ ကုသောဝိယ-သမန်းမြက်ကဲ့သို့၊ လဝန

အရာ၌၊ အလံ-စွမ်းနိုင်သော အမိုးသည်၊ ပဋ္ဌလံ-မည်၏။ ဤကား ပဋ္ဌကို ပါဠိပဒိက ကြံသောနည်းတည်း။ [“သတ္တကိစ္စပဋ္ဌလာနိ- ၇ထပ်သော မျက်လွှာတို့ကို” စသည်၌ ပဋ္ဌလ-ကား အမိုးအကာနှင့် တူသော မျက်လွှာကို ဟော၏၊ မျက်စိရောဂါ (တိမ်သလာ) အနက်ကိုလည်း ဟော၏။]

ကလ-ကလလေ, ပလလံ—တထာနောင် “ကလလေ” ဟုသာ တွေ့ရ၏။ နျာသ၌ “ကလ-ကလလေ” ဟု ရှိ၏။ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ “ဂဏနေ-သင်္ချာနေ” ဟု ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ကလလေကို “ရေတွက်ခြင်းအနက်” ဟု ဆိုလိုက်သည်။ “ကလိယတိ ပရိမိယတိ ဥဒကံ ဧတေနာတိ ကလလံ၊ ဧတေန-ဤညွှံဖြင့်၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ကလိယတိ ပရိမိယတိ= ရေတွက် နှိုင်းချိန်အပ်၏။ ဣတိ ကလလံ” ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပြုသည်။ “ကလ” သဒ္ဓါသည် “ကုတသ-သုက်” ဟူသော အနက်ဟောဟုလည်း ထောမနိဓိ ဆို၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ကလကို ပါဠိပဒိကကြံ၍ “ကလေ-သုက်အရာ၌+အလံ-ထိုက်တန်လျော်ကံသော (သုက်ကြောင့်ဖြစ်သော) ကလလရေကြည်သည်။ ကလလံ-မည်၏” ဟု ဆို၊ “ပဋ္ဌမံ ကလလံ ဟောတိ” စသည်၌ လာသော ကလလရပ်တည်း။ [သိမ္မံ၌ “အလ, ကလ-ကလိလေ၊ အလံ, ကလံ” ဟု ရှိ၏။ ဤ “ကလ-ကလလေ, ပလလံ” ဟု မပါ။]

ယဒါ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ—ကား ဤသုတ် အစီအရင် မဟုတ်၊ တစ်နည်းအားဖြင့် ပြီးပုံကို ပြသော ဝါကျတည်း။ ကုကို ကုစ္ဆိတအနက်ဟော ကြံ၍ “သလ-စလန သံဝရဏေသု” ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် “ကုစ္ဆိတေ-စက်ဆုပ်အပ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ သလယန္တိ စလယန္တိ-လှုပ်ရှားစေတတ်၊ ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်၏။ ဝါ-ဧတေန-ဤကုသိုလ်ဖြင့်၊ ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်အပ်သော အပါယ်တံခါးကို၊ သလန္တိ သံဝရန္တိ-ပိတ်ရကုန်၏။ ဣတိ ကုသလံ၊ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်ပြုစေလို၍ “ကုစ္ဆိတာနံ သလနတော ဟု ပြသည်။ ကုသဒ္ဓါပပဒ, သလဓာတ်, သဗ္ဗတော ဈျာတွာဝိဝါဖြင့် အပစုည်း။

ကုသာနံ လဝနတော။ ။ ကုသ၌ ကုသဒ္ဓါပပဒ သိဓာတ်၊ ကုစ္ဆိတေန-စက်ဆုပ်ဖွယ်သော အခြင်းအရာဖြင့်၊ သေန္တိ-သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ ကိန်းတတ်ကုန်၏။ ဣတိ ကုသာ၊ ဤဝိဂြိုဟ်အရ-အကုသိုလ်ကို ကုသဟု ခေါ်၏။ ထို့နောက် “လု-ဆေဒနေ” ဓာတ်ဖြင့် “ကုသေ လုနာတိ ဆိန္ဒတိတိ ကုသလံ” ဟု ပြု၊ ကုသ သဒ္ဓါပပဒ, လု+အ။

တော-ရိတ်တတ် ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကုသေန-
ဉာဏ်သည်။ လာတဗ္ဗတ္တာ-ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊
[“ဝါ”မလို] ကုသလန္တိ-ကုသလံဟူ၍၊ အပစ္စယေန-အပစ္စည်းဖြင့်၊ ရူပသိဒ္ဓိ-
ရုပ်ပြီးပုံကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ကဒ-မဒေ-ယစ်မှူးခြင်း၌...၏။ ကဒလံ-ငှက်ပျောပင်၊ ဘဂန္ဓ-သေစနေ-
သွန်းလောင်း ယိုစီးခြင်း၌...၏။ ဘဂန္ဓလံ-ဘဂန္ဓိုလ်နာ၊မေခ-ကဋိဝိစိတ္တေ-
ခါးကို ဆန်းကြယ်အောင်ပြုခြင်း၌...၏။ မေခလံ-ခါးစီးကြိုး (ခါးပတ်)၊
မေခလာဝါ-မေခလာဟု ဣတ္ထိလိန်လည်း ရှိ၏။ ဝက္က-ရုက္ခတစေ-သစ်ခွံ၏။

ကုသောဝိယ လဝနတောဝါ။ ။ကုသသဒ္ဓူပ ပဒ လူဓာတ်ဖြင့်ပင် တစ်နည်းပြုပြန်
သည်။ ထို့ကြောင့် “ဝါ”ပါရသည်။ “ကုသတိ ဆိန္နတိ-ကိုင်သူလက်ကို (အထက်အောက်
၂ ဖို့လုံး) ဖြတ်တတ် (ရှုတတ်)၏။ ဣတိ ကုသော”အရ သမန်းမြက်ကို ကုသဟု
ခေါ်၏။ ကုသောဝိယ လုနာတိ ဆိန္နတိ-သမန်းမြက်ကဲ့သို့ ဥပုန္နကိလေသာ အနုပုန္န
ကိလေသာ ၂ ဖို့လုံးကို ဖြတ်တောက်တတ် ရှုတတ်၏။ ဣတိ ကုသလံ။

ကုသေန လာတဗ္ဗတ္တာ။ ။ကုသဒ္ဓူပ ပဒ+သာဓာတ်၊ အပစ္စည်းဖြင့် “ကုစ္ဆိတာနံ-
စက်ဆုက်အပ်သော အကုသိုလ်တို့ကို၊ သာတိ-နည်းပါးအောင်လည်း ပြုတတ်၊ ကုန်ဆုံး
အောင်လည်း ပြုတတ်၏။ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ကုသံ-မည်၏။ ဉာဏ်ရ၏။ ကုသေန-
ဉာဏ်သည်။ လာတဗ္ဗံ-ယူထိုက်၏။ ဣတိ ကုသလံ။ [ဉာဏသမ္ပယုတ်၌ ဉာဏ်က
တိုက်ရိုက်ယူ၍၊ ဝိပုယုတ်၌ ပကုပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကုသိုလ်ဖြစ်အောင် ဉာဏ်က ယူ
သည်။] ကုသသဒ္ဓူပ ပဒ+“လာ-အာဒါနေ”ဓာတ်နောင် အပစ္စည်းတည်း၊ ဤသို့
အပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသောကြောင့် “အပစ္စယေန ရူပသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု မိန့်သည်။ [သိဟိဋ္ဌ
မူ၌ “အပစ္စယေန၊ ကပစ္စယေန ဝါ”ဟု ၂ မျိုးလာ၏။ ကပစ္စည်း သက်လျှင်လည်း
(ကံ) အနုဗန်ချေ။]

ကဒ ပေ၊ ကဒလံ-ကဒလကို ထောမနိဓိ၌ “ရတ္တာရုက္ခ-ငှက်ပျောပင်”ဟု ဆို၏။
သို့သော် ပုလ္လိန်ဟု ဆိုသည်။ “ကဒတိ မဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ကဒလံ၊ ဧတေန-ဤသစ်ပင်
၏ အသီးဖြင့်၊ ကဒတိ မဇ္ဇတိ-ပျော်မြူး မေ့လျော့တတ်၏”ဟု ပေး၊ [ကဒလီ ပရိယာယ်
ရတ္တာကို “ရံ(မေထုနရာဂဂ္ဂိ)-မေထုနရာဂမီးကို၊ ဘာတိ ဝဇ္ဇတိ-တိုးတောက်စေ
တတ်၏” ဟု ပြုသော ဝိဂြိုဟ်နှင့် အဓိပ္ပာယ် ညှိလေ။] “ကဒ”နာမ်ပုဒ်ကို မတွေ့ရ၊
ထို့ကြောင့် “ကဒနံ-မှူးယစ်ခြင်း၊ ကဒေါ-ခြင်း”ဟု ပြု၍ “ကဒေ-ယစ်မှူးပျော်မြူးခြင်း၌၊
အလံ-၏။ ဣတိ ကဒလံ” ဟု ကဒ ပါဠိပဒိကနောင် အလ သက်ပုံကို ကြ။

ဘဂန္ဓလံ-ဘဂန္ဓတိ သိဉ္စတိ အရည့်အရွဲကို သွန်ချသကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ
ဘဂန္ဓလံ၊ [ဘဂံ-မိန်းမအင်္ဂါဇာတ်ကဲ့သို့ ဖြစ်အောင်၊ ဒါရယတေ-ဖောက်ခွဲတတ်၏။
ဣတိ ဘဂန္ဓရော”ဟု ဆိုလျှင် ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်။] ဘဂန္ဓနံ-အရည့်အရွဲကို သွန်ချခြင်း၊
ဘဂန္ဓော-ခြင်း၊ ဘဂန္ဓေ-၌၊ အလံ+ဘဂန္ဓလံ၊ ထောမနိဓိ၌ ပုလ္လိန်ဟု ရှိ၏။ ဝစ္စမဂ်
အနီးအပါး၌ ပေါက်တတ်သောဂရင်ဂျီနာကိုပင် “ဘဂန္ဓိုလ်”ဟု ဆိုသတတ်။

အမူအရာ၌...၏။ ဝက္ကလံ-လျော်တေ (သစ်ခွံ အဝတ်)၊ တက္က-ရုက္ခသိလေ
 သေ-သစ်စေးကို ပြုခြင်း၌...၏။ တက္ကလံ-သစ်စေး၊ ပလ္လ-နိန္ဒုဋ္ဌာနေ-ချိုင့်ဝှမ်း
 ရာ အရပ်ဖြစ်ခြင်း၌...၏။ ပလ္လလံ-အိုင်ငယ်၊ သဒ္ဓါ-ဟရိတေ-စိမ်းစိုခြင်း
 ၌...၏။ သဒ္ဓါလံ-စိမ်းစိုသော အရပ်၊ ပရလောပေါ-နောက်အ,ကို ချေ။

မူလ-ပတိဋ္ဌာယံ-တည်ရာ ဖြစ်ခြင်း၌...၏။ မုလာလံ-ကြာစွယ်၊ ရဿ
 တ္တံ-မူ၌ ရဿပြု၊ ဗိလ-နိဿယေ-မှီရာဖြစ်ခြင်း၌...၏။ ဗိလာလံ-ပေါက်
 ဆား၊ ဝိဒေ-သတ္တယံ၊ ဝိဒါလံ-ဆေးဒန်း၊ စဉို-စက္ကိက္ကေ-ကြမ်းတန်းသူ၏
 အဖြစ်(ကြမ်းတန်းခြင်း)၌...၏။ စက္ကာလော-ဒွန်းစက္ကာ၊ ဒီယတ္တံ-မုလာလံမှ
 စ၍ အကို ဒီယပြု။

မေဓလံ |ပေ၊ တက္ကလံ-မေဓတိ ကဋိဝိစိတ္တံ ကရောတိ-ခါးကို ဆန်းကြယ်အောင်
 ပြုတတ်၏။ ဣတိ မေဓလံ၊ မေဓနံ-ခါးကို ဆန်းကြယ်အောင် ပြုခြင်း၊ မေခေါ-
 ခြင်း၊ မေခေ-ခါးကို ဆန်းကြယ်အောင် ပြုခြင်း၌+အလံ-စွမ်းနိုင်သော ခါးစီးကြိုး
 (ခါးပတ်)သည်၊ မေဓလံ-မည်၏။ ဝက္ကတိ ရုက္ခတစော ဘဝတိ-သစ်ခွံဖြစ်၍ ဖြစ်တတ်
 ၏။ ဣတိ ဝက္ကလံ၊ ဝက္ကေ-သစ်ခွံအရာ၌+အလံ၊ ဣတိ ဝက္ကလံ၊ တက္ကတိ-သစ်စေးဖြစ်
 ၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ တက္ကလံ၊ တက္ကေ-သစ်စေးအဖြစ်၌+အလံတိ တက္ကလံ။

ပလ္လလံ |ပေ၊ သဒ္ဓါလံ-ပလ္လတိ-ချိုင့်ဝှမ်းရာ အရပ်ဖြစ်၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ
 ပလ္လလံ၊ [“ပလ္လ-ဂတိမှီ၊ ပလ္လတိ ဥဒကံ အာဂစ္ဆတိ ဧတသ္မာတိ ပလ္လလံ-ရေ၏ ထွက်လာ
 ရာ (နည်းသောရေရှိသော အိုင်)” ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ဝိဂြိုဟ်ပြု၏။] ပလ္လေ-ချိုင့်ဝှမ်းရာ
 အရပ်၌၊ အလံတိ ပလ္လလံ၊ သဒ္ဓတိ ဟရိတော ဘဝတိ-စိမ်းစိမ်းစိုစို ဖြစ်တတ်၏။
 ဣတိ သဒ္ဓလံ-၏။ စိမ်းစိုသောအရပ်၊ သဒ္ဓေ-စိမ်းစိုသော အရပ်၌၊ အလံ-ဖြစ်ထိုက်
 သော နေဇာမြက်သည်။ သဒ္ဓလံ-၏။ ဤသို့ယခုစာတို့၌ “သဒ္ဓလံ ချည်း ရှိ၏။ သီမူ၌
 ကား “သဒ္ဓါ-ဟရိတေ၊ သဒ္ဓါလံ”ဟု ရှိသောကြောင့် “ပရလောပေါ”ဟု ဆိုသည်။

မုလာလံ ဗိလာလံ-မူလတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဧတ္တာတိ မုလာလံ-ကြာပင်၏ တည်ရာ
 ကြာစွယ်ကြာရင်းဟည်း၊ မူလေ-အရင်း၌+အလံ၊ မုလာလံ၊ [“မူဠာလံ”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်
 ရှိ၏။] မူလဓာတ် ကြံရာ၌ အလမှ အကိုလည်း ဒီယပြုရဦးမည်၊ ထိုဒီယနှင့် မူ၌
 ရဿကို ကွစာဒိမဇ္ဈတ္တရာနံဖြင့် ပြု-ဟု နှာသ ဆိုသည်။ မူလကို ပါဠိပဒိက ကြံရာ၌
 ကား လံခွင်း ချေ၊ အလမှ အကို ဒီယပြု၊ နောက်၌လည်း ဤနည်းပင်၊ ဗိလာတိ နိဿ
 ယတိ-မှီ၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ဗိလာလံ၊ ဗိလေ-မှီရာ၌+အလံတိ ဗိလာလံ၊ [ပေါက်
 ဆားဟု ဓာတုတ္ထသဂြိုဟ် ပေး၏။ “ဗိဠာလော-ကြောင်”ဟုလည်း ဆိုကြ၏။]

ဝိဒါလံ စက္ကာလော-ဝိဇ္ဇတိ-ထင်ရှားရှိ၏။ ဣတိ ဝိဒါလံ၊ ဝိဒေ-ထင်ရှားဖြစ်
 ခြင်း၌+အလံတိ ဝိဒါလံ၊ နပုလ္လိန် “ဝိဒါလံ”ကို “ဟရိတလေ”ဟု ထောမနိမိ ဖွင့်၏။
 စက္ကေတိ ပိဋေတိ-နှိပ်စက်တတ်၏။ [ကြမ်းတန်း-ဆိုသည်မှာ နှိပ်စက်တတ်ခြင်းပင်-

ဝါ-ဂတိဂန္ထ နေသု၊ ဝါလံ-ရေ၊ ဝါ-ပန်းမ၊ ဝသ-အစ္ဆာဒနေ-ဖုံးလွှမ်းခြင်း ဌ်...၏။ ဝသလော-ယုတ်မာသူ၊ ပစိ-ဝိတ္တာရေ၊ ပစလော၊ ပဉ္စာလော-ပဉ္စာ လတိုင်း၊ ပဉ္စန္ဒ ရာဇုန်-ငါးယောက်သော မင်းတို့အား၊ အလံ-ထိုက်၏၊ ဣတိ ပိ၊ ပဉ္စာလော-မည်၏၊ မစ-စောရေ-ခိုးခြင်းဌ်...၏၊ မစလော-ခိုးသူ၊ [သီမူဌ် “မစ-ရောစေ-တင့်တယ်ခြင်းဌ်...၏၊ မစလော-တင့်တယ်သူ”] မုသ-ထေယျေ-ခိုးခြင်းဌ်...၏၊ မုသလော-ကျည်ပွေ။

ဂေါတ္ထု-ဝံသေ-အန္တယ်စပ်ခြင်းဌ်...၏၊ ဂေါတ္ထုလော-မြေခွေး၊ ပုထု-ဝိတ္တာ ရေ-ပြန်ကျယ်ခြင်းဌ်...၏၊ ပုထုလော-ပြန်ကျယ်သည်၊ ဗဟု-သင်္ချာနေ- ရေတွက်ခြင်းဌ်...၏၊ ဗဟုလံ-များသည်၊ ပရလောပေါ-နောက်သရကို ချေ၊

ဟူလို၊] ကို စဏ္ဍာလော-ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပြုသည်၊ စဏ္ဍေ-ကြမ်းတန်းမှုဌ်+အလံ ကုတိ စဏ္ဍာလော။

ဝါလံ ဝသလော-နပုလ္လိန် ဝါလသဒ္ဓါသည် “အဏ္ဏော နီလံ ဝနံ ဝါလံ”ဟု ရေဟော ပရိယာယ်၌လည်းကောင်း “ဟိရိဝေရဉ္စ ဝါလဉ္စ”ဟု ပန်းမ(ဆေးပင်တစ်မျိုး) ပရိယာယ် ၌လည်းကောင်း ဝါ၏၊ ဝါတိ ဂစ္ဆတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ ဝါလံ-(ရေ)မည်၏၊ ဝါတိ ဂစ္ဆတိ-ထုံးဖွဲ့တတ်၏၊ ဣတိ ဝါလံ-(ပန်းမ)မည်၏၊ ပုလ္လိန်ဖြစ်လျှင်ကား ဆံပင်- သားမြီး အနက်ကိုလည်း ဟောသေး၏၊ [ဝါကို ပါဠိပဒိက ကြံဖို့ ခဲယဉ်း၏၊ သို့ဖြစ်၍၊ “ဝါ+အလံတိ ဝါလံ”ဟု မပြုသင့်၊] “ဝါဠော-သားရံ”ဟု လကို ဋ္ဌပြု၍လည်း ရှိသေး၏၊ ဝသီယတိ အစ္ဆာဒီယတိ-(မတင့်တယ်သဖြင့်) ဖုံးထားအပ်၏၊ ဣတိ ဝသလော၊ [“ဝသ-ပဏ္ဍရဏေ”ဟု ကြံ၍ “ပါပမဓမ္မ-တို့ကို၊ ဝသတိ ပဏ္ဍရတိ-ယိုချတတ်၏၊ ဣတိ ဝသလော”ဟုလည်း ပြု၊] ဝသေ-ဖုံးထားခြင်းဌ်+အလံတိ ဝသလော။

ပစလော၊ ပဉ္စာလော-ပစလော၏ အနက်ကို မတွေ့ရ၊ ပဉ္စလောနှင့် အနက်တူကြိ သည်၊ ပစိယတိ ဝိတ္တာရိယတိ-ချဲ့အပ်၏၊ ဣတိ ပစလော၊ ပဉ္စာလော၊ ပဉ္စ-ဟူသော သင်္ချာပါဠိပဒိက ပုဒ်နောင် အလပစ္စည်းဖြင့် “ပဉ္စန္ဒ+အလံတိ ပဉ္စာလော”ဟု ပြု၊ သီမူဌ် ပဉ္စာလောချည်း ရှိ၏၊ တိုင်းနိုင်ငံကို ဟောရာ၌ ပုလ္လိန် ဗဟုဝစ်ဟု အဘိဓာန် ဆိုသော ကြောင့် “ပဉ္စာလာ”ချည်း ရှိလျှင် သာ၍ ကောင်းမည်။

မစလော မုသလော-ဤပုဒ်၏ အနက်ကို အဘိဓာန်၌ မတွေ့ရ၊ “မစတီတိ မစလော”ဟု ပြု၍ မြန်မာမှု သီမူဆိုတိုင်း “ခိုးသူ;တင့်တယ်သူ”ဟု ပေးရတော့သည်၊ မုသတိ ဧတေနာတိ မုသလော-ကျည်ပွေ (ကျပွေ)ဖြင့် နှက်၍ လုယက်ခိုးယူကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် မုသလမည်သည်၊ မုသေ-လုယက် ခိုးယူခြင်းဌ်+အလံတိ မုသလော။

ဂေါတ္ထုလော ပေ၊ ပရလောပေါ-“ဂေါတ္ထုလော-ပုထုလော-ဗဟုလံ” ဤ ၃ ပုဒ်၌ ပဌမနည်း အလို (ဂေါတ္ထုဓာတ် ပုထုဓာတ်ဟု မရှိရကား) ဂေါတ္ထု-ပုထု-ဗဟု

ယဒါ ပန-ကား၊ လာ- အာဒါနေ-ယူခြင်း၌...၏။ ဣတိ ဓာတု-ဤဓာတ်
သည်။ (ဟောတိ)၊ တဒါ-၌၊ ဂေါတ္ထု-အနွယ်ကို၊ လာတိ-ယူတတ်၏။ ဣတိ
ဂေါတ္ထုလော၊ ဧဝံ၊ ပုထုလော-ပြန်ကျယ်သည်။ ဗဟုလံ-များသည်။

မင်္ဂ-မင်္ဂလ္လေ-မင်္ဂလာ၏ အဖြစ်၌...၏။ မင်္ဂလံ-မင်္ဂလာ၊ ဗဟ-ဝုဒ္ဓိမိ-ကြီး
ပွားခြင်း၌...၏။ ဗဟလံ-ထူထဲသော ဝတ္ထု၊ ကဗိ-သဉ္ဇရဏေ-ကောင်းစွာ
လှည့်လည်ခြင်း၌...၏။ (သဉ္ဇလနေ-ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။) ကမ္မလံ-ကမ္မလာ
(သားမွေးခြုံထည်)၊ သဗိ-မဏ္ဍနေ-တန်ဆာဆင်ခြင်း၌...၏။ သမ္မလံ-လမ်း
စာ ရိက္ခာ၊ နိဂ္ဂဟီတာဂမော-လာ၊ သဗလော ဝါ-အပြောက်အကျား ဟော
သော သဗလောလည်း ရှိ၏။ အဂ္ဂ-ဂတိကောဋီလ္လေ- အသွား ကောက်သည်
၏ အဖြစ်၌...၏။ အဂ္ဂလံ-တံခါးကျည် (မင်းတုတ်)၊ ဝါ-တံခါးရွက်၊ မဒ္ဓိ-

တို့ကို ပါဠိပဒိက ကြံ၍ ဥနောင် အလပစ္စည်းမှ အသရကို ချေရသည်။ ဂေါတ္ထုမိ-
အနွယ်စပ်ခြင်း၌+ပုထုမိ-အပြန်အကျယ် (အများအပြား)၌+ဗဟုမိ-အများ၌+အလံ
ဣတိ ဂေါတ္ထုလော-စသည် ပြု၊ [ကောသီယတိ အက္ခောသီယတိ-ဆဲရေးအပ်၏။
ဣတိ ကောတ္ထု" ဟု ရှိ၏။ သဒ္ဓနိတိနှင့် ဤကျမ်း မြန်မာမူ၌ "ဂေါတ္ထု"ဟု ရှိ၏။
သီမူ၌ကား "ကောတ္ထု" ပင်။]

ယဒါ ၊ပေ၊ ဗဟုလံ-ဂေါတ္ထု၊ ကောတ္ထု၊ ဗဟုသဒ္ဓါပ ပဒ "လာ-အာဒါနေ"ဓာတ်
နောင် အပစ္စည်းသက်၍ "ဂေါတ္ထုလော" စသည်ဖြင့် တစ်မျိုး ပြီးသေး၏။ ဤသုတ်နှင့်
မဆိုင်၊ ပုထု-အများကို (အပြန်အကျယ်ကို)၊ ဗဟု-အများကို+လာတိ-ယူတတ်၏။
ဣတိ ပုထုလော၊ ဗဟုလံ-မည်၏။

မင်္ဂလံ ၊ပေ၊ သဗလော-မင်္ဂလာ၏ အဖြစ်ဟူသည် တိုးတက် ကြီးပွားခြင်း၊
ကြက်သရေရှိခြင်း၊ ဣက္ခာရုံတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းတည်း။ မင်္ဂန္တိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆန္တိ ဧတေနာတိ
မင်္ဂလံ-တိုးပွားခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော မင်္ဂလသုတ်လာ မင်္ဂလာ အမျိုးမျိုး
တည်း။ မင်္ဂ-တိုးတက် ကြီးပွားခြင်း၌+အလံတိ မင်္ဂလံ၊ ဗဟတိ ဝုဒ္ဓိံ ဂစ္ဆတိတိ ဗဟလံ၊
ဗဟေ-ကြီးပွားခြင်း၌+အလံတိ ဗဟလံ၊ ကမ္မတိ သဉ္ဇရတိ-လှည့်လည်တတ်၏။ ဣတိ
ကမ္မလံ၊ ကမ္မေ-လှည့်လည်ခြင်း၌+အလံတိ ကမ္မလံ၊ "သဗိ-မဏ္ဍနေ" ဟု တစ်ညီ
တစ်ညွတ်ထည်း ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။ သမ္မတိ မဏ္ဍေတိ-(လမ်းခရီး၌) တန်ဆာသဖွယ်
ဖြစ်၏။ ဣတိ သမ္မလံ၊ သမ္မေ-တန်ဆာဆင်ခြင်း၌+အလံတိ သမ္မလံ၊ ဤသဗိဓာတ်ဖြင့်
"သမ္မတိ မဏ္ဍေတိ-သဘောမတူသော အဆင်းဖြင့် တန်ဆာဆင်သကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။
ဣတိ သဗလော" ဟု ဖြစ်သေး၏။

ဘူသယံ-တန်ဆာဆင်ခြင်း၌...၏။ မဏ္ဍလ-အဝင်းအဝိုင်း၊ ကုဋိ-ဒါဟေ-
ပူလောင်ခြင်း၌...၏။ ကုဏ္ဍလ-နားဇောင်း၊ ကုဏ္ဍဒါ။

၆၇၆။ ပုထဿ၊ ပေ၊ မောဝါ။ ။ ပုထုက္ကတိ ဧတဿ ဓာတုဿ-
၏။ ပုထု ပထ ကုတိ ဧတေ အာဒေသာ ဟောန္တိ။ ဝါ-အချို့သော ပထအပြု
နောက်၌၊ အမပစ္စယောစ-အမပစ္စည်းသည်လည်း၊ (ဟောတိ)၊ အယံ ဝါ
သဒ္ဓေါ၊ ကုစတ္ထော-ကုစိ အနက်ရှိ၏။ [“အချို့၌” ဟု ပေးဟူလို၊] ပုထု-
ဝိတ္တာရေ-ချဲ့ဖြန့်ခြင်း၌...၏။ ပတ္တဋ္ဌာ-ပြန့်ကျယ်၏။ ကုတိ အတ္ထေ၊ ကိ
ပစ္စယော-သက်၊ ကုမိနာ၊ ပုထု ပထာဒေသာ-ပုထုအပြု၊ ပထအပြုတို့သည်။
(ဟောန္တိ)၊ ကိလောပေါ-ချေ၊ ကုတ္တိယံ-ကုတ္တိလိန်၌၊ ဤပစ္စယော-ဤပစ္စည်း
သက်၊ ဩသရေဓာတိသုတ္တေ-၌၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ အဝါဒေသော-အဝ ပြု၊
ပုထဝီ၊ ပထဝီ-မြေ၊ ထဿ-ထ၏။ ဌတ္တံ-ဌပြု၊ အမပစ္စယေ-၌၊ ပထာဒေ
သော-ပထပြု၊ ပထမော-ရှေးဦးစွာသော အရာ။

အဂ္ဂလံ၊ ပေ၊ ကုဏ္ဍလံ—အဂ္ဂတိ ကုဋီလံ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ အဂ္ဂလံ၊ အဂ္ဂေ-
ကောကံကောကံ ကွေးကွေးဖြစ်ခြင်း၌+အလံတိ အဂ္ဂလံ၊ မဏ္ဍိယတိ ဘူသီယတိ-တန်
ဆာဆင်အပ်၏။ ကုတိ မဏ္ဍလံ၊ မဏ္ဍေ-တန်ဆာ ဆင်ခြင်း၌+အလံတိ မဏ္ဍလံ၊
ဗံသေန-ပုတ်တိုက်ခြင်းဖြင့်၊ ကုဏ္ဍတိ ဒဟတိ-နားကို ပူလောင်တတ်၏။ ကုတိ
ကုဏ္ဍလံ၊ ကုဏ္ဍေ-ပူလောင်ခြင်း၌+အလံတိ ကုဏ္ဍလံ၊ [ဤဝိဂြိုဟ်များဝယ် ဓာတွတ္ထ
သင်္ဂဟ-မောဂ္ဂလ္လာန်-အတိဓာနပဒီပိကာသုစိတို့၌ မပါသမျှသည် ကြံ၍ ပြုလိုက်သော
ဝိဂြိုဟ်များတည်း။ “ကုဏ္ဍေ+အလံ” ကဲ့သို့ ပြုသမျှ၌ကား ပါဠိပဒိကနောင် အလပစ္စည်း
သက်သော တဒ္ဓိတ်နာမ်ချည်းတည်း။]

၆၇၆။ ပုထဝီ ပဌဝီ၊ ထဿ ဌတ္တံ—“ပတ္တဋ္ဌာ”သည် ပုထုဓာတ်၏ အနက်ပြတည်း။
ဝိဂြိုဟ်ကိုမူ “ပုထတိ ပတ္တတိ-ကျယ်ပြန့်တတ်၏။ ကုတိ ပုထဝီ”ဟု ပြု၊ ဒေါသေစ၌
စဖြင့် ထကို ဌပြုလျှင် “ပဌဝီ”ဟု ဖြစ်သတုံ၊ မောဂ္ဂလ္လာန် သမာသံ၌လည်း ဤ“ပထဝီ”
ရပ်ကို ပြ၏။ သို့သော် ဤ “ပဌဝီ”ကို ပါဠိ၌ အသုံးမရှိ၊ ဌမပြုပဲ ပု၏ ဥကို တေသု
ဝုဒ္ဓိဖြင့် (အ) ပြု၍ “ပထဝီ” ဟုသာ ရှိသည်။

အမပစ္စယေ၊ ပေ၊ ပထမော—ပထတိ ဝိတ္တာရော ဘဝတိ ဧတသ္မာတိ ပထမော-
ကျယ်ပြန့်ရာ အစ၊ [“ပထတိ အာဒိမိ ပဝတ္တတိတိ ပထမော”ဟုလည်း ပြု၊] ဤသုတံ
အဆိုအတိုင်းလည်းကောင်း၊ သက္ကတ၌ “ပြထမ”ဟု “ပြထ”ဓာတ်ဖြင့် ရှိသောကြောင့်
လည်းကောင်း “ပထမ”ဟု အရေးအသားပြုကြ၏။ သို့သော် ပါဠိ၌ “ပဌမ”ဟု ရှိသင့်
ကြောင်းကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ (မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယကို မှီ၍) ပြထားသည်။

၆၇၇။ သသ္မာဒီဟိ တုဒဝေါ။ ။ပေ၊ သသု-ဟိသာဂတိသု၊ တု ပစ္စယော-သက်၊ ကွစိ ။ပေ၊ ဓာတုန္တဿ-ဓာတုန်(သ်)၏၊ တကာရော-တပြု၊ သတ္တု-ရန်သူ၊ ဇန-ဇနနေ၊ ဇတ္တု-ပရုံးစွန်း၊ ဒဒ-ဒါနေ၊ ဒဒု-ပွေးနာ၊ ကုဋ္ဌ ဝိသေသော-နူနာအထူးတည်း၊ အဒ-ဘက္ခဏေ၊ အဒု-အချုပ်ထောင်၊ မဒ- ဥမ္မာဒေ၊ မဒု-ယစ်မူးသူ၊ ဣစ္စာဒိ။

၆၇၈။ ဈာဒီဟိ ဤဝရော။ ။ပေ၊ စိ-စယေ-စိခြင်း၌...၏၊ စီယတိ- စီအပ်၏၊ ဣတိ စီဝရံ-(သင်္ကန်း)မည်၏၊ ပါ-ပါနေ၊ ပါတိ-သောက်တတ် ၏၊ ဣတိ ပီဝရော-မည်၏၊ ပီနော-ဆူဖြိုးသူ(ဝသူ)တည်း။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ “ဝိ” ဓာတ်ဖြင့် “အပီဏီ-နစ်သိမ့်ပြီ၊ ဣတိ ပီဝရံ” ဟု ပြု၏။] ဓာ-ဓာရဏေ၊ ဓိဝရော-ပိုက်ကွန် စသည်ကို ဆောင်တတ်သူ၊ ကေဝဇ္ဇော-တံငါသည်၊ [ဇာလကုမာဒီနိ-ပိုက်ကွန် မြိုးစသည်တို့ကို၊ ဓာရေတီတိ ဓိဝရော။]

၆၇၉။ မုနာဒီဟိ စိ။ ။ပေ၊ စသဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ ပါဠိပဒိကေဟိစ- ပါဠိပဒိကပုဒ်တို့မှ နောက်၌လည်း၊ ဣ-ဣပစ္စည်းသက်၊ မုန-ဉာဏေ၊ မုနာ တိ-(ပစ္စုပ္ပန်လောက၊ တမလွန်လောကကို)သိတတ်၏၊ ဣတိ မုနိ၊ ဝါဓိကာ ရာ-လိုက်သော ဝါသဒ္ဓါကြောင့်၊ န ဝုဒ္ဓိ။ [အညေသုစသုတ်၌ လိုက်သော ဝါသဒ္ဓါကြောင့် မုဋ္ဌ ဝုဒ္ဓိ မပြုရ၊] ယတ-ယတနေ-အားထုတ်ခြင်း၌...၏၊ ယတတိ-အားထုတ်တတ်၏၊ ဣတိ ယတိ-(ရဟန်း)မည်၏၊ အဂ္ဂ-ဂတိ ကောဠိလ္လေ-အသွားကောက်သည်၏ အဖြစ်၌...၏၊ အဂ္ဂ-ဓီး၊ ပတ-ဂတိမှို၊ ပတိ-လင်၊ အရှင် သခင်၊ သုစ-သောစကမ္မနိ-စင်ကြယ်မှု၌...၏၊ သုစိ- စင်ကြယ်သည်၊ ရုစ-ဒိတ္တိမှို-တောက်ပခြင်း၌...၏၊ ရုစိ-အရောင်၊ ဒေသ- ပရိယေသနေ-ရှာမှီးခြင်း၌...၏၊ သီလာဒီဂုဏေ-သီလ အစရှိသော ဂုဏ် တို့ကို၊ ဒေတိ-ရှာတတ်၏၊ ဣတိ ဣသိ၊ ကု-သဒ္ဓေ၊ ကဝိ-ကဗျာဆရာ၊

၆၇၇။ သသတိ ဟိသတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်၏၊ ဣတိ သတ္တု၊ (သဒေသာနန္တရော- မိမိနိုင်ငံ၏ အခြားမဲ့၌ တည်သော၊ ရာဇာ-ရန်သူမင်းသည်၊ သတ္တု-မည်၏၊... အတိ ဓာန်)၊ [“သစ-သမဝါယေ” ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် “သစတိ သမေတိ-ပေါင်းစည်းတတ်၏၊ ဣတိ သတ္တု၊ ယဝါဒီစုဏ္ဏံ-မယောစသော စပါးမျိုးတို့၏ အမှုန့် (ပုံညက်)တည်း၊ ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ဆိုသေး၏၊ “သတ္တု-ပုံလုံး” ဟု ပေးရိုးကား မမှန်၊ ပဝါရဏာသိက္ခာပဒ အဋ္ဌကထာနှင့် ညှိ၊] ဇာယတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ဇတ္တု၊ ဇရဓာတ်ဖြင့် “ဇီရတီတိ ဇတ္တု” ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ပြု၏၊ ဒုက္ခံ ဒဒါတီတိ ဒဒု၊ အဒတိ ဘက္ခတိ-ခဲစားသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ဣတိ အဒု၊ မဒုတိ-မူးယစ်တတ်၏၊ ဣတိ မဒု၊ ဤပုဒ်၏ ပညတ်နက်ကို မတွေ့ရ။

ဝါ-ပညာရှိ၊ ဝုဒ္ဓိ-ဥကို သြဝုဒ္ဓိ ပြု၊ အဝါဒေသောစ-သြကို အဝလည်းပြု၊ ရ-သဒ္ဓေ၊ ရဝိ-နေ၊ ဒမိ-နို့ခမ်း၊ ကုဋိ-အိမ်ငယ်။

အသု-ခေပနေ-ပစ်လွှင့်ခြင်း၌...၏၊ အသိ-သံလျက်၊ ရာဇ-ဒိတ္တိမို၊ ရာဇိ-အရေး၊ ဂမု-သပွ၊ ဂတိမို၊ သပ္ပိ-ထောပတ်၊ အစ္စ-ပူဇာယံ၊ အစွံ-မီးလျှံ၊ ဇုတ-ဒိတ္တိမို၊ ဇောတိ-မီး၊ နန္ဒိ-နှစ်သက်ခြင်း၊ ဒိပိ-သစ်၊ ကိမိ-ပိုးလောက်၊ အကာရဿ-အ၏၊ ဣတ္တံ-ဣ ပြု၊ တမု-ကနိယံ-ယုံမှားခြင်း၌...၏၊ တိမိ-တိမိ မည်သော ငါးကြီး၊ ပုဇ္ဈတိ-သိတတ်၏၊ ဣတိ ဗောဓိ-(မဂ်ဉာဏ်၊

၆၇၉။ အဂ္ဂိ ၊ပေ၊ ကုဋိ-အဂ္ဂတိ ကုဋိလော ဟုတွာ ဂစ္ဆတိ-ကောက်ကောက် ကွေ့ကွေ့ဖြစ်၍ သွားတတ်၏၊ ဣတိ အဂ္ဂိ၊ ပုရတော-ရှေ့က၊ ပတတိ ဂစ္ဆတိ-သွားတတ်၏၊ ဣတိ ပတိ။ [“ပဓာနဘာဝေန-ပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပတတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ပတိ”ဟုလည်း ကြံ၊] သုစ္စတိ (ဒိဝိဒိ)-စင်ကြယ်တတ်၏၊ ဣတိ သုစိ-စင်ကြယ်သူ၊ ဖြူစင်သောအရာ၊ အဖြူရောင်၊ ရောစတိ-ထွန်းလင်း တင့်တယ်တတ်၏၊ ဣတိ ရုစိ၊ ကဝတိ ကထေတိ-ဖွဲ့ဆိုတတ်၏၊ ဣတိ ကဝိ၊ ရဝတိ ဂစ္ဆတိ-ကြိုးဝါးတတ်၏၊ ဣတိ ရဝိ၊ ယတံ-ထောပတ်ကို၊ အာဒဓာတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ ဒမိ၊ [ဓာဓာတ် ဓာဓာ ဒွေဘော်ပြု၊ ရှေ့ဓာကို အဗ္ဘာသမုညံ၊ ဒပြု၊ ရဿပြု၊ သဒ္ဓနိတိ၌ “ဒဓ-ဓာရဏေ”ဓာတ်ဖြင့် “ဇနဿ-၏၊ တုဋိ-နှစ်သက်ခြင်းကို၊ ဒဓတေ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ ဒမိ”ဟု ပြုသည်၊] ကုဋု-ဆေဒနေ၊ ကုဋုတိ ဆိန္ဒတိ-ဖြတ်တောက်တတ်၏၊ ဣတိ ကုဋိ-သစ်ပင်၊ ကိုယ်၊ ရေ၊ အနက်တို့၌ ပုလ္လိန်၊ အိမ်ငယ် အနက်၌ ဣတ္ထိလိန်၊ ဟု ထောမနိမိ ဆို၏။

အသိ ၊ပေ၊ ကိမိ-အသိယတိ ခိပိယတိ-ထိုးပစ်အပ်၏၊ ဣတိ အသိ-သန်လျက်၊ (ဒါးလွယ်)ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ်၌ ပရိယာယ် ပြ၏၊ ရာဇတိ ဒိပ္ပတိ-တောက်ပထင်ရှားတတ်၏၊ ဣတိ ရာဇိ၊ (“ရာဇတိ ပဝတ္တတိတိ ရာဇိ”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပြ၏၊) “ဝနရာဇိ-တောအရေး”စသည်၌ ပါသော အရေးအစဉ်အန်းတည်း၊ သပ္ပတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ-ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ သပ္ပိ၊ အစွိယတိ ပူဇိယတိ-ပူဇော်အပ်၏၊ ဣတိ အစွံ၊ ဇောတတိ-ထွန်းလင်းတတ်၏၊ ဣတိ ဇောတိ-မီး၊ အရောင်အဝါ၊ နန္ဒ-နန္ဒနေ၊ နန္ဒိယတေ-နှစ်သက်ခြင်း၊ နန္ဒိ-ခြင်း၊ [၎င်းပုဒ်ကို အဘိဓာန်၌ မတွေ့ရ၊] ဒိပ-ဒိတ္တိမို ဒိပ္ပတိတိ ဒိပိ။ [ဤဝိဂြိုဟ်ကိုလည်း အခြားကျမ်း၌ မတွေ့ရ၊] ကမ-ပဒဝိက္ခေပ (ခြေလှမ်းခြင်း၊ သွားခြင်း)၊ ကမတိ ယာတိ-ရွရွသွားတတ်၏၊ ဣတိ ကိမိ-ပိုးလောက်စသော ငယ်သော သတ္တဝါ၊ ဤသို့ ကမဓာတ်ဖြင့် ပြီးသောကြောင့် “အကာ ရဿ ဣတ္တံ”ဟု မိန့်သည်၊ တမတိ ကနိယံ-ယုံမှားတတ်၏၊ ဣတိ တိမိ၊ ငါးသာမန်ကိုလည်း ဟောသည်၊ (အကို ဣပြု)၊ အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသုစိ၌ “တိမု”ဓာတ်ဟု ဆို၏။

ဗောဓိ - သဗ္ဗညုတဉာဏ် အရိယာမဂ်ကို ဟောရာ၌ ဗောဓိသဒ္ဓါ၊ ဣတ္ထိလိန်၊ ဗောဓိမင်းသားဟူသော ပညတ်နက်ကို ဟောရာ၌ ပုလ္လိန်၊ ဗောဓိပင်ကို ဟောရာ၌ ပုလ္လိန် ဣတ္ထိလိန်ဟု အဘိဓာန် ဆို၏၊ ဤ၌ “ပုဇ္ဈတိ”ဟု ကတ္ထုသဘင် ပြုထားသောကြောင့်

သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်)မည်၏။ ကသ-ဝိလေခနေ-ရေးခြစ်ခြင်း၌...၏။ ကသိ-လယ်ထွန်ခြင်း၊ ကပိ-စလနေ၊ ကပိ-မျောက်သတ္တဝါ၊ ကလိ-မကောင်းမှု၊ ဗလိ-အခွန်အထုပ်၊ မသိ-မင်၊ ခနိ-အသံ၊ ဟရိ-ရွှေ၊ ဝိဿနိးနတ်၊ အရိ-ရန်သူ၊ ဂိရိ-တောင်၊ ဣစ္စာဒယော-တို့တည်း။

ပါဠိပဒကတော ပန-မှ နောက်၌ကား၊ မဟာလိ-မဟာလိမည်သော မင်း၊ ဘဒ္ဒါလိ-ဘဒ္ဒါလိ မည်သောရဟန်း၊ မဏိ-ပတ္တမြား၊ အရဏိ-ပွတ်ခုံ၊ တရဏိ-လှေ၊ ခရဏိ-မြေ၊ သရဏိ-လမ်း၊ အိမ်၊ ဓမ္မနိ-အကြော၊ ကြျရိး၊ အဝနိ-မြေ၊ အသနိ-မိုးကြိုး၊ ဝသတိ-အိမ်၊ ဣစ္စာဒိ။

သဗ္ဗညုတဉာဏ် အရိယာမဂ်ကို ရည်ရွယ်သည်ဟု သိရ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ဤဣပစ္စည်းသည် ဣတ္ထိလိန်၌လည်း ဖြစ်သည်-ဟု သိရပြန်သည်။ [“အပစ္စယော၊ ဏောဒုတိယော၊ ဣပစ္စယော ပုမေ သိယံ”ကား ဤ ဣပစ္စည်းကို ရည်ရွယ်လျှင် မမြဲ-ဟု မှတ်။]

ကသိ ပေ၊ ဂိရိ-ကသန-လယ်ထွန်ခြင်း၊ ကသိ၊ ကမ္မတိ စလတိ-မမြိမ်မသက်၊ ရောက်ရက်ခတ် လှုပ်ရှားတတ်၏။ ဣတိ ကပိ။ “ကလ-သချာနေ၊ ကလိယတိ ပမိယတိ-နှိုင်းချိန်အပ်၏။ ဣတိ ကလိ-မကောင်းမှု”ဟု မောဂ္ဂလ္လာန် ပြု၏။ မြန်မာမှု၌ ဤပုဒ်ကျ၏။ ဗလ-ပါဏနေ-အသက်ရှုရှိုက်ခြင်း၌...၏။ ဗလန္တိ ဇီဝန္တိ အနေနာတိ ဗလိ-အသက်ရှင်ကြောင်း အခွန်အထုပ်၊ ခန-သဒ္ဓေ၊ ခနတိ နဒတိ-မြည်တတ်၏။ ဣတိ ခနိ။ ဟရ-ဟရဏေ၊ မနည်-နှစ်သက်ဖွယ်ကို၊ ဟရတိ-ဆောင်တတ်၏။ ဣတိ ဟရိ-စိမ်းစိုသော အဆင်း၊ ရွှေအဆင်း၊ ဝိဿနိးနတ်၊ အရ-ဂတိမိ၊ အရတိ ဂစ္ဆတိ ပစ္စတ္တိကဘာဝန္တိ အရိ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သူ၊ ရန်သူ၊ ဂိရ-နိဂ္ဂိရဏေ-ထွေးအန်ခြင်း၌...၏။ ဂိရတိ နိဂ္ဂိရတိ-ဆေးမြစ် စသည်ကို ထွေးအန်တတ်၊ ပေါက်ဖွားတတ်၏။ ဣတိ ဂိရိ။ [“နိဂ္ဂိရဏေ-မျိုးခြင်း”ဟု ပေးသည်ကို ဆင်ခြင်။]

မဟာလိ ပေ၊ ဝသတိ - “မဟတ္တံ လာတိ ဂဏှာတိ-မြတ်သူ၏အဖြစ်(ဂုဏ်)ကို ယူတတ်၏။ ဣတိ မဟာလော”ဟု မဟန္တ သဒ္ဓါပ ပဒ လာဓာတိ အပစ္စည်းဖြင့် ပြီးပြီးနောက်၊ ထိုမဟာလဟူသော ပါဠိပဒကပုဒ်နောင် ဤသုတ်ဖြင့် ဣပစ္စည်းသက်၊ ဘဒ္ဒိ-ကောင်းသောအရာကို၊ အာလာတိ ဂဏှာတိတိ ဘဒ္ဒါလော၊ ဘဒ္ဒသဒ္ဓါပ ပဒ အာပုဗ္ဗလာဓာတ်၊ မနတိ မဟဂ္ဂဘာဝံ ဂစ္ဆတိ-အဖိုးများစွာ ထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်တတ်၏။ ဣတိ မဏော (နကို ဏပြု)၍ မနဓာတိ အပစ္စည်းဖြင့် ပြီးပြီးမှ ထို “မဏ”ဟူသော ပါဠိပဒကနောင် ဣ ပစ္စည်းသက်၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား မနဓာတိနောင် တစ်ခါ ထည်း ဣ ပစ္စည်းသက်၊ အရိယတိ ဂမိယတိ-ရောက်အပ်၏။ ဣတိ အရဏော၊ အရဓာတ်နောင် ယု ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးပြီးမှ ဣ ပစ္စည်းသက်၊ ပွတ်ခုံရ၏။ တရတိ-လွန်မြောက်တတ်၏။ ဣတိ တရဏော၊ ဣသက်၊ တရဏိ၊ ခရတိ-ဆောင်ထားတတ်၏။ ဣတိ ခရဏော၊ ဣသက်၊ ခရဏိ၊ သရိယတေ ဂစ္ဆိယတေ - သွားအပ်၏။ ဣတိ

၆၈၀။ ဝိဒါဒိဟျူရော။ ။ပေ၊ ဝိဒ-လာဘော၊ အနာသန္နတ္တာ-မနိးသည် ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိန္နိတုံ-ရခြင်းငှာ၊ အလံ-မထိုက်၊ ဣတိ အတ္ထေ၊ ဥရ ပစ္စယော-သက်၊ ဝိဒူရော-ဝေးသော တောင်၊ ဝိဇ္ဇူရော ဝါ-လည်းရှိ၏၊ ဝိဒူ ရေ-ဝေးသော တောင်၌၊ ဇာတော-ဖြစ်သော ရတနာသည်၊ ဝေဒူရော-မည်၏၊ မဏိ-ပတ္တမြားတည်း၊ ဝလ၊ ဝလ္လ-ဓာရဏ ဗန္ဓုနေသု-ဆောင်ခြင်း၊ ဖွဲ့ခြင်းတို့၌...၏၊ ဝလ္လူရော-အမဲခြောက်၊ မသ-အာမသနေ-သုံးသပ်ခြင်း ချွဲ...၏၊ မသူရော-ပဲရာဇာ၊ သိဒ-သိင်္ဂါရေ-တင့်တယ်စမျှယ်ခြင်း၌...၏၊ သိန္နူရော-ဆုံးမှုန့်၊ (ဟင်းသပဒါး)၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော-လာ၊ ဒု-ဂတိမှ၊ ဒူရော-အဝေး၊ ကု-သဒ္ဒေ၊ ကူရော-ထမင်း၊ ကပု-ဟိံသာတံက္ကလဂန္ဓေသု-ညှဉ်းဆဲ ခြင်း၊ သစ်စေးနံ့တို့၌...၏၊ ကပ္ပူရော-ပရုပ်၊ ဒွိတ္တံ-ပဒွေဘော်လာ၊ မယ-

သရဏော၊ ဣသက်၊ သရဏီ၊ ဓမ္မန္တိ ဧတာယ ဝိဏာဒယော(စောင်းစသည်ကို တီးမှုတ် ကြောင်း) ဣတိ ဓမ္မနာ၊ ဣသက်၊ ဓမ္မနိ၊ သတ္တေ အဝတိ ရက္ခတိတိ အဝနာ၊ ဣသက်၊ အဝနိ၊ အသီယတိ ခိပီယတိ-ပစ်လွှင့်အပ်၏၊ ဣတိ အသနာ၊ ဣသက်၊ အသနိ၊ ဝသန္တိ ဧတ္တာတိ ဝသတာ၊ ဣသက်၊ ဝသတိ၊ သီမုဉ် “ဝသတိ”ဟုရှိ၏၊ မြန်မာမူ၌ “အသနိ”လည်း ကျသည်။ [အရဏီစသည်၌ ဤပစ္စည်းသက်၍ “အရဏီ၊ တရဏီ၊ ဓရဏီ၊ သရဏီ၊ ဓမ္မနိ၊ အဝနိ၊ ဝသတိ” ဟု ရှိလျှင် ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်၊ မဟာလိ စသည်၌ တစ်ခါထည်း ဣပစ္စည်းသက်၍လည်း ပြီးနိုင်၏။]

၆၈၀။ ဝိဒူရော- “အနာသန္နတ္တာ”ဟူသော ဟိတ်ကို ထောက်၍ “အလံ-မထိုက်”ဟု ပေးလိုက်သည်။ ဝေးသည့်အတွက် ရဖို့ (ရောက်ဖို့) ခဲယဉ်းသော တောင်တည်း၊ လုံးလုံး မရောက်နိုင်”ဟု ကား ဆိုလို၊ ထို့ကြောင့် “ဝိန္နိယတေ ဒုက္ခေ န လတ္တတေ-ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ် ရောက်အပ်၏၊ ဣတိ ဝိဒူရော”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၊ ဤမျှလောက်သာ ဤသုတ်နှင့် ဆိုင်သည်။ “ဝိဒူရေ+ဇာတော၊ ဝေဒူရော=မဏိ”ဟူသော ဇာတတဒ္ဒိတ်ကား ဗဟုသုတ အကျိုးငှာ စကားစပ်၍ ထည့်အပ်သော ဝါကျတည်း၊ ဒကို ဋ္ဌပြု၍ “ဝေဋ္ဌရ=ဝေဋ္ဌရိယ” ခေါ်သော ပဒမြား ရသည်။ [ဝိဒူရော၏ နောက်၌ “ဝိဇ္ဇူရော ဝါ”ဟု ပါဠိပျက် တွေ့ရ၏။ သီမုဉ် “ဝိပူရော”ဟု ရှိသည်။ ထို ၂ မျိုးလုံး အဘိဓာန် မတွေ့ရ။]

ဝလ္လူရ ။ပေ၊ **မယူရ-** “သာဓာရဏ”ဟု ရှိ၏၊ သီမုဉ် “ဓာရဏ”ဟု ရှိသည်။ “ဝလ္လိယတေ-ဓာရိယတေ-(ကြာရှည်စွာ)ဆောင်ထားအပ်၏၊ [အသားစိုက်သို့ ဓဏနှင့် မပုတ်ပဲ၊ ကြာကြာ ထားနိုင်သည်-ဟူလို၊] ဣတိ ဝလ္လူရော”ဟု ကြံ၊ မောဂ္ဂလ္လာနိ၌ “ဝလ္လ-သံဝရဏေ၊ ဝလ္လိယတိ သံဝရိယတိ-စောင့်ရှောက်အပ်၏၊ ဣတိ ဝလ္လူရော”ဟု ဆို၏၊ မသီယတိ-သုံးသပ်အပ်၏၊ ဣတိ မသူရော၊ ထောမနိခိ၌ ပုလ္လိန် “မသူရ” အတွက် “ကဋ္ဌာယ-စားတော်ပဲ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိလိန် “မသူရ”အတွက် ဝိဟိ ဘောဒ ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏၊ ထိုဝိဟိဘောဒကို ရည်ရွယ်၍ “ပြောင်းစပါး”ဟု ပြန်ကြ

ဂတိမှီ၊ မယူရော-ဥဒေါင်း၊ မဟိယံ-မြေပေါ်၌၊ ရဝတိ-တွန်တတ်၏။ ဣတိ
 ဝါ-ထိုကြောင့်လည်း၊ မယူရော-မည်၏။ ဣတိ-ဤနည်း၌၊...ဝဏ္ဏာဂမော-
 အက္ခရာ လာခြင်းလည်းကောင်း၊ ဝဏ္ဏဝိပရိယယောစ-အက္ခရာ ရှေ့ နောက်
 ပြန်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဒွေ-၂ မျိုးကုန်သော၊ ပရေ-တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝဏ္ဏ
 ဝိကာရ နာသာစ-အက္ခရာကို တစ်မျိုးတစ်ဖုံပြုခြင်း၊ ကျေပျက်ခြင်းတို့
 လည်းကောင်း၊ ဓာတုဿ-ဓာတ်၏၊ အတ္တတိသယေန-အနက်အပိုနှင့်၊
 ယောဂေါ-ယှဉ်ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဉ္စဝိခံ-၅ မျိုးအပြားရှိ
 သော၊ တံ-ထိုနည်းကို၊ နိရုတ္တံ-နိရုတ္တိနည်းဟူ၍၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။
 [ပဉ္စဝိခံနှင့် လိုက်အောင် “နိရုတ္တံ” ဟု ရှိစေ၊] ဣတိ-သို့၊...ဝုတ္တနိရုတ္တိလက္ခဏာ
 နသာရေန-ဆိုအပ်သော နိရုတ္တိလက္ခဏာကို အစဉ်လိုက်သဖြင့်၊ တေသုဝုဒ္ဓိ
 တျာဒိနာ-ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကွစိတျာဒိနာစ-ကွစိဓာတု အစရှိသော
 သုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရူပသိဒ္ဓိ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။

ဟန်တူသည်။ မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယ၌မူ “ပရာဇာ” ဟု ပြန်သည်။ သိန္နတိ-တင့်တယ်
 စမ္ဗါယံတတ်၏။ ဣတိ သိန္နန္တရော၊ ဒုယတေ (ဒုက္ခေန ဂမိယတေ)-ဆင်းရဲစွာ
 သွားအပ်၏။ ဣတိ ဒူရော၊ [ဒုသဒ္ဓုပ ပဒ အရဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့်လည်း “ဒုက္ခေန
 အရိယတေ ဂမိယတေတိ ဒူရော” ဟု ပြုသေး၏။] ကဝတိ သဒ္ဓံ ကရောတိ ဧတေနာတိ
 ကူရော-အသံပြုကြောင်း ထမင်း၊ [အဘိဓာန်၌ နပုလ္လိန် ရသယရုပ်ဖြင့် “ကုရံ” ဟု ရှိ၏။]
 ကပတိ အတ္တနော ဂန္ဓေန အညံ ဂန္ဓံ ဟိသတိတိ ကပ္ပူရော-မိမိအနံဖြင့် အခြားအနံကို
 ညှဉ်းဆဲတတ်သော ပရုပ်၊ [ကပိဓာတ်ဟု ဓာတုတ္တသင်္ဂဟ ဆို၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ကပ္ပ
 ဓာတ်ဖြင့် “တုဒ္ဓိ-နှစ်သက်ကြောင်းကို၊ ဥပ္ပါဒေတုံ-ငှာ၊ ကပ္ပတိ သက္ကောတိ-စွမ်းနိုင်
 ၏” ဟု ပြု၏။] မယတိ ဂစ္ဆတိတိ မယူရော-သွားတတ်သော ဥဒေါင်း၊ [နျာသ၌
 “ဘူမိ မဟန္တော-မြေကို ပူဇော်လျက်+ယာတိ-သွားတတ်၏” အရ “မဟယ” ဟု ဆိုလို
 လျက် တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဟ ချေ၊ မယနောင် ဥရ သက်” ဟု ဆိုသေး၏။]

မဟိယံ ၊ပေ၊ **မယူရောတိ** ၊ပေ၊ **ဝေဒိတဗ္ဗာ**—မဟိသဒ္ဓုပ ပဒ “ရ-သဒ္ဓေ” ဟူသော
 ဓာတ်နောင် ကွပစ္စည်းဖြင့် “မဟိရ” ဟု ပြီးသင့်လျက်၊ တေသုဝုဒ္ဓိ သုတ်ဖြင့် (ထိုသုတ်၌
 ဝိကာရ-အရ) ဟကို ယပြု၊ (ထိုသုတ်၌ အာဒေသ-အရ) ဤကို ဥပြု၍လည်းကောင်း၊
 ဓာတ်အရာ၌ ကွစိဓာတုဖြင့် ရ၌ ဥကို အ-ပြု၍လည်းကောင်း၊ “မယူရ” ဟု ပြီးရသည်။
 ထို့ကြောင့် “တေသုဝုဒ္ဓိတျာဒိနာ ကွစိတျာဒိနာစ” ဟု သုတ် ၂ ခုကို ပြထားသည်။
 [နည်း ၄၀ ၌ကား “မဟိယံ ရဝတိ” ကို အတ္တတိသယနည်း ဟု ဆိုလေ၏။ “မဟိယံ
 ရဝတိတိ မယူရော တိပိ ပဋန္တိ၊ တဒါပန မဟိသဒ္ဓုပ ပဒ၊ ရ-သဒ္ဓေတိမသာရူပံ”-
 ဟူသော နျာသနှင့်မညီ၊ နိရုတ္တိလက္ခဏာ ၅ မျိုး အကျယ်ကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ၊
 တဒ္ဓိတ်-တေသုဝုဒ္ဓိ သုတ် အဖွင့်၌ ပြထားသည်။]

ဥဒိ-ပဝေသန ဣဒဒနေသု-ပွားစေခြင်း၊ စိုစွတ်ခြင်းတို့၌...၏။ ဥဒ္ဓိတုံ-
 မြေကို တိုးပွားစေခြင်းငှာ၊ အလံ (သမတ္ထော)-စွမ်းနိုင်၏။ ဣတိ ဥဒ္ဓန္တရော-
 (ကြွက်)မည်၏။ ခဇ္ဇ-ဘက္ခဏေ၊ ခါဒိတုံ-ခဲစားခြင်းငှာ၊ အလံ-ထိုက်၏။
 ဣတိ ခဇ္ဇရော-(စွန်ပလွန်ပင်)မည်၏။ ကုရ-အက္ခောသေ၊ အက္ခောသိတုံ-
 ဆဲရေးခြင်းငှာ၊ အလံ-ထိုက်၏။ ဣတိ ကုရရော-(ကြမ်းတန်းသူ)မည်၏။
 သု-ဟိံသာယံ၊ သူရော-ရဲရင့်သူ၊ ဝါ-နေ။

ဝေဝ။ ဟနာဒိဟိ ဣ နုတဝေါ။ ။ဟန !ပေ၊ ဣ နု တု ဣတိ
 ဧတေပစ္စယာ ဟောန္တိ၊ ဣပစ္စယေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဟန-ဟိံသာဂတိသု၊
 ဓာတုန္တလောပ ဒီဃာ။ [ဟန၌ ကုစိဓာတုဖြင့် ဓာတုန် (န်)ကို ချေ၊ ဇာန၌
 ဓာတုန်(န်)ကို ချေ၍ ဟ၏ အကို ဒီဃပြု-ဟူလို၊ ဓာတုန္တလောပေါ၊ ဒီဃော-
 ဟုလည်း ရှိ၏။] ဟနတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်၏။ ဣတိ ဟန-(မေး)၊ ဇန-ဇနနေ၊
 ဇာယတိ-ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ဇာဏု။ [မြန်မာမူ၌ ကျသည်။] ဘာ-ဒိတ္တိမိ၊
 ဘာတိ-တောက်ပတတ်၏။ ဣတိ ဘာဏု-(အရောင်)၊ ရိ-သန္တာနေ-အစဉ်
 ပြုခြင်း၌...၏။ ရယတိ-အစဉ်ပြုတတ်၏။ ဣတိ ရေဏု၊ ရဇော-မြို့မှန်တည်း။
 ခန-အဝဓာရဏေ၊ ခန္တိ (ခနတိ)-တူးဖောက်တတ်၏။ ဝါ၊ ခညတိ-တူးဖော်

ဥဒ္ဓန္တရော !ပေ၊ သူရော-ပံသု-မြေမှုန်ကို၊ ဥဒ္ဓတိ ပသဝတိ-ပွားစေတတ်(ပွလာစေ
 တတ်)၏။ တစ်နည်း-ဥဒ္ဓတိ ဣဒဒတိ-စိထိုင်းထိုင်း ဖြစ်အောင် ပြုတတ်၏။ ဣတိ
 ဥဒ္ဓန္တရော၊ ခဇ္ဇိယတေ ဘက္ခိယတေ-စားအပ်၏။ (မောဂ္ဂလ္လာန်၌ “ခဇ္ဇ-မဇ္ဇနေ-ပွတ်တိုက်
 ခြင်း၊ ခဇ္ဇိယတေ-သုတ်သင်အပ်၏” ဟု ဆို၏။) ဣတိ ခဇ္ဇရော၊ “အက္ခောသိတုံ+အလံ-
 ဆဲရေးထိုက်”ဟု ဆိုသဖြင့် “ကုရိယတေ-ဆဲရေးထိုက်၏။ ဣတိ ကုရရော”ဟု ပြု။
 “ကုရတိတိ ကုရရော”ဟု ကတ္တုသာဓ်လည်း ပြုကြ၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား ကရဓာတိဖြင့်
 က၏ အကို ဥပြု၍ “ကိဗ္ဗိသံ-ကြမ်းကြုတ်မှုကို၊ ကရောတိတိ ကုရရော”ဟု ပြု၏။
 သုနာတိ ဟိံသာတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်၏။ ဣတိ သူရော၊ ဤသို့ ဖြစ်သင့်ရာ ဝိဂြိုဟ်ကို
 ပြုဖို့ရန် “ဥဒ္ဓိတုံ အလံ” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ် ပြသည်။

ဝေဝ။ မူကွဲပုံ။ ။သီဟိဋ်မူ၌ “ဣ နု တဝေါ”ဟု မုဒ္ဒဇ ဣကို ရှေ့ထား၍ “ဣ
 ပစ္စယေ၊ ဟန-ဟိံသာဂတိသု”ဟု စချီ ပြီးလျှင် “ဟဏု၊ ဇာဏု၊ ဘာဏု”နှင့် တကွ
 “အဏု”တိုင်အောင် ဣပစ္စည်း၏ ပုံစံများကို ပြ၏။ “နုပစ္စယေ၊ ဝေ-တန္တသန္တာနေ၊
 ဝယတိတိ ဝေန၊ ဝေဏုဝါ။ ပေ၊ ဘာန”ဟု နုပစ္စည်း၏ ပုံစံကို ပြ၏။ ထိုသီဟိဋ်မူကား
 ရှင်းပေ၏။ သို့သော် ဟန စသည်၌ သက္ကတဝယ် ဒန္တဇ (န)ဖြင့်သာ ရှိ၏။ မြန်မာမူ၌
 လည်း ဣပစ္စည်း၊ နုပစ္စည်း မခြားနားဘဲ ရှုပ်ပွေနေ၏။ ထို့ကြောင့် စာသွားရှင်းသော
 သီမူအတိုင်း ရေးလိုက်သည်။

အပ်၏။ ဣတိ ခါဏု-(သစ်ဝတ်)၊ အမ-ဂတျာဒိသု-ဂတိ အစရှိသော အနက် တို့၌...၏။ အမတိ-သွားတတ်၏။ ဣတိ အဏု-(အဏုမြူ) ဓာတုန္တလော ပေါ-ဓာတုန်(မ်)ကို ရှေး၊ နုပစ္စယေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဝေ-တန္တသန္တနေ၊ ဝယတိ-အမြင်အစဉ်ကို ပြုတတ်၏။ ဣတိ ဝေန-(ဝါး)၊ ဝေဏု ဝါ-ဏုပစ္စည်း ဖြင့် ဝေဏုလည်း ရှိ၏။ ဝေ-ပါနေ၊ ဓာယတိ ဝစ္ဆံ ပါယေတိ-နွားငယ်ကို နို့ သောက်စေတတ် (နို့တိုက်တတ်)၏။ ဣတိ .ဝေန-(မွေးပြီးသော နွားမ)။ [ဤနေရာ၌ “ဘာတိတိ ဘာနု” ဟု ရှိပြန်၏။ ဏုပစ္စည်း နုပစ္စည်းဖြင့် ၂ မျိုး ရှိသောကြောင့် ပြဟန်တူသည်။]

တုပစ္စယေ-၌၊ (ဥဒါဟရဏံ)၊ ဓာ-ဓာရဏေ၊ ကြိယံ-ကို၊ ဝါ, လက္ခဏံ- မိမိလက္ခဏာကို၊ ဓာရေတိ-၏။ ဣတိ ဓာတု-(ဓာတ်)၊ သိ-ဗန္ဓနေ၊ သီယတိ ဗန္ဓိယတိ-ဖွဲ့အပ်၏။ ဣတိ သေတု-(ရေကာ တာရီး တံတား)၊ ကိ-ဓန ဝိယောဂေ-ဥစ္စာကင်ခြင်း၌...၏။ [“ဥန္နတိမိ-မြင့်တက်ခြင်း၌” ဟုလည်း ရှိ၏။] ဥဒံ-အထက်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-မြင့်တက်သွား၏။ ဣတိ ဂေတု-(တန်ခွန်၊ အလံ, မှန်ကင်း)၊ ဟိ-ဂတိမိ၊ ဟိနောတိ-ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ဟေတု-(အကြောင်း)၊ ဇန-ဇနနေ၊ ဇာယတိ-ကံကြောင့် ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ ဇန္တု-(သတ္တဝါ)၊ တနု-ဝိတ္ထာရေး၊ တနောတိ-ချဲ့ထွင်တတ်၏။ ဣတိ တန္တု-ချည် မျှင်၊ ဝသ-နိဝါသေ၊ တဒါယတ္တ ဝုတ္တိတာယ-ထိုနှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်း ရှိ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤအကြောင်း၌၊ ဖလံ-အကျိုးသည်၊ ဝသတိ- တည်နေ၏။ ဣတိ ဝတ္ထု-(တည်ရာ)၊ ကုစာဒိနာ-ဖြင့်၊ သတကာရ သံယော ဂဿ-ဋ္ဌ သံယုဂ်၏။ ဣဒေသော-တ္ထ ပြု။

ဝယတိ၊ ဓာယတိ, ဂေတု, ဝတ္ထု။ ။ ဝေဓာတ်, ဝေဓာတ်ဟု ဧကာရန္တဓာတ်ချင်း တူသော်လည်း ဝေန၌ ကာရိတ် မဝင်သောကြောင့် “ဝယတိ” ဟုလည်းကောင်း, ကာရိတ် ဝင်၍ “ဓာယတိ” ဟုလည်းကောင်း ပါ၌မှန် ရှိရသည်။ “ကိ-ဓနဝိယောဂေ” အရာဝယ် နျာသ၌ “ဓနဝိယောဂေ, ဥန္နတိမိ” ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် နောက်အနက်သာ ဤနေရာ နှင့် လျော်သည်။ ဝတ္ထုပုဒ်၌လည်း “ဝသိတုံ ဧတ္ထ အလံ ပေ၊ သာသာဒိဟိ ရုတ္ထုတိ ရုတ္ထုပစ္စယော, ရာဒိလောပေါစ” ဟူသော မြန်မာမူ အရာ၌ “ဝသတိ ဧတ္ထ ဖလံ ပေ၊ ကုစာဒိနာ သတကာရ သံယောဂဿ ဣဒေသော” ဟု သိမူ ရှိပြန်၏။ တုပစ္စည်းကို ပြရာ အခန်းဖြစ်၍ သိမူအတိုင်းသာ ကောင်းသည်။ ဝတ္ထံ ကဲ့သို့ “ဝသိတု ဖြစ်သည်အခါ ကုစိဓာတုဖြင့် ဋ္ဌသံယုဂ်ကို တွေ့ပြုပါ-ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဝသဓာတ်နောင် ရုတ္ထုပစ္စည်း သက်, ရာဒိလောပ ပြု၍ “ဝတ္ထု” ဟု ပြီးသော နည်းကား ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်။]

၆၈၂။ ကုဋ္ဌဒီဟိ ဌော။ ။ပေ၊ ကုဋ္ဌ-ဆေဒနေ၊ ကုဋ္ဌတိ ဆိန္ဒတိ-
 ဖြတ်တတ်၏။ ဣတိ ကုဋ္ဌော၊ ဗျာဓိ-နူနာတည်း။ [ကုဋ္ဌ+ဌ၊ ဋ္ဌံကို ဌ သို့
 ကပ်ရုံသာ၊ ပါဠိ-သက္ကတတို့၌ “ကုဋ္ဌ” ဟု နပုလ္လိန် ရှိ၏။] ကုသ-ဆေဒန
 ပူရဏ ဂန္ဓေသု-ဖြတ်ခြင်း၊ ပြည့်ခြင်း၊ ထင်းရှားပြခြင်းတို့၌...၏။ ကုသတိ-
 ဖြတ်တတ်၏။ ဣတိ ကောဋ္ဌော၊ ဥဒရံ-ဝမ်းတည်း၊ ဓာတုန္တလောပ ဒွိတ္တာနိ၊
 [ကွစိဓာတုဖြင့် ဓာတုန်(သ်)ချေး၊ ဋ္ဌံဒွေဘော် လာ၊] ကဋ္ဌ-မဒ္ဒနေ-နှိပ်နင်းခြင်း
 ၌...၏။ ကဋ္ဌတိ မဒ္ဒတိ-နှိပ်နင်းတတ်၏။ ဣတိ ကဋ္ဌံ-(ထင်း)၊ ကဏ-နိမိ
 လနေ-မျက်စိမှိတ်ခြင်း၌...၏။ ကဏ္ဍော-လည်မျို။ [ကဏဓာတ်ဖြင့် ကဏ္ဍ၏
 ဝိဂ္ဂဟကို မတွေ့ရ၊ ကမုဓာတ်ဖြင့် “ဩဒနာဒီနိ-ထမင်း အစရှိသည်တို့ကို၊
 ကာမေတိ-လိုလားတတ်၏” ဟုလည်းကောင်း၊ ကံသဒ္ဓူပ ပဒ ဌာဓာတ်ဖြင့်
 “ကံ (သိသံ) ဌာတိ (တိဋ္ဌတိ) ဧတ္ထ” ဟုလည်းကောင်း တွေ့ရသည်။]

၆၈၃။ မနု ဟေ သာ။ ။ပေ၊ မနု-ဗောဓနေ-သိခြင်း၌...၏။ [ဥဿ
 နုသာ-ဥဿနုသပစ္စည်းတို့သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ သိ၌ ပါသည်။] မနုတေ ဇာနာ
 တိ-သိတတ်၏။ ဣတိ မနုသော-မည်၏။ မာနုသော ဝါ-မာနုသောလည်း
 မည်၏။ ဓာတုန္တဿ-ဓာတုန်(န်)၏။ အာတ္တံ-အာပြု။ [ကွစိဓာတုဖြင့် ဖြစ်စေ၊
 ဇနာဒီနမာ-ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဖြစ်စေ အာ ပြု၊] ပူရ-ဒါန ပူရဏော
 သု-ပေးခြင်း၊ ပြည့်ခြင်းတို့၌...၏။ ပူရတိ-ပြည့်တတ်၏။ ဣတိ ပုရိသော၊
 ရဿတ္တံ-ရဿပြု။ [ကွစိဓာတုဖြင့် ပူ၌ ရဿပြု၊] ပေါသော-ယောကျ်ား၊
 ရကာရိကာရာနံ-ရ အက္ခရာ၊ ဣ အက္ခရာတို့ကို၊ လောပေါ-ချေ၊ ဝုဒ္ဓိစ-
 လည်းပြု။ [ပူရဓာတ် ဣသပစ္စည်း၊ ကွစိဓာတုဖြင့် ရနှင့် ဣချေ၊ အညေသုစ
 ဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြု၍ “ပေါသ” ဟု ဖြစ်သည်ဟူလို၊ “ပေါသယတိ-မိဘတို့ကို မွေးမြူ
 တတ်၏။ ဣတိ ပေါသော-သားယောကျ်ား” ဟု ဆိုလျှင် ပုသဓာတ် ဣပစ္စည်း
 ဖြင့် ပြီး၏။] ပုရိ-မြင့်မြတ်သော အရာ၌။ [“ပုရေ=ဥစ္စေဋ္ဌာနေ” ဟု တစ်ချို့စာ
 ရှိ၏။] သေတိ-နေတတ် ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိပိ-ထို့ကြောင့်လည်း၊ ပုရိသော-
 ၏။ [ပုရိသဒ္ဓူပ ပဒ သိဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဤသုတ်နှင့် မဆိုင်။]

သုဏ-ဟိံသာ ကုလသန္တာနေသု-ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ အမျိုးအစဉ် ပြုခြင်း
 တို့၌...၏။ သုဏတိ(ကုလံ သန္တဟတိ)-အမျိုးကို ဆက်စပ်တတ်၏။ ဣတိ
 သုဏိသာ-(ချေးမ)။ [ချေးမက သားသွီး ပေါက်ဖွားသဖြင့် အမျိုးဆက်မိ
 သောကြောင့် ချေးမကို အမျိုးဆက်ပေးတတ်သူ-ဟု ဆိုသည်။] ကု-ကုစ္ဆိတေ-

ကဲ့ရဲ့စက်ဆုပ်ခြင်း၌...၏။ ကဝိယတိ-စက်ဆုပ်အပ်၏။ [သိ၌ “ဂရဟိယတိ-
 ကဲ့ရဲ့အပ်၏”] ဣတိ ကရိသံ၊ မလံ-ကျင်ကြီး အညစ်အကြေးတည်း၊ ကုဿ-
 ကု၏။ ကရတ္တံ-ကရ ပြု၊ ဒီဃောစ-ဣကိုလည်း ဤဒီဃ ပြု၊ [ကွစိဓာတုဖြင့်
 ပြု] သု-ဟိံသာယံ၊ အန္တကာရ ဝိဓမ္မနေန-အမှိုက်မှောင်ကို ပယ်ဖျောက်သော
 အားဖြင့်၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ ဘယံ-ကြောက်ခြင်းကို၊ ဟိံသတိ-ညှဉ်းဆဲတတ်
 (ဖျက်ဆီးတတ်)၏။ ဣတိ သုရိယော၊ ရကာရဂမော-ရလာ၊ သကာရဿ-
 သ၏။ ယတ္ထဉ္စ-ယလည်းပြု။ [သု+ဣသ တေသုဝုဒ္ဓိဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ယဝမဒန
 ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ရ အက္ခရာလာ၊ ကွစိဓာတုဖြင့် သကို ယပြု၊ “သူရံ-ရဲရင့်ခြင်း
 ကို+ဇနေတိ-၏”ဟု ဆိုလျှင် ဇနေတိ တဒ္ဓိတ်၊ ဣယပစ္စည်းတည်း၊ အဘိဓာန်
 တို့၌ “သူ”လည်း ဒီဃဖြင့် ရှိသည်။] မဟ-ပူဇာယံ၊ မဟတိ-(အရှင်ကို လုပ်
 ကျွေးသောအားဖြင့်) ပူဇော်တတ်၏။ ဣတိ မဟိသော-(ကျွ)၊ မဟိယံ-မြေ၌၊
 သယတိ-အိပ်တတ်၏။ ဣတိပိ မဟိသော။ [ဤနည်းကား ဤသုတ်နှင့်
 မဆိုင်၊ မဟိသဒ္ဓါပပဒ သီဇာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဟိံ၌ ရဿပြု၊ နိဂ္ဂဟိတ် လာ၍
 “မဟိသော”ဟု ပါဠိအရို များ၏။] သိ-ဗန္ဓနေ၊ သီယတိ ဗန္ဓိယတိ-ဖွဲ့အပ်၏။
 ဣတိ သီသံ-(ဦးခေါင်း)၊ ဣစ္စာဒိ။

၆၈၄။ အက္ခရေဟိ ကာရ။ ။ အက္ခရေဟိ(အက္ခရ ဝါစကေဟိ
 ဝဏ္ဏေဟိ)-အက္ခရာကို ဟောသော ဝဏ္ဏတို့မှ နောက်၌၊ ကာရပစ္စယော
 ဟောတိ၊ တဒ္ဓိတာဒိ သုတ္တေ-၌၊ စဂ္ဂဟဏေန-ဖြင့်၊ နာမဗျပဒေသေ-နာမ်ငဲ့ပြီး
 သော်၊ သျာဒျုပ္ပတ္တိ-သက်၊ အကာရော-အ အက္ခရာသည်၊ အကာရံ-ကို၊
 အကာရေန-ဖြင့်၊ ဣစ္စာဒိ၊ အာကာရော - အာ အက္ခရာ၊ ဩကာရော၊

၆၈၄။ အက္ခရေဟိ ၊ပေ၊ ဝဏ္ဏေဟိ—[မြန်မာမူ၌ ဤသုတ် ကျနေသည်။]
 အက္ခရေဟိကို “အက္ခရဝါစကေဟိ ဝဏ္ဏေဟိ”ဟု ဖွင့်သည်။ အ၊ အာ၊ က၊ စစသော
 အက္ခရာကို ဟောသော အ၊ အာ၊ စသောဝဏ္ဏတို့နောင် ဤသုတ်ဖြင့် ကာရပစ္စည်း
 သက်၍ “အကာရ”စသည် ဖြစ်သောအခါ ပစ္စယန္တနောင် ဖြစ်၍ နာမ်ငဲ့ပြီးမှ ဝိဘတ်
 သက်နိုင်မည်။ ထိုသို့ နာမ်ငဲ့ရာ၌ အ-သည် ပုဒ်မဟုတ်၍ ပုဒ်နှင့် ပစ္စည်း ချဉ်းသော
 တဒ္ဓိတ်မဟုတ်၊ ဓာတ်နှင့် ပစ္စည်း ချဉ်းသော ကိတ်လည်း မဟုတ်၊ သမာသ်လည်း
 မဟုတ်၊ ပစ္စယန္တ နာမ်ပုဒ် တစ်မျိုးဖြစ်သောကြောင့် “တဒ္ဓိတ် သမာသ”သုတ်လာ
 စသဒ္ဓါဖြင့် နာမ်ငဲ့-ဟု ဆိုလိုဟန် တူသည်။ နျာသဒ္ဓိကား “အ-စသည်ကို ပါဠိပဒိက”
 ဟု ဆို၏။ ထိုအလို (အ)ပုဒ်နှင့် ကာရပစ္စည်း စပ်သောကြောင့် “အကာရော” စသည်တို့
 တဒ္ဓိတ်ပုဒ်တည်း။

က ကာရော၊ သကာရော၊ ဟ ကာရော၊ ဋကာရော-ဋ အက္ခရာ၊ ဧဝကာရာ ဒီသုပန-ဧဝကာရ အစရှိသည်တို့၌ကား၊ ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတိ-ရွတ်ဆိုအပ်၏။ ဣတိ၊ ကာရော-မည်၏။ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါတည်း။ ဝါ-အသံတည်း။ ဧဝ-ဧဝလည်း ဟုတ်၏။ သော-ထိုဧဝ ဟူသည်။ ကာရောစ-ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါလည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ၊ ဧဝကာရော-မည်၏။ ဧဝံ၊ ဧိကာရော-ဧိ ဟူသော အသံ၊ ဟုံကာရော-ဟုံ ဟူသော အသံ၊ သာဓုကာရော-သာဓု ဟူသော အသံ။

ဂမိသာဒိတိ-ဂမိဿန္တော ဣစ္စာ ဝါဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဟနတျာဒိဟိစ-ဟနတျာဒိနံ ဣကောဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဣပကာ-ဣပကာသုတ်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤကစ္စည်း၌၊ ဓာတုနိဒ္ဒေသေ-ဓာတ်ကို ညွှန်ပြခြင်းကို၊ (ကတ္တဗ္ဗေ-ပြုထိုက်သော်၊ ဝါ-ပြုထိုက်ရာ၌၊) ဣကာရော-ဣပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ ဝိကရဏာန္တိတော-ဝိကရဏ ပစ္စည်းသို့ အစဉ်လိုက်သော၊ တိစ-တိပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။

ဥဏာဒိပစ္စယန္တနယော-သည်။ (နိဋ္ဌိတော-ပြီ။)

ဧဝကာရာဒီသု ၊ပေ၊ သာဓုကာရော-ဧဝ စသည်တို့သည် အက္ခရာ မဟုတ်ကြ၊ ပုဒ်ဖြစ်နေ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် “ဧဝကာရ” စသည်၌ ဤသုတ်ဖြင့် ကာရပစ္စည်း မသက်နိုင်ရာ၊ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ဧဝကာရော ပန” စသည်မိန့်။ ဓာတုနံ အနေကတ္တတ္တာ-ဓာတ်တို့၏ အနက်များစွာကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ကရဓာတ်၏ ဥစ္စာရဏ အနက်ကို ယူ၍ “ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတိတိ ကာရော (သဒ္ဓါ-အသံရ၏) ဧဝစ+သော+ကာရော ဓာတိ ဧဝကာရော-ဧဝသဒ္ဓါ၊ သာဓုကာရော-သာဓုသံ”ဟု ဖြစ်သည်-ဟူလို။ [“သာဓုဣတိ ကာရော (ဆိုအပ်သော အသံတည်း၊) သာဓုကာရော-သာဓုဟု ဆိုအပ်သော အသံ”ဟုလည်း ဝိဂြိုဟ် ပြုကြသေး၏။] မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား “ကရဏံ-ရွတ်ဆိုခြင်း၊ ကာရော-ခြင်း၊ အဿ-အသဒ္ဓါကို+ကာရော-ရွတ်ဆိုခြင်းသည်၊ အကာရော-မည်၏”ဟု ပြု၍ ဧဝကာရ စသည်ကဲ့သို့ “အကာရ” စသည်ကိုလည်း သမာသံဟု ကြံသည်။

ဣကာရော ၊ပေ၊ ဣပကာ-“ဓာတုနိဒ္ဒေသေ ကတ္တဗ္ဗေ ဣကာရော ဣပစ္စယော ဝိကရဏာန္တိတော ဝိကရဏပစ္စယာနဂတော တိပစ္စယော ဘဝတိ”ဟု ဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့် “ဣကာရော ဓာတုနိဒ္ဒေသေ၊ ဝိကရဏာန္တိတော တိစ၊ ဘဝတေတ္ထ ဂမိသာဒိ၊ ဟနတျာဒိတိစ ဣပကာ”ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ၊ ဤဂါထာကား ဓာတုနိဒ္ဒေသ အရာဝယ် ဓာတ်နောင် ဣပစ္စည်း တိပစ္စည်းများ သက်နိုင်ကြောင်းကို ပြသော ဂါထာတည်း။ ဂမိဿန္တော ဣစ္စာ ဝါ-ဟနတျာဒိနံ ဣကော-စသော သုတ်များသည် ထိုကဲ့သို့ သက်နိုင်ကြောင်းကို သိစေသော ဣပကာ သုတ်များတည်း။

ကိတက သင်္ဂဟ တဗ္ဗာဒီ-တဗ္ဗ အစရှိသော ကိစ္စပစ္စည်းတို့ လည်းကောင်း၊
 ဇာတိယော-ဇာတိအစရှိသော တေကာလိကပစ္စည်းတို့ လည်း
 ကောင်း၊ နိဋ္ဌာ-တ တဝန္တ တာဝီဟူသော နိဋ္ဌပစ္စည်းတို့လည်းကောင်း၊ တဝေ
 တုနာဒယော-တဝေ၊ တုနအစရှိသော နိပါတ်ပစ္စည်းတို့လည်းကောင်း၊ တထာ-
 ထိုမှတစ်ပါး၊ မာနန္တာဒီ-မာန၊ အန္တ အစရှိသောပစ္စည်းတို့ လည်းကောင်း၊
 ဥဏာဒီစ-ဥဏာဒီပစ္စည်းတို့ လည်းကောင်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကိတကသင်္ဂဟော-
 ကိတပစ္စည်းတို့ကို သိမ်းယူရာ အခန်းသည်၊ ဆရာ-၆ ပါး ပြား၏။

ကျမ်းပြီး နိဂုံး

အခန်း ၇ ပါး သန္တိ-သန္တိခန်းလည်းကောင်း၊ နာမံ-လည်းကောင်း၊ ကာရကံ
 စ-လည်းကောင်း၊ သမာသော-လည်းကောင်း၊ တဒ္ဓိတံ-လည်း
 ကောင်း၊ တထာ-ပါး၊ အာချာတံ-လည်းကောင်း၊ ကိတကံ-ကိတ်ခန်း လည်း
 ကောင်း၊ ဣတိ-သို့၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ-ရူပသိဒ္ဓိ၌၊ ကဏ္ဍာ-အခန်းတို့သည်၊ ဣမေ
 သတ္တ-ဤ ၇ ခန်းတို့တည်း။

မှန်၏—“ဂမိဿ-ဂမုဓာတ်၏”ဟု ပေးရာ၌ ဂမိဿကို ဂမုတည်း၊ ဓာတွန် ချေ၊
 ကွစိဓာတုဖြင့် ဣပစ္စည်းသက်၊ မိ-ဣကပ်၊ နာမံဇုံ၊ သသက်၊ ဂမိဿ-ဟု ဖြစ်၏။
 တိပစ္စည်း သက်ရာ၌ကား အ-စသော ဝိကရဏ ပစ္စည်းလည်း သက်ရသည်။ ထို့ကြောင့်
 “ဝိကရဏာန္တိတော တိစ”ဟု မိန့်သည်။ ဟနတိကို ဟနတည်း၊ ဓာတွန်ချေ၊ ဘူဝါဒိတော
 အ-ယောဂဝိဘာဂဖြင့် အပစ္စည်းသက်၊ သုတ်ကြီးဖြင့် တိပစ္စည်းသက်၊ ဟနတိ ပြီး၏။
 သုဏောတိဿ-သုဓာတ်၏။ ကရောတိဿ-ကရဓာတ်၏၊ စသည်လည်းနည်းတူ။

မောဂ္ဂုလ္လာနံ၌လည်း “ဣ ကိ တီ သရူပေ”ဟု သုတ်တည်း၏။ သရူပေ-ဓာတ်သရုပ်
 ကို၊ အဘိဓေဗျေ-ဟောအပ် ဟောထိုက်သော်၊ ကြိယတ္တာ-ဓာတ်မှ နောက်၌၊ ဣ ကိ
 တိ-ဣပစ္စည်း၊ (က အနုဗန်ရှိသော) ကိပစ္စည်း၊ တိပစ္စည်းတို့သည်။ ဟောန္တိ (သုတ်နက်)၊
 ရူပသိဒ္ဓိ၌ ကိပစ္စည်းကို ဣပစ္စည်း၌ သွင်း၍ ဣ-တိ ၂ ပစ္စည်းကိုသာ ဂါထာ၌ ပြထား
 သည်။ တိပစ္စည်းသက်ရာ၌ ဝိကရဏ ပစ္စည်းသို့ အစဉ်လိုက်သည်-ဟု ဆိုသော်လည်း
 ဂတိ ဗုဒ္ဓိ-မတိ ဗုမိ စသည်တို့၌ ဝိကရဏ ပစ္စည်းမပါဘဲ တိပစ္စည်းသာ သက်သည်ကို
 လည်း တွေ့ရ၏။ [ယခုကာလ၌ကား သီလာဃသုတ်လာ “ဂိဏ”ကို ထောက်၍ ဣ
 အက္ခရာဖြင့် လည်းကောင်း၊ အချို့အရာ၌ ဥ အက္ခရာဖြင့်လည်းကောင်း ဓာတ်ကို
 ညွှန်ပြသည်-ဟု ဆိုကြသေး၏။]

တဗ္ဗာဒီ |ပေ၊ **ကိတက သင်္ဂဟော**—ကိစ္စပစ္စယန္တ နယော၊ တေကာလိက ပစ္စယန္တ
 နယော-စသည်ဖြင့် ဥဏာဒီ ပစ္စယန္တနယောတိုင်အောင် ပြခဲ့သော ၆ ခန်း၏ သင်္ဂဟ
 ဂါထာတည်း။ ဤဂါထာ ဆုံးလျှင် ကိတ်ခန်း ကုန်ပြီဖြစ်၍ “ဣတိ ရူပသိဒ္ဓိယံ ကိတဗ္ဗိ
 ဓာန ကဏ္ဍော သတ္တမော”ဟူသော နိဂုံးဝါကျသည် ဤနေရာ၌ ရှိလျှင် သာ၍ သင့်မည်
 ထင်သည်။

သန္တိနာမံ |ပေ၊ **ရူပသိဒ္ဓိယံ**—ဤဂါထာကား ရူပသိဒ္ဓိ၌ အခန်းပေါင်း ၇ ခန်း ရှိ
 ကြောင်းကို ပြသော သင်္ဂဟဂါထာတည်း။ ဤဂါထာမှ စ၍ ကျမ်းပြီးနိဂုံးကို ပြသည်။

ကျမ်းဆရာ၏ အာသီသ တေဓာ-၃ ပါး အပြားအားဖြင့်၊ သန္နိ-သန္နိကို လည်းကောင်း၊ စတုဒ္ဒါ-၄ ပါးအပြားအားဖြင့်၊ ပဒံမပိ-ပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ စတုဓာ-၄ ပါး အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဓာ-လည်းကောင်း၊ နာမိကဉ္စ-နာမိကိုလည်းကောင်း၊ ဗျာသာ-တစ်ခုယုတ် သုံးဆယ် အကျယ်အားဖြင့်၊ ဆက္ကာရကံ-ကာရက ၆ ကိုလည်းကောင်း၊ ဗျာသာ-၃၂ ပါး အကျယ်အားဖြင့်၊ ဆဿမသနမပိ-သမာသ် ၆ ပါးကိုလည်းကောင်း၊ ဆဗ္ဗေဒတော-၆ ပါး အပြားအားဖြင့်၊ တဒ္ဓိတဉ္စ-တဒ္ဓိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဋ္ဌဓာ-၈ ပါး အပြားအားဖြင့်၊ အာချာတံ-အာချာတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စယာနံ-တဗ္ဗစသောပစ္စည်းတို့၏၊ ပဘောဒါ-အပြားအားဖြင့်၊ ဆဗ္ဗိမေပိ-၆ ပါး အပြားရှိသည်လည်းဖြစ်သော၊ ကိတကံ-ကိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒီပေန္တိ-ထင်ရှားပြတတ်သော၊ ရူပသိဒ္ဓိ-ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းသည်၊ စိရ်-ကြာမြင့်စွာ၊ ဣဓ-ဤလောက၌၊ ဇနတာပုဒ္ဓိ ဝုဒ္ဓိ-သတ္တဝါအများ၏ ဉာဏ်တိုးပွားမှုကို၊ ကရောတု-ပြုပါစေသတည်း။

တေဓာ သန္နိ ၂ ပေ၊ ကရောတု-ဤဂါထာကား "စိရ် ဇနတာပုဒ္ဓိ ဝုဒ္ဓိ ကရောတု" ထောက်၍ ကျမ်းဆရာ၏ အာသီသကို ပြလိုရင်းဖြစ်သော ဂါထာဟု ဆိုလိုက်၏။ သို့ရာတွင် "သွားရင်း ဟန်လွဲ" ဆိုသလို အာသီသကို ပြရာတွင် သန္နိအပြား စသည်တို့ကို ပါ အကျဉ်းချုပ် သင်ဟ ပြသည်။ ဤဂါထာသည် ၂၁ လုံးဖွဲ့ "သဒ္ဓရာ" ဂါထာဖြစ်၍ ဒုတိယဌာန ရဂိုဏ်းရှိရမည် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒီပေန္တိ စပ်ရသော ကံပုဒ် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း "သန္နိ" ဟု ရှိရမည်။

သရ-ဗျူ-နိဂ္ဂဟိတ သန္နိအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ လောပ-အာဒေသ-အာဂမ အားဖြင့်လည်းကောင်း ၃ ပါးစီပြားသည်ကို "တေဓာ သန္နိ" ဟု ဆို၏။ နာမိ-အာချာတ်-နိပါတ်-ဥပသာရ ၄ ပါးကို "စတုဒ္ဓါပဒမပိ" ဟု ဆို၏။ ဇာတိ-ဂုဏ-ကြိယာ-ယဒိစ္ဆာနာမိအားဖြင့် ၄ ပါးကို ပြားသည်ကို "စတုဓာ နာမိကဉ္စ" ဟုလည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိလိနံ-ပုလိနံ-နပုလိနံ-အနိယတလိနံ-အ လိနံအားဖြင့် ၅ ပါးပြားသည်ကို "ပဉ္စဓာ နာမိကဉ္စ" ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။ [သဗ္ဗစသော သဗ္ဗနာမိတို့သည် အနိယတ လိင်္ဂံ၊ တုမု အမှ စသည်တို့ကား အလိင်္ဂတည်း။] ကာရက ၆ ပါးကို အကျယ်တွက်လျှင် တစ်ခုယုတ် ၃၀ ရ၏။ ကာရက အဆုံး၌ အကျယ်သင်္ချာ ပါပြီ။ သို့သော် ထို ကာရက အဆုံး၌ "ဆဗ္ဗိသတိဝိဓံ" ဟု မူကွဲရှိသည်။

ဗျာသာပုဒ်ကို ဆဿမသနံ၌ လိုက်စေ၊ သမာသ် ၆ ပါးလည်း အကျယ်အားဖြင့် ၃၂ ပါး ရှိ၏။ သမာသ်အဆုံး၌ အကျယ်ပြလျက် ရှိသည်။ တဒ္ဓိတ်လည်း အပစ္စ-အနေကတ္ထ၊ အဿတ္ထိ၊ သင်္ချာ၊ ဘာဝ၊ အဗျယအားဖြင့် ၆ ပါးပြား၏။ အာချာတ်ကား ဝိကရဏပစ္စည်း ၇ ပါး ဓာတုပစ္စယအားဖြင့် ၈ ပါး ပြား၏။ ကိတ်မှာ "ဆဓာ ကိတက သင်္ဂဟော" ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း တဗ္ဗာဒိ-စသောအားဖြင့် ၆ ပါးပြား၏။ ဤသို့အားဖြင့် ပြားသော သန္နိစသည်ကို ပြတတ်သော ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းသည် သာသနာဇနဝန်းထွန်းသည့် တိုင်အောင် မြင့်ခေါင်ရှည်ကြာစွာ သတ္တဝါအများ ဉာဏ်တိုးပွားမှုကို ပြုပါစေ-ဟုလို။

ကျမ်းဆရာ၏ ဆရာ စသည် တမ္မပဏ္ဍိတောနံ - သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ်၊ အလံ သဗ္ဗယံ ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ ဝိက္ခာတာ နန္ဒထေရဂုယ ဝရဂုရုနံ-ထင်ပေါ်ကျော်ကြား၊ အာနန္ဒထေရ်အမည်ရှိသော ဆရာတော်ဘုရားတို့၏၊ သိသော-တပည့်ဖြစ်သော၊ ဒီပင်္ကရာချဒ္ဒမိလ ဝသုမတီဒီပ လဒ္ဒပ္ပကာသော-ဒီပင်္ကရာဟူသော အမည်အားဖြင့် ဒမိလမြေ အပြင်၌ မီးတောက်မီးလျှံပမာ ရအပ်သော အရောင်ပမာရှိသော၊ ယော- အကြင်ရဟန်းတော်သည်၊ ဗာလာဒိစ္စာဒိ ဝါသဒ္ဓိတယံ-ဗာလာဒိစ္စ အစရှိသော ကျောင်းတိုက် ၂ တိုက်ကို၊ အမိဝသံ - အုပ်ချုပ်နေထိုင်လျက်၊ သာသနံ- သာသနာတော်ကို၊ ဇောတယီ-ထွန်းလင်းစေတော်မူပြီ၊ ဗုဒ္ဓပိယဝဂ္ဂယော- ဗုဒ္ဓပိယ အမည်ရှိသော၊ သော အယံ ယတိ-ထို ရဟန်းတော်သည်၊ ဣမံ ရူပသိဒ္ဓိ-ဤ ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းကို၊ ဥဇုကံ-ဖြောင့်မတ်စွာ၊ အကာသိ-ပြုစီရင် တော်မူပြီ။

ဝိချာတာ ဖေ၊ အကာ-ဤဂါထာလည်း သဒ္ဓရာ ဂါထာပင်၊ ဝိပုဗ္ဗ ချာဓာတိ သည် ပါကဋ အနက်ဟော၊ အဂ္ဂယကား နာမ၏ ပရိယာယ်၊ အာနန္ဒထေရောတိ အဂ္ဂယော ယေသံတိ အာနန္ဒထေရဂ္ဂယာ - အာနန္ဒထေရ်ဟူသော အမည်ရှိသော ဆရာတော်တို့၊ [အလေးပြုသောအားဖြင့် ဗဟုဝစ်သုံးသည်၊] ဒီပင်္ကရာ ဣတိ အာချာ၊ ဒီပင်္ကရာချာ-ဒီပင်္ကရာဟူသော အမည်၊ လဒ္ဒပ္ပကာသန္တံ စပ်၍ “ဒီပင်္ကရာ ဟူသော အမည်အားဖြင့် ရအပ်သော အရောင်အဝါ”ဟုလို၊ ဝသုမတီ သဒ္ဓါသည် ဘူမိ သဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ ဒမိလာနံ+ဝသုမတီ၊ ဒမိလဝသုမတီ-ဒမိလ လူမျိုးတို့၏ မြေ၊ ဒီပံ ဝိယ လဒ္ဓေါ ပကာသော၊ ဒီပလဒ္ဒပ္ပကာသော-မီးတောက် မီးလျှံပမာ ရအပ်သော အရောင် အဝါ(ထင်ရှားခြင်း၊) ဒမိလဝသုမတီယံ+ဒီပ လဒ္ဒပ္ပကာသော ယသာတိ ဖေ၊ ဒီပင်္ကရာ ချ ဖေ၊ ပွကာသော၊ ဝါသ+ဒ္ဓိတယံ၌ တယကား အဝယဝအနက်ဟော (ဆန်းကျမ်း “အရိယာယဒ္ဓ ဒ္ဓိတယံ”ပုဒ်၌ ပါသော) တယပစ္စည်းမျိုးတည်း။

ဤဂါထာဖြင့် ကျမ်းဆရာ၏ ဆရာတော်ကိုလည်းကောင်း၊ နေရာကျောင်းတိုက်ကို လည်းကောင်း ပြ၏၊ ထိုတွင် “ဝိချာတာ ဖေ၊ ဒ္ဓဇာနံ”ပါဒဖြင့် ကျမ်းဆရာ၏ ဆရာတော် သည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ထင်ရှားသော “အရှင်အာနန္ဒာ”ထေရ်ဖြစ်ကြောင်း သိရ၏၊ ထို အရှင်အာနန္ဒထေရ်၏ မူလဋီကာ ကျမ်းပြုဆရာတော် ဟုတ်-မဟုတ်ကိုကား မသိသာ ချေ၊ “ဒီပင်္ကရာချ ဖေ၊ ပွကာသော”ဟူသော စကားဖြင့် ဤရူပသိဒ္ဓိကျမ်းပြုဆရာသည် ဒမိလတိုင်းမှာလည်း “ဒီပင်္ကရ”ဟူသော နာမ်မည်ဖြင့် ထင်ရှားခဲ့သူ ဖြစ်၏၊ ဟု သိသာ ၏၊ ဤစကားဖြင့် ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းဆရာသည် ဣန္ဒြိယတိုင်းသား ဒမိလ လူမျိုးတစ်ပါး ဟု ယူဆဖွယ်ရှိသည်။

“ဗာလာ ဖေ၊ ဇောတယီ ယော”ပါဒဖြင့် အုပ်ချုပ်နေထိုင်ရာ ကျောင်းတိုက်ကို ပြ၏၊ ဗာလာဒိစ္စာဒိ၌ အာဒိဖြင့် “စူဠာမဏိကမ္မ”ကျောင်းတိုက်ကို ယူရမည်-ဟု ဆရာတို့

ဣတိ-ဤကား၊ ပဒ ရူပသိဒ္ဓိယံ-၌၊ သတ္တမော-သော၊ ကိတဗ္ဗိဓာန
ကဏ္ဍော-ကိတ်ပစ္စည်းတို့ကို စီရင်ရာ အခန်းတည်း။

ဣတိ-ဤမျှသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ ရူပသိဒ္ဓိ ပကရဏံ-ရူပသိဒ္ဓိကျမ်း
သည်၊ နိဋ္ဌိတံ-ပြီးပြီ။

မိန့်တော်မူသည်။ ဗာလာဒိစ္စကျောင်းတိုက်နှင့် စူဠာမဏိကမ္မကျောင်းတိုက် ၂ ရပ်ကို
အုပ်ချုပ်ကာ သာသနာတော်ကို ထွန်းလင်းစေသည်-ဟူလို၊ “ဗုဒ္ဓပိယ ဝုယော” ဖြင့်
ကျမ်းဆရာ၏ နာမည်တော်မှာ “အရှင်ဗုဒ္ဓပိယ” ဖြစ်သည်-ဟု သိသာ၏။ ထေရော-
ဟု မဆိုဘဲ “ယတိ” ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ဆယ်ဝါမျှ ရမှ ရပါဦးမည်လား-ဟု
တွေးတောဖွယ်ရှိ၏။ သို့ရာတွင် တိုက် ၂ တိုက်ကိုပင် အုပ်ချုပ်တော်မူရကား ဂါထာ
ဖြစ်၍ “ယတိ” ဟု ဆိုဟန်တူသည်။ အမှန်မှာ-ဥပဇ္ဈာယ် နိဿယည်း ပေးနိုင်သော
ဆရာတော်တစ်ပါး ဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်။ အချုပ်ကား-အရှင်အာနန္ဒာ၏ တပည့်ဖြစ်သော
ဒမိလတိုင်း၌ “ဒီပင်္ကရ” ဟု ထင်ရှားခဲ့၍ ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းပြုချိန်ဝယ် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌
“ဗုဒ္ဓပိယ” ဟု ထင်ရှားသော ဆရာတော်သည် ဗာလာဒိစ္စ-စူဠာမဏိကမ္မ ကျောင်းတိုက်
၂ ရပ်ကို အုပ်ချုပ်နေထိုင်စဉ် ဤ ရူပသိဒ္ဓိကျမ်းကို စီရင်တော်မူသည်-ဟူလို။

ဘာသာဋီကာ နိဂုံး

ဤမျှသော အဖွင့်အစဉ်ဖြင့် အခြားကျမ်းစာများကို ပို့ချရင်း ၂ နှစ်ခွဲမျှ ကြိုစား
ရသော ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာလည်း ပြီးစီးပြန်ပေပြီ။ နာမ် အခန်းကို ရေးသားဆဲ
အချိန်မှာပင် စစ်အရေးကြောင့် ရပ်ဝေးသို့ တိမ်းရှောင်ကာ အခွင့်သာမှ ရေးသားရ၍
ကျမ်းပြီးချိန် ကျအောင်ပင် မငြိမ်မသက်သေးသောကြောင့် စိတ်စက်ကို ထိန်းချုပ်၍
နိဂုံးအုပ်ရသော ကျမ်းစာဖြစ်ရကား ကာလငြိမ်သက်သောအခါ ကြည့်ရှုသူအများကို
ပိုမို၍ ကျေနပ်စေနိုင်သော ကျမ်းစာတစ်စောင် ဖြစ်ပါစေသတည်း။

**သိဇ္ဈိတ္တ ဘော ဘာသာဋီကာ၊ ဒေသဘာသာယ သင်္ခတာ၊
ဗျာရာနာ ပဒါနံ ရူပ-သိဒ္ဓိယာ သိဒ္ဓိပါပဏာ။**

ပဒါနံ-နာမ် အရာတတ်နှင့်၊ နိပါတ် ဥပသာ၊ ၄ ဖြာသောပုဒ်ကြီးတို့၏။ ရူပသိဒ္ဓိယာ-
ရုပ်ပြီးလွယ်ကြောင်း၊ ခေတ်မှီကောင်းသဖြင့်၊ ထုံးဟောင်းသင်ခန်း၊ ရူပသိဒ္ဓိကျမ်း၏။
သိဒ္ဓိပါပဏာ-အလီလီ မပြုမိ၊ ဤ တစ်ကျမ်းဖြင့်၊ ဆုံးခမ်းတိုင်မြောက်၊ အပြီးရောက်စေ
နိုင်သော၊ ဗျာရာနာ-နိဿယည်း ဓိပ္ပာယ်၊ အသွယ်သွယ်ဖြင့်၊ အကျယ်ဖွင့်ကြောင်း၊
တင့်တောင်းတင့်တယ်ဖြစ်သော၊ ဒေသဘာသာယ-တိုင်းရင်းမြန်မာ၊ အမိဘာသာဖြင့်၊
သင်္ခတာ-တသန့်တသန့်၊ အကန့်ကန့်လျက်၊ ခုံခုံ စီရရီ၊ တည်ကြည်စွာ စီရင်အပ်သော၊
ဘာသာဋီကာ-ဘာသာဋီကာ၊ အမည်သာသည့်၊ မှီရာသိပ်သည်း၊ နိဿယည်းသည်။
သိဇ္ဈိတ္တ ဘော-ထောင့်သုံးရာပို၊ ငါးပြာသိုဝယ်၊ ဣညိုရစ်သန်း၊ ဆယ့်တစ်ဆန်း၌၊
ဆုံးခမ်းတိုင်ရောက်၊ ပြီးမြောက်ပြန်ပြီတကား။

ဤကျမ်းသည် ရတနာဂုဏ်ရည် စသော ရှေးကျမ်းစာများကိုထောက်၍ ရှစ်ကျမ်း မြောက် ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ ကျမ်းစာ အရပ်ရပ်ကို အထပ်ထပ် စီရင်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ရင်း ကား “ဆိုင်ရာကျမ်းကို ကြည့်ရှုသူတို့ အလွယ်တကူ သိရှိကာ ဉာဏ်ပညာ တိုးပွားကြ ပါစေ၊ မိမိမှာလည်း ပညာပါရမီ အဆီအနှစ်ကို ရပါစေ” ဟုပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် နောက်နှောင်အခါ ဤကျမ်းထက် သိလွယ်သော ဋီကာသစ် ပေါ်လာလျှင် ဤရူပသိဒ္ဓိ ဘာသာဋီကာကျမ်းစာလည်း တိမ်ဖုံးသော လက်သို့ ကွယ်ပစ်ရစ်စေရန် အမှန်ရည်စူး ပါသည်။

**ယဒိ အညာ ဥပ္ပဇ္ဇေထ၊ ဣတောပိ သုခ သမ္မတာ၊
တသော.ကာသံ ပဒါနာယ၊ အယံ အန္တရဓာယတံ။**

ဣတောပိ-အများမိုးလောက်၊ ခရီးရောက်၍၊ ပြီးမြောက်ခဲ့ရာ၊ ဤ ဘာသာဋီကာ ထက်လည်း၊ သုခ သမ္မတာ-ကြည့်ရှုပို့ချ၊ လွယ်ကူလှသဖြင့်၊ အားရဖွယ်တောင်း၊ အကောင်း ဟု သမုတ်အပ်သော၊ အညာ-ရူပသိဒ္ဓိကျမ်း၊ သိဖွယ်ခန်း၌၊ တင့်ဆန်း ကျစ်လစ်၊ ဋီကာသစ်တစ်မျိုးသည်။ ယဒိဥပ္ပဇ္ဇေထ-ပညာလိုလား၊ နောက်နောက် သားတို့၊ ကြိုးစားရစ်သော်၊ အကယ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာအံ့၊ တဿာ-ထိုသို့ ဖြစ်ရစ် ဋီကာသစ်၏။ ဩကာသံ ပဒါနာယ-ထွန်းတောက်တင့်ရေး၊ အခွင့်ပေးခြင်းငှာ၊ အယံ-နှစ်လများမြောက်၊ လွန်အားဆောက်မှ၊ ထွန်းတောက်ထွက်လာ၊ ဤဋီကာသည်။ အန္တရ ဓာယတံ-ရိုးရာမတဲ၊ တိုးကာင့်၍၊ ကပ်ဖုံးမနေ၊ ကွယ်ပျောက်ရစ်ပါစေသတည်း။

ဤနေရာဝယ် သဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ နိဂုံး၌ ညွှန်ပြခဲ့သော ဆရာမြတ်တို့၏ မိမိအား ချီးမြှောက်စောင့်ရှောက်ခဲ့ပုံကို ခပ်စုံစုံ ပြပါဦးမည်။

ပင်းကျောင်းဆရာတော်။ ။မန္တလေး၌ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ဂဏဝါစက- တစ်နယ်လုံး၏ ဝိုင်းထောက် နာယကဖြစ်တော်မူသော သရိုင်ရွာ ဘိုးဘွားဆွေမျိုးများ ၏ ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော ဆရာတော်ကြီးဖြစ်၏။ သက်တော်ကြီးရင့်၍ ပရိသတ်ကို လွှဲအပ်ထားပြီးသော်လည်း မိမိအားမူ ကစွည်းသဒ္ဓါကျမ်းကို ကိုယ်တိုင် ပို့ချတော်မူ၏။ အများရှင်ငယ် ကျောင်းသားငယ်များမှ သီးခြား စာအံစေ၍ ညဉ့်အိပ်ချိန်၌ အများရပ်နားသော်လည်း စာပြန် မရပ်စေရသေး၊ စာကုန်မှ ရပ်နားစေတော်မူ၏။ ဆောင်းအခါ နေပူစာ၌ နှပ်တရုပ်ရုပ်နှင့် စာတက်ခဲ့ရပုံ-သမာသ်ရုပ်အတွက်၌ ထိပ်ခေါက်ခဲခဲ့ရပုံ-ပွဲမလိုက်ချင်အောင် သွန်သင်တော်မူပုံများကို အမှတ်ရမိသေး၏။ ၉ နှစ်သားအရွယ်၌ မန္တလေးရောက်၍ ဥဏာဒ်ပိုင်း တက်ရပုံကို ထောက်သဖြင့် ထို သဒ္ဓါတက်ချိန်အရွယ်မှာ ၈ နှစ်သားမျှ ရှိပေဦးမည်။ [၉ နှစ်သားတုန်းက မန္တလေးသို့ ပဌမရောက်သော်လည်း ဒါယကာကြီး ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရင်း နောက်တစ်ခေါက် လာသောအခါ ဖျားနေခိုက်နှင့် ကြုံသောကြောင့် အရပ်သို့ ပြန်လိုက်၍ ၁၂ နှစ် အရွယ် ကျမှ မန္တလေး၌ ဆက်လက်နေထိုင်ရသည်။ ထို နောက်တစ်ခေါက် အရောက်မှာမူ သဂြိုဟ်နှင့် ပုဒ်စစ် အချို့ကိုပါ ပေါက်ရောက်ပြီး ဖြစ်လေပြီ။]

ပစ္စောတာရုံ ဆရာတော်။ ။ထိုစဉ်က မန္တလေး၌ သီတင်းသုံးတော်မူခိုက် ဖြစ်၏။ မန္တလေးသို့ နောက်တစ်ခေါက်ရောက်၍ မကြာခင် ၁၃ နှစ်သားအရွယ်၌ ပဌမငယ်တန်းကို ဝင်ရာ စာရလျက်နှင့် ဖြေနည်း မရ၍ ကျရှုံးခဲ့ရ၏။ ခမည်းတော်က

မိမိကို မန္တလေးပို့ထားရာ၌ ဝတ်ကြော် တန်းကြော် ပို့ထားခြင်း မဟုတ်၊ တကယ် တတ်မြောက်စေလို၍ ပို့ထားခြင်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်ပင် မန္တလေးရောက်စက ထမင်းလခပေး၍ အိမ်တစ်အိမ်မှာ စားစေမည်ဟုပင် စံမံသေး၏။ မိမိ၏ ငဲ့ညှာတတ်သော ဝါသနာကြောင့် ထိုအကြံကို ငြင်းခဲ့သည်။ ထိုကဲ့သို့ တကယ်တတ်စောလိုသော ဆန္ဒကြောင့် မိမိကို ခမည်းတော်က ပဇ္ဇောတာရုံဆရာတော် (ထိုစဉ်က ဓမ္မာစရိယဘွဲ့ ရ စာချုပ်ဂြိုဟ်) ထံ အပ်နှံလေရာ ၁၄နှစ်သား အရွယ်မှာပင် ရူပသိဒ္ဓိ-ဆန်း-ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာနှင့် ဂါထာ စုတ္တိယ အစီအကုံး များကိုလည်း လေ့လာပြီး ဖြစ်လေသည်။

၁၅ နှစ် အရွယ်၌ကား ပဌငယ်တန်းကို အောင်မြင်စေပြီး၍ ၁၆ နှစ် အရွယ်၌ သုတ်သီလကွန် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့ကို တစ်ပြိုင်နက်ဆိုလျှင် အလတ်တန်း ညဝါကိုလည်း လေ့လာစေကာ ထို၁၆နှစ် အရွယ်မှာပင် အလတ်တန်းကိုလည်း အောင်မြင်စေတော်မူသည်။ အလတ်ပြန်ပြီးမှ ရှင်သာမဏေဘဝသို့ ရောက်၏။ ထိုအချိန်မှစ၍ စာအရေးအသား၌ အကူအညီ ရနိုင်သော ပျို့ကဗျာများကို လေ့လာစေတော်မူ၍ ပဌမကြီးဆိုင်ရာ ကျမ်းစာများကို ကျက်မှတ်ရင်းပင် ၁၈နှစ်အရွယ်၌ ဒီယ နိကာယ်ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာကို ဆိုဝါဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဋီကာကျော် ကခါ အဋ္ဌသာလိနီ တစ်ချို့ တစ်ဝက် ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာစသော ဝိနည်းတစ်ချို့ တစ်ဝက်ကို လိုက်ဝါဖြင့်လည်းကောင်း ကုန်စေတော်မူသည်။ ထိုမျှ ကျမ်းစာများကို ပေါက်ရောက်ပြီး ဖြစ်၍လည်း ပဌမကြီးတန်းကို ထိုအရွယ်၌ မပင်မပန်း အောင်မြင်ခဲ့ရပေသည်။

ပဌမကြီး ပြန်ဆိုပြီးသည့်အခါ ကျမ်းစာအရပ်ရပ်ကို အထိုက်အလျောက် ကြည့်ရှုနိုင်ပြီဖြစ်၍ ငယ်စဉ်က ဝါသနာအလျောက် ကျမ်းစာများကို ကြည့်ရှုကာ အေးဆေးစွာနေလို၏။ အခြားတိုက်တာသို့ စာသင် မထွက်လိုတော့။ သို့ရာတွင် ဆရာတော်က ပခုက္ကူသွား၍ ၃နှစ်မျှ နေစေလိုသော ဆန္ဒရှိကြောင်းကို မိန့်တော်မူရာ ထိုအမိန့်တော်ကိုပင် ဥပထိပ်ရွက် ဆင်မြန်း၍ ဆွမ်းကွမ်းဘက်က အပင်ပန်းဆုံးဟု နာမည်ရသလောက် အထက်တန်းကျမ်းစာ အပေါက်မှာလည်း အထက်အောက် ထင်ရှားပြီးသော ပခုက္ကူ မူလတိုက်ကြီးသို့ ခရီးထွက်ခဲ့ရတော်သည်။ [ရဟန်းမဖြစ်မှီ ပဌမရောက်သော်လည်း တုပ်ကွေးရောဂါကြောင့် ပြန်လှည့်၍ ရဟန်းဖြစ်မှ ကြာရှည်စွာ နေခွင့်ရသည်။]

ထိုပခုက္ကူ၌ နေစဉ် ဆွမ်းဒုက္ခရောက်ပုံမှာ မှတ်တမ်းတင်လောက် ပါပေ၏။ မိမိကို ရဟန်းအမ-ရဟန်းဒကာ အဖြစ်ဖြင့် ချီးမြှောက်ကြခြင်းမှာ ခမည်းတော် မယ်တော်များနှင့် ပေါင်းသော် ၃ကြိမ် ၃ထပ် ဖြစ်သော်လည်း ပခုက္ကူနေခိုက်၌ကား ဘယ်ဝဋ်ကြွေးပါလာလေသည် မသိရ၊ တစ်ခါတစ်ရံ သတိရ၍ ပို့လိုက်သော ငွေကိုလည်း ဝိနည်းစိုရ် ဆရာတော်များ၏ ဒကာမကြီးအထံမှ ပို့ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ကပ္ပိယ မရှိသောအခါ ပြန်၍ ပို့ရတော့၏။ ဆွမ်းဟင်းလည်း စားချင်ဖွယ် မရသည်သာများ၏။ စာကိုလည်း တစ်နေ့ ၂ဝါကျ ဆိုနေရ၏။ ညဉ့်အခါ အဆာမခံနိုင်သဖြင့် ဆွမ်းသန့်သန့်ကို နေ့စာချန်ကာ တစ်ရံတစ်ခါသော် ရေနွင့်ကြိုက်၍ အလိုက်သင့် မျိုရ၏။ ဆရာတော်၏ “ပခုက္ကူ၌ ၃နှစ် နေရမည်”ဟူသော အမိန့်တော်ကား မိမိအတွက် လေးနက်လှတော့သည်။ ထိုမျှ ဆွမ်းဒုက္ခ ရောက်သော်လည်း စာဆိုတိုင်း ဆရာတော်များ၏ကြေကပ်တော်

မူဟန်ရှိပုံနှင့် စာလိုက်ပရိတ်သတ်၏ အားပေးကြပုံတို့က ထိုဆွမ်းဒုက္ခကို ဖုံးလွှမ်းထားကြလေရာသလား မသိ-မိမိ၏ ကာယိက ဒုက္ခကိုပင် ဒုက္ခ မထင်နိုင်အောင် စိတ်ချမ်းသာခြင်းကို ခံစားကာ စာမမြင်မှီ သပိတ်ပြင်၊ စာမြင်ချိန်မှ စ၍ ဆွမ်းခံချိန်အထိ စာကြည့်၊ ညနေလည်း နေဝင်အထိ စာကြည့်လျက် ပဇ္ဇောတာရုံဆရာတော်၏ ရောက်လေရာအရပ်မှ “မည်သည့်စာဝါကိုလိုက်၊ မည်သည့် စာဝါကို ဆို၊ မည်သည့် စာဝါကိုချ”ဟု အမိန့်ပေးသည့်အတိုင်း လိုက်နာခဲ့ရလေသည်။

ပခုက္ကူဆရာတော်များ။ ။မိမိ ပခုက္ကူရောက်ချိန်ကပင် တိုက်သံဃာ ၅၀၀ ကျော် နေပြီ။ မိမိကို ဆရာတော်များ အသိအမှတ်ပြုဖို့ မလွယ်ကူတော့ချေ။ သို့ရာတွင် စာမေးပွဲ ဂေဇက်၌ အကြီးတန်း သာမဏေ ၂ ပါးမျှ ပါလာရာ တစ်ပါးမှာ မိမိတိုက်သို့ရောက်လာသော သာမဏေဖြစ်ကြောင်းကို သိတော်မူ၍ ထိုစဉ်ကပင် အသိအမှတ်ပြုထားတော်မူကြဟန် ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ ရဟန်းဖြစ်ပြီးနောက် ပြန်ရောက်၍ မကြာမှီပင် ဆရာတော် တစ်ပါးထံမှာ ဆိုဝါရသဖြင့် တစ တစ ဆိုဝါတိုးကာ ၃ နှစ်ကျော်မျှ တစ်နေ့လျှင် ဆိုဝါ ၂ ဝါ ချီးမြှောက်တော်မူကြသဖြင့် ထိုဆရာတော်များအလိုကျအောင် အားထုတ်ရမှုကြောင့် ရဟန်း ၃ ဝါ ရသောအခါ မျက်စိရောဂါ ဆီးရောဂါတို့ တစ်ပြိုင်နက် စွဲကပ်လာတော့၏။ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့လည်း ကျမ်းအိပ်ခေါ် နိကာယ်ကြီး အချို့ပါ များစွာသော ဆိုဝါဖြင့် ပေါက်ရောက်ပြီးလေပြီ။ သို့ရာတွင် ပဋ္ဌာန်း အဋ္ဌကထာ ဋီကာကား မကုန်သေး။

သို့ဖြစ်၍ စွဲကပ်သော ရောဂါများကို လျင်မြန်စွာ နေရပ်သို့ ပြန်လည် ကုသ၍ ပြန်ရောက်လာသောအခါ ပဋ္ဌာန်း အဋ္ဌကထာ ဆိုတုန်းမှာပင် စာချအဖြစ်ကို ချီးမြှောက်တော်မူကြလေသည်။ [ထို အချိန်မှာ ရဟန်း ၃ ဝါရပြီ။] စာချဖြစ်သော်လည်း မသက်သာလှ၊ စာလိုက်ပရိသတ်များ ကြေနပ်လောက်အောင် ကြိုးစား၍ ကြည့်ရှုပို့ချရသောကြောင့် စာသင်သား ဘဝကထက်ပင် ပို၍ ပင်ပန်းသကဲ့သို့ ထင်ရသေး၏။ ထိုမျှလောက် ကြိုးစားမှုကြောင့် အထက် ကျမ်းစာတို့၌ ချရေ ဝလောက်အောင်ပင် အကျိုးများရုံ မက၊ သိမ်သမုတ် ရဟန်းခံ သံဃာ့ကံတို့၌ ဆရာတော်များ ကြွလေရာဝယ် နောက်တော်ပါ ခေါ်ဆောင်တော်မူကြပြီးလျှင် ကံဆောင်သောအခါ ထိုင်ပုံ ကမ္မဝါစာ ကိုင်ပုံမှ စ၍ လက်ထပ် သင်ပြမှုကြောင့် ပခုက္ကူ မဟာဝိသုတရာမတိုက်ကြီးသည် မိမိအတွက် သာသနာလုပ်ငန်း အားလုံး၏ အခြေခံ ဘူမိနတ်သန် ဖြစ်ပါသည်။

မန္တလေးပြန်ရောက်ပုံ။ ။ပခုက္ကူ၌ စာချအဖြစ်ဖြင့် ၃ ဝါမျှ ဆက်လက်နေပြီးနောက် မန္တလေးမြို့ ပရိယတ္တိသာသနာဟိတအသင်း စာသင်တန်းကို လာရောက် ဖြေဆိုကာ အောင်မြင်ပြီးမှ တဖန်ပြန်၍ စာချပြန်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ၄ ဝါတိတိ စာချပြီးမှ မန္တလေးမြို့ မူလနေထိုင်ရာ မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံတိုက်သို့ ပြန်ရောက်၍ ပရိယတ္တိစာချတန်း အစိုးရအကျော်တန်းများကို ၂ နှစ်ဖြင့် ဆုံးခန်းရောက်စေနိုင်သည်မှာ ညွှန်ပြခဲ့သော ဆရာတော်များ၏ ချီးမြှောက်မှုချည်းပင် ဖြစ်၏။ [ဤ အချိန်ကား မိမိ၏ ဓန္ဒာကိုယ်သည် ကြိုးစားခဲ့သော ဒဏ်ကို ခံနိုင်ဟန်မရှိတော့၊ အချို့ကမူ အသက်မရှည်တော့ဟုပင် ထင်ကြသတတ်။]

အဘယာရာမ ဆရာတော်။ ။ပရိယတ္တိ စာချတန်းကို အောင်မြင်ပြီး အချိန်နှင့် အဘယာရာမ ရွှေဂူတိုက်ကြီးပြီးစီ၍ ဆရာတော်အား လွှဲအပ်ရာ အချိန်မှာ ကြံကြိုက် တိုက်ဆိုင်နေတော့၏။ ထို့ကြောင့် ဒုတိယ ဝိသုဒ္ဓါရုံ ရွှေကျင် သာသနာပိုင် ဖြစ်တော် မူသော ဒီပဲရင်းဆရာတော်က အဘယာရာမ တိုက်သစ်သို့ အလိုရှိရာ စာချပုဂ္ဂိုလ်ကို ခေါ်သွားနိုင်သည်-ဟု ခွင့်ပြုတော်မူရာ ဆရာတော်က မိမိကိုပင် ရွေးချယ်တော်မူသဖြင့် အဘယာရာမတိုက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကာ ထုံကျင်နာ စွဲကပ်၍ အားအင်နည်းပါး လျက်ပင် ကျမ်းစာကို ပို့ချရင်း ဆရာတော်၏ အထံ၌ ဟိတောပဒေသနှင့် မုဒ္ဒဗောဓ ဗျာကရုဏ်းတို့ကို ကိုယ်တိုင်တက်၍ သက္ကတကို လေ့လာရပေသည်။

ဆရာကံကောင်းပုံ။ ။ဤမျှသော အစဉ်ကို ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ မိမိမှာ ဆရာနှင့်စပ်သော ကံဇာတာ အလွန်ကောင်းသည်ကို တွေ့ရ၏။ ထင်ရှားစေအံ့-ပဌမ သရိုင်းဆရာတော်ကြီးသည် မိမိကို ထူးထူးခြားခြား မချီးမြှောက်လိုက်ပါလျှင် မန္တလေး ရောက်သောအခါ ပဇ္ဇောတာရုံဆရာတော်၏ ချီးမြှောက်မှုကိုလည်း လုံလုံလောက် လောက် မရနိုင်ရာ၊ ထိုအချိုးအမြောက်ကို မရခဲ့ပါလျှင် ပခုက္ကူတွင် အသိအမှတ် အပြု မခံရရာ၊ ပခုက္ကူဆရာတော်များ၏ ချီးမြှောက်မှုကို မရလျှင် (အထက်တန်းကျမ်းတို့၌ အဝါးဝစွာ မလေ့လာရလျှင်) အထက်တန်း စာမေးပွဲများကို လျင်မြန်စွာ မအောင်မြင် နိုင်ရာ၊ ထိုသို့ မအောင်နိုင်လျှင် ထို အထက်တန်းစာမေးပွဲများ အောင်ပြီးအချိန်နှင့် အဘယာရာမတိုက်ကြီး ပြီးစီးချိန်မှာ မကြုံကြိုက်နိုင်ရာ၊ ထိုသို့ မကြုံကြိုက်လျှင် သက္ကတကို အခြေရအောင် လေ့လာနိုင်မည် မဟုတ်ရာ၊ ထို့ကြောင့် မိမိမှာ နောက် နောက်ဘဝများ၌ပင် ပညာသင်ကြားမှု၌ ယခုလောက် ညီညွတ်ဖို့ ခဲယဉ်းလောက်အောင် ဆရာကံ အလွန်ကောင်းသည်-ဟု ထင်မေသည်။ [ဤနေရာဝယ် စကားပြီသချိန်မှစ၍ တစ်ချို့စာများကို နှုတ်တိုက် ချခဲ့သော ဘိုးဖြစ်သူကိုလည်းကောင်း-မန္တလေး၌ ငယ်ငယ် ရွယ်ရွယ် ခွဲထားနိုင်သော မိဘ ၂ ပါးကိုလည်းကောင်း ကျေးဇူးမမေ့ပါ။]

အတုန့်ပူဇော်ခြင်း။ ။ ထိုမျှလောက် အကြောင်းညီညွတ်စွာဖြင့် ဒုက္ခခံ၍ သင်ခဲ့ ရပုံကို ဆင်ခြင်မိရကား ရရှိခဲ့သော ပညာပါရမီ ဓာတ်ခံကို အနှစ် အမတေ အခြေတည် ရန် ရည်သန်၍ ရဟန်း ၃ ဝါရမှ ယခု အချိန်ကျအောင် ကျမ်းစာကိုလည်း စိတ်ပါ လက်ပါ ပို့ချ၊ ရဟန်း ၉ ဝါရမှစ၍ ကျမ်းစာများကိုလည်း ရေးသားခဲ့ရာ၊ ထိုအလုံးစုံ သော ကောင်းမှုများသည် ဘုရားတရားတော် ထင်ပေါ်သိလွယ်အောင် ပြုစုရသော ဓမ္မာနုဂ္ဂဟ သာသနာနုဂ္ဂဟ ကုသိုလ်များချည်း ဖြစ်၏။ မိမိအား ဆရာတော်များက ချီးမြှောက်တော်မူကြခြင်းသည်လည်း "သာသနာ့တာဝန်ကို ထမ်းနိုင်လောက်သည်" ဟူသော ဓမ္မာနုဂ္ဂဟ သာသနာနုဂ္ဂဟ သဘောဖြင့် ချီးမြှောက်တော်မူကြခြင်းပင် ဖြစ်၏- ထို့ကြောင့်-

**သမ္ဗူဇယာမိ ထေရာနံ၊ ယေသာဟံ သမ္ဗုဂ္ဂဟိတော၊
ဇယံ ဇယံ ဇယန္တောဝ၊ သမ္ဗုဒ္ဓ သာသနန္တရော။**

ယေသံ ထေရာနံ-အထက်ဝေဟင်၊ နေအသွင်သို့၊ မြေပြင်ထင်ရှား၊ အကြင်ဆရာ တော်ဘုရားတို့သည်၊ သမ္ဗုဂ္ဂဟိတော-အထူး စောင့်ရှောက်၊ ချီးမြှောက်အပ်သည် ဖြစ်၍၊ ဇယံ ဇယံ-အောင်သင့် အောင်ရန်၊ စာတော်ပြန်ဟု၊ တိုင်းမြန်ထင်ရှား၊ အောင်ပွဲများကို

ဇယန္တောဝ-လာဘ်လည်း မကူ၊ လူလည်း မပံ့၊ ခံခံသိုက်မြိုက်၊ အောင်လံစိုက်လျက် သာလျှင်၊ အဟံ-ငါသည်၊ သမ္မုဒ္ဓ သာသနန္တရော-ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၊ သာသနာကျိုး၊ တိုးသင့် တိုးအောင်၊ တစ်မျိုးဆောင်ရပေ၏။ တေသံ ဝေရာနိ-ကျေးဇူးတော်ရင်၊ ဂုဏ်အင် ကြီးမား၊ ထို ဆရာတော်ဘုရားတို့အား၊ သမ္ပုဇယာမိ-ကျမ်းစာရေးသား၊ ကောင်းမှု များဖြင့်၊ လေးစားကော်ရော်၊ ပူဇော်ပါ၏။

ဤနိဂုံး ရေးသားရာ သာသနာတော်နှစ် ၂၄၈၇၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၀၅-ခုနှစ် ပြာသိုလဆန်း ၁၁ ရက်နေ့ကား ဆဋ္ဌမြောက် ကျေးဇူးရှင် ရွှေကျင်နိကာယ ဥက္ကဋ္ဌ မဟာနာယက အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ အဘယာရာမဆရာတော် လွန်တော်မူ၍ ၈ ရက်မျှသာ ရှိသေးသော အချိန်အခါဖြစ်၏။ ဆရာတော်၏ တစ်သက်ပတ်လုံး ဆည်းပူးတော်မူခဲ့ သော ပါဠိသက္ကတအဘက်ဘက်မှ ဗဟုသုတတွေကို အဘိဓာန်နိဿယ-မောဂ္ဂလ္လာန် နိဿယ-မုဒ္ဓဗောဓနိဿယ-ကလာပနိဿယ-အမရကောသနိဿယ စသော ကျမ်းဂန်တို့၌သာ တွေ့မြင်၍ ဆရာတော် အထံ၌ကား ချဉ်းကပ်လျှောက်ထားခွင့် မရနိုင်တော့သဖြင့် ဗဟုသုတလိုလားသော လူရောရှင်ပါ သံဃာအားလုံး ယူကျုံးမရ ဝမ်းနည်းကြရတော့သည်။

ဤကျမ်းရေးသားသော မိမိလည်း ထိုဆရာမြတ်တို့အထံမှ ရအပ်သောအသိဉာဏ် ကို တဆင့် ချန်ခဲ့လိုသော စိတ်ထားဖြင့် ရေးသားကြောင်း ပို့ချကြောင်း ဟောပြော ကြောင်း စေတနာ ပညာပါရမီ အစုစုကိုသာ အားပြုလျက် ဤ စစ်အတွင်းမှာပင် တစ်ဘဝပြောင်းတန်လျှင် ပြောင်းနိုင်ရန် အသင့်ပြင်ဆင်ကာ ယခုဘဝ၌ ပြုသမျှသော ပါရမီများအတွက် နောက် တစ်ဘဝကောင်းစားရေးမျှကိုသာ မြှော်လင့်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ မိမိဓာတ်ခံ ရခဲ့သော ပါရမီများနှင့် စုပေါင်းကာ သဒ္ဓါ ပညာ သတိ ဝီရိယ သမာဓိ ဣန္ဒြေ၊ ၅ ထွေသော ဗိုလ်အမည်ခံတရားတို့ မနားမဆုတ် ကြိုးအားထုတ်လျက် ဗိုလ်ချုပ် တရားကြီးများချည်း ဖြစ်အောင် မြင့်ခေါင် တိုးတက်ရေးကို မြှော်တွေးရည်စူးပါသည်။

အဘိဝဗုဒ္ဓံ မေ ပညာ၊ သဒ္ဓါ သတိ သမာဓေယော၊
ပရက္ကမော လောကဿာဒ-ဗောဇျတ္ထာယ ပရံ ပရံ။

မေ-ငါ၏၊ ပညာ-ဝဇီရစိန်၊ ကဲ့ အရှိန်သို့၊ ထိန် တလက်လက်၊ ထက်မြက်သော ပညာသည်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါ-ယုံကြည်ဖွယ်ရန်၊ ဝတ္ထုမှန်လျှင်၊ ဧကန်ဆုံးဖြတ်၊ ယုံကြည်တတ်သော သဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ သတိသမာဓေယော-ကုသိုလ်ဖြစ် မြောက်၊ ကိစ္စရောက်ဖို့၊ တအောင့်မေ့မေ့၊ အခလေ့တို့၊ တွေ့တွေ့ကြုံကြုံ၊ မတုန်မလှုပ် သော သမာဓိတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပရက္ကမော-ကိုယ်နှင့်အသက်၊ မင့်ကွက်ဘဲ၊ ဆက်ဆက် ကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်နိုင်ကြောင်း၊ လုလွှကောင်းသည်လည်းကောင်း၊ လောကဿာဒ ဗောဇျတ္ထာယ-လောကီလူပေါင်း၊ နှစ်မျိုးကြောင်းနှင့်၊ အကောင်းဆုံး ရည်သန်၊ ဗောဓိဉာဏ်အကျိုးငှာ၊ ပရံ ပရံ-တမြင့်ထမြင့်၊ ဆင့်ကဲ တင့်သည်ဖြစ်၍၊ အဘိဝဗုဒ္ဓံ-တက်သစ်လဝန်း၊ နေသစ်ထွန်းသို့၊ ရွှန်းတဝေဝေ၊ တိုးတက်ကြပါစေ သတည်း။

ရွှေပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ
ပြီးပြီ။

